

מכירה 70 Auction

ספרי קודש, כתבי יד, מכתבי רבנים, חפצים

Judaica - Books, Manuscripts, Rabbinical Letters, Ceremonial Art

---

כתיבה

אוריאל ליבזון, יוסף לידר, רות פכטוביץ, אלי שטרן

עריכה

מרים קורנפלד, אלי שטרן

צילום

יגאל פרדו

עיצוב

אסתי עליאש

אדמיניסטרציה

גלית אודה סמיט, מרים צוקר, אסתר שטראוס

לוגיסטיקה

יניב אילן

לוחות והדפסה

ע.ר. הדפסות בע"מ, תל-אביב

מרץ 2020

Writing

Oriel Leibzon, Joseph Lieder, Ruth Pachtowitz, Eli Stern

Editing

Miriam Kornfeld, Eli Stern

Photography

Yigal Pardo

Design

Esti Eliash

Administration

Galit Eva Smith, Esther Strauss, Miryam Tzoker

Logistics

Yaniv Ilan

Prepress and Print

A.R. Printing Ltd, Tel Aviv

March 2020

הקטלוג טעון גניזה   This catalog requires Genizah

Front cover: Item 344 פריט כריכה קדמית:

Back cover: Item 418 פריט כריכה אחורית:

Page 1: Item 417 פריט עמ' 1:

ספרי קודש, כתבי יד, מכתבי רבנים, חפצים
Judaica - Books, Manuscripts, Rabbinical Letters, Ceremonial Art

מכירה 70 Auction

The preview and the auction will be held at our offices:
8 Ramban St. Jerusalem
Tuesday, March 31, 2020 at 17:00

התצוגה והמכירה תתקיימנה במשרדנו, רחוב רמב"ן 8
מתחם טחנת הרוח ברחביה, ירושלים
יום שלישי, ו' ניסן תש"ף, 31 במרץ 2020, 17:00

Auction Preview on			ימי תצוגה			
Wednesday	March 25, 2020	12:00 - 20:00	12:00 - 20:00	25.03.20	כ"ט אדר	יום ד'
Thursday	March 26, 2020	12:00 - 20:00	12:00 - 20:00	26.03.20	א' ניסן	יום ה'
Sunday	March 29, 2020	12:00 - 20:00	12:00 - 20:00	29.03.20	ד' ניסן	יום א'
Monday	March 30, 2020	12:00 - 20:00	12:00 - 20:00	30.03.20	ה' ניסן	יום ב'
Day of Auction - Tuesday	March 31, 2020	11:00 - 14:00	11:00 - 14:00	31.03.20	ו' ניסן	יום המכירה - יום ג'

Phone during preview
972-77-5140223

טלפון בזמן התצוגה
077-5140223

Online bidding is possible (pre-registration is required)
via the Kedem website
www.kedem-auctions.com

ניתן להשתתף במכירה בזמן-אמת (בהרשמה מראש)
באמצעות אתר האינטרנט של קדם

קדם Kedem

דפוסי סלאוויטא, יוזפוב וזיטומיר Books Printed in Slavita, Józefów and Zhitomir	164	ספרי תורה ומגילות Torah Scrolls and Esther Scrolls	6
קבלה - ספרי דפוס Kabbalah - Books	176	תנ"ך ותהילים Bibles and Tehillim	16
חסידות - עותקים מיוחסים, חתימות, הגהות והקדשות Chassidism - Important Copies, Signatures, Glosses and Dedications	185	משניות, תלמוד ורב אלפס Mishnayot, Talmud and Rav Alfaz	27
ספרים עם חתימות והקדשות Books with Signatures and Dedications	205	דפוסים עתיקים - שנות הר' והש' Early Printed Books	35
ספרים עם הגהות בכתב יד Books with Handwritten Glosses	227	ספרי יסוד וספרים שונים - שו"ת וחיידושי ש"ס, הלכה ומוסר Classic and Miscellaneous Books - Responsa and Novellea, Halacha and Ethics	48
קבלה - כתבי יד והגהות Kabbalah - Manuscripts and Glosses	233	ספרי הגר"א ותלמידיו Books by the Gaon of Vilna and his Disciples	72
כתבי יד עתיקים - ראשית תקופת הדפוס Early Manuscripts - 15th and 16th Centuries	243	הגדות של פסח Passover Haggadot	77
כתבי יד Manuscripts	249	סידורים, מחזורים וספרי תפילה Siddurim, Machzorim and Prayer Books	80
יהדות תימן - כתבי יד, מכתבים והגהות על ספרים Yemenite Jewry - Manuscripts, Letters and Glosses	264	חסידות - ספרי דפוס Chassidic Books	92
יהדות פרס, הודו והמזרח הרחוק - כתבי יד וספרי דפוס Persian, Indian and Far Eastern Jewry - Manuscripts and Books	274	חסידות חב"ד - ספרי דפוס Chabad Chassidism - Books	150
יהדות איטליה - כתבי יד וספרים Italian Jewry - Manuscripts and Books	281		

ארץ ישראל וירושלים - מכתבים, מסמכים וספרים
Eretz Israel and Jerusalem - Letters, Documents and Books 287

מכתבים - רבנים וקהילות
Letters - Rabbis and Communities 305

חסידות - מכתבים, מסמכים וכתבי יד
Chassidism - Letters, Documents and Manuscripts 358

חסידות חב"ד - מכתבים וכתבי יד
Chabad Chassidism - Letters and Manuscripts 377

שואה ו"שארית הפליטה" - אירופה והמזרח הרחוק
Holocaust and She'erit Hapletah - Europe and the Far East 393

יהדות אנגליה ואמריקה
British and American Jewry 400

חפצים
Jewish Ceremonial Art and Objects 409

המשכן וכליו - דגמים ואיורים
The Tabernacle and Its Furnishings - Models and Prints 420

תמונות, תחריטים ותצלומים
Photographs and Prints 425

ספרים בלטינית ושפות אחרות
Books in Latin and Other Languages 433

פריט 285 Item

1. Miniature Torah Scroll - Poland, 19th Century / Velvet Mantle with Gold Embroidery and Rhinestones - Europe, 20th Century

Miniature Torah scroll. [Poland, first half of the 19th century]. Placed in a gilt-embroidered velvet mantle. [Europe, ca. early 20th century].

Torah scroll, written in miniscule script, in the "Vavei HaAmudim" format, based on the contemporary Tikkun Soferim. Wound on rollers.

The scroll is cloaked in a green velvet mantle, bearing the gilt-embroidered letters Vav and Yud, a Star of David and foliate designs, as well as rhinestones. The mantle is edged with metallic bobbin lace. Openings for the rollers were cut into the top of the mantle, unskillfully edged and causing damage to lace. Drawstring at the bottom of the mantle; the mantle appears to have been made as a tefillin pouch, which was later converted to serve as Torah mantle.

Height of parchment: 13 cm. Height of rollers: approx. 30 cm. Mantle: 19x15.5 cm. Good-fair condition. Unskilled hand stitches and late machine stitches to velvet mantle. Threadbare areas. Damage and some loss to embroidery. Fracture (repaired with glue) at base of one roller.

Opening price: \$6500

1b

1a

1. ספר תורה זעיר - פולין, המאה ה-19 / מעיל קטיפה רקום זהב ומועטר בחרוזים צבעוניים - אירופה, המאה ה-20

גסים. בקצותיו התחתונים של המעיל תפור שרוך, נראה שהמעיל שימש במקורו כתיק לתפילין ולאחר מכן הוסב לשימושו הנוכחי. גובה הקלף: 13 ס"מ. גובה עצי החיים: 30 ס"מ בקירוב. מעיל: 19x15.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. תפרים גסים ותיקונים מאוחרים במכונת תפירה במעיל הקטיפה. אזורים שחוקים בקטיפה. פגמים וחלקים חסרים מעטים ברקמה. שבר (מתוקן בהדבקת) בבסיס אחד מעצי החיים.

פתיחה: \$6500

ספר תורה זעיר. [פולין, המחצית הראשונה של המאה ה-19]. נתון במעיל קטיפה רקום זהב. [אירופה, ראשית המאה ה-20 בקירוב].

ספר תורה בכתב זעיר, מעומד במתכונת 'זוי העמודים' על פי תיקון סופרים מתקופה זו. הספר גלול על עצי חיים.

הספר נתון במעיל עשוי קטיפה ירוקה, מעוטר ברקמת זהב באותיות "ו" ו"י", במגן דוד ובדגם צמחי, וכן בחרוזים צבעוניים. לשוליו תפורה תחרה מתכתית. בראש המעיל נחתכו פתחים לעצי החיים תוך פגיעה בעיטור התחרה, ושוליהם מוקפים תפרים

2

2. ספר תורה בכתיבה ספרדית - אירופה, המאה ה-18

ספר תורה, [מערב גרמניה? / הולנד, ראשית שנות הת"ק בקירוב. המחצית השנייה של המאה ה-18].

דיו על קלף, בכתיבת סת"ם ספרדית-אירופאית נאה [כתב וועליש]. 42 שורות בעמודה. מנהגי הכתיבה עפ"י מנהג ק"ק ספרדים ["שני השערים" בראש עמוד, ועוד כיו"ב].

גובה הקלף: כ-32.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים וקמטים. ללא עצי חיים.

פתיחה: \$1500

2. Torah Scroll, Sephardic Script - Europe, 18th Century

Torah scroll, [Western Germany? / the Netherlands?, second half of 18th century].

Ink on parchment, neat European-Sephardic Stam script (Vellish). 42 lines per column. In accordance with the Sephardi customs ("Shenei HaSe'irim" at the top of a column, and the like).

Parchment height: approx. 32.5 cm. Good condition. Stains and creases. Without rollers.

Opening price: \$1500

3

3. ספר תורה בכתיבה ספרדית - אירופה, המאה ה-19

ספר תורה, [הולנד, שנות הת"ק-ת"ר, המאה ה-19 בקירוב].

דיו על קלף, בכתיבת סת"ם ספרדית-אירופאית נאה מאד [כתב וועליש]. 42 שורות בעמודה. עמוד הכתיבה כנראה עפ"י ספרי "תיקון סופרים" שנדפסו במאה ה-19.

גובה הקלף: כ-34 ס"מ. מצב טוב. כתמים וקמטים. ללא עצי חיים.

פתיחה: \$1500

3. Torah Scroll, Sephardic Script - Europe, 19th Century

Torah scroll, [the Netherlands?, ca. 19th century].

Ink on parchment, very neat European-Sephardic Stam script (Vellish). 42 lines per column. The layout of the text appears to follow the Tikkun Soferim books printed in the 19th century.

Parchment height: approx. 34 cm. Good condition. Stains and creases. Without rollers.

Opening price: \$1500

4b

4a

4. Torah Scroll and a Pair of Silver Torah Finials - Morocco, 19/20th Century

Torah scroll and a pair of silver Torah finials:

1. Torah scroll. Sephardic script. [Morocco, second half of the 19th century].

Parchment height: approx. 50 cm. Overall good condition. Stains. Two detached membranes. A few marginal tears, not affecting text. Damage to rollers; fractures with loss.

2. Silver finials with horseshoe arch windows. Morocco, second or third quarter of the 20th century.

Silver (marked); cast, engraved and chased.

Finials of hexagonal tower form, with horseshoe-arch aperture hung with bell in each facet. Topped by a hexagonal dome and surmounted by baluster form finial with rounded silver arms at its base. Engraved and chased with scrolling and symmetric patterns. Hexagonal shaft with identical decorative patterns.

Height: 38 cm. Good condition. Lacking bells. Bells. Several of the lacking bells enclosed.

Opening price: \$1200

4. ספר תורה וזוג רימונים עשויים כסף - מרוקו, המאה ה-19/20

ספר תורה וזוג רימונים עשויים כסף:

1. ספר תורה. כתיבה ספרדית. [מרוקו, המחצית השנייה של המאה ה-19].

גובה קלף: כ-50 ס"מ. מצב כללי טוב. כתמים. שתי יריעות מנותקות. קרעים בודדים בשוליים במספר מקומות, ללא פגיעה בטקסט. עצי החיים פגומים; שברים חסרים.

2. זוג רימונים ("תפוחים") לספר תורה בעלי מפתחי קשת-פרסה. מרוקו, הרבע השני או השלישי של המאה ה-20.

כסף (חתום) יצוק וחקוק; עבודת אומל.

רימונים מטיפוס המגדל. הגוף עשוי כמנסרה משושה ההולכת וצרה כלפי ראשה, ועליו כיפה פירמידלית משושה. בכל אחת מפאות הגוף מפתח בצורת קשת פרסה, שבראשו תלוי פעמון. הרימונים מעוטרים בדגמים בחקיקה ובעבודת אומל. בראש כל רימון עיטור דמוי עמוד שבבסיסו זרועות עשויות פסי-כסף מכופפים. בעלי רגל ארוכה, אף היא משושה ומעוטרת בעיטורים זהים.

גובה: 38 ס"מ בקירוב. מצב טוב. פעמונים חסרים. כיפופים.

כמה מן הפעמונים החסרים מצורפים.

פתיחה: \$1200

6a

5

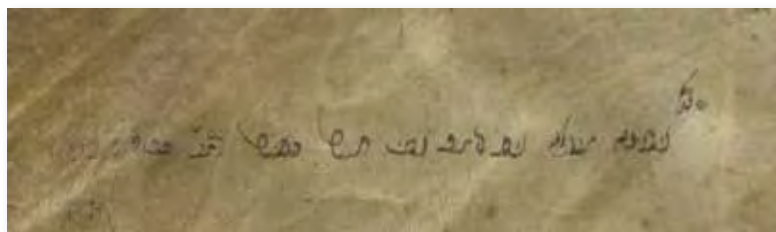
6. מגילת אסתר על גוויל - המגילה של רבי חיים נסים בכור אלגראנאטי, מגדולי חכמי איזמיר

מגילת אסתר. [טורקיה, המאה ה-19 בקירוב].
דיו על גוויל חום-כהה, דק. כתיבת סת"ם ספרדית מהוררת. 18 שורות בעמודה. עץ חיים מעץ מגולף (לא מקורי).

בגב המגילה רישום בעלות בלאדינו (מעט מטושטש), המעיד שהמגילה שייכת לרבי "חיים נסים דמ' [כונה] בכור אלגר[אנאטי]" - הגאון רבי נסים חיים המכונה בכור אל-גראנאטי מגדולי חכמי איזמיר. מרביתו וחבריו של הגאון רבי חיים פאלאג'י אב"ד איזמיר, המוכירו רבות בספריו, ומחשיב מאד את דעתו - ראה חומר מצורף.

גובה הקלף: 14 ס"מ. גודל מירבי כולל ה"עץ חיים": כ-34 ס"מ. מצב טוב. כתמים וקמטים.

פתיחה: \$500

6b

5. מגילת אסתר - איטליה, המאה ה-19

מגילת אסתר על קלף. [איטליה, מחצית ראשונה של המאה ה-19 בקירוב].

כתיבה איטלקית מרובעת. גולה על ידי עץ מגולפת.

מגילת קלף. 19 שורות בעמודה. גובה הקלף: 15 ס"מ. גודל מירבי של ידיה העץ: 33 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים, קמטים ובלאי. פגמים קלים בידיה העץ. ליריעה הראשונה מחובר שרוך קלף ארוך לסגירה.

פתיחה: \$300

5. Esther Scroll - Italy, 19th Century

Parchment Esther scroll. [Italy, ca. first half of 19th century].

Italian square script. On carved wooden roller.

Parchment scroll. 19 lines per column. Parchment height: 15 cm. Maximum height of wooden roller: 33 cm. Good-fair condition. Stains, creases and wear. Minor damage to wooden roller. Long parchment strap attached to first membrane for closure.

Opening price: \$300

7

8

6. Esther Scroll on Gevil - Megillah of Rabbi Chaim Nissim Bechor Algranati, Leading Izmir Torah Scholar

Esther scroll. [Turkey, ca. 19th century].

Ink on thin, dark-brown gevil. Mehudar Sephardic Stam script. 18 lines per column. Carved wooden roller (non-original).

Ownership inscription in Ladino on verso of scroll (slightly blurred), attesting that the scroll belongs to "Chaim Nissim known as Bechor Algra[nati]" - R. Nissim Chaim Bechor Algranati, a leading Torah scholar of Izmir. A teacher and colleague of R. Chaim Palachi Rabbi of Izmir, who mentioned him extensively in his books, and held his opinion in high regard - see enclosed material.

Parchment height: 14 cm. Maximum height including roller: approx. 34 cm. Good condition. Stains and creases.

Opening price: \$500

7. מגילת אסתר - הונגריה

מגילת אסתר על קלף. [הונגריה, המאה ה-19/20].

כתיבה אשכנזית נאה. כפי הנראה, גב הקלף נמשח בלק. גלולה על ידי עץ מגולפת.

מגילת קלף. 30 שורות בעמודה. גובה הקלף: 22 ס"מ. גובה מירבי של ידיה העץ: 50 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים וקמטים. היריעה הראשונה מנוקבת בשוליה בנקבים זעירים (כפי הנראה, נקבי תפירה של חיפוי בד, שאינו לפנינו).

פתיחה: \$300

8. מגילת אסתר - מזרח אירופה, המאה ה-19/20

מגילת אסתר על קלף. [מזרח אירופה, המאה ה-19/20].

כתיבה אשכנזית נאה. גלולה על ידי עץ מגולפת.

מגילת קלף. 29 שורות בעמודה. גובה הקלף: 27 ס"מ. גודל מירבי של ידיה העץ: 47 ס"מ. מצב בינוני-טוב. כתמים, בלאי וקמטים.

פתיחה: \$200

8. Esther Scroll - Eastern Europe, 19th/20th Century

Parchment Esther scroll. [Eastern Europe, 19th/20th century].

Neat Ashkenazic script. On carved wooden roller.

Parchment scroll. 29 lines per column. Parchment height: 27 cm. Maximum height of wooden roller: 47 cm. Fair-good condition. Stains, wear and creases.

Opening price: \$200

7. Esther Scroll - Hungary

Parchment Esther scroll. [Hungary, 19th/20th century].

Neat Ashkenazic script. The back of the parchment was treated with varnish. On a carved wooden roller.

Parchment scroll. 30 lines per column. Parchment height: 22 cm. Maximum height of wooden roller: 50 cm. Good-fair condition. Stains and creases. Tiny pinholes to edges of first membrane (presumably from fabric backing, which was sewn on and later removed).

Opening price: \$300

10. מגילת אסתר חסידית - מזרח אירופה

מגילת אסתר על קלף. [מזרח אירופה, המאה ה-20].

כתיבה אשכנזית-חסידית. היריעה הראשונה מחופה בברד בגבה, להגנת המגילה. גלולה על ידי עץ מגולפת.

מגילת קלף. 32 שורות בעמודה. גובה הקלף: 26 ס"מ. מצב בינוני-טוב. גובה מירבי של ידי העץ: 46 ס"מ. כתמים ובלאי. כתמי רטיבות ודהיית דיו ביריעה הראשונה. קרעים ופגמים בברד החיפוי.

פתיחה: \$300

10. Chassidic Esther Scroll - Eastern Europe

Parchment Esther scroll. [Eastern Europe, 20th century].

Chassidic-Ashkenazic script. The first membrane is backed with fabric. On carved wooden roller.

Parchment scroll. 32 lines per column. Parchment height: 26 cm. Fair-good condition. Maximum height of wooden roller: 46 cm. Stains and wear. Dampstains and ink fading to first membrane. Tears and damage to fabric backing.

Opening price: \$300

9

9. מגילת אסתר, כתב האר"י-חסידי - מזרח אירופה, המאה ה-19

מגילת אסתר. [מזרח אירופה, המאה ה-19 בקירוב].

דיו על קלף. כתיבת סת"ם מהוררת ונאה. כתב הארז"ל (אשכנזי-חסידי). 38 שורות בעמודה.

גובה הקלף: כ-45 ס"מ. מצב בינוני. דיו דהוי. חורים ביריעת הקלף (חורים טבעיים מקוריים, שהיו בקלף עוד לפני הכתיבה). כתמים וקמטים.

פתיחה: \$300

9. Esther Scroll in Chassidic-Arizal Script - Eastern Europe, 19th Century

Esther scroll. [Eastern Europe, ca. 19th century].

Ink on parchment. Neat and mehudar Stam script. Arizal script (Ashkenazic-Chassidic). 38 lines per column.

Parchment height: approx. 45 cm. Fair condition. Ink fading. Natural holes in parchment (present prior to writing). Stains and creases.

Opening price: \$300

10b

10a

13

13. מגילת אסתר - עיראק או ארץ ישראל

מגילת אסתר על קלף. [עיראק או ארץ ישראל, המאה ה-20].
גלולה על ידיית עץ מגולפת.
מגילת קלף. 13 שורות בעמודה. גובה הקלף: 14 ס"מ. גובה מירבי
של ידיית העץ: 34 ס"מ. מצב בינוני. כתמים, בלאי וקמטים.
פתיחה: \$200

13. Esther Scroll - Iraq or Eretz Israel

Parchment Esther scroll. [Iraq or Eretz Israel, 20th century].
On carved wooden roller.
Parchment scroll. 13 lines per column. Parchment
height: 14 cm. Maximum height of wooden roller: 34
cm. Fair condition. Stains, wear and creases.
Opening price: \$200

12

12. מגילת אסתר - עיראק

מגילת אסתר על קלף. [עיראק, ראשית המאה ה-20 בקירוב].
מגילה נאה. מגילת "המלך" (רוב העמודות פותחות בתיבת
"המלך"). גלולה על ידיית עץ מגולפת.
מגילת קלף. 17 שורות בעמודה. גובה הקלף: 15 ס"מ. גודל מירבי
של ידיית העץ: 43 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים, קמטים ובלאי.
פתיחה: \$300

12. Esther Scroll - Iraq

Parchment Esther scroll. [Iraq, ca. early 20th century].
Fine "HaMelech" scroll (most columns begin with the
word "HaMelech"). On carved wooden roller.
Parchment scroll. 17 lines per column. Parchment
height: 15 cm. Maximum height of wooden roller: 43
cm. Good-fair condition. Stains, creases and wear.
Opening price: \$300

11

11. מגילת אסתר - תורכיה, המאה ה-19

מגילת אסתר על קלף. [תורכיה, המאה ה-19].
כתיבה ספרדית נאה. עם תגים ועם עיטורים בראשי העמודות.
היריעה הראשונה הוחלפה. גלולה על ידיית עץ מגולפת.
מגילת קלף. 18 שורות בעמודה. גובה הקלף: 13 ס"מ. גודל מירבי
של ידיית העץ: 32.5 ס"מ. מצב כללי טוב-בינוני. כתמים ובלאי.
פתיחה: \$200

11. Esther Scroll - Turkey, 19th Century

Parchment Esther scroll. [Turkey, 19th century].
Neat Sephardic script, with tagim. Miniature
calligraphic elements above the columns. First
membrane replaced. On carved wooden roller.
Parchment scroll. 18 lines per column. Parchment
height: 13 cm. Maximum height of wooden roller:
32.5 cm. Overall good-fair condition. Stains and
wear.
Opening price: \$200

14a

14b

14. שתי מגילות אסתר - בכתיבה ספרדית

שתי מגילות אסתר בכתיבה ספרדית. [ארץ ישראל, המאה ה-20 בקירוב].

מגילה א': כתיבת סת"ם בסגנון עירקי. 19 שורות בעמודה. דיו על קלף עבה.

גובה הקלף: 24.5 ס"מ. מצב טוב. מעט כתמים וקמטים. קרעים בודדים. ללא עץ חיים.

מגילה ב': כתיבת סת"ם ספרדית. 28 שורות בעמודה. דיו על קלף בדיר [אולי קלף משוח?].

גובה הקלף: 20 ס"מ. מצב טוב מאוד. ללא עץ חיים.

פתיחה: \$300

14. Two Esther Scrolls - Sephardic Script

Two Esther scrolls in Sephardic script. [Eretz Israel, ca. 20th century].

First scroll: Iraqi-style Stam script. 19 lines per column. Ink on thick parchment.

Parchment height: 24.5 cm. Good condition. A few stains and creases. A few tears. Without roller.

Second scroll: Sephardic Stam script. 28 lines per column. Ink on light-colored parchment (possibly coated parchment).

Parchment height: 20 cm. Very good condition. Without roller.

Opening price: \$300

15. מגילת אסתר על קלף - עם עשרות איורים עממיים

מגילת אסתר מעוטרת. [ארץ ישראל, מחצית המאה ה-20 בקירוב].

דיו על קלף דק. כתיבת סת"ם ספרדית [עממית]. 23 עמודות. עם עשרות איורים עממיים, בצבעי מים (והומרים נוספים), המתארים סצנות שונות מסיפור המגילה ותולדות עם ישראל. האיורים נוספו לאחר כתיבת המגילה בשולי ראשי העמודים, ברווחים שבין העמודות ובעמוד של תלית "עשרת בני המן".

גובה הקלף: כ-24.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. קרעים ובלאי. כתמים.

פתיחה: \$300

15a

16a

16. מגילת אסתר בנרתיק כסף משובץ אבני חן - ישראל, אמצע המאה ה-20

מגילת אסתר בנרתיק כסף משובץ אלמוג ורובי. [ישראל, שנות ה-50 עד שנות ה-70 בקירוב].
 דיו על קלף; כסף (חתום), אבני חן והזהבה.
 קלף משוח (ארץ ישראל, המאה ה-20), כתיבה עממית. המגילה כולה נכתבה על יריעה אחת ארוכה.
 המגילה נתונה בנרתיק כסף בעל ידידת גלילה, מעוטר באבן חן גדולה וסגלגלה ולצדה אבן חן קטנה יותר, משובצת בתוך עיטור כסף מוזהב בדמות כתר. בראש הנרתיק אבן נוספת, משובצת בתושבת בדמות פרח. ראש הנרתיק, תחתיתו והסגר מוזהבים אף הם.
 אורך (כולל ידידת הגלילה): 23 ס"מ. מצב טוב. הזהבות שחוקות.

פתיחה: \$300

15b

15. Parchment Esther Scroll - With Dozens of Naive Illustrations

Illustrated Esther scroll. [Eretz Israel, ca. first half of the 20th century].
 Ink on thin parchment. Sephardic Stam script (unskilled). 23 columns. With dozens of naive illustrations, in watercolor (and other media), depicting various scenes from the Megillah narrative and the history of the Jewish people. The illustrations were added after the Megillah was penned, above and below the columns, in the intercolumnar spaces and in the column describing the hanging of the ten sons of Haman.
 Parchment height: approx. 24.5 cm. Good-fair condition. Tears and wear. Stains.

Opening price: \$300

17

17. מגילת אסתר בנרתיק כסף - המחצית השנייה של המאה ה-20

מגילת אסתר בנרתיק כסף גדול. [מרבצ לא ידוע, המחצית השנייה של המאה ה-20?]. כסף (חתום "Sterling 925" חרוט, מוטבע, חקוק ומולחם). כתיבה עממית [ארץ ישראל, המאה ה-20]. היריעות לא נתפרו (כהלכה) אלא הודבקו. המגילה נתונה בנרתיק כסף בעל ידיה לגלילה. את אמצעו חובקת רצועה של זמורות גפן, עלים ואשכולות. משני קצותיו רצועות עיטוריות נוספות בדרג גלי חזר, המופיע גם על גבי הסגר. אורך (כולל ידיה לגלילה): 42 ס"מ בקירוב. מצב טוב. כיפופים קלים. כתמים קלים.

פתיחה: \$300

17. Esther Scroll in a Silver Case - Second Half of the 20th Century

Esther scroll in large silver case. [Unknown origin, second half of the 20th century?]. Silver (marked Sterling 925) turned, embossed, etched and soldered. Inexpert hand [Eretz Israel, 20th century]. The sheets are glued together rather than sewn (as required by Halacha).

Silver case with a plain, conical handle. Applied band with grapevine, leaf and grape cluster motif to middle. Narrower bands with a repetitive wave motif applied to both ends, the same motif appearing on the pull piece as well.

Length (including handle): Approx. 42 cm. Good condition. Minor bends. Light stains.

Opening price: \$300

16b

16. Esther Scroll in a Silver Case Set with Gemstones - Israel, Mid-20th Century

Esther scroll in a silver case set with coral and ruby oval cabochons [Israel, ca. 1950s-70s].

Ink on parchment; silver (marked), gemstones and gilt.

Coated parchment [Eretz Israel, 20th century], inexpert hand. Written on one long membrane.

Silver case with a plain, conical handle. Cylindrical body, set with an oval coral cabochon and a smaller rhinestone in a gilt crown-shaped frame. Flower-shaped finial set with a ruby cabochon. Gilt top, bottom and pull piece.

Length (including handle): 23 cm. Good condition. Worn gilding.

Opening price: \$300

18b

day we have printed twenty-five tractates of the Talmud and twelve sections of the Rav Alfasi book". This volume belonged to a Christian scholar who annotated it with lengthy glosses and many inscriptions in Latin, Greek and Hebrew, including lengthy inscriptions on the divisional title pages. In many places, he added the verse numbers. On the last page, following the colophon, and on the blank leaves at the end of the book are lengthy Latin inscriptions, with tables of the alphabet in various languages, numerical values of the Hebrew letters, the names of the Hebrew months and the corresponding months in the Christian calendar, and more. A French ownership inscription, recording the presentation of

18a

the book to the writer's son by his brother-in-law the priest, in 1762, is followed by an additional inscription documenting the finding of the book in the Froideville castle, and it being bound in its present binding. Signatures at the beginning of the volume: "Model son of Mr. Kashel Segal", "Model Segal". 277-528, [1] leaves. Leaf 407 bound after leaf 408, and leaf 413 after leaf 414. 21 cm. Condition varies. Most leaves in good condition, several leaves in fair condition. Dark stains, wear and tears to several leaves. Early leather binding, damaged.

Opening price: \$1500

18. נביאים אחרונים וכתובים - ונציה, רפ"א

נביאים אחרונים וכתובים. ונציה, [רפ"א 1521]. דפוס דניאל בומברג.

חלק מתוך מהדורת תנ"ך, אשר נדפסה על פי המהדורה הקודמת שהדפיס בומברג, בשנת רע"ז, להוציא ספר תהלים, שבמהדורה זו נדפס בעמוד טיפוגרפי שונה: שתי עמודות צרות בכל עמוד. לכל חלק שער נפרד. לפנינו השערים: "ארבעה נביאים אחרונים וכתובים". קולופון בדף האחרון: "נדפס שנית עם רב העיון על ידי האחים בני ברוך אדי"ל קינ"ד בחדש אלול בשנת רפ"א בשם דניאל בומברגי ובביתו". בהמשך הקולופון מוזכרות מהדורות התלמוד של בומברג ומהדורת הרי"ף שנדפסו באותם ימים: "וכן השם יוכנו להשלים כל התלמוד וגם ספר האלפסי הגדול כפי רצון אדונינו דניאל הנ"ל, שעד היום הוזה עשינו חמשה ועשרים מסכתות מהתלמוד ושנים עשרה קונטריסי" מספר רב אלפס".

הכרך שלפנינו היה שייך למלומד נוצרי שהוסיף בו הגהות ארוכות ורישומים רבים בלטינית, ביוונית ובעברית, כולל רישומים ארוכים בשערי החלקים. במקומות רבים הוסיף את מספרי הפסוקים. בעמוד האחרון, לאחר הקולופון, ובדפים הריקים שבסוף הספר - רישומים ארוכים בלטינית עם טבלאות אלף-בית בשפות שונות, ערכי הגימטריה של אותיות העברית, שמות החודשים העבריים לעומת שמות החודשים בספירה הנוצרית, ועוד. רישום בעלות בצרפתית, על נתינת הספר לבן הכותב ע"י גיסו הכומר, בשנת 1762. תחתיו רישום נוסף בצרפתית על מציאת הספר בטירת פראדוויל (Froideville) ועל כריכתו בכריכה הנוכחית. חתימות בראש הכרך: "מאדל בלא"א כומר קאשל סג"ל זצ"ל", "מאדל סג"ל". רעז-תקכה, [1] דף. דף תו נכרך בטעות לאחר דף תח, ודף תיג נכרך בטעות לאחר דף תיד. 21 ס"מ. מצב משתנה בין הדפים. רוב הדפים במצב טוב, מספר דפים במצב בינוני, במספר דפים כתמים כהים, בלא יוקרעים. כריכת עור עתיקה, פגומה.

פתחה: \$1500

19a

18c

19. חמישה חומשי תורה וחמש מגילות - עם פירוש רבי יצחק אבוהב - ונציה, ש"ח - עותק בכריכת עץ עתיקה - חסר סדר ההפטרות - חתימות והגהות

שמו, שמה-שפב] דף. חסרים: דף שמד, שהינו דף חלק במקור, ו-כו דפים אחרונים של סדר ההפטרות לכל השנה. 30.5 ס"מ. מצב כללי בינוני. כתמים רבים, חלקם כהים. בלאי במספר דפים. דף השער פגום, קרוע וחסר בחלקו (עם פגיעה בטקסט ובמסגרת השער). הודבק על דף נייר (בתקופה קדומה) שנכרך עם הספר. בדפים נוספים כתמים כהים, בלאי רב, וקרעים גדולים, משוקמים בהדבקות נייר, עם חסרון ופגיעה בטקסט. במספר דפים חיתוך שוליים עם פגיעה בפירוש רבי יצחק אבוהב המודפס בשולי הדפים. דפים וקונטרסים ראשונים מנותקים. כריכת עור ועץ עתיקה ופגומה, מנותקת ברובה, עם שרידי אבומים, ללא שדרה.

פתיחה: \$800

חמישה חומשי תורה, עם תרגום אונקלוס, פירוש רש"י, פירוש הרמב"ן, פירוש רבי יצחק אבוהב על פירוש הרמב"ן, וחמש מגילות עם תרגום ופירוש רש"י. ונציה, ש"ח 1548. דפוס דינאל בומברג. חומש פפורמט גדול ועב-כרס. מהדורה ראשונה בה נדפס פירושו של רבי יצחק אבוהב יחד עם החומש ופירוש הרמב"ן (הפירוש נדפס לראשונה בפני עצמו בשנת רפ"ז). חתימות עתיקות בדף השער, בדף ב ובדף שמו/2: "אני יוחלן בר מאיר שליט"א, "הק' אהרן מייא סג"ל תקע"ח", "מאיר בר שלמה משה זצ"ל", "נא' מאיר באמ"א כמהור"ר שמואל גרונם סג"ל מפניטשוב בשנת ה'תמ"ד [=תנ"ט] לפ"ק מלמד פה ק"ק וויקרשם", "חומש הלז שייך להאלוף והמרום על חכמתו כ"א משתומם... כהר"ר יודא מק"ק וויקרשהיים... י"ד שבט תצ"ב, אני הק' איצק אויך בע"ק הייתי מלמד בק"ק הנ"ל אצל הקצין כמר אלחנן חתן של פ"מ כמר מאיר מק"ק הנ"ל, ועוד. בדפי החומש מספר הגהות ממספר כותבים.

18. Neviim Acharonim and Ketuvim - Venice, 1521

Neviim Acharonim and Ketuvim. Venice: Daniel Bomberg, [1521]. Part of a Bible edition, identical to the previous edition published by Bomberg, in 1517, with the exception of the book of Tehillim, which in this edition was printed in a different layout: two narrow columns per page. Divisional title pages. This volume contains the title pages: "Arbaa Neviim Acharonim" and "Ketuvim". Colophon on the last leaf: "Printed a second time with much scrutiny by the brothers, sons of Baruch Adelkind, in the month of Elul, 1521, for Daniel Bomberg and in his printing press". The colophon further mentions the Bomberg Talmud edition and the Rif edition being published at that time: "Likewise, may G-d grant us the merit of completing the entire Talmud and the large book of Alfasi, in accordance with the wishes of our master Daniel, for until this

20a

19. Five Books of the Torah and Five Megillot - With the Commentary of Rabbi Yitzchak Aboab - Venice, 1548 - Early Wooden Binding - Lacking Year-Round Haftarat - Signatures and Glosses

Five books of the Torah, with Targum Onkelos, the Rashi commentary, Ramban, supercommentary by R. Yitzchak Aboab to the Ramban; Five Megillot with Targum and the Rashi commentary. [Venice: Daniel Bomberg, 1548].

Large format. First edition of R. Yitzchak Aboab's commentary printed together with the Torah and Ramban (the commentary was first published on its own in 1525).

Early signatures on the title page, leaf 2 and p. 343b: "I, Joslen son of Meir", "Aharon May Segal, 1818", "Meir son of Shlomo Moshe", "So says Meir son of R. Shmuel Groinem Segal of Pinchov in 1699, teacher in Weikersheim", "This Chumash belongs to the distinguished... R. Yehuda of Weikersheim... 14th Shevat 1732, I, Itzek Auch, was a teacher in this community, under the distinguished Mr. Elchanan, son-in-law of the community leader Mr. Meir from this community", and more.

The Chumash contains several glosses from various writers.

343, 345-[382] leaves. Lacking: leaf 344 - originally a blank leaf, and final 6-26 leaves of year-round Haftarat. 30.5 cm. Overall fair condition. Numerous stains, including some dark stains. Wear to several leaves. Title page with damage, tears and losses (affecting text and border), remounted (early) and bound with the book. Other leaves with dark stains, significant wear and large tears affecting text with loss, repaired with paper. Several leaves trimmed, with damage to text of R. Yitzchak Aboab's marginal commentary. First leaves and gatherings detached. Early leather and wooden binding, damaged, mostly detached, with clasp remnants, without spine.

Opening price: \$800

20. חמישה חומשי תורה וחמש מגילות - עם פירוש רבי יצחק אבוב - ונציה, ש"ח - עותק חסר שער ומספר דפים - חתימות

עותק חסר. ד-ט, יא-יד, יז-שג, שמה-שפב; כה דף. חסרים 7 דפים: שלושת הדפים הראשונים (כולל דף השער, הושלמו בצילום), דפים י ו-טו מספירת הדפים הראשונה (הושלמו בכתב-יד), דף [שמד] - שהינו במקור דף חלק בין התורה לחמש המגילות - והדף האחרון, עם שמות הטעמים. 31 ס"מ. נייר עבה. מצב כללי בינוני. כתמים ובלאי. חלק מהדפים מוכתמים מאד. קרעים בחלק מהדפים, משוקמים בהדבקות נייר שונות, עם פגיעות בטקסט. נזקי עש במספר דפים. חיתוך דפים עם פגיעה בשולי הטקסט ובכותרות מספר דפים. כריכה חדשה. תו ספר ומדבקות ספריה.

פתיחה: \$1000

חמישה חומשי תורה, עם תרגום אונקלוס, פירוש רש"י, פירוש הרמב"ן, פירוש רבי יצחק אבוב על פירוש הרמב"ן, חמש מגילות עם תרגום ופירוש רש"י וסדר ההפטרות לכל השנה. [ונציה, ש"ח 1548. דפוס דניאל בומברג].

חומש בפורמט גדול ועב-כרס. מהדורה ראשונה בה נדפס פירוש של רבי יצחק אבוב יחד עם החומש ופירוש הרמב"ן (הפירוש נדפס לראשונה בפני עצמו בשנת רפ"ה). קולופון בסוף התורה, דף שג/2: "ותשלם המלאכה בסוף חודש אדר שנת ש"ח לפ"ק על יד הגבר הוקם על המלאכה קורניליו אדיל קינד לבית הלוי".

שער נפרד להפטרות כל השנה כמנהג הספרדים והאשכנזים. רישום בעלות בדף רכד/1 [קצרוץ]: "אני יעקב חזן שהיה בק"ק -- בק"ק סלוצק מד-- דליטא גדו- בשנת ישמח יעקב ויתג'ל ישראל לפ"ק" [ת"א 1651]. רישום נוסף בדף שג/1.

21. תורה נביאים וכתובים - דפוס מנשה בן ישראל - אמשטרדם, שצ"א-שצ"ה

חמישה חומשי תורה, נביאים וכתובים. אמשטרדם, [שצ"א-שצ"ה 1631-1635]. דפוס מנשה בן ישראל. שערם נפרדים לחלק "נביאים ראשונים", "נביאים אחרונים" ו"כתובים".

ארבעה חלקים בכרך אחד. תורה וחמש מגילות: [1], קמד דף. נביאים ראשונים: [קמה]-רנד דף. נביאים אחרונים: [רנה]-שסט דף. במקור, לאחר דף שסט נכרך [1] דף ריק, החסר כאן. כתובים: קכד, [2] דף. 21.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים. כתמי רטיבות. כ-30 מהדפים הראשונים רופפים וחלקם מנותקים (כולל דף השער), עם קמטים, קרעים קלים ובלאי בשוליים (נראה ששולי דפים אלה לא נחתכו בדפוס), ללא פגיעות בטקסט. נקבי עש. פגעי עש במספר דפים, עם פגיעות בטקסט. כריכת עץ ועור מקורית, עם שרידי אבזמים. פגמים בכריכה.

עם [2] הדפים בסוף של "לוח ההפטרות של כל השנה כפי כל המנהגים", הנמצאים רק בחלק מן העותקים.

פתיחה: \$1200

21

20b

20. Five Books of the Torah and Five Megillot - With the Commentary of Rabbi Yitzchak Aboab - Venice, 1548 - Lacking Title Page and Other Leaves - Signatures

Five Books of the Torah, with Targum Onkelos, the Rashi commentary, Ramban, supercommentary by R. Yitzchak Aboab to the Ramban; Five Megillot with Targum, the Rashi commentary, and order of Haftarat for the whole year. [Venice: Daniel Bomberg, 1548].

Large format. First edition of R. Yitzchak Aboab's commentary printed together with the Torah and Ramban (the commentary was first published on its own in 1525).

Colophon at the end of the Torah part, on p. 343b: "And the work was completed at the end of Adar

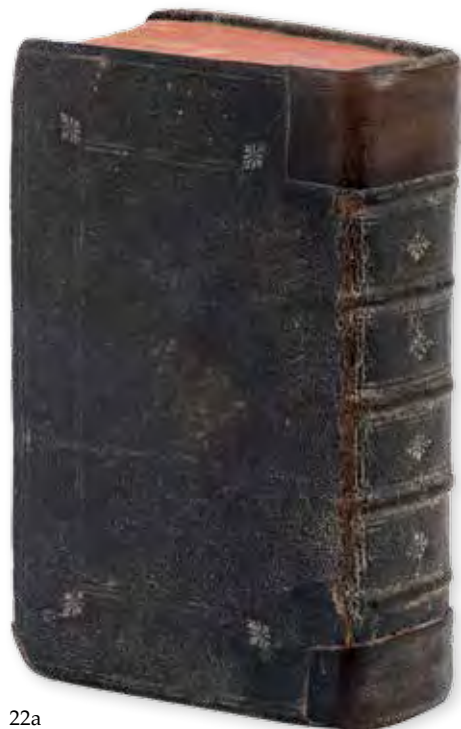
1548, by... Cornelio Adelkind HaLevi".

Divisional title page for the section of year-round Haftarat according to Sephardi and Ashkenazi rite. Ownership inscription on p. 224a (trimmed): "I, Yaakov Chazan, who was in the community of... in Slutsk... Lithuania... in the year [1651]". Another inscription on p. 373a.

Incomplete copy. 4-9, 11-14, 16-343, 345-[382]; 25 leaves. Lacking 7 leaves: First 3 leaves (including title page, replaced in photocopy), leaves 10 and 15 of first sequence (with handwritten replacement), leaf [344] - originally a blank leaf between Torah and

the Five Megillot, and final leaf, with the names of cantillation marks. 31 cm. Thick paper. Overall fair condition. Stains and wear. Some leaves very stained. Tears to some leaves, affecting text, repaired with paper. Worming to several leaves. Leaves trimmed, affecting edge of text and page headings on several leaves. New binding. Bookplate and library labels.

Opening price: \$1000

22a

22. תנ"ך - דפוס מנשה בן ישראל - אמשטרדם, שצ"ח

חמשה חומשי תורה, נביאים וכתובים. אמשטרדם, [שצ"ח 1638] (בשער נכתב בטעות: 1639). דפוס רבי מנשה בן ישראל. בסוף הכרך נדפס "לוח ההפטרות של כל השנה כפי כל המנהגים". כל כ"ד ספרי התנ"ך בשלמות, עם ניקוד וטעמים. "מדויק בכל עוז וגבורה עם הקרי וכתוב פתוחות וסתומות וחסרות ויתרות כתקון ספר תורה". ממהדורות התנ"ך היחידות בזמנן שנדפסו בקדושה ע"י יהודים.

במהדורה זו שני טורים בכל עמוד. עימוד מיוחד זה מתאים למסורת הידועה שקיבל רבי אריה לוי מתלמידי-תלמידיו של הגר"א, על אופן עריכת "גורל הגר"א" בספר תנ"ך בעל שני טורים בעמוד. רישומים ישנים בלטינית, בתחילת כל אחד מכ"ד הספרים.

קיב; קמד, קמד-קס; צד, [4] דף. ספירת דפים משובשת. 15 ס"מ. מצב טוב. כתמי רטיבות. מעט בלאי. כריכת עור עתיקה, עם שיקומי עור בשדרה.

התאריך העברי והלועזי בשער סותרים זה את זה - "שנת דודי צ"ח לפרט קטן [שצ"ח], 1639" - תיארוך בלתי אפשרי. שכן שנת 1639 חלה בשנים שצ"ט-ת' ולא שצ"ח. אולם לפי הקולופון שבסוף הספר מתברר שהספר נדפס באמת בשנת שצ"ח 1638, והתאריך 1639 הוא טעות. בקולופון נכתב: "...והיתה השלמתו בירח תליתאי לגאולתי [חדש סיון] פרשת אל תכריתו את שבט משפחות הקהתי [במדבר], שנת ואנ"י א"ל ה' בטחתי [צ"ח]. לפרט מהפרט לחשבון עדתי...".

פתיחה: \$800

21. Torah, Neviim and Ketuvim - Printed by Menasseh ben Israel - Amsterdam, 1631-1635

Five Books of the Torah, Neviim and Ketuvim. Amsterdam: Menasseh ben Israel, [1631-1635]. Separate title pages for Neviim Rishonim, Neviim Acharonim and Ketuvim.

Four parts in one volume. Torah and Five Megillot: [1], 144 leaves. Neviim Rishonim: [145]-254 leaves. Neviim Acharonim: [255]-369 leaves. Lacking the blank leaf originally bound after leaf 369. Ketuvim: 124, [2] leaves. 21.5 cm. Good-fair condition. Stains. Dampstains. Approx. 30 loose leaves at the beginning of the book, some detached (including title page), with marginal creases, minor tears and wear, not affecting text (these leaves were presumably left untrimmed at time of printing). Worming. Several leaves with worming affecting text. Original leather and wood binding, with clasp remnants. Damage to binding. With [2] leaves at the end - table of Haftarat for the whole year according to all the customs, included in some copies only.

Opening price: \$1200

23. חמישה חומשי תורה והפטרות - ספרדית - אמשטרדם, ת"ג - מהדורה לצאצאי האנוסים

Humas de Parasioth y Aftharoth / traducido palabra por palabra de la verdad hebraica en español (חמשה חומשי תורה והפטרות, מתורגמים לספרדית). אמשטרדם, ת"ג [1643]. דפוס עמנואל בנבנישתי. ספרדית.

מהדורה זו יועדה לצאצאי האנוסים. מגיה המהדורה היה רבי מנשה בן ישראל.

דף שער נפרד לחלק ההפטרות כמנהג ספרד.

249, [2], 82 דף. ספירת דפים משובשת במיוחד. 16 ס"מ. חיתוך דפים מוזהב. מצב טוב. כתמים. כתמי רטיבות בחלק מהדפים. כריכת עור עתיקה. פגמים קלים בכריכה.

פתיחה: \$1000

22. Bible - Printed by Menasseh ben Israel - Amsterdam, 1638

Five Books of the Torah, Neviim and Ketuvim. Amsterdam: R. Menasseh ben Israel, [1638] (the title page mistakenly states "1639"). A "table of Haftarat for the year-round according to all customs" was printed at the end of the volume.

All 24 books of the Bible, with vocalization and cantillation marks. "Exceptionally accurate, with the spellings for both reading and writing, spacing between sections and exact spelling of words as required in a Torah scroll". One of the only Bible editions of that time published by Jews, in holiness. Two columns per page. This special format is suitable for performing the Goral HaGra, following the tradition transmitted to R. Aryeh Levine by the disciples of the Gaon of Vilna's disciples.

Old Latin inscriptions at the beginning of each of the 24 books.

112; 144, 144-166; 94, [4] leaves. Misfoliated. 15 cm. Good condition. Dampstains. Minor wear. Early leather binding, with leather repairs to spine.

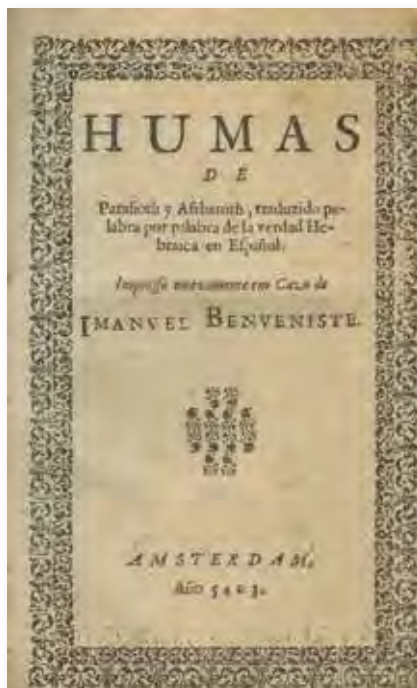
The Hebrew and Gregorian dates on the title page do not correspond - the Hebrew chronogram indicates 1638, while the Gregorian year stated is 1639. However, the colophon at the end of the book clearly dates the completion of the book in the month of Sivan, Parashat Bamidbar, 1638.

Opening price: \$800

24

23

22b

24. תורה, נביאים וכתובים - אמשטרדם, ת"ט-תכ"א - המהדורה המדויקת של התנ"ך

מובהקים... וידעו כי נאמן הספר הנדפס הזה...". ארבעה חלקים בכרך אחד. שער כללי מאויר עם תחריט נחושת נאה, בו מופיעות סצנות תנ"כיות, וכן שער לועזי כללי. שער נפרד מאויר לכל חלק משלושת החלקים האחרים. [9], רלד; קף; קעה, קף-קץ; קצח דף. שיבוש בסדר הדפים קנט-קסו, בספירת הדפים השנייה. 18 ס"מ. נייר פורץ נאה, מאויר ביד. חיתוך דפים מוזהב. מרבית הדפים במצב טוב. כתמים. כתמי רטיבות כהים בדפים הראשונים ובדפים האחרונים. בלאי בחלק מהדפים. פגמים קלים במספר דפים. קרע בדף השער, משוקם בהדבקת נייר מצידו השני, עם פגיעה קלה באיור (ללא חיסרון). קרע בדף נוסף, ללא חיסרון. חיתוך דפים עם פגיעה קלה בטקסט במספר דפים. רישומים בכתב-יד בדפי המגן. כריכה חדשה, עם אבזמי מתכת.

פתיחה: \$500

תנ"ך - חמשה חומשי תורה, נביאים ראשונים, נביאים אחרונים וכתובים. אמשטרדם, [ת"ט-תכ"א 1661-1659]. דפוס יוסף עטיאש. מהדורתו הראשונה של התנ"ך בעריכתו של יהאנס לוסדן, שכתב גם את ההקדמה הלטינית, המופיעה לאחר ההקדמה העברית מאת המגיהים. מהדורה זו הוגהה על פי דפוסים קודמים, ונחשבה במשך שנים רבות למהדורה המדויקת ביותר של התנ"ך. בהקדמה העברית מתפארים המגיהים כי על אף שיהיו כאלה שילעיגו על הבטחון שלהם כי אין בספר טעויות, בכל זאת הם מתחייבים על כך ומוכנים להעמיד את דבריהם במבחן: "...בלי ספק ינאמו כל העם מקצ'ה אשר יאמר משל הקדמוני השגור בפי מגיהי הספרים... כשם שא"א לבר בלא תבן וכו', וילעיגו על הבטחון הזה אשר בטחנו לאמר מה יתרון לספ'רן הזה על הראשונים] היכול יוכל איש לעבור חק הנמנעות אשר להם טבע קים... הנה אנחנו הבאים על החתום על משמרתנו נעמוד ויבחנו דברינו, יתנו אותו אל יודע ספר לאמר קרא נא זה מבראשית עד לעיני כל ישראל... ובידקו אחריו בעיון רב על פי ספרים

23. Five Books of the Torah and Haftarat - Spanish - Amsterdam, 1643 - Edition for Descendants of Marranos

Humas de Parasioth y Aftharoth / traduzido palabra por palabra de la verdad hebraica en español (Five Books of the Torah and Haftarat, translated to Spanish). Amsterdam: Immanuel Benveniste, 1643. Spanish. This edition was issued for the benefit of descendants of Marranos, and was edited by R. Menasseh ben Israel.

Separate title page for the Sephardi-rite Haftarat. 249, [2], 82 leaves. Significant misfoliation. 16 cm. Gilt edges. Good condition. Stains. Dampstains to some leaves. Early leather binding. Minor damage to binding.

Opening price: \$1000

26

25

25. Torah, Neviim and Ketuvim - Amsterdam, 1666-1667

Torah, Neviim and Ketuvim, with foreword and comments in Latin / Biblia Hebraica accuratissima, notis Hebraicis et Lemmatibus Latinis illustrata, edited by Johann Leusden. Amsterdam: Joseph Athias, [1666-1667].

The second edition of the Bible edited by Johann Leusden.

Fine, engraved title page. Illustrated divisional title pages for Neviim Rishonim, Neviim Acharonim and Ketuvim.

[2] leaves at the end of the volume, with the table of Haftarat according to the rites of all the communities.

Approbations by the rabbis of Amsterdam, including R. Yitzchak Aboab (the third) da Fonseca (R. Yitzchak Aboab was one of the signatories on the ban excommunicating Baruch Spinoza in 1656).

Marginal glosses and emendations in Latin on some leaves.

[19], 178; 155, [156]-316, [317]-508, [2] leaves. 20.5 cm. Good condition. Stains. Ink stains to title page and front endpaper. Minor marginal tears and damage to title page and first leaves. Handwritten inscription on endpapers. New leather binding.

Opening price: \$400

24. Torah, Neviim and Ketuvim - Amsterdam, 1659-1661 - Accurate Edition of the Bible

Bible - Five Books of the Torah, Neviim Rishonim, Neviim Acharonim and Ketuvim. Amsterdam: Joseph Athias, [1659-1661].

The first edition of the Bible edited by Johann Leusden. He also authored the Latin foreword, which follows the Hebrew foreword by the proofreaders. This edition was proofread and corrected compared to previous editions, and was considered for many years the most accurate edition of the Bible.

In the Hebrew foreword, the proofreaders boast that although some may mock their assurance that the book is free of mistakes, they guarantee it and are prepared to put the book to test.

Four parts in one volume. Fine, engraved general title page, depicting Biblical scenes, as well as a general Latin title page. Engraved divisional title page for each of the three other parts.

[9], 234; 180; 175, 180-190; 198 leaves. Leaves 159-166 of second sequence bound in wrong order. 18 cm. Fine, watercolor endpapers. Gilt edges. Most leaves in good condition. Stains. Dark dampstains to first and final leaves. Wear to some leaves. Minor damage to several leaves. Tear to title page slightly affecting illustration (without loss), repaired with paper on verso. Tear to another leaf, without loss. Margins trimmed, slightly affecting text on several leaves. Handwritten inscriptions on endpapers. New binding, with metal clasps.

Opening price: \$500

25. תורה נביאים וכתובים - אמסטרדם, תכ"ו-תכ"ז

תורה נביאים וכתובים, עם הקדמה והערות בלטינית, Biblia Hebraica accuratissima, notis Hebraicis et Lemmatibus Latinis illustrata, a Johanne Leusden. בעריכת יהואנס לוסדן.

אמסטרדם, [תכ"ו-תכ"ז 1666-1667]. דפוס יוסף עטיאש.

מהדורה שנייה של התנ"ך בעריכתו של יהואנס לוסדן.

דף שער מאויר בתחריט נאה. שער פנימיים מאוירים לנביאים ראשונים, נביאים אחרונים וכתובים. [2] דף בסוף הכרך, עם לוח ההפטרות, כפי מנהגי כל הקהילות.

הסכמות רבני אמסטרדם, ביניהם רבי יצחק אבוהב (השלישי) דה-פונסיקה [רבי יצחק אבוהב היה בין החתומים על החרם על ברוך שפינוזה בשנת 1656].

הגהות ותיקונים בלטינית בשולי חלק מהדפים.

[19], קעח; קנה, [קנו]-שיר, [שיר]-תקח, [2] דף. 20.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים. כתמי דיו בדף השער ובדף המגן שלפניו. קרעים ופגמים קלים בשולי דף השער ודפים ראשונים. רישומים בכתב-יד בדפי המגן.

כריכת עור חדשה.

פתיחה: \$400

26. התנ"ך הראשון שנדפס ביידיש - אמשטרדם, תל"ז-תל"ט

"חמשה חומשי תורה בלשון אשכנז" - תורה נביאים וכתובים (תנ"ך) בלשון עברי טייטש (יידיש), "מועתקים ומבוארים" על ידי רבי יקותיאל בן יצחק בליץ, עם "תועליות הרלב"ג" מאת רבינו לוי בן גרשון (רלב"ג) על התורה ונביאים ראשונים. אמשטרדם, [תל"ז-תל"ט 1676-1679]. דפוס אורי וייביש הלוי.

חמשה שערים נפרדים: לתורה, למגילות, לנביאים ראשונים, לנביאים אחרונים ולכתובים, עם שער נוסף - מאויר. הסכמות רבני ועד ארבע ארצות, רבני הספרדים ורבני האשכנזים באמשטרדם. בראש הספר דפים עם "הסכמת אונ" פרווילעגיום" - רשות מיוחדת מ"מלך פולין יר"ה", להדפסה זו, ביידיש ובלטינית. בדף השער השני - רישום בעלות על קניית הספר מיד מומר בשנת תע"ט: "ישע"י בר אלכסנדר שמואל ז"ל קניתי אין מינכן בעד מ"ה צ"ל - מן המומר פראנץ - יו"ם] ד' כ"ח אייר תעט"ל [תע"ט לפ"ק]. תחתיו מופיע רישום נוסף: "זאת שייך להאלוף הקצין והמרומי כהר"ר ישע"י בר אלכסנדר שמואל ז"ל, קניתי פה מינכן במדינות פייערן בעד מ"ה צ"ל ריינש, לכן חתמתי את

שמי הק' יאקב"ה [=יאקב בן הרב] מאיר מארק ברייט בשנת תצ"א לפ"ק למספרי" 1731".

[7], סג, [1], סד-עה, עז-קלח, קמ-רנו, [2], יח דף. ספירה משובשת, ללא חסרון. כולל דף עם לוח הפטרות ו"התנצלות המתקן" שאינו מופיע בעותקים אחרים. 31 ס"מ. מצב בינוני-גרוע. כתמים. כתמי רטיבות. פגעי עש רבים עם פגיעות בטקסט. קרעים, בלאי ופגעי עש רבים בדף השער המאויר ובדפים הראשונים. דפים וקונטרסים מנותקים. ללא כריכה.

בשערים מופיעים תאריכים שונים: תל"ז, תל"ח ותל"ט. ההסכמות מהשנים תל"א-תל"ז. באותה תקופה נדפסו באמשטרדם במקביל שתי מהדורות שונות של תרגום התנ"ך ליידיש (ראה פריט הבא), והן נחשבות למהדורות הראשונות של תנ"ך בשפת היידיש. על פולמוסי וקורות המדפיסים סביב הדפסה זו, ראה: א"מ הברמן, פרקים בתולדות המדפיסים העבריים, עמ' 310-300.

פתיחה: \$300

26. First Bible Printed in Yiddish - Amsterdam, 1676-1679

Torah, Neviim and Ketuvim translated to Yiddish by R. Yekuti'el son of Yitzchak Blitz, with Toaliyot HaRabag to Torah and Neviim Rishonim by R. Levi son of Gershon (Rabag). Amsterdam: Uri Phoebus HaLevi, [1676-1679].

Five title pages: Torah, Megillot, Neviim Rishonim, Neviim Achronim and Ketuvim, with an additional engraved title page. Approbations of the rabbis of the Council of Four Lands, and the Sephardi and Ashkenazi rabbis of Amsterdam. The book begins with leaves of "approbation and privilegium" - special permission granted by the King of Poland for this printing, in Yiddish and in Latin.

The second title page bears an ownership inscription recording the acquisition of the book from an apostate: "Yeshaya son of Alexander Shmuel, I bought it in Munich for 45 kreutzer - from the apostate Franz - Wednesday, 28th Iyar 1719". Below is another inscription: "This belongs to... R. Yeshaya son of Alexander Shmuel, I bought it here in Munich for 45 Rhenish kreutzer, I therefore sign my name

Yokev son of R. Meir Markbreit in 1731".

[7], 63, [1], 64-75, 77-138, 140-256, [2], 18 leaves. Misfoliation (no lacking leaves). Includes leaf with table of Haftarot and "corrector's apologia", not included in other copies. 31 cm. Fair-poor condition. Stains. Dampstains. Extensive worming, affecting text. Tears, wear and extensive worming to engraved title page and first leaves. Detached leaves and gatherings. Without binding.

Various dates appear on the title pages: 1676, 1678 and 1679. The approbations are dated 1671-1677. Two different editions of the Bible translated to Yiddish were printed concurrently in Amsterdam in those days (see next item), considered to be the first Yiddish Bible editions. For further information regarding the controversy surrounding this printing, see: A.M. Habermann, Perakim BeToldot HaMadpisim HaIvriim, pp. 300-310.

Opening price: \$300

27. תורה נביאים וכתובים, בלשון אשכנז (יידיש) - אמשטרדם, תמ"ז

תורה, נביאים וכתובים, "מלשון הקודש נעתקים ובלשון אשכנז נכתבים", תרגום התנ"ך ליידיש, על פי המפרשים: תרגום יונתן, רש"י, אבן עזרא, רד"ק, רס"ג, רלב"ג ועוד. אמשטרדם, [תמ"ז 1686]. דפוס יוסף עטיאש.

המתרגם הוא רבי יוסף בר אלכסנדר וויצנהויזן. שני שערים. שער ראשון מאויר בתחרית גדול ומפואר, במרכזו סמל הרפובליקה ההולנדית. לצד הסמל דמויות משה ודוד המלך. בחלקו העליון ההתחנות של השער סצנות תנ"כיות.

בדף [4], הסכמות רבני ועד ארבע ארצות. האחת נחתמה ביריד ("יומא דשוקא") ביערסלב, בשנת תל"ז, והשניה נדפסה ביריד לובלין בשנת תל"ח. ההסכמות משבחחות את המדפיס "כמר יוסף עטיאש בן הקדוש אברהם עטיאש הי"ד אשר נשרף חיים באש בארץ ספרד", על הדפוס המשובח שהקים "והוסיף על כל אשר היו לפניו להגדיל תורה ולהאדירה ביופי נייר ודיו וקשר כתרים לאותיות..."

רישומי בעלות בדף השער המאויר: "לה' הארץ ומלואו!" הק' איסרלי מיסלפעלד, ניתן לי לאיין ווארף [=דורון חתונה; ראה מנהגים דק"ק וורמיישא ח"ב עמ' ל, הערות 54-56] מדודי ב"ה ליור פארכהיים [Forchheim], "ער זאלכש מאבי ז"ל חיים מיסלפעלד בקומן האט".

[6], עט, קנ דף. 30.5 ס"מ. מצב משתנה בין הדפים. שער ודפים ראשונים במצב בינוני עד בינוני-גרוע, עם כתמים רבים, בלאי ופגעי עש עם פגיעות בטקסט. הדבקות נייר לשיקום בשולי שני דפי השער, עם פגיעה קלה בטקסט בשער השני. מרבית הדפים האחרים במצב טוב. כתמים וסימני עש קלים. חיתוך דפים עם פגיעות בהערות המודפסות בשולי הדפים. חותמת בדף האחרון. כריכה ישנה עם שדרת קלף. פגמים בכריכה.

כפי הנראה החל יוסף עטיאש בהדפסת הספר כבר סמוך לשנת תל"ז (ההסכמות לספר מאת ועד ארבע הארצות והחרם שלא להדפיס תרגום זה שש עשרה שנים מיום הדפסת הספר הם מן השנים תל"ז ותל"ח). אלא שבמקביל נדפס באמשטרדם תרגום נוסף לתנ"ך על ידי המדפיס אורי וייביש הלוי, בשנים תל"ז-תל"ט (ראה פריט קודם), ובעקבות כך פרצה מחלוקת בין המדפיסים, כשכל צד מאשים את השני בהשגת גבול התייחסות למריבה בין המדפיסים מופיעה בחרוזים ביידיש שבמרכזו השער השני, וכן ב"התנצלות המעתיק" שבראש הספר. על פולמוסי וקורות המדפיסים סביב הדפסה זו, ראה: א"מ הברמן, פרקים בתולדות המדפיסים העבריים, עמ' 310-300. תרגומים אלה לתנ"ך נחשבים לתרגומים הראשונים של התנ"ך לשפת היידיש.

פתיחה: \$400

27

27. Torah, Neviim and Ketuvim, in Yiddish - Amsterdam, 1686

Torah, Neviim and Ketuvim, "translated from the Holy Tongue, and written in Yiddish", Yiddish translation of the Bible, based on the following commentaries: Rashi, ibn Ezra, Radak, R. Saadya Gaon, Ralbag and others. Amsterdam: Joseph Athias, [1686].

Translated by R. Yosef son of Alexander Witzhausen. Additional elaborate, engraved title page, the center of which is occupied by the coat of arms of the Dutch Republic, flanked by the figures of Moshe and King David. Biblical scenes unfold at the top and bottom of the page.

Approbations of the rabbis of the Vaad Arba HaAratzot (Council of Four Lands) on leaf [4]. One was signed at the Yaroslav (Jarosław) fair in 1677, and the other at the Lublin fair in 1678. The approbations acclaim the printer "Joseph Athias son of the holy Abraham Athias who was burnt at stake in Spain", for the excellent printing press he established "and he improved upon what was already before him, to accord grandeur and glory to the Torah, with beautiful paper and ink, and by attaching crowns to the letters...".

Ownership inscriptions on the engraved title page: "Iserl Misselfeld, received as a wedding gift from my uncle Leizer Forchheim"; "He received it from my late father Chaim Misselfeld...".

[6], 79, 150 leaves. 30.5 cm. Condition varies. Title page and first leaves in fair to fair-poor condition,

with many stains, wear and worming affecting text. Marginal paper repairs to both title pages, slightly affecting text of second title page. Most other leaves in good condition. Minor stains and worming. Leaves trimmed, affecting printed marginal notes. Stamp on final leaf. Old binding, with leather spine. Damage to binding.

Joseph Athias presumably began printing the book around the year 1677 (the approbations from the Vaad Arba HaAratzot and the ban against printing this translation for sixteen years following the printing of the book are dated 1677 and 1678). However, another translation of the Bible was printed concurrently in Amsterdam by Uri Phoebus HaLevi, in 1676-1679 (see previous item), leading to a dispute between the printers, each one accusing the other of copyright infringement. This dispute between the two printers is mentioned in rhyming verses in the center of the second title page, as well as in the "translator's apologia" at the beginning of the book. Regarding the controversy between the printers surrounding this edition, see: A. M. Habermann, Perakim BeToldot HaMadpisim Halvriim, pp. 300-310. These two translations are considered the first Yiddish translations of the Bible.

Opening price: \$400

28. ספר תהלים וסדר מעמדות מאת השל"ה - אמשטרדם, ת"ק-תק"ב - מהדורה ראשונה של סדר המעמדות עם הוספות בעל השל"ה

בראש שני הספרים מופיעים סמלי משפחת המדפיסים פרופס. שני ספרים בכרך אחד. קנב; ס דף. 15.5 ס"מ. ספר תהלים במצב טוב. כתמים. קרע בשולי אחד מהדפים, עם פגיעה קלה בטקסט. חותמת בדף השער. סדר המעמדות במצב בינוני-טוב. כתמים. כתמים כהים וסחורים בשולי דפים רבים, עם פגיעות בטקסט. כריכה חדשה.

פתיחה: \$300

מתוך "פירוש ספר קהלת ותהלים", אמשטרדם ת"ג, שהוכנס לתוך הוצאת תע"ז בשינויים [ראה: הרב יצחק ישעיה ווייס, למהדורות 'סידור השל"ה' והפירושים שבו, צפונות, יז, תשנ"ג, עמ' כח-לא]. יתכן ומחבר הפירוש הקצר הוא רבי אברהם הורוויץ.

התהלים שלפנינו נכרך עם "סדר מעמדות" שתיקן השל"ה, וכפי שנכתב בשער: "כאשר הסדיר הגאון הגדול המקובל האלקי כמהור"ר ישעיה הורוויץ סג"ל...", עם "פירוש מספיק" [נמאת רבי אברהם סאראוואל]. מעבר לשער נכתב "המדפיס הראשון [בהוצאת אמשטרדם תע"ז, שנספחה לסידור "שער השמים"] לא עלתה בידו" להדפיס את המעמדות עם הוספות של בעל השל"ה, וכאן הן שולבו לראשונה.

ספר תהלים, מסודר על פי ימות השבוע והחודש, עם פירוש קצר ופירוש ארוך. אמשטרדם, [ת"ק 1740]. כרוך עם: סדר מעמדות, מסודר על פי ימות השבוע, על ידי רבי ישעיה הלוי הורוויץ, השל"ה הקדוש. אמשטרדם, [תק"ב 1742]. דפוס פרופס.

ספר תהלים עם שער מאויר נאה. פורמט קטן, "בכרך קטן להקל המשא לעוברי דרכים, בתכלית היופי, הן באותיות, הן בנייר ודיו" (מנוסח השער). שני הפירושים נדפסו תחילה עם סידור "שער השמים" לבעל השל"ה, אמשטרדם תע"ז, שערך נינו של השל"ה רבי אברהם הורוויץ. בראש הכרך שלפנינו מופיעים דברי רבי אברהם הורוויץ: "כיצד נהגין באמיר[ת] תהלים". הפירוש הרחב הוא פירוש של רבי משה בן ישראל דמירקאדו

28. Tehillim and Seder Maamadot by the Shelah - Amsterdam, 1740-1742 - First Edition of Seder Maamadot with Additions by the Shelah

Tehillim, divided for the days of the week and the days of the month, with two commentaries, one concise and one lengthy. Amsterdam: Proops, [1740]. Bound with: Seder Maamadot, arranged for the days of the week, by R. Yeshaya HaLevi Horowitz - the Shelah. Amsterdam: Proops, [1742].

Book of Tehillim, with a fine illustrated title page. Small format, "in a small volume, for ease of travel, with most beautiful letters, paper and ink" (as printed on the title page). Both commentaries were first printed with Siddur Shaar HaShamayim of the Shelah (Amsterdam, 1717), edited by the Shelah's great-grandson, R. Avraham Horowitz. The book opens with instructions for reciting psalms, by R. Avraham Horowitz.

The lengthy commentary is by R. Moshe son of Yisrael de Mercado, out of his Commentary to Kohelet and Tehillim (Amsterdam, 1653), and was reprinted in the 1717 edition with changes (see: R. Yitzchak Yeshaya Weiss, The Editions of Siddur HaShelah and the Commentaries Therein, Tzefunot,

XVII, 1993, pp. 28-31). The concise commentary was possibly composed by R. Avraham Horowitz.

This Tehillim is bound with Seder Maamadot, arranged by the Shelah, as stated on the title page, with a commentary (by R. Avraham Saraval). The foreword on verso of the title page states that the printer of the first edition (appended to Siddur Shaar HaShamayim, Amsterdam, 1717) was not able to print the Maamadot with the additions of the Shelah, which are integrated in this edition for the first time. Proops' printer's mark appears at the beginning of both books.

Two books bound together. 152; 60 leaves. 15.5 cm. Tehillim in good condition. Stains. Marginal tear to one leaf, slightly affecting text. Stamp on title page. Seder Maamadot in fair-good condition. Stains. Dark stains to margins of many leaves, affecting text. New binding.

Opening price: \$300

28

29. ספר תהלים עם פירוש "חזה ציון", מאת המקובל רבי עמנואל חי ריקי - ליוורנו, תק"ב-תק"ג - המחבר נהרג על קידוש השם באמצע ההדפסה

מכתב-ידו בסדור התפלה שלו... ואח"כ מביא את "טופס החלום": "זכרון כי בירושלים עה"ק שנת הת"ק חלמתי... לילה אחד כי אני ואחר היינו נהרגים על קידוש ה', ואח"כ באותה שנה עצמה בליל ש"ק... שהיו אומרים לי בחלום נשמת בני... שהיא נשמת תנא א'... ואני שאלתי עלי... אמרו לי ואתה ר' יהודה בן בבא...".

מפליא הדבר שאת חיבורו שלפנינו, בשורות האחרונות של פירושו, חתם המחבר גם כן בענין עשרה הרוגי מלכות ומוכיר המחבר את רבי יהודה בן בבא: "כי מספר הללויה עם הא' של אשרי מהטעם דאמין הוא מספר יהודה ב"ן בבא שהוא אחד מעשרה הרוגי מלכות...".

במרום השער: דגל-משפחה של משפחת המחבר, במרכזו איור אריה שבפיו גבעול חיטה, עם הכיתוב: "אריה כבקר אוכל תבן את הבר / אות לבית אב המחבר המדובר".

קלח, [2] דף. 32 ס"מ. מרבית הדפים במצב טוב. כתמים. בלאי קל וסימני שימוש בדפים הראשונים והאחרונים. קרעים בשולי דף השער ומספר דפים נוספים, כמעט ללא חיסרון. כריכה חדשה.

פתיחה: \$300

"שנהרג על קדושת ה' באותו היום שחורתי בדרך הזה... שלכדוהו ג' בעלי מלחמה וישפכו דמו ושללוהו סך רב ועצום בעבור קדושת שמו יתברך לכל יתגאל בפת-בגם ולא יתן פיו לבשר החזיר...".

בראש הספר מופיעה הקדמה אוטוביוגרפית ארוכה מאת המחבר, ובה מספר את תולדות חייו, חיבוריו, נדודיו והמאורעות שעברו עליו. בדברי הסיום של בן המחבר, רבי אברהם שמואל ריקי, הוא מוסיף פרטים אודות אביו ומתאר את סיפור הירצחו: "כי ביציאתו ממדינת יע"א לעבור דרך בולוניה... פגעו בו זדים ארורים... בחרבם על ירכם חגורים... ושללו שלל ובזזו בו והפגיעו באיש קנאי...". הוא מספר כיצד נודע הדבר ליהודי מדינה ואלו הביאוהו לקבר ישראל: "ולא אהיה כפוי טובה... לבני מדינת יע"א... כי כבוד עשו לו במותו, דתכף ומיד שבאה להם השמעה רעה קרו טובי העיר ושמו לדרך פניהם... הוציאוהו מקברו שהיה קבור על שפת הנחל והולכיהו בקברי ישראל הלא הם בעיר גינתו יע"א...".

בסיום דבריו מעתיק בן המחבר דבר מבהיל שנמצא בסידורו האישי של רבי עמנואל חי ריקי, כתוב בכתב-ידו - תיעוד על חלום שחלם ובו הודיעו לו כי הוא נשמת רבי יהודה בן בבא - מעשרה הרוגי מלכות - וכי הוא עתיד למות על קידוש השם. בן המחבר מקדים: "והנני כותב החלום אות באות מלה במילה הנמצא כתוב

ספר חזה ציון - ספר תהלים עם פירוש בדרך הפרד"ס, מאת המקובל רבי עמנואל חי ריקי, בעל "משנת חסידים". ליוורנו, [תק"ב-תק"ג 1742-1743]. מהדורה ראשונה.

בעיצומה של הדפסת הספר נרצח המחבר על קידוש השם. בשער הספר מופיע עדיין שמו בברכת החיים (י"צ"ו), אך בסוף הספר נאלץ בנו לספר על הירצחו, ונוספה גם "קנה על הרב המחבר זצוק"ל" מאת רבי שלמה יוסף ב"ר נתן קרפי.

רבי עמנואל חי ריקי (תמ"ח-תק"ג) מגדולי המקובלים באיטליה, בעל "משנת חסידים" וחיבורים נוספים; נדד רבות, ובין היתר הגיע לארץ ישראל, בה הקים ישיבה בירושלים (בישיבתו זו ישב ה"אור החיים" הקדוש). בשנת תק"ב סובב בין קהילות איטליה לגייס כספים לישיבתו. באותה עת החל להדפיס את ספרו שלפנינו בליוורנו. בראש חודש אדר תק"ג, כשהיה בדרכו ממדינת לבולוניה, התנפלו עליו אנשי צבא נוצריים. הם ניסו להכריחו לאכול חזיר ולאחר סיריב בכל תוקף חנקו אותו למוות ברצועות התפילין שלו ובזזו את כספי הצדקה שאסף. בן דודו - רבי עמנואל בן רבי יצחק בן ציון ריקי כותב בקינתו: "דמו נמצה כי לא רצה התגאל את נפשו ברה". רבי יעקב מלונדין בהקדמתו לספר "שבעה עינים" (ליוורנו, תק"ה) כותב על הירצחו של רבי עמנואל ריקי:

29. Tehillim with the Chazeh Tzion Commentary, by Kabbalist Rabbi Immanuel Chai Ricchi - Livorno, 1742-1743 - Author Killed Sanctifying G-d's Name in the Course of the Printing

Chazeh Tzion, Tehillim with multifaceted (Pardes) commentary, by Kabbalist R. Immanuel Chai Ricchi, author of Mishnat Chassidim. Livorno, [1742-1743]. First edition.

In the course of the printing of this book, the author was murdered in sanctification of G-d's Name. On the title page, his name appears as among the living, however, at the end of the book, the author's son tells of his murder. A lamentation for him, by R. Shlomo Yosef son of R. Natan Carpi, was also added to the book.

R. Immanuel Chai Ricchi (1688-1743) was a leading Italian kabbalist, author of Mishnat Chassidim and other compositions. He traversed many countries, reached Eretz Israel and established a yeshiva in Jerusalem (one of the students of this yeshiva was the Or HaChaim). In 1742, he visited Italian communities to collect funds for his yeshiva. At that time, he began printing this book in Livorno. On Rosh Chodesh Adar 1743, on his way from Modena to Bologna, foreign soldiers arrested him and tried to force him to eat pork. Upon his adamant refusal, they strangled him to death with his tefillin straps and looted all the charity funds which he had collected. His cousin, R. Immanuel son of R. Yitzchak Ben Tzion Ricchi, writes in his lamentation: "His blood was spilled because he did not want to defile his pure soul". R. Yaakov Londin writes about the murder of R. Immanuel Ricchi in his introduction to the book Shiva Einayim (Livorno, 1745): "He was murdered in sanctification of G-d's Name on the same day that I returned on that route... He was captured by three soldiers, who spilled his blood and looted him of a great sum of money, for the sake of G-d's holy Name not to defile himself with their food, to put pork into his mouth..."

29

At the beginning of the book is a long autobiography of the author, including descriptions concerning his compositions, wanderings and experiences. In his epilogue to the book, the author's son, R. Avraham Shmuel Ricchi, provides further details about the author and describes his murder: "Upon his departure from Modena to travel through Bologna... he met wicked evildoers... with swords girding their loins... and they looted him and attacked him...". He then describes how the Jews of Modena gave R. Immanuel a Jewish burial, after being informed

of his murder: "I will not be ungrateful... to the residents of Modena... for they respected him in his death, and immediately upon hearing the bad tidings, the city notables took to travel... They removed him from his grave on the river bank and brought him to the Jewish graveyard in Cento...". At the end of his epilogue, R. Avraham Shmuel copies an unnerving notation found in R. Immanuel's personal siddur, written in his own handwriting - a documentation of a dream he had in which he was informed that he is the soul of Rabbi Yehuda ben Bava, one of the ten martyrs, and that he would die in sanctification of G-d's Name: "I hereby write the dream letter by letter, word for word, as it appears in his handwriting in his siddur... A memoir, that in Jerusalem in the year 1740, I dreamt... one night, I and another person were being killed sanctifying G-d's Name, and afterward, that same year on Friday night... I was told in a dream that the soul of my son... is the soul of a Tanna... and I inquired about myself... They told me, 'And you are R. Yehuda ben Bava'..."

Interestingly, the author concludes this composition in the last lines of his commentary with the topic of the ten martyrs, with specific mention of R. Yehuda ben Bava.

In the center of the title page: the crest of the author's family, featuring a lion holding a stalk of wheat in its mouth and a Hebrew inscription.

138, [2] leaves. 32 cm. Most leaves are in good condition. Stains. Minor wear and signs of usage to first and last leaves. Marginal tears to title page and several other leaves, almost without loss. New binding.

Opening price: \$300

30. Mishnayot Orders Zera'im and Taharat with the Commentaries of the Rambam and the Rash of Sens - From the First Talmud Edition of Daniel Bomberg - Venice, 1522

Mishnayot Order Zera'im - with the commentaries of the Rambam and Rabben Shimon (the Rash) of Sens, and Mishnayot Order Taharat - with the commentary of the Rash. Venice, 1522. Two parts (in one volume), from the first Talmud edition published by Daniel Bomberg.

In Bomberg's Talmud edition, Order Taharat was printed in two parts. One with the commentary of the Rambam, and one with the commentary of the Rash of Sens (there are significant differences between the two parts, see: R. N.N. Rabinowitz, Maamar al Hadpasat HaTalmud, Jerusalem 1952, pp. 41-42). This volume contains Order Taharat with the commentary of the Rash of Sens only.

Signature in early Italian-Ashkenazic script on the title page: "Eliezer Yitzchak HaKohen", and in Italian: "Lazaro Isac Sacerdote". Another handwritten inscription on p. 2a of Order Zera'im: "That which G-d granted his servant, Eliezer Yitzchak HaKohen of Palestro". The endpapers contain additional Italian inscriptions of the Palestro family of Kohanim (Sacerdote Palestro).

At the beginning of Order Taharat, ownership inscriptions (partially faded): "Acquisition of my money, Yitzchak son of R... Refael... of Porto"; "I attest Yitzchak son of R... Refael of Ventura from Porto, that I gave this book - Order Taharat... to the wise R. Avraham Yagel from Mo[n]selice?, in exchange for other books...".

Several glosses. Lengthy gloss on p. 33b of Seder Zera'im.

Two parts in one volume. Order Zera'im: 86 leaves. Lacking 6 leaves with the preface of the Rambam to Order Zera'im and the foreword of the translator.

30

Order Taharat: [112] leaves. Lacking title page. [4] blank leaves between the two parts (original). 36 cm. Fair condition. Stains. Wear to some leaves. Stains and traces of past dampness (severe dampstains to some leaves). Worming. Detached leaves. Censor's deletions in a few places, and censorship stamps at beginning and end of volume. Old leather binding, damaged and detached, with torn spine.

Stefansky Classics, no. 41.

Opening price: \$5000

30. משניות סדר זרעים וסדר טהרות עם פירוש הרמב"ם והר"ש משאנץ - מתוך מהדורת התלמוד הראשונה של דניאל בומברג - ונציה, רפ"ב

משניות סדר זרעים - עם פירוש הרמב"ם ורבינו שמשון [הר"ש] משאנץ, ומשניות סדר טהרות - עם פירוש הר"ש. ונציה, רפ"ב [1522]. שני חלקים (בכרך אחד) מתוך מהדורת התלמוד הראשונה של המדפיס דניאל בומברג.

במהדורת התלמוד של בומברג נדפסו שני חלקים לסדר טהרות. חלק אחד עם פירוש הרמב"ם וחלק נוסף עם פירוש הר"ש משאנץ [בין שני החלקים ישנם שינויים גדולים, ראה: רנ"ג רבינוביץ, "מאמר על הדפסת התלמוד", ירושלים תשי"ב, עמ' מא-מב]. סדר טהרות בכרך שלפניו הוא החלק עם פירוש הר"ש בלבד.

בדף השער, חתימה בכתיבה איטלקית-אשכנזית עתיקה: "אליעזר יצחק הכהן", ובאיטלקית: "Lazaro Isac Sacerdote". רישום נוסף בכתב-יד בדף ב/ו של סדר זרעים: "אשר חנן אלדים את עבדו הצעיר אליעזר יצחק הכהן מפאליס" [=פלסטרו]. בדפי הבטנה רישומים נוספים באיטלקית של משפחת הכהנים פולסטרו (Sacerdote Palestro).

בראש סדר טהרות, רישומי בעלות (מחוקים בחלקם): "קנין כספי יצחק יצ"ו בכמה"ו... רפאל... מפורטו זלה"ה"; "מודה אני יצחק יצ"ו בכמה"ו... רפאל מוינטורא איש פורטהו זלה"ה איך נתתי זה הספר שהוא סדר טהרות... אל הנבון כמה"ו אברהם יגל ממו[נציליסי?].

מספר הגהות. הגדה ארוכה בדף לג/2 של סדר זרעים.

שני חלקים בכרך אחד. סדר זרעים: פו דף. חסרים ו דף עם הקדמת הרמב"ם לסדר זרעים והקדמת המתרגם. סדר טהרות: [112] דף. חסר דף השער. בין שני החלקים כרוכים [4] דפים חלקים (מקריים). 36 ס"מ. מצב בינוני. כתמים. בלאי בחלק מהדפים. כתמי ועקבות רטיבות (כתמי רטיבות קשים בחלק מהדפים). סימני עש. דפים מנותקים. מחיקות צנוורה במקומות בודדים וחתימות צנוורה בראש הכרך ובסופו. כריכת עור ישנה פגומה ומנותקת, עם שדרה קרועה.

סטפנסקי ספרי יסוד, מס' 41.

פתיחה: \$5000

31. אוסף דפים ממהדורות תלמוד נדירות - דפים מדפוס גרשום שונצינו בפיזארו

אוסף דפים ממהדורות תלמוד נדירות, בהם למעלה מעשרה דפים ממהדורות התלמוד של גרשום שונצינו בפיזארו, בסביבות שנת ר"ע [1510].

- שני דפים מפרק "לא יחפור" במסכת בבא בתרא. [פיזארו].
- שבעה דפים מפרק "מי שמת" במסכת בבא בתרא. [פיזארו].
- דף מפרק "השוותפין" במסכת בבא בתרא. [פיזארו]. • דף מפרק "כל הברש" במסכת חולין. [פיזארו]. • דף מפרק "גיד הנשה" במסכת חולין. [פיזארו]. • שלושה קטעי דף נוספים ממסכתות שבת, כתובות ובבא מציעא. [פיזארו]. • דף מפרק "ארבעה אבות" במסכת בבא קמא. [שאלוניקי, ש"כ]. • מספר דפים ממהדורות נוספות שלא זוהו בוודאות [כנראה שאלוניקי, בשנות הש' והת']. כ-20 דפים וקטעי דפים. גודל ומצב משתנים. חלק מהדפים מדפוס פיזור שלמים ובמצב טוב.

פתיחה: \$400

31. Collection of Leaves from Rare Talmud Editions - Leaves Printed by Gershom Soncino in Pesaro

Collection of leaves from rare Talmud editions, including over ten leaves from the Talmud printed by Gershom Soncino in Pesaro, ca. 1510.

- Two leaves from the "Lo Yachpor" chapter, Tractate Bava Batra. [Pesaro].
- Seven leaves from the "Mi SheMet" chapter, Tractate Bava Batra. [Pesaro].
- Leaf from the "HaShutafin" chapter, Tractate Bava Batra. [Pesaro].
- Leaf from the "Kol HaBasar" chapter, Tractate Chullin. [Pesaro].
- Leaf from the "Gid HaNasheh" chapter, Tractate Chullin. [Pesaro].
- Three leaf fragments from Tractates Shabbat, Ketubot and Bava Metzia. [Pesaro].
- Leaf from the "Arbaa Avot" chapter, Tractate Bava Kama. [Salonika, 1560?].
- Several leaves from editions which were not identified with certainty [presumably Salonika, 16th-18th centuries].

Approx. 20 leaves and leaf fragments. Size and condition vary. Some leaves from Pesaro edition, complete and in good condition.

Opening price: \$400

31b

31a

32. תלמוד בבלי - אמשטרדם, ת"ד-ת"ח - סט חסר

תלמוד בבלי עם המפרשים, מהדורת אמשטרדם, [ת"ד-ת"ח 1644-1648]. דפוס עמנואל בנבנישתי.

- עשרים ואחד כרכים בכריכות אחידות. בחלק מהכרכים נכרכו יחד מספר מסכתות. כרכים אלה כוללים את המסכתות: ברכות וסדר זרעים, שבת, עירובין, יומא, סוכה, תענית, מגילה, מועד קטן, חגיגה, שקלים, יבמות, כתובות, נדרים, סוטה, נזיר, גיטין, בבא קמא, בבא בתרא, עבודה זרה, הוריות, עדויות, זבחים, חולין, בכורות, ערכין, מעילה, כריתות, תמורה, נדה וטהרות. מכרכים אלו חסרות המסכתות: פסחים, ראש השנה, ביצה, קידושין, בבא מציעא, סנהדרין, מכות, שבעות ומנחות.

- שני כרכים נוספים בכריכות שונות, בהן מופיעות (פעם נוספת) מסכתות עירובין, מועד קטן, תענית, מגילה ויבמות. בנוסף, מופיעה באחד מכרכים אלו מסכת קידושין, שאינה נמצאת בכרכים האחרים.
- הגהות ורישומים בכתב-יד במספר דפים בחלק מהכרכים,

מכותבים שונים. במסכת עבודה זרה - שתי הגהות ארוכות בכתביה אטלקית-ספרדית, מכותב לא מזוהה. בסיום אחת מן ההגהות כותב: "[נוב] חיבורי קנין אברהם הארכתי". ההגהות קצרות.

- 21 כרכים בכריכות אחידות + 2 כרכים בכריכות שונות. 21 הכרכים - ברכות וסדר זרעים; צב, פו דף. שבת: קפו, קפט-קצו דף. עירובין: קבח, קלג-קלה דף. יומא: יז, כ-כו, כט-צו דף. חסרים דפים: יח-יט, כח. סוכה: עף. תענית, מגילה, מועד קטן: מ; מ; מד, מד-מוח דף. חגיגה, שקלים: כז, [3] (דף אחד ריק); יא דף. יבמות: קמח דף. כתובות: לט, מא-קנו דף. חסר דף מ. הדפים נכרכו שלא כסדרם. נדרים: קיט דף. סוטה, נזיר: נב; טו, סט-עב דף. גיטין: קיח דף. בבא קמא: קמח דף. בבא בתרא: רכב דף. עבודה זרה, הוריות, עדויות: צו; טז; יז-לב דף. זבחים: קנב דף. חולין: קפ דף. בכורות: סח דף. ערכין, מעילה, כריתות, תמורה: לד; [לה-עב]; [עג-ק; קא]-קלד דף. נדה: פח דף. טהרות: קסג דף. 2 כרכים נוספים:

32. Babylonian Talmud - Amsterdam, 1644-1648 - Incomplete Set

Babylonian Talmud with the commentaries. Amsterdam: Immanuel Benveniste, [1644-1648].

- Twenty-one volumes in matching bindings. Some volumes contain several tractates. The set comprises the following tractates: Berachot and Order Zera'im, Shabbat, Eruvin, Yoma, Sukkah, Taanit, Megillah, Mo'ed Katan, Chagigah, Shekalim, Yevamot, Ketubot, Nedarim, Sota, Nazir, Gittin, Bava Kama, Bava Batra, Avoda Zara, Horayot, Eduyot, Zevachim, Chullin, Bechorot, Arachin, Me'ilah, Keritot, Temurah, Niddah and Taharot. Lacking tractates Pesachim, Rosh Hashanah, Beitza, Kiddushin, Bava Metzia, Sanhedrin, Makkot, Shevuot and Menachot.

- Two additional volumes in different bindings, containing duplicate copies of tractates Eruvin, Mo'ed Katan, Taanit, Megillah and Yevamot. One volume also contains tractate Kiddushin, which is not found in the above set.

Handwritten glosses and inscriptions on several leaves of some volumes, by various writers. Two lengthy glosses in Italian-Sephardic script in Tractate Avoda Zara, by an unidentified writer. One gloss concludes: "[and in] my composition Kinyan Avraham, I discussed this at length". The glosses are trimmed.

21 volumes in matching bindings + 2 volumes in different bindings. 21 volumes - Berachot and Order Zera'im: 92; 86 leaves. Shabbat: 186, 189-196 leaves. Eruvin: 128, 133-135 leaves. Yoma: 17, 20-27, 29-96 leaves. Lacking leaves 18-19, 28. Sukkah: 70 leaves. Taanit, Megillah, Mo'ed Katan: 40; 40; 44, 44-48 leaves. Chagigah, Shekalim: 27, [3] (one blank leaf); 11 leaves. Yevamot: 148 leaves. Ketubot: 39, 41-156 leaves Lacking leaf 40. Leaves bound out of sequence. Nedarim: 119 leaves. Sotah, Nazir: 52; 66, 69-72 leaves. Gittin: 118 leaves. Bava Kama: 148 leaves. Bava Batra: 222 leaves. Avoda Zara, Horayot, Eduyot: 96; 16; 17-32 leaves. Zevachim: 152 leaves. Chullin: 180 leaves. Bechorot: 68 leaves. Arachin, Me'ilah, Keritot, Temurah: 34; [35]-72; [73]-100; [101]-134 leaves. Niddah: 88 leaves. Taharot: 163 leaves. 2 additional volumes: Mo'ed Katan, Taanit, Megillah, Eruvin: 43; 40; 40; 128, 133-135 leaves. Lacking leaves 44-48 of the Rosh on Tractate Mo'ed Katan. Yevamot, Kiddushin: 5-148; 44, 46-47, 49-53, 58-59, 61-96, 98-99 leaves. Lacking leaves 1-4 of Yevamot. Lacking leaves 45, 48, 54-57, 60 and 97 of Kiddushin, supplied from other Talmud editions. 24.5-26 cm. Condition varies. Some volumes with darkened leaves. Several volumes in good-fair to good condition. Most volumes in fair condition. Stains and wear. Dampstains and traces of past dampness. Large tears, affecting text (also affecting some title pages), repaired with paper in some places. Worming in various places. Leaves trimmed, affecting text. Most volumes in old, matching bindings, with significant damage and worming.

Regarding this Talmud edition, see: R. N.N. Rabinowitz, Maamar al Hadpasat HaTalmud, Jerusalem 1952, pp. 93-95.

Opening price: \$1000

32a

מועד קטן, תענית, מגילה, עירובין; מג; מ; קב, קלג-קלה דף. חסרים מד-מז מהראש"ע על מועד קטן. יבמות, קידושין; ה-קמח; מז, מו, מז, מט-נג, נח-נט, סא-צו, צח-צט דף. דף. חסרים דפים א-ד ממסכת יבמות. במסכת קידושין, דפים מה, מז, נד, נו, ס, צו חסרים, והושלמו ממדורות אחרות של התלמוד. 24.5-26 ס"מ. מצב משתנה. נייר כהה בחלק מהכרכים. מספר כרכים במצב טוב-בינוני עד טוב. רוב הכרכים במצב בינוני. כתמים ובלאי. כתמי ועקבות רטיבות. קרעים גסים, עם פגיעות בטקסט (גם במספר דפי שער), משוקמים בהדבקות נייר בחלק מהמקומות. פגעי עש במקומות שונים. חיתוך דפים עם פגיעה בטקסט. מרבית הכרכים בכריכות ישנות אחידות. שני כרכים נוספים בכריכות ישנות שונות, עם פגמים רבים ופגעי עש.

על מהדורה זו של התלמוד, ראה: רנ"ר רבינוביץ, מאמר על הדפסת התלמוד, ירושלים תשי"ב, עמ' צג-צה.

פתחה: \$1000

32b

33. שני כרכי גמרא עם השלמת השמטות הצנוזורה בכתב-יד

שני כרכי גמרא, בהם הושלמו בכתב-יד קטעים שנשמטו בהדפסה בשל הגבלת הצנוזורה:

- תלמוד בבלי, מסכת בבא קמא. [ברלין, תפ"ז 1727].

פורמט קטן. כל שני עמודים הינם עמוד אחד של מהדורות התלמוד הרגילות. מסכת זו נדפסה בפני עצמה, ולא כחלק ממהדורות ש"ס שלמה.

חידושי הלכות מאת המהרש"א נדפסו בסופו של הכרך. תורה אור, עין משפט ומסורת הש"ס שולבו בתוך טקסט הגמרא, באותיות קטנות.

בהדפסה זו נשמטו קטעים מטעמי צנוזורה. בהם למעלה מחצי עמוד בדף לח ע"א וקטעים ארוכים בדפים נוספים. בעותק שלפנינו הושלמו בכתב-יד (בכתיבה מרובעת וכתיבה בינונית) מרבית הקטעים שצנוזרו.

[153] דף. חסר דף השער. 18 ס"מ. מצב בינוני. כתמים ובלאי. במספר דפים קרעים, פגמים ופגעי עש וחיתוך דפים על גבול הטקסט, לעתים עם פגיעות בטקסט. מספר דפים מנותקים. כריכת עור עתיקה, פגומה.

במפעל הביבליוגרפיה נרשם עותק החסר בסופו. העותק שבספרייה הלאומית חסר באמצעו ובסופו.

- תלמוד בבלי, מסכת סנהדרין, שבועות, מכות, עדויות, מסכתות טענות ואבות. ברלין ופרנקפורט דאודר, [תצ"ז 1737].
- בדף מג, א, נשמט קטע ארוך על "ישו הנצרי" מטעמי צנוזורה. בעותק שלפנינו הושלם קטע זה בכתב-יד. בדפים נוספים הושלמו קטעים שנשמטו בכתב-יד.

ד-צח, קא-קד, צט-ק, קד-קיג, כא; נ, י; ד; [1], כד, ה, [1]; יד, טו, יז-כו, ח; ט; ה דף. שיבוש בסדר הדפים (דפים קא-קד נכרכו לאחר דף צח). חסרים ארבעה דפים בתחילת מסכת סנהדרין ודף טז ממסכת סופרים. 34 ס"מ. מצב בינוני-גרוע. כתמים, פגעי עש, קרעים ובלאי רב, עם פגיעה בטקסט במספר מקומות. כתמי ועקבות רטיבות עם סימני עובש בחלק מהדפים. דפים וקונטרסים מנותקים. ללא כריכה.

פתיחה: \$800

33b

ensorship restrictions, including over half a page on folio 38a, and lengthy passages on other leaves. In this copy, most of the censored passages were replaced in handwriting (in square script and semi-cursive script).

[153] leaves. Lacking title page. 18 cm. Fair condition. Stains and wear. Several leaves with tears, damage, worming and margins trimmed on text border, with occasional damage to text. Several detached leaves. Early leather binding, damaged.

The Bibliography of the Hebrew Book lists an incomplete copy, lacking at the end. The NLI copy is lacking in the middle and at the end.

- Babylonian Talmud, Tractates Sanhedrin, Shevuot, Makkot, Eduyot, Minor Tractates and Avot. Berlin and Frankfurt an der Oder, [1737].

33a

On folio 43a, a lengthy passage about Yeshu (Jesus) was omitted due to censorship. In this copy, the passage was replaced in handwriting. Omitted passages on other leaves were also replaced in handwriting.

4-98, 101-104, 99-100, 105-113, 21; 50, 10, 4; [1], 24, 5, [1]; 14, 15, 17-26, 8; 9; 5 leaves. Leaves bound out of sequence (leaves 101-104 bound after leaf 98). Lacking four leaves at beginning of Tractate Sanhedrin and leaf 16 of Tractate Soferim. 34 cm. Fair-poor condition. Stains, worming, tears and extensive wear, affecting text in several places. Dampstains and traces of past dampness, with mold on several leaves. Detached leaves and gatherings. Without binding.

Opening price: \$800

34. הלכות רב אלפס - חלקים מסדר נשים ונוזיקין - ונציה, שי"ב - הגהות עתיקות בכתב-יד

הלכות רב אלפס, סדר נשים - מסכתות גיטין, קידושין, עם מסכת חולין, וסדר נוזיקין - מסכתות בבא בתרא, סנהדרין, מכות, שבעות ועבודה זרה, עם פסקי רב מרדכי ותוספתא. [ונציה, שי"ב 1552]. [דפוס אלוזי בראגדין]. מהדורה ראשונה עם הוספותיו של רבי יהושע בעוז בעל "שלטי הגבורים". שני כרכים.

בשני הכרכים הגהות עתיקות מכמה כותבים, חלקן בכתביה ספרדית וחלקן בכתביה איטלקית. בדף הראשון של כרך נוזיקין, בתיבת הפתיחה המקושטת של מסכת בבא בתרא, מופיעה חתימת בעלים (דהיהו): "לה"ו יוסף דוד בלא"א יעקב בסאנו" [מרבני פיראהר].

שני כרכים. כרך א' מתוך סדר נשים: תקנה-תשעה דף (במקור: [ו], תב-תשעה, [ו], סד-צג דף. לפנינו מסכתות גיטין קידושין וחולין, ללא המסכתות האחרות מסדר נשים וללא ספר המאור ומלחמות ה' שנדפס בסוף הכרך). כרך ב' מתוך סדר נוזיקין: קנה-שפג, שפה-שצב; כ דף. חסר דף שפר (תחילת פירושו של ה"מרדכי") (במקור: שצב, כ דף. ללא דפים א-קנד, עם המסכתות האחרות מסדר נוזיקין). 40.5-41.5 ס"מ. נייר איכותי. מצב בינוני. כתמים ובלאי. כתמי רטיבות. פגעי עש בשוליים הפנימיים של חלק מהדפים ובמקומות גוספים. קרעים גדולים במספר דפים בשני הכרכים, חלקם משוקמים בהדקות נייר, עם פגיעות וחסרון בטקסט. דף רצו בכרך השני חסר ברובו. מחזיקות צנורה במספר דפים, שגרמו לקרעים וחסרון בטקסט עקב חריכת הדיו את הנייר. חתימות. צנורה. כריכות ישנות.

סטפנסקי ספרי יסוד, מס' 140.

פתיחה: \$400

33c

33. Two Talmud Volumes, with Handwritten Replacement of Censorship Omissions

Two Talmud volumes, in which the passages omitted in printing due to censorship restrictions were completed by hand:

- Babylonian Talmud, Tractate Bava Kama. [Berlin, 1727].

Small format. Each leaf corresponds with one page of the regular Talmud editions. This tractate was printed on its own, and is not part of a complete Talmud edition.

Chiddushei Halachot by the Maharsha was printed at the end of the volume. Torah Or, Ein Mishpat and Masoret HaShas were integrated in the text of the Talmud, in smaller typeface.

Passages were omitted in this edition due to

34a

35b

35a

35. Hilchot Rav Alfasi - Riva di Trento, 1559 - Two Volumes - Many Glosses from the Period Following the Burning of the Talmud

Hilchot Rav Alfasi, on Order Nashim, Order Nezikin and Tractate Chulin, including Halachot Ketanot, with Rashi, the Ran and Nimukei Yosef. Riva di Trento: [Antonio Bruin, 1559]. Two volumes.

Both volumes contain hundreds of lengthy glosses in Italian script (by several writers), from the time of printing [second half of the 16th century]. In those times, a decree banning Torah books was in effect in Italy, having begun with the burning of the Talmud in Rome on Rosh Hashanah 1553. Jews were prohibited from owning, studying and printing the Talmud, yet the books of the Rif were allowed. Therefore, the primary texts studied by Italian Torah scholars in those years were the books of the Rif, on which they attempted to reconstruct the words of the Talmudic sages, based on the teachings in the books of Rishonim and other sources (regarding the decree on Torah books in Italy, see: Introduction to Chiddushei R. Moshe Cases, Machon Yerushalayim, 1988; A. Yaari, Serefat HaTalmud BeItalia; M.

Benayahu, HaDfus HaIvri BeCremona; and others). These glosses contain many passages from the Talmud, Rashi and Tosafot, quotations from the teachings of the Rishonim (such as the Ramban, Rashba and Rosh) and from other works, together with the writers' original thoughts. Many of the glosses are trimmed.

This edition originally comprised three volumes. The present volumes are the second and third.

Halachot Ketanot was bound at the end of the volume on Order Nashim, leaves 853-872. These leaves were originally bound in the first volume of Hilchot Raf Alfasi, on Tractate Berachot and Order Moed (not included here). This section is followed by 21 leaves with a separate title page: "Novellae of Rabbenu Nissim, with a table of all the laws". Riva di Trento, 1558. An abridgment of the Ran's novellae in his commentary to the Rif, compiled by R. Yosef Ottolengo.

Vol. I (Order Nashim and Tractate Chulin, Halachot Ketanot and indexes of the Ran): 2-3, 6-268 leaves (lacking 3 leaves: title page and leaves 4-5); 853-872 leaves (Halachot Ketanot); 21 leaves (novellae of Rabbenu Nissim). Final leaves bound out of sequence. 27.5 cm. Vol. II (Order Nezikin): 2-5, 8-302, [8] leaves (lacking 3 leaves: title page and leaves 6-7). 31 cm. Overall fair-good condition. Stains and wear. Extensive wear to some leaves, especially in vol. II. Many tears and damage affecting text, repaired with paper, especially to first and final leaves of vol. II (with partial handwritten text replacements) and to first leaves of vol. I. Leaves trimmed in several places close to text, slightly affecting text. Several detached leaves. Worming to several leaves. Old bindings.

Opening price: \$1000

36. תלמוד בבלי - ש"ס ווילנא - תר"מ-תרמ"ה

תלמוד בבלי. ווילנא, [תר"מ-תרמ"ה 1880-1885]. דפוס האלמנה והאחים ראם. עשרים כרכים.
סט ש"ס ווילנא, כרכיו נדפסו בין השנים תר"מ-תרמ"ה. הכרך האחרון, עם מסכת נידה, חסר.
חותמות רבי "אליעזר יעקב סילמאן אב"ד דק"ק תפארת ירושלים נויארק".

20 כרכים. ללא מסכת נידה. כ-43 ס"מ. מצב כללי טוב. כרכים בודדים במצב טוב-בינוני. כתמים. סימני עש במספר כרכים. קרעים משוקמים בהדבקות נייר במספר דפי שער ודפים נוספים. כריכות עור מקוריות, עם שדרות עור חדשות (הכרכים עברו כריכה מחודשת). בלאי, פגמים וקרעים בשולי הכריכות.
סטפנסקי ספרי יסוד, מס' 43.

פתיחה: \$700

36. Babylonian Talmud - Vilna Shas - 1880-1885

Babylonian Talmud. Vilna: Widow and Brothers Romm, [1880-1885]. Twenty volumes.

Set of Vilna Shas, printed in 1880-1885. Lacking final volume - Tractate Niddah.

Stamps of R. "Eliezer Yaakov Silman Rabbi of Tiferet Yerushalayim, Newark".

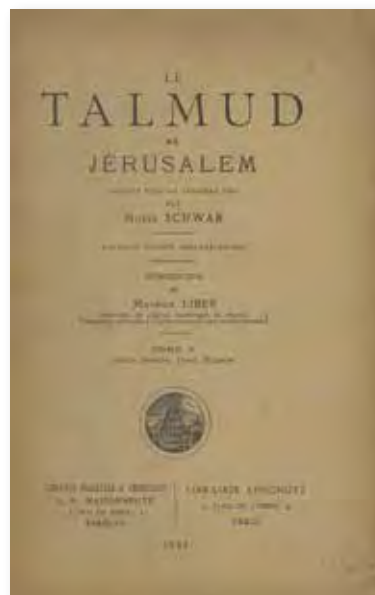
20 volumes. Lacking Tractate Niddah. Approx. 43 cm. Overall good condition. A few volumes in good-fair condition. Stains. Worming to several volumes. Tears to several title pages and other leaves, repaired with paper. Rebound with original leather boards and new leather spines. Wear, damage and tears to binding edges.

Stefansky Classics, no. 43.

Opening price: \$700

36

37

37. תלמוד ירושלמי מתורגם לצרפתית - סט שלם באחד-עשר כרכים - פריז, 1932-1933

Le Talmud de Jérusalem, Traduit pour la première fois par Moïse Schwab. [תלמוד ירושלמי מתורגם לצרפתית על ידי משה שוואב]. הוצאת Librairie Orientale et Américaine, G.-P. Maisonneuve, פריז, [תרצ"ב-תרצ"ג] 1932-1933. צרפתית. סט שלם באחד-עשר כרכים.

משה שוואב (Moïse Schwab, 1839-1918), ספרן וחוקר צרפתי. למד בבית הספר היהודי בשטרסבורג. משנת 1868 עבד כספרן בספרייה הלאומית בפריז. שוואב פרסם חיבורים רבים שעסקו בביבליוגרפיה ובחקר הדפוס העברי. יצירתו החשובה היא תרגום התלמוד הירושלמי לצרפתית. הכרך הראשון ראה אור לראשונה בשנת 1871 ועד לשנת 1890 נדפסו יתר הכרכים. לפנינו מהדורה שנייה ומחודשת של התרגום, עם הקדמה מאת הרב מוריס ליבר (Maurice Liber), ראש בית המדרש הרבני של צרפת.

אחד עשר כרכים. ספירות דפים רבות. כ-25 ס"מ. נייר מעט יבש (בעיקר המעטפות). גליונות רבים אינם חתוכים. מצב טוב. מעט כתמים. רישומים וסימונים בגוף הטקסט במספר מקומות. מעטפות נייר מקוריות, כמה מהן מנותקות. בכרך האחרון, חסרה המעטפת האחורית. כתמים ופגמים קלים בחלק מהמעטפות והשדרות.

מצורפים: קבלה על קניית אחד מהכרכים, עלון הרשמה למנויים, חמישה דפי פרסומת ורשימות ספרים עם מחירים מטעם ההוצאה לאור (חלקם כפולים).

פתיחה: \$400

37. French Translation of the Jerusalem Talmud - Complete Set of Eleven Volumes - Paris, 1932-1933

Le Talmud de Jérusalem, Traduit pour la première fois par Moïse Schwab. Paris: Librairie Orientale et Américaine, G.-P. Maisonneuve, 1932-1933. French. Complete set of eleven volumes. Moshe Schwab (Moïse Schwab; 1839-1918), a French librarian and researcher. He attended the Jewish school in Strasbourg. From 1868, he worked as librarian in the National Library in Paris. Schwab published many works on bibliography and the study of Hebrew printing. His magnum-opus was his translation of the Jerusalem Talmud to French. The first volume was published in 1871, and by 1890, the entire set was published. This is the second and revised edition of the translation, with a foreword by R. Maurice Liber, director of the Israelite Seminary of France.

Eleven volumes. Pagination varies. Approx. 25 cm. Slightly dry paper (especially covers). Many unopened leaves. Good condition. A few stains. Inscriptions and marks to body of text in several places. Original paper covers, some detached. Final volume lacking back cover. Minor stains and damage to some covers and spines.

Enclosed: receipt for the purchase of one volume, subscription form, five advertisements from the publishing house, including booklists with prices (some duplicates).

Opening price: \$400

(ראה עוד בפרקים: תנ"ך ותהילים, משניות ותלמוד, סידורים ותפילות, קבלה, חתימות והגהות)

38. ספר עמודי גולה - סמ"ק - מהדורה ראשונה - קושטא, ר"ע

ספר עמודי גולה, הנקרא ספר מצות הקצר (סמ"ק), לרבינו יצחק מקורביל. [קושטא, ר"ע 1510 בערך. דפוס שמואל ן נחמיאש]. מהדורה ראשונה.

מספר הגהות בכתובה מזרחית.

עותק חסר. [125] דף, מתוך [146] דף. (חסרים [21] דפים: 13 דפים ראשונים ו-8 דפים [37-44] באמצע הספר). חלק מהדפים נכרכו שלא בסדרם. (דף [68] כרוך בין דפים [140-141]). 19 ס"מ. מצב בינוני. כתמים. חמישה דפים ראשונים מנותקים. עם קרע חסר בדף הראשון (פגיעה קלה בטקסט), כתמי רטיבות וסימני עש. יתר דפי הספר עברו שיקום מקצועי (כולל קרעים ופגעי עש משוקמים, מילוי נייר בשולי הדפים וחיבור הדפים לכרך אחד). ללא כריכה. במפעל הביבליוגרפיה נכתב כי הספר כולל במקור [148] דף, אולם יערי ב'הדפוס העברי בקושטא' (מס' 36) רשם [146] דף. כך נראה מעותקים אחרים שבדקנו (בקטלוג הספרייה הלאומית נרשם עותק חסר עם [140] דף). לא ידוע לנו על קיומו של עותק עם [148] דף.

סטפנסקי ספרי יסוד, מס' 215.

פתיחה: \$1000

38

39

39. ספר כד הקמח - מהדורה ראשונה - קושטא, רע"ה

ספר כד הקמח, דרשות ודברי מוסר, על פי סדר האלף בית, מאת רבי בחיי בן אשר אבן חלואה. [קושטא, רע"ה 1515]. [דפוס שמואל בן דוד ן נחמיאש]. מהדורה ראשונה.

קולופון בדף האחרון: "והיתה השלמת הספר הזה יום ה' י"ח ימים לירח אייר שנת האלהים הרע"ה אותי, ונדפס בעיר קושטניא רבתי אשר היא תחת ממשלת אדונו המלך סולטן סלי"ם ירום הודו...". מספר רישומים בכתב-יד.

ב-פו, [1] דף. חסר דף השער (שבצדו השני מתחיל החיבור). 28.5 ס"מ. מצב בינוני-טוב. כתמים ובלאי. כתמי ועקבות רטיבות. סימני עש במקומות שונים, בעיקר בשולי הדפים. כריכה פגומה מאוד וחסרה. בדף האחרון, לאחר הקולופון, מופיע דגלו של המדפיס יהודה בן יוסף ששון, שחבר את בית הדפוס של משפחת נחמיאש והדפיס מספר ספרים על חשבונו. ראה: א' יערי, הדפוס העברי בקושטא, ירושלים תשכ"ז, עמ' 18-19.

סטפנסקי ספרי יסוד, מס' 496.

פתיחה: \$500

38. Amudei Gola - Semak - First Edition - Constantinople, 1510

Amudei Gola, known as Sefer Mitzvot HaKatzar (Semak), by R. Yitzchak of Corbeil. [Constantinople: Samuel ibn Nachmias, ca. 1510]. First edition.

Several glosses in Oriental script.

Incomplete copy. [125] leaves, out of [146] leaves. Lacking [21] leaves: first 13 leaves and 8 leaves [37-44] in middle of book. Some leaves bound out of sequence (leaf [68] bound between leaves [140-141]). 19 cm. Fair condition. Stains. First five leaves detached, with open tear to first leaf (slightly affecting text), dampstains and worming. Rest of leaves professionally restored (tears, worming and margins repaired, and leaves bound together as one volume). Without binding.

The Bibliography of the Hebrew Book lists the book as originally comprising [148] leaves, but Yaari in HaDefus Halvri BeKushta (no. 36) records only [146] leaves. Other copies that we checked show the same (the NLI lists an incomplete copy with [140] leaves). No copy with [148] leaves is known to us.

Stefansky Classics, no. 215.

Opening price: \$1000

40

39. Kad HaKemach - First Edition - Constantinople, 1515

Kad HaKemach, homily and ethics, arranged in alphabetical order of topics, by R. Bachye son of Asher ibn Halawa. [Constantinople: Samuel son of David ibn Nachmias, 1515]. First edition.

Colophon on the final leaf: "And this book was completed on Thursday, 18th Iyar, 1515, and printed in Constantinople, under the rule of His Majesty Sultan Selim..."

Several handwritten inscriptions.

2-87, [1] leaves. Lacking title page (with composition beginning on the verso). 28.5 cm. Fair-good condition. Stains and wear. Dampstains and traces of past dampness. Worming in various places, primarily to margins. Heavily damaged old binding, with loss.

After the colophon, on the final leaf - printer's device of Yehuda son of Yosef Sasson, who leased the printing firm from the Nachmias family and published several books at his own expense. See: A. Yaari, HaDfus HaIvri BeKushta, Jerusalem 1967, pp. 18-19.

Stefansky Classics, no. 496.

Opening price: \$500

40. Collection of Early Printed Leaves - Leaves Printed in the 16th-18th Centuries

Collection of early printed leaves and leaf fragments, including:

- Forty-seven leaves from Mikraot Gedolot. [Venice]: Daniel Bomberg, [1517]. First edition of Mikraot Gedolot. The leaves comprise parts of the Five Megillot, Targum Yerushalmi, Targum Sheni on Megillat Esther, and Thirteen Principles of Faith by the Rambam.
- Three leaves and leaf fragments from the book Derech Emunah, by R. Avraham Bibago. [Constantinople, 1521]. Only edition.
- Leaf from Mishneh Torah by the Rambam. [Venice: Daniel Bomberg, 1524]: Proofreader's foreword.
- Ten leaves and leaf fragments from a machzor - prayers for Shabbat and Yom Kippur. [Venice: Daniel Bomberg?, first half of 16th century].
- Leaf from the book Maamar Mordechai, by R. Shem Tov Melamed. [Constantinople, 1585].
- Four leaves from the book Ohel Yaakov, by R. Yaakov Koppelman. [Kraków, 1599].
- Two leaves from the book Mishpat Tzedek, by R. Meir Melamed. [Salonika, 1615].
- Six leaves from the book Brit Match Moshe - Passover Haggadah. [Berlin, 1701].
- And more.

Dozens of leaves and leaf fragments. Size and condition vary.

Opening price: \$400

40. אוסף דפי דפוס עתיקים - דפים מדפוס שנות ה-17 וה-18

אוסף דפי דפוס וחלקי דפים עתיקים, ביניהם:

- ארבעים ושבעה דפים מתוך מקראות גדולות. [ונציה, רע"ח 1517]. דפוס דניאל בומברג. מהדורה ראשונה של מקראות גדולות. 47 דפים של חמש מגילות, תרגום ירושלמי, תרגום שני על מגילת אסתר, ושלושה עשר עיקרים של הרמב"ם. • שלושה דפים וחלקי דפים מתוך ספר דרך אמונה, מאת רבי אברהם ביבאגי. [קושטא, רפ"ב 1521]. מהדורה יחידה. • דף מתוך ספר משנה תורה להרמב"ם. [ונציה, רפ"ד 1524]. דפוס דניאל בומברג. • דף הקדמת המגיה. • עשרה דפים וחלקי דפים של תפילות לשבת וליום כיפור, מתוך מחזור תפילה. [ונציה, המחצית הראשונה של המאה ה-16]. דפוס בומברג?.
- דף מתוך ספר מאמר מרדכי, מאת רבי שם טוב מלמד. [קושטא, שמ"ה 1585]. • ארבעה דפים מתוך ספר אהל יעקב, מאת רבי יעקב קופלמן. [קראקא, שני"ט 1599]. • שני דפים מתוך ספר משפט צדק, מאת רבי מאיר מלמד. [שאלוניקי, שעה"ה 1615]. • ששה דפים מתוך ספר בריית מטה משה - הגדה של פסח. [ברלין, תס"א 1701]. • ועוד.

עשרות דפים וחלקי דפים. גודל ומצב משתנים.

פתיחה: \$400

41. ספר ראש אמנה - ונציה, ש"ה

ספר ראש אמנה, בו שרשי וראשי האמונות, "חברו שר וגדול בישראל אדון יצחק אברבנאל". ונציה, [ש"ה 1545]. דפוס מארקו אנטוניו יושטיניאנו. מהדורה שניה.

המהדורה הראשונה נדפסה בקושטא ארבעים שנים קודם לכן (בספר "נחלת אבות"). מעבר לשער "שירים שעשה החכם ה"ר יהודה אברבנאל בן השר המהבר".

בדף השער חתימות ורישומי בעלות עתיקים בכתיבה איטלקית: "הגיע לחלק האחים יהושע ושלמה פואה יצ"ו מירושת הגאון דודינו ממדינה זלה"ה", "הגיע לחלק הנע"ר [ר] [--] שלמה פואה יצ"ו מאי"ו [מאי] שנה" [1595]", "הקצין משה לוי", "אלישע קציגין", "יצחק בכמה" [ר] אלישע קציגין [ר] זצ"ל", "קנין כספי משה בכמה" יצחק קציגין [ממשפחת קציגין ידוע רב בשם יצחק ששימש ברבנות קסאלי, וכן קרובו רבי אלישע קציגין ששימש ברבנות], ורישומים נוספים.

לר דף. 20.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים ובלאי, בעיקר בדף השער ובדפים הראשונים. קרע קטן בראש דף השער. כריכה חדשה.

ראה: סטפנסקי ספרי יסוד, מס' 38.

פתיחה: \$400

41

42. ספר מדרש רבות - ונציה, ש"ה - עותק חסר

מדרש רבות [רבה], על ספרים בראשית-ויקרא וחלק מספר במדבר. ונציה, ש"ה [1545]. דפוס מארקו אנטוניו יושטיניאנו.

עותק חסר. ללא חלק מספר במדבר, ספר דברים וחמש מגילות. רישום בעלות בדף השער: "לה' הארץ ומלוואה קנין כספי מהללאל בכמה"ר דוד בכמה"ר מרדכי פאנו יצ"ו...". רישומים במספר דפים: "לירושין?" כמר יהודה אוסיליו...". בדפי הספר מספר הגהות בכתיבה איטלקית [קצצות ברובן]. מחיקות צנוורה.

עותק חסר ופגום. [א-קפח, קצ, קצבר-דף. חסרים הדפים: קפט, קצא, רא, רא-רה; א-צ (סה"כ חסרים 101 דפים: 2 דפים באמצע ו-99 דפים בסופו של הספר). לאחר דף קפח ולאחר דף קצ נכרכו דפים ריקים. 31 ס"מ. מצב כללי בינוני. כתמים ובלאי. כתמי רטיבות. סימני עש קלים. קרעים בדפים רבים (כ-25 דפים במקומות שונים, בייחוד בסופו של הכרך), בגדלים שונים, משוקמים בהדקות נייר, עם פגיעות וחסרון בטקסט (פגיעות גדולות בחלקם). כתמים כהים במספר דפים. דף השער שוקם כולו בציפוי שקוף. קטעי דפים נוספים שוקמו בציפוי שקוף. כריכה ישנה.

ראה: סטפנסקי ספרי יסוד, מס' 127-128.

פתיחה: \$800

41. Rosh Amana - Venice, 1545

Rosh Amana, principles of faith, by R. Yitzhak Abarbanel. Venice: Marco Antonio Giustiniani, [1545]. Second edition.

The first edition was printed forty years earlier in Constantinople (in the book Nachalat Avot). On the verso of the title page: "Poems composed by R. Yehuda Abarbanel, son of the illustrious author".

Early signatures and ownership inscriptions in Italian script on the title page: "Was allocated to the brothers Yehoshua and Shlomo Foa, from the inheritance of our uncle, the great Torah scholar from Modena", "Was allocated to the young boy [--] Shlomo Foa, May 1595", "The leader Moshe Levi", "Elisha Katzigin", "Yitzhak son of R. Elisha Katzigin", "Acquisition of my money, Moshe son of R. Yitzhak Katzigin" (there are records of a R. Yitzhak Katzigin who served as a rabbi in Casale Monferrato, and of his relative R. Elisha Katzigin, also a rabbi), and other inscriptions.

34 leaves. 20.5 cm. Good condition. Stains and wear, primarily to title page and first leaves. Small tear to top of title page. New binding.

See: Stefansky Classics, no. 38.

Opening price: \$400

42

44

44. ספר העבודה - ונציה, שי"ג

ספר העבודה, ביאורי מילים קשות שבתלמוד, על פי סדר האלף-בית, מאת רבי נתן בן יחיאל מרומא, עם מראי מקום מאת רבי שמואל ארקיוולטי. ונציה, [שי"ג 1553]. דפוס בראגאדין. בדף השער: "מגן הוא לכל החותם בו, שייך להקצין המפורסם כהר"ר עזריאל ד"א". בדף שלאחר השער: "לה' הארץ ומלואה זכיתי לזה הספר בקנין כספי זנוויל שמואל ב"ר יקר ז"ל ממייכען(?)"; "שני כתבים המכחישים זא"ז ויבוא הכותב ומכריע, שייך להקצין הנדיב כהר"ר עזריאל ד"א, ואחרון אחרון חביב". רישום בדף הכריכה הקדמית: "הק' ישראל בא"א מ"ו הרב הגאון הגדול מוהר"ר יצחק מלבוש אב"ד דק"ק וואליר שטיין ואגפיה". חתימות צנוורות בדף השער ובדף הכריכה הקדמית. קסו דף. 30.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים. קרעים ופגעי עש בדף השער, ללא פגיעה בטקסט, משוקמים בהדבקת נייר. קרעים בשולי הדף האחרון, משוקמים בהדבקת נייר. כריכת עץ מחופה עור, עתיקה, מעוטרת, עם שרידי אבומים. השרדה ופנים הכריכה משוקמים.

פתיחה: \$400

43

43. Akedat Yitzchak - Venice, 1547

Akedat Yitzchak, commentary to the Torah by R. Yitzchak Arama. Venice: Daniel Bomberg, 1547. Second edition. Large volume. Ownership inscriptions on the title page (some deleted), including: "G-d granted me the merit of acquiring this book, I, Sar Shalom son of R. Zarchia Chai His servant" [R. Sar Shalom Chai of Mantua?]. Several handwritten glosses and textual emendations, in Italian script. Censorship deletions (the ink used by the censor faded over the years, and the deleted text is plainly visible). Censor's signatures on the final leaf. 309 leaves. 36.5 cm. Thick, high-quality paper. Good-fair condition. Stains and minor wear. Dampstains. Worming. Tears and damage to title page and other leaves, repaired with paper. Worming affecting text to several leaves. Old binding. See: Stefansky Classics, no. 11.

Opening price: \$400

42. Midrash Rabbot - Venice, 1545 - Incomplete Copy

Midrash Rabbot (Rabba), on the books of Bereshit-Vayikra, and part of the book of Bamidbar. Venice: Marco Antonio Giustiniani, 1545. Incomplete copy. Lacking part of the book of Bamidbar, the book of Devarim and the Five Megillot. Ownership inscription on the title page: "Acquisition of my money, Mehalalel son of R. David son of R. Mordechai Fano...". Inscriptions on several leaves: "Inheritors of (?) Mr Yehuda Usiglio...". Several glosses in Italian script (most are cropped). Censorship deletions. Incomplete and damaged copy. [1]-188, 190, 192-200 leaves. Lacking leaves: 189, 191, 201, 201-208; 1-90 (altogether lacking 101 leaves: 2 leaves in middle and 99 leaves at end of book). Blank leaves bound after leaves 188 and 190. 31 cm. Overall fair condition. Stains and wear. Dampstains. Minor worming. Tears of varying sizes to many leaves (approx. 25 leaves in various places, especially at end of volume), affecting text with some loss (some significant damage), repaired with paper. Dark stains to several leaves. Restoration paper over entire title page. Parts of other leaves repaired with restoration paper. Old binding. See: Stefansky Classics, nos. 127-128.

Opening price: \$800

43. ספר עקדת יצחק - ונציה, ש"ז

ספר עקדת יצחק, פירוש על התורה מאת רבי יצחק עראמה. ונציה, ש"ז [1547]. דפוס דניאל בומברג. מהדורה שנייה. כרך בפורמט גדול. רישומי בעלות בשער (חלקם מחוקים). ביניהם: "לה' הארץ ומלואה, זה הספר זיכני ה' לקנותו אני שר שלו' [נ] בכמ"ר זרחי' [ה] חי עבדו" [רבי שר שלום חי ממנטובה?]. מספר הגהות ותיקוני נוסח בכתב-יד, בכתיבה איטלקית. מחיקות צנוורה בדיו [הדיו דהה עם השנים והכתב ניתן לקריאה מחדש]. חתימות צנוורה בדף האחרון. שט דף. 36.5 ס"מ. נייר עבה ואיכותי. מצב טוב-בינוני. כתמים ומעט בלאי. כתמי רטיבות. סימני עש. קרעים ופגמים משוקמים בהדבקת נייר בדף השער ובדפים נוספים. פגעי עש עם פגיעות בטקסט במספר דפים. כריכה ישנה. ראיה: סטפנסקי ספרי יסוד, מס' 11.

פתיחה: \$400

46

46. ספר רב מרדכי - ריווא דטרינטו, שי"ט

ספר רב מרדכי, חידושים על הש"ס, מאת רבי מרדכי הכהן אשכנזי. ריווא דטרינטו, שי"ט [1558]. [דפוס אנטוניאו ברואין]. ללא מה דף אחרונים של החלק "סמני מרדכי", שנדפס בסוף הספר עם דף שער נפרד. קן; [1], קנד-קצב דף. ללא מה הדפים האחרונים. 27.5 ס"מ. נייר איכותי. מרבית הדפים במצב טוב. כתמים. בלאי, כתמי ועקבות רטיבות וקרעים קלים בחלק מהדפים. קרעים גדולים עם חסרון ניכר בדף השער, כמעט ללא פגיעה בטקסט, משוקמים במילוי נייר. קרעים משוקמים בדף האחרון, עם פגיעות וחסרון בטקסט, והשלמה בצילום ובכתב-יד. מחיקות צנורה במספר דפים. כריכת עור חדשה.

פתיחה: \$500

45. Zichron Torat Moshe - Constantinople, 1554

Zichron Torat Moshe, index of sayings of the sages from the Talmuds, Midrash and early books, by R. Moshe Figo. Constantinople: [Moses son of Elazar Parnas HaRofof, 1554]. First edition. Signature on the title page: "Yehuda ibn Forado". Incomplete copy. [168] leaves. Lacking [6] leaves from the second gathering - leaves [7-12]. 29.5 cm. Fair condition. Stains. Dark dampstains to many leaves. Worming, affecting text of final 20 leaves. Marginal tears to title page (affecting border), with paper repairs around entire border. Marginal tears to first and final leaves, slightly affecting text, repaired. Old binding, worn and damaged.

Opening price: \$500

45

44. Sefer HaAruch - Venice, 1553

Sefer HaAruch, dictionary of Talmudic words, arranged alphabetically, by R. Natan son of Yechiel of Rome, with references by R. Shmuel Archivolti. Venice: Bragadin, [1553]. Inscription on the title page: "...belongs to the renowned leader, R. Azriel". On the leaf following the title page: "I merited this book by purchasing it with my money, Shmuel Zanvil son of R. Yakar of..."; "...belongs to the leader and philanthropist, R. Azriel...". Inscription on the front endpaper: "Yisrael son of R. Yitzhak of Lviv, rabbi of Wallerstein and its suburbs". Censors' signatures on title page and front endpaper. 166 leaves. 30.5 cm. Good condition. Stains. Tears and worming to title page, not affecting text, repaired with paper. Marginal tears to final leaves, repaired with paper. Early, decorated leather-covered wood binding, with clasp remnants. Spine and inside binding repaired.

Opening price: \$400

45. ספר זכרון תורת משה - קושטא, שי"ד

ספר זכרון תורת משה, מפתח למאמרי חז"ל, בשני התלמודים, במדרשים ובספרי הקדמונים, מאת רבי משה פיג'ו. קושטא, [שי"ד 1554]. [דפוס משה בן אלעזר פרנס הרופא]. מהדורה ראשונה. חתימה בדף השער: "יאוד' נ' פוראדו". עותק חסר. [168] דף. חסרים [6] דפים של הקונטרס השני (דפים [7-12]). 29.5 ס"מ. מצב בינוני. כתמים. כתמי רטיבות קשים בדפים רבים. פגעי עש עם פגיעה בטקסט בכ-20 הדפים האחרונים. קרעים בשולי דף השער, משוקמים בהדבקות נייר סביב כל מסגרת השער (עם פגיעות בה). קרעים משוקמים בשולי דפים ראשונים ואחרונים, עם פגיעות קלות בטקסט. כריכה ישנה, בלוייה ופגומה.

פתיחה: \$500

46. Rav Mordechai - Riva de Trento, 1558

Rav Mordechai, Talmudic novellae, by R. Mordechai HaKohen Ashkenazi. Riva de Trento: [Antonio Bruin], 1558.

Without the final 45 leaves of the Simanei Mordechai section, printed at the end of the book with a separate title page.

150; [1], 154-192 leaves. Without final 45 leaves. 27.5 cm. High quality paper. Most leaves in good condition. Stains. Wear, dampstains, traces of past dampness and small tears to some leaves. Significant open tears to title page, slightly affecting text, repaired with paper. Repaired tears to last leaf, affecting text, with replacements by photocopy and handwriting. Censorship deletions to several leaves. New leather binding.

Opening price: \$500

47

47. Teshuvot Bar Sheshet - Responsa of the Rivash - Riva di Trento, 1559

Teshuvot Bar Sheshet - Responsa of the Rivash. Riva di Trento: [Antonio Bruin], 1559. Second edition.

The first edition, printed in Constantinople 1546-1547, was entitled: "Responsa of the prominent rabbi... R. Yitzchak Bar Sheshet".

4, 9-12, 5-8, 13-32, 37-322, [2], 323-415, [9] leaves. Leaves bound out of sequence. Leaves 9-12 bound after leaf 4. [2] unnumbered leaves in middle of book, bound between leaves 322-323 instead of between leaves 318-319. 19.5 cm. Overall fair condition. Several leaves in poor condition. Stains and wear. Dampstains to many leaves, dark stains to first and final leaves. Marginal worming to several leaves. Large tears to title page, affecting text, with old paper repairs. Additional tears and damage to first and final leaves, affecting text with some loss, partially repaired with paper. Several leaves trimmed close to text. Inscriptions. Stamps. Old binding.

Opening price: \$300

47. ספר "תשובות בר ששת" - שו"ת הריב"ש - ריווא דטרינטו, שי"ט

ספר "תשובות בר ששת" - שו"ת הריב"ש. ריווא דטרינטו, שי"ט [1559]. [דפוס אנטוניא ברואנין]. מהדורה שנייה.

הכותר של המהדורה הראשונה, מהדורת קושטא, ש"ו-ש"ז, היה "תשובות הרב המובהק... רבינו יצחק בר ששת ז"ל".

ד, ט-יב, ה-ח, יג-לב, לז-שכב, [2], שכג-תטו, [9] דף. שיבוש בסדר הדפים. דפים ט-יב נכרכו לאחר דף ד. [2] דפים ללא מספור באמצע הספר, נכרכו בין דפים שכב-שכג, במקום בין דפים שיח-שיט. 19.5 ס"מ. מצב כללי בינוני. מספר דפים במצב גרוע. כתמים ובלאי. כתמי רטיבות בדפים רבים, כתמים כהים בדפים הראשונים והאחרונים. סימני עש בשולי מספר דפים. קרעים גדולים בדף השער, משוקמים בהדבקות נייר ישנות, עם פגיעות וחיסרון בטקסט. קרעים ופגמים נוספים בדפים הראשונים והאחרונים, חלקם משוקמים בהדבקות נייר, עם פגיעות וחיסרון בטקסט. חיתוך דפים על גבול הטקסט במספר דפים. רישומים. חותמות. כריכה ישנה.

פתיחה: \$300

49. ספר ארבעה טורים - ריווא דטרינטו, שכ"א

ספר ארבעה טורים, מאת רבי יעקב בר אשר. ריווא דטרינטו, שכ"א [1561]. [דפוס אנטוניאו ברוואין].

ארבעת הטורים בכרך אחד. תיבת הפתיחה בראש כל אחד מן הטורים מעוטרת בחיתוך עץ נאה.

חתימות בדף השער ובדף האחרון: "אליעזר אלמוסנינו ספרדי יו"א", "יהודה קנטון", "קנין כספי מתתיה דוד שער אריה, תס"ח לפ"ק, 1708, Matasia Portaleone, בעד כ"ד לטרים מטבע מנטובה" [נעליו מסופר בספר פתח עינים לרבי בן ציון רפאל הכהן פריצי, ח"ה, ליוורנו תרל"ט, דף מג/ו: "במנטובה בימי נעורי היה זקן א' נכבד שמו מתתיה שער אריה, שאם חבלי האשה היו מרובים והילד כבד היו קוראים אותו ללחוש לחש באוון היולדת, והרבה פעמים רגע כמימריה היתה יולדת בלא אבוד זמן ובלא סכנה"]. חתימות צנורה בדפים האחרונים.

ו, ט-לז, מ-פ; סו, מב; קד דף; [1] דף מקופל של לוח העיבור, מנותק וחתוך בשוליו על גבול הטקסט. חסרים 2 דפים, לח-לט. 30.5 ס"מ. נייר עבה ואיכותי. מצב בינוני. כתמים, בלאי וכתמי רטיבות. כתמי רטיבות קשים בדפים הראשונים. פגעי עש עם פגיעות בטקסט בחלק מהדפים. קרעים משוקמים בהדבקות נייר בשולי הדפים הראשונים. רישומים בכתב-יד במספר מקומות. חותמות. כריכה חדשה.

פתיחה: \$1000

49

48

48. Commentary of Rabbi David Arama on the Rambam - Salonika, 1560-1572 - First Edition

Commentary on the Rambam, by R. David Arama. [Salonika]: Yosef Ben Yitzchak Yaavetz, [1560-1572]. First edition.

Bibliographers differ as to the exact year of printing of this book. It was presumably printed between 1560 and 1572.

Signature on title page (faded and lacking end): "Daniel son of the scholar, the G-dly kabbalist, Yaako[v]" this is presumably the signature of R. Daniel Lumbroso, a dayan in Tunis in the 18th century (see enclosed material). Other inscriptions on the title page.

An ownership inscription from 1666 on p. 5a, signed with a calligraphic signature (undeciphered). Gloss on p. 12b.

77, [1] leaves. 25.5 cm. Fair condition. Stains. Extensive worming, some affecting text. Large tears to title page, to the following two leaves and to final leaves. All leaves professionally restored. Handwritten inscriptions and markings on several leaves, in body of text. New binding.

Opening price: \$1000

48. ספר פירוש רבי דוד עראמה על הרמב"ם - שאלוניקי, ש"כ-של"ב - מהדורה ראשונה

ספר פירוש על הרמב"ם, מאת רבי דוד עראמה. [שאלוניקי, בין השנים ש"כ-של"ב 1560-1572]. דפוס יוסף בן יצחק יעבץ. מהדורה ראשונה.

ישנן דעות שונות בין הביבליוגרפים לגבי שנת ההדפסה המדויקת של הספר. כפי הנראה נדפס בין שנת ש"כ לשנת של"ב.

בדף השער חתימה [דהויה וקטועה בסופה]: "דניאל בכ"ר החכם השלם המקובל האלהי יעק[ב] - ככל הנראה זו חתימת ידו של רבי דניאל לומברוזו, מדייני תוניס במאה ה-18 [ראה חומר מצורף]. רישומים נוספים בשער.

בדף ה'ו/1 רישום בעלות משנת תכ"ו, חתום בחתימה מסולסלת [לא פוענחה]. הגהה בדף יב/2. עז, [1] דף. 25.5 ס"מ. מצב בינוני. כתמים. פגעי עש רבים לאורך הספר, חלקם עם פגיעה בטקסט. קרעים גדולים בדף השער ובשני הדפים שאחריו ובדפים האחרונים. כל דפי הספר שוקמו באופן מקצועי. במספר דפים - סימונים ורישומים בכתב-יד בגוף הטקסט. כריכה חדשה.

פתיחה: \$1000

50

50. Yalkut Shimoni - Venice, 1566

Yalkut Shimoni on the Torah. Venice: Alvise Bragadin, [1566]. Second edition. Ownership inscriptions on the title page: "Mine, Shmuel Lonzano", "Mine... Matityah son of Peretz, Eliezer son of Matityah Basola, Yaakov son of Matityah Basola". Another inscription on the subsequent leaf: "Mine, Shmuel Lonzano son of R. Yitzchak Lonzano of Modena, 1718..."

Censorship deletions, with handwritten emendations. Censors' signatures on final two leaves.

313, [1] leaf. 30 cm. Good-fair condition, most leaves in good condition. Stains. Worming, affecting text on several leaves. Dampstains and traces of past dampness to final leaves. Tears to title page, slightly affecting text of book title. Restoration paper over entire title page. Minor damage to several leaves. Old binding.

See: Stefansky Classics, no. 134.

Opening price: \$500

49. Arbaa Turim - Riva di Trento, 1561

Arbaa Turim, by R. Yaakov son of Asher. Riva di Trento: [Antonio Bruin], 1561. The four sections of Arbaa Turim in one volume. Fine woodcut initial words at the beginning of each section.

Signatures on the title page and final leaf: "Eliezer Almosnino Sephardi", "Yehuda Canton", "Acquisition of my money Matityah David Shaar Aryeh, 1708, Matasia Portaleone, in exchange for 24 lira in Mantuan currency" (Matityah David Shaar Aryeh is mentioned in the book Petach Einayim by R. Ben Tzion Refael HaKohen Arizzi, part V, Livorno 1879, p. 43a: "In Mantua in my youth there was a prominent elder named Matityah Shaar Aryeh, who would be called upon whenever a woman was having a difficult labor, and he would whisper some incantation in the ear of the mother, and often, she would give birth immediately thereafter, swiftly and safely"). Censor's signatures on final leaves.

6, 9-37, 40-80; 66; 42; 104 leaves; [1] folding plate with tables of leap year cycles, detached and trimmed close to text. Lacking 2 leaves: 38-39. 30.5 cm. Thick, high-quality paper. Fair condition. Stains, wear and dampstains. Severe dampstains to first leaves. Worming affecting text to some leaves. Marginal tears to first leaves, repaired with paper. Handwritten inscriptions in several places. Stamps. New binding.

Opening price: \$1000

50. ספר ילקוט שמעוני - ונציה, שכ"ו

ספר ילקוט שמעוני, על התורה. ונציה, [שכ"ו 1566]. דפוס אלויזי בראגדין. מהדורה שניה. רישומי בעלות בשער: "שלי שמואל לונזאנו יצ"ר", "שלי... מתתיה בר פץ ז"ל, אליעזר בר מתתיה באסולה י"ץ, יעקב בר מתתיה באסולה י"ץ". רישום נוסף בדף שאחרי: "שלי שמואל לונזאנו יצ"ר בן כמ"ר יצחק לונזאנו יצ"ר מודונה שנת התע"ח ליציאתה]..."

מחיקת צנזורה, עם תיקונים בכתב-יד. חתימות צנזורים בשני הדפים האחרונים.

שיג, [1] דף. 30 ס"מ. מצב טוב-בינוני. מרבית הדפים במצב טוב. כתמים. נזקי עש, עם גפיעות בטקסט במספר דפים. כתמי ועקבות רטיבות בדפים האחרונים. קרעים בדף השער, עם גפיעות קלות בטקסט בכותרת הספר שבשער. שיקום בציפוי שקוף על פני דף השער כולו. גפמים קלים במספר דפים. כריכה ישנה.

ראה: סטפנסקי ספרי יסוד, מס' 134.

פתיחה: \$500

51. שניים מספרי רבי עובדיה ספורנו - באור על התורה, שיר השירים וקהלת - ונציה, שכ"ז - מהדורות ראשונות

שניים מספרי רבי עובדיה ספורנו - מהדורות ראשונות, כרוכים יחד:

- באור על התורה, מאת "הגאון השלם האלהי כמחר"ר רבי עובדיה ספורנו אביר הרופאים". ונציה, שכ"ז [1567]. דפוס זואן גריפו.
  - באור שיר השירים וקהלת, מאת רבי עובדיה ספורנו. ונציה, שכ"ז [1567]. דפוס זואן גריפו.
- חתימה בדף השער הראשון: "מושה בכ"מ דניאל ז"ל צורף מפיסארו", וחתימה נוספת קשה לקריאה. חתימת צנוורה בעמוד האחרון של הספר השני. רישום בעלות נוסף מעבר לדף: "קנין ש'מ'א', שלי זה הספר דניאל יצ"ו בכמ"ר מיכאל יצ"ו צוף".
- בשני השערים, דגל המדפיס של גריפו. ראה: אברהם יערי, דגלי המדפיסים העבריים, ירושלים תש"ד, עמ' 18-19, 135-136. צב; יו דף. 20.5 ס"מ. מצב משתנה, בינוני עד בינוני-גרוע. כתמים ובלאי. כתמי רטיבות רבים. פגעי עש רבים עם פגיעות בטקסט. קונטרס דפים ראשון מנותק. כריכת קלף עתיקה, בלויה ופגומה, עם פגעי עש רבים.
- סטפנסקי ספרי יסוד, מס' 22.

פתיחה: \$300

51b

51a

52. ספר טור אבן העזר עם בית יוסף - ונציה, שכ"ה

ספר טור אבן העזר, עם בית יוסף. ונציה, [שכ"ה 1565]. דפוס זורזי די קבאלי. מהמהדורות שנדפסו בחיי מרן המחבר, כפי שנדפס בדף השער: "וקרא שמו בית יוסף, יוסיף לו ה' ימים ארוכים ושנים טובים...", ובפרט השנה בתחית השער: "שנת רב לנו עוד יוסף קארו חי". בדף השער נדפס דגל המדפיס של זורזי די קבאלי, במרכזו פיל הנושא על גבו צריח ובו חיילים. משני צדי הסמל נדפסו המילים: "פלאי פלאות נעשו לי / ובני פלוא אלי אב". הבחירה במשפטים אלה נועדה כנראה להזכיר את הצלילים של המילה "פיל", וכן בעקבות דברי הגמרא (ברכות נו, ב): "הרואה פיל בחלום - פלאות נעשו לו, פילים - פלאי פלאות נעשו לו" (על סמל המדפיס הזה ראה: יערי, דגלי המדפיסים העבריים, ציורים 32-34 ועמ' 136; רותי קלמן, דגלי המדפיסים בספר העברי בוונציה במאה ה-16, עבודת דוקטורט, תשע"א). לפי יערי, המשפטים בעברית נוספו על ידי המגיה הנודע ר' שמואל בן יצחק מפיהם (שלאחר מכן עבר לעבוד בדפוס פרוסטין בקראקא). בדף השער מספר רישומי בעלות בכתובה איטלקית (פגועים בחלקם).

מחיקות צנוורה במספר דפים, עם מעט קרעים כתוצאה מחריכת הדיו את הנייר. חתימות צנוורה בדף האחרון.

רלב דף. 34.5 ס"מ. מספר דפים כהים. מצב משתנה בין הדפים. דפים ראשונים וכ-15 מהדפים האחרונים במצב בינוני, עם פגעי עש, כתמי רטיבות, פגמים וקרעים משוקמים בהדבקות נייר רבות בשולי הדפים. עקבות רטיבות (לעיתים עם סימני עובש) בכ-25 מהדפים האחרונים. דפים רבים באמצע הספר במצב טוב-בינוני עד טוב. כתמים. סימני עש. רישום בעט. חותמת. כריכה חדשה.

פתיחה: \$700

51. Two Books by Rabbi Ovadia Sforza - Commentary to the Torah, Shir HaShirim and Kohelet - Venice, 1567 - First Editions

Two books by R. Ovadia Sforza, first editions, bound together:

- Commentary to the Torah, by "The perfect and G-dly Torah scholar, R. Ovadia Sforza, foremost physician". Venice: Giovanni Griffio, 1567.
- Commentary to Shir HaShirim and Kohelet, by R. Ovadia Sforza. Venice: Giovanni Griffio, 1567.

Signature on the first title page: "Moshe son of R. Daniel Tzoref [Orefice] of Pesaro", and another signature, difficult to decipher.

Censor's signature on final leaf of second book. Additional ownership inscription on verso: "...this book is mine, Daniel son of R. Michael Tzuf".

Griffio's printer's device is printed on both title pages. See: Avraham Yaari, Digei HaMadpisim HaLvriim, Jerusalem 1944, pp. 18-19, 135-136.

92; 16 leaves. 20.5 cm. Condition varies, fair to fair-poor. Stains and wear. Numerous dampstains. Extensive worming, affecting text. First gathering detached. Early parchment binding, worn and damaged, with significant worming.

Stefansky Classics, no. 22.

Opening price: \$300

53. Tur Yoreh De'ah - Venice, 1574 - Signatures and Glosses

ספר טור יורה דעה, עם בית יוסף. [ונציה, של"ד 1574]. [דפוס זואן דיגארה].

כרך בפורמט גדול. בעמוד האחרון דברי המגיה, רבי יחיא בן אברהם בן חמו מפאס, המספר על הגביר ר' חיים ן סרוק שעמד מאחורי הדפסת המהדורה שלפנינו. המהדורה שלפנינו בולטת בהידורה. המגיה משתבח באיכות הנייר והדיו, בצורת האותיות הנאות ובפועלי הדפוס המקצועיים. ר' חיים ן סרוק היה בעל השפעה גדולה על השלטונות בוונציה והיהודים תלו בו תקוות שיצליח לבטל את האיסור על הדפסת התלמוד שחל באיטליה מאז שריפת התלמוד בשנת ש"ד. המגיה כותב על כך בדבריו: "הנעלה וגביר כה"ר חיים ן סרוק י"ץ... מובטחים אנו באל תמצא כקן ידו להשיג עם השררה, יר"ה, להשיב ספרי האף והחמה, להפר העצה היעוצה, ולבטל הגזירה, מלהדפיס תורה שבע"פ זכה וברה..."

רישומי בעלות בדף המגן (מנותק): "שמעון סגריי", "אברהם שמואל וישראל אחים קצין מעיר קוני בשנת התק"צ", "קנין כספי אני משולם מונטיל יצ"ו". שתי הגהות בכתביה איטלקית.

עותק חסר. ב-ז, ט-ת, [28] דף. חסר דף השער ודף ח. 35.5 ס"מ. רוב הדפים במצב טוב. מספר דפים במצב בינוני. כתמים. בלאי, קמטים וקרעים קלים בשולי הדפים הראשונים. כתמי רטיבות, כתמים כהים בכ-20 מהדפים האחרונים. נזקי עש, בעיקר בשוליים, לרוב ללא פגיעה בטקסט. הדבקות נייר לחיזוק בשולי מספר דפים בסוף הספר. דף מגן מנותק. כריכה חדשה.

פתיחה: \$400

Tur Yoreh De'ah, with Beit Yosef. [Venice: Zuan di Gara, 1574]. Large volume. Afterword on the final page by the proofreader, R. Yichye son of Avraham ibn Chamu of Fez, in which he relates that the wealthy R. Chaim ibn Saruk arranged the printing of this edition. This edition stands out for its excellence. The proofreader boasts of the quality of the paper and ink, the beautiful typeface and professional workers employed in the printing process. R. Chaim ibn Saruk was an influential figure in Venice, and the Jews were hopeful that he would succeed in having the prohibition against printing the Talmud in Italy, in effect since the burning of the Talmud in 1554, rescinded.

Ownership inscriptions on the (detached) endpaper: "Shimon Segre", "Avraham Shmuel and Yisrael, Katzin brothers from Cuneo, 1830", "Acquisition of my money, I, Meshulam Montel". Two glosses in Italian script.

Incomplete copy. 2-7, 9-400, [28] leaves. Lacking title page and leaf 8. 35.5 cm. Most leaves in good condition. Several leaves in fair condition. Stains. Marginal wear, creases and minor tears to first leaves. Dampstains, dark stains to approx. 20 final leaves. Worming, primarily to margins, mostly not affecting text. Marginal paper reinforcements to several leaves at end of book. Endpaper detached. New binding.

Opening price: \$400

52

52. Tur Even HaEzer with Beit Yosef - Venice, 1565

Tur Even HaEzer, with Beit Yosef. Venice: Giorgio di Cavali, [1565].

One of the editions published in the author's lifetime, as alluded to on the title page: "And he entitled it Beit Yosef, may G-d grant him many more lengthy and good years...", and in the chronogram at the foot of the title page which includes the words "Yosef Chai". The printer's device of Giorgio di Cavalli, printed on the title page, depicts an elephant bearing warriors in a turret, flanked by a Hebrew inscription (regarding this printer's device, see: Yaari, Diglei HaMadpisim HaLvriim, images 32-34 and p. 136; Ruthy Kalman, Diglei HaMadpisim BaSefer HaLvri BeVenetzia BaMe'a Ha-16, doctoral dissertation, 2010). According to Yaari, the Hebrew inscription was added by the renowned proofreader R. Shmuel son of Yitzchak of Bohemia (who later went to work in Kraków for Prostitz).

Several ownership inscriptions in Italian script on the title page (damaged in part).

Censorship deletions to several leaves, with a few tears from ink erosion. Censor's signatures on final leaf.

232 leaves. 34.5 cm. Several darkened leaves. Condition varies. First leaves and approx. 15 final leaves in fair condition, with worming, dampstains, damage and tears, and numerous marginal paper repairs. Traces of past dampness (with some mold) to approx. 25 final leaves. Many leaves in middle of book in good-fair to good condition. Stains. Worming. Pen inscription. Stamp. New binding.

Opening price: \$700

54b

54a

53

54. Aruch HaKitzur - Kraków, 1592 - Signatures and Glosses

Aruch HaKitzur, summary of R. Natan ben Yechiel's Aruch. Kraków: Isaac son of Aaron of Prostitz, [1592]. Ownership inscriptions on the front endpaper, attesting that the book belongs to "The renowned leader, R. Leib Wertheim of Bayreuth (Germany)". Several inscriptions on the title page (some cropped), including: "This book was allocated to me from the estate of the one who I inherited from, Moshe son of R. Yaakov of Heizfeld (Heidingsfeld)". The book contains many glosses in early Ashkenazic

script (from around the time of the printing), including additions and explanations to the entries in the book. Additional glosses in later hand. 36, [47] leaves (misfoliation). 20 cm. Poor condition. Stains. Significant worming, affecting text. Detached leaves. Without binding.

Opening price: \$400

54. ספר ערוך הקצור - קראקא, שנ"ב - חתימות והגהות

ספר ערוך הקצור, קצור מספר 'הערוך' לרבי נתן בן יהיא. קראקא, [שנ"ב 1592]. דפוס יצחק בן אהרן איש פרוסטיץ. בדף המגן הקדמי רישומי בעלות שהספר שייך "להקצין המפורסם פ"ו כהר"ר ליב ווערטהיים שליט"א מברייט" (בְּיִירוּתַיִת Bayreuth, גרמניה).

מספר רישומים בשער (חלקם קטועים), ביניהם: "ספר הלזה בא על חלקי מעובון מורישי זצ"ל הק' משה בהר"ב הגאון הגדול מהור"ר יעקב זצ"ל מהייצפפלד". בדפי הספר הגהות רבות בכתובה אשכנזית עתיקה (מתקופת ההדפסה בקירוב), ובהן הוספות וביאורים על הערכים בספר. הגהות נוספות בכתובה מאוחרת. לו, [47] דף (ספירת דפים משובשת). 20 ס"מ. מצב גרוע. כתמים. פגעי עש רבים, עם פגיעה בטקסט. דפים מנותקים. ללא כריכה.

פתיחה: \$400

56. ספר תורת משה לאלשיך הקדוש, על חומש בראשית - ונציה, ש"ס

ספר תורת משה, על חומש בראשית, פירוש על פרשיות התורה בדרך הדרוש, מאת רבי משה אלשיך. ונציה, [ש"ס 1600]. דפוס דניאל זניטי.

בחיי המחבר רבי משה אלשיך, נדפס בשנת ש"ג רק חלקו הראשון של חיבורו הגדול על התורה, החלק של חומש בראשית בלבד. סמוך לאחר פטירת המחבר (י"ג ניסן ש"ס) נדפס שוב החלק הראשון בלבד - הספר שלפנינו. בשנה שלאחר מכן נדפסו בוונציה כל חמשת החלקים, על כל החומשים, בדפוס זואן די גארה.

קבג דף. 28.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים ובלאי. קרעים ונקבי עש בדף השער. שולי דף השער חתוכים, עם פגיעה בעיטורים. כריכה חדשה.

ראה: סטפנסקי ספרי יסוד, מס' 17.

פתיחה: \$350

56. Torat Moshe by the Alshech, on the Book of Bereshit - Venice, 1600

Torat Moshe, on the book of Bereshit, interpretation of the Torah following the Derash approach, by R. Moshe Alshech. Venice: Daniel Zanetti, [1600].

Of the five books comprising R. Moshe Alshech's comprehensive composition on the Torah, only one, the part on the Book of Bereshit, was published in his lifetime, in 1593. Shortly following the author's passing (13th Nisan 1600), the first part – offered here – was reprinted alone. The following year, all five parts on all the books of the Torah were printed by Zuan di Gara.

123 leaves. 28.5 cm. Good condition. Stains and wear. Tears and worming to title page. Margins of title page trimmed, affecting border. New binding. See: Stefansky Classics, no. 17.

Opening price: \$350

55

55. Sefer HaChaim - Rabbi Chaim of Friedberg, Brother of the Maharal - Kraków, 1593 - First Edition

Sefer HaChaim, ethics, homilies and upright practices, by R. Chaim son of Betzalel of Friedberg, brother of the Maharal of Prague. Kraków: Isaac son of Aaron of Prostitz, [1593]. First edition.

The foreword of the publisher, R. Yitzchak HaKohen Katz, son-in-law of the Maharal, appears on pp. 2b-3a.

At the head of the title page are the words (cited from the High Holiday prayers): "Write us in the book of good life". The composition is divided into five sections: Sefer Zechuyot, Sefer Chaim Tovim, Sefer Parnassa V'Chalkala, Sefer Selicha U'Mechila and Sefer Geula ViYeshua.

55. ספר החיים - רבי חיים ב"ר בצלאל מפרידברג אחי המהר"ל - קראקא, שנ"ג - מהדורה ראשונה

ספר החיים, דברי מוסר, דרושים והנהגות ישרות, מאת רבי חיים בן בצלאל מפרידברג, אחי המהר"ל מפראג. קראקא, [שנ"ג 1593]. דפוס יצחק בן אהרן מפרוסטיץ. מהדורה ראשונה.

בדפים ב/2 - ג/1 הקדמת המביא לדפוס, רבי יצחק הכהן כ"ץ, חתן המהר"ל מפראג.

בראש השער מופיעה הבקשה (מתוך תפילות הימים הנוראים): "כתבינו בספר חיים טובים". החיבור מחולק לחמשה חלקים: "ספר זכיות", "ספר חיים טובים", "ספר פרנסה וכלכלה", "ספר סליחה ומחילה" ו"ספר גאולה וישועה".

מח, נ-נא, [1] דף. חסר דף מט. דפים כהים. 18.5 ס"מ. מצב בינוני. כתמים ובלאי. כתמים רבים וכתמי רטיבות כהים בדף השער ובדפים הראשונים והאחרונים. קרעים משוקעים בהדבקות נייר מצדו השני של דף השער ובשולי דפים נוספים. קרע בדף מא עם פגיעה וחיסרון בטקסט. חותמת. כריכת עור חדשה.

ראה: סטפנסקי ספרי יסוד, עמ' 134.

פתיחה: \$600

48, 50-51, [1] leaves. Lacking leaf 49. Darkened leaves. 18.5 cm. Fair condition. Stains and wear. Many stains and dark dampstains to title page and to first and last leaves. Tears to title page and to margins of other leaves, repaired with paper. Tear to leaf 41 with loss of text. Stamp. New leather binding. See: Stefansky Classics, p. 134.

Opening price: \$600

56

57. ספר דברים נחומים, לאלשיך הקדוש - ונציה, שס"א

ספר דברים נחומים, ביאור על מגילת איכה, מאת רבינו משה אלשיך. ונציה, [שס"א 1601]. דפוס זואן די גארה. מהדורה ראשונה.

לח, [1] דף. מצב בינוני. מספר דפים במצב בינוני-גרוע. כתמים וכתמי רטיבות. סימני עש בדף השער ובדפים נוספים. פגעי עש קשים עם פגיעות בטקסט בחלק מהדפים, בעיקר בחלקם התחתון. קרע בראש דף השער, ללא חסרון. כריכה חדשה. סטפנסקי ספרי יסוד, מס' 20.

פתיחה: \$400

57. Devarim Nechumim, by the Alshech - Venice, 1601

Devarim Nechumim, commentary to Eichah, by R. Moshe Alshech. Venice: Zuan (Giovanni) di Gara, [1601]. First edition.

38, [1] leaves. Fair condition. Several leaves in fair-poor condition. Stains and dampstains. Worming to title page and other leaves. Significant worming to some leaves, affecting text, mostly to lower part of leaves. Tear to top of title page, without loss. New binding.

Stefansky Classics, no. 20.

Opening price: \$400

57

59

בדף האחרון רישומי בעלות מליציים, בכתיבה אשכנזית עתיקה, החתומים בשם "יצחק"; "אזי אחיך, יצחק ירנן... על קנין זה הספר... בתומרת! כספי... נאם יצחק"; "לא לאל השוכן בקדושים, אתן בפי שיר קדושים!"; שוכני לקנות וללבוש לבושים, נאם יצחק".

פב; פג-רמו דף. 28.5 ס"מ. מצב כללי טוב. דפים ראשונים ואחרונים במצב בינוני. כתמים. כתמי רטיבות במספר דפים. דפים כהים. דף השער הראשון חתוך בכל שוליו, עם פגיעה במסגרת, ומודבק על נייר עבה לשיקום. קרעים בדפי ההקדמות שאחרי השער, משוקמים בהדבקת נייר. קרעים משוקמים במספר דפים נוספים. כריכה ישנה.

ראה: סטפנסקי ספרי יסוד, מס' 159.

פתיחה: \$600

58

59. ספר לבוש התכלת ולבוש החור - פראג, שס"ט

ספר לבוש מלכות - לבוש התכלת ולבוש החור, על חלק אורח חיים, מאת רבי מרדכי יפה. פראג, שס"ט [1609]. דפוס רבי משה ב"ר יוסף בצלאל כ"ץ. מהדורה שניה, שנדפסה בחיי המחבר, עם הוספות המחבר.

הספר נקרא "לבוש מלכות" והוא כולל את שני החיבורים "לבוש התכלת" ו"לבוש החור". לאחר השער באו הקדמת המחבר והקדמת המחבר, ואחריהן שער מיוחד ל"לבוש התכלת".

בדף ריו"ו הגהה ארוכה, קצוצה וחסרה, בכתיבה אשכנזית עתיקה בעניין ברכת כהנים בחזרת השי"ש של תפלת נעילה. הכותב מגן בתוקף על מסורת מנהגי אשכנז: "...ראה מה [שכתב] הרא"ש ז"ל... מסורת שלנו וקבלת אבותינו חכמי אשכנז [שהיתה] התורה ירנושה] מאבותיהם [מימות] החורבן... והמחבר הרב מהר"מ יפה] כתב... והחזיק אותם--] יכלתו בדרך כל המחברים ואנחנו לא נשגיח בחדשים] לבקרים באו אשר לא שערם אבותינו חכמי ויש--] אשכנז ואל יקל בעיניך [--]".

58. ספר תורת הבית הארוך - ונציה, שס"ח - מהדורה ראשונה

ספר תורת הבית הארוך להרשב"א, דיני איסור והיתר ונדה, עם משמרת הבית להרשב"א ועם בדק הבית להרא"ה. ונציה, [שס"ח 1607]. דפוס זואן דגארה. מהדורה ראשונה.

בראש דף השער, רישום בכתיבה ספרדית: "קדש לה' לעלוי נשמת האב והבן ישראל בכ"ר ישראל אירירא נ"ע שנלבעו [=שנפטרו לבית עולמם] בקוצר ימים ושנים".

בדף נב הודבקה פיסת נייר ועליה הקדשה מודפסת: "נדבת המנוח היקר והנכבד כמה"ר שמואל חי רפאל חיים קאסטיללי זלה"ה לת"ת פירינצי יע"א שנת התקנ"ה לפ"ג".

מספר הגהות (קיצורי דינים) בכתיבה איטלקית.

קצא, [1] דף. 29.5 ס"מ. נייר בהיר. מצב בינוני. כתמים. פגעי עש,

עם פגיעות בטקסט. כריכת עור חדשה.

סטפנסקי ספרי יסוד, מס' 237.

פתיחה: \$400

58. Torat HaBayit HaAroch - Venice, 1607 - First Edition

Torat HaBayit HaAroch by the Rashba, laws of issur v'heter and niddah, with Mishmeret HaBayit by the Rashba and Bedek HaBayit by R. Aharon HaLevi. Venice: Zuan di Gara, [1607]. First edition.

Inscription on top of title page, in Sephardic script: "...in memory of the father and son Yisrael son of Yisrael Iriro who died at a young age".

A strip of paper mounted to leaf 52 with a printed dedication: "Dedicated by the late dear and respected R. Shmuel Chai Refael Chaim Kastilali to the Talmud Torah in Firenze in the year 1795".

Several glosses (brief halachot) in Italian script.

191, [1] leaves. 29.5 cm. Light-colored paper. Fair condition. Stains. Worming, affecting text. New leather binding.

Stefansky Classics, no. 237.

Opening price: \$400

60. ספר לבוש עטרת זהב ולבוש הבוץ וארגמן - פראג, ש"ט - חתימות והגהות

ספר לבוש עטרת זהב גדולה, על טור יורה דעה, וספר לבוש הבוץ וארגמן על טור אבן העזר, מאת רבי מרדכי יפה. פראג, ש"ט [1609]. דפוס משה בן מהרר"י (יוסף) בצלאל כ"ץ. מהדורה שניה שנדפסה בחיי המחבר, עם הוספות המחבר.

הגהות בכתב-יד, מתקופות שונות. חתימות בדף השער, בכתב-יד אשכנזי עתיק, של רבי יצחק הכהן [מראשוני משפחת הכהנים הידועה בשם רפאפורט], החותם: "יצחק הכהן מובאש פורט רפא", "יצחק כ"ץ מויבאש פורט רפא".

בגליונות הספר מספר רישומי בעלות [משנת תקצ"ט] של רבי יוסף הייזלברג מיאברוב, בן "הגאון החריף רבי יוסף משה מנעמירוב" וסמבור - רבי יוסף משה הייזלברג מיאברוב בנו של רבי יוסף משה הייזלברג (אייזנברג) אב"ד נמירוב, בנו של רבי יצחק חריף אב"ד סמבור (ת"ק-תקע"ג) וחתנו של רבי משה ציפס (גיסם של רבי בצלאל מרגליות אב"ד אוסטראה ורבי מרדכי מרגליות אב"ד סאטנוב). שמו של רבי יוסף משה החתום על הספר שלפנינו, מוזכר בשער הספר "הלכתא למשיחא" (ירוסלב, תרס"ח), שחיבר בנו רבי יצחק הייזלברג מיאברוב.

קצב; קטן דף. 29.5 ס"מ. מצב משתנה בין הדפים. הדפים הראשונים והאחרונים של הכרך במצב בינוני. דפים רבים באמצע במצב טוב-בינוני. כתמים ובלאי. כתמי רטיבות. נזקי עש במספר דפים בראש הכרך ובסופו. קרעים בדף השער הראשון משוקמים בהדבקות נייר, עם פגיעה במסגרת השער. קרעים בשלושת הדפים האחרונים, משוקמים בהדבקות נייר, עם פגיעות וחסרון בטקסט. חותמות. כריכה ישנה, שבורה ומנותקת.

ראה: סטפנסקי ספרי יסוד, מס' 159.

פתיחה: \$400

59. Levush HaTechelet and Levush HaChur - Prague, 1609

Levush Malchut - Levush HaTechelet and Levush HaChur, on Orach Chaim, by R. Mordechai Jaffe. Prague: R. Moshe son of R. Yosef Betzalel Katz, 1609. Second edition, printed in the author's lifetime, with his additions.

The book is titled "Levush Malchut" and comprises two compositions: "Levush HaTechelet" and "Levush HaChur". The publisher's foreword and the author's preface were printed after the title page, followed by a divisional title page for Levush HaTechelet.

Lengthy gloss in early Ashkenazic scrip on p. 217a, cropped and lacking, pertaining to Birkat Kohanim in the prayer leader's repetition of the Ne'ila prayer. The writer passionately defends the tradition of Ashkenazic customs, stating that although the author, as other authors are wont to do, raises objections on this longstanding custom, it is being upheld in his community.

Poetic ownership inscriptions of the final leaf, in early Ashkenazic script, signed "Yitzchak".

82; 83-247 leaves. 28.5 cm. Overall good condition, first and final leaves in fair condition. Stains. Dampstains to several leaves. Darkened leaves. First title page trimmed and remounted on heavy paper, with damage to border. Tears to leaves of foreword following title page, repaired with paper. Tears to several other leaves, repaired. Old binding.

See: Stefansky Classics, no. 159.

Opening price: \$600

60. Levush Ateret Zahav and Levush HaButz VebaArgaman - Prague, 1609 - Signatures and Glosses

Levush Ateret Zahav Gedola, on Tur Yoreh De'ah, and Levush HaButz VebaArgaman on Tur Even HaEzer, by R. Mordechai Jaffe. Prague: R. Moshe son of R. Yosef Betzalel Katz, 1609. Second edition, printed in the author's lifetime, with his additions. Handwritten glosses from various periods. Signatures on the title page, in early Ashkenazic script, of R. Yitzchak HaKohen (an early member of the renowned Rappaport family of Kohanim), who signed: "Yitzchak HaKohen... of Port Rappa", "Yitzchak Katz... Port Rappa". Several ownership inscriptions (dated 1839) of R. Yosef Heiselberg of Yavorov (Yavoriv), son of "The brilliant Torah scholar R. Yosef Moshe of Nemirov" and Sambor - R. Yosef Moshe Heiselberg of Yavorov son of R. Yosef Moshe Heiselberg (Eisenberg) Rabbi of Nemirov (Nemyriv), son of R. Yitzchak Charif Rabbi of Sambor (Sambir; 1740-1813) and son-in-law

of R. Moshe Tzipes (brother-in-law of R. Betzalel Margolies Rabbi of Ostroh and R. Mordechai Margolies Rabbi of Satanov). R. Yosef Moshe, whose signature appears in this book, is mentioned on the title page of Hilcheta L'Meshicha (Jarosław, 1908), authored by his son R. Yitzchak Heiselberg of Yavorov.

192; 116 leaves. 29.5 cm. Condition varies. First and final leaves in fair condition. Many leaves in middle in good-fair condition. Stains and wear. Dampstains. Worming to several leaves at beginning and end of volume. Tears to first title page, affecting border, repaired with paper. Tears to final three leaves, affecting text with loss, repaired with paper. Stamps. Old binding, broken and detached.

See: Stefansky Classics, no. 159.

Opening price: \$400

61. ספר מהר"ל - הנאו, שפ"ח - מהדורה ראשונה עם תוספת מנהגי קהילת פרנקפורט דמיין ("הגהות ר' הירץ")

ספר מהר"ל, מנהגי ק"ק אשכנז, מאת רבי יעקב בן רבי משה הלוי מולין. [הנאו], שפ"ח [1628]. [דפוס ירושי יאהניס הובר]. במהדורה זו נדפסו לראשונה "הגהות ומנהגי" הנהגים בק"ק ורנקבורט [=פרנקפורט דמיין] ואגפיה... וחידושים שחידש מהר"ר הירץ לוי ז"ל שהיה אב"ד פה ק"ק ורנקבורט. הגהות אלו מכונות במהדורת מכון ירושלים בשם "הגהות ר' הירץ" [ראה אודות הגהות אלו: ר"מ פלס, מבוא והוספות לספרי מהר"ל, ירושלים, תשע"ז, עמ' 285].

חתימה בדף השער: "יעקב הקטן ווארמוער". חתימה נוספת [מחוקק] בשער: "יעקב דוב פיק שוואבך". מספר הגהות עתיקות. סד דף. חסר [1] דף אחרון. 16 ס"מ. נייר כהה. מצב בינוני. כתמים ובלאי. קרעים ופגמים קטנים משוקמים בהדבקות ומילוי נייר בדפים הראשונים. יתכן ודף השער הושלם מעותק אחר. כריכת עור חדשה.

פתיחה: \$300

61. Sefer Maharil - Hanau, 1628 - First Edition with Addition of Customs of Frankfurt am Main (Glosses of Rabbi Hertz)

Sefer Maharil, customs of Ashkenazi communities, by R. Yaakov son of R. Moshe HaLevi Moelin. [Hanau: Heirs of Johann Aubry], 1628.

Printed for the first time in this edition are "glosses and customs of Frankfurt... and novellae by R. Hertz HaLevi Rabbi of Frankfurt". These glosses are named "Glosses of R. Hertz" in the Machon Yerushalayim edition (see: R. Y.M. Peles, Introduction and Additions to the Books of the Maharil, Jerusalem, 2016, p. 285).

Signature on title page: "Yaakov Wormser". Another (deleted) signature on title page: "Yaakov Dov Pick Schwabach". Several early glosses.

64 leaves. Lacking [1] leaf at end. 16 cm. Darkened paper. Fair condition. Stains and wear. Minor tears and damage to first leaves, repaired with paper. Title page possibly supplied from another copy. New leather binding.

Opening price: \$300

62a

61

62. ספר שני לוחות הברית - מהדורה ראשונה - אמשטרדם, ת"ח-ת"ט

מד דף האחרונים: ספר ווי העמודים, עם דף שער נפרד. רישומי בעלות וחתימות בדף השער [נאום דוד בהר"ר(?) אלכסנדר, "שמעון ליב פישמאן מטרעביטש", "הק' וואלף מפ"ק", "הק' אברהם", ועוד].

[2], פה, פז-תכא, [1]; מד דף. חסר דף פז. 27 ס"מ. מצב בינוני. כתמים ובלאי. כתמי רטיבות, בחלק מהדפים כתמים גדולים. קרעים גדולים בשלושת הדפים הראשונים, עם חסרון ופגיעה בטקסט (כולל מקום הדפוס והשנה בדף השער), משוקמים בהשלמת נייר ובציילום. קרעים בדפים נוספים, משוקמים. סימני עש קלים. בחלק "ווי העמודים" - פגעי עש, עם מעט פגיעות בטקסט. חיתוך שוליים על גבול הטקסט, עם פגיעה במסגרת השער, ועם פגיעות מעטות בכותרות הדפים ובכותרות הקטעים שבשוליים. חותמות. כריכה חדשה.

סטפנסקי ספרי יסוד, מס' 359.

פתיחה: \$1000

ספר שני לוחות הברית (של"ה הקדוש), דברי מוסר ויראה, קבלה והלכה, מאת הגאון הקדוש רבינו ישעיה הלוי הורוויץ; עם ספר ווי העמודים מבנו רבי שעפטיל סג"ל. אמשטרדם, ת"ח ות"ט [1648]. דפוס עמנואל בנבנישתי. מהדורה ראשונה.

ספר "שני לוחות הברית" כולל בתוכו חידושי הלכה רבים, יסודות תורת הנסתר, דרוש ומוסר, והוא בלול מכל חלקי התורה. הספר התקבל בחדרת קודש בכל תפוצות ישראל, ודבריו מובאים בספרי גדולי הפוסקים והמקובלים. רבים מגדולי החסידות המפורסמים היו דבוקים בלימוד ספרי השל"ה בלב ונפש.

ידועים דבריו של רבי יואל סירקיש - הבי"ח - בהסכמתו לסידור "שער השמים", שכתב על גודל קדושת המחבר והחיבור: "הגאון כמוהר"ר ישעיה הלוי זצ"ל... הניח אחריו ברכה בחבוריו הקדושים, וכאשר ראינו וקרנו בהם הרגשנו השפעת הקדושה מרום המעלות בכל אברינו, וזה האות שחיבוריו הם מחוברים לשם שמים לתקן הדורות הבאים אחריו...". בעל ה"תוספות יום טוב" כותב בהסכמתו על הסידור: "איש קדוש ונורא הוא... שבלי ספק נוצצו בו עוד רוח ממרום אשר הערו עליו מן השמים".

63. משנה תורה להרמב"ם - אמשטרדם, תס"ב (שנת מכת"ב) - סט שלם בארבעה כרכים

משנה תורה להרמב"ם, סט שלם בארבעה כרכים. אמשטרדם, שנת מכת"ב [תס"ב-תס"ג 1702-1703].

המהדורה המוגהת ביותר של ספרי הרמב"ם, מהדורת-אם לרוב המהדורות שבאו אחריה. בכרך הראשון שער נוסף, מאויר בפיתוח נחושת. בשניים מהכרכים, לוחות איורים להלכות שבת, סוכה, קידוש החודש וכלאיים.

חתימות ורישומי בעלות עתיקים בדפי השער ובדפי המגן. ארבעה כרכים. כרך ראשון (מדע-זמנים): [9], שכו, [6] דף. כרך שני (נשים, קדושה): [2], רכו, [4] דף. כרך שלישי (הפלאה-טהרה): [2], שסח, [9] דף. כרך רביעי (נויקין-שופטים): [1], שט, [13] דף. 37 ס"מ. מצב משתנה בין הדפים. רוב הדפים במצב טוב. כתמים ובלאי. מספר דפים במצב בינוני עם כתמי רטיבות ובלאי. קרעים בשולי חלק מדפי השער ובדפים נוספים, משוקמים בנייר דבק. כריכות לא מקוריות.

ראה: סטפנסקי ספרי יסוד, עמ' 48.

פתיחה: \$700

63

62b

62. Shenei Luchot HaBrit - First Edition - Amsterdam, 1648

Shenei Luchot HaBrit (the holy Shelah), words of ethics and fear of G-d, Kabbalah and Halacha, by R. Yeshaya HaLevi Horowitz; with Vavei HaAmudim by his son R. Sheftel Segal. Amsterdam: Immanuel Benveniste, 1648. First edition.

Shenei Luchot HaBrit contains many halachic novellae, Kabbalistic principles, homily and ethics, and incorporates all realms of the Torah. The book was received with awe throughout the Jewish world, and its teachings are quoted in the books of leading poskim and kabbalists. Many renowned Chassidic leaders were extraordinarily devoted to the study of the books of the Shelah.

The Bach - R. Yoel Sirkis, notably acclaimed the author and his works in his approbation to the Shaar

HaShamayim siddur: "R. Yeshaya HaLevi... he left behind blessing in his holy compositions, and upon seeing or reading them, we sensed the outpouring of holiness in all our limbs, and this is the sign that his works were composed for the sake of heaven, to elevate future generations...". The Tosafot Yom Tov in his approbation to the siddur writes: "He is a holy, awe-inspiring man... no doubt he was invested with a heavenly spirit".

The book Vavei HaAmudim is printed on the final 44 leaves, with a separate title page.

Ownership inscriptions and signatures on title page ("So says David son of R.(?) Alexander", "Shimon Leib Fishman of Třebíč", "Wolf of...", "Avraham", and more).

[2], 85, 87-421, [1]; 44 leaves. Lacking leaf 86. 27 cm. Fair condition. Stains and wear. Dampstains, on some leaves large. Large tears to first three leaves, affecting text with loss (including imprint on title page), restored with paper and photocopy replacements. Minor worming. In the Vavei HaAmudim section - worming, occasionally affecting text. Margins trimmed on text border, affecting title page border and occasionally affecting headings and marginal text. Stamps. New binding. Stefansky Classics, no. 359.

Opening price: \$1000

65. ספר שלחן ערוך - אמשטרדם, שנת נח"ת - סט שלם - רישום בכתב-יד על נס הצלה מטביעה בשנת תקל"ז

ספר שלחן ערוך, עם באר הגולה, סט שלם - אורח חיים, יורה דעה, אבן העזר וחושן משפט. אמשטרדם תנ"ז-תנ"ט [1697-1699]. דפוס עמנואל עטיאש. ארבעה כרכים.

שני שערים לכל חלק. השער הראשון מאויר בפיתוח נחושת, עם דמויות מלאכים. בשער השני של חלק אבן העזר פרט השנה נח"ת [בדומה לתאריך המופיע בשער ספר השל"ה, שנדפס באותה שנה באמשטרדם, באותו בית דפוס].

רישומי בעלות משנות התק"ל-תק"מ, בכרכים יורה דעה, אבן העזר וחושן משפט. בדף המגן האחורי של כרך חושן משפט רישום בעלים ארוך על נס הצלה מטביעה במים: "הנה אני כותב לך קצת מניסים [!] שנעשו לי בימים נעורים [!] בשנת תקל"ז..." - ראה מסגרת.

ארבעה כרכים. כרך א': [24], רסו, [2] דף. כרך ב': [1], שב, [1] דף. כרך ג': [1], קעה, קעה-קפ, [1] דף. כרך ד': [1], תלב, [1] דף. 15.5 ס"מ. מצב כללי טוב. כתמים. כתמי רטיבות במספר מקומות. קרעים במספר דפים. דף השער המאויר של הכרך הראשון קרוע ופגום, הודבק על נייר לשיקום. דף אחרון (לוח הטעויות) בכרך חושן משפט מנותק ופגום, משוקם בהדבקות נייר. כריכה מנותקת בכרך אבן העזר. כריכות עור חדשות, אחידות.

פתיחה: \$500

64

64. Tzemach David - Frankfurt am Main, 1692

Tzemach David, Jewish and world history, three parts, by R. David Gans. Frankfurt am Main, 1692. Second edition of parts I-II, first edition of part III.

Additional engraved title page, depicting King David and King Solomon, with four beasts representing the four exiles: Babylonian, Median, Greek and Roman. The first two parts are identical to those in the first edition (Prague, 1592). In this edition, a third part was added, containing the annals of the subsequent century 1592-1692.

Ownership inscription on the title page: "Belongs to the leader Moshe Amelunxen" (with his signature extending over the first leaves). Additional ownership inscription on verso of title page.

47, [5]; 81, 81-95, [8] leaves. 19 cm. Darkened paper. Good condition. Stains. Lower margin of title page trimmed, slightly affecting border, with some loss. Verso of title page reinforced with paper. Worming to several leaves, not affecting text. Stamps and inscriptions on endpapers. Early binding, with damage and library label.

See: Stefansky Classics, p. 539.

Opening price: \$300

63. Mishneh Torah by the Rambam - Amsterdam, 1702 (Michtav) - Complete Set in Four Volumes

Mishneh Torah by the Rambam, complete set in four volumes. Amsterdam, "Michtav" [1702-1703].

The most accurate edition of the books of the Rambam, which served as basis for most subsequent editions. The first volume has an additional, engraved title page. Two volumes contain illustration plates pertaining to the laws of Shabbat, Sukkah, Kiddush HaChodesh and Kilayim.

Early signatures and ownership inscriptions on the title pages and endpapers.

Four volumes. Vol. I (Mada-Zemanim): [9], 327, [6] leaves. Vol. II (Nashim, Kedusha): [2], 227, [4] leaves. Vol. III (Haflaa-Tahara): [2], 368, [9] leaves. Vol. IV (Nezikin-Shoftim): [1], 309, [13] leaves. 37 cm. Condition varies. Most leaves in good condition. Stains and wear. Several leaves in fair condition with dampstains and wear. Marginal tears to some of the title pages and to other leaves, repaired with tape. Non-original bindings.

See: Stefansky Classics, p. 48.

Opening price: \$700

64. ספר צמח דוד - פרנקפורט דמיין, תנ"ב

ספר צמח דוד, תולדות עם ישראל והעמים, שלושה חלקים, מאת רבי דוד גנו. פרנקפורט דמיין, [תנ"ב] 1692. מהדורה שניה של חלקים א-ב, מהדורה ראשונה של החלק השלישי.

שני שערים. שער ראשון מאויר, עם דמויות דוד ושלמה ואיורי חיות המייצגות את ארבעת הגלויות: בבל, מדי, יוון ורומי.

שני החלקים הראשונים זהים לשני החלקים שנדפסו במהדורה הראשונה (פראג, שנ"ב-שנ"ג). במהדורה זו נוסף חלק שלישי ובו השלמה לשנים שנ"ב-תנ"ב.

רישום בעלות בדף השער: "שייך להאלוף כ' משה אמלונקסין" [וחתימה מתמשכת שלו בדפים הראשונים]. רישום בעלות נוסף מעבר לשער.

מו, [5]; פא, פא-צה, [8] דף. 19 ס"מ. נייר כהה. מצב טוב. כתמים. דף השער חתוך בשוליו התחתונים עם חיסרון ופגיעה קלה במסגרת השער. הדבקות נייר לחיזוק מצידו השני של דף השער. סימני עש במספר דפים, ללא פגיעה בטקסט. חותמת ורישומים בדפי המגן. כריכה עתיקה, עם פגמים ומדבקות ספרייה.

ראה: סטפנסקי ספרי יסוד, מס' 539.

פתיחה: \$300

65. Shulchan Aruch - Amsterdam, 1698 (Nachat) - Complete Set - Inscription Regarding the Miracle of Deliverance from Drowning in 1776

Shulchan Aruch, with Be'er HaGolah, complete set - Orach Chaim, Yoreh Deah, Even HaEzer and Choshen Mishpat. Amsterdam: Immanuel Athias, 1697-1699. Four volumes.

Two title pages in each volume. The first title page is engraved, depicting four putti. A chronogram on the second title page of Even HaEzer alludes to the year "Nachat" - 1698 (similar to the date on the title page of the book Shnei Luchot HaBrit, printed that same year in Amsterdam, in the same printing press). Ownership inscriptions from the 1770s-1780s in the Yoreh Deah, Even HaEzer and Choshen Mishpat volumes. A long ownership inscription on the back endpaper of the Choshen Mishpat volume describes a miracle

of deliverance from drowning: "I am hereby writing to you a few of the miracles that I experienced in my youth. In 1776..." - see following article.

Four volumes. Vol. 1: [24], 266, [2] leaves. Vol 2: [1], 302, [1] leaves. Vol. 3: [1], 178, 178-180, [1] leaves. Vol. 4: [1], 432, [1] leaves. 15.5 cm. Overall good condition. Stains. Dampstains in several places. Tears to several leaves. The engraved title page of the first volume is torn and damaged and was mounted on paper for restoration. Last leaf (errata) of the Choshen Mishpat volume is detached and damaged, repaired with paper. Binding of Even HaEzer volume is detached. New, matching leather bindings.

Opening price: \$500

66. ספר שו"ת חכם צבי - מהדורה ראשונה - אמשטרדם, תע"ב - העותק של רבי זלמן טיקטין אב"ד ברעסלוי, עם חתימת ידו - עותק עם שוליים נאים

ספר שאלות ותשובות חכם צבי, חלק ראשון, מאת רבי צבי הירש אשכנזי. אמשטרדם, [תע"ב 1712]. מהדורה ראשונה. העותק של רבי זלמן טיקטין אב"ד ברסלאו. בשער הספר חתימת ידו: "זלמן בן אאמ"ו אברהם גלוגא". בדף המגן שלפני השער חותמתו של רבי זלמן ורישום בעלות שהספר שייך "לספרים של אדוני הגאון דברעסל" --- זלמן טיקטין". רישום בעלות נוסף בדף המגן האחורי: "שייך לכבוד אדמ"ו ה"ה הרב הגאון המאה"ג חריף ובקי כש"ת מו"ה זלמן נ"י טיקטין האב"ד דק"ק ברעסלויא ומדינה יע"א". חתימות נוספות מחוקות בדף השער.

רבי שלמה זלמן טיקטין (תקנ"א-תר"ג), מגדולי גאוני וצדיקי דורו, כיהן כאב"ד ברסלאו, על מקום אביו הגאון רבי אברהם טיקטין בעל "פתח הבית". ידוע במאבקיו נגד "מחדשי הדת" ובמלחמתו חסרת הפשרות נגד אברהם גייגר, מראשי הרפורמים. בעקבות כך דאגו הרפורמים להורידו מכס הרבנות ורק לאחר פניית החרדים אל מלך פרוסיה הושב למשרתו. בין גדולי תלמידיו נמנה המלבי"ם שהמשיך את מלחמתו בתנועת הרפורמה.

[1], קצו דף. 32 ס"מ. נייר איכותי. שוליים רחבים. מצב טוב. כתמים. בלאי וסימני שימוש בדף השער ובדפים נוספים. קרעים קטנים בשולי חלק מהדפים. כריכת עור חדשה.

סטפנסקי ספרי יסוד, מס' 304.

פתיחה: \$500

65

נס הצלה של "סוס ורוכבו" בשנת תקל"ז

בשולחן ערוך מהדורת נח"ת שלפנינו, בסוף כרך חושן משפט, מופיע רישום בעלות ארוך, ובו סיפור על נס הצלה שנעשה לכותב בנערותו:

"הנה אני כותב לך קצת מניסים!! שנעשו לי בימים נעורים!!]. בשנת תקל"ז בחודש חשוון אני השבתי!! על הסוס שלנו ורכבתי חצי שעה מכפר שלנו הנקרא העסטריין לעשות מו"מ [=משא ומתן] לפי צרכי והסוס שלי היה צמא ושאלתי לנכרי אחד שהוא בעל מלאכה הנקרא שוהן מאכיר ל[הראות?] לי השקתא של סוסים והראה לי ורכבתי כי בא סוס במים והיה מים מגיע עד ראשי שלי ונפל הסוס במים ואני נפל תחתיו!!] הסוס והיה סכנות נפשות וצעקתי אל הש"י והווי!! יושעניו!! כי בא מים עד נפש והקב"ה עורני לי ובא מתוך המים, לזכרון אני כותבתי!! כי לא כלו רחמי של הקב"ה ממני אברהם בן כהר"ר יצחק אייזק ז"ל בלאציוויאן? היום יום ג' שנכפל בו כי טוב ר"ז ניסן תקמ"ם [=תק"מ] לפ"ק".

The miracle of deliverance of "the horse and its rider" in 1776

In this edition of the Shulchan Aruch, at the end of the Choshen Mishpat volume, the owner wrote a long inscription recounting the story of a miracle that he experienced in his youth:

"I am hereby writing to you a few of the miracles that I experienced in my youth. In 1776, in the month of Cheshvan, I sat on our horse and rode for half an hour from our village called Hestrin(?) to carry out some business. My horse was thirsty, so I asked a gentile shoemaker to show me where I can water my horse and he showed me. I rode with the horse into the water, until the water reached my head, whereupon the horse fell in the water and I fell under its body, endangering my life. I called out to G-d to save me and He delivered me from the water. To commemorate this, I have written this, because G-d's mercy never ceases from me, Avraham son of R. Yitzchak Eizek... Today, Tuesday, 27th Nissan 1780".

66a

66. Responsa Chacham Tzvi - First Edition - Amsterdam, 1712 - Copy of R. Zalman Tiktin Rabbi of Breslau, With His Signature - Wide Margins

Responsa Chacham Tzvi, Part I, by R. Tzvi Hirsh Ashkenazi. Amsterdam, [1712]. First edition.

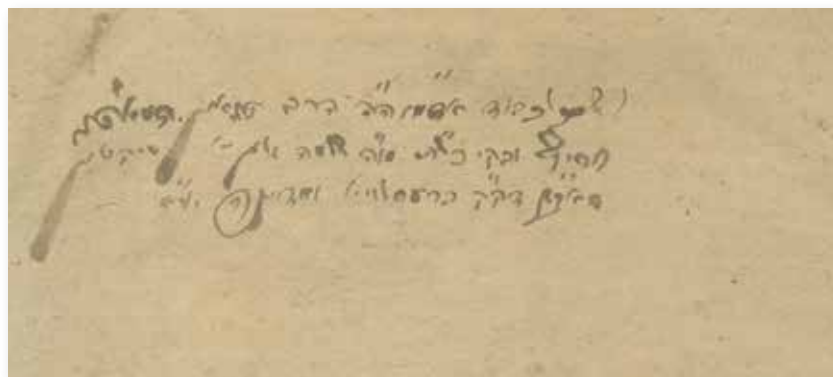
Copy of R. Zalman Tiktin Rabbi of Breslau. His signature appears on the title page: "Zalman son of R. Avraham Glogau". The front flyleaf bears the stamp of R. Zalman and an ownership inscription attesting that the book belongs "to the books of the rabbi of Breslau --- Zalman Tiktin". Another ownership inscription on the back flyleaf: "Belongs to my teacher... R. Zalman Tiktin, rabbi of Breslau and the region". Other deleted signatures on the title page.

R. Shlomo Zalman Tiktin (1791-1843), one of the leading Torah scholars and tzaddikim of his generation, served as rabbi of Breslau succeeding his father R. Avraham Tiktin, author of Petach HaBayit. Known for his struggles opposing Reform Judaism

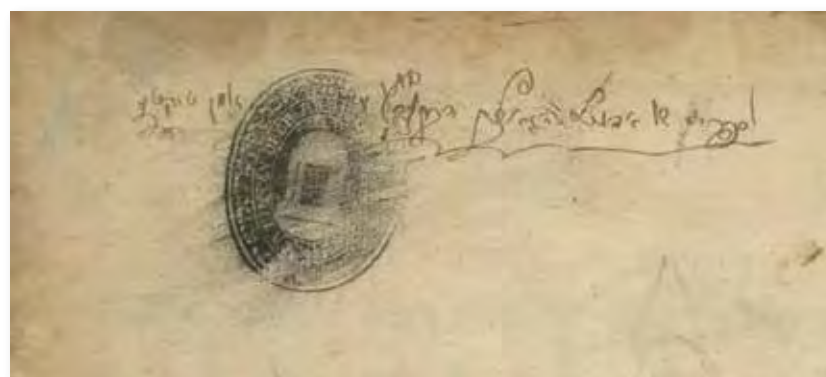
and for his resolute battle against Avraham Geiger, a leading reformist. Consequently, the reformists took action to oust him from his position in the rabbinate, and only after the charedim appealed to the king of Prussia was he returned to his post. The Malbim was one of his outstanding disciples and he continued his teacher's fight against the Reform Movement. [1], 127 leaves. 32 cm. High-quality paper. Wide margins. Good condition. Stains. Wear and signs of usage to title page and other leaves. Small marginal tears to some leaves. New leather binding.

Stefansky Classics, no. 304.

Opening price: \$500

66c

66b

67. ספר לחם שמים, וואנזיבעק, תצ"ג - מהדורה ראשונה - ספרו הראשון של רבי יעקב עמדין (היעב"ץ)

ספר לחם שמים, על המשניות, חלק ראשון, עם קונטרס "בנין בית הבחירה", מאת הגאון רבי יעקב עמדין - היעב"ץ. וואנזיבעק, [תצ"ג 1733]. מהדורה ראשונה.

הספר הראשון שהדפיס היעב"ץ, והיחיד מבין ספריו שלא נדפס באלטונה, בה הקים את דפוסו. מעבר לשער, איור המזבח לפי שיטת הראב"ד.

[1], קיח, קר-קכב דף. כ-30 ס"מ. נייר מעט כהה. מצב טוב-מאד. כתמי רטיבות במספר דפים. קרעים בשולי השער ובשולי מספר דפים נוספים (ללא פגיעות בטקסט). כריכה חדשה.

ראה: סטפנסקי ספרי יסוד, עמ' 17.

פתיחה: \$300

67

68. ספר לשון למודים לרמח"ל - מהדורה ראשונה - מנטובה, תפ"ז - הספר הראשון שהדפיס רמח"ל

ספר לשון למודים, על חכמת לשון הקודש - "תתבאר בו המליצה וחקותיה ללמוד דעת את נערי בני ישראל השוקדים מתלמדי בלימודיה", מאת רבי משה חיים לוצאטו - הרמח"ל. מנטובה, תפ"ז [1727]. מהדורה ראשונה.

זהו ספרו הראשון של רמח"ל שנדפס. בשער הספר הקדיש הרמח"ל את ספרו כ"קרן מנחה" לרבו רבי ישעיה באסאן. רישום בעלות בשער: "קניתי מחזיר כ"ד שטיבר האללענדיש באמשטרדם... עש"ק י' סיון תקס"ה [לנ"ק] הק' הירץ עפשטיין סג"ל".

נו, [1] דף. 16.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים רבים. פגמים קלים בדפים בודדים. חותמות. כריכת עור חדשה.

ראה: סטפנסקי ספרי יסוד, עמ' 151.

פתיחה: \$1000

68

68. Leshon Limudim by the Ramchal - First Edition - Mantua, 1727 - First Book Published by the Ramchal

Leshon Limudim, on the wisdom of the Holy Tongue - "explaining poetry and its rules, to teach the young Jews who strive to learn it", by R. Moshe Chaim Luzzatto - the Ramchal. Mantua, 1727. First Edition. This is the first published work of the Ramchal. On the title page, the Ramchal dedicates his book to his teacher R. Yeshaya Bassan.

Ownership inscription on the title page: "I purchased it for 24 Dutch stuiver in Amsterdam... Erev Shabbat 10th Sivan 1805, Hertz Epstein Segal".

56, [1] leaves. 16.5 cm. Good condition. Many stains. Minor damage to a few leaves. Stamps. New leather binding.

See: Stefansky Classics, p. 151.

Opening price: \$1000

69. ספר מסילת ישרים - מהדורה ראשונה - אמשטרדם,

ת"ק

ספר מסילת ישרים, כולל כל עניני מוסר ויראת השם, מאת רבינו משה חיים לוצאטו - הרמח"ל. [אמשטרדם, ת"ק 1740]. דפוס נפתלי הירץ רופא. מהדורה ראשונה, שנדפסה בחיי הרמח"ל, ע"י תלמידיו הגדולים באמשטרדם.

בדפי הפורץ חתימה עתיקה: "הק' שמעלקא הורוויץ" [מהעיר לאנדא], ורישומים מעניינים: "וספר מפואר מסילת ישרים / מהודר מפואר במוסר ויראה / כבודו והודו בכל עיר ופאה / ימלל יהלל זקנים נערים"; "בוה הספר ישמחו ויגילו, חופש הלך בדרכי ישרים...".

לפי המקובל, הספר "מסילת ישרים" הינו תמצית מזוקקת וברורה של כל ספריו האחרים של הרמח"ל (דרך ה', דעת תבונות, קלי"ח פתחי חכמה, ועוד). דברי הספר מדורים ושקולים בפלס הלשון ועומק הדברים. רבי יחזקאל סרנא בהקדמתו למהדורת ספרו "מסילת ישרים - עם עיונים", מביא מסורת בשם הגר"א שאמר, כי עד פרק י"א אין אף מילה אחת מיותרת בספרו!]. רבי ירוחם ממיר היה אומר לתלמידיו כי "ספר מסילת ישרים בנוי על כל ספרי הרמח"ל שכתב בתורת הקבלה, אלא שהוריד הענינים וקירבן ללשוננו, עד שבלומדינו אותו אנו מקדמים שיש לנו שייכות בזה" (ספר דעת חכמה ומוסר, ח"א, עמ' רמ"ט).

בהקדמת המחבר נתבאר, כי הספר נתחבר לתועלת קנין חכמת המוסר ויראת השם, אשר איננה נקנית בידיעה בלבד, ואין תועלת הספר בחידוש ידיעות אשר לא נודעו קודם לכן, אלא בחזרה ושינון תמידיים, והתבוננות רבה עד אשר יקבעו הדברים פנימה בנפש האדם. ואכן, ספר זה נתקבל בכל תפוצות ישראל, כספר העיקרי ללימוד המוסר.

כאשר הגיע הספר לידי הגר"א מוולנא, אמר כי אור חדש ירד לעולם, ולגדל החביבות נתן בעדו קענדיל [=דינר זהב]. ר"י מאלצאן הביא בהקדמה לספר "דרך ה'", ששמע מגדולים בשם הגר"א, שאמר אז, כי אילו היה המחבר בחיים היה הולך ברגל לאיטליה כדי לקבל את פניו, והוא מביא עוד כי הגר"א היה רגיל לחזור עליו הרבה.

גדולי החסידות אף הם עמדו על גודל מעלת הספר וקדושת מחברו הגאון המקובל. המגיד מקחניץ אמר כי כל המדרגות בימי נעוריו קבל מהספר מסילת ישרים. הרב הקדוש מאפטא בעל "אוהב ישראל" ורבי מנחם מענדל מרימנוב התמידו והעמיקו בספר הקדוש מסילת ישרים, ואמרו עליו דברים נוראים ונפלאים. הרב מאפטא היה אומר כי את כוונת הרוחני ואת חינוכו, קיבל בראש וראשונה מהספר מסילת ישרים (ספר החסידות, עמוד קמז). רבי נחמן מברסלב היה מורה למקורבים חדשים, שילמדו בספר מסילת ישרים (שיחות וסיפורים, עמ' קסז). האדמו"ר בעל "בני יששכר" כתב בהוספותיו לספר "סור מרע ועשה טוב": "...עיינ בספר מסילת ישרים ותרווה צמאונך ותתן מעדנים לנפשך, מתקן דבריו מדבש ונופת צופים". המוכיח רבי יעקב יוסף מאוסטראה (רבי ייב"י) כותב בהסכמתו לספר "קלי"ח פתחי חכמה" להרמח"ל

69b

69a

In his foreword to the above-mentioned book, the publisher quotes the Maggid of Mezeritch who stated that "[The Ramchal's] generation was not worthy of appreciating his righteousness and abstention". R. Yosef Zundel of Salant told his illustrious disciple R. Yisrael of Salant that when receiving a farewell blessing upon leaving the Volozhin yeshiva, he asked R. Chaim of Volozhin which ethics book to study. His teacher responded: "All musar books are good to study, but Mesilat Yesharim should be your guide". Since its first printing in 1740, Mesilat Yesharim has been reprinted in hundreds(!) of editions, and until this day remains the primary musar book studied in Torah and Chassidic study halls.

[6], 63 leaves. 15.5 cm. Fair condition. Large dampstains. Significant wear. Minor worming (on text). Early leather binding, worn and torn.

Stefansky Classics, no. 475.

Opening price: \$4000

(קורץ, תקמ"ה): "ספר מסילת ישרים, דרכי ה' צדיקים ילכו בו, אשר חברו הרב הגדול איש האלוקי מ"ו משה חיים לוצאטו ז"ל, וזאת התורה אשר שם משה לפני ישראל להבין דברי חכמים וחידותם, ביושר אמריו... וגם במשה דיבר ה'...". בהקדמה לספר הנ"ל מביא המו"ל ששמע מפי רב ייב"י בשם המגיד ממזריטש שאמר, כי "אין דורו היה כדאי להבין צדקתו ופרישותו".

הצדיק רבי יוסף זונדל מסלאנט סיפר לתלמידו הגדול רבינו ישראל מסלאנט, כי כשקיבל ברכת פרידה בעת עזבו את ישיבת וואלז'ין, שאל את רבינו חיים מוואלז'ין, באיזה ספרי מוסר טוב לעסוק? השיב לו רבו: "כל ספרי מוסר טוב ללמוד, אך ספר מסילת ישרים הוא יהיה מנהיגך".

מאז צאתו של הספר בשנת ת"ק, נדפס הספר במאות מהדורות [1], וחינו עד היום ספר המוסר העיקרי בהיכלי התורה והחסידות בדרור.

[6], סג דף. 15.5 ס"מ. מצב בינוני. כתמי רטיבות גדולים. בלאי רב. נקבי עש בודדים (על הטקסט). כריכת עור עתיקה, בלויה וקרועה. סטפנסקי ספרי יסוד, מס' 475.

פתיחה: \$4000

70. שו"ת תשב"ץ - כריכת "עור דג" מקורית עם אבזמים - מהדורה ראשונה - אמשטרדם, תצ"ח

ספר התשב"ץ, ארבעת החלקים, שו"ת וספר חוט המשולש. אמשטרדם, תצ"ח 1738. מהדורה ראשונה, עם ארבעה שערים. הראשון מאויר בדמויות משה ואהרן, דוד ושלמה. מסופר על המחבר, רבי שמעון בן צמח דוראן, כי זכה שספרו יודפס בדפוס נאה ויכרך בכריכות יפות ומהודרות - "לפי שהיה נוהג לפרש מפה מטפחת יפה, נאה וחשובה, על הספרים שהיו פתוחים לפניו ללמוד בהם" (רבי יצחק פאלאג'י, יפה ללב, ג, יו"ד סימן רעז, ס"ק ג). אגדות נוספות מספרות שהיה הרשב"ץ מכבד מאוד את ספריו ומנקה אותם בכל יום במטלית של משי (ראה: ש"י עגנון, ספר סופר וסיפור, עמ' 152, עפ"י סיפור הרב אליעזרוב, בשם אדמו"ר הצמח צדק מליובאוויטש; נ' בן מנחם, גילוי ספרים, עמ' יא-יב, עפ"י סיפור הרב זוין, בשם האדמו"ר רש"ב מליובאוויטש). מעניין לציין שכל העותקים עם הכריכות המקוריות, נעשו בשעתו בעבודת יד אמנותית, עם עיטורים והטבעות נאות, ואין עותק הווה לחברו. רוב הכריכות המקוריות עשויות מקלף נאה, או בשילוב של עור וקלף (שהיה נדמה לכמה אוצרי-ספרים בכריכה מ"עור דג").

[11], צא; סט, [1]; סח, [1]; קא, [1] דף. 31.5 ס"מ. מצב כללי טוב. כתמים. סימני עש. פגע עש במספר דפים, עם פגיעה בטקסט. קרעים קטנים, משוקמים במילוי נייר בשולי דף השער ודפים נוספים. חתימות וחתימות שונות. כריכת קלף מקורית, מהודרת בעיטורים נאים בעבודה אמנותית, עם אבזמי מתכת לסגירה (אבזם אחד חסר). פגמים בכריכה וקרעים בשדרה. הכריכה האחורית מנותקת חלקית.

למהדורה זו ידועים מספר וואריאנטים, הנבדלים זה מזה במספר דפי השער. ידועים עותקים עם 7 דפי-שער (ואף עם 8 דפי-שער, ראה קטלוג "קדם", מכירה 59, פריט 88), וישנם עותקים בהם מופיעים במקור רק 4 דפי-שער, כמו בעותק שלפנינו (ראה מפעל הביבליוגרפיה, וראה מאמר דן וגיטה ירדני, עלי ספר, ג, עמ' 119-132). סטפנסקי ספרי יסוד, מס' 270.

פתיחה: \$500

69. Mesilat Yescharim - First Edition - Amsterdam, 1740

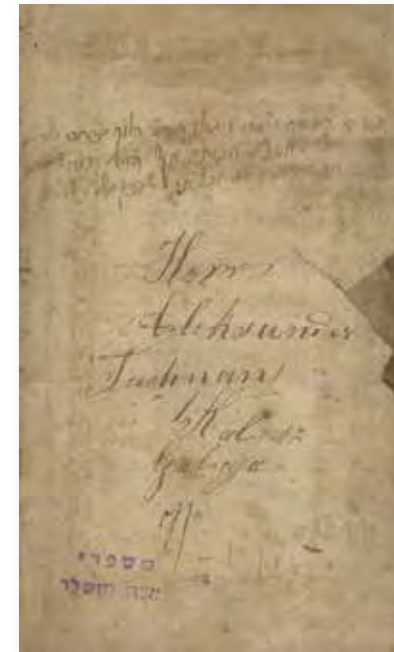
Mesilat Yescharim, including all topics of ethics and fear of G-d, by R. Moshe Chaim Luzzatto - the Ramchal. [Amsterdam]: Naftali Hertz Rofe, [1740]. First edition, printed during the lifetime of the Ramchal by his leading disciples in Amsterdam. The endpapers feature an early signature - "Shmelke Horowitz" [of Landau], and poetic inscriptions in praise of the book.

Mesilat Yescharim is reputed as a refined, clear summary of all the Ramchal's other works (Derech Hashem, Daat Tevunot, Klach Pitchei Chochma, etc.), written in measured, precise language with great depth of thought. In his introduction to the book Mesilat Yescharim - im Iyunim (with study), R. Yechezkel Sarna mentions a tradition transmitted in the name of the Vilna Gaon, that not one unnecessary word can be found(!) until chapter 11. R. Yerucham of Mir would tell his disciples that "Mesilat Yescharim is based on all the Ramchal's kabbalistic works, yet he simplified the concepts to make them more accessible to us, to the point that when studying them, it appears to us that we have a connection to them" (Daat Chochma UMusar, I, p. 249).

The author explains in his introduction that this work was composed to assist in the acquisition of ethical wisdom and fear of G-d, which cannot be achieved through knowledge alone. The purpose of this work is not the innovation of new concepts but rather constant review and meditation to anchor these ideas within man's soul. Indeed, this book has been accepted throughout the Jewish world as the primary book for the study of ethics.

When the Vilna Gaon first saw the book, he proclaimed that a new light has come down to illuminate the world. In his high regard for the book, he paid an entire gold coin (a high price) for it. In his foreword to Derech Hashem, R. Y. Malzan quotes the statement of the Vilna Gaon, that if the author had been alive, he would have travelled on foot all the way to Italy to greet him. He further relates that the Vilna Gaon would frequently review the book.

Chassidic leaders likewise appreciated the great stature of the book and the holiness of its kabbalistic author. The Maggid of Kozhnitz attested that all the

69c

heights he reached in his youth stemmed from the book Mesilat Yescharim. The Ohev Yisrael of Apta and R. Menachem Mendel of Rimanov diligently studied Mesilat Yescharim in great depth, and describe it in awesome and wondrous terms. The rebbe of Apta would say that his spiritual direction and education were drawn first and foremost from the book Mesilat Yescharim (Sefer HaChassidut, p. 146). Rebbe Nachman of Breslov would instruct new disciples to study Mesilat Yescharim (Sichot VeSipurim, p. 167), and the Bnei Yissaschar wrote in his additions to the book Sur MeRa V'Aseh Tov: "Study the book Mesilat Yescharim and it will quench your thirst... its words are sweeter than honey". R. Yaakov Yosef of Ostroh writes in his approbation to the book Klach Pitchei Chochma by the Ramchal (Korets 1785): "The book Mesilat Yescharim, the paths of G-d which tzaddikim tread, written by the great rabbi... R. Moshe Chaim Luzzatto, this is the Torah which Moshe presented to Israel, to understand the words of our Sages and their 'riddles', through its straightforward teachings..."

70

70. Responsa Tashbetz - Original "Fish-Skin" Binding with Clasps - First Edition - Amsterdam, 1738

Responsa Tashbetz, all four parts, responsa and Chut HaMeshulash. Amsterdam, 1738. First edition, with four title pages - the first title page is illustrated with figures of Moshe and Aharon, David and Shlomo. Reputedly, the author, R. Shimon son of Tzemach Duran, merited to have his books beautifully printed and bound in fine, elegant bindings in virtue of his practice to cover his open books with a lavish kerchief (R. Yitzchak Palachi, Yafeh LaLev, III, Yoreh De'ah 277:3). Furthermore, it is told that he deeply respected his holy books and would clean them daily with a silk cloth (S.Y. Agnon, Sefer Sofer VeSipur, p. 152, related by R. Eliezerov in the name of the Tzemach Tzedek of Lubavitch; N. Ben Menachem, Gevilei Sefarim, pp. 11-12, related by R. Zevin in the name of the Rebbe Rashab of Lubavitch). Interestingly, all copies of this book with the original bindings were artistically prepared by hand, ornamented and decorated, with almost no copy similar to another. Most original bindings were made of fine mottled vellum, reminiscent of fish skin.

[11], 91; 69, [1]; 68, [1]; [1], 101, [1] leaves. 31.5 cm. Overall good condition. Stains. Worming, affecting text on some leaves. Small marginal tears to title page and other leaves, repaired with paper. Various signatures and stamps. Original artistically decorated parchment binding, with metal clasps (one lacking). Damage to binding; tears to spine. Back board partially detached.

This edition has several variants, which can be differentiated by the number of title pages. Some copies are known to have seven title pages (and even eight, see Kedem Auction 59, item 88), and some, like this copy, were printed with only four title pages (see Bibliography of the Hebrew Book, and see article by Dan and Gita Yardeni, Alei Sefer, X, pp. 119-132). Stefansky Classics, no. 270.

Opening price: \$500

71. ספר פני יהושע - שלושה כרכים מהמהדורות הראשונות - פרנקפורט דמיין, אמשטרדם ופיורדא, תצ"ט-תק"מ

ספר פני יהושע על הש"ס, מאת רבי יעקב יושע אב"ד מיץ, לבוב ופרנקפורט. שלושה חלקים מתוך ארבעת החלקים, שנדפסו בפרנקפורט דמיין, באמשטרדם ובפיורדא, בשנים תצ"ט-תק"מ (1739-1780). מהדורה ראשונה של שני החלקים הראשונים שנדפסו בחיי המחבר, ומהדורה ראשונה של החלק הרביעי, שנדפס בפיורדא, בשנת תק"מ.

• ספר "פני יהושע - אפי זוטרא - פנים מאירות לגמרא", חלק ראשון, חידושים על מסכתות ברכות, שבת, פסחים, ביצה ר"ה, סוכה, מגילה ויומא. פרנקפורט דמיין, [תק"ב 1752]. מהדורה ראשונה. שני שערים.

חתימות בעלים עתיקות: "הק' אשר במ"ה משה בלאך זצ"ל מווינציהיים"; "ברוך וואלף ב"ה געט-זצ"ל". הגהה למדנית במסכת ביצה [דף יב].

[2], נב; סו; נ; כב, כד-לו; כט; כו; י; ל-לא דף. 35 ס"מ. נייר בהיר ואיכותי. שוליים רחבים ונאים. מצב טוב. כתמים. בלאי בדפים הראשונים. הדבקת נייר לחיוק בשולי דף השער הראשון. קרע משוקם בדף השער השני, עם פגיעה במסגרת השער. חותמות. כריכת עץ ועור מקורית פגומה (משוקמת, עם שדרת עור חדשה). • ספר "פני יהושע, אפי זוטרי - פנים מאירות לגמרא", [חלק ב'],

וליקוטים על מסכתות שונות. פיורדא, [תק"מ 1780]. מהדורה ראשונה של חלק ד', שנדפס בסיום הדפסת המהדורה השנייה של כל החלקים (פיורדא, תקכ"ו-תק"מ).

חלק זה נדפס לאחר פטירת המחבר, והובא לדפוס ע"י בנו רבי ליבוש אב"ד הנובר. מדף נה/2 נדפסו חידושי של רבי ליבוש למסכת בבא קמא. בתחילת הספר נדפסו הסכמותיהם של גדולי הדור ובהן של ה"נודע ביהודה" ורבי שאול אב"ד אמשטרדם [דף ההסכמות לא נרשם במפעל הביבליוגרפיה].

חתימה עתיקה בדף השער של "הק' בנימין אליה כהן", ורישומי בעלות שונים בדף המגן, בהם רישום: "קניתי מהונו... מאת הרב הצדיק... מו"ה בנימין אלי זצ"ל".

[2], פא דף. 31 ס"מ. מרבית הדפים במצב טוב. כתמים. בלאי בדף השער ובדפים הראשונים. קרעים קטנים ופגמים בשולי דף השער. סימני עש במספר דפים, עם פגיעות קלות בטקסט. כריכת עור חדשה.

סטפנסקי ספרי יסוד, מס' 78.

פתיחה: \$800

חידושים על מסכתות כתובות, גיטין וקידושין. אמשטרדם, [תצ"ט 1739]. מהדורה ראשונה. ספרו הראשון של רבינו המחבר שנדפס בחייו.

רישומים עתיקים: אישור (בידיש) של "הק' שלמה בן הר"ר חיים ז"ל", שמכר את הספר בגורל "לאטעריע", בכ"ט כסלו תק"ל (1769); רישום בעלות של "הק' מנחם ---", שקנה את הספר ביום א' דסליחות תק"ל (אלול 1770). מיד אלמנתו של רבי "נתן זצ"ל דיין ממאסבך".

ד; קטו; ק; פא; כ דף. כ-30 ס"מ. מצב כללי טוב. כתמים, בלאי וסימני שימוש בדפים הראשונים והאחרונים. עקבות רטיבות בדפים האחרונים. כריכת עור מקורית, עם שדרת עור חדשה (הספר עבר כריכה מחדשה).

במפעל הביבליוגרפיה ובתקליטר וינגרד-רוזנפלד רשומים עותקים עם מספור דפים שונה (ד; קטו; ק; פא; כו דף). כפי הנראה, ישנם שינויים בין עותקי הספר. בספריות השונות מופיעים חלק מהעותקים עם כ' דף בסוף, כמו בעותק שלפנינו (כך גם העותק שב"אוצר החכמה").

• ספר פני יהושע, חלק רביעי - "פנים חדשות אשר לא יצא לאור עולם", על מסכתות חולין, מכות, שבתות, טור חושן משפט

71. Pnei Yehoshua - Three Volumes of First Editions - Frankfurt am Main, Amsterdam and Fürth, 1739-1780

Pnei Yehoshua on the Talmud, by R. Yaakov Yosha Rabbi of Metz, Lviv and Frankfurt. Three out of four parts, printed in Frankfurt am Main, Amsterdam and in Fürth, in 1739-1780. First edition of the first two parts printed in the lifetime of the author, and first edition of Part IV, printed in Fürth, in 1780.

- "Pnei Yehoshua, Apei Zutra - Panim Meirot L'Gemara", Part I, novellae on Tractates Berachot, Shabbat, Pesachim, Beza, Rosh Hashanah, Sukkah, Megillah and Yoma. Frankfurt am Main, [1752]. First edition. Two title pages.

Early ownership inscriptions: "**Asher son of R. Moshe Bloch of Windsheim**"; "**Baruch Wolf son of R. Get--**". Scholarly gloss on Tractate Beza [leaf 12].

[2], 52; 66; 50; 22, 24-37; 29; 26; 10, 30-31 leaves. 35 cm. Light-colored, high-quality paper. Wide margins. Good condition. Stains. Wear to first leaves. Paper repairs to margins of first title page. Repaired tear to second title page affecting the border. Stamps. Original wood and leather binding, damaged (restored, with a new leather spine).

- "Pnei Yehoshua, Apei Zutrei - Panim Meirot L'Gemara", [Part II], novellae on Tractates Ketubot Gittin and Kiddushin. Amsterdam, [1739]. First edition. First book of the author printed in his lifetime. Early inscriptions: Confirmation (in Yiddish) of "**Shlomo son of R. Chaim**", attesting that he sold the book at a lottery, 29th of Kislev 1769; ownership inscription of "Menachem ---", who purchased the book on the first day of selichot (Elul) 1770, from the widow of R. "Natan dayan of Mosbach".

4; 115; 106; 81; 20 leaves. Approx. 30 cm. Overall good condition. Stains, wear and signs of usage to first and last leaves. Traces of past dampness to last leaves. Original leather binding, with new leather spine (the book was rebound).

The Bibliography of the Hebrew Book and the Vinograd-Rosenfeld CD list copies with different pagination (4; 115; 106; 81; 26 leaves). Apparently, there are variants of this book. Some libraries list copies with 20 leaves at the end, like this copy (the copy in Otzar HaHochma also has 20 leaves at the end).

- Pnei Yehoshua, Part IV, novellae on Tractates Chulin, Makot, Shevuot, Tur Choshen Mishpat and selections on various tractates. Fürth, [1780]. First edition of Part IV, printed after the second edition of all the parts was completed (Fürth, 1766-1780).

This part was printed after the author's passing, and was brought to print by the author's son, R. Leibush Rabbi of Hanover. The novellae of R. Leibush on Tractate Bava Kama begin on p. 55b. Approbations by leading Torah scholars of that generation appear at the beginning of the book. Among them are an approbation by the Noda BiYehuda and an approbation by R. Shaul Rabbi of Amsterdam (the leaf with approbations is not recorded in the Bibliography of the Hebrew Book).

Early signature on title page of "**Binyamin Eliyahu Cohen**". Various ownership inscriptions on the flyleaf, including: "**I have purchased this with my money... from R. Binyamin Eli**".

[2], 81 leaves. 31 cm. Most leaves are in good condition. Stains. Wear to title page and to first leaves. Small tears and damage to title page margins. Worming to several leaves, slightly affecting text. New leather binding.

Stefansky Classics, no. 78.

Opening price: \$800

71a

71b

72a

72. ספר יערות דבש / ספר חדושי הלכות נדה - קארלסרוה, תקל"ט-תקמ"ב / תקל"ג - מהדורות ראשונות של חיבורי רבי יהונתן אייבשיץ

שני ספרים מאת הגאון רבי יהונתן אייבשיץ - מהדורות ראשונות:
 • ספר יערות דבש, חלק ראשון וחלק שני, דרושים מאת רבי יהונתן אייבשיץ. קארלסרוה, [תקל"ט-תקמ"ב 1779-1782]. מהדורה ראשונה.

שער נפרד לחלק השני. שני החלקים הובאו לדפוס על-ידי יהודה ליב ב"ר משה ווירמייז (ווירמייז) מקארלסרוה, שהדפיס קודם לכן מספר ספרים של רבי יהונתן אייבשיץ.

חתימות וחתימות בדפי השער. חתימות ורישומים רבים בדפי המגן, ביניהם רישום בעלות של Moses Joachim Bettlheim [ר' משה בעטעלהיים - ראש הקהל בפרשבורג בזמן ה"חתם סופר". פעל לביטול גזירה נגד בחורי הישיבה בפרשבורג, וה"חתם סופר" אמר עליו בהספדו: "כי לולא זה משה האיש כבר לא היה תלמיד בפרשבורג"]. בדף השער הראשון רישום בעלות [מחוק בהעברת קן]: "הספר יערות דבש שייך לחרב הגאון המפורסם מ' אברהם ישכר בעריש נ"י ק"ק זאלשין".

[4], קטן; [4], נז, טא-קטז דף. חסרים דפים נוס-ס בחלק השני. 20.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים ובלאי. כתמי רטיבות קלים בשולי חלק מהדפים. נקבי עש בודדים בדפים הראשונים. הדבקת נייר לחיזוק בשולי דף השער. כריכת עור עתיקה, בלוייה ופגומה, עם סימני עש.

סטפנסקי ספרי יסוד, מס' 491.
 • ספר חדושי הלכות נדה עם פנים השולחן ערוך, מאת רבי יהונתן אייבשיץ. קארלסרוה, [תקל"ג 1773]. מהדורה ראשונה של חלק זה מ"כרתי ופלתי".

חתימה בדף השער: "גם בזה חנני ד' הקטן משה מ"פ". רישומים רבים בדף המגן, ביניהם רישום הבעלות: "קניתי מעזבון הגאב"ד מוהר"ר משה מ"פ... הק' יוסף ליב בן כהר"ר דוד שי ממיינבערנהיים" [רבי "משה מ"פ" הוא רבי משה מארק-שנפלד אב"ד מרקברייט, גרמניה].

[2], סב דף. 20 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים ובלאי. קרעים קטנים בתחתית דף השער. סימני עש בדפים האחרונים, עם פגיעות קלות בטקסט. חיתוך דפים על גבול כותרות הדפים. כריכה עתיקה עם שדרת עור. פגמים וסימני עש בכריכה. לא הובא בסטפנסקי ספרי יסוד, מס' 177.

פתיחה: \$400

72. Yaarot Devash / Chiddushei Hilchot Niddah - Karlsruhe, 1779-1782 / 1773 - First Editions of Rabbi Yehonatan Eybeschutz's Works

Two books authored by R. Yehonatan Eybeschutz - first editions:

- Yaarot Devash, Parts I and II, homilies by R. Yehonatan Eybeschutz. Karlsruhe, [1779-1782]. First edition.

Separate title page for part II. Both parts were brought to print by Yehuda Leib son of R. Moshe Worms of Karlsruhe, who had previously published several of R. Yehonatan Eybeschutz's works.

Signatures and stamps on the title pages. Numerous signatures and inscriptions on the endpapers, including ownership inscription of Moses Joachim Bettlheim (R. Moshe Bettlheim - head of the Pressburg community in the time of the Chatam Sofer. He toiled to have the decree against yeshiva students in Pressburg rescinded, and the Chatam

Sofer eulogized him: "If not for this man Moshe, there would be no students left in Pressburg"). Ownership inscription on the first title page (crossed out): "The book Yaarot Devash belongs to the renowned Torah scholar R. Avraham Yissachar Berish of Zaloshin".

[4], 116; [4], 56, 61-116 leaves. Lacking leaves 57-60 of part II. 20.5 cm. Good-fair condition. Stains and wear. Light marginal dampstains to some leaves. Minor worming to first leaves. Title page remargined. Early leather binding, worn and damaged, with worming. Stefansky Classics, no. 491.

- Chiddushei Hilchot Niddah, with the text of the Shulchan Aruch, by R. Yehonatan Eybeschutz. Karlsruhe, [1773]. First edition of this part of Kreiti Upleiti.

Signature on the title page: "Also this, G-d granted

me, Moshe M.Sh.F.". Many inscriptions on the endpapers, including the following ownership inscription: "I acquired it from the estate of the rabbi, R. Moshe M.Sh.F... Yosef Leib son of R. David of Mainbernh[eim]" (R. Moshe mentioned here is R. Moshe Markscheinfeld, rabbi of Marktbreit, Germany).

[2], 62 leaves. 20 cm. Good-fair condition. Stains and wear. Small tears to foot of title page. Worming to final leaves, slightly affecting text. Leaves trimmed close to page headings. Early binding, with leather spine. Damage and worming to binding.

Not recorded in Stefansky Classics, no. 177.

Opening price: \$400

73. ספר שו"ת נודע ביהודה, קמא - פראג, תקל"ז-תקל"ז - מהדורה ראשונה - חתימות והגהות

רישום בעלות בדף השער: "שייך להגאון מוהרי"ל ספיר נ"י אב"ד ק"ק הומנא והגליל" - רבי יהודה ליב ספיר אב"ד הומנא (נפטר תרמ"ב), כיהן משנת תקפ"ח כאב"ד הומנא. חיבר ספר שו"ת וחידושים "שער יהודה" (סיגט תרל"ז), עליו קיבל הסכמות נלהבות מה"דברי חיים" מצאנו וה"קול אריה". בספרו זה דן עשרות פעמים בדברי ה"נודע ביהודה" שהגה בו רבות.

חותמות במספר דפים: "אליעזר דאווידאוויטש אב"ד דגליל ווינא, סטראניאן (מיכאלאווע) - רבי אליעזר דוידוביטש (תרל"ח-תש"ב), דיין ומו"ץ בכפרים ווינא וסטריניאן הסמוכים לעיר מיכאלובצה. תלמיד בעל ה"ערוגת הבושם", ממנו נסמך להוראה, וכן מהאדמו"ר בעל ה"קדושת יום טוב" מסיגט והגאון רבי אברהם יצחק גליק. נרצח בשואה בשנת תש"ב. מכתביו נדפס הספר "אד יעלה" (בני ברק תשמ"ח).

רישומי בעלות וחותמות נוספים בדף השער. שתי הגהות ארוכות מכותב לא מזהה.

[2], פו, [9] דף; [1], קנו דף. 32.5 ס"מ. מצב בינוני-טוב. כתמים ובלאי. עקבות וכתמי רטיבות. קרעים משוקמים במילוי נייר בשני הדפים הראשונים ובשני הדפים האחרונים. חותמות. כריכת עור חדרה.

סטטנסי ספרי יסוד, מס' 309.

פתיחה: \$600

ספר שו"ת נודע ביהודה, מהדורה קמא, חלקים ראשון ושני, מאת רבינו יחזקאל הלוי סגל לנדא אב"ד פראג. פראג, [תקל"ז-תקל"ז 1777-1776]. מהדורה ראשונה.

שער נפרד לחלק השני.

הספר נדפס בשלבים. ההדפסה החלה בחודש אדר תקל"ז [כפי שמופיע בדף השער: "ובשלהי אדר היתה התחלת הדפוס מספר יחזקאל לפ"ק (=תקל"ז)], והסתיימה בחודש טבת תקל"ז, כפי שמופיע בקולופון שבסוף החלק השני (קמ"ו): "ותהי השלמתו ביום... שמונה ועשרים יום... טבת שנת תק"ל זיין". הסימנים צ-צג שבחלק הראשון (בהם תשובתו הידועה נגד אמירת "לשם יחוד") הם מסיון תקל"ז, כלומר דברים שכתב הנודע ביהודה מספר חודשים לאחר התחלת ההדפסה. לרגל זאת הספר מהדפוס, נשא המחבר דרשה מיוחדת לכבוד המאורע "בערב ראש חודש שבט תקל"ז לפ"ק, אשר אז השלים ספרו נודע ביהודה קמא" (אהבת ציון, פראג תקפ"ז, דרוש ט', יח/2).

רבי יעקבא מברודי, בן המחבר, מספר בהקדמתו ל"נודע ביהודה" מהדוריא תנינא (פראג תקע"א) על מאורע הדפסת הספר שלפניו ועל התנהגותו של הנודע ביהודה באותה עת: "...מיום הוסדה מכבש הדפוס בפראג מאז ועד הנה לא יצא מהם ספר בתכלית ההידור היופי כזה... בכל אשר מצאה ידו לא חס עיניו על ממונו, ולא בקש עז או סעד לתמוכו. וכאשר נגמר בכי טוב, אז נהג טובת עין לחלק הרבה מהם מתנת חינוך, ויתרם נתן ביד מוכרי הספרים הנה והנה במחיר קצוב השווה לכל מוכרי ממכר. והיה אם אחד מעשירי עם דורש ומבקש הימנו ספר בקנין כסף, במתק שפתיו יענה ויאמר: טובתי בל עליך, הלא הוא נמצא בחנויות, משם תדרשנו, ולמה זה תשא פני, כל הרצה לקנות יבא ויקנה בלי משוא פנים בדבר. וכפי המדומה לא העלו דמי פדיון הספרים די מסת הרצאות הדפוס אשר הוציא הוא בידו הרחבה".

החיד"א בספרו "שם הגדולים" כותב על הספר "נודע ביהודה": "תשובותיו מיוסדות על אדני הפלפול והסברא חריפות ובקיאות, והרביץ תורה בישראל בספריו ותלמידיו... החכם בחכמתו יכיר מספריו כי רב הוא ומופלא מגדולי הדור, גאון עז תהלות ישראל וגדול כבודו...".

על גדולת וקדושת הספר והפסקים שבו, אמר בעל התניא: "הרב מפראג היה יחיד בדורות בהוראותיו, והיה ה' אתו, שקלע אל השערה ולא חטטה המטרה האמתית בכל דבר אשר הורה. וגם ע"ד התשובה הארוכה בסימן ע"ב, אם כי רבים מגאוני הדור חלקו עליו, אמנם באמת הדין היה אתו וכוון להלכה ולמעשה...". (מופת הדור, עמ' עד).

72b

73

74. ספר שו"ת נודע ביהודה, תניינא - פראג, תקע"א -

מהדורה ראשונה - עם הדפס דיוקן המחבר

ספר שו"ת נודע ביהודה - תניינא, שני חלקים, תשובות על ארבעת חלקי השלחן ערוך, מאת רבינו יחזקאל הלוי סגל לנדא אב"ד פראג. פראג, [תקע"א] 1811. מהדורה ראשונה. שני חלקים בכרך אחד. שער נפרד לכל חלק.

הספר נודע ביהודה - "מהדורא קמא" יצא לאור בחיי המחבר בשנת תקל"ו. הספר שלפנינו, נודע ביהודה - "מהדורא תניינא", יצא לאור לאחר פטירת המחבר (בשנת תקנ"ג), ונערך ונדפס בשנת תקע"א ע"י בנו רבי שמואל אב"ד פראג. בתחילת הספר נדפסו שתי הקדמות חשובות ומעניינות, בהן מספרים בניו, רבי שמואל ורבי יעקב, על תולדות חיי אביהם המחבר ועל תולדות הדפסת חיבורו נודע ביהודה קמא ותניינא. בספר זה נדפסו עשרות תשובות והגהות מאת המו"ל רבי שמואל בן המחבר, וכן מספר תשובות מאת בנו הגדול רבי יעקב.

באחת התשובות מוזכר המחבר את "הרב הגדול חד מב"ד [=מבית דין] הגדול מוהר"ר יעקב ג"ב נר"ו". בשולי הגליון נוספה הגהה בכתב-יד המבהירה את זהותו של אותו רבי יעקב: "הרב הנ"ל מהר"י גינצבורג הוא בעה"מ ס' זרע יעקב על מס' שבת [פראג תקע"ד]".

בדף השער ובדף המגן האחורי רישומי בעלות וחתומות: "זה ספר נ"ב מהדורא תניינא קניתי מהוני... פה פרעשבורג תולעת יעקב בכ"ה משה... שטערן"; "שמחה...".

על דף המגן האחורי הודבק הדפס דיוקנו של המחבר בעל ה"נודע ביהודה", עם הכיתוב: "חכמת אדם תאיר פניו נודע ביהודא בטוב ענייניו, ארבעים שנה היה רועה עדרו עדת ישראל, ה"ה הרב הגאון הגדול המפורסים מו"ה יחזקאל סגל לאנדוי זצ"ל אב"ד דק"ק פראג" (קרעים בדף הדיוקן).

[6], ב-קסא, קסג-קע, [1], קסט, קנ-קנט, [1] דף 34 ס"מ. מצב כללי טוב, מספר דפים במצב בינוני. כתמים ובלאי. קרעים בדף השער הראשון ובמספר דפים שאחוריו, ללא פגיעה בטקסט. כריכה ישנה (מקורית?), מחופה כולה בטפט. דף השער ודף המגן האחורי מחוקקים אף הם בטפט.

סטפנסקי ספרי יסוד, מס' 309.

פתיחה: \$400

73. Responsa Noda BiYehuda, Kama - Prague, 1776-1777 - First Edition - Signatures and Glosses

Responsa Noda BiYehuda, Mahadura Kama, Parts I-II, by R. Yechezkel HaLevi Segal Landau Rabbi of Prague. Prague, [1776-1777]. First edition.

Separate title page for Part II.

The book was printed in stages. The printing began in Adar 1776 (as alluded to on the title page) and was concluded in Tevet 1777, as stated in the colophon at the end of Part II (p. 140a): "It was completed on... the 28th day... Tevet 1777". Sections 90-93 of Part I (with the well-known responsa against saying Leshem Yichud) are from Sivan 1776 - responsa written by the Noda BiYehuda several months after the printing had begun. Upon the completion of the printing of the book, the author delivered a special sermon in honor of the occasion "on Erev Rosh Chodesh Shevat 1777, upon the completion of his book Noda BiYehuda Kama" (Ahavat Zion, Prague 1827, Derush 9, p. 18b).

In the foreword to Noda BiYehuda Mahadura Tinyana (Prague 1811), the author's son, R. Yaakov'ke of Brody, recounts the printing of this book and the conduct of the Noda BiYehuda at that time: "...From the day the printing press was established in Prague until now, they haven't printed such a beautiful and elegant book... He did not spare any money and did not request help or support. When it was concluded, he generously distributed many copies for free, and the rest he gave to booksellers at a set price, equal to all sellers. If a wealthy individual requested to purchase a book directly from him, he would graciously respond: 'I cannot do you this favor; the books can be found in the shops... all who wish can purchase them without favoritism'. Apparently, the money paid for the books did not cover the printing costs which he openhandedly dispensed".

In his book Shem HaGedolim, the Chida writes about the book Noda BiYehuda: "His responsa are based on pilpul and reasoning, astuteness and erudition, and he taught Torah to the Jewish people through his books and disciples... The wise man can discern from his books that the writer is superior

among the leading Torah scholars of his times, an outstanding genius...".

The Baal HaTanya said in reference to the holiness and importance of this book and its rulings: "The Rabbi of Prague was peerless in his rulings and G-d was with him, for he... did not deviate from the truth in all his rulings. Even in regard to his long responsum in section 72, although many Torah scholars of his time disagreed with him, in fact the law is as he wrote..." (Mofet HaDor, p. 74).

Ownership inscription on title page: "Belongs to R. Y.L. Sapir Rabbi of Humenné and its region" - R. Yehuda Leib Sapir Rabbi of Humenné (d. 1882), served a rabbi of Humenné from 1828. Authored the book of responsa and novellae Shaar Yehuda (Siget, 1877), which received enthusiastic approbations from the Divrei Chaim of Sanz and the author of Kol Aryeh. He discusses the teachings of the Noda BiYehuda numerous times in this book.

Stamps on several leaves: "Eliezer Davidovich Rabbi of the Vinné region, Stráňany (Michalovce)" - R. Eliezer Davidovich (1878-1942), dayan and posek in the towns of Vinné and Stráňany which are near Michalovce. Disciple of the author of Arugot HaBosem, from whom he received his ordination, as well as from the rebbe of Siget, author of Kedushat Yom Tov, and from R. Avraham Yitzchak Glick. He was murdered in the Holocaust in 1942. Some of his writings were printed in the book Ed Yaaleh (Bnei Brak 1988).

Other ownership inscriptions and signatures on the title page. Two long glosses by an unidentified writer.

[2], 86, [9] leaves; [1], 157 leaves. 32.5 cm. Fair-good condition. Stains and wear. Dampstains and traces of past dampness. Tears to first two and last two leaves, repaired with paper. Stamps. New leather binding. Stefansky Classics, no. 309.

Opening price: \$600

75. ספר אבני מילואים - שני חלקים - מהדורה ראשונה - לבוב-זולקווא, תקע"ו-תקפ"ו

ספר אבני מילואים על שו"ע אבן העזר, חלק ראשון ושני, מאת רבי אריה לייב הכהן הלר, בעל "קצות החושן". לבוב-זולקווא, [תקע"ו-תקפ"ו 1815-1825]. מהדורה ראשונה של שני החלקים. הקדשה עצמית בכתב-יד בדף המגן הקדמי: "נתן לי תשורה לעת חתונתי שהי' בי"ב לחודש תמוז שנתקב"ץ [=תקצ"ב] העבר, ה"ה כבוד דודי התו' המושלם הנגיד המפואר כש"ת מו"ה קלונימוס קלמן נ"י מועטיל, יהי' זכרו ברוך, משה אהרן פרידמאן". שני חלקים בכרך אחד. חלק ראשון: [5], עה, יד דף. [4] דף האחרונים נכרכו בראש הספר, לאחר דף השער. חלק שני: [4], פ, ל, [3] דף. כ-36 ס"מ. מצב טוב. כתמים. קמטים ובלאי במספר דפים. פגיע עש בדפים האחרונים, עם פגיעה קלה במספר אותיות. כריכה ישנה, בלוייה ופגומה. סטפנסקי ספרי יסוד, מס' 186.

פתיחה: \$300

74b

74a

74. Responsa Noda BiYehuda, Tinyana - Prague, 1811 - First Edition - With A Portrait Print of the Author

Responsa Noda BiYehuda - Tinyana, two parts, responsa on the four sections of Shulchan Aruch, by R. Yechezkel HaLevi Segal Landau Rabbi of Prague. Prague, 1811. First edition. Two parts in one volume. Separate title page for each part. The book Noda BiYehuda - Mahadura Kama was published in the author's lifetime in 1776. This book, Noda BiYehuda - Mahadura Tinyana, was published in 1811, after the author's passing (in 1793). The book was arranged and brought to print by the author's son R. Shmuel Rabbi of Prague. It opens with two noteworthy forewords by the author's sons, R. Shmuel and R. Yaakov'ke, comprising a biography of the author and the history of the printing of his work

- Noda BiYehuda, Mahadura Kama and Tinyana. This book includes dozens of responsa and glosses from the publisher, R. Shmuel, as well as several responsa from the author's eldest son R. Yaakov'ke. In one responsum, the author mentions "The prominent rabbi, dayan in the Beit Din, R. Yaakov G.B.". A handwritten gloss was added in the margin, identifying this R. Yaakov as R. Yaakov Ginzburg, author of Zera Yaakov on Tractate Shabbat (Prague 1814). Ownership inscriptions and signatures on the title page and back endpaper: "I acquired this Noda BiYehuda Mahadura Tinyana with my wealth... here Pressburg, Tolaat Yaakov son of R. Moshe... Stern"; "Simcha..."

Portrait print of the Noda BiYehuda mounted on the back endpaper (tears to the print).

[6], 2-161, 163-170, [1], 169, 150-159, [1] leaves. 34 cm. Overall good condition, several leaves in fair condition. Stains and wear. Tears to first title page and several subsequent leaves, not affecting text. Old binding (original?), entirely covered with adhesive-backed vinyl. Title page and back endpaper likewise reinforced.

Stefansky Classics, no. 309.

Opening price: \$400

76a

75

75. Avnei Milu'im - Two Parts - First Edition - Lviv-Zhovkva, 1815-1825

Avnei Milu'im on Shulchan Aruch Even HaEzer, Parts I and II, by R. Aryeh Leib HaKohen Heller, author of Ketzot HaChoshen. Lviv-Zhovkva, [1815-1825]. First edition of both parts.

Handwritten inscription on front endpaper: "I received this as a gift for my wedding which took place on 12th Tammuz 1832, from my uncle, the prominent and wealthy R. Kalonymus Kalman of Zhetl (Dzyatlava), Moshe Aharon Friedman".

Two parts in one volume. Part I: [5], 75, 14 leaves. [4] leaves from end of book were bound in this copy at the beginning, after title page. Part II: [4], 80, 30, [3] leaves. Approx. 36 cm. Good condition. Stains. Creases and wear to several leaves. Worming to final leaves, slightly affecting several letters. Old binding, worn and damaged.

Stefansky Classics, no. 186.

Opening price: \$300

76b

76. תשובות רבי עקיבא איגר - מהדורה ראשונה - וורשא, תקצ"ה

תשובות רבי עקיבא איגר, ספר הפסקים [תשובות לשואלים פסק הלכה] וחלק א' מן ספר הכתבים [תשובות למבקשים באורי סוגיות]. וורשא, תקצ"ה 1834. שני שערים.

מהדורה ראשונה שנדפסה בחיי המחבר רבינו עקיבא איגר, שביקש מבניו שידפיסוהו "על נייר יפה דיו שחור ואותיות נאותות, כי לדעתי הנפש מתפעל והדעת מתעוררת והכוונה מתעוררת מתוך הלימוד בספר נאה ומהודר" (מתוך ההקדמה). ואכן ספר זה נדפס על נייר עבה ואיכותי, שיוצר באופן מיוחד להדפסת הספר (בסימני המים של הנייר נרשם שם בית החרושת, ושם המזמין "Eiger").

ארבע הגהות למדניות, בכתב-יד אשכנזי.

[2], רכב דף. 33 ס"מ. נייר איכותי עבה, בגוון ירקרק. מצב טוב. כתמים. בדף האחרון פגעי עש (משוקמים) וקרע עם פגיעה בטקסט במספר שורות (משוקם במילוי נייר ושחזור בכתב-יד של חלק מהטקסט החסר). חותמות רבות. כריכת עור חדשה.

סטפנסקי ספרי יסוד, מס' 310.

פתיחה: \$500

77

76. Responsa of Rabbi Akiva Eger - First Edition - Warsaw, 1834

Responsa of R. Akiva Eger, Sefer HaPesakim (halachic rulings) and Part I of Sefer HaKetavim (explanations of Talmudic topics). Warsaw, 1834. Two title pages. First edition printed during the lifetime of the author, R. Akiva Eger, who requested of his sons to print it "on nice paper, in black ink and fine typeface, because, in my opinion, the soul reacts and the mind and concentration are awakened when studying from a fine and elegant book" (from the foreword). This book was indeed printed on thick, high-quality paper, manufactured especially for this printing

(the watermarks of the paper bear the name of the manufacturer and the name of the customer "Eiger"). Four scholarly glosses, in Ashkenazic script. [2], 222 leaves. 33 cm. Thick, high-quality greenish paper. Good condition. Stains. Worming (repaired) to last leaf. A tear to last leaf affecting text of several lines (repaired with paper; some of text replaced in handwriting). Many stamps. New leather binding. Stefansky Classics, no. 310.

Opening price: \$500

77. Ohel Yosef - Aleksnitz, 1767 - Signatures

Ohel Yosef, novellae on the Talmud, by R. Yosef (Yoske) of Pidkamin. Aleksnitz (Novyy Oleksinets), 1767. Only edition.

Signatures on title page: "Berman Ullman" (rabbi of Zsámbokrét), "Daniel Katz Glanzman", and others.

[1], 39 leaves. 33 cm. Fair condition. Stains and wear. Dark ink stain to one leaf. Worming, affecting text, to title page and several other leaves, repaired with paper. Inscriptions on title page. New leather binding.

Opening price: \$300

77. ספר אהל יוסף - אלקסניץ, תקכ"ז-תקכ"ח - חתימות

ספר אהל יוסף, חידושים על הש"ס, מאת רבי יוסף יוסקא מפורקאמין. אלעקסניץ, [תקכ"ז-תקכ"ח] 1767. מהדורה יחידה. חתימות בדף השער: "הק' בערמאן אולמאן" [אב"ד זשאמבקרעט], "דניאל כ"ץ גלאנצמאן", ועוד.

[1], לט דף. 33 ס"מ. מצב בינוני. כתמים ובלאי. כתם דיו כהה באחד מן הדפים. פגעי עש עם פגיעות בטקסט, משוקמים בהדבקות נייר, בדף השער ובמספר דפים נוספים. רישומים בדף השער. כריכת עור חרשה.

פתיחה: \$300

78. אוסף ספרים גדול בנושאים שונים - שנות הת'הת"ש - כ-140 ספרים

אוסף גדול של כ-140 ספרים בנושאים שונים. [מקומות שונים, שנות הת'הת"ש]. רובם הגדול של הספרים משנות הת"ר. האוסף כולל ספרי יסוד, תלמוד ומשניות, ספרי הלכה ושרת' וספרי חידושים רבים על הש"ס, פירושים על התורה ומדרשים, ספרי מוסר, ספרי השכלה ומחקר, מחזורים וספרי תפילה, ועוד. בחלק מהספרים חתימות, חותמות ורישומי בעלות. בין הספרים:

- פירוש על התורה, מאת דון יצחק אברבנאל. האנוני, ת"ע [1710].
- שני חלקים (כרך ראשון ושלישי), מתוך מהדורתו הראשונה של ספר פחד יצחק, מאת רבי יצחק לפרונטי. ונציה, [תק"י-תקנ"ו 1750-1796].
- סדר התפילות, לימות החול ולשבת, כמנהג ק"ק הספרדים. אמשטרדם, [תקל"א 1771].

- ספר הישר, ספר דברי הימים כסדר התורה, עם הגהות והערות המו"ל הראשון, רבי יוסף בן שמואל הקטן. ברלין, תרפ"ג 1923. עם פתוחי עץ מעשה ידי לאו מיכאלסון.
- כ-140 ספרים וחבורות בודדות. גודל ומצב משתנים. הספרים לא נבדקו בידינו לעומק והם נמכרים כמות שהם.

פתיחה: \$600

- בסיומו של הסידור (דף קנט/2): חתימה בכתב ידו של המו"ל יעקב דא סילוא מינדין, חזן בית הכנסת הספרדי באמשטרדם במחצית השנייה של המאה ה-18.
- צל"ח - ספר ציון לנפש חיה, על מסכת פסחים. פראג, [תקמ"ג-תקמ"ד 1783-1784]. מהדורה ראשונה, הספר הראשון בסדרת ספרי הצל"ח. נדפס בחיי המחבר.
- מחזור, כמנהג פולין, לימות החול, לימים נוראים ולשלושה רגלים. פראג, תק"ס-תקס"א [1800-1801]. שני כרכים.
- תלמוד בבלי, מסכת נדה וסדר טהרות. דיהרנפורט, [תקע"ז-תקע"ט 1817-1819].
- ספר מלאכת מחשבת, ביאור על התורה, מאת רבי משה חפץ [קינגסברג, תר"כ 1860]. עם פורטרט המחבר.
- ספר מגני ארץ, שולחן ערוך אורח חיים, חלק ראשון. זיטומיר,

79

78. Large Collection of Books on Various Topics - 18th-20th Centuries - Some 140 Books

Large collection of approximately 140 books on various topics. [Various places, 18th-20th centuries]. Most of the books are from the 19th-20th centuries.

The collection comprises classic books, Talmud and Mishnayot, Halachah and responsa, many books of novellae on the Talmud, commentaries to the Torah and Midrashim, ethics books, Haskalah and scholarly books, machzorim and prayer books, and more.

Some books feature signatures, stamps and ownership inscriptions.

The collection includes:

- Commentary to the Torah, by Don Yitzchak Abarbanel. Hanau, 1710.
- Two parts of Pachad Yitzchak by R. Yitzchak Lampronti (volumes I and III), first edition. Venice, [1750-1796].
- Siddur for weekdays and Shabbat, following the Sephardi rite. Amsterdam, [1771]. At the end of the siddur (p. 159b): signature of the publisher Yaakov da Silva Mendes, cantor of the Sephardic synagogue in Amsterdam in the second half of the 18th century.
- Tzelach - Tziyun LeNefesh Chaya, on Tractate

Pesachim. Prague, [1783-1784]. First edition, the first volume of the Tzelach series. Printed in the author's lifetime.

- Polish rite machzor, for weekdays, the High Holidays and the Three Festivals. Prague, 1800-1801. Two volumes.
- Babylonian Talmud, Tractate Niddah and Order Taharot. Dyhernfurth, [1817-1819].
- Melechet Machshevet, commentary to the Torah by R. Moshe Chefetz. [Königsberg, 1860]. With the portrait of the author.
- Maginei Eretz, Shulchan Aruch Orach Chaim, Part I. Zhitomir: R. Chanina Lipa and R. Yehoshua Heshel Shapira, 1861.
- Sefer HaYashar, chronicles of the Torah period, with the glosses and notes by the first publisher, R. Yosef son of Shmuel HaKatan. Berlin, 1923. Woodcuts by Leo Michelson.

Approx. 140 books and a few booklets. Size and condition vary. The collection was not thoroughly inspected, and is being sold as is.

Opening price: \$600

79. אוסף ספרים מספרי רבי יצחק סטנוב וספרים שנערכו על ידו

ששה ספרים מספרי רבי יצחק סטנוב:

- ספר זמירות אסף, חלק שלישי, דברי מוסר בלשון מליצה, חיקוי לספרי תהלים ומשלי. ברלין, [תקנ"ג 1793].
- חלק שלישי מתוך סדרת ספריו של סטנוב. ספר זה הוא אחד מזיופיו של סטנוב, המייחס (בכרך הראשון "משלי אסף") את החיבור לאסף המשורר מספר תהלים ומציין כי הוא חיבר רק את הביאור. לאמיתות של דבר הספר כולו הוא מעשה ידיו של סטנוב, כולל הפנים והביאור, ההסכמה, ההקדמות ודברי השבח. בראש הספר: "שירת דודים", שיר בשבח המחבר מאת "זרחי" מ' מסעוד איש איטליא, כעת מתהלך עם שרי הצבא אשר להקיסר... בערבות בראבאנד"; גם שיר זה, כאמור, זוייף ונכתב על ידי סטנוב.
- ספר שפתי רננות, חיבור בנושא דקדוק עברי, מאת רבי יצחק סטנוב. ברלין, [תקל"ג 1773]. רישום בעלות על הכריכה הפנימית.

- ספר המידות לאריסטוטליס [אריסטו], חלק ראשון ושני, עם פירוש מאת רבי יצחק סטנוב. ברלין, תקנ"א 1790. פגעי עש. חותמת "ר' איצק סטנאב" בדף השער.
- ספר באור מלות ההגיון, מאת רבינו משה בן מימון - הרמב"ם, עם פירוש מאת משה מנדלסון (בעילום שמו), ועם הוספות והגהות מאת רבי יצחק סטנוב. ברלין, [תקנ"ה 1795].
- ספר מחברות עמנואל, עם הגהות והערות מאת רבי יצחק סטנוב. ברלין, [תקנ"ו 1796].
- ספר הגדרים, חיבור אנציקלופדי בענייני פילוסופיה, רפואה ומוסר, מאת רבי מנחם בן אברהם פרפיניאן, נדפס מחדש עם הוספות מאת רבי יצחק סטנוב. ברלין, תקנ"ח 1798.
- בשערי הספרים ובדפים נוספים - חתימות, רישומי בעלות וחתימות.

רבי איצק סטנוב (תצ"ב-תקס"ה 1732-1804), דמות מוזרה ותמהונית של אדם כשרוני, תלמיד חכם מופלג, וחבר למייסדי תנועת ההשכלה. חיבר עשרות ספרים, שלחלקם "השאל" זהות מחבר חדשה (תופעה מיוחדת של זיויפן ספרים, המייחס את חיבוריו שלו למחברים קדמוניים). סטנוב עסק גם בהוצאה לאור של ספרים מאת חכמי ישראל בימי הביניים ובהוצאת ספרי שירה עברית, דוגמת ספר באור מלות ההגיון, וספר מחברות עמנואל הנמצאים באוסף שלפנינו.

6 ספרים. גודל ומצב משתנים.

פתיחה: \$600

80

79. Collection of Books Authored or Edited by Isaac Satanow

Six books authored or edited by Isaac Satanow:

- Zemiroth Asaf, Part III, ethics in poetry form, modeled after the Books of Tehillim and Mishlei. Berlin, [1793].

Part III of Satanow's series of books. This book is one of Satanow's forgeries. He attributes his work (in the first volume of Mishlei Asaf) to Asaf, the Psalmic poet, stating that he himself only composed the commentary, while in reality, the entire book was his creation: the main text, together with the commentary, approbation, forewords and praises. The book begins with Shirat Dodim, a poem in praise of the author by "Zarchi ibn Masoud of Italy, presently in company of the generals of the Czar's army... in the plains of Brabant"; this poem is also pseudoepigraphic, and was composed by Satanow.

- Siftey Renanot, Hebrew grammar, by Isaac Satanow. Berlin, 1773. Ownership inscription on inside cover.
- Sefer HaMiddot by Aristotle, Parts I and II, with a commentary by Isaac Satanow. Berlin, 1790. Worming. Stamp of "R. Itzek Satanow" on the title page.
- Bi'ur Milot HaHigayon by the Rambam. Anonymous

commentary (by Moses Mendelssohn), with additions and glosses by Isaac Satanow. Berlin, [1795].

- Machbarot Immanuel, with glosses and notes by Isaac Satanow. Berlin, 1796.
- Sefer HaGedarim, encyclopedic work on philosophy, medicine and ethics, by R. Menachem son of Avraham Perpignan. New edition, with additions by Isaac Satanow. Berlin, 1798.

Signatures, ownership inscriptions and stamps on the title pages and other leaves.

Isaac Satanow (1732-1804) was a strange and enigmatic figure, an exceptionally talented and erudite scholar, amongst the founders of the Haskalah movement. He authored dozens of books, some of which were pseudoepigraphic, having been attributed by him to earlier writers. Satanow also published books authored by Torah scholars of the Middle Ages and books of Hebrew poetry, such as Bi'ur Milot HaHigayon and Machbarot Immanuel (included in this collection).

6 books. Size and condition vary.

Opening price: \$600

80. Tur Orach Chaim and Even HaEzer - Medzhibozh, 1818-1821

Tur Orach Chaim and Even HaEzer, with the Bach [Bayit Chadash]. Medzhibozh: [Yaakov Pinchas of Medzhibozh and Yosef son of R. Tzvi HaCohen of Polonne], [1818-1821]. Two volumes.

Ownership inscriptions and stamps.

Two volumes. Orach Chaim: [2], 278 [i.e. 297] leaves. Mispagination. 33.5 cm. Printed in part on bluish paper. Thick, high-quality paper. Most leaves are in good condition. Stains and minor wear. Worming affecting the title page and other leaves. Deleted stamp on title page. New leather binding. Even HaEzer: [1], 134 leaves. Lacking last 5 leaves, 135-139. 33 cm. Printed in part on blueish paper. Fair condition. Stains. Worming. affecting text. New binding.

Opening price: \$300

80. טור אורח חיים ואבן העזר - מזיבוז, תקע"ח-תקפ"א

טור אורח חיים ואבן העזר, עם ב"ח (בית חדש). מזיבוז, [תקע"ח-תקפ"א 1818-1821]. [דפוס יעקב פנחס ממעוזבוז ויוסף ב"ר צבי הכהן מפולנאה]. שני כרכים. ירושמי בעלות וחזרתמות.

שני כרכים. אורח חיים: [2], רעח [צ"ל: רצו] דף. ספירת-דפים משובשת. 33.5 ס"מ. נייר כחלחל בחלקו, עבה ואיכותי. מרבית הדפים במצב טוב. כתמים ובלאי קל. סימני עש עם פגיעות בדף השער ובדפים נוספים. חותמת מחוקה בדף השער. כריכת עור חדשה. אבן העזר: [1], קלד דף. חסרים 5 דפים אחרונים, קלה-קלט. 33 ס"מ. נייר כחלחל בחלקו. מצב בינוני. כתמים. פגעי עש, עם פגיעות בטקסט. כריכה חדשה.

פתיחה: \$300

82. ספר משך חכמה - ריגא, תרפ"ז - מהדורה ראשונה

ספר משך חכמה, על התורה, מאת רבי מאיר שמחה כהן מדווינסק. ריגא, תרפ"ז [1927]. דפוס אלי לעווין. "הובא לדפוס ויצא לאור בהשגחת... ר' מנחם מענדל דובער ז"ק שליט"א הגאב"ד דק"ק ריגא". מהדורה ראשונה של הספר שנדפסה ע"י רבה של ריגא, שקיבל את כתב היד להדפסה מידי הגאון המחבר, לפני שנפטר בריגא ביום ש"ק ד' אלול תרפ"ו.

המחבר, רבי מאיר שמחה הכהן מדווינסק (תר"ג-תרפ"ו), גאון וצדיק מופלג, מגדולי הדור וממנהיגי יהדות מזרח אירופה לפני השואה. כיהן כארבעים שנה כרבה של דווינסק (דנבורג, לטביה), לצדו של הגאון רבי יוסף רוזין - הרוגצ'ובר (שכיהן כרב לעדת החסידים בעיר). בזמן רבנותו בדווינסק החל להדפיס את חיבורו "אור שמח" על הרמב"ם. שלושה חלקים יצאו לאור בחייו, והחלק האחרון נדפס בריגא על ידי רבי מנחם מענדל ז"ק, אב"ד ריגא, שאף ערך את ספרו "משך חכמה" על התורה. הספר התקבל בכל תפוצות ישראל והפך לאחד החיבורים החשובים בפרשנות התורה. ידוע כי בסוף פרשת "בחוקותי" צפה בעל ה"משך חכמה" את חורבן אירופה הממשמש ובא.

שתי הגהות בכתיבה אשכנזית, קצרצות.

434 עמ' / 24.5 ס"מ. נייר יבש במקצת. מצב טוב. כתמי דיו בצבע כחול בכשמונה דפים. שני קרעים קטנים בדף השער, אחד בשוליים (משוקם), ואחד במרכזו, ללא פגיעה בטקסט. שיבוש בחיתוך שולי אחד הדפים, ללא פגיעה בטקסט. כריכה חדשה.

סטפנסקי ספרי יסוד, מס' 30.

פתיחה: \$400

81

81. ספר נחלת צבי - לבוב, תרל"ג - מהדורה ראשונה - ספר סגולה - וואריאנט

ספר נחלת צבי, מאת רבי צבי גוטמאכר. לבוב, תרל"ג 1873. מהדורה ראשונה.

כולל ארבעה חיבורים: "נחלת צבי" על מסכת יבמות ו"קן מפורשת" על משניות מסכת קינן, מאת רבי צבי גוטמאכר; "צפנת פענח" ו"שולם בפמליא של מעלה", מאת אביו הגאון רבי אליהו גוטמאכר מגריידיץ.

הגאון הצדיק רבי אליהו גוטמאכר אב"ד גריידיץ (תקנ"ו-תרל"ה), תלמיד הגאון רבי עקיבא איגר. נודע כקדוש ומקובל פועל ישועות, הוציא לאור את חיבורי בנו רבי צבי, שנפטר בחיי אביו. בהקדמה לחיבור "קן מפורשת" כותב רבי אליהו: "אם בעת שיצטרך אדם לישועה מה'... ילמד משנה עם הרב ותו"ט ופירוש בני ז"ל ויעמיד עצמו אח"כ ויתפלל באיזה לשון ששגור בפיו... ויפרט מבוקשו שיהיה נענה...".

[1], א-ד עמ'; ב-כח; מב דף. 28 ס"מ. מצב טוב. כתמים. נייר יבש ושיביר. קרעים במספר מקומות. כריכה ישנה, פגומה.

וואריאנט. בעותק זה נוספו אחרי דף השער שני דפים עם "מפתח לספר צפנת פענח", שלא נרשמו במפעל הביבליוגרפיה.

פתיחה: \$300

81. Nachlat Tzvi - Lviv, 1873 - First Edition - Segulah Book - Variant

Nachlat Tzvi, by R. Tzvi Guttmacher. Lviv, 1873. First edition.

Includes four compositions: Nachlat Tzvi on Tractate Yevamot and Ken Meforeshet on Mishnayot Tractate Kinnim, by R. Tzvi Guttmacher; Tzofnat Pane'ach and Shalom BePamalia shel Maala, by his father R. Eliyahu Guttmacher of Greiditz (Grodzisk Wielkopolski).

R. Eliyahu Guttmacher Rabbi of Greiditz (1796-1875) was a disciple of R. Akiva Eger. Known as a holy kabbalist and wonder-worker, he published

the works of his son R. Tzvi, who passed away in his lifetime. In his foreword to Ken Meforeshet, R. Eliyahu promises: "Whoever seeks deliverance from G-d... should study a Mishna with the Rav (Bartenura), Tosafot Yom Tov and my son's commentary and then stand to pray in any language he is comfortable in... detailing his request so he will be answered...".

[1], 1-4 pages; 2-28; 42 leaves. 28 cm. Good condition. Stains. Dry, brittle paper. Tears in several places. Old binding, damaged.

Variant. In this copy, two leaves with "Index to the book Tzofnat Pane'ach" were added after the title page. These leaves are not recorded in the Bibliography of the Hebrew Book.

Opening price: \$300

82. Meshech Chochma - Riga, 1927 - First Edition

Meshech Chochma, on the Torah, by R. Meir Simcha Kohen of Dvinsk. Riga: Eli Levine, 1927. "Brought to print and published under the supervision of... R. Menachem Mendel Dov Ber Zak, rabbi of Riga". First edition of the book, published by the rabbi of Riga, who received the manuscript from the author for publishing, before he passed away in Riga on 4th Elul 1926.

The author, R. Meir Simcha HaKohen of Dvinsk (1843-1926), outstanding Torah scholar and Tzaddik, a leader of the generation and leader of Eastern European Jewry prior to the Holocaust. He served for forty years as rabbi of Dvinsk (Daugavpils, Latvia), alongside R. Yosef Rosen - the Rogatchover (who led the Chassidic community in the city). During his tenure in Dvinsk, he began publishing his work Or Same'ach on the Rambam. Three parts were published in his lifetime, the last part was published

in Riga by R. Menachem Mendel Zak, rabbi of Riga, who also arranged his book Meshech Chochma on the Torah for print. The book was accepted throughout the Jewish world and became one of the most prominent works of Torah commentary. Reputedly, the Meshech Chochma foretold at the end of Parashat Bechukotai the impending destruction of European Jewry.

Two trimmed glosses in Ashkenazic script.

434 pages. 24.5 cm. Slightly brittle paper. Good condition. Blue ink stains to approx. eight leaves. Two small tears to title page, one marginal (repaired) and one in center, not affecting text. Edge of one leaf cut inaccurately, not affecting text. New binding. Stefansky Classics, no. 30.

Opening price: \$400

82

83. חידושי רבינו חיים הלוי על הרמב"ם - מהדורה ראשונה - בריסק, תרצ"ו

ספר חידושי רבינו חיים הלוי על הרמב"ם, מאת רבי חיים הלוי סולובייצ'יק אב"ד בריסק, בריסק, תרצ"ו 1936. מהדורה ראשונה. ספרו המפורסם של הגר"ח מבריסק נדפס ע"י בנו הגרי"ז, כ-18 שנה לאחר פטירת המחבר בשנת תרע"ח. ספרו זה, שבו השקיע הגר"ח את תמצית חייו, הוזכר על גבי מצבתו כהבטחה שהספר עתיד לראות אור: "השאיר אחריו ברכה בכתב-יד חבור גדול על הרמב"ם שיראה אור". מסיבות שונות התעכבה הדפסת הספר זמן כה רב. המניעה העיקרית הייתה חסרון 600 דולרים (סכום עתק בימים ההם) שנדרשו להדפסה. בשנות התר"צ יצא רבי יחזקאל אברמסקי, תלמידו המובהק של הגר"ח, ב"קול קורא" לעורר רבנים ונדיבים שירתמו להשגת תקציב להדפסת הספר. בקריאתו זו מגדיר הגר"י אברמסקי את הספר שלפנינו במילים אלו: "בספר הזה נכללו חידושי תורתו שהשמיע ברבים כשלוש עשרה שנה בתור ראש הישיבה, בישיבה היוותר מובהקה במתיבתא וולין, שבהם סלל הדרך הנכונה איך להגיע ישר אל הנקודה שבתוך העגול שבכל ענין וענין בהבנת עומק ועיקר היסוד של הדבר הנדון, כשהוא לוטש, מיישר, מוקק ומלבן שרש ההלכה לכל טניפיה וענפיה...". כשהחלה סוף מלאכת הדפסת הספר, היו כמה ממעריצי תורת הגר"ח שלא הייתה להם הסבלנות להמתין עד שתושלם מלאכת ההדפסה. לכן, על פי בקשתם, כל קונטרס שיצא מהדפוס

תיכף נשלח אליהם. ידוע על שלושה שנשלחו אליהם קונטרסים מיד כשנדפסו, היו אלה רבי חיים עוזר גרודז'ינסקי, ה"דבר אברהם" מקובנא ורבי יחזקאל אברמסקי. "כשהופיע בדפוס ספרו של הגר"ח 'חידושי רבנו חיים הלוי', נתרגש ר' ברוך דוב [ליבוויץ] עד מאד בראותו את הספר, ולחש בשפתיו כמה פעמים: דעם הייליגען רבינ'ס ספר (ספרו של הרבי הקדוש). הוא ציוה להגיש יין לשלחן, ואמר שאלמלי היו מכירים באור הגדול שהופיע עכשיו על פני תבל, היו מובילים את הספר בתופים ומחולות. ולא נתקרה דעתו עד שמצא את ההזדמנות גם לזה. בשעה שחגגו בקמניץ את חגיגת חנוכת הבית של הבנין החדש של הישיבה (בחנוכה של שנת תרצ"ו) והובילו את ספרי התורה של הישיבה לבנין החדש תחת חופה בתופים ומחולות וכלי שיר, צעד ר' ברוך דוב בראש התהלוכה כשספרו של הגר"ח 'סידור' (רבי ברוך דוב ליבוויץ, תל-אביב תשי"ז, עמ' פ). בהקפות בשמחת תורה בישיבת קמניץ, רקדו הגר"ב ותלמידיו עם הספר של רבו המובהק (רבן של כל בני הגולה, א', ירושלים תשע"ד, עמ' 589).

יצירה בפני עצמה היא ההקדמה המפורסמת שכתבו בניו הגאונים בראש הספר, שגם היא סולת מזוקקת, וכל מילה בה נכתבה בכובד ראש ולאחר התלבטויות מרובות. בהקדמת הספר

נדפס שדרך לימודו של הגר"ח היא "עפי" הדרך אשר הורו לנו רבותינו הראשונים". משפט זה נכתב בהוראת ידיד נפשו של המחבר, המו"צ המפורסם של בריסק רבי שמחה זליג ריגר, אך בני המחבר הססו האם אפשר לכתוב כך. באותם ימים הגר"ח התגלה בחלום לרבי שמחה זליג, ואמר לו שכעת בעולם האמת הוא נוכח לראות שאכן דרך לימודו היא "על פי הדרך אשר הורו לנו רבותינו הראשונים". לאור זאת הסכימו בני המחבר להכניס את המשפט אל הקדמתם. מסופר שאת משפט הסיום "החותמים ברעדה בני הגאון המחבר וצוקללה"ה" כתב הגרי"ז כשידיו נתקפות רעד של ממש (שם, עמ' 593-592, ובהערה 60). על מעמדו המיוחד של הספר בעולם התורה, מיום צאתו לאור ועד לימינו, ועל התלאות והעיכובים בהדפסת הספר שלפנינו, ראה: ש' מלר, רבן של כל בני הגולה, א', ירושלים תשע"ד, פרק טו "ירושלם לדורות", עמ' 616-545; א' סורסקי, מלך ביפו, ירושלים תשס"ד, עמ' 287-282, 221-219.

[1], קיב דף. נייר יבש. 33 ס"מ בקירוב. מצב טוב. כתמים. כריכה חדשה.

סטפנסקי ספרי יסוד, מס' 150.

פתיחה: \$500

83. Chiddushei Rabbenu Chaim HaLevi on the Rambam - First Edition - Brisk, 1936

Chiddushei Rabbenu Chaim HaLevi on the Rambam, by R. Chaim HaLevi Soloveitchik Rabbi of Brisk, Brisk, 1936. First edition.

The famed book of R. Chaim of Brisk, printed by his son, R. Yitzchak Ze'ev Soloveitchik, some 18 years after the death of the author in 1918. This book is R. Chaim's magnum opus and a promise that it will be published was inscribed on his tombstone: "He left behind a manuscript of a large composition on the Rambam which will be published". For various reasons, the printing of this book was delayed for a long time. The main reason for the delay was the lack of 600 dollars (a huge sum in those days) necessary for printing the book. In the 1930s, R. Yechezkel Abramsky, who was a close disciple of R. Chaim, printed a public proclamation calling rabbis and donors to undertake the collection of funds for printing the book. In this proclamation, Rav Abramsky describes the book with these words: "This book contains Torah novellae which he taught in public over a period of thirteen years, when he served as dean of the outstanding Volozhin Yeshiva. These novellae pave the correct path to immediately pinpoint the core of each topic, with understanding of the depth and essence of each subject under discussion, as he polishes, straightens, refines and clarifies the root of the halacha and all its branches...". When the printing of the book finally began, some of the admirers of R. Chaim and his teachings did not have the patience to wait until the work was completed and requested that each completed section be immediately sent to them. We know of three who thus received these booklets immediately after printing: R. Chaim Ozer Grodzinski, the Dvar Avraham of Kovno and R. Yechezkel Abramsky. "R. Baruch Dov [Leibowitz] became very excited upon seeing R. Chaim Solovietchik's book Chiddushei

Rabbenu Chaim HaLevi in print, and he whispered several times: 'The holy rabbi's book'. He ordered wine to be served, and said that if only they would discern the great light shining now in the world, they would joyfully escort the book with instruments and dancing. His mind wasn't put at rest until he found the opportunity to do just that. At the time of the dedication of the new building of the Kamenitz Yeshiva (Chanukah 1936), when the yeshiva's Torah scrolls were being brought to their new home under a chuppah with instruments and dancing, R. Baruch Dov led the parade holding R. Chaim Soloveitchik's book in his hand" (Rabbi Baruch Dov Leibowitz, Tel Aviv 1957, p. 80). On Simchat Torah in the Kamenitz Yeshiva, R. Baruch Ber and his disciples danced with the book of his primary teacher (Raban shel kol Bnei HaGolah, I, Jerusalem 2014, p. 589).

The famous foreword written by his sons is a work on its own, reviewed and perfected with each word being written with much deliberation. His sons wrote in the foreword that R. Chaim's method of study "followed the path taught by our rabbis, the Rishonim". This sentence was written by the directive of the author's close companion, the famous posek of Brisk, R. Simcha Zelig Riger, but the author's sons hesitated to write this. At that time, R. Chaim appeared to R. Simcha Zelig in a dream and told him that now in the World of Truth, he has come to realize that indeed his way of study "followed the path taught by our rabbis, the Rishonim". Thus, the author's sons agreed to include this sentence in their foreword. Reputedly, the closing sentence "Who sign whilst trembling, sons of the author", was written by R. Yitzchak Ze'ev while his hands actually trembled (ibid. pp. 592-593 and note 60).

For more information regarding the special status of this book in the Torah world, from the day it

83

was published until today, and about the trials and tribulations which arose during the printing, see: Sh. Meller, Raban shel kol Bnei HaGolah, I, Jerusalem 2014, Chapter 15 "Heirloom for Generations", pp. 545-616; A. Suraski, Melech B'Yofyo, Jerusalem 2004, pp. 282-287; 219-221.

[1], 112 leaves. Dry paper. Approx. 33 cm. Good condition. Stains. New binding.

Stefansky Classics, no. 150.

Opening price: \$500

84. ספר משלי עם ביאור הגר"א - שקלוב, תקנ"ח - הספר הראשון מחיבורי הגר"א שהופיע בדפוס

ספר משלי עם פירוש רש"י, ועם ביאור "הגאון" רבינו אליהו מווילנא. שקלוב, [תקנ"ח 1798]. מהדורה ראשונה. הספר הראשון מחיבורי הגר"א שהופיע בדפוס.

הפירוש למשלי נכתב והובא לדפוס על ידי תלמידו המובהק של הגר"א מווילנא - הגאון המקובל רבי מנחם מנדל משקלוב. רבי מנחם מנדל כותב בהקדמתו שהפירושים בדרך הפשט הם עיבוד של דברי רבו הגר"א בלשונו שלו, בעוד שהפירושים על פי הקבלה הם תמליל מדויק של דברי רבו: "דברי הקבלה הנמצא בספר זה הוא לשונו הקדוש ממש, ומפיו יקרא אלי ואני כותב על הספר בדיו לפניו". עוד מספר רמ"מ בהקדמתו: "שמעתי מפה

קדוש בפירוש שלא אמר הפשט בשום פסוק אם לא ידע הסוד שלו, והלבישו בפשט הפסוק". הפירוש על משלי נדפס בתוך שנת האבל על פטירת הגר"א, והוא החיבור הראשון שנדפס לפני כל חיבורי הגר"א, וזאת על פי בקשתו המפורשת "שיודפס ראשונה, כי כלו מלא יראה וראשית חכמה כו".

הגאון רבי מנחם מנדל משקלוב שהיה במחיצת רבו הגר"א בסוף ימיו קרוב לשנתיים, וידו לא משה מתוך יד רבו. לאחר פטירת רבו הגר"א ערך והכין לדפוס חלק מכתבי הגאון בהלכה ואגדה. בנוסף לכך הדפיס חבורים שלמים בהם דברים שקיבל מרבו בעל פה ונרשמו על ידו סמוך לאמירתם, כדוגמת פירושי הגר"א

ל"סדר עולם" ו"הגדה של פסח", וכן פירושו זה לספר משלי. סא; טו, [1] דף. חסר דף ח מהספירה הראשונה. 20.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים, כתמי רטיבות. כתמי דיו וכתמים כהים בשער. קרעים בשוליים הפנימיים של דף השער, עם פגיעה בטקסט, משוקמים בהדבקה. פגעי עש, משוקמים במספר מקומות בנייר דבק. כריכה חדשה.

וינוגרד, אוצר ספרי הגר"א, מס' 88.

פתיחה: \$500

84. Mishlei with the Commentary of the Gaon of Vilna - Shklow, 1798 - First Published Composition of the Gaon of Vilna

Mishlei with the Rashi commentary, and with the commentary of R. Eliyahu, the Gaon of Vilna. Shklow, [1798]. First edition. First published work of the Gaon of Vilna.

This commentary to Mishlei was written and brought to print by the close disciple of the Gaon of Vilna - R. Menachem Mendel of Shklow.

R. Menachem Mendel wrote in his preface that the commentaries following the literal meaning consist of his own wording of his teacher's thoughts, whilst the kabbalistic commentaries are an accurate transcription of his teacher's words: "The kabbalistic teachings in this book are his actual holy words, he dictated and I recorded them in his presence". R. Menachem Mendel relates further in his preface: "I heard from him

expressly that he did not offer the literal meaning of any verse without knowing its kabbalistic meaning, which he clothed in the literal interpretation of the verse". The commentary to Mishlei was published within the year of mourning following the passing of the Gaon of Vilna, and it was his first composition to be published, upon his express request "that it be printed first, since it is replete with fear of G-d, and 'the beginning of wisdom is fear of G-d'".

R. Menachem Mendel of Shklow spent the last two years of the life of the Gaon of Vilna beside his teacher, never departing from his presence. Following the passing of his teacher, he arranged and prepared for print part of the Gaon's writings on Halacha and Aggadah. Additionally, he brought to print

entire compositions consisting of teachings orally received from his teacher, which he had immediately recorded, such as the commentaries of the Gaon of Vilna to Seder Olam, the Passover Haggadah and this commentary to the Book of Mishlei.

61; 15, [1] leaves. Lacking leaf 8 of first sequence. 20.5 cm. Good-fair condition. Stains, dampstains. Ink stains and dark stains to title page. Tears to inner margins of title page, affecting text, repaired. Worming, repaired with tape in several places. New binding.

Vinograd, Otzar Sifrei HaGra, no. 88.

Opening price: \$500

85. ספר משלי עם ביאור הגר"א - וורשא, תקצ"ז - עותק מיוחס של אדמו"רים חסידים

ספר משלי, עם פירוש רש"י ופירוש הגר"א. וורשא, תקצ"ז 1837.

דפוס דוד בן ארי' לייב שקלאווער.

עותק מיוחס לאדמו"רים חסידים:

העותק של האדמו"ר רבי שמחה בונם מאוטבוצק. רישום בעלות בדף השער: "לה' הארץ ומלואה, שייך לה"ק שמחה בונם בה"ק זצלה"ה זי"ע מווארקא". חותמות בדף השער ובדפים נוספים: "שמחה בינם בהקד"ט אדמו"ר ר' מרדכי מנחם מענדיל זצלה"ה זי"ע מווארקע כעת באטווצאק".

חותמות בדף השער ובדף האחרון של נכד האדמו"ר מאוטבוצק: "שמחה בונם ראיעווסקי, ביאלאברזיג".

האדמו"ר מאוטבוצק - רבי שמחה בונם ב"ר מרדכי מנחם מנדל קאליש (תרי"א-תרס"ז, אנצ' לחסידות ג', עמ' תתכז-תתכח) מצדיקי הדור ומאדמו"רי בית וורקא. הוכתר כאדמו"ר בגיל שבע-עשרה. עלה לארץ ישראל לעיה"ק טבריה, אולם גורש על ידי התורכים ושב לפולין. בשנת תרס"ו עלה שוב לארץ והשתקע בטבריה.

בדף המגן שלפני השער: "אברהם אביש סג"ל קאננער חופ"ק יאסטי" - האדמו"ר רבי אברהם אביש קנר מטשחויב. אביו האדמו"ר רבי יעקב שמשון קנר הקים את חסידות טשחויב. רבי אברהם אביש הוכתר לאדמו"ר בשנת תרפ"ט בבוטושאן, ולאחר מכן הקים את חצרו בעיר יאסי. לאחר מלחמת העולם השנייה עלה לארץ ישראל וכיהן כאדמו"ר בעיר חיפה.

לצד חותמתו - מופיעה חותמת חתנו, האדמו"ר רבי יצחק יעקב רבינוביץ מביאלא-בני ברק.

[1], נו דף. 23 ס"מ. מצב בינוני-גרוע. כתמים ובלאי. עקבות ופגעי רטיבות. פגעי עש, עם פגיעות בטקסט. הדבקות נייר בשולי דף השער. חותמות. כריכת עור חדשה.

וינוגרד, אוצר ספרי הגר"א, מס' 90.

פתיחה: \$300

84

85. Mishlei with the Commentary of the Gaon of Vilna - Warsaw, 1837 - Copy of Chassidic Rebbes

Mishlei with the Rashi commentary, and with the commentary of the Gaon of Vilna. Warsaw: David son of Aryeh Leib Shklover, 1837.

Copy that belonged to Chassidic rebbes:

Copy of Rebbe Simcha Bunim of Otwock. Ownership inscription on the title page: "Belongs to Simcha Bunim son of the Rabbi of Warka". Stamps on the title page and on other leaves: "Simcha Bunim son of Rebbe Mordechai Menachem Mendel of Warka, now in Otwock".

Stamps of the grandson of the Rebbe of Otwock on the title page and on the last leaf: "Simcha Bunim Rayevsky, Białobrzegi".

The Rebbe of Otwock - R. Simcha Bunim son of R. Mordechai Menachem Mendel Kalish (1851-1907, Encyclopedia L'Chassidut, III, pp. 827-828), one of the leading tzaddikim of his generation, served as Rebbe in Warka from the age of 17. After his first immigration to the city of Tiberias, he was banished

by the Turks and returned to Poland. In 1906, he returned to Eretz Israel and settled in Tiberias.

Inscribed on the front flyleaf: "Avraham Avish Segal Kanner, here in Iași" - R. Avraham Avish Kanner of Tshkhoiv (Czchów). His father, Rebbe Yaakov Shimshon Kanner founded the Tshkhoiv Chassidic dynasty. R. Avraham Avish was appointed Rebbe in 1929 in the city of Botoșani and later relocated his court to Iași. In the wake of WWII, he immigrated to Eretz Israel and served as Rebbe in the city of Haifa. Next to his stamp is the stamp of his son-in-law, Rebbe Yitzhak Yaakov Rabinowitz of Biala-Bnei Brak.

[1], 56 leaves. 23 cm. Fair-poor condition. Stains and wear. Traces of past dampness and dampness damage. Worming, affecting text. Paper repairs to title page margins. Stamps. New leather binding. Vinograd, Otzar Sifrei HaGra, no. 90.

Opening price: \$300

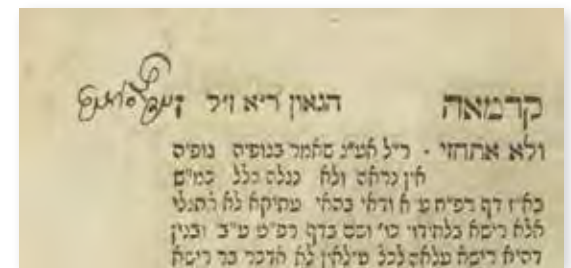
85

86. ספרא דצניעותא עם ביאור הגר"א - חתימת הצדיק רבי יוסף זונדל מסלנט

ספרא דצניעותא, עם פירוש הגר"א. [ווילנא והוראדנא, תק"פ 1820]. עותק חסר שער של המהדורה הראשונה של ביאור הגר"א לספרא דצניעותא.

בכותרת דף ז חתימה בכתב-ידו של רבי: "זונדל מסלנט". בדף הראשון הקדשה (קצוצה) בכתב-יד יושן: "נדבת הא' רחל, לעלונין נשמת [---] ר' יוסף זונדל סלנט ז"ל", וחתימות בית כנסת מפתח תקוה.

הצדיק רבי יוסף זונדל מסלנט (תקמ"ז-תרכ"ו), מגדולי תלמידיו של רבינו חיים מוולוז'ין תלמיד הגר"א, ורבו המובהק של רבי ישראל מסלנט, שהתקרב אליו בימי נעוריו בעיר סלנט, ועל פי הדרכתו החל להתמיד בלימוד המוסר ולהנחיל את דרך המוסר לרבים. בתנועת המוסר מתייחסים לרבי יוסף זונדל כ"אבי תנועת המוסר", שכן הוא רבו של רבם הגרי"ס, וכמי שהעביר לו את מסורת הגר"א. רבי זונדל למד בישיבת וולוז'ין, והיה מן התלמידים המקורבים לראש הישיבה רבינו חיים מוולוז'ין, שהכיר במעלותיו וקרבו להיות מן התלמידים הסמוכים אל שולחנו, להם מסר את כל דרכי רבו הגדול הגר"א מווילנא בנגלה ובנסתר. רבי זונדל נקרא בכינוי "פה שלישי לאלהיו". הגר"ח היה לו לרבו המובהק ובכל מקום בכתביו הוא מוזכר בשם "אדמו"ר" ואילו להגר"א הוא קורא בכל כתביו "הרב הגדול". בכל כתביו הרבים, נמצאו העתקות ורשימות רבות מתורתם ודרכיהם. חלק מאוצר כתביו נדפס בספר "הצדיק רבי יוסף זונדל מסלנט ורבותיו" (ירושלים תרפ"ז), הכולל את תולדותיו, כתביו וכתבי רבותיו רבי חיים מוולוז'ין והגר"א מווילנא, שהוא היה גדול מעתיקי השמועה מתורתם ודרכיהם.

86b

86a

דיבוק והניח עליו ספר ביאור הגר"א על ספרא דצניעותא [על-פי קבלה שהיתה בידו], ולא הועיל כי הספר היה מהדפוס השני. שוב הניח עליו ספר מהדפוס הראשון ונתרפא (זכור לדוד, חלק ב', עמ' קנט). עוד הביא שם בשם הגאון רבי אליעזר גורדון מטלו, שנתנו ביד דיבוק אחד את הספר הנ"ל מדפוס ראשון, נודעו ה"דיבוק" וחק בחרדה: "דער ווילנער! דער ווילנער!" [הווילנאי! הווילנאי!]. אח"כ נתנו לו ספר מדפוס שני ולא נרשע כל כך (זכור לדוד, שם). עותק חסר שער 2-1 דפים ראשונים: [3], נט, [3] דף [במקור: 6], נט, [3] דף. 20.5 ס"מ. נייר איכותי עבה ובהיר, שוליים רחבים. מצב טוב-בינוני. כתמים. פגעי עש בשוליים הפנימיים של מספר דפים. חותמות ספריה. כריכת עור חדשה. סדר ההקדמות מתאים לעותק הוואריאנט המוזכר במפעל הביבליוגרפיה, רשומה 177999, מן הטפסים שבהם קדמה הקדמת רבי חיים מוולוז'ין להקדמת רבי יעקב משה מסלונט נכד הגר"א. וינוגרד, אוצר ספרי הגר"א, מס' 696; סטפנסקי ספרי יסוד, מס' 334.

פתיחה: \$600

ספר זה הגו אחד מספרי היסוד להבנת וידיעת שיטת הגר"א בקבלה. על קדושתה וסגולתה של מהדורה זו שנדפסה על-ידי יהודים יראי-שמים, מספר היה "חזון איש" מעשה שהיה, בדיבוק אחד שהביאוהו לאחד מן הצדיקים מהדור הקודם, ונאספו שם כל בני העיירה. אמר אותו צדיק: בואו ואראכם דבר פלא! נטל אותו צדיק שני ספרים שווים, אחד מהמהדורה הראשונה שנדפסה בדור שלפניהם, ואחד מהמהדורה השניה שנדפסה באותו דור [ווילנא, תרמ"ב]. עטפם בנייר ונתנם לבעל הדיבוק באופן שלא היתה אפשרות להכיר מה יש בתוך העטיפה. נטל בעל הדיבוק את הספר מהמהדורה השניה וחיבקו גיפפו, ואילו מהספר השני נרתע באומרו איני יכול לנגוע בו. גילה אותו צדיק פשר הדבר: כי את הספר הקדוש שנדפס ע"י מופסים יראי שמים, לא יכול היה הדיבוק הטמא לקחתו מחמת קדושתו, ואילו הספר השני נדפס בבית דפוס שעבדו בו יהודים שנתפסו להשכלה (מעשה איש, חלק ה', עמ' קכב - בשם רבי שמריהו גריינימן בשם החזון-איש; ספר שמוש חכמים, עמ' רסח). סיפור דומה סיפר רבי שמואל דוד הכהן מונק (אב"ד הקהילה החרדית בחיפה), בשם חכם ספרדי ממקובלי ירושלים, שבא לפניו

87

87. "נפש החיים" לרבינו חיים מוולוז'ין - מהדורה ראשונה, תקפ"ד

יראת ה' לחיים, "קונטרסים (בדברי מוסר) מכתבי... מו' חיים נ"ע האב"ד ור"מ דק"ק וולאזין. אשר יקרא... בשם... נפש החיים...". ווילנא והוראדנא, תקפ"ד (1824). מהדורה ראשונה. הקדמות מבניו רבי יצחק מוולוז'ין ורבי יוסף משרשוב. הסכמות רבני ווילנא רבי שאול קצנלבון ורבי אברהם אבלי פאסוואלער. מספרי היסוד של תורת הגר"א ותלמידיו, בדרכי ההנהגה ועבודת ה' טהורה על פי תורת הנגלה והנסתר [חלקים רבים מהספר נכתבו כתשובה ומענה לדעות תנועת החסידות, לפי דרכם ושיטתם של הגר"א ותלמידיו]. המחבר רבינו חיים מוולוז'ין החשיב את ספרו זה יותר מכל כתביו המרובים בהלכה, ולפני פטירתו ציח את בניו שיודרו להוציא לאור. הספר נערך והובא לדפוס על ידי בנו הגאון רבי יצחק מוולוז'ין ועל ידי בן-אחיותו הגאון המקובל רבי אברהם שמחה מאמציסלב, ששימשו שניהם כראשי הישיבה בוולוז'ין. [6], יו; י; ח, [1]; יו; ד דף (רפים א-ד, שמקומם לפני שער ד', נכרכו בסוף הספר). 20.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים ובלאי. קרעים גסים בשולי דף השער ובמספר דפים. כתמים כהים ושרבובים במספר מקומות. רישומי בעלות ורישומים משפחתיים בדפי הפורוץ. כריכת עור חדשה. סטפנסקי ספרי יסוד, מס' 478.

פתיחה: \$1500

86. Sifra D'Tzeniuta with Commentary by the Gaon of Vilna - Signature of Rabbi Yosef Zundel of Salant

Sifra D'Tzeniuta with the commentary of the Gaon of Vilna. [Vilna and Grodno, 1820]. First edition of the commentary of the Gaon of Vilna on Sifra D'Tzeniuta. Copy lacking title page.

Signature of R. "Zundel of Salant" in the heading of leaf 7. A (trimmed) dedication in early handwriting on the first leaf: "Donated by the woman Rachel, in memory of the soul [---] R. Yosef Zundel Salant", and stamps of a synagogue in Petach Tikva.

R. Yosef Zundel of Salant (1787-1866) was a foremost disciple of R. Chaim of Volozhin, disciple of the Gaon of Vilna. He was the prime teacher of R. Yisrael of Salant, who cleaved to him in his youth in Salant, and under his directives began studying mussar intensely and disseminating the mussar approach to the multitudes. As the teacher of R. Yisrael of Salant, and the one who transmitted to him the teachings of the Gaon of Vilna, R. Yosef Zundel is considered the father of the mussar movement. R. Zundel studied in the Volozhin yeshiva, and was attached to the yeshiva dean, R. Chaim of Volozhin, who recognized his great stature and admitted him into the circle of his closest disciples, to whom he transmitted all the teachings of his great teacher the Gaon of Vilna, in revealed and hidden realms of the Torah. R. Zundel considered R. Chaim as his prime teacher and he refers to him in all his writings as "my master and teacher", whilst he quotes the Gaon of Vilna as "the great rabbi". His writings contain numerous excerpts and notes from their teachings and ways. Parts of his writings were published in the book HaTzaddik R. Yosef Zundel MiSalant VeRabbotav (Jerusalem, 1927), which includes his biography, his writings and the writings of his teachers R. Chaim of Volozhin and the Gaon of Vilna, of which he was the main transmitter.

This book is indispensable in understanding the Gra's approach to Kabbalah. The Chazon Ish was accustomed to praising the holiness and special segulah of this edition, which was printed by G-d-fearing Jews. He would tell the story of a dybbuk-stricken person that was brought before one of the great tzaddikim of the previous generation. The residents of the town gathered to see the proceedings and the tzaddik told the onlookers: "Let me show you a wondrous thing!". He presented the person with two identical books - the first edition of Sifra

D'Tzeniuta printed in the previous generation and the second edition printed in his generation (Vilna, 1882). He handed them both to him, first wrapping them in paper, so that he could not distinguish between them. The dybbuk-stricken person took the second edition of the book and embraced it lovingly; however, he recoiled from the other book saying that he is unable to touch it. The tzaddik revealed the reason: the impure dybbuk could not hold the edition published by G-d-fearing Jews due to its great holiness and was able to hold the second edition since it was printed in a printing press which employed Jews who were lured by the Enlightenment Movement (Maase Ish, V, p. 122, in the name of R. Shemaryahu Greineman who heard the story from the Chazon Ish; Shimush Chachamim, p. 266).

A similar story was told by R. Shmuel David HaKohen Munk (rabbi of the Charedi community of Haifa), in the name of a Sephardic Jerusalem kabbalist. A person with a dybbuk was brought before the kabbalist, who placed a second edition volume of the Vilna Gaon's commentary on Sifra D'Tzeniuta on the man to no avail. Then he used a first edition and the man was cured (Zechor LeDavid, II, p. 159). R. Munk also quotes R. Eliezer Gordon of Telz, who reported that when a volume of the first edition was placed in the hands of a dybbuk, he shook and screamed in terror: "The Vilner! The Vilner!", but did not show the same agitation upon similar exposure to a second edition (ibid).

Copy lacking title page and first two leaves: [3], 59, [3] leaves (originally: [6], 59, [3] leaves). 20.5 cm. High-quality, thick, light-colored paper. Wide margins. Good-fair condition. Stains. Worming to inner margins of several leaves. Library stamps. New leather binding.

The order of the forewords in this copy concurs with the variant listed in the Bibliography of the Hebrew Book, no. 177999, in which the foreword of R. Chaim of Volozhin precedes the foreword of R. Yaakov Moshe of Slonim, the Vilna Gaon's grandson. Vinograd, Otzar Sifrei HaGra, no. 696; Stefansky Classics, no. 334.

Opening price: \$600

88

88. Sefer HaGilgulim - Johannesburg, 1859 - Signatures of Rabbi Yosef Zundel of Salant

Sefer HaGilgulim, the Arizal's kabbalistic teachings, by R. Chaim Vital. [Johannisburg (Prussia, present day: Pisz), 1859].

Inscriptions on title page handwritten and signed by R. Yosef Zundel of Salant (Salantai): "Zundel of Salant"; "Donated by R. Akiva son of R. Gershon of Vilna"; "To Zundel of Salant"; "2 1/2 grush for binding". On the front endpaper: "Donated by Rachel, in the memory of R. Yosef Zundel" and the stamp of a synagogue in Petach Tikva.

R. Yosef Zundel of Salant (1787-1866) was a foremost disciple of R. Chaim of Volozhin, disciple of the Gaon of Vilna. He was the prime teacher of R. Yisrael of Salant,

88. ספר הגלגולים - יוהנסבורג, תרי"ט - חתימות הצדיק רבי יוסף זונדל מסלנט

ספר הגלגולים, קבלת האר"י, מאת רבי חיים ויטאל. [ניוהאנסבורג (פרוסיה), תרי"ט 1859].

בדף השער רישומים בכתב-ידו וחתימתו של הצדיק רבי יוסף זונדל מסלנט: "זונדל מסלאנט"; "נדבה מהרב מ' עקיבא במ' גרשון ז"ל מוויילנא"; "נדבה מהרב מ' עקיבא נ"י במ' גרשון מוויילנא"; "לזונדל מסלנט"; "לקשירה 2 1/2 גר[וש]". בדף המגן הקדמי נכתב: "נדבת הא' רחל, לעל[ו]ן נשמת ר' יוסף זונדל ז"ל" וחתימת בית כנסת מפתח תקוה.

הצדיק רבי יוסף זונדל מסלנט (תקמ"ז-תרכ"ו), מגדולי תלמידיו של רבינו חיים מוולחין תלמיד הגר"א, ורבו המובהק של רבי ישראל מסלנט, שהתקרב אליו בימי נעוריו בעיר סלנט, ועל פי הדרכתו החל להתמיד בלימוד המוסר ולהנחיל את דרך המוסר לרבים. בתנועת המוסר מתייחסים לרבי יוסף זונדל כ"אבי תנועת המוסר", שכן הוא רבו של רבם הגר"ס, וכמי שהעביר לו את מסורת הגר"א. רבי זונדל למד בישיבת וולחין, והיה מן התלמידים המקורבים לראש הישיבה רבינו חיים מוולחין, שהכיר במעלותיו וקרבו להיות מן התלמידים הסמוכים אל שולחנו, להם מסר את כל דרכי רבו הגדול הגר"א מוויילנא בנגלה ובנסתר. רבי זונדל נקרא בכינוי "פה שלישי לאלהיו". הגר"ח היה לו לרבו המובהק ובכל מקום בכתביו הוא מוכרז בשם "אדמו"ר" ואילו להגר"א הוא קורא בכל כתביו "הרב הגדול". בכל כתביו הרבים, נמצאו העתקות ורשימות רבות מתורתם ודרכיהם. חלק מאוצר כתביו נדפס בספר "הצדיק רבי יוסף זונדל מסלאנט ורבותיו" (ירושלים תרפ"ז), הכולל את תולדותיו, כתביו וכתבי רבותיו רבי חיים מוולחין והגר"א מוויילנא, שהוא היה גדול מעתיקי השמועה מתורתם ודרכיהם.

[1], א-סד, סד-פב דף. 18.5 ס"מ. נייר כהה. מצב טוב. כתמים. כריכת עור חדשה.

פתיחה: \$500

87. Nefesh HaChaim by Rabbi Chaim of Volozhin - First Edition, 1824

Nefesh HaChaim, by R. Chaim Rabbi of Volozhin (Volozhyn). Vilna and Grodno, 1824. First edition. Forewords by his sons R. Yitzhak of Volozhin and R. Yosef of Chorzów. Approbations by the rabbis of Vilna, R. Shaul Katzenelbogen and R. Avraham Abele Poswoler.

A classic book of the teachings of the Gaon of Vilna and his disciples, concerning manners of conduct and service of G-d according to both the revealed and hidden realms of the Torah (many parts of the book were written in response to the Chassidic school of thought, following the path and opinion of the Gaon of Vilna and his disciples). The author, R. Chaim of Volozhin, cherished this book more than all his many halachic writings, and before his passing, he ordered his sons to expedite its publishing. The book was edited and brought to print by his son R. Yitzhak of Volozhin and by his nephew, the kabbalist R. Avraham Simcha of Amtchislav (Mstsislaw), who both served as heads of the Volozhin Yeshiva.

[6], 17; 10; 8, [1]; 17; 4 leaves (leaves 1-4, which belong before section 4, were bound at the end of the book). 20.5 cm. Good-fair condition. Stains and wear. Significant tears to title page margins and several other leaves. Dark stains and scribbles in several places. Ownership and familial inscriptions on flyleaves. New leather binding. Stefansky Classics, no. 478.

Opening price: \$1500

teacher and he refers to him in all his writings as "my master and teacher", whilst he quotes the Gaon of Vilna as "the great rabbi". His writings contain numerous excerpts and notes from their teachings and ways. Parts of his writings were published in the book HaTzaddik R. Yosef Zundel MiSalant VeRabbotav (Jerusalem, 1927), which includes his biography, his writings and the writings of his teachers R. Chaim of Volozhin and the Gaon of Vilna, of which he was the main transmitter. [1], 1-64, 64-82 leaves. 18.5 cm. Darkened leaves. Good condition. Stains. New leather binding.

Opening price: \$500

91. הגדה של פסח - "מעלה בית חורין" - עם מפת ארץ ישראל - אמשטרדם, תקמ"א

הגדה של פסח - מעלה בית חורין, "כמנהג אשכנזים וכמנהג ספרדים", עם פירוש האלשיך, גבורות ה' - למהר"ל, ועוללות אפרים - לרבי שלמה אפרים מלונטישיץ [בעל כלי יקר]. אמשטרדם, [תקמ"א 1781]. דפוס פרופס. מהדורה ראשונה של ההגדה בשם זה.

קדם-שער בפיתוח נחושת. איורי ההגדה בפיתוחי נחושת לפי מהדורת אמשטרדם תנ"ה. בסוף ההגדה: דף גדול [מתקפל] עם תחרית מפת ארץ ישראל.

[2], נב דף + לוח-מתקפל (מפה). 25.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים. חותמות. קרע של כ-13 ס"מ בשולי המפה המתקפלת, משוקם בהדבקה, ללא חסרון. כתמים וכתמי רטיבות במפה. שולי המפה הפנימיים עברו שיקום, שיקום נוסף בשוליים העליונים. כריכת עור חדשה.

יערי 199; אוצר ההגדות 300.

פתיחה: \$2000

90. Passover Haggadah - Beit Chorin - Metz, 1767

Passover Haggadah - Beit Chorin, with the Alshech, Gevurot Hashem and Olelot Efraim commentaries. Metz, 1767.

Additional, engraved title page. Engraved illustrations based on Avraham ben Yaakov HaGer's illustrations to the Amsterdam Haggadah.

[2], 64 leaves. Without folding map. 22 cm. Most leaves in good condition. Stains and light wear. Dark wine and food stains to several leaves. Damage and minor worming. Old binding, worn, with tears to spine.

Yaari 162; Otzar HaHaggadot 251. One of the first Hebrew books printed in Metz.

Opening price: \$500

90b

92

91

93b

93a

91. Passover Haggadah - Maaleh Bet Chorin - With Map of Eretz Israel - Amsterdam, 1781

Passover Haggadah - Maaleh Bet Chorin, "Ashkenazi and Sephardi rite", with commentaries - Alshech, Gevurot Hashem by the Maharal and Olelot Ephraim by Rabbi Shlomo Ephraim of Luntschitz (author of Kli Yakar). Amsterdam: Proops, [1781]. First edition of the Haggadah under this title.

Engraved title page. Engraved illustrations based on the Amsterdam 1695 edition. At the end of the Haggadah is a large engraved map of Eretz Israel (folded plate).

[2], 52 leaves + folded plate (map). 25.5 cm. Good condition. Stains. Stamps. Tear (approx. 13 cm) to folded map, repaired, without loss. Stains and dampstains to map. Margins of map restored. New leather binding.

Yaari 199; Otzar HaHaggadot 300.

Opening price: \$2000

93. הגדה של פסח - עם תרגום לאדינו ואיורים - ליורנו, תקצ"ט

הגדה של פסח "עם פתרון בלשון ספרדי" [לאדינו], ועם איורים. ליורנו, [תקצ"ט 1839].

לח דף. 20.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים. כתמי אוכל ויין בחלק מהדפים. חיתוך דפים בצבע אדום. כריכה מקורית, עם פגמים קלים. תווי ספר.

יערי 587; אוצר ההגדות 808.

פתיחה: \$500

93. Illustrated Passover Haggadah - With Ladino Translation - Livorno, 1839

Illustrated Passover Haggadah with Ladino translation. Livorno, [1839].

38 leaves. 20.5 cm. Good-fair condition. Stains. Wine and food stains to some leaves. Red edges. Original binding, with minor damage. Bookplates.

Yaari 587; Otzar HaHaggadot 808.

Opening price: \$500

92. Illustrated Passover Haggadah - Ostroh, 1832 - Rare Haggadah

"Haggadah with the Illustrations" - Passover Haggadah with illustrations and Yiddish instructions. Ostroh, 1832.

Signature on last leaf: "Dubor Enis[?] of Botoşani[?]". 36 leaves. 15 cm. Printed in part on bluish paper. Fair-good condition. Stains and wear. Worming to title page and to other leaves. New leather binding. Yaari 519; Otzar HaHaggadot 720.

Rare Haggadah. Listed by Yaari, Yudlov and the Bibliography of the Hebrew Book according to the records of Shmuel Weiner, without seeing the Haggadah. Not in NLI.

Opening price: \$400

92. סדר הגדה של פסח עם ציורים - אוסטרעהא, תקצ"ב - הגדה נדירה

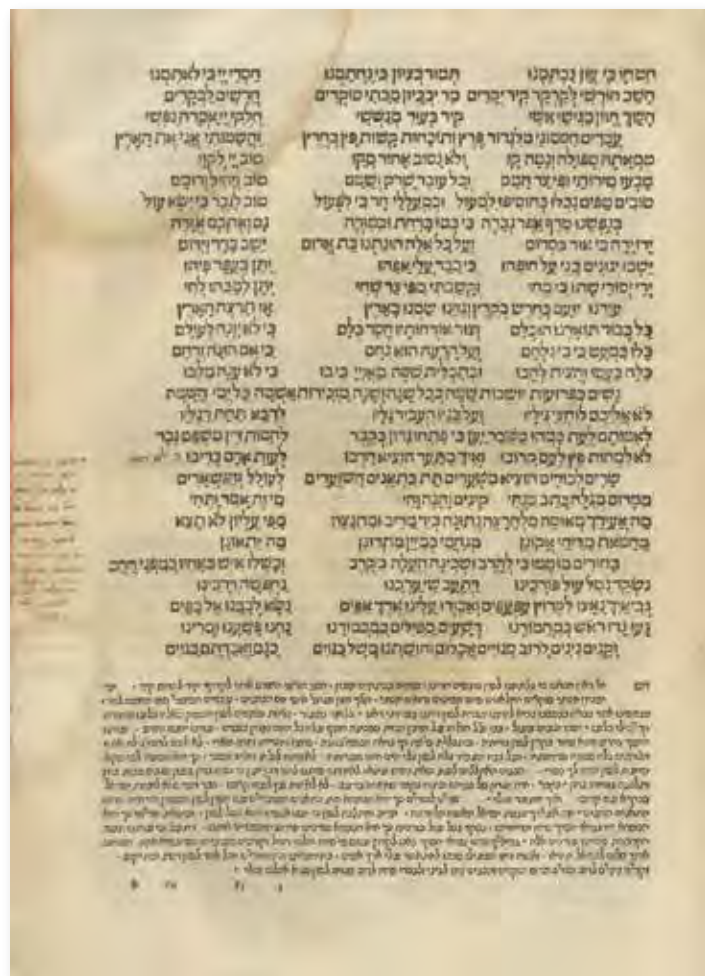
"סדר הגדה עם הציורים" - הגדה של פסח עם איורים ועם הוראות ביידיש. אוסטרעהא, [תקצ"ב 1832].

חתימה בדף האחרון: "דובער עניס[?] מבאטשאנ[?]". לו דף. 15 ס"מ. חלק מהדפים בגוון כחלחל. מצב בינוני-טוב. כתמים ובלאי. סימני עש בדף השער ובדפים נוספים. כריכת עור חדשה.

יערי 519; אוצר ההגדות 720.

הגדה נדירה. נרשמה על ידי יערי, יודלוב ומפעל הביבליוגרפיה על פי רישומיו של שמואל ווינר, בלא שראו את ההגדה. אינה מופיעה בקטלוג הספרייה הלאומית.

פתיחה: \$400

94b

94a

94. מחזור עם פירוש קמחא דאבישונא חלק ראשון - בולוניה, ש' ש"א - הגהות עתיקות

מחזור כפי מנהג ק"ק רומא, עם פירוש קמחא דאבישונא, חלק ראשון - תפילות לימות החול, לשבתות ולמועדים, הגדה של פסח, מסכת אבות עם פירוש הרמב"ם ועם פירוש "אביר הרופאים" הרב רבינו עובדיה מספורנו יצ"ו. בולוניה, ש' ש"א [1540]. נדפס מנחם בן אברהם ממודינא, יחיאל בן שלמה מרוניה ודן אריה בן שלמה חיים ממונצילצין.

מן המחזורים החשובים שנדפסו באיטליה. מהדורה יחידה של הפירוש היסודי "קמחא דאבישונא", ביאור מקיף על התפילות והפיוטים, מאת רבי יוחנן ב"ר יוסף טריוויש [הפירוש נדפס בעילום שמו; על טפסים שונים של מחזור זה, שבחלקם נדפס במפורש שמו של מחבר הפירוש, ראה: אלכסנדר מארכס, ר' יוסף איש ארלי ור' יוחנן טריוויש, קובץ מדעי לזכר משה שור, ניו יורק תש"ה, עמ' 193-194; יצחק ריבקין, דקדוקי סופרים, קרית ספר, ד, תרפ"ז-תרפ"ח, עמ' 275-274].

בדפי המחזור הגהות רבות בכתביה איטלקית עתיקה מחכם לא מזהה מתקופת ההדפסה. מספר הגהות מכובותם נוספים. כמעט כל ההגהות קצוצות, חלקן דהיות, עם געיה בטקסט. בהגהות מוזכרים ספרים שיצאו לאור באותה תקופה (כגון: ספר מאור עינים לרבי עזריה מן האדומים, דרך חיים ועבודת המקדש למהר"ם די לונאנו, ביאור האזהרות לרבי יוסף הלועז, ועוד). הכותב מביא מנהגים שונים ונוסחאות תפלה, מוסיף דברים מסברתו ובשם בני דורו לדוגמה: "כבר אמרו שצריך להיות חתימה... ולפי דעתי... בנוסח הספרדים"; "...הוגד לי [שהיה] אמר הגאון המופלא [פור] בינצאלו זצ"ל..."; "כך... כמוהר"ר פנחס יצ"ו, "הגירסא הנכונה לפי דעתי היא...". ועוד.

חלק ראשון בלבד. [200] דף. 29 ס"מ. מצב משתנה בין הדפים, חלק מהדפים במצב טוב או בינוני וחלקם במצב בינוני-גרוע. כתמים. כתמי רטיבות. בלאי רב בחלק מהדפים. נזקי עש. קרעים גסים רבים בדף השער ובכעשרים מהדפים הראשונים, עם געיה וחסרון במסגרת השער ובטקסט. קרעים רבים בדפים נוספים באמצע הכרך ובדף האחרון. הדבקות נייר לשיקום בחלק מהמקומות, לעיתים עם געיות בטקסט. דפים מנותקים. כריכת עור עתיקה ובלויה, עם פגמים.

בבולוניה נדפסו פחות מעשרים ספרים עבריים, מחזור זה הוא מהאחרונים שבהם.

טפנטסקי ספרי יסוד, מס' 434.

פתיחה: \$2500

95. Machzor for Rosh Hashana and Yom Kippur in Spanish - Printed for ex-Marranos - Amsterdam, 1663

Orden de Ros Asanah y Kypur. Traduzido en Espanol y de nueve emmedado y anadido el Keter Malchut, y otras cosas - machzor for Rosh Hashanah and Yom Kippur, translated into Spanish by David Ferreira and Mosseh Moreno Henriques. Amsterdam, [1663]. Spanish.

This machzor was printed entirely in Spanish, and was intended for the community of ex-Marranos, who over the years lost familiarity with the Hebrew language.

Fine engraved title page depicting Biblical scenes, with Spanish captions.

304, 321-479 pages. Approx. 16 cm. Good-fair condition. Stains, dampstains. Upper margin of title page trimmed, slightly affecting top of illustration. Minor marginal damage to title page. Early leather binding, with damage.

Opening price: \$750

95. מחזור לראש השנה וליום הכיפורים בשפה הספרדית - נדפס עבור צאצאי האנוסים - אמסטרדם, תכ"ג

Orden de Ros Asanah y Kypur. Traduzido en Español y de nueve emmedado y añadido el Keter Malchut, y otras cosas - מחזור לראש השנה וליום הכיפורים, מתורגם לספרדית על ידי David Ferreira ו-Mosseh Moreno Henriques. אמסטרדם, [תכ"ג 1663]. ספרדית.

מחזור התפילה שלפנינו, נדפס כולו בספרדית ויועד לקהילות צאצאי האנוסים, שאיבדו במהלך השנים את זיקתם לשפה העברית.

דף שער מאויר בתחרית נאה ובו סצנות תנ"כיות, מלוות בכיתובי הסבר בספרדית.

304, 321-479 עמ'. כ-16 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים, רטיבות. דף השער חתוך בשוליו העליונים עם פגיעה קלה באיור שבראשו. פגמים קלים בשולי דף השער. כריכת עור עתיקה. פגמים בכריכה.

פתיחה: \$750

95

94. Machzor with the Kimcha DeAvishona Commentary, Part I - Bologna, 1540 - Early Glosses

Roman-rite machzor, with the Kimcha DeAvishona commentary. Part I - prayers for weekdays, Shabbat and festivals, Passover Haggadah, Tractate Avot with the commentaries of the Rambam and "the leading physician Rabbenu Ovadia of Sforno". Bologna: [Menachem son of Abraham of Modena, Yechiel son of Solomon of Ravenna and Dan Aryeh son of Solomon Chaim of Monselice], [1540].

One of the most prominent machzorim printed in Italy. Only edition of Kimcha DeAvishona, comprehensive commentary to prayers and piyyutim, by R. Yochanan son of R. Yosef Treves (the commentary was published anonymously; regarding different copies of this machzor, some featuring the name of the author, see: Alexander Marx, R. Joseph Arli and R. Johanan Treves, Kovetz Mada'i LeZecher Moshe Schorr, New York 1945, pp. 193-194; Yitzchak

Rivkind, Dikdukei Soferim, Kiryat Sefer, IV, 1927-1928, pp. 274-275).

The machzor contains many glosses in Italian script by an unidentified Torah scholar, from the time of the printing. Several glosses from other writers. Almost all the glosses are trimmed and some are faded, with damage to text. The glosses mention books published in that period (such as Meor Einayim by R. Azariah dei Rossi, Derech Chaim and Avodat HaMikdash by R. Menachem de Lonzano, commentary to Azharot by R. Yosef HaLoez, and others). The writer mentions various customs and textual variations, adding his own thoughts and those of contemporary Torah scholars (for instance: "They have already said that there must be a closing line... and in my opinion... in the Sephardi rite"; "...I was told that the exceptional Torah scholar [Pro]vencal..."; "So... R. Pinchas"; "The

correct text in my opinion is...", and more).

Part I only. [200] leaves. 29 cm. Condition varies, some leaves in good or fair condition, and some in fair-poor condition. Stains. Dampstains. Extensive wear to some leaves. Worming. Many large tears to title page and approx. twenty first leaves, affecting border and text, with some loss. Many tears to other leaves in the middle of book, and to final leaf. Paper repairs in some places, with occasional damage to text. Detached leaves. Early leather binding, worn and damaged.

Less than twenty Hebrew titles were ever printed in Bologna, and this machzor was one of the last books printed there.

Stefansky Classics, no. 434.

Opening price: \$2500

96. סידור רבי יעקב עמדין - חלקים א' וב' - מהדורה ראשונה - אלטונה, תק"ה-תק"ז

סידור עם פירוש רבי יעקב עמדין, חלק א' - עמודי שמים [תפילות לחול ולשבת] וחלק ב' - שערי שמים [תפילות למועדים ועוד], נוסח אשכנז. אלטונה, [תק"ה-תק"ז 1745-1747]. [נדפס בבית המחבר רבי יעקב אב"ד עמדין - היעב"ץ]. מהדורה ראשונה.

שני חלקים מתוך שלושה של הסידור עם פירושו רבי יעקב עמדין, על פי הנגלה ועל פי הנסתר בדרך האר"י. המהדורה הראשונה של הסידור ידועה בדקדוקיה הרבים. רבי יעקב עמדין טרח רבות בנוסחאותיו המדויקות של הסידור, בניקוד ובדקדוק המילים. סידור זה נדפס במהדורות רבות ולמים נקרא על ידי מדפיסים מאוחרים יותר, בשם סידור "בית יעקב". במהדורות החוזרות הרבות של הסידור (שנדפסו בלמברג ובוורשא) שינו ושיבשו את נוסח הפנים של התפילות, ומכל נוסחאותיו ודקדוקיו של רבי יעקב עמדין נותרו רק הערותיו המובלעות בתוך פירושו שבשולי הדפים. סדור רבי יעקב עמדין התקבל מאד בחוגי החסידות, מהדורות השניה של הסידור נדפסה בקורין בשנת תקע"ח, ביזמת ובהסכמת גדולי החסידות הרב מאפטא ורבי מרדכי מטשרנוביל. רבי מרדכי מטשרנוביל כותב בהסכמתו על נדירותה של המהדורה הראשונה - שהואיל וחביבים דבריו של היעב"ץ "כבר נטשטשו הסידורים ולא נמצא אף אחד בעיר". במהדורת קורין נדפסו רק החלקים הראשון והשני, ובשנת תקצ"ו נדפס בברדיטשוב החלק השלישי ביזמתם ובהסכמתם של רבי מרדכי מטשרנוביל ורבי ישראל מרז'ין (רבי ישראל מרז'ין כותב על הסידור בהסכמתו: "על אדני פו יסודתו ומחצבתו להורות דרך הישר בשכל צח בענין התפילה"). בעל ה"אמרי יוסף" מספינקא כותב בשם בניו של בעל ה"דברי חיים" מציאו, ששמעו מאביהם שהייתה לו מסורת שהבעש"ט אמר לרבי אפרים אחי היעב"ץ: "אחיי היעב"ץ כל היום הוא דבוק בעולמות העליונים" (הסכמת רבי משה הלברשטאם למהדורת הסידור בהוצאת "אשכול", ירושלים תשנ"ג). בספר "צירור החיים" (להר"ח ליברון, בילגוריי תרע"ג, עמ' 22) מביא בשם הבעש"ט: "חמשה בנים היו לו להחכם צבי, ועל כולם אמר הבעש"ט שהופיע עליהם רוח הקודש, ואחד מהם הפליג מאד בשבחו ולא גילה מי הוא, רק החברים אמרו שכוונתו על הרב הגאון הקדוש מהר"ר יעב"ץ וצ"ל, זי"ע". האדמו"ר בעל "ישועות משה" מויוניץ כותב בהסכמתו לאותה מהדורה: "...סדור תפלה זה לא ירד משולחנם של רבנו"ק ואבדו"ק זי"ע אשר השתמשו בו בכל עת מצוא, ובמיוחד בעת עריכת הסדר הק' בליל פסח". הרבי רמ"מ מליובאוויטש הביא מספר פעמים בשיחותיו דיוקים והנהגות מסידור זה, ופעם אחת אמר כי "רבי יעקב עמדין היה מדייק בכל עניין בתכלית הדיוק, עד לדיוק אפילו בנוגע לאותיות וכו'" (ספר בצל החכמה, עמ' 265). בשער חלק א': "פלטין בית אל, העומד על שבעה 'עמודי שמים', ונקרא גם 'אור שבעת הימים'". מעבר לשער הסכמת רבי יחזקאל

96

קצנלבוגן אב"ד אה"י, המשבח את מעלות הסידור. בתוך דבריו הוא מספר על חזנים שלא דקדקו בחכמת הדקדוק "ולפעמים בשמעי כאלה גערתו בהם בנויפה...". בשער חלק ב': "ארמון עיר האלקים פתוחה לי"ד שערים... 'שערי שמים'... לתקופת הימים חדשי השנה...". בדף קנט"ו: "הסכמת מעלת גיסי הרב הגאון המפורסם המופלג בדורו, מוכתר בנימוסו ויחוסו, כמהור"ר אריה ליבוש אב"ד ור"מ דק"ק אמשטרדם". לאחר ההסכמה, התנצלות המחבר על הדפסת ההסכמה בסוף הסידור, מכיון שהגיעה רק בסוף ההדפסה: "...וכבר ידוע שאין המקום מכבד את האדם, ומצונו אחרון חביב, ואין בתורה מאוחר ומוקדם..."

שני חלקים בשני כרכים. כרך ראשון: [1], שני, שנד-שפה, שפט-טטו, תיז-תיח דף. כרך שני: קנט דף. 16.5-17 ס"מ. חלק מהדפים כהים במיוחד. מצב טוב-בינוני. כתמים. כתמי רטיבות בדף השער של החלק הראשון ובמקומות נוספים. חותמות בדפי השער ובדפים נוספים. כריכות עור חדשות, תואמות. סטפנסקי ספרי יסוד, מס' 415.

פתיחה: \$2000

1913, p. 22), quotes in the name of the Baal Shem Tov: "Chacham Tzvi had five sons, whom the Baal Shem Tov attested all merited Divine Inspiration, yet he offered especially effusive praise on one of them, without disclosing which one, but his friends confirmed that he was referring to the Yaavetz". The Yeshuot Moshe of Vizhnitz writes in his approbation to that same edition: "...This siddur did not depart from the tables of our teachers and ancestors, who utilized it constantly, especially while leading the Seder on Passover night". Rebbe Menachem Mendel of Lubavitch quoted precisions and practices from this siddur several times in his discourses, and once remarked "R. Yaakov Emden exercised ultimate precision in every way, to the point of being meticulous even regarding the letters etc." (BeTzel HaChochma, p. 265). Title page of Part I: "Palatin Bet El, resting upon seven Amudei Shamayim, also called Ohr Shivat HaYamim". On the verso of the title page, approbation by R. Yechezkel Katzenellenbogen Rabbi of Altona-Hamburg-Wandsbek, extolling the virtues of the siddur. He relates in his approbation of cantors who are not meticulous to follow the rules of grammar "and sometimes upon hearing such mistakes, I berated them...". Title page of Part II: "The palace of the city of G-d, is open to 14 gates... Shaarei Shamayim... for the days and months of the year". The approbation of R. Aryeh Leibush Rabbi and yeshiva dean of Amsterdam, brother-in-law of the author and outstanding Torah scholar, is presented on p. 159b, followed by the author's apology for printing the approbation at the end of the siddur (rather than at the beginning, as is customary), explaining that it was received only at the end of the printing: "...and it is already known that the position does not bring honor to the person, and we find that the last one is the most cherished, and the Torah does not follow chronological order..."

Two parts in two volumes. Vol. I: [1], 356, 354-385, 389-415, 417-418 leaves. Vol. II: 159 leaves. 16.5-17 cm. Some leaves significantly darkened. Good-fair condition. Stains. Dampstains to title page of Part I and other places. Stamps on title pages and other leaves. New matching leather bindings.

Stefansky Classics, no. 415.

Opening price: \$2000

97. Migdal Oz - Birkot Shamayim - Part III of R. Yaakov Emden's Siddur - First Edition - Altona, 1748

Birat Migdal Oz - Birkot Shamayim, laws, ethics, polemics, homilies and kabbalah on various topics, by R. Yaakov Emden. Altona: [printed in the home of the author, R. Yaakov Rabbi of Emden - the Yaavetz], 1748. First edition.

R. Yaakov Emden mentions this book in his book Megillat Sefer: "I published with the help of G-d... the book Migdal Oz and Birkot Shamayim with Beit Middot".

This book is the third volume of the siddur Paltin Beit El published by R. Yaakov Emden.

This volume, which contains 32 "Aliyot" (chapters) - corresponding to the 32 paths of wisdom, ends with the conclusion to "Aliya 32 - Aliya of Fear", followed by a conclusion and indexes to all 32 "Aliyot". The book originally ended here, though the author later composed some additional chapters ("Aliya of Honor" and others), which were added to some copies only (see below).

314 leaves. 17 cm. Good condition. Stains. Tears to title page and final leaf, affecting text. Marginal tears to several leaves, not affecting text. Stamps. New binding. See: Stefansky Classics, no. 415.

The printing of this book was interrupted and never completed. This book has several variants: Some copies end with leaf 395, in the middle of a topic (with the catchword "Aroch" on the last page), and some copies, such as this one, end with leaf 314, with the conclusion to the first 32 chapters of the book.

Opening price: \$300

97

97. ספר מגדל עז - ברכות שמים - חלק ג' של סידור רבי יעקב עמדין - מהדורה ראשונה - אלטונא, תק"ח

ספר בירת מגדל עז - ברכות שמים, הלכות, מוסר, פולמוס, דרוש וקבלה בנושאים שונים ומגוונים, מאת רבי יעקב עמדין. אלטונא, תק"ח [1748]. נדפס בבית המחבר רבי יעקב אב"ד עמדין - היעב"ץ. מהדורה ראשונה.

רבי יעקב עמדין בספרו "מגילת ספר" מזכיר את ספרו שלפנינו: "הוצאתי לאור הדפוס בעזה"י... ספר מגדל עז וברכות שמים עם בית מידות".

ספר זה הוא הכרך השלישי, שהצטרף לשני כרכי הסידור 'פלטין בית אל' שהדפיס רבי יעקב עמדין.

בסוף הספר מופיעים דברי סיום ל"עלייה ל"ב - עליית היראה", ואחריהם דברי סיום ומפתחות לכל 32 ה"עליות" [פרקים] שנעשו כנגד ל"ב נתיבות חכמה". כאן הסתיים הספר בתחילה, ולאחר מכן חזר המחבר והוסיף לספר פרקים חדשים ("עליית הכבוד" ועוד), שנוספו לחלק מהטפסים (ראה להלן).

שיד דף. 17 ס"מ. מצב טוב. כתמים. קרעים בדף השער ובדף האחרון, עם פגיעה בטקסט. קרעים במספר דפים בשוליים, ללא

96. Rabbi Yaakov Emden's Siddur - Parts I and II - First Edition - Altona, 1745-1747

Siddur with the commentary of R. Yaakov Emden, Part I - Amudei Shamayim (prayers for weekdays and Shabbat) and Part II - Shaarei Shamayim (prayers for festivals and more), Ashkenazi rite. Altona: [printed in the home of the author R. Yaakov Rabbi of Emden - the Yaavetz, 1745-1747]. First edition.

Two parts out of three of the siddur with R. Yaakov Emden's commentaries, based on revealed parts of the Torah and on Kabbalah - following the teachings of the Arizal. The first edition of this siddur is renowned for its great precision. R. Yaakov Emden expended great effort in establishing the exact text of the siddur, in the vocalization and accuracy of the words. This siddur was reprinted in many editions and was named by later printers "the Beit Yaakov siddur". In the siddur's later editions (Lviv and Warsaw), modifications and errors affected the text of the prayers, and all that remains of R. Yaakov Emden's corrections and precisions are his comments, integrated in his commentary printed in the margins. R. Yaakov Emden's siddur became widely accepted in the Chassidic world, and its second edition was printed in Korets in 1818, at the initiative and with the approbation of great Chassidic leaders: the rabbi of Apta and R. Mordechai of Chernobyl. The latter describes in his approbation the rarity of the first edition - the teachings of the Yaavetz are so cherished that "the siddurim have already become worn out, and there is not one to be found in the whole city". The Korets edition included only parts I and II, and in 1836, the third part was printed in Berditchev at the initiative and with the approbation of R. Mordechai of Chernobyl and R. Yisrael of Ruzhin (who praised the siddur in his approbation: "It was established and originates from golden foundations, in order to indicate the correct path with pure intellect on the topic of prayer"). The Imrei Yosef of Spinka wrote in the name of the sons of the Divrei Chaim of Sanz, who heard from their father who had a tradition that the Baal Shem Tov told R. Efraim, brother of the Yaavetz: "Your brother the Yaavetz was connected to the Upper spheres all day" (approbation of R. Moshe Halberstam to the Eshkol edition of the siddur, Jerusalem 1993). Tzror HaChaim (by R. Ch. Liebersohn, Biłgoraj

**98. Ya'avetz Siddur, Birat Migdal Oz - With
Approbation of Rabbi Yisrael of Ruzhin -
Berdychiv, 1836 - Two Title Pages - Fine Wide-
Margined Copy, with Early Leather Binding**

Birat Migdal Oz, Birkot Shamayim, Part III of R. Yaakov Emden's siddur. Berdychiv, 1836. Second edition.

Part III of the siddur Paltin Beit El, arranged by Rabbi Yaakov Emden, Altona 1745-1747 (no other parts were printed in Berdychiv). This part contains Seder Brit Milah, laws and customs encompassing the human life cycle, methods of education, laws of kashrut, ethics, philosophy and more.

R. Yaakov Emden's siddur became widely accepted in the Chassidic world, and its second edition was printed in Korets in 1818, at the initiative and with the approbations of great Chassidic leaders - the rabbi of Apta and R. Mordechai of Chernobyl. The Korets edition included parts I and II only. The third part (this part) was printed in Berdychiv in 1836 at the initiative and with the approbations of R. Mordechai of Chernobyl and R. Yisrael of Ruzhin (the latter praised the siddur in his approbation: "It was established and originates from golden foundations, in order to indicate the correct path with pure intellect on the topic of prayer").

The Imrei Yosef of Spinka wrote in the name of the sons of the Divrei Chaim of Sanz, who heard from their father who had a tradition that the Baal Shem Tov told R. Efraim, brother of the Yaavetz: "Your brother the Yaavetz was connected to the Upper spheres all day" (approbation of R. Moshe Halberstam to the Eshkol edition of the siddur, Jerusalem 1993). Tzror HaChaim (by R. Ch. Liebersohn, Bilgoraj 1913, p. 22), quotes in the name of the Baal Shem Tov: "Chacham Tzvi had five sons, whom the Baal Shem Tov attested all merited Divine Inspiration, yet he offered especially effusive praise on one of them, without disclosing which one. His friends confirmed that he was referring to the Yaavetz". The Yeshuot Moshe of Vizhnitz writes in his approbation to that same edition: "...this siddur did not depart from the tables of our teachers and ancestors, who utilized it constantly, especially while leading the Seder on Passover night". Rebbe

98a

Menachem Mendel of Lubavitch quoted precisions and practices from this siddur several times in his discourses, and once remarked "R. Yaakov Emden exercised ultimate precision in every way, to the point of being meticulous even regarding the letters etc." (BeTzel HaChochma, p. 265).

[3], 4-34, 37-362, [3] leaves. Approx. 20.5 cm. High-quality paper. Wide margins. Overall good condition. Stains. Wear and tears to both title pages. Paper reinforcements to both title pages and to three last leaves. Minor worming to first and last leaves. Fine early leather binding.

Includes [3] errata leaves which are not listed in the Bibliography of the Hebrew Book.

Opening price: \$800

**98. סידור יעב"ץ, בירת מגדל עוז - עם הסכמת רבי
ישראל מרוזין - ברדיטשוב, תקצ"ו - שני שערים -
עותק מפותר עם שוליים רחבים וכריכת עור עתיקה**

בירת מגדל עוז, ברכות שמים - חלק שלישי מסידור רבי יעקב עמדין. ברדיטשוב, תקצ"ו 1836. מהדורה שניה.

חלק שלישי מסידור "פלטין בית אל", בעריכתו של רבי יעקב עמדין, אלטונה תק"ה-תק"ו (לא נדפסו חלקים נוספים בברדיטשוב). בחלק זה: סדר ברית מילה, הלכות והנהגות מלידת האדם ועד פטירתו, דרכי החינוך, דיני איסור והיתר, מוסר ופילוסופיה ועוד. "אייר נתיב מנהיג האיש הישראלי כל ימי צבאו והעתים העובריים על האדם על סדר שנות פרקיו... ע"פ תקון התורה והמצוה והטבע...".

סדר רבי יעקב עמדין התקבל מאד בחוגי החסידות, מהדורות השניה של הסידור נדפסה בקורין בשנת תקע"ח, ביזמת ובהסכמת גדולי החסידות הרב מאפטא ורבי מרדכי מטשרנוביל. במהדורת קורין נדפסו רק החלקים הראשון והשני, ובשנת תקצ"ו נדפס בברדיטשוב החלק השלישי שלפנינו, ביזמתם ובהסכמתם של רבי מרדכי מטשרנוביל ורבי ישראל מרוזין - רבי ישראל מרוזין כותב על הסידור בהסכמתו: "על אדני פז יסודתו ומחצבתו להורות דרך הישר בשכל צח בענין התפילה".

בעל ה"אמרי יוסף" מספינקא כותב בשם בניו של בעל ה"דברי חיים" מצאנו, ששמעו מאביהם שהייתה לו מסורת שהבעש"ט אמר לרבי אפרים אחי היעב"ץ: "אחין היעב"ץ כל היום הוא דבוק בעולמות העליונים" (הסכמת רבי משה הלברשטאם למהדורת הסידור בהוצאת "אשכול", ירושלים תשנ"ג). בספר "צור החיים" (להרח"ח ליברון, בילגוריי תרע"ג, עמ' 22) מביא בשם הבעש"ט: "חמשה בנים היו לו להחכם צבי, ועל כולם אמר הבעש"ט שהופיע עליהם רוח הקודש, ואחד מהם הפליג מאד בשבחו ולא גילה מי הוא, רק החברים אמרו שכוונתו על הרב הגאון הקדוש מהר"ר יעב"ץ זצ"ל, זי"ע". האדמו"ר בעל "ישועות משה" מויוניץ כותב בהסכמתו לאותה מהדורה: "...סידור תפלה זה לא ירד משולחנם של רבוה"ק ואבוה"ק זי"ע אשר השתמשו בו בכל עת מצוא, ובמיוחד בעת עריכת הסדר הק' בליל פסח". הרבי רמ"מ מליובאוויטש הביא מספר פעמים בשיחותיו דיוקים והנהגות מסידור זה, ופעם אחת אמר כי "רבי יעקב עמדין היה מדייק בכל ענין בתכלית הדיוק, עד לדיוק אפילו בנוגע לאותיות וכו'" (ספר בצל החכמה, עמ' 265).

[3], ד-לד, לז-שסב, [3] דף. כ-20.5 ס"מ. נייר איכותי. שוליים רחבים. מצב כללי טוב. כתמים. בלאי וקרעים בשני השערים. הדבקות נייר בשני השערים ובשלשלת הדפים האחרונים. נזק עש קלים בדפים הראשונים והאחרונים. כריכת עור עתיקה, מהודרת. כולל [3] דף של לוח התיקון שאינם מופיעים בתקליטור מפעל הביבליוגרפיה.

פתיחה: \$800

99

98c

98b

99. Mishnat Chassidim - Amsterdam, 1764 - Siddur HaAri, Nusach Sefarad (Ashkenazi)

Mishnat Chassidim, with a Nusach Sefarad siddur (Nusach Ashkenaz, with corrections in parentheses for Nusach Sefarad), by the kabbalist R. Immanuel Chai Ricchi. "Year-round prayers according to the siddur of the holy and pure Arizal". Amsterdam: Leib Sussmans, [1764]. Approbations by R. Shaul Rabbi of Amsterdam and R. Shaul HaLevi Rabbi of The Hague.

Incomplete copy. [4], 208, [3], 213-230 leaves. Lacking leaves 209-212, which were replaced by leaves 141-143 (3 leaves) from the Amsterdam 1742 edition of Mishnat Chassidim (replacing the content of the missing leaves; apparently replaced long ago). 20 cm. Good condition. Stains and light wear. Dampstains. Marginal repair to last leaf, not affecting text. Stamp and inscription on title page. New leather binding. One of the first siddurim of Nusach Sefarad - the Ashkenazi kabbalistic Arizal rite, which later became the accepted rite in all Chassidic communities.

Stefansky Classics, no. 421.

The Bibliography of the Hebrew Book, no. 182654, lists [7] additional leaves, which do not appear in this copy, nor in the digitized copy on the HebrewBooks website. The NLI copies also do not include these seven leaves.

Opening price: \$700

99. סידור משנת חסידים - אמשטרדם, תקב"ד - סידור האר"י בנוסח ספרד (אשכנזי)

ספר משנת חסידים, עם סידור תפילה בנוסח ספרד (אשכנזי, עם תיקונים בסוגריים לנוסח ספרד), מאת המקובל רבי עמנואל חי ריקי. "והוא סדר תפלה מכל השנה כפי סידור הקדוש והטהור האר"י זצלה"ה". אמשטרדם, [תקב"ד 1764]. דפוס ליב זוסמנש. הסכמות רבי שאול אב"ד אמשטרדם ורבי שאול הלוי אב"ד האג.

עותק חסר. [4], רח, [3], ריג-רל דף. דפים רט-ריב חסרים. במקומם נכרכו דפים קמא-קמג (3 דפים) ממהדורת משנת חסידים, אמשטרדם תק"ב (דפים אלה משלימים בתוכנם את הדפים החסרים. כפי הנראה השלמה זו נעשתה בזמן קדום). 20 ס"מ. מצב טוב. כתמים ובלאי קל. כתמי רטיבות. שיקום בהדבקת נייר בשולי הדף האחרון, ללא פגיעה בטקסט. חותמת ורישום בדף השער. כריכת עור חדשה. מהסידורים הראשונים בנוסח ספרד - נוסח האר"י האשכנזי-קבל, שהפך עם השנים לנוסח התפילה המקובל בכל קהילות החסידות.

סטפנסקי ספרי יסוד, מס' 421.

במפעל הביבליוגרפיה, רשומה 182654, מופיע רישום על עוד [7] דף, שאינם נמצאים בעותק שלפנינו ולא בעותק הסרוק שבמאגר HebrewBooks. גם בעותקי הספרייה הלאומית לא נמצאים שבעת הדפים הנ"ל.

פתיחה: \$700

100. Seder Tikkun Shabbat - Warsaw, 1827 - First Edition

Seder Tikkun Shabbat, Shabbat prayers and songs, prayers for festivals and the High Holidays, Nusach Ashkenaz, Shabbat laws and customs based on musar and kabbalah, and selections on various topics, by R. Moshe of Zaloshin (Działoszyn). Warsaw, 1827. First edition.

In R. Akiva Eger's approbation, which is printed following the preface, he refers to the author as "my friend, friend of G-d, the rabbi who excels in Torah and Chassidism", and praised this composition as "stemming from the heart of a Tzaddik, who loves righteousness".

It must be noted that although the text of the prayers follows Nusach Ashkenaz, the book nevertheless includes the Chassidic additions recited before mincha of Erev Shabbat - Hodu and Patach Eliyahu. The book quotes many teachings from prominent Chassidic leaders, and the author warns in his preface not to omit any sections from the book: "This composition comprises some teachings from authors belonging to the Chassidic sect, as well as some authored by opponents of Chassidism. However, let us not mention this folly and stupidity, and break up the holy Jewish people into two camps". He writes that the dispute between Chassidim and their opponents, which affects the unity of the Jewish people in this world, causes division in the Upper Spheres, as stated in kabbalistic books, and he therefore calls upon the Jewish people to unite with the goal of worshipping G-d wholeheartedly, "How long will we form two groups, two sects... the Chassid mocks the opponent, and the latter scorns the Chassid. And sometimes, the lowest of the low has the audacity to express his opinion on a prominent Chassidic leader, and conversely, the simplest of Chassidim dares to speak against a leading Torah scholar of the generation who opposes Chassidism". R. Moshe of Zaloshin, son of R. Gershon (1789-1831, Encyclopedia L'Chassidut, III, p. 273-276), a leading Polish Tzaddik, father of Rebbe Yaakov Aharon of Zaloshin and R. Yosef Gershon of Dvart (Warta). According to several sources, R. Moshe of Zaloshin was a foremost disciple of the Chozeh of Lublin, but this fact is disputed by Chassidic historians (see

100

Encyclopedia L'Chassidut, III, pp. 273-274). It is an established fact however that the Chozeh of Lublin greatly revered him, going so far as to praise him "from the age of ten he dedicated himself to G-d".

Stamps and inscriptions on the front endpaper (the leaf is torn and lacking).

[12], 21-152, [229] leaves. Lacking 2 leaves (from the Shabbat morning songs and Birkat HaMazon. Missing leaves unnumbered). Approx. 17.5 cm. Overall fair condition. Several leaves in poor condition. 35 leaves of Shabbat morning prayers bound out of place. Tears to title page and several other leaves, affecting text. Lacking text from one torn leaf replaced in handwriting. Stains. Significant wear. Worming. Without binding. Old leather spine, torn.

Stefansky Chassidut, no. 421.

Opening price: \$800

100. סדר תיקון שבת - ווארשא, תקפ"ז - מהדורה ראשונה

ספר סדר תיקון שבת, תפלות וחמירות שבת, תפלות המועדים וימים נוראים, נוסח אשכנז, הלכות והנהגות לשבת על פי מוסר וקבלה, וליקוטים בעניינים שונים, מאת רבי משה מזאלשין. ווארשא, [תקפ"ז] 1827. מהדורה ראשונה.

לאחר ההקדמה נדפסה הסכמת רבי עקיבא איגר הכותב על המחבר: "ידידי, ידיד ה' הרב המופלג בתורה ובחסידות", ועל חיבורו זה כותב "היוצאים מלב צדיק צדקות אהב".

יש לציין שעל אף שהתפלות הן בנוסח אשכנז, נדפסו בספר ההוספות החסידיות הנאמרות לפני מנחה של ערב שבת, "הודו" ו"פתח אליהו".

בספר זה מובאים דברים רבים מגדולי החסידות ובהקדמתו מזהיר המחבר שלא להשמיט דברים מספרו: "שיש כאן בהחיבור הזה איזהו ענינים ממחברים שהיו מכת חסידים וכן ענינים ממחברים מכת מתנגדים. אמנם הם מלהוכיח כסילות ושטות כזה ולעשות לישראל עם קדוש י"ץ שתי אגודות". הוא כותב כי המחלוקת בין חסידים למתנגדים, שעושה פירוד למטה בין אחדות ישראל, עושה ח"ו פירוד למעלה כמוכא בספרי המקובלים, ולכן קורא לעשות אגודה אחת לעשות רצון ה' בלבב שלם, "עד מתי נהיה שתי כיתות שתי אגודות, זה ישר וזה יעקב, זה יכשיר וזה יאסור... החסיד ילעוג על המתנגד ומתנגד על החסיד. ולפעמים ירום לבב של הפחות שבפחותים מן המתנגדים לדבר ערך על גדול תפארת ישראל מן החסידים, וכן פחות שבפחותים מן החסידים לדבר על גדול הדור שבמתנגדים".

הרב הקדוש רבי משה מזאלשין ב"ר גרשון (תקמ"ט-תקצ"א, אנצ' לחסידות, ג', עמ' רעג-רעו), מגדולי צדיקי פולין, אביהם של האדמו"רים רבי יעקב אהרן מזאלושין ורבי יוסף גרשון מדוהארט. לפי מספר מקורות היה רבי משה מזאלושין מגדולי תלמידי "החווה מלובלין", אולם דבר זה שנוי במחלוקת בין כותבי תולדות החסידות (ראה אנצ' לחסידות, ג', עמ' רעג-רעד). עם זאת, ידוע בבירור, כי "החווה מלובלין" החשיבו והעריכו ביותר, ואף התבטא עליו "מגיל עשר קידש עצמו להשם". חותמות ורישומים בדף המגן (הקרוע וחסר בחלקו).

[12], כא-קנב, [229] דף. חסרים 2 דפים [מזמירות שבת ביום ומברכת המזון. אין מספור לדפים החסרים]. 17.5 ס"מ בקירוב. מצב כללי בינוני. מספר דפים במצב גרוע. 35 דפים של תפילת שחרית נכרכו שלא במקומם. קרעים בדף השער ובמספר דפים נוספים, עם פגיעה בטקסט. באחד הדפים הקרועים הושלם הטקסט החסר בכתב-יד. כתמים. בלאי רב. נקיב עש. ללא כריכה. שדרת עור ישנה קרועה.

סטפנסקי חסידות, מס' 421.

פתיחה: \$800

101b

101a

101. סידור תפילה כמנהג אשכנז ופולין - אופנבאך, תקפ"ב - מתנת "סבלונות" לכלה - כריכת עור מקורית מעוטרת בלוחיות ובאבזמי כסף

סדר התפילה כמנהג אשכנז ופולין, עם תרגום והוראות ביידיש. נדפס באופנבאך, תקפ"ב [1822]. כריכת עור, לוחיות ואבזמי כסף (חתום "13") חקוק. [אוסטרו-הונגריה], תקפ"ד [1824]. סידור מעוטרת בלוחיות כסף סגלגלות ובאבזמי כסף נאים. היתן כפי הנראה כמתנת "סבלונות" לכלה בילכה קליפשטיין. על הלוחית שעל הכריכה הקדמית חקוקים שמות החתן והכלה, "דוד בילכה", ועל הלוחית האחורית חקוקה השנה, "תקפ"ד לפ"ק". רישומי לידות, תאריכי פטירה ועוד מופיעים בדפי המגן והכריכה הפנימית, בהם תיעוד תאריך לידתה של "בילכה עשת" (!) ר' דוד קליפשטיין.

[2], רלח, לו, לג-קלו, לו, ח; קטז; טו דף. 19.5 ס"מ. מצב בינוני-טוב. כתמים ובלאי. כתמי רטיבות. כריכת עור, עם אבזמים ולוחיות כסף. אחד האבזמים מנותק ופגום. פגמים וקרעים בשולי הכריכה.

פתיחה: \$400

102. מחזורים - רדלהיים, תקפ"ז - סט בתשעה כרכים

"ספר קרובות הוא מחזור" - סט מחזורים, נוסח אשכנז, עם ביאור ותרגום "אשכנזית" (גרמנית באותיות עבריות). רדלהיים, תקפ"ז 1827.

סט שלם במצב טוב, עם הכריכות והקופסאות המקוריות. תשעה כרכים (פסח; יום שביעי ושמיני של פסח; שבועות; ראש השנה; יום שני של ראש השנה; ערבית יום כיפור; יום הכיפורים; סוכות; שמיני עצרת).

9 כרכים. בין דפי ההסכמות בראש כרך ערבית של יום כיפור, נכרכו טו דפים של תפילת שחרית לשבת ויום טוב. בסופו של הכרך השביעי ליום כיפור נכרכו יב דפים של "שיר היחוד" ו"סדר נשיאת כפים" (נכרכו שלא כסדרם). 19.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים. פגמים קלים. חתימות וחתימות בעלים. כריכות עם שדרות ופיונות מעור. חלק משדרות הכרכים פגומות או חסרות. פגמים בכריכות ובקופסאות.

החלק הרביעי ליום ראשון של ראש השנה, והחלק התשיעי לשמיני עצרת ושמיחת תורה, לא נרשמו במפעל הביבליוגרפיה. על פי מפעל הביבליוגרפיה נדפס הכרך השביעי ליום כיפור בשנת 1828, בעוד ששנת הדפוס המופיעה על דף השער בכרך שלפניו היא 1827, כמו ביתר הכרכים. סטפנסקי ספרי יסוד, מס' 432.

פתיחה: \$400

102

101. Siddur - Offenbach, 1822 - Gift to a Bride - Original Leather Binding, with Silver Plaques and Clasps

Siddur according to German and Polish rites, with Yiddish translation and instructions. Offenbach 1822. Leather binding with engraved silver plaques and clasps (marked "13"). [Austria-Hungary], 1824.

The siddur is decorated with fine silver oval plaques and clasps. The siddur was presumably given as a gift to the bride Bilcha Klippstein, from her groom. The names of the groom and bride are engraved on the front plaque "David Bilcha". The back plaque is engraved with the year "1824".

Birth and death records and other inscriptions on the endpapers and pastedown, including the date of birth of "Bilcha wife of R. David Klippstein".

[2], 238, 36, 33-136, 36, 8; 116; 16 leaves. 19.5 cm. Fair-good condition. Stains and wear. Dampstains. Leather binding, with silver clasps and plaques. One clasp detached and damaged. Damage and tears to edges of binding.

Opening price: \$400

103a

103. אוסף סידורים - כריכות מיוחדות ונאות

• סידור תפלות ישראל, עם תרגום להונגרית. בודפשט, [תרנ"ה] 1895. כריכת קטיפה בגון הזהב, בעלת אבזם פלזי נאה וזוויות פלזי משובצות לוחיות אם הפנינה.

• סידור תפלות ישראל, תפילות לימות החול, לשבתות ולמועדים, עם תרגום לגרמנית, מאת יחיאל מיכל זקש. ברלין, תרמ"ד 1884. כריכת קטיפה נאה בגוון ארגמן, עם פינות מתכת מוזהבות בעבודת פיליג'ין ואבזם מוזהב לסגירה, נתונה בקופסה.

• סידור רב פנינים (קרבן מנחה), סידור לנשים, עם תרגום ופירושים שונים בידיש. דפוס האלמנה והאחים ראם, ווילנא, [תר"ע 1910?]. חסר דף שער שני וכשני דפים באמצע. כרוך עם: ספר תהלים עם מעמדות, דפוס והוצאות האלמנה והאחים ראם, ווילנא, תר"ע (1910). כרוך בכריכת עור ששימשה תחילה כפי הנראה לסידור אחר. בראשה מוטבע שם בעלת הסידור המקורי - "רבקה עטיל בק", בתו של המדפיס ישראל ב"ק. במרכז הכריכה הקדמית מוטבע מראה מקום המקדש בתבניתו המוכרת, ששימש כדגל המדפיס של ישראל ב"ק בשבתו בירושלים. על השדרה מוטבעת הכתובת "סידור קרבן מנחה".

8 סידורים. גודל ומצב משתנים.

פתיחה: \$2500

שמונה סידורים כרוכים בכריכות מיוחדות ונאות:

- סידור תפלות ישראל, לחול, לשבתות ולמועדים, עם תרגום לגרמנית. רדליהיים, [תרמ"ד-תרמ"ה] 1884-1885. כריכת קטיפה תכולה ועליה רקומה בחוטי כסף המשלבת "FM" ולצדה פרחים.
- סידור תפלות ישראל, עם תרגום לגרמנית. וינה, [תרכ"ד] 1864. כריכת קטיפה ארגמנית מעוטרת בזוויות מתכת מוזהבת בדגם פרחוני, באבזם נאה ובאותיות "RS", אף הן ממתכת מוזהבת.
- מחזור לכל מועדי השנה, חלק תשיעי, לחג השבועות, כמנהג פולין, בעהמען, מעהרען ואונגארן, עם תרגום לגרמנית. פעסט, תרל"ג 1873. כריכה בד כתומה מעוטרת בהבלטה ובהטבעה.
- חמישה חומשי תורה, עם חמש מגילות והפטרות לכל השנה, כמנהג כל הקהילות. וינה, [תק"פ] 1820. נתון בכריכת כסף נאה [סוף המאה ה-20 בקירוב], בעלת שני אבזמים. על לוחות הכריכה נראה צבי בתוך מסגרת סימטרית, והשדרה מעוטרת בפרחים.
- אמרי לב, *Pregchiere d'un Cuore Israelita: Raccolta di Pregchiere e di Meditazioni*, אוסף תפילות באיטלקית. טריאסט, [תרכ"ד] 1864. איטלקית. עטיפת משי בהירה, רקומה בחוט זהב; במרכזה המשלבת "MV" וסביבה מסגרת זהרונים מלבנית ודגם צמחי מתפתל רקום בחוטי זהב, החוזרים גם בגב העטיפה. בין דפי הסידור נשמרו פרחים מיובשים, סימניה רקומה, פיסת תחרה, תצלומים ועוד.

102. Machzorim - Rödelheim, 1827 - Set of Nine Volumes

Set of Ashkenaz-rite machzorim, with a commentary and a Judeo-German translation. Rödelheim, 1827. Complete set in good condition, with original bindings and slipcases. Nine volumes (Pesach, 7th and 8th days of Pesach, Shavuot, Rosh Hashanah, second day of Rosh Hashanah, Arvit of Yom Kippur, Yom Kippur, Sukkot, Shemini Atzeret). 9 volumes. 16 leaves of the morning prayers for Shabbat and festivals were bound at the beginning of the Yom Kippur night volume, amongst the approbation leaves. At the end of vol. VII - Yom Kippur, 12 leaves of Shir HaYichud and Birkat Kohanim (bound out of sequence). 19.5 cm. Good condition. Stains. Minor damage. Signatures and owners' stamps. Half-leather bindings. Some spines damaged or lacking. Damage to bindings and slipcases.

Vol. IV - first day of Rosh Hashanah, and vol. IX - Shemini Atzeret and Simchat Torah, are not listed in the Bibliography of the Hebrew Book. Vol. VII - Yom Kippur is listed in the Bibliography of the Hebrew Book as printed in 1828, whilst the imprint on the title page actually states 1827, like in the other volumes. Stefansky Classics, no. 432.

Opening price: \$400

103b

103. Collection of Siddurim - Fine Bindings

Eight siddurim, bound in fine bindings:

- Tefillat Yesharim siddur, for weekdays, Shabbat and festivals, with German translation. Rödelheim, 1884-1885. Light-blue velvet binding, with metallic embroidery of the monogram "FM" and a floral design.
- Tefillot Yisrael siddur, with German translation. Vienna, 1864. Burgundy velvet binding, with gilt floral cornerpieces, a fine clasp and the letters "RS", all in gilt metal.
- Machzor, Part IX - for Shavuot, following the rite of Poland, Bohemia, Moravia and Hungary, with German translation. Pest, 1873. Orange embossed and debossed cloth binding.
- Five Books of the Torah, with the Five Megillot and Haftarat for the year-round, according to the rites of all the communities. Vienna, 1820. In a fine silver binding [ca. late 20th century], with two clasps. A deer is depicted within a symmetric frame on both boards; the spine is decorated with flowers.

- Imrei Lev, Preghiere d'un Cuore Israelita: Raccolta di Preghiere e di Meditazioni - selection of prayers in Italian. Trieste, 1864. Italian. Ivory silk jacket with gold thread embroidery; elaborate sequin and intertwined foliate motif borders on both covers, the front cover monogrammed "MV". Pressed flowers, an embroidered bookmark, a piece of lace, photographs, and more were found between the leaves of the siddur.
- Tefillot Yisrael siddur, with Hungarian translation. Budapest, 1895. Golden velvet binding, with a fine brass clasp and brass corners inlaid with mother-of-pearl plaques.
- Tefilat Yisrael siddur, prayers for weekdays, Shabbat and festivals, with German translation, by Yechiel Michel Sachs. Berlin, 1884. Fine, burgundy velvet binding, with gilt filigree cornerpieces, and a gilt clasp closure; placed in a clamshell box.
- Rav Peninim siddur (Korban Mincha), siddur for women, with Yiddish translation and commentaries.

Vilna: Widow and Brothers Romm, [1910?]. Lacking second title page and two leaves in the middle. Bound with: Tehillim with Maamadot, Vilna: Widow and Brothers Romm, 1910. Placed in a binding which apparently first held a different siddur. The name of the owner of the original siddur is embossed at the top of the front cover - "Rivka Ettel Bak", daughter of the printer Yisrael Bak. The famous depiction of the Temple site - printer's device of Yisrael Bak in Jerusalem, occupies the center of the front board. The inscription "Siddur Korban Mincha" is lettered on the spine.

8 siddurim. Size and condition vary.

Opening price: \$2500

105

105. סדר התרת נדרים וקללות - הספר הראשון שנדפס למען קהילת יהודי בוכארה - רוסיה, תק"פ

סדר התרת נדרים והתרת קללות, ומודעות שונות וסדר התשלוק, כפי מנהג חסידי עיר הקודש ירושלים; נועד לקהילת יהודי בוכארה. [רוסיה, תק"פ 1820].

הספר שלפנינו (שנדפס במקור יחד עם סדר סליחות), הוא הספר הראשון שנדפס במיוחד למענם של יהודי בוכארה. הספר נדפס באזור רוסיה, על ידי רבם הראשון של יהודי בוכארה, רבי פינחס בן רבי יצחק הכהן (שכונה בפיהם "רבי יצחק הגדול"). סדר התרת הנדרים והקללות ויתר התפילות, נדפסו כפי "מנהג חסידי עיר הקודש ירושלים", על פי הנוסח המופיע בספר "דרך החיים" (ליוורנו, תק"נ), שנדפס על ידי שליח ירושלים רבי יעקב משה עייאש.

כה דף. 17.5 ס"מ. מצב בינוני-טוב. כתמים כהים. בלאי קל. קרעים ופגמים בדף האחרון, עם פגיעה קלה בטקסט. רישומים בכתב-יד בדף השער ובדף האחרון. פיסת נייר מודבקת בשער. כריכת עור חדשה. על יהודי בוכארה וספריהם, ומקום ההדפסה המשוער, ראה: א' יערי, קרית ספר, יח, תש"א-תש"ב, עמ' 381, 388. מס' 1; א' יערי, שלוחי ארץ ישראל, ירושלים תשי"א, עמ' 125-126. בקטלוג הספרייה הלאומית מופיעה העיר שקלוב כמקום המשוער בו נדפס הספר.

פתיחה: \$400

104b

104. Likutei Zvi - Vilna and Grodno, 1832 - Bound with Many Leaves Containing Prayers and Confessions by an Unidentified Writer

Likutei Zvi, with Tikun Chatzot, Igeret HaTeshuva and Yesod HaTeshuva. Vilna and Grodno, 1832.

Many handwritten leaves with prayers and confessions for Yom Kippur were bound at the beginning and at the end of the book (including Tefillah Zaka, the Arizal's prayer for Yom Kippur morning, a kabbalistic confession in alphabetical order, and more), text for arrangement of kiddushin (in a different handwriting), and more.

Ownership inscriptions: "Akiva Dov P---ban"; "Akiva Dovber", with his signature in Latin characters. Signatures on last page: "Yaakov Shlomo son of R. Moshe Rothschild".

111 leaves. With approx. 30 handwritten leaves bound at beginning and end of book. 14 cm. Good-fair condition. Stains and wear. Dampstains. Signs of usage. Stamps. New leather binding.

Opening price: \$300

104a

104. ספר לקוטי צבי - וילנא והורודנא, תקצ"ב - כרוך עם דפים רבים ובהם תפילות ויודיים בכתב-יד מכותב לא מזהה

ספר לקוטי צבי, עם תקון חצות, אגרת התשובה ויסוד התשובה. וילנא והורודנא, תקצ"ב 1832.

בתחילתו ובסופו של הספר נכרכו דפים רבים כתובים בכתב-יד, ובהם תפילות ויודיים ליום הכיפורים (תפילה זכה, תפילת הארז"ל לבוקר יום הכיפורים, סדר וידוי קבלי על סדר אותיות הא-ב, ועוד), נוסח לסידור קידושין (בכתב-יד שונה), ועוד.

חתימות בעלים: "עקיבא דוב פ---באן"; "עקיבא דובער" וחתימותיו בלועזית. בעמ' האחרון חתימות: "יעקב שלמה במויה משה רוט שילט".

קיא דף. כרוך בתחילתו ובסופו עם כ-30 דפים כתובים בכתב-יד. 14 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים ובלאי. כתמי רטיבות. סימני שימוש. חותמות. כריכת עור חדשה.

פתיחה: \$300

106. Ahavat HaKadmonim - Siddur Following the Rite of the Jews of Fez - Jerusalem, 1889

Ahavat HaKadmonim - prayers for the year-round, following the rite of the "toshavim" (residents) of Fez (Morocco). Jerusalem, 1889. First edition.

Prayers for weekdays, Shabbat and festivals, following the rite of the original Jewish residents of Fez (the "toshavim"), prior to the influx of Spanish exiles.

In his foreword, the proofreader chronicles the phenomenon of the "toshavim" community in Fez: The Spanish exiles, after resettling in Morocco, continued praying following their original prayer rite, which was quickly adopted by most of the Jewish communities in Morocco. The synagogue of the toshavim in Fez was the only one to conserve the original, ancient prayer rite of Moroccan Jewry. In this edition, this prayer rite was printed for the first time, based on a single manuscript carefully preserved by the cantor of the Fez synagogue.

A ruling (from 1715) was printed on pp. 79b-83b, pertaining to the ownership of the synagogue and the division of its income.

Two title pages, the first one in blue and red ink. Illustrations of holy sites on verso of the second title page and on the final leaf.

Ownership inscriptions (in pencil) on the second title page.

[9], 84 leaves. 18.5 cm. Good condition. Stains. Worming to final two leaves and back cover, not affecting text. Original leather binding. Damage to binding.

Sh. HaLevy, no. 636 (recorded based on the copy of the Ben-Zvi Institute); Stefansky Classics, no. 408.

Opening price: \$300

106

בדפים עט/2-פג/2 נדפס פסק דין (משנת תע"ה), העוסק בבעלות ובחלוקת ההכנסות מבית הכנסת. שני שערים, שער ראשון צבעוני. איורי מקומות קדושים מעבר לדף השער השני ובדף האחרון. רישומי בעלות בעפרון בדף השער השני.

[9], פד דף. 18.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים. פגע עש בשני הדפים האחרונים ובכריכה האחורית, ללא פגיעה בטקסט. כריכת עור מקורית. פגמים בכריכה. ש' הלוי, מס' 636 (גרשם על פי עותק השמור במכון בן-צבי); סטפנסקי ספרי יסוד, מס' 408.

פתיחה: \$300

105. Order of Hatarat Nedarim UKelalot - First Book Published for Bukharan Jewry - Russia, 1820

Order of Hatarat Nedarim UKelalot (annulment of vows and curses), various declarations and the order of Tashlich, according to the rite of the pious men of Jerusalem; prepared for Bukharan Jewry. [Russia, 1820].

This book (originally printed together with Selichot), is the first book printed specially for Bukharan Jewry. The book was printed in Russia, by the first rabbi of Bukhara, R. Pinchas son of R. Yitzchak HaKohen (known as "R. Yitzchak HaGadol"). The order of Hatarat Nedarim UKelalot and other prayers were printed according to "the rite of the pious men of Jerusalem", based on the text found in the book Derech HaChaim (Livorno, 1790), published by the emissary of Jerusalem, R. Yaakov Moshe Ayash.

25 leaves. 17.5 cm. Fair-good condition. Dark stains. Light wear. Tears and damage to final leaf, slightly affecting text. Handwritten inscriptions on title page and final leaf. A small piece of paper pasted upon title page. New leather binding.

Regarding Bukharan Jewry and their books, and the presumed place of printing of this book, see: A. Yaari, Kiryat Sefer, 18, 1941-1942, pp. 381, 388, no. 1; A. Yaari, Sheluchei Eretz Israel, Jerusalem 1951, pp. 125-126.

The NLI catalog lists Shklow as the supposed place of printing of the book.

Opening price: \$400

106. ספר אהבת הקדמונים - סידור תפלה כמנהג יהודי פאס - ירושלים, תרמ"ט

ספר אהבת הקדמונים - סידור תפלות מכל השנה, כמנהג "ק"ק התושבים" בפאס (מרוקו). ירושלים, תרמ"ט [1889]. מהדורה ראשונה.

תפילות לימות החול, לשבתות ולמועדים, כפי מנהגם המקורי של יהודי פאס ("התושבים"), טרם בואם של מגורשי ספרד.

בהקדמת המגיה מתואר סיפורה של קהילת "התושבים" בפאס: כאשר הגיעו מגורשי ספרד אל מרוקו, הם המשיכו להתפלל בנוסח תפילתם המקורי, אשר אומץ במהרה על ידי מרבית הקהילות היהודיות שבמרוקו. בית הכנסת של "התושבים" בפאס הוא היחיד בו נשמר נוסח התפילה הישן והמקורי של יהודי מרוקו. במהדורה שלפנינו נדפס נוסח זה לראשונה, על פי כתב-יד יחידי שנשמר בקפידה על ידי חזן בית הכנסת שבפאס.

107b

וביאורים שנדפסו. האדמו"ר רבי שמואל אבא מויכלין התפלל כל ימיו בסידור רבי שבתי (להב אש, פטרקוב תרצ"ה, עמ' 28). הסבא קדישא רבי ישראל מרוזין היה מתפלל את תפילותיו מסידור רבי שבתי שהיה כתוב בכתב-יד קדשו של המחבר. מסופר שלאחר שעקר הרב הקדוש מרוזין לסדיגורה, "שאל תמיד בלי הרף מאת כל האנשים העומדים לפניו, כי יתאמצו להביא לו את הסידור אשר שכח בעיר יאס, יען כי הוא כתב-יד של הצדיק מו"ה

107a

כי אם בנוסח הארז"ל דפוס לבוב [=תקמ"ח, סידור רבי אשר] או בסידורו של רבי שבתי, ולא בנוסחאות האחרות שבסידורים החדשים". עוד מובא שם בשמו של רבי בנימין זאב מבאלטא - תלמידו המובהק של רבי פנחס מקוריץ: "...סידור של רבי שבתי ז"ל הוא גם כן סידור שלנו" [של תלמידו רבי פנחס מקוריץ]. המגיד מקוויניץ, ה"עטרת צבי" מיידיטשוב וה"מנחת אלעזר" ממונקאטש למדו ועיינו בסידור רבי שבתי, ועיטרוהו בהגהות

107. סידור רבי שבתי מרשקוב, תלמיד הבעל שם טוב - קוריץ, תקנ"ד - מהדורה ראשונה

"סדר תפלה מכל השנה", עם כוונות האר"י, תפילות לחול, שבת ומועדים, נוסח ספרד, בעריכת המקובל רבי שבתי מרשקוב - תלמיד הבעל שם טוב. קוריץ, [תקנ"ד 1794]. מהדורה ראשונה. שני כרכים.

בסידור זה מופיעים לראשונה כוונות ומנהגים מרבינו ישראל בעל שם טוב, רבו המובהק של עורך הסידור רבי שבתי מרשקוב. בשער הספר נזכר כי נוספו בו: "יחודי[ן] של האלקי קדוש הבעש"ט אשר שמו נודע בכל קצוי ארץ". בסידור זה נדפס לראשונה המנהג שחיידש הבעש"ט לומר בשעת הדלקת נרות חנוכה "ויהי נועם ו"ישוב בסתר" שבעה פעמים: "ובשם מורי ריב"ש נר"ו לאמר ז"פ [=ד' פעמים] ויהי נועם וישוב בסתר כפשוטו, והיה נוהג לומר ג"כ בימים נוראים ובכל עת צרה שלא תבא..." (כרך א, דף שלח"2). כמו כן הוא המקור למנהג הבעש"ט שיש להימנע מדברי חולין בליל שבעות עד לאחר הקדושה שבמוסף: "בשם מורי נר"ו צריך לזוהר מאד אחר התיקון שעשה בלילה שלא יפסיק בשום שיחה בטילה עד אחר שאומר במוסף קדושת[ן] כתת..." (כרך ב, דף נב/2). עוד מוזכר שם בעמ' שלפניו: "קבלתי ממורי נרו כחל שבעות ביום... שיכוין בשעת אמירת עשרת הדברות..." כמו כן הוא מביא כוונות "ממורי נר"ו שיש לכוון בשעת הלימוד באשמורת הבוקר, וכן כוונות להתרת נדרים.

הסידור ומחברו התקדשו ונערצו ביותר בקהילות החסידים, ובעיקר אצל גדולי החסידות. בספר "סדר הדורות החדש" (מהדורת סאטמר תש"א, דף יט/1) נכתב: "הרב מ' שבתי ראשקויער ז"ל המקובל האלקי חיבר סידור עם כוונת האר"י, והוא נדפס זה זמן רב, והוא יקר במציאות..." (הדברים נכתבו בשנת תרכ"ה). מיכאל לוי רודקינון כותב בספרו "תולדות עמודי החב"ד" (קניגסברג תרל"ו, עמ' 31-32) כי כאשר ערך האדמו"ר הזקן רבי שניאור זלמן מלאדי את סידור התפלה שלו "בחר לו מסדורי האר"י ז"ל הנדפסים את סידור ר' שבתי שעפטייל מראשקוב... ועפ"י רוב לקח נוסח התפילה מסידור ר' שבתי ראשקויער בסדור התפלה שלי". בספר אמרי פנחס השלם (א, עמ' רכג-רכד) מובא בשם רבי יעקב שמעון בנו של הרד"ק רבי פנחס מקוריץ: "אין להתפלל

107c

107d

שבתי וצ"ל מראשקוב... וכן היה אשר הביאו לפניו את הסידור לסאדיגורא, וכאשר הגיע לידו הקדושה אמר בזה הלשון: דער סידור איז מייך לעבען [=הסידור הזה הוא החיים שלי] (ישועות ישראל, פאדגורזע תרס"ד, ב, עמ' מט).

המקובל האלוקי רבי שבתי ב"ר צבי הירש מרשקוב (נולד לפני ת"פ ? - נפטר בין השנים תקמ"א-תקמ"ד), תלמידו של רבינו ישראל בעל שם טוב וסופרו של רבו הבעש"ט. יש אומרים כי היה גם תלמידו של רבינו דוב בער המגיד ממזריטש. ידוע כי הצדיק רבי מאיר מפרמישלן הראשון שימש כמלמד בביתו, ומספרים כי באותם ימים נסע אליהם הבעש"ט, כדי לפעול יחד ולבטל ע"י ייחודים וכוונות את כוחה של כת הפרנקיסטים שהתפשטה אז. נודע כמעתיק מומחה ועורך של כתבי-יד, במיוחד כתבי קודש

מתורת האר"י ותלמידיו. כך לדוגמה, בספר "פרי עץ חיים" [לרבי חיים ויטאל] שנדפס בקוריק תקמ"ה, ובו הוספות רבות מגורי האר"י שלא נמצאו במהדורה הראשונה, נכתב: "אלה מוסיף על הראשונים אשר יגענו ומצאנו ספר פע"ח מוגה מאד המועתק מכתבת יד של הרב המנוח החסיד המקובל מו"ה שבתי ראשקובר ז"ל אשר כל כתביו בחזקת מתוקן כנודע שמו באיתן מושבו והמפורסמת א"צ ראי'ה[ח]...". מסופר כי הבעש"ט ביקש מרבי שבתי להעתיק עבורו את חיבורו של המקובל רבי העשיל צורף, "ונתן לו להעתיקו ולא גרמה הזמן עד שנתבקש הרב הריב"ש [רבי ישראל בעל שם] בישיבה של מעלה". על גודל קדושת כתביו של רבי שבתי מספרים מעשה מופלא בשם הרב מאונוניא כי פעם נפל בשוגג כתב-יד של סידור רבי שבתי לתוך תנור אש, ומבלי

שידעו הציתו עליו אש במשך החורף כולו, ובכל זאת נשרפו ממנו רק הגליונות החלקים והשאר נותר קיים בשלמותו. שנת לידתו ופטירתו לוטים בערפל. רבי שבתי העמיד אחריו שושלת מפוארת של צדיקים ואדמו"רים מצאצאיו. ביניהם, בנו האדמו"ר רבי יוסף - תלמיד רבי פנחס מקוריץ, נכדו - האדמו"ר רבי שלמה זלמינא מרשקוב, נינו - רבי שבתי [השני] מרשקוב, ועוד (סידור רבי שבתי, מהד' ירושלים תשס"ח, "תולדות רבינו").

סידור זה שלפנינו בנוי על המהדורות הקודמות של סידורי האר"י האשכנזיים. הסידור הראשון שנדפס בזולקווא בשנת תקמ"א, נערך על-ידי המקובל רבי אריה ב"ר אברהם מזולקווא, בהסכמת חכמי ומקובלי הקלוי בבראד. הנוסח והכוונות נערכו במהדורה ההיא על פי הספרים משנת חסידים ופרי עץ חיים. לאחר מכן נדפס בלבוב "סידור רבי אשר" בשנת תקמ"ח, שנערך על ידי רבי אשר מרגליות ממעז'יבו' - תלמידו של רבי חיים צאנזר מבראד. במהדורת לבוב תקמ"ח הוגהו ותוקנו השיבושים שנפלו במהדורה הראשונה, וכן נוספו בו הוספות ע"פ ספרים נוספים המיוסדים על כתבי האר"י: עץ חיים, ספר היחודים, מחברת הקודש, וכן "מסידור של הגאון המקובל החסיד המפורסם איש אלקים מו' שבתי זללה"ה מק"ק ראשקאב" [הסידור שלפנינו שהיה עדיין בכתב-יד] (מהקדמת רבי אשר מרגליות לסידור). בסיס הסידור שלפנינו הוא כאמור הסידור שנדפס בזולקווא תקמ"א, שעליו הוסיף רבי שבתי עוד הוספות חשובות מכתבי האר"י.

שני כרכים. כרך ראשון: רלו, רמא-רמח, רנג-רנו, [1], רנו-רסג, רסא-שמד דף. חסרים שני הדפים הראשונים (הושלמו בצילום). ללא [1] דף בין דפים רסג ו-רסא שכנראה צורף רק לחלק מן הטפסים, ובו תהלים מזמור קו, למנחה של שבת, והמאמר מן הוזהר "כגונא דאינון מתיחדין לעילא" לקבלת שבת. כרך שני: סב, צט דף. כרך ראשון: 17 ס"מ. כרך שני: 18.5 ס"מ. מצב משתנה בין הדפים. דפים רבים במצב טוב-בינוני. חלק מן הדפים במצב בינוני. כתמי ובלאי. כתמי רטיבות. עקבות רטיבות עם סימני פטריה. סימני שימוש. נזקי עש משוקמים. פגמים. קרעים משוקמים בהדבקות ומילוי נייר בשולי דפים רבים במקומות שונים בשני הכרכים, לעיתים עם פגיעות קלות וחסרון קל בטקסט (דפים רבים עברו שיקום). דפים א-ב בכרך הראשון, ושלושת הדפים האחרונים בחלק השני עם קרעים רבים ופגמים משוקמים במילויי נייר רבים. כריכות עור חדשות, נתונות במארו תואם מחופה עור. בכרך הראשון, דף רכה/2: חותמת המקובל רבי "אהרן אברהם סלאטקי בעה"ק ירושלם תובב"א".

סטפנסקי חסידות, מס' 412; סטפנסקי ספרי יסוד, מס' 426.

פתיחה: \$20,000

the holy kabbalist, composed a siddur with the kavanot of the Arizal, and it was printed a long time ago, and it is very rare..." (this was written in 1865). Michael Levi Rodkinson writes in his book *Toldot Amudei HaChabad* (Königsberg 1876, pp. 31-32) that when Rebbe Shneur Zalman of Liadi compiled his siddur "he chose the siddur of R. Shabtai Sheftel of Rashkov from amongst the printed siddurim of the Arizal... and for the most part, he based the text of the prayers in his siddur on the siddur of R. Shabtai Rashkover". Imrei Pinchas HaShalem (I, pp. 223-224) quotes R. Yaakov Shimon son of R. Pinchas of Korets: "One must only pray from the rite of the Arizal printed in Lviv (=1788, R. Asher's siddur) or from the siddur of R. Shabtai, and not from other editions of the new siddurim". It also brings the words of R. Binyamin Ze'ev of Balta - close disciple of R. Pinchas of Korets: "...the siddur of R. Shabtai is also one of the siddurim we use". The Maggid of Kozhnitz, the Ateret Tzvi of Ziditchov and the Minchat Elazar of Munkacs studied the siddur of R. Shabtai in depth, and annotated it with glosses and commentaries which were later printed. Rebbe Shmuel Abba of Zichlin prayed his entire life from the siddur of R. Shabtai (Lahav Esh, Piotrkow 1935, p. 28). R. Yisrael of Ruzhin would always pray from the copy of R. Shabtai's siddur actually handwritten by the author. Reputedly, after R. Yisrael of Ruzhin moved to Sadigura, "he constantly asked the people around him to make the effort to go bring him the siddur which he left in Iași, since it was handwritten by R. Shabtai... and when they finally brought the siddur to Sadigura, he exclaimed 'This siddur is my life!'" (Yeshuot Yisrael, Podgórze 1904, II, p. 49). The kabbalist R. Shabtai son of R. Tzvi Hirsh of Rashkov (Raşcov; b. before 1720? - d. 1781-1784) was a disciple of R. Yisrael Baal Shem Tov and the latter's sofer. Some say that he was the disciple of R. Dov Ber, the Maggid of Mezeritch. R. Meir of Premishlan the first served as a teacher of young boys in the home of R. Shabtai, and reputedly, the Baal Shem Tov

went to visit them, so that they could together make efforts, through Yichudim and kavanot, to cancel the influence of the Frankist movement which had broadened at that time. R. Shabtai was known as an expert copyist and editor of manuscripts, especially holy manuscripts of the teachings of the Arizal and his disciples. Thus for instance, *Pri Etz Chaim* (by R. Chaim Vital), printed in Korets 1785, contains many additions from the disciples of the Arizal which were not included in the first edition: "This comes to improve upon the first, since we toiled and found a very accurate *Pri Etz Chaim*, copied by R. Shabtai Rashkover, whose writings are all considered perfect...". Reputedly, the Baal Shem Tov asked R. Shabtai to copy for him the composition of the kabbalist R. Heshel Tzoref, "and he gave it to him to copy, and the time was not ripe, until R. Yisrael Baal Shem was summoned to the Heavenly academy". A wondrous story is related regarding the exceptional holiness of the writings of R. Shabtai, in the name of the rabbi of Otyniyia. Once, a manuscript of the siddur of R. Shabtai mistakenly fell into the fireplace without anyone realizing. The fire burnt on it throughout the entire winter, and nevertheless, only the blank leaves of the manuscript got consumed, the rest remained completely intact. R. Shabtai's year of birth and death are shrouded in mystery. He left behind an illustrious dynasty of Tzaddikim and rebbes, including his son Rebbe Yosef - disciple of R. Pinchas of Korets, his grandson - Rebbe Shlomo Zalmina of Rashkov, his great-grandson - R. Shabtai (the second) of Rashkov, and others (Siddur R. Shabtai, Jerusalem 2008 - biography of the author). This siddur is based upon previous editions of Ashkenazic siddurim of the Arizal. The first Arizal siddur, printed in Zhovkva in 1781, was compiled by the kabbalist R. Aryeh son of R. Avraham of Zhovkva, with the approbation of the Torah scholars and kabbalists of the Brody Kloiz. Subsequently, R. Asher's siddur was printed in Lviv, 1788, compiled by R. Asher Margolies of Mezhibuzh - disciple of

R. Chaim Sanzer of Brody. In the Lviv 1788 edition, errors which crept into the first edition were corrected, and additions based on other books of the writings of the Arizal were added: *Etz Chaim*, *Sefer HaYichudim*, *Machberet HaKodesh*, as well as "the siddur of the great kabbalist, the renowned Chassid, the G-dly man R. Shabtai of Rashkov" (this siddur was then still in manuscript; from R. Asher Margolies' preface to his siddur). R. Shabtai's siddur is thus built upon the siddur printed in Zhovkva 1781, to which R. Shabtai added further important additions from the writings of the Arizal.

Two volumes. Vol. I: 236, 241-248, 253-256, [1], 257-263, 261-344 leaves. Lacking first two leaves (replaced in photocopy). Without [1] leaf between leaves 263 and 261, presumably included in some copies only, with Psalm 107, for Mincha of Shabbat, and the passage from the Zohar "Kegavna" for Kabbalat Shabbat. Vol. II: 62; 99 leaves. Vol. I: 17 cm. Vol. II: 18.5 cm. Condition varies. Many leaves in good-fair condition. Some leaves in fair condition. Stains and wear. Dampstains. Traces of past dampness with mold. Signs of use. Worming, repaired. Damage. Marginal tears to many leaves in various places in both volumes, occasionally slightly affecting text with some minor loss, repaired with paper (many leaves were restored). Many tears and damage to leaves 1-2 of vol. I and final 3 leaves of vol. II, repaired with paper. New leather bindings, placed in a matching leather-covered slipcase.

On p. 225b of the first volume, stamp of the kabbalist R. "Aharon Avraham Slotki, Jerusalem".

Stefansky Chassidut, no. 412; Stefansky Classics, no. 426.

Opening price: \$20,000

107. Siddur of Rabbi Shabtai of Rashkov, Disciple of the Baal Shem Tov - Korets, 1794 - First Edition

"Prayers for the year-round", with kavanot of the Arizal, prayers for weekdays, Shabbat and festivals, Nusach Sefard, compiled by the kabbalist R. Shabtai of Rashkov - disciple of the Baal Shem Tov. Korets, [1794]. First edition. Two volumes.

This siddur is the first to contain kavanot and customs of R. Yisrael Baal Shem Tov - prime teacher of the compiler of this siddur, R. Shabtai of Rashkov. The title page states that "Yichudim from the G-dly and holy Baal Shem Tov, whose name is renowned throughout the world" were added to this siddur. Additionally, this siddur is the first to feature the custom of reciting Viyehi Noam and Yoshev BeSeter Elyon seven times at the Chanukah candle lighting ceremony, which the Baal Shem Tov innovated: "And in the name of my teacher R. Yisrael Baal Shem, one should say seven times Viyehi Noam and Yoshev BeSeter in the ordinary way, and he would also recite these Psalms during the High Holidays and at any time of trouble..." (vol. I, p. 336b). Likewise, this is the source of the Baal Shem Tov's custom of refraining from idle talk on Shavuot night until after the Kedushah prayer of Mussaf: "In the name of my teacher, one must be very careful after the Tikkun in the night, not to interrupt with any mundane talk, until after Kedushah in Mussaf..." (vol. II, p. 52b). The page before states: "I received from my teacher, that when Shavuot falls on... one should focus during the reading of the Ten Commandments...". Likewise, he quotes kavanot "from my teacher, which one should focus on during the time of learning early in the morning, as well as kavanot for Hatarat Nedarim (annulment of a vow).

The siddur and its holy author were deemed holy and highly regarded by Chassidim, and especially by great Chassidic leaders. Seder HaDorot HaChadash (Satmar 1941, p. 19a) states: "R. Shabtai Rashkover,

108. שו"ת מאיר נתיבים - מאת רבי מאיר מרגליות, תלמיד הבעש"ט - מהדורה ראשונה - פולנאה, תקנ"א-תקנ"ב - שני חלקים

ספר שו"ת אור עולם - מאיר נתיבים, שני חלקים, תשובות בהלכה, ופולפולים על פרשיות התורה, מאת רבי מאיר מרגליות אב"ד לבוב ואוסטרהא. פולנאה, [תקנ"א-תקנ"ב 1791-1792]. מהדורה ראשונה.

הסכמות רבות מגדולי החסידות: רבי לוי יצחק מברדיטשוב, רבי אשר צבי מאוסטרהא ובית דינו, רבי יצחק יוסף מפולנאה, רבי זוסיא מאניפולי, ורבי מאיר מקונסטנטין בן היעב"ץ. המחבר רבי מאיר מרגליות (תס"ז בערך-תק"ט), מגדולי תלמידי הבעש"ט, וממקורביו הראשונים, עוד טרם נודע והתפרסם בעולם. רבי מאיר נחשב ל"תלמיד חבר" של הבעש"ט והוא מזכיר את הבעש"ט בכמה מקומות בספריו בתארים "מורי" ו"ידידי". בספרו "סוד יבין ובעז" (אוסטרהא, תקנ"ד) כותב הוא על מדרגת לימוד תורה לשמה "...כאשר הזהירו אותי לזה מורי הגדולים בתורה ובחסידות, ובראשם ידידי הרב החסיד מופת הדור מוהר"ר ישראל בעל שם טוב... ומילדותי מיום שנתחברתי בדביקות אהבה עם מורי ידידי הרב החסיד מו"ה ישראל בעל שם טוב... ידעתי נאמנה שזה היו הנהגותי בקדושה ובטהרה, ברוב חסידות ופרישות וחכמתו, צדיק באמונתו יחיה, דמטמירין גליין ליה, כבוד ה' הסתר דבר". בנו רבי בצלאל, ממלא מקומו ברבנות אוסטרהא, כתב בהסכמתו לספר "שבחי הבעש"ט" (מהדורת ברדיטשוב תקע"ה): "...וכפי ששמעתי מפה קדוש אדוני אבי... שהוא היה מילדותו אפרו ממחצרי חקלא חבורה קדישא מאילנא דחיי עם הבעש"ט ז"ל, ומרגלה בפומה דר' מאיר שהרבה לספר בשבחיו...".

רבי מאיר מרגליות כיהן ברבנות בערים הורודנקה, לבוב (מתק"ד) ואוסטרהא (מתקל"ז), והיה מגדולי וחשובי הרבנים בדורו. בשנת תקל"ו קיבל מינוי רשמי מאת מלך פולין, סטניסלאב אוגוסט פוניאטובסקי, ובו אישור והודעה למפרע לרבני הגלילות ההם, שכבר בשנת תקכ"ו התמנה רבי מאיר, על ידי בית המלוכה, לרב הראשי של אוקראינה (כתב הרבנות, באותיות מוחזקות, השתמר עד לימינו בארכיון דובנוב בניו-יורק). ה"מאיר נתיבים" היה מחבר פורה בנגלה ובנסתר, בהלכה ובדרוש. לאחר פטירתו נערכו כתביו והובאו לדפוס ע"י בניו. סדרת הספרים נקראו בשם "אור עולם". ספרו זה "מאיר נתיבים", שני חלקים, הוא ספרו הראשון שנדפס. בראש הספר נדפסו הסכמות נלהבות מגדולי החסידות, בהם, רבי לוי יצחק מברדיטשוב, רבי זושיא מאניפולי וה"אהבה ישראל" מאפטא. בהקדמת הספר נדפסו מחידושי של רבי לוי יצחק מברדיטשוב על מסכת פסחים. בהקדמת הספר (ד/ו) כותבים בני המחבר: "מחמת גודל חבת הקודש שיש לכבוד ש"ב דנ"ו [=שאר] בשרנו נכד דודנו וקננו הגאון החסיד איש אלקי"ם] קדוש יאמר לו

108a

מ"ו לוי יצחק נ"י, אב"ד דק"ק ברדיטשוב יצ"ו, לחיבור טהרה ותורה של כבוד א"א מנ"ח הגאון המחבר, ראוי להזכיר מחידושי תורה שלו אפס קצוה". בשמונת הדפים האחרונים של הספר, נדפסו חידושים על מסכת ברכות, מאת אחי המחבר, רבי יצחק דוב בער מרגליות אב"ד יאולובין, מתלמידיו המובהקים של הבעש"ט. חותמות וחתומות שונות. חותמות עתיקות: "אהרן יוסף יופא בהרבני משה ז"ל מפאלנאה". בכותרת דף ס חתימה עתיקה: "יוסף אהרן כהנא". בדף כ"א/2 הגהה ותיקון בכתב-יד.

[2], ג-ל, לג-צו דף; [1], ג-נו דף (מספור דפים משובש). 33 ס"מ. מצב משתנה, רוב הדפים במצב טוב עד טוב-בינוני. כתמים, בלאי וקרעים (עם הדבקות נייר ישנות). בשני הדפים הראשונים פגמים (משוקמים). במספר דפים כתמים קשים וזקני עש. כריכה חדשה. סטפנסקי חסידות, מס' 313.

פתיחה: \$1800

109

108b

108. Responsa Meir Netivim - By Rabbi Meir Margolies, Disciple of the Baal Shem Tov - First Edition - Polonne, 1791-1792 - Two Parts

Responsa Or Olam – Meir Netivim, two parts, halachic responsa, and pilpul on the weekly Torah portions, by R. Meir Margolies Rabbi of Lviv and Ostroh. Polonne, [1791-1792]. First edition. Many approbations by great Chassidic leaders: R. Levi Yitzchak of Berditchev, R. Asher Tzvi of Ostroh and his beit din, R. Yitzchak Yosef of Polonne, R. Zusha of Anipoli and R. Meir of Konstantin, son of the Yaavetz. The author, R. Meir Margolies (ca. 1707?-1790), was a leading disciple of the Baal Shem Tov, and one of the first to cleave to him, even prior to the Baal Shem Tov becoming famous. R. Meir is considered a "colleague-disciple" of the Baal Shem Tov and mentions him in several places as "my teacher" and "my friend". In his book Sod Yachin UBoaz (Ostroh, 1794), he writes of "my teachers, prominent in Torah and Chassidism, headed by my friend the pious R. Yisrael Baal Shem Tov... and from my youth, when I attached myself with bonds of love to my teacher and friend R. Yisrael Baal Shem Tov... I knew with absolute certainty that

his conduct was in holiness and purity, piety and ascetism... occult matters were revealed to him...". R. Meir Margolies served as rabbi of Horodenka, Lviv (from 1754) and Ostroh (from 1777), and was a leading and prominent rabbi in his times. In 1776, he received an official nomination from the King of Poland, Stanislaw August Poniatowski, notifying the rabbis of those provinces of R. Meir's appointment by the royal court, retroactively from 1766, as Chief Rabbi of Ukraine (the rabbinical appointment, in gilt lettering, is preserved until this day in the Dubnow archives in New York). The Meir Netivim was a prolific author in both revealed and esoteric realms of the Torah, in Halacha and in homily. After his passing, his writings were arranged and published by his sons. The series of books was entitled Or Olam. This book, Meir Netivim in two parts, was the first book to be published. The book bears enthusiastic approbations by Chassidic leaders, including R. Levi Yitzchak of Berditchev, R. Zusha of Anipoli and the Ohev Yisrael

of Apta. The preface contains novellae by R. Levi Yitzchak of Berditchev on Tractate Pesachim. The last eight leaves of the book are comprised of novellae on Tractate Berachot by the brother of the author, R. Yitzchak Dov Ber Margolies, Rabbi of Yazlowitz, a close disciple of the Baal Shem Tov. Various stamps and signatures. Early stamps: "Aharon Yosef Yuspa son of R. Moshe of Polonne". The heading of leaf 60 bears an early signature: "Yosef Aharon Kahana". A handwritten correction and a gloss appear on p. 21b. [2], 3-30, 33-97 leaves; [1], 3-56 leaves (mispagination). 33 cm. Condition varies, most leaves in good to good-fair condition. Stains, wear and tears (with old paper repairs). Damage to first two leaves (repaired). Significant stains and worming to several leaves. New binding. Stefansky Chassidut, no. 313. Opening price: \$1800

109. ספר "אור עולם - הדרך הטוב והישר" - מאת רבי מאיר מרגליות בעל "מאיר נתיבים", תלמיד הבעש"ט - פולנאה, תקנ"ה

תקע"ה): "...וכפי ששמעתי מפה קדוש אדוני אבי... שהוא היה מילדותו אחד ממחזדי חקלא חבורה קדישא מאילנא דחיי עם הבעש"ט ז"ל, ומרגלה בפומה דר' מאיר שהרבה לספר בשבחו...". רבי מאיר מרגליות כיהן ברבנות בערים הורודנקה, לבוב (מתק"ד) ואוסטרהא (מתקל"ז), והיה מגדולי וחשובי הרבנים בדורו. בשנת תקל"ו קיבל מינוי רשמי מאת מלך פולין, סנטיסלאב אוגוסט פוניאטובסקי, ובו אישור והודעה למפרע לרבני הגלילות ההם, שכבר בשנת תקכ"ו התמנה רבי מאיר, על ידי בית המלוכה, לרב הראשי של אוקראינה (כתב הרבנות, באותיות מוחזקות, השתמר עד לימינו בארכיון דובנוב בניו-יורק).

[2], ג-מ דף. 19.5 ס"מ. נייר איכותי. מצב טוב. קרע במרכז ראש דף השער, עם חסרון קטן. חיתוך דפים עם פגיעות בכותרות בדפים לא-לב. כריכת בד חדשה. סטפנסקי חסידות, מס' 169.

פתיחה: \$800

שביקש מאביו לסכם לו בקצרה את ארבעת חלקי השולחן ערוך. רבי מאיר כתב שיר אקרוסטיכון ארוך, על פי סדר א"ב ועל פי שמו "מאיר" ושם בנו "שאל". בשיר זה כלל את כל הדינים וההנהגות של ארבעת חלקי השולחן ערוך ותרי"ג המצוות. המחבר רבי מאיר מרגליות (תס"ז בערך-תק"נ), מגדולי תלמידי הבעש"ט, וממקורביו הראשונים, עוד טרם נודע והתפרסם בעולם. רבי מאיר נחשב ל"תלמיד חבר" של הבעש"ט והוא מזכיר את הבעש"ט בכמה מקומות בספריו בתארים "מורי" ו"ידידי". בספרו "סוד יכין ובונו" (אוסטרהא, תקנ"ד) כותב הוא על מדרגת לימוד תורה לשמה "...כאשר הזהירו אותי לזה מורי הגדולים בתורה ובחסידות, ובראשם ידידי הרב החסיד מופת הדור מוהר"ר ישראל בעל שם טוב... ומילדותי מיום שנתחברתי בדביקות אהבה עם מורי ידידי הרב החסיד מו"ה ישראל בעל שם טוב... ידעתי נאמנה שזה היו הנהגותיו בקדושה ובטהרה, ברוב חסידות ופרישות וחכמתו, צדיק באמונתו יחיה, דמטמין גליין ליה, כבוד ה' הסתר דבר". בנו רבי בצלאל, ממלא מקומו ברבנות אוסטרהא, כתב בהסכמתו לספר "שבחי הבעש"ט" (מהדורת ברדיטשוב

ספר "אור עולם - נר הרביעי - הדרך הטוב והישר", שיר ארוך הכולל הנהגות טובות ודינים ומסכם בקצרה את ארבעת חלקי השולחן ערוך ותרי"ג מצוות, מאת רבי מאיר מרגליות אב"ד לבוב ואוסטרהא בעל "מאיר נתיבים". פולנאה, [תקנ"ה 1795]. מהדורה ראשונה.

"הסכמות גאוני ארץ": רבי מאיר מקונסטנטין בן היעב"ץ, רבי לוי יצחק מברדיטשוב, רבי אברהם יהושע העשיל אב"ד קולבסוב [לימים, הרב מאפטא], ועוד.

ה"מאיר נתיבים" היה מחבר פורה בנגלה ובנסתר, בהלכה ובדרוש. לאחר פטירתו נערכו כתביו והובאו לדפוס ע"י בניו. סדרת הספרים נקראה בשם "אור עולם": ספר השו"ת "מאיר נתיבים - אור עולם", ב' חלקים - "הנר הראשון" ו"הנר השני" (פולנאה, תקנ"א-תקנ"ב); ספר הצוואה "סוד יכין ובונו" - אור עולם הנר השלישי, עם הרבה עניני קבלה וחסידות עמוקים (אוסטרהא, תקנ"ד); והספר שלפנינו "הדרך הטוב והישר", שהוא "הנר הרביעי" מסדרת הספרים "אור עולם".

חיבור זה נכתב ע"י המחבר, כתשובה לבנו רבי שאול מרגליות,

109. Or Olam, HaDerech HaTov VebaYashar - By Rabbi Meir Margolies, Author of Meir Netivim, Disciple of the Baal Shem Tov - Polonne, 1795

Or Olam – Fourth Light – HaDerech HaTov VebaYashar (the good and straight path), a long poem composed of good practices and laws, briefly summarizing the four parts of the Shulchan Aruch and the 613 commandments, by R. Meir Margolies, Rabbi of Lviv and Ostroh, author of Meir Netivim. Polonne, [1795]. First edition.

"Approbations of great Torah scholars": R. Meir of Konstantin - son of the Yaavetz, R. Levi Yitzchak of Berdichev, R. Avraham Yehoshua Heshel Rabbi of Kolbuszowa (later, the Rabbi of Apta), and others. The Meir Netivim was a prolific author in both revealed and esoteric realms of the Torah, in halacha and in homily. After his passing, his writings were arranged and published by his sons. The series of books was entitled Or Olam: Responsa Meir Netivim - Or Olam, two parts – First Light and Second Light (Polonne, 1791-1792); Sod Yachin UBoaz - Or Olam, Third Light, his will with many profound kabbalistic and Chassidic matters (Ostroh, 1794); and this book, HaDerech HaTov VebaYashar, the Fourth Light of the Or Olam series.

This composition was written by the author in response to a request by his son R. Shaul Margolies that he briefly summarizes the four parts of the Shulchan Aruch. R. Meir wrote a long acrostic poem, in alphabetical order, forming also his name Meir and the name of his son Shaul. The poem contains all the laws and practices of the four parts of the Shulchan Aruch and the 613 commandments.

The author, R. Meir Margolies (ca. 1707?-1790), was a leading disciple of the Baal Shem Tov, and one of the first to cleave to him, even prior to the Baal Shem Tov becoming famous. R. Meir is considered a "colleague-disciple" of the Baal Shem Tov and mentions him in several places as "my teacher" and "my friend". In his book Sod Yachin UBoaz (Ostroh, 1794), he writes of "my teachers, prominent in Torah and Chassidism, headed by my friend the pious R. Yisrael Baal Shem Tov... and from my youth, when I attached myself with bonds of love to my teacher and friend R. Yisrael Baal Shem Tov... I knew with absolute certainty that his conduct was in holiness and purity, piety and ascetism... occult matters were revealed to him...".

R. Meir Margolies served as rabbi of Horodenka, Lviv (from 1754) and Ostroh (from 1777), and was a leading and prominent rabbi in his times. In 1776, he received an official nomination from the King of Poland, Stanisław August Poniatowski, notifying the rabbis of those provinces of R. Meir's appointment by the royal court, retroactively from 1766, as Chief Rabbi of Ukraine (the rabbinical appointment, in gilt lettering, is preserved until this day in the Dubnow archives in New York).

[2], 3-40 leaves. 19.5 cm. High-quality paper. Good condition. Tear to top center of title page, with minor loss. Leaves trimmed, affecting headings of leaves 31-32. New cloth binding.

Stefansky Chassidut, no. 169.

Opening price: \$800

110. Kotnot Or - By Rabbi Meir Margolies, Author of Meir Netivim, Disciple of the Baal Shem Tov - Berditchev, 1816 - Copy of Rebbe Shlomo Friedman of Chortkov

Kotnot Or, 613 commandments in rhyme and acrostics, by R. Meir Margolies Rabbi of Lviv and Ostroh, author of Meir Netivim, foremost disciple of the Baal Shem Tov. With the Shemen LaMaor Gadol commentary, by his son R. Betzalel Margolies Rabbi of Ostroh (who added at the beginning of the book a special prayer which he composed, to be recited before saying the order of commandments). [Berditchev (Berdychiv): Shmuel son of Yissachar Ber Segal, 1816]. First edition.

Kotnot Or contains the order of the 613 commandments in poems, rhyme and acrostics. "Each commandment has three stanzas and each stanza three words". The section on positive commandments is named Kotnot Or, and the section on negative commandments, Or Torah. All the poems in the section of positive commandments are acrostics spelling out: "Meir son of the great luminary, outstanding in Torah and fear, R. Tzvi Hirsh" (in some poems, "renowned" replaces "outstanding"), whilst the poems in the section on negative commandments are acrostics of "Meir, small in wisdom and intellect". On the right-hand pages, twenty lines of rhymes are printed, one line per commandment.

A commentary to the rhymes, named Shemen LaMaor Gadol, is printed at the foot of the right-hand pages and on the left-hand pages. This commentary was composed by the publisher and son of the author - R. Betzalel Margolies Rabbi of Ostroh. The publisher R. Betzalel, who also wrote a lengthy foreword to the book, suggests there to read every day one page containing twenty commandments, and he even printed at the beginning of the book a short supplication to recite before reading the commandments.

At the beginning of the book, a notice is printed, informing that due to the heavy costs of printing, the approbations were not printed, and only the names of those who accorded an approbation to the book are listed, including R. Levi Yitzchak of Berditchev, R.

110

Zusha of Anipoli, the Maggid of Kozhnitz, the Ohev Yisrael of Apta, R. Yosef of Kaminka and others.

Stamps on title page: "Rabbi Shlomo Friedman of Chortkov" - stamps of Rebbe Shlomo Friedman of Chortkov (1894-1958, Encyclopedia L'Chassidut, III, p. 713), author of Divrei Shlomo, was the son of Rebbe Nachum Mordechai of Chortkov and son-in-law of Rebbe Yisrael Friedman of Sadigura. He succeeded his father as Rebbe in Tel-Aviv, 1946, and was the last Rebbe of the Chortkov dynasty.

34, [1] leaves. 20 cm. Bluish-greenish paper. Good condition. Stains. Light worming to several leaves, slightly affecting text. Stamps and inscriptions on title page. New binding.

Stefansky Chassidut, no. 247.

Opening price: \$1000

110. ספר כתנות אור - מאת רבי מאיר מרגליות בעל "מאיר נתיבים", תלמיד הבעש"ט - ברדיטשוב, תקע"ו - העותק של האדמו"ר רבי שלמה פרידמן מטשורטקוב

ספר כתנות אור, תרי"ג מצוות בחרוזים ובראשי תיבות, מאת רבי מאיר מרגליות אב"ד גליל לבוב ואוטרדהא, בעל "מאיר נתיבים", מגדולי תלמידי הבעש"ט, עם פירוש "שמן למאור גדול", מאת בנו רבי בצלאל מרגליות אב"ד אוטרדהא (שהוסיף בתחילת הספר תפילת בקשה מיוחדת שחיבר לאומרה לפני אמירת סדר המצוות). [ברדיטשוב, תקע"ו 1816. דפוס שמואל בן ישכר בער סגל]. מהדורה ראשונה.

ספר כתנות אור כולל את סדר תרי"ג המצוות בשיר ומליצה, בחרוזים ובראשי תיבות. "לכל מצוה שלשה בתים ולכל בית שלשה תיבות". החלק של מצוות העשה נקרא בשם "כתנות אור", והחלק של מצוות הלא תעשה נקרא בשם "אור תורה". כל החרוזים, בחלק של מצוות העשה, מתחילים בראשי התיבות של שם המחבר רבי מאיר ושל אביו רבי צבי הירש: "מאיר בהמאור הגדול המופלג בתורה וביראה מוהר"ר צבי הירש זצלה"ה" [בחלק מהחרוזים במקום "המופלג", נכתב "המפורסם"], ואילו בחלק של הלאוים החרוזים מתחילים בראשי תיבות של "מאיר הקטן בדעת ושכל". בעמוד הימני בכל מפתח נדפסו 20 שורות של חרוזים, לכל מצוה שורה אחת.

בשולי העמודים הימניים, ובעמודים בצד שמאל, נדפס פירוש לחרוזים בשם "שמן למאור גדול", מאת בן המחבר, המו"ל רבי בצלאל מרגליות אב"ד אוטרדהא, שגם כתב הקדמה ארוכה לספר. המו"ל רבי בצלאל מציע בהקדמתו לקרוא כל יום עמוד אחד ובו 20 מצוות, ובתחילת הספר אף הדפיס בקשה קצרה לאומרה לפני אמירת המצוות.

בתחילת הספר באה הודעה שמחמת הוצאות הדפוס לא נדפסו ההסכמות שניתנו לספר, אלא רק שמותיהם של המסכימים, בהם רבי לוי יצחק מברדיטשוב, רבי יוסף מאניפולי, המגיד מקוזניץ, ה"אזהב ישראל" מאפטא, רבי יוסף מקאמינקא, ועוד.

חותמות בדף השער: "הרב שלמה פרידמן מטשורטקוב" - חותמות האדמו"ר רבי שלמה פרידמן מטשורטקוב (תרנ"ד-תשי"ט, אנצ' לחסידות, ג, עמ' תשיג), בעל "דברי שלמה". בנו של האדמו"ר רבי נחום מרדכי מטשורטקוב, וחתנו של האדמו"ר רבי ישראל פרידמן מסדיגורה. הוכתר לאדמו"ר בתל אביב בשנת תש"ו, על מקום אביו. האדמו"ר האחרון לשושלת אדמו"ר טשורטקוב.

לד, [1] דף. 20 ס"מ. נייר כחלחל-ירקרק. מצב טוב. כתמים. סימן עש במספר דפים, עם פגיעות קלות בטקסט. חותמות ורישומים בכתב-יד בדף השער. כריכה חדשה.

סטפנסקי חסידות, מס' 247.

פתיחה: \$1000

111. ספר רב ייבי - סלאוויטא, תקנ"ב - מהדורה ראשונה - עותק חסר

ספר רב ייבי, מאמרי מוסר, חסידות וחידישי אגדה, על פרשיות התורה, ספר תהלים ואגדות הש"ס, וחידישים על כמה ממסכתות הש"ס, מאת רבי יעקב יוסף מגיד מישרים ומו"צ באוסטרהא. סלאוויטא, [תקנ"ב 1792].

המהדורה ראשונה. עם הסכמת רבי לוי יצחק מברדיטשוב. שם הספר הוא ראשי תיבות של שם מחברו, רבי יעקב יוסף בן יהודה. בדפים א-יב מהספירה השניה נדפסו מאמרי רבי יהודה ליב, אבי המחבר, שגם הוא היה מגיד מישרים באוסטרהא. ב-35 הדפים האחרונים נדפסו חידישי המחבר על כמה ממסכתות הש"ס. רבני אוסטרהא כותבים בהסכמתם: "המשכיל ישיב ולא יחוש להוצאה מרובה, ויקנה הספר כמה דפסיק אנפשיה בזריזות גדול".

המחבר, רבי יעקב יוסף מאוסטרהא (תצ"ח-תקנ"א) מגדולי תנועת החסידות ברור השלישי. תלמידו המובהק של המגיד ממזריטש ומקורב לתלמידי הבעש"ט האחרים. בשנת תקכ"ה התמנה על מקום אביו כמגיד מישרים ומו"צ באוסטרהא. רבי לוי יצחק מברדיטשוב מכנה אותו: "איש אלהים קדוש יאמר לו". בספר זה מובאים דברים רבים בשם הבעש"ט ותלמידיו.

[3], ב-קלט; מו דף. חסר הדף האחרון. 31 ס"מ. מצב בינוני. מספר דפים במצב גרוע. כתמים, פגעי רטיבות, סימני פטריה בחלק מהדפים. קרעים ופגמים גדולים בדף השער, עם חסרון ופגיעה בטקסט, משוקמים חלקית בהדבקת נייר. קרעים גסים בחמשת הדפים הראשונים ובשני הדפים האחרונים, עם חסרון ופגיעה בטקסט. כריכה חדשה. סטפנסקי חסידות מס' 530.

פתיחה: \$2000

111. Rav Yeibi - Slavita, 1792 - First Edition - Incomplete Copy

Rav Yeibi, ethical and Chassidic essays and aggadic novellae on the Torah, Tehillim and Talmudic aggadot, and novellae on several Talmudic tractates, by R. Yaakov Yosef maggid and posek of Ostroh. Slavita, [1792]. First edition. With approbation of R. Levi Yitzchak of Berditchev.

The title of the book forms the initials of the author's name: R. Yaakov Yosef ben Yehuda.

Leaves 1-12 of the second sequence contain essays by R. Yehuda Leib, the author's father, who was also a maggid in Ostroh. The last 35 leaves contain the author's novellae on several Talmudic tractates.

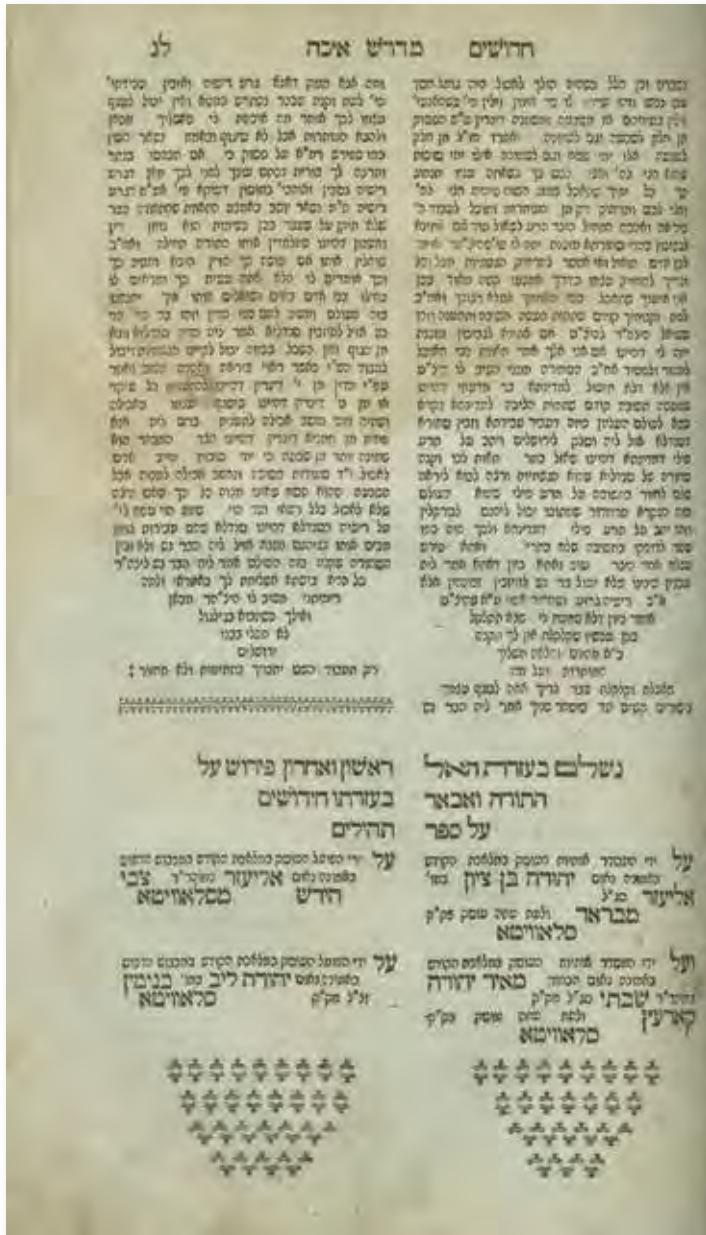
Ostroh rabbis write in their approbation: "He who is clever should not heed the high cost and should readily purchase this book at whatever the asking price".

The author, R. Yaakov Yosef of Ostroh (1738-1791), a leader of the Chassidic movement in the third generation. He was a close disciple of the Maggid of Mezeritch and had close ties with other disciples of the Baal Shem Tov. R. Levi Yitzchak of Berditchev called him: "A holy G-dly man". This book contains many teachings in the name of the Besht and his disciples.

[3], 2-139; 46 leaves. Lacking last leaf. 31 cm. Fair condition. Several leaves in poor condition. Stains, dampness damage, mold to some leaves. Tears and large defects to title page, affecting text (with loss), partially repaired with paper. Large tears to first five leaves and to two last leaves, affecting text, with loss. New binding.

Stefansky Chassidut, no. 530.

Opening price: \$2000

112. ספר כתר שם טוב - תורת הבעש"ט - קוריץ, תקנ"ז

ספר כתר שם טוב, "זהם כל דברי קדשו של הקדוש והנורא מוהר"ר ישראל בעש"ט זלה"ה - ליקוטים מתורת הבעל שם טוב, בעריכת רבי אהרן הכהן מועליחוב ואפטא. קוריץ, [תקנ"ז 1797]. מהדורה שנייה.

מחבר הספר, הצדיק רבי אהרן הכהן מועליחוב ואפטא (אנצ"י לחסידות א', עמ' קנז), חיבר כמה ספרים נפוצים בספרות החסידית. בין ספריו, ספר "אור הגנון לצדיקים", סדור "תפלה ישרה" - כתר נהורא" וספרים נוספים. תלמידו של רבי עזריאל מייזליש מריטשוואהל. החליף את רבי לוי יצחק מברדיטשוב כאב"ד ועליחוב ולאחר מכן שימש כרבה של בילגוריי. בשנת תקס"ג שימש כאב"ד אפטא, לצדו של האדמו"ר רבי אברהם יהושע העשיל, בעל ה"אודה ישראל".

חתימות מורחיות במספר דפים: "העציר פרג' חיים עבדאל יוסוף פרג".

[2], סג, [1] דף 16.5 ס"מ. מצב בינוני. כתמים. פגעי עש משוקמים במילוי נייר בדף השער ובדפים רבים נוספים, עם פגיעות בטקסט (הספר עבר שיקום מקצועי). קרעים משוקמים עם פגיעה במסגרת השער, שהושלמה בצילום. כריכת עור חדשה.

סטפנסקי חסידות, מס' 250.

פתיחה: \$1000

112

112. Keter Shem Tov - Teachings of the Baal Shem Tov - Korets, 1797

Keter Shem Tov, "All the holy teachings of R. Yisrael Baal Shem Tov" - selections of the Baal Shem Tov's teachings, arranged by R. Aharon HaKohen of Żelechów and Apta. Korets [1797]. Second edition. The author, R. Aharon HaKohen of Żelechów and Apta (Encyclopedia L'Chassidut, I, p. 157), composed several popular Chassidic books, including: Or HaGanuz LaTzadikim, the Tefilla Yeshara - Keter Nehora siddur and other books. He was the disciple of R. Uziel Meisels of Ryczywół. Succeeded R. Levi Yitzchak of Berdichev as rabbi of Żelechów, and later served as rabbi of Biłgoraj. In 1803, he was appointed rabbi of Apta, alongside Rebbe Avraham Yehoshua Heshel, the Ohev Yisrael.

Oriental signatures on several leaves: "Faraj Chaim Abdal Yusuf Faraj".

[2], 63, [1] leaves. 16.5 cm. Fair condition. Stains. Worming, repaired with paper, to title page and many other leaves, affecting text (the book was professionally restored). Repaired tears with damage to title page border, replaced with photocopy. New leather binding.

Stefansky Chassidut, no. 250.

Opening price: \$1000

113. ספר מאור עינים (טשרנוביל) / ספר ישמח לב - סלאוויטא, תקנ"ח - מהדורה ראשונה

ספר מאור עינים, מאמרי חסידות על התורה, מאת האדמו"ר רבי מנחם נחום [טברסקי] מצ'רנוביל. סלאוויטא, [תקנ"ח 1798]. [דפוס רבי משה שפירא]. מהדורה ראשונה.

עם כרך נוסף: ספר ישמח לב [חלק שני מספר מאור עינים], ביאור על אגדות ומדרשי חז"ל [על סדר מסכתות הש"ס], מאת האדמו"ר רבי מנחם נחום [טברסקי] מטשרנוביל. סלאוויטא, [תקנ"ח 1798]. [דפוס רבי משה שפירא]. מהדורה ראשונה שנדפסה באותה שנה.

ספר מאור עינים הוא מחיבורי היסוד של תנועת החסידות ומספרי החסידות הראשונים המביאים מתורת הבעש"ט והמגיד ממזריטש. מחבר הספר, המגיד רבי מנחם נחום מצ'רנוביל (ת"צ-תקנ"ח, אנצ' לחסידות ג', עמ' קסח-קעה), מאבות החסידות וראש שושלת הצדיקים לבית צ'רנוביל. זכה להסתופף בצל הבעש"ט והיה תלמידו המובהק של המגיד ממזריטש. שימש כמגיד מישורים בגארינסק, פרוהוביטש וטשרנוביל. לאחר הפצרת תלמידיו הסכים להדפיס את דברי תורתו. הוא סמך את ידו על תלמידו רבי אליהו ב"ר זאב וולף כ"ץ, וציווה עליו להדפיס את הכתבים "בדפוס נאה ומהודר אשר הוקם בסלאוויטא..." [בית הדפוס של רבי משה שפירא שהיה אז בשנותיו הראשונות].

מספרים כי במקור היה החיבור רחב היקף פי שמונה-עשרה, אך בעת עריכת הספר צויוה רבי נחום מצ'רנוביל על תלמידיו לשרוף דפים רבים, והשאיר רק את הדברים שהיו בבחינת "שכינה מדברת מתוך גרונו". התורות חולקו בידי התלמידים לשני חלקים, החלק האחד על התורה וליקוטים, נדפס תחת השם "מאור עינים", והחלק השני על אגדות הש"ס, תחת השם "ישמח לב". שני החלקים נדפסו במקביל בסלאוויטא באותה שנה. במהדורות הבאות צורפו שני החלקים ונדפסו יחד. רבי נחום מצ'רנוביל נפטר באמצע הכנת ספרו לדפוס.

גדולי החסידות הפליגו בדבר חשיבותו וקדושתו של הספר, נהגו ללמוד בו בכל יום ולהחזיקו כשמירה. בשם ה"חוזה" מלובלין ובשם רבי יצחק מסקווירא [נכד המחבר] מובא כי בסגולת הספר להאיר את נשמת האדם, כמו ספר הוזהר הקדוש, ורבי יצחק אייזיק מקומרנא קבע: "ספר מאור עינים לא יוח מעניין וכל דבריו רמים וקדושים".

שני ספרים בשני כרכים. כרך ראשון - מאור עינים: [2], קס דף. כ-20 ס"מ. חלק מהדפים בגוון ירקרק. מצב משתנה בין הדפים, בינוני עד בינוני-טוב. כתמים ובלאי. כתמי רטיבות בחלק מהדפים. חותמות. דף השער ודף א' מנותקים והושלמו מעותקים אחרים. דפים אלו עם קרעים ופגיעות בטקסט (משוקמים בהדקות ומילוי נייר). פגעי עש במספר דפים. חיתוך דפים עם פגיעה בכתורות מספר דפים. בתחילת הספר נכרך דף שער נוסף, מצולם. כריכה חדשה.

כרך שני - ישמח לב: [1], לג, [1] דף. כ-19 ס"מ. חלק מהדפים בגוון ירקרק. מצב טוב-בינוני. פגעי עש עם פגיעות בטקסט (משוקמים במילוי נייר). כריכה חדשה.

סטפנסקי חסידות, מס' 308, מס' 237; סטפנסקי ספרי יסוד, מס' 382.

פתיחה: \$12,000

113. Meor Einayim (Chernobyl) / Yismach Lev - Slavita, 1798 - First Edition

Meor Einayim, Chassidic essays on the Torah, by Rebbe Menachem Nachum [Twersky] of Chernobyl. Slavita: [R. Moshe Shapira, 1798]. First edition.

With: Yismach Lev (Part II of Meor Einayim), commentary on Aggadot and Midrashim (following the order of the Talmudic tractates), by Rebbe Menachem Nachum [Twersky] of Chernobyl. Slavita: [R. Moshe Shapira, 1798]. First edition, printed in the same year.

Meor Einayim is a fundamental work of the Chassidic movement, and one of the first Chassidic compositions presenting the teachings of the Baal Shem Tov and the Maggid of Mezeritch (Mezhrichi). The author, the maggid R. Menachem Nachum of Chernobyl (1730-1798, Encyclopedia L'Chassidut, III, pp. 168-175), was one of the founders of Chassidism and the progenitor of the Chernobyl dynasty. He studied directly from the Baal Shem Tov and was a close disciple of the Maggid of Mezeritch. He served as maggid in Norynsk, Pohrebyshche and Chernobyl. He acceded to his disciples' entreaties to print his teachings and delegated the task to his disciple R. Eliyahu son of R. Zev Wolf Katz, instructing him to publish his writings in the "fine and exceptional printing press established in Slavita..." (the printing press of R. Moshe Shapira, then in its early years).

The book was allegedly eighteen times longer, but when arranging it for printing, R. Nachum of Chernobyl commanded his disciples to burn many leaves, leaving only the teachings which were divinely inspired. His writings were divided by his disciples into two parts, one part on the Torah, including selections, published under the title Meor Einayim, and a second part pertaining to Talmudic aggadot, named Yismach Lev. The two parts were printed concurrently in Slavita, the same year. In later editions, the two parts were combined and published together. R. Nachum of Chernobyl passed away during the course of the book's preparation for print. Chassidic leaders ascribed great importance and

113b

holiness to the book, studying it every day and preserving it as a protection. The Chozeh of Lublin and R. Yitzhak of Skver (grandson of the author) reputedly said that the book has the power to light up the person's soul, similarly to the Zohar, and R. Yitzhak Izak of Komarno asserted that Meor Einayim should never depart from before one's eyes, as all the teachings it contains are lofty and holy.

Two books in two volumes. Meor Einayim: [2], 160 leaves. Approx. 20 cm. Printed in part on greenish paper. Condition varies, fair to fair-good. Stains and wear. Dampstains to some leaves. Stamps. Title page and leaf 1 were supplied from other copies and are detached. These two leaves have tears and damage affecting text (repaired with paper). Worming to

113a

some leaves. Leaves trimmed, affecting some page headings. An additional photocopied title page bound at the beginning of the book. New binding. Yismach Lev: [1], 33, [1] leaves. Approx. 19 cm. Printed in part on greenish paper. Good-fair condition. Worming affecting text (professionally restored with paper). New binding. Stefansky Chassidut, no. 308, no. 237; Stefansky Classics, no. 382.

Opening price: \$12,000

114

115

114. Meor Einayim - Second Edition - Polonne, 1810

Meor Einayim, Chassidic essays on the Torah and the Talmud and selctions, by Rebbe Menachem Nachum [Twersky] of Chernobyl. Polonne [1810]. Second edition of the book Meor Einayim, and third edition of Yismach Lev.

Starting with this edition, the essays on the Talmud, which were formerly printed separately in the book Yismach Lev, were printed together with the book Meor Einayim on the Torah, under the title Meor Einayim (two editions of Yismach Lev were printed before this edition: Slavita, 1798; Zhovkva, 1800).

39, 1, 3-23, [1], 27-34, 39-72, 75-136 leaves. 19 cm. Bluish paper. Good condition. Stains. Dark stains and ink stains to title page and to first leaves. Paper reinforcements to inner margins of title page and several other leaves. Minor worming to title page. Margins trimmed damaging one line of text on verso of title page. New leather binding.

Stefansky Chassidut, no. 309.

Opening price: \$500

114. ספר מאור עינים - מהדורה שניה - פולנאה, תק"ע

ספר מאור עינים, מאמרי חסידות על התורה, על הש"ס וליקוטים, מאת האדמו"ר רבי מנחם נחום [טברסקי] מצ'רנוביל. פולנאה [תק"ע 1810]. מהדורה שניה של הספר "מאור עינים", ומהדורה שלישית של "ישמח לב".

ממהדורה זו ואילך, המאמרים על הש"ס שנדפסו בנפרד בספר "ישמח לב", אוחדו לספר אחד עם הספר "מאור עינים" על התורה, תחת השם "מאור עינים" (לספר "ישמח לב", נדפסו שתי מהדורות לפני מהדורה זו: סלאוויטא, תקנ"ה; זולקווא, תק"ס). לט, א, ג-כג, [1], כז-לד, לט-עב, עה-קלו דף. 19 ס"מ. נייר כחלחל. מצב טוב. כתמים. כתמים כהים וכתמי צבע בדף השער ובדפים הראשונים. הדבקות נייר לחיזוק בשולי הפנימיים של דף השער ובדפים נוספים. סימני עש קלים בדף השער. חיתוך שוליים עם פגיעה בשורה אחת בטקסט שמעבר לעמוד השער. כריכת עור חדשה.

סטפנסקי חסידות מס' 309.

פתיחה: \$500

115. ספר מבשר צדק (זלוטשוב) - מהדורה ראשונה - דובנא, תקנ"ח

ספר מבשר צדק, על התורה, מאת רבי יששכר דוב בער מגוע צבי אב"ד זלוטשוב, תלמיד המגיד ממזריטש ורבי יחיאל מיכל זלוטשוב. דובנא, [תקנ"ח 1798]. מהדורה ראשונה.

המחבר היה ידיד נעוריו ובן-דודו של רבי לוי יצחק מברדיטשוב, עמו התיידד בעת שהתגוררו יחדיו בעיר לוברטוב. רבי יששכר בער ורבי לוי יצחק היו נשואים לבנות דודות ממשפחת פרץ מלוברטוב (שהיו מצאצאי גולי ספרד). רבי יששכר בער נשא את בתו של רבי צבי הירש פרץ, ורבי לוי יצחק נשא את בתו של רבי ישראל פרץ מלוברטוב. רבי לוי יצחק וידידו רבי יששכר בער התקברו יחדיו לחסידות בעקבות קרוב משפחתם רבי אריה ליבוש פרץ (בעל "בית פרץ").

רבי יששכר בער נתמנה לימים לאב"ד זלוטשוב, הקים בה ישיבה ועמד בקשרי שו"ת עם גדולי דורו. בין תלמידיו היה רבי חיים מטשרנוביץ בעל "סידורו של שבת", המספר בספרו "ארץ החיים" על רוח הקודש שראה אצל רבו. רבי יששכר בער עלה לארץ ישראל והגיע לטבריה בחנוכה שנת תקנ"ה. נפטר בחודש אב של

אותה שנה, ונקבר בצפת סמוך לקבר האלשיך הקדוש, כאשר על מצבתו נכתב: "פ"ג הגאון האמיתי חסיד ועניו". זכרו נתקדש בקהל החסידים ורבי יצחק אייזיק מקומרנא העיד עליו, שמימיו לא פגם אפילו פגימה מועטת בצלם אלקים, והיה מספר על כך סיפור נס ופלא שארע עמו בעת נסיעתו לארץ ישראל (ראה: נתיב מצוותיך, שביל א, אות יג). מספריו: "מבשר צדק" על התורה [נשוכה ליותר משש מהדורות], וספר "בת עיני", שו"ת וחיודי ש"ס.

[2], נד, [2] דף. 21 ס"מ. נייר עבה. מצב טוב. מעט נזקי עש (משוקמים). כריכת עור חדשה.

סטפנסקי חסידות, מס' 321.

פתיחה: \$1000

116

116. Kol Aryeh - By the Reprover of Polonne - Korets, 1798 - First Edition

Kol Aryeh, pilpul, homily and mussar on the Torah weekly portions, and selections on neviim and ketuvim and on aggadot, by R. Aryeh Leib Gliener - Reprover of Polonne. Korets, [1798]. First edition. Approbation by R. Levi Yitzchak of Berditchev. R. Aryeh Leib Gliener - "Reprover of Polonne" (d. 1770, Encyclopedia L'Chassidut, I, pp. 325-326), was among the first disciples of the Baal Shem Tov and disseminator of his teachings. A holy wonder-worker. His influence brought the Toldot Yaakov Yosef and the Maggid of Mezeritch close to the Baal Shem Tov and his doctrine. He was renowned in his generation as a reputed orator and maggid "who during his lifetime traveled the world and spread the light of his Torah throughout the entire Jewish Diaspora". The force of his sermons inspired many Jews to repent (from the approbations to this book). His Torah thoughts are

115. Mevaser Tzedek (Zlotchov) - First Edition - Dubno, 1798

Mevaser Tzedek on the Torah, by R. Yissachar Dov Ber MiGeza Tzvi, rabbi of Zlotchov (Zolochiv), disciple of the Maggid of Mezeritch and R. Yechiel Michel of Zlotchov. Dubno, [1798]. First edition. The author was a friend and cousin of R. Levi Yitzchak of Berditchev. Their acquaintance began when they were both residing in Lubartów, when R. Yissachar Ber and R. Levi Yitzchak married cousins from the Peretz family in Lubartów (descendants of Spanish exiles). R. Yissachar Ber married the daughter of R. Tzvi Hirsh Peretz, while R. Levi Yitzchak married the daughter of R. Yisrael Peretz of Lubartów. R. Levi Yitzchak and R. Yissachar Ber were both drawn close to Chassidism together, through their relative R. Aryeh Leibush Peretz (author of Beit Peretz). R. Yissachar Ber was later appointed rabbi of Zlotchov and established a yeshiva there. He exchanged halachic correspondence with leading Torah scholars of his times. One of his disciples was R. Chaim of Czernowitz, author of Sidduro shel Shabbat, who describes in his book Eretz HaChaim the Divine Inspiration he witnessed in his teacher. R. Yissachar Ber immigrated to Eretz Israel, settling in Tiberias in Hanukkah 1795. He passed away in Av that same year, and was buried in Safed close to the Alshech. His epitaph reads: "Here lies the true Torah scholar, pious and humble". His memory was sanctified amongst Chassidim, and R. Yitzchak Eizik of Komarno testified that he never damaged his G-dly image, not even with the smallest blemish, and he would tell of a miracle that took place during R. Yissachar Ber's journey to Eretz Israel (see: Netiv Mitzvotcha, path I, section 13). His books include Mevaser Tzedek on the Torah (reprinted in over six editions), and Bat Eini – responsa and Talmudic novellae. [2], 54, [2] leaves. 21 cm. Thick paper. Good condition. Occasional worming (repaired). New leather binding. Stefansky Chassidut, no. 321. Opening price: \$1000

פתיחה: \$1000

quoted extensively by the Toldot Yaakov Yosef. Signatures on title page: "Aryeh Leib", "Leib Yehuda of Babruysk". Ownership inscription on front flyleaf: "Belongs to the famous rabbi... Yitzchak Eizik Rabbi of Stary Bykhov". [1], 55 [i.e 65] leaves. 20 cm. Light bluish paper. Fair condition. Stains and wear. Many dark stains to some leaves. Large tears to title page affecting border and text (minor damage to title and significant damage to text on verso), repaired with paper with photocopy replacements. Tears to the four leaves following the title page and to the last leaf, affecting text, with photocopy and handwritten replacements. Stamp on title page. New leather binding. Stefansky Chassidut, no. 518.

Opening price: \$1000

117. ספר יסוד יוסף - מינקוביץ, תקס"ג - מהדורה ראשונה

ספר יסוד יוסף, חידושים בקבלה, מאת המקובל הרב הקדוש רבי יוסף יוסקה הלוי מרובנא. [מינקוביץ, תקס"ג 1803]. מהדורה ראשונה. עם הסכמת רבי לוי יצחק ממברדיטשוב. המקובל הקדוש רבי יוסף יוסקה הלוי מרובנא (נפטר תק"ס, אנצ' לחסידות, ב', עמ' קמט-קנ), תלמידים של המגיד ממעזריטש ורבי מיכל מולוטשוב. רבי יוסף היה מבחירי וראשוני תלמידיו של המגיד רבי דוב בער ממעזריטש, עוד מהתקופה בה כיהן רבי דוב בער כמגיד ברובנא, ורבי יוסף הוא זה שהביאו מטרטשין אל רובנא, ומינה אותו שם ל"מגיד", בסיוע חותנו רבי אהרן אב"ד רובנא. נוסף לספר זה חיבר את ספרו על סוגיות הש"ס "ליקוטי יוסף" (מינקוביץ תקס"ג). לא השאיר אחריו צאצאים. באגרת ששלח רבי זושא מאניפולי אל "החווה" מלובלין שבסחו של רבי יוסף, נכתב: "...אודות איש צדיק המפורסם הגדול, החריף ובקי, החסיד הגאון כ"ש מוהר"ר יוסף... כבר רצו לקבל אותו לרב אב"ד בכמה קהילות קדושות, ולא רצה... מפני ביטול תורה ותפלה.

ואני מכיר אותו שדרכו לישב תמיד בהתבודדות ולעסוק בתורה ובתפלה בחסידות ופרישות. גם אחי החסיד המפורסם בוצינא קדישא איש אלקי קדוש יאמר לו, מוהר"ר אלימלך מנוחתו שלום, היה מחבבו מאד מאד, גם אמר לי... למעלה ראיתי אותו לבוש לבנים...". אגרת זו נדפסה בספר שלפנינו, בהקדמת המו"ל, נכד אחות המחבר. חתימה בשער של "יעקב בא"א אהרן יהודא זל"ה", וחותרותיו (בשער ובדף מה/2): "יעקב במה"ו אהרן יהודא באטישאנסקי". חתימה נוספת בשער: "רח"ק במהור"ר ישעי' זל"ה". [4], צא דף. 19.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים. חתמים. קרעים. ונגמרים בדף השער, משוקמים. חותרות. כריכת עור חדשה. סטפנסקי חסידות מס' 232. פתיחה: \$1000

117

117. Yesod Yosef - Minkovitz, 1803 - First Edition

Yesod Yosef, kabbalistic novellae, by the kabbalist R. Yosef Yoske HaLevi of Rivne [Minkovitz (Myn'kivitsi), 1803]. First edition. With an approbation by R. Levi Yitzchak of Berditchev. The kabbalist R. Yosef Yoske HaLevi of Rivne (d. 1800, Encyclopedia L'Chassidut, II, pp. 149-150), disciple of the Maggid of Mezeritch and of R. Michel of Zlotchov. R. Yosef was amongst the elite and initial disciples of the Maggid, R. Dov Ber of Mezeritch, while the latter still served as maggid in Rivne. R. Yosef was the one who brought him from Tortchin (Torchyn) to Rivne, appointing him as maggid there, with the assistance of his father-in-law R. Aharon Rabbi of Rivne. He also composed Likutei Yosef on Talmudical tractates (Minkovitz, 1803). He did not leave behind any descendants. In a letter sent by R. Zusha of Anipoli to the Chozeh of Lublin, he praises R. Yosef: "...regarding the renowned tzaddik, who is astute and erudite, the outstanding Torah scholar

R. Yosef... he was already asked to serve as rabbi in several communities, yet he refused... since it would detract from his Torah study and prayers... My brother, the holy R. Elimelech, cherished him greatly, and he also told me... that in the Higher spheres, he saw him clothed in white...". This letter is printed in this book, in the introduction of the publisher, who was the grandson of the author's sister. Signature on title page: "Yaakov son of Aharon Yehuda", with his stamps (on title page and on p. 45b): "Yaakov son of Aharon Yehuda Botishansky". Another signature on title page: "R. C.K. son of R. Yeshaya". [4], 91 leaves. 19.5 cm. Good condition. Stains. Dampstains. Restored tears and damages to title page. Stamps. New leather binding. Stefansky Chassidut, no. 232. Opening price: \$1000

118

118. ספר אותות השמים, לרבי אריה ליב מסטריזוב, רבו של ה"ישמח משה" - זיטומיר, תקס"ה

ספר אותות השמים - דרישת ארי, על שלחן ערוך, חלק א': הלכות מילה ותפילין, שבת, יו"ט וחוה"מ. חלק ב': הלכות נדה. מאת האדמו"ר רבי אריה ליב הלוי אב"ד סטריזוב. זיטומיר, תקס"ה [1805]. ללא שם מדפיס.

הסכמות מרבי לוי יצחק מברדיטשוב, מהמגיד רבי ישראל מקחניץ, ומתלמיד המחבר האדמו"ר רבי משה טייטלבוים (בעל "ישמח משה").

המחבר המקובל הקדוש רבי אריה ליב הלוי (תצ"ו-תקס"ג, אנצ' לחסידות, א, עמ' נח), מגדולי החסידות, אב"ד סטריזוב וקהילות נוספות. בעל הספרים "דרישת הארי", "אותות השמים" ו"אבן פינה" על שו"ע אבן העזר. המגיד מקחניץ כותב עליו בהסכמתו לספר שלפנינו: "...מכירו הייתי לשעבר בהיות פ"ק וראיתי שהיה רב גדול בישראל...". רבי אריה ליב היה רבו המובהק של בן-דודו האדמו"ר רבי משה טייטלבוים בעל "ישמח משה", הכותב עליו בהסכמתו לספר שלפנינו: "האדם הגדול בענקים... מורי ורבי וש"ב ב"ד הרב הגאון האמיתי החסיד". רבי לוי יצחק מברדיטשוב כותב עליו בהסכמה לספר שלפנינו: "כל ימיו לא מש מתוך אוהל

של תורה ושם לילות כימים... ולמד תורת ה' לשמה, וצלל במים אדירים בים התלמוד והפוסקים לאסוקי לשמעתתא אליבא דהלכתא...".

הגאון רבי יוסף שאול נתנון בעל ה"שואל ומשיב", כותב בהסכמתו לשו"ת "השיב משה" לבעל ה"ישמח משה": "הוא [=בעל ה"ישמח משה"] היה תלמיד הגאון הקדוש בעל המחבר ספר דרישת ארי על אבן העזר, וכפי הראות ממנו למד נגלה ונסתר, כי הגאון בעל דרישת ארי ז"ל ידיו רב לו עשר ידות בתורה ובחסידות, והגאון הנ"ל כל רז לא אניס ליה, ומשה [=בעל הישמח משה] קיבל תורה וקבלה מעשית מהגאון הצדיק הלו".

בני המחבר כותבים בהקדמתם על שמו המעניין של החיבור "אותות השמים", שאינם יודעים את טעמו של אביהם המחבר שקרא לספרו כך, אך וודאי עשה זאת מסיבה מסוימת: "ידענו נאמנה שודאי ה' מדייק בשמ'ניה]... ובודאי טעמו של אבינו ז"ל כמס עמדו ואין אתנו יודע על מה". הם מוסיפים כי שמעו על כך מתלמידו הקדוש בעל ה"ישמח משה" ששמע מפיו כי חיבר את חיבוריו וקרא את שמותיהם על פי תורת הנסתר: "רק זאת

באזנינו שמענו מפי תלמידו ה"ה כבוד הרב הגאון בצינא קדישא חסידא ופרישא מו"ה משה נ"י אב"ד ור"מ דק"ק שינאווי והעיד ששמע מפי אבינו ז"ל שכוונתו בחבורי'ן] הג' ספרים בסידר[!]

חיבוריהם ושמותיהם הכל עפ"י נסתר וכבוד ה' הסתר דבר...". צג, יח דף. 19.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים. כתמים כהים (הכתמת דיו בדפוס) בדפים בודדים. פגעי עש רבים משוקמים במילוי נייר בכל הדפים, עם פגיעה בטקסט; הספר עבר שיקום מקצועי. חותמות. כריכה חדשה.

בראשית המאה ה-19, קודם הקמת הדפוס של משפחת שפירא מסלאוויטא בזיטומיר בשנת תר"ז (1847), נדפסו בזיטומיר ספרים בודדים בלבד (בשנים תקס"ד-תקס"ה), בהם מספר ספרי חסידות. לפנינו אחד מן הספרים הראשונים שנדפסו בזיטומיר.

סטפנסקי חסידות, מס' 36.

פתיחה: \$1000

118. Otot HaShamayim, by Rabbi Aryeh Leib of Strizov, Teacher of the Yismach Moshe - Zhitomir, 1805

Otot HaShamayim – Derishat Ari, on Shulchan Aruch. Part I: Laws of Mila and Tefillin, Shabbat, Yom Tov and Chol HaMoed. Part II: Laws of Niddah. By Rebbe Aryeh Leib HaLevi Rabbi of Strizov (Strzyżów). Zhitomir, 1805. Name of printer not indicated.

Approbations by R. Levi Yitzchak of Berditchev, the Maggid R. Yisrael of Kozhnitz, and Rebbe Moshe Teitelbaum (the Yismach Moshe) – the author's disciple.

The author, R. Aryeh Leib HaLevi (1736-1803, Encyclopedia L'Chassidut, I, p. 58) was a foremost Chassidic leader, rabbi of Strizov and other communities. He authored Derishat HaAri, Otot HaShamayim and Even Pina on Shulchan Aruch Even HaEzer. The Maggid of Kozhnitz writes in his approbation to this book: "...I knew him in the past, when he was in this community, and I perceived that he was an eminent rabbi...". Rebbe Moshe Teitelbaum, author of Yismach Moshe, cousin and close disciple of the author R. Aryeh Leib, refers to

him reverently in his approbation: "The greatest amongst giants... my master and teacher...". R. Levi Yitzchak of Berditchev, in his approbation, extols the author's virtues: "His entire life, he did not depart from the tent of Torah, rendering his nights like days... and he studied Torah for the sake of Heaven, and dove into the mighty waters of the Talmud and halachic literature, in order to derive from them the laws...".

R. Yosef Shaul Nathansohn, author of Shoel UMeshiv, writes in his approbation to Responsa Heshiv Moshe by the Yismach Moshe: "He [=the Yismach Moshe] was a disciple of the great Torah scholar, author of Derishat Ari on Even HaEzer, and it appears that he learnt from him both revealed and hidden parts of the Torah, since the Derishat Ari was well-versed in Torah and Chassidism, no secret was hidden from him, and the Yismach Moshe received both Torah and practical Kabbalah from him".

In their foreword, the sons of the author relate to the unusual name given to the composition – Otot

HaShamayim, asserting that although they do not know their father's reason for giving this name to his book, they are certain that he had a precise explanation for it, which he did not disclose. They add that his disciple, the Yismach Moshe, heard directly from the author that his compositions and the names he gave them were all based on Kabbalah. 93, 18 leaves. 19.5 cm. Good-fair condition. Stains. Dark stains (ink stains from printing) to a few leaves. Extensive worming to all leaves, affecting text, repaired with paper (book professionally restored). Stamps. New binding.

Only very few Hebrew books, including several Chassidic books, were printed in Zhitomir in the early 19th century (1804-1805), prior to the relocation of the Shapira printing press from Slavita to Zhitomir in 1847. This is one of the first books printed in Zhitomir.

Stefansky Chassidut, no. 36.

Opening price: \$1000

119. Or Pnei Moshe - By Rabbi Moshe Sofer of Pshevorsk - Mezeritch, 1810 - First Edition - With the Two Additional Leaves of Approbations

Or Pnei Moshe, homily, ethics and Chassidic teachings on the Torah and Five Megillot, by R. Moshe Sofer Stam of Pshevorsk (Przeworsk). Mezeritch (Mezhirichi), [1810]. First edition.

The author was a great Chassidic leader in the generation of R. Elimelech of Lizhensk and his brother R. Zusha of Anipoli, who held him in high esteem. The book bears many approbations extolling the great holiness of the book and its author, accorded by foremost Chassidic leaders such as: R. Levi Yitzchak of Berditchev, the Maggid of Kozhnitz, the Chozeh of Lublin, R. Menachem Mendel of Rimano, the Ohev Yisrael of Apta and the Be'er Mayim Chaim.

The Chozeh of Lublin writes in his approbation: "... as a child, I subjected myself to his authority, and drank from his faithful waters, and I knew that all his matters were for the sake of Heaven only, to give satisfaction to G-d, and he was so elevated, that R. Moshe Alshech would appear to him...". Indeed, Or Pnei Moshe is based upon the teachings of R. Moshe Alshech, and it quotes him extensively, expounding upon his words. In their approbation, the sons of R. Zusha of Anipoli quote a testimony from their great father, who described to them how the author composed this book, having observed him while he was studying, "and his appearance resembled that of a heavenly angel, and while he was writing his holy book, a tongue of flame would rise from his holy written words".

R. Moshe of Pshevorsk (1720?-1806) was renowned amongst the great Chassidic leaders as a supremely holy and pure Torah scribe. Tefillin and mezuzot he scribed were deemed exceptionally holy, and some were preserved from generation to generation with particular care. Reputedly, R. Elimelech of Lizhensk attested that he saw King David standing beside R. Moshe, and they thereafter became acquainted (Encyclopedia L'Chassidut, III, p. 303). In a letter from R. Moshe to R. Menachem Mendel of Rimano, he writes to him that the price of his tefillin is

119

one red-gulden, yet he is unable to keep up with the demand. Many traditions and legends were preserved regarding this matter.

Signatures and inscriptions on title page: "Yechezkel Mendel Ashkenazi(?) Bronhut", "...I acquired this precious book... Menachem Av [1898], Pinchas Krell(?)", and more.

[4], 240 leaves. 20 cm. Printed in part on bluish paper. Overall good-fair condition. Stains. Much wear, dark stains, worming and repaired tears to title page and subsequent leaves, slightly affecting text. Repaired marginal tears to final leaves. Leaves trimmed, affecting some page headings and slightly affecting text of final leaves. New leather binding.

With the two additional leaves of approbations (leaves [3]-[4]), printed in smaller typeface, added to some copies after the printing.

Stefansky Chassidut, no. 32.

Opening price: \$1500

119. ספר אור פני משה - מאת רבי משה סופר מפשוורסק - מעזריטש, תק"ע - מהדורה ראשונה - עם שני דפי הסכמות הנוספים

ספר אור פני משה, דרוש, מוסר וחסידות על פרשיות התורה וחמש מגילות, מאת רבי משה סופר ס"ם מפשוורסק. מעזריטש, [תק"ע 1810]. מהדורה ראשונה.

המחבר היה אחד מגדולי החסידות בדורם של רבי אלימלך מליזנסק ואחיו רבי זושא מאניפולי, שהעריצוהו מאד. הספר מעוטרים בהסכמות רבות של גדולי החסידות, המפליגים בגודל קדושת הספר ומחברו, ביניהם: רבי לוי יצחק מברדיטשוב, המגיד מקוֹרְנֵיץ, "החזה" מלובלין, רבי מנחם מנדל מרימנוב, ה"אזהב ישראלי" מאפטא וה"באר מים חיים".

"החזה" מלובלין כותב בהסכמתו: "...בשהייתי בילדותי הייתי סר למשמעתו ושתיני מימיו הנאמנים, וידעתי שכל ענייניו היו רק לשם שמים ולעשות נחת רוח לפניו י"ש, והיו לו מדרגה שהרב הגאון המנוח מוהר"ר משה אלשיך ז"ל היה מתגלה אליו...". ואכן, ספר "אור פני משה" בנוי על דברי רבינו משה אלשיך והוא מרבה לצטט את דבריו ולבארם. בניו של רבי זושא מאניפולי כותבים בהסכמתם (בדפים הנוספים בעותק שלפנינו) עדות מאביהם הגדול, שסיפר להם כיצד כתב המחבר את הספר שלפנינו: "לאסחודי באנו מה ששמענו מפה קדוש אדונינו אבינו הצדיק נשמתו עדן בזה הלשון... וראיתי בהיותו לומד היה דמות דיוקנו עומד לפני כמלאך ה' צבאות, ובהיותו כותב ספרו הקדוש, היה להב יוצא מאותיותיו הקדושים הכתובות. כל זה שמענו מפיו הקדוש...".

הרב הקדוש רבי משה מפשוורסק (ת"פ-תקס"ו) היה מפורסם אצל גדולי החסידות כסופר ס"ם בקדושה ובטהרה עליונה. גדולי החסידות ייחסו קדושה גדולה ביותר לתפילין ומוזות שנכתבו על ידו, מהם שנשמרו מדור אל דור בקדושה יתירה. מסופר על רבי אלימלך מליזנסק שהעיד עליו "שראה את דוד המלך עומד ליד רבי משה, ומאז נתוודעו זה לזה" (אנצ' לחסידות, ג, עמ' שג). באגרת מרבי משה אל רבי מנחם מנדל מרימנוב, הוא כותב לו שמשלמים לו אדום זהב עבור תפילין, אך הוא אינו יכול למלא את דרישות הפונים אליו. מסורות ואגדות רבות השתמרו על עניין זה.

חתימות ורישומים בעמוד השער: "יחזקאל מענדל אשכנזי[?]
בראנהוט", "שיניי רשות קונה ומטלטלין נקנין במשיכה, קניתי הספר היקר במחיר ב' ר"כ אך טוב לישראל מנחם אב בשו"ן [תרנ"ח] לפ"ק ה' פינחס קרעל[?]", ועוד.

[4], רמ דף. 20 ס"מ. נייר כחלחל בחלקו. מצב כללי טוב-בינוני. כתמים. בלאי רב, כתמים כהים, סימני עש וקרעים משוקמים בדף השער ובדפים הראשונים, עם פגיעות קלות בטקסט. קרעים משוקמים בשולי הדפים האחרונים. חיתוך דפים עם פגיעה בכותרות חלק מהדפים ופגיעה קלה בטקסט בדפים האחרונים. כריכת עור חדשה. עם שני הדפים של הסכמות נוספות (דפים [3-4]), שנדפסו באותיות קטנות, ונוספו לאחר ההדפסה לחלק מן הטפסים. טפנסקי חסידות, מס' 32.

פתיחה: \$1500

120. ספר אור המאיר - קוריץ, תק"ע

ספר אור המאיר, דרושים ורמזים על התורה, המגילות ומועדי השנה בדרך החסידות והקבלה, מאת האדמו"ר רבי זאב וולף מזיטומיר. [קוריץ, תק"ע 1810 בערך]. מהדורה שלישית. [1], רח דף. 20.5 ס"מ. נייר כחלחל. מצב בינוני. מספר דפים במצב גרוע. כתמים ובלאי. פגעי עש בדפים רבים, כולל דף השער, עם פגיעות בטקסט. בחלק מהדפים פגעי עש קשים. קרע בשולי דף השער. קרע בדף קצו, עם פגיעה וחסרון בטקסט. כריכה חדשה. בשנים תקנ"ח-תק"ע נדפס הספר במספר מהדורות דומות זו לזו, ולעיתים בוואריאנטים שונים. עוד על מהדורות אלו וההבדלים ביניהן, ראה א' טויבר, מחקרים ביבליוגרפיים, עמ' 36-39; י' יודלוב, גנוי ישראל, מס' 1140; סטפנסקי חסידות, מס' 26.

פתיחה: \$300

120. Or HaMeir - Korets, 1810

Or HaMeir, homilies and allusions on the Torah, the Megillot and Festivals, according to Chassidic and Kabbalistic teachings, by Rebbe Ze'ev Wolf of Zhitomir. [Korets, ca. 1810]. Third edition.

[1], 108 leaves. 20.5 cm. Bluish paper. Fair condition. Several leaves in poor condition. Stains and wear. Worming to many leaves, including title page, affecting text. Severe worming to some leaves. Marginal tear to title page. Tear to leaf 177, affecting text, with loss. New binding.

This work was printed between 1798-1810 in several similar editions, occasionally with variants. See: A. Tauber, Bibliographic Studies, pp. 36-39; Y. Yudlov, Ginzei Israel, no. 1140; Stefansky Chassidut, no. 26.

Opening price: \$300

121a

121b

121. ספר אור המאיר - פאריצק, תקע"ה - שני וואריאנטים - שער מקורי ושער מזויף

ספר אור המאיר, מאמרי חסידות על התורה, מאת רבי זאב וואלף מוויטאמיר. פאריצק, תקע"ה 1815. דפוס שלמה בן חנינא. שני וואריאנטים.

שני וואריאנטים של אותה מהדורה, האחד עם פרטי הדפוס האמיתיים והשני עם שער מזויף. בעותק הראשון מופיעים בדף השער מקום הדפוס, שנת ההדפסה ושם המדפיס, ומעבר לדף נדפסו הסכמות רבי מרדכי ב"ר פנחס אב"ד קארעץ ורבי ישראל דוב בער הלוי מסטעפין. בעותק השני נדפס דף השער מחדש, חזויפו בו פרטי הדפוס: במקום מקום הדפוס האמיתי מופיעה בשער המילה: "בקארעץ", כשהיא מודגשת באותיות גדולות, ומעליה נדפסה באותיות זעירות המילה: "כש"נ" [=כמו שנדפס]. במקום שם המדפיס נדפס: "יצא הדבר לאור על ידי הרבני... מוהר"ר אברהם יצחק מ"ס מק"ק זאלקווא" ופרט השנה הוקדם לתקמ"ו. ההסכמות שמעבר לדף נשמטו.

בעותק א' - רישומים, חתימות וחזרות.

שני עותקים. [1] קמו, מח דף. 23.5 ס"מ. שני העותקים במצב כללי טוב. כתמים ומעט בלאי. בעותק הראשון כתמים כהים, בלאי וסימן עש בדף השער. כתמי רטיבות במספר דפים. בעותק השני פגעי עש במספר מקומות, עם פגיעות בטקסט. כריכות עור חדרות (שונות זו מזו). סטפנסקי חסידות, מס' 27.

פתיחה: \$500

120

122

Pri HaAretz is one of the most profound and difficult to understand Chassidic books. The Yesod HaAvoda of Slonim declared that he wishes that in the times of Mashiach and in the World to Come he will be able to uphold the lofty levels described in this book. "We have a tradition from reliable people that this book never left the table of Rebbe Yisrael of Ruzhin, who would say that whoever is able to understand this book, is capable of combining the lower wisdom with the higher wisdom" (Yesod HaMaala, ibid). [1], 27, [8] leaves. Lacking last leaf of Igrot Kodesh (originally: [1], 27, [9] leaves). 23 cm. Wide margins. Fair-good condition. Stains. Worming to all leaves, some affecting text. New binding. Stefansky Chassidut, no. 477; Stefansky Classics, no. 384.

Opening price: \$1000

121. Or HaMeir - Poritsk, 1815 - Two Variants - Original Title Page and Forged Title Page

Or HaMeir, Chassidic essays on the Torah, by R. Zeev Wolf of Zhitomir. Poritsk (Pavlivka): Shlomo ben Chanina, 1815. Two variants.

Two variants of the same edition, one with the true imprint and the other with a forged title page. The title page of the first copy indicates the place and year of printing and the name of the printer; on its verso are approbations by R. Mordechai son of R. Pinchas Rabbi of Koret and by R. Yisrael Dov Ber HaLevi of Stepan. The title page of the second copy was forged: The true place of printing is replaced by the word "in Korets", printed in large bold letters, headed by the abbreviation of "as printed" in very small letters. Instead of the name of the printer, the

following appears: "Published by the rabbi... R. Avraham Yitzchak bookseller of Zhovkva", with a chronogram for the year 1787. The approbations on verso were omitted.

Inscriptions, signatures and stamps in the first copy. Two copies. [1], 147, 48 leaves. 23.5 cm. Both copies are in overall good condition. Stains and minor wear. Copy 1: dark stains, wear and wormhole to title page. Dampstains to several leaves. Copy 2: worming in several places, affecting text. New leather bindings (non-uniform).

Stefansky Chassidut, no. 27.

Opening price: \$500

122. ספר פרי הארץ - קאפוטט, תקע"ד - מהדורה ראשונה

ספר פרי הארץ, מאמרי חסידות עמוקים על פרשיות התורה, מאת האדמו"ר רבי מנחם מנדל מוויטבסק, עם ליקוט מאגרות הקודש "במכתביו מאה"ק למדינת רוסיה". קאפוטט, [תקע"ד 1814]. דפוס רבי ישראל יפה, מחשובי תלמידי בעל התניא. מהדורה ראשונה.

בספר שלפנינו נקבצו מאמריו של הרה"ק רבי מנחם מנדל מוויטבסק, שנאמרו על ידו לאחר עלייתו לארץ ישראל בשנת תקל"ז, כשהתגורר בטבריה. הספר נדפס לראשונה בקאפוטט תקע"ד. בשער הספר נדפס: "וקבצן הרב המופלג בתו"ר [בתורה ויראה] החסיד כמוי אלעזר זוסמן זלה"ה סו"ד [סופר דמתא] דארעא קדישא תובב"א, וממנו הגיע לידינו". רבי אלעזר זוסמן היה הסופר של רבי מנחם מנדל מוויטבסק ורבי אברהם מקאליסק, ושל כל בני חבורת החסידים שעלו בעלייה הידועה בשנת תקל"ז. הדעות חלוקות מי כותב הספר שלפנינו. יש אומרים כי המאמרים נכתבו ע"י התלמידים, ורובם ע"י רבי אלעזר זוסמן, שאף הכינם וערכם לדפוס (בית רבי). מאידך, מסורת מקובלת אצל חסידי סלונים כי הספר כולו נכתב ע"י רבי מנחם מנדל בעצמו, ואילו רבי אלעזר זוסמן רק ערכו והכינו לדפוס, וכן הוסיף את תיבות הפתיחה "פתח הרב", "שאל השואל" (יסוד המעלה, א, עמ' נט). דעתו של החוקר הרב יהושע מונדישין ז"ל כי רבי אלעזר זוסמן "הוא שכתב את אגרות הצדיקים והחסידים מארץ הקודש, וניכר

שגם את תורתו של הרמ"מ מוויטבסק בספר הקדוש פרי הארץ, וברוב מליצותיו עשאו כספר החתום כמעט" (המאמר הראשון, ירושלים תשע"ב, עמ' 222). המאמרים שנדפסו בשני הדפים הראשונים, הם מתורתו של הרה"ק רבי אברהם המלאך. בתשעת הדפים האחרונים של הספר נדפס ליקוט מ"אגרות הקודש" - ממכתבי ההדרכה בעבודת ה', שהרה"ק רבי מנחם מנדל מוויטבסק ורה"ק רבי אברהם מקאליסק כתבו מארץ ישראל, לקהל תלמידיהם שבמדינת רייסין (רוסיה הלבנה). ספר פרי הארץ הוא מהספרים העמוקים והקשים ביותר להבנה בין ספרי החסידות. בעל ה"יסוד העבודה" מסלונים אמר על מאמריו שהלואי שיוכל להחזיק במדרגות הגבוהות שבהן לעתיד לבוא בימות המשיח ובעולם הבא. "מסורה בידינו מפי אנשי אמת שזה הספר לא ירד אף פעם משולחנו של הרה"ק מרח"ן רבי ישראל זי"ע, והיה אומר: כל מי שידוע להבין בספר זה, הוא הידוע לחבר חכמה תתאה עם חכמה עילאה" (יסוד המעלה, שם).

[1], כו, [8] דף. חסר הדף האחרון מחלק "אגרות הקודש" (במקור: [1], כו, [9] דף). 23 ס"מ. שוליים רחבים. מצב בינוני-טוב. כתמים. נקבי עש בכל הדפים, חלקם עם פגיעה בטקסט. כריכה חדשה. סטפנסקי חסידות, מס' 477; סטפנסקי ספרי יסוד, מס' 384.

פתיחה: \$1000

123b

123a

123. ספר אור החכמה - לאשצוב, תקע"ה - מהדורה ראשונה - ספר סגולה ללידה כלה - שני חלקים בשני כרכים

כן מובא, שהגה"ק רבי ישעיה זילברשטיין מוויטצען, "היה רגיל לשלוח את הספר 'אור החכמה' לאשה היושבת על המשבר, שתניח את הספר תחת הכר לסגולה שתלד בנקל".

שני חלקים בשני כרכים. דף שער נפרד לכל כרך. כרך ראשון: [2], עה; מו דף. 22.5 ס"מ. כרך שני: [1], ס, נט-קג דף. 22 ס"מ. מצב כללי טוב. כתמים וכתמי רטיבות. חותמות בכרך הראשון. בכרך השני נקבי עש. בשלושת הדפים הראשונים בכרך השני קרעים משוקמים בהדבקות נייר בשולי הדף, על גבול הטקסט. כריכות שונות (כרך ראשון כרוך בכריכת עור חדשה, כרך שני בכריכה מקורית), עם פגמים וסימני עש.

בכרכים שלפנינו, מקום הדפוס המופיע בשערם הוא "לאשצוב". בחלק מן הטפסים מקום הדפוס שמופיע בשער הוא "קארעץ", ולצדו מופיעה שנת הדפסה - תקנ"ה. המקום והתאריך הללו מוזייפים (ראה רשומה במפעל הביבליוגרפיה מס' 000202798).

סטפנסקי חסידות, מס' 23.

פתיחה: \$2000

ספר אור החכמה, מאמרי חסידות וקבלה על פרשיות התורה, מאת המקובל רבי אורי פייבל מקריסניפולי ודובנקא. לאשצוב, [תקע"ה 1815]. מהדורה ראשונה. עם הסכמות "החוזה" מלובלין והאדמו"ר רבי צבי אריה מאליק. שני חלקים בשני כרכים.

המחבר המקובל רבי אורי פייבל מקריסניפולי ודובנקא (נפטר בין השנים תקס"ד-תקס"ח), תלמיד מובהק לרבי קהת מווערש, תלמיד הבעש"ט. ע"פ המסופר בהקדמת בנו לספר, היה רבי פייבל ספרא רבה, והוא גם חיבר חיבור על התורה המכיל ט"ו פירושים על כל פסוק, וכן כתב חיבורים על חמש מגילות ועל תיקוני זהר ואידרות וספרא דצניעותא ועל ספר יצירה, "פרשנים נוראים נעלמים וסתומים", אך כל אלו אבדו בשריפה. רבי מאיר אב"ד בראד כותב בהסכמתו לספר אודות המחבר: "שמעונו לא מש מתוך אהלו של תורה בנגלה ובנסתר, והיה ירא ד' מאהבה, ורוב חכמתו ולימודו היה בחכמת הקבלה". בספר זה נהגו קדושה יתירה, ובספר "שלחן מלכים" לרבי משה צבי לנדא מקליינווארדין כותב בינוי וילדת: "וכבר נתפשט המנהג להניח ספר מכורך במפה תחת ראש האשה שאחווה צירי לידה - ונהוגים להניח ספר הקדוש נעם אלימלך וספר הקדוש אור החכמה" [דבריו הובאו בספרי הפוסקים]. כמו

122. Pri HaAretz - Kopust, 1814 - First Edition

Pri HaAretz, profound Chassidic essays on the weekly Torah portions, by Rebbe Menachem Mendel of Vitebsk, with a selection of letters "sent from Eretz Israel to Russia". Kopust (Kopys): R. Yisrael Yoffe, prominent disciple of the Baal HaTanya, [1814]. First edition.

This book contains a collection of discourses which R. Menachem Mendel of Vitebsk delivered in Tiberias, following his immigration to Eretz Israel. The book was first printed in Kopust (Kopys), 1814. The title page states: "And they were collected together by the rabbi who was outstanding in Torah and fear of G-d, R. Elazar Zussman, scribe of the Holy Land, and from him it reached our hands". R. Elazar Zussman was the scribe of R. Menachem Mendel of Vitebsk, R. Avraham of Kalisk, and all the Chassidim who reached Eretz Israel in the famous 1777 immigration. The identity of the writer of this book is subject to dispute. Some say the essays were recorded by his disciples, primarily R. Elazar Zussman, who also edited and arranged them for print (Beit Rebbi). Conversely, according to a tradition of Slonim Chassidim, the entire book was written by R. Menachem Mendel himself, while R. Elazar Zussman only edited and arranged it for print, adding the opening words "Patach HaRav" and "Shaal HaShoel" (Yesod HaMaala, I, p. 59). In the opinion of the researcher R. Yehoshua Mondshine, R. Elazar Zussman "was the one who wrote the letters of the righteous men and Chassidim from Eretz Israel, and it is evident that he also wrote the teachings of R. Menachem Mendel of Vitebsk in the holy book Pri HaAretz, and the numerous figures of speech he uses render it an almost impenetrable book" (HaMaasar HaRishon, Jerusalem 2012, p. 222). The two first leaves contain essays of the Torah thoughts of R. Avraham HaMalach.

The last nine leaves feature a selection of Igrot HaKodesh - letters of guidance in G-d's service, which R. Menachem Mendel of Vitebsk and R. Avraham of Kalisk sent from Eretz Israel to their disciples in Reisen (Belarus).

123. Or HaChochma - Łaszczów, 1815 - First Edition - Segulah for Easy Birth - Two Parts in Two Volumes

Or HaChochma, Chassidic and kabbalistic essays on the Torah, by the kabbalist R. Uri Feivel of Krisnipoli (Chervonohgrad) and Dubienka. Łaszczów, [1815]. First edition. With the approbations of the Chozeh of Lublin and Rebbe Tzvi Aryeh of Olik (Olyka). Two parts in two volumes.

The author, the kabbalist R. Uri Feivel of Krisnipoli and Dubienka (d. between 1804-1808), close disciple of R. Kehat of Werish, disciple of the Baal Shem Tov. R. Feivel's son describes his father in his foreword to this book as a prolific author, who also wrote a composition on the Torah consisting of 15 explanations for each verse, as well as compositions on the Five Megillot, Tikunei Zohar, Idrot, Sifra DeTzniuta, Sefer Yetzira, "awesome, concealed and impenetrable commentaries", yet all were destroyed in a fire. R. Meir Rabbi of Brody describes the author

in his approbation: "He never departed from the tent of Torah, delving into its revealed and hidden realms, and feared G-d out of love, and most of his knowledge and study pertained to Kabbalah. Particular sanctity is ascribed to this book. R. Moshe Tzvi Landau of Kleinwardein writes in his book "Shulchan Melachim", on the laws pertaining to birthing mothers, "and it has already become widespread to place a wrapped book beneath the head of the birthing mother as she experiences contractions - and it is customary to place the holy book Noam Elimelech and the holy book Or HaChochma" (his words are quoted in halachic literature). It is also reported that R. Yeshaya Zilberstein of Waitzen "would send the Or HaChochma book to laboring mothers, so it could be placed beneath their cushion as a segulah for an easy birth".

Two parts in two volumes. Separate title page for each

volume. Vol. I: [2], 76; 46 leaves. 22.5 cm. Vol. II: [1], 60, 59-103 leaves. 22 cm. Overall good condition. Stains and dampstains. Stamps in vol. I. Worming to vol. II. Marginal tears, close to text, to first three leaves of vol. II, repaired with paper. Different bindings (vol. I: new leather binding, vol. II: original binding, with damage and worming).

The imprint on the title pages of these volumes indicates that they were printed in Łaszczów. Some copies have a forged imprint that reads "Korets, 1795" (see Bibliography of the Hebrew Book, listing 000202798).

Stefansky Chassidut, no. 23.

Opening price: \$2000

124. ארבעה דפים נדירים מספר סיפורי מעשיות לרבי נחמן מברסלב - מהדורה ראשונה - אוסטרדה, תקע"ה

הראשונה של "ליקוטי מוהר"ן" שהדפיס בחיי רבו (באוסטרדה, תקס"ח). התאריך הרשמי, כפי שנדרס בשני השערים של ספר סיפורי מעשיות, הוא תקע"ה, אך רבי נתן עצמו כותב בכוונותיו (ימי מהר"ת, דף מה/2) כי הדפיס את הספר בשנת תקע"ו.

[4] דף. 19.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמי רטיבות ובלאי. מספר קרעים בשוליים.

סטנסקי חסידות, מס' 437.

פתיחה: \$300

ארבעה דפים נדירים מן המהדורה הראשונה של ספר סיפורי מעשיות לרבי נחמן מברסלב. אוסטרדה, תקע"ה [1815]. לפנינו דפים ג-ו מ"לוח הטעות מספר ליקוטי מוהר"ן הראשון" שהדפיס מוהר"ת (רבי נתן מברסלב) וצירף בסוף המהדורה הראשונה של ספר סיפורי מעשיות. דפים אלה נדירים ולא הופיעו בטופס שנמכר ב"קדם" במכירה 63 (פריט 123).

את ספר סיפורי מעשיות הדפיס תלמידו הגדול של רבי נחמן מברסלב - מוהר"ת - רבי נתן שטרנהארץ מנמירוב, שנים ספורות לאחר פטירת רבו. בסוף הספר צירף רבי נתן תיקונים והוספות למהדורה

124. Four Rare Leaves from the Book Sipurei Maasiot by Rabbi Nachman of Breslov - First Edition - Ostroh, 1815

Four rare leaves from the first edition of Sipurei Maasiot by R. Nachman of Breslov (Bratslav). Ostroh, 1815.

Leaves 3-6 of errata for the first edition of Likutei Moharan, published by Moharnat (R. Natan of Breslov), which he inserted at the end of the first edition of Sipurei Maasiot. These leaves are rare, and did not appear in the copy sold in Kedem Auction 63 (item 123).

Sipurei Maasiot was published by the illustrious disciple of R. Nachman of Breslov – Moharnat – R. Natan Sternhartz of Nemirov, several years after his teacher's passing. At the end of the book, R. Natan

included corrections and additions to the first edition of Likutei Moharan, which he had published in his teacher's lifetime (Ostroh, 1808). The two title pages of Sipurei Maasiot state that the book was printed in 1815, though R. Natan recorded in his memoir (Yemei Moharnat, p. 45b) that he published the book in 1816. [4] leaves. 19.5 cm. Good-fair condition. Stains, dampstains and wear. Several marginal tears.

Stefansky Chassidut, no. 437.

Opening price: \$300

125. ספר לקוטי עצות (ברסלב) - מהדורה ראשונה - דובנא, תקע"ו

ספר לקוטי עצות, חלק ראשון ושני, "סגולות ורפואות לרפואות הנפש והגוף" מתורת רבי נחמן מברסלב, בעריכת תלמידו רבי נתן שטרנהרץ - מוהר"ת מברסלב. [דובנא? תקע"ו 1816]. מהדורה ראשונה.

מספרי היסוד של תורת רבי נחמן מברסלב. לקט עצות והדרכות קצרות, מסודרות לפי נושאים על פי סדר האלף בית. בנוסח השער נכתב: "עצות נפלאות מחכימות פתי, מיישר עקמימות שבלב, לידע באיזה דרך ישכון ולברוח מעצת היצר. סגולות ורפואות לרפואות הנפש והגוף להנטותו לתחי' [ה] אמן". הספר חובר בידי תלמידו המובהק של רבי נחמן מברסלב ומפיץ תורתו - רבי נתן שטרנהרץ מברסלב, אשר קיבץ עצות והדרכות מעשיות, מתוך תורותיו ושיחותיו העמוקות של רבי נחמן מברסלב בספרו ליקוטי מוהר"ן. רבי נתן עשה זאת עפ"י צוואת רבו אשר אמר

כי כל כוונתו במאמריו ותורותיו שגילה היתה כדי להביא את האנשים למעשים ישרים ומתוקנים.

הספר נרפס ע"י רבי נתן בעצמו, אשר החשיבו מאד, וכפי שכתב רבי ישראל קרדנור (בהקדמה לספר "קיצור ליקוטי מוהר"ן השלם"): "הספר הזה היה יקר מאד בעיני מורנו הרב הצדיק רבי נתן זכר צדיק לברכה, ופקד וצוה לכל אנשיו לעסוק וללמוד בו בכל יום".

הספר חולק לשני חלקים. חלק ראשון על אותיות א-מ (אמת ואמונה - מקוה). חלק שני, עם דף שער פנימי נפרד, על האותיות מ-ת (מועדי השנה - תמימות).

בשער הספר חתימה בכתובה מזורזת: "לע"ק [=לעבודת קוני] בנימין מלמד" [ניתכן והוא רבי כבוד בנימין מלמד, מרבני אומיר, ידיד נפשו של רבי חיים פאלאג'י, המביא ממנו רבות בספריו].

חותמת בדף השני: "יעקב הלברשטאם".
נח, [30] דף. 15 ס"מ. מצב משתנה בין הדפים. מרבית הדפים במצב טוב-בינוני. שער וארבעה דפים אחרונים במצב בינוני עם פגעי עש רבים, משוקמים במילוי נייר והשלמה בכתב-יד. כתמים. כתמים גדולים וכהים במספר דפים. קרע משוקם בדף השני, עם פגיעה בטקסט והשלמה בכתב-יד. חיתוך דפים עם פגיעה בכותרות מספר דפים. הדבקות נייר לחיזוק במספר דפים. כריכה חדשה.

מקום הדפוס על-פי ג' שלום, קונטרס אלה שמות, ירושלים תרפ"ח, עמ' 16, מס' 44.

סטפנסקי חסידות, מס' 289; ראה עוד: סטפנסקי ספרי יסוד, מס' 386.

פתיחה: \$3000

125. Likutei Etzot (Breslov) - First Edition - Dubno, 1816

Likutei Etzot, Parts I-II, "Segulot and cures for soul and body", teachings of R. Nachman of Breslov, compiled by his disciple R. Natan Sternhartz, the Moharnat of Breslov. [Dubno? 1816]. First edition.

A classic book of the teachings of R. Nachman of Breslov. A compilation of recommendations and brief instructions, arranged following an alphabetic list of topics. The title page states: "Wonderful advice, which makes the simple one wise, straightens the crookedness of the heart, to determine which path to adopt, and to flee the counsel of the Evil Inclination. Segulot and cures for curing the soul and the body to lead it to revival, Amen". The book was compiled by the close disciple of R. Nachman of Breslov and disseminator of his teachings, R. Natan Sternhartz of Breslov, who selected advice and practical guidance from the teachings and deep discourses of R. Nachman of Breslov which are presented in Likutei Moharan, thereby fulfilling the testament of his teacher who attested that his entire intention in revealing his writings and teachings was to guide people to proper and virtuous deeds.

The book was printed by R. Natan himself and he held it in high regard, as attested by R. Yisrael Halpern (Karduner) in his introduction to Kitzur Likutei Moharan HaShalem: "This book was greatly

treasured by our teacher R. Natan and he instructed all his followers to study it each day".

The book is divided into two parts. Part I - Aleph-Mem. Part II, with a divisional title page - Mem-Taf. A signature in Oriental script on the title page: "For the service of my Creator, Binyamin Melamed" (possibly, R. Bechor Binyamin Melamed, a rabbi in Izmir, a close friend of R. Chaim Palachi, who quotes him extensively in his books). Stamp on leaf 2: "Yaakov Halberstam".

58, [30] leaves. 15 cm. Condition varies. Most leaves in good-fair condition. Title page and four last leaves in fair condition, with extensive worming, repaired with paper and handwritten replacements. Stains. Large dark stains to several leaves. Repaired tear to second leaf, affecting text, with handwritten replacement. Margins trimmed, affecting headings of several leaves. Paper reinforcements to several leaves. New binding.

Place of printing according to G. Scholem, Eleh Shemot, Jerusalem 1928, p. 16, no. 44.

Stefansky Chassidut, no. 289; See: Stefansky Classics, no. 386.

Opening price: \$3000

126. ספר קיצור ליקוטי מהר"ן - ברסלב, תקפ"א - מהדורה שניה שנדפסה בביתו של רבי נתן מברסלב

שנובה לקימם באמת. אשרי שיאחו בהם" (מהדורת ירושלים תשמ"ב, עמ' יב, אות ז).

את המהדורה הראשונה של הספר הדפיס רבי נתן במאהלוב בקיץ תקע"א, בתוך שנת האבל על רבו. את המהדורה שלפניו הדפיס כעשור לאחר מכן, בבית הדפוס שהקים רבי נתן בביתו בברסלב (את הדפוס הקים רבי נתן בשנת תקע"ט והוא נסגר עקב הלשנה בשנת תקפ"ד). במהדורה שלפניו נוספו בהקדמה מספר שורות בסוגריים.

פז דף. דף אחרון חסר (הושלם בצילום). 12.5 ס"מ. מצב טוב. מעט כתמים. בדפים האחרונים קרעים קטנים בשולי הדפים וחיתוך דפים על גבול הטקסט. כריכה חדשה.

מקום ושנת הדפוס על פי: ג' שלום, אלה שמות ספרי מהר"ן, ירושלים תרפ"ח, עמ' 33; א' יערי, לקוטים ביבליוגרפיים-קריית ספר, כרך יג, תרצ"ו-תרצ"ז, עמ' 532.

סטפנסקי חסידות, מס' 525.

פתיחה: \$1000

ספר קיצור ליקוטי מהר"ן, "מלא מוסר ויראת ה' והנהגות טובות וישרות, נפלאות ונוראות, היוצאים מן המאמרים הנפלאים, המובאים בספר הגדול ליקוטי מוהר"ן", מתורת רבי נחמן מברסלב, בעריכת תלמידו רבי נתן שטרנהרץ - מוהר"ת מברסלב. [ברסלב, תקפ"א 1821. נדפס בדפוס הביתי של רבי נתן]. מהדורה שניה.

בספר שלפניו ליקט רבי נתן מתוך הספר "ליקוטי מוהר"ן" של רבו הגדול, את העניינים המעשיים השייכים לעבודת ה'. הערכים שבספר נערכו ע"פ סדר התורות שב"ליקוטי מוהר"ן" (ולא ע"פ סדר הא-ב כפי שעשה בספרו "ליקוטי עצות"). הספר שלפניו נדפס לאחר פטירת רבי נחמן, אך כתיבתו החלה בחייו בשנת תקס"ה. על כך מספר רבי נתן בהקדמתו לספר: "כי רוב דברי הכרך הזה היו למראה עיני רבינו זצוק"ל והוטבו בעיניו". בספרו "ימי מוהר"ת" הוא מפרט יותר על כך: "בשנת תקס"ה... צוה עלי ללקט מתורותיו העצות והענין בדא שיוצא מכל תורה ותורה... והוטב בעיניו, והוא הספר 'קיצור ליקוטי מוהר"ן'. כשקרא בו, נענע בראשו ואמר בזה הלשון: א שייך צעטיל [=פתקה יפה], והבנתי שהוטבו מאד בעיניו הדברים הנאמרים שם, והיה כוסף מאד

126

126. Kitzur Likutei Moharan - Breslov, 1821 - Second Edition, Printed in the Home of Rabbi Natan of Breslov

Kitzur Likutei Moharan, "filled with ethics, fear of G-d, good, correct, wonderful and awesome practices, which emerge from the remarkable essays printed in Likutei Moharan", from the teachings of R. Nachman of Breslov, edited by his disciple R. Natan Sternhartz – Moharnat of Breslov. [Breslov (Bratslav): printed in the home of R. Natan, 1821]. Second edition.

This book contains selections of practical topics related to worship of G-d, which R. Natan compiled from the book of his illustrious teacher - Likutei Moharan. The entries in this book follow the order of their appearance in Likutei Moharan (rather than alphabetical order, as in Likutei Etzot). This book was published after the passing of R. Nachman, but R. Natan began writing it already in R. Nachman's lifetime, in 1805. R. Natan relates this in his preface to the book: "Most of the words of this volume

were presented before Rabbeinu and he found them satisfactory". In his book Yemei Moharnat, he goes into more detail: "In 1805... he commanded me to select from his teachings the advice and lesson which one can retain from each one of them... and he was pleased with it, and that is the book Kitzur Likutei Moharan. When he read it, he shook his head and said: A fine note, and I understood that the teachings written there were very much to his satisfaction, and he truly longed for us to fulfill them. Fortunate is the one who keeps to them" (Jerusalem edition 1982, p. 12, section 7).

The first edition of the book was printed by R. Natan in Mohilev (Mohyliv-Podilskyi) in the summer 1811, during the year of mourning following the passing of his teacher. This edition was published a decade later, in the printing press which R. Natan established in his home in Breslov (R. Natan set it up in 1819, and

it was shut down in 1824 after someone reported it to the authorities). In this edition, several lines were added to the preface in parentheses.

86 leaves. Lacking last leaf (replaced in photocopy). 12.5 cm. Good condition. Some stains. Final leaves trimmed close to text, and with small marginal tears. New binding.

Place and year of printing according to: G. Scholem, Eleh Shemot Sifrei Moharan, Jerusalem 1928, p. 33; A. Yaari, Likutim Bibliographim – Kiryat Sefer, vol. XIII, 1936-1937, p. 532.

Stefansky Chassidut, no. 525.

Opening price: \$1000

127. Likutei Halachot - Orach Chaim, Part I - Rabbi Natan of Breslov - Iași, 1843 - First Edition - Only Volume Printed in the Lifetime of R. Natan - Rare Variant

Likutei Halachot, Orach Chaim, Part I, laws pertaining to morning rituals - laws of prayers, explanation of halachot following the sequence of the chapters in the Shulchan Aruch, based on the teachings of R. Nachman of Breslov, by R. Natan of Breslov (Moharnat), close disciple of R. Nachman. [Iași]: R. Yisrael Avraham Segal, [1843]. First edition. This volume is the only one published in the lifetime of the author, R. Natan of Breslov (1780-1844). The other volumes were published after his passing. R. Natan's writings were arranged for print by his close disciple, R. Nachman Chazan of Tulchyn (1813-1884), who with great devotion copied the writings of his teacher R. Natan, preparing them for print, and publishing them. R. Nachman's son, R. Avraham of Tulchyn, author of Biur HaLikutim, describes his father's dedication to the task of preparing the books for print, and attests that his father merited feeling the Divine inspiration during the course of his work: "The books of Likutei Halachot... he reconciled himself to extreme deprivation for the course of many years and toiled greatly to copy all the six volumes so that they would be ready for print... He accepted no reimbursement or payment from the Moharnat, not even the smallest amount... I heard him say that upon concluding the writing of the Likutei Halachot books, the Moharnat once asked him if he felt Divine inspiration... To which he answered: Yes! And it seems from his words that several times, due to the excitement and Divine inspiration which shone upon him, he was compelled to lay down his quill and completely cease writing". R. Avraham further describes the difficulties his father encountered while publishing this volume: "He then girded himself to nevertheless print the first volume, Orach Chaim part I, and for this task R. Natan covered a bit of the travel expenses to Iași in Wallachia. And his wife... travelled to Breslov to inform R. Natan that if he does not provide her with at least minimal sustenance, she and her children will die of starvation... and my father himself, throughout the journey endeavored to reduce expenses, and at the beginning even

127

travelled on foot some of the way, since the printing costs alone were beyond R. Natan's means, due to his extreme poverty and his concealment" (Kochvei Or, Jerusalem, 2009, pp. 282-283).

[2], 117, [1] leaves. 22 cm. Good-fair condition. Stains. Worming to approx. half of the leaves, affecting text. New binding.

Stefansky Chassidut, no. 273.

This is a very rare variant, with printer's name on title page: "Printing press of the influential R. Yisrael Avraham Madpis Segal". Other copies of Part I with the name of the printer are unknown (Gershom Scholem wrote on his own private copy that he saw Part II with the name of this printer). The name of the printer, R. Yisrael Avraham Segal, is known from other books printed in his printing press in Iași in 1843 (see: Yitzchak Yudlov, "First edition of Likutei Halachot, Orach Chaim, by R. Natan Sternhartz", Kiryat Sefer, 1988-1989, p. 934).

Opening price: \$1000

127. ספר לקוטי הלכות - אורח חיים, חלק ראשון - רבי נתן מברסלב - יאסי, תר"ג - מהדורה ראשונה - הכרך היחיד שנדפס בחיי רבי נתן - וואריאנט נדיר

ספר לקוטי הלכות, אורח חיים, חלק ראשון, הלכות השכמת הבוקר - הלכות תפלה, ביאורי הלכות על סדר סימני השלחן ערוך, על דרך עבודת ה', מיוסד על תורת רבי נחמן מברסלב, מאת רבי נתן מברסלב (מוהרנ"ת), תלמידו המובהק של רבי נחמן. [יאסי, תר"ג 1843]. דפוס רבי ישראל אברהם סג"ל. מהדורה ראשונה. הכרך שלפנינו הוא היחיד שנדפס בחיי המחבר רבי נתן מברסלב (תק"מ-תר"ה). הכרכים הנוספים נדפסו לאחר פטירתו. תלמידו המובהק של רבי נתן - רבי נחמן חזן מטולטשין (תקע"ד-תרמ"ד) היה זה שערך את כתביו לדפוס. הוא עסק במסירות עצומה בהערכת כתביו רבי נתן, בהכתנם לדפוס ובהדפסתם. בנו של רבי נחמן, רבי אברהם מטולטשין, בעל "ביאור הליקוטים", מספר בכתביו על אביו רבי נחמן ועל המסירות שבה עסק בעריכת הכתבים לדפוס, ועל כי במהלך הכתיבה זכה להרגיש התנוצצות אלוהית: "ספרי לקוטי הלכות... וברוב ההרגשה אבי ז"ל שוכח להרגיש בהם, קבל על עצמו עניות מופלג ועצום כמה שנים, וטרח ויגע להעתיק כל הששה כרכים באופן שיהיו ראויים לדפוס מהם... ולא קבל על זה פרס ומעות ממוהרנ"ת ז"ל אפילו פרוטה אחת... ושמעתי מאתו, שבעת גמרו את כתיבת ספרי לקוטי הלכות, שאל אותו פעם אחת מוהרנ"ת ז"ל: ההרגשה בספרי התנוצצות אלוהית?... והשיב לו: הן! והיה מבואר מדבריו, שכמה פעמים ברוב ההרגשות והתנוצצות אלוהית שזרחה עליו, מחמת זה הוכרח להניח את הקולמוס מתוך ידו ולפסק לגמרי מהכתיבה". בהמשך מספר רבי אברהם על תלאות ההדפסה שעבר אביו בהדפסת הכרך שלפנינו: "ואחר כך חגר את מנתניו להדפיס על-כל-פנים את הכרך הראשון, אורח חיים חלק א', אבל על זה נתערר מוהרנ"ת ז"ל לתן לו קצת על הוצאות הדרך לעיר יאסי שבמדינות וואלאכיא. וזוהי... נסעה לברסלב להודיע למוהרנ"ת ז"ל, שאם לא יספיקה על-כל-פנים בלחם צר ומים לחץ, תגוע חס ושלום ברעב היא חרעה... ואבי ז"ל בעצמו, בכל משך הדרך הרבה מאד לצמצם ולמעט בהוצאות, וגם בתחילת הדרך הלך רגלי כמה פעמים, כי גם הוצאת הדפוס בעצמה היתה קשה וכבד על מוהרנ"ת ז"ל, כפי עוצם עניונו והסתרתו מאנשי תבל" (כוכבי אור, ירושלים, תשס"ט, עמ' רפב-רפג).

[2], קיז, [1] דף. 22 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים. פגעי עש בכמחצית מדפי הספר, עם פגיעה בטקסט. כריכה חדשה.

סטפנסקי חסידות, מס' 273.

לפנינו וואריאנט נדיר ביותר, ובו נדפס בדף השער: "דפוס של ה"ה הנגיד מוה' ר' ישראל אברהם מדפוס [!] סג"ל". לא ידוע על עותקים אחרים של חלק ראשון בהם נדפס שם המדפיס (גרשם שלום רשם על העותק הפרטי שלו, שהוא ראה חלק שני שבו נדפס שם המדפיס זה). שמו של המדפיס, רבי ישראל אברהם סגל, ידוע מספרים אחרים שנדפסו בבית דפוסו ביאסי בשנת תר"ג (ראה: יצחק יודלוב, "מהדורה ראשונה של 'לקוטי הלכות', חלק אורח חיים, מאת ר' נתן שטרנהרץ", קרית ספר, תשמ"ח-תשמ"ט, עמ' 934).

פתיחה: \$1000

128. ספר שבחי הבעש"ט - הרובשוב, תקע"ז - סגולה לרפואה

ספר שבחי הבעש"ט, "ספורי נפלאות ונוראות מכבוד אור ישראל וקדושו... הרב האלקי מ' ישראל בעש"ט זע"א", מאת רבי דוב בער מליניץ. [הרובשוב, תקע"ז 1817].

ספר סגולה - במספר מקורות מובאת סגולתו של ספר שבחי הבעש"ט לישועה ולרפואה. מובא בשם הרב הצדיק רבי ישכר דוב בעריש הכהן מוואלברו, בעל "עבודת יששכר", שאמר כי נתגלה לו משמים שספר שבחי הבעש"ט הוא החלק השני של ספר תהלים, ושיש בו סגולה לישועה. עוד אמר: "עצתי אמונה לכל הדורות כשיחלה חלילה אדם מישראל הרי אם יוכל הוא עצמו לקרוא את סיפורי הצדיקים - מה טוב, ואם לאו - יקראו לפניו פרק בבקר ופרק בערב..." (אהל ישכר, עמ' נט-ס). מסורת דומה מובאת בשם האדמו"ר בעל "צמח צדק" מליובאוויטש, שקריאה בספר שבחי הבעש"ט מועילה להורדת חום. רישום בעלות בשער של "מאיר שווארץ פה שאץ".

[32] עמ' 21 ס"מ. מצב בינוני-טוב. כתמים, בלאי קל. קרע עם חסרון ופגיעה בטקסט בדף השער, משוקם באופן מקצועי (עם השלמה בצילום). בדפים רבים נחתכו השוליים וכותרת הספר נפגעה, משוקמים באופן מקצועי עם השלמה בצילום. נקבי עש בדודים במספר דפים. כריכת עור חדשה מהודרת.

סטפנסקי חסידות, מס' 549.

פתיחה: \$1000

128

129. ספר מעיין החכמה לרבי אשר צבי מאוסטרהא - קוריץ, תקע"ז - מהדורה ראשונה

ספר מעיין החכמה, על חמשה חומשי תורה, תנ"ך ותהלים, פרקי אבות וליקוטי חידושי אגדות, מאת האדמו"ר רבי אשר צבי המגיד מאוסטרהא. קוריץ, [תקע"ז 1816]. מהדורה ראשונה שנדפסה בחייו, שבעות ספורים לפני פטירתו (הספר נדפס בחנוכה תקע"ז והמחבר נפטר בט"ז שבט תקע"ז).

עם הסכמות הרב רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא, הכותב עליו: "הרב... המקובל איש אלו... בוצינא קדישא... הרב החסיד המפורסם... כי ידוע שכל דבריו נאמרו ברוח הקודש", ומברך את המסייעים בדבר ב"ברכות טוב, וישכנו בטח ושאנן עד ביאת ינון". רבי אשר צבי מאוסטרהא (ת"ק בערך-תקע"ז), מגדולי תלמידי המגיד ממזריטש. איש קדוש, חסיד ומקובל. כיהן כמגיד באוסטרהא, ונודע כאחד מגדולי האדמו"רים בדורו. הסכמותיו

מופיעות על ספרי חסידות וקבלה רבים, משנות התק"מ-תקנ"ב [בהסכמתו על ספר "מאור עיניים", סלאוויטא תקנ"ח, נכתב עליו: "הרב החסיד, איש אלוקים קדוש"]. בשנת תקס"ד עבר לעיר קוריץ, בה כיהן כאדמו"ר וכרב.

[2], קט"ז דף. כ-20 ס"מ. חלק מהדפים בגוון כחלחל. מצב כללי טוב. כתמים בדף השער ובדפים נוספים. בלאי קל בדפים הראשונים והאחרונים. נקבי עש מעטים. קרעים במספר מקומות, חלקם משוקמים, עם מספר פגיעות בטקסט. חותמת. כריכת עור חדשה. סטפנסקי חסידות, מס' 355.

פתיחה: \$1000

128. Shivchei HaBesht - Hrubieszów, 1817 - Segulah for Recovery

Shivchei HaBesht, "from the Light of Israel and its holy one... the heavenly R. Yisrael Baal Shem Tov", by R. Dov Ber of Linitz (Illintsi). [Hrubieszów, 1817].

A segulah book – the segulah of the book Shivchei HaBesht for salvation and cure is cited in several sources. The tzaddik R. Yissachar Dov Berish HaCohen of Wolbórz, author of Avodat Yissachar, is quoted saying he received a Heavenly revelation defining Shivchei HaBesht as the second part of the book of Tehillim and bearing a Segulah for salvation. He also offered his advice to all generations, that any Jewish person who takes ill should read narratives about tzaddikim from this book. If he is unable to do so, a chapter should be read to him morning and a evening (Ohel Yissachar, pp. 59-60). A similar tradition is cited in the name of the Tzemach Tzedek of Lubavitch, that reading the book Shivchei HaBesht is beneficial for lowering fever.

Ownership inscription on title page: "Meir Schwartz here in Shatz".

[32] pages. 21 cm. Fair-good condition. Stains, minor wear. Tear to title page, affecting text (with loss), professionally restored (with photocopy replacement). The margins of many leaves were trimmed damaging the headings, professionally restored with photocopy replacements. Minor worming to several leaves. New, elegant leather binding.

Stefansky Chassidut, no. 549.

Opening price: \$1000

130. ספר דברי משה - מז'יבוז', תקע"ח - מהדורה ראשונה

ספר דברי משה, מאמרי חסידות וקבלה על פרשיות התורה, מאת רבי משה שהם אב"ד דאלינא. [מז'יבוז', תקע"ח?]. מהדורה ראשונה. עם הסכמות ה"אודה ישראל" מאפסאט ורבי יצחק מראדוויל - חתן המחבר.

המקובל האלוקי הרה"ק רבי משה שהם אב"ד דאלינא (נפטר בשנת תק"פ) היה מצעייר תלמידי ה"בעל שם טוב" הקדוש, ואף מביא בספרו מדברי תורתו. התמנה בשנת תקמ"ו לאב"ד בדאלינא, על פי השתדלותו של הרה"ק רבי אלימלך מלזינסק. ה"אודה ישראל" מאפסאט כותב עליו בהסכמתו: "ידעתי את האיש משה כי גדול הן בנגלה הן בנסתר, ומעולם לא מש מתוך אהל של תורה". ה"דברי חיים" מצאנו כותב עליו: "איש אלוקים נורא הוא". בנוסף לספרו זה, חיבר את ספרו בקבלה "שרף פרי עץ חיים" (טשרנוביץ תרכ"ו), ואת ספרו "אמרי שהם" (קולומיה תר"מ) על מסכתות כתובות, קדושין ובבא מציעא. בספרו "אמרי שהם" נדפסה הסכמתו של הרה"ק רבי יהודה צבי שטעג אב"ד סקאליא, ובה כותב: "ימצאה גדולה שיהא הספר הזה בבית ישראל, כי היא שמירה גדולה בבית, כי הוא מתלמודי[!] הבעש"ט ז"ל".

רישומים בדף השער.

נח; ו דף. 22 ס"מ בקירוב. מצב טוב. כתמים. קרעים קלים (חלקם משוקמים) בדף השער ובמספר דפים. סימני עש בדפים בודדים. כריכה חדשה.

בדף השער לא מופיעים פרטי מקום ושנת הדפוס. על פי הרשום במפעל הביבליוגרפיה, הספר נדפס בז'יבוז' בסביבות שנת תקע"ח. פרידברג (בית עקד ספרים, מס' 448) כותב שנדפס בפולנא תקס"א, אך זו טעות (ראה: וונדר, הדפוס העברי בפולנא, על ספר, ה, עמ' 156). לפי אלפסי, אנצ' לחסידות, ג', עמ' שיט, הספר נדפס בין השנים תקפ"ב-תקפ"ג.

טפסנסי חסידות, מס' 121.

פתיחה: \$1000

130

129. Ma'ayan HaChochma By Rabbi Asher Zvi of Ostroh - Korets, 1816 - First Edition

Ma'ayan HaChochma, on the Five Books of the Torah, the Bible and Psalms, Pirkei Avot and Likutei Chiddushei Agadot, by Rebbe Asher Zvi the Magid of Ostroh. Korets, [1816]. First edition printed in his lifetime, several weeks before his death (the book was printed during Chanuka 1816, and Rebbe Asher Zvi passed away on the 16th of Shevat 1817). With approbations by Rebbe Avraham Yehoshua Heshel of Apta, who writes: "The rabbi... kabbalist G-dly man... renowned pious rabbi... it is known that all his words were said with ru'ach hakodesh", and blesses all those who assisted in the printing with "good blessings and that they shall dwell in security and peace until the coming of the Messiah". Rabbi Asher Zvi of Ostroh (ca. 1740-1817), a foremost disciple of the Magid of Mezritch, was a holy person and pious kabbalist. Served as a magid in Ostroh

129

and was known as one of the foremost rebbes of his times. His approbations appear on many Chassidic and Kabbalistic books written in the 1780s-1790s (in his approbation to Ma'or Einayim, Slavita 1798, he is called "The pious rabbi, holy G-dly man"). In 1804 he moved to Korets to serve as rebbe and rabbi.

[2], 116 leaves. Approx. 20 cm. Printed in part on bluish paper. Overall good condition. Stain to title page and to several other leaves. Minor wear to first and last leaves. Occasional worming. Tears, in several places affecting text, some repaired. Stamp. New leather binding.

Stefansky Chassidut, no. 355.

Opening price: \$1000

131

131. Raziel HaMalach - First Edition with Glosses of the Maggid of Kozhnitz - Warsaw, 1812

Raziel HaMalach, with approbation and glosses by the Maggid of Kozhnitz (Kozienice). Warsaw, [1812]. First edition with the glosses of R. Yisrael Hopstein, the Maggid of Kozhnitz, who passed on his glosses to the printer.

In his approbation to this edition, the Maggid of Kozhnitz writes about the publisher: "And he wished to expend efforts for this mitzvah, to print this holy book... Thus, I said that I will help him fulfill this mitzvah and I also gave him a few things which are written in the margins of my book, some glosses and some novellae, to teach the People of G-d the straight path..."

131. ספר רזיאל המלאך - מהדורה ראשונה עם הגהות המגיד מקוזניץ - וורשא, תקע"ב

ספר רזיאל המלאך, עם הסכמה והגהות מאת המגיד מקוזניץ. וורשא, [תקע"ב 1812]. מהדורה ראשונה עם הגהות רבי ישראל הופשטיין - המגיד מקוזניץ, שמסר למדפיס את הגהותיו. בהסכמתו למהדורה זו כותב המגיד מקוזניץ על המביא לבית הדפוס: "ונדבה רוחו לגשת אל המלאכה להתאמץ לדבר מצוה זו, להדפיס הספר הקדוש הנ"ל... לזאת אמרתי גם ידי תכון עמו להיות מסייע לדבר מצוה ומסרתי לו ג"כ איזו דברים אחרים, הכתובים בגליון ספרי מאשר חנני ד', קצת הגהות, וקצת חידושים, להורות לעם ד' הדרך היושר..."

חתימות, חותמות ורישומי בעלות בדף המגן הקדמי, בדף השער ובדף שאחריו.

מט, [1], נ-נא דף. 22.5 ס"מ. מצב בינוני. כתמים ובלאי. פגעי רטיבות במספר דפים. קמטים וקרעים עם חסרון בשני דפים באמצע הספר, עם פגיעה קלה בטקסט. קרעים ופגמים בדפים שבסוף הספר. כריכה חדשה.

סטפנסקי חסידות, מס' 536; ראה עוד: סטפנסקי ספרי יסוד, מס' 332.

פתיחה: \$500

Signatures, stamps and ownership inscriptions on the front flyleaf, on the title page and on the following leaf.

49, [1], 50-51 leaves. 22.5 cm. Fair condition. Stains and wear. Dampness damage to several leaves. Creases and open tears to two middle leaves, slightly affecting the text. Tears and damage to leaves at the end of the book. New binding.

Stefansky Chassidut, no. 536; see also: Stefansky Classics, no. 332.

Opening price: \$500

130. Divrei Moshe - Medzhybizh, 1818 - First Edition

Divrei Moshe, Chassidic and kabbalistic essays on the weekly Torah portions, by R. Moshe Shoham Rabbi of Dolyna. [Medzhybizh?, 1818?]. First edition. With approbations by the Ohev Yisrael of Apta and R. Yitzchak of Radyvyliv, the author's son-in-law.

The kabbalist R. Moshe Shoham Rabbi of Dolyna (d. 1820) was one of the youngest disciples of the Baal Shem Tov and he quotes his teacher in his book. In 1786, he was appointed rabbi of Dolyna, through the efforts of R. Elimelech of Lizhensk. The Ohev Yisrael of Apta writes in his approbation that the author possesses great knowledge both in the revealed and esoteric realms of Torah. The Divrei Chaim of Sanz writes that he is an awesome G-dly person. In addition to this book, he also wrote the kabbalistic composition Saraf Pri Etz Chaim (Chernivtsi 1866) and the book Imrei Shoham (Kolomyia 1880) on Tractates Ketubot, Kiddushin and Bava Metzia. In the approbation of R. Yehuda Tzvi Steg Rabbi of Skole to Imrei Shoham, he writes: "It is a great mitzvah to keep this book in the Jewish home, because it gives **great protection**, since he is a disciple of the Baal Shem Tov".

Inscriptions on title page.

58; 6 leaves. Approx. 22 cm. Good condition. Stains. Small tears (some repaired) to title page and to several leaves. Worming to a few leaves. New binding.

The place and year of printing do not appear on the title page. According to the Bibliography of the Hebrew Book, the book was printed in Medzhybizh, ca. 1818. Friedberg (Bet Eked Sefarim, no. 448) writes that it was printed in Polonne in 1801, but this is incorrect (see: Wunder, The Hebrew Printing in Polonne, Alei Sefer, V, p. 156). According to Alfasi, Encyclopedia L'Chassidut, III, p. 319, the book was printed between 1822-1823.

Stefansky Chassidut, no. 121.

Opening price: \$1000

132. שני ספרי מהר"ל שנדפסו בנאווי-דוואהר - בהסכמת המגיד מקוזניץ - גבורות ה', תקנ"ו / באר הגולה, תקס"ד - מהדורה ראשונה של מאמרי "המגיד מקוזניץ"

שני ספרים מתורת המהר"ל מפראג, שנדפסו בעיר נאווי-דוואהר (נובידבור Nowy Dwór Mazowiecki), ביוזמתו ובהסכמתו של ה"מגיד מקוזניץ":

- ספר באר הגולה, למהר"ל מפראג. עם הסכמה והוספת מאמרים מהמגיד הקדוש רבי ישראל מקוזניץ. נאווי-דוואהר, תקס"ד [1804]. מהדורה ראשונה של המאמרים שנדפסו אח"כ בספר "גאולת ישראל" מהמגיד מקוזניץ.

[1], נח, דף. 19.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים ובלאי קל. חתימת בעלים עתיקה: "יעקב בהרב ---". חותמות צנזורה. כריכה חדשה. סטפנסקי חסידות, מס' 72.

- ספר גבורות השם, על הגדה של פסח ועניני יציאת מצרים, מאת המהר"ל מפראג. נאווי-דוואהר, [תקנ"ו 1796]. הסכמות רבי לוי יצחק מברדיטשוב והמגיד מקוזניץ.

[1], קב דף. 19 ס"מ. מצב בינוני. כתמים ובלאי. נזקי עש עם פגיעות בטקסט. הדבקות נייר בדף השער ובדף האחרון. חותמת ירושלמית עתיקה (עם איור הכותל המערבי), של "--- פישמאן". כריכה חדשה.

יערי 278; אוצר ההגדות 398.

פתיחה: \$800

132

133

133. ספר רבינו בחיי - הסכמת רבי לוי יצחק מברדיטשוב - קוריץ, תקנ"ט

ספר רבינו בחיי - ביאור על התורה, מאת רבינו בחיי בן אשר אבן חלואה. קוריץ, תקנ"ט [1799]. הסכמות גדולי החסידות: רבי לוי יצחק מברדיטשוב, רבי אשר צבי מאוסטרדא, רבי צבי אריה (הראשון) מאלק ורבי מרדכי מקוריץ.

קבר, [2], סב דף. 34 ס"מ. נייר תכלכל. מצב משתנה בין הדפים. חלק מהדפים במצב טוב וחלקם במצב בינוני. כתמים ובלאי. פגעי עש רבים בדף השער ובמקומות נוספים, עם פגיעות בטקסט. שיקומים בהדבקות נייר בדף השער. רישום בעלות בשער. כריכה חדשה.

מהדורה נדירה.

פתיחה: \$300

132. Two Books by the Maharal Printed in Novy Dvor - With Approbations by the Maggid of Kozhnitz - Gevurot Hashem, 1796 / Beer HaGolah, 1804 - First Edition of the Essays of the Maggid of Kozhnitz

Two books of the teachings of the Maharal of Prague, printed in Novy Dvor (Nowy Dwór Mazowiecki), by the initiative and endorsement of the Maggid of Kozhnitz (Kozienice).

- Beer HaGolah, by the Maharal of Prague. With an approbation and additional essays by the Maggid R. Yisrael of Kozhnitz. Novy Dvor, 1804. First edition of essays, later printed in the book Geulat Yisrael by the Maggid of Kozhnitz.

[1], 58, [1] leaves. 19.5 cm. Good condition. Stains and minor wear. Early signature: "Yaakov son of R. ---". Censorship stamps. New binding.

Stefansky Chassidut, no. 72.

- Gevurot Hashem, on the Passover Haggadah and on the Exodus from Egypt, by the Maharal of Prague. Novy Dvor, [1796]. Approbations by R. Levi Yitzchak of Berdichev and the Maggid of Kozhnitz.

[1], 102 leaves. 19 cm. Fair condition. Stains and wear. Worming, affecting text. Paper repairs to title page and last leaf. Early Jerusalem stamp (with an illustration of the Western Wall), of "--- Fishman". New binding.

Yaari 278; Otzar HaHaggadot 398.

Opening price: \$800

134b

134a

133. Rabbeinu Bachya - Approbation of Rabbi Levi Yitzchak of Berdichev - Korets, 1799

Rabbeinu Bachya - commentary on the Torah, by Rabbeinu Bachya son of Asher ibn Halawa. Korets, 1799. Approbations of prominent Chassidic leaders: R. Levi Yitzchak of Berdichev, R. Asher Zvi of Ostroh, R. Zvi Aryeh Malik (the first) and R. Mordechai of Korets.

124, [2], 62 leaves. 34 cm. Bluish paper. Condition varies. Some leaves in good condition and others in fair condition. Stains and wear. Extensive worming to title page and to other leaves, affecting text. Paper repairs to title page. Ownership inscription on title page. New binding. Rare edition.

Opening price: \$300

134. ספר ארבע מאות שקל כסף - קורין, תקס"ד - שני וואריאנטים של "המהדורה החסידית" עם הסכמת רבי לוי יצחק מברדיטשוב

הישוב החסידי בגליל, בשנות התק"צ. ראה: יסוד המעלה, חלק ב, עמ' שא-שב; "גואל אחרון הצעיר עזרא ששון ס"ט"; "גואל אחרון הצעיר מאיר מצרי ס"ט בכ"ר יוסף מצרי נ"ע". מספר הגהות בכתביה מורחית. בשער עותק ב' חתימת בעלים עתיקה: "אלעזר שאול [משמיקע?]."

שני עותקים. [2], צא, [1] דף. 20-21 ס"מ. חלק מהדפים בגון תכלכל. עותק א': מצב בינוני. כתמים ובלאי, כתמי רטיבות. קרעים בדף השער ובמספר דפים, עם פגיעה קלה במסגרת השער. פגעי עש ופגמים נוספים, עם פגיעה בטקסט. עותק ב': מצב טוב-בינוני. כתמים, פגעי עש בחלק מהדפים ופגמים אחרים, עם פגיעה בטקסט. קרעים קלים בדף השער, עם פגיעה קלה במסגרת. כריכות חדשות.

ראה: סטפנסקי ספרי יסוד, עמ' 103.

פתיחה: \$400

הוואריאנטים ה"חסידיים" שלפנינו. בין השינויים הבולטים בין שני הנוסחים: באחד הוואריאנטים נכתב בהקדמת המביא לבית הדפוס - רבי מאיר ב"ר שלמה - כי הראה חלקים מהספר לפני מורו ורבו רבי חיים מוואלחין, והוא אשר עורר את הדפסת הספר: "...הראיתי לפני מורי אלופי ומנ[י]דעי הגאון הגדול אשר ידיו רב לו בגולה ובנסתר מ"ו חיים נ"ר ר"ם ואב"ד דק"ק וואלחין יצ"ו, ושש על אמרתו כמוצא שלל רב, ולא פסק חובא מפומי[ה] כולא יומא... על החיבה יתירה שנודעת לנו שזכינו לאורה... מחכמת הקבלה... בפנים חדשות..." לעומת זאת, בוואריאנט השני - קטע זה הושמט כולו.

ראה: ח' ליברמן, "סיני", ע, עמ' קעא-קעו, וב"אהל רחל" ח"א עמ' 127-131, המתאר את השינויים בין הטפסים ומציע הסברים אפשריים (כולל הסבר נוסף לשוני בהסכמות שיש בעותקים אחרים).

חתימות בעלים בשער עותק א': "נפתלי זאב דובעצקר" נמאנשי

שני עותקים של הספר "ארבע מאות שקל כסף", דברי קבלה המיוחסים לרבי חיים ויטאל. קורין, [תקס"ד 1804]. מהדורה ראשונה.

ספר זה נדפס בשלשה וואריאנטים שונים: 1. עותקים בהם מופיעה הסכמה מאת רבי חיים מוואלחין ולצדה הסכמה מרבי מרדכי מקארעץ. 2. וואריאנט "חסידי", בו מופיעות (במקום ההסכמות הנ"ל) שתי הסכמות אחרות - מרבי לוי יצחק מברדיטשוב ורבי יהודה ליב מוואלטישק. 3. וואריאנט "חסידי" נוסף, עם שינויים טיפוגרפיים בדפים הראשונים ושינויי נוסח בהקדמת המביא לבית הדפוס.

לפנינו שני וואריאנטים של "המהדורה החסידית" של הספר, עם הסכמות גדולי החסידות רבי לוי יצחק מברדיטשוב ורבי יהודה ליב מוואלטישק, אך עם הבדלים בין שניהם. מלבד ההבדלים הטיפוגרפיים בדף השער ובדף שאחריו, קיימים הבדלים משמעותיים בנוסח הקדמת המביא לבית הדפוס בין שני

134. Arba Meot Shekel Kesef - Korets, 1804 - Two Variants of the "Chassidic Edition" with the Approbation of Rabbi Levi Yitzchak of Berditchev

Two copies of the book Arba Meot Shekel Kesef, kabbalistic teachings attributed to R. Chaim Vital. Korets, [1804]. First edition.

There are three variants of this book: 1. Copies with approbations by R. Chaim of Volozhin and R. Mordechai of Korets. 2. "Chassidic" copies with two other approbations (replacing the two aforementioned approbations), by R. Levi Yitzchak of Berditchev and by R. Yehuda Leib of Volochysk. 3. Similar "Chassidic" copies, with typographic changes to the first leaves and with textual variations in the publisher's foreword.

This lot is composed of the two Chassidic variants, with approbations by the prominent Chassidic leaders R. Levi Yitzchak of Berditchev and R. Yehuda Leib of Volochysk. Besides the typographic

differences between the title pages and the following leaves, there are significant textual differences between the forewords. Among the more significant differences: In one copy, the publisher, R. Meir son of R. Shlomo, writes that he showed parts of the book to his teacher R. Chaim of Volozhin and that the latter encouraged him to print the book. In the other copy, this passage was omitted.

See: Ch. Lieberman, Sinai, 70, pp. 171-176, and Ohel Rachel, I, pp. 127-131, which describe the differences between the copies and offer possible explanations (including another explanation for the different approbations found in other copies).

Signatures on the title page of the first copy: "Naftali Ze'ev Dubetzker" (member of the Chassidic settlement in the Galilee in the 1830s. See: Yesod

HaMaalah, II, pp. 301-302); "Ezra Sassoon"; "Meir Metzri son of R. Yosef Metzri". Several glosses in Oriental script. An early signature on the title page of the second copy: "Elazar Shaul ---".

Two copies. [2], 91, [1] leaves. 20-21 cm. Printed in part on bluish paper. Copy 1: Fair condition. Stains and wear, dampstains. Tears to title page and to several other leaves, slightly affecting title page border. Worming and other damages, affecting text. Copy 2: Good-fair condition. Stains, worming and other damages to some leaves, affecting text. Minor tears to title page, slightly affecting border. New bindings.

See: Stefansky Classics, p. 103.

Opening price: \$400

135. ספר שיח השדה - שקלוב, תקמ"ז - מהדורה יחידה - עם הסכמת ר' אביגדור אב"ד פינסק, הלוחם בחסידים ומי שבעקבות הלשנתו נאסר "בעל התניא"

שהיו יודעים שהוא רגיל לשתות משקאות משכרים..." (שם, עמ' שא); "...אוכל לקבוע ביותר לבבי ולהישבע על זה" (שם, עמ' שה).

המחבר שלפנינו הוא היחיד מכל רבני דורו שביקש הסכמה לספריו מרב זה. גם את ספרו השני "ריח השדה" (שקלוב, תקנ"ה) הוא עיטר בהסכמתו של ר' אביגדור, ושם הוסיף לתוארו: "נ"י ע"ה פ"ה" [=נר ישראל עמוד הימיני פטיש החזק]... (ראה אודותיו: אנציקלופדיה העברית, כרך א', עמ' 137, בערכו; הרב דוד צבי הילמן, אגרות בעל התניא ובני דורו, ירושלים תשי"ג, עמ' קכה-קלג, קמב-קמד, קמט-קנ; אגרות קודש מאת כ"ק אדמו"ר הזקן, ברוקלין תשע"ב, עמ' שג-שו, ובמפתחות בערכו).

חתימות בעלות בכתובה ספרדית (ארם-צובה): "הצעיר מאיר שולטן ס"ט"; "גואל אחרון למדרש מע' [לת] הגביר סי' חלפון עטיא נר"ד".

קלב; כט דף. 33 ס"מ. מצב בינוני. כתמים. נקבי עש (משוקמים). קרעים ופגמים בדף השער ובדפים רבים, בחלקם עם פגיעות בטקסט (משוקמים במילוי נייר ושחזורי טקסט). כריכת עור חדשה.

סטפנסקי חסידות, מס' 576.

פתיחה: \$500

הנ"ל (ראה: הרב בנימין פנטליאט, בית אהרן וישראל, קנה, עמ' קמז-קנח).

בתחילת הספר נדפסה הסכמתו של "הרב המאור הגאון הגדול המפורסם כבוד מוה"ר אביגדור אב"ד ור"מ דק"ק פינסק" - הוא ר' אביגדור אב"ד פינסק, הידוע לגאני בתולדות החסידות, כאחד מראשי רודפי החסידים שבלטא ובלרוס. ר' אביגדור כיהן בשנים תקמ"ה-תקנ"ג כאב"ד העיר פינסק, על מקומו של הגה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב, שהודח בשנת תקמ"ה עקב "חרמות" המתנגדים לחסידות. בשנת תקס"ה היה ר' אביגדור בין ה"מוסרים" שהלשינו לממשלה הרוסית נגד החסידות ונגד האדמו"ר בעל התניא, שנאסר בגינו שנית בחורף תקס"א. בעל התניא כתב עליו דברים קשים מאוד: "נלאיתי נשוא לסבול חירופי ובזיונותיו ושקריו, אשר ממציא עלינו עלילות גדולות אשר לא נראו ולא נשמעו מימי עולם, כי אם בימי פולין מן הגלחים שלהם..." (אגרות קודש מאת כ"ק אדמו"ר הזקן, ברוקלין תשע"ב, עמ' רצג); "הוא בן חיים [=אביגדור ב"ר יוסף חיים (חימוביץ ברוסית)] בהלשנת השוא [ש]לו, הוא סיבת תלאותי, ואני לעת זקנתי לוקחתי מביתי תחת משמר חזק כאחד הפושעים הגדולים ושולחתי לסט. פטרבורג... לאסוני הגדול סבלתי כחמשה עשר שבועות" (שם, עמ' רצט); "...בעיר פינסק... לקח בחכירה את הכנסת הרבנות, לא נתרצו אחר עבור הזמן המוגבל לתת לו לעמוד [=להמשיך] בחכירה, שהיה גובה מהם כסף בכפייה יתר על המידה, ומפני

ספר שיח השדה, דרושים על התורה, מאת רבי אליעזר הלוי, המגיד מפינסק. שקלוב, [תקמ"ז 1787]. מהדורה יחידה. בדף ב/2 שיר מאת המחבר: "חתום בראשי חרוות שם המחבר אליעזר בן מאיר הלוי חזק". בדפים האחרונים: דרוש לחג הסוכות, הספר על רבי אהרן הלוי "ראש ב"ד ומ"צ דק"ק קראקא" מערב ראש חודש אדר ב' תקמ"ו, "דרוש לעצירת גשמים", "דרוש על מיתת ילדים ח"ו".

מחבר הספר - המגיד מפינסק - רבי אליעזר ב"ר מאיר הלוי (נפטר אחרי תקנ"ה), רבה של חומסק בראשית שנות התק"מ. באמצע שנות התק"נ הגיע לפינסק, בה כיהן כרב של אחד הקלויזים, וכן כיהן כמו"ץ וכמגיד מישרים. רבי אליעזר היה זקנו של האדמו"ר הראשון מסלונים הגה"ק רבי אברהם ויינברג, בעל "יסוד העבודה".

בעבר היו כמה חוקרים שזיהו בטעות את המחבר כרבי אליעזר הלוי "ראש הישיבה" אב"ד פינסק, מחותנו של הגה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב וזקנו של הר"ק רבי ישראל מרוזין, שהיה נקדש ונערץ אצל הר"ק רבי אהרן הגדול מקרלין והר"ק רבי פנחס מקורין (ראה: הרב אביש שור, כתבים - פרקי תולדה ועיון במשנת קרלין סטולין, ירושלים תשע"ח, עמ' 325-320, 371, 755-754). לאחרונה התברר שהזיהוי אינו נכון, ולמעשה היו שני אישים שונים שנקראו באותו שם - "אליעזר הלוי" - והתגוררו בעיר פינסק, וכי מחבר הספר שלפנינו הוא רבי אליעזר מחומסק

135

136

135. Siach HaSadeh - Shklow, 1787 - Only Edition - With Approbation by R. Avigdor Rabbi of Pinsk, Opponent of Chassidism Who Caused the Imprisonment of Baal HaTanya

Siach HaSadeh, homilies on the Torah, by R. Eliezer HaLevi, the Maggid of Pinsk. Shklow, [1787]. Only edition.

An acrostic poem by the author, forming his name "Eliezer ben Meir HaLevi", on p. 2b. The last leaves contain: homily for Sukkot; eulogy for R. Aharon HaLevi "Head of the beit din and posek in Kraków", delivered on Erev Rosh Chodesh Adar II 1786; homily for drought; homily for death of children.

The author, R. Eliezer son of R. Meir HaLevi, the Maggid of Pinsk (d. after 1795), rabbi of Chomsk in the early 1780s. In the mid-1790s, he settled in Pinsk and served as rabbi of a kloiz, posek and maggid. R. Eliezer was the grandfather of the first Slonim Rebbe, R. Avraham Weinberg, author of Yesod HaAvodah. In the past, some researchers erroneously identified the author as R. Eliezer HaLevi "Rosh HaYeshiva", Rabbi of Pinsk, mechutan of R. Levi Yitzchak of Berdichev and grandfather of R. Yisrael of Ruzhin, who was venerated by R. Aharon HaGadol of Karlin and R. Pinchas of Korets (see: R. Abish Schorr, Ketavim, Jerusalem 2018, pp. 320-325, 371, 754-755). However, recently it became clear that two people with the name Eliezer HaLevi lived in Pinsk, and that the author of this book is R. Eliezer of Chomsk (see: R. Binyamin Panteliat, Beit Aharon VeYisrael, 155, pp. 147-158).

The book includes an approbation by R. Avigdor Rabbi of Pinsk, one of the biggest adversaries of Chassidism in Lithuania and Belarus. R. Avigdor served as rabbi of Pinsk between 1785-1793, succeeding R. Levi Yitzchak of Berdichev, who was dismissed in 1785 due to the bans of the Mitnagdim against the Chassidim. In 1800, R. Avigdor was among the informers to the Russian government against Chassidism and against the Baal HaTanya,

causing his second imprisonment at the end of that year. The Baal HaTanya wrote harshly against him: "I cannot anymore endure his blasphemy, humiliations and lies. He fabricates slander..." (Igrot Kodesh of the Baal HaTanya, Brooklyn 2012, p. 293); "Ben Chaim (=Avigdor son of R. Yosef Chaim - Chaimowitz in Russian) by his slander, is the cause of my hardships. In my old age, I have been taken from my home under heavy guard as if I was one of the worse criminals and sent to St. Petersburg..." (ibid, p. 299); "...In Pinsk... he leased the rabbinate, and at the end of the lease he was refused renewal, since he forcefully collected more money than was his due and because they knew that he was accustomed to drinking alcoholic beverages..." (ibid, p. 301); "...I can say this honestly and swear to this" (ibid, p. 305). The author of this book is the only rabbi of his generation who requested an approbation from R. Avigdor. His second book, Re'ach HaSadeh (Shklow, 1795), also included an approbation by R. Avigdor. (See: Encyclopedia Halvrit, I, p. 137; R. David Tzvi Hillman, Igrot Baal HaTanya UVenei Doro, Jerusalem 1953, pp. 125-133, 142-144, 149-150; Igrot Kodesh of the Baal HaTanya, Brooklyn 2012, pp. 303-306, and in the index).

Signatures in Sephardic script (Aleppo): "Meir Sultan", "Midrash of the wealthy Chalfon Atiya".

132; 29 leaves. 33 cm. Fair condition. Stains. Worming (restored). Tears and damages to title page and to many leaves, some affecting text (repaired with paper, with completion of missing text). New leather binding.

Stefansky Chassidut, no. 576.

Opening price: \$500

136. ספר מגלה טמירין - פולמוס השכלה וחסידות - מהדורה ראשונה, וינה, תקע"ט

ספר מגלה טמירין, פארווידה סאטירית על החסידות וגדוליה, [מאת יוסף פרל]. וינה, [תקע"ט] 1819. מהדורה ראשונה. פארווידה סטירית על סיפורי החסידים, שיחותיהם ולשונם, בצורת חליפת מכתבים בין חסידים, המבקשים למנוע הפצת ספר נגד החסידות. הספר בנוי כאוסף של 151 אגרות בדויות שנשלחו כביכול בין החסידים. מטרת הספר ללעוג ולהתלוצץ על תורת החסידות וגדוליה, ולבזות את האמונה התמימה של המון העם בצדיקים. הספר מחקה בעיקר את סגנון הספרים "שבחי הבעש"ט" ו"ספורי מעשיות".

המחבר יוסף פרל מטרנופל שבגליציה (תקל"ד-ת"ר), משכיל רדיקלי, מראשי תנועת ההשכלה בגליציה. הקדיש את חייו למלחמה אינטנסיבית בחסידות בגליציה. את מלחמתו ניהל על ידי הדפסת ספרים סאטיריים בעברית וביידיש, וכן על ידי הלשנות לשלטונות וירידה לחייהם של החסידים ושל גדולי האדמו"רים בגליציה, בהם, רבי ישראל מרח"ץ ורבי צבי הירש מזידיטשוב. חתימה בדף השער: "אברהם הירש".

[2], נה דף. שני שערים. 27 ס"מ בקירוב. שוליים רחבים. מצב טוב-בינוני. כתמי רטיבות. בלאי רב. כריכה חדרשה.

פתיחה: \$300

137

136. Megaleh Temirin - Anti-Chassidic Book by a Maskil - First Edition, Vienna, 1819

Megaleh Temirin, a satirical parody of Chassidism, [by Yosef Perl]. Vienna, 1819. First edition.

An epistolary parody, mocking Chassidic tales and the Chassidic style of speech. The book is composed of 151 fictitious letters, exchanged between Chassidim, in effort to prevent the distribution of an anti-Chassidic book. Megaleh Temirin ridicules the Chassidic doctrine, the Chassidic leaders and the faith of the masses in the tzaddikim. It imitates primarily the style of Shivchei HaBesht and Sipurei Maasiyot.

The author, Yosef Perl of Tarnopol, Galicia (1773-1839), was a radical maskil, one of the leaders of

the Haskalah in Galicia. He dedicated his life to a battle against the Chassidim of Galicia, printing anti-Chassidic satires in Hebrew and in Yiddish, denouncing Chassidim to the authorities and harassing them. His actions affected prominent rebbes in Galicia, including R. Yisrael of Ruzhin and R. Tzvi Hirsh of Zidichov.

Signature on title page: "Avraham Hirsh".

[2], 55 leaves. Two title pages. Approx. 27 cm. Wide margins. Good-fair condition. Dampstains. Extensive wear. New binding.

Opening price: \$300

137. ספר תולדות אהרן, לרבי אהרן המגיד מזיטומיר - ברדיטשוב, תקע"ז - מהדורה ראשונה

ספר תולדות אהרן, מאמרים על פרשיות התורה, על דרך החסידות והקבלה, מאת רבי אהרן מזיטומיר [תלמידו המובהק של רבי לוי יצחק מברדיטשוב]. ברדיטשוב, [תקע"ז 1817]. דפוס רבי ישראל ב"ק. מהדורה ראשונה. עם הסכמות גדולי החסידות: "אוהב ישראל" מאפסא, רבי מרדכי מטרנוביל ורבי ישראל מפיקוב. בשלשת ההסכמות לספר מכונה המחבר "בוצינא קדישא איש אלוקים".

הספר תולדות אהרן מכיל דרשות התעוררות והדרכה לעבודת ה' בדרך החסידות, שנכתבו על ידי אחד מתלמידיו רבי אהרן מזיטומיר, והובאו לדפוס בתוך שנת האבל על פטירת רבו המחבר. החיבור כתוב בסגנון של דיבור חי ולוהט, וכפי שמתואר בהסכמות: "דבריו הקדושים מעוררים לבבות ישראל לאביהם שבשמים בלהב העולה השמימה"; "דבריו בוערים כאש להבה". בספר מובאות עשרות אמרות שקיבל המחבר מרבו המובהק רבי לוי יצחק מברדיטשוב, וכן דברי הערצה מופלאים על רבו.

המחבר, רבי אהרן מזיטומיר (תק"י בערך-תקע"ז, אנצ' לחסידות, א, עמ' קנ), התמנה על ידי רבו המובהק רבי לוי יצחק מברדיטשוב, למגיד מישירים בעיר זיטומיר, בערך בשנת תקנ"ח, "וזהויר אותם [את אנשי זיטומיר] עליו מאד מאד" שיוהרו בכבודו. במינוי זה כיהן כשלוש שנים. לאחר מכן עקר לגלילות הונגריה וכיהן כמגיד מישירים בערים קראלי ואשוואר. את זו האחרונה הפך לעיירה חסידית בהשפעתו. בספר שלפנינו נדפסו דרשותיו שאמר בזיטומיר בשנים תקנ"ח-תקס"א.

[2], כ, [2], כא-לו, מ-קצא דף. 20.5 ס"מ. נייר כחלחל (ברובו). מצב בינוני-טוב. כתמים. סימני עש. פגעי עש במקומות שונים, עם פגיעות בטקסט. קרעים בדף השער ובמספר דפים, כמעט ללא חסרון בטקסט. הדבקות נייר לחיוק במספר מקומות. רישומי בעלות. כריכה חדשה.

סטפנסקי חסידות, מס' 604.

פתיחה: \$2000

138

138. Tzemaḥ Hashem LiTzvi - Berditchev, 1818 - First Edition

Tzemaḥ Hashem LiTzvi, Chassidic essays on the Torah, by R. Tzvi Hirsh of Nadvirna. [Berditchev (Berdychiv): R. Yisrael Bak, ca. 1818]. First edition. The author, Rebbe Tzvi Hirsh of Nadvirna (1740-1802, Encyclopedia L'Chassidut, III, pp. 604-607), was one of the leading third generation Chassidic rebbes. Disciple of the Maggid of Mezritch. His primary teacher was R. Yechiel Michel of Zloczew, who was known to say that R. Tzvi Hirsh was the greatest of his disciples and that Eliyahu HaNavi desires his closeness. R. Tzvi Hirsh's disciples include R. Menachem Mendel of Kosov, R. Tzvi Hirsh of Zhydachiv, R. Avraham David of Buchach and others. He wrote many books and was famous for his primary work Tzemaḥ Hashem LiTzvi. His book Alfa Beta merited many editions and R. Eliezer Papo, author of Pele Yo'etz, included it in his composition.

138. ספר צמח ה' לצבי - ברדיטשוב, תקע"ח - מהדורה ראשונה

ספר צמח ה' לצבי, מאמרי חסידות על התורה, מאת רבי צבי הירש מנדבורנה. [ברדיטשוב, תקע"ח 1818 בערך]. [דפוס רבי ישראל ב"ק]. מהדורה ראשונה.

מחבר הספר, האדמו"ר רבי צבי הירש מנדבורנה (ת"ק-תקס"ב, אנצ' לחסידות, ג, עמ' תרד-תרנ), מגדולי הדור השלישי לחסידות. תלמיד המגיד ממוזריטש. רבו המובהק היה רבי יחיאל מיכל מזלוטשוב, שאמר כי הוא הגדול שבתלמידיו וכי אליהו הנביא חפץ בקרבתו. בין תלמידיו היו רבי מנחם מנדל מקוסוב, רבי צבי הירש מזידיטשוב, רבי אברהם דוד מבוטשאטש ועוד. כתב מספר חיבורים, והתפרסם בחיבורו העיקרי 'צמח ה' לצבי'. ספרו 'אלפא ביתא' זכה למהדורות רבות ורבי אליעזר פאפו בעל "פלא יועץ" העתיקו וצירפו לחיבורו.

[2], כח; קלח, [1] דף. דף [3] מדפי ההסכמות והשמטות נכרך בסוף הספר. נייר כחלחל. 21 ס"מ. מצב בינוני-טוב. כתמים ובלאי. כתמי רטיבות רבים. קרעים משוקמים בשוליים התחתונים של דף השער ודפים ראשונים. כריכת עור חדשה. כולל דף [3] עם ההסכמה השלישית והשמטות מפרשיות כי תשא ושמני, שנמצא רק בחלק מן הטפסים.

תאריך הדפוס ע"פ א' יערי, הדפוס העברי בברדיטשוב, קרית ספר, כא, תש"ד-תש"ה, עמ' 120-121. הקישוט בשער - טס של ספר תורה - סמל הדפוס של רבי ישראל ב"ק. סטפנסקי חסידות, מס' 500.

פתיחה: \$1000

[2], 28; 138, [1] leaves. Leaf [3] of the approbations and omissions is bound at the end of the volume. Bluish paper. 21 cm. Fair-good condition. Stains and wear. Many dampstains. Repaired tears to bottom margins of title page and first leaves. New leather binding.

Includes leaf [3], with the third approbation and omissions from Parshiot Ki Tisa and Shmini, which is found in only some of the copies.

The date of printing follows A. Yaari, The Hebrew Printing in Berditchev, Kiryat Sefer, 21, 1944-1945, pp. 120-121. The title page ornamentation, a Torah shield, is the device of R. Yisrael Bak's printing press. Stefansky Chassidut, no. 500.

Opening price: \$1000

137. Toldot Aharon, by Rabbi Aharon of Zhitomir - Berditchev, 1817 - First Edition

Toldot Aharon, Chassidic and kabbalistic essays on the Torah portions, by R. Aharon of Zhitomir (close disciple of R. Levi Yitzchak of Berditchev). Berditchev (Berdychiv): R. Yisrael Bak, [1817]. First edition. With approbations by great Chassidic leaders: the Ohev Yisrael of Apta, R. Mordechai of Chernobyl and R. Yisrael of Piko. In all three approbations, the author is termed "the holy light, G-dly man".

Toldot Aharon contains inspirational sermons and guidance in worship of G-d based on Chassidic teachings, recorded by one of the disciples of R. Aharon of Zhitomir, and brought to print within the year of mourning following the passing of his teacher, the author. The book is written in an animated, passionate style, as the approbations describe it: "His holy words enthuse the hearts of the Jewish people towards their Father in Heaven, like a tongue of flame rising heavenwards"; "His words are impassioned like a fiery flame". The book quotes dozens of teachings received by the author from his prime teacher, R. Levi Yitzchak of Berditchev, as well as expressions of his exceptional reverence for his teacher.

The author, R. Aharon of Zhitomir (ca. 1750-1817, Encyclopedia L'Chassidut, I, p. 156) was appointed in ca. 1798 by his teacher R. Levi Yitzchak of Berditchev as maggid in Zhitomir, and the latter cautioned the townspeople of Zhitomir exceedingly to treat him with great respect. He held this position for some three years. He later moved to Hungary, where he served as maggid in Karaly (Carei) and Ashvar (Nyírvásvári), which became a Chassidic town under his influence. This book contains the sermons he delivered in Zhitomir in 1798-1801.

[2], 20, [2], 21-36, 40-191 leaves. 20.5 cm. Printed mostly on bluish paper. Fair-good condition. Stains. Worming, sometimes affecting text. Tears to title page and several other leaves, scarcely affecting text. Paper reinforcements in several places. Ownership inscriptions. New binding. Stefansky Chassidut, no. 604.

Opening price: \$2000

139. מקבץ ספרי חסידות שנדפסו בליוורנו בשנות ה"ק - ע"י רבי ישראל נחמן מדרוהוביץ'

שלושה ספרי חסידות שנדפסו בליוורנו בין השנים תקס"ד-תקפ"א, ע"י הרה"ק רבי ישראל נחמן מדרוהוביץ' וצפת.

• ספר פקודת המלך, ב' חלקים, על הרמב"ם, על התורה וליקוטים שונים, מאת רבי ישראל נחמן מדרוהוביץ'. ליוורנו, תקס"ד 1804.

מהדורה ראשונה.

• ספר קהלת עם פירוש חמדת ישראל, מאת רבי ישראל נחמן מדרוהוביץ'. ליוורנו, תק"פ [1820]. מהדורה ראשונה. בספר שלפנינו מוזכרים דברים ששמע המחבר בנודויו בארצות שונות. הוא מביא דברים ששמע מפי רבי שמחה אב"ד בריסק דליטא, דברים ששמע מפי מלמד תינוקות במצרים, ותיאור על ביקורו בקהילת חלב שבארם צובה, באיזמיר ובשאלוניקי. ספר זה נדפס בהגיעו לליוורנו לאיסוף כספים, והוא מבקש כי יעשו לו "מעמד" קבוע למען יוכל ללמוד תורה בעיר צפת, מבלי לנדוד.

• ספר אשד הנחלים, חידושים לדברי המגן אברהם והט"ז על שו"ע אורח חיים, ומספר תשובות לדוגמא מספר "נאות דשא", מאת האדמו"ר בעל "ערכי נחל" רבי דוד שלמה אייבשיץ אב"ד טורקה ומגדולי צפת. ליוורנו, [תקפ"א 1821]. הספר נדפס בעולם שם המחבר. בהקדמת המו"ל, הגאון החסיד רבי ישראל נחמן מדרוהוביץ' בעל "חמדת ישראל", הוא כותב על קצו המחבר: "מכירו הייתי לשעבר עורניו באבו במדינתניו פולוניא, אף כי אחרי עלינו אל ההר הטוב הזה אדמת קודש צפת... שם ישבנו על התורה ועל העבודה עבודת הקודש... וחיובא רמאי עלי ידיי לפארו ולהללו ולספר שמו בכל הארץ... אמנם מה אעשה כי זממא נפל בפומיה... בצוותו לבל אשא את שמו על שפתי חיבוריו...".

הגאון החסיד רבי ישראל נחמן מדרוהוביץ', בנו של רבי יוסף מדרוהוביץ' (תלמיד הבעש"ט). היה רב בגליציה, בפולין ובהונגריה. נדד רבות בארצות שונות, עלה לצפת ובדרכו לארץ ישראל בשנת תקס"ד התעכב בליוורנו, שם התיידד עם רבינו החיד"א - שקיבל ממנו ידיעות רבות על הבעש"ט ונתנוע נחמדות. בספריו של החיד"א הביא משמו של רבי ישראל נחמן, דברים ששמע ממנו בשם אביו רבי יוסף תלמיד הבעש"ט. בשנת תק"פ הדפיס בליוורנו את הספר "חמדת ישראל", ובשנת תקפ"א את הספר "אשד הנחלים". בשליחותו באיטליה עשה רושם רב, ורבי מרדכי שמואל גירונדי מעיד על רבי ישראל נחמן "שהיה מתוך ומשיב לכל קושיה שנשאל בנגלה ובנסתר, פה מפיך מרגליות ובכל חכמה לו עשר ידות, בקיאותו גדולה מאד בכל שערי התלמוד והפוסקים". חזר בסוף ימיו לארץ ישראל לעיר הקודש צפת ובה נפטר אחרי שנת תקפ"א [ראה עוד אודותיו: ישורון, א', עמ' תצג-תקא; אנצ' לחסידות, ב', עמ' תרא-תרכ].

3 ספרים. גודל ומצב משתנים. כריכות חדשות.

פתיחה: \$800

139a

בספר פקודת המלך מופיעים שלושה שערים, כולל השער הראשון הנדיר, שאינו מופיע ברוב העותקים [רישום בכתב-ידו של הביבליוגרף ד"ר ישראל מהלמן: "השער הראשון לא נודע לרושמי ספרים (הוחלף, כנראה)"]. בספר חמדת ישראל מופיעים ארבעת הדפים הנדירים (נט-סב), שנוספו אחרי ההדפסה, רק לחלק מן העותקים.

סטפנסקי חסידות, מס' 476; מס' 225; מס' 70.

מספרי החסידות הבודדים שנדפסו בליוורנו [בארצות המזרח והבלקן, יוון וליוורנו כמעט ולא נדפסו ספרי חסידות. בליוורנו עצמה נדפסו רק ארבעה ספרי חסידות, כולם ע"י רבי ישראל נחמן מדרוהוביץ' - שלושה מן הספרים הללו מופיעים במקבץ שלפנינו].

139b

139c

**140. ספר צילותא דאברהם, חידושי מהרמ"א מרגליות
בעריכת ה"ערבי נחל" - סדילקוב, תקפ"א - העותק של
רבי מאיר שפירא מלובלין**

ספר צילותא דאברהם, הנקרא חידושי מהרמ"א, חידושים על
הש"ס, מאת רבי משה אברהם אבוס. [סדילקוב, תקפ"א, צ"ל:
תקפ"א 1821]. מהדורה יחידה.

המחבר רבי משה אברהם אבוס מרגליות (ת"פ-תק"ס), אחי רבי
מאיר מרגליות בעל "מאיר נתיבים" (מתלמידי הבעש"ט). גאון
מופלג ששימש ברבנות הורודנקה וזאבנא, אנשי דורו שבחוהו כי
חריפותו ובקיאותו היא כשל הש"ך, ועל ספרו הנוכחי אמרו שהוא
"עמוק כהמהר"ם שיף" (ראה הסכמת רבי משה הלוי הורוויץ).
האדמו"ר רבי דוד שלמה אייבשיץ בעל "ערבי נחל" ו"לבושי
שרד", שהיה בעל נכדו, העתיק וערך את הספר מתוך כתב ידו,
והוסיף בו הרבה חידושים וביאורים משלו.

העותק של הגאון רבי מאיר שפירא מלובלין, מייסד "הדף היומי"
וראש ישיבת יח"ל [ישיבת חכמי לובלין]. בדף המגן, דף השער
והדף שאחריו חותמות מתקופת היותו רב בגלינא "מאיר שפירא
האבד"ק גלינא", וחותמת מתקופת רבנותו בפיעטרקוב. חותמות
"בית עקד ספרים בישיבת חכמי לובלין". שתי הגהות בכתב-יד.

[1], צט דף. 31 ס"מ. נייר כחלחל. מצב טוב-בינוני. כתמים. כתמי
רטיבות. פגעי עש בדפים הראשונים והאחרונים ובמספר דפים
נוספים, עם פגיעות בטקסט. קרעים, משוקמים בהדבקות נייר,
בשולי דף השער ובשולי דפים נוספים, עם פגיעות קלות בטקסט.
קרע משוקם בדף השני, עם פגיעה בטקסט. רישומים וחותמות.
כריכת עור חדשה.

פרט השנה תקע"א מוטעה, שכן ההסכמות הן מהשנים
תק"פ ותקפ"א. ברישומים הביבליוגרפיים נרשם מקום הדפוס
כאוסטראה, אולם כבר הוכיח ר"ח ליברמן שהספר נדפס
בסדילקוב (ראה אהל רח"ל, א', עמ' 459).
סטפנסקי חסידות, מס' 499.

פתיחה: \$500

**139. Collection of Chassidic Books Printed in Livorno in the Early 19th Century - By Rabbi Yisrael
Nachman of Drohobych**

Three Chassidic books printed in Livorno in 1804-
1821, by R. Yisrael Nachman of Drohobych and
Safed.

- Pekudat HaMelech, two parts, on the Rambam,
on the Torah and various selections, by R. Yisrael
Nachman of Drohobych. Livorno, 1804. First edition.

- Kohelet with the Chemdat Yisrael commentary, by
R. Yisrael Nachman of Drohobych. Livorno, [1820].
First edition. The author includes things he heard on
his travels in various countries. He cites teachings
he heard from R. Simcha Rabbi of Brisk and from a
teacher of young children in Egypt, and describes
his visits to the Haleb communities in Aleppo, Izmir
and Salonika. This book was printed upon his arrival
in Livorno to collect funds, and he requests that the
donors grant him a permanent "Maamad" (status), to
enable him to study Torah in Safed without further
wanderings.

- Eshed HaNechalim, novellae on the teachings
of the Magen Avraham and the Taz (Turei Zahav)
on Shulchan Aruch Orach Chaim, and samples of
responsa from the book Ne'ot Deshe, by the author
of Arvei Nachal, Rebbe David Shlomo Eybeschütz,
Rabbi of Soroca and one of the leading Torah scholars
of Safed. Livorno, [1821]. The book was published
anonymously. In the foreword of the publisher, R.
Yisrael Nachman of Drohobych, author of Chemdat
Yisrael, he writes that he knows the author from their
youth in Poland and that after their immigration to
Safed they studied together. He writes further that
he feels obligated to praise the author and recount
his greatness, but the author does not allow him to
mention his name in his compositions.

R. Yisrael Nachman of Drohobych, son of R. Yosef
of Drohobych (disciple of the Baal Shem Tov), was a
rabbi in Galicia, Poland and Hungary. He wandered
extensively, arriving in Safed. On his way to Eretz

Israel in 1804, he stayed in Livorno and became
friendly with the Chida. R. Yisrael Nachman told
him about the Baal Shem Tov and the Chassidic
movement, as related to him by his father R. Yosef
who was a disciple of the Baal Shem Tov. The Chida
later cited these accounts in his books. In 1820, R.
Yisrael Nachman printed the book Chemdat Yisrael
in Livorno, and in 1821, he printed the book Eshed
HaNechalim, also in Livorno. Whilst in Italy, R.
Yisrael Nachman made a great impression, and R.
Mordechai Shmuel Ghironi attests that R. Yisrael
Nachman answered all questions posed to him
in both the revealed and hidden realms of Torah,
showing great proficiency in all areas of the Talmud
and poskim. Before his death, R. Yisrael Nachman
returned to Safed, where he passed away after
1821 (see: Yeshurun, I, pp. 493-501; Encyclopedia
L'Chassidut, II, pp. 601-602).

3 books. Size and condition vary. New bindings.

The book Pekudat HaMelech contains three title
pages, including the rare first title page which does
not appear in most copies [handwritten inscription
by bibliographer Dr. Israel Mehlman: "**The first title
page is unknown to bibliographers (apparently
replaced)**"]. The book Chemdat Yisrael contains
the four rare leaves (59-62), which were added after
printing to only some copies.

Stefansky Chassidut, no. 476; no. 225; no. 70.

Of the few Chassidic books printed in Livorno (very
few Chassidic books were printed in the Orient and
Balkans, Greece and Livorno; only four Chassidic
books were printed in Livorno, all by R. Yisrael
Nachman of Drohobych, and three of them compose
this lot).

Opening price: \$800

141. ספר גליא רזא - מאהלו, תקע"ב - הקדמת רבי חיים מטשרנוביץ בעל "באר מים חיים"

ספר גליא רזא, עניני קבלה ממחבר "פלאי" [עלום-שם], רבי אברהם מתלמידי הארז"ל. מאהלו (מוהילב על נהר דנייסטר), תקע"ב [1812]. הקדמה והסכמה ארוכה מאת האדמו"ר רבי חיים מטשרנוביץ בעל "באר מים חיים" ו"סידורו של שבת".

רישומי בעלות בדף השער ובדף האחרון. רבי חיים ט"קער מטשרנוביץ (ת"ק בערך-כסלו תקע"ה), מגדולי החסידות, תלמידו של המגיד מזלוטשוב, כיהן ברבנות בערים קריפץ, מוהילוב-פורולסק, בוטשן, קשינב וטשרנוביץ. נודע כאיש אלקים קדוש וסיפורי פלא מתהלכים אודותיו. במסורת החסידית ידוע עליו שלאחר טבילתו בערב שבת הייתה משתנית צורתו וקומתו גבהה בטפח. בערב ימיו עלה לארץ ישראל בשנת תקע"ג והתיישב בצפת, בה חיבר את ספרו "שער התפלה" ושם מקום מנוחתו. ספריו היסודיים "סידורו של שבת", "שער התפילה" ו"באר מים חיים" מיוחדים הן בהסברתם הכובשת והבהירה, והן ברגש החסידי הנלהב השופע מהם. ספריו נפוצו ונדפסו במהדורות רבות והם אבני יסוד בתורת החסידות.

חותמות רבי "אברהם משה באב"ד" - הגאון החסיד רבי אברהם משה באב"ד (תר"ס-תש"מ). גאון מופלג בנגלה ובנסתר. ממלא מקום אביו, רבי מנחם מנדל באב"ד, ברבנות גורא הומורה ולאחר השואה רב בתל אביב-יפו. חתן רבי אליעזר ניסן הורביץ מצפת (דז"קוב). ממשפחת בית וויזניץ. גיסו של האדמו"ר ה"מקור ברוך" מסרט וויזניץ ומראשי ישיבת "יחל ישראל" בחיפה.

[2], ז, ב, ט-מד, מז-מח דף. דפים טו-טז נכרכו פעמיים. 22 ס"מ. מצב כללי טוב. כתמים. פגעי עש עם פגיעות בטקסט בחלק מהדפים. קרע משוקם בשולי הדף האחרון. חותמות. כריכת עור חדשה.

סטפנסקי חסידות, מס' 111. הדעות חלוקות אודות זהותו של מחבר הספר. יש אומרים שהוא רבי אברהם ברוכים ויש אומרים שהוא רבי אברהם ב"ר אליעזר הלוי. ראה מאמרו של ג' שלום, קרית ספר, ב, תרפ"ה-תרפ"ו, עמ' 119-124, השולל את שתי הדעות.

פתיחה: \$500

140

141

140. Tziluta D'Avraham, Chiddushei Maharma Edited by the Arvei Nachal - Sudyolkiv, 1821 - Copy of Rabbi Meir Shapiro of Lublin

Tziluta D'Avraham, called Chiddushei Maharma, novellae on the Talmud, by R. Moshe Avraham Abush. [Sudyolkiv, 1811, recte 1821]. Only edition. The author, R. Moshe Avraham Abush Margolies (1720-1800), brother of R. Meir Margolies, author of Meir Netivim (a disciple of the Baal Shem Tov). an outstanding Torah scholar who served as rabbi of Horodenka and Żabno, People of his generation said in his praise that his perspicacity and erudition were comparable to that of the Shach, and about this book they said that it is "deep like the Maharam Schiff" (see the approbation of R. Moshe HaLevi Horowitz). Rebbe David Shlomo Eybeschütz, author of Arvei Nachal and Levushei Serad, who married the author's granddaughter, copied and edited the book from the autograph manuscript, adding many novellae and explanations of his own.

Copy of R. Meir Shapiro of Lublin, founder of Daf HaYomi and dean of the Chachmei Lublin Yeshiva. His stamps from the time he was rabbi of Galina (Gliniany), and a stamp from when he was rabbi of Piotrków, appear on the front endpaper, title page and subsequent leaf. Stamps of the library of the Chachmei Lublin Yeshiva. Two handwritten glosses. [1], 99 leaves. 31 cm. Bluish paper. Good-fair condition. Stains. Dampstains. Worming to first and last leaves, and to several other leaves, affecting text. Marginal tears to title page and other leaves, repaired with paper, slightly affecting text. Repaired tear to second leaf, affecting text. Inscriptions and stamps. New leather binding.

The chronogram for the year 1811 is erroneous, since the approbations are from 1820 and 1821. In bibliographic listings, the place of printing is recorded as Ostroh, but R. Chaim Lieberman has proved that the book was printed in Sudyolkiv (see Ohel Rachel, vol. 1, p. 459). Stefansky Chassidut, no. 499.

Opening price: \$500

142

141. Galya Raza - Mohyliv, 1812 - Foreword by Rebbe Chaim of Czernowitz, the Be'er Mayim Chaim

Galya Raza, Kabbalistic matters by an anonymous author - R. Avraham, disciple of the Arizal. Mohyliv-Podilskyi, 1812. Foreword and lengthy approbation by Rebbe Chaim of Czernowitz, author of Be'er Mayim Chaim and Sidduro shel Shabbat.

Ownership inscriptions on title page and final page. Rebbe Chaim Thirer of Czernowitz (ca. 1740 – Kislev 1814), was a Chassidic leader, disciple of the Maggid of Zlotchov, and served as rabbi of Mohyliv-Podilskyi, Botoșani, Kishinev (Chișinău) and Czernowitz. He had the reputation of a holy man, and wondrous tales about him abound. According to Chassidic tradition, after his immersion before Shabbat, his form would allegedly change and he would grow taller by a handbreadth. Near the end of his life, he immigrated to Eretz Israel and settled in Safed in 1813, where he composed Shaar HaTefillah and was later buried. His fundamental works Sidduro shel Shabbat, Shaar HaTefillah and Be'er Mayim Chaim are unique for their clarity and conviction, as well as the enthusiastic Chassidic emotion which they exude. His books were distributed and published in many editions and are considered foundations of Chassidic teachings.

Stamps of R. "Avraham Moshe Babad" - R. Avraham Moshe Babad (1900-1980), an eminent Torah scholar, both in the revealed and hidden realms of the Torah. Successor of his father, R. Menachem Mendel Babad, as rabbi of Gura Humorului. After the Holocaust, he served as rabbi in Tel Aviv-Yafo. Son-in-law of R. Eliezer Nissan Horowitz of Safed (Dzhikev). Related to the Vizhnitz dynasty. Brother-in-law of the Mekor Baruch of Seret-Vizhnitz, and dean of the Yachel Yisrael yeshiva in Haifa.

[2], 7, 2, 9-44, 47-48 leaves. Leaves 15-16 appear twice. 22 cm. Overall good condition. Stains. Worming to some leaves, affecting text. Repaired marginal tear to final leaf. Stamps. New leather binding.

Stefansky Chassidut, no. 111.

There are various opinions concerning who authored the book. Some say it was R. Avraham Beruchim and some say it was R. Avraham son of R. Eliezer HaLevi. See G. Scholem, Kiryat Sefer, II, 1925-1926, pp. 119-124, who rejects both opinions.

Opening price: \$500

142. ספר סידורו של שבת - מהדורה ראשונה - מאהלו, תקע"ג - ספרו הראשון של בעל ה"באר מים חיים"

בהסברתם הכובשת והבהירה, והן ברגש החסידי הנלהב השופע מהם. ספריו נפוצו ונדפסו במהדורות רבות והם אבני יסוד בתורת החסידות.

הספר שלפנינו נדפס טרם נסיעתו של בעל ה"באר מים חיים" לארץ והוא ספרו הראשון שראה את אור הדפוס והיחיד שנדפס בחייו. הספר נתקבל כאחד מספרי היסוד של תורת החסידות, ועד היום נאמרים בו שיעורים תמידים בסדרן. חסידים ואנשי מעשה תמיד קבעו וקובעים בו שיעורים כהכנה לשבת, כדברי המחבר הכותב בהקדמתו לספר: "כל ההוגה בחיבור הזה יהיה כוונתו רצויה ללמוד על מנת לעשות ולקיים... בכל שבת בשבתו יקבעו ללמוד לימוד אחד בחיבור הזה...".

כבר בשנים הראשונות לצאת הספר נתפרסם ונתקבל מאד. הרה"ק רבי מרדכי מקרעמניץ (בנו של המגיד מולוטשוב) כותב

ספר סידורו של שבת, חלקים א-ב, עניני קדושת השבת על דרך הקבלה והחסידות, ושו"ת בהלכה, מהאדמו"ר רבי חיים מטשרנוביץ. מאהלו (מוהילב על נהר דנייסטר), [תקע"ג 1813].

מהדורה ראשונה. שער נפרד לחלק השני.

המחבר, האדמו"ר רבי חיים טיקער מטשרנוביץ (ת"ק בערך- כסלו תקע"ה), מגדולי החסידות, תלמידו של המגיד מולוטשוב, כיהן ברבנות בערים קריפץ, מוהילוב-פודולסק, בוטשן, קישניב וטשרנוביץ. נודע כאיש אלוקים קדוש וסיפורי פלא מתהלכים אודותיו. במסורת החסידית ידוע עליו שלאחר טבילתו בערב שבת הייתה משתנית צורתו וקומתו גבהה בטפח. בערב ימיו עלה לארץ ישראל בשנת תקע"ג והתיישב בצפת, בה חיבר את ספרו "שער התפלה" ושם מקום מנוחתו. ספריו היסודיים "סידורו של שבת", "שער התפלה" ו"באר מים חיים" מיוחדים הן

בהסכמה לספרו "שער התפלה": "וכבר יצא לו מוניטין בספרו ספר סידורו של שבת כרך הנורא אור פני מלך חיים, כל הוגה בו שפתים ישק מנופת צוף ומטעמי החיים". רבי יהושע מאוסטובה אמר על הספר: "לשונו הקדוש של רבינו מפתח כל יהודי ויהודי לעבודת השי"ת" (אור יקרות לרש"ח פרוש, ב, קעה).

[6], ע, ע-קה, [1]; יב, סד דף. 20 ס"מ. נייר ירקרק. מצב טוב. כתמים. פגעי עש משוקמים במילוי נייר ברפים הראשונים. בחלקו השני של הספר פגעי עש משוקמים בחלקם התחתון של הדפים, עם פגיעות בטקסט. חותמות. כריכה חדשה.

סטפנסקי חסידות, מס' 422.

פתיחה: \$1500

142. Sidduro Shel Shabbat - First Edition - Mohyliv, 1813 - First Book of Rebbe Chaim of Czernowitz, the Be'er Mayim Chaim

Sidduro shel Shabbat, Parts I & II, kabbalistic and Chassidic teachings regarding the holiness of Shabbat, and Halachic responsa, by Rebbe Chaim of Czernowitz (Chernivtsi). Mohyliv-Podilskyi, [1813]. First edition. Part II with separate title page.

The author, Rebbe Chaim Thirer of Czernowitz (ca. 1740 – Kislev 1814), was a Chassidic leader, disciple of the Maggid of Zlotchov, and served as rabbi of Mohyliv-Podilskyi, Botoșani, Kishinev (Chișinău) and Czernowitz. He had the reputation of a holy man, and wondrous tales about him abound. According to Chassidic tradition, after his immersion before Shabbat, his form would allegedly change and he would grow taller by a handbreadth. Near the end of his life, he immigrated to Eretz Israel and settled in Safed in 1813, where he composed Shaar

HaTefillah and was later buried. His fundamental works Sidduro shel Shabbat, Shaar HaTefillah and Be'er Mayim Chaim are unique for their clarity and conviction, as well as the enthusiastic Chassidic emotion which they exude. His books were distributed and published in many editions and are considered foundations of Chassidic teachings.

This book was printed before the author travelled to Eretz Israel. It is the first published work of the Be'er Mayim Chaim and the only one printed in his lifetime. The book was recognized as a fundamental Chassidic work, and until this day, regular lectures are delivered based on it. Chassidim of all times had set classes on it in preparation for Shabbat, as the author writes in his preface.

This book became well-known and accepted as soon

as it was published. R. Mordechai of Kremenets (son of the Maggid of Zlotchov) writes in his approbation to Shaar HaTefillah: "And he already has a reputation from his book Sidduro shel Shabbat, an awesome volume... whoever studies it enjoys it immensely". R. Yehoshua of Ostrów praised the book: "The holy words of Rabbeinu entice every single Jew to serve G-d" (Or Yekarot by R. Sh.Ch. Porush, II, 175).

[6], 70, 70-108, [1]; 12, 64 leaves. 20 cm. Greenish paper. Good condition. Stains. Worming to first leaves, repaired with paper. In Part II, worming to bottom of leaves, affecting text, repaired. Stamps. New binding.

Stefansky Chassidut, no. 422.

Opening price: \$1500

143. חומש ויקרא - המהדורה ראשונה של ה"באר מים חיים" - סדילקוב, תק"פ

חומש ויקרא, עם תרגום אונקלוס, פירושי רש"י ובעל הטורים, ועם הפירוש "באר מים חיים", מאת הגה"ק רבי חיים טירר אב"ד טשרנוביץ. [תק"פ 1820]. מהדורה ראשונה.

בדף השער נדפסה באותיות גדולות ובדיו אדומה המילה: "במאהלוב", אך מעליה נדפס (באותיות קטנות ובדיו שחור): "גדרוקט אין סדילקאב" [=נדפס בסדילקוב]. במהדורה זו גם נדפס פירוש המסורה "מנחת כליל", מאת רבי אור שרגא פייבוש אב"ד דובראוונא, חתן הגר"א מוויילנא (נעתק מחומש "אדרת אליהו" - דובראוונא, תקס"ד).

ה'באר מים חיים' הוא אחד מספרי היסוד המפורסמים של תורת החסידות. האדמו"ר ה"שר שלום" מבעלזא אמר שספר המוסר הראשון שלמד בו היה ספר 'באר מים חיים'. בעל ה"אהוב ישראל" מאפסא כותב בהסכמתו (שנדפסה בכרך בראשית): "ידענו היטב חפץ ורצון אותו הצדיק, אשר כל ימיו היה משתוקק לזכות את הרבים בדבריו הקדושים... ורבים השיב מעון... וזכות הרב המחבר יעמוד לנו לזכות נפשינו ורוחנינו ונשמתינו לאור באור החיים עד ביאת הגואל". כתב היד של "באר מים חיים" נשלח מארץ ישראל אל הה"ק רבי מרדכי מקרמניץ (בנו של רבי מיכל מולוטשוב), הכותב בהסכמתו (שנדפסה בכרך בראשית): "כאשר הגיעו אלי הכתבים... קבלתי עלי עול הטורח הזה ותתני אותם להעתיקם ולסדרם...". הוא מספר גם על גודל אהבת אביו הקדוש אל הרב המחבר: "מה שראיתי וידעתי מנועם עריבות

חיבת ידידות מכבוד אבי אדמו"ר הרב הקדוש החסיד המפורסם ... מוה"ר יחיאל מיכל זללה"ה אלו, שחבבו ביותר ויותר כבבת עינו היה אצלו ואהבת עולם אהבו".

המחבר, רבי חיים טירער מטשרנוביץ (ת"ק בערך-כסלו תקע"ה), מגדולי החסידות, תלמידו של המגיד מזלוטשוב, כיהן ברבנות בערים קריפץ, מוהילוב-פודולסק, בוטשין, קשינב וטשרנוביץ. נודע כאיש אלוקים קדוש וסיפורי פלא מתהלכים אודותיו. במסורת החסידית ידוע עליו שלאחר טבילתו בערב שבת הייתה משתנית צורתו וקומתו גבהה בטפח. בערוב ימיו עלה לארץ ישראל בשנת תקע"ג והתיישב בצפת, בה חיבר את ספרו "שער התפלה" ושם מקום מנוחתו. ספריו היסודיים "סידורו של שבת", "שער התפילה" ו"באר מים חיים" מיוחדים הן בהסברתם הכובשת והבהירה, והן ברגש החסידי הנלהב השופע מהם. ספריו נפוצו ונדפסו במהדורות רבות והם אבני יסוד בתורת החסידות. בדף השער התימות: "דוב ב"ר יוסף זאב שפירא ממאהליב"; חתימה וחתימת צנזור.

קכ; ח' י דף. 22 ס"מ. נייר ירקרק. מצב טוב-בינוני. כתמים. נקבי עש, עם פגיעות בטקסט (משוקמים במילוי נייר). כריכת עור חרשה.

סטפנסקי חסידות מס' 216; סטפנסקי ספרי יסוד, מס' 388.

פתיחה: \$800

143. Chumash VaYikra - First Edition of Be'er Mayim Chaim - Sudylikiv, 1820

Chumash VaYikra, with Targum Onkelos, Rashi and Baal HaTurim commentaries, and with the Be'er Mayim Chaim commentary, by R. Chaim Thirer Rabbi of Czernowitz (Chernivtsi). Sudylikiv, [1820]. First edition.

Printed on the title page in large red type: "In Mohilev". The true place of printing appears above, printed in small black type: "Printed in Sudylikiv". This edition also contains the commentary on the Masorah, Minchat Kalil, by R. Or Shraga Feivush Rabbi of Dubrowna, son-in-law of the Gaon of Vilna (copied from the chumash Aderet Eliyahu – Dubrowna, 1804).

Be'er Mayim Chaim is one of the most prominent classic books of Chassidic thought. The Rebbe of Belz the Sar Shalom said that the first book of ethics he studied was Be'er Mayim Chaim. The Ohev Israel of Apta wrote in his approbation (printed in the Bereshit volume): "We are well aware of the desire

and wish of that Tzaddik, who yearned his entire life to benefit the public with his holy teachings... and he brought many to repentance... and may we benefit from the merit of the author...". R. Mordechai of Kremnitz (son of the Maggid of Zlotchov) writes in his approbation (printed in the Bereshit volume) of the extraordinary love his father felt towards the author.

The author, Rebbe Chaim Thirer of Czernowitz (ca. 1740 – Kislev 1814), was a Chassidic leader, disciple of the Maggid of Zlotchov, and served as rabbi of Mohyliv-Podilskyi, Botoșani, Kishinev (Chișinău) and Czernowitz. He had the reputation of a holy man, and wondrous tales about him abound. According to Chassidic tradition, after his immersion before Shabbat, his form would allegedly change and he would grow taller by a handbreadth. Near the end of his life, he immigrated to Eretz Israel and settled in Safed in 1813, where he composed Shaar

HaTefillah and was later buried. His fundamental works Sidduro shel Shabbat, Shaar HaTefillah and Be'er Mayim Chaim are unique for their clarity and conviction, as well as the enthusiastic Chassidic emotion which they exude. His books were distributed and published in many editions and are considered foundations of Chassidic teachings.

Signatures on title page: "Dov son of R. Yosef Zeev Shapira of Mohyliv-Podilskyi"; censor's signature and stamp.

120; 8; 10 leaves. 22 cm. Greenish paper. Good-fair condition. Stains. Worming, affecting text (professionally restored with paper). New leather binding.

Stefansky Chassidut, no. 216; Stefansky Classics, no. 388.

Opening price: \$800

144. ספר שער התפלה - סדילקוב, תקפ"ה - מהדורה ראשונה

ספר שער התפלה, על עבודת התפלה, מאת האדמו"ר רבי חיים מטשרנוביץ בעל "באר מים חיים" ו"סידורו של שבת". [סדילקוב, תקפ"ה 1825]. דפוס צבי זאב רבין-שטיין. מהדורה ראשונה. בהקדמה מספר "המעתיק", כי ספר זה נתחבר בארץ ישראל, אליה עלה המחבר, לאחר שספריו הראשונים "סידורו של שבת" ו"באר מים חיים" נדפסו ונתפשטו "ברוב עיירות ומדינות". הוא מעיד על דברי המחבר הקדוש, שאמר שחיבור זה "שער התפילה" סגולה יש בו להתקרבות הגאולה: "...הגאון המחבר בעצמו זי"ע... כתב בזה"ל: שמשגיג להלך לפני ה' בארצות החיים האיר והשכיל דעתו עד למאוד... והוסיף לדבר במעלות הספר בזה הלשון: בטחוני שכאשר יתפשט החיבור הזה בעולם יהיה בזה התקרבות הגאולה...".

האדמו"ר בעל שומר אמונים כתב דברים מופלאים על גודל קדושת הספר שלפנינו: "כי הספר הקדוש שער התפילה כתב בארץ הקדוש בקדושה ובטהרה והתלהבות נורא כזה שכמה פעמים לא היה יכול לכתוב מרוב התלהבותו והוא רק אמר התיבות והגבאי שלו כתב, והיה מעשה נוראה בעת שאמר דיבור המתחיל 'ואולם כי נמצא עוד' אז היה במירון על ציון

ו"באר מים חיים" מיוחדים הן בהסברתם הבהירה והן ברגש החסידי הנלהב השופע מהם. ספריו נפוצו ונדפסו במהדורות רבות והם אבני יסוד בתורת החסידות.

[2], קב, קיג-קטו; ג-י דף. 21 ס"מ. נייר כחלחל-ירקרק. מצב כללי טוב. כתמים. סימני עש וקרעים קטנים משוקמים בהדבקות נייר עם מעט פגיעות בטקסט, בעיקר בדפים הראשונים והאחרונים. קרע בדף נב, עם פגיעה וחסיון בטקסט. רישום בעלות וחתימות. מדבקות נייר בדף השער. כריכת עור חדשה.

הספר נדפס בסדילקוב. אמנם בשער מופיעה תיבת "במאהלוב" באותיות גדולות, אך יש כאן הטעיה מכוונת, שכן באותיות הקטנות שקדמו למילה "מאהלוב" נכתב, שהספר נדפס בסדילקוב בדפוסו של צבי זאב רבין-שטיין "שהי"נה] מדפיס במאהלוב" (ראה: א' יערי, הדפוס העברי במאהלוב על נהר דנייסטר, קרית ספר, כג, עמ' 312).

סטפנסקי חסידות, מס' 538.

פתיחה: \$800

קבר הרשב"י זי"ע והגבאי הכין דיו ונייר לכתוב המאמר מפי הרב הקדוש, ומיד שהתחיל להגיד המאמר בהתלהבות נורא מאוד ראה הגבאי כי הרב הקדוש פרח באויר מסביב בתוך האהל, וכה אמר והוא כתב באימה ופחד עד שגמר המאמר, ומוזה אפשר לראות גודל קדושת זה הספר.

בסוף הספר נדפסה לראשונה תשובתו החריפה המפורסמת בעניין אמירת "לשם יחוד", בה הוא משיב על דברי ה"נודע ביהודה" שיצא לערער על המנהג החסידי. (על-פי הרשום במפעל הביבליוגרפיה נדפסה תשובה זו בתחילת הספר, אך בעותק שלפנינו נדפסה בסוף הספר).

המחבר, האדמו"ר רבי חיים טייטלבוים מטשרנוביץ (ת"ק בערך-כסלו תקע"ה) מגדולי החסידות, תלמידו של המגיד מוולוז'ין, כיהן ברבנות בערים: קריפץ, מוהילוב-פודולסק, בוטשן, קישניב, טשרנוביץ. נודע כאיש אלקים קדוש וסיפורי פלא מתהלכים אודותיו. במסורת החסידי ידוע עליו שלאחר טבילתו בערב שבת הייתה משתנית צורתו וקומתו גבוהה בטפח. בשנת תקע"ג עלה לארץ ישראל והתיישב בצפת, בה חיבר את ספרו "שער התפלה" ושם מקום מנוחתו. ספריו היסודיים "סידורו של שבת"

144. Shaar HaTefillah - Sudylikiv, 1825 - First Edition

Shaar HaTefillah, regarding prayer, by Rebbe Chaim of Czernowitz (Chernivtsi), author of Be'er Mayim Chayim and Sidduro shel Shabbat. [Sudylikiv]: Tzvi Ze'ev Rabinstein, [1825]. First edition.

In the foreword, the publisher states that this book was written in Eretz Israel, to where the author immigrated, after the printing of his first books Sidduro shel Shabbat and Be'er Mayim Chaim and their popularity in most towns and countries. He testifies to the words of the holy author, who stated that Shaar HaTefillah has the power to hasten the redemption: "The author himself... praised his work in these words: I am certain that when this book is publicized in the world it will hasten the redemption..."

Printed here for the first time is the author's well known responsum regarding the recitation of "Leshem Yichud", in which he rebuts the opinion of the Noda BiYehuda, who criticized its recital. (According to the listing in the Bibliography of the Hebrew Book, this responsum was printed at the beginning of the book. In this copy, however, it is at the end of the volume).

The author, Rebbe Chaim Thirer of Czernowitz (ca. 1740 – Kislev 1814), was a Chassidic leader, disciple of the Maggid of Zlotchov, and served as rabbi of Mohyliv-Podilskyi, Botoșani, Kishinev (Chișinău) and Czernowitz. He had the reputation of a holy man, and wondrous tales about him abound.

According to Chassidic tradition, after his immersion before Shabbat, his form would allegedly change and he would grow taller by a handbreadth. Near the end of his life, he immigrated to Eretz Israel and settled in Safed in 1813, where he composed Shaar HaTefillah and was later buried. His fundamental works Sidduro shel Shabbat, Shaar HaTefillah and Be'er Mayim Chaim are unique for their clarity and conviction, as well as the enthusiastic Chassidic emotion which they exude. His books were distributed and published in many editions and are considered foundations of Chassidic teachings.

[2], 102, 113-115; 3-10 leaves. 21 cm. Bluish-greenish paper. Overall good condition. Stains. Worming and small tears primarily to first and last leaves, repaired with paper, slightly affecting text. Tear to leaf 52, with loss of text. Ownership inscription and stamps. Labels on title page. New leather binding.

The book was printed in Sudylikiv. The title page contains the word "Mohyliv" in large letters, but this is an intentional deception, for the preceding smaller print states that the book was printed in Sudylikiv in the printing press of Tzvi Ze'ev Rabinstein, "formerly printer in Mohyliv" (see: A. Yaari, The Hebrew Printing in Mohyliv-on-the-Dniester, Kiryat Sefer, 23, p. 312).

Stefansky Chassidut, no. 538.

Opening price: \$800

144

145. ספר נועם מגדים וכבוד התורה - למברג, תקס"ז - מהדורה ראשונה

ספר נועם מגדים וכבוד התורה, דרוש, פלפול, מוסר וחסידות, על פרישיות התורה, מאת רבי אליעזר הלוי הורוויץ אב"ד טרנוגראד. למברג, [תקס"ז 1807]. מהדורה ראשונה. עם הסכמות גדולי החסידות, המגיד מקוהניץ, ה"חווה" מלובלין, ה"אוהב ישראל" מאפטא וה"ישמח משה".

רבי אליעזר הלוי הורוויץ אב"ד טרנוגראד (נפטר תקס"ו, אנצ' לחסידות, א, עמ' רנו-רנט), גאון וקדוש, מגוע השליה, תלמיד רבי יחיאל מיכל מלוטשוב ורבי אלימלך מלזונסק, ותלמיד-חבר ל"החווה מלובלין" ולמגיד מקוהניץ. בספרו שלפנינו הובאו

שמועות רבות מגדולי וראשוני החסידות. בספר נדפסו 11 הסכמות מגדולי אותו הדור, בהן מדגישים את קדושתו ופרישותו של המחבר. ה"חווה מלובלין" כותב בהסכמתו: "...כל דרכיו הי' לשמים, ולעשות נחת רוח לפניו יתברך, והיה מופלג גדול אשר לא נמצא כמוהו, הן בהלכות והן באגדות, שהיה דרשן גדול...". המגיד מקוהניץ כותב בהסכמתו: "וכל דברי הספר מיוסדים להורות דרך לקדושה ולעונה אמיתית". רבי אליעזר נפטר ונטמן בקוהניץ, לאחר שביקר בה ואמר: "עיר זו נאה לשכב בה".

[4], קב; עו, [2] דף. 20 ס"מ. מצב כללי טוב. כתמים כהים

146. Tehillim Amarot Tehorot - Warsaw, 1838 - First Chassidic Commentary Printed on Tehillim

Amarot Tehorot on Tehillim, by R. Eliezer ish Horowitz. Warsaw, 1838. The first Chassidic commentary printed on Tehillim.

R. Eliezer ish Horowitz Rabbi of Tarnogród (d. 1806, Encyclopedia L'Chassidut, I, pp. 257-259), a holy and eminent Torah scholar. Descendant of the Shelah, disciple of R. Yechiel Michel of Zlotchov and R. Elimelech of Lizhensk, and disciple-companion of the Chozeh of Lublin and the Maggid of Kozhnitz. The Chozeh of Lublin acclaims him: "...all his ways were for the sake of Heaven and to generate pleasure to G-d, and he was outstanding without equal, whether in Halacha or Aggada...". Author of Noam Megadim UChevod HaTorah. He died and was buried in Kozhnitz (Kozienice), after visiting the city and saying: "This is a proper city for burial".

Stamps on title page, including one with the wording: "Yerushat Avot" (inheritance).

[2], 67; 59 leaves. 20.5 cm. Printed in part on bluish paper. Good condition. Some stains. Worming (repaired on title page and second leaf), affecting text. Leaves trimmed close to text, affecting several page headings and slightly affecting text. Stamps. New leather binding.

Stefansky Chassidut, no. 597.

Opening price: \$1000

145

145. Noam Megadim UChevod HaTorah - Lviv, 1807 - First Edition

Noam Megadim UChevod HaTorah, homily, in-depth studies, ethics and Chassidut on the Parashiot of the Torah, by R. Eliezer HaLevi Horowitz, rabbi of Tarnogród. Lviv, [1807]. First edition. With approbations by foremost Chassidic leaders, the Maggid of Kozhnitz, the Chozeh of Lublin, the Ohev Yisrael of Apta and the Yismach Moshe.

R. Eliezer HaLevi Horowitz Rabbi of Tarnogród (d. 1806, Encyclopedia L'Chassidut, I, pp. 257-259), a holy and eminent Torah scholar. Descendant of the Shelah, disciple of R. Yechiel Michel of Zlotchov and R. Elimelech of Lizhensk, and disciple-companion of the Chozeh of Lublin and the Maggid of Kozhnitz. In this book, he quotes numerous Torah thoughts from foremost and early Chassidic masters. The book bears 11 approbations by leaders of that generation, highlighting the holiness and asceticism of the author. The Chozeh of Lublin acclaims him in his approbation: "...all his ways were for the sake of Heaven and to generate pleasure to G-d, and he was outstanding without equal, whether in Halacha or Aggada, and he was an exceptional orator...". The Maggid of Kozhnitz writes in his approbation: "and all the teachings in this book were established to instruct on the way of acquiring holiness and true humility". R. Eliezer died and was buried in Kozhnitz (Kozienice), after visiting the city and saying: "This is a proper city for burial".

[4], 102; 76, [2] leaves. 20 cm. Overall good condition. Stains. Dark stains to title page and other leaves. Inner margin of title page repaired with paper. Tears and minor damage to several leaves, affecting text. Upper half of final page (with subscribers' names) lacking, replaced in photocopy.

Stefansky Chassidut, no. 382.

Opening price: \$1000

146. ספר תהילים "אמרות טהורות" - ווארשא, תקצ"ט - הפירוש החסידי הראשון שנדפס על ספר תהילים

חותמות בדף השער, ביניהן החותמת: "ירושת אבות". [2], סז; נט דף. 20.5 ס"מ. נייר כחלחל בחלקו. מצב טוב. מעט כתמים. סימני עש, עם פגיעות בטקסט (סימני עש משוקמים בדף השער ובדף השני). חיתוך דפים על גבול הטקסט, עם פגיעה בכותרות מספר דפים ופגיעות קלות בטקסט. חותמות. כריכת עור חדרה.

סטפנסקי חסידות, מס' 597.

פתיחה: \$1000

ספר אמרות טהורות על ספר תהילים, מאת רבי אליעזר איש הורוויץ. ווארשא, [תקצ"ט] 1838. הפירוש החסידי הראשון שנדפס על ספר תהילים.

רבי אליעזר איש הורוויץ אב"ד טרנוגראד (נפטר תקס"ו, אנצ' לחסידות, א, עמ' רנז-רנט). גאון וקדוש, מגוע השל"ה, תלמיד רבי יחיאל מיכל מזלוטשוב ורבי אלימלך מליונסק, ותלמיד-חבר ל"החזה מלובלין" ולמגיד מקונוץ. ה"חזה מלובלין" כתב עליו: "...כל דרכיו ה' לשמים, ולעשות נחת רוח לפניו יתברך, והיה מופלג גדול אשר לא נמצא כמוהו, הן בהלכות והן באגדות...". מחבר "נועם מגדים וכבוד התורה". נפטר ונטמן בקונוץ, לאחר שביקר בה ואמר: "עיר זו נאה לשכב בה".

147. Ahavat Shalom (Kosov) - Lviv, 1833 - First Edition

Ahavat Shalom, Chassidic discourses on the Torah portions, by Rebbe Menachem Mendel Hager of Kosov – founder of the Vizhnitz and Kosov Chassidic dynasties. Lviv, [1833]. First edition.

Rebbe Menachem Mendel Hager (1768-1826, Encyclopedia L'Chassidut, II, p. 98), was the son of R. Yaakov Koppel Chassid, cantor in the Beit Midrash of the Baal Shem Tov and member of his inner circle of disciples. He was the disciple of the early Chassidic masters R. Elimelech of Lizhensk and R. Tzvi Hirsh of Nadvorna. In 1802, after the passing of R. Tzvi Hirsh of Nadvorna, he began leading his own court. In the foreword, the author's son-in-law, R. Gershon of Rozdol, writes that much of his father-in-law's teachings are focused on three matters: the holiness of Shabbat, giving charity and Tikkun HaBrit. The book was compiled by R. Menachem Mendel's disciple – R. Chaim Nata of Lantshin, who writes in his preface: "I heard these teachings from him on Friday nights and during the Shabbat morning meal, as well as when he would take leave of his visitors while discussing halacha, and brief thoughts conveyed during Seuda Shelishit... and I elaborated on them in my own words...when I was unsure of the proper intent... I intentionally used language which is open to interpretation, and each reader can use his own judgement..."

[4], 131 leaves. 23 cm. Uneven edges. Good-fair condition. Stains and wear. Many stains and wear to title page and subsequent leaves. Small, repaired marginal tears to title page and other leaves. Minor mold to some leaves. Minor worming to several leaves. Stamps and blurred inscriptions on title page. New binding.

False imprint: Lemberg, 1802. See: Avraham Yaari, The Printing Press of Rebbetzin Yehudit Rosanes in Lviv, Kiryat Sefer, 17, 1940, p. 107.

Stefansky Chassidut, no. 18.

Opening price: \$1500

147

מדבר עמו אהבה אחוה וריעות, וזעיר שם זעיר שם אשר שמעתי מפה קדשו בשעת סעודת זעיר אנפין קדישא (סעודה שלישית)... והארכתי במענית לשוני בלישנא קלילא... כאשר הייתי מסופק באיזהו מקומן בתוכן כוונתו... יגעתי וכתבתי בלשון המשתמע לתרי אפי, והשומע ישמע כדרכו..." [4], קלא דף. 23 ס"מ. חיתוך דפים לא אחיד. מצב טוב-בינוני. כתמים ובלאי. כתמים רבים ובלאי בדף השער ובדפים הראשונים. קרעים קטנים משוקמים בשולי דף השער ודפים נוספים. סימני עובש קלים בחלק מהדפים. סימני עש קלים במספר דפים. חותמות ורישומים מטושטשים בדף השער. כריכה חדשה. בשער נדפס פרט השנה: למברג, תקס"ד 1802, אך אין זה אלא זיוף. ראה: אברהם יערי, בית דפוסה של הרבנית יהודית ראזאניש בלבוב, קרית ספר, יז, ת"ש, עמ' 107. סטפנסקי חסידות, מס' 18.

פתיחה: \$1500

146

147. ספר אהבת שלום (קוסוב) - למברג, תקצ"ג - מהדורה ראשונה

ספר אהבת שלום, מאמרי חסידות על פרשיות התורה, מאת האדמו"ר רבי מנחם מנדל הגר מקוסוב - אבי שושלת אדמו"רי ויזניץ וקוסוב. למברג, [תקצ"ג 1833]. מהדורה ראשונה.

האדמו"ר רבי מנחם מנדל הגר (תקכ"ח-תקפ"ו, אנצ' לחסידות, ב, עמ' צח), נולד לאביו רבי יעקב קאפל חסיד, מבני חבורתו ושליח הציבור בבית מדרשו של הבעש"ט. תלמידים של גדולי החסידות, רבי אלימלך מליונסק ורבי צבי הירש מנדבורנה. בשנת תקס"ב החל להנהיג עדה, לאחר פטירת רבו הקדוש רבי צבי הירש מנדבורנה.

בהקדמה לספר כותב חתן המחבר רבי גרשון מראודיל, שרוב דבריו נסובו על שלשה ענינים: "בקדושת שבת קודש... ובנתינת צדקה... ובתיקון אות ברית קודש... ועפי' הרוב בשלשה דברים האלה שם לידידי סוד דתו..." הספר נכתב על ידי תלמיד המחבר, רבי חיים נתן נטע מלאנטשין המספר בהקדמתו: "אלה הדברים הנאמרים שמעתי מפי קדשו בליל שבת קודש ובשבת קודש בשעת סעודת שחרית, ובשעת שהיה נפטר אדם ממנו מתוך דבר הלכה והיה

148. ספר תורת חיים (קוסוב) - לבוב, תרט"ז - מהדורה ראשונה / אהבת שלום - למברג, תר"י

שני ספרי חסידות של אדמו"רי קוסוב הכרוכים יחד:
 • ספר תורת חיים, מאמרי חסידות על פרשיות התורה, מאת האדמו"ר רבי חיים הגר מקוסוב. לבוב, [תרט"ז] 1855. מהדורה ראשונה.

המחבר האדמו"ר רבי חיים הגר מקוסוב (תקנ"ה-תרי"ד), מגדולי האדמו"רים המפורסמים בדורו, בנו של בעל "אהבת שלום" מקוסוב ואביו של בעל ה"צמח צדיק" מוויז'ניץ. ספרו הקדוש 'תורת חיים' שלפניו נדפס ממחברת שהייתה מונחת למראשותיו בעת שישן. באמצע השינה היה מתעורר מספר פעמים וכותב במחברתו את אשר התגלה לו בשנתו. הספר מיוסד כולו על כתבי האר"י, וזאת על אף שמחברו כתב על עצמו בענותותו שאין לו עסק בנסתרות (נור החיים, עמ' שט).

סטפנסקי חסידות, מס' 616.

כרוך לפניו:

• ספר אהבת שלום, מאמרי חסידות על פרשיות התורה, מאת האדמו"ר רבי מנחם מנדל הגר מקוסוב. למברג, תר"י [1850].
 ספר אהבת שלום: [2], פב דף. ספר תורת חיים: [1], ה-לט; ז דף. ללא שני דף אחרונים של השמטות ולוח התיקון שחסרים ברוב הטפסים. 22.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים. כתמי רטיבות ובלאי. קרעים בדף השער של ספר אהבת שלום. קרעים במספר דפים בספר תורת חיים. בדף האחרון קרעים גסים, עם פגיעה בטקסט. כריכה ישנה.

פתיחה: \$400

148

149. ספר עבודת ישראל (קו'ניץ) - יוזעפאף, תר"ב - מהדורה ראשונה

ספר עבודת ישראל, דרושים על התורה ועל פרקי אבות, מאת המגיד רבי ישראל מקו'ניץ. יוזעפאף, [תר"ב] 1842. מהדורה ראשונה.

המחבר, הצדיק רבי ישראל הופשטיין - הנודע בכינויו "המגיד מקו'ניץ" (תצ"ז-תקע"ה, אנצ' לחסידות, ב, עמ' תקמב-תקמח), מגדולי האדמו"רים ומפיצי החסידות בפולין.

ספרו המפורסם עבודת ישראל שלפניו לא נדפס בחייו, אך נודע כספרו העיקרי וכאחד מספרי החסידות החשובים שזכה למהדורות רבות. גדולי החסידות שבחו את גודל קדושת הספר ומחברו. כך לדוגמה, כותב הגה"ק בעל "אריה דבי עילאי" בהסכמתו לספר: "מי יתן איפוא, דבריו אשר כאש בערו... אשר ילהיבו לב הקורא כלפידים וכיקוד אש תיקד בקרב שומעם". הרה"ק בעל דברי יחזקאל משינאווא זצוק"ל אמר: "כל ספרי תלמידי אור שבעת הימים רבינו הבעש"ט זיע"א הם בבחינת קודש, וספר הקדוש עבודת ישראל הוא בבחינת קודש קדשים".

[4], צ; לב דף. שני שערים. 20.5 ס"מ. מצב בינוני-טוב. כתמים רבים. כתמי רטיבות בחלק מהדפים. קרעים וסימני עש משוקמים בהדבקות נייר בשני דפי השער, עם פגיעה במסגרות השער ובטקסט בצדו האחורי של דף השער השני. רישומים בכתב-יד וחותמות. כריכת עור חדשה.

ללא דף [5], עם שלוש הסכמות, שצורף רק לחלק מן העותקים, מפני שההסכמות הובאו אל המדפיס רק לאחר גמר הדפסת הספר.

סטפנסקי חסידות, מס' 452; סטפנסקי ספרי יסוד, מס' 389.

פתיחה: \$1500

Yechezkel of Shinova said: "All the books of the disciples of the Baal Shem Tov are holy, yet the holy book Avodat Yisrael is Holy of Holies".

[4], 90; 32 leaves. Two title pages. 20.5 cm. Fair-good condition. Many stains. Dampstains to some leaves. Tears and worming to both title pages, repaired with paper, affecting title page borders and text on verso of second title page. Inscriptions and stamps. New leather binding.

Does not include leaf [5] with three approbations, which was added to only some copies, because these approbations were brought to the printer only after he had already completed printing the book. Stefansky Chassidut, no. 452; Stefansky Classics, no. 389.

Opening price: \$1500

148. Torat Chaim (Kosov) - Lviv, 1855 - First Edition / Ahavat Shalom - Lviv, 1850

Two Chassidic books from rebbes of the Kosov dynasty, bound together:

• Torat Chaim, Chassidic essays on the Torah portions, by Rebbe Chaim Hager of Kosov (Kosiv). Lviv, 1855. First edition.

The author Rebbe Chaim Hager of Kosov (1795?-1854), prominent and leading rebbe in his times, son of the Ahavat Shalom of Kosov and father of the Tzemach Tzaddik of Vizhnitz. This book Torat Chaim was printed based on a notebook which remained beside his head while he slept. He would awaken several times during his sleep and record in this notebook that which had been revealed to him. The book is entirely based on the writings of the Arizal, although the author modestly attested that he does not engage in Kabbalah (Nezer HaChaim, p. 309).

Stefansky Chassidut, no. 616.

Bound before it:

• Ahavat Shalom, Chassidic essays on the Torah portions, by Rebbe Menachem Mendel Hager of Kosov. Lviv, 1850.

Ahavat Shalom: [2], 82 leaves. Torat Chaim: [1], 5-39; 7 leaves. Without the final two leaves, containing omissions and errata, lacking in most copies. 22.5 cm. Good-fair condition. Stains. Dampstains and wear. Tears to title page of Ahavat Shalom. Tears to several leaves of Torat Chaim. Large tears to final leaf, affecting text. Old binding.

Opening price: \$400

150. Yakar MiPaz - Supplementing Avodat Yisrael by the Maggid of Kozhnitz - First Edition - Lviv, 1870

Yakar MiPaz, selections on the Torah, from the teachings of the Maggid R. Yisrael of Kozhnitz, "omitted from the book Avodat Yisrael". Lemberg (Lviv), 1870. First edition.

The author, R. Yisrael Hopstein, known as the Maggid of Kozhnitz (Kozienice; 1737-1815, Encyclopedia L'Chassidut, II, pp. 542-548), was a leading rebbe who disseminated Chassidism throughout Poland.

Ownership inscription: "Avraham----". Many different ownership stamps.

[20] leaves. Approx. 16.5 cm. High-quality paper. Good-fair condition. Tears and minor wear. Without binding.

Stefansky Chassidut, no. 236.

Opening price: \$300

150

151. ספר עבודת ישראל - זיטומיר, תר"ח - מהדורה שניה

ספר עבודת ישראל, דרושים על התורה ועל פרקי אבות, מאת המגיד רבי ישראל מקוזניץ. זיטומיר, תר"ח 1848. דפוס האחים רבי חנינא ליפא, אריה לייב ויהושע העשיל שפירא. מהדורה שניה. המחבר, הצדיק רבי ישראל הופשטיין - הנודע בכינויו "המגיד מקוזניץ" (תצ"ז-תקע"ה, אנצ' לחסידות ב', עמ' תקמב-תקמח), מגדולי האדמו"רי"ם ומפיצי החסידות בפולין.

ספרו המפורסם עבודת ישראל שלפנינו לא נדפס בחייו, אך נודע כספרו העיקרי וכאחד מספרי החסידות החשובים שזכה למהדורות רבות. גדולי החסידות שבחו את גודל קדושת הספר ומחברו. כך לדוגמה, כותב הגה"ק בעל "אריה דבי עילאי" בהסכמתו לספר: "מי יתן איפוא, דבריו אשר כאש בערו... אשר ילהיבו לב הקורא כלפידים וכיקור אש תיקד בקרב שומעם". הרד"ק בעל דברי יחזקאל משינאווא זצוק"ל אמר: "כל ספרי תלמידי אור שבעת הימים רבינו הבעש"ט זיע"א הם בבחינת קודש, וספר הקדוש עבודת ישראל הוא בבחינת קודש קדשים".

[4], 186 עמ'. 21 ס"מ. מצב בינוני-טוב. כתמים. סימני עש, עם פגיונות בטקסט. כריכה חדשה.

פתיחה: \$400

149

149. Avodat Yisrael (Kozhnitz) - Józefów, 1842 - First Edition

Avodat Yisrael, homilies on the Torah and on Pirkei Avot, by the Maggid R. Yisrael of Kozhnitz. Józefów, 1842. First edition.

The author, R. Yisrael Hopstein, known as the Maggid of Kozhnitz (Kozienice; 1737-1815, Encyclopedia L'Chassidut, II, pp. 542-548), was a leading rebbe who disseminated Chassidism throughout Poland.

His famous book Avodat Yisrael was not printed in his lifetime, however it is known to be his primary work and a foremost Chassidic book, printed in many editions. Chassidic leaders praised the holiness of the book and its author. For example, the author of Aryeh D'Vei Ila'i writes in his approbation: "His words which burn like fire... will excite the heart of the reader like torches...". The author of Divrei

152

151

151. Avodat Yisrael - Zhitomir, 1848 - Second Edition

Avodat Yisrael, homilies on the Torah and on Pirkei Avot, by the Maggid R. Yisrael of Kozhnitz. Zhitomir: the Shapira brothers, R. Chanina Lipa, R. Aryeh Leib and R. Yehoshua Heshel, 1848. Second edition.

The author, R. Yisrael Hopstein, known as the Maggid of Kozhnitz (Kozienice; 1737-1815, Encyclopedia L'Chassidut, II, pp. 542-548), was a leading rebbe who disseminated Chassidism throughout Poland.

His famous book Avodat Yisrael was not printed in his lifetime, however it is known to be his primary work and a foremost Chassidic book, printed in many editions. Chassidic leaders praised the holiness of the book and its author. For example, the author of Aryeh D'Vei Ila'i writes in his approbation: "His words which burn like fire... will excite the heart of the reader like torches...". The author of Divrei Yechezkel of Shinova said: "All the books of the disciples of the Baal Shem Tov are holy, yet the holy book Avodat Yisrael is Holy of Holies".

[4], 186 pages. 21 cm. Fair-good condition. Stains. Worming, affecting text. New binding.

Opening price: \$400

מופלא וצדיק. חיבר ספרים רבים, ביניהם: "דעת קדושים" על יו"ד, "עזר מקודש" על אה"ע, "כסף הקדשים" על חו"מ, "ברכת דוד" - על התורה, ועוד. חיבוריו ההלכתיים הפכו לספרי יסוד בפסיקת ההלכה. חיבורו "אשל אברהם" על שו"ע א"ח נדפס במהדורות השולחן ערוך ומובא אלפי פעמים בספרות הפוסקים [נהוג לכוון חיבור זה "אשל אברהם" - בוטשאטש, כדי להבדילו מהחיבור "אשל אברהם" שקדם לו].

[2], קפב דף. כ-23 ס"מ. נייר כחלחל בחלקו. מצב טוב. כתמים. קרע משוקם בהדבקת נייר בשולי הדף השני, על גבול הטקסט. קרע בדף נו עם פגיעה וחסרון של מספר מילים בטקסט. רישומים בכתב-יד בדף המגן האחורי. כריכה קדמית ואחורית ישנות, עם שדרת עור חדשה (הספר עבר כריכה מחודשת). פגמים בכריכה. סטפנסקי חסידות, מס' 100.

פתיחה: \$1000

כפי הנראה, גם השמטת ההסכמות היתה חלק מהסוואת פרטי ההדפסה מאותן סיבות שנמנו למעלה.

האדמו"ר רבי אברהם דוד ואהרמן "הגאון מבוטשאטש" (תקל"א-תר"א, אנצ' לחסידות, א, עמ' סח-עב), מגדולי דורו בתורה ובחסידות ומגדולי הפוסקים. בהיותו כבן תשע פגש אותו הגאון רבי משולם איגרא ושוחח עמו בדברי תורה, לאחר מכן התבטא רבי משולם כי ילד זה עתיד להיות מורה הוראה מופת לכל רבני הדור. לאחר נישואיו התקרב לחסידות והתקשר עם גדולי האדמו"רים בדורו, רבי לוי יצחק מברדיטשוב, רבי משה ליב מסאסוב, רבי חיים מטשרנוביץ ורבי צבי הירש מנדבורנה. בהיותו כבן עשרים נתמנה לאב"ד בעיר יאסלוביץ (נקראה גם יאלאוויץ). מסופר כי הצדיק רבי מאיר מפרמישלאן שעבר אז בעיר חש בקדושה השוררת במקום ואמר כי היא בוכתו. בשנת תקע"ד נתמנה לאב"ד בוטשאטש על מקום חותנו ורבו רבי צבי הירש קרא אב"ד בוטשאטש בעל "נטע שעשועים". נודע כגאון

152. ספר ברכת דוד (בוטשאטש) - לבוב, תר"ה - מהדורה ראשונה

ספר ברכת דוד, ביאורים בדרך החסידות על חמשה חומשי תורה, מאת האדמו"ר רבי אברהם דוד ואהרמן מבוטשאטש. לבוב, [תר"ה 1845]. מהדורה ראשונה.

שנת הדפוס נרשמה בעברית "תקס"ה" ובלועזית "1800", ושם הדפוס: Jhdas Rosanis [יהודית רואניס]. שם המדפיסה ושני התאריכים (הסותרים זה את זה) מוזיפים. תאריך ההדפסה האמיתי נרמז בחתימת המביא לבית הדפוס, שבסוף הספר, בה הודגשו המילים "תפלה לאלהי דוד", דהיינו תר"ה. זיזופים מן הסוג הזה נעשו בספרי החסידות שנדפסו בגליציה באותה תקופה בשל איסורי צנזורה ורדיפות המשכילים נגד החסידים [א' יערי מונה 16 ספרים שזיזפו באופן הזה. ראה: א' יערי, בית דפוסה של הרבנית יהודית ראזאניש בלבוב, קרית ספר, יז, ת"ש, עמ' 107, מס' 43].

בעמוד שמעבר לשער, נדפס המשפט "תורת ה' תמימה" באותיות גדולות, ותחתיו צוין כי ההסכמות לא נדפסו "מטעם הכמוס".

153a

152. Birkat David (Buchach) - Lviv, 1845 - First Edition

Birkat David, Chassidic explanations on the Five Books of the Torah, by Rebbe Avraham David Wahrman of Buchach. Lviv, [1845]. First edition.

The year of printing appears as 5565 (=1805) and 1800, and the name of the printer as Jihdas Rosanis. The name and the two dates (which contradict) are forged. The actual year of printing is hinted to in the closing note of the publisher, at the end of the book, where three words are emphasized and have the numerical value of the year 5605 (=1845). This type of forgery was common in Chassidic books printed in Galicia at that time, due to censorship prohibitions and the persecution of the Chassidim by the Haskalah movement (A. Yaari counts 16 books forged in this manner; see A. Yaari, The Printing Press of the Rabbanit Yehudit Rosanis in Lviv, Kiryat Sefer, XVII, 1940, p. 107, no. 43).

On the verso of the title page, the verse "Torat Hashem Temima" is printed in large letters, and below is a statement that the approbations were not printed "for the concealed reason". Apparently, the omission of approbations was also part of the effort to hide the printing details for the reasons stated above.

Rebbe Avraham David Wahrman, the "Gaon of Buchach" (1770-1840, Encyclopedia L'Chassidut, I, pp. 68-72), a leading Torah scholar and Chassidic figure, and prominent posek in his times. When he was only nine years old, R. Meshulam Igra discussed Torah thoughts with him and declared that this boy will become a phenomenal posek, an example to all the rabbis of his generation. After his marriage,

he embraces Chassidism and became close to the most eminent rebbes of his times: R. Levi Yitzchak of Berditchev, R. Moshe Leib of Sassov, R. Chaim of Czernowitz and R. Tzvi Hirsh of Nadvorna. At the age of 20, he was appointed rabbi of the city of Yazlovets. Reputedly, R. Meir of Premishlan passed through the city and sensed holiness emanating from the place, which he attributed to the merit of R. Avraham David. In 1814, he was appointed rabbi of Buchach, succeeding his father-in-law and teacher R. Tzvi Hirsh Kara Rabbi of Buchach, author of Neta Shaashuim. He was renowned as an illustrious Torah prodigy and tzaddik. He wrote many books, including: Daat Kedoshim on Yoreh De'ah, Ezer MiKodesh on Even HaEzer, Kesef HaKodashim on Choshen Mishpat, Birkat David on the Torah, etc. His halachic works became classics in halachic rulings. His work Eshel Avraham on Orach Chaim was printed in many editions of the Shulchan Aruch and is cited thousands of times in the literature of the poskim (this book is usually called Eshel Avraham Buchach, to differentiate from an earlier work with the same title).

[2], 182 leaves. Approx. 23 cm. Printed in part on bluish paper. Good condition. Stains. Marginal tear to second leaf, close to text, repaired with paper. Tear to leaf 57, with minor loss of text. Inscriptions on back endpaper. Old boards with new leather spine (book was rebound), with damage.

Stefansky Chassidut, no. 100.

Opening price: \$1000

153. ספר ארבעה חרשים - מהדורה ראשונה של ה"צעטיל קטן" מבעל "נועם אלימלך" - לבוב, תר"ט

מפאנ"ו, תפלת השב לרבינו יונה.

חתימת בעלים בשער: "הירש וואלף פרידמאן".

[4], כ דף. 19.5 סימ. נייר ירקרק. מצב טוב. כתמים. בלאי וקרעים

קלים בשוליים. כריכה חדשה.

סטפנסקי חסידות, מס' 64.

פתיחה: \$500

ספר ארבעה חרשים, דרושים בחסידות [על ארבע פרשיות, הגדה של פסח ועוד], מאת רבי אריה ליב מלאנצהוט, עם "הנהגות קדושות" לרבי אלימלך מליזענסק "אשר קראם בשם צעטיל קטן" [לבוב], שנת נוכח כלנו לישועה [תר"ט 1849].

זו המהדורה הראשונה של ה"צעטיל קטן" לרבי אלימלך מליזענסק בעל "נועם אלימלך". בסופו נדפס: "כ"ז [=כל זה] מצאתי בכ"י". מאז זכה חיבור זה לאין ספור מהדורות.

בראש הספר נדפסו גם "מאמר שבתות ה'" (החלק השני) להרמ"ע

154

153. Arba'a Charashim - First Edition of the Tzetz Katan by the Author of Noam Elimelech - Lviv, 1849

Arba'a Harashim, Chassidic homilies [on the four parshiot, Passover Haggadah etc.], by R. Aryeh Leib of Łańcut, with "holy practices" by R. Elimelech of Lizhensk "which he called Tzetz Katan". [Lviv, 1849]. This is the first edition of Tzetz Katan by R. Elimelech of Lizhensk author of Noam Elimelech. Printed at the end: "All this I found in a manuscript". Since then, this work has seen innumerable editions.

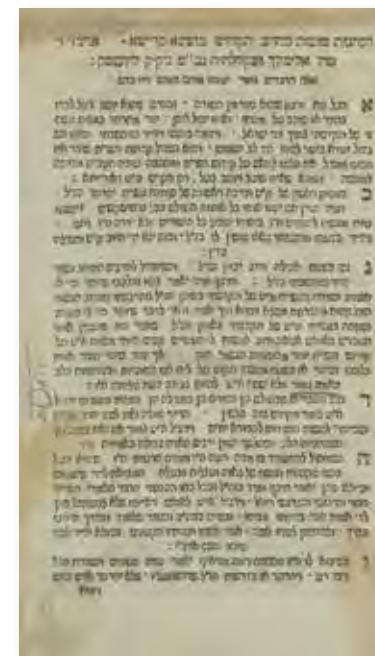
"Ma'amar Shabbat Hashem" (Part II) by the Rama of Fano, and "Tefillat HaShav by Rabbeinu Yonah" appear at the beginning of the book.

Owner's signature on title page: **"Hirsh Wolf Friedman"**.

[4], 20 leaves. 19.5 cm. Greenish paper. Good condition. Stains. Wear and minor marginal tears. New binding.

Stefansky Chassidut, no. 64.

Opening price: \$500

153b

154. בת עין להאדמו"ר מאברית - מהדורה ראשונה - ירושלים, תר"ז

ספר בת עין על התורה, מהאדמו"ר רבי אברהם דוב מאברית וצפת. ירושלים, [תר"ז 1847]. דפוס רבי ישראל ב"ק. מהדורה ראשונה.

מספרי היסוד של תורת החסידות, שיש בו מקדושת ארץ ישראל. נכתב ע"י תלמידיו של המחבר, אך הוגה ביסודיות על ידו לאחר שהאדמו"ר רבי מרדכי מטשנבוביל פקד עליו להדפיס את הדברים. הספר נדפס במהדורתו הראשונה דווקא בארץ ישראל ולא בחו"ל, וזאת בעקבות הוראתו של האדמו"ר רבי ישראל מרח"ץ, כפי שנכתב בהקדמתו המו"ל. במהדורות יוטומיר תרכ"ט, נוספו בהקדמת המחבר שורות נוספות. בהן כותב כי הכניס בספר מקדושת ארץ ישראל: "ושמו קראתיו בת עין מפני שעולה כשמי... עוד טעם מפני שהכנסתי בכתבים קדושת ארץ ישראל אשר עיני ה' אלהיך בה תמיד".

האדמו"ר רבי אהרן מטשנבוביל כותב בהסכמתו למהדורת תרכ"ט: "הנני... לברך... כל איש ואיש אשר יקח הספר הקדוש ההוא בכסף מלא שיזכר לראות שכר טוב בעמלם". המחבר, האדמו"ר הקדוש רבי אברהם דוב מאברית (תקכ"ה-תר"א), מגדולי החסידות המפורסמים. מתלמידי רבי נחום

רישומי בעלות מהעיר צפת, של רבי ליב פלפל בן רבי יעקב שמשון פלפל; רישומים וחומות עתיקות של בית מדרש בעיר צפת.

[2], [1] דף. 21 ס"מ. מצב בינוני-גרוע. כתמים. קרעים ופגיעות בלאי קשות, עם חסרונות בטקסט. רוב דפי הספר עברו שיקום אמנותי, עם שחזורי הטקסט החסר. כריכת עור חרשה.

זמן קצר לאחר הדפסת מהדורה זו בירושלים נדפסה מהדורה נוספת של הספר, ביוטומיר תר"י (ראה: פריט הבא). ככל הנראה, לא ידע המדפיס ביוטומיר כי הספר כבר נדפס בירושלים. הספר ביוטומיר נדפס מכתב-יד אחר, ועל כן קיימים שינויים בין המהדורות (ראה על כך: ג' בן-מנחם, קרית ספר, כרך לו, תשכ"ב, עמ' 401-402; בשערי ספר, ירושלים תשכ"ז, עמ' 49-53).

ש' הלוי, מס' 38; סטפנסקי חסידות, מס' 103; סטפנסקי ספרי יסוד, מס' 391.

בעותק שלפנינו נמצא בסופו, הדף הנדיר עם רשימות המנויים לספר.

פתיחה: \$1000

מטשנבוביל ובנו רבי מרדכי, ומתלמידי רבי זושא מאניפולי ורבי לוי יצחק מברדיטשוב. כארבעים שנה כיהן כאב"ד העיר אוריתש שעל שמה נודע שמו "הרב הקדוש מאוריתש". בשנת תקצ"ג עלה לארץ-ישראל, לעיר צפת בה יסד את בית מדרשו והיה רבם ומנהיגם של קהילות החסידים בעיר צפת. מפורסם הסיפור על נס הצלתו בעת רעידת האדמה הקשה בשנת תקצ"ז, שארעה כידוע בשעת תפלת מנחה בבתי הכנסיות, הרב מאוריתש הזהיר את חסידיו שלא לצאת מבית הכנסת, נשכב על הארץ בבית מדרשו, וכל הקהל סביבו אוחזים באבנטו. כל הבניין התמוטט, מלבד שטח מצומצם בו היו הרב והציבור. [לאחר זמן סיפר הרב מאוריתש, כי ראה שהרעש היה שלא כדרך הטבע, כשאבנים נורקו לצדדים ולא נפלו למטה לארץ מחמת הכובד, הבין שכח הסט"א תקף, לכן נשכב בהכנעה על הארץ - "חבי רגע עד יעבור זעם"]. לאחר הרעש שיקם מחדש את קהילת צפת, ולא נתן לנטוש את העיר הקדושה. נפטר במגפת הדבר בשנת תר"א ולאחר פטירתו פסקה המגפה. סיפורי מופת רבים מסופרים על גודל קדושתו וכוחו הגדול לפעול ישועות עבור עם ישראל. ספרו הקדוש "בת עין" נחשב לאחד מספרי היסוד של תורת החסידות.

154. Bat Ayin, by the Rebbe of Ovruch - First Edition - Jerusalem, 1847

Bat Ayin on the Torah, by Rebbe Avraham Dov of Ovruch and Safed. Jerusalem: R. Yisrael Bak, [1847]. First edition.

This book is a classic text of Chassidic thought and has in it the holiness of Eretz Israel. It was written by the disciples of the author, but it was carefully edited by Rebbe Avraham Dov after Rebbe Mordechai of Chernobyl instructed him to print it. The first edition of the book was printed specifically in Eretz Israel and not in the Diaspora, according to the instructions of Rebbe Yisrael of Ruzhyn, as written in the publisher's preface. The Zhitomir edition (1869) contains several additional lines in the author's introduction, where he writes that the holiness of Eretz Israel is included in his book: "I called this book Bat Ayin, since that title has the same numerical value as my name... and because I have included the holiness of the Holy Land in my writings, and the land is referred to as being under the constant scrutiny of G-d's watchful eyes" (ayin in Hebrew).

Rebbe Aharon of Chernobyl writes in his approbation to the 1869 edition: "I hereby... bless... anyone who buys this book at full price, with success in all their dealings".

The author, Rebbe Avraham Dov of Ovruch (1765-1841), was a renowned chassid and disciple of R.

Nachum of Chernobyl and his son R. Mordechai as well as of R. Zusha of Anipoli and R. Levi Yitzchak of Berditchev. He served as rabbi of Ovruch for 40 years, and was known as "the holy rabbi of Ovruch". In 1833 he immigrated to Eretz Israel, and established his Beit Midrash in Safed, where he became the leader of the Chassidic communities. Miraculous stories are told of his deliverance from the tragic earthquake in 1837, which took place during the late afternoon Mincha prayers in the synagogues. The Rebbe warned his Chassidim not to leave the synagogue, and he himself lay on the floor of the Beit Midrash while the surrounding congregation held on to his belt. The entire building collapsed with the exception of the narrow area in which the Rebbe and his followers lay [some time later, the Rebbe related that he recognized that the earthquake was not a natural event since the stones were cast to the sides and did not fall directly to the ground in spite of their weight. He understood that great power had been granted to Satan, and he therefore lay submissively on the ground in fulfillment of the verse "Wait a moment until the fury passes"]. After the earthquake, he restored the Safed community and did not allow his Chassidim to abandon the holy city. He died of a plague in Safed in 1841 which ceased after his

passing. Many miraculous stories are told of his lofty holiness and the wonders he performed for the Jewish people. His holy book Bat Ayin is considered a classic book of Chassidic thought.

Ownership inscriptions from Safed, of R. Leib Pilpel, son of R. Yaakov Shimshon Pilpel; Inscriptions and early stamps of a Beit Midrash in Safed.

[2], 125, [1] leaves. 21 cm. Fair-poor condition. Stains. Tears and extensive wear, affecting text. Most leaves were professionally restored, with completion of missing text. New leather binding.

A short time after the printing of the first edition in Jerusalem, a second edition was printed in Zhitomir, 1850 (see next item). The Zhitomir printers were evidently unaware of the earlier Jerusalem printing, and the Zhitomir edition was based on a different manuscript, leading to several differences between the two works (see N. Ben-Menachem, Kiryat Sefer, XXXVII, 1962, pp. 401-402; B'Shaarei Sefer, Jerusalem, 1967, pp. 49-53).

S. HaLevi, no. 38; Stefansky Chassidut, no. 103; Stefansky Classics, no. 391.

With a rare leaf at the end - list of subscribers.

Opening price: \$1000

155. ספר בת עין להאדמו"ר מאבריתש - זיטומיר, תר"י - מהדורה ראשונה של נוסח ב'

הקדושה. נפטר במגפת הדבר בשנת תר"א, ולאחר פטירתו פסקה המגפה. סיפורי מופת רבים מסופרים על גודל קדושתו וכוחו הגדול לפעול ישועות עבור עם ישראל. ספרו הקדוש "בת עין" נחשב לאחד מספרי היסוד של תורת החסידות.

[4], 254 עמ' 22.5 ס"מ. נייר כהה. שוליים רחבים. מצב טוב-בינוני. כתמים. נקבי עש. כריכה חדשה.

עם חמשת הדפים בסופו של קונטרס השו"ת, החסרים בעותקים אחרים של מהדורה זו.

סטפנסקי חסידות, מס' 104.

פתיחה: \$700

לוי יצחק מברדיטשוב. כארבעים שנה כיהן כאב"ד העיר אָבְרִיטְש, שעל שמה נודע שמו "הרב הקדוש מאבריתש". בשנת תקצ"ג עלה לארץ-ישראל, לעיר צפת בה יסד את בית מדרשו והיה רבם ומנהיגם של קהילות החסידים בעיר צפת. מפורסם הסיפור על נס הצלתו בעת רעידת האדמה הקשה בשנת תקצ"ז, שארעה כידוע בשעת תפלת מנחה בבתי הכנסיות, הרב מאבריתש הוזהיר את חסידיו שלא לצאת מבית הכנסת, נשכב על הארץ בבית מדרשו, וכל הקהל סביבו אוחזים באבנטו. כל הבנין התמוטט, מלבד שטח מצומצם בו היו הרב והציבור. נלאחר זמן סיפר הרב מאבריתש, כי ראה שהרעש היה שלא כדרך הטבע, כשאבנים נורקו לצדדים ולא נפלו למטה לארץ מחמת הכובד, והבין שכח הסט"א תקף, לכן נשכב בהכנעה על הארץ - "חבי רגע עד יעבור זעם". לאחר הרעש שיקם מחדש את קהילת צפת, ולא נתן לנטוש את העיר

ספר בת עין על התורה, וקונטרס שאלות ותשובות בהלכה, מאת האדמו"ר רבי אברהם דוב מאָבְרִיטְש וצפת. זיטומיר, תר"י 1850. דפוס האחים רבי חנינא ליפא, רבי אריה ליב ורבי יהושע העשיל שפירא, נכדי הרב מסלאוויטא.

מהדורה שניה, שאינה זהה למהדורה הראשונה. ספר זה נדפס לראשונה בירושלים תר"י, עפ"י העתקת כת"י אחד התלמידים - רבי ישראל מפאלטאשאן (ראה: פריט קודם). בשנת תר"י נדפס הספר שנית בזיטומיר, עפ"י העתקה של תלמיד אחר של הרב מאָבְרִיטְש, רבי משולם זוסמן מזיטומיר. במהדורה זו הוספות רבות ושנויים רבים בתוכן ובסגנון ממהדורת ירושלים.

המחבר, האדמו"ר הקדוש רבי אברהם דוב מאָבְרִיטְש (תקכ"ה-תר"א), מגדולי החסידות המפורסמים. מתלמידי רבי נחום מטשרנוביל ובנו רבי מרדכי, ומתלמידי רבי זושא מאניפולי ורבי

156. ספר בת עין להאדמו"ר מאברקיש, זיטומיר, תרכ"ט - ספר סגולה

ספר בת עין על התורה, מהאדמו"ר רבי אברהם דוב מאברקיש וצפת. זיטומיר, [תרכ"ט] 1869. דפוס רבי אברהם שלום שאדאוו. מהדורה שלישית, עם תוספת הסכמת האדמו"ר רבי אהרן מטשרנוביל המברך את המו"ל ואת קוני הספר: "ולברך אותו, ואת כל איש ואיש אשר יקח את הספר הקדוש ההוא במחיר מלא, שיזכו לראות שבר טוב בעמלם, כן יאיר ה' עליהם באור פניו שיזכו... בכל מילי דמיטב, אכ"ר", והסכמת האדמו"ר רבי יעקב ישראל מטשערקאס המברך את קוני הספר: "וזכות הרב הקדוש בעהמ"ח הנ"ל יעמוד להם ולזרעם, שיעליחו בכל אשר יפנו ברו"ח ונשמויות בבני חיי ומוזני רוויחא".

ספר זה נדפס לראשונה בירושלים תר"ז, עפ"י העתקת כת"י אחד התלמידים רבי ישראל מפאלטאשאן. בשנת תר"י נדפס הספר שנית בזיטומיר, עפ"י העתקה של תלמיד אחר של הרב מאברקיש, רבי משולם זוסמן מוויטומיר, עם שינויים רבים בתוכן ובסגנון (ראה פריט הקודם). המהדורה שלפנינו היא המהדורה השלישית שנדפסה ע"י רבי אריה ליב מו"צ בזיטומיר, בנו של הרב החסיד רבי משולם זוסמן, שהכין את ההעתקה ממנה נדפסה מהדורת זיטומיר תר"י. מהדורה זו בנויה על מהדורת זיטומיר תר"י, בתוספת ההקדמה וההסכמות הנ"ל.

המחבר, האדמו"ר הקדוש רבי אברהם דוב מאברקיש (תקכ"ה-תר"א), מגדולי החסידות המפורסמים. מתלמידי רבי נחום מטשרנוביל ובנו רבי מרדכי, ומתלמידי רבי זושא מאניפולי ורבי לוי יצחק מברדיטשוב. כארבעים שנה כיהן כאב"ד העיר אורוויטש שעל שמה נודע שמו "הרב הקדוש מאורוויטש". בשנת תקצ"ג עלה לארץ-ישראל, לעיר צפת בה יסד את בית מדרשו והיה רבם ומנהיגם של קהילות החסידים בעיר צפת. מפורסם הסיפור על נס הצלתו בעת רעידת האדמה הקשה בשנת תקצ"ז, שארעה כידוע בשעת תפלת מנחה בבתי הכנסות, הרב מאורוויטש הזהיר את חסידיו שלא לצאת מבית הכנסת, נשכב על הארץ בבית מדרשו, וכל הקהל סביבו אוחזים באבנטו. כל הבנין התמוטט, מלבד שטח מצומצם בו היו הרב והציבור. [לאחר זמן סיפר הרב מאורוויטש, כי ראה שהרעש היה שלא כדרך הטבע, כשאבנים נזרקו לצדדים ולא נפלו למטה לארץ מחמת הכובד, הבין שכח הסט"א תקף, לכן נשכב בהכנעה על הארץ - "חבי רגע עד יעבור זעם"]. לאחר הרעש שיקם מחדש את קהילת צפת, ולא נתן לנשוש את העיר הקדושה. נפטר במגפת הדבר בשנת תר"א ולאחר פטירתו פסקה המגפה. סיפורי מופת רבים מסופרים על גודל קדושתו וכוחו הגדול לפעול ישועות עבור עם ישראל. ספרו הקדוש "בת עין" נחשב לאחד מספרי היסוד של תורת החסידות.

[3], קלח דף. 20.5 ס"מ. נייר כהה. מצב טוב-בינוני. כתמים וכתמי רטיבות. מעט נקבי עש. חותמות שונות. כריכה חדשה.

פתיחה: \$300

155. Bat Ayin, by the Rebbe of Ovruch - Zhitomir, 1850 - First Edition of Version II

Bat Ayin on the Torah, and a section of halachic responsa, by Rebbe Avraham Dov of Ovruch and Safed. Zhitomir: the Shapira brothers, R. Chanina Lipa, R. Aryeh Leib and R. Yehoshua Heshel, grandsons of the rabbi of Slavita, 1850.

Second edition, not identical to the first edition. This book was first printed in Jerusalem in 1847, copied from a manuscript written by one of the Rebbe's disciples - Rabbi Yisrael of Fälticeni (see previous item). In 1850, the book was reprinted in Zhitomir according to a different manuscript written by R. Meshulam Zussman of Zhitomir, another disciple of the Rabbi of Ovruch. This edition has many additions and variations of content and style in comparison to the Jerusalem edition.

The author, Rebbe Avraham Dov of Ovruch (1765-1841), was a renowned chassid and disciple of R. Nachum and his son R. Mordechai of Chernobyl and of R. Zusha of Anipoli and R. Levi Yitzchak of Berdichev. He served as rabbi of Ovruch for 40 years, and was known as "the holy rabbi of Ovruch". In 1833 he immigrated to Eretz Israel, and established his Beit Midrash in Safed, where he became the leader of the Chassidic communities. Miraculous stories are told of his deliverance from the tragic earthquake in 1837, which took place during the late afternoon Mincha prayers in the synagogues. The Rebbe warned his Chassidim not to leave the synagogue, and he himself lay on the floor of the Beit Midrash while the surrounding congregation held on to his belt. The entire building collapsed with the exception of the narrow area in which the Rebbe and his followers lay [some time later, the Rebbe related that he recognized that the earthquake was not a natural event since the stones were cast to the sides and did not fall directly to the ground in spite of their weight. He understood that great power had been granted to Satan, and he therefore lay submissively on the ground in fulfillment of the verse "Wait a moment until the fury passes"]. After the earthquake, he restored the Safed community and did not allow

155

his Chassidim to abandon the holy city. He died of a plague in Safed in 1841 which ceased after his passing. Many miraculous stories are told of his lofty holiness and the wonders he performed for the Jewish people. His holy book Bat Ayin is considered a classic book of Chassidic thought.

[4], 254 pages. 22.5 cm. Darkened paper. Wide margins. Good-fair condition. Stains. Worming. New binding.

With the last five leaves containing halachic responsa by the author, missing from other copies of this edition.

Stefansky Chassidut, no. 104.

Opening price: \$700

156. Bat Ayin, by the Rebbe of Ovruch - Zhitomir, 1869 - Segulah Book

Bat Ayin on the Torah, by Rebbe Avraham Dov of Ovruch and Safed. Zhitomir: R. Avraham Shalom Shadov, 1869.

Third edition, with an approbation by Rebbe Aharon of Chernobyl who blesses the publisher and those who purchase the book: **"And I bless him and every person that buys this holy book at its full price, that their toil should be well rewarded, and G-d should shine His light upon them that they merit... all types of good"**, and an approbation by R. Yaakov Yisrael of Cherkasy who blesses those who buy the book: **"And the merit of the holy rabbi should stand for them and for their children that they should be successful in all their endeavors in spiritual and material matters, with children, life and plenty"**.

This book was first printed in Jerusalem in 1847, copied from a manuscript written by one of the Rebbe's disciples – Rabbi Yisrael of Fälticeni. In 1850, the book was reprinted in Zhitomir according to a different manuscript written by R. Meshulam Zussman of Zhitomir, another disciple of the Rabbi of Ovruch, with many additions and variations of content and style in comparison to the Jerusalem edition (see previous item). This is the third edition, printed by R. Aryeh Leib, posek in Zhitomir, son of R. Meshulam Zussman, who prepared the copying on which the 1850 Zhitomir edition was based. This edition is based on the 1850 edition, with the addition of the abovementioned introduction and approbations.

The author, Rebbe Avraham Dov of Ovruch (1765-1841), was a renowned chassid and disciple of R. Nachum and his son R. Mordechai of Chernobyl and of R. Zusha of Anipoli and R. Levi Yitzchak of Berdichev. He served as rabbi of Ovruch for 40 years, and was known as "the holy rabbi of Ovruch". In 1833 he immigrated to Eretz Israel, and established his Beit Midrash in Safed, where he became the leader of the Chassidic communities. Miraculous stories are told of his deliverance from the tragic earthquake in 1837, which took place during the

156b

late afternoon Mincha prayers in the synagogues. The Rebbe warned his Chassidim not to leave the synagogue, and he himself lay on the floor of the Beit Midrash while the surrounding congregation held on to his belt. The entire building collapsed with the exception of the narrow area in which the Rebbe and his followers lay [some time later, the Rebbe related that he recognized that the earthquake was not a natural event since the stones were cast to the sides and did not fall directly to the ground in spite of their weight. He understood that great power had been granted to Satan, and he therefore lay submissively on the ground in fulfillment of the verse "Wait a moment until the fury passes"]. After the earthquake, he restored the Safed community and did not allow

156a

his Chassidim to abandon the holy city. He died of a plague in Safed in 1841 which ceased after his passing. Many miraculous stories are told of his lofty holiness and the wonders he performed for the Jewish people. His holy book Bat Ayin is considered a classic book of Chassidic thought.

[3], 138 leaves. 20.5 cm. Darkened paper. Good-fair condition. Stains and dampstains. Occasional worming. Various stamps. New binding.

Opening price: \$300

157

Heavenly court, was his outstanding love for his fellow Jew. Before his demise, he instructed his sons to write no other praise on his tombstone but Ohev Yisrael (Lover of Jews).

R. Yosef Shaul Nathansohn wrote in his approbation (to the Lemberg edition): "...he loved every Jewish person with his heart and soul, and would show great affection particularly to Torah scholars. And our fathers related to us that while he was here [in Lviv], all the leading Torah scholars of the city would arise early to come and absorb his wondrous teachings...". [1], 117 leaves. 23 cm. Good condition. Many stains. Printing defect to leaf 5, affecting text. Leaf 91 included twice. Stamps and inscriptions. Non-original binding. Stefansky Chassidut, no. 19; Stefansky Classics, no. 387.

Opening price: \$1000

157. Birkat David - Rabbi David of Tolna - Zhitomir, 1862 - First Edition - Segulah Book

Birkat David, Chassidic and Kabbalistic homilies on the Torah and Festivals, by R. David of Tolna. Zhitomir: R. Chanina Lipa and R. Yehoshua Heshel Shapira, grandsons of the rabbi of Slavita, 1862. First edition. Two title pages and two introductions.

First edition printed during the lifetime of the author R. David Twersky of Tolna (1808-1882), son of R. Mordechai of Chernobyl. In his introduction, the author, known as a miracle worker, writes: "We shall merit pure future joy, and constant blessings".

The book opens with a title page and introduction, followed by another title page and another introduction, almost identical to the first ones. The title page borders are different. The texts of the title pages and the introductions are almost identical, with the exception of typographic changes and slight variations in the titles of the author and his distinguished forefathers. This does not explain why the title page and introduction were repeated, nor whether it was done at the author's request.

[4], 143 pages. Approx. 20 cm. Overall good condition. Stains. Dampstains to some leaves. Marginal worming to several leaves. New binding. Stefansky Chassidut, no. 101

Opening price: \$500

שלא ירשמו על מצבת אבן שיציינו על בנין הנפש שלו שום שבח, רק: אוהב ישראל...".

הגאון רבי יוסף שאול נתנון כותב בהסכמתו (למהדורת למברג): "היה אוהב בכל לבו ונפשו כל ישראל, ובפרט להת"ח היה מקרבם בכל עוז, ואבותינו ספרו לנו בעת שהיה כאן [לבוש] היו הכל כל גדולי ישראל שבעירנו, והיו משכימים ובאים אצלו, וראו נפלאות מתורתו...".

[1], קיץ דף. 23 ס"מ. מצב טוב. כתמים רבים. פגם הדפסה בדף ה, עם פגיעה בטקסט. דף צא נכרך פעמיים. חותמות ורישומים. כריכה לא מקורית.

סטפנסקי חסידות, מס' 19; סטפנסקי ספרי יסוד, מס' 387.

פתיחה: \$1000

157. ספר ברכת דוד - רבי דוד מטולנא - זיטומיר, תרכ"ב - מהדורה ראשונה - ספר סגולה

ספר ברכת דוד, דרושי חסידות וקבלה, על התורה ומועדים, מהדמו"ר רבי דוד מטולנא. זיטאמיר, תרכ"ב 1862. מהדורה ראשונה. דפוס רבי חנינא ליפא ורבי יהושע העשיל שפירא נכדי הרב מסלאוויטא. שני שערים ושתי הקדמות.

מהדורה ראשונה שנדפסה בחיי המחבר האדמו"ר רבי דוד טברסקי מטולנא (תקס"ח-תרמ"ב), בנו של האדמו"ר רבי מרדכי מטשרנוביל. בהקדמותיו מברך המחבר, אשר נודע בדורו ל"פועל ישועות" - ש"נוכה לשמחה שלמה שלעתיד, והשפעות כל הברכות בלי הפסק".

בראש הספר מופיעים שער והקדמה, ואחריהם מופיעים שער והקדמה נוספים. מלבד מסגרת השער, השונה בין שני השערים, קיימים הבדלים קלים בלבד בין שני השערים ושתי ההקדמות. נוסח השערים וההקדמות כמעט זהה, למעט שינויים טיפוגרפיים ושינויי נוסח קלים בתארי המחבר ואבותיו הקדושים. הדבר לא מסביר את פשר החידה, מדוע הודפסו השערים וההקדמות בכפילות והאם הדבר נעשה בהוראת רבינו המחבר או לא.

[4], 143 עמ'. כ-20 ס"מ. מצב כללי טוב. כתמים, כתמי רטיבות בחלק מהדפים. סימני עש בשולי מספר דפים. כריכה חדשה.

סטפנסקי חסידות, מס' 101.

פתיחה: \$500

158. ספר אוהב ישראל - זיטומיר, תרכ"ג - מהדורה ראשונה

ספר אוהב ישראל, דרושים על התורה בדרך החסידות, מאת האדמו"ר רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא. זיטומיר, תרכ"ג 1863. דפוס רבי חנינא ליפא ורבי יהושע העשיל שפירא. מהדורה ראשונה.

הספר הובא לדפוס ע"י נכד המחבר, האדמו"ר רבי משולם זוסיא מוינקוב. המו"ל מספר בהקדמתו על אביו האדמו"ר רבי יצחק מאיר, בן המחבר, "בראותו כי רבו המעתיקים כל אחד לפי דעתו, וחש מפני הטועין... בחר באיש אחד חריף ומופלג בתורה, ספרא רבה, ומינה אותו לרשום הדברים הקדושים היוצאים מפיו הק', ואחר כל שבת ומועד העלה לפני עיני קדשו של זקני זצוקללה, ולפרקים תיקן כפי הצורך...". בהמשך ההקדמה מספר על הסיבה שהספר נקרא בשם אוהב ישראל, "יען כי הוי מרגלי בפומי דרב, אשר במדה יוכל להתפארה אפי' לפני ב"ד של מעלה, אשר אהבת ישראל תקועה בלבו. וטרם הלך ארון אלקים צוה לבניו,

159a

84; 151 עמ'. 34 ס"מ. שני שערים לכל חלק, ושער נוסף לקונטרס "אוצרות חיים" הכרוך בסוף הספר (סך הכל חמשה שערים). חלק מהאותיות בדף השער הראשון בדיו אדומה. דף ג נכרך שלא במקומו. מצב טוב-בינוני. כתמים גדולים. בלאי. כריכת עור חרשה.

סטפנסקי חסידות, מס' 341.

פתוחה: \$500

159. שו"ת מים חיים - זיטומיר, תרי"ז-תרי"ח - עם מכתב שו"ת מה"בעל שם טוב" - העותק של בעל ה"כלי חמדה"

ספר שו"ת מים חיים, שני חלקים, מאת רבי חיים הכהן רפפורט אב"ד אוסטרדהא. זיטומיר, תרי"ז-תרי"ח 1857. דפוס רבי חנינא ליפא ורבי יהושע העשיל שפירא, נכדי הרב מסלאוויטא. מהדורה ראשונה. עם הסכמות האדמו"רים רבי מרדכי מטשרנוביל וה"שר שלום" מבעלזא.

בחלק א סימן כו נדפסה שאלה שנשלחה ממעוזיבו' אל רבי מאיר אב"ד קונסטנטין (בנו של רבי יעקב עמדין), אודות שאלה בסירכא, שהמרא דאתרא הכשיר, אך פסקו אינו נראה לכמה מחשובי הקהילה. בין החתומים על מכתב השאלה: "ישראל בע"ש [=בעל שם] מטליסט" - הלא הוא רבינו ישראל בעל שם טוב. על כך באה תשובתו הארוכה של רבי מאיר, בו מצדיק את חששם, ויוצא נגד הפסק של הרב של מעוזיבו'. מכתב התשובה נפתח בכמה שורות של תארי כבוד והערכה על הבעש"ט: "אלוף ביהודה ובישראל... ממציא מזור ותורף... הרב המופלג המפורסם בש"ט [=בשם טוב] מוה' ישראל נר"ו..." (פענוח התוארים הארוכים המליציים שבתחילת תשובה זו, ומשמעותם, נידונו באריכות בספרות המחקר).

בספר שלפנינו כרוכים שני חלקים בכרך אחד, חלק ראשון על ענייני אורח חיים ויורה דעה, וחלק שני על ענייני אבן העזר וחושן משפט. בסוף החלק השני נדפס קונטרס "אוצרות חיים", ובו חידושי אגדה ופולקים על פרשיות השבוע, מאת המחבר ובנו המו"ל. בשו"ת נדפסו גם תשובותיהם של זקני המחבר ודודיו, שהיו מגדולי הדורות. בתחילת הספר נדפס מכתב מאת ה"אוהב ישראל" מאפטא שנשלח אל המחבר, ובו הסכמה לפסק של המחבר. המכתב נדפס בין מכתבי ההסכמה לספר, כמעין הסכמה למחבר. בדף השער השני של חלק ראשון, חותמת: "מאיר דן ב"ר ח"י [=חיים יצחק] ז"ל פלאצקי אב"ד דק"ק אסטראב פלך לאמזא" - הגאון הנודע רבי מאיר דן פלוצקי (תרכ"ו-תרפ"ח), מחשובי רבני פולין בראשית המאה ה-20. ממייסדי אגודת ישראל בפולין וחבר מועצת גדולי התורה. בשנת תרנ"א נתמנה לרבה של דווארט, ובשנת תרע"ח התמנה לרבה של אוסטרוב. מגאוניה החריפים של פולין, והגר"ח סולובייצ'יק כתב עליו בהסכמותיו: "גדול הוא מאד בתורה בחריפות ובקיאות ובסברא", ו"גדול הוא האיש בתורה ויראה". ספרו הפופולרי "כלי חמדה" על התורה התחבב מאד אצל גאוני פולין. רבי מאיר דן נמנה על חסידי גור, והסתופף כל ימיו בצילם של ה"שפת אמת" וה"אמרי אמת". השתתף במסע המפורסם של גדולי הרבנים שנסעו לארה"ב בשנת תרפ"ד, יחד עם ה"דבר אברהם" אב"ד קובנא, רבי משה מרדכי עפשטיין והראי"ה קוק.

158

158. Ohev Yisrael - Zhitomir, 1863 - First Edition

Ohev Yisrael, homilies on the Torah according to Chassidic teachings, by Rebbe Avraham Yehoshua Heshel of Apta. Zhitomir: R. Chanina Lipa and R. Yehoshua Heshel Shapira, 1863. First edition.

The book was brought to print by the grandson of the author, Rebbe Meshulam Zusia of Zinkov. He relates in his foreword how his father, Rebbe Yitzchak Meir, son of the author, realized that each person was recording the rebbe's teachings according to their own perception, and he was concerned this would lead to misunderstanding. He therefore chose one astute, outstanding Torah scholar and designated him to record the holy teachings, after which the writings were reviewed, and when necessary corrected, by the rebbe. Later in the foreword, he explains that the book was named Ohev Yisrael, based on the author's repeated assertion that the one character trait he could confidently pride himself in, even before the

159. Responsa Mayim Chaim - Zhitomir, 1857 - With Letter of Responsum by the Baal Shem Tov - Copy of the Author of Kli Chemda

Responsa Mayim Chaim, two parts, by R. Chaim HaKohen Rappaport Rabbi of Ostroh. Zhitomir: R. Chanina Lipa and R. Yehoshua Heshel Shapira, grandsons of the Rabbi of Slavita, 1857. First edition. With approbations by Rebbe Mordechai of Chernobyl and the Sar Shalom of Belz.

Section 27 of Part I includes a query which was sent from Medzhybizh to R. Meir Rabbi of Konstantin (son of R. Yaakov Emden), regarding a case in the laws of kashrut on which the rabbi of Medzhybizh had ruled, however some prominent members of the community did not approve of his ruling. Among the signatures which appear on the letter is: "Yisrael B.S. (Baal Shem) of Thuste (Towste)" – R. Yisrael, the Baal Shem Tov. This query elicited a long response by R. Meir, who endorsed their concern and opposed the ruling of the rabbi of Medzhybizh. The responsum opens with several lines of honorary titles and praise of the Baal Shem Tov (the deciphering of these long and flowery titles and their significance are discussed at length in research literature).

Two parts bound in one volume. Part I on topics related to Orach Chaim and Yoreh Deah, and Part II relating to Even HaEzer and Choshen Mishpat. Otsrot Chaim, containing aggadic novellae and pilpul on the weekly Torah portions by the author and his son (the publisher), was printed at the end of Part II. Responsa by the author's grandfathers and uncles, who were leading Torah scholars, were also included. A letter sent to the author by the Ohev Yisrael of Apta, with endorsement of the author's ruling, appears at the beginning of the book. This letter was printed among the approbations to the book.

Stamp on the second title page of Part I: "Meir Dan son of R. C.Y. [Chaim Yitzchak] Plotzky Rabbi of Ostrov in the province of Lomza" – the renowned R. Meir Dan Plotzky (1866-1928), a prominent Polish rabbi in the early 20th century. He was one of the founders of Agudat Yisrael in Poland and a member of the Moetzet Gedolei HaTorah. In 1891, he was appointed rabbi of Dvart (Warta) and in 1918, rabbi of Ostrov (Ostrów Mazowiecka). He was one of the most brilliant Torah scholars in Poland, and R. Chaim Soloveitchik wrote in his approbations: "He is extremely great in Torah, with astuteness, erudition and reasoning"; "He is great both in Torah and fear of G-d". R. Plotzky's popular book Kli Chemda on the Torah was highly cherished by Polish Torah scholars. He was a Gerrer Chassid and his entire life clung to the Sfat Emet and the Imrei Emet. He participated in the famous delegation of leading rabbis who travelled to the United States in 1924, together with the Dvar Avraham, Rabbi of Kovne, with R. Moshe Mordechai Epstein and with R. Avraham Yitzchak Kook.

84; 151 pages. 34 cm. Two title pages for each part, and another title page for Otsrot Chaim, bound at the end of the book (total of five title pages). First title page printed in red and black. Leaf 3 is bound out of place. Good-fair condition. Large stains. Wear. New leather binding.

Stefansky Chassidut, no. 341.

Opening price: \$500

159b

**160. Toldot Yitzchak (Neshchiz) - First Edition
- Warsaw, 1868 - Segulah Book - Wide Margins**

Toldot Yitzchak, Chassidic essays on the Torah, on the Jewish Holidays and on Tehillim, by Rebbe Yitzchak Shapira of Neshchiz (Niesuchojeże). Warsaw, 1868. First edition. Two title pages.

With approbations of leading Chassidic rebbes, the Divrei Chaim of Sanz, the Maggid of Trisk, Rebbe Yehoshua of Ostrova and Rebbe Elimelech of Grodzisk. Rebbe Elimelech of Grodzisk writes in his approbation about the segulah of possessing this book: "It is fitting for every Jewish person to bring this book into his home **for protection and blessing**". Noted on the second title page, near the name of the printer: "**He had printed in 1864 6000 books of Tehillim published by Maran** [Rebbe Yitzchak of Neshchiz] **for public merit**". Reputedly, at the time R. Yitzchak of Neshchiz delivered discourses on Tehillim, which were printed in this book, "the Rebbe would hold... the Tehillim printed in Warsaw, expounding from it his Torah novellae" (Zichron Tov, Inyanei Chiddushei Torato, 11. For further information about this edition of Tehillim, see: Kedem Auction 65, item 129).

Throughout his lifetime, the author, Rebbe Yitzchak of Neshchiz rarely lectured in public. However, in the last year of his life, he delivered teachings on the Torah and on Tehillim almost daily. These teachings were written down and edited by his disciple and faithful assistant, R. Yitzchak Landau, and published in this book, several months after the author's passing (as recounted in length in the book Zichron Tov, by the aforementioned R. Yitzchak Landau). Rebbe Yitzchak of Neshchiz (1789-1868) was the youngest son of Rebbe Mordechai of Neshchiz. A close disciple of R. Levi Yitzchak of Berditchev, he married his granddaughter and transmitted many Torah thoughts in his name. He was also a disciple of R. Baruch of Medzhybizh and of the Chozeh of Lublin. Appointed Rebbe at a young age, he held this position for over sixty years. He was reputed for his prayers, the wonders he performed, and his

160

Heavenly revelations. He was revered by all sects of Chassidism for his holiness and exceptional piety, and as one "who facilitates the flow of Heavenly bounty to the entire Jewish people" (as stated in a letter by R. Baruch Shapira, prominent Chassid of the Peshischa and Kotsk dynasties). His renowned disciples include: Rebbe Elimelech of Grodzisk, Rebbe Yaakov Tzvi of Parysów and others [4], 32; 30; 22; 32 leaves. 26.5 cm. Overall good condition. Stains. Tears (repaired) to first title page, minor mold to last leaves. New leather binding. Stefansky Chassidut, no. 607.

Opening price: \$800

**160. ספר תולדות יצחק (נסכיו) - מהדורה ראשונה -
ווארשא, תרכ"ח - ספר סגולה - שוליים רחבים**

ספר תולדות יצחק, מאמרי חסידות על פרשיות התורה והמועדים, ועל ספר תהלים, מאת האדמו"ר רבי יצחק שפירא מנעסכיו. ווארשא, [תרכ"ח] 1868. מהדורה ראשונה. שני שערים.

עם הסכמות גדולי החסידות, האדמו"רים בעל ה"דברי חיים" מצאנז, המגיד מטריסק, רבי יהושע מאוסטרובה ורבי אלימלך מגרודז'יסק. האדמו"ר רבי אלימלך מגרודז'יסק כותב בהסכמתו על סגולת החזקת הספר בבית: "ומהראוי לכל אחב"י [=אחינו בני ישראל] עדת ישרון להביא כ"א [=כל אחד] ס' [פר] הק' [דוש] הלוח בחדרי משכיתו **למען להיות למשמרת ברכה**".

בדף השער השני, סמוך לשם המדפיס, צוינה העובדה: "**אשר הדפיס בשנת תרכ"ד ששת אלפים ספרי תהלים בהוצאת מרן יצוקלה"ה** [האדמו"ר רבי יצחק מנסכיו] **כדי לזכות את הרבים**". מסופר שבעת שהיה רבי יצחק מנסכיו אומר את רעיונותיו על תהלים שנדפסו בספר שלפניו, "היה רגיל כבוד אדמו"ר להחזיק... התהלים שהדפיס בווארשא, ומהם היה מבאר חידושי תורתו" (זכרון טוב, ענייני חידושי תורתו, אות יא; על מהדורת תהלים זו, ראה: קטלוג קדם, מכירה 65, פריט 129).

המחבר האדמו"ר רבי יצחק מנסכיו (נשכיו (Niesuchojeże) הדמיט כל ימיו באמירת דברי תורה. רק בשנה האחרונה לחייו התחיל לומר כמעט מידי יום ביומו את רעיונותיו על הפרשיות ועל התהלים. הדברים נכתבו על ידי תלמידו ומשמשו הנאמן (מו"ל הספר) רבי יצחק לנדא והוגהו על ידו מספר פעמים. מכתבים אלו נדפסו בספר שלפניו, מספר חודשים לאחר פטירת המחבר (על זאת מסופר באריכות רבה בספר "זכרון טוב" שחיבר רבי יצחק לנדא הנ"ל).

האדמו"ר רבי יצחק מנסכיו (תקמ"ט-תרכ"ח), בן זקוניו של האדמו"ר רבי מרדכי מנשכיו. תלמיד מובהק של רבי לוי יצחק מברדיטשוב, שאת נכדתו נשא לאשה, ואף מסר דברי תורה רבים בשמו. היה גם תלמידם של רבי ברוך ממו"יב' ו"החוחה מלובלין". נתמנה לאדמו"ר בגיל צעיר וכיהן למעלה משישים שנה באדמו"רות. נודע בתפילותיו ובמעשי "מופתים" וגילויים שמיימים. נערץ בכל חוגי החסידות, כאיש קדוש ומופלא בחסידותו. "עבודתו עבודת הקודש ליחד יחודים ולהמשיך שפע רב טוב לבית ישראל - בבחינת צדיק יסוד עולם" (עפ"י מכתב רבי ברוך שפירא מבחירי חסידי פשיסחא וקוצק, אל בעל ה"שפת אמת"). מתלמידיו הנודעים, האדמו"רים רבי אלימלך מגרודז'יסק, רבי יעקב צבי מפוריטוב ועוד.

[4], לב; ל; כב; לב דף. 26.5 ס"מ. מצב כללי טוב. כתמים. קרעים (משוקמים) בדף השער הראשון, כתמי עובש קלים בדפים האחרונים. כריכת עור חדשה. סטפנסקי חסידות, מס' 607.

פתיחה: \$800

161

161. סט חומשים "היכל הברכה" קומרנא - מהדורה ראשונה - ספר סגולה

ולבניו... בבני חיי ומוזנא וחסידים ורחמים והכרעת הכף לזכות ולחיים ארוכים".

שני שערים לכל כרך (מלבד בספר דברים). בראשית: [2], רפג, [9] דף. שמות: [2], שטז, שיט-שכ, [46] דף. חסידים דפים שיט-שיח. דף השער השני נכרך לפני דף השער הראשון. ויקרא ומגילת שיר השירים: [3], ש, [11]; [4], טו-סב דף. במדבר ומגילת רות: [4], רכה, [15] דף. דברים ומגילת קהלת ואיכה: [3], ריא, [1], כו דף. חסר דף שער ראשון.

5 כרכים. כ-25-28 ס"מ. מצב כללי טוב. כתמים ובלאי. קרעים, עם פגיעות בטקסט במספר מקומות, חלקם משוקמים. קרעים ופגמים (עם חסרון) בדפי השער של ספרים בראשית, שמות וספר ויקרא, משוקמים. סימני עש בכרך במדבר. כריכות חדשות (כריכה אחת שונה מהאחרות).

סטפנסקי חסידות, מס' 218.

פתיחה: \$2000

חמשה חומשי תורה עם פירושי היכל הברכה, על פי סודות האר"י ורבינו הבעש"ט, מהאדמו"ר רבי יצחק יהודה יחיאל ספרין אב"ד דק"ק קאמרנא. למברג, [תרכ"ד-תרל"ד 1864-1874]. דפוס פעסיל באלאבן. מהדורה ראשונה שנדפסה בחיי המחבר הקדוש, במשך כעשר שנים (סדר ההדפסה: במדבר, תרכ"ד; ויקרא, תרכ"ו; בראשית, תרכ"ט; שמות, תרל"ב; דברים, תרל"ד). חמישה כרכים. חומשי "היכל הברכה" למהרי"א מקאמרנא, מספרי היסוד של ההגות החסידית ותורת הקבלה. חביבות מיוחדת היתה להם אצל אדמו"רים מכל החוגים (בית זידיטשוב, ה"דברי חיים" וצאצאיו, ה"צמח צדק" מליובאוויטש ועוד).

במכתבו של רבינו המחבר לאנשי ארץ אונגארן, אודות הפצת החומשים עם פירושו הקדוש, כותב המחבר את ברכתו המיוחדת וסגולת ספריו הקדושים: "... ומובטחני שכל מי שיהיה חומש שלנו בביתו ינצל מכל רע ומכל פגע רע ומחליים ומחסרון ויהי ביתו מלא ברכת ד' וכל טוב והצלחה ועושר וחיים ארוכים לו

161. Set of Chumashim - "Heichal HaBerachah" Komarno - First Edition - Segulah

Five Books of the Torah with the Heichal HaBerachah commentary, based on the kabbalistic teachings of the Ari and the Baal Shem Tov, by Rebbe Yitzchak Yehuda Yechiel Safrin Rabbi of Komarno. Lviv: Pessel Balaban, [1864-1874]. First edition, printed during the lifetime of the author over the course of approximately ten years (order of printing: Bamidbar, 1864; Vayikra, 1866; Bereshit, 1869; Shemot, 1872; Devarim, 1874). Five volumes.

The Heichal HaBerachah Chumashim by the Mahari of Komarno are among the classic books of Chassidic thought and Kabbalah. These books were favored by rebbes of all circles (Zidichov dynasty, the Divrei Chaim and his descendants, the Tzemach Tzedek of Lubavitch and others).

In the author's letter sent to Hungary, regarding the distribution of the Chumashim with his holy commentary, he writes his special blessing and notes the segulah of his holy books: "...I am sure that anyone who has our Chumash in his home will be spared from any misfortune and harm, illness and lack, and his home will be filled with G-d's blessing and all good, success, wealth and longevity for him and his offspring... children, life and sustenance, benevolence and mercy, favorable judgement, for long life".

Each volumes with two title pages (besides Devarim volume). Bereshit: [2], 283, [9] leaves. Shemot: [2], 316, 319-320, [46] leaves. Lacking leaves 317-318. Second title page bound before first title page.

Vayikra and Shir HaShirim: [3], 300, [11]; [4], 15-62 leaves. Bamidbar and Rut: [4], 225, [15] leaves. Devarim, Kohelet and Eichah: [3], 211, [1], 26 leaves. First title page lacking.

5 volumes. Approx. 25-28 cm. Overall good condition. Stains and wear. Tears, in several places affecting text, some repaired. Tears and damage, with loss, to title pages of Bereshit, Shemot and Vayikra, repaired. Worming to Bamidbar volume. New bindings (matching, except one).

Stefansky Chassidut, no. 218.

Opening price: \$2000

162. Komarno Mishnayot - First Edition Set (One Volume from the Second Printing) - Lviv, 1861-1862

Komarno Mishnayot, complete set, six parts in six volumes, with commentaries of the Maaseh Oreg, Atzei Eden and Pnei Zaken, by Rebbe Yitzchak Eizek Yehuda Yechiel (Safrin) of Komarno. Lviv, 1861-1862. Five volumes from the first printing, with the printers' device – shield grasped by a bear and a gazelle; volume of Taharot from the second printing, without the printers' device.

R. Yitzchak Eizek Yehuda Yechiel (Safrin) Rabbi of Komarno (1806-1874), holy sage, nephew and prominent disciple of Rebbe Zvi of Zidichov. Beloved by Chassidic leaders: the Chozeh of Lublin, the Rebbe of Apta, R. Moshe Zvi of Savran, his uncle R. Moshe of Sambir, R. Yisrael of Ruzhin and others. The author's introductions were printed at the beginnings of part I and VI. At the end of the introduction to the Taharot section, he writes: "I will copy the Tosefta... and explain it according to the foundations of the Rambam and name the work Maase Oreg and Maase Pnei Zaken. Afterward, I will explain the Mishna according to our rabbis and based on the books of the Gaon of Vilna... I have arranged the Tosefta according to the order of the Gaon of Vilna...". The author is referring to the book Taharat HaKodesh (Zhovkva, 1804) containing commentary and glosses of the Gaon of Vilna.

The printers' device, with an illustration of a bear and a gazelle alludes to the names of the printers - R. Dov Berish Luria and R. Zvi Hirsh Sperling.

6 volumes. Zeraim: [5], 97, 26, 94 [i.e. 93] leaves. Moed: [2], 59, 61-141 [i.e. 143] leaves. Nashim: [1], 29, [1] leaves. Nezikin: [2], 4, 7-14, 17-184, [5] leaves. Kodshim: [2], 94, 43 leaves. Leaf [2] at the beginning of the volume (with Rishon L'Zion) is not listed in the Bibliography of the Hebrew Book. Taharot: [1], 296 leaves. 27-29 cm. Condition varies, fair-good. Stains. Dampness damage in several places. Wear and tears

162

to some volumes. Large tears and damage to the title pages of four volumes, with damage to borders, some repaired with paper. Stamps and handwritten inscriptions. New non-uniform bindings (some leather).

Stefansky Chassidut, no. 367.

There were two printings of the first edition, with differences. The first printing was published in 1861, with the printers' device appearing on the title pages. The second printing was published in 1862, with different title pages (without printers' device).

Opening price: \$1800

162. משניות קומרנא - סט של המהדורה הראשונה (כרך אחד מהוצאה השניה) - לבוב, תרכ"א-תרכ"ב

משניות קומרנא, סט שלם, ששה חלקים בששה כרכים, עם פירוש מעשה אורג, עצי עדן, פני זקן, מהאדמו"ר רבי יצחק אייזיק יהודה יחיאל סאפרין מקארנא. לבוב, [תרכ"א-תרכ"ב] 1861-1862. חמישה כרכים מההוצאה הראשונה, עם סמל המדפיסים - שלט אחוז בידי דוב וצבי; כרך טהרות מההוצאה השניה, ללא סמל המדפיסים.

האדמו"ר רבי יצחק אייזיק יהודה יחיאל (סאפרין) אב"ד דק"ק קארנא (תקס"ו-תרל"ד), קדוש-עליון, בן-אחיו ותלמידו המובהק של האדמו"ר רבי צבי מוידעטשוב. חביב היה על גדולי החסידות: "החוזר מלובלין" (שהיה אף שדכנו), הרב מאפטא, רבי משה צבי מסוראן, דודו רבי משה מסאמבור, רבי ישראל מרוזין ועוד.

בראש חלק א' וחלק ו' נדפסו הקדמות המחבר, בסוף ההקדמה לטהרות נאמר: "ואעתיק דברי התוספתא... ואבאר אותה על מוסדי רבינו [הרמב"ם] בשם מעשה אורג ובשם פני זקן, ואחר כך אבאר המשנה על דרך רבינו ועל יסודי ספרים מהגאון מוהרא"ו [=ר' אליהו ווילנר - הגר"א מווילנא] זצ"ל... והתוספתא סדרתי ע"פ סדר הגאון מוהרא"ו זצ"ל שעשה אותה סלת נקיה, אלא במקומות מועטים [שה]עמדתי גירסא שלנו, שהחזיקו בה רבינו והראב"ד והרא"ש, ונתווכחתי עמו בויכוח אהבה". כוונתו לספר טהרת הקודש, ואלקווא תקס"ד, שבו נדפסו פירושו והגהותיו של הגאון מווילנא.

הסמל עם איורי הדוב והצבי רומז לשמותיהם של המדפיסים: רבי דוב בעריש לוריא ורבי צבי הירש שפערלינג.

6 כרכים. זרעים: [5], צו, כו, צד [צ"ל: צג] דף. מועד: [2], נט, סא-קמא [צ"ל: קמג] דף. נשים: [1], כט, [1] דף. נזיקין: [2], ד, ז-יד, יז-קפד, [5] דף. קדשים: [2], צד, מג דף. דף [2] בראש הכרך (עם "ראשון לציון") לא נרשם במפעל הביבליוגרפיה. טהרות: [1], רצו דף. 29-27 ס"מ. מצב משתנה בין הכרכים, בינוני-טוב. כתמים. כתמי ופגעי רטיבות במספר מקומות. בלאי וקרעים בחלק מהכרכים. קרעים גסים ופגמים בדפי השער של ארבעה כרכים, עם פגיעות במסגרות השערים, חלקם משוקמים בהדבקות נייר. חותמות ורישומים בכתב-יד. כריכות חדשות (חלקן עור), לא אחידות.

סטפנסקי חסידות, מס' 367.

למהדורה הראשונה היו שתי הוצאות, עם הבדלים ביניהן. תחילה נדפסה הוצאה ראשונה בשנת תרכ"א, ובדפי השער שלה מופיע סמל המדפיסים. לאחר מכן הופיעה הוצאה שניה בשנת תרכ"ב, שהורכבה מטפסים שנדפסו בהוצאה הראשונה, עם דפי שער חדשים, בהם לא מופיע סמל המדפיסים.

פתיחה: \$1800

163. ספר פני זקן - מהאדמו"ר רבי יצחק אייזיק מקומרנא - לבוב, תרי"א

מסכת שקלים - תלמוד ירושלמי, עם פירוש פני זקן, מאת האדמו"ר רבי יצחק אייזיק ספרין מקומרנא. למברג (לבוב), תרי"א [1851]. מהדורה יחידה.

בהקדמתו כותב המחבר בין היתר: "והברתי חיבורי זה פני זקן, מיוסד לחבב דברי חכמים... וזה יצא ראשונה ירושלמי שקלים, לרוות נפש שוקקה, כל ההוגה בה ימצא טעם בעלמא אריכא...".

כא, כג-כד, כד-כה, [1] דף (מספור דפים משובש). 34 ס"מ. חלק מהדפים בגוון ירקרק. מצב טוב-בינוני. כתמים. כתמי רטיבות גדולים. חותמת בדף אחרון. כריכת עור חדשה.

סטפנסקי חסידות, מס' 652.

פתיחה: \$400

163. Pnei Zaken - By Rebbe Yitzhak Eizik of Komarno - Lviv, 1851

Tractate Shekalim – Talmud Yerushalmi, with Pnei Zaken commentary, by R. Yitzhak Eizik Safrin of Komárno. Lviv, [1851]. Only edition.

In the introduction, the author writes that he composed Pnei Zaken "to endear the words of our Sages... and all who study it will find pleasure in the world to come".

21, 23-24, 24-28, [1] leaves (mispagination). 34 cm. Printed in part on greenish paper. Good-fair condition. Stains. Large dampstains. Stamp on last leaf. New leather binding.

Stefansky Chassidut, no. 652.

Opening price: \$400

163

פתיחה: \$1200

164. ספר זרע קודש (רופשיץ) - שני החלקים - מהדורה ראשונה

ספר זרע קודש, דרושי חסידות, חלק א' על התורה וחלק ב' על המועדים, מאת האדמו"ר רבי נפתלי צבי הורביץ מרופשיץ. לבוב, תרכ"ח 1868. מהדורה ראשונה.

הסכמה מעניינת מאת תלמידו המובהק האדמו"ר רבי חיים מצאנז, הכותב כי אף שבעבר לא הסכים להדפסת כתבי הקודש של רבי נפתלי מרופשיץ, "כי ידעתי שגם המחבר הקדוש בחיים-חיותו לא הסכים שידפסו חידושי תורתו. אולם לאחר זה עלה בלבי שיפה עשו המדפיסים הנ"ל שהוציאו לאור כתבי קודש האלו. כי ידוע שגם הרב מהרח"ו זלה"ה מנע מלהוציא לאור חידושי ומה שקיבל מרבו הארי"ה זלה"ה, ולא הניח לתלמידיו לכותבם. ואעפ"כ עשו צדיקי הדור כמה תחבולות והתפעלות להעתיקם ולכותבם ולהוציאם לאורה, והארץ האירה מכבודו ומלאו פני תבל...". מעבר לדף ההסכמה: "מודעה" מאת המביא לבית הדפוס, הכותב: "אנכי קראתי שם הספר 'אור הנר', אמנם רבינו הגאון הקדוש מצאנז קרא את שמו 'זרע קודש' - ומפני שמו ניחת הנני ובטלתי רצוני נגד רצונו הקדוש".

שני החלקים בכרך אחד: [2], קכד; [1], קכ דף. 22.5 ס"מ. מצב בינוני-טוב. כתמים ובלאי. קרעים בשולי דפים. כתמי רטיבות ובלאי רב בחלק מהדפים. סימני עש משוקמים בדף השער. פגמים וקרעים בדפים ראשונים ואחרונים, משוקמים במילוי נייר, עם פגיעות קלות בטקסט במקומות בודדים (הושלמו בצילום). חותמות. כריכת עור חדשה.

סטפנסקי חסידות, מס' 208.

164. Zera Kodesh (Ropshitz) - Both Parts - First Edition

Zera Kodesh, Chassidic homilies, Part I on the Torah and Part II on the Festivals, by Rebbe Naftali Tzvi Horowitz of Ropshitz (Ropczyce). Lviv, 1868. First edition.

Interesting approbation by his close disciple Rebbe Chaim of Sanz, who writes that although in the past he did not agree to the printing of the holy teachings of R. Naftali of Ropshitz, "because I knew that also the holy author did not approve of printing his Torah novellae. However, on second thought, I decided that it was good that the printers published these writings. It is known that R. Chaim Vital also refrained from publishing his novellae and the teachings he received from his teacher, the Ari, and did not allow his disciples to write them; nevertheless, the righteous of the generation made efforts to copy, write and

publish them, and the world shone...". On the verso of the approbation leaf is a notice by the person who brought the book to press: "I have called the book Or HaNer, however the holy rebbe of Sanz called it Zera Kodesh... and I have cancelled my will before his holy will".

Both parts in one volume: [2], 124; [1], 120 leaves. 22.5 cm. Fair-good condition. Stains and wear. Marginal tears. Dampstains and extensive wear to some leaves. Worming to title page, repaired. Damage and tears to first and last leaves, repaired with paper, slightly affecting text in a few places (replaced in photocopy). Stamps. New leather binding.

Stefansky Chassidut, no. 208.

Opening price: \$1200

165. ספר סדרי טהרות על מסכת כלים - ה"גמרא" שחיבר האדמו"ר מראדזין - יוזעפאף, תרל"ג - מהדורה ראשונה - עותק עם שוליים רחבים ומפת ארץ ישראל - חותמת המחבר

ובתחתית העמודים ההודעה כי החיבור "מלוקט מדברי התנאים והאמוראים ז"ל" - ראה הרחבה במסגרת. עותק נאה בעל שוליים רחבים במיוחד. בראש הספר דף ובו הדפס מפת ארץ ישראל בעברית, גבולותיה ונחלות השבטים. בדף המפה חותמת המחבר: "גרשון חנוך הענוך ליינער בהרב הגאון הקדוש מאיזבצא שילאיט"א". רישומי בעלות של רבי אפרים פישל יצחק פרנקל משדליץ [ממשפחת ה"ברוך טעם"], והקדשה עצמית של אדם שקיבל ממנו את הספר [חתירתו נמחקה]. בדפי הספר מספר הגהות בכתב-יד.

[10], 544 עמ' + [1] לוח תמונה + [1] שער מעטפת. דף המפה כרוך בתחילת הספר ולא בסופו כבעותקים אחרים. שער המעטפת לא נרשם במפעל הביבליוגרפיה. חלק מהאותיות בדף השער בדיו אדומה. 43 ס"מ. מצב טוב. כתמים. דפי השערים וההסכמות מנותקים מהכרך. קרעים בדף המפה, ביניהם קרע לרוחב המפה. כריכת עור מקורית, פגומה ומנותקת חלקית.

סטפנסקי חסידות, מס' 434; ראה עוד: סטפנסקי ספרי יסוד, עמ' 37.

פתיחה: \$700

ספר סדרי טהרות, על מסכת כלים, מאת האדמו"ר רבי גרשון חנוך הענוך ליינער אב"ר ראדזין. יוזעפאף, תרל"ג 1873. מהדורה ראשונה. הספר "סדרי טהרות" הוא חיבור מקורי, מקיף וגאוני על מסכת כלים. במרכז העמוד מופיעה המשנה, ולאחריה נערכו ונסדרו כל דברי התלמוד הבבלי והירושלמי וכל מדרשי חז"ל השייכים לאותה משנה. סביב הטקסט של המשנה והתלמוד נדפסו מהמחבר העורך שני פירושים, פירוש ארוך ופירוש קצר. הפירוש הארוך הוא משא ומתן בשיטות ראשונים ואחרונים השייכים לנושא הנידון, והפירוש הקצר הוא פירוש מילולי ומתומצת. החיבור ערוך בסגנון דומה לגמרא, כשלאחר כל משנה מופיעה המילה "גמ'", ואף הטקסט נדפס בצורה טיפוגרפית וזה למסכתות התלמוד [גוף החיבור נדפס במרכז העמוד באותיות מרובעות, ומשני הצדדים ביאור קצר כעין "רש"י" וביאור מורחב כעין "תוספות" - ב"כתב רש"י", עם "עין משפט" ו"מסורת הש"ס" בשוליים]. דבר זה עורר בשעתו פולמוס גדול. כמה מרבני וילנא פרסמו התנגדות פומבית נגד החיבור, מטעמים עקרוניים: מאחר והחיבור דומה מאוד לגמרא, קיים חשש שברבות הימים ייחשב כחלק מהתלמוד. מאידך, החיבור זכה להסכמותיהם של רבים מגדולי הדור. בעקבות ההתנגדות נדפסה בראש כל עמוד של החלק השני הכותרת "ספר סדרי טהרות",

164

הפולמוס על ספר "סדרי טהרות" - ה"גמרא" שחיבר האדמו"ר מראדזין

(פיוטרקוב תרס"ג). גם חלק מהרבנים המסכימים, מגדולי הדור, לא התפעלו מהאיסור שהטילו רבני וילנא על הספר, והם כתבו מחדש מכתבי הסכמה ועידוד למחבר גם על ספרו השני. בהם: רבי יצחק אלחנן (ניסן תרל"ו), רבי שמעון סופר (אב תרל"ז), הרב מקוטנא (אדר תרל"ו), רבי צבי הירש אורנשטיין (תמוז תרל"ו). בספרו השני נדפסו גם מכתבי ברכה שקיבל המחבר מהמלבי"ם ומרש"ר הירש. כמו כן הדפיס בספרו זה הסכמה נלהבת במיוחד, מבעל ה"שדי חמד" (ניסן תרמ"ח), עם לשונות הערצה יוצאי דופן על המחבר ועל ספרו. בסוף הסכמתו מברך אותו ה"שדי חמד" שיזכה להדפיס על כל המסכתות שבסדר טהרות, "באשר ה' אתו שהלכה כמותו".

אך שינוי אחד בולט נעשה בחלק השני, וזאת כתוצאה מן הפולמוס שהתעורר נגד החלק הראשון. בראש כל עמוד נדפס: "ספר סדרי טהרות" (כדי להדגיש שמדובר ב"ספר" ולא ב"גמרא"), ובסוף כל עמוד נדפס: "מלוקט מדברי התנאים והאמוראים ז"ל". המו"ל, בן המחבר, האדמו"ר רבי מרדכי יוסף אלעזר, כותב בהקדמתו לספר כי שינוי זה עלה כבר בדעתו של אביו המחבר, "...וכן יעצוני גם גדולי וגאוני זמננו יחיו, ובראשם ידידנו הרב הגאון הגדול הר' חיים סאלאוויציג אבד"ק בריסק שליט"א".

שלא התחברו עליהם תלמוד מאת האמוראים, ואף לא לעשות כמתכונתם. לדבריהם יש במעשה זה פגם באמונה בקדושתה של התורה שבעל פה: "בעונותינו הרבים בדור יתום הזה הרים אחד מהמחברים את ראשו לקבץ על כל משנה ממסכת כלים מהש"ס... השייכים לפי דעתו למשנה ההיא, ויכנה אותם בשם "גמרא", ואוי לעיניים שכך רואות... ואוי לנו שכך עלתה בימינו"; "נודע לכל כעת כי עכ"פ אין שום דבר תועלת כלל בספרו זה, זו הגמרא החדשה שלו". במכתביהם מתרים רבני וילנא שאף מחבר לא יעזיז לעשות מעשה מעין זה, וכן הם מתרים במחבר לכל יהיה להדפיס בשנית את חיבורו זה. [במכתבם משלהי קץ תרל"ה כותבים רבני וילנא, שמכך שלא היה רב שפרסם דעה נגדית על האיסור שהוציאו חודשיים קודם לכן, נשמע שרוב הרבנים האחרים סבורים אף הם כדעתם של רבני וילנא, כולל הרבנים שנתנו הסכמותיהם...]. התקפה זו של רבני וילנא לא עברה בשתיקה מצד המחבר וידידיו, והם השיבו מלחמה השערה מעל דפי עתון "המגיד", והשיבו על כל טענותיהם של רבני וילנא, וכך התפתח פולמוס חריף ומעניין המסתעף לנושאים עקרוניים רבים (ראה חומר מצורף).

המחבר לא התפעל מהאיסור של רבני וילנא, ותיקף לאחר הדפסת הכרך על מסכת כלים, חיבר והכין לדפוס את חלקו השני של ספרו, "סדרי טהרות" על מסכת אהלות, כמתכונת ספרו הראשון. אך ספרו זה לא נדפס בחייו, ונדפס רק לאחר פטירתו

המחבר רבי גרשון חנוך הניך ליינר (תקצ"ט-תרנ"א), "בעל התכלת", עליו חריף גאון מקורי, חיבר את חיבורו הגאוני "סדרי טהרות" על מסכת כלים בהיותו בגיל 33 בלבד, בטרם התמנה לאדמו"ר ואב"ד. על חיבורו זה נדפסו הסכמותיהם הנלהבות של גדולי הרבנים בדורו, בהם: רבי יצחק אלחנן ספקטור אב"ד קובנא, רבי שמעון סופר אב"ד קראקא, ה"שואל ומשיב", הרב מקוטנא, ה"נפש חיה", ה"מחנה חיים", רבי צבי הירש אורנשטיין אב"ד בריסק ורבי חיים ברלין, ועוד.

לאחר צאת הספר מהדפוס שלח המחבר עותק אל הגאון רבי בצלאל הכהן מרבני וילנא, בעל "ראשית בכורים". רבי בצלאל כתב למחבר מכתב הסכמה נלהב, ובו כתב: "גאון תפארת ישראל, הרב הגאון הגדול המאיר עיני כל ישראל בקדושת אור תורתו ובחריפותו הגדולה ובקיאותו העצומה... בעהמ"ח סי' הקדוש סדרי טהרות... תורות אלף וברכה והודאה מרובה על דבר ספרו סדרי טהרות הנ"ל היקר אלינו מאד... ולהנאת אור תורתו הקדושה רבים ילכו סלה".

כשנה וחצי לאחר מכן, בקץ תרל"ה, עברה רוח אחרת על רבי בצלאל, והוא פרסם יחד עם ששה מרבני וילנא בכתב העת "הלבנון" שלשה מכתבים ארוכים וחריפים מאוד נגד הספר "סדרי טהרות". טענתם העיקרית היא שמזמן חתימת התלמוד אין שום סמכות לאף אחד, יהיה מי שיהיה, לערוך מעין תלמוד למסכתות

165c

165b

165a

165. Sidrei Taharot on Tractate Kelim - The "Talmud" Compiled by the Rebbe of Radzin - Józefów, 1873 - First Edition - Wide-Margined Copy with a Map of Eretz Israel - Stamp of the Author

Sidrei Taharot on Tractate Kelim, by Rebbe Gershon Chanoch Henich Leiner, rabbi of Radzin (Radzyń Podlaski). Józefów, 1873. First edition.

Sidrei Taharot is an original, comprehensive and brilliant work on Tractate Kelim. The center of the page is occupied by the text of the Mishnah, followed by all the teachings of the Babylonian Talmud, Jerusalem Talmud and Midrashim pertaining to that Mishnah. The text of the Mishnah and Talmud is flanked by two commentaries from the author and compiler – one lengthy and one brief. The lengthy commentary is a discussion of the opinions of the Rishonim and Acharonim on the topic, and the brief commentary is a concise explanation of the words. The work is structured in a similar style to that of the Talmud – each Mishnah is followed by the word "**Gemara**", and the text even parallels the typography of the Talmudic tractates (the body of the text, in square typeface, occupies the center of the page, and is flanked by a brief commentary similar to

Rashi on one side, and a more lengthy commentary replicating Tosafot, on the other – both in Rashi script. Ein Mishpat and Masoret HaShas are printed in the margins). A great controversy arose at the time surrounding this work. Some of the rabbis of Vilna published a statement opposing the work, as a matter of principle, concerned that a composition so closely resembling the Gemara might eventually be mistaken as an integral part of the Talmud. On the other hand, the work earned the approbations of many of the leading Torah scholars of the generation. Due to the opposition it engendered, the heading "Sefer Sidrei Taharot" was added at the top of each page of part II, with a notice at the foot of each page that the work is "compiled from the teachings of the Tana'im and Amora'im" – **see adjoining article for more details**. Fine, particularly wide-margined copy. A Hebrew map of Eretz Israel appears at the beginning of the book. The map (folded plate) shows the borders of the land and the territory of each tribe. It bears

the stamp of the author: "Gershon Chanoch Henich Leiner, son of the holy rabbi of Izhbitza".

Ownership inscriptions of R. Efraim Fishel Yitzchak Fränkel of Shedlitz (relative of the Baruch Taam), and inscription attesting to having received the book from him (signature of recipient deleted). Several handwritten glosses.

[10], 544 pages + [1] plate + [1] title page wrapper. Map bound at beginning of book and not at end, as in other copies. Title page wrapper not recorded in the Bibliography of the Hebrew Book. Title page printed in black and red. 43 cm. Good condition. Stains. Title pages and approbations detached. Tears to map plate, including tear across the map. Original leather binding, damaged and partially detached. Stefansky Chassidut, no. 434; see: Stefansky Classics, p. 37.

Opening price: \$700

The Polemic Surrounding Sidrei Taharot – The "Talmud" Compiled by the Rebbe of Radzin

R. Gershon Chanoch Henich Leiner (1839-1890), the Baal HaTechelet, was a sharp, original and outstanding Torah scholar, who authored his brilliant work Sidrei Taharot on Tractate Kelim at the young age of 33, before he was appointed rebbe and rabbi. This composition earned the enthusiastic approbations of leading rabbis of his times, such as R. Yitzchak Elchanan Spektor Rabbi of Kovno, R. Shimon Sofer Rabbi of Kraków, the Sho'el u-Meshiv, the rabbi of Kutno, the Nefesh Chaya, the Machaneh Chaim, R. Tzvi Hirsh Orenstein Rabbi of Brisk, R. Chaim Berlin, and others.

After the book was published, the author sent a copy to R. Betzalel HaKohen, a rabbi of Vilna, author of Reshit Bikurim. R. Betzalel responded with an enthusiastic letter of approbation, in which he addresses him with great esteem and thanks him for the book Sidrei Taharot "which is very dear to us... many will benefit from the light of his Torah".

A year and a half later, in summer 1875, R. Betzalel changed his views, and, together with six other rabbis of Vilna, publicized three lengthy and very sharp letters in the HaLevanon periodical against the book Sidrei Taharot. Their main argument was that ever since the closing of the Talmud, no one whatsoever has the authority to compile a Talmud on tractates which the Amora'im did not compose a Talmud on, and not even to imitate their structure. They contended that doing so negatively affects the faith in the holiness of the Oral Law: "Regrettably, in this

lowly generation, one of the authors dared to collect from the Talmud for each Mishnah of Tractate Kelim ... what in his opinion pertains to this Mishnah, and he gave it the name "Gemara", and woe to the eyes who witness such a thing... and woe to us that such a thing has happened in our times"; "It has become known to all now that in any case, there is absolutely no benefit in this book, this new Talmud of his". The rabbis of Vilna further warn that no author should have the audacity do such a thing, and caution the author not to reprint this work. (In their letter from the end of the summer 1875, the rabbis of Vilna claim that the fact no rabbi opposed the prohibition they issued two months prior, indicates that most the other rabbis, including those who originally gave approbations, concur with their opinion...). This condemnation by the rabbis of Vilna was not disregarded by the author and his colleagues, who retaliated in the HaMaggid paper, responding to all the claims of the Vilna rabbis, and thus a sharp and interesting polemic developed, which branches out to many matters of principle (see enclosed material). The author was not inhibited by the prohibition of the Vilna rabbis, and immediately after publishing the volume on tractate Kelim, he began compiling and preparing for print part II of his work, Sidrei Taharot on Tractate Ohalot, following the same format as his first book. This book was only published after his passing (Piotrkow 1903). Some of the rabbis who had given their approbations, leading rabbis

of the generation, were also not intimidated by the ban issued by the rabbis of Vilna on the book, and they once again issued letters of approbation and encouragement to the author for his second book. These include: R. Yitzchak Elchanan (Nisan 1876), R. Shimon Sofer (Av 1877), the rabbi of Kutno (Adar 1876), R. Tzvi Hirsh Orenstein (Tammuz 1876). The second book also contains congratulation letters which the author received from the Malbim and R. Shimshon Rafael Hirsch, as well as a particularly enthusiastic letter of approbation from the Sdei Chemed (Nisan 1888), with exceptional words of esteem for the author and his book. At the end of his approbation, the Sdei Chemed blesses the author that he should merit to publish his work on all the tractates of Order Taharot, "since G-d is with him and the Halacha follows his opinion".

One noticeable change was introduced in part II, as a result of the polemic aroused surrounding part I. A heading was added at the top of each page: "Sefer Sidrei Taharot" (to stress that it is a book and not the Gemara), and a notice at the foot of each page: "Compiled from the teachings of the Tanna'im and Amora'im". The publisher, Rebbe Mordechai Yosef Elazar son of the author, writes in his foreword to the book that his father had already thought of this change, "and so I was advised by the leading rabbis and Torah scholars of the generation, led by our colleague the prominent R. Chaim Soloveitchik Rabbi of Brisk".

166. ספר ביאורי הזהר - קאפוסט, תקע"ו - מהדורה ראשונה

ספר ביאורי הזהר, ביאורים בספר הזהר, מאת האדמו"ר הזקן רבינו שניאור זלמן מלאדי. קאפוסט, [תקע"ו 1816]. דפוס רבי ישראל יפה, מחשובי תלמידי בעל התניא. מהדורה ראשונה.

ספר יסוד בהסברת מושגים רבים בקבלת האר"י ע"פ דרך החסידות. ביאורים בספר הזהר, שנאמרו מפי האדמו"ר הזקן בלילות שבת לפני בניו ויחידיו סגולה מתלמידיו, ונכתבו ע"י בנו רבי דוב בער "האדמו"ר האמצעי" מליובאוויטש. ביאורים אלו נאמרו ע"י האדמו"ר הזקן החל מ"ט כסליו תקס"ב, עד לשנותיו האחרונות. בספר זה נדפסו רק כרבע מביאוריו על הזהר (כדברי בנו בסוף ההקדמה).

בשער הספר נדפס: "...ורובם ככולם מכתבי קודש הנ"ל היו לפני כ"ק אדמו"ר נ"ע ומאד ישרו בעיניו". בראש הספר הקדמה מאת בנו "האדמו"ר האמצעי", רבי דוב בער [שניאור/שניער] מליובאוויטש, בהקדמה הוא מספר על תוכן הביאורים שבספר: "...אשר שמענו מפי רוח קדשו ז"ל בכל ליל שבת ושבת, פירושים

וביאורים מאמרי הזהר בכל סדרא דף אחד זה כמה שנים, ואשר נראה בעליל לכל עיני ישראל אשר רוח"ק הופיע עליו בהגלות נגלות אורו בסתרי סודות ורזין דאורייתא, ובפרט בביאורו בפי' המאמרים מכוונים לאמיתתן ממש. וכאשר שמעתי מפי קדשו ז"ל, לא פעם ושנים, שכל ימיו עשה קבע ללמוד בכל שבת, רק דף דוקא... ואמר על עצמו שאין רגילותו ללמוד בכל שבת, רק דף אחד או ב', אבל בעיון והעמקה גדולה וביגיעה רבה בדקדוק הלשון בכל מלה, שיהי' מכון ע"פ אמיתי' חכמת הקבלה...". בסוף ההקדמה כותב האדמו"ר האמצעי על צורת כתיבתו ועריכתו את הספר: "ידוע לכל באי שיערי אור תורתו של אאמו"ר ז"ל, שבכל הכתבים שלי שבידי אין דבר נוסף מעצמי, כ"א במה שבא באיזה מקומות לפרש ולבאר בתוס' ביאור במקום שקיצר בלשונו הקדוש ז"ל, וגם זה נלקח מדברי אור תורתו המבוראים בתוספת במקומות אחרים, וכמארו"ל דברי תורה עניים במקום זה ועשירים במקום אחר".

האדמו"ר רבי אליעזר צבי ספרין מקומרנא כותב בהקדמתו לפירושו "דמשק אליעזר" על הזהר, שבין הספרים שהיו לנגד עיניו בעת שחיבר את פירושו, היה "ספר ביאורי הזהר מהרב הגאון הקדוש מו"ה דוב בער, בהרב נור ישראל, רבם של ישראל הקדושים, מו"ה שניאור זלמן ולה"ה".

[4], קלט; נו דף. 20.5 ס"מ. נייר כחלחל בחלקו. מצב כללי טוב. כתמים ובלאי קל. כתמים כהים במספר מקומות. סימני עש במספר מקומות עם פגיעות קלות בטקסט. קרעים משוקמים בדף השער, עם פגיעה בטקסט משני צידי הדף, והשלמה בצילום. קרעים קטנים במספר דפים, עם מעט חיסרון. כריכת עור חדשה. סטפנסקי חסידות, מס' 79.

פתיחה: \$800

The title page states: "...and for the most part these holy writings were reviewed by the Rebbe, and he was very satisfied with them". In the foreword, his son the Mittlerer Rebbe - R. Dov Ber (Schneuri) of Lubavitch describes the contents of the commentaries in the book: "...which we heard from his holy mouth, every Shabbat eve, commentaries and explanations of the essays of the Zohar, one leaf from every portion, for several years, and it is plainly visible to all that Divine Inspiration rested upon him as he revealed the light of the secrets of the Torah, in particular in his explanations of the essays, he attained their absolutely true meaning. As I heard directly from him, more than once, that throughout his life, he

specifically set Shabbat as the time for studying Zohar ... and he attested on himself that he only studies each Shabbat one or two leaves, but in great depth, with great toil, and investigating each word, to reach the true understanding of Kabbalah...".

At the end of the foreword, the Mittlerer Rebbe describes the method of writing and arranging the book: "It is known to all those who study my father's teachings, that none of the writings contain anything of my own, except when explaining and clarifying in places where he was concise, and even that was taken from his teachings, when he elaborated further in other places...".

Rebbe Eliezer Tzvi Safran of Komarno writes in his

preface to his commentary Damesek Eliezer on the Zohar, that one of the books which were before him while he composed his commentary was the Biurei HaZohar by R. Dov Ber, son of R. Shneur Zalman.

[4], 139; 57 leaves. 20.5 cm. Printed in part on bluish paper. Overall good condition. Stains and minor wear. Dark stains to several places. Worming to several places, slightly affecting text. Repaired tears to title page, affecting text on both sides of leaf, with photocopy replacement. Small tears, some open, to several leaves. New leather binding.

Stefansky Chassidut, no. 79.

Opening price: \$800

167. ספר אמרי בינה - קאפוטט, תקפ"א - מהדורה ראשונה - עותק נאה

ספר אמרי בינה, ביאורים על פי תורת הקבלה והחסידות בענייני קריאת שמע, ציצית ותפילין, מאת האדמו"ר "האמצעי" רבי דוב בער שניאוריו [שניער] מליובאוויטש. קאפוטט, [תקפ"א 1821]. דפוס רבי ישראל יפה, מחשובי תלמידיו של בעל התניא. מהדורה ראשונה.

הספר אמרי בינה הוא החיבור העמוק ביותר מהספרים שחיבר והדפיס האדמו"ר האמצעי. הספר עוסק ברובו לבאר את המושגים "יחודא עילאה" ו"יחודא תתאה". הספר בנוי ומיוסד על תורת אביו בעל התניא. הספר מחולק לארבעה מדורים: פתח השער, שער קריאת שמע, שער הציצית ושער התפילין.

האדמו"ר האמצעי הדפיס בחייו עשרה חיבורים, ואמר שכל אחד מהם מיועד לסוג שונה של אנשים. על הספר "אמרי בינה" אמר שאותו הוא מייעד למעמקים ביותר, ופעם אף אמר שייעד אותו לתלמידו רבי יקותיאל לעפלער. האדמו"ר מהר"ש מליובאוויטש סיפר שפעם התקשה בהבנתם של פרקים לב ולו שבספר, ונכנס לשאול את אביו האדמו"ר ה"צמח צדק" את פירושו, והשיב לו

אביו ישאל את ר' יקותיאל (האדמו"ר הריי"ץ, לימוד החסידות, עמ' 30).

מסופר על האדמו"ר בעל ה"דברי חיים" מצאנו שהיה מעיין בכל לילה לפני קריאת שמע שעל המיטה בספר "אמרי בינה" של האדמו"ר האמצעי (שלשת הרואים, ברוקלין תשס"ד, עמ' שכ). ה"דברי חיים" אף מביא מדבריו בספרו "דברי חיים" על התורה בפרשת ויקהל (כח/2): "מבואר בספרים וביותר ביאור בספר אמרי בינה בכונת יחודא עילאה דשמע".

האדמו"ר רבי דוב בער שניאוריו [שניער], המכונה "האדמו"ר האמצעי" מליובאוויטש (תקל"ד-תקפ"ח), בנו של רבי שניאור זלמן האדמו"ר הזקן מלאדי, בעל ה"תניא". לאחר פטירת אביו בעת בריחתו ממלחמת נפוליאון, החל לכהן כאדמו"ר בעיר ליובאוויטש. בחיי אביו היה כותב את תורת אביו, ודורשה בברים, אף בפני אביו, בתוספת ביאוריו שלו. ניחן בעמקות גאונית ובנביעה אין סופית כמעין המתגבר. מאמרי החסידות שלו היו נמשכים שעות ארוכות. כוחו היה גדול בכח הסברה מדהים

בכתב ובעל פה, וביכולת לבאר ולפשט לפני אנשים פשוטים את המושגים הכי עמוקים ומופשטים בקבלה ובחסידות. חונן בכח ריכוז נדיר, והיה יכול להתבונן שעות על גבי שעות במושגים אלוקיים, כשהוא לא מבחין כלל בנעשה סביבו, לא רואה ולא שומע. הרבי מליובאוויטש סיפר עליו שבתפילות יום כפור היה עומד על מקומו כל שעות היום, בתפילתו בדריקות עצומה ובהתפשטות הגשמיות, בלי תנועה ותזוזה, ומראשו היו נוטפים פלגי זיעה. פטירתו הייתה תוך כדי אמירת מאמר חסידות. חותמות: "יחודא ליב במ"ה צבי זלמן האט הילף", "שניאור זלמן ב"מ פסח...".

עותק נאה. [2], כא; א-ג, [1], נה-קמ דף. 21.5 ס"מ. נייר ירקרק ואיכותי. מצב טוב. כתמים. בלאי קל בשולי דף השער. כריכה חדשה.

סטפנסקי חסידות, מס' 55.

פתיחה: \$700

166. Biurei HaZohar - Kopust, 1816 - First Edition

Biurei HaZohar, commentary to the Zohar, by Rebbe Shneur Zalman of Liadi - the Baal HaTanya. Kopust (Kopys): R. Yisrael Yoffe, prominent disciple of the Baal HaTanya, [1816]. First edition.

A fundamental book clarifying many concepts of the Arizal's Kabbalah, according to Chassidic teachings. The commentaries to the Zohar, which the Baal HaTanya imparted to his sons and the elite of his disciples on Shabbat eves, were recorded by his son R. Dov Ber, the Mittlerer Rebbe of Lubavitch. The Baal HaTanya taught these commentaries from 19th Kislev 1801, until his final years. This book contains only a quarter of his commentaries to the Zohar (as his son writes in the foreword).

166

167

167. Imrei Binah - Kopust, 1821 - First Edition - Fine Copy

Imrei Binah, explanations on the topics of Kriyat Shema, Tzitzit and Tefillin, based on Kabbalah and Chassidic teachings, by Rebbe Dov Ber Shneuri of Lubavitch, the "Mitteler Rebbe". Kopust: R. Yisrael Yoffe, prominent disciple of the Baal HaTanya, [1821]. First edition.

Imrei Binah is considered the most profound of the books composed and published by the Mitteler Rebbe. The main part of the book is dedicated to clarifying the kabbalistic concepts of Yichuda Ilaa and Yichuda Tataa, based on the teachings of the author's father – the Baal HaTanya. The book is divided into four sections: Petach HaShaar, Shaar Kriyat Shema, Shaar HaTzitzit and Shaar HaTefillin. The Mitteler Rebbe published during the course of his life ten compositions, which he stated were each intended for a different kind of person. His book Imrei Binah was directed at the most profound scholars, and he once even stated that he had written it for his disciple R. Yekutiel Liepler. Rebbe Maharash of Lubavitch related that he was once experiencing

difficulty in grasping chapters 32 and 37 of the book, and he approached his father the Tzemach Tzedek for help in understanding them. However, his father instructed him to go ask R. Yekutiel (Rebbe Rayatz, Limud HaChassidut, p. 30).

Reputedly, the Divrei Chaim, Rebbe of Sanz would study the book Imrei Binah every night before going to sleep (Sheloshet HaRo'im, Brooklyn 2004, p. 320). The Divrei Chaim even quotes it in his book Divrei Chaim on the Torah, Parashat Vayakhel (p. 28b).

Rebbe Dov Ber Schneuri, known as the Mitteler Rebbe of Lubavitch (1774-1828) was the son of R. Shneur Zalman of Liadi, the Baal HaTanya. After his father passed away while fleeing the French Invasion of Russia, he began serving as rabbi of Lubavitch (Lyubavichi). In his father's lifetime, he recorded the latter's teachings, and delivered public lectures based on them, even in his presence, with the addition of his own commentaries. He was gifted with brilliant profundity and an unlimited wellspring of Torah thoughts. His Chassidic discourses would extend

over many hours. He had an exceptional talent for clear explanations, whether in writing or orally, and was able to clarify and simplify before laymen the most profound and abstract concepts in Kabbalah and Chassidism. He was endowed with a rare ability to concentrate, and was able to contemplate G-dly concepts for hours on end, completely unaware of his surroundings. The Lubavitcher Rebbe retold that on Yom Kippur, he would stand in his place the entire day, in devoted prayer detached from physicality, without budging, with sweat pouring from his head. He passed away whilst delivering a Chassidic discourse.

Stamps: "Yehuda Leib son of Tzvi Zalman Hotthelf", "Shneur Zalman son of Pesach..."

Fine copy. [2], 21; 1-56, [1], 55-140 leaves. 21.5 cm. High-quality, greenish paper. Good condition. Stains. Light marginal wear to title page. New binding.

Stefansky Chassidut, no. 55.

Opening price: \$700

169. ספר שער התשובה והתפלה, חלק ראשון - שקלוב, תקצ"ז

ספר שער התשובה והתפלה, חלק ראשון, על ענייני תשובה ותפלה, שמחה ומרידות, מאת האדמו"ר "האמצעי" רבי דוב בער שניאוריו [שניער] מליובאוויטש. [שקלוב, תקצ"ז בערך 1830]. מהדורה שנייה.

[2], כה; סה דף. 18 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים. סימני עש, עם פגיעות בטקסט. כריכת עור חדשה.

בטופס שלפניו הושמט מקום הדפוס בשער.

דף השער הועתק ממהדורת שקלוב תקע"ז, אך התיבה "שיחי" אחר הזכרת שם המחבר נמחקה. לכן ככל הנראה הספר נדפס לאחר פטירתו בשנת תקפ"ח. ראה: א"מ הברמן, שערי חב"ד, עלי עי"ן, ירושלים תש"ח-תשי"ב, עמ' 357, מס' 272. הברמן אף מטייל ספק אם הספר נדפס בשקלוב.

פתיחה: \$500

168. Shaar HaTeshuvah VahaTefillah, Part II - Shklow, 1818 - First Edition

Shaar HaTeshuvah VahaTefillah, Part II, "regarding repentance and service of the heart", by Rebbe Dov Ber Shneuri of Lubavitch, the "Mitteler Rebbe". Shklow, [1818]. First edition.

[2], 42, 2, 5-81, [1] leaves. Approx. 16 cm. Greenish paper. Fair condition. Many stains and much wear. Significant, dark dampstains to many leaves, including title page. Tears to final leaf, not affecting text, repaired with paper. Inscriptions on endpapers. New leather binding.

Stefansky Chassidut, no. 586.

This book has several variants (differences in page headings of first gathering).

Opening price: \$700

168. ספר שער התשובה והתפלה, חלק שני - שקלוב, תקע"ח - מהדורה ראשונה

ספר שער התשובה והתפלה, חלק שני, "ענייני תשובה ועבודה שבלב", מאת האדמו"ר "האמצעי" רבי דוב בער שניאוריו [שניער] מליובאוויטש. שקלוב, [תקע"ח 1818]. מהדורה ראשונה.

[2], מב, ב, ה-פא, [1] דף. כ-16 ס"מ. נייר ירקרק. מצב בינוני. כתמים רבים ובלאי רב. כתמי רטיבות קשים וכהים בדפים רבים, כולל דף השער. קרעים משוקמים בהדבקות נייר בדף האחרון, ללא פגיעה בטקסט. רישומים בדפי המגן. כריכת עור חדשה. סטפנסקי חסידות, מס' 586.

לספר זה מספר ווריאנטים שונים (בכותרות העמודים של הקונטרס הראשון).

פתיחה: \$700

170. ספר שערי היחוד והאמונה - שקלוב, תקפ"פ

ספר שערי היחוד והאמונה, ביאור על "שער היחוד והאמונה" שבספר התניא, מאת רבי אהרן הלוי "האחד המיוחד שבתלמידיו רבינו הגדול... מו"ה שניאור זלמן [מלאדי] נ"ע אשר יצק מים על ידו שלוש שנים ולא זו מחבבו עד שגילה לו כל תעלומות חכמה וכל רז לא אניס ליה וכל דמיטמן איתגליין ליה". שקלוב, תקפ"פ [1820]. מהדורה ראשונה.

בראש הספר כתב המחבר הקדמה חשובה, שהיא אבן יסוד למבררי מקחו ותורתו של הרב מלאדי ובית מדרשו. בהקדמה כותב שספרו זה הוא ביאור, הרחבה והשלמה של היסודות שכתב רבו, בעל התניא, בפרקי "שער היחוד והאמונה" בספרו "ליקוטי אמרים - תניא". בספר זה מבאר המחבר באריכות גדולה את כתבי האר"י לאור יסודותיו של רבו הגדול.

האדמו"ר רבי אהרן הלוי סגל הורוויץ (תקכ"ו-תקפ"ט), מקובל אלוקי וקדוש עליון, גאון ועמקן. גדול תלמידיו ומקורביו של האדמו"ר הזקן בעל התניא. הדריך יחד עם בן האדמו"ר הזקן, רבי דובער, "האדמו"ר האמצעי" מליובאוויטש, את הצעירים שהגיעו לחצרו של האדמו"ר הזקן, ושניהם יחד כתבו אגרות לחסידים בענייני עבודת ה'. לאחר פטירת האדמו"ר הזקן בשנת תקע"ג, פרצה מחלוקת קשה בינו לבין "האדמו"ר האמצעי", על מורשתו הרוחנית של האדמו"ר הזקן, פולמוס עיוני בסוגיות עמוקות בענייני עבודת ה' ע"פ דרך חסידות חב"ד. אגרות קונטרסים וספרים נכתבו ונדפסו משני הצדדים, בהם כל אחד הראה פנים לשיטתו ודרכו, וביקר את השיטה שמנגד. כך נפתחו שתי חצרות שהמשיכו את דרכו של בעל התניא. רבי אהרן כיהן כאדמו"ר בסטרז'לה, בעוד שהאדמו"ר האמצעי כיהן כאדמו"ר בליובאוויטש. כמה מגדולי תלמידיו של בעל התניא קבלו את דרכו של רבי אהרן, בראשם רבי אברהם שיינעס, חתנו של האדמו"ר הזקן. בשנת תק"פ הדפיס רבי אהרן בשקלוב את חיבורו הראשון, הספר שלפנינו "שערי היחוד והאמונה", ובשנת תקפ"א הדפיס את חיבורו השני "שערי עבודה". לאחר פטירתו נדפסו ספריו "עבודת הלוי" על התורה והמועדים, בהם גם תשובות הלכתיות שהשיב לשואליו בעומק העיון.

מלבד המהדורות הראשונות, לא נדפסו ספריו בשנית במשך שנים רבות, ועל כן נחשבים כנדירים.

עותק פגום. [18], ד, ד, ט-נו, ט, נב, מד, [2], כח, [4] דף. ספירת דפים משובשת. נייר תכלכל. 15.5 ס"מ. מצב בינוני-גרוע. כתמים ובלאי. כתמים כהים בחלק מהדפים. פגעי עש קשים במרבית הדפים, עם פגיעות רבות בטקסט (כל דפי הספר עברו שיקום). כריכת עור חדשה.

סטפנסקי חסידות, מס' 582.

פתיחה: \$700

169

169. Shaar HaTeshuvah VehaTefillah, Part I - Shklow, 1830

Shaar HaTeshuvah VehaTefillah, Part I, regarding repentance and prayer, joy and bitterness, by Rebbe Dov Ber Shneuri of Lubavitch, the "Mitteler Rebbe". [Shklow, ca. 1830]. Second edition.

[2], 25; 65 leaves. 18 cm. Good-fair condition. Stains. Worming, affecting text. New leather binding.

In this copy, the place of printing was omitted from the title page.

The title page text is identical to that of the Shklow

168

1817 edition, besides the word "may he live" after the author's name, which was erased. Evidently, the book was printed after his passing in 1828. See A.M. Habermann, Shaarei Chabad, Alei Ayin, Jerusalem 1948-1952, p. 357, no. 272. Habermann also suggests that the book was not printed in Shklow.

Opening price: \$500

171. ספר שערי עבודה - שקלוב, תקפ"א - מהדורה ראשונה

ספר שערי עבודה, יסודי עבודת ה' ע"פ תורת הקבלה וחסידות חב"ד, מאת האדמו"ר רבי אהרן הלוי סגל הורוויץ מסטרשלזה. שקלוב, [תקפ"א 1821]. מהדורה ראשונה.

בדף השער נדפס: "ספר שערי עבודה, הנקרא בשם עבודת הבינונים - חברו גם יסוד אדמו"ר... מה"ו אהרן הלוי שליט"א... כפי שרשי העבודה אשר קיבל מרבו רבינו הקדוש גאון תפארת ישראל... מו"ה שניאור זלמן זלה"ה נבג"מ... ומיוסד על אדני פו ספרי זוהר הק' וכתבי האר"י ז"ל". תוכן הספר הוא לבאר את יסודות עבודת ה' החב"דית ע"פ יסודות תורת האר"י, כפי שקבלם והבינם המחבר, מתורת רבו המובהק בעל התניא.

האדמו"ר רבי אהרן הלוי סגל הורוויץ (תקכ"ז-תקפ"ט), מקובל אלוקי וקדוש עליון, גאון ועמקן. גדול תלמידיו ומקורביו של האדמו"ר הזקן בעל התניא. מאז היותו כבן 17 לא מש מאהלו של רבו, והיה לאיש סודו ויד ימינו. ברוב שנות הנהגת רבו היה ידיו נפש של בן האדמו"ר, רבי דובער, "האדמו"ר האמצעי" מליובאוויטש. שניהם יחד הדריכו בעבודת ה' את הצעירים שהגיעו לחצרו של האדמו"ר הזקן, ושניהם יחד כתבו אגרות לחסידים בענייני עבודת ה'. כשעבר האדמו"ר הזקן להתגורר בלאדי בשנת תקס"ב, עקר גם הוא את דירתו לשם, כדי להיות סמוך לרבו. בערך בשנת תקס"ט חל פיבודו בינו לבין "האדמו"ר האמצעי" מסיבות שונות, כמו"כ החלה מתיחות מסוימת בינו לבין רבו בעל התניא, שמחמתה עקר את דירתו מלאדי לעיירת מולדתו אשווע. רבו הצטער מאד על עזיבתו, ואמר: נעקרה אחת מעיני. לאחר פטירת האדמו"ר הזקן בשנת תקע"ג, פרצה מחלוקת קשה בינו לבין "האדמו"ר האמצעי", על מורשתו הרוחנית של האדמו"ר הזקן, פולמוס עיוני בסוגיות עמוקות בענייני עבודת ה' ע"פ דרך חסידות חב"ד. אגרות קונטרסים וספרים נכתבו ונדפסו משני הצדדים, בהם כל אחד הראה פנים לשיטתו ודרכו, וביקר את השיטה שמנגד. כך נפתחו שתי חצרות שהמשיכו את דרכו של בעל התניא. רבי אהרן כיהן כאדמו"ר בסטרשלזה, בעוד שהאדמו"ר האמצעי כיהן כאדמו"ר בליובאוויטש. כמה מגדולי תלמידיו של בעל התניא קבלו את דרכו של רבי אהרן, בראשם רבי אברהם שיינעס, חתנו של האדמו"ר הזקן. בשנת תק"פ הדפיס רבי אהרן בשקלוב את חיבורו הראשון "שערי היחוד והאמונה", בו מבאר את תורת האר"י ע"פ תורת רבו בעל התניא. בראש ספרו זה כתב הקדמה חשובה, שהיא אבן יסוד למבררי מקחו של בית מדרשו של הרב מלאדי.

הספר שלפנינו, "שערי עבודה", הוא ספרו השני שהדפיס בחייו, ובו מבאר את יסודות עבודת ה' ע"פ תורת האר"י ותורת רבו בעל התניא כפי שהבינה. בהקדמה לספרו זה הוא מתפלמס עם שיטת האדמו"ר האמצעי. לאחר פטירתו נדפסו ספריו "עבודת הלוי" על התורה והמועדים, בהם גם תשובות הלכתיות שהשיב לשואליו בעומק העיון.

170. Shaarei HaYichud VehaEmunah - Shklow, 1820

Shaarei HaYichud VehaEmunah, explanation of the Shaarei HaYichud VehaEmunah section of the Tanya, by R. Aharon HaLevi "the most distinguished disciple of our great rabbi... R. Shneur Zalman (of Liadi), who was his student for thirty years and did not move from him until he revealed to him all the secrets of wisdom...". Shklow, [1820]. First edition.

The book opens with an important preface, which serves as a basis for investigating the nature of the Baal HaTanya's school of thought. There he writes that this book is an explanation, expansion and completion of the teachings of his Rebbe in the Shaarei HaYichud VehaEmunah section of the Tanya. The book explains at length the Arizal's doctrine, based on the teachings of the Baal HaTanya.

Rebbe Aharon HaLevi Segal Horowitz (1766?-1829), G-dly kabbalist, outstanding and profound Torah scholar. A leading and close disciple of the Baal HaTanya. Together with the Rebbe's son, R. Dov Ber, the Mittlerer Rebbe of Lubavitch, he offered guidance in worship of G-d to the young men who frequented the Rebbe's court. They both wrote letters to the Chassidim in matters of service of G-d. After the passing of the Baal HaTanya in 1813, a fierce controversy erupted between R. Aharon and the Mittlerer Rebbe, regarding the spiritual heritage of the Baal HaTanya, an intellectual debate in profound topics of service of G-d according to the Chabad doctrine. Letters, booklets and books were written and printed on both sides, in which each one exposes his method and approach, and criticizes the opponent's approach. Thus, two courts following the teachings of the Baal HaTanya developed. R. Aharon served as rebbe in Starosel'ye, whilst the Mittlerer Rebbe served as Rebbe in Lubavitch. Several of the Baal HaTanya's foremost disciples adopted the path of R. Aharon, headed by R. Avraham Sheines, son-in-law of the Baal HaTanya. In 1820, R. Aharon published in Shklow his first composition - Shaarei HaYichud VehaEmunah, and in 1821 he published his second composition - Shaarei Avoda. After his passing, his books Avodat HaLevi on the Torah and Festivals were published, including in-depth

170

halachic responses he replied to queries sent to him. His books were not reprinted for many years and they are therefore rare.

Damaged copy. [18], 4, 4, 9-56, 60, 52, 44, [2], 28, [4] leaves. Misfoliation. Bluish paper. 15.5 cm. Fair-poor condition. Stains and wear. Dark stains to several leaves. Extensive worming to most leaves, significantly affecting text (all leaves were restored). New leather binding.

Stefansky Chassidut, no. 582.

Opening price: \$700

171. Shaarei Avodah - Shklow, 1821 - First Edition

Shaarei Avodah, foundations of worship of G-d according to Kabbalah and Chabad Chassidic teachings, by Rebbe Aharon HaLevi Segal Horowitz of Starosel'ye. Shklow, [1821]. First edition.

Title page states: "Shaarei Avodah, named the Worship of Average Men - composed and established by the Rebbe... Aharon HaLevi... based on the foundations of worship which he received from his teacher... R. Shneur Zalman... and based on golden foundations of the Zohar and the writings of the Arizal". The book endeavors to explain the fundamentals of Chabad's approach to worship of G-d, based on the principles of the Arizal's doctrine, as the author absorbed and understood from the teachings of his prime teacher, the Baal HaTanya.

Rebbe Aharon HaLevi Segal Horowitz (1766?-1829), G-dly kabbalist, outstanding and profound Torah scholar. A leading and close disciple of the Baal HaTanya. From the age of 17, he did not part from his teacher, and became his confidant and close attendant. During most of his teacher's tenure as rebbe, he was the close friend of the Rebbe's son, R. Dov Ber, the Mitteler Rebbe of Lubavitch. They together offered guidance in worship of G-d to the young men who frequented the Rebbe's court, and both wrote letters to the Chassidim in matters of service of G-d. When the Baal HaTanya moved to Liadi in 1802, he followed him there, to remain close to his teacher. The conflict between him and the Mitteler Rebbe began ca. 1809, for various reasons, together with a certain tension between him and his teacher, the Baal HaTanya, which caused him to return to his hometown Osweya. His teacher was deeply sorrowed by his departure, exclaiming "One of my eyes was excised". After the passing of the Baal HaTanya in 1813, a fierce controversy erupted between R. Aharon and the Mitteler Rebbe, regarding the spiritual heritage of the Baal HaTanya, an intellectual debate in profound topics of service of G-d according to the Chabad doctrine. Letters, booklets and books were written and printed on both

sides, in which each one exposes his method and approach, and criticizes the opponent's approach. Thus, two courts following the teachings of the Baal HaTanya developed. R. Aharon served as rebbe in Starosel'ye, whilst the Mitteler Rebbe served as Rebbe in Lubavitch. Several of the Baal HaTanya's foremost disciples adopted the path of R. Aharon, headed by R. Avraham Sheines, son-in-law of the Baal HaTanya. In 1820, R. Aharon published in Shklow his first composition - Shaarei HaYichud VehaEmunah, in which he explains the Arizal's doctrine based on the teachings of the Baal HaTanya. That book begins with an important preface, which served as a basis for investigating the nature of the Baal HaTanya's school of thought.

This book, Shaarei Avodah, is the second book published in his lifetime, and consists of explanations of the fundamentals of worship of G-d according to teachings of the Arizal and the Baal HaTanya, as he understood them. In his preface to this book, he contests the approach of the Mitteler Rebbe. After his passing, his books Avodat HaLevi on the Torah and Festivals were published, including in-depth halachic responsa he replied to queries sent to him.

[20], 12, 17-49; 52; 70; 60; 22 leaves. Leaves [12]-[15] of first sequence appear twice. 16.5 cm. Light-colored, thick high-quality paper. Good condition. Stains. Dark stains to a few leaves. Tear to title page, affecting several letters and ornament on verso, repaired with paper and handwritten replacement. Tears to several leaves, close to and slightly affecting text. Original leather binding. Minor damage to binding. Handwritten notes by Professor Gershom Scholem appear on the front endpaper, opposite the title page. Stefansky Chassidut, no. 589.

Opening price: \$800

171

[20], יב, יז-מט; נב; ע; כב דף. דפים [12-15] בספירת הדפים הראשונה מופיעים פעמיים. 16.5 ס"מ. נייר בהיר, עבה ואיכותי. מצב טוב. כתמים. כתמים כהים בדפים בודדים. קרע בדף השער עם פגיעה במספר אותיות ובקישוט שמעבר לשער, משוקם בהשלמת נייר ובכתב-יד. קרעים במספר דפים, על גבול הטקסט, עם פגיעה וחיסרון מועט בטקסט. כריכת עור מקורית. פגמים קלים בכריכה. בדף המגן הקדמי, מול דף השער, הערות בכתב-ידו של חוקר הקבלה, פרופ' גרשם שלום. סטפנסקי חסידות, מס' 589.

פתיחה: \$800

172. ספר תורה אור (חב"ד) - קאפוסט, תקצ"ז - מהדורה ראשונה

ספר תורה אור, מאמרי חסידות על חומשים בראשית-שמות, חנוכה ופורים, מאת האדמו"ר הזקן רבי שניאור זלמן מלאדי - בעל התניא. קאפוסט, תקצ"ז 1836. מהדורה ראשונה. הספר נכתב מפיו של בעל התניא על ידי אחיו רבי יהודה ליב מיאנאוויטש, וסודר ונערך לדפוס על ידי נכדו-תלמידו האדמו"ר רבי מנחם מנדל שניאורסון מליובאוויטש בעל ה"צמח צדק" (תקמ"ט-תרכ"ו). כשעסק ה"צמח צדק" בעריכת והגהת הספר "תורה אור", לא עסק בשום עניין אחר, ואף לא השיב תשובות בהלכה בכתב ובעל פה, מגדול הטרדה והאחריות שהייתה לו בהגהת ועריכת כתבי זקנו בעל התניא. כאשר יצא הספר מבית הדפוס כתב ה"צמח צדק" אגרת לחסידיו על חשיבות הספר "תורה אור", ש"כל דבריו כגחלי אש להלהיב הלבבות ולקרן לאביהן שבשמים, ולהמשיכן על אפיקי מים חיים התורה והמצוה" (אגרות קודש מאת כ"ק אדמו"ר ה"צמח צדק", מהדורת ברוקלין תשע"ג, עמ' מא-מג).

[2], [ב-קסז], דף. 21.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים. בלאי בדפים

הראשונים. הדבקות נייר בשולי דף השער הראשון. קרעים בשולי הדפים ג, סז, קנד, חלקם עם פגיעה קלה בטקסט; חלקם משוקמים בהדבקת נייר. כריכה חדשה.

הספר שלפנינו הוא מהספרים האחרונים שנדפסו ברוסיה טרם סגירתם של כל בתי הדפוס היהודיים בשנת תקצ"ז בעקבות הלשנת המשכילים. מאז ואילך הורשו להתקיים רק שני בתי דפוס בוילנא ובזיטומיר שעמדו תחת פיקוח חמור של הממשלה הרוסית. רק בשנת תר"ח נדפס בזיטומיר חלקו השני של הספר על חומשים ויקרא-דברים במתכונת אחרת בשם "לקוטי תורה". בשנת תרכ"ב נדפסה בזיטומיר מהדורה שניה של הספר "תורה אור", עם תוספת חלק חדש: "הוספות לספר תורה אור", על חומשים בראשית, שמות, ומגילת אסתר.

סטפנסקי חסידות, מס' 610.

פתיחה: \$1000

172

173. ספר לקוטי תורה - ארבעת החלקים בשני כרכים - זיטומיר, תר"ח - מהדורה ראשונה / קונטרס הוספות לספר לקוטי תורה - זיטומיר, תרי"א

ספר לקוטי תורה, ארבעה חלקים, מאמרים על פי דרך החסידות, על חומשים ויקרא-דברים, על המועדים ועל מגילת שיר השירים, מאת האדמו"ר הזקן רבי שניאור זלמן מלאדי. זיטומיר, תר"ח 1848. דפוס רבי חנינא ליפא, רבי אריה ליב ורבי יהושע העשיל שפירא. מהדורה ראשונה.

בסוף הכרך השני כרוך קונטרס "הוספות לספר לקוטי תורה", ובו הסכמות לספר, מאמר שנשמט, הוספות ולוח הטעות. זיטומיר, תרי"א 1851.

בספר "לקוטי תורה" נדפסו המאמרים שעל החומשים ויקרא-דברים (ועל פרשיות בשלח ופקודי), ואילו המאמרים על החומשים בראשית ושמות נדפסו בספר "תורה אור" (קאפוסט תקצ"ז). בספר שלפנינו "דרושים" שאמר בעל התניא בפני ציבור בשבתות ומועדים, וכן "ביאורים" שנאמרו לפני בניו ומספר תלמידים באמצע השבוע, כדי לבאר את מה שאמר ב"דרוש" בשבת. ה"דרושים" עוסקים ברובם בענייני עבודת ה' על פי דרך החסידות, ואילו ה"ביאורים" מבארים ומפשטים מושגים בתורת הקבלה על פי דרך החסידות.

172. Torah Or (Chabad) - Kopust, 1836 - First Edition

Torah Or, Chassidic essays on Bereshit-Shemot, Chanuka and Purim, by Rebbe Shneur Zalman of Liadi – the Baal HaTanya. Kopust (Kopys), 1836. First edition.

The book was written from teachings heard directly from the Baal HaTanya by his brother R. Yehuda Leib of Janowiec, and was arranged and edited for print by his disciple and grandson R. Menachem Mendel Schneersohn of Lubavitch, author of Tzemach Tzedek (1789-1866). While editing and proofreading the book Torah Or, the Tzemach Tzedek did not undertake any other tasks, not even responding to halachic enquiries, being aware of the great responsibility resting upon him. Once the book was printed, the Tzemach Tzedek wrote a missive to his Chassidim describing its importance: "All its words are like burning coals enflaming hearts and drawing them close to their Father in Heaven..." (Igrot Kodesh of the Tzemach Tzedek, Brooklyn 2013, pp. 41-43).

[2], 2-167, [1] leaves. 21.5 cm. Good condition. Stains. Wear to first leaves. Paper repairs to margins of first title page. Tears to leaves 3, 67 and 154, some slightly affecting text; some repaired with paper. New binding. This is one of the last books printed in Russia before the 1836 governmental decree to shut down all Jewish printing presses, as a result of defamation by the maskilim. From that time on, only two printing presses, one in Vilna and the other in Zhitomir, were allowed to operate, under the close scrutiny of the Russian government. Part II of this book, on Vayikra-Devarim, was printed only in 1848, under the title Likutei Torah. The second edition of Torah Or was printed in Zhitomir in 1862, with a new section: "Additions to Torah Or", on Bereshit, Shemot and the Book of Esther.

Stefansky Chassidut, no. 610.

Opening price: \$1000

173. Likutei Torah - Four Parts in Two Volumes - Zhitomir, 1848 - First Edition / Booklet, Additions to Likutei Torah - Zhitomir, 1851

Likutei Torah, four parts, Chassidic essays on the books of Vayikra-Devarim, the festivals and Shir HaShirim, by Rebbe Shneur Zalman of Liadi – the Baal HaTanya. Zhitomir: R. Chanina Lipa, R. Aryeh Leib and R. Yehoshua Heshel Shapira, 1848. First edition.

A booklet of additions to the book Likutei Torah is bound at the end of the second volume. The booklet contains approbations to the book, an essay which had been omitted, additions and errata. Zhitomir, 1851.

Likutei Torah is a compilation of essays on the books of Vayikra-Devarim (and on the Torah portions of Beshalach and Pekudei); the essays on the books of Bereshit-Shemot were published in the book Torah Or (Kopust, 1836).

This book contains homilies which the Baal HaTanya delivered to the public on Shabbat and festivals, as well as commentaries which he gave over to his sons and select disciples during the course of the week, to clarify what he had said in the Shabbat sermon. The homilies mostly deal with the Chassidic approach to worship of G-d, while the commentaries explain and simplify kabbalistic concepts, based on Chassidic teachings.

The book was written and arranged by the grandson and close disciple of the Baal HaTanya, the Tzemach Tzedek. Approximately one third of the book is comprised of glosses and sources by the Tzemach Tzedek. The book was brought to print by the sons of the Tzemach Tzedek, Rebbe Yehuda Leib of Kopust and Rebbe Chaim Shneur Zalman of Liadi.

Likutei Torah is considered one of the most important and fundamental books in Chabad Chassidic thought.

Beit Rebbe reports: "One of the rabbis [presumably in reference to the Magen Avot, Rebbe of Kopust] stated that these homilies in Likutei Torah are letter for letter exactly what our teacher [the Baal HaTanya]

173b

received from R. Avraham [HaMalach] son of the Maggid, **with each letter containing Divine Inspiration**".

Vol. I (Vayikra-Bamidbar): [1], 8; 50, [1], 96 leaves. Vol. II (Devarim-Shir HaShirim and additions): [1], 100; 51; 7, [2] leaves. Divisional title page for each part. Title pages of Vayikra and Devarim printed in red and black. 28.5 cm. Good condition. Stains and wear. Dampstains and dark stains to several leaves. Tears to several leaves. Tape repairs to final two leaves of vol. I. Worming to bindings and several leaves. Inscriptions and stamps. Non-original bindings. Stefansky Chassidut, no. 297.

Opening price: \$400

173a

הספר נכתב ונערך על ידי נכדו ותלמידו המובהק של בעל התניא, האדמו"ר ה"צמח צדק". כשליש מהספר מכיל הגהות ומקורות שכתב ה"צמח צדק". הספר הובא לדפוס על ידי בני ה"צמח צדק", האדמו"רים רבי יהודה ליב מקאפוסט ורבי חיים שניאור זלמן מלאדי. לקוטי תורה הוא מספרי היסוד החשובים ביותר של תורת חסידות חב"ד.

בספר בית רבי כותב: "אחד מהרבנים [כפי הנראה כוונתו על האדמו"ר ה"מגן אבות" מקאפוסט]... אמר: שדרושים האלו של הלוקטי תורה הוא אות באות כפי שקיבל רבינו [בעל התניא] מהקדוש הרב רבי אברהם [המלאך] בן הרב המגיד נשמתו עדן, ובכל אות עומד בו רוח הקודש".

כרך ראשון [ויקרא-במדבר]: [1], ח; ג, [1], צו דף. כרך שני [דברים-שיר השירים וקונטרס הוספות]: [1], ק; נא; ז, [2] דף. דף שער נפרד לכל חלק. חלק מהאותיות בדפי השערים של ויקרא ודברים בדיו אדומה. 28.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים ובלאי. כתמי רטיבות וכתמים כהים במספר דפים. קרעים במספר דפים. שיקום בדבק נייר בשני הדפים האחרונים של הכרך הראשון. סימני עש בכריכות ובמספר דפים. רישומים וחותמות. כריכות לא מקוריות. טפסונקי חסידות, מס' 297.

פתיחה: \$400

174

174. Siddur HaRav MiLiadi (Baal HaTanya) - Zhitomir, 1863

Order of prayers according to the prayer-rite of the Arizal, Part I, prayers for weekdays, by R. Shneur Zalman of Liadi – the Baal HaTanya. Zhitomir: R. Chanina Lipa and R. Yehoshua Heshel Shapira, [1863]. Title page printed in black and red.

The text of the Siddur, the laws and the two Chassidic essays were composed and compiled by the Baal HaTanya, and were even published in his lifetime in several editions (the essays are entitled HaKol Kol Yaakov and Hears LeTikkun Chatzot). The other Chassidic discourses (commentaries to the prayers) were delivered by the Baal HaTanya and recorded by his son the Mittler Rebbe, R. Dov Ber Shneuri of Lubavitch (first published in Kopust,

נוספים, בניקוד ע"פ הקבלה. רבי אברהם דוד לאוואט מעיד כי האדמו"ר בעל ה"צמח צדק" מליובאוויטש, מתח בקורת על המדפיסים אשר "שינו מאשר יסד אדמו"ר הזקן, באופן שהסדור יוכשר גם למי שאין לו יד בחכמת הקבלה, וגם לנערים" (שער הכולל, ו, אות ט).

[4], 308 עמ'. 24 ס"מ. מצב בינוני. כתמים רבים, חלקם כהים. בלאי וסימני שימוש רבים. קרעים גדולים בארבעת הדפים הראשונים, עם חסרון ופגיעות בטקסט (הדפים עברו שיקום בהדבקות ובמילוי נייר). קרעים גדולים בדף השער; חציו התחתון של הדף, כולל פרט השנה, חסר, והושלם בצילום (פרט השנה העברי והלועזי הוא "תרכ"ד 1864", פרט מוטעה שצולם משער החלק השני שנדפס בשנה זו). קרעים בדפים נוספים, חלקם משוקמים בהדבקות נייר. כריכה חדשה.

פתיחה: \$1000

174. סידור הרב מלאדי, חלק ראשון - זיטומיר, תרכ"ג

סדר התפלה עפ"י נוסח האר"י ז"ל, חלק ראשון, תפלות לחול, מאת האדמו"ר הזקן רבי שניאור זלמן מלאדי. זיטומיר, [תרכ"ג 1863]. דפוס רבי חנינא ליפא ורבי יהושע העשיל שפירא. חלק מאותיות השער נדפסו בדיו אדומה.

נוסח הסידור, ההלכות ושני מאמרי חסידות (המאמרים: "הקול קול יעקב", ו"הערה לתיקון חצות") נכתבו ונערכו ע"י האדמו"ר הזקן, ואף נדפסו בחייו מספר פעמים. מאמרי החסידות האחרים (בפירוש התפלה), נאמרו על ידי האדמו"ר הזקן ונכתבו ע"י בנו האדמו"ר "האמצעי" מליובאוויטש רבי דובער שניאוריו [שניער] (נדפסו לראשונה בקאפוסט תקע"ו). סידורים אלו מכונים בפי חסידי חב"ד "סידור עם דא"ח" [דברי אלוקים חיים]. מהדורה זו כוללת את מאמרי דא"ח הנוספים שנדפסו לראשונה במהדורות ברדיטשוב תקע"ח, ולא נדפסו במהדורה הראשונה בקאפוסט תקע"ו.

במהדורה זו נוקדו השמות הקדושים בפסוקי דזמרה ובמקומות

[4], 308 pages. 24 cm. Fair condition. Many stains, some dark. Wear and significant signs of usage. Large tears to first four leaves, affecting text, with loss (repaired with paper). Large tears to title page; the bottom half of the page, including the imprint, is missing and was replaced in photocopy (the photocopy was made from the title page of Part II, hence the imprint reads 1864). Tears to other leaves, some repaired with paper. New binding.

Opening price: \$1000

175. Kuntres Perush HaMilot - Chabad - First Edition - Warsaw, 1867 - Color Front Wrapper, Bibliographically Unknown

Kuntres Perush HaMilot, called Mahadura Batra – commentary and expansion of the siddur of the Baal HaTanya, by his son Rebbe Dov Ber Shneuri of Lubavitch, the "Mitteler Rebbe". Warsaw, 1867. First edition.

Two title pages, the first brief and the second more detailed. Blue front wrapper, on which an abbreviated version of the title page is printed.

In 1816, the Mittlerer Rebbe printed in Kopust a year-round siddur, with kabbalistic and Chassidic explanations of the words of the prayers, which he heard from his father, the Baal HaTanya, on Friday nights and which he later wrote. The explanations of the Baal HaTanya were said in a relatively brief manner and did not cover the entire siddur, only large sections therein. On the second title page of this book it is written: "Since the explanations were originally cited briefly, in his later years Rebbe Dov Ber added strength... to rewrite the explanations which were said in the past...". The book is called Mahadura Batra because it contains elucidation and expansion of explanations which had already been printed briefly in the Kopust siddur, which could be considered the Mahadura Kama. Most of this book, indeed, elucidates and expands upon that which had already been printed in the past. However, part of the book contains new explanations, on the parts of the siddur which the Baal HaTanya did not reach, and these are novellae of his son, the author (Chapters 128-137; 152-166).

In their approbation, the rabbis of Vitebsk attest that the Rebbe, the author, "was very fond of these booklets and often praised them, as I myself heard from his holy mouth".

[1] printed front wrapper, [2], 114 leaves. 24 cm. Good condition. Stains. Minor wear to several leaves. Tear to wrapper (almost without loss). Small wormholes to wrapper, first leaves and last leaf. New leather binding.

Stefansky Chassidut, no. 474.

Opening price: \$300

175b

175a

175. ספר "קונטרס פירוש המלות" - חב"ד - מהדורה ראשונה - וורשא, תרכ"ז - מעטפת קדמית צבעונית לא ידועה ביבליוגרפית

נקרא הספר שלפנינו בשם "מהדורה בתרא", משום שהוא פירוש והרחבה לביאורים שנדפסו בקצרה בסידור בקאפוסט, שהיה מעין "מהדורה קמא". רוב הספר שלפנינו הוא אכן פירוש והרחבה של מה שנדפס בעבר בקצרה. אך חלק מהספר הוא פירוש חדש על אותם חלקים שהאדמו"ר הזקן לא הספיק לבארם, והם מחידושי בנו המחבר (פרקים כח-קל; קנב-קסו).

רבני וויטבסק מעידים בהסכמתם: "כי כבוד קדשו נ"ע [=האדמו"ר המחבר] חבב מאוד קונטרסים אלו, והרבה בשבחן, כאשר שמעתי בעצמי מפיו הקדוש בעוד זרחה לנו שמשו".

[1] מעטפת קדמית מודפסת, [2], קיד דף. 24 ס"מ. מצב טוב. כתמים. בלאי קל במספר דפים. קרע במעטפת (כמעט ללא חיסרון). נקבי עש קטנים במעטפת, בדפים הראשונים ובדף האחרון. כריכת עור חרשה. סטפנסקי חסידות, מס' 474.

פתיחה: \$300

ספר "קונטרס פירוש המלות הנקרא מהדורה בתרא" - פירוש והרחבה על סידור בעל התניא, מאת בנו האדמו"ר רבי דוב בער שניאורין [שניער] - האדמו"ר האמצעי מליובאוויטש. וורשא, תרכ"ז 1867. מהדורה ראשונה.

שני שערים, השער הראשון בנוסח קצר והשני מפורט יותר. בעותק שלפנינו מעטפת קדמית, בצבע כחול, עליה נדפס נוסח קצר מאוד של דף השער.

בשנת תקע"ו הדפיס "האדמו"ר האמצעי" בקאפוסט את "סדר תפלות מכל השנה", ובו "פירוש המילות" של סידור התפלה על פי קבלה וחסידות, שנאמרו על ידי אביו האדמו"ר הזקן "בעל התניא", בלילות שבת, ואשר נכתבו על ידו. ביאורי האדמו"ר הזקן נאמרו בקצרה יחסית, וגם לא נאמרו על כל הסידור, כי אם על חלקים גדולים ממנו. בשער השני של הספר שלפנינו נכתב "יען כי אז הובאו פירושן ובאורן בכתובים קצרים, הנה לעת זקנתו של מרן אדמו"ר מרגא דובער הנ"ל, הוסיף אומץ וכח... למשוך בקסת שנית ידו לבאר פירושן של הדברים שנאמרו מכבר...". מסיבה זו

176. שלחן ערוך הרב - זיטומיר, תר"ז-תר"ח - מהדורת רבי חיים אברהם בנו של בעל התניא - מהדורה ראשונה של 23 תשובות חדשות בחלק השו"ת - דף "לוח הטעות" לא ידוע

176

ה-עא, [1] דף. כרך שלישי: [2], קלח; קו דף. חסרים דף השער הראשון והדף האחרון של "לוח הטעות". כרך רביעי: [1], קמ דף. כרך חמישי: [1], ב-לח דף. כרך שישי: [1], ב-מד, [1] דף. בכרכים ראשון, שני ורביעי יש שני שערים. חלק מהאותיות בדפי השער הראשונים בדיו אדומה. 21-22 ס"מ. מצב כללי טוב. כתמים וכתמי רטיבות. בלאי בחלק מהדפים. קרע בדף השער הראשון של חלק ראשון, ללא חסרון בטקסט, מודבק בדבק נייר. קרעים בדפים בודדים, ללא פגיעה בטקסט. בחלק מהכרכים נקבי עש במספר דפים. בכרך רביעי שוליים רחבים. כריכות חדשות. סטפנסקי חסידות, מס' 573; מונדשיין - ספרי ההלכה של אדמו"ר הזקן, ביבליוגרפיה, עמ' 80-87. חלק א' שלפנינו הוא ווריאנט ובו מופיעים 3 דפים בתחילת הכרך, וכן דף נוסף בסוף הכרך של "לוח הטעות". דפים אלה נדירים ביותר ולא נרשמו אצל מונדשיין וסטפנסקי (ראה חומר מצורף). מהדורה זו לא רשומה במפעל הביבליוגרפיה. חלקים א, ה-ו, לא מופיעים בקטלוג הספרייה הלאומית.

פתיחה: \$400

שלחן ערוך הרב, מאת האדמו"ר הזקן רבי שניאור זלמן מלאדי. זיטומיר, תר"ז-תר"ח 1847. דפוס רבי חנינא ליפא ורבי אריה ליב ורבי יהושע העשיל שפירא, נכדי הרב מסלאוויטא. ששה חלקים בששה כרכים.

את המהדורה שלפנינו הוציא לאור הרב"ק רבי חיים אברהם, בנו של המחבר בעל התניא, בסיוע צאצאיו. במהדורה זו נוספו לראשונה כמה הוספות ב"קונטרס אחרון" ובמראי המקומות, על פי כתב-יד המחבר. כמו כן, נוספו לראשונה בחלק השו"ת 23 תשובות חדשות. במהדורה זו נדפס לראשונה ה"קונטרס אחרון" בשולי העמודים (ולא בסוף הכרך, כבמהדורות קודמות). בתחילת חלק א' נדפסה הקדמה מיוחדת למהדורה זו מאת רבי חיים אברהם (בנוסף להקדמה המפורסמת שנדפסה החל מהמהדורה הראשונה), וכן הקדמה קצרה בפני עצמה לחלק השו"ת. כמו כן, נדפסו לראשונה במהדורה זו שלוש הסכמות חשובות מחשובי תלמידי בעל התניא: רבי אייזיק אב"ד האמיל, רבי ברוך מרדכי אב"ד באברויסק ורבי יצחק אייזיק בהר"ד אב"ד וויטבסק. במספר מקומות השלמות השמטות הצנוורה בכתב-יד. חותמות ורישומים.

כרך ראשון: [7], ה-קעה, [1] דף. כרך שני: [3], קד, קט-קצד;

(in addition to the famous foreword which appeared already in the first edition), and another short foreword to the responsa section. Three important approbations by prominent disciples of the Baal HaTanya – R. Eizik Rabbi of Homel, R. Baruch Mordechai Rabbi of Babruysk and R. Yitzchak Eizik Rabbi of Vitebsk – are printed in this edition for the first time.

Handwritten replacements of censorship omissions in several places.

Stamps and inscriptions.

Vol. I: [7], 5-175, [1] leaves. Vol. II: [3], 104, 109-194; 5-71, [1] leaves. Vol. III: [2], 138; 106 leaves. Lacking title page and last leaf of errata. Vol. IV: [1], 140 leaves. Vol. V: [1], 2-38 leaves. Vol. VI: [1], 2-44, [1] leaves. Vols. I, II and IV have two title pages; the first title pages are printed in red and black. 21-22 cm. Overall good condition. Stains and dampstains. Wear to several leaves. Tear to first title page of Part I, without loss of text, repaired with tape. Tears to a few leaves, not affecting text. Worming to

several leaves in some volumes. Wide margins in vol. IV. New bindings.

Stefansky Chassidut, no. 573; Mondschein, Sifrei HaHalacha shel Admor HaZaken, Bibliography, pp. 80-87.

Part I is a variant. It includes three leaves at the beginning of the book and a leaf of errata at the end, which are very rare. These leaves were not recorded by Mondschein, nor by Stefansky (see enclosed material).

This edition is not listed in the Bibliography of the Hebrew Book. Volumes I, V and VI are not recorded in the NLI catalog.

Opening price: \$400

177. שלחן ערוך הרב - זיטומיר, תרט"ז - מהדורה ראשונה של סימנים קנה-קנו - הסכמת רבי הלל מפאריטש

חמישי: [1], קלג-קסז דף. כרך ששי: [1], ב-מב דף. בכרכים א-ד יש שני שערים. חלק מהאותיות בדפי השער הראשונים בדיו אדומה. 20-22 ס"מ בקירוב. מצב כללי טוב. כרך אחד במצב בינוני. כתמים. סימני עש במספר מקומות. בכרך אחד פגעי עש, עם פגיעה בטקסט. דף השער הראשון של הכרך הראשון מוכתם מאד, עם קרעים ופגיעה קלה בטקסט. כריכות חדשות. מונדשיין, ספרי ההלכה של אדמו"ר הזקן, ביבליוגרפיה, עמ' 266-262.

פתיחה: \$400

שלחן ערוך הרב, מאת האדמו"ר הזקן רבי שניאור זלמן מלאדי. זיטומיר, תרט"ז 1855. דפוס רבי חנינא ליפא ורבי יהושע העשיל שפירא, נכדי הרב מסלאוויטא. ששה חלקים בששה כרכים. במהדורה זו נדפסו לראשונה הסימנים קנה-קנו מחלק אורח חיים. כמו כן, נדפסה במהדורה זו הסכמתם של הרה"ק רבי הלל מפאריטש ורבי יצחק אייזיק בהר"ד אב"ד וויטבסק (הסכמה אחרת מוז שכתב רבי יצחק אייזיק למהדורת תר"ז). חתימות, חותמות ורישומים.

כרך ראשון: [7], ה-קבד, קבד-קסט דף. כרך שני: [3], קעה; סד דף. כרך שלישי: [3], קכה; צו דף. כרך רביעי: [2], קלא דף. כרך

177. Shulchan Aruch HaRav - Zhitomir, 1855 - First Edition of Simanim 155-156 - Approbation by Rabbi Hillel of Paritch

Shulchan Aruch HaRav by R. Shneur Zalman of Liadi – the Baal HaTanya. Zhitomir: R. Chanina Lipa and R. Yehoshua Heshel Shapira, grandsons of the rabbi of Slavita, 1855. Six parts in six volumes. This is the first edition that includes simanim 155-156 of Orach Chaim. It also includes an approbation by R. Hillel of Paritch and R. Yitzchak Eizik Rabbi of Vitebsk (the latter also wrote an approbation to the 1847 edition). Signatures and inscriptions. Vol I: [7], 5-124, 124-169 leaves. Vol II: [3], 175; 64 leaves. Vol. III: [3], 128; 97 leaves. Vol. IV: [2], 131

leaves. Vol. V: [1], 133-167 leaves. Vol VI: [1], 2-42 leaves. Vols. I-IV have two title pages; the first title pages are printed in red and black. Approx. 20-22 cm. Overall good condition. One volume in fair condition. Stains. Some worming. Worming affecting text in one volume. Tears, slightly affecting text, and many stains to first title page of vol. I. New bindings. Mondschein, Sifrei HaHalacha shel Admor HaZaken, Bibliography, pp. 262-266.

Opening price: \$400

177

178. שלחן ערוך הרב - זיטומיר, תרי"ח-תרי"ט - כולל חלק ג' שלא נרשם במפעל הביבליוגרפיה

שלחן ערוך הרב, מאת האדמו"ר הזקן רבי שניאור זלמן מלאדי. זיטומיר, תרי"ח-תרי"ט 1857-1859. דפוס רבי חנינא ליפא ורבי יהושע העשיל שפירא, נכדי הרב מסלאוויטא. ששה חלקים בחמשה כרכים. מהדורה זו נדפסה על פי מהדורת זיטומיר תרט"ז (למעט ההקדמות וההסכמות שנדפסו בסדר שונה). כרך ראשון: [7], ה-קבד, קבד-קסט דף. כרך שני: [2], רמ דף. חסר דף השער הראשון. כרך שלישי: [3], רכה דף. כרך רביעי: [2], קסז דף. כרך חמישי: [1], ב-מב דף. בכרכים א-ד מופיעים שני שערים. חלק מהאותיות בדפי השער הראשונים בדיו אדומה. 20-21 ס"מ בקירוב. מצב משתנה בין הכרכים. מצב כללי טוב. כתמים. כתמי דיו כהים בשולי מספר דפים. בלאי ונקבי עש בחלק מהכרכים. כריכות חדשות. מונדשיין, ספרי ההלכה של אדמו"ר הזקן, ביבליוגרפיה, עמ' 100-98. חלק ג' של מהדורה זו, לא נרשם במפעל הביבליוגרפיה ולא נרשם ע"י מונדשיין, ואיננו מופיע בקטלוג הספרייה הלאומית. פתיחה: \$400

176. Shulchan Aruch HaRav - Zhitomir, 1847 - Edition of Rabbi Chaim Avraham, Son of the Baal HaTanya - First Edition of the 23 New Responsa - Unknown Leaf of Errata

Shulchan Aruch HaRav by R. Shneur Zalman of Liadi – the Baal HaTanya. Zhitomir: R. Chanina Lipa, R. Aryeh Leib and R. Yehoshua Heshel Shapira, grandsons of the rabbi of Slavita, 1847. Six parts in six volumes. This edition was published by R. Chaim Avraham, son of the author, the Baal HaTanya, with the assistance of his children. This edition includes new additions to Kuntres Acharon and to the sources, from the author's manuscript. It also includes 23 new responsa in the responsa section. Furthermore, for the first time, the Kuntres Acharon is printed in the margins and not at the end of the book. Volume I includes a foreword, written especially for this edition, by R. Chaim Avraham

179

179. Shulchan Aruch HaRav - Zhitomir, 1861

Shulchan Aruch HaRav by R. Shneur Zalman of Liadi – the Baal HaTanya. Zhitomir: R. Chanina Lipa and R. Yehoshua Heshel Shapira, grandsons of the rabbi of Slavita, 1861. Six parts in five volumes.

This edition is based on the 1857-1859 Zhitomir edition.

Stamps and inscriptions. Stamps and signatures in the first volume: "Hachnasat Kallah Kloiz, here Uman".

Vol. I: [7], 5-124, 129-169 leaves. Lacking last leaf (presumably, errata). Vol. II: [3], 239 leaves (Mondschein records another leaf at the beginning). Vol. III: [3], 228 leaves. Vol. IV: [2], 131 leaves. Vol. V: [1], 133-200 leaves. Vols. I-IV have two title pages. Approx. 21 cm. Overall good condition. Stains. Minor damage to several leaves. New bindings. Mondschein, Sifrei HaHalacha shel Admor HaZaken, Bibliography, p. 104.

Opening price: \$400

178

178. Shulchan Aruch HaRav - Zhitomir, 1857-1859 - Including Part III, Not Listed in the Bibliography of the Hebrew Book

Shulchan Aruch HaRav by R. Shneur Zalman of Liadi – the Baal HaTanya. Zhitomir: R. Chanina Lipa and R. Yehoshua Heshel Shapira, grandsons of the rabbi of Slavita, 1857-1859. Six parts in five volumes. This edition is based on the 1855 Zhitomir edition (the only difference is in the order of the forewords and approbations).

Vol. I: [7], 5-124, 129-169 leaves. Vol. II: [2], 240 leaves. Lacking first title page. Vol. III: [3], 225 leaves. Vol. IV: [2], 167 leaves. Vol. V: [1], 2-42 leaves. Vols. I-IV have two title pages; the first title pages are printed in red and black. Approx. 20-21 cm. Condition varies. Overall good condition. Stains. Dark ink stains to margins of several leaves. Wear and worming to some volumes. New bindings.

Mondschein, Sifrei HaHalacha shel Admor HaZaken, Bibliography, p. 98-100.

Part III of this edition is not listed in the Bibliography of the Hebrew Book, nor in the NLI catalog and was not recorded by Mondschein.

Opening price: \$400

179. שלחן ערוך הרב - זיטומיר, תרכ"ב

שלחן ערוך הרב, מאת האדמו"ר הזקן רבי שניאור זלמן מליאדי. זיטומיר, תרכ"ב 1861. דפוס רבי חנינא ליפא ורבי יהושע העשיל שפירא, נכדי הרב מסלאוויטא. ששה חלקים בחמשה כרכים.

מהדורה זו נדפסה על פי מהדורת זיטומיר תרי"ח-תרי"ט.

חותמות ורישומים. בכרך ראשון חותמות וחתימות: "שייך להקלויז הכנס" כ [=הכנסת כלה] פה אומין". כרך ראשון: [7], ה-קכד, קכט-קסט דף. חסר הדף האחרון (כנראה "לוח הטעות"). כרך שני: [3], רלט דף (מונדשיין רושם דף נוסף בתחילת הכרך). כרך שלישי: [3], רכח דף. כרך רביעי: [2], קלא דף. כרך חמישי: [1], קלג-ר דף. בכרכים א-ד יש שני שערים. 21 ס"מ בקירוב. מצב כללי טוב. כתמים. פגמים קלים במספר דפים. כריכות חדשות.

מונדשיין, ספרי ההלכה של אדמו"ר הזקן, ביבליוגרפיה, עמ' 104.

פתיחה: \$400

180. Shulchan Aruch HaRav - Zhitomir, 1869 - Including Part III, Not Listed in the Bibliography of the Hebrew Book

Shulchan Aruch HaRav by R. Shneur Zalman of Liadi – the Baal HaTanya. Zhitomir, 1869. Six parts in four volumes.

This edition is based on the 1861 Zhitomir edition. Names of printers on title pages: R. Avraham Shalom Shadov or R. Yitzchak Moshe Bakst.

Vol. I: [7], 5-125, 130-161, 161-168 leaves. Vol. II: [3], 239 leaves. Vol. III: [2], 133, 127-134, 143-158, 161-227 leaves. Lacking first title page. Vol. IV: [2], 202 leaves. Vols. I, II and IV have two title pages. 20 cm. Overall good condition. Stains. Some darkened and stained leaves in volume I. In vol. II – occasional worming, several partially detached leaves. In vol. III – tear to last leaf, affecting text. Inscriptions. New bindings. Mondschein, Sifrei HaHalacha shel Admor HaZaken, Bibliography, p. 114-116.

Part III of this edition is not listed in the Bibliography of the Hebrew Book, nor in the NLI catalog.

Opening price: \$400

180

180. שלחן ערוך הרב - זיטומיר, תרכ"ט - כולל חלק ג' שלא נרשם במפעל הביבליוגרפיה

שלחן ערוך הרב, מאת האדמו"ר הזקן רבי שניאור זלמן מלאדי. זיטומיר, תרכ"ט 1869. ששה חלקים בארבעה כרכים מהדורה זו נדפסה על פי מהדורת זיטומיר תרכ"ב, ובשערי הספרים מופיעים שמות המדפיסים ר' אברהם שלום שאדאוו, או: ר' יצחק משה באקסט.

כרך ראשון: [7], ה-קכח, קל-קסא, קסא-קסח דף. כרך שני: [3], רלט דף. כרך שלישי: [2], קלג, קכז-קלד, קמג-קנח, קסא-רכז דף. חסר דף השער הראשון ("קדם-שער"). כרך רביעי: [2], רב דף. שני שערים בכרכים א-ב, ד. 20 ס"מ. מצב כללי טוב. כתמים. חלק מהדפים בכרך ראשון כהים ומוכתמים. בכרך שני - מעט סימני עש, מספר דפים מנותקים חלקית. בכרך ג' - קרע בדף האחרון, עם פגיעה בטקסט. רישומים. כריכות חדשות. מונדשיין, ספרי ההלכה של אדמו"ר הזקן, ביבליוגרפיה, עמ' 116-114.

כרך ג' ממהדורה זו לא נרשם במפעל הביבליוגרפיה ואינו נמצא בספרייה הלאומית.

פתיחה: \$400

182. ספר תיקוני הזוהר - דפוס רבי משה שפירא - סלאוויטא, תקפ"א

ספר תיקוני הזוהר. סלאוויטא, [תקפ"א 1821]. דפוס רבי משה שפירא.

שם הספר ומקום הדפוס בדף השער נדפסו בדיו אדומה. חתימות וחתימות שונות, ורישומים רבים, בשער ובדפי המגן. [2], ג-ג, מט-קנד דף. 21.5 ס"מ. נייר כחלחל-ירקרק. שוליים רחבים. מצב טוב. כתמים רבים. בלאי ומעט נזקי עש. כריכת עור מקורית, פגומה.

פתיחה: \$1000

182. Tikunei HaZohar - Printed by Rabbi Moshe Shapira - Slavita, 1821

Tikunei HaZohar. Slavita: R. Moshe Shapira, [1821]. Title page printed in red and black.

Various signatures and stamps and many inscriptions on the title page and the endpapers.

[2], 3-50, 49-154 leaves. 21.5 cm. Bluish-greenish paper. Wide margins. Good condition. Many stains. Wear and occasional worming. Original leather binding, damaged.

Opening price: \$1000

181

181. ספר חסד לאברהם - סלאוויטא, תקנ"ד

ספר חסד לאברהם, מאת המקובל רבי אברהם אזולאי. סלאוויטא, [תקנ"ד 1794]. מהספרים הראשונים שנדפסו ע"י האדמו"ר רבי משה שפירא רבה של סלאוויטא (בנו של רבי פנחס מקוריץ). הסכמות גדולי החסידות רבי יעקב שמשון משפיטובקה ורבי אריה ליב מוואלטישיק.

ספר קבלה זה נחשב מאד אצל גדולי החסידות ומובא רבות בספרי ראשוני החסידות. "ושמעתי מפי מגידי אמת אשר כ"ק אדמו"ר הזקן נבג"ם בעל המחבר שו"ע וספר התניא ציוה לקרות בחיבוריו היקרים" (מהסכמת רבי שמעון מנשה חייקין לפירושו של המחבר למסכת אבות שנדפס בתר"ע).

המחבר, רבי אברהם אזולאי (ש"ת-ד') נולד בפאס שבמרוקו. עלה לארץ ישראל ודר בחברון. בשנת שע"ט נמלט לעזה מחמת מגיפה, שם חיבר את ספרו זה בחמשה שבועות בלבד. הספר ברובו הוא ליקוט ועריכה של תורת הרמ"ק שבאותם ימים היתה עדיין בכתב-יד, ומיעוטו מכתבי האר"י. הספר נדפס לראשונה בשנת תמ"ה בשני דפוסים במקביל, באמסטרדם ובזולצבאך, ובשנית בסלאוויטא בשנת תקנ"ד.

[6], פז; א-לד, [1] דף. דף פה מספירת הדפים הראשונה נכרך בטעות לאחר דף פז. 20.5 ס"מ. מצב בינוני-טוב. כתמים ובלאי. כתמי רטיבות בולטים במספר דפים. סימני עש, עם פגיעה קלה בטקסט במספר דפים. כריכה חדשה.

פתיחה: \$600

181. Chesed LeAvraham - Slavita, 1794

Chesed L'Avraham, by Kabbalist R. Avraham Azulai. Slavita, [1794]. One of the first books printed by R. Moshe Shapira Rabbi of Slavita (son of R. Pinchas of Korets). Approbations by prominent Chassidic rebbes: R. Yaakov Shimshon of Shepetivka and R. Aryeh Leib of Volochisk.

This kabbalistic book was held in high esteem by great Chassidic leaders and is often cited in early Chassidic literature. "I have heard from those who speak the truth that the Alter Rebbe, author of Shulchan Aruch (HaRav) and of the Tanya,

instructed to read his precious compositions" (from the approbation by R. Shimon Menashe Chaikin on the author's commentary to Tractate Avot printed in 1910).

The author, R. Avraham Azulai (1570-1644) was born in Fez, Morocco. Immigrated to Eretz Israel and resided in Hebron. In 1619, upon the outbreak of an epidemic, he fled to Gaza, where he composed this book within five weeks. Most of the book is a collection and arrangement of the teachings of the Ramak which were at that time still in manuscript

form. A small part of the content is from the Arizal's writing. The book was first printed in 1685 in two simultaneous editions, in Amsterdam and in Sulzbach, and later reprinted in Slavita in 1794.

[6], 87; 1-34, [1] leaves. Leaf 85 of the first sequence bound after leaf 87. 20.5 cm. Fair-good condition. Stains and wear. Large dampstains. Worming, slightly affecting text on several leaves. New binding.

Opening price: \$600

183. חומש בראשית, עם פירוש האור החיים הקדוש - סלאוויטא, תקע"ח

חומש בראשית, עם תרגומי אונקלוס, יונתן בן עוזיאל וירושלמי, פירוש רש"י, ופירוש "אור החיים", מאת רבינו חיים בן עטר. סלאוויטא, [תקע"ח 1818]. דפוס רבי משה שפירא אב"ד סלאוויטא. עם הסכמות ה"אודהב ישראל" מאפסא ורבי ישראל מפיקוב. חלק מאותיות השער נדפסו בדיו אדומה. מסופר כי "הרה"ק הרב פנחס מקאריץ זצ"ל... פקד על בניו [=רבי משה שפירא אב"ד סלאוויטא, ואחיו רבי יחזקאל שפירא - שהיה מעורב בהקמת הדפוס בסלאוויטא] שידפיסו בכל שנה ספר אור החיים... ואז ינצלו מכל פגע ורע, וכן קיימו את פקודתו, אך לאחר שנתרבו כל כך ספרי אור החיים עד שלא נמצא עליו קונים, חדלו מלהדפיסם, ואותה שנה קרה להם המסירה והצרה הידועה (מגדל עז, עמ' רסח). [כיום ידועות ביבליוגרפית רק שבע מהדורות של חומש "אור החיים" שנדפסו בסלאוויטא בין השנים תקנ"א-תקנ"א-תקצ"ב].

רמא דף. 21 ס"מ. מצב בינוני-גרוע. כתמים. בלאי וקרעים. נזקי עש. קרעים בדף השער, עם פגיעה בטקסט. קרעים ופגעי עש בדפים נוספים, עם פגיעות בטקסט. הדבקות נייר דבק בדפים רב-רג. כריכת עור מקורית עטופה בנייר ובבד, מנותקת חלקית.

פתיחה: \$500

182

184. חומש במדבר, עם פירוש האור החיים הקדוש - סלאוויטא, תקצ"ב

חומש במדבר, חלק רביעי מחמשה חומשי תורה, עם פירוש רש"י והתרגומים, ועם פירוש "אור החיים", מאת רבינו חיים בן עטר. סלאוויטא, [תקצ"ב 1832]. דפוס רבי שמואל אברהם שפירא. חלק מן האותיות בשער נדפסו בדיו אדומה. מסופר כי "הרה"ק הרב פנחס מקאריץ זצ"ל... פקד על בניו [=רבי משה שפירא אב"ד סלאוויטא, ואחיו רבי יחזקאל שפירא - שהיה מעורב בהקמת הדפוס בסלאוויטא] שידפיסו בכל שנה ספר אור החיים... ואז ינצלו מכל פגע ורע, וכן קיימו את פקודתו, אך לאחר שנתרבו כל כך ספרי אור החיים עד שלא נמצא עליו קונים, חדלו מלהדפיסם, ואותה שנה קרה להם המסירה והצרה הידועה (מגדל עז, עמ' רסח). [כיום ידועות ביבליוגרפית רק שבע מהדורות של חומש "אור החיים" שנדפסו בסלאוויטא בין השנים תקנ"א-תקנ"א-תקצ"ב].

קסב דף. 25 ס"מ. חלק מהדפים בגוון תכלכל. מצב טוב. כתמים ובלאי. קרעים קטנים במקומות בודדים. כריכה חדשה.

פתיחה: \$500

183. Chumash Bereshit, With the Or HaChaim Commentary - Slavita, 1818

Chumash Bereshit, with the Onkelos, Yonatan ben Uziel and Yerushalmi translations, Rashi, and the Or HaChaim commentary by R. Chaim ibn Attar. Slavita: R. Moshe Shapira Rabbi of Slavita, [1818]. With approbations by the Ohev Yisrael of Apta and R. Yisrael of Pikov. Title page printed in red and black.

Reputedly, "R. Pinchas of Korets... commanded his sons [=R. Moshe Shapira rabbi of Slavita, and his brother R. Yechezkel Shapira, who was also involved in the establishment of the Slavita printing press] to print the Or HaChaim book every year... and they will thereby be saved from calamity and misfortune, and they fulfilled his directive, yet after the books of the Or HaChaim became so prevalent that they could no longer find buyers for them, they

stopped printing them, and that year the infamous slander and misfortune occurred" (Migdal Oz, p. 268). (Nowadays, only seven editions of the Slavita Or HaChaim Chumash are bibliographically known, printed between 1791-1832).

Signature extending over several leaves, near the headings, in early script: "Yisrael... Fränkel".

241 leaves. 21 cm. Fair-poor condition. Stains. Wear and tears. Worming. Tears to title page, affecting text. Tears and worming to other leaves, affecting text. Tape repairs to leaves 202-203. Original leather binding, covered with paper and cloth, partially detached.

Opening price: \$500

183

185

132, 26 leaves. 25 cm. Bluish paper. Poor condition. Stains and wear. Extensive worming to most leaves, significantly affecting text (including title page). First and final leaves and gatherings detached. Tears (due to worming). Old binding, detached, with damage and worming.

This part was recorded in the Bibliography of the Hebrew Book based only on a photocopy of the title page.

Opening price: \$300

184

184. Chumash Bamidbar, With the Or HaChaim Commentary - Slavita, 1832

Chumash Bamidbar, Part IV of the Five Books of the Torah, with Rashi commentary and Targumim and with the Or HaChaim commentary by R. Chaim ibn Attar. Slavita: R. Shmuel Avraham Shapira, [1832].

Title page printed in red and black.

Reputedly, "R. Pinchas of Korets... commanded his sons [=R. Moshe Shapira rabbi of Slavita, and his brother R. Yechezkel Shapira, who was also involved in the establishment of the Slavita printing press] to print the Or HaChaim book every year... and they will thereby be saved from calamity and misfortune, and they fulfilled his directive, yet after the books of the Or HaChaim became so prevalent that they could no longer find buyers for them, they stopped printing them, and that year the infamous slander and misfortune occurred" (Migdal Oz, p. 268). (Nowadays, only seven editions of the Slavita Or HaChaim Chumash are bibliographically known, printed between 1791-1832).

162 leaves. 25 cm. Printed in part on bluish paper. Good condition. Stains and wear. Small tears in few places. New binding.

Opening price: \$500

185. חומש דברים, עם פירוש אור החיים הקדוש - סלאוויטא, תקצ"ב

חומש דברים, עם פירוש רש"י, פירוש "אור החיים", מאת רבינו חיים בן עטר, והתרגומים. סלאוויטא, [תקצ"ב 1832]. דפוס רבי שמואל אברהם שפירא, בן הרב מסלאוויטא.

חלק חמישי מתוך חמשה חומשי תורה עם פירוש האור החיים הקדוש, שנדפסו בסלאוויטא באותה השנה. חלק מאותיות השער נדפסו בדיו אדומה.

מסופר כי "הרה"ק הרב פנחס מקאריץ זצ"ל... פקד על בניו [=רבי משה שפירא אב"ד סלאוויטא, ואחיו רבי יחזקאל שפירא - שהיה מעורב בהקמת הדפוס בסלאוויטא] שידפיסו בכל שנה ספר אור החיים... ואז ינצלו מכל פגע רע, וכן קיימו את פקודתו, אך לאחר שנתרבו כל כך ספרי אור החיים עד שלא נמצא עליו קונים, חדלו מלהדפיסם, ואותה שנה קרה להם המסירה והצרה הידועה" (מגדל עז, עמ' רסח). [כיום ידועות ביבליוגרפית רק שבע

מהדורות של חומש "אור החיים" שנדפסו בסלאוויטא בין השנים תקנ"א-תקצ"ב].

רישום בדף השער: "שייך להקלויז של אדמו"ר הקדוש סבא קדישא ---?".

קלב, כו דף. 25 ס"מ. נייר כחלחל. מצב גרוע. כתמים ובלאי. פגעי עש קשים במרבית הדפים, עם פגיעות רבות בטקסט (כולל דף השער). דפים וקונטרסים ראשונים ואחרונים מנותקים. קרעים (כתוצאה מפגעי העש). כריכה ישנה, מנותקת, עם פגמים ופגעי עש.

במפעל הביבליוגרפיה נרשם חלק זה על פי צילום השער בלבד.

פתיחה: \$300

186

186. Ashlei Ravrevei - Two Volumes - Slavita, 1822 / 1833-1834

Ashlei Ravrevei, Shulchan Aruch Yoreh De'ah with the commentaries, two parts in two volumes – from two editions printed in Slavita:

- Ashlei Ravrevei, Shulchan Aruch Yoreh De'ah, Part I, with the commentaries. Slavita: R. Moshe Shapira, [1822].

[4], 1-22, 22-51, [28], 52, [1], 53, [1], 54-58, [5], 59-70, [10], 71-79, [7], 80-94, [11], 94-118, [23], 119-134 leaves. 37 cm. Bluish paper. Condition varies, fair-good. Stains and wear. Marginal tears to title page, affecting text with loss on both sides, repaired with paper. Worming affecting text. Tears to several other leaves, repaired. Handwritten inscriptions. Stamps. Old binding, partially detached.

- Ashlei Ravrevei, Shulchan Aruch Yoreh De'ah, Part II, with the commentaries. Slavita: R. Shmuel Avraham Shapira, [1833-1834].

222 leaves. 37 cm. Bluish paper. Condition varies, most leaves in good condition. Stains and wear. Dampstains. Large tears to title page, affecting text, repaired with paper. Minor worming. Old binding.

Opening price: \$400

186. ספר אשלי רברבי - שני כרכים - סלאוויטא, תקפ"ב / תקצ"ג-תקצ"ד

ספר אשלי רברבי, שולחן ערוך יורה דעה עם המפרשים, שני חלקים בשני כרכים - משתי מהדורות שנדפסו בסלאוויטא:

- ספר אשלי רברבי, שו"ע יורה דעה, חלק ראשון, עם המפרשים. סלאוויטא, תקפ"ב [1822]. דפוס רבי משה שפירא.

[4], א-כב, א-כב, כב-נא, [28], נב, [1], נג, [1], נד-נח, [5], נט-ע, [10], עא-עט, [7], פ-צד, [11], צד-ק"ח, [23], ק"ט-קלד דף. 37 ס"מ. נייר כחלחל. מצב משתנה בין הדפים, בינוני-טוב. כתמים ובלאי. קרעים משוקמים בהדבקות נייר בשולי דף השער, עם פגיעה וחסרון בטקסט משני הצדדים. סימני עש עם פגיעות בטקסט. קרעים משוקמים במספר דפים נוספים. רישומים בכתב-יד. חותמות. כריכה ישנה, מנותקת בחלקה.

- ספר אשלי רברבי, שו"ע יורה דעה, חלק שני, עם המפרשים. סלאוויטא, [תקצ"ג-תקצ"ד 1833-1834]. דפוס רבי שמואל אברהם שפירא.

כרכב דף. 37 ס"מ. נייר כחלחל. מצב משתנה בין הדפים, מרבית הדפים במצב טוב. כתמים ובלאי. כתמי רטיבות. קרעים גדולים בדף השער, משוקמים בהדבקות נייר, עם פגיעות בטקסט. סימני עש קלים. כריכה ישנה.

פתיחה: \$400

185. Chumash Devarim, With the Or HaChaim Commentary - Slavita, 1832

Chumash Devarim, with Rashi, the Or HaChaim commentary, and translations. Slavita: R. Shmuel Avraham Shapira, son of the rabbi of Slavita, [1832]. Fifth part of the Five Books of the Torah with the Or HaChaim commentary, printed in Slavita that year. Title page printed in red and black.

Reputedly, "R. Pinchas of Korets... commanded his sons [=R. Moshe Shapira rabbi of Slavita, and his brother R. Yechezkel Shapira, who was also involved in the establishment of the Slavita printing press] to print the Or HaChaim book every year...

and they will thereby be saved from calamity and misfortune, and they fulfilled his directive, yet after the books of the Or HaChaim became so prevalent that they could no longer find buyers for them, they stopped printing them, and that year the infamous slander and misfortune occurred" (Migdal Oz, p. 268). (Nowadays, only seven editions of the Slavita Or HaChaim Chumash are bibliographically known, printed between 1791-1832).

Inscription on the title page: "Belongs to the Kloiz of the holy Rebbe ---?".

187. מסכת ראש השנה - פורמט קטן - סלאוויטא, תקפ"א

תלמוד בבלי, מסכת ראש השנה, עם פירוש רש"י ותוספות, רא"ש ופירוש המשניות להרמב"ם, חידושי הלכות למהרש"א והגהות רבי ישעיה ברלין. סלאוויטא, [תקפ"א 1821]. דפוס רבי משה שפירא. מהדורה בפורמט מוקטן (לדרכים), כל שני עמודים מהווים עמוד אחד של מהדורות התלמוד הרגילות. המהרש"א נדפס בשולי העמודים. שם הספר ומקום הדפוס בדיו אדומה.

בפורמט זה נדפסו באותן שנים מספר מסכתות בודדות ולא סט שלם של התלמוד [ראה גם פריט הבא].

רישום בדף השער: "מעובד המנוח הר' מענדיל הכהן קאפלאן מקאוונוא...". חותמות בדף השער ובדפים נוספים.

[69], עד-פח דף. 20.5 ס"מ. נייר תכלכל-ירקרק. מצב בינוני-טוב. כתמים ובלאי. כתמי רטיבות גדולים בחלק מן הדפים. חותמות בדף השער ובדפים נוספים. כריכה חדשה.

פתיחה: \$500

188

189. ספר עבודת הקודש - סלאוויטא, תקפ"ז

ספר עבודת הקודש, עניני קבלה ועבודת ה', מאת רבי מאיר ׳ גבאי. סלאוויטא, תקפ"ז 1827. דפוס רבי שמואל אברהם שפירא בן הרב משה שפירא.

הסכמות: רבי חיים רפפורט אב"ד אוסטרדה, רבי אברהם אבלי ראב"ד ווילנא ורבי שלמה זלמן אב"ד "עיר-חדש סיגאנד" [נכד אחיו של הגר"א מווילנא - מעניין הדבר שגדולי ליטא ה"מתנגדית" של אותם ימים, משבחים כל-כך בהסכמותיהם את המו"ל "הרב החסיד המפורסם בן של קדושים מו"ה משה שפירא אב"ד דק"ק סלאוויטא"].

עב, כ דף. 33.5 ס"מ. נייר כחלחל. מצב בינוני-טוב. כתמים ובלאי. כתמי רטיבות בחלק מהדפים. פגעי עש בדף השער ובדפים נוספים, חלקם משוקמים, עם פגיעות בטקסט. קרעים משוקמים בדף האחרון. כריכה חדשה.

פתיחה: \$400

187

188. Tractate Megillah - Small Format - Slavita, 1822

Babylonian Talmud, Tractate Megillah, with the Rashi and Tosafot commentaries, Torah Or and Ein Mishpat, R. Yeshaya Berlin's glosses and Maharsha. Slavita: R. Moshe Shapira, [1822].

Small format edition (for travel); each leaf corresponds with one page of the regular Talmud editions. The Maharsha is printed at the end of the volume.

In that period, only a few tractates were printed in small format, not a complete Talmud set (see previous item).

[62], 33-34 leaves. 22 cm. Fair-good condition. Stains and wear. Many stains, damage and wear to the title page. Handwritten inscriptions. Stamps. New leather binding.

Opening price: \$500

187. Tractate Rosh HaShanah - Small Format - Slavita, 1821

Babylonian Talmud, Tractate Rosh HaShanah, with the Rashi and Tosafot commentaries, Rosh, Rambam's commentary on the Mishnayot, Chiddushei Halachot by the Maharsha and R. Yeshaya Berlin's glosses. Slavita: R. Moshe Shapira, [1821].

Small format edition (for travel); each leaf corresponds with one page of the regular Talmud editions. The Maharsha is printed in the margins. The name of the book and place of printing are printed in red.

In that period, only a few tractates were printed in small format, not a complete Talmud set (see next item).

An inscription on the title page: "From the estate of R. Mendel HaKohen Kaplan of Kovno...". Stamps on the title page and other pages.

[69], 74-88 leaves. 20.5 cm. Bluish-greenish paper. Fair-good condition. Stains and wear. Large dampstains to some leaves. Stamps on the title page and other pages. New binding.

Opening price: \$500

188. מסכת מגילה - פורמט קטן - סלאוויטא, תקפ"ב

תלמוד בבלי, מסכת מגילה, עם פירוש רש"י ותוספות, תורה אור ועין משפט, הגהות רבי ישעיה ברלין וחיידושי המהרש"א. סלאוויטא, [תקפ"ב 1822]. דפוס רבי משה שפירא.

מהדורה בפורמט מוקטן (לדרכים), כל שני עמודים מהווים עמוד אחד של מהדורות התלמוד הרגילות. חיידושי המהרש"א נדפסו בסוף המסכת.

בפורמט זה נדפסו באותן שנים מספר מסכתות בודדות ולא סט שלם של התלמוד [ראה גם פריט קודם].

[62], לג-לד דף. 22 ס"מ. מצב בינוני-טוב. כתמים ובלאי. כתמים רבים, פגמים ובלאי בדף השער. רישומים בכתב-יד. חותמות. כריכת עור חדשה.

פתיחה: \$500

190. Shaagat Aryeh - Slavita, 1832

Shaagat Aryeh, by R. Aryeh Leib Ginzburg, with new glosses and a final section by the annotator R. Moshe Aryeh Leib of Vilna. Slavita: R. Shmuel Avraham Shapira, 1832. Title page printed in red and black.

Ownership inscription on the flyleaf of the wealthy R. Shimshon of Kobryn, handwritten by his grandson Yosef HaLevy. Additional inscription: "And this wealthy man gave it to his son-in-law R. Yisrael Eger of Pinsk" [son of R. Shlomo Eger Rabbi of Posen, son of R. Akiva Eger. Served as rabbi of Antopol, near Pinsk. Pinsk had a synagogue (on Peretz st.) named after R. Yisrael Eger: "R. Yisrael Eger's Shul"]. Signatures: "Y. Eger" on this leaf and on title page.

2, 90 leaves. 35 cm. Good-fair condition. Stains and wear. Dark dampstains to final leaves. Signs of usage. Worming to first leaves, affecting text. Burn hole to three leaves, affecting text with loss. Handwritten inscriptions and stamps. New leather binding.

Opening price: \$400

190

191. מחזור לשלש רגלים - יוזעפאף, תר"ד - דפוס שפירא

מחזור לשלש רגלים, חלק שני, כמנהג רייסין וליטא, פולין פיהם ומערהין (נוסח אשכנז), עם פירוש בעברית ותרגום לידיש. יוזעפאף (יחפוב), [תר"ד] 1844.

בשער הספר: "נדפס ביוזעפאף בדפוס שהיה מלפנים בסלאוויטא, בהשגחת הרבני המופלג מוה' חנינא ליפא שפירא נ"י, נכד הרב מסלאוויטא". האותיות "בסלאוויטא" מודגשות בהגדלה ובדיו אדומה.

בעיר יחפוב הוקם מחדש הדפוס על ידי בני משפחת הרב מסלאוויטא, במקומו של הדפוס בסלאוויטא, שנסגר בפקודת השלטון בשנת תקצ"ו. הדפוס פעל תקופה קצרה (תר"ב-תר"ד), אז נדפסו ביוזעפאף מספר ספרים בודדים. לאחר מכן עברו המדפיסים לעיר ז'יטומיר, בה הקימו את בית-דפוסם, שהתנהל בשנים תר"ז-תרכ"ז.

קנא דף. חסר דף אחרון. קרע גדול בדף קנא, עם חיסרון של כמחצית מהדף. 25.5 ס"מ. מצב בינוני. כתמים ובלאי. כתמי רטיבות. פגעי עש במספר דפים. דף השער מנותק, עם בלאי, פגמים וקרעים, ועם פגיעות במסגרת השער ובטקסט מצידו השני. רישומים בדף השער. כריכה ישנה ופגומה, מנותקת.

פתיחה: \$300

189

189. Avodat HaKodesh - Slavita, 1827

Avodat HaKodesh, matters pertaining to G-d's service and kabbalah, by R. Meir ibn Gabbai. Slavita: R. Shmuel Avraham son of R. Moshe Shapira, 1827. Approbations: R. Chaim Rappoport Rabbi of Ostroh, R. Avraham Abele Head of the Vilna Beit Din and R. Shlomo Zalman Rabbi of Nagycigánd (grandson of the Vilna Gaon's brother - interestingly, contemporary Torah leaders of anti-chassidic Lithuania, in their approbations to this book, highly acclaim the publisher, "the renowned rabbi and chassid, son of the holy R. Moshe Shapira Rabbi of Slavita").

72, 20 leaves. 33.5 cm. Bluish paper. Fair-good condition. Stains and wear. Dampstains to some leaves. Worming to title page and other leaves, some repaired, affecting text. Repaired tears to last leaf. New binding.

Opening price: \$400

190. ספר שאגת אריה - סלאוויטא, תקצ"ב

ספר שאגת אריה, מאת הגאון רבי אריה ליב גינצבורג, עם הגהות חדשות וקונטרס אחרון מהמגיה רבי משה אריה ליב מוויילנא. סלאוויטא, [תקצ"ב] 1832. דפוס רבי שמואל אברהם שפירא. חלק מנוסח השער בדיו אדומה.

בדף המגן שלפני השער - רישום בעלות שהספר שייך לגביר ר' שמשון מקאברין, בכתב יד נכדו יוסף הלוי. רישום נוסף: "הגביר הנ"ל נתן לחתנו הרב הגאון מו"ה ישראל איגר מפינסק" [בנו של רבי שלמה איגר אב"ד פונא, בן הגאון רבי עקיבא איגר. שימש כרב באנטופול הסמוכה לפינסק. בפינסק היה (ברחוב פרץ) בית כנסת שנשא את שמו של רבי ישראל איגר: "ר' ישראל אייגרס שולכעין"]. חתימות: "י. איגר", בדף זה ובדף השער.

ב, צ דף. 35 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים ובלאי. כתמי רטיבות כהים בדפים האחרונים. סימני שימוש. סימני עש בדפים הראשונים, עם פגיעות בטקסט. חור בשלושה דפים כתוצאה משריפה, עם חסרון ופגיעה בטקסט. רישומים בכתב-יד וחותמות. כריכת עור חדשה.

פתיחה: \$400

192

191

191. Machzor for the Three Festivals - Józefów, 1844 - Printed by the Shapira Family

Machzor for the Three Festivals, Part II, according to the rite of Belarus, Lithuania, Poland, Bohemia and Moravia (Nusach Ashkenaz), with Hebrew commentary and Yiddish translation. Józefów, 1844. The title page states: "Printed in Józefów in the printing press which was previously in Slavita, under the supervision of R. Chanina Lipa Shapira, grandson of the rabbi of Slavita". The word "In Slavita" is emphasized – printed in enlarged letters, in red.

The Shapira printing press was reestablished in Józefów by members of the Shapira family, in place of the Slavita printing press, which was closed by government order in 1836. The printing press operated in Józefów for a short period (1842-1844), during which only a few titles were published. The printers then relocated to Zhitomir, where their printing press would operate between 1847-1867.

151 leaves. Lacking final leaf. Large tear to leaf 151, with loss of approx. half the leaf. 25.5 cm. Fair condition. Stains and wear. Dampstains. Worming to several leaves. Title page detached, with wear, damage and tears, affecting border and text on verso. Inscriptions on title page. Old binding, damaged and detached.

Opening price: \$300

193. מחזור "קרנן אהרן" לימים נוראים - זיטומיר, תרכ"א

מחזור "קרנן אהרן" (נוסח אשכנז), חלק ראשון, לראש השנה ויום הכיפורים, עם פירושי "מטה לוי" ו"בית לוי" מרבי אהרן הלוי מחבר סידור "נהורא". זיטומיר, תרכ"א 1860. דפוס רבי חנינא ליפא ורבי יהושע העשיל שפירא, נכדי הרב מסלאוויטא.

חלק מאותיות השער בדיו אדומה.

רישומים משפחתיים מעבר לעמוד השער.

320 עמ'. 26 ס"מ. מצב בינוני. מצב בינוני. כתמים ובלאי. כתמי רטיבות גדולים במספר דפים. פגעי עש, עם פגיעה בטקסט במספר דפים. קרעים עם חסרון ופגיעה בטקסט בדף השער ובחמשת הדפים שאחריו, משוקמים בהדבקות נייר גסות. קרעים משוקמים בדפים נוספים. כריכה ישנה, פגומה ומנותקת.

פתיחה: \$300

192. Machzor for Rosh Hashana and Yom Kippur - Zhitomir, 1858

Machzor for Rosh Hashana and Yom Kippur, according to the rite of Belarus, Lithuania, Poland, Bohemia and Moravia [Nusach Ashkenaz]. Zhitomir: R. Chanina Lipa and R. Yehoshua Heshel Shapira, 1858.

6, 5-164 leaves. 26 cm. Good condition. Stains. Minor wear to first and final leaves. Minor worming to title page and several other leaves. Minor tears and damage to final leaf, repaired with tape. Old binding.

Opening price: \$400

192. מחזור לראש השנה ויום הכיפורים - זיטומיר, תרי"ח

מחזור לראש השנה ויום הכיפורים, כמנהג רייסין, ליטא, פולין, פיהם ומערהין [נוסח אשכנז]. זיטומיר, תרי"ח 1858. דפוס רבי חנינא ליפא ורבי יהושע העשיל שפירא.

ו, ה-קסד דף. 26 ס"מ. מצב טוב. כתמים. בלאי קל בדפים הראשונים והאחרונים. סימני עש קלים בדף השער ובמספר דפים נוספים. קרעים ופגמים קלים בדף האחרון, משוקמים בנייר-דבק. כריכה ישנה.

פתיחה: \$400

194

194. מחזור לראש השנה וליום הכיפורים - נוסח ספרד - זיטומיר, תרכ"ד

מחזור חלק ראשון, לראש השנה וליום הכיפורים, כמנהג ספרד. זיטומיר, תרכ"ד 1863. דפוס רבי אריה לייב שפירא. צו, פט-קפ דף. 21 ס"מ. מצב בינוני. כתמים. כתמי רטיבות. בלאי רב וסימני שימוש. דף השער מנותק. דפים נוספים מנותקים בחלקם. סימני עש קלים. קרעים וקמטים בשולי דף השער ודפים נוספים. כריכת עור מקורית, מנותקת בחלקה. פגמים וסימני עש בכריכה.

פתיחה: \$800

194. Machzor for Rosh Hashana and Yom Kippur - Nusach Sefard - Zhitomir, 1863

Machzor for Rosh Hashana and Yom Kippur, Part I, according to nusach Sefard. Zhitomir: Rabbi Arie Leib Shapira, 1863.

96, 89-180 pages. 21 cm. Fair condition. Stains and dampstains. Significant wear and signs of usage. Title page detached. Other leaves partly detached. Minor worming. Tears and creases to margins of title page and other leaves. Original leather binding, partly detached. Damage and worming to binding.

Opening price: \$800

193

193. Korban Aharon Machzor for the High Holidays - Zhitomir, 1860

Korban Aharon machzor (Nusach Ashkenaz), Part I, for Rosh Hashana and Yom Kippur, with the Match Levi and Beit Levi commentaries by R. Aharon HaLevi, author of Siddur Nehora. Zhitomir: R. Chanina Lipa and R. Yehoshua Heshel Shapira, grandsons of the rabbi of Slavita, 1860.

Title page printed in black and red.

Familial inscriptions on verso of title page.

320 pages. 26 cm. Fair condition. Stains and wear. Large dampstains to several leaves. Worming, affecting text in several leaves. Tears to title page and five subsequent leaves, affecting border and text with some loss, with unskilled paper repairs. Repaired tears to other leaves. Old binding, damaged and detached.

Opening price: \$300

195. ספר מדרש תלפיות - זיטומיר, תר"כ

ספר מדרש תלפיות, מאת רבי אליהו הכהן מאזמיר (בעל שבת מוסר). זיטומיר, תר"כ 1860. דפוס רבי חנינא ליפא ורבי יהושע העשיל שפירא, נכדי הרב מסלאוויטא.

328 עמ'. 26.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים. נקבי עש בדפים הראשונים. פגמים קלים בשולי מסגרת השער. חתימה בדף השער. רישומים בעט במספר דפים. קרע בדף קטן עם פגיעה וחסרון בטקסט. כריכה ישנה.

פתיחה: \$300

196

195

195. Midrash Talpiyot - Zhitomir, 1860

Midrash Talpiyot, by R. Eliyahu HaKohen of Izmir (author of Shevet Musar). Zhitomir: R. Chanina Lipa and R. Yehoshua Heshel Shapira, grandsons of the rabbi of Slavita, 1860.

328 pages. 26.5 cm. Good condition. Stains. Worming to first leaves. Minor damage to edges of title page border. Signature on title page. Pen inscriptions on several leaves. Tear to leaf 116, affecting text with some loss. Old binding.

Opening price: \$300

196. ספר נשמת אדם (קרמניץ) - זיטומיר, תרכ"ג - חתימת רבי משולם זוסיא העשיל מקרילוביץ

ספר נשמת אדם, על מהות הנשמה, מקורה ותכליתה, מאת רבי אהרן שמואל מקרמניץ. זיטומיר, תרכ"ג 1863. דפוס רבי חנינא ליפא ורבי יהושע העשיל שפירא.

את הספר הביא לדפוס האדמו"ר רבי משולם זוסיא מווינקוב, בנו של האדמו"ר רבי יצחק מאיר מווינקוב ונכדו של בעל ה"אורה ישראל" מאפטא. בדף שאחרי השער נדפסה הקדמתו.

חתימה בראש דף השער: "הק' משולם זוסיא העשיל עש"ק פ' תבא טוב אלול תרמ"ט לפ"ק קרילוביץ" - כפי הנראה, זהו נכדו של רבי משולם זוסיא מווינקוב (מו"ל הספר שלפנינו), בן בנו האדמו"ר רבי יחיאל העשיל מקרילוביץ. רבי משולם זוסיא היה בנו יחידו של רבי יחיאל העשיל ונפטר עליו בחייו. בעקבות פטירתו החל רבי יחיאל העשיל להסתגר ולמעט בנגינה ושירה (ראה: אלפסי, אנצ' לחסידות ב', עמ' קצד).

חתימות נוספות בדף השער: "הק' דוד משק", "הק' דוד מאשקאוויץ מקערעסטיר בק"ק סאטמאר יע"א".

84 עמ'. 20 ס"מ. מצב טוב. כתמים ובלאי קל. כתמי רטיבות בדפים האחרונים. סימני עש קלים בדף השער (עם פגיעה קלה במסגרת השער) ובדף האחרון. חותמות בדף השער ובדף האחרון. כריכת עור חדשה.

פתיחה: \$400

196. Nishmat Adam (Kremnitz) - Zhitomir, 1863 - Signature of Meshulam Zusia Heshel of Krilovitz

Nishmat Adam, on the essence of the soul, its source and purpose, by R. Aharon Shmuel of Kremnitz. Zhitomir: R. Chanina Lipa and R. Yehoshua Heshel Shapira, 1863.

The book was brought to print by R. Meshulam Zusia of Zinkov, son of Rebbe Yitzchak Meir of Zinkov and grandson of the Ohev Yisrael of Apta. The publisher's foreword was printed on the leaf following the title page. Signature at the top of the title page: "Meshulam Zusia Heshel, Erev Shabbat Parashat Tavo, 17th Elul 1889, Krilovitz" – this is presumably the grandson of R. Meshulam Zusia of Zinkov (publisher of this book), son of his son Rebbe Yechiel Heshel of Krilovitz. He was Rebbe Yechiel Heshel's only child and passed away during his lifetime. This caused R. Yechiel Heshel to seclude himself and refrain from playing music and singing.

Additional signatures on the title page: "David Moshk.", "David Moshkovitz of Kerestir, in Satmar".

84 pages. 20 cm. Good condition. Stains and minor wear. Dampstains to final leaves. Minor worming to title page (slightly affecting border) and to final leaf. Stamps on title page and final leaf. New leather binding.

Opening price: \$400

198. ספר תקוני הזהר - זיטומיר, תרכ"ג

ספר תקוני הזהר. זיטומיר, תרכ"ג 1863. דפוס רבי חנינא ליפא ורבי יהושע העשיל שפירא, נכדי הרב מסלאוויטא.

בראש הספר הסכמת האדמו"ר רבי אהרן מטרנוביל (מחוננו של רבי יהושע העשיל), המדבר בשבח המדפיסים ובשבח הוצאה זו הנעשית בהידור ובהגהת טעויות "כפי אשר זכו מאבותיהם הקדושים ומעשה אבותיהם בידיהם". ההסכמה מסתיימת בברכת "אורך ימים ושנים טובים, וייטיב ה' להם בגור" [בגשמיות ורוחניות] בבני חיי ומזוני רויחא, אכ"ר".

חותמות רבי "אשר אנשיל וואקסמאן בעה"ק צפת"ו". חתימות של רבי "שמואל זיידל בר"י הלוי נכד ר' פאלק סופר".

[2], קפב דף. 21 ס"מ. מצב טוב. כתמים. קרע קטן בראש דף השער, ללא פגיעה בטקסט. סימני עש קלים בדפים הראשונים והאחרונים. חותמות. כריכת עור חדשה.

פתיחה: \$400

198. Tikunei HaZohar - Zhitomir, 1863

Tikunei HaZohar. Zhitomir: R. Chanina Lipa and R. Yehoshua Heshel Shapira, grandsons of the rabbi of Slavita, 1863.

With an approbation by R. Aharon of Chernobyl (mechutan of R. Yehoshua Heshel), in praise of the printers and this superior edition, in which mistakes that had crept into previous editions were corrected. The approbation concludes with blessings for "lengthy and good life, and may G-d shower you with goodness, both in material and spiritual matters, with sons, life and plentiful sustenance". Stamps of "R. Asher Anshel Waxman of Safed" and signatures of "Shmuel Seidel son of Yehudah Halevi, grandson of Falk Sofer".

[2], 182 pages. 21 cm. Good condition. Stains. Small tear to top title page, not affecting text. Minor worming to first and final leaves. Stamps. New leather binding.

Opening price: \$400

198

197. Zohar on the Torah - Set in Three Volumes - Zhitomir, 1863

Zohar on the Torah – Bereshit, Shemot, Vayikra, Bamidbar and Devarim. Zhitomir: R. Chanina Lipa and R. Yehoshua Heshel Shapira, grandsons of the rabbi of Slavita, 1863. Complete set in three volumes. Three volumes. Vol. I: [4], 251, 17 leaves. Vol. II: [1], 9, 11-278 leaves. Vol. III: [1], 117-309, 9 leaves. 23 cm. Overall good-fair condition. Stains. Dampstains. Wear to some leaves. Hole through most leaves of vol. I, affecting text. Vols. I and II: old bindings with leather spine. Vol. III: early leather binding, damaged.

Opening price: \$800

197

197. ספר הזהר על התורה - סט בשלושה כרכים - זיטומיר, תרכ"ג

ספר הזהר על התורה - בראשית, שמות, ויקרא, במדבר ודברים. זיטומיר, [תרכ"ג] 1863. דפוס רבי חנינא ליפא ורבי יהושע העשיל שפירא, נכדי הרב מסלאוויטא. סט שלם בשלושה כרכים.

שלושה כרכים. כרך ראשון: [4], רנא, יז דף. כרך שני: [1], ט, יא-רעז דף. כרך שלישי: [1], קיז-שט, ט דף. 23 ס"מ. מצב כללי טוב-בינוני. כתמים. כתמי רטיבות. בלאי בחלק מהדפים. נקב לאורך מרבית הדפים בכרך הראשון, עם פגיעה בטקסט. כרכים ראשון ושני בכריכה עם שדרת עור ישנה. כרך שלישי עם כריכת עור עתיקה, פגומה.

פתיחה: \$800

200

199

199. Babylonian Talmud – Zhitomir, 1858-1864 - Fine, Complete Set - High-Quality Paper and Wide Margins

Babylonian Talmud, complete set of 20 volumes. With Piskei Tosfot, Rosh, Perush Mishnayot by the Rambam, Maharsha, Maharam Schiff, and Me'ir Nativ. Zhitomir: grandsons of the rabbi of Slavita, 1858-1864.

20 volumes. Approx. 42 cm. Mostly high-quality paper. Wide margins. Good overall condition. Stains. Worming. Considerable worming to two volumes. Tears and wear to one title page. Ownership inscriptions and stamps. New matching leather bindings.

This edition includes Meir Nativ, a composition by R. Shabtai HaKohen (a relative of the Shach), omitted

from later editions of the Talmud printed in Vilna, Warsaw and Lemberg. The Chazon Ish favored the Zhitomir edition of the Talmud and praised it for its meticulous editing and the publishers' reverence of the Talmud, but mainly for including the Meir Nativ.

Opening price: \$2000

199. תלמוד בבלי - זיטומיר, תרי"ח-תרכ"ד - סט שלם ונאה - נייר איכותי ושוליים רחבים ונאים

תלמוד בבלי, סט שלם בעשרים כרכים, עם פסקי תוספות, רא"ש, פירוש המשניות רמב"ם, מהרש"א, מהר"ם שיק, מאיר נתיב. זיטומיר, תרי"ח-תרכ"ד 1858-1864. דפוס נכדי הרב שפירא. 20 כרכים. כ-42 ס"מ. במרבית הכרכים נייר איכותי. שוליים רחבים ונאים. מצב כללי טוב. כתמים. נקבי עש. סימני עש רבים יותר בשני כרכים. קרעים ובלאי בדף השער של אחד מהכרכים. רישומי בעלות, חותמות. כריכות עור חדשות, אחידות. במהדורה זו נוסף בסוף כרכי הש"ס החיבור "מאיר נתיב", לרבי שבתי הכהן (ממשפחת בעל הש"ך), שהושמט אח"כ במהדורות הש"ס של דפוסי ווילנא, וורשא ולמברג. ה"חזון איש" חיבב ושיבח את השימוש במהדורת ש"ס זיטומיר, גם בגלל הזהירות של המו"ל ויחסם לקדושת התלמוד, ובעיקר בגלל החיבור "מאיר נתיב" שהושמט במהדורות האחרות.

פתיחה: \$2000

200. תלמוד ירושלמי - זיטומיר, תר"כ-תרכ"ז - סט שלם

תלמוד ירושלמי. זיטומיר, [תר"כ]-תרכ"ז 1860-1867. דפוס רבי חנינא ליפא ורבי יהושע העשיל שפירא. חמשה חלקים בארבעה כרכים.

תלמוד ירושלמי, עם הפירושים "פני משה", "מראה הפנים", "קרבן העדה" ו"שיירי קרבן". במהדורה זו נדפסו לראשונה הפירושים "פני משה" ו"מראה הפנים" על סדרים זרעים-מועד. על דף המגן הקדמי של הכרך הראשון הודבקה פיסת נייר ועליה הקדשה בכתב-יד: "לרב הדיין מוה"ר יואל יוסף פרעדענבורג... יושב על מדין פה הק"ק אמוד"ם [אמשטרדם]... מנחת זכרון

מזכרת אהבת תלמידיו הגביר היקר כ"ה שמעון ב"ר יצחק זעלקלי מונק ז"ל... ממני חתן הגביר הנ"ל זאב בירנבוים יצ"ו בחדש טבת שנת התר"ע לפ"ק.

כרך ראשון [סדר זרעים]: [5], יד, יד-ס; ל; לא; לג; מב; יח; כד; יח; כד, כג-לג; יד; ט דף. מסכת כלאים נכרכה לאחר מסכת חלה. כרך שני [סדר מועד]: [2], נב, לד; [1], נה; סא דף; לט; ב-לא; יז, יז-כג; כ; כא; ב-כג; ה, ז-לב; כ; יז דף. חסר [1] דף שער של מסכת יומא. כרך שלישי [סדר נשים]: [2], עט; מה; סד; לד; נו; נא; מא דף. כרך רביעי [סדר נזיקין ומסכת נידה]: [2], לג; ב-כט; ב-כו; מב; לא; יז,

יז-כו; ו; טו; ט דף. מסכת מכות נכרכה לאחר מסכת עבודה זרה, ולא לאחר מסכת סנהדרין כפי שנרשם במפעל הביבליוגרפיה. ארבעה כרכים. 38 ס"מ. חלק מאותיות השערים בדיו אדומה. מצב טוב. כתמים. כריכות עור מקוריות, חלקן שבורות ומנותקות. בלאי ופגמים בכריכות.

פתוחה: \$400

200. Jerusalem Talmud - Zhitomir, 1860-1867 - Complete Set

Jerusalem Talmud. Zhitomir: R. Chanina Lipa and R. Yehoshua Heshel Shapira, 1860-1867. Five parts in four volumes.

Jerusalem Talmud, with the Pnei Moshe, Mar'eh HaPanim, Korban HaEda and Sheyarei Korban commentaries. This is the first edition of the Pnei Moshe and Mar'eh HaPanim commentaries to orders Zera'im-Moed.

A piece of paper with a handwritten dedication mounted on the front endpaper of vol. I: "To the rabbi and dayan, R. Yoel Yosef Fredenburg... who serves as dayan here in Amsterdam... a souvenir of

love from his disciple, the honored and wealthy R. Shimon son of R. Yitzhak Selkele Munk... from me, the son-in-law of this wealthy man, Ze'ev Birnbaum, in Tevet 1910".

Vol. I (Order Zera'im): [5], 14, 14-60; 30; 31; 33; 42; 18; 24; 18; 24, 23-33; 14; 9 leaves. Tractate Kilayim was bound after Tractate Challah. Vol. II (Order Moed): [2], 52, 34; [1], 55; 61 leaves; 39; 2-31; 17, 17-23; 20; 21; 2-23; 5, 7-32; 20; 17 leaves. Lacking [1] title page of Tractate Yoma. Vol. III (Order Nashim): [2], 79; 45; 64; 34; 56; 51; 41 leaves. Vol IV (Order Nezikin and Tractate Niddah): [2], 33; 2-29; 2-26; 42; 31; 17, 17-

26; 6; 15; 9 leaves. Tractate Makkot was bound after Tractate Avoda Zara, and not after Tractate Sanhedrin as listed in the Bibliography of the Hebrew Book.

Four volumes. 38 cm. Title pages printed in red and black. Good condition. Stains. Original leather bindings, some broken and detached. Wear and damage to bindings.

Opening price: \$400

201

First two leaves detached. Original leather binding, damaged and partially detached, with remnants of strings for fastening.

This is a rare edition of Midrash HaNe'elam on Ruth, recorded in the Bibliography of the Hebrew Book based on a photocopy of the Schocken copy (the first edition of Midrash HaNe'elam on Ruth was printed in Tiengen in 1559, in the book Tapuchei Zahav). Stefansky Classics, no. 328.

Opening price: \$500

201. Shaarei Ora - Riva di Trento, 1561

Shaarei Ora, kabbalistic principles, by the kabbalist R. Yosef Gikatilla. Riva di Trento: [Jacob Marcara, 1561].

Several glosses. Deleted ownership inscription on the final leaf.

84 leaves. 21 cm. Condition varies. Title page and six subsequent leaves damaged by fire, with significant loss of text (replaced in photocopy). Other leaves in good-fair condition. Stains. Significant dampstains to some leaves. Minor worming in several places. Title of book handwritten at top of pages. New leather binding.

Shaarei Ora was printed twice in 1561: once in Mantua, with a colophon dated end of Tammuz that year, and again in Riva di Trento, with no imprint. It is unclear which edition was printed first.

Stefansky Classics, no. 340.

Opening price: \$300

201. ספר שערי אורה - ריווא דטרינטו, שכ"א

ספר שערי אורה, יסודות חכמת הקבלה, מאת המקובל רבי יוסף גיקאטיליה. ריווא דטרינטו, [שכ"א 1561]. [דפוס יעקב מרקריאה]. מספר הגהות. רישום בעלות מחוק בדף האחרון.

פד דף. 21 ס"מ. מצב משתנה בין הדפים. דף השער וששת הדפים שאחריו נפגעו משריפה, עם חסרונות ופגיעות נרחבות בטקסט (הושלמו בצילום). יתר הדפים במצב טוב-בינוני. כתמים. כתמי רטיבות קשים בחלק מהדפים. סימני עש קלים במספר מקומות. רישום שם הספר בכתב-יד בראשי הדפים. כריכת עור חדשה.

ספר שערי אורה נדפס פעמיים בשנת שכ"א: פעם אחת במנטובה, עם קולופון מסוף חודש תמוז של אותה השנה, ופעם נוספת בריווא דטרינטו, ללא ציון שנה ותאריך. לא ברור איזו משתי המהדורות נדפסה ראשונה.

סטפנסקי ספרי יסוד, מס' 340.

פתיחה: \$300

202. ספר זוהר חדש - מהדורה ראשונה - שאלוניקי, שנ"ז / ספר מדרש הנעלם (זוהר חדש) על רות - ונציה, שכ"ו

שתי מהדורות נדירות של ספר זוהר חדש, בכרך אחד:

- ספר זוהר חדש ומדרש הנעלם, חלק ראשון, על התורה ותיקונים להרשב"י, וחלק שני, על שיר השירים ואיכה. [שאלוניקי, שנ"ז 1597]. [דפוס יוסף אברהם בת שבע]. מהדורה ראשונה.

שער נפרד לחלק השני. לפניו המהדורה הראשונה של "זוהר חדש" על התורה והמגילות, למעט החלק על מגילת רות, שעל אף שהוזכר בשער החלק השני לא נדפס במהדורה שלפניו (חלק זה נדפס קודם לכן כספר בפני עצמו תחת השם "תפוחי זהב", טיהינגן שכ"ו, ולאחר מכן תחת השם "מדרש הנעלם" בוונציה שכ"ו - ראה להלן). כרוך בתחילתו:

- ספר מדרש הנעלם (זוהר חדש), על מגילת רות. [ונציה, שכ"ו 1566]. [דפוס קריסטופולו די זניטין]. מהדורה שנייה.

מספר הגהות ורישומים בכתב-יד.

שני ספרים כרוכים יחד. עותקים חסרים. מדרש רות: ג-לא דף. זוהר

חדש: ה-י, קיב, מח; לו דף. חסרים שני דפים ראשונים ודף אחרון בספר מדרש הנעלם על רות, וחסרים ארבעת הדפים הראשונים מספר זוהר חדש. כ-20 ס"מ. מצב כללי בינוני. מספר דפים במצב גרוע. כתמים ובלאי רב. כתמי רטיבות קשים בדפים רבים. קרעים עם פגיעה וחסרון בטקסט במספר דפים, בהם שני הדפים הראשונים והדף האחרון של הכרך. שני הדפים הראשונים מנותקים. כריכת עור מקורית, עם שרידי שרוכים לסגירה, פגומה ומנותקת חלקית. מהדורה זו של מדרש הנעלם על רות היא מהדורה נדירה, שנרשמה במפעל הביבליוגרפיה על פי צילום מעותק בספריית שוקן. [המהדורה הראשונה של מדרש הנעלם על רות נדפסה בטהינגן בשנת שכ"ב (1559) בספר תפוחי זהב].

סטפנסקי ספרי יסוד, מס' 328.

פתיחה: \$500

203

203. ספר זוהר חדש ומדרש הנעלם - מדרש שיר השירים ואיכה - קראקא, ש"ס"ג

ספר זוהר חדש ומדרש הנעלם ותיקונים להרשב"י, עם: מדרש [זוהר] לשיר השירים ואיכה. קראקא, [ש"ס"ג 1603]. דפוס יצחק בן אהרן מפרוסטיץ. מהדורה שנייה.

שני חלקים בכרך אחד. שער נפרד למדרש שיר השירים ואיכה. במהדורה זו נדפסה הקדמה חדשה, מאת המקובל רבי משה מרדכי מרגליות אב"ד קראקא, שאף הגיה ותיקן את נוסח הטקסט בדפוס הראשון.

רישומי בעלות, חתימות וחתימות בדפי המגן ובדף השער. [6], קיב; מח; לה דף. חסר דף לו. במקור נכרכו הדפים בחלק השני בסדר הפוך; לו; מח דף. 20 ס"מ. מרבית הדפים במצב טוב-בינוני. כתמים ובלאי. כתמי רטיבות. כתמים קשים ובלאי רב בדפים האחרונים. הספר מפורק באמצעו. דפים מנותקים. סימני עש בדפים הראשונים והאחרונים, כמעט ללא פגיעה בטקסט (למעט פגיעה קלה במסגרת השער). קרעים בשולי מספר דפים. חותמת בדף השער. כריכה עתיקה ופגומה, קלף בשילוב עור, ללא שדרה. ראוי: סטפנסקי ספרי יסוד, מס' 328.

פתיחה: \$400

202

202. Zohar Chadash - First Edition - Salonika, 1597 / Midrash HaNe'elam (Zohar Chadash) on Ruth - Venice, 1566

Two rare editions of Zohar Chadash, in one volume:

- Zohar Chadash and Midrash HaNe'elam, Part I, on the Torah, with Tikkunim by R. Shimon bar Yochai; Part II, on Shir HaShirim and Eichah. [Salonika: Joseph Abraham Bat-Sheva, 1597]. First edition. Divisional title page for part II. This is the first edition of Zohar Chadash on the Torah and the Megillot, apart from Megillat Ruth, which although mentioned on the title page of part II, was not printed in this edition (it was printed earlier as an independent book entitled Tapuche Zahav, Thiengen, 1559; and again under the title Midrash HaNe'elam, in Venice 1566 - see following).

With (bound at the beginning):

- Midrash HaNe'elam (Zohar Chadash) on Ruth. [Venice: Cristoforo Zanetti, 1566]. Second edition. Several handwritten glosses and inscriptions.

Two book bounds together. Incomplete copies. Midrash Ruth: 3-31 leaves. Zohar Chadash: 5-6, 112, 48; 36 leaves. Lacking first two leaves and final leaf of Midrash HaNe'elam on Ruth, and first four leaves of Zohar Chadash. Approx. 20 cm. Overall fair condition. Several leaves in poor condition. Stains and extensive wear. Significant dampstains to many leaves. Tears to several leaves, including first two leaves and final leaf of volume, affecting text.

204a

204. ספר סמיכת חכמים - שני החלקים - פרנקפורט דמיין, תס"ד-תס"ו

ספר סמיכת חכמים, חלק ראשון "ברכת ה'" - "הקדמות סמיכת חכמים", וחלק שני "קדושה וברכה", חידושים על מסכת ברכות, מאת הגאון המקובל רבי נפתלי הכהן כ"ץ, אב"ד פרנקפורט דמיין. פרנקפורט דמיין, [תס"ד-תס"ו 1704-1706].

שם הספר הכולל הוא "סמיכת חכמים", כאשר לחלק הראשון של ה"הקדמה" הארוכה בחכמת הקבלה ניתן השם בשער "ברכת יהויר" (ברכת ה'), ולחלק השני של החידושים על מסכת ברכות ניתן השם "קדושה וברכה".

נדפס בחיי המחבר - הגאון המקובל המפורסם רבי נפתלי כ"ץ (ת"י-תע"ט), מגדולי המקובלים הנודעים בארצות אשכנז. אב"ד אוסטראה, פחא ופרנקפורט דמיין. מנעוריו החל בהנהגתו הנוראה והקדושה ובהתמדתו המופלגת, עד כי למד את כל הש"ס בעל פה. מיד לאחר נישואיו נתמנה לראש ישיבת אוסטראה, ובהיותו כבן שלוש נתמנה רבי נפתלי כ"ץ לרבה של העיר החשובה אוסטראה וכל גליל אוקראינה. בשנת תמ"ט עבר לכהן כרבה של פוזנא. באותו הזמן בהיותו רק כבן ארבעים שנה נתמנה לראש ומנהיג "ועד ארבע ארצות", תפקיד שהיה הסמכות התורנית העליונה בכל ארצות אשכנז ופולין. בשנת תס"ד נתמנה לרבה של העיר פרנקפורט דמיין, בירת לימוד התורה בגרמניה. לאחר השריפה הגדולה בפפד"מ בשנת תע"א, נאלץ לברוח מן העיר (עקב עלילה שהשריפה פרצה בשל עיסוקו בקבלה מעשית, השבעות וכתובת קמיעות). לאחר נדודים שונים פנה לנסוע לארץ ישראל, אך בזמן הגיעו לקושטא נחלה ונאסף שם אל עמיו. קברו בעיר קושטא מהווה עד היום מקום אליו מגיעים מרחבי העולם לתפילה ולישועה. [מסופר, כי בעת שהגיע הבעש"ט לעיר קושטא בדרכו לארץ ישראל, התגלה אליו רבי נפתלי כ"ץ בחלום הלילה, וגילה לו כי לא יזכה לעלות לארץ ישראל כשם שהוא לא זכה, ונסתלק בעיר קושטא - ומשום כך פנה הבעש"ט וחזר על עקבותיו לעיר מזיבוח].

שני שערים מאוירים בתחרית עץ מפואר. בדף שאחרי השער הראשון - שיר מודפס בצורת כוכב.

רישומי בעלות בדפי המגן. רישום בעלות בדף המגן הקדמי, מחוק בחלקו: "... שייך להקצין הר"ר משה שוסטר כ"ץ מפרנקפורט דמיין". בדף מ/ו מופיעה חתימתו, כשהיא סמוכה למספור הדף "[מ]שה בכ"ה לעמלי שוסטר כ"ץ" [נפטר תקע"ד, ראה נוסח מצבתו אצל: הורוויץ, אבני זכרון - הכתב והמכתב, עמ' 568]. בדף השער של החלק הראשון רישומי בעלות נוספים, שנמחקו ע"י בעלים מאוחר יותר. במרכז השער חתימה בכתובה איטלקית: "לה"ו ק"ב [=קנין כספי] יצחק רפאל בכמהר"ר אלישע מיכאל פינצי פה ק"ק פאדובה התקנ"ב" [רבי יצחק רפאל פינצי אב"ד פאדובה, תלמיד רבי יצחק למפרונטי בעל "פחד יצחק". היה מחברי ה"סנהדרין" של נפוליאון. "העמיד קרוב למאה תלמידים" (פין, כנסת ישראל, עמ' 654). רבי מרדכי גירונדי היה תלמידו].

203. Zohar Chadash and Midrash HaNe'elam - Midrash Shir HaShirim and Eichah - Kraków, 1603

Zohar Chadash and Midrash Ne'elam, with Tikkunim by R. Shimon bar Yochai. With: Midrash [Zohar] on Shir HaShirim and Eichah. Kraków: Isaac son of Aaron of Prostitz: [1603]. Second edition.

Two parts in one volume. Separate title page for Midrash Shir HaShirim and Eichah.

This edition features a new foreword from the kabbalist R. Moshe Mordechai Margolies Rabbi of Kraków, who proofread and corrected the text of the first edition.

Ownership inscriptions, signatures and stamps on the endpapers and title page.

[6], 112; 48; 35 leaves. Lacking leaf 36. Part II was originally bound in the reverse order: 36; 48 leaves. 20 cm. Most leaves in good-fair condition. Stains and wear. Dampstains. Significant stains and extensive wear to final leaves. Book split in two. Detached leaves. Worming to first and final leaves, barely affecting text (slight damage to title border). Marginal tears to several leaves. Stamp on title page. Early parchment and leather binding, damaged, without spine.

See: Stefansky Classics, no. 328.

Opening price: \$400

הגהות בכתובה איטלקית בדף מ/ו ובדף קיד/2.

עט: [1], קמ דף. 33 ס"מ. נייר בהיר, עבה ואיכותי. מצב טוב. מעט כתמים. פגע עש בשוליים התחתונים, לאורך דפים רבים, ללא פגיעה בטקסט, מלבד פגיעה קלה בדף השער של החלק השני. קרעים משוקמים בהדבקות נייר בשולי דף השער של החלק הראשון, כמעט ללא פגיעה באיור השער. קרעים משוקמים בשולי דף ב' (עם שיר הכוכב), עם פגיעות בטקסט וחסרון של מספר מילים (דף זה רחב יותר משאר דפי הספר ומקופל במקצת). כריכת עור חדשה.

פתיחה: \$800

204. Semichat Chachamim - Two Parts - Frankfurt am Main, 1704-1706

Semichat Chachamim, two parts. Part I: Birkat Hashem - Hakdamat Semichat Chachamim. Part II: Kedusha UVeracha, novellae on tractate Berachot, by R. Naphtali HaKohen Katz, Rabbi of Frankfurt am Main. Frankfurt am Main, [1704-1706].

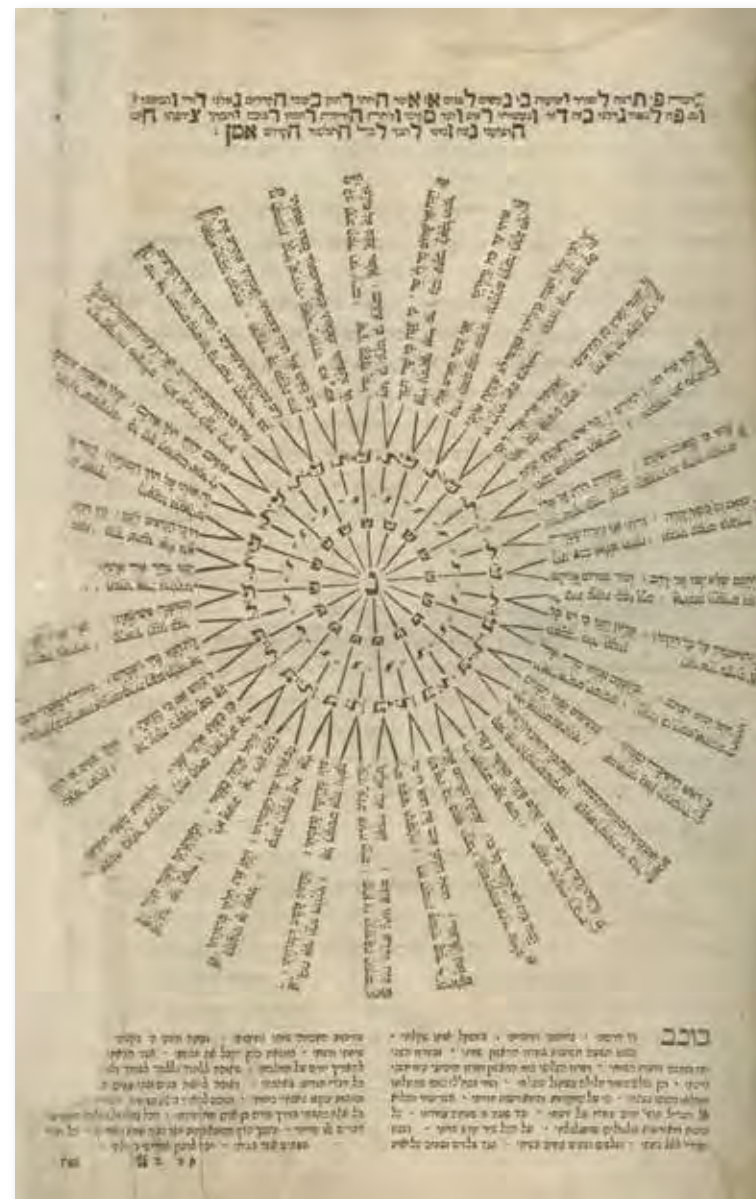
Both parts constitute one book, titled "Semichat Chachamim". The first part constitutes a lengthy Kabbalistic introduction under the subtitle "Birkat Hashem"; the second part contains novellae on tractate Berachot under the subtitle "Kedusha UVeracha".

Printed in the lifetime of the author, the celebrated Ashkenazi kabbalist R. Naftali Katz (1650-1719), Rabbi of Ostroh, Posen and Frankfurt am Main. From youth he conducted himself with holiness and outstanding diligence and knew the entire Talmud by heart. Immediately after his marriage, he was appointed head of the Ostroh Yeshiva and at the age of 30 was appointed to the influential position of Rabbi of Ostroh and the Ukrainian district. In 1689, he relocated to Posen to serve there as rabbi. At the young age of 40 he was chosen to preside over Vaad Arba Aratzot, the highest rabbinical position in central and eastern Europe. In 1704, he was appointed Rabbi of Frankfurt am Main, the center of Torah study in Germany. After the great fire of 1711, he was forced to flee Frankfurt am Main (as rumors claimed the fire was his fault, having engaged in practical kabbalah, performing incantations and writing amulets). After much wandering, he planned to settle in Eretz Israel. However, upon arriving in Constantinople he took ill and died. His gravesite in Constantinople has since been a place of pilgrimage for prayer and salvation. (Reputedly, when the Baal Shem Tov was passing in Constantinople on his way to Eretz Israel, R. Naftali Katz appeared to him in a dream to announce that, like himself, he was destined to die in Constantinople, never reaching Eretz Israel. This was the reason the Baal Shem Tov returned to his city of Medzhybizh). Two elaborate woodcut title pages, the first followed by a calligram of a star printed on a wider, folding plate.

Ownership inscriptions on flyleaves. Ownership inscription on front flyleaf, partly deleted: "...belongs to R. Moshe Schuster Katz of Frankfurt am Main". His signature appears on p. 40a, making use of the Hebrew numeral Mem: "Moshe son of Lemle Schuster Katz" (d. 1814, see his epitaph in Horowitz, Avnei Zikaron - HaKetav VeHamichtav, p. 568). Another (deleted) ownership inscription on first title page. Inscription in Italian script in the center of the title page: "My acquisition, Yitzchak Refael son of Elisha Michael Finzi, Padua 1792" (R. Yitzchak Refael Finzi, Rabbi of Padua, student of R. Yitzchak Lampronti author of Pachad Yitzchak. A member of Napoleon's Grand Sanhedrin. "Taught some hundred students" [Fuenn, Knesset Yisrael, p. 654]. R. Mordechai Ghironi's teacher). Glosses in Italian script on p. 40a and p. 114b.

79; [1], 140 leaves. 33 cm. Thick, high-quality light-colored paper. Good condition. A few stains. Worming to lower margin in multiple pages, generally not affecting text, affecting title page of Part II. Tears to title page of Part I, restored, slightly affecting woodcut. Repaired tears to folding calligram page, affecting text (with loss of a few words). New leather binding.

Opening price: \$800

204b

205. Maaseh Rokeach - Amsterdam, 1740 - First Edition - Segulah for Happiness

Maaseh Rokeach, Kabbalistic allusions relating to the number of chapters in Mishnayot, by R. Elazar Rokeach. Amsterdam, [1740]. First edition.

The author, R. Elazar Rokeach, a holy Torah scholar and Kabbalist, served as Rabbi of Brody and Amsterdam. He published his book Maaseh Rokeach in 1740, on his way to Eretz Israel, a short while before his passing. The book presents lofty Kabbalistic allusions and secrets relating to the number of chapters comprising the Six Orders of Mishnah, the number of chapters in each order, and the number of chapters in each tractate. As the author writes in his preface: "For not by coincidence nor happenstance was it so, rather all was written with Heavenly-guided understanding, and arranged deliberately for allegoric and esoteric allusions". The author also writes that "the first and last letters of the chapters were purposefully selected for their numeric values, following allegoric and esoteric allusions". The book was published in several editions, with enthusiastic approbations by leading Torah scholars, acclaiming the holiness of the book and its author. R. Moshe Berin Blum Rabbi of Vyshnivets writes in his approbation (to the second edition, printed in Mohyliv-Podilskyi, 1817): "...He was endowed with Heavenly inspiration, as is universally acknowledged that this Torah scholar availed himself of Divine Inspiration akin to the early Sages...". The current Rebbe of Belz wrote in his approbation to the 1993 edition: "It is well known that this holy book was particularly cherished by our holy rabbis [Rebbs of the Belz dynasty, descendants of the author], and in 1955, my uncle the Rebbe [Rebbe Aharon Rokeach] gave his blessings for publishing this book, quoting his father the Maharid, who asserted that studying

205

this holy book is a segulah for happiness".

On the title page: Signature of R. "Mordechai Friedman of Mezeritch", signature of R. "David Yudel Kaufman" and stamps. Copyings on the last page, handwritten by R. David Yudel Kaufman, regarding the medal issued in Amsterdam in 1735 depicting the author R. Elazar Rokeach.

[2], 2-121; 6 leaves. 23.5 cm. Especially wide margins. Good condition. Dampstains. Dark stains and a wormhole to title page. New fabric binding.

Opening price: \$300

205. ספר מעשה רוקח - אמשטרדם, ת"ק - מהדורה ראשונה - ספר סגולה לשמחה

ספר מעשה רוקח, רמזים על מספר פרקי המשניות על פי הקבלה, מאת רבי אלעזר רוקח. אמשטרדם, [ת"ק 1740]. מהדורה ראשונה. המחבר הוא הגאון הקדוש המקובל האלוקי רבי אלעזר רוקח אב"ד בראד ואמשטרדם. את ספרו מעשה רוקח הדפיס בדרכו לארץ ישראל, בערוב ימיו בשנת ת"ק. בספר כותב רמזים וסודות נשגבים ע"פ הקבלה על מספר הפרקים הנמצאים בששת סדרי המשנה, על מספר הפרקים שבכל סדר בפני עצמו, ועל מספר הפרקים שבכל מסכת בפני עצמה. לדברי המחבר בהקדמתו: "שלא במקרה והודמן נעשה כך, אלא הכל בכתב מה' עליו השכיל, וסידר הכל ע"פ רמז וסוד במכוון". כמו כן כתב המחבר על "חשבון האותיות של ראשי הפרקים וסופי האותיות של הפרקים, הכל בא בכונה ע"פ רמז וסוד". הספר נדפס במספר מהדורות, עם הסכמות נלהבות מגדולי ישראל שמתבטאים על גודל קדושת הספר ומחברו. רבי משה בערין בלום אב"ד ווישנאוויץ כותב בהסכמתו (למהדורה השנייה שנדפסה במאהלוב בשנת תקע"ז): "...כאשר הופיע עליו רוח אלקי ממרום, כידוע ומפורסם בכל העולם שהגאון הלו השתמש ברוח קדשו כאחד מהראשונים...". האדמו"ר מבעלזא שליט"א כותב בהסכמתו למהדורת תשנ"ג: "ידוע לכל שהספה"ק [שהספר הקדוש] הנ"ל היה חביב מאד אצל רבוה"ק נבג"מ [רבותינו הקדושים שנמתם בגני מרומים - אדמו"רי בעלזא שהיו מצאצאי המחבר], ובשנת תשט"ו נתן כ"ק דודי מרן אדמו"ר זצ"ל [האדמו"ר רבי אהרן רוקח] ברכתו להדפסת הספה"ק הלו, ואמר בשם אביו כ"ק א"ז אדמו"ר מהרי"ד זצ"ל, שהלימוד בספה"ק הזה מסוגל לשמחה".

בדף השער: חתימת רבי "מרדכי פרידמאן ממעזריטש", חתימת רבי "דוד יודל קופמאן" וחתימות נוספות. בעמוד האחורי העתקות בכתב-ידו של ר' דוד יודל קופמן, אודות המדליה שהונפקה באמשטרדם בשנת 1735 עם דמותו של המחבר רבי אלעזר רוקח. [2], ב-קכא; ו דף. 23.5 ס"מ. שוליים רחבים במיוחד. מצב טוב. כתמי רטיבות. בדף השער כתמים כהים ונקב עש. כריכת בד חדשה.

פתיחה: \$300

206. Pri Etz Chaim - With Additions of Rabbi Shabtai of Rashkov, Disciple of the Baal Shem Tov - Korets, 1785 - Signatures

Pri Etz Chaim, homily and kavanot of the Arizal on the weekday, Shabbat and festival prayers, by R. Chaim Vital, edited by R. Meir Poppers. Korets, [1785].

Pri Etz Chaim was first published in Korets in 1782, yet this edition, printed in 1785, is based on an independently edited manuscripts, and is in effect a different version, with textual variations compared to the 1782 edition.

This edition was edited by the kabbalist R. Meir Poppers, whilst in the 1782 edition, the first half was edited by the kabbalist R. Natan Shapira, and only the second half by R. Meir Poppers. Likewise, this edition contains over one hundred notes and additions which were not included in the 1782 edition, some opening with the word "Tzemach" (the glosses of the kabbalist R. Yaakov Tzemach), and others with the word "MehaChaverim" (= from the friends - novellae originating from other disciples of the Arizal, not from R. Chaim Vital).

[One of the famous additions which first appeared in this edition is the establishment of Lag BaOmer as the date of the passing of R. Shimon bar Yochai (p. 108a). This passage was included in all further editions, until this day].

On verso of the title page, the printers state that this edition is based on "a very accurate Pri Etz Chaim book, copied from the manuscript of the late, pious kabbalist R. Shabtai Rashkover (disciple of the Baal Shem Tov), whose writings are all reputed to be perfect".

Signatures: "**Elimelech Perlman**" (R. Elimelech Perlman, one of the leaders of the Jerusalem Chassidic community and its institutions. He immigrated to Jerusalem after 1850 and founded many neighborhoods in the city, the most famous being the Batei Perlman neighborhood. He was the son of R. Yisrael Isser Perlman Rabbi of Rozwadow and son-in-law of R. Baruch Binyamin Ze'ev

206

Weinstock). Stamps: "**Natan Yehuda Leib Minzberg in Jerusalem**".

[1], 132 leaves. 32 cm. Good-fair condition. Stains and wear. Dampstains. Tears to title page, affecting border and text on verso, repaired with paper. Marginal paper repairs to first leaves. Old binding, with damage.

Opening price: \$300

206. ספר פרי עץ חיים - עם הוספות רבי שבתאי מראשקוב, תלמיד הבעש"ט - קוריץ, תקמ"ה - חתימות

ספר פרי עץ חיים, דרושים וכוונות האר"י, לתפילות החול, שבת ומועדים, מאת רבי חיים ויטאל, בעריכת רבי מאיר פופרש. קוריץ, [תקמ"ה 1785].

הספר 'פרי עץ חיים' נדפס לראשונה בקוריץ תקמ"ב, אך המהדורה שלפנינו, שנדפסה בשנת תקמ"ה, מקורה בכתיב-יד בעריכה אחרת, והיא למעשה מהדורה שונה בנוסחתה מן המהדורה שנדפסה בשנת תקמ"ב.

המהדורה שלפנינו היא מעריכת המקובל רבי מאיר פופרש, בעוד שהמהדורה משנת תקמ"ב היא בחצייה הראשון מעריכת המקובל רבי נתן שפירא, ורק חציה השני מעריכת רבי מאיר פופרש. כמו כן, במהדורה שלפנינו נוספו מעל מאה הגהות והוספות שלא הופיעו במהדורת תקמ"ב, חלקן מתחילות במילה "צמח" (כלומר, הגהות של המקובל רבי יעקב צמח), וחלקן מתחילות "מהחברים" (כלומר, חידושים שמקורם מתלמידי האר"י האחרים, ולא מרבי חיים ויטאל).

[אחת ההוספות המפורסמות שהתחדשו לראשונה במהדורה זו היא קביעת ל"ג בעומר כיום פטירתו של התנא רשב"י: "והטעם"] **שמת** רשב"י ביום ל"ג בעומר, כי הוא מתלמידי ר"ע שמתו בספי' [רת] העומר" (דף קח/ו), בעוד שבמהדורת תקמ"ב נדפס: "רשב"י... **שמו** בל"ג בעומר" (דף קא/ו). מכאן ואילך נוספה ונדפסה פסקה זו בכל מהדורות ה"פרי עץ חיים" שנדפסו אחריה, עד לימינו].

בעמוד שאחרי השער מודיעים המדפיסים כי המהדורה שלפנינו נדפסה על פי "ספר פרי עץ חיים מוגה מאד, המועתק מכתובת יד של הרב המנוח החסיד המקובל מו"ה שבתאי ראשקובר ז"ל, אשר כל כתביו בחזקת מתוקן כנודע".

חתימות: "**אלימלך פערלמאן**" [רבי אלימלך פרלמן, ממנהיגי העדה החסידית בירושלים ומוסדותיה. עלה לירושלים אחרי שנת תר"י. ממקימי שכונות רבות בעיר, שהמפורסמת שבהם היא שכונת "בתי פרלמן". בנו של הגאון רבי ישראל איסר פרלמן אב"ד רוז'נודוב (גליציה), וחתן הגאון החסיד רבי ברוך בנימין זאב ווינשטוק]. חותמות: "**נתן יהודה ליב מינצבערג בעה"ק ירושלים תו"ב**".

[1], קלב דף. 32 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים ובלאי. כתמי רטיבות. קרעים בדף השער, עם פגיעה במסגרת השער ובטקסט בצדו השני, משוקמים בהדבקת נייר. הדבקות נייר בשולי הדפים הראשונים. כריכה ישנה, עם פגמים.

פתיחה: \$300

207. ספר פרי עץ חיים - דוברובנא, תקס"ג

ספר פרי עץ חיים, תורת האר"י מרבינו חיים ויטאל. דוברובנא, [תקס"ג 1803].

חתימת בעלים בראש עמוד השער: "נאום שאול במהור"ר נח ז"ל פאפיערנא" [הגביר רבי שאול פאפירנא מפאריטש]. רישום בעלות נוסף: "שמע מלכינו עתירתינו וברך נחלת פאפיערנא" [ראשי התיבות של המילים עם שם המשפחה יוצרות את הצירוף: שמעון פאפיערנא].

קנ, [1] דף (ספירת דפים משובשת). נייר תכלכל. 33.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים. סימני עש במספר דפים. כתמים כהים בדף האחרון ובמספר מקומות נוספים. רישומים, רישומי צנוורה. כריכה ישנה.

פתיחה: \$300

207. Pri Etz Chaim - Dubrovno, 1803

Pri Etz Chaim, teachings of the Arizal by R. Chaim Vital. Dubrovno, [1803].

Owner's signature at the top of the title page: "So says Shaul son of R. Noach Papierna" (the wealthy R. Shaul Papierna of Paritch). Another ownership inscription forming the acronym: "Shimon Papierna". 150, [1] leaves (misfoliation). Bluish paper. 33.5 cm. Good condition. Stains. Worming to several leaves. Dark stains to final leaf and in several other places. Inscriptions, censorshop inscriptions. Old binding.

Opening price: \$300

207

208

208. שער גן עדן - קוריץ, תקס"ג - מהדורה ראשונה

ספר שער גן עדן, יסודות תורת הקבלה, מאת רבי יעקב קאפל ליפשיץ ממזריטש. קוריץ, [תקס"ג 1803]. מהדורה ראשונה. עם הסכמת רבי לוי יצחק מברדיטשוב.

ספרי המקובל רבי יעקב קאפל ממעזריטש, "שער גן עדן" וסידור "קול יעקב", הם ליקוט, עיבוד ועריכה מחדש של כתבי הרמ"ק, רבי חיים ויטאל ורבי ישראל סרוג, בתוספת חידושי שלו.

בהסכמתם של חכמי מעזריטש ישנה עדות על גודל הערכת הבעש"ט לכתביו של המקובל רבי יעקב (בעוד שהיו בכתב-יד, טרם הדפסתם): "וכבר נודע ביהודא ובישראל גדול שמו הוא הבעש"ט זללה"ה, כי כולם יודעים שהכתבים של המחבר הנ"ל היה למראה עיניו של הבעש"ט, ועצר כח לדבק בזרועותיו הכתבים של המחבר הנ"ל, כי היה עבד נאמן ומקובל גדול וחכם בחכמה זאת". עדות זו חוזרת ביתר פרטים בדף השער: "כפי אשר נשמע מפיו דובר צדק ואמת, שבהיות כבוד הרב הקדוש המאיר לארץ ולדרים בדברי רזה"ק הבעש"ט ז"ל בק"ה הנ"ל הובא לפניו... מהחיבור הלו, הן מספר שער גן עדן... הן מסידור התפילה אשר חיבר, וקרא בהם פה הקדוש הנ"ל שתיים ושלוש דלתות, וחיבקם ונישקם, ולקח דברי קדש הנ"ל וישם מראשותיו, שמאלו תחת לראשו וימינו תחבקנו, ונענע בראשו אשרי העם שלו ככה". הגה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב כותב בהסכמתו על המחבר: "שהיה מקובל נאמן ושכל דבריו נאמרו ברוח הקדש". רבים מגדולי החסידות מביאים בספריהם מספר "שער גן עדן", ובונים את דבריהם על יסודותיו.

[2], פד דף. 33.5 ס"מ. נייר כחלחל. מצב בינוני. כתמים. בלאי, פגמים ופגעי עש במספר דפים. קרעים גסים בשולי הדפים האחרונים, עם הדבקות פלסטיק שקוף. כריכה ישנה, עם פגמים. סטפנסקי חסידות, מס' 588.

פתיחה: \$300

before the Baal Shem Tov, together with Siddur Kol Yaakov, he read a few sections from them, hugged and kissed them, and expressed great reverence for them. R. Levi Yitzhak of Berditchev praises the author in his approbation: "He was a reliable kabbalist, who's words all emanate from Divine Inspiration".

Many of the leading Chassidic masters quote the book Shaar Gan Eden in their writings, and base their teachings on its principles.

[2], 84 leaves. 33.5 cm. Bluish paper. Fair condition. Stains. Wear, damage and worming to several leaves. Large marginal tears to final leaves, repaired with clear plastic. Old binding, with damage.

Stefansky Chassidut, no. 588.

Opening price: \$300

209. ספר לקוטי יוסף - עם אגרת רבי שמשון מאוסטרופולי - לבוב, תק"פ בקירוב - אחת המהדורות הראשונות של אגרת ה"סגולה" שנוהגים לאמרה בערב הפסח

שלשה ספרים כרוכים יחד, ספרי מוסר וקבלה שנדפסו בדפוסי זולקווא ולבוב בשנות התק"מ-תק"פ בקירוב:

1. ספר שערי הקדושה, הדרכה להשגת רוח הקודש, מאת רבי חיים ויטאל, עם ליקוטים מרבי שמשון מאוסטרופולי. זולקווא, תק"מ [1780]. מהדורה ראשונה של הליקוטים הנ"ל מרבי שמשון מאוסטרופולי.

2. ספר לקוטי יוסף, קיצור ספר חרדים של רבי אלעזר אזקרי, מאת רבי יוסף מזבארוב. [לבוב, תק"נ-תק"פ בקירוב 1790-1820?]. מהדורה יחידה, שנדפסה לאחר פטירת המחבר "הרבני המופלא, תם וישר וירא ה', החסיד מוהר"ר יוסף זצ"ל" - כפי שכותב המו"ל בשער הספר: "ואחרי לכתו לעולם העליון מסרו לידי להביא לבית הדפוס לזכות הרבים..."

בסוף הספר נדפסה האגרת המפורסמת של המקובל רבי שמשון מאוסטרופולי, לביאור סוד הגאולה וסוד עשרת המכות. לפני המכתב נדפסה הכותרת: "זה הכתב נמצא בקונטרס של המקובל האלהי מהו שמשון מאוסטרפלי זצ"ל". תוכן האגרת הוא פירוש למאמר סתום מדברי האר"י העוסק בשמות המלאכים המופקדים על הכאת המצרים בעשרת המכות, והם האחראים גם על גאולת ישראל בעתיד.

בקולופון סיום האגרת נדפס: "וגם זאת הודיע אותי דנא

שהמעין בסוד נפלא נורא הזה על מכוננו אפילו פעם אחת בשנה, וביותר בכל ע"פ [=עבר פסח], מובטח שהוא מוצל כל אותו השנה מכל מכשול ומיתה משונה ושום אונס, ואל ימשלו בו שונאים, וכל אויביו יפלו תחתיו, ובכל אשר יפנה יצליח אמן סלה".

3. ספר אבקת רוכל, בענייני שכר ועונש ועולם הבא, מאת רבינו מכיר [מרבותיו של רש"י]. לבוב, [לאחר תקנ"ב 1792].

שערי הקדושה: מב דף. לקוטי יוסף: [16] דף. אבקת רוכל: [29] דף. חסר הדף האחרון של ספר "אבקת רוכל" 14 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים ובלאי. קרעים במספר דפים. ללא כריכה.

שנת הדפסתו של הספר "לקוטי יוסף" אינה ברורה. פרידברג כותב ב"בית עקד ספרים" (כרך ב, עמ' 512, אות ל', מס' 594) כי נדפס בשנת תק"נ, לעומת זאת הרב מ' וונדר כותב באנציקלופדיה לחכמי גליציה (ג, עמ' 235) כי הספר נדפס בשנת תק"פ בערך.

אגרת הקודש של רבי שמשון מאוסטרופולי עברה במסורה שנים רבות בהעתקות של כתבי-יד, ורק בשנות הת"ק התחילו להדפיסה בספרים שונים, ומאז ועד היום היא מופיעה במהדורות רבות של הגדה של פסח ומחזורים לפסח. לפנינו אחת המהדורות המקדמות של האגרת.

פתיחה: \$400

209b

209a

208. Shaar Gan Eden - Korets, 1803 - First Edition

Shaar Gan Eden, foundations of Kabbalah, by R. Yaakov Koppel Lifshitz of Mezeritch. Korets, [1803]. First edition. With an approbation by R. Levi Yitzchak of Berditchev.

The books of R. Yaakov Koppel of Mezeritch - Shaar Gan Eden and the Kol Yaakov siddur, are adapted and edited compilations of the writings of the Remak, R. Chaim Vital and R. Yisrael Sarug, with the addition of his own novellae.

The Mezeritch Torah scholars write in their approbation of the veneration the Baal Shem Tov displayed for the writings of R. Yaakov Koppel (while they were still in manuscript, prior to printing). This testimony is repeated in further detail on the title page, which describes how when this book was brought

Reading this holy letter on Erev Pesach is reputed as an exceptional segulah for protection, as stated explicitly at the end of the letter. Chassidim and pious men customarily recite this letter on Erev Pesach. It is recorded in the customs of the Beit El yeshiva for kabbalists, printed at the beginning of the book Divrei Shalom (Jerusalem, 1883, section 50), that "on Erev Pesach, each person arranges the Seder plate in his home before Mincha, and then comes to the synagogue where everyone individually studies the letter of R. Shimshon of Ostropoli". The following is related about R. Chaim Palachi: "On Erev Pesach, he would call his grandsons to read with them the letter of R. Shimshon of Ostropoli" (Tzavaa MeChaim, II, section 28). Rebbe Yochanan Sofer of Erloi would describe the special powers of this letter, attributing his miraculous survival of the Holocaust to its recital. The following wondrous account is quoted in his name in a footnote to the Chatam Sofer Haggadah (Jerusalem, 1992, p. 25): His grandfather, R. Shimon Sofer - author of Hitorerut Teshuva, was particular to recite this letter every Erev Pesach after noon. On Erev Pesach 1944, however, he was so preoccupied due to the German invasion of Hungary, that he forgot to read the letter. That year, R. Shimon Sofer was murdered on 21st Sivan 1944. R. Yochanan relates that he himself also forgot to read the letter on Erev Pesach that year, yet remembered on Rosh Hashanah 1944 and read the letter then. In that merit, he was saved from the Nazis and was granted longevity.

209c

209. Likutei Yosef - With the Letter of Rabbi Shimshon of Ostropoli - Lviv, ca. 1820 - One of the First Editions of the "Segulah" Letter, Customarily Recited on Erev Pesach

Three books bound together, ethics and kabbalah books printed in Zhovkva and Lviv, ca. 1780-1820:

1. Shaarei HaKedusha, guidance in attaining Divine Inspiration, by R. Chaim Vital, with selections by R. Shimshon of Ostropoli (Ostropol). Zhovkva, 1780. First edition of these selections by R. Shimshon of Ostropoli.

2. Likutei Yosef, abridgement of R. Elazar Azkari's Sefer Charedim, by R. Yosef of Zborov. [Lviv, ca. 1790-1820?]. Only edition, published after the passing of the author "the outstanding rabbi, the G-d fearing and pious R. Yosef" - as the publisher states on the title page.

The famous letter from the kabbalist R. Shimshon of Ostropoli is printed at the end of the book. The letter explains the kabbalistic topics of Redemption and the Ten Plagues. The letter is printed under the following heading: "This letter was found in

the booklet of the G-dly kabbalist R. Shimshon of Ostropoli". The letter contains a commentary to an impenetrable essay by the Arizal discussing the names of the angels assigned to smite the Egyptians during the Ten Plagues, and who are responsible for the Future Redemption of the Jewish people.

The colophon at the end of the letter states: "And he also informed me of this secret, that whoever studies this wonderful and awesome topic properly, even once a year, especially on Erev Pesach, is guaranteed that entire year to be spared from any obstacle, unusual death or constraint, and his enemies will not dominate him, and all his opponents will fall before him, and he will succeed in all his endeavors".

3. Avkat Rochel, on reward, retribution and the World to Come, by Rabbenu Machir (a teacher of Rashi). Lviv, [after 1792].

Shaarei HaKedusha: 42 leaves. Likutei Yosef: [16] leaves. Avkat Rochel: [29] leaves. Lacking final leaf of Avkat Rochel. 14 cm. Good-fair condition. Stains and wear. Tears to several leaves. Without binding.

The year of printing of Likutei Yosef is uncertain. In Beit Eked Sefarim (vol. II, p. 512, Lamed, no. 594), Friedberg writes that it was printed in 1790, while R. M. Wunder in Encyclopedia LeChachmei Galicia (III, p. 235) maintains that it was printed ca. 1820.

The letter of R. Shimshon of Ostropoli was transmitted for many years through manuscript copyings, and only in the second half of the 18th century, it appeared in print in various books. From then on, it has been printed in many editions of Passover Haggadot and machzorim for Pesach. This is one of the early editions of the letter.

Opening price: \$400

יחיאל ממוגלניצא. ה"סבא קדישא" רבי ישראל מרוזין, שהיה מחותנו של רבי צבי הירש, אמר ל"שרף" ממוגלניצא: "שיסע אליו, על מנת שיסתכל היטב בתואר פניו הק', וידע בנפשו כי ראה פני השכינה" (בארית המים). בניו של האדמו"ר מרוזין הגדירוהו כ"צדיק יסוד עולם". האדמו"ר רבי מאיר מפרימשלן כינהו "אברהם אבינו של דורנו". תלמידו האדמו"ר רבי יחזקאל משיניווא העיד ששמע ממנו "שאינו אומר תורה רק מה שנותנים לו מן השמים לתוך פיו". מסופר שבשעת פטירתו נראה עמוד אש על ביתו שהאיר על כל הכפרים בסביבה, עד שלתושבי הכפרים היה נראה מרוחק שרימנוב עולה בלהבות, וכך ניצב עמוד האש עד לאחר קבורתו (בסמוך לקבר רבו רבי מנחם מנדל).

רבי צבי הירש דובצקר היה משמשו הנאמן של רבי צבי הירש מרימנוב ומקורבו הגדול, כמו כן היה מקורב אל הסבא קדישא מרוזין. האדמו"ר רבי ישראל מרוזין מזכירו במכתב שכתב לאחר פטירת הרבי מרימנוב: "הרבני המופל' הוותיק כ"ש מו"ה צבי הירש אשר היה משמש וגדול שמושו" (נר ישראל, ד', עמ' קה-קו). הספר הגיע לאחר מכן לאוצר הספרים של האדמו"ר רבי נחום דובער פרידמן מסדיגורא, וחזותותיו מתנוססות על עמוד השער: "נחום דובער פרידמן" - "מנחת שי". בבטנת הכריכה הקדמית תו ספר של "אוצר הספרים של מו"ה נחום דוב פרידמן בסאדאגורא" [רבי נחום דובער פרידמן מסדיגורא (תר"ג/תר"ד-תרמ"ג). נכד האדמו"ר רבי ישראל מרוזין. בן האדמו"ר רבי שלום יוסף וחתן דודו האדמו"ר רבי אברהם יעקב מסדיגורא. רבי נחום דובער נדע כסאפן חשוב של כתבי יד וספרים עתיקים (ראה: דוד אסף, דרך המלכות, עמ' 454, הע' 34). רבי יהודה ליבוש לנדא אב"ד סדיגורא, כותב עליו ועל ספרייתו החשובה בהקדמתו לספרו הנודע "יד יהודה" על יורה דעה: "ובבואי הנה עיר סאדאגורא את שאהבה נפשי מצאתי בבית שארי הרה"צ בן של קדושים מו"ה נחום דב נ"י אשר לו קובץ ספרים יקרי ערך ממחברים הקדמונים אשר אין כמוהו ליקר ולתפארת". בספרייתו היו כמה סוגי חותמות. ספרים שקיבל מבית אביו נחתמו בחותמת "נחלת אבותי", ספרים שקנו בכסף נחתמו בחותמת "קנין כספי", וספרים שקיבל במתנה נחתמו בחותמת "מנחת שי" (כמו הספר שלפנינו).

[2], כד, כד-כט; ט; ט דף. 31.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים, כתמי רטיבות ובלאי. קרעים קלים בשולי דף השער ובמספר דפים, ללא פגיעה בטקסט. רישומים בדיו בשולי מספר דפים. חותמות. כריכה ישנה מנותקת.

מצורף אישור מומחה על זיהוי חתימת יד קדשו של האדמו"ר רבי צבי הירש מרימנוב.

ראה: סטפנסקי ספרי יסוד, מס' 45.

פתיחה: \$30,000

210

בתפילותיו הנלהבות שהיו בהתפשטות הגשמיות, בכלות הנפש ובקול אדיר וחזק שנשמע עד למרחוק. סיפורים רבים מסופרים על גודל דבקותו הגדולה בשעת התפילה, על כי באותה שעה היה חסר תחושה של קור או חום, ולא ידע מה נעשה עמו והיכן הוא נמצא. היה מפורסם כבעל צדקה גדול, עד שלעתים נותר בעל-חוב מהלוואות שלוה לצורכי צדקה. כמו כן, התפרסם בכח ברכותיו שפעל על ידן ישועות. רבי צבי הירש היה כהן והאמין בכח ברכותיו, ופעם אמר על עצמו בעיניים זולגות דמעות: "אני מוטרד כל היום לברך את ישראל באהבה" (מבשר טוב, קמלהאר). רבים מגדולי החסידות נסעו להסתופף בצילו, לחזות בעבודתו ולשמע את תורתו, ודבקו בו בלב ונפש. בהם היו האדמו"רים בעל ה"דברי חיים" מצאנז ובנו רבי יחזקאל משיניווא, רבי אליעזר מדזיקוב, רבי אשר ישעיה מרופשיץ ו"השרף" רבי חיים מאיר

210. ספר אבות דרבי נתן - דיהרנפורט, תקמ"ח - העותק של האדמו"ר רבי צבי הירש הכהן "משרת" מרימנוב, עם חתימת יד קדשו

מסכת "אבות דרבי נתן", עם פירוש "בנין יהושע", מאת רבי יהושע פלק מליסא. דיהרנפורט, [תקמ"ח 1788]. מהדורה יחידה. העותק של האדמו"ר רבי צבי הירש הכהן "משרת" מרימנוב, ושל האדמו"ר רבי נחום דובער פרידמן מסדיגורא. בשולי עמוד השער רישום עדות על כך: "זה הבנין יהושע שייך להרבני החסיד המפורסים מ' צבי הירש מראמנאב". סמוך לדגל המדפיס חתימה בכתב-יד: "צבי הירש", אשר זוהתה בוודאות כחתימת יד קדשו של האדמו"ר רבי צבי הירש מרימנוב [ראה אישור מומחה מצורף, וראה חתימותיו הידועות להשוואה]. בראש דף השער ובתחתיתו חתימות "צבי הירש דובעצקרי" [דובצקר], משמשו הנאמן של האדמו"ר רבי צבי הירש מרימנוב.

האדמו"ר רבי צבי הירש הכהן "משרת" מרימנוב (תקל"ח-תר"ז), מגדולי צדיקי החסידות, איש קדוש ובעל מופת, תלמידו המובהק וממלא מקומו של האדמו"ר רבי מנחם מנדל מרימנוב. רבי מאיר מפרימשלן כינהו "אברהם אבינו של דורנו", ורבי ישראל מרוזין אמר שמי שראה אותו "ידע בנפשו כי ראה פני השכינה".

רבי צבי הירש התייתם מהוריו בילדותו, ולאחר מספר שנים בהן הועסק כשוליה של חייטים, פגש את הרה"ק רבי אברהם משה מפשוורעסק, ומשדבק בו זנח את ענייני העולם הזה, והשתקע כולו בתורה ועבודת ה'. לאחר מכן נסע לפריסטיק, לבית מדרשו של הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימנוב, מגדולי החסידות המפורסמים ביותר. שם התדבק ברבו הקדוש בכל להט נפשו, וידו לא משה מתוך ידו. מסופר על תחילת התקרבותו לרבי מנחם מנדל מרימנוב, שלילה אחד הציע את מיטתו לרבי מנחם מנדל, ובבוקר, כשקם רבו, שאל מי הציע את מיטתו והכריז: "מי שהציע המיטה בלילה יציע גם להבא". מאז הפך רבי צבי הירש למשרתו ועוזרו האישי בכל ענייניו, ומכאן שמו וכינויו שדבק בו כל ימיו "רבי צבי הירש - משרת". האדמו"ר ה"דברי שמואל" מסלונים אמר עליו: "מתוך שימושו של הצדיק עלה ונתעלה כשרפי מעלה" (בית דלי, מהדור' תשס"ט, עמ' י'). לפני פטירתו צוה רבי מנחם מנדל מרימנוב לתלמידיו שלאחר פטירתו יקבלו מפי תלמידו משרתו רבי צבי הירש, ולא מבנו רבי נתן ליב (שגם הוא היה צדיק מפורסם). לאחר פטירת רבו בשנת תקע"ה נסע רבי צבי הירש להסתופף בצל האדמו"ר הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ, ורק לאחר פטירתו של רבי נפתלי בשנת תקפ"ז החל להנהיג את עדתו ברמה.

רבי צבי הירש נודע כעובד ה' מופלא בכל מהותו, כבעל מדרגות נשגבות, כבעל רוח הקודש ופועל ישועות. היה מפורסם בעיקר

210. Avot DeRabbi Natan - Dyhernfurth, 1788 - Copy of Rebbe Tzvi Hirsh HaKohen "Mesharet" of Rimanov, with His Signature

Tractate Avot DeRabbi Natan, with the Binyan Yehoshua commentary, by R. Yehoshua Falk of Lissa. Dyhernfurth, [1788]. Only edition.

Copy of Rebbe Tzvi Hirsh HaKohen "Mesharet" of Rimanov and Rebbe Nachum Dov Ber Friedman of Sadigura. In the margin of the title page, inscription attesting that "This Binyan Yehoshua belongs to the renowned rabbi and Chassid, R. Tzvi Hirsh of Rimanov". Close to the printer's device, a handwritten signature: "Tzvi Hirsh", which was identified with certainty as the signature of Rebbe Tzvi Hirsh of Rimanov (see enclosed expert's report, and see established signatures of R. Tzvi Hirsh for comparison).

At the top and bottom of the title page, signatures: "Tzvi Hirsh Dubetzker", faithful attendant of Rebbe Tzvi Hirsh of Rimanov.

Rebbe Tzvi Hirsh HaKohen "Mesharet" of Rimanov (1778-1846), a leading Chassidic Tzaddik, holy man and wonder worker, close disciple and successor of Rebbe Menachem Mendel of Rimanov. R. Meir of Premishlan dubbed him "the Avraham Avinu of the generation", and R. Yisrael of Ruzhin attested that whoever saw him "knew that he had seen the Divine Presence".

R. Tzvi Hirsh was orphaned in his childhood, and after working for several years as an apprentice to a tailor, he met R. Avraham Moshe of Pshevorsk, became attached to him, and abandoned all worldly matters, to engage himself completely in Torah study and worship of G-d. He later travelled to Fristik, to the study hall of R. Menachem Mendel of Rimanov, one of the most prominent Chassidic leaders. There, he cleaved to his teacher passionately, and never left him. Reputedly, when R. Tzvi Hirsh first came to study under R. Menachem Mendel, he once made his bed for him. The next morning, when R. Menachem Mendel rose, he asked who had made his bed, and declared: "Whoever made my bed last night should continue doing so in the future". Since that day, R. Tzvi Hirsh became the personal attendant of R. Menachem Mendel in all matters, earning him the appellation of "Mesharet" (=servant). The Divrei Shmuel Rebbe of Slonim stated: "From attending to the Tzaddik, he elevated himself to the level of

Heavenly angels" (Beit Deli, 2009 edition, p. 10). Prior to his passing, R. Menachem Mendel instructed his disciples to follow R. Tzvi Hirsh after his demise, rather than his son R. Natan Leib (who was also a prominent tzaddik). After his teacher's passing in 1815, R. Tzvi Hirsh frequented the court of Rebbe Naftali of Ropshitz, and only after the latter's passing in 1827, did he begin leading his own court.

R. Tzvi Hirsh is renowned as an exceptionally devoted worshipper of G-d, for the sublime levels he reached, the Divine Inspiration he benefitted from and the wonders he performed. He was primarily famous for his passionate prayers, which were completely divested of physicality, with a powerful, mighty voice which resounded to a distance. Many stories are retold of his exceptional concentration while praying, to the extent of losing all physical sensations, feeling neither heat nor cold, not knowing what he was doing and where he was. He was also renowned for his charitability, sometimes to the point of incurring debts for charity purposes. Likewise, he was reputed for the power of his blessings, with which he brought about salvations. R. Tzvi Hirsh was a Kohen, and he believed in the power of his blessings, as he once attested in tears: "I am occupied all day with blessing the Jewish people with love" (Mevaser Tov, Kamelhar).

Many great Chassidic leaders would frequent his court, to observe his worship of G-d, hear his Torah teachings, and cleave to him ardently. These include the Divrei Chaim Rebbe of Sanz and his son Rebbe Yechezkel of Shinova, Rebbe Eliezer of Dzikov, R. Asher Yeshaya of Ropshitz and the "Saraf" Rebbe Chaim Meir Yechiel of Mogelnitza. Rebbe Yisrael of Ruzhin, who was the mechutan of R. Tzvi Hirsh, once told the "Saraf" of Mogelnitza that he should "travel to him, to gaze intently at his countenance, and know that he has seen the Divine Presence" (Be'erot HaMayim). The sons of Rebbe Yisrael of Ruzhin described him as a "Tzaddik, foundation of the world". Rebbe Meir of Premishlan dubbed him "the Avraham Avinu of our generation". His disciple Rebbe Yechezkel of Shinova attested that R. Tzvi Hirsh once declared "that he only says Torah that is placed in his mouth from Heaven". Reputedly, at the time of his passing, a pillar of fire rose over his home, and lit up all the neighboring

villages, to the point that it appeared to the locals that Rimanov was going up in flames. This pillar of fire remained until after his burial (close to the gravesite of his teacher R. Menachem Mendel).

R. Tzvi Hirsh Dubetzker was the faithful attendant of R. Tzvi Hirsh of Rimanov, and very attached to him. He was also close to Rebbe Yisrael of Ruzhin, who mentions him in a letter he wrote after the passing of Rebbe Tzvi Hirsh of Rimanov (see Ner Yisrael, IV, pp. 105-106).

This book later became part of the library of Rebbe Nachum Dov Ber Friedman of Sadigura, and his stamps appear on the title page: "Nachum Dov Ber Friedman" - "Minchat Shai". The front endpaper bears a bookplate of the "Library of R. Nachum Dov Ber Friedman of Sadigura". Rebbe Nachum Dov Ber Friedman of Sadigura, (1843/1844-1883), grandson of Rebbe Yisrael of Ruzhin. He was the son of Rebbe Shalom Yosef and son-in-law of his uncle Rebbe Avraham Yaakov of Sadigura. R. Nachum Dov Ber was known as a prominent collector of manuscripts and valuable books (see: Dovid Asaf, Derech HaMalchut, p. 454, note 34). R. Yehuda Leibush Landau Rabbi of Sadigura, describes him and his notable library in his preface to his book Yad Yehuda on Yoreh De'ah: "And when I came to Sadigura, I found what I love in the home of my relative, of distinguished lineage, R. Nachum Dov, who owns a collection of valuable books from early authors, which is unrivaled in glory and splendor". R. Nachum Dov used several types of stamps in his library. Books inherited from his father were stamped "Nachalat Avotai" (family inheritance), books he purchased were stamped "Kinyan Kaspi" (my acquisition), while books he received as a gift were stamped "Minchat Shai" (gift - as this book).

[2], 24, 24-29; 9; 9 leaves. 31.5 cm. Good condition. Stains, dampstains and wear. Minor tears to margins of title page and several other leaves, not affecting text. Marginal inscriptions in ink to several leaves. Stamps. Old binding, detached.

Enclosed: expert's report authenticating the signature as that of Rebbe Tzvi Hirsh of Rimanov.

See: Stefansky Classics, no. 45.

Opening price: \$30,000

211

211. Pitchei Yah - Important Copy Owned by Chernobyl Rebbe - Lviv, 1799

Pitchei Yah, commentary on Pirkei Avot, with the text, by R. Mordechai Rabbi of Shchyrets. Lviv: Yehudit Rosanes, [1799].

Ownership inscription at top of title page in early Ashkenazic script: "**Rabbi Zusia B'Harav**". Reputedly, this inscription attests that this book belonged to Rebbe Aharon of Chernobyl and his son Rebbe Zusha of Chernobyl (upon Rebbe Aharon's death in 1871 the books were distributed amongst his descendants and the name of the future heir was written on each book: "Zusia B'Harav", "Menachem Nachum B'Harav", etc...). Another signature on title page: "Yechiel Michel son of Maha[ril]".

Rebbe Aharon Twersky of Chernobyl (1787-1871), eldest rebbe of his generation, son of R. Mordechai of Chernobyl and disciple of his grandfather R. Nachum of Chernobyl. After his death, he was succeeded by his son R. Yeshaya Meshulam Zusha (Zusia) Twersky (died 1881), maternal grandfather of Rebbe Aharon Rokeach of Belz (1880-1957).

108, [2] leaves. 22.5 cm. Fair condition. Stains and wear. Dampstains. Worming to title page and to other leaves. Small paper repairs to verso of title page. Large tears to last two leaves, affecting text, repaired with paper. Significant dampness damage, with mold, to last leaves. Stamps. New leather binding.

Opening price: \$400

211. ספר פתחי יה - עותק מיוחס לאדמו"רי טשרנוביל - לבוב, תקנ"ט

ספר פתחי יה, ביאור על פרקי אבות, עם הפנים, מאת רבי מרדכי אב"ד שטשערין (שצ"ז"ץ). לבוב, [תקנ"ט 1799]. דפוס יהודית רוחאנש.

בראש השער רישום בעלות בכת"י אשכנזי עתיק: "ר' זוסיא בהרב". כפי המסופר, רישום זה מעיד כי ספר זה הגיע מספריו הקדושים של האדמו"ר רבי אהרן מטשרנוביל ובנו האדמו"ר רבי זושא מטשרנוביל, שכן בפטירתו של רבי אהרן בשנת תרל"ב חולקו הספרים בין צאצאיו ונרשם על כל ספר לחלק מי הגיע: "זוסיא בהרב", "מנחם נחום בהרב" וכו'.

חתימה נוספת בדף השער: "יחיאל מיכל במהנר"ל ז"ל". הגה"ק רבי אהרן טברסקי מטשרנוביל (תקמ"ז-תרל"ב), זקן אדמו"רי דורו, בנו של רבי מרדכי מטשרנוביל ותלמיד סבו רבי נחום מטשרנוביל. לאחר פטירתו מילא את מקומו בטשרנוביל, בנו הקדוש רבי ישעיה משולם זושא (זוסיא) טברסקי (נפטר תרמ"א), אבי-אמו של האדמו"ר הקדוש רבי אהרן רוקח מבעלז (תר"מ-תשי"ז).

קף, [2] דף. 22.5 ס"מ. מצב בינוני. כתמים ובלאי. כתמי רטיבות. סימני עש בדף השער ובמקומות נוספים. שיקומים בהדבקות נייר קטנות מצידו השני של דף השער. קרעים גדולים משוקמים בהדבקות נייר בשני הדפים האחרונים, עם פגיעה בטקסט. פגעי רטיבות קשים עם עובש בדפים האחרונים. חותמות. כריכת עור חדשה.

פתיחה: \$400

212. ספר פרדס רימונים - קורין, תק"מ - העותק של האדמו"ר רבי ישראל שלום יוסף פרידמן ה"פאר ישראל" מבוהוש

[4], קפו דף. 31.5 ס"מ. מצב בינוני-טוב. כתמים ובלאי. סימני עש (בעיקר בדף השער). קרעים בדף השער, משוקמים בהדבקות נייר מעברו השני של הדף. רישומים וסימונים רבים בכתב-יד. חותמות. כריכת עור חדשה.

פתיחה: \$500

שלום יוסף מסדיגורה. שמו בישראל נקרא על שם זקניו רבי ישראל מרוזין [שנפטר בשנת תר"ץ] ובנו רבי שלום יוסף [שנפטר בשנת תר"א]. לאחר פטירת אביו בשנת תרנ"ו נתמנה על מקומו בבוהוש. חסידים רבים נהרו אל בית מדרשו, ואנשים רבים נסעו להתייעץ ולקבל את ברכותיו ועצותיו, בפרט בעניני רפואה. הקים את ישיבת "בית ישראל" בעירו בבוהוש, על ידי חתניו רבי מנחם מנדל פרידמן ורבי יצחק טברסקי. דברי תורתו נדפסו רק בדורנו, בספר "פאר ישראל" (ירושלים, תשל"ט-תשס"ט).

ספר פרדס רימונים, מאת רבי משה קורדבירו - הרמ"ק, עם איורים קבליים רבים. קורין, [תק"מ 1780]. מהדורה שניה. בדף השער חותמת רבי "ישראל שלום יוסף פרידמאן" (עם סמל האריה במרכזה, חותמת מלכותית של אדמו"רי בית סדיגורה-רוזין באותן השנים).

רבי ישראל שלום יוסף פרידמן - האדמו"ר השני מבוהוש (תרט"ז-תרפ"ג 1855-1923), מגדולי האדמו"רים ברומניה. בנו וממלא מקומו של האדמו"ר הראשון מבוהוש רבי יצחק בנו של רבי

213

212a

212. Pardes Rimonim - Korets, 1780 - Copy of Rebbe Yisrael Shalom Yosef Friedman, the Pe'er Yisrael of Bohush

Pardes Rimonim, by R. Moshe Cordovero - the Ramak, with many Kabbalistic illustrations. Korets, [1780]. Second edition.

The title page bears the stamp of R. "Yisrael Shalom Yosef Friedman" (with the lion emblem in the center - the royal stamp of the rebbes of the Sadigura-Ruzhin dynasty in those years).

R. Yisrael Shalom Yosef Friedman (1855-1923), second rebbe of Bohush (Buhuși, Romania), was among the greatest Romanian rebbes. Son and successor of the first rebbe of Bohush, R. Yitzchak, son of R. Shalom Yosef of Sadigura. He was named after his great-grandfather R. Yisrael of Ruzhin (d. 1850) and after R. Yisrael's son R. Shalom Yosef of Sadigura (d. 1851). After his father's death in 1896, he became rebbe in Buhuși and many Chassidim flocked to his court to receive his blessings, wise counsel and guidance, especially in medical matters. He established the Beit Yisrael Yeshiva in Buhuși, assisted by his sons-in-law, R. Menachem Mendel Friedman and R. Yitzchak Twersky. His Torah teachings were only recently published under the title Pe'er Yisrael (Jerusalem, 1979-2009).

[4], 186 leaves. 31.5 cm. Fair-good condition. Stains and wear. Worming (primarily to title page). Tears to title page, repaired with paper on verso. Many handwritten inscriptions and marks. Stamps. New leather binding.

Opening price: \$500

212b

213. ספר עולת יצחק - פרנקפורט דאודר, תנ"ב - העותק של האדמו"ר רבי נחום דובער פרידמן מסדיגורה ושל בנו האדמו"ר רבי שלום יוסף פרידמן ממלניצא

ארבעה סוגי חותמות. אלה של בית אבא נחתמו בחותמת "נחלת אבותי", אלה שנקנו בכספו "קנין כספי", אלו שקיבל במתנה "מנחת שי", והחלק הרביעי אוסף ספרים קטן של מתנות מגרים שהגיעו לחמיו האדמו"ר לבקש תיקון לנשמתם ועליהם חתם "מנחת גר".

האדמו"ר רבי שלום יוסף פרידמן ממלניצא (תרל"א-תרפ"ז, אנצ' לחסידות, ג', עמ' תרצ), בן רבי נחום דב פרידמן מסאדיגורא. כיהן כאדמו"ר במלניצא ובהמשך עבר ללובוב. נודע בבקי גדול בענייני רפואה. בנו, רבי משה אהרן ממלניצא, מילא את מקומו תחתיו. [36] דף. 19 ס"מ. דפים כהים. מצב טוב. מעט כתמים. חותמות. כריכת עור חדשה, עם פגמים קלים.

פתיחה: \$400

ספר עולת יצחק, מהדורא תניינא, דיני שחיטות ובדיקות על פי סדר ההלכות של המהר"י וייל, מאת רבי יצחק בן ישעיה מטארנוגורוד. פרנקפורט דאודר, [תנ"ב 1692]. בראש השער איור האיל בעקידת יצחק, עם הכיתוב: "עולת יצחק". העותק של האדמו"ר רבי נחום דובער פרידמן מסדיגורה. בדף השער שתיים מחותמותיו: חותמת אחת עם שמו, נחום דובער פרידמאן, וסמל האריה במרכזה; וחותמת נוספת "קנין כספי". ממנו עבר הספר לבנו האדמו"ר רבי שלום יוסף פרידמן ממלניצא, שחותמתו מופיעה בתחתית דף השער: "שלום יוסף במהרה"ר נחום דוב פרידמאן - מיעלניצא, גאליציען".

האדמו"ר רבי נחום דובער פרידמן מסדיגורה (נפטר תרמ"ג). נכדו של רבי ישראל מרוזין. בן רבי שלום יוסף וחתן רבי אברהם יעקב מסדיגורה. לרבי נחום דובער הייתה ספריה גדולה, בספרייתו היו

214

214. אוסף ספרים מספריית האדמו"ר רבי שלמה פרידמן מטשורטקוב - ביניהם ספר מספריית סבו האדמו"ר רבי שלמה פרידמן מסדיגורא

אוסף ספרים מספריית האדמו"ר רבי שלמה פרידמן מטשורטקוב- תל אביב. בכל הספרים מופיעות חותמותיו. באחד הספרים חותמת של סבו האדמו"ר רבי שלמה פרידמן (הראשון), מסדיגורא:

• ספר צדה לדרך, לרבינו מנחם בן זרח. למברג (לבוב), [תרי"ט] 1859. בשער - מלבד חותמת האדמו"ר מטשורטקוב-תל אביב, חותמת נוספת, עתיקה, עם סמל נשר במרכזה: "שלמה פרידמאן - S. FRIEDMAN" - כפי הנראה, זו חותמתו של האדמו"ר רבי שלמה פרידמן מטשורטקוב-תל אביב, אשר נקרא על שמו. [חותמת זו אופיינית לבית סדיגורא-רוז'ין, והיא דומה בצורתה לחותמות אחרות - האדמו"ר רבי ישראל פרידמן מסדיגורא והאדמו"ר רבי יצחק פרידמן מבויאן, לחותמות גיסם האדמו"ר רבי נחום דובער פרידמן ולחותמות בן-דודם האדמו"ר רבי אברהם מתתיהו פרידמן משטעפנשט]. מספר הגהות בכתב-יד.

• ספר אריה דבי עילאי, על חמשה מסכתות, מאת רבי אריה ליבוש ליפשיץ אב"ד ווישניצא ושינווא. פרעמישלא, תר"מ 1880. מהדורה ראשונה. סטפנסקי חסידות, מס' 67.

• ספר תרומת הדשן, לרבי ישראל איסרלן, חלקים א-ב. וורשא, [תרמ"ב] 1882. שער לכל חלק. בראש כל עמוד שער מופיע רישום "קוויטל" [שם הכותב ושם אמו. כפי הנראה, העניק הכותב את הספר לאדמו"ר ורשם זאת כדי שהאדמו"ר יתפלל עליו].

• ספר ארץ חמדה, להמלבי"ם. וורשא, [תרמ"א-תרנ"ג] 1881-1893. חמשה חלקים בכרך אחד.

• תלמוד ירושלמי, מסכת יבמות, עם פירוש "חשק שלמה", מאת שלמה יאודה ס"ט בהגאון מהר"ם זצ"ל הספרדי, מכונה פריעדלענדער - מי שנודע כמזויף הירושלמי על קדשים. ס'-וואראהל (סאיני), תרס"ה [1905].

האדמו"ר רבי שלמה פרידמן מטשורטקוב (תרנ"ד-תשי"ט), בן האדמו"ר רבי נחום מרדכי פרידמן מטשורטקוב וחתן דודו רבי ישראל מסדיגורא. סבו מצד אביו הוא האדמו"ר רבי ישראל פרידמן מטשורטקוב, וסבו מצד אמו הוא האדמו"ר רבי שלמה פרידמן מסדיגורא. אביו האדמו"ר רבי נחום מרדכי ברח עם משפחתו מוינה סמוך לשואה, עלה ארצה והקים את חצרו בתל אביב. בנו רבי שלמה מילא את מקומו באדמו"רות לאחר פטירתו, והוא למעשה האדמו"ר הרביעי והאחרון לשושלת אדמו"רי טשורטקוב. מחבר הספר "דברי שלמה".

5 ספרים. גודל ומצב משתנים.

פתיחה: \$300

213. Olat Yitzchak - Frankfurt an der Oder, 1692 - Copy of Rebbe Nachum Dovber Friedman of Sadigura and His Son Rebbe Shalom Yosef Friedman of Melnitsa

Olat Yitzchak, Mahadura Tinyana, laws of shechitot and bedikot following the order of Mahari Weil, by R. Yitzchak son of Yeshaya of Tarnogród. Frankfurt an der Oder, [1692]. Title page headed by an illustration of the ram at Akedat Yitzchak, with the caption "Olat Yitzchak".

Copy of Rebbe Nachum Dovber Friedman of Sadigura (Sadhora). The title page bears two of his stamps: one with his name, "Nachum Dovber Friedman", and a lion emblem in its center, and another - "My acquisition". He bequeathed the book to his son Rebbe Shalom Yosef Friedman of Melnitsa (Melnitsya-Podilska), whose stamp appears at the bottom of the title page: "Shalom Yosef son of R. Nachum Dov Friedman - Melnitsa, Galicia".

Rebbe Nachum Dovber Friedman of Sadigura (d. 1883) was the grandson of R. Yisrael of Ruzhin, son of R. Shalom Yosef and son-in-law of R. Avraham Yaakov of Sadigura. R. Nachum Dovber possessed a large library and used four different stamps for his books. Books inherited from his father were stamped "Nachalat Avotai" (family inheritance); those he purchased were stamped "Kinyan Kaspi" (my acquisition) and those received as gifts were stamped "Minchat Shai" (gift). His library also included a small collection of books which his father-in-law received from converts who requested a tikkun for their souls. These are stamped "Minchat Ger" (gift from a convert).

Rebbe Shalom Yosef Friedman of Melnitsa (1871-1927, Encyclopedia L'Chassidut, III, p. 690), son of R. Nachum Dov Friedman of Sadigura. Served as rebbe in Melnitsa and later relocated to Lviv. Famed for his knowledge of medical matters. He was succeeded by his son, R. Moshe Aharon of Melnitsa.

[36] leaves. 19 cm. Darkened paper. Good condition. Few stains. Stamps. New leather binding with minor damage.

Opening price: \$400

215

214. Collection of Books from the Library of Rebbe Shlomo Friedman of Chortkov - Including a Book from the Library of his Grandfather Rebbe Shlomo Friedman of Sadigura

Collection of books from the library of Rebbe Shlomo Friedman of Chortkov-Tel Aviv. All the books bear his stamp. One book bears the stamp of his grandfather Rebbe Shlomo Friedman (the first) of Sadigura:

- Tzeda LaDerech, by R. Menachem ben Zerach. Lemberg (Lviv), 1859. Besides the stamp of the rebbe of Chortkov-Tel Aviv, the title page bears an early stamp with an eagle emblem in the center: "Shlomo Friedman - S. Friedman". Apparently, it is the stamp of Rebbe Shlomo Friedman of Sadigura (Encyclopedia L'Chassidut, III, p. 713), son of Rebbe Avraham Yaakov (the first) of Sadigura. He was the grandfather of Rebbe Shlomo Friedman of Chortkov-Tel Aviv, who was named after him. (This stamp is characteristic of the Sadigura-Ruzhin dynasty, and is similar to the stamps of his brothers, Rebbe Yisrael Friedman of Sadigura and Rebbe Yitzchak Friedman of Boyan, to the stamps of their brother-in-law Rebbe Nachum Dovber Friedman and to the stamps of their cousin Rebbe Avraham Matityahu Friedman of Shtefanesht). Several handwritten glosses.
- Aryeh D'Vei Ilai, on five tractates, by R. Aryeh Leibush Lifshitz Rabbi of Vishnitsa and Shinova (Sieniawa). Przemyśl, 1880. First edition. Stefansky Chassidut, no. 67.
- Terumat HaDeshen, by R. Yisrael Isserlen, Parts I-II. Warsaw, 1882. Title page for each part. A kvittel

is inscribed at the top of each title page (the writer's name with the name of his mother; apparently, the writer presented the book to the rebbe, inscribing his name so that the rebbe will pray for him).

- Eretz Chemda, by the Malbim. Warsaw, 1881-1893. Five parts in one volume.
  - Talmud Yerushalmi, Tractate Yevamot, with the Cheshek Shlomo commentary, by Shlomo Yehuda son of Maharam the Sephardi, called Friedlander, known for forging the Yerushalmi on Kodshim. Szinervaralja (Seini), 1905.
- Rebbe Shlomo Friedman of Chortkov (Chortkiv; 1894-1959), son of Rebbe Nachum Mordechai Friedman of Chortkov and son-in-law of his uncle R. Yisrael of Sadigura. His paternal grandfather was Rebbe Yisrael Friedman of Chortkov, and his maternal grandfather was Rebbe Shlomo Friedman of Sadigura. His father, Rebbe Nachum Mordechai, fled with his family from Vienna close to the Holocaust, immigrating to Eretz Israel and establishing his court in Tel Aviv. His son, Rebbe Shlomo, succeeded him as rebbe after his death, becoming the fourth and last Chortkov Rebbe. Author of Divrei Shlomo.

5 books. Size and condition vary.

Opening price: \$300

215. ספר מסילת ישרים - העותק של האדמו"ר רבי ישראל פרידמן מהוסיאטין

מצרים ומשם יגיעו להשמדה של יושבי ארץ ישראל ואמירתו המפורסמת באותו מעמד, כי הצורך לא ישלט בארץ ישראל. נפטר בתל אביב בחנוכה תש"ט ומנוחתו בטבריה. לב דף. 18.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים ובלאי. סימני עש. חותמות. כריכה חדשה.

פתיחה: \$400

האדמו"ר הקדוש רבי ישראל פרידמן מהוסיאטין, זקן אדמו"ר בית רוז'ין, נכדו האחרון של רבי ישראל מרוז'ין. נולד בשנת תרי"ח לאביו האדמו"ר רבי מרדכי פייביש מהוסיאטין. משנת תרנ"ד ממלא מקום אביו בהוסיאטין. מתרע"ד בוינה. בשנת תרצ"ז עלה לארץ ישראל לתל-אביב. ידוע הסיפור על תפילתו על קברו של ה"אור החיים" במעמד גדולי המקובלים [בזמן השואה כשהיה חשש כי הצבא הנאצי בפקודו של רומל, ינצח בחזית

ספר מסילת ישרים, מאת רבי משה חיים לוצאטו - הרמח"ל. למברג (לבוב), [תרי"א 1851]. העותק של האדמו"ר רבי ישראל פרידמן מהוסיאטין. בדף השער חותמתו: "אוצר הספרים של ישראל פריעדמאן מהוסיאטין" [שם האדמו"ר נמחק בדיו כחולה, אך הכתב נראה מבעד לה]. חתימה בדף השער: "יעקב יודא ליב מענקיש". בדפי הספר תיקונים בודדים בכתב-יד.

216. ספר קצות החשן - קניגסברג, תרי"ט - העותק של רבי צבי מאיר הכהן מראדומסק

ספר קצות החושן, על שולחן ערוך חושן משפט, חלק ראשון ושני, מאת הגאון רבי אריה לייב הכהן הלר. קניגסברג, [תרי"ט 1859]. בראש דף השער חתימות "צבי מאיר הכהן ראבינוויץ מראדומסק" [אחת החתימות מטושטשת מאד מהתפשטות הדיו]. חותמות וחתימות של אחיו רבי "יהושע נחום ראבינאוויטץ". רבי צבי מאיר הכהן רבינוביץ (תר"א-תרס"ב), בן האדמו"ר בעל "תפארת שלמה" מראדומסק, צדיק ומקובל, מילא את מקום אביו כאב"ד ורב העיר ראדומסק [אחיו הצעיר רבי אברהם יששכר נתמנה לאדמו"ר תחת אביו]. חתימות רבי חיים יוסף יעקבוביץ וחתימות אביו רבי יצחק מאיר מאמסטוב.

בדפי הספר מספר הגהות, מכותבים שונים. [1], ג-קסב [צ"ל: קכב]; יד; [1], ג-פח, [2] דף. 36.5 ס"מ. מצב משתנה בין הדפים. דפים ראשונים ואחרונים במצב בינוני, עם פגעי עש, פגמים וקרעים משוקמים בהדבקות נייר רבות (במיוחד בדף השער), עם פגיעות בטקסט. דפים רבים במצב טוב-בינוני. כתמים ובלאי. פגעי עש. חיתוך דפים עם פגיעה בכותרות מספר דפים. כריכה ישנה, עם פגמים וסימני עש.

פתיחה: \$300

216. Ketzot HaChoshen - Königsberg, 1859 - Copy of Rabbi Tzvi Meir HaKohen of Radomsk

Ketzot HaChoshen, on Shulchan Aruch Choshen Mishpat, Parts I and II, by R. Aryeh Leib HaKohen Heller. Königsberg, [1859].

Signatures of "Tzvi Meir HaKohen Rabinowitz of Radomsk" at the top of the title page (one signature is very blurred from ink smudging). Stamps and signatures of his brother R. "Yehoshua Nachum Rabinowitz".

R. Tzvi Meir HaKohen Rabinowitz (1841-1902), son of the Tiferet Shlomo Rebbe of Radomsk (Radomsko). A Tzaddik and kabbalist, he succeeded his father as rabbi of Radomsk (his younger brother R. Avraham Yissachar succeeded his father as rebbe).

Signatures of R. Chaim Yosef Jacobowitz and stamps of his father R. Yitzchak Meir of Omstov.

Several glosses from various writers.

[1], 3-162 [i.e. 122]; 14; [1], 3-88, [2] leaves. 36.5 cm. Condition varies. First and final leaves in fair condition, with worming, damage and numerous tears (particularly to title page) affecting text, repaired with paper. Many leaves in good-fair condition. Stains and wear. Worming. Margins trimmed, affecting headings of several leaves. Old binding, with damage and worming.

Opening price: \$300

216

215. Mesilat Yesharim - Copy of Rebbe Yisrael Friedman of Husiatyn

Mesilat Yesharim, by R. Moshe Chaim Luzzatto - the Ramchal. Lemberg (Lviv), [1851].

Copy of Rebbe Yisrael Friedman of Husiatyn. His stamp appears on the title page: "Library of Yisrael Friedman of Husiatyn" (the name of the rebbe was deleted in blue ink, yet it is still legible).

Signature on the title page: "Yaakov Yehuda Leib Menkish". The book contains several handwritten corrections.

Rebbe Yisrael Friedman of Husiatyn, elder rebbe of

the Ruzhin dynasty, was the last grandson of Rebbe Yisrael of Ruzhin. Born in 1858 to Rebbe Mordechai Feivish of Husiatyn, he succeeded his father in 1894 in Husiatyn, and from 1914, in Vienna. In 1937, he immigrated to Eretz Israel, settling in Tel Aviv. It is well known that during the Holocaust, when there was concern that the Nazi army, under the command of Rommel, would reach Eretz Israel and annihilate its inhabitants, R. Yisrael prayed at the gravesite of the Or HaChaim in presence of leading kabbalists,

and then said that the enemy would not rule over Eretz Israel. He passed away in Tel Aviv on Chanukah 1948 and was buried in Tiberias.

32 leaves. 18.5 cm. Good-fair condition. Stains and wear. Worming. Stamps. New binding.

Opening price: \$400

He was reputed for his amazing erudition in both revealed and hidden realms of the Torah. When he traveled to R. Chaim of Sanz, the rebbe "welcomed him heartily and he loved R. Yosef Meir dearly, discussing with him Kabbalistic pilpul at length, although he was not accustomed to discussing these matters with anyone else" (A. Suraski, Shoshelet Spinka, p. 97). The Spinka prayer rite and conduct followed those of Zidichov. R. Yosef Meir's fervent prayers inspired the Chassidic multitudes, and are described as prayers with superhuman exertion. Stories are told of remarkable wonders he performed, through his blessings and counsel pronounced with Divine Inspiration. His son the Mahari of Spinka attests that "his blessings worked many great deliverances and that many barren women bore children through his prayers, and his prayers cured the ill... I can almost say that every word emitted from his holy mouth was answered..." (foreword to his book Imrei Yosef, named Asara Maamarot). Even after his death, his grave was renowned as a site for prayer and salvation. In 1972, his remains were brought to Eretz Israel and he was buried in the special burial plot of Spinka Chassidim in the Segulah cemetery in Petach Tikva. The heading of leaf 8 bears another early signature: "Chaim ---".

50 leaves. 24.5 cm. Good-fair condition. Wear and worming. New leather binding.

Opening price: \$500

217a

בשנת תשל"ב הועלה ארוננו לארץ-ישראל, ונטמן בחלקה מיוחדת של חסידי ספינקא בבית הקברות "סגולה" בפתח-תקוה. בכותרת דף ח חתימה עתיקה נוספת: "חיים ----".

נ דף. 24.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. בלאי ונוקי עש. כריכת עור חדשה.

פתיחה: \$500

217b

217. שושנת העמקים - חתימת האדמו"ר הראשון מספינקא בעל ה"אמרי יוסף"

ספר שושנת העמקים, לרבי יוסף תאומים בעל "פרי מגדים". למברג, תקצ"ז 1837. דפוס האשה חיה אלמנת רבי נפתלי הירץ גרויסמאן.

בראש השער רישום בעלות חתום: "חנני אלוקים בזה הספר, הק' יוסף מאיר בלאאמו"ה שמואל צבי" - חתימת ידו של האדמו"ר הראשון מספינקא, הגאון הקדוש רבי יוסף מאיר ווייס, בעל ה"אמרי יוסף" (תקצ"ח-תרס"ט), אבי שושלת אדמו"רי ספינקא. בנו של הגאון החסיד רבי שמואל צבי ווייס ראב"ד מונקאטש. גדול בתורה ובחסידות, תלמידם של המהר"ם א"ש רבי מאיר אייזנשטאטער אב"ד אונגוואר ובנו רבי מנחם אייזנשטאטער אב"ד אונגוואר. למד גם אצל האדמו"ר רבי שמואל שמעלקא מסעליש בעל צרור החיים ואצל דודו המקובל רבי יצחק אייזיק ווייס מסואליווע.

מנעוריו דבק בחסידות, ועוד בהיותו נער צעיר נסע אל האדמו"ר השר-שלום מבעלז, שאמר עליו "מוח יפה יש לו לרבי יוסף מאיר". היה נוסע גם אל האדמו"רים רבי מנחם מנדל מוויזניץ ורבי חיים מצאנז בעל ה"דברי חיים", אך רבו העיקרי היה קרוב-משפחתו האדמו"ר רבי יצחק אייזיק מווידיטשוב - המהרי"א, שהעריכו לחשוב שבתלמידיו ו"היה קורא אותו בכל יום ודיבר אתו כמה שעות דברי חכמה ויראה, וכמה פעמים היה לומד אתו בספרים הקדושים לקוטי תורה וש"ס".

בשנת תר"ל הכתירו רבו המהרי"א מווידיטשוב לאדמו"ר, אולם הוא סירב לקבל את החסידים כל עוד רבו בחיים. רק בשנת תרל"ז קיבל את הוראות רבו האדמו"ר רבי חיים מצאנז שהסמיכו לאדמו"ר, והחל מקבל את החסידים בעיר מגוריו ספינקא שבמחוז מרמרוש. עד מהרה נתפרסם שמו ברחבי הונגריה וגליציה, ואלפי חסידים נמנו על תלמידיו, מהם גדולי תורה מפורסמים כהגאון רבי שלום מרדכי שברדון המהרש"ם מבערין ועוד. כמו כן, היו לו קשרים אמציים עם צדיקי דורו, האדמו"רים רבי יקותיאל יהודה הלברשטאם מסיגעט בעל "יטב לב", רבי יחזקאל שרגא משיניווא בעל "דברי יחזקאל", ואחרים.

נודע בבקיאורו המדהימה בנגלה ובנסתר. כשנסע לרבי חיים מצאנז "קיבל אותו בסבר פנים יפות וחיבבו וקירב אותו מאד, והרבה לפלפל עמו הרבה בחכמת הקבלה, אם כי לא היתה דרכו לדבר מזה עם שום אדם" (א' סורסקי, שושלת ספינקא, עמ' צז). חסידות ספינקא שמרה על נוסח זידיטשוב בתפילה ובהנהגה. תפילותיו הלהיבו את המוני החסידים, והן מתוארות כתפילות בכח נפלא ממש למעלה מכח האנושי. מסופרים עליו סיפורי מופת מופלאים, כפועל ישועות בברכותיו ובעצותיו שנאמרו ברוח הקודש. בנו האדמו"ר מהרי"א מספינקא מעיד עליו: "ופעל ישועות רבות ועצומות בברכתו, ופקד עקרות בתפלתו, וריפא חולים בעתירתו, ובקע קיעין בשיחתו, וכמעט אוכל להגיד שכל דיבור שיצא מפיו הקדוש לא שב ריקם..." (הקדמת "עשרה מאמרות" לספרו "אמרי יוסף"). גם לאחר פטירתו, נודע מקום קברו למקום תפילה וישועה.

218. Tikunei Zohar - Dubno, 1805 - Copy of Rabbi Meshulam Zusha Weissblum of Lizhensk-Nadvorna-Safed

Tikunei HaZohar. Dubno, [1805].

Copy of R. Meshulam Zusha Weissblum of Nadvorna. His signature stamp appears on the title page and several other leaves: "Meshulam Zusia of Nadvorna, son of R. Naftali of Lizhensk".

R. Meshulam Zusha Weissblum of Nadvorna (Nadvirna; d. 1890, Encyclopedia L'Chassidut, III, p. 380), great-grandson of R. Elimelech of Lizhensk. He was one of the prominent disciples of the Torat Chaim, Rebbe of Kosov. He immigrated to Eretz Israel and settled in Safed, in fulfillment of his dream in which his teacher commanded him to do so.

Lengthy ownership inscription on back endpaper (presumably from a descendant of R. Avraham David of Buchach).

5, 7-132, 10 leaves. 20.5 cm. Bluish paper. Fair-poor condition. Stains, dampstains and wear. Extensive worming, affecting text. New binding.

Opening price: \$300

218

218. ספר תיקוני זוהר - דובנא, תקס"ה - העותק של רבי משולם זושא וייסבלום מליזנסק-נדבורנה-צפת

רבי אברהם דוד מבוטשאטש: "...הרבני הנגיד המופלא ומופלג בתורה... בן לאותו צדיק... החסיד המפורסם כקש"ת מו"ה ישראל אסרנין ליב... נין ונכד לאותו צדיק וקדשו רשכב"ה אוהב ישראל וקדשו... כקש"ת מו"ה אברהם דוד נר"ו..."

ה, ז-קלב, י דף. 20.5 ס"מ. דפים בצבע כחלחל. מצב בינוני-גרוע. כתמים, כתמי רטיבות ובלאי. פגעי עש רבים, עם פגיעה בטקסט. כריכה חרשה.

פתיחה: \$300

ספר תיקוני זוהר. דובנא, [תקס"ה 1805]. העותק של רבי משולם זושא וייסבלום מנדבורנא. בשער הספר ובמספר דפים נוספים חותמת בצורת חתימה: "הק' משולם זוסיא מנדבורנא בהר"צ ר' נפתלי מליזנסק זצ"ל".

הרה"צ רבי משולם זושא וייסבלום מנדבורנא (נפטר תר"ן, אנצ' לחסידות, ג', עמ' שפ), היה נינו של הרה"ק רבי אלימלך מליזנסק. מתלמידיו החשובים של האדמו"ר ה"תורת חיים" מקוסוב. עלה לארץ הקודש והתגורר בצפת, לאחר שרבו התנגלה אליו בחלום ופקד עליו לעלות לארץ ישראל.

בדף המגן האחורי רישום בעלות אורח נכבדה של אחד מצאצאי

217. Shoshanat HaAmakim - Signature of the First Spinka Rebbe, Author of Imrei Yosef

Shoshanat HaAmakim, by R. Yosef Teomim, author of Pri Megadim. Lemberg; Chaya, widow of R. Naftali Hertz Grosman, 1837.

A signed ownership inscription on title page: "...Yosef Meir son of R. Shmuel Tzvi" - signature of the first Spinka rebbe, R. Yosef Meir Weiss, author of Imrei Yosef (1838-1909), predecessor of the Spinka dynasty. Son of R. Shmuel Tzvi Weiss, head of the Munkacs Beit Din. Prominent Torah scholar and Chassid, disciple of the Maharam Ash, R. Meir Eisenstädter, Rabbi of Ungvar (Uzhhorod), and of his son R. Menachem Eisenstädter Rabbi of Ungvar. He was also a disciple of Rebbe Shmuel Shmelke of Selish (Vynohradiv), author of Tzeror HaChaim, and of his uncle the kabbalist R. Yitzchak Eizik Weiss of Svalyave (Svalyava).

An ardent Chassid from his youth, in his early years he travelled to Rebbe Sar Shalom of Belz, who said of him that he has a "good head". He was also accustomed to travelling to Rebbe Menachem Mendel of Vizhnitz and to Rebbe Chaim of Sanz, author of Divrei Chaim. However, his primary teacher was his relative, Rebbe Yitzchak Eizik of Zidichov (Zhydachiv) - the Mahari, who considered him his most illustrious disciple and "would summon him daily and for hours speak with him thoughts of wisdom and fear of Heaven, and at times he studied with him the holy books Likutei Torah V'Shas".

In 1870, his teacher, the Mahari of Zidichov, appointed him rebbe, but he refused to receive Chassidim during his teacher's lifetime. Only in 1876, he conceded and heeded his teacher Rebbe Chaim of Sanz who ordained him rebbe, and from that time on, he began receiving Chassidim in Spinka in the Maramureș region, where he lived. His name quickly spread throughout Hungary and Galicia and thousands of Chassidim became his disciples, among them many prominent Torah scholars such as R. Shalom Mordechai Schwadron, the Maharsham of Berezhany. He also had close ties with tzaddikim of his times, Rebbe Yekuti'el Yehuda Halberstam of Siget, author of Yitav Lev, Rebbe Yechezkel Shraga of Shinova, author of Divrei Yechezkel, and others.

219b

[1], נח, [1] דף. 31.5 ס"מ. נייר כהה. מצב טוב-בינוני. כתמים. כתמי רטיבות. נקבי עש במספר דפים. קרע משוקם בשוליים העליונים של דף השער. קרע משוקם בדף האחרון עם פגיעות קלות בטקסט. חיתוך דפים עם פגיעה בכותרות חלק מהדפים. חותמות בדף השער ובמקומות נוספים. כריכת עור חדשה.

פתיחה: \$1800

219. ספר נצח ישראל - העותק של האדמו"רים ה"דרכי תשובה" וה"מנחת אלעזר" ממונקאטש - פרנקפורט דאודר, תק"א

ספר נצח ישראל, פירושים וחיידושים על מסכתות בתלמוד בבלי וירושלמי, מאת רבי ישראל בן משה הלוי מוזאמושץ. פרנקפורט דאודר, [תק"א 1741]. מהדורה יחידה.

העותק של האדמו"רים ממונקאטש - רבי צבי הירש שפירא, בעל "דרכי תשובה", ובנו רבי חיים אלעזר שפירא, בעל "מנחת אלעזר". בדף השער ובדפים נוספים מופיעים חותמותיהם של האב ובנו: "צבי הירש שפירא" ו"חיים אלעזר שפירא אב"ד דק"ק מונקאטש" [חלק מהחותמות קצוצות].

האדמו"ר רבי צבי הירש שפירא בעל "דרכי תשובה" (תר"ה-תרע"ד, אנצ' לחסידות, ג', עמ' תריח-תרכ). בן רבי שלמה שפירא אב"ד מונקאטש בעל "שם שלמה", בן רבי אלעזר מלנצהוט, בנו של רבי צבי אלימלך מדינוב בעל "בני יששכר". מגדולי דורו בתורה וחסידות, ממלא מקום אביו ברבנות מונקאטש. ביסס את חסידות מונקאטש וחסידיו נמנו באלפים. מייסד "כולל מונקאטש" ו"נשיא ארץ ישראל". מחבר: "דרכי תשובה", "באר לחי רואי", "צבי תפארת" ועוד.

בנו האדמו"ר הגאון הקדוש רבי חיים אלעזר שפירא בעל "מנחת אלעזר" (תרל"ב-תרצ"ו), מגאון התורה ההלכה והחסידות בדורו, ומגדולי המקובלים. מילא מקום אביו כאב"ד מונקאטש. עמד במערכות קדושת ישראל, ודבריו בהלכה ובקבלה נשמעו בכל תפוצות ישראל. מספריו: שו"ת מנחת אלעזר, שער יששכר, נמוקי אורח חיים, דברי תורה ט' חלקים, ועוד. [אודותיו: דרכי חיים ושלום]. חתימות בדף השער: "הק"ק גאטליב כהנא [א] סאפיר", "חנני ה' הרחום בזה, שלום בר"מ [?] הכהן מן [?]---[?]".

219a

219. Netzach Yisrael - Copy of the Munkacs Rebbe, the Darchei Teshuva and the Minchat Elazar - Frankfurt an der Oder, 1741

Netzach Yisrael, commentary and novellae on tractates of the Babylonian and Yerushalmi Talmuds, by R. Yisrael son of Moshe HaLevi of Zamosc. Frankfurt an der Oder, [1741]. Only edition.

Copy of the Munkacs Rebbe - R. Tzvi Hirsh Shapiro, author of Darchei Teshuva, and his son R. Chaim Elazar Shapiro, author of Minchat Elazar. Title page and other leaves bear their stamps: "Tzvi Hirsh Shapiro" and "Chaim Elazar Shapiro, Rabbi of Munkacs" (some of the stamps are trimmed).

Rebbe Tzvi Hirsh Shapiro, author of Darchei Teshuva (1845-1914, Encyclopedia L'Chassidut, III, pp. 618-620), was the son of R. Shlomo Shapiro Rabbi of Munkacs, author of Shem Shlomo, who was the son of

R. Elazar of Lantzut (Łańcut), son of R. Tzvi Elimelech of Dinov, author of Bnei Yissaschar. A leading Torah scholar and rebbe of his generation, he succeeded his father as rabbi of Munkacs. He established the Munkacs Chassidic dynasty, which numbered thousands of Chassidim. Founder of Kollel Munkacs, he was titled "Nesi Eretz Israel". He authored: Darchei Teshuva, Be'er LaChai Ro'i, Tzvi Tiferet and more.

His son, Rebbe Chaim Elazar Shapiro, author of Minchat Elazar (1872-1937), was a leading Torah scholar, halachic authority, rebbe and kabbalist in his generation. Succeeding his father as rabbi of Munkacs, he battled to preserve the sanctity of the Jewish people, and his teachings in Halacha and

Kabbalah were disseminated throughout the Jewish world. His books include Responsa Minchat Elazar, Shaar Yissachar, Nimukei Orach Chaim, Divrei Torah - 9 parts, and more. (See: Darkei Chaim VeShalom). Signatures on title page: "Gottlieb Kahan[a] Sapir", "...Shalom son of R. M.(?) HaKohen of ---(?)".

[1], 58, [1] leaves. 31.5 cm. Darkened paper. Good-fair condition. Stains. Dampstains. Worming to several leaves. Repaired tear to upper margin of title page. Repaired tear to last leaf, slightly affecting text. Leaves trimmed affecting some of the headings. Stamps on title page and in other places. New leather binding.

Opening price: \$1800

220. ספר תקוני הזהר עם פירוש "באר לחי ראי", חלק ראשון - מונקאטש, תרס"ג - מהדורה ראשונה - העותק של הגאון רבי מרדכי (מהר"ם) בריסק אב"ד טאשנאד, אשר קיבלו מהמחבר האדמו"ר רבי צבי הירש שפירא ממונקאטש

האדמו"ר הגאון הקדוש רבי צבי הירש שפירא בעל "דרכי תשובה" (תר"ה-תרע"ד, אנצ' לחסידות ג', תריח-תרכ). בן רבי שלמה שפירא אב"ד מונקאטש בעל "שם שלמה", בן רבי אלעזר מלנצהוט, בנו של רבי צבי אלימלך מדינוב בעל "בני יששכר". גאון, פוסק הלכות ומקובל. מגדולי דורו בתורה וחסידות, ממלא מקום אביו ברבנות מונקאטש. ביסס את חסידות מונקאטש וחסידיו נמנו באלפים. מייסד "כולל מונקאטש" ו"נשיא ארץ ישראל". מחבר הספרים: "דרכי תשובה", "באר לחי ראי", "צבי תפארת" ועוד.

[3], רנט דף. 22 ס"מ בקירוב. מצב בינוני. כתמים ובלאי. כתמי דיו בדף רמד/2, עם פגיעה בטקסט. כריכה מקורית, עם פגמים.

פתיחה: \$400

ספר תקוני הזהר, עם פירוש "באר לחי ראי", חלק ראשון, מאת האדמו"ר המקובל רבי צבי הירש שפירא אב"ד מונקאטש. מונקאטש, תרס"ג [1903]. מהדורה ראשונה.

העותק של מהר"ם בריסק. בדף השער חותמתו: "מרדכי בריסק, דיין מארגרעטען". לצד החותמת - הקדשה עצמית בכתב-ידו וחתמתו של מהר"ם בריסק, הכותב כי קיבל את הספר מן האדמו"ר המחבר: "מנחת זכרון מזכרת אהבה הוא אלי [דורון] דרשה מכבוד אדמו"ר הרב הגאון"ק המחבר שליט"א הק' מרדכי [באמו"ר יהושע...]."

הגאון רבי מרדכי בריסק - מהר"ם בריסק (תרמ"ו-נספה בשואה תש"ד), מגדולי גאוני הונגריה ומרביץ תורה מפורסם, חתן רבי שמואל זלמן וינברגר אב"ד מרגרטן [בן המהריא"ץ]. כיהן במרגרטן כדומ"ץ ומשנת תרע"ט עלה לכהן ברבנות טושנד שם הקים את ישיבתו המפורסמת, בה למדו אלפי תלמידים. מספריו: שו"ת מהר"ם בריסק ד' חלקים, דרשות מהר"ם בריסק ועוד.

220

220. Tikkunei Zohar with the Be'er LaChai Ro'i Commentary, Part I - Munkacs, 1903 - First Edition - Copy of R. Mordechai Brisk Rabbi of Tășnad, Who Received it as a Gift from the Author, Rebbe Tzvi Hirsh Shapiro of Munkacs

Tikkunei Zohar, with the Be'er LaChai Ro'i commentary, Part I, by Rebbe Tzvi Hirsh Shapiro Rabbi of Munkacs. Munkacs (Mukachevo), 1903. First edition.

Copy of R. Mordechai (Maharam) Brisk. His stamp appears on the title page: "Mordechai Brisk, dayan of Margareten", together with an inscription in his handwriting and with his signature, attesting that he received this book from the author: "A gift... to me... from the rebbe, the author. Mordechai [son of R. Yehoshua...]."

R. Mordechai Brisk - Maharam Brisk (1886-1944) was a leading Torah scholar and a prominent Torah

disseminator in Hungary. He was the son-in-law of R. Shmuel Zalman Weinberger, rabbi of Margareten (Marghita), son of the Mahariatz. He served as a dayan and posek in Margareten, and in 1918 was appointed rabbi of Tășnad. He established there his famous yeshiva where he taught thousands of disciples. His works include: Responsa Maharam Brisk (4 parts), Derashot Maharam Brisk, and others. Rebbe Tzvi Hirsh Shapiro author of Darchei Teshuva (1845-1914, Encyclopedia L'Chassidut III, 618-620). Son of R. Shlomo Shapiro Rabbi of Munkacs author of Shem Shlomo, who was the son of R. Elazar of Lantzut (Łańcut), son of R. Tzvi Elimelech of Dinov author of

Bnei Yissaschar. He was an outstanding Torah scholar, halachic authority and kabbalist. A leading Torah scholar and rebbe of his generation, he succeeded his father as rabbi of Munkacs. He established the Munkacs Chassidic dynasty, which numbered thousands of Chassidim. A founder of Kollel Munkacs, he was titled "Nesi Eretz Israel". He authored: Darchei Teshuva, Be'er LaChai Ro'i, Tzvi Tiferet and more.

[3], 259 leaves. Approx. 22 cm. Fair condition. Stains and wear. Ink stains to p. 244b, affecting text. Original binding, with damage.

Opening price: \$400

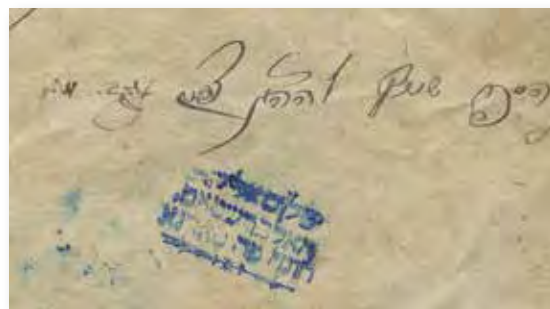

221. Kitzur Shelah - Polonne, 1816 - Copy of Rebbe Shalom Eliezer Halberstam of Ratzfert - With His Signatures and Stamps

Kitzur Shenei Luchot HaBrit with Mahadura Batra. Polonne, [1816?].

Copy of Rebbe Shalom Eliezer Halberstam of Ratzfert (Újfehértó). Ownership inscriptions, stamps and signatures of the rebbe on the endpapers, title page and final leaf: "Shalom Eliezer", "Shalom Eliezer Halberstam", "Shalom Eliezer Halberstam, residing in Tarnów", "This book belongs to R. Shalom Eliezer Halberstam".

Rebbe Shalom Eliezer Halberstam (1862-1944) was one of the younger sons of the Divrei Chaim Rebbe of Sanz, a leading righteous man and wonder-worker in the pre-Holocaust generation. Already as a youngster, prominent rebbes spoke of his holiness and lofty soul. For instance, during his stay in Sanz, the Tiferet Shlomo Rebbe of Radomsk reputedly pointed at R. Shalom Eliezer and said that at the coming of the Messiah he will be among the Jewish leaders. At the time of his father's death, he was only 14 years old, and was raised by his elder brother, the rebbe of Shinova. He married his niece, daughter of his sister and brother-in-law Rebbe Mordechai Dov Twersky, rabbi of Hornostaipil. In 1886, R. Shalom Eliezer settled in the city of Tarnów (Galicia), and cloistered himself in the kloiz of the Sanz Chassidim, studying Torah day and night. In 1899, he established his court in Ratzfert (Újfehértó, Hungary), remaining there for over 40 years. His reputation as a wonder-worker drew Jews from all over Hungary to his court

221b

221a

in Ratzfert, and they experienced salvations through his blessings (see Rabbenu HaKadosh MiRatzfert, Bnei Brak 2007, for numerous testimonies and accounts of miracles and salvations he effected). During the Holocaust he refused to abandon his community, and perished with them in Auschwitz in Sivan 1944.

On the endpaper facing the title page - signature of R. Efraim Fishel Herszkowitz (1922-2017), rabbi of Hallein and leading posek in the United States. He served as head of the Sanz-Klausenberg Beit Din in the U.S.

96 leaves (final leaf misfoliated 98). 21 cm. Fair-good condition. Stains, dampness damage and wear. Tears to several leaves. Tear from printing process to leaf 20, affecting text. Leaves 79-80 printed over four leaves, with only one printed side, verso remaining blank (no lacking text). Binding damaged.

Opening price: \$3000

221. ספר קיצור של'ה - פולנאה, תקע"ו - העותק של האדמו"ר רבי שלום אליעזר הלברשטאם מראצפערט - עם חתימותיו וחתימותיו

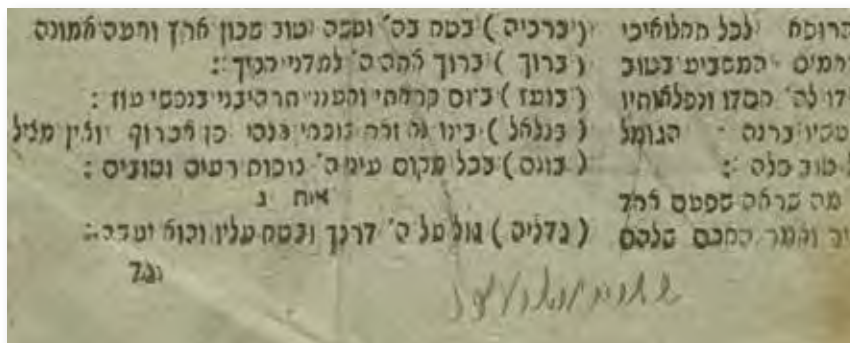
ספר קיצור שני לוחות הברית עם מהדורה בתרא. פולנאה, [תקע"ו 1816?].

העותק של האדמו"ר רבי שלום אליעזר הלברשטאם מראצפערט. בדפי המגן, בדף השער ובדף האחרון רישומי בעלות, חותמות וחתימות ידו של האדמו"ר: "שלום אליעזר", "שלום אליעזר הלברשטאם", "שלום אליעזר האלברשטאם חונה פה טארנא", "זה הספר שייך לר' שלום אליעזר הלברשטאם".

האדמו"ר רבי שלום אליעזר הלברשטאם (תרכ"ב-תש"ד), מבניו הצעירים של האדמו"ר בעל "דברי חיים" מצאנו. מגדולי הצדיקים ובעלי המופת בהונגריה בדור שלפני השואה. כבר מנעוריו הצביעו עליו גדולי האדמו"רים כעל דמות מופת והרבו לדבר על קדושתו ועל נשמתו הגבוהה. כך לדוגמה מסופר כי כאשר שהה בצאנו האדמו"ר בעל "תפארת שלמה" מראדומסק הצביע על רבי שלום אליעזר ואמר כי הוא יהיה אחד ממנהיגי ישראל בעת ביאת המשיח. בזמן פטירת אביו היה בן 14 שנים בלבד, והוא נתחנך על ידי אחיו הגדול האדמו"ר משיניווא. נשא את בת אחותו וגיסו האדמו"ר רבי מרדכי דוב טברסקי אב"ד הורנוסטייפול. בשנת תרמ"ו התיישב רבי שלום אליעזר בעיר טארנא (טרנוב, גליציה), ושם הסתגר בד' אמותיו בקליון של חסידי צאנו והגה בתורה יומם ולילה. בשנת תרנ"ט עבר להונגריה לעיר ראצפערט והקים בה את חצרו. בראצפערט ישב למעלה מארבעים שנה. נודע כאיש מופת ופלא. יהודים רבים נהרו מרחבי הונגריה אל ביתו בראצפערט ונושעו מברכותיו (ראה בספר 'רבינו הקדוש מראצפערט', בני ברק 2007, עדויות וסיפורים לרוב על המופתים והישועות שפעל). בשנות השואה לא עזב את קהילתו ונספה עמם באושוויץ בחודש סיון תש"ד.

בדף המגן מול השער - חתימת ידו של הגאון רבי אפרים פישל הרשקוביץ (תרפ"ג-תשע"ז), הרב מהאליין, מגדולי הפוסקים בארה"ב. ראב"ד בית הדין של קהילת צאנו-קלויזנבורג בארה"ב. צו דף (הדף האחרון מסומן בטעות: צח). 21 ס"מ. מצב בינוני-טוב. כתמים, פגעי רטיבות ובלאי. קרעים במספר דפים. בדף כ - קרע שנוצר כנראה בזמן ההדפסה, עם פגיעה בטקסט. עמודי הדפים עט-פ נדפסו על ארבעה דפים במקום על שניים, כשכל דף מכיל עמוד מודפס מצדו האחד ועמוד ריק מצדו השני (אין חסרון טקסט). כריכה פגומה.

פתחה: \$3000

221d

221c

222. ספר שער נפתלי - בריך, תקי"ז - תפילות ופיוטים מבעל ה"סמיכת חכמים" - העותק של האדמו"ר מאושפיצין, חתן ה"דברי חיים" מצאנז

ספר שער נפתלי, תפילות ופיוטים, שירי התעוררות ודברי מוסר, פיוטים וזמירות שבת, מאת הגאון המקובל הקדוש רבי נפתלי כ"ץ בעל "סמיכת חכמים". בריך, [תקי"ז 1757]. מהדורה יחידה. חותמות בעלות רבות של האדמו"ר רבי אלעזר רחנפלד מאשפיצין. בעמוד לפני השער רישום בעלות: "זה הספר שייך לה"ה הצדיק הקדוש בוצינא קדישא חו"פ [חסידא ופרישא] שלשלת היוחסין כ"ת מ"ה אליעזר נ"י". בשער הספר חתימה לא מפוענחת: "הק' אורי..." [?].

האדמו"ר הקדוש רבי אלעזר הלוי רחנפלד מאושפיצין (תרכ"א-תש"ג), חתנו הצעיר של האדמו"ר בעל "דברי חיים" מצאנז ובנו של האדמו"ר רבי יהושע מקאמינקא (בנו של האדמו"ר רבי שלום מקאמינקא). משנת תרמ"ה רב בבוכניד, בשנת תרנ"ז עלה לכהן על מקום אביו כאדמו"ר בקאמינקא ובשנת תר"ס עבר לכהן כרב ואדמו"ר בעיר אושפיצין (אושוויץ). בשנת תרצ"ז עלה לארץ ישראל והקים את בית מדרשו בעיר הקודש ירושלים [בית המדרש "אושפיצין" קיים עד היום ברח' חסד לאברהם, סמוך לשכונת "מאה שערים"]. ערב מלחמת העולם השנייה חזר לפולין ונפטר בגטו סוסנוביץ. הי"ד.

ספר זה נדפס ע"י המקובל רבי שלמה רעכניץ בנו של רבי יהודה ליב מוכיח, שבבחרותו היה מתלמידיו המקורבים של רבי נפתלי כ"ץ. הוא העתיק אז פיוטים ותפילות שחיבר רבו הקדוש והיה אומרם בהתלהבות מדי לילה, כשהיה משכים קום בחצות ליל. בהקדמת הספר שלפנינו, מספר רבי שלמה רכניץ סיפור-פלא מדהים על רבו המחבר הקדוש, שנפגש פעמיים עם השטן מלאך

המוות. הפעם הראשונה היתה כאשר מלאך המוות התחפש לעני, ורבי נפתלי הכניעו ע"י נתינת ארבעה פרוטות בידו. על הפגישה הראשונה הזאת מעיד התלמיד ממה שראה בעיניו ושמע באזניו: "...אספר את אשר ראיתי כשהייתי אתו עמו במרכבתו, בעברי דרך במקום אחד ושמה רייזין, פרסא אחת מק"ק ליסא ממדינת פולין, נתן פיזור לעניים ואביונים... ובתוך הבאים... נתן מידו ליד אחד מהם בסיפור [באמירה]: א', ב', ג', ד' פגים... ואח"כ כשבאנו לביתו... ונפל למשכב... ואמר הוא לה [לאשתו הרבנית]: אל תירא ואל תחת, כי כבר נתתי למלאך המוות ארבעה פגים [מטבעות], וכל זה ראיתי בעיני ושמעתי מפיו...". על פגישתו השנייה עם מלאך המוות והזכרת ענין ארבעת המטבעות הנ"ל, מספר רבי שלמה מתוך מכתבים שראה בעיניו, שנשלחו מקהילת איסטנבול, בהם הובאו עדויות על פטירתו הפלאית של רבו רבי נפתלי כ"ץ בשנת תע"ח בדרכו לארץ הקודש, כאשר כל העם ראו את כוחותיו המופלאים וקדושתו הרבה: "...ושם [במכתבים הנ"ל] נאמר שגם קודם מותו אמר בפה מלא למלאך המוות: מה לך פה? עתה באת אלי במלבושים יפים כעושר [כעשר] גדול, וברייזין באת לפני במלבושים קרועים ובלואים כעני גדול ונתתי לך ד' פגים... וקם בחרי אף מערש דוי וסוגר [וסגר] הדלת ואמר: צא תאמר לו, ניפלה נא ביד ה' ובידו אפקיד רוחי ונשמתו...".

[2], לו, [1] דף. 20.5 ס"מ. מצב בינוני. כתמים ובלאי. נזקי עש עם פגיעות בטקסט. עותק ספריה. כריכת בד לא-מקורית.

פתיחה: \$300

222a

222. Shaar Naftali - Brno, 1757 - Prayers and Piyyutim from the Semichat Chachamim - Copy of the Rebbe of Oshpitzin, Son-in-Law of the Divrei Chaim of Sanz

Shaar Naftali, prayers and confessions, inspirational poems and ethics, piyyutim and Shabbat songs, by R. Naftali Katz author of Semichat Chachamim. Brno, [1757]. Only edition.

Many ownership stamps of Rebbe Elazar Rosenfeld of Oshpitzin (Oświęcim). Ownership inscription on the flyleaf: "This book belongs to the holy Tzaddik... of holy lineage, R. Elazar". An undeciphered signature on the title page: "Uri... (?)".

Rebbe Elazar HaLevi Rosenfeld of Oshpitzin (1861-1943) was the youngest son-in-law of the Divrei Chaim of Sanz and son of Rebbe Yehoshua of Kaminka (who was a son of R. Shalom of Kaminka). In 1885, he was appointed rabbi of Bochnia, succeeding his father as rebbe of Kaminka in 1897. In 1900, he went to serve as rabbi and rebbe in Oshpitzin. He immigrated to Eretz Israel in 1936, establishing his Beit Midrash in Jerusalem (the Oshpitzin Beit Midrash exists until this day on Chesed LeAvraham St., near Me'a Sh'earim), yet returned to Poland just before the outbreak of WWII, and perished in the Sosnowiec ghetto.

This book was published by the close disciple of R. Naftali Katz - the kabbalist R. Shlomo Rechnitz son

of R. Yehuda Leib Mochiach. In his youth, he copied piyyutim and prayers composed by his teacher, and would recite them every night at midnight, with great fervor. In his foreword to this book, R. Shlomo Rechnitz relates a wondrous story of the encounter of his teacher the author with the Angel of Death, and how he overpowered it by donating four coins to charity. R. Shlomo further quotes testimonies from letters received from the Istanbul community, which describe the wondrous passing of R. Naftali Katz in 1718, on his way to Eretz Israel. On this occasion, his wondrous abilities and exceptional holiness were disclosed to one and all. The letters relate how he shouted at the Angel of Death and expelled him from his room in great wrath, closing the door and exclaiming: "Get out of here! Let me fall in the hands of G-d, only in His hands will I entrust my spirit and soul...".

[2], 37, [1] leaves. 20.5 cm. Fair condition. Stains and wear. Worming affecting text. Library copy. Non-original cloth binding.

Opening price: \$300

222b

16, 9-56, [1] leaves. Leaves 9-16 appear twice. 22 cm. Good-fair condition. Stains. Food and wine stains to some leaves. Small marginal tears to several leaves. New leather binding.

Yaari 2150; Otzar HaHaggadot 3296.

[1] leaf at the end of the book, with additional names of subscribers, not listed in the Bibliography of the Hebrew Book.

Opening price: \$1000

223. הגדה של פסח, חלקת בנימין - העותק של האדמו"ר הראשון מסטרופקוב רבי שלום הלברשטאם, בן ה"דברי יחזקאל" משינויו - עם רישום בעלות בכתב-ידו

האדמו"ר הראשון בשושלת אדמו"רי סטרופקוב. חצרו היתה הומה תמיד בחסידים רבים, אלפים נהרו לקבל את ברכותיו ונתפרסם במעשי מופת.

טז, ט-נו, [1] דף. דפים ט-טז מופיעים פעמיים. 22 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים. כתמי אוכל ויין בחלק מהדפים. קרעים קלים בשולי מספר דפים. כריכת עור חדשה. יערי 2150; אוצר ההגדות 3296.

[1] דף בסוף, עם שמות מנויים נוספים, לא נרשם במפעל הביבליוגרפיה.

פתיחה: \$1000

ספר חלקת בנימין, הגדה של פסח עם כוונות האריז"ל, ועם פירוש חלקת בנימין, מאת האדמו"ר רבי בנימין המגיד מואלווין וואלישטיק, מונקאטש, [תר"צ] 1930.

ההגדה של האדמו"ר רבי שלום הלברשטאם מסטרופקוב. בדף השער רישום בכתב-ידו קדשו וחתימתו: "לד' הארץ ומלאה, הק' שלום הלברשטאם קאהשיצע [קאשוין] יצ"ו". חותמותיו מופיעות בדף המגן הקדמי, בדף השער ובדף שאחריה: "הק' שלום הלברשטאם בן א"אמו"ר הר"ה משינאווע וצ"ל".

האדמו"ר רבי (אברהם) שלום הלברשטאם (תרט"ז-ת"ש) בעל "דברי שלום", בנו חביבו של האדמו"ר רבי יחזקאל שרגא הלברשטאם משינווא-צאנו בעל "דברי יחזקאל" (בנו בכורו של בעל ה"דברי חיים" מצאנו), שהיה אומר עליו "נשמנתו קדושה מאד גבוה מעל גבוה". כיהן כרב וכאדמו"ר בסטרופקוב והיה

224b

224a

223

224. ספר של"ה הקדוש - העותק של האדמו"ר רבי משה הלברשטאם מבארדיוב וחתימות בנו האדמו"ר רבי יחיאל נתן הלברשטאם

ספר שני לוחות הברית, חלק א', מאת רבינו ישעיה הלוי הורוויץ. ווארשא, [תרכ"ג 1863].
 רישומי בעלות רבים וחתימות בעלות של האדמו"ר רבי משה הלברשטאם אב"ד בארדיוב; חתימות יד בנו רבי יחיאל נתן הלברשטאם; חתימות נוספות.
 האדמו"ר רבי משה הלברשטאם אב"ד בארדיוב-בארטפלד (תר"י-תשרי תרס"ד), בנו של האדמו"ר רבי ברוך הלברשטאם מגורליץ, וחתן דודו האדמו"ר רבי אהרן הלברשטאם הרב מצאנז. התחנך בבית סבו רבי חיים מצאנז, שאף מסר לידיו את עריכת ספרו שאלות ותשובות "דברי חיים", יחד עם בן-דודו רבי שלמה מבובוב (הראשון). בחיי אביו נתמנה כרב ואדמו"ר בבארדיוב (בארטפעלד, הונגריה), ושם קבלו את מרותו חסידים רבים. מבניו וחתניו כיהנו ברבנות ובאדמו"רות, בהם חתנו הנודע רבי חנה הלברשטאם מקאלשיץ, ובנו האדמו"ר רבי יחיאל נתן הלברשטאם מבארדיוב (תרכ"ה-תרצ"ג), שמילא את מקומו כאב"ד ואדמו"ר בבארדיוב.

[2], ב-עט; פח, [1] דף. 31 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים. קרעים קלים במספר דפים. כריכת עור חדשה.

פתיחה: \$400

223. Passover Haggadah, Chelkat Binyamin - Copy of First Stropkov Rebbe R. Shalom Halberstam, Son of the Divrei Yechezkel of Shinova - With His Handwritten Ownership Inscription

Chelkat Binyamin, Passover Haggadah with the kavanot of the Arizal, and the Chelkat Binyamin commentary by Rebbe Binyamin, maggid of Zalozitz (Zalitzsi) and Zalishchik (Zalishchyky). Munkacs (Mukachevo), 1930.

The Haggadah of Rebbe Shalom Halberstam of Stropkov. His handwritten inscription and signature appear on the title page: "Shalom Halberstam, Košice (Kashoy)". His stamps appear on the front endpaper, title page and subsequent leaf: "Shalom Halberstam son of the rabbi and tzaddik of Shinova".

Rebbe (Avraham) Shalom Halberstam (1855-1940), the Divrei Shalom, cherished son of Rebbe Yechezkel Shraga Halberstam of Shinova-Sanz, the Divrei Yechezkel (eldest son of the Divrei Chaim of Sanz), who would acclaim him for "his very holy and supremely lofty soul". He served as rabbi and rebbe of Stropkov, and was the first rebbe of the Stropkov Chassidic dynasty. His court was always teeming with Chassidim and thousands came to seek his blessings. He was reputed for his wonderworks.

סיום הש"ס של פליטי מלחמת העולם הראשונה בהולנד

במלחמת העולם הראשונה נמלט רבי אברהם אביש ריינהולד מאנטוורפן להולנד. הוא הגיע אל הכפר שווענינגען (Scheveningen) כיום חלק מהעיר האג), שם התקבצו כמה עשרות פליטים יהודיים, בעיקר בחורים שנמלטו מאימת הגיוס של צבאות אירופה השונים. את הזמן הפנוי ניצלו הפליטים ללימוד תורה. רבי אברהם אביש היה אז מראשי החבורה והיה בין המארגנים של יוזמה מעניינת: בכדי לנצל את זמן המלחמה כראוי, הוחלט שילמדו ויסיימו ביחד את כל הש"ס. הם חילקו ביניהם את המסכתות ובראש חודש אלול תרע"ז ערכו את הסיום על הש"ס כולו, כשהם מקבלים על עצמם באותו מעמד לסיים שוב את הש"ס עד ראש חודש תמוז של השנה הבאה (לציון 100 שנה למאורע התארגנה יוזמה מרגשת של צאצאי אותם פליטים, אשר חילקו שוב ביניהם את מסכתות הש"ס וערכו סיום מיוחד, שנערך בליקווד ושודר ברחבי העולם - ראה חומר מצורף). מאירוע זה בשווענינגען נותר לוח זכרון, שנרשם ביום הסיום הראשון ובו פורטו שמות האנשים עם שמות המסכתות שלקחו על עצמם ללמוד בפעם הנוספת (רבי אברהם אביש נרשם שם כמי שלקח את המסכתות: עדיות, הוריות, תמורה, מעילה ותמיד).

225a

224. Holy Shalah - Copy of Rebbe Moshe Halberstam of Bardiov, With Signatures of his Son Rebbe Yechiel Natan Halberstam

Shenei Luchot HaBrit, Part I, by R. Yeshaya HaLevi Horowitz. Warsaw, [1863].

Many ownership inscriptions and stamps of Rebbe Moshe Halberstam Rabbi of Bardiov (Bardejov); signatures of his son Rebbe "Yechiel Natan Halberstam"; other signatures.

Rebbe Moshe Halberstam Rabbi of Bardiov-Bartfeld (1850-1903), son of Rebbe Baruch Halberstam of Gorlice and son-in-law of his uncle Rebbe Aharon Halberstam Rabbi of Sanz. Educated in the home of his grandfather Rebbe Chaim of Sanz, who entrusted him with editing his responsa Divrei Chaim, together with his cousin Rebbe Shlomo of Bobov (the first). Rebbe Moshe was appointed rabbi and rebbe of Bardiov (Bartfeld, Hungary) in his father's lifetime and had many followers. Among his sons and sons-in-law are many rabbis and rebbes, including his renowned son-in-law Rebbe Chone Halberstam of Kolaczycze and his son Rebbe Yechiel Natan Halberstam of Bardiov (1865-1933), who succeeded him as rabbi and rebbe in Bardiov.

[2], 2-79; 88, [1] leaves. 31 cm. Good-fair condition. Stains. Small tears to several leaves. New leather binding.

Opening price: \$400

225. שו"ת דברי חיים - העותק של תלמיד המחבר רבי אברהם אביש ריינהולד מטארנא - עם דף בכתב-ידו

ספר שאלות ותשובות דברי חיים, חלקים א-ב, מאת האדמו"ר רבי חיים הלברשטאם מצאנז. בארדיוב, תרס"ב 1901. מהדורה שניה.

העותק של תלמיד המחבר - רבי אברהם אביש ריינהולד. בשער הספר חותמותיו עם שמו וחותמותיו עם המילים "ראש הישיבה דחברה עץ חיים פה טארנא יצ"ו". בדפי הספר מספר הגהות בכתב-יד [כנראה בכתב-ידו]. לספר מצורף דף בכתב-יד, כפי הנראה אף הוא בכתב-ידו. בדף זה ציונים לכל חלקי הש"ס.

רבי אברהם אביש ריינהולד (ריינהולד; תרי"ג-תרצ"ה), יליד טארנא (טארנוב) שבגליציה, ובהמשך שימש כראש ישיבה בעיר. גאון מופלג ומקובל. היה תלמידם של הרה"צ רבי פנחס מדעמביץ ובריגל (תלמיד רבי נפתלי מרופשיץ), ושל רבי זאב דוב שענקעל

כנפים ופתח הגן (פולין, תרפ"ה), אותיות מחכימות (בילגורייא, תרפ"ז), מקראי קודש (בילגורייא, תרפ"ז), שער פתח הגן (אנטוורפן, תרפ"ז), זכרון משיח (בילגורייא, תרפ"ז).

[2], קלח, [1]; [2], קל דף. 38 ס"מ. + [1] דף בכתב-יד. 27.5 ס"מ. מצב בינוני. דפי הספר עשויים נייר יבש ושבייר. כתמים. כתם רטיבות כהה בשולי הדפים. קרעים עם חסרון במספר דפים. שיקומים בדבק נייר בדף השער ובמספר דפים שאחריו. קרעים משוקמים בהדבקות נייר בדפים האחרונים, עם פגיעות בטקסט. כריכה בלוייה ופגומה.

פתיחה: \$400

מטארנא (תלמיד ה"חתם סופר"). בהמשך הסתופף בצל קדשו של האדמו"ר בעל "דברי חיים", וממנו קיבל את הדרכים כיצד ללמוד קבלה וחסידות, כפי שכתב בשערי ספריו "ארבע כנפים ופתח הגן" ו"שער פתח הגן". ראשית לימודי בס' [פרים] סור מרע ורע קודש ועבודת ישראל וז"א ועפ"י דבריהם למדתי בכתבי האריז"ל ובימי חורפי הייתי מסתופף בצל קדושת מן הצדיק החי בעל דברי חיים וצ"ל ומסדר עבודתו הק' ותנועותיו הנעימים הבנתי קצת איך ללמוד בכתבי הקודש בביטול גמור כאין ואפס ולטעום מעץ החיים מעין עולם הבא". בקיץ תרע"א עבר לאנטוורפן. במלחמת העולם הראשונה נמלט להולנד (ראה מסגרת) ולאחר המלחמה חזר לאנטוורפן. מחבר ספרים רבים: חידושי אבר"ח (קראקא תרפ"א-תרפ"ד), ראשי בשמים (קראקא תרפ"א), ארבע

[illegible]

Handwritten text in Hebrew script, likely a manuscript or a collection of notes. The text is dense and covers most of the page, with some lines written in a different script (possibly Arabic or Persian) interspersed. The handwriting is cursive and somewhat difficult to decipher. The text appears to be a collection of notes or a manuscript, possibly related to the study of the Bible or Jewish law, given the context of the surrounding pages.

226. טור אורח חיים - העותק של האדמו"ר מאלכסנדר רבי יצחק מנחם דנציגר, בעל "עקדת יצחק"

טור אורח חיים, חלק שלישי. ווארשא, תרמ"ב 1882. בדף השער ובדף שלאחריו, חותמות האדמו"ר בעל "עקדת יצחק" מאלכסנדר: "יצחק מנחם בהרה"ק אדמו"ר וצללה"ה זי"ע מאלכסנדר". בדף השער מספר רישומים בהם נכתב כי הספר שייך לאדמו"ר מאלכסנדר, ורישומים נוספים.

האדמו"ר הקדוש רבי יצחק מנחם דנציגר מאלכסנדר הי"ד (תר"ם-תש"ב), מגדולי האדמו"רים בדורו. התחנך על ברכי סבו מייסד השושלת רבי יחיאל מאלכסנדר, אצל אביו האדמו"ר רבי שמואל צבי מאלכסנדר בעל "תפארת שמואל", ואצל דודו רבי ירחמיאל ישראל יצחק בעל "ישמח ישראל".

בשנת תרפ"ד הוכתר לאדמו"ר, לאחר ששבעים רבנים מחשובי רבני פולין שהיו מחסידי אביו, בקשו ממנו להמשיך את שושלת ההנהגה. בזמן הנהגתו גדלה קהלת חסידי אלכסנדר בפולין ומנו עשרות אלפי יהודים. הקים יחד עם אחיו רבי אברהם חיים דנציגר רשת ישיבות גדולה "בית ישראל" לזכר דודו האדמו"ר בעל "ישמח ישראל". נרצח בשואה הוא וכל ילדיו ונכדיו, ולא נותר מהם שריד, הי"ד. לאחר השואה התקבצו שרידי חסידי אלכסנדר והכתירו לאדמו"ר את בן דודו רבי יהודה משה טהיברג. שרידי תורותיו לוקטו ע"י שרידי חסידים ונדפסו בספר "עקדת יצחק".

[2], סג-שעו דף. כרך זה מתחיל בדף סג (מסימן שח), ולפניו נכרכו דף השער ודף הקדמה. ללא דפים דפים א-טב הראשונים. 37.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים. מספר דפים מנותקים. כריכת עור מקורית, עם פגמים, שדרה קרועה.

פתיחה: \$500

appointed his cousin R. Yehuda Moshe Thieberg as their rebbe. The remnants of his teachings were compiled by his Chassidim after the Holocaust, and published in the book Akedat Yitzchak.

[2], 63-377 leaves. Volume begins with leaf 63 (section 308), preceded by the title page and foreword leaf. Lacking first 1-62 leaves. 37.5 cm. Good condition. Stains. Several detached leaves. Original leather binding, with damage, torn spine.

Opening price: \$500

225. Responsa Divrei Chaim - Copy of the Author's Disciple, Rabbi Avraham Abish Reinhold of Tarnów - With a Leaf in His Handwriting

Responsa Divrei Chaim, Parts I and II, by Rebbe Chaim Halberstam of Sanz. Bardiov (Bardejov), 1901. Second edition.

Copy belonging to the author's disciple - R. Avraham Abish Reinhold. The title page bears stamps with his name, and stamps with his title: "Yeshiva dean of the Etz Chaim society, here in Tarnów". The book contains several glosses (apparently handwritten by R. Avraham Abish). A handwritten leaf is enclosed, presumably also in his handwriting, containing references to all parts of the Talmud.

R. Avraham Abish Reinhold (1853-1935) was born in Tarnów, Galicia, and later served there as yeshiva dean. An outstanding Torah scholar and kabbalist. He was a disciple of R. Pinchas of Dembitz and Briegel (a disciple of R. Naftali of Ropshitz) and of R. Ze'ev Dov Schenckel of Tarnów (disciple of the Chatam Sofer). He later frequented the court of the Divrei Chaim, absorbing from him the methods of studying Kabbalah and Chassidism, as he writes in the title pages of his books Arba Kenafayim UFetach HaGan and Shaar Petach HaGan: "I began with studying the books Sur Mera, Zera Kodesh and Avodat Yisrael, and based on their teachings I studied the writings of the Arizal, and in my youth I studied under the holy Divrei Chaim, and from his approach in the worship of G-d and pleasant ways, I understood a little on how to study holy writings with absolute self-nullification, and to partake from the tree of life, a taste of the World to Come". He relocated to Antwerp in Summer 1911. During WWI, he fled to Holland (see adjoining article), returning to Antwerp after the war. He authored many works: Chiddushei Avrach (Kraków 1921-1924), Rashei Besamim (Kraków 1921), Arba Kenafayim UFetach HaGan (Poland, 1925), Otiyot Machkimot (Biłgoraj, 1926?), Mikra'ei Kodesh (Biłgoraj, 1926?), Shaar Petach HaGan (Antwerp, 1926), Zichron Mashiach (Biłgoraj, 1927).

[2], 138, [1]; [2], 130 leaves. 38 cm. + [1] handwritten

leaf. 27.5 cm. Fair condition. Leaves of book dry and brittle. Stains. Dark marginal dampstain. Open tears to several leaves. Tape repairs to title page and several subsequent leaves. Tears to final leaves, affecting text, repaired with paper. Binding worn and damaged.

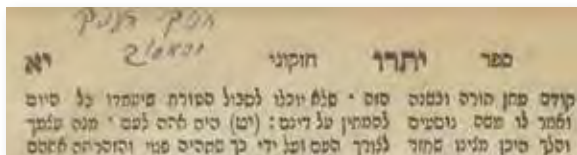
Opening price: \$400

Joint Completion of the Talmud by WWI Refugees in Holland

During WWI, R. Avraham Abish Reinhold escaped Antwerp to Holland. He reached the village of Scheveningen (presently a district of The Hague), where dozens of Jewish refugees gathered, primarily young boys escaping conscription to various European armies. The refugees, who wished to take advantage of their free time for Torah study, decided to initiate a remarkable project. Headed by R. Avraham Abish, one of the leaders of the group, they undertook to jointly study and complete the entire Shas. They divided the tractates between themselves, and on Rosh Chodesh Elul 1917, celebrated the completion of the Shas. On this occasion, they all undertook to once again complete the Shas by Rosh Chodesh Tammuz of the coming year. (The 100th anniversary of this event was marked by a moving initiative arranged by descendants of these refugees, who once again divided between themselves the Talmudic tractates and completed the Shas. The completion was celebrated in Lakewood, and broadcasted throughout the world; see enclosed material). A memorial plaque from this event in Scheveningen, recorded on the day of the first siyum, lists the names of the men and the tractates they each undertook to study once again (R. Avraham Abish is listed as having taken on the tractates: Eduyot, Horayot, Temurah, Me'ilah and Tammid).

227a

227b

227. ספר חזקוני - חתימה ושתי הגהות בכתב-יד האדמו"ר רבי חנוך העניך מסאסוב - האדמו"ר "שפעל ישועות לבני ישראל"

ספר חזקוני על התורה. נויילנא, תרל"ה-תרמ"ה בקירוב 1875-1885 - חסר דף השער].

העותק של האדמו"ר רבי חנוך העניך מסאסוב. בפרשת יתרו (עמ' 79) מופיעה חתימת יד קדשו: "חנוך העניך מסאסוב", ובעמוד שלפני כן (עמ' 78) מופיעה הגדה למדינת (3 שורות) בכתב-ידו.

בעמ' 122 מופיעה הגדה נוספת בכתב-ידו.

האדמו"ר רבי חנוך העניך דוב מאייער-טייטלבוים (תרמ"ד-תש"ג 1884-1942), אב"ד סאסוב וקרעצקי, מגדולי האדמו"רים והצדיקים בדורו. חתן בעל ה"קדושת יו"ט" מסיגט וגיסו של האדמו"ר רבי יואל טייטלבוים מסאטמר. בנו של רבי יוסף דוד מסאסוב, מצאצאי האדמו"ר רבי חנוך מאלסק בעל "לב שמח", ומצאצאי האדמו"ר רבי שלום מבעל. קדוש וטהור, תלמיד חכם מופלג, נודע בתפילותיו הנלהבות והיה פועל ישועות עבור כלל ישראל. בצוואתו צוה שלא לכתוב שום תואר על מצבתו, רק "שפעל ישועות לבני ישראל".

בנו האדמו"ר רבי יואל טייטלבוים מקירולהוא וארה"ב הדפיס שני כרכים מחידושי תורתו בשם "עיר חנוך" (ירושלים, תשל"ח). לאחר כמה שנים נדפסו ממנו הספרים "שו"ת יד חנוך" ו"מפענח נעלמים" (ברוקלין, תש"ס). בשנת תשי"ז נדפס בארה"ב מדרש רבה, עם הגהותיו בשם "עין חנוך", ע"י בנו הנ"ל.

ב-צו דף. חסר דף השער. 21 ס"מ. מצב טוב-בינוני. בלאי וכתמים. הדף האחרון מנותק ומעט פגום. ללא כריכה.

פתיחה: \$300

226

226. Tur Orach Chaim - Copy of Rebbe Yitzchak Menachem Danziger of Alexander, Author of Akedat Yitzchak

Tur Orach Chaim, Part III. Warsaw, 1882.

Stamps of the Akedat Yitzchak, Rebbe of Alexander, on the title page and subsequent leaf: "**Yitzchak Menachem son of the Rebbe of Alexander**". Several inscriptions on the title page, some attesting that the book belongs to the rebbe of Alexander.

Rebbe Yitzchak Menachem Danziger of Alexander (1880-1942), a leading rebbe of his times. He received his education from his grandfather, Rebbe Yechiel, founder of the Alexander dynasty, his father Rebbe Shmuel Tzvi of Alexander, author of Tiferet Shmuel, and his uncle R. Yerachmiel Yisrael Yitzchak author of Yismach Yisrael.

He was appointed rebbe in 1924, after seventy of the most prominent rabbis of Poland who were his father's Chassidim asked him to head the dynasty. The Alexander court expanded greatly under his leadership, until it comprised tens of thousands of Chassidim. He founded the large Beit Yisrael network of yeshivot together with his brother R. Avraham Chaim Danziger, in the memory of his uncle the Yismach Yisrael. He was murdered in the Holocaust together with all his children and grandchildren, leaving behind no survivors to perpetuate this illustrious family. After the Holocaust, the remaining Alexander Chassidim gathered together and

228. Library of Rebbe Alter Eliezer Kahana of Spinka-Zidichov

Library of Rebbe Alter Eliezer Kahana of Spinka-Zidichov, comprising approximately 260 books.

Most books contain signatures or inscriptions in his handwriting, attesting to the purchase or receipt of the book, and several books even include his handwritten glosses. Signatures, stamps and ownership inscriptions of previous owners in several books, as well as authors' dedications. Most books are from the second half of the 20th century, apart from the volumes of a Vilna Talmud (printed by Widow and Brothers Romm).

Rebbe Alter Eliezer Kahana of Spinka-Zidichov (1937-2009), a wide-ranging and eminent Torah scholar, renowned for his exceptional prayers and holy practices, for his worship of G-d and love of his fellow. A halachic authority and holy kabbalist, he wrote and edited halachic and Chassidic books, as well as books on other topics. He compiled and arranged material on numerous topics in the framework of Otzar HaPoskim, and exchanged halachic correspondence with many rabbis. He presided over several Kollelim and managed the charity funds of Shomrei HaChomot. An ideologist associating with the Neturei-Karta sect and Satmar Chassidism, he also acknowledged other views in Orthodox circles. He donated a lot of charity to individuals and public institutions from all factions, and dispensed interest-free loans to the needy.

His father was Rebbe Yosef Meir Kahana of Spinka-Jerusalem (1909-1978), son of R. Tzvi Hirsh Kahana Rabbi of Spinka and son-in-law of Rebbe Yitzchak Teitelbaum of Husakov. He served as rebbe in Ungvar (Uzhhorod), and in 1936, was appointed rabbi and yeshiva dean in Seredna (Serednie). He immigrated to Eretz Israel with his family in 1941, where he founded the Imrei Yosef yeshiva and established his court.

Approx. 260 books. Size and condition vary.

Opening price: \$500

228. ספרייתו של האדמו"ר רבי אלטר אליעזר כהנא מספינקא-זידיטשוב

ספרייתו של האדמו"ר רבי אלטר אליעזר כהנא מספינקא-זידיטשוב, הכוללת כ-260 ספרים.

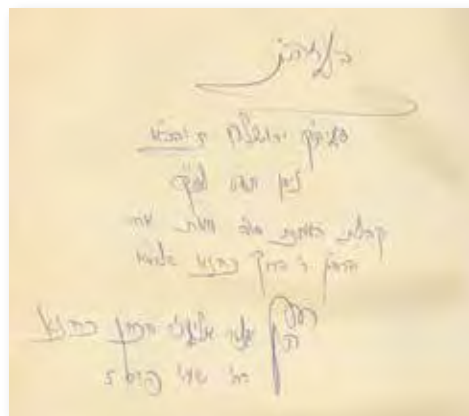
ברוב הספרים מופיעות חתימות ו"הקדשות עצמיות" שכתב כשקנה או קיבל את הספר, ובמספר מקומות מופיעות אף הגהות בכתב-ידו. במספר ספרים חתימות, חותמות ורישומים מבעלים קודמים, וכן הקדשות מחברים. רוב הספרים הם משנות הת"ש, למעט כרכי ש"ס ווילנא (מדרפס האלמנה והאחים ראם).

האדמו"ר מספינקא-זידיטשוב רבי אלטר אליעזר כהנא (תרצ"ז-תשס"ט), איש האשכולות - גאון מופלג ותלמיד חכם מפורסם, נודע בתפילותיו ובהנהגתו בקודש, בעבודת השם ובאהבת הבריות. למדן ובעל הוראה. קדוש ומקובל. עסק בחייו בין היתר בכתיבה ועריכת ספרים בהלכה, בחסידות ובמקצועות רבים. ליקט וערך נושאים רבים במסגרת "אוצר הפוסקים". עמד בראשות כולל אברכים וניהל את קרנות הגמ"ח של "שומרי החומות". התכתב בהלכה עם רבנים רבים. איש השקפה, מקורב לחוגי "נטורי-קרתא" וחסידיו סאטמר, אך היה פתוח לדעות אחרות בחוגים החרדיים. הרבה במתן צדקה ליחידים ולמוסדות ציבור מכל החוגים, ועסק בהלוואות גמ"ח לנצרכים.

אביו - האדמו"ר רבי יוסף מאיר כהנא מספינקא-ירושלים (תר"ע-תשל"ח 1909-1978), בן רבי צבי הירש כהנא אב"ד ספינקא וחתן האדמו"ר רבי יצחק טיטלבוים מהוסאקוב. אדמו"ר באונגוואר. בשנת תרצ"ו כיהן כרב וראש ישיבה בסערעדנא. בשנת תש"א עלה עם משפחתו לארץ ישראל, בה פתח את ישיבת "אמרי יוסף" והקים בה את בית מדרשו.

כ-260 ספרים. גודל ומצב משתנים.

פתיחה: \$500

228

227. Chizkuni - Signature and Two Handwritten Glosses by Rebbe Chanoch Henich of Sassov - Rebbe "Who Performed Salvations for the Jewish People"

Chizkuni on the Torah. [Vilna, ca. 1875-1885 - lacking title page].

Copy belonging to Rebbe Chanoch Henich of Sassov. His signature appears in Parashat Yitro (p. [79]): "Chanoch Henich of Sassov", with a scholarly gloss (3 lines) in his handwriting on the previous page (p. 78). On p. 122, another gloss in his handwriting.

Rebbe Chanoch Henich Dov Meier-Teitelbaum (1884-1942), Rabbi of Sassov (Sasiv) and Keretsky, one of the greatest rebbes and tzaddikim of his generation, son-in-law of the Kedushat Yom Tov of Sighet and brother-in-law of Rebbe Yoel Teitelbaum of Satmar. Son of R. Yosef David of Sassov, descendant of Rebbe Chanoch of Alesk - the Lev Same'ach, and a descendant of R. Shalom of Belz. An exceptional, holy and pure Torah scholar, he was renowned for his fervent prayers and the wonders he performed for the Jewish people. In his will, he commanded that his epitaph should contain no attribute apart from the inscription: "Who performed salvations for the Jewish people".

His son, Rebbe Yoel Teitelbaum of Királyháza (Korolevo) and later, the United States, published two volumes of his Torah novellae titled Ir Chanoch (Jerusalem, 1978). Several years later, the books Responsa Yad Chanoch and Mefaneach Ne'elamim (Brooklyn, 2000) were also published. In 1957, a Midrash Rabba with his notes entitled Ein Chanoch, was published in the United States by his son Rebbe Yoel.

2-96 leaves. Lacking title page. 21 cm. Good-fair condition. Wear and stains. Last leaf detached and slightly damaged. Without binding.

Opening price: \$300

229b

229a

229. ספר פני רבה - אמסטרדם, שפ"ח - מהספרים הראשונים שנדפסו בבית דפוסו של מנשה בן ישראל - חתימות רבי "יואל היילפרין"

ספר פני רבה, מפתח לפסוקים הנמצאים במדרש רבה [חלק ראשון על התורה, וחלק שני על חמש מגילות], עם מפתח עניינים קצר למדרש רבה על חמש מגילות. [אמסטרדם, שפ"ח 1628]. דפוס מנשה בן יוסף בן ישראל.

מהספרים הראשונים שנדפסו בבית דפוסו של מנשה בן ישראל באמסטרדם.

שני חלקים בכרך אחד. בראש הספר נכרך דף השער של החלק השני (דף השער של החלק הראשון חסר).

בדף 1/ו חתימות בכתיבה אשכנזית עתיקה: "יואל היילפרין". חתימה נוספת בדף [ו] של ההקדמה, לאחר השער ניתן הוא רבי יואל ב"ר אורי היילפרין מזאמושט, המכונה "רבי יואל בעל שם", שסגולותיו ודבריו משמו מובאים בספרי הקבלה המעשית "תולדות אדם" ו"מפעלות אלקים", או נכדו רבי יואל בעל שם השני, שאף הוא היה בעל מופת וקבלה מעשית - ראה אודותם: פריט 361]. מספר תיקונים ורישומים בכתב-יד.

[1], נג; כה דף. חסר דף השער של החלק הראשון. 18.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים ובלאי, פגמים וקרעים קלים במקומות בודדים. כתמי רטיבות במספר דפים. סימני עש קלים במספר דפים. מספר רישומים בכתב-יד. כריכת קלף מקורית, עם פגמים קלים.

פתיחה: \$500

229. Pnei Rabba - Amsterdam, 1628 - One of the First Books Printed by Menasseh ben Israel - Signatures of Rabbi "Yoel Heilperin"

Pnei Rabba, index of verses in Midrash Rabba (Part I - Torah, Part II - Five Megillot), with a concise index of topics discussed in Midrash Rabba on the Five Megillot. [Amsterdam]: Menasseh ben Israel, [1628]. This is one of the first books printed by Menasseh ben Israel in Amsterdam.

Two parts in one volume. The title page of part II was bound at the beginning of the book (title page of part I lacking).

Signatures in early Ashkenazic script on p. 37a: "Yoel

Heilperin". Additional signature on leaf [1] of the foreword, following the title page (this may be R. Yoel son of R. Uri Heilperin of Zamosć, known as "R. Yoel Baal Shem", whose segulot and teachings are quoted in books of practical Kabbalah such as Toldot Adam and Mif'alot Elokim; or his grandson R. Yoel Baal Shem the second, also a wonder-worker well versed in practical Kabbalah - see item 361). Several handwritten emendations and inscriptions.

[1], 53; 25 leaves. Lacking title page of part I. 18.5 cm.

Good-fair condition. Stains and wear, damage and minor tears in a few places. Dampstains to several leaves. Minor worming to several leaves. Several handwritten inscriptions. Original parchment binding, with minor damage.

Opening price: \$500

230. ספר דברי שלמה - ונציה, שנ"ו - העותק של רבי ידידיה טיאה ווייל אב"ד קרלסרוה - עם חתימת ידו

ספר דברי שלמה, דרשות, חלק ראשון, מאת רבי שלמה הלוי. ונציה, [שנ"ו 1596]. דפוס מטיאו וקמיניו פריזיניו. מהדורה יחידה.

רבי שלמה הלוי (רצ"ב-ש"ס) תלמיד המהר"י בן לב, רב בקהילת שאלוניקי, קיבץ בספר זה את הדרשות שנשא בקהילתו בזמנים שונים. כפי שכותב המחבר בהקדמתו, הדרשות על ספר ויקרא מופיעות תחילה, כסימן לדברי חז"ל ש"הבא ליכנס בפתחי שערי הלמוד היה מתחיל בספר ויקרא". חלק שני לא נדפס.

העותק של רבי ידידיה טיאה ווייל. בראש דף השער חתימת ידו: "טיאה ווייל".

הגאון רבי ידידיה טיאה ווייל (תפ"ב-תקס"ו), מגדולי גאוני דורו, בן הגאון רבי נתנאל ווייל בעל "קרבן נתנאל" ותלמידו המובהק של רבי יהונתן אייבשיץ. עמד בקשרי שו"ת עם בעל ה"נודע ביהודה" ועם בעל ה"הפלאה". משנת תק"ל אב"ד קרלסרוהא ומדינת באדן על מקום אביו. בחייו נדפס רק פירושו "מרבח לספר" על הגדה של פסח, שנדפס בעילום שמו, אך עשרות חיבורים ממנו שנתרו בכת"י הולכים ונדפסים בשנים האחרונות.

ריז, ריד-שיד; יד דף. 28.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים. בלאי בדף השער ובמספר דפים נוספים. כתמי רטיבות כהים בחלק מהדפים, בעיקר לקראת סופו של הספר. הדבקות נייר לחיזוק בחלקו האחורי של דף השער, ובמספר דפים נוספים. חותמות ספריה. כריכה ישנה, עם פגמים.

פתיחה: \$500

230. Divrei Shlomo - Venice, 1596 - Copy of R. Yedidia Tia Weil Rabbi of Karlsruhe - With His Signature

Divrei Shlomo, homily, Part I, by R. Shlomo HaLevi. Venice: Matteo Zanetti and Comino Presegno, [1596]. Only edition.

R. Shlomo HaLevi (1532-1600), disciple of Mahari Ben Lev, served as rabbi in Salonika. This book is a compilation of the sermons he delivered for various occasions in his community. As the author explains in his preface, he published the homily to Vayikra first, since the sages state that one beginning to study Torah should start with the Book of Vayikra. The second part was never printed.

The copy of R. Yedidia Tia Weil. His signature appears at the top of the title page: "Tia Weil".

R. Yedidia Tia Weil (1722-1806), leading Torah scholar of his times, son of R. Netanel Weil author of Korban Netanel, and close disciple of R. Yehonatan Eybeschütz. He exchanged halachic

correspondence with the Noda BiYehuda and the Haflaa. He succeeded his father in 1770 as rabbi of Karlsruhe and of the State of Baden. His only work printed in his lifetime was his commentary to the Passover Haggadah - Marbeh LeSaper, which was published anonymously, yet he left behind dozens of manuscript compositions, which have been increasingly published in recent years.

217, 214-314; 14 leaves. 28.5 cm. Good-fair condition. Stains. Wear to title page and several other leaves. Dark dampstains to some leaves, mostly towards end of book. Verso of title page and several other leaves reinforced with strips of paper. Library stamps. Old binding, with damage.

Opening price: \$500

231. ארבעה ספרים של רבני משפחת ווייל - רבי ידידיה טיאה ווייל ורבי יעקב ווייל מקרלסרוה

ארבעה ספרים עם חתימות ורישומי בעלות של רבני משפחת ווייל - רבי ידידיה טיאה ווייל ורבי יעקב ווייל מקרלסרוה:

- ספר שפתי כהן, פירוש על התורה, מאת רבי מרדכי הכהן מצפת. [המבורג, ת"נ 1690]. חתימה בדף השער: "טיאה ווייל". רישום בדף האחרון: "שמעון בן כמחור" אשר אנשיל נר"ו.
- ספר עלה דיונה, חידושים על מסכתות מסדר נזיקין, מאת רבי יונה בן רבי משה בנימין זאב אב"ד טרלא. פיורדא, [תנ"ד 1693]. חתימה בדף השער: "הק' טיאה ווייל".
- ספר העיטור, דיני ממונות, קדושים, גיטין וכתובות, מאת רבינו יצחק בן אבא מארי. וורשא, תקס"א-תקס"ב [1801]. רישום בעלות בדף השער: "שייך להקצין כמחור" ר' יוקב ווייל מקארלסרוה; וחתימתו.

- ספר הישר, חידושים והגהות על הש"ס, פסקי הלכה ושאלות ותשובות, מאת רבנו תם. וינה, [תקע"א 1811]. מהדורה ראשונה. רישום בעלות בדף השער: "שייך להקצין כמחור" יוקב ווייל מקארלסרוהע".

הגאון רבי ידידיה טיאה ווייל (תפ"ב-תקס"ו), מגדולי גאוני דורו, בן הגאון רבי נתנאל ווייל בעל "קרבן נתנאל" ותלמידו המובהק של רבי יהונתן אייבשיץ. עמד בקשרי שו"ת עם בעל ה"נודע ביהודה" ועם בעל ה"הפלאה". משנת תק"ל אב"ד קרלסרוהא ומדינת באדן על מקום אביו. ראה עוד אודותיו בפרט הקודם.

רבי יעקב ווייל הרשום כאן הוא אולי נכדו של רבי ידידיה טיאה ווייל - הגאון רבי יעקב (יוקב) ווייל (נפטר תרי"א), מחכמי קרלסרוה, תלמיד חכם מופלג ומרביץ תורה, בעל "תורת שבת" וחיבורים נוספים; אך יתכן והוא אדם אחר ממשפחת ה"קרבן נתנאל".

4 ספרים. גודל ומצב משתנים. כתמים, בלאי וקרעים בדפי שער ובדפים נוספים.

פתיחה: \$400

231a

230

232. פירושים וחידושים לרבינו מנוח - קושטא, תע"ח - העותק של הגאון המקובל רבי נתן אדלר, רבו של ה"חתם סופר" - מתקופת רבנותו בבוסקוביץ'

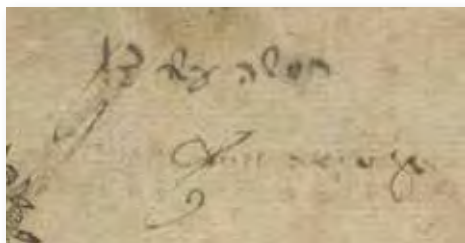
זה ספר פירושים וחידושים [ספר המנוחה, על הרמב"ם] לרבינו מנוח. קושטא, תע"ח [1718]. העותק של הגאון רבי נתן אדלר. רישומי בעלות עתיקים בדף השער, ביניהם: "לה" הארץ... להרב אב"ד ור"ם דפה באסקוויץ ה"ה הגאון החסיד מו"ה נתן אדלר נ"י"; "שייך לה"ה המופלא כ"ה נתן אדלר כ"ץ יצ"ו [מספר מילים מחוקות] באסקוויץ".

רישום נוסף: "מנחה היא נתונה לי מאת הרב הג' מה"ו אשר אשכנזי ז"ל דיין בעה"ק ירושלי[ם] פעגערסהיים יום א' ט"ז שבט תרי"א ל' הק' אלכסנדר" [רבי אלכסנדר אראן אב"ד פוגרסהיים]. הגאון הקדוש רבי נתן הכהן אדלר (תק"ב-תק"ס), נולד בפרנקפורט דמיין לאביו רבי יעקב שמעון אדלר. גאון בתורה וגדול בחכמת הקבלה. עמד בראשות ישיבה שייסד בביתו בפרנקפורט, והיה רבו המובהק של רבי משה סופר בעל ה"חתם סופר" - שמזכירו רבות בספריו בעניני הלכה ובעניני תורת הקבלה, וכותב עליו: "רבי המובהק הגאון החסיד המפורסם הנש"ר הגדול" [נשר" - מליצה על משמעות השם "אדלר"], "מורי הגאון החסיד", "מורי החסיד שבכהונה". סבל רדיפות רבות מאנשי העיר, שאף אסרו עליו לקיים את המנין בבית מדרשו, שהיה מבוסס על מנהגיו המיוחדים עפ"י תורת הקבלה. בשנת תקמ"ב עזב רבי נתן אדלר את פרנקפורט והתיישב בבוסקוביץ שבמורביה. תלמידו רבי משה סופר [בעל ה"חתם סופר"] דבק בו והתלווה עמו לבוסקוביץ ושם למד איתו. כשנתיים בלבד שימש רבי נתן אדלר כרב העיר בוסקוביץ, והיו אלה השנים היחידות שבהן שימש ברבנות. בשנת תקמ"ה בערך חזר לביתו ובית מדרשו שבפרנקפורט דמיין.

נו דף. 17.5 ס"מ. מצב בינוני. כתמים ובלאי. קרעים גסים בדף השער ובמספר דפים, עם פגיעה בטקסט. כריכה חדשה.

ראה: סטפנסקי ספרי יסוד, עמ' 51.

פתיחה: \$2000

231b

231d

231. Four Books Belonging to Rabbis of the Weil Family - Rabbi Yedidia Tia Weil and Rabbi Yaakov Weil of Karlsruhe

Four books with the signatures and ownership inscriptions of rabbis from the Weil family - R. Yedidia Tia Weil and R. Yaakov Weil of Karlsruhe:

- Siftei Kohen, commentary to the Torah, by R. Mordechai HaKohen of Safed. [Hamburg, 1690]. Signature on title page: "Tia Weil". Inscription on final leaf: "Shimon son of R. Asher Anshel".
- Aleh DeYonah, novellae to tractates of Order Nezikin, by R. Yonah son of R. Moshe Binyamin Ze'ev Rabbi of Tarłów. Fürth, [1693]. Signature on title page: "Tia Weil".
- Sefer HaIttur, monetary laws, divorce and marriage contracts, by Yitzchak ben Abba Mari. Warsaw, 1801. Ownership inscription on title page: "belongs to... R. Yukev Weil of Karlsruhe; and stamps.
- Sefer HaYashar, Talmudic novellae and glosses, halachic rulings and responsa, by Rabbenu Tam. Vienna, [1811]. First edition. Ownership inscription on title page: "Belongs to... R. Yukev Weil of Karlsruhe".

R. Yedidia Tia Weil (1722-1806), leading Torah scholar of his times, son of R. Netanel Weil author of Korban Netanel, and close disciple of R. Yehonatan Eybeschütz. He exchanged halachic correspondence with the Noda BiYehuda and the Haflaa. He succeeded his father in 1770 as rabbi of Karlsruhe and of the State of Baden. See previous item.

R. Yaakov Weil, whose signatures appears in these books, was possibly the grandson of R. Yedidia Tia Weil - R. Yaakov (Yukev) Weil (d. 1851), an outstanding Torah scholar in Karlsruhe, author of Torat Shabbat and other works. However, it may have also been a different member of the family of the Korban Netanel.

4 books. Size and condition vary. Stains, wear and tears to title pages and other leaves.

Opening price: \$400

231c

233a

232

232. Commentaries and Novellae by Rabbenu Manoach - Constantinople, 1718 - Copy of the Kabbalist Rabbi Natan Adler, Teacher of the Chatam Sofer - From the Time He was Rabbi of Boskowitz

Commentaries and novellae (Sefer HaMenucha, on the Rambam) by Rabbenu Manoach. Constantinople, 1718.

Copy of R. Natan Adler. Early ownership inscriptions on the title page, including: "...to the rabbi and dean of this city, Boskowitz, R. Natan Adler"; "Belongs to R. Natan Adler Katz [several deleted words], Boskowitz".

Additional inscription: "Received as a gift from R. Asher Ashkenazi, dayan in Jerusalem. Fegersheim, Sunday 16th Shevat 1851, Alexander" (R. Alexander Aron, rabbi of Fegersheim).

R. Natan HaKohen Adler (1742-1800) was born in Frankfurt am Main to R. Yaakov Shimon Adler. He was an outstanding Torah scholar and eminent kabbalist. He headed the yeshiva he established in his home in Frankfurt, and was the prime teacher of R. Moshe Sofer - the Chatam Sofer, who mentions him extensively in his books in matters of Halacha and Kabbalah, referring to him as "my prime teacher, the renowned and pious Torah scholar, the great eagle" (alluding to the name Adler, German for eagle), and other similar titles. He suffered much persecution from the residents of his city, who even forbade him from holding prayers services in his Beit Midrash conforming with his singular kabbalistic customs. In 1782, R. Natan Adler left Frankfurt and settled in Boskowitz (Boskovice), Moravia. His disciple R. Moshe Sofer (the Chatam Sofer) remained with him, accompanying him to Boskowitz where he continued studying under him. R. Natan Adler served for only two years in Boskowitz, and this was the only time he held a rabbinic position. In ca. 1785, he returned to his home and Beit Midrash in Frankfurt.

56 leaves. 17.5 cm. Fair condition. Stains and wear. Large tears to title page and several other leaves, affecting text. New binding. See: Stefansky Classics, no. 51.

Opening price: \$2000

233. שו"ת השיב ר' אליעזר ושיח השדה - נייאוויט, תק"ט - העותק של הגאון המקובל רבי נתן אדלר, רבו של ה"חתם סופר"

"רבי המובהק הגאון החסיד המפורסם הנש"ר הגדול" [נ"ש"ר] - מליצה על משמעות השם "אדלר", "מורי הגאון החסיד", "מורי החסיד שבכהונה". סבל רדיפות רבות מאנשי העיר, שאף אסרו עליו לקיים את המניין בבית מדרשו, שהיה מבוסס על מנהגיו המיוחדים עפ"י תורת הקבלה. תקופה מסוימת כיהן כאב"ד בוסקוביץ, אך לאחר תקופה חזר לביתו ולבית מדרשו בפרנקפורט דמיין.

[3], לב; [1], ל דף. 30 ס"מ. כתמים, קרעים ובלאי. סימני עש. כריכה מנותקת ופגומה.

פתיחה: \$2000

שאלות ותשובות השיב ר' אליעזר ושיח השדה - חלק א'; עם חלק ב' - ספר דמשק אליעזר, מאת רבי אליעזר ב"ר שלמה זלמן ליפשיץ. נייאוויט (ניויד), גרמניה, [תק"ט 1748-1749]. מהדורה יחידה. שער מאויר בחיתוך עץ.

העותק של הגאון רבי נתן אדלר. בראש דף השער רישום בעלות [בכתב-ידו]: "שיין להתורני והרבני כהר"ר [מילה מחוקה] נתן בהמנוח כש"ת שמעון אדלר כ"ץ זלה"ה".

הגאון הקדוש רבי נתן הכהן אדלר (תק"ב-תק"ט), נולד בפרנקפורט דמיין לאביו רבי יעקב שמעון אדלר. גאון בתורה וגדול בחכמת הקבלה. עמד בראשות ישיבה שייסד בביתו בפרנקפורט, והיה רבו המובהק של רבי משה סופר בעל ה"חתם סופר" - שמזכירו רבות בספריו בעניני הלכה ובעניני תורת הקבלה, וכותב עליו:

234. ספר כרתי ופלותי - אלטונה, תקכ"ג - מהדורה ראשונה - העותק של רבי אריה ליב ברעסלא אב"ד רוטרדם, בעל ה"פני אריה" - עם חתימת ידו

"הק מנחם הלוי הורוויץ", "הק' שלמה זלמן בערענואהן מווארשווא". חתימה וחתימה: "ישכר בערוש הלוי [סגל] הורוויץ [מווארשווי]".

[3], לד [צ"ל: לה]; קסה דף. 30 ס"מ. מצב טוב. כתמים ובלאי. כתמי רטיבות גדולים בחלק מהדפים. סימני עש במספר מקומות. קרעים בשולי מספר דפים, ללא פגיעה בטקסט. כריכה לא מקורית.

סטפנסקי ספרי יסוד, מס' 177.

פתיחה: \$500

234

ספר כרתי ופלותי, פירוש על שלחן ערוך חלק יורה דעה, מאת הגאון רבי יהונתן אייבשיץ. אלטונה, [תקכ"ג 1763]. מהדורה ראשונה.

בדף השער חתימות ורישומי בעלים, ביניהן חתימת הגאון רבי אריה ליב ברעסלא אב"ד רוטרדם: "קניית ספרים תרבה חכמה, הק' ארי' ליב ברעסלא".

הגאון רבי אריה ליב ברסלא (תק"א-תקס"ט), מגדולי גאוני דורו. נולד בעיר ברסלוי. בנעוריו למד בליסא ובברלין. מיושבי בית המדרש המפורסם של הגביר ר' דניאל יפה בברלין, שם למדו רבים מגאוני דורם (בעל ה"פרי מגדים" ועוד). כיהן ברבנות עמדין ובשנת תקמ"א עבר לכהן ברבנות רוטרדם. חיבר את ספרו שו"ת "פני אריה" (אמשטרדם תק"נ), בו נשא ונתן המחבר בהלכה עם גדולי חכמי דורו: רבי פנחס הורוויץ מפרנקפורט בעל ההפלאה, רבי ישעיה פיק, רבי דוד טעביל אב"ד ליסא, רבי מאיר ווייל מחכמי ליסא ורבי מאיר פוזנר בעל "בית מאיר".

ה"פני אריה" חולק בספרו בכמה מקומות על חידושי של רבי יהונתן אייבשיץ, הן ב"כרתי ופלותי" והן ב"אורים ותומים", בלשון חריפה. כך לדוגמה, הוא כותב בסימן סה לשואל: "כמדומה אני שמה שמצאו חן בעיניך דברי הגאון בעל הפלתי ז"ל שהעתקת, והמשכך אחרי משאו ומתנתו בזה, מפני החריפות שנמצא בדבריו, הוא אשר גרם לך בלבול... ויש לי להראותך תחילה ביטול דברי זה הרב... במחילת כבוד תורתו שגגה גדולה היא בעיקר פשט ההלכה.... בעיקר סברא זו מגמגם בה הרב הפלתי...". כמו כן, הקדיש בספרו חיבור בן י"ב פרקים, בשם "מאמר יסוד השטרות", בו האריך לחלוק על דברי ה"אורים ותומים" ביסודות רבים שחידש בענייני שטרות. בפתיחה למאמרו זה כותב ה"פני אריה": "אני תמה על הגאון בעל אורים ותומים ששגג בכל אשר דבר בענין זה, שגגות בלתי ראיות לחכם גדול כמותו...".

חתימות נוספות וחתימות בדף השער: "הק' יוסף נתן מהמבורג",

233b

233. Responsa Heshiv R. Eliezer VeSiach HaSadeh - Neuwied, 1748-1749 - Copy of the Kabbalist Rabbi Natan Adler, Teacher of the Chatam Sofer

Responsa Heshiv R. Eliezer VeSiach HaSadeh - Part I; with Part II - Damesek Eliezer, by R. Eliezer son of R. Shlomo Zalman Lifshitz. Neuwied (Germany), [1748-1749]. Only edition. Woodcut title page.

Copy of R. Natan Adler. Ownership inscription (in his handwriting?) at the top of the title page: "Belongs to the rabbinical Torah scholar R. [deleted word] Natan son of the late Shimon Adler Katz".

R. Natan HaKohen Adler (1742-1800) was born in Frankfurt am Main to R. Yaakov Shimon Adler. He was an outstanding Torah scholar and eminent kabbalist. He headed the yeshiva he established in his home in Frankfurt, and was the prime teacher of R. Moshe Sofer - the Chatam Sofer, who mentions him extensively in his books in matters of Halacha and Kabbalah, referring to him as "my prime teacher, the renowned and pious Torah scholar, the great eagle" (alluding to the name Adler, German for eagle), and other similar titles. He suffered much persecution from the residents of his city, who even forbade him from holding prayers services in his Beit Midrash conforming with his singular kabbalistic customs. He served for a while as rabbi of Boskowitz (Boskovice), yet later returned to his home and Beit Midrash in Frankfurt.

[3], 32; [1], 30 leaves. 30 cm. Stains, tears and wear. Worming. Binding detached and damaged.

Opening price: \$2000

235

234. Kreiti Upleiti - Altona, 1763 - First Edition - Copy of R. Aryeh Leib Breslau Rabbi of Rotterdam, Author of Pnei Aryeh - With His Signature

Kreiti Upleiti, commentary to Shulchan Aruch Yoreh De'ah, by R. Yehonatan Eybeschütz. Altona, [1763]. First edition.

Signatures and ownership inscriptions on the title page, including the signature of R. Aryeh Leib Breslau Rabbi of Rotterdam: **"The purchase of books increases wisdom, Aryeh Leib Breslau"**.

R. Aryeh Leib Breslau (1741-1809), a leading Torah scholar in his times. Born in Breslau, he studied in his youth in Lissa and Berlin. He frequented the renowned Beit Midrash of the wealthy R. Daniel Yaffe in Berlin, where many of the foremost Torah scholars of the generation studied (including the Pri Megadim and others). He served as rabbi of Emden, and in 1781, was appointed rabbi of Rotterdam. He authored Responsa Pnei Aryeh (Amsterdam 1790), in which he records the halachic correspondence he exchanged with the leading Torah scholars of his time: R. Pinchas Horowitz of Frankfurt - the Haflaa, R. Yeshaya Pick, R. David Tevele of Lissa, R. Meir Weil - a Lissa Torah scholar, and R. Meir Posner - the Beit Meir.

In his books, the Pnei Aryeh at times sharply challenges the novellae recorded in the books

Kreiti Upleiti and Urim VeTumim, by R. Yehonatan Eybeschütz. Furthermore, he devotes in his book an entire composition named Maamar Yesod HaShtarot, comprising 12 chapters, in which he systematically refutes many principles innovated by R. Yehonatan Eybeschütz on the topic of shtarot. In his preface to this composition, the Pnei Aryeh states: "I am astounded at the author of Urim VeTumim, who erred on everything he said on this topic, errors which are unsuitable for a Torah scholar of his stature..."

Other signatures and stamps on the title page: "Yosef Natan of Hamburg", "Menachem HaLevi Horowitz", "Shlomo Zalman Berensohn of Warsaw". Signature and stamp: "Yissachar Berush HaLevi [Segal] Horowitz [of Warsaw]"

[3], 34 [i.e.: 35]; 165 leaves. 30 cm. Good condition. Stains and wear. Large dampstains to some leaves. Worming in several places. Marginal tears to several leaves, not affecting text. Non-original binding.

Stefansky Classics, no. 177.

Opening price: \$500

235. ספר וזאת ליהודה - זולצבאך, תקל"ז - מהדורה ראשונה - הקדשה עצמית מתקופת ההדפסה בכתב-ידו וחתירתו של רבי יוסף הס-קוגלמן אב"ד מדינת הסן

ואז הדפיסו בעיר זולצבאך. בין השנים תקכ"ח-תקל"ז נדד רבי אברהם בערי איטליה וגרמניה, שם פגש את רבי יוסף הס (כפי הנראה בעיר פיורדא) ונתן לו את הספר במתנה.

[1], ג-פח; מח דף. דף שער מאויר. דף שער נפרד לחלק שני. 32.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמי רטיבות. פגעי עש בדף השער, עם פגיעה באיורים, משוקם בחלקו בהדבקת נייר. פגעי עש בכל דפי הספר, חלקם עם פגיעה בטקסט (הספר עבר חיטוי נגד עש). כריכה ישנה עם שדרת קלף.

פתיחה: \$300

תקל"ח כיהן כר"מ בישיבה הגדולה בפיוורדא, וכ"ריש דיינא". בשנת תק"מ התמנה לאב"ד בעיר קאסל ומדינת הסן כולה. היה מחשובי מרביצי התורה שבאשכנז, ונודע בירת שמים מופלגת, ובחסידות ופרישות. גדולי דורו כתבו בהסכמות לספרו: "בקי בכל חדרי תורה... חסידא ופרישא... החסיד המפורסם בכל קצו ארץ...". היה רבו המובהק של רבי בצלאל רנשבורג.

הספר שלפנינו נדפס בזולצבאך על ידי רבי אברהם עייאש, בנו של המחבר רבי יהודה עייאש. רבי אברהם היה מחכמי ירושלים והדרך שבה הגיע לגרמניה מעניינת: כתב היד של אביו, ובו החיבור שלפנינו, התגלגל לגרמניה, לאחר שאביו נתנו לאחד מחכמי המבורג על מנת שידפיסו והדבר לא עלה בידו. מסיבה זו, נסע רבי אברהם במיוחד לגרמניה על מנת לפדות את כתב-היד,

ספר וזאת ליהודה, שני חלקים בכרך אחד, דרוש, מוסר וחיידושי אגדה בעניינים שונים, מאת רבי יהודה עייאש מחכמי אלגיר. זולצבאך, [תקל"ז 1776]. מהדורה ראשונה. עם הסכמות רבי יהונתן אייבשיץ ומהרי"ט אלגאזי.

ברך השער הקדשה עצמית בכתב-ידו וחתירתו של הגאון רבי יוסף הס-קוגלמן אב"ד קסל ומדינת הסן, ובה הוא כותב כי קיבל את הספר מאת המו"ל רבי אברהם עייאש בן המחבר: **"זה הספר נתן לי במתנה ה"ה החכם הרבני מהו" אברהם עייאש נר"ו ללמוד בתוכו, נא' הק' יוסף העס"**.

הגאון רבי יוסף הס-קוגלמן (נפטר תקנ"ד), מגדולי רבני גרמניה בדורו. מחבר ספר "בן פורת יוסף" (פיוורדא תקנ"ו) על ההפטורות. כיהן כדיין בפיוורדא מתחילת שנות התק"כ. בשנים תקל"ו-

235. VeZot LiYehuda - Sulzbach, 1776 - First Edition - Inscription from the Time of Printing, Handwritten and Signed by R. Yosef Hess-Kugelman Rabbi of the State of Hesse

VeZot LiYehuda, two parts in one volume, homily, ethics and aggadic novellae on various topics, by R. Yehuda Ayash, an Algerian Torah scholar. Sulzbach, [1776]. First edition. With approbations by R. Yehonatan Eybeschütz and R. Yom Tov Algazi.

Inscription on the title page, handwritten and signed by R. Yosef Hess-Kugelman, rabbi of Kassel and the State of Hesse, attesting to having received the book from R. Avraham Ayash, the publisher and son of the author: **"R. Avraham Ayash gave me this book as a gift to study it, so says Yosef Hess"**.

R. Yosef Hess-Kugelman (d. 1793), leading German rabbi of his times. He authored Ben Porat Yosef (Fürth 1796) on the Haftarat. He served as rabbi of Fürth in the early 1760s. In 1776-1778, he served as

dean of the prominent Fürth yeshiva, and as head of the Beit Din. In 1780, he was appointed rabbi of Kassel and the State of Hesse. He was a foremost Torah disseminator in Germany, and was renowned for his outstanding fear of G-d, piety and asceticism. Leading Torah scholars wrote in their approbations to his book: "He was well-versed in all realms of the Torah... the pious one, who is renowned throughout the land...". He was the prime teacher of R. Betzalel Ronsburg.

This book was printed in Sulzbach by R. Avraham Ayash, son of the author R. Yehuda Ayash. R. Avraham was a Jerusalemite Torah scholar, and he came to Germany specially to retrieve his father's manuscript, which his father had given to a Torah

scholar of Hamburg for publishing. Since the latter failed to do so, R. Avraham published it on this occasion in Sulzbach. Between 1768-1776, R. Avraham wandered through the cities of Italy and Germany, where he met R. Yosef Hess (presumably in Fürth) and gave him this book as a gift.

[1], 3-88; 48 leaves. Illustrated title page. Separate title page for part II. 32.5 cm. Good-fair condition. Dampstains. Worming to title page, affecting illustrations, partially repaired with paper. Worming to entire book, some affecting text (the book was disinfected). Old binding with parchment spine.

Opening price: \$300

236a

236. ספר פרשת דרכים - ונציה, תק"ג - חתימות רבי יעקב גינצבורג מפראג בעל "זרע יעקב", רבי אהרן יוסף שמואל סג"ל אב"ד טרענטשין ורבי פייבל שלזינגר אב"ד טאפלשטאן

על ידי החתם סופר (ראה אודותיו: אישים בתשובות חת"ס, עמ' נו-נו).

בשער ובדף שאחריו חתימות חתנו של רבי יוסף שמואל - רבי כלב פייבל שלזינגר (תקפ"ח-תרע"א), אב"ד טאפלשטאן. מגדולי תלמידי ה"כתב סופר", בעל "תורת בר נש".

בדפי הספר מספר הגהות ארוכות, משני כתבים.

[2], עו דף. 26.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים ובלאי. דף השער ומספר דפים במצב בינוני. סימני עש, בעיקר בדפים הראשונים והאחרונים. בתחתית השער הדבקה פיסת נייר מודפסת (על מסגרת השער), לצורכי צנוורה. כריכת עור חדשה.

פתיחה: \$300

ספר פרשת דרכים, עשרים ושישה דרושים וקונטרס "דרך מצותיך" על מנין המצוות, לרבי יהודה רזאניס בעל "משנה למלך". ונציה, תק"ג [1743]. מהדורה שניה.

בעמוד האחרון, רשיון להדפסת הספר, מאת "ראשי ומנהיגי המדינה" ["ועד קטן"], ויניציאה, ו' תמוז תק"ב.

בראש דף השער רישום בעלות [קצור] עם חתימה: "הק' יעקב ג"ב - חתימת הגאון הנודע רבי יעקב גינצבורג (תק"ג-תקע"ה), בעל "זרע יעקב", מגדולי חכמי פראג, דיין בבית דינו של ה"נודע ביהודה" וראש ישיבה בפראג במשך יותר מארבעים שנה. בדף האחרון רישום נוסף שהספר שייך לו: "ועד יעלה מן הארץ שהספר הלז שייך להנעלה ר' יעקב ג"ב".

בשער הספר ובדף שאחריו חתימות: "יוסף שמואל סג"ל בהגאון מוהר"י... נ"י אונ"ד", "הק' יוסף שמואל סג"ל" - חתימות רבי אהרן יוסף שמואל סג"ל אב"ד טרענטשין, בן רבי יחזקאל אב"ד אונסדורף, תלמיד בעל ה"שמן רוקח", בהמשך נשא את נכדתו, בת רבי בנימין וואלף לעזו בעל ה"שערי תורה". נסמך להוראה

236. Parashat Derachim - Venice, 1743 - Signatures of Rabbi Yaakov Ginsburg of Prague Author of Zera Yaakov, Rabbi Aharon Yosef Shmuel Segal Rabbi of Trenchin and Rabbi Feivel Schlesinger Rabbi of Topolchan

Parashat Derachim, 26 homilies and the Derech Mitzvetecha section on the counting of the commandments, by R. Yehuda Rosanes, author of Mishneh LaMelech. Venice, 1743. Second edition.

On the last page, a permit to print the book, by the "heads and leaders of the country" (Vaad Katan), Venice, 6th Tammuz 1742.

Ownership inscription (trimmed) at the top of the title page, signed: "Yaakov G.B." - signature of R. Yaakov Ginsburg (1743-1815), author of Zera Yaakov, a leading Prague Torah scholar, dayan in the beit din of the Noda BiYehuda and yeshiva dean in Prague for over 40 years. The last leaf bears another inscription attesting that the book belongs to him. Signatures on the title page and on the following page: "Yosef Shmuel Segal son of R. Y., Unsdorf", "Yosef Shmuel Segal" - signatures of R. Aharon Yosef Shmuel Segal, Rabbi of Trenchin (Trenčín), son of R. Yechezkel Rabbi of Unsdorf. Disciple of the author of

Shemen Rokeach, later married his granddaughter, daughter of R. Binyamin Wolf Löw, author of Shaarei Torah. Received ordination from the Chatam Sofer (see: Ishim B'Teshuvot Chatam Sofer, pp. 56-57).

The title page and the following leaf bear signatures of R. Yosef Shmuel's son-in-law, R. Kalev Feivel Schlesinger (1828-1911), Rabbi of Topolchan (Topoľčany). A leading disciples of the Ktav Sofer, author of Torat Bar Nash.

Several long glosses, by two writers.

[2], 76 leaves. 26.5 cm. Good-fair condition. Stains and wear. Title page and several other leaves in fair condition. Worming, primarily to first and last leaves. A printed piece of paper is glued to the bottom of the title page (on its border), for censorship purposes. New leather binding.

Opening price: \$300

236b

237. ספר כנסת הגדולה ושיירי כנסת הגדולה - חתימות הגאון רבי וואלף בוסקוויץ והגאון רבי משה גרינוולד אב"ד חוסט בעל "ערוגת הבושם" - חתימות וחתימות

הגאון המפורסם רבי משה בן-עמרם גרינוואלד (תר"ג-תרע"א), מחבר ספר ותלמידיו עמ' תקכ"א, מגדולי הרבנים וראשי הישיבות בהונגריה. תלמיד רבי מנחם כ"ץ פרוסטיץ מצעהלים ותלמיד ה"כתב סופר" בפרשבורג. כבר בבחרותו ניהל ישיבה בעיר הולדתו טשאנא, ולאחר מכן כיהן ברבנות בכמה מקהילות הונגריה ומשנת תרנ"ג אב"ד העיר חוסט. על אף שנמנה על יוצאי בית מדרשו של ה"חתם סופר" אחו בדרכי חסידות ונהג לנסוע לאדמו"רי בעלו וסיגט. בחוסט הקים את חצרו המפורסמת וביסס והרחיב את ישיבתו, אשר הפכה לאחת הישיבות הגדולות בהונגריה. לישיבתו נהרו תלמידים מכל רחבי המדינה ומחוצה לה, ורבים מרבני הונגריה היו תלמידיו. נתפרסם בחיבוריו בהלכה ואגדה אשר נקראו בשם "ערוגת הבושם". בנו הוא רבי יעקב יחזקיה גרינוולד אב"ד ואדמו"ר בפאפא, ונכדו הוא האדמו"ר רבי יוסף גרינוולד מפאפא, שהקים את חסידות פאפא באמריקה לאחר השואה. בנו הגאון רבי אברהם יוסף גרינוואלד (נפטר בתרפ"ח) כיהן כרב בקהילות מאקואו, חוסט ואגנוואר.

ובדף [2] שבראש הספר השני (מכאן ששני הספרים נכרכו יחד בתקופה קדומה). מספר הגהות בספר השני. הגאון הנודע רבי בנימין זאב וולף הלוי בוסקוביץ (ת"ק-תקע"ח), מגדולי רבני הונגריה, בנו ותלמידו של בעל "מחצית השקל" הגאון רבי שמואל הלוי מקעלין אב"ד בוסקוביץ (תפ"ד-תקס"ו). כיהן ברבנות ובהרבצת תורה בקהילות אסאד, פרוסטיץ [שם נקשר בידידות רבה לרבי משה סופר בעל "חתם סופר", ראה "אישים בתשובות חת"ס", אות קיג], פעסט, יארמאט, קעלין ובאניהאד (באנהרט). העמיד מאות תלמידים גדולי תורה. גאונותו וחריפותו היו לשם ולהערצה בפי גדולי דורו כבעל ה"נודע ביהודה", רבי בצלאל רשבורג, רבי מרדכי בנעט, החתם סופר ורבי עקיבא איגר ועוד. בין חיבוריו שדפוסו ובכת"י בולט חיבורו רחב היריעה "סדר משנה" על כל חלקי הי"ד החזקה להרמב"ם, שטרם נדפס במלואו. הגהותיו על הש"ס נקראו בשם "אגודת אוזב" [נדפסו במהדורת הש"ס, וינה תק"ץ-תקצ"ג, עם הסכמת ה"חתם סופר"].

ספר כנסת הגדולה, חלק אורח חיים. ליורנו, ת"ח [1657]. מהדורה ראשונה. כרוך עם: ספר שיירי כנסת הגדולה, חלק אורח חיים. אומיר, [תל"א 1671]. מהדורה ראשונה. עותק מיוחס עם חתימות חשובות: בשער הספר הראשון, חתימות, חותמות ורישומים. בחלק העליון של העמוד, חתימת ידו של הגאון רבי וואלף בוסקוביץ: "הק' וואלף באסקאוויץ". סמוך לחתימה זו חתימת "הק' משה בלאאמו"ה עמרם גרין [=גרינוולד] - חתימת הגאון בעל "ערוגת הבושם". במרכז השער חותמתו: "משה גרינוואלד אב"ד דק"ק חוסט והגליל", וחתימת בנו: "אברהם יוסף גרינוואלד אב"ד דק"ק אגנוואר והגליל" [חותמת נוספת שלו בדף האחרון של הספר השני]. חתימה עתיקה בראש עמוד השער של הספר הראשון: "חנני אלקים בזה הספר הצעיר באלפיהודאריהליב[?]" באמ"ו הרב מהר"ר דוד...". חתימה נוספת שלו בדף השער של הספר השני,

237. Kneset HaGedolah and Sheyarei Kneset HaGedolah - Signatures of Rabbi Wolf Boskowitz and Rabbi Moshe Greenwald Rabbi of Khust, Author of Arugat HaBosem - Signatures and Stamps

Kneset HaGedolah, on Orach Chaim. Livorno, 1657. First edition.

Bound with: Sheyarei Kneset HaGedolah, on Orach Chaim. Izmir, [1671]. First edition.

Important ownership with signatures:

On the title page of the first book: signatures, stamps and inscriptions. At the top of the page is the signature of R. "Wolf Boskowitz". Near this signature is another signature: "Moshe son of R. Amram Grünwald" - signature of the author of Arugat HaBosem. His stamp appears in the center of the title page: "Moshe Grünwald Rabbi of Khust and the region", alongside his son's signature: "Avraham Yosef Grünwald Rabbi of Ungvar (Uzhhorod) and the region" (his stamp also appears on the last leaf of the second book).

Early signature at the top of the title page of the first book: "...Yehuda Aryeh Leib son of R. David...". His signature appears again on the title page of the second book and on leaf [2] at the beginning of the second book (attesting that the two books were bound together at an early time).

Several glosses in the second book.

R. Binyamin Ze'ev Wolf HaLevi Boskowitz (1740-1818), an eminent Hungarian rabbi, son and disciple of the author of Machatzit HaShekel, R. Shmuel HaLevi of Kolín Rabbi of Boskovice (1724-1806). He served as rabbi in Aszód, Prostitz (Prostějov; there he developed a close relationship with the Chatam Sofer, see Ishim BiTeshuvot Chatam Sofer, section 113), Pest, Balassagyarmat, Kolín and Bonyhád, raising hundreds of disciples. His Torah knowledge and his sharp mind were venerated by leading Torah scholars of his times, such as the Noda BiYehuda, R. Betzalel Ranschburg (Ronsburg), R. Mordechai Benet, the Chatam Sofer, R. Akiva Eger, and others. Among his printed and handwritten compositions, the most prominent is his monumental Seder Mishneh on all parts of Yad HaChazaka by the Rambam, which has not yet been fully published. His Talmudic glosses are titled Agudat Ezov (they were printed in the Vienna 1830-1833 Shas edition, with an approbation by the Chatam Sofer).

R. Moshe son of R. Amram Grünwald (1853-1910, HaChatam Sofer VeTalmidav, p. 521), leading rabbi and yeshiva dean in Hungary. A disciple of R. Menachem Katz Prostitz of Tzeilem (Deutschkreutz) and of the Ketav Sofer in Pressburg. Already in his youth, he directed a yeshiva in his birthplace Charna (Csorna), later serving as rabbi of several Hungarian communities and from 1893, of Khust. Though he was a product of the Chatam Sofer's yeshiva, he was drawn to Chassidism and would frequent the courts of the rebbes of Belz and Sighet. In Khust, he set up his glorious court and expanded his yeshiva, which became one of the largest yeshivot in Hungary. Students from throughout the country and beyond flocked to his yeshiva, and many Hungarian rabbis were his disciples. He was renowned for his compositions on Halacha and Aggadah named Arugat HaBosem. His son was R. Yaakov Yechizkiya Grünwald Rabbi and Rebbe of Pupa (Pápa), and his grandson was Rebbe Yosef Grünwald of Pupa, who established the Pupa Chassidic dynasty in the United States after the Holocaust. His son R. Avraham Yosef Grünwald (d. 1928) served as rabbi of Makava (Makó), Khust and Ungvar.

More stamps on the title page of the first book, including: "Moshe Asher Eckstein, Rabbi of Sered" - R. Moshe Asher Eckstein (1889-1942, murdered in the Holocaust), Rabbi of Sered from ca. 1921, yeshiva dean and public activist, one of the leaders of the yeshiva world in Slovakia and Hungary and patron of the Hungarian Torah world.

Two books in one volume: 6, 164 leaves; [2], 156 leaves. 29 cm. Overall good condition. Stains. Worming, damage and tears repaired with paper to some leaves (mostly first and last leaves of volume). Large tear to last leaf, reinforced with paper. New leather binding.

Stefansky Classics, no. 170.

Opening price: \$600

237

חותמות נוספות בשער הספר הראשון, ביניהן: "משה אשר עקשטיין - רב ואב"ד דק"ק סערעד" - רבי משה אשר עקשטיין אב"ד סערעד (תרמ"ט-נרצח בשואה תש"ב), ראש ישיבה ועסקן ציבורי, ממנהיגי עולם הישיבות בסלובקיה-הונגריה, ממחזיקי ותומכי עולם התורה בהונגריה. בערך בשנת תרפ"א התמנה לרב בסערעד.

שני ספרים בכרך אחד: ו, קסד דף; [2], קנו דף. ס"מ. מצב כללי טוב. כתמים. במספר דפים (בעיקר בדפים הראשונים והאחרונים של הכרך), סימני עש, פגמים וקרעים, משוקמים בהדבקת נייר. קרע גדול בדף אחרון, שוקם בהדבקה על נייר. כריכת עור חדשה. סטפנסקי ספרי יסוד, מס' 170.

פתיחה: \$600

238. ספר עשרה מאמרות לרמ"ע מפאנו - העותק של ה"חיי אדם", עם חתימת ידו

ספר עשרה מאמרות, מאת רבי מנחם עזריה (הרמ"ע) מפאנו, עם פירוש "יואל משה" מאת רבי משה ב"ר שלמה הלוי מפרנקפורט. אמשטרדם, ת"ט 1649.

העותק של הגאון רבי אברהם דאנציג, בעל "חיי אדם". במרכז עמוד השער חתימת ידו: **"אברהם דנציג"**. רישום נוסף של שמו, בכתובה מרובעת, בשוליים העליונים של עמוד השער. הגאון רבי אברהם דאנציג (תק"ח-תקפ"א) מגדולי דורו, תלמיד-חבר ומחותנו של הגר"א מווילנא, ומחברם של ספרי יסוד בהלכה, "חיי אדם", "נשמת אדם", "חכמת אדם" ועוד. נולד לאביו רבי יחיאל מיכל ב"ר שמואל בעל "נחמות ציון", בצעירותו נסע ללמוד בפראג והיה שם תלמידו של ה"נודע ביהודה" ושל רבי יוסף ליבערמאן, מגאוני פראג. רבו זה העניק לו כתב "חבר" בגיל י"ח, ושם כתב בין היתר: "צעיר לימים ורך בשנים ודעתו מיושבת כדעת זקנים, תלמיד המחכים את רבותיו... בקי בש"ס ופוסקים... סדורה ושגורה בפיו משנתו...". לאחר נישואיו התיישב בווילנא, שם הסתופף בצלו של הגר"א מווילנא, ונשא ונתן עמו בדברי תורה. בהמשך הפך למחותנו, כאשר בנו נשא את נכדת הגר"א. הערכתו לגר"א היתה רבה, והוא נתן לכך ביטוי בהספדים שנשא עליו. בראש ספרו "זכור תורת משה" תיעד את סדר הלימוד של "מחותני אדונינו מרנא ורבנא גאון ישראל וקדושו רבינו אליהו חסיד...", וכותב על סדר לימוד זה כי הוא "כמצווה עלינו מפי משה רבינו עליו השלום". בספרו "חיי אדם" הביא רבות מדברי הגר"א, אך במספר מקומות חלק עליו. הדבר הביא עליו תרעומת, ועל כן נמנע להביא מדברי הגר"א ב"חכמת אדם" בכדי לא לחלוק על דבריו בפומבי.

סירב ליטול על עצמו עול רבנות והלך בדרך סבו לעסוק במשא ומתן לצורך פרנסתו ולעשות תורתו קבע ועיקר, כפי שהעיד על עצמו בהקדמתו המפורסמת לספר חכמת אדם. למרות זאת, היה ממנהיגי קהילת ווילנא, וכפי שמעיד על עצמו לא זוהר הוראה מתוך ביתו ולא נעשה דבר בווילנא בלי הסכמתו. רק לעת זקנותו, בשל קשיי פרנסה, הסכים לקבל על עצמו באופן רשמי את עול ההוראה בווילנא.

עמד בקשרים אמיצים עם גדולי דורו. הגאון רבי חיים מוולוז'ין יחד עם הגאון רבי יעקב מליסא בעל חוות דעת היו אלו שעודדו אותו להוציא את ספרו "חכמת אדם", כפי שכותב בהקדמתו לספרו. עמד גם בקשרי שו"ת עם הגאון רבי מאיר פוזנר בעל "בית מאיר".

זכה שספריו יתקבלו בכל תפוצות ישראל כספרי יסוד בפסיקת

238a

238b

ההלכה, בדור דעה של גאוניס וחכמים, בני דורו של הגר"א מווילנא, וכפי שכותב בעצמו בהקדמה למהדורה השניה של ספרו חיי אדם, "ספרו לי מופלגים, שראו לכמה מופלגי תורה וחריפים שחורים בחיבורי זה... ואני מעיד שבאו לביתי לומדים מופלגים... וקנו ממני חיבורי חיי אדם וחכמת אדם... והכל רצים ללמוד בהם וכמעט שאין רב ומורה צדק וצורב בכל קהילות ישראל שאין קונים חבורי...". הספרים הפכו לספרי הפסיקה העיקריים בליטא, עד זמנו של ה"משנה ברורה" המביאו בכל מקום וסומך על דבריו כבעלי משקל גדול בפסיקה. באחד המקומות כותב: "עיין בחיי אדם... ודבריו קילורין לעינים". רבים מגדולי הפוסקים בדורו ובדורות שאחריו הרבו להביא את דבריו ולדון בהם, ולהתחשב בדעתו בפסיקת ההלכה.

הספרים התקבלו בחיבה יתירה בכל שדרות הציבור, וזכו לתפוצה בלתי רגילה והפכו לספרי יסוד כבר בחיי המחבר, וכפי שהעיד בפתח המהדורה השניה של ספרו חיי אדם: "להיות שאני בטוח בחסד ה' שחיבורי, הן על אורח-חיים והן על יורה-דעה לא יכזבו... ויודפסו ויחזרו ויודפסו עד ביאת הגואל, כי הן בעודני חיי... נתקבלו ב"ה ונתפשטו בכל גבול ישראל, אף כי אחרי מותי שבלתי ספק שיותר ויותר יהיו מקובלים". על ההצלחה תעיד העובדה שבקהילות בכל רחבי ליטא ורוסיה הוקמו "חברות חיי אדם", ללימוד הספר בצוותא. חברות אלו החלו כבר בחיי המחבר, וכפי שכותב: "יש קהילות שקבעו ללמוד בו עם בעלי בתים ותלמידים...". ולכן כיוון ידידו רבי חיים מוולוז'ין, כשכתב עליו: "גברא דמריה סייעה... שנתקבל ספרו חיי אדם... ונתפשט בכל גבול ישראל".

גם מחוץ לגבולות ליטא הפכו ספריו לספרי יסוד. כך לדוגמה, מובא בשם ה"חתם סופר" שאמר כי מורי הוראה יכולים לסמוך על הוראתו כשאין להם פנאי לעיין בעצמם במקורות ההלכה. עסק רבות בחכמת הקבלה, ובהגדה של פסח שהוציא לאור עם פירושו, מופיעים הקדמה ופירושים קבליים. כתב גם פיוטים ותפילות, ביניהם נתקבלה בקהילות ישראל ה"תפילה זכה" שנאמרת בפתחו של יום הכיפורים. שנות חייו היו שבעים ושלוש כמספר שם ספרו "חיי אדם".

קנז דף. 20 ס"מ. מצב בינוני. כתמים, פגמים ובלאי. פגעי רטיבות. קרעים וסימני עש במספר דפים. כריכה חדשה. ראה: סטפנסקי ספרי יסוד, מס' 357.

פתיחה: \$1000

**239. ספר אש דת, מצל מאש - קושטא, תע"ח -
חתימות רבנים - העותק של רבי חיים ברלין**

ספר אש דת, דרושים על סדר הפרשיות, וספר מצל מאש, שאלות ותשובות, מאת רבי חיים אלפנדר. קושטא, [תע"ח 1718]. מהדורה ראשונה.

רישום בעלות בדף השער: "אלקי חנן בזה הספר אותי הק' אברהם הלוי מחעלמא" - חתימת רבי אברהם הלוי מחעלמא אבד"ק עמדין [Emden] - מגדולי רבני דורו. ממלא מקומו של היעב"ץ ברבנות עמדין [שנות התק"י-תק"כ בערך 1750-1760], מוכר בשו"ת נודע ביהודה, יו"ד קמא סימן א'; בספר זכרון יעקב (פיוורא, תק"ל); תשובה ממנו משנת תקכ"ה מופיעה בשו"ת שאילת יעב"ץ ח"ב סימנים כ"ד-כ"ה. בשנת תק"כ כיהן כאב"ד הילדסהיים ושטר הרבנות שלו נדפס בקובץ "כרם שלמה" (שנה ד', גליון א'). נלחם יחד עם היעב"ץ בשרידי השבתאים באשכנז (ראה אודותיו במאמרים מאת א' בריק: שנה בשנה, תשמ"מ, עמ' 340-335; שנה בשנה, תשנ"ג, עמ' 420-409).

רישום בעלות נוסף: "חנני אלדים בזה מאמי הרבנית... גבריאלי אדלר הכהן" - רבי גבריאלי הכהן אדלר אב"ד מירינגן ואוברדורף, אחי רבי נתן אדלר אב"ד לונדון, נפטר בשנת תר"כ (1859).

בדף השער ובמקומות נוספים חותמות הגאון רבי "חיים ברלין בהגאון אדמו"ר הנצי"ב זצ"ל, מלפנים רב במאסקווא ואב"ד ור"מ בוואלאזין וכעת בירושלים עה"ק ת"ו" - הגאון המפורסם רבי חיים ברלין (תקצ"ב-תרע"ג), מגדולי דורו ומדמויות ההוד של ליטא וירושלים. בנו הבכור של הנצי"ב מוואלוז'ין. שימש כרב הראשי בעיר מוסקבה, והשפעתו התורנית התפרסה במרחבי רוסייה. כיהן תקופה כראש ישיבה ואב"ד וואלוז'ין, וברבנות קוברין וילעסטוואגרד. עלה לירושלים בשנת תרס"ו, ועד מהרה הוכר במעמדו וסמכותו כאחד מגדולי רבני העיר. ספרייתו העשירה של רבי חיים ברלין נודעה כאחת הספריות הפרטיות החשובות בתקופתו, היא שימשה אותו בכל מקומות רבנותו והוא הביאה עמו בעלותו ארצה לירושלים.

[2], פד; מב דף. 27.5 ס"מ. מצב בינוני-טוב. כתמים ובלאי. כתמי רטיבות. הדבקת נייר לחיזוק בשוליים הפנימיים של דף השער, עם פגיעה במסגרת השער. קרעים קטנים במספר מקומות, ללא חיסרון. חותמות בעלות. כריכת עור חדשה. ראה: סטפנסקי ספרי יסוד, עמ' 92.

פתיחה: \$300

238. Asara Maamarot by Rabbi Menahem Azariah da Fano - Copy of the Chayei Adam, with His Signature

Asara Maamarot, by R. Menahem Azariah da Fano, with the Yo'el Moshe commentary by R. Moshe son of R. Shlomo HaLevi of Frankfurt. Amsterdam, 1649. Copy of R. Avraham Danzig, the Chayei Adam. His signature at the center of the title page: "Avraham Danzig". Another inscription of his name, in square script, appears above the title page border.

R. Avraham Danzig (1748-1820), a leading Torah scholar in his times, disciple-companion and mechutan of the Vilna Gaon, authored classic halachic books: Chayei Adam, Nishmat Adam, Chochmat Adam, and others. Son of R. Yechiel Michel ben R. Shmuel, author of Nechamot Zion. In his youth, R. Avraham studied in Prague and was the disciple of the Noda BiYehuda and of R. Yosef Lieberman, Prague Torah prodigies. The latter granted him a writ titling him Chaver at the age of 18, and wrote among other praises: "Young of age but with a settled mind like the elderly, a disciple who adds to the wisdom of his teachers... proficient in the Talmud and the poskim... he is fluent in his Torah learning...". After his marriage, he settled in Vilna and basked in the presence of the Vilna Gaon, discussing Torah with him. Eventually, he became his mechutan, as R. Avraham's son wed the Vilna Gaon's granddaughter. His reverence of the Vilna Gaon knew no bounds and he expressed his veneration in the eulogies he delivered for him. In the beginning of his book Zichru Torat Moshe, he documented the study schedule of "my mechutan, our Master, Marana v'Rabana Geon Yisrael u'Kedosh Rabbenu Eliyahu Chassid...", and wrote that this schedule is "as commanded to us by Moshe Rabbenu". In his book Chayei Adam, R. Avraham introduces many teachings in the name of the Vilna Gaon, however he also disagrees with him in several places. This caused dissent; therefore in his book Chochmat Adam, R. Avraham refrained from quoting the Gaon so as not to openly disagree with him.

He refused to serve in the rabbinate, following his grandfather's footsteps, dealing in trade for his livelihood, with Torah study being his main priority (as recounted in his famous introduction to Chochmat Adam). In spite of this refusal, he was one of the leaders of the Vilna community, being constantly asked for his opinion on Torah matters and his agreement being sought on all issues.

R. Avraham had strong connections with the prominent rabbis of his times. R. Chaim of Volozhin, together with R. Yaakov of Lisa, author of Chavot Daat, encouraged him to publish his book Chochmat Adam. He exchanged halachic correspondence with R. Meir Pozner, author of Beit Meir.

His books were accepted in the entire Jewish world as basic halachic books, in a generation of great Torah sages, the days of the Vilna Gaon. They became the primary books of Torah rulings in Lithuania until the time of the Mishna Berura, which quotes him everywhere and heavily relies on his rulings. Many of the greatest Torah authorities of his generation and those who lived thereafter quote his books at length and discuss his writings, valuing his opinion.

In the beginning of the second edition of Chayei Adam, he wrote: "Since I am certain that in G-d's kindness, my works both on Orach Chaim and on Yoreh Deah did not disappoint... and will be printed and reprinted until the Redemption, because even in my lifetime... they have been accepted and have spread throughout the Jewish world, that also after my death they undoubtedly will be even more accepted". The fact that all over Lithuania and Russia "Chayei Adam societies" were established, attests to their impressive success. These societies began in the author's lifetime as his friend R. Chaim of Volozhin wrote: "A man assisted by his Master... whose book Chayei Adam... spread throughout the Jewish world".

Even outside of Lithuania, his books became rudimentary study books, as can be learned from the Chatam Sofer, who affirmed that Torah authorities can rely on the rulings in these books whenever they cannot find the time to study the halachic sources themselves. R. Avraham dealt extensively in Kabbalah, and the Passover Haggadah which he published with his commentary includes a kabbalistic preface and kabbalistic commentaries. He also wrote piyyutim and prayers, including the Tefillah Zaka, said at the beginning of Yom Kippur. He lived to the age of 73 - the numerical value of the name of his book Chayei Adam. 158 leaves. 20 cm. Fair condition. Stains, damage and wear. Dampness damage. Tears and worming to several leaves. New binding.

See: Stefansky Classics, no. 357.

Opening price: \$1000

239

Torah scholars in our area are his disciples... until his old age he enlightened his disciples with halachic rulings". Following his passing, his position as rabbi of Fürth and dean of the yeshiva was offered to the Chatam Sofer (see Chut HaMeshulash, pp. 81-84, where a letter from the Chatam Sofer on this topic is brought).

[3], 64; 33, [2] leaves. 32 cm. Good condition. Stains. Original binding, worn and damaged.

Opening price: \$400

239. Esh Dat, Mutzal MeEsh - Constantinople, 1718 - Rabbis' Signatures - Copy of Rabbi Chaim Berlin

Esh Dat, homilies on the weekly Torah portions, and Mutzal MeEsh, responsa, by R. Chaim Alfandari. Constantinople, [1718]. First edition.

Ownership inscription on title page: "...**Avraham HaLevi of Chelm**" - signature of R. Avraham HaLevi of Chelm, Rabbi of Emden - leading Torah scholar of his generation. He succeeded R. Yaakov Emden, the Yaavetz, as rabbi of Emden (ca. 1750s-1760s). He is mentioned in Responsa Noda BiYehuda, Yoreh Deah Kama, section 1; in Zichron Yaakov (Furth, 1770); a responsum by him, from 1765, appears in Responsa She'elat Yaavetz, Part II, sections 24-25. In 1760 he served as rabbi of Hildesheim and his rabbinical contract was printed in the Kerem Shlomo anthology (Year 4, issue 1). Together with the Yaavetz he battled the remaining Sabbateans in Germany (see articles by A. Brick: Shana BeShana, 1980, pp. 335-340; Shana BeShana, 1993, pp. 409-420).

Another ownership inscription: "...from my mother, the Rebbetzin... **Gavriel Adler HaKohen**" - R. Gavriel HaKohen Adler Rabbi of Meiringen and Oberdorf, brother of R. Natan Adler Rabbi of London, died in 1859.

The title page and other places bear stamps of R.

"Chaim Berlin son of the Netziv, formerly Rabbi of Moscow and of Volozhin, currently in Jerusalem" - the renowned R. Chaim Berlin (1832-1912), foremost Torah scholar in his generation and an illustrious Torah figure of Lithuania and Jerusalem. Eldest son of the Netziv of Volozhin. He served as chief rabbi of Moscow, and his Torah influence spread throughout Russia. He served for a while as yeshiva dean and rabbi in Volozhin, and as rabbi of Kobryn and Yelisavetgrad (Kropyvnytskyi). He immigrated to Jerusalem in 1906, where he soon became recognized as a leading rabbinic authority in the city. R. Chaim Berlin's extensive library was renowned as one of the most important private libraries in his times and accompanied him to all the places he served as rabbi, finally being brought to Jerusalem.

[2], 84; 42 leaves. 27.5 cm. Fair-good condition. Stains and wear. Dampstains. A strip of paper reinforcing inner margin of title page, affecting the border of the title page. Small tears to several places, without loss.

Owners' stamps. New leather binding.

See: Stefansky Classics, p. 92.

Opening price: \$300

240. ספר מעיין גנים - מיץ, תקכ"ז - מהדורה ראשונה - העותק של רבי משולם זלמן הכהן אב"ד פיורדא, בעל "בגדי כהונה"

"משען המים" ועוד. גדולי דורו העריכוהו עד מאד. הגאון בעל ההפלאה מכנהו: "שר התורה והמשנה... כבוד אהובי ידידי הרב הגאון המפורסם... משוש הדור, עומד בפרץ, גודר גדר... החרף ובקי... נר ישראל, עמוד הימיני, פטש החזק...". תלמידו רבי וואלף המבורג כותב עליו: "כמעט כל הלומדים במקומו הם מתלמידיו... עד זקנה ושיבה האיר עיני תלמידיו בהלכה פסוקה". עם פטירתו הציעו בשנת תקפ"א לרבינו ה"חתם סופר" למלא את מקומו ברבנות העיר פיורדא וראשות הישיבה (חוט המשולש עמ' פא-פד, שם מובא מכתב החת"ס בענין זה).

[3], סד; לג, [2] דף. 32 ס"מ. מצב טוב. כתמים. כריכה מקורית, בלוייה ופגומה.

פתיחה: \$400

ספר מעיין גנים, חידושים על מסכתות זבחים ומנחות, מאת רבי עקיבא טרעני ממיץ. מיץ, [תקכ"ז 1767]. מהדורה ראשונה.

בדף המגן הקדמי רישומי בעלות בעברית וגרמנית, בהם נכתב כי הספר שייך לרבי משולם זלמן הכהן (מהר"ך) אב"ד פיורדא, בעל "בגדי כהונה".

רישום וחתמות בכתב-ידו של רבי יהודה וואלף נעקרוסולם [לימים אב"ד שנייטורף], שקיבל את הספר מעובדן מהר"ך; ורישום נוסף: "אני הח"מ לקחת מן הבח'נור' יודא וואלף הנ"ל הק' משה חיים בן כ"ה גרשון ריגא ז"ל" [ראה אודותיו חומר מצורף]. חתימה בשער הספר: "הק' זלמן מאנהיימער". חותמות (בגרמנית) של רבי יהודה ליב ברסלויער מפיורדא.

הגאון מהר"ך רבי משולם זלמן הכהן (תצ"ט-תק"פ), אב"ד וראש ישיבת פיורדא, מגדולי דורו וצדיק מפורסם. מגדולי תלמידיו רבי יהונתן אייבשיץ. בעל "שור"ת וחידושי מהר"ך - בגדי כהונה",

241. שו"ת מהר"י הלוי - חתימת המלבי"ם

ספר שו"ת רבי יצחק הלוי, אחיו ורבו של הט"ז. חלק ראשון. נייא וויט (נויוויד, Neuwied, גרמניה), תצ"ו [1736].

בראש השער רישום בעלות בכתב-ידו וחתימתו של המלבי"ם: "קניתי ספר זה... מאיר ליבוש מלבי"ם בעהמח"ס ארצות החיים והשלום, חופ"ק וורעשנא". חתימה אחרת בדף [2]: "הק' נתן מליטא". בדף האחרון חותמת הגאון רבי חיים ברלין.

הגאון רבי מאיר ליבוש מלבי"ם (=מאיר ליבוש בן יחיאל מיכל, תקס"ט-תר"מ), פרשן התנ"ך הנודע, מגדולי דורו, בקי בנגלה ובנסתר (תלמידו בקבלה של רבי צבי הירש מזידיטשוב). בצעירותו כתב את הספר "ארצות החיים" על השו"ע שזכה להסכמתו הנלהבת של ה"חתם סופר" ופרסם את שמו כגאון מופלא.

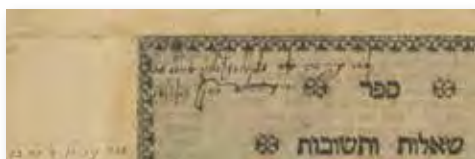
בכל מקומות רבנותו ונדודיו (כיהן כרב בוורשנא, קמפנא, בוקרשט, לונטשיץ, מוהילב וקניגסברג) נודע במלחמתו הבלתי מתפשרת ב"מחדשים", במשכילים ובפרורמים, ובשל כך סבל תלאות וצרות רבות. במהלך כהונתו בבוקרשט ניהל מאבקים עם משכילי העיר שהסתיימו בעלילת-דם שרקמו מתנגדיו נגדו, הוא נאסר ונשפט לעונש מוות, ורק בעקבות התערבות השר משה מונטיפיורי למענו הומתק עונשו לגזירת גירוש מרומניה.

התפשטות ההשכלה הביאה אותו לרתום את כשרונותיו ולהקדיש את זמנו לכתיבת פירוש שיטתי על התנ"ך, במטרה לבאר את עומק חכמת חז"ל ואמיתות התורה שבעל-פה, וכך נולד פירושו המפורסם לתנ"ך שהתקבל בכל תפוצות ישראל חוזה למאות מהדורות.

החתימה שלפנינו היא מתקופת כהונתו בוורשנא (Września במחוז פוזנא), בשנים תקצ"ח-תר"א (1841-1837), והוא מציין את ספריו הראשונים שהדפיס: "ארצות החיים" על שו"ע (נרפס בברעסלויא, תקצ"ז 1837), ו"ארצות השלום" דרושים (נרפס בקרוטושין, תקצ"ט 1839).

עותק חסר 2 דפים באמצעו, וללא חלק ב'. [2], כד, כז-לג דף (במקור: [2], לג דף; לב דף). כ-31 ס"מ. מצב בינוני. כתמים. נזקי עש עם פגיעות בטקסט. בלאי רב וקרעים בשוליים עם פגיעות בטקסט. הדבקות נייר בשולי רוב הדפים. כריכת בד חדשה. בעותק זה נוסף דף [2] עם ההסכמות, דף נדיר שאינו מופיע בחלק מהעותקים.

פתיחה: \$1000

241a

240b

240a

240. Maayan Ganim - Metz, 1767 - First Edition - Copy of Rabbi Meshulam Zalman HaKohen Rabbi of Fürth, Author of Bigdei Kehuna

Maayan Ganim, novellae on tractates Zevachim and Menachot, by R. Akiva Treni of Metz. Metz, [1767]. First edition.

Ownership inscriptions in Hebrew and German on the front endpaper, attesting that the book belongs to R. Meshulam Zalman HaKohen (the Maharzach), rabbi of Fürth, author of Bigdei Kehuna.

Inscription and signatures handwritten by R. Yehuda Wolf Neckarsulm (later rabbi of Schnaittach), who received this book from the estate of the Maharzach. Additional inscription: "I, the undersigned, took it from the above-mentioned Yehuda Wolf. Moshe Chaim son of R. Gershon Riga" (see enclosed material).

Signature on the title page: "Zalman Manheimer". Stamp (in German) of R. Yehuda Leib Breslauer of Fürth.

The Maharzach, R. Meshulam Zalman HaKohen (1739-1820), rabbi and yeshiva dean of Fürth, a leading Torah scholar of his times and a renowned Tzaddik. He was a foremost disciple of R. Yehonatan Eybeschütz. He authored Responsa and Novellae Maharzach - Bigdei Kehuna, Mish'an HaMayim, and others. The leading Torah scholars of his times held him in extremely high esteem. The Baal HaHaflaa addresses him with effusive praise. His disciple R. Wolf Hamburg writes about him: "Almost all the

242. משניות, סדר טהרות - אלטונה, תרי"ג - העותק של המלבי"ם

משניות, סדר טהרות, עם פירוש רבי עובדיה מברטנורא, תוספות יום טוב ועוד הוספות, ועם תוספות רבי עקיבא איגר. אלטונה, תרי"ג [1853]. כרך אחד מתוך המהדורה הראשונה, בה נדפס בשלמות חיבורו של הגאון רבי עקיבא איגר על המשניות, על ידי בנו רבי בנימין וואלף איגר.

העותק של המלבי"ם. בדף השער מופיעות חותמותיו: "מאיר ליבוש מלבים אב"ד דק"ק באקארעשט והמדינה". רישום בעלות בדף השער: "זה הספר שייך לי הק' יעקב בנימין הכהן".

הגאון רבי מאיר ליבוש מלבי"ם (=מאיר ליבוש בן יחיאל מיכל; תקס"ט-תר"מ), פרשן התנ"ך הנודע, מגדולי דורו, בקי בנגלה ובנסתר (תלמידו בקבלה של רבי צבי הירש מזידיטשוב). בצעירותו כתב את הספר "ארצות החיים" על השו"ע שזכה להסכמתו הנלהבת של ה"חתם סופר" ופרסם את שמו כגאון מופלא.

בכל מקומות רבנותו ונדודיו (כיהן כרב בוורשנא, קמפנא, בוקרשט, חרסון, לונטשיץ, מוהילב וקניגסברג) נודע במלחמתו הבלתי מתפשרת ב"מחדשים", במשכילים וברפורמים, ובשל כך סבל תלאות וצרות רבות. במהלך כהונתו בבוקרשט ניהל מאבקים עם משכילי העיר שהסתיימו בעלילת-דם שרקמו מתנגדיו נגדו, הוא נאסר ונשפט לעונש מוות, ורק בעקבות התערבות השר משה מוויטפיורי למענו הומתק עונשו לגזירת גירוש רומניה.

התפשטות ההשכלה הביאה אותו לרתום את כשרונותיו ולהקדיש את זמנו לכתוב פירוש שיטתי על התנ"ך, במטרה לבאר את עומק חכמת חז"ל ואמיתות התורה שבעל-פה, וכך נולד פירושו המפורסם לתנ"ך שהתקבל בכל תפוצות ישראל וזכה למאות מהדורות.

[2], רכו דף. 25.5 ס"מ. דפים כהים. מצב טוב. כתמים. קרע קטן בשוליים התחתונים של שני הדפים הראשונים. חותמות. כריכת עור חדשה.

פתיחה: \$300

242a

241. Responsa Mahari HaLevi - Signature of the Malbim

Responsa R. Yitzchak HaLevi, brother and teacher of the Taz. Part I. Neuwied (Germany), 1736.

Ownership inscription at the top of the title page handwritten and signed by the Malbim: "I have purchased this book... Meir Leibush Malbim author of Artzot HaChaim VehaShalom, Wreschen". Another signature on leaf [2]: "Natan of Lisa". The stamp of R. Chaim Berlin appears on the last leaf.

R. Meir Leibush Malbim (=Meir Leibush ben Yechiel Michel; 1809-1879), a Biblical commentator and leading rabbi of his generation, erudite in both revealed and hidden realms of the Torah (his teacher for Kabbalah was R. Tzvi Hirsh of Zidichov). In his youth, he authored the book Artzot HaChaim on Shulchan Aruch, which earned the effusive approbation of the Chatam Sofer and gained him renown as an exceptional Torah scholar.

Wherever he served as rabbi or visited (he served as rabbi of Wreschen, Kempen, Bucharest, Kherson, Łeczyca, Mogilev and Königsberg), he was renowned for the uncompromising battle he waged against modernism, Haskalah and Reform, which elicited much harassment. During his tenure in Bucharest, he fought the Maskilim, who retaliated by contriving a blood libel. This resulted in him being imprisoned and sentenced to death, and only thanks to the intervention of Sir Moses Montefiore was his punishment reduced to expulsion from Romania.

The spread of Haskalah drove him to devote his time and skills to composing a systematic commentary to the Bible, with the goal of clarifying the depth of wisdom which lies in the words of the sages, and proving the veracity of Oral law. Thus came to be his famous commentary to the Bible, which was well-received throughout the Jewish world and reprinted in hundreds of editions.

The signature in this book is from the time the Malbim served as rabbi of Wreschen (Września, Poznań County), between 1837-1841, and he notes the first books he printed: Artzot HaChaim on the Shulchan Aruch (printed in Breslau, 1837), and

241b

Artzot HaShalom, homilies (printed in Krotoszyn, 1839).

Copy lacking 2 middle leaves and lacking Part II. [2], 24, 27-33 leaves (originally: [2], 33 leaves; 32 leaves). Approx. 31 cm. Fair condition. Stains. Worming, affecting text. Significant wear and marginal tears, affecting text. Paper repairs to margins of most leaves. New cloth binding.

This copy includes leaf [2] with approbations. This leaf is rare and does not appear in some copies.

Opening price: \$1000

243

242b

242. Mishnayot, Seder Taharot - Altona, 1853 - Copy of the Malbim

Mishnayot, Seder Taharot, with commentary of R. Ovadiah of Bartenura, Tosfot Yom Tov and other additions, and with Tosfot Rabbi Akiva Eger. Altona, 1853. One volume of the first edition that included the entire composition of R. Akiva Eger on the Mishnayot, published by his son R. Binyamin Wolf Eger.

Copy of the Malbim, with his stamps on the title page: "Meir Leibush Malbim Rabbi of Bucharest and the region". Ownership inscription on title page: "This book belongs to Yaakov Binyamin HaKohen".

R. Meir Leibush Malbim (=Meir Leibush ben Yechiel Michel; 1809-1879), a Biblical commentator and leading rabbi of his generation, erudite in both revealed and hidden realms of the Torah (his teacher for Kabbalah was R. Tzvi Hirsh of Zidichov). In his youth, he authored the book Artzot HaChaim on Shulchan Aruch, which earned the effusive approbation of the Chatam Sofer and gained him renown as an exceptional Torah scholar.

Wherever he served as rabbi or visited (he served as rabbi of Wreschen, Kempen, Bucharest, Kherson, Łęczycza, Mogilev and Königsberg), he was renowned for the uncompromising battle he waged against modernism, Haskalah and Reform, which elicited much harassment. During his tenure in Bucharest, he fought the Maskilim, who retaliated by contriving a blood libel. This resulted in him being imprisoned and sentenced to death, and only thanks to the intervention of Sir Moses Montefiore was his punishment reduced to expulsion from Romania.

The spread of Haskalah drove him to devote his time and skills to composing a systematic commentary to the Bible, with the goal of clarifying the depth of wisdom which lies in the words of the sages, and proving the veracity of Oral law. Thus came to be his famous commentary to the Bible, which was well-received throughout the Jewish world and reprinted in hundreds of editions.

[2], 226 leaves. 25.5 cm. Darkened leaves. Good condition. Stains. Small marginal tear to first two leaves. Stamps. New leather binding.

Opening price: \$300

243. דף שער עם חתימת רבי שלמה גאנצפריד, בעל "קיצור שולחן ערוך"

כיהן כראב"ד אונגוואר משנת תר"י עד פטירתו בשנת תרמ"ו. עמד בראש מערכות הרבנות האורתודוקסית בהונגריה. חיבר עשרות חיבורים חשובים, אך עיקר פרסומו בא בשל ספרו המפורסם "קיצור שולחן ערוך", אשר זכה למהדורות רבות מאז שיצא לראשונה באונגוואר שנת תרכ"ד. [ב"אוצר ישראל", ניו יורק תרס"ט, כותב שעד זמנו יצאו לאור כחצי מיליון טפסים מספר קיצור שו"ע, ועל פי ד"ר יצחק ריבקינד הופיעו ממנו עד שנת תש"כ למעלה ממיליון טפסים].

[1] דף. 34.5 ס"מ. מצב בינוני. כתמים, קרעים עם פגיעה במסגרת השער ובטקסט. קרע כתוצאה מחריכת הדיו בשולי החתימה.

פתיחה: \$400

דף שער של שו"ת מהרשד"ם, מהדורת למברג [תרכ"ב] 1862, עם חתימת הגאון רבי שלמה גאנצפריד בעל "קיצור שולחן ערוך". בראש דף השער, ליד הכותר, חתימה בכתב-ידו של בעל "קיצור שולחן ערוך": "בעזה"י שלמה גאנצפריעד". מתחת לחתימתו - חותמת של רבי יחזקאל בנעט אב"ד וואראדל. בראש העמוד מספר רישומים.

הגאון רבי שלמה גאנצפריד (תקס"ד-תרמ"ו), בן רבי יוסף (שהיה דיין ומו"ץ באונגוואר). בהיותו בן שמונה שנים מת עליו אביו, וחינוכו עבר לידי הרב צבי הירש הלר נר' הירשלי חרין מחבר הספר הידוע "טיב גיטין". ספרו הראשון "קסת הסופר" על הלכות כתיבת סת"ם יצא לאור בשנת תקצ"ד בעיר אפען, הספר זכה להסכמת מרן ה"חתם סופר" אשר כתב כי לא יתנו קבלת סופר לתלמידים עד שיהיו בקיאים בספר הזה ואף עיטרו בהגהותיו.

244. Be'er Avraham - Vilna, 1844 - Copy of Rabbi Shmuel Eger of Minsk, Son of Rabbi Akiva Eger

Be'er Avraham, novellae on Tractate Berachot and on Seder Moed, by R. Avraham Maskil L'Eitan, a rabbi in Minsk. Vilna, 1844. First edition.

Ownership inscription on the flyleaf: "**This Be'er Avraham belongs to R. Shmuel Eger, son of R. Akiva Eger**". Stamps from 1910, dedication to a library "for the soul of R. Shalom Eliezer Eger, grandson of R. Akiva Eger".

R. Shmuel Eger, one of the younger sons of R. Akiva Eger (see: Meoran shel Yisrael, II, p. 319). His father mentions him in a gloss on the Shulchan Aruch, with the titles: "My dear son, the young astute bridegroom R. Shmuel said..." (Glosses on Shulchan Aruch Orach Chaim, Chapter 305). He was involved in community matters. Pesakim V'Takanot R. Akiva Eger (letter 16) cites a letter he wrote regarding the visit of Sir Moses Montefiore to the Minsk region.

[1], 2-36 leaves; 1-24 leaves. 33.5 cm. Good-fair condition. Stains. Dampstains. Wear and minor worming, affecting text. New leather binding.

Opening price: \$300

244

245. ספר סוד ה' - וינה, תקצ"ז - עם פנקס מוהל בכתב-יד - לעסען ואורטלסבורג (פולין), תר"ב-תרכ"ו

ספר סוד ה' - עם שרביט הזהב, סדר ברית מילה עם דינים ופירושים, מאת רבי דוד דלידא. וינה, [תקצ"ז] 1837.

פורמט כיס, רחבו גדול מארכו. נכרך במקור עם דפים רבים ריקים, כדי לשמש מוהלים לרישום בריתות. בדפים אלה נרשם "פנקס מוהל", עם רישומים בכתב-יד המתעדים כ-150 בריתות שערך המוהל בעל הפנקס בין השנים תר"ב-תרכ"ו, בלעסען (Lessen); כיום: Łasin, פולין) ואורטלסבורג (Ortelsburg, כיום: Szczytno, פולין), עם שמות הילדים הנימולים ופרטים נוספים. המוהל בעל הפנקס חתם את שמו מספר פעמים בגרמנית: Abraham Marcus [?].

בדף הראשון מדפי כתב-היד נכתב: "בעז"ה, שמות הילדים אשר חנני אלהים ברוב חסדו הגדול להכניסם תחת כנפי השכינה ע"י מילה ופריעה, משנת תר"ב לב"ע [=לבריאת עולם] ר"ח אדר פה לעסען". במקומות אחרים בפנקס נכתב: "פה ארטלסבורג".

סה דף + [17] דף בכתב-יד. גובה: 9 ס"מ בקירוב. רוחב: 12 ס"מ. מצב טוב. כתמים ובלאי. כריכה מקורית, קרועה ופגומה.

פתיחה: \$300

244. ספר באר אברהם - ווילנא, תר"ד - העותק של רבי שמואל איגר ממינסק, בנו של רבי עקיבא איגר

ספר באר אברהם, חידושים על מסכת ברכות וסדר מועד, מאת רבי אברהם משכיל-לאיתן מרבני מינסק. ווילנא, תר"ד 1844. מהדורה ראשונה.

בדף לפני השער, רישום בעלות: "זה הבאר אברהם שייך להרב הגביר בקש"ת מ"ו שמואל איגר, בן הרב הגאון עקיבא איגר". חותמות משנת 1910, של הקדשה לספרייה "עבור נשמת ר' שלום אליעזר איגר - נכדו של הגאון ר' אקיבא [!] איגר".

רבי שמואל איגר, מבניו הצעירים של רבי עקיבא איגר (ראה אודותיו: מאורן של ישראל, ב', עמ' שיט). אביו מזכירו באחת מהגהותיו לשולחן ערוך, בתואר: "ובני חביבי הבחור החתן החריף מר"ה שמואל שיחיה אמר..." (הגהות לשו"ע אורח חיים, סימן ש"ה). היה מעורב בענייני הכלל. ב"פסקים ותקנות רעק"א" (מכתב טו), מובא מכתבו בקשר לביקור השר מונטיפיורי במחוז מינסק.

[1], ב-לו דף; א-כד דף. 33.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים. כתמי רטיבות. בלאי ומעט נזקי עש עם פגיעה בטקסט. כריכת עור חדשה.

פתיחה: \$300

243. Title Page with the Signature of Rabbi Shlomo Ganzfried, Author of Kitzur Shulchan Aruch

Title page of Responsa Maharshdam, Lviv 1862 edition, with the signature of R. Shlomo Ganzfried, author of Kitzur Shulchan Aruch.

At the top of the title page, near the book title, signature of R. "**Shlomo Ganzfried**". The stamp of R. Yechezkel Benet Rabbi of Varal (Szinérváralja, Seini) appears beneath the signature. Several inscriptions at the top of the page.

R. Shlomo Ganzfried (1804-1886), son of R. Yosef (rabbi and posek in Ungvar). From the age of 8, with his father's untimely passing, he was raised by R. Tzvi Hirsh Heller (R. Hirshele Charif), author of Tiv Gittin. R. Ganzfried's first book, Keset HaSofer, on the laws of scribal writing of Torah scrolls, tefillin and mezuzot (Óbuda, 1834), earned the effusive approbation of the Chatam Sofer, who stated that no scribe should be ordained without demonstrating proficiency in this book. The Chatam Sofer even recorded his glosses to this book. R. Ganzfried served as head of the Ungvar Beit Din from 1850, until his passing in 1886. He was a prominent leader of Hungarian Orthodox rabbinate.

He authored dozens of important works; however, he is best known for his Kitzur Shulchan Aruch, a clear summary of the Shulchan Aruch, printed in many editions since its first publishing in 1864 in Ungvar. (Otzar Yisrael, New York, 1909, records that up until that point, half a million copies had already been published, and according to the bibliographer Dr. Yitzchak Rivkind, over a million copies had been published by 1960).

[1] leaf. 34.5 cm. Fair condition. Stains, tears affecting title page border and text. Tear from ink erosion to lower edge of signature.

Opening price: \$400

246a

245

246. ספר אור ישראל - ווילנא, תר"ס - מהדורה ראשונה - חותמת המחבר רבי איצ'לה בלאזער תלמיד רבי ישראל מסלנט

ספר אור ישראל, מאמרי מוסר מאת רבי ישראל מסלנט ותלמידו רבי יצחק (ר' איצ'לה) בלאזער. ווילנא, תר"ס 1900. מהדורה ראשונה.

בספר ארבעה חלקים. החלק המרכזי "אור ישראל", כולל "קבוצת מכתבים ומאמרים שונים להלחיב הלבבות ליראת ה' וללימוד היראה והמוסר", מאת רבי ישראל סלנט. החלקים הנוספים הנקראים בשם "שערי אור", נתיבות אור", "כוכבי אור", חוברו על ידי תלמידו המובהק רבי יצחק בלאזער.

ברף המגן הקדמי חותמת: "יצחק בלאזער מלפנים רב בע"מ [בעיר מלוקה] פעטערבורג, קאוונא".

הגאון רבי יצחק בלאזער - הנודע בשם ר' איצ'לה פֿטֿרבוֿרגֿר (תקצ"ז-תרס"ז), תלמידו הגדול של רבי ישראל מסלנט, ומפיץ תנועת המוסר בישיבות ליטא. גאון מופלג מגדולי גאוני דורו. איש מוסר, אשר נודע בקדושתו. בהוראת רבו הגרי"ס הלך לכהן ברבנות עיר הבירה סט. פטרבורג, שם כיהן בתפקיד רב ואב"ד בשנים תרכ"ב-תרל"ח. בשנת תרל"ח התפטר ממשרת הרבנות ועבר להתגורר בקובנא, ומשנת תר"מ עמד בראש הכולל בקובנא, ולאחר תקופה התפטר אף ממשרה זאת והמשיך את עבודתו בקודש כאיש פרטי. בכל תקופות אלו היה מוסר שיחות מוסר בחוג רעיו אנשי המוסר ובישיבת "כנסת ישראל" שבסלבודקה הסמוכה לקובנא. בשנת תרס"ב התכונן לעלות ולהתיישב בארץ ישראל, ולשם כך מכר את ביתו ורכושו שבעיר קובנא, אך בסופו של דבר הגיע לארץ רק בשנת תרס"ד. בבואו ליפו נערכה לכבודו קבלת פנים בה הגיעו לכבודו רבים מגדולי ירושלים. לאחר בואו לירושלים התגורר ב"חצר שטרויס", יחד עם גדולי תנועת המוסר שעלו לירושלים. מחבר ספר שו"ת "פרי יצחק", שני חלקים.

184 עמ'. 22.5 ס"מ. נייר יבש. מצב טוב-בינוני. כתמים. נקבי עש מעטים. קרעים ללא חיסרון בשולי דף השער ובדפים בודדים נוספים. כריכת עור חדשה.

ראה: סטפנסקי ספרי יסוד, עמ' 134.

פתיחה: \$300

245. Sod Hashem - Vienna, 1837 - With a Handwritten Circumcision Ledger - Lessen and Ortelsburg (Poland), 1842-1866

Sod Hashem, with Sharbit HaZahav - order of Brit Milah with laws and commentaries, by R. David of Lida. Vienna, 1837.

Pocket sized, landscape format book. Originally bound with many empty leaves, intended for recording circumcisions. These leaves indeed served as a circumcision ledger, and contain handwritten inscriptions recording some 150 circumcisions performed in 1842-1866, by the mohel who owned this book, in Lessen (present day: Łasin, Poland) and Ortelsburg (present day: Szczytno, Poland). The records include the names of the babies he circumcised, as well as other details.

The owner of the ledger signed his name in several places in German: "Abraham Marcus[?]".

An inscription on the first handwritten leaf states: "The names of the children whom G-d, in His great kindness, granted me the merit of bringing under the wings of the Shechinah through circumcision, from the year 1842, Rosh Chodesh Adar, here in Lessen". Other inscriptions in the ledger state: "Here, Ortelsburg".

65 leaves + [17] handwritten leaves. Height: approx. 9 cm. Width: 12 cm. Good condition. Stains and wear. Original binding, torn and damaged.

Opening price: \$300

246. Or Yisrael - Vilna, 1900 - First Edition - Stamp of the Author Rabbi Itzele Blazer, Disciple of Rabbi Yisrael of Salant

Or Yisrael, ethical essays by R. Yisrael of Salant and his disciple R. Yitzchak (R. Itzele) Blazer. Vilna, 1900. First edition.

The book is comprised of four parts. The main part, Or Yisrael, contains "a collection of letters and various essays to enthuse hearts to the fear of G-d and the study of ethics", by R. Yisrael of Salant. The other parts, named Shaarei Or, Netivot Or and Kochvei Or, were composed by his close disciple R. Yitzchak Blazer.

The front endpaper bears a stamp: "Yitzchak Blazer, previously rabbi of the capital city of Petersburg, Kovno".

R. Yitzchak Blazer, known as R. Itzele Peterburger (1837-1907), was a prominent disciple of R. Yisrael of Salant, and spread the Mussar Movement in the Lithuanian yeshivas. An exceptional Torah scholar - among the greatest of his time. A man of ethics, known for his holiness. At the behest of his teacher, R. Yisrael of Salant, he went to serve as rabbi of St. Petersburg, a position he held between 1862-1878. In 1878, he resigned and moved to Kovno (Kaunas), and from

1880 he headed the Kovno Kollel. After a while, he left this position as well and continued his holy work as a private individual. Throughout these periods, he delivered mussar discourses to his companions of the Mussar Movement and at the Knesset Yisrael Yeshiva in Slabodka (Vilijampolė). In 1902, he planned to immigrate to Eretz Israel and therefore sold his home and possessions in Kovno, but actually only arrived in Eretz Israel in 1904. Upon his arrival in Jaffa, he was greeted by many Jerusalemite Torah scholars. He settled in Batei Strauss, Jerusalem, together with leading figures of the Mussar Movement who had previously immigrated to Jerusalem. He authored Responsa Pri Yitzchak in two parts.

184 pages. 22.5 cm. Dry paper. Good-fair condition. Stains. Minor worming. Tears to title page margins and to a few other leaves, without loss. New leather binding.

See: Stefansky Classics, p. 134.

Opening price: \$300

246b

247. ספר התשבי - העותק של רבי מאיר שפירא מלובלין מייסד ה"דף היומי" - עותק שהיה שייך גם ל"שדכן" שלו, רבי מנחם מאניש גולד, המגיד מטרנופול

אשרי עין שראתה כל אלה... (מרדכי רוזנר, קטעי זכרונות, בתוך: ספר היובל לרבי מאיר שפירא מלובלין [יצא בחיי מהר"ם שפירא], לודו' תר"ץ, עמ' ריד-רטז). הספר שלפנינו היה שייך בתחילה לרבי מנחם מאניש גולד וממנו עבר לרבי מאיר שפירא, כנראה בתקופת שהותו בטרנופול, סמוך על שולחן חותנו.

הגאון רבי מאיר שפירא (תרמ"ז-תרצ"ד) אב"ד פיעטרקוב ולובלין, ראש ישיבת "חכמי לובלין", מחולל הדף היומי, מייסדי אגודת ישראל ומגדולי הרבנים בדורו. מהרבנים הצעירים והדומיננטיים ביותר ב"מועצת גדולי התורה". מן הדמויות הנודעות בדורות האחרונים. ראש ישיבה, חריף ושנון, גאון מובהק בהלכה ובאגדה. חסיד דבוק ברבותיו האדמו"רים. נואם בחסד עליון ורב-פעלים. עסקן פעיל ונמרץ, ציר בפרלמנט הפולני. חוט של חסד היה משוך על פניו תמיד וכל הליכותיו-גינתו מלכות. רבי מאיר נפטר בלי להשאיר אחריו ורע של קיימא בנים או בנות, אך הוא עצמו אמר שיש לו שני ילדים: הראשון הוא הדף היומי והשני הוא ישיבת חכמי לובלין.

48 עמ', צו דף. 19 ס"מ. מצב טוב. כתמים. שרידי הדבקת נייר בדף השער. חותמות ורישומים. כריכה ישנה, עם פגמים.

פתיחה: \$300

בקטעי זכרונות שכתב ד"ר מרדכי רוזנר, בן העיר טרנופול באותם ימים, מסופר הדבר באריכות. הוא מספר תחילה כיצד התפשטו השמועות על קיומו של עילוי מופלא - "העילוי משאץ" - אשר מנצח בפלפוליו את גדולי הרבנים הישישים, בעל ה"בית יצחק" מלכוב והמהרש"ם מבערזאץ. יום אחד, מספר רוזנר בזכרונותיו, התפרסמה בטרנופול הידיעה המפתיעה: "ה'רבי' שלנו נוסע בקרוב לשאץ, בכדי לתהות על קנקנו של העלוי. יעשה זאת בשליחותו של ראש המלוכה היהודית, כמו שהיו קוראים בעירנו את בית אדיר הגבירים ר' יעקב ברייטמאן ז"ל, שנכבדות ידובר בביתו הצעירה עם העלוי הנ"ל. הרבי שלנו ר' מאניש גולד ז"ל, שהיה מוי"צ ומ"מ בעיר טרנופול, היה נודע בחוגי הלומדים בכל מדינת גליציה לגדול בתורה, בקי בש"ס ופוסקים, חוקר מצוין ועמקן גדול, הנוקב יוירוד עד התהום". וכך היתה התרשמותו של רבי מנחם מאניש מרבי מאיר שפירא הצעיר, כפי שסיפר אותה באזניהם של רוזנר וחבריו, בני הישיבה הצעירים מטרנופול: "מה שראיתי בשאץ - אמר לנו בין יתר... עובר הרבה הרבה ממה שתארתי לי בדמיוני. לא עלה על רעיוני שאפשר הוא הדבר אשר בדורנו, דור יתום, יקום איש רוח כביר כזה ויקדיש כל חילו לאוריתא. בשני ימים ולילות ששהיתי בביתו נדמה לי לפעמים קרובות שחי אנכי בדורו של ה"ר יעקב פאלאק יוצר הפלפול..."

ספר התשבי, לרבי אליהו בחור, עם פירוש "רגלי מבשר", מאת רבי אליעזר ב"ר מנחם שמואל הערשטיק. מאראמאראשסיגעט [סייגט, תר"ע 1910 בערך].

העותק של הגאון רבי מאיר שפירא מלובלין, ראש ישיבת חכמי לובלין ומייסד "הדף היומי". בדפי המגן הקדמיים והאחוריים מספר רישומי בעלות המציניים שהספר שייך לו, ובהם מוזכרים שמות הערים בהם כיהן כרב [כבוד אדמו"ר הרב הגאון הגדול... מופת הדור... כש"ת מאיר שפירא אב"ד גלינא והגליל, "הרב הגאון הגדול... תפארת היחש ציר הסיים... מהר"ר מאיר שפירא אב"ד ור"מ דק"ק סאנוק..."; "שייך אל אוצר הספרים של מרן הרב... מהר"ם שפירא זצ"ל האבד"ק לובלין ור"מ דח"ל"]. בשער הספר שתי חותמות אישיות שלו: "מאיר שפירא האב"ד ור"מ פיעטרקוב". בשער ובמקומות נוספים חותמות ספריית ישיבת חכמי לובלין.

עותק זה היה שייך גם להגאון רבי מנחם מאניש גולד, שחותמות שלו מופיעות במספר מקומות בספר: "מנחם מאניש גאלד - מגיד משרים דק"ק טארנאפאל". רבי מנחם מאניש גולד, שהיה מוי"ץ ומגיד משרים בטרנופול, שימש כעין "שדכן" בנישואיו של רבי מאיר שפירא, כאשר נסע מטרנופול לשאץ, עיר הולדתו של מהר"ם שפירא, כדי לבחון אותו ולהתוות על קנקנו, בשליחות חותנו לעתיד הנגיד רבי יעקב דוד ברייטמן.

247. Sefer HaTishbi - Copy of Rabbi Meir Shapiro of Lublin, Founder of the Daf HaYomi - Copy which also Belonged to His Matchmaker, Rabbi Menachem Manish Gold, the Maggid of Tarnopol

Sefer HaTishbi, by R. Eliyahu Bachur, with the Raglei Mevaser commentary, by R. Eliezer son of R. Menachem Shmuel Herstik. Marmaroschsiget (Sighet, Sighetu Marmatiei), [ca. 1910].

Copy of R. Meir Shapiro of Lublin, dean of the Chachmei Lublin yeshiva and founder of the Daf HaYomi. The front and back endpapers bear several ownership inscriptions indicating that the book belongs to him, including mention of the various towns where he served as rabbi - Galina, Sanok, Lublin. On the title page, two of his personal stamps: "Meir Shapiro, rabbi and dean of Piotrkow". Stamps of the Yeshivat Chachmei Lublin library on the title page and in other places.

This copy also belonged to R. Menachem Manish Gold, whose stamps appear in several places in the book: "Menachem Manish Gold - maggid in Tarnopol". R. Menachem Manish Gold, posek and maggid in Tarnopol, played a part in arranging R. Meir Shapiro's match, when he travelled from Tarnopol to Shotz (Suceava) - R. Meir Shapiro's hometown, to examine him and assess his character, on behalf of his future father-in-law, the wealthy R. Yaakov David Breitman. This story is retold in great detail in the memoirs of Dr. Mordechai Rosner, a resident of Tarnopol in those days. He first describes how rumors spread of the existence of an exceptional genius - "the Ilui of Shotz", who could defeat with his pilpul leading elder rabbis, such as the Beit Yitzchak of Lviv and the Maharsham of Berezhany. One day, Rosner relates in his memoirs, surprising news spread through Tarnopol - the rebbe would shortly be travelling to Shotz, to examine this young genius. He would be doing this on behalf of the wealthy R. Yaakov Breitman, whose daughter was suggested for this genius. R. Manish Gold, who was a posek and maggid in Tarnopol, was renowned amongst the Torah scholars of Galicia as an outstanding Torah scholar, well-versed in Talmud and Halachic literature, an excellent researcher who studied with great depth. This was R. Menachem Manish's impression of the

247b

young R. Meir Shapiro, as he related it to Rosner and his friends, the young yeshiva students in Tarnopol: "What I saw in Shotz... greatly surpasses what I imagined. It did not occur to me that it would be possible to find in our lowly generation, such an exceptionally learned person, entirely devoted to Torah. In the two days and nights I spent in his house, I often felt that I was living in the times of R. Yaakov Pollack, creator of pilpul... fortunate is the eye who witnessed all this..." (Mordechai Rosner, excerpts of memoirs, in: Sefer HaYovel L'Rabbi Meir Shapiro MiLublin, Lodz 1930 - during the lifetime of R. Meir Shapiro, pp. 214-216). This book first belonged to R. Menachem Manish Gold, who later gave it to R. Meir Shapiro, presumably during his stay in Tarnopol, while being supported by his father-in-law. R. Meir Shapiro (1887-1933), rabbi of Piotrkow and Lublin, dean of the Chachmei Lublin yeshiva and initiator of the Daf HaYomi, one of the founders of

247a

Agudat Yisrael and leading rabbi in his times. He was one of the youngest and most dominant rabbis in the Moetzet Gedolei HaTorah. One of the most renowned figures in recent times. A yeshiva dean, sharp and witty, an outstanding scholar in Halacha and Aggadah. A chassid closely attached to his rebbes. An excellent orator, and extremely accomplished person. An active and dynamic communal worker, a member of the Polish Sejm. Always full of grace, his conduct was regal. R. Meir passed away without leaving any offspring, yet he himself would say that he has two children - the first being the Daf HaYomi, and the second - the Chachmei Lublin yeshiva. 48 pages, 96 leaves. 19 cm. Good condition. Stains. Remnants of paper glued to title page. Stamps and inscriptions. Old binding, damaged.

Opening price: \$300

248. שו"ת משנה שכיר - הקדשת המחבר רבי יששכר שלמה טייכטאל - בארדיוב, תרפ"ד

ספר שאלות ותשובות משנה שכיר, חלק ראשון, מאת רבי יששכר שלמה טייכטאל. בארדיוב, תרפ"ד [1924].

ברך השער, הקדשה ארוכה בכתב-יד המחבר: "...למוכרת אהבה לידירי חביבי מנוער... מו"ה צבי הירש ענגעל נ"י מעיר מולדתי ק"ק האלאס בארץ הגר... ממני הק' המחבר".

רבי יששכר שלמה טייכטל (תרמ"ה - נספה בשואה תש"ה, הי"ד). גאון וחסיד, מרבני הונגריה המפורסמים, כיהן ברבנות ובראשות הישיבה בפישטיאן. היה אחד היחידים מרבני הונגריה החסידית, אשר תמך בעליה ציבורית לארץ-ישראל. בעל שו"ת "משנה שכיר" וספר "אם הבנים שמחה" (נכדו הוא הגאון רבי מאיר ברנאדסדורפר, דומ"צ "העדה החרדית" בירושלים).

16, 212 עמ'. 32.5 ס"מ. נייר יבש. מצב טוב-בינוני. כתמים. קרעים בחלק מהדפים. כריכת עור חדשה.

פתיחה: \$300

248. Responsa Mishneh Sachir - Dedication of the Author Rabbi Yissachar Shlomo Teichtal - Bardiov, 1924

Responsa Mishneh Sachir, Part I, by R. Yissachar Shlomo Teichtal. Bardiov, 1924.

Author's long handwritten dedication on title page: "...Token of love to my friend, beloved from my youth... R. Tzvi Hirsh Engel of my birthplace Halasz in Hungary... from the author".

R. Yissachar Shlomo Teichtal (1885-1945, perished in the Holocaust), an outstanding and pious Torah scholar, a famous Hungarian rabbi, who served as rabbi and yeshiva dean in Piestany. One of the few Hungarian Chassidic rabbis who sided in favor of large-scale immigration to Israel. Author of Responsa Mishneh Sachir and Em HaBanim Semecha (his grandson was R. Meir Brandsdorfer, a posek of the Jerusalem Eda HaCharedit).

16, 212 pages. 32.5 cm. Dry paper. Good-fair condition. Stains. Tears to some leaves. New leather binding.

Opening price: \$300

248

249a

249. ארבעה ספרים מרבני משפחת בירדוגו - מאוסף משפחת ששון - הקדשות לפרחה ששון

ירושלים, תרצ"א [1931]. מעבר לשער - הקדשה מודפסת, עם מילוי בכתב-יד המו"ל רבי יעקב חי בירדוגו, אל "הרבנית הצדקת... פרחתה שלמאן דוד ששון".

• מצורף כרטיס ברכה לכבוד חג הפסח, מודפס בדיו מוזהבת, עם מילוי בכתב-יד המו"ל רבי יעקב חי בירדוגו, לכבוד "הרבנית סי פרחתה דוד ששון", עם פרט השנה תרצ"ב.

על כריכות הספרים תוויות ספרים מקוריות מאוסף ר' סלימאן דוד ששון ורעייתו פלורה (פרחה) לבית גבאי. בחלקם רישומים בכתב-יד (של ר' סלימאן דוד ששון?).

4 כרכים. גודל ומצב משתנים.

פתיחה: \$300

ארבעה ספרים מרבני משפחת בירדוגו, שנרפסו בירושלים, מאוסף משפחת ששון. בחלקם הקדשות:

• ספר מי מנוחות, דרושים על חמישה חומשי תורה, חלק ראשון על ספרים בראשית-שמות, מאת רבי רפאל בירדוגו. ירושלים, [תר"ס 1900]. חלק מאותיות השער נדפסו בדיו מוזהבת.

• ספר מים עמוקים, חידושים על התורה, מאת רבי יהודה בירדוגו. ירושלים, תרע"א [1911]. לספר צורפה פיסת נייר בכתב-יד וחתמתו של המו"ל רבי יעקב חי בירדוגו "ומצפה לישועה מהרה ע"ה יעקב חי בירדוגו הי"ר"; עם חותמתו: "יעקב חי בירדוגו המו"ל ס' כנף רננים וס' מים עמוקים וס' כתנות יוסף...".

• ספר כנף רננים, חלק ראשון, חידושים על התורה ועל פירוש רש"י, מאת רבי משה בירדוגו. ירושלים, תרס"ט [1909].

• מהדורה שניה של ספר כנף רננים, מאת רבי משה בירדוגו.

250. ספר ברכות שמים - עותק מיוחד שהוכן לסיר דוד עזרא

ספר ברכות שמים, מהדורא תניינא, כולל: ברכות המצוות, ברכות ההניין, ברכות הראיה, ברכות הריח וברכות ההודאה. ליוורנו, תרפ"ב [1922].

עותק מיוחד שהוכן לנגיד סיר דוד עזרא.

בדף שלפני השער נדפסה הקדשה בדיו כסופה וזהובה לכבוד "הגביר היקר... דוד אליה עזרא", עם איחולי ברכה. מול דף זה הודבק סמל פרסה (בצבע כסוף). שמו של דוד עזרא מוטבע גם על כריכת העור (באנגלית). בדף המגן הקדמי חותמתו של סיר דוד עזרא.

בין הדפים ל-לא, נכרך דף בכתב-יד (בעפרון), עם נוסח הזימון לברכת המזון. בסוף ברכת המזון לאחר דף לה, נכרכה פיסת נייר ועליה נכתב (בכתובה מרובעת): "הרחמן הו [!] יברך את כל היהודים בארץ ישראל וכל אחד ואחד".

סיר דוד עזרא, בנקאי ואיש עסקים ופילנתרופ יהודי עשיר ממוצא עיראקי שפעל בהודו. חתנם של פרחא (פלורא) ששון וסלימאן דוד ששון, גויסו של הנגיד והאספן ר' דוד סלימאן ששון.

נב, [2] דף. 15.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. מעט כתמים. הדפים הראשונים, כולל דף ההקדשה ודף השער, מנותקים חלקית. קרעים ופגיעות בדף ההקדשה ובדף שלפניו. כריכת עור מקורית, נאה, עם הטבעות מזהבות.

פתיחה: \$300

249c

249. Four Books Authored by Rabbis of the Berdugo Family - From the Sassoon Family Collection - Dedications to Flora (Farha) Sassoon

Four books printed in Jerusalem, authored by rabbis of the Berdugo family, from the Sassoon family collection. Some include dedications:

- Mei Menuchot, homilies on the Five Books of the Torah, Part I on the books Bereshit-Shemot, by R. Refael Berdugo. Jerusalem, [1900]. Title page printed in black and gold.

- Mayim Amukim, novellae on the Torah, by R. Yehuda Berdugo. Jerusalem, [1911]. A piece of paper is enclosed, handwritten and signed by the publisher, R. Yaakov Chai Berdugo: "Awaiting a speedy salvation, Yaakov Chai Berdugo", with his stamp: "Yaakov Chai Berdugo, publisher of Kenaf Renanim, Mayim Amukim, Kotnot Yosef...".

- Kenaf Renanim, Part I, novellae on the Torah and on the Rashi commentary, by R. Moshe Berdugo. Jerusalem, 1909.

- Second edition of Kenaf Renanim, by R. Moshe

Berdugo. Jerusalem, 1931. A printed dedication on verso of title page, completed by hand by the publisher R. Yaakov Chai Berdugo, addressed to "The righteous Rabbanit... Flora Solomon David Sassoon".

- Enclosed: A greeting card for Passover, printed in gold ink, completed by hand by the publisher R. Yaakov Chai Berdugo, addressed to "Rabbanit Mrs. Flora David Sassoon", dated 1932.

Original library labels on the bindings, from the collection of R. Solomon David Sassoon and his wife Flora, née Gubbay. Some bear handwritten inscriptions (by R. Solomon David Sassoon?).

4 volumes. Size and condition vary.

Opening price: \$300

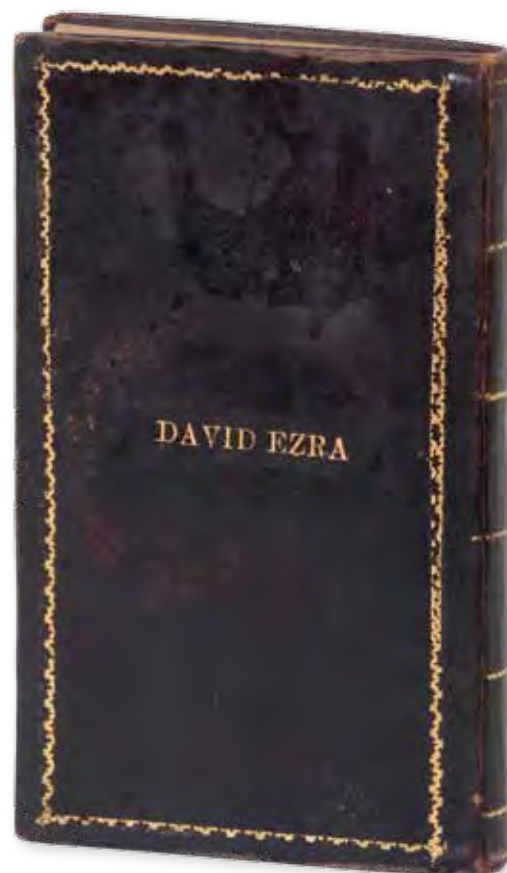

249b

250b

250a

250. Birkot Shamayim - Special Copy Prepared for Sir David Ezra

Birkot Shamayim, Mahadura Tinyana. Includes: blessings over mitzvot, blessings over food, blessings over sights, blessings over fragrances and blessings of praise. Livorno, 1922.

Special copy for the philanthropist Sir David Ezra.

A dedication was inscribed on the flyleaf in silver and gold ink, to "The esteemed wealthy man... David Elias Ezra", with good wishes. A horseshoe shaped decoration (silver colored) is pasted on the facing page. The name "David Ezra" is embossed on the leather binding (in English). Stamp of Sir David Ezra on the front endpaper.

A leaf was bound between leaves 30-31, with the handwritten text (in pencil) of the zimun to Birkat HaMazon. A piece of paper was bound at the end of Birkat HaMazon, after leaf 35, with the inscription (in square script): "May the merciful One bless all the Jews in Eretz Israel and each and every one".

Sir David Ezra was a banker, businessman and wealthy Jewish philanthropist originating from Iraq, who operated in India. He was the son-in-law of Farha (Flora) Sassoon and Solomon David Sassoon, and the brother-in-law of the philanthropist and collector R. David Solomon Sassoon.

52, [2] leaves. 15.5 cm. Good-fair condition. A few stains. First leaves, including dedication leaf and title page, partially detached. Tears and damage to dedication leaf and leaf preceding it. Fine, original leather binding, with gilt decorations.

Opening price: \$300

(ראה עוד בפרקים: חתימות והקדשות; קבלה - כתבי יד והגהות; חסידות - עותקים מיוחסים; דפוטים עתיקים; תלמוד; יהדות תימן; יהדות איטליה; ועוד)

251

251. Shulchan Aruch Orach Chaim - Amsterdam, 1720 - Dozens of Scholarly Glosses - Signatures

Shulchan Aruch Orach Chaim, with the Magen Avraham, Turei Zahav, Ateret Zekenim and Be'er HaGolah commentaries. Amsterdam, [1720].

Additional engraved title page.

The book contains dozens of glosses in neat Ashkenazic script (ca. late 18th century). The glosses were recorded after 1779, since the gloss on p. 308b mentions the book Netiv Chaim, published in 1779). Signature in the same handwriting on the first title page: "Avraham". We were unable to identify the writer, yet the contents of the glosses disclose that they were written by a Torah scholar of great stature. In his glosses, the writer repeatedly challenges and poses difficulties on the teachings of the Magen Avraham and Taz. He also frequently defends the Levush, and resolves difficulties raised by other commentators on his teachings.

Most of the glosses are trimmed.

Signatures on the second title page: "David son of R. Efraim Fishel", "Wolf(?) Wertheim(?)..."

[3], 1-2, 4-200, 202-322 leaves. Lacking 2 leaves: leaf 3 and leaf 201. Several leaves bound out of sequence. 30 cm. Overall good condition. Stains. Tears to title pages, affecting ornaments and text. Tears to several other leaves, affecting text with some loss, partially completed by hand. New binding.

Opening price: \$400

251. שלחן ערוך אורח חיים - אמשטרדם, ת"פ - עשרות הגהות למדניות - חתימות

שלחן ערוך אורח חיים, עם הפירושים מגן אברהם, טורי זהב, עטרת זקנים ובאר הגולה. אמשטרדם, [ת"פ 1720].

שני דפי שער. השער הראשון מאויר.

בדפי הספר עשרות הגהות בכתביה אשכנזית נאה [נאמצע שנות הת"ק בקירוב]. ההגהות נכתבו לאחר שנת תקל"ט, שכן בהגהה בדף שח/2 מוזכר הספר 'נתיב חיים' שנדפס בשנת תקל"ט.

בשער הראשון מופיעה חתימה באותה כתיבה: "הק' אברהם". לא הצלחנו לזהות את הכותב, אך מתוכן ההגהות ניכר שנכתבו על ידי תלמיד חכם בעל שיעור קומה. בהגהותיו הוא מרבה לחלוק ולהקשות על המגן אברהם וה"ט. לדוגמה: "עין במ"א... ובט"ז... ואני לא זכיתי להבין מי הכניסם לאבן[ות] העולם בתגר הזה לפסוק כנגד שטחיות לשון המשנה..." (נב/1). "ולא זכיתי לישב דברי המג"א בשום אופן" (קכח/2). כמו כן, הוא מרבה להגן על ה"לבוש", ולתרוץ קושיות שהקשו עליו.

רוב ההגהות קצוצות.

חתימות בדף השער השני: "הק' דוד במהור"ר אפרים פישל זצ"ל", "הק' וואלף[?] ווערטהיים[?]..."

[3], א-ב, ד-ר, רב-שכב דף. חסרים 2 דפים: דף ג ודף רא. מספר דפים נכרכו שלא במקומם. 30 ס"מ. מצב כללי טוב. כתמים. קרעים בדפי השער, עם פגיעה בעיטורים ובטקסט. קרעים במספר דפים נוספים, עם חסרון ופגיעה בטקסט, חלקם הושלמו בכתב-יד. כריכה חדשה.

פתיחה: \$400

252. ספר אשלי רברבי - יורה דעה - אמשטרדם, תקט"ז - חתימות והגהות

ספר אשלי רברבי, שלחן ערוך יורה דעה, עם פירושי הש"ך וה"ט ובאר הגולה. אמשטרדם, [תקט"ז 1756].

שני דפי שער, השער הראשון מאויר.

חתימות ורישומי בעלות רבים בדפי השער ובדף המגן הקדמי, בהם חתימות בני משפחת אייבשיץ בקופנהגן: "יוחנן ברא" אייבשיץ מקאפענהאגן", "Jacob Eybeschütz", "הק' משה

[3], שוב, [2] דף. 37 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים ובלאי. נזקי עש, עם פגיעות בטקסט בחלק מהדפים. קרעים ופגמים, בעיקר בשולי הדפים, ללא פגיעות בטקסט. חותמות. ללא כריכה (נותרו רק שרידים משדרת העור).

במפעל הביבליוגרפיה נרשמו בתחילת הספר [2] דף בלבד.

פתיחה: \$400

253a

252b

252a

253. שלחן ערוך אבן העזר וחושן משפט - שני כרכים - אמשטרדם, תקע"ה - הגהות וחתומות בכתב-ידו של רבי משה לנדסברג, תלמיד רבי עקיבא איגר ומדייני פוזנא

שלחן ערוך, חלק אבן העזר וחלק חושן משפט, עם הפירושים באר הגולה ובאר היטב. אמשטרדם, [תקע"ה 1815]. שני כרכים.

העותק של רבי משה לנדסברג, תלמיד רבי עקיבא איגר ומדייני פוזנא. בדפי השער של שני הכרכים, חתימותיו: "משה לאנדסברגר". בשער חלק אבן העזר חתימה נוספת שלו בגרמנית.

בדפי המגן הקדמיים של שני הכרכים, וכן בדפים נוספים, כתובים חידושים בכתב-ידו של רבי משה לנדסברג.

הגאון רבי משה לנדסברג (תקס"א-תרמ"ד), מדייני פוזנא, היה מחשובי תלמידיו של הגאון רבי עקיבא איגר, ומעמודי התווך של הקהילה החרדית בפוזנא. בכתביו מובאים שמועות רבות ששמע בשיעוריו של רבי הגדול. ידוע הציור המפורסם של רבי עקיבא איגר, שבו נראה הולך ברחוב בלויית שני דיינים. בציור זה נראה רבי משה כשהוא הולך לצד רבו. בשנת תר"ד התמנה לדיין בפוזנא. תורה וגדולה התאחדו על שולחנו והוא לא נזקק למשרת רבנות. בבעלותו היה בנק הלוואות (רבים מחידושי נכתבו על גבי דפים של הבנק). עסק רבות במעשי חסד גדולים, הן בהלוואות כספים והן בהכנסת אורחים. השתדל הרבה בהטבת מצבם של עניי ארץ ישראל, ואף התכתב לשם כך עם משה מונטיפיורי. מכתביו נדפס פירוש על ספר תהלים בשם "דברי משה" (ניו יורק, תשע"ו).

אבן העזר: קפח דף. חושן משפט: [4], שני דף. 20.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים ובלאי. כריכות חדשות.

פתיחה: \$400

252. Ashlei Ravrevei - Yoreh De'ah - Amsterdam, 1756 - Signatures and Glosses

Ashlei Ravrevei, Shulchan Aruch Yoreh De'ah, with the Shach and Taz commentaries, and Be'er HaGola. Amsterdam, [1756].

Additional engraved title page.

Many signatures and ownership inscriptions on the title pages and front endpaper, including signatures of members of the Eybeschütz family in Copenhagen: "Yochanan son of R. A. Eybeschütz of Copenhagen", "Jacob Eybeschütz", "Moshe son of R. Katriel Segal", "Shlomo Zalman son of R. Tebele Dayan of Lissa", "G-d granted me this, Binyamin Benush son of the late R. Baruch Katz".

The book contains many dozens of scholarly glosses, in neat Ashkenazic script (presumably written by R. Binyamin Benush Katz, whose signature appears on the title page. His identity is not known to us).

[3], 352, [2] leaves. 37 cm. Good-fair condition. Stains and wear. Worming, affecting text on some leaves. Tears and damage, primarily to margins, not affecting text. Stamps. Without binding (remnants of leather spine).

The Bibliography of the Hebrew book lists only [2] leaves at the beginning of the book.

Opening price: \$400

253b

253. Shulchan Aruch Even HaEzer and Choshen Mishpat - Two Volumes - Amsterdam, 1815 - Glosses and Signatures Handwritten by Rabbi Moshe Landsberg, a Dayan of Posen, Disciple of Rabbi Akiva Eger

Shulchan Aruch, Even HaEzer and Choshen Mishpat, with the Be'er HaGolah and Be'er Hetev commentaries. Amsterdam, [1815]. Two volumes.

Copy of R. Moshe Landsberg, a dayan of Posen, disciple of R. Akiva Eger. The title pages of both volumes bear his signatures: "Moshe Landsberger". The title page of Even HaEzer features his signature in German as well.

The front endpapers of both volumes, as well as other leaves, contain novellae handwritten by R. Moshe Landsberg.

R. Moshe Landsberg (1801-1884), a dayan of Posen, was one of the most prominent disciples of R. Akiva Eger, and amongst the mainstays of the Orthodox community in Posen. His writings include many teachings which he heard during the lectures of his illustrious teacher. There is a well-known lithograph of R. Akiva Eger, depicted walking in the street accompanied by two dayanim, one of them being R. Moshe. In 1844, he was appointed dayan in Posen. R. Moshe, who enjoyed Torah prominence together with wealth, was not required to undertake a rabbinic position. He owned a lending bank (many of his novellae are recorded on the official bank stationery). He engaged extensively in acts of lovingkindness, be it interest-free loans or hospitality. He was very committed to improving the lot of his destitute brethren in Eretz Israel, and even corresponded with Moses Montefiore on this matter.

Of his writings, Divrei Moshe (his commentary to the book of Tehillim) was published in New York, 2016.

Even HaEzer: 188 leaves. Choshen Mishpat: [4], 356 leaves. 20.5 cm. Stains and wear. New bindings.

Opening price: \$400

254. שו"ע עם "באר היטב" - הגהות רבות בכתובה ספרדית, מחכם לא מזוהה

שולחן ערוך חושן משפט, עם "באר היטב". [אחת ממנהגות אמשטרדם במאה ה-18].

עותק חסר. בדפי הספר עשרות הגהות בכתובה ספרדית, מחכם לא מזוהה.

רלב-רמ, רמב-רסד, רצ-רצט, שב-שיא, שיג-שמח, שנ-שנט, שסא-שפג, שפז-שצד דף (חסרים: דף השער, דפים בתחילה, באמצע ובסוף הספר). 15 ס"מ. מצב בינוני. כתמים, קרעים ובלאי. כתמי רטיבות ודהייית דיו. פגעי עש, עם פגיעה בטקסט בחלק מהדפים. קרעים במספר דפים עם פגיעה בטקסט. נכרך בתפירה על גבול הטקסט בשוליים הפנימיים. כריכה ישנה, פגומה.

פתיחה: \$300

255. Sefer HaChinuch - Frankfurt an der Oder, 1783 - Signatures and Glosses by Rabbi Chaim Michael Koppenhagen

Sefer HaChinuch. [Frankfurt an der Oder, 1783].

Signatures on the title page and front endpaper: "Chaim Michael Koppenhagen son of R. Eliezer, rabbi of Koło".

In the inscription on the title page, R. Chaim Michael lists his lineage: "This book belongs to me, the undersigned Chaim Michael, son of R. Eliezer Rabbi of Koil (Koło), son of R. Gedalia Rabbi of Copenhagen, grandson of the son-in-law of Maharam Lublin".

The book contains dozens of glosses handwritten by R. Chaim Michael Koppenhagen, some in the body of the book and others on the front and back endpapers.

R. Chaim Michael Koppenhagen, "a resident of Rogasen", author of the booklet Tzefirat Tif'ara (Breslau, 1832) - laws of Tefilin in the Holy Tongue, with German translation. He reprinted it in 1862, with the addition of the laws of tzitzit. The writer mentions this book in one of his glosses here: "And see in my preface to my book Tzefirat Tif'ara... on the topic of tzitzit..."

25, 27-102, 121-129 leaves. 20 cm. Fair-good condition. Stains, dampstains and wear. Large tear to title page, affecting text and border, repaired with paper; missing text on verso of title page completed by hand. Non-original binding.

Opening price: \$300

254

255. ספר החינוך - פרנקפורט דאודר, תקמ"ג - חתימות והגהות רבי חיים מיכאל קופנהגן

תוספת של הלכות יציאת. את ספרו זה מוכיר הכותב באחת מהגהותיו שלפנינו: "ועיין בהקדמתי לחבורי צפירת תפארה... בענין הצצית..."

כה, כז-קב, קבא-קבט דף. 20 ס"מ. מצב בינוני-טוב. כתמים, כתמי רטיבות ובלאי. קרע גדול בדף השער, עם פגיעה בטקסט ובעטור, משוקם בהדבקת נייר, עם השלמה בכתב-יד של הטקסט החסר בעמוד שמאחורי השער. כריכה לא מקורית.

פתיחה: \$300

ספר החינוך. [פרנקפורט דאודר, תקמ"ג 1783].

חתימות בדף השער ובדף המגן הקדמי: "חיים מיכאל קאפעהנהאגן בהגאון ר' אליעזר זצ"ל האב"ד קאלא".

בירושם שבדף השער מפרט רבי חיים מיכאל את יחסו: "זה הספר שייך לי החתום חיים מיכאל בהגאון החכם הכולל מ' אליעזר זצ"ל האב"ד דק"ק קויל, בן הגאון האמיתי מ' גדלי' האב"ד דק"ק קאפעהנהאגן, נכד חתן המלך הגאון רשכ"ה מוהר"ם לובלין זצ"ל".

בספר עשרות הגהות בכתב-ידו של רבי חיים מיכאל קופנהגן, חלקם בדפי הספר וחלקם בדפי המגן הקדמיים והאחוריים. רבי חיים מיכאל קופנהגן, "מתושבי ראגאווען", חיבר קונטרס בשם "צפירת תפארה" (ברסלוי, תקצ"ב), ובו הלכות תפילין בלשון הקודש עם תרגום לגרמנית, והדפיסו בשנית בשנת תרכ"ב, עם

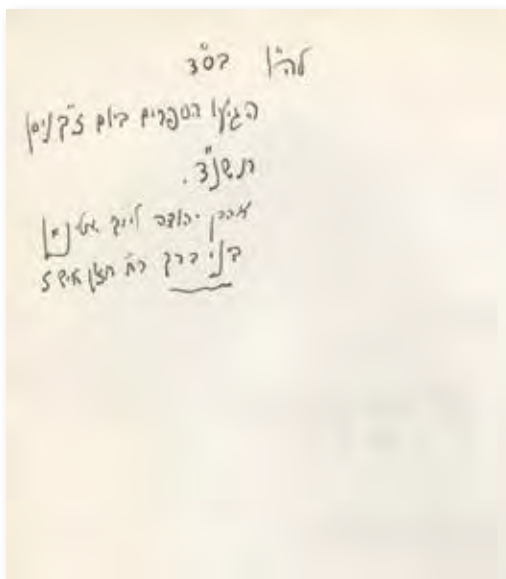
254. Shulchan Aruch with Be'er Hetev - Many Glosses in Sephardic Script, by an Unidentified Torah Scholar

Shulchan Aruch Choshen Mishpat, with Be'er Hetev. [An Amsterdam edition, 18th century].

Incomplete copy. The book contains dozens of glosses in Sephardic script, from an unidentified Torah scholar.

232-240, 242-264, 290-299, 302-311, 313-348, 350-359, 361-383, 386-394 leaves (lacking: title page, leaves at the beginning, middle and end of book). 15 cm. Fair condition. Stains, tears and wear. Dampstains, ink faded. Worming, affecting text in some leaves. Tears affecting text to several leaves. Stitched close to text. Old binding, damaged.

Opening price: \$300

256a

255

256. ספר אילת השחר על מסכת נדרים - בני-ברק, תשנ"ד - מהדורה ראשונה - העותק האישי של המחבר מרן הרב שטיינמן - חתימתו והגהותיו

ע"י הרב כהנמן לראש ישיבת פוניבז' לצעירים, וכעבור כעשר שנים מונה במקביל גם לראש "כולל פוניבז'". בהמשך הקים מוסדות תורה נוספים ועמד בראשם ועסק כל ימיו בהרבצת תורה לאלפים ורבבות.

בשנת תשמ"ט, לאחר הקמת מפלגת "דגל התורה", צורף על ידי הרב שך כחבר במועצת גדולי התורה, ומאז גברה השפעתו בהנהגה הציבורית ובנושאי חינוך וישיבות. לאחר פטירת הרב שך בשנת תשס"ב, הוכר כיורשו וכממשיך דרכו בהנהגת הציבור הליטאי לצד הגאון רבי יוסף שלום אלישיב. מדירתו הקטנה והצנועה ברחוב חזון איש בבני ברק שימש כקברניט הספינה וניווט בחכמה ובתבונה את עולם התורה על שלל מוסדותיו. שימש ככתובת המרכזית לכל השאלות, המצוקות והבעיות, הן עבור אנשים פרטיים והן עבור ראשי מוסדות ואישי ציבור. דאג בעצמו לקיומם ולרווחתם של רבבות תלמידים ואברכים, ישיבות וכוללי אברכים, בגיוס כספי עתק מנדיבים בכל רחבי העולם, ובעצה ובהדרכה ישרה לכל פונה. בערב חנוכה תשע"ח נפטר בשנת ה-104 לחייו ומאות אלפים השתתפו בהלוויות.

רו עמ' 23.5 ס"מ. מצב כללי טוב. כריכה מקורית.

פתיחה: \$500

מהנכדים, שיפטיקו להדביק את ההקדמה בספרים, היות והוא חושש לדבר שקר בכך שכתב "שספרי זה ישמש כתורה", משום שכשהכניס את הספר לדפוס, לא הכניסו בתור הודאה להשם (רשימת נכדו רבי אברהם ברלין, בתוך: "קובץ גליונות - קובץ זכרון... במלאת שנה להסתלקותו של מרן רבנו זיע"א", תשע"ט, עמ' 82, 132).

ידוע כי הסיבה שקרא לספריו בשם "אילת השחר", היתה כדי לרמוז את שמו יחד עם שם אשתו: אהרן יהודה ליב תמ"ר. מרן הגאון רבי אהרן יהודה ליב שטיינמן (תרע"ה-תשע"ח), ממנהיגי היהדות החרדית, נשיא מועצת גדולי התורה של תנועת "דגל התורה". עמד בראש עולם התורה הליטאי בעשרות השנים האחרונות. יליד העיר בריסק שבליטא ותלמיד ישיבות ליטא. תלמיד ומקורב לגדולי העיר בריסק - הגאון רבי שמחה זליג ריגר (שסמך אותו לרבנות) והגר"ז הלוי סלוביניצקי, עקב חשש מגזירת הגיוס לצבא הפולני, נסע לשווייץ בקיץ תרצ"ח (1938), יחד עם רעו הבחור רבי משה סלוביניצקי, ללמוד וללמד בישיבת מונטריי. נסיעה זו, ערב השואה, התבררה אח"כ כנס הצלה שהייתה לו השפעה מכרעת על הקמת עולם התורה בימינו. לאחר עלייתו ארצה נתמנה בהמלצת החזון איש לראש ישיבת "חפץ חיים" בכפר סבא. לפי המסופר, החזון איש העריך ועודד מאוד את הרב שטיינמן ונהג לקום לכבודו. בשנת תשט"ו מונה

ספר אילת השחר, חידושים על מסכת נדרים, מאת רבי אהרן יהודה ליב שטיינמן. בני-ברק, תשנ"ד [1994]. מהדורה ראשונה. בדף שלפני דף השער נכתב בכתב-יד המחבר הרב שטיינמן: "לה"י בס"ד, הגיעו הספרים ביום ז'ך ניסן תשנ"ד. אהרן יהודה ליב שטיינמן, בני ברק ח' חזון איש ע"ה."

במספר דפים הגהות בכתב-ידו של הרב שטיינמן. הגהות בכתב-ידו מופיעות בעמודים: נד, נח, קב (הגהה ארוכה), קצו. תיקונים קלים בעמודים: לט, נו.

בדף המגן הקדמי ציין הרב שטיינמן לשלשה מהמקומות בהם כתב תיקונים.

בעמוד נח סימן הרב שטיינמן קטע מדבריו, וכתב: "כל קטע זה טעות מה שמוסגר".

הספר שלפנינו נדפס בלי הקדמה בתחילתו. נכדיו מספרים שהספר נדפס בשנת תשנ"ד, בתקופה שהרב שטיינמן חלה ונותר, ולא הספיק לכתוב את הקדמתו טרם ההדפסה. לאחר הדפסת הספר ישב הרב שטיינמן לכתוב את הקדמתו, ובה כתב בין היתר: "בשנים האחרונות נחליתי, וברר חסדו כי גמל עלי הצילני, ויה"ר שספרי זה ישמש כתורה לו יתברך על חסדו הגדול". ההקדמה נדפסה בפני עצמה, על דף בודד, ונכדיו צילמו את דף ההקדמה והחלו להדביק אותו על גבי הספרים המודפסים. לאחר כמה דקות הגיעה אשתו הרבנית תמר ע"ה, וביקשה בשם בעלה,

256. Ayelet HaShachar on Tractate Nedarim - Bnei Brak, 1994 - First Edition - Personal Copy of the Author, Rabbi Steinman - With His Signature and Glosses

Ayelet HaShachar, novellae on Tractate Nedarim, by R. Aharon Yehuda Leib Steinman. Bnei Brak, 1994. First edition.

The flyleaf bears the following inscription, handwritten by the author R. Steinman: "**The books arrived on 27th Nisan 1994. Aharon Yehuda Leib Steinman, Bnei Brak, 5 Chazon Ish St.**".

The book contains several glosses handwritten by R. Steinman. The glosses were recorded on pp. 54, 58, 102 (lengthy gloss) and 197. Minor emendations on pp. 39 and 56.

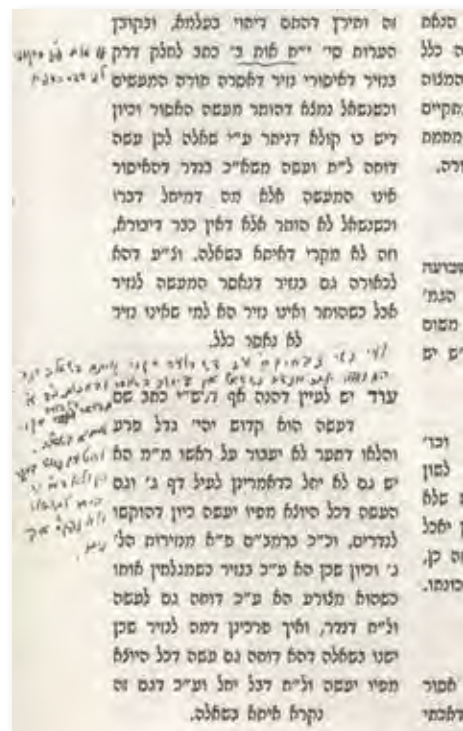
On the front endpaper, R. Steinman notes three of the places in which he recorded corrections.

On p. 58, R. Steinman encircled a paragraph, commenting: "The entire marked paragraph is a mistake".

This book was printed without a preface. The author's grandsons relate that when the book was published in 1994, R. Steinman had been ill and just undergone surgery, and he did not succeed in writing a preface before the book went to print. After the book was printed, R. Steinman composed his preface, in which he wrote: "In recent years I have been ill, and in His abundant kindness He has saved me, and may this book serve as my token of gratitude to Him for His great kindness". The preface was printed on its own, on a single leaf, which his grandsons photocopied and began pasting into the printed books. After a few minutes of work, Rebbetzin Tamar, the wife of R. Steinman, instructed them in her husband's name to stop pasting the preface into the books, for fear that his words "May this book serve as a token of gratitude" constitute a lie, since at the time of printing, the book had not yet been designated as his token of gratitude (memoirs of his grandson R. Avraham Berlin, in: Kovetz Gilyonot - Memorial Anthology... Marking a Year Since the Passing of Our Teacher, 2019, pp. 82, 132).

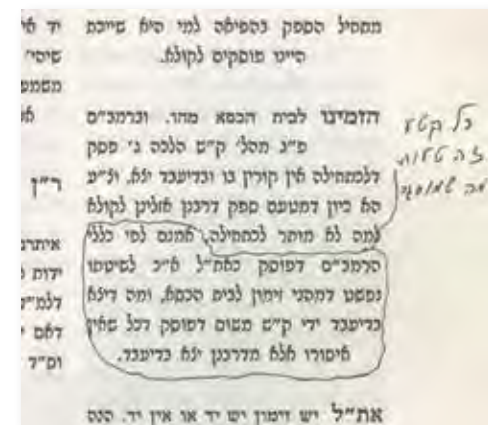
R. Steinman named his books Ayelet HaShachar, which is an acronym for his and his wife's names: **Aharon Yehuda Leib Tamar**.

R. Aharon Yehuda Leib Steinman (1914-2017), a leader of Orthodox Jewry and president of the Moetzet

256c

Gedolei HaTorah (rabbinical council) of the Degel HaTorah movement. He was considered the leader of the Lithuanian Torah world during the past twenty years. Born in Brisk, Lithuania, R. Aharon Leib studied in Lithuanian yeshivot, where he was a close disciple of the leading Torah scholars of Brisk - R. Simcha Zelig Rieger (who accorded him his rabbinical ordination), and R. Yitzchak Zev Soloveitchik (the Brisker Rav). For fear of conscription to the Polish army, he fled to Switzerland in the summer 1938, together with his friend, R. Moshe Soloveitchik, where they studied and taught in the Montreux yeshiva. This move on the eve of the Holocaust later proved to have been his providential salvation, and had tremendous impact on the establishment of the Torah world of today. Upon his immigration to Eretz Israel, he was appointed dean of the Chafetz Chaim yeshiva in Kfar Saba by recommendation of the Chazon Ish, who held him in high esteem and would even stand up in his

256b

honor. In 1955, he was appointed by R. Kahaneman as dean of the Ponevezh yeshiva for young boys, and ten years later, he began concurrently serving as head of the Ponevezh Kollel. He later established other Torah institutions, standing at their helm, and spending his entire life disseminating Torah to the multitudes.

In 1989, with the establishment of the Degel HaTorah political party, he was appointed to its rabbinical council by R. Elazar Shach. This increased his influence in the community, especially regarding educational matters. Upon the passing of R. Shach in 2002, he was recognized as his successor in the leadership of the Lithuanian Torah world, alongside R. Yosef Shalom Elyashiv. From his modest apartment on Chazon Ish St. in Bnei Brak, he faithfully led the Torah world, and guided its many institutions with dedication and care. He became the central address for advice and guidance, for individuals as well as institutions and yeshivot, and the challenging problems of the generation were addressed to him. He concerned himself personally with the wellbeing of thousands of individual students as well as many yeshivot and institutions by raising colossal sums from philanthropists worldwide. He passed away on the day before Chanukah 2017, at the age of 104, and his funeral was attended by hundreds of thousands. 206 pages. 23.5 cm. Overall good condition. Original binding.

Opening price: \$500

257a

257. כתב-יד - ספר "כוונות גדולות" לרבי חיים ויטאל - כוונות האריז"ל על סדר השולחן ערוך - אירופה, המאה ה-18 - הגהות "נל"ח"

שלושה כתבי-יד מחיבור זה).
 בדף נו של הספירה השניה: "חלק ב' מספר פרי עץ חיים - חלק
 שני שער המצות, שער השני...".
 [2], קפב; צב דף. 20 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים ובלאי. כריכת
 עור מקורית, פגומה ובלויה, עם שרוכים לסגירה.

פתחה: \$5000

ישראל שטערן פק"ק פ"ב [=פרשבורג] יצ"י. [יש לציין, כי כמה מן
 ההגהות בשולי הגליונות הנן בכתב-יד דומה להגהות שהופיעו
 בכתב-יד קבלי אחר שהגיע מפרשבורג, והיה בידיו של ה"חתם
 סופר" - ראה קטלוג "קדם", מכירה 53, פריט 47].
 החיבור "כוונות גדולות", נערך בבית מדרשו של רבי משה זכות
 באיטליה (ראה: הרב יוסף אביב, קבלת האריז"ל, עמ' 746).
 העתקות מחיבור זה אינן מצויות כל כך (אביב, שם, רושם רק

כתב-יד, ספר "כוונות גדולות" לרבי חיים ויטאל - כוונות האריז"ל
 על סדר השולחן ערוך. [אירופה, המאה ה-18 בקירוב].
 כרך שלם, בכתובה אשכנזית משני כותבים. דפים א-נד נכתבו
 בידי סופר אחד ומדף נה ואילך המשיכו סופר אחר. בשולי
 הגליונות עשרות רבות של הגהות, תיקונים, ציונים והוספות,
 מכמה כותבים (שלשה או ארבעה כותבים). הגהות רבות
 פותחות במילים: "נל"ח [=נראה לי ח-?]. חותמות בעלות: "הק'

257. חיבור הגהות של מקובלי מרוקו "חכמי המערב" על ספר הזוהר - אלפי הגהות בכתב-יד על ספר הזוהר חלק בראשית, אמשטרדם, תע"ה - חיבור מקביל לספר "מקדש מלך" לרבי שלום בוזאגלו

ספר הזוהר, חלק א, ספר בראשית. [אמשטרדם, תע"ה 1715]. עם אלפי הגהות בכתב-יד, בכתביה מערבית [מרוקו, המאה ה-18] - חיבור שלם של הגהות קבילות על ספר הזוהר.

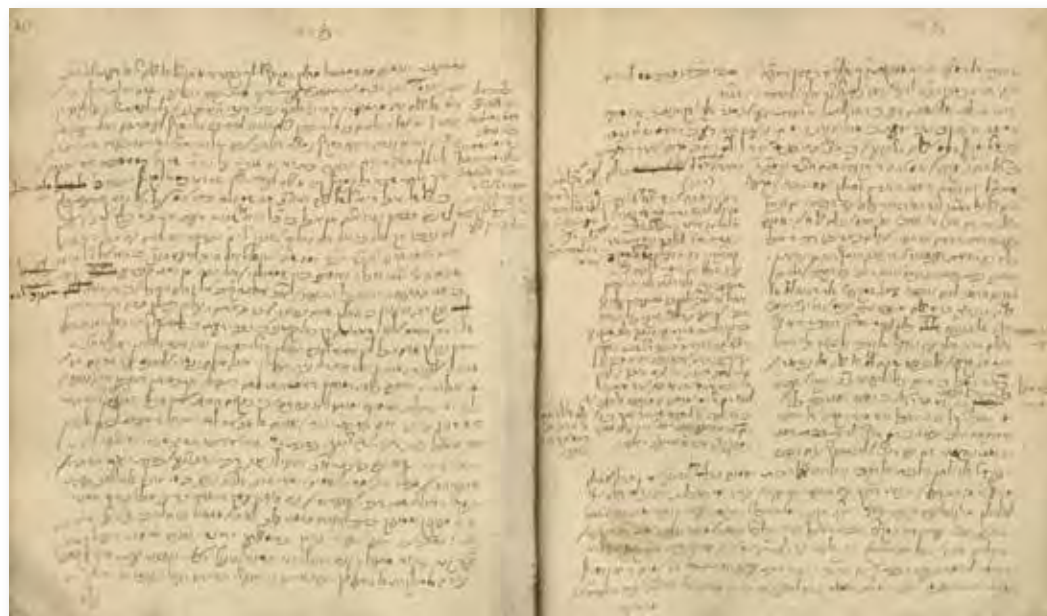
אלפי ההגהות שלפנינו כוללות את הגהות מקובלי מרוקו על ספר הזוהר. בבדיקת ההגהות שלפנינו התברר כי רובן הגדול מופיע בחיבור "לקט שושנים" [הנמצא במספר כתבי-יד]. חלק מההגהות אלו מופיעות גם בספר "מקדש מלך" לרבי שלום בוזאגלו. בנוסף, לפנינו מספר הגהות מקוריות, החתומות בפתחתן: "וני"ל [ונראה לין מטו"ן]...". הגהות אלה נכתבו בכתביה וזה לשאר ההגהות. טרם נתברר לנו מי הוא החכם "מטו"ן", אך ניכר כי היה מקובל ובקי גדול [יתכן ויש לפענח את ראשי התיבות מטו"ן = משה טולידאנו נר"ו, או: מאיר טולידאנו נר"ו].

הספר חסר בתחילתו, באמצעו ובסופו. בתחילתו נכרכו 28 דפי השלמה בכתב-יד, בכתביה מערבית. ההגהות מופיעות בכל דפי הכרך [הן בדפים בכתב-יד והן בדפים המודפסים] בשוליים ובין השורות, בכתביה מערבית. רוב ההגהות מכותב אחד (החכם "מטו"ן [הנוכר]). בדף קנו/2 הגהה מכותב אחר. יתכן וישנן הגהות נוספות בכתביה שונה.

בהגהות אלה שלפנינו כנוסה תורתם של חוג המקובלים במרכאש, בו פעלו רבי יעקב מארגאי, רבי אברהם אזולאי (השני), רבי אברהם אבן מוסא, רבי שלמה עמאר, רבי ישעיה הכהן, רבי יעקב פינטו, רבי יעקב גדליה, ותלמידיהם. ההגהות מקבילות לחיבור "לקט שושנים" שהוא ליקוט מהגהותיהם של חכמי המקובלים במרכאש על ספר הזוהר, אשר חובר ע"י רבי ישעיה הכהן ורבי יעקב פינטו. החיבור "לקט שושנים" לא נדפס ונותר במספר כתבי-יד, אך חלקו מופיע בספר הנודע "מקדש מלך" מאת המקובל רבי שלום בוזאגלו (נדפס בלונדון, תק"י-תק"ב), שהיה מקורב לחוג המקובלים הנ"ל. שאלת היחס בין ספר "מקדש מלך" לחיבור "לקט שושנים" טרם נתבררה כל צרכה [ראה על כך: הרב משה הלל, תעודה לתולדות חוג מקובלי מראש בדור הראשון, בתוך: מן הגנויים - אהבת שלום, ספר עשירי - תשע"ז, עמ' מד, הערה 49].

כב-נה, נח-סג, סו-עא, עד-עט, פא-פט, קנב-קסג, קסו-קסז, קסט-קעד, קעו-רטו, ריו-רכג, רכה-רל דף (חסרים דפים בתחילה, באמצע ובסוף; במקור: [7], רנא, [1], יא דף) + [28] דפים בכתב-יד. 19 ס"מ בקירוב. מצב בינוני-גרוע. כתמים. קרעים רבים, פגעי רטיבות ובלאי, עם פגיעה בטקסט, ופגיעה בהגהות בכתב-יד. דפים מנותקים. כריכה מנותקת ופגומה.

פתיחה: \$2000

257b

257. Manuscript - Kavanot Gedolot by Rabbi Chaim Vital - Kavanot of the Arizal Following the Order of the Shulchan Aruch - Europe, 18th Century - Glosses Opening with "N.L.Ch."

Manuscript, Kavanot Gedolot by R. Chaim Vital - Kavanot of the Arizal following the order of the Shulchan Aruch. [Europe, ca. 18th century].

Complete volume in Ashkenazic script, by two writers. Leaves 1-54 were written by one scribe and another scribe continued from leaf 55 until the end. Marginalia containing many dozens of glosses, corrections, references and additions by several writers (three or four). Many glosses open with "נל"ח" (N.L.Ch. = It seems to me Ch---?). Owner's stamps: "Yisrael Stern, Pressburg". (The handwriting of some of the marginalia resembles marginalia in another Kabbalistic manuscript from Pressburg that was in the possession of the Chatam Sofer - see Kedem Auction 53, item 47).

The composition Kavanot Gedolot was edited in

the school of R. Moshe Zacuto in Italy (see: R. Yosef Avivi, Kabbalat HaAri, p. 746). Copyings of this composition are uncommon (Avivi, ibid, records just three manuscript copyings of this composition). Title on leaf 57 of the second sequence: "Part II of the book Pri Etz Chaim - Part II Shaar HaMitzvot, second chapter..."

[2], 182; 92 leaves. 20 cm. Good-fair condition. Stains and wear. Original leather binding, damaged and worn, with laces for fastening.

Opening price: \$5000

258b

258a

258. A Composition of Glosses on the Zohar, by Moroccan Kabbalists - Thousands of Handwritten Glosses on the Zohar on Bereshit, Amsterdam 1715 - Composition Corresponding to Mikdash Melech by Rabbi Shalom Buzaglo

Zohar, Part I, the Book of Bereshit. [Amsterdam, 1715]. With thousands of handwritten glosses in Western script (Morocco, 18th century) - comprehensive composition of kabbalistic glosses to the Zohar. The thousands of glosses contained in this book consist of the glosses of Moroccan kabbalists to the Zohar. Careful study of these glosses discloses that most appear in the composition Leket Shoshanim (extant in several manuscripts). Some of these glosses also feature in the book Mikdash Melech by R. Shalom Buzaglo. Additionally, the glosses include several original thoughts, opening with: "And it appears to me, מטרן". These glosses were written in the same handwriting as the others. We have not managed to identify this Torah scholar, yet it is apparent that he was a prominent and erudite kabbalist (possible interpretations of the acronym "מטרן" are Moshe Toledano or Meir Toledano). The book is lacking at the beginning, middle and end. 28 leaves were bound at the beginning, containing

part of the missing text, handwritten in Western script. The glosses, in Western script, were inserted both in the margins and between the lines, on all leaves (both printed and handwritten) of the book. Most of the glosses were recorded by one writer (the Torah scholar named "מטרן" mentioned above). A gloss on p. 156b is from a different writer. There may be additional glosses in a different handwriting. These glosses comprise the teachings of the Marrakesh school of kabbalists, which included R. Yaakov Maradji, R. Avraham Azoulay (the second), R. Avraham ibn Moussa, R. Shlomo Amar, R. Yeshaya HaKohen, R. Yaakov Pinto, R. Yaakov Gedalia and their disciples. The glosses correspond with the composition Leket Shoshanim, a compilation of glosses by leading Marrakesh kabbalists to the Zohar, arranged by R. Yeshaya HaKohen and R. Yaakov Pinto. Leket Shoshanim was never published, and is extant in several manuscripts, but part of it was included in the renowned book Mikdash Melech

(London, 1750-1752) by the kabbalist R. Shalom Buzaglo, who was associated with this school of kabbalists. The nature of the connection between the compositions Leket Shoshanim and Mikdash Melech is as of yet unclear (see: R. Moshe Hillel, Record for the History of the First Generation of Marrakesh Kabbalists, in: Min HaGenazim - Ahavat Shalom, X - 2017, p. 44, footnote 49). 22-55, 58-63, 66-71, 74-79, 81-89, 152-163, 166-167, 169-174, 176-215, 217-223, 225-230 leaves (lacking leaves at beginning, middle and end of book; originally: [7], 251, [1], 11 leaves) + [28] handwritten leaves. Approx. 19 cm. Fair-poor condition. Stains. Many tears, dampness damage and wear, affecting text and handwritten glosses. Detached leaves. Binding detached and damaged.

Opening price: \$2000

259. כתב-יד - סגולות, קמיעות, לחשים והשבעות - פנקס "קבלה מעשית" של רבי רפאל ישעיה אזוראי אב"ד אנקונה, בנו של החיד"א - עם קטעים בכתב-ידו

כתב-יד, סגולות, השבעות, לחשים וקמיעות - פנקס "קבלה מעשית" של רבי רפאל ישעיה אזוראי, בנו של החיד"א ורבה של אנקונה. כתוב בחלקו בכתבית סופר ובחלקו ע"י רבי רפאל ישעיה אזוראי. [אנקונה, תק"פ-תקפ"ד 1820-1824 בקירוב]. מחברת בכתב-יד, כתובה בחלקה הגדול בכתבית-סופר איטלקית נאה, ולסירוגין בכתבית ספרדית - בכתב-ידו של רבי רפאל ישעיה אזוראי, שהוסיף סגולות, השבעות ונוסחאות קמיעות. כתב היד מכיל גם רשימות אישיות שלו, עם חשבונות של הוצאות והכנסות ושמות יהודים מאנקונה, וכן שני עמודים בדברי תורה. כולל טבלאות, איורים קבליים, ו"כתב מלאכים". בתוך המחברת הכרוכה שולבו דפים נוספים בכתב-יד, אף הם ב"קבלה מעשית", חלקם בכתב-ידו של רבי ישעיה אזוראי וחלקם בכתבית סופר.

להלן פירוט כללי של כתב-היד:

דפים [1]-[4]: נוסחאות קמיעות לשמירה לעניינים שונים: להסיר מחשבות רעות, לסערה בים, לכאב ראש ולקדחת, והשבעות ולחשים "להשיב כל אדם לרצונך..." ו"נגד הפחד".

דפים [8]-[24]: רישומי חשבונות ושמות אנשים [כנראה מאנקונה], בעברית ובאיטלקית, חלקם בכתב-יד רבי ישעיה אזוראי, עם ציוני התאריכים "תשרי תקפ"ב", "ניסן תקפ"ב", "אלול תקפ"ב" ו"תשרי תקפ"ג". בדף [26] קמיע "סגולה לגנב" עם איורי "חותמות מלאכים".

דפים [9]-[12]: סגולות, השבעות וקמיעות לעניינים שונים: "להיות אהוב מכל הבריות", "למי שרוצה לברוח מבית האסורים", "להרבות חלב לאשה", "להחליא או להמית שונאו", "לחולי הנופל", "לעצור דם נידות", "לאשה שלא תפיל", ועוד. בדף [10] שני נוסחים לקמיעות בכתב-יד רבי ישעיה אזוראי. בדף [11] רשימה של 12 סגולות שונות "למקשה לילד".

דפים [13]-[14]: שלושה עמודים בכתב-ידו של רבי ישעיה אזוראי, עם דברי תורה [בהלכה ואגדה].

דפים [14]-[16]: רשימות של חשבונות ושמות אנשים, רובן בכתב-יד רבי ישעיה אזוראי. בדף [14] רשימה עם חישובי מספרים, בכתב-ידו של רבי ישעיה: "תשרי תקפ"א מן הקהל השכר שכל השנה אשר נותנן לי הסך של שני מאות איסקודו בכל ששה חודשים..."

דפים [17]-[24]: סגולות, השבעות ונוסחי קמיעות, עם טבלאות, ציורפי שמות, ו"חותמות מלאכים", לעניינים שונים, ביניהם: "לבטל הכישוף", "למכור הסחורה", "לגנב", "לחנות", "למכור ולקנות", "למקשה לילד", "להשיב דעת אדם לדעתך", ועוד.

259a

מתשובותיו בהלכה נדפסו בספרי אביו הגדול שהוקירו וכבודו ותמיד הזכירו בחיבוריו בחיבה יתירה ("הבן יקיר לי", "בני בכורי החכם השלם עצום ורב", "אור עיני", "דידי נפשי" - ועוד לשונות של חיבה והערכה). משנפטר רבי אברהם ישראל רבה של אנקונה בשנת תקמ"ה, פנו ראשי הקהלה אל החיד"א והוא רמז להם כי בנו רבי רפאל ישעיה מתאים לתפקיד זה. שנים רבות שימש כרבה של אנקונה, עד עלותו לגנוי מרומים ביום ט' שבט תקפ"ג וימי כימי אביו פ"ג שנה, כבוד גדול עשו לו במותו ובני קהלתו התאבלו עליו ימים רבים [ראה עוד אודותיו בספרו של מאיר בניהו על החיד"א, עמ' תעו-תפז].

[24] דף + [8] דף. 19 ס"מ בקירוב. מצב כללי טוב. כתמים ובלאי. קרעים ופגמים. סימני עש במספר מקומות, עם פגיעה קלה בטקסט. כריכה בלוייה.

פתיחה: \$2000

בחלק מהדפים רישומי חשבונות ורישומים שונים, חלקם בכתב-ידו של רבי ישעיה אזוראי.

בדף [18] רישום על מחירי ספרים בכתב ידו של רבי ישעיה אזוראי [ברשימת הספרים מופיע גם הספר "לדוד אמת" מאת אביו החיד"א].

בכריכה הקדמית, רישום דין ודברים על "טענה של שמשון פאציפיקו עם אלמנה של משה יצחק פיסארו נ"ע..."

בדפים הנוספים ששולבו בתוך כתב-היד: קונטרס עם ששה עמודים כתובים, סגולות ורפואות, שאלת חלום, שמות קודש ונוסחי קמיעות (ממוספרים בסעיפים א-לג); מספר דפים מחיבורים בכתב-יד בקבלה מעשית; ומספר דפים מפנקס אחר של סגולות, השבעות וקמיעות, עם קטעים בכתב-ידו של רבי ישעיה אזוראי. הגאון רבי רפאל ישעיה אזוראי (תק"ג-תקפ"ו), נולד בירושלים, בן בכור לאביו הגדול רבי חיים יוסף דוד אזוראי - החיד"א. גדול בתורה, רב ופוסק וממנהיגי יהדות איטליה בדורו. כמה

259. Manuscript - Segulot, Amulets, Incantations and Hashbaot - Practical Kabbalah Notebook of R. Refael Yeshaya Azulai Rabbi of Ancona, Son of the Chida - Passages in His Handwriting

Manuscript containing segulot, Hashbaot, incantations and amulets - practical Kabbalah notebook of R. Refael Yeshaya Azulai, son of the Chida and rabbi of Ancona. Written in part by a scribe, and partly by R. Refael Yeshaya Azulai. [Ancona, ca. 1820-1824].

Handwritten notebook, mostly in neat Italian scribal-script, and alternately in Sephardic script - the handwriting of R. Refael Yeshaya Azulai, who added segulot, Hashbaot and texts of amulets. The manuscript also contains personal notes, with records of income and expenditures and names of Jews in Ancona, as well as two pages of Torah thoughts. Includes tables, kabbalistic illustrations and Angelic Script.

Additional handwritten leaves, also on practical Kabbalah, are interspersed in the bound notebook, some in R. Yeshaya Azulai's handwriting, and some in scribal-script.

An overall breakdown of the manuscript:

Leaves [1]-[4a]: Texts of amulet for protection in various areas: to remove foreign thoughts, for a storm at sea, for headache and malaria; Hashbaot and incantations "to cause anyone to do your will..." and "against fear".

Leaves [4b]-[8]: Account records and names of people (presumably from Ancona), in Hebrew and Italian, some handwritten by R. Yeshaya Azulai, dated "Tishrei 1821", "Nissan 1822", "Elul 1822" and "Tishrei 1822". P. [7b] contains an amulet "segulah for a thief" with illustrations of angels' seals.

Leaves [9]-[12]: Segulot, Hashbaot and incantations for various matters: "to be loved by all", "to escape from prison", "for increasing a woman's milk supply", "to cause illness or death to an enemy", "to cease menstruation", "against miscarriage", and more. Leaf [10]: Two amulet texts handwritten by R. Yeshaya Azulai. Leaf [11]: List of 12 different segulot "for a difficult labor".

259d

Leaves [13]-[14a]: Three pages of Torah teachings (Halacha and Aggadah) handwritten by R. Yeshaya Azulai.

Leaves [14b]-[16]: Lists of accounts and names, mostly handwritten by R. Yeshaya Azulai. Leaf [14b]: Inscription with calculations, handwritten by R. Yeshaya: "Tishrei 1820, the salary I receive from the community for the whole year is two hundred scudos every six months..."

Leaves [17]-[24]: Segulot, Hashbaot and amulet texts, with tables, kabbalistic combinations of names and angels' seals for various matters, including: "to annul sorcery", "to sell merchandise", "for a thief", "for a store", "to sell and buy", "for difficult labor",

"to change a person's mind", and more. Some pages contain accounting records and various other inscriptions, some of which are handwritten by R. Yeshaya Azulai.

P. [18a]: List of book prices, handwritten by R. Yeshaya Azulai (the book LeDavid Emet by his father the Chida is included in the list).

A dispute is recorded on the front endpaper - "Shimshon Pacifico's claim against the widow of Moshe Yitzchak Pesaro..."

The additional leaves interspersed in the manuscript include: a gathering of six written pages containing segulot and cures, She'elat Chalom (dream question), Holy names and amulet texts (numbered, sections 1-33); several leaves from a manuscript on practical Kabbalah; several leaves from a different notebook of segulot, Hashbaot and incantations, with passages in R. Yeshaya Azulai's handwriting.

R. Refael Yeshaya Azulai (1743-1826) was born in Jerusalem, the eldest son of the illustrious R. Chaim Yosef David Azulai - the Chida. A great Torah scholar in his own right, he was a rabbi, posek and leader of Italian Jewry in his times. Some of his halachic responsa were printed in his father's books, who honored and esteemed him and always mentioned him with epithets of love ("my dear son", "my firstborn son, the perfect great chacham", "the light of my eyes", "friend of my soul", etc.). After the death of R. Avraham Yisrael, rabbi of Ancona, in 1785, the community leaders turned to the Chida who hinted that his son R. Refael Yeshaya would be suitable for this position. He served as rabbi of Ancona for many years until his death on 9th Shevat 1823 (he lived 83 years, just like his father). He was greatly honored at his death and was mourned by his community for a long time (for further information see M. Benayahu's book on the Chida, pp. 476-487).

[24] leaves + [8] leaves. Approx. 19 cm. Overall good condition. Stains and wear. Tears and damage. Worming in some places, slightly affecting text. Binding worn.

Opening price: \$2000

260. מדרש תלפיות - חתימת המקובל רבי ניסים עיני - הגהות המקובל רבי אהרן משה פירירה

ספר מדרש תלפיות, לרבי אליהו הכהן מאזמיר [בעל 'שבת מוסר']. טשרנוביץ', [תר"כ] 1860.

בשער הספר רישום בעלות וחתימה: "לעבודת קוני ממעו[ת] מע[שר] עני, מה אני, נסים עני יצ"ו", חתימת ידו של רבי ניסים עיני מחכמי ומקובלי בית המדרש "בית אל" בירושלים.

בדפי הספר עשרות הגהות בכתב-ידו של המקובל רבי אהרן רפאל חיים משה פירירה בעל "מעיל קדש ובגדי ישע" וספרים נוספים. רוב ההגהות ארוכות ומלאות תוכן מקורי, חלקן בענייני קבלה. ברבות מן ההגהות חותם רבי אהרן כדרכו במילים: "יוראים דברי אמת ושלוש", או "ונכון דברי אמת ושלוש" או "ומתקנים מדבש דברי אמת ושלוש", וכדומה. שולי הספר נקצצו ורוב ההגהות נפגעו מכך.

המקובל רבי אהרן רפאל חיים משה פירירה (נפטר תרמ"ז), נולד בשאלוניקי ובשנת תר"ח עלה לארץ ישראל והתיישב בירושלים. מאז נמנה עם חכמי המקובלים בישיבת "בית אל". גדולתו בתורה ובקבלה נגלית בספרים הרבים שחיבר, בהם 'תולדות אהרן ומשה' (ירושלים תר"ל), 'דבר ה' מירושלם' (ירושלים תרל"ג), 'אוהב שלום ורודף שלום' - 'מכתם שלום ישראל/ירושלם' (ירושלים תרל"ט), 'מעיל קדש ובגדי ישע' (ירושלים תרמ"ח), ועוד חיבורים. איש פלא בעל אישיות מופתית ששילב גדלות ועמקות עצומה בנגלה ובנסתר, עם מסירות גדולה לטובת נדכאים ונוקעים, וכשמו אהרן היה אוהב שלום ורודף שלום והרבה לעסוק במעלת השלום. בין תלמידיו בירושלים נמנה הגאון רבי עקיבא יוסף שלזינגר, שהאריך להספידו בעת הלווייתו (נדפס ב'מעיל קדש ובגדי ישע', דפים מז-מט), ובין היתר אמר עליו: "צדיק הדור... אשר היה עמוד השלום כמדתו של אהרן, כן היה דרכו בקודש להרבות שלום בעולם... אמנם הקדים תמיד אמת לשלום... אין לשער ואין לספר מידותיו של אהרן ויע"א. לרובו עד יום מותו לא עבר עליו חצות לילה בשינה... רבים השיב מעון עוד בבחרותו בשלונקי יע"א היה מוכה הרבים לאלפיו כל יום, כאשר אלו נכנסים ואלו יוצאים בכל יום אחר תפילתם, לשמוע לימודים לפניו, וגם פה תוכני ירושלם... הרביץ תורה רבים... וכמה צדקו עשה... וכמה מעשה שלום עשה וכמה עלבונות סבל כ"פ על תוכחתו ורדיפת אמת ושלום שלו...". בצוואה שהותיר אחריו שם דגש מיוחד על הדפסת חיבוריו שנותרו בכתב-יד והבטיח שישתדל בעולם הבא עבור מי שישתדל בהוצאת חיבוריו לאור: "...מי יתן בספר ויחזק לזכות הרבים ולהאיר עינים... וכל מי שישתדל לעשות נחת רוח לנרנח"י שלי... גם אני אשתדל עליהם ועל כל בני ביתם בכל מאמצים כחי בעולם הבא במקום מחיצתי, שישלם ה' פעלם ותהי משכורתם שלימה בעולם הזה ובעולם הבא". גם תלמידו רע"י

260a

260b

שלום" לרבי רפאל אברהם שלום מזרחי (נכד הרש"ש), והוסיף בה מהגהותיו תחת השם "אני" [=אני נסים יצ"ו]. נהג לחתום במליצה: "מה אני, נסים עני".

[1], רמו דף. ללא דף ההסכמות שאחרי דף השער. 23.5 ס"מ. השוליים נקצצו ושרות רבות מן ההגהות נפגעו. מצב טוב. כתמים. כריכה ישנה.

פתיחה: \$300

שלזינגר סיפר (בהספדו הנ"ל) כי יום לפני פטירתו ביקש ממנו שידאג להוציא ספרו לאור. בסיום הספדו דיבר רע"י על הדפסת ספריו, "הצדיק וחסיד שאנחנו עוסקים בהספדו אהרן עבד ה', שכבר צויה בכלל צוואותיו... לכל מי שעוזר להדפסת ספריו הקדושים, הוא מוכן ומוזמן להתפלל לפני הקב"ה ממקום מחיצתו בעד כל העושים והמעשים והמשתדלים, כמו שהיה מתפלל בחייו ממש על כל העולם, וגדולים צדיקים ויע"א...".

בין חבריו המקובלים במדרש החסידים "בית אל", נמנה גם רבי נסים עיני (נפטר תר"ס) מגדולי חכמי ומקובלי בבל. תלמיד מובהק לרבי עבדאללה סומך. עלה לארץ ישראל בשנת תרט"ז והתיישב בירושלים. ידיד נפשו של הגאון רבי אליהו מני, מאז ישבו יחד אצל רבם רבי עבדאללה סומך ולאחר מכן בירושלים בישיבת "בית אל". היה ידוע כמקובל גדול שהרבה להגיה ולברר נוסחאות מדויקות בספרים וחיבורים בקבלת האר"י. ערך (יחד עם רבי יצחק קאלאמרו) את המהדורה השניה של הספר "דברי

260. Midrash Talpiyot - Signature of the Kabbalist Rabbi Nissim Eini - Glosses of the Kabbalist Rabbi Aharon Moshe Pereira

Midrash Talpiyot, by R. Eliyahu HaKohen of Izmir (author of Shevet Musar). Czernowitz, 1860.

Ownership inscription and signature on the title page: **"For the service of my Creator, from funds of Maaser Ani, what am I, Nissim Ani"** - signature of R. Nissim Eini, a Torah scholar and kabbalist of the Beit El Beit Midrash in Jerusalem.

The book contains dozens of glosses handwritten by the kabbalist R. Aharon Refael Chaim Moshe Pereira, author of Me'il Kodesh UBigdei Yesha and other books. Most of the glosses are lengthy and replete with original thoughts, including some kabbalistic matters. R. Aharon closes many of the glosses with his customary expression: "...words of truth and peace". The margins of the book were trimmed, with damage to most of the glosses.

R. Aharon Refael Chaim Moshe Pereira (d. 1887), born in Salonika. In 1848, he immigrated to Eretz Israel and settled in Jerusalem. There, he joined the Beit El yeshiva for kabbalists. His prominence in Torah and kabbalah is disclosed in the many books he composed, including Toldot Aharon UMoshe (Jerusalem 1870), Devar Hashem MiYerushalayim (Jerusalem 1873), Ohev Shalom VeRodef Shalom - Michtam Shalom Yisrael/Yerushalayim (Jerusalem 1879), Me'il Kodesh UBigdei Yesha (Jerusalem 1888), and other works. He was a wondrous man, with a prodigious personality, combining exceptional proficiency and profundity in both hidden and revealed parts of the Torah, together with exceptional devotion to the downtrodden and needy. Just like his namesake Aharon, he loved and pursued peace, and engaged extensively in promoting peace. One of his prominent disciples in Jerusalem was R. Akiva Yosef Schlesinger, who delivered a lengthy eulogy at his funeral (printed in Me'il Kodesh UBigdei Yesha, pp. 47-49).

He placed a special emphasis in his will on publishing his compositions which remained in manuscript, promising to intercede on behalf of anyone who made efforts to publish his works: **"...whoever endeavors to bring pleasure to my soul... I too will intercede on their behalf and on behalf of all the members of**

260c

their household, with all my might from my place in the World to Come, that G-d should recompense their deeds and that their reward should be full in this world and in the World to Come". His disciple R. Schlesinger also related (in the above-mentioned eulogy) that on the eve of his passing, R. Pereira asked him to ensure his book gets published. In his conclusion to the eulogy, R. Schlesinger again mentions the publishing of the books, **"...since he already commanded in all his wills... whoever assists in publishing his holy books, he is prepared to pray before G-d from his place on behalf of all those who involve themselves..."**.

One of his colleagues in the Beit El yeshiva was R. Nissim Eini (d. 1900), a leading Iraqi Torah scholar and kabbalist. He was a close disciple of R. Abdallah Somech. He immigrated to Eretz Israel in 1856 and

settled in Jerusalem. He was a close friend of R. Eliyahu Mani, first when they studied together under R. Abdallah Somech, and later in the Beit El yeshiva in Jerusalem. He was renowned as an eminent kabbalist, and toiled extensively over correcting and clarifying the accurate texts of kabbalistic books and works by the Arizal. He edited (together with R. Yitzchak Calamaro) the second edition of the book Divrei Shalom by R. Refael Avraham Shalom Mizrahi (grandson of the Rashash), adding his glosses under the acronym "A.N.I." (=I, Nissim). He would customarily sign: **"What am I, Nissim Ani"**. [1], 246 leaves. Without leaf of approbations following title page. 23.5 cm. Margins trimmed, affecting many glosses. Good condition. Stains. Old binding.

Opening price: \$300

261. שלושה כתבי-יד - "קבלה מעשית", סגולות וגורלות - איורים קבליים / דפים בכתב-יד - תיעוד עריכת "גורל החול" לאנשים רבים

שלושה כתבי-יד של "קבלה מעשית" בכתיבה מזורחת:

1. כתב-יד בפורמט גורל, חיבור ב"קבלה מעשית" - מזלות, סגולות, השבעות ולחשים, כתבי מלאכים וחזותמות מלאכים, שרטוטים ואיורים קבליים, ועוד. [נתימן? ראשית המאה ה-20 בקירוב]. כ-40 עמודים כתובים. 33 ס"מ. מצב טוב. כתמים. בלאי וקרעים, בעיקר בשוליים. דהייית דיו במספר מקומות. דפים מנותקים. ללא כריכה.
2. דפים בכתב-יד, בפורמט בינוני, חיבור ב"קבלה מעשית" - מזלות, השבעות, סגולות ולחשים, כתבי מלאכים וחזותמות

מלאכים, שרטוטים ואיורים קבליים, ועוד. [נתימן? ראשית המאה ה-20 בקירוב]. כ-60 עמודים כתובים. 27 ס"מ. מצב טוב. כתמים. קרעים קלים. דפים מנותקים. ללא כריכה.

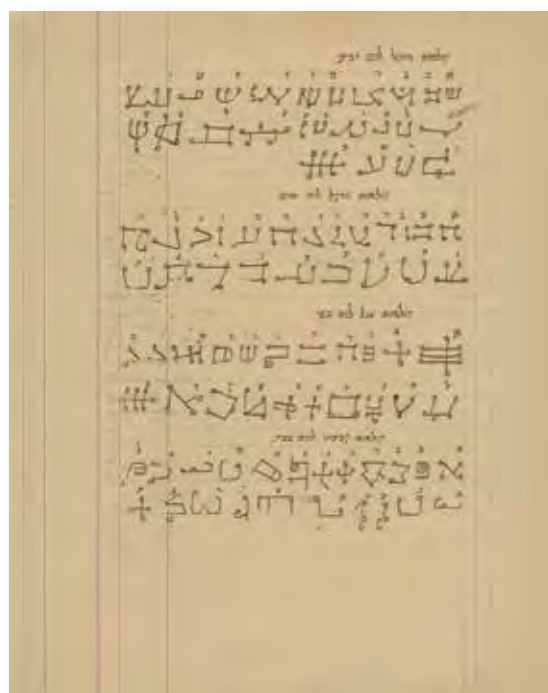
3. כתב-יד, "גורל החול", בערבית-יהודית. [נתימן? ראשית המאה ה-20 בקירוב]. כ-50 עמודים כתובים. 22 ס"מ. מצב טוב. כתמים. סימני עש. דפים מנותקים. ללא כריכה.

לכתבי-היד צורף:

- צרור דפים שהיו בשימוש של מקובל שהתמחה כנראה בעשיית "גורל החול", ופעל בארץ ישראל בראשית המאה ה-20. בדפים

261c

261b

261a

261. Three Manuscripts - Practical Kabbalah, Segulot and Lots - Kabbalistic Diagrams / Handwritten Leaves - Records of Performing Goral HaChol (Geomancy) for Many People

Three manuscripts of Practical Kabbalah, in Oriental script:

1. Large-sized manuscript, composition of Practical Kabbalah - zodiac signs, segulot, hashbaot and incantations, angelic script and Angels' seals, kabbalistic diagrams and illustrations, and more. [Yemen? ca. early 20th century]. Approx. 40 written pages. 33 cm. Good condition. Stains. Wear and tears, primarily to margins. Ink fading in several places. Detached leaves. Without binding.

2. Medium-sized manuscript, composition of Practical Kabbalah - zodiac signs, hashbaot, segulot and incantations, angelic script and Angels' seals, kabbalistic diagrams and illustrations, and more. [Yemen? ca. early 20th century]. Approx. 60 written pages. 27 cm. Good condition. Stains. Minor tears. Detached leaves. Without binding.

3. Manuscript, Goral HaChol (Geomancy), in Judeo-Arabic. [Yemen? ca. early 20th century]. Approx. 50 written pages. 22 cm. Good condition. Stains. Worming. Detached leaves. Without binding.

Enclosed:

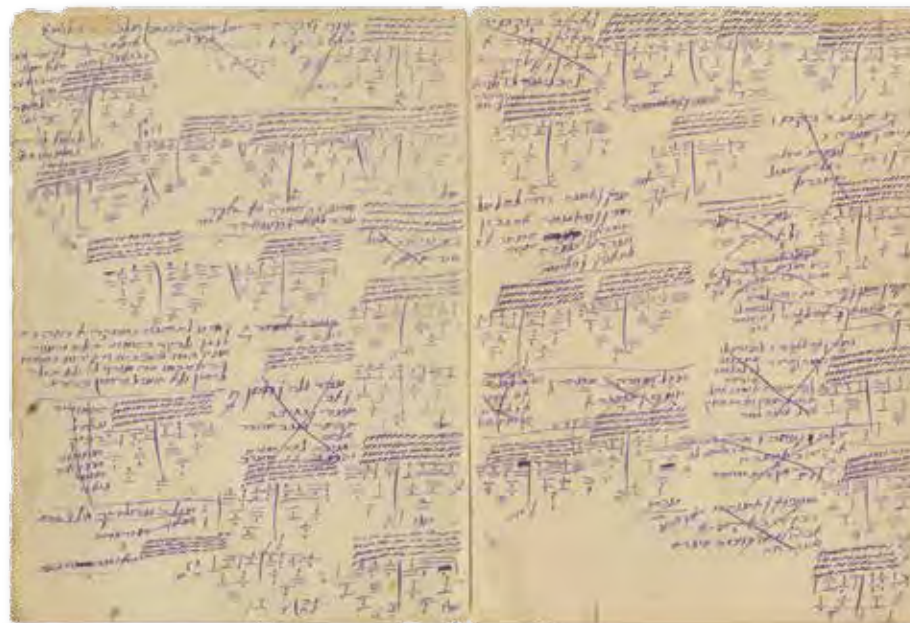
- Dozens of leaves from a kabbalist presumably proficient in performing Goral HaChol, who practiced in Eretz Israel in the early 20th century. These leaves document the dozens of times he performed Goral HaChol for the men and women who consulted him. For each person, he recorded the querent's name, their father's or mother's name, the matter they were seeking advice on, alongside various dots and dashes he wrote while performing the lot. Approx. 30 written pages. 21-23 cm. Good condition. Stains and wear.

Opening price: \$300

261d

261e

262

262. שרידי כתבי-יד עתיקים - המאה ה-15

מספר קטעי דפים שהוצאו מ"גניזת כריכות", שרידים מכתבי-יד עתיקים:

- דף קלף כפול (שני עמודים בכל צד), שרידים מכתב-יד ספר 'תורת הבית הקצר' לרשב"א. כתיבה ספרדית בינונית. [המאה ה-15 בקירוב].
  - ארבעה קטעי דפים מנייר, שרידים מכתב-יד של חיבורי המקובל רבי אברהם אבולעפיה [קטעים מחיבורו 'מפתח השמות' ומחיבורו 'אמרי שפר']. כתיבה אשכנזית. [המאה ה-15 בקירוב].
- 4 קטעי נייר ודף קלף. גודל ומצב משתנים. קרעים ופגיעות קשות כתוצאה מן הכריכה, עם חסרון ופגיעה בטקסט.

פתיחה: \$300

262. Fragments of Early Manuscripts - 15th Century

Several leaf fragments from a "binding's genizah", remnants of early manuscripts:

- Double parchment leaf (two pages on each side), fragment of a manuscript of Torat HaBayit HaKatzar by the Rashba. Semi-cursive Sephardic script. [Ca. 15th century].
- Four paper fragments from a manuscript of the works of kabbalist R. Avraham Abulafia (passages of his compositions Mafte'ach HaShemot and Imrei Shefer). Ashkenazic script. [Ca. 15th century].

4 paper fragments and a parchment leaf. Size and condition vary. Significant tears and damage due to use in binding, affecting text with loss.

Opening price: \$300

263. Varied Collection of Handwritten Leaves and Manuscript Fragments - Sephardic, Oriental and Yemenite Scripts

Varied collection of handwritten leaves and manuscript fragments, including some early manuscripts, in Sephardic, Oriental and Yemenite scripts:

- Leaf fragments from a binding's genizah, with early inscriptions, presumably from Salonika, 16th century. Records of the various communities in the city: "Calabria Chadash", "Calabria Yashan", "Isphania" (Spanish), "Aragon", "Shalom", "Etz Chaim", "Gerush Catalans", and others; with the names of many community members, including "Yosef Taitazak" (perhaps the renowned Maharit, d. 1546, leading Salonika Torah scholar and teacher of the Maharshdam and R. Shlomo Alkabetz), "Yehuda Benveniste", "Yitzchak Baruchiel", "Moshe Gabriel" and others.
- Two additional leaf fragments, with lists of notables, presumably also from Salonika. One of the fragments mentions: "Vidal Cid", "Vidal Gedalia", "Yitzchak Abarbanel", "Yitzchak Penso" and others.
- Five leaf fragments, in early Yemenite script, from an unidentified composition in Judeo-Arabic. [Yemen, 16th century?]. The leaves were repaired with restoration paper.
- Five parchment fragments, from early manuscripts. Two of them contain parts of Pirkei Avot (in Sephardic square script); in the others, the ink has faded almost completely, to the point that the composition is difficult to identify.
- Endpaper of a book, a lengthy note of Torah

thoughts in Sephardic script, Ashkenazic and Sephardic inscriptions and signatures.

- Endpaper of a book, inscriptions pertaining to the calculation of the new moon, with an ownership inscription: "Given to Avraham by R. Eli[?], who resides in the home of R. Chaim Egozi".
- Handwritten leaf, transcript of a Beit Din ruling pertaining to property ownership. [Morocco]. The ruling concludes: "The perfect scholar, superior dayan R. Moshe Benhamou and his veteran disciples R. David Benshetrit, R. Meir De Avila and R. Masoud Benrebbouh...".
- 31 leaves from a siddur, in Yemenite script. Small format. [Yemen].
- Leaves from Anshei Chayil - lithograph of a halachic responsum by R. Yehuda Bibas pertaining to Etrogim. Approx. 3 out of 15 leaves. (Enclosed: offprint of an article by Prof. Meir Benayahu: New Information Regarding R. Yehuda Bibas).
- Other leaves from manuscripts (Halachah, piyyutim and others). Approx. 50 leaves and leaf fragments. Size and condition vary.

Opening price: \$300

264. אוסף מגוון של דפים בכתב-יד ושרידי כתבי-יד - כתיבה ספרדית, מזרחית ותימנית

אוסף מגוון של דפים בכתב-יד ושרידי דפים מתוך כתבי-יד, חלקם עתיקים, בכתיבות ספרדיות, מזרחיות ותימניות:

- שרידי דף שהוצא מגניזת כריכות, עם רישומים עתיקים, כפי הנראה מקהילת שאלוניקי במאה ה-16. רישומים על הקהילות השונות בעיר: "קאלבריא חדש", "קאלבריא ישן", "אושפיא", "אראגון", "שלום", "עץ חיים", "גירוש קאטאלאניש", ועוד; עם שמות רבים של אנשי הקהילות, ביניהם מוכרים "יוסף טייטאצק" [אולי הוא הגאון הנודע מהרי"ט, נפטר ש"ו, גדול חכמי שאלוניקי ורבם של המהרש"ם ומהר"ש אלקבץ], "יודה ׳ בינושטי", "יצחק ברוכיאל", "משה גאבריאלי", ועוד.
- שני שרידי דפים נוספים, עם רשימות אישים, כנראה אף הם משאלוניקי. באחד הדפים מוכרים בין היתר: "וידאל סיד", "וידאל גדליה", "יצחק אבראבנאל", "יצחק פינסו", ועוד.
- חמשה שרידי דפים, בכתיבה תימנית עתיקה, מחיבור לא מזוהה בערבית-יהודית. [תימן, המאה ה-16?]. הדפים משוקמים בצפוי נייר שקוף.
- חמשה שרידי דפי קלף, מכתבי יד עתיקים. בשניים מהם - פרקי אבות [בכתיבה ספרדית מרובעת], באחרים - דהה הדיו כמעט לגמרי והחיבור קשה לזיהוי.
- דף פרוץ של ספר, רישום ארוך של דברי תורה בכתיבה ספרדית (בעניין "תפיסה לאחר שנולד הספק"), רישומים וחתומות אשכנזיות וספרדיות.
- דף פרוץ של ספר, רישומים על ידיעת המולד, עם רישום בעלים: "לאברהם צוה למקנה מאת ר' אלין-?" [העומד בבית החכם מוריניו כמהר"ר חיים אגוזי יצ"ר].
- דף בכתב-יד, העתקת פסק דין בעניין חזקת בית. [מרוקן]. בסוף פסק הדין נכתב: "החכם השלם הדיין המצויין כמוהה"ר משה ׳ חמו נר"ו ותלמידיו הותיקים כהה"ר דוד ׳ שטרית ומ"ו מאיר דאבילה וכה"ר מסעד ׳ רבוח...".
- 31 דפים מסידור, בכתיבה תימנית. בפורמט קטן. [תימן].
- דפים מתוך "אנשי חיל" - הדפסה ליטוגרפית של תשובה הלכתית מאת רבי יהודה ביבאס בעניין האתרוגים. כ-3 דף מתוך 15. (מצורף תדפיס מאמר של פרופ' מאיר בניהו, "ידיעות חדשות על רבי יהודה ביבאס").
- ועוד דפים מכתבי-יד (ענייני הלכה, פיוטים, ועוד).

כ-50 דפים ושרידי דפים. גודל ומצב משתנים.

פתיחה: \$300

**264. שלושה דפים בכתב-ידו של רבי בנימין זאב
ב"ר מתתיה בעל שו"ת בנימין זאב, מגדולי הפוסקים
במאה ה-16**

שלושה דפים בכתב-יד, השלמות לספר השו"ת בנימין זאב, ונציח רצ"ט [1538], כפי הנראה בכתב-יד המחבר רבי בנימין זאב ב"ר מתתיה מארטה.

שלושה דפים כתובים משני צדיהם, בכתובה איטלקית עתיקה משנות ה'ש', הכוללים קטעים מתוך ספר השו"ת בנימין זאב. לפנינו תוכן המקביל לדפים תמג, תסב ו-תקסד במהדורת הדפוס. הכתיבה בדפים שלפנינו אופיינית למחבר, שהביא בעצמו את ספרו לדפוס. מהשוואה מדוקדקת (ראה חומר מצורף) נראה כי אכן לפנינו כתב-ידו של רבי בנימין זאב ב"ר מתתיה, אשר כפי הנראה כתב דפים אלה כהשלמה לאחד מן העותקים המודפסים שהיו ברשותו ואשר היה חסר דפים אלה.

ספר שו"ת בנימין זאב הובא לדפוס ע"י המחבר רבי בנימין זאב ב"ר מתתיה מארטה, מגדולי הפוסקים בדורו, והוא ספר השו"ת הראשון שנדפס ע"י מחברו וביוזמתו. המחבר השגיח מקרוב על ההדפסה ועסק לבדו במלאכת ההגהה, כפי שכתב בקולופון שבסוף הספר.

ספר זה עורר התנגדות חריפה בשל כמה פסקי הלכה שנתפרסמו בו ואשר עמדו במרכז פולמוס עם כמה מגדולי איטליה שהתנגדו בנחרצות לפסקים אלו. בעקבות הפולמוס על פסקיו הודח רבי בנימין זאב מרבנותו בעיר ארטה. לספר נודעה חשיבות רבה בספרות ההלכה, אם כי היו פוסקים שהחרימו את הספר בעקבות ההתנגדות שעורר עליו. מעניין לציין את דברי בן דורו המהרש"ל שהתנגד לפסיקה מספר זה ומתייחס לטעויות שנפלו לדעתו בספר: "ושרי לי מרי [=ימחל לי אדוני] אם הוא צדיק, למה הביא הקב"ה תקלה על ידו? הלא הוא היה הכותב ונתן לדפוס הספר מידו ומפיו". לעומתו, הרמ"א מונה אותו בין גדולי הפוסקים ומסתמך עליו בפסקיו (על הספר והפולמוס שעורר ועל הבדלים בין הטפסים ראה בהרחבה: מאיר בניהו, מבוא לספר בנימין זאב, ירושלים תשמ"ט).

ידוע כי גם לאחר הדפסת הספר המשיך המחבר להגיה חלק מהטפסים ולהוסיף בהם הערות משלו. ראינו מספר טפסים עם הגהותיו (ראה מכירות קדם: מכירה 57, פריט 170; מכירה 62, פריט 23; ומכירה 65, פריט 73).

[3] דף (כתובים משני צדיהם). 21 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים. בלאי וקרעים בשוליים.

פתיחה: \$400

264

Italian rabbis strongly contested, and R. Binyamin Ze'ev was dismissed from his position as rabbi of Arta in its wake. Great importance has been ascribed to this book in halachic literature, though some halachic authorities banned it following the opposition it aroused. It is interesting to quote the words of the Maharshal, his contemporary, who opposed relying on the halachic decisions in the book, and relates to the errors which in his opinion crept into it: "If he is righteous, why did G-d allow an error to come about through him? Was he not the writer, who brought the book to print in person?". The Rema, however, lists the author among the greatest halachic authorities

and relies upon his decisions. (About the book, the controversy it aroused and the differences between the copies, see: Meir Benayahu, Introduction to Sefer Binyamin Ze'ev, Jerusalem, 1989).

The author reputedly proofread and corrected some of the copies after the printing. Several copies with his handwritten corrections are known to us (see Kedem Auctions: 57 item 170, 62 item 23 and 65 item 73).

[3] leaves (written on both sides). 21 cm. Good-fair condition. Stains. Marginal wear and tears.

Opening price: \$400

265. כתב-יד - ליקוטים בקבלה והלכה - איטליה, המאה ה-16

כתב-יד, ליקוטים בקבלה, אגדה, פילוסופיה והלכה. [איטליה, המאה ה-16].
 כתוב במספר כתיבות, בכתיבה איטלקית. בחלק מהדפים סימן מים המתאים לנייר שיוצר בשנות ה-20 של המאה ה-16.
 פירוט התוכן:
 דפים [1]-[2] ו-[7]-[8]: ליקוטים בעניני הימים הנוראים - מספר "סתי תורה" לרבי אברהם אבולעפיה, הוזהר, משנה תורה להרמב"ם, "מאמר הפילוסוף", ועוד.
 דפים [3]-[6]: קטעים מתוך פירוש "אבן עזרא" על התורה, מאמצע פרשת שמיני עד אמצע פרשת נשא.
 דפים [9]-[10]: "אילו הם התקנות של רבינו גרשום מאור הגולה זצ"ל", לאחריו 10 הסימנים הראשונים של ספר "פסקי ר' מנחם מרקנטי" לפי סדר כתיב-היד [ראה מאמרו של פרופ' שמחה עמנואל, פסקי ר' מנחם מרקנטי, שנתון המשפט העברי כה (תשס"ח), עמ' 141]. לאחר מכן כמה קטעים מועתקים ממשנה תורה להרמב"ם, הלכות איסורי ביאה.
 דפים [11]-[17]: פירוט שמות המסכתות בששה סדרי משנה ושמות הפרקים שבכל מסכת. לאחר מכן מופיעים קטעים מועתקים ממשנה תורה להרמב"ם, רבינו בחיי, פירוש הרד"ק לספר שמואל, ועוד.
 בעמוד האחרון חותמת ורישום צנוורה (באיטלקית) משנת 1687.
 [18] דף. 19 ס"מ. מצב בינוני. כתמים ובלאי. קרעים עם חסרון ופגיעה בטקסט במספר מקומות, משוקמים. כריכת קרטון חדשה.
 פתיחה: \$500

265

264. Three Leaves Handwritten by Rabbi Binyamin Ze'ev Son of R. Matitya, Author of Responsa Binyamin Ze'ev, Leading 16th Century Posek

Three handwritten leaves, replacements of passages from the book Responsa Binyamin Ze'ev, Venice 1538, presumably handwritten by the author R. Binyamin Ze'ev son of R. Matitya of Arta.
 Three leaves written on both sides, in early Italian script from the 16th century, containing passages from Responsa Binyamin Ze'ev. The contents of these passages correspond with the text of leaves 443, 462 and 564 of the printed edition of the book.
 The handwriting on the present leaves is typical of the author, who brought the book to print himself. Upon close comparison (see enclosed material), it appears that this is indeed the handwriting of R. Binyamin

Ze'ev son of R. Matitya, who presumably wrote these leaves to complete one of the printed copies in his possession which was missing these leaves.
 Responsa Binyamin Ze'ev was brought to print by its author, R. Binyamin Ze'ev son of Matitya of Arta, Greece, one of the greatest halachic authorities of his generation. This was the first book of halachic responsa to be published by its author. The author closely supervised the printing, and singlehandedly proofread the work, as he writes in the colophon at the end of the book.
 The book aroused great controversy due to several halachic decisions it contains which some leading

266. כתב-יד - קטעים מ"פסקי ריא"ז ומספר "העגולות הרעיוניות" - איטליה המאה ה-15/16

כתב-יד, העשוי משני חלקי כתבי-יד שנכתבו על ידי שני כותבים, בכתובה איטלקית עתיקה. [איטליה, המאה ה-15/16].

1. שבעה דפים בכתב-יד, מספר "פסקי ריא"ז" לרבי ישעיה די טראני האחרון. לפניו הטקסט מתחילת מסכת ברכות עד אמצע פרק שני.
2. תשעה דפים בכתב-יד, מספר "העגולות הרעיוניות" לחכם הערבי אלבטיוסי, בתרגום רבי משה אבן תבון [יצא לאור ע"י פרופ' דוד קאופמן בבודפשט 1880], מתחילתו עד אמצע השער הרביעי.

רישום בעלות בראש העמוד הראשון: "קנין כספי יח"ו" נכפי הנראה רבי חיים יחיאל ויטירבו (תקכ"ו-תרכ"ב), מרבני אנקונה, בעל "יחיו דגן", "יחיו עוד", "יחיו ויתן".

[7]; [9] דף. 19 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים, כתמי רטיבות ובלאי. קרעים בודדים. דהיינו דיו במספר מקומות. פגעי עש בשולי חלק מהדפים, ללא פגיעה בטקסט. כתמים קשים במקומות בודדים, באחד מהם עם פגיעה בטקסט. כריכת קרטון חדשה.

פתיחה: \$500

266. Manuscript - Section of Piskei Riaz and HaAgulot HaRa'yoniot - Italy, 15th/16th Century

Manuscript, comprised of two manuscript fragments written by two different writers, in early Italian script. [Italy, 15th/16th century].

1. Seven handwritten leaves from the book Piskei Riaz by R. Yeshaya di Trani the Younger. These leaves contain the beginning of Tractate Berachot until the middle of chapter II.

2. Nine handwritten leaves from the book HaAgulot HaRa'yoniot by the Arab scholar Al-Batalyawsi, translated by R. Moshe ibn Tibbon (published by Prof. David Kaufmann in Budapest, 1880), from the beginning of the composition until the middle of chapter IV.

Ownership inscription at the top of the first page: "My acquisition, Y.Ch.V." (presumably R. Chaim Yechiel Viterbo (1766-1842), a rabbi of Ancona, author of Yechayu Dagan, VaYechi Od, VaYechi VaYiten). [7]; [9] leaves. 19 cm. Good-fair condition. Stains, dampstains and wear. A few tears. Ink fading in several places. Marginal worming to some leaves, not affecting text. Dark stains in a few places, affecting text in one instance. Rebound with fibrous paper.

Opening price: \$500

266b

265. Manuscript - Kabbalistic and Halachic Selections - Italy, 16th Century

Manuscript, selections - Kabbalah, Aggadah, philosophy and Halacha. [Italy, 16th century].

Written in several hands, in Italian script. Watermark in the paper of some leaves, dating the paper to the 1620s.

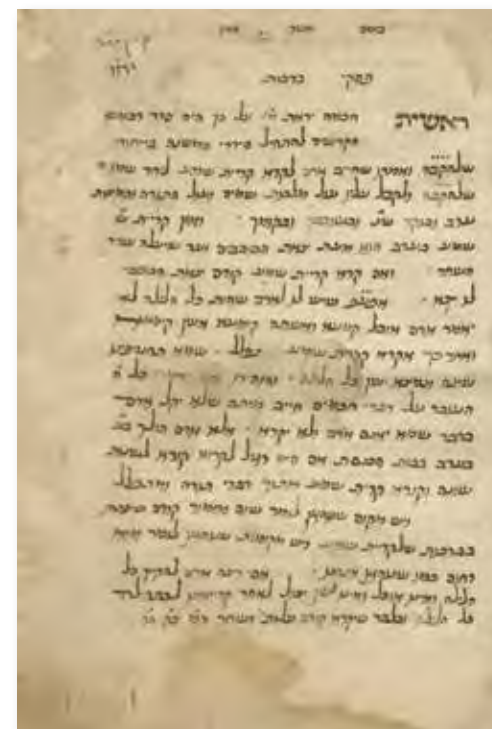
Contents:

Leaves [1]-[2] and [7]-[8]: Selections pertaining to the High Holidays - from Sitrei Torah by R. Avraham Abulafia, the Zohar, Mishneh Torah by the Rambam, "Essay of the philosopher", and more.

Leaves [3]-[6]: Passages of the Ibn Ezra commentary on the Torah, from the middle of Parashat Shemini until the middle of Parashat Nasso.

Leaves [9]-[10]: Regulations instituted by Rabbenu Gershom Me'or HaGolah, the first 10 sections of the book Piskei R. Menachem of Recanati (in the order they appear in the manuscripts; see article by Prof.

266a

Simcha Emanuel, Piskei R. Menachem MiRecanati, Shenaton HaMishpat HaIvri XXV, 2008, p. 141). These are followed by passages of Mishneh Torah by the Rambam, laws of forbidden marriages.

Leaves [11]-[17]: List of tractates in the Six Orders of Mishnah, including the names of the chapters in each tractate. Passages of Mishneh Torah by the Rambam, Rabbenu Bachye, the Radak commentary to the Book of Shmuel, and more.

Censor's stamp and inscription (in Italian) on final page, dated 1687.

[18] leaves. 19 cm. Fair condition. Stains and wear. Tears in several places, affecting text with loss, repaired. Rebound with fibrous paper.

Opening price: \$500

267b

267a

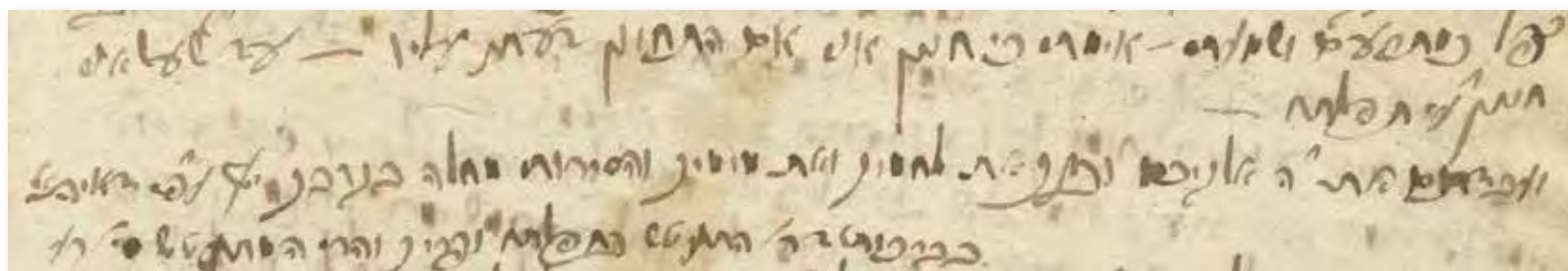
267. דף בכתב-יד קדשו של רבינו ה"חתם סופר" - דרושים על פרשיות יתרו, משפטים ותרומה (דרוש על הפסוק "וברך את לחמך ואת מימיןך והסירותי מחלה מקרבך")

דף (שני עמודים כתובים - כ-60 שורות) בכתב-יד קדשו של רבינו משה סופר בעל ה"חתם סופר" - דרושים על התורה. בראש העמוד הראשון, הכותרת: "בעז"י יתרו", ובתחתית העמוד: "לפ' משפטים". בראש העמוד השני, הכותרת: "בעז"י לפ' משפטים", ובאמצע העמוד: "לפ' תרומה".

חידושים אלה כתב רבינו ה"חתם סופר" בשנת תקס"ה ונדפסו בספר "חתם סופר על התורה", חלק ב' - ספר שמות. בדף שלפנינו דרושים על הפסוקים: "כל אשר דבר ה' נעשה", "ושמעת כי חנון אני", "ועבדתם את ה' אלקיכם וברך את לחמך ואת מימיןך והסירותי מחלה מקרבך", "ועש לי מקדש ושכנתי בתוכם ככל אשר אני מראה אותך".

[1] דף 2 עמודים כתובים - כ-60 שורות בכתב-יד קדשו של החתם סופר. 24 ס"מ. מצב טוב. כתמים. מעט בלאי.

פתיחה: \$10,000

267c

268a

267. Leaf Handwritten by the Chatam Sofer - Homily on Parashiot Yitro, Mishpatim and Teruma (Homily on the Verse "And He will Bless Your Food and Your Drink, and I will Remove Illness from Your Midst")

Leaf (two written pages - approx. 60 lines) handwritten by R. Moshe Sofer, the Chatam Sofer - homily on the Torah.

The heading "Yitro" appears at the top of the first page, and at the bottom of the page: "For Parashat Mishpatim". At the top of the second page, the heading: "For Parashat Mishpatim", and in the middle of the page: "For Parashat Teruma".

The Chatam Sofer wrote these novellae in 1805, and they were published in his book Chatam Sofer on the Torah, Part II - Book of Shemot. The homily on this leaf pertain to the following verses: "All that the Lord spoke we will do", "I will hear because I am gracious", "And you shall worship the Lord, your G-d, and He will bless your food and your drink, and I will remove illness from your midst", "And they shall make Me a sanctuary and I will dwell in their midst, according to all that I show you".

[1] leaf (2 written pages - approx. 60 autograph lines). 24 cm. Good condition. Stains. Minor wear.

Opening price: \$10,000

268. כתב-יד - חידושי רבי יעקב מליסא בעל "נתיבות המשפט" - קטעים שלא נדפסו וקטעים שנדפסו בנוסח שונה בספר "תורת גיטין" - ליסא, תק"ע

ארבעה דפים בכתב-יד (7 עמ' כתובים), חידושים על שו"ע אבן העזר הלכות גיטין - מתוך מהדורה מוקדמת של החיבור "תורת גיטין" לרבי יעקב לוברבום מליסא, בעל "נתיבות המשפט" ו"חוות דעת". [ליסא, תק"ע 1810].

חידושים שלא נדפסו וחידושים שנדפסו בנוסח שונה בספר "תורת גיטין". כפי הנראה, הקטעים שלפנינו הם מתוך מהדורה מוקדמת של החיבור "תורת גיטין".

בדף הראשון מופיע מבוא לסוגיה (חסר בתחילתו), שכותרתו: "סוגי'א [א] דשליש". בסופה נכתב: "יעתה נבוא לבאר דברי הש"ע בע"ה", ומיד לאחר מכן מופיעים החידושים על סימן קמא בשולחן ערוך אבן העזר. בהשוואה לספר "תורת גיטין" הנדפס התברר כי החידושים על השו"ע המופיעים כאן נדפסו בשינויים רבים או בנוסח שונה מן המופיע בכתב-היד שלפנינו. במקום אחד מופיע לפנינו קטע ארוך, אשר המחבר החליט להשמיטו והדפיס במקומו קטע קצר בלבד.

למיטב בדיקתנו, הפתיחה ("סוגי'א דשליש") לא נדפסה כלל. בתוך החידושים על השו"ע מציין המחבר לפתיחה מספר פעמים ("וכמש"ל בפי' הסוגי'א...", "וכמש"ל בסוגי'א").

בעמוד האחרון מופיע קולופון המעתיק משנת תק"ע: "נשלמה הכתיבה ביום א' ער"ה תמוז תק"ע, בעור הנותן ליעף כח / הכותב ומשמש ר' נח, מליסא".

מקולופון זה עולה כי שמו של הכותב היה "ר' נח מליסא" (המילה "נח" סומנה בגרשיים להדגשת החרוז, אך אולי יש בכך לסמן כי אלו ראשי התיבות של שמו). מן המילים "הכותב ומשמש" ניתן לשער כי היה אחד ממשמשי (או סופרו) של המחבר - הגאון רבי יעקב לוברבום, ומסתבר שהיה זה בשעה שחיבר את החיבור "תורת גיטין" [נאותה תקופה ידוע על רב בשם "רבי נח מליסא" בעל ספר "תולדות נח", מחשובי הלומדים בעיר ליסא בתקופת שהותו של רבי עקיבא איגר בעיר, אשר עמד עמו במשא ומתן של הלכה. בסביבות שנת תק"ע כבר כיהן כאב"ד העיר לובראנץ,

לאחר ששימש כרב במספר עיירות אחרות]. המחבר: הגאון הנודע רבי יעקב לוברבום אב"ד ליסא (תק"ל-תקצ"ב), מגדולי הפוסקים ומגדולי רבני דורו. ידיד נאמן לבעל קצות החושן ולרבינו עקיבא איגר. כיהן גם כראש ישיבה בליסא, ורבים מגאוני פולין ופרוסיה היו מתלמידיו. כתב חיבורים נודעים: "נתיבות המשפט", "חוות דעת", "בית יעקב", "תורת גיטין", "מקור חיים", "דרך החיים" ועוד חיבורים. חיבוריו התקבלו להלכה ולמעשה, וזכו למהדורות רבות, ונלמדים עד היום בכל בתי המדרשות והישיבות.

2 דפים כפולים (7 עמ' כתובים). כ-20 ס"מ. נייר עבה ואיכותי. מצב טוב-בינוני. כתמים ובלאי.

פתיחה: \$500

268. Manuscript - Novellae of Rabbi Yaakov of Lissa, Author of Netivot HaMishpat - Hitherto Unprinted Sections and Sections Printed in Torat Gittin with Textual Differences - Lissa, 1810

Four handwritten leaves (7 written pages), novellae on Shulchan Aruch, Even HaEzer, Laws of Gittin - section of a previous version of the composition Torat Gittin by R. Yaakov Lorberbaum of Lissa, author of Netivot Mishpat and Chavot Daat. [Lissa, 1810].

Unprinted novellae and novellae printed in Torat Gittin with textual differences. Apparently, these sections are from a previous version of Torat Gittin.

The first leaf contains an introduction (lacking beginning) with the title: "Sugya D'Shalish", ending: "Now we will begin to explain the words of the Shulchan Aruch". This is followed directly by novellae on Chapter 141 of Shulchan Aruch Even HaEzer. Comparison between the printed version of the book Torat Gittin and this manuscript reveals many differences in the text of these novellae. In one place, the manuscript contains a long section which the author decided to omit, printing only a short piece.

To the best of our knowledge, the introduction (Sugya D'Shalish) was never printed. Several times in the novellae on the Shulchan Aruch, the author refers to this introduction.

The last page bears the copier's colophon from 1810: "The writing was completed on Sunday Erev Rosh Chodesh Tammuz 1810... writer and assistant R. Noach of Lissa". This colophon attests that the name of the writer was "R. Noach of Lissa" (the letters of Noach are marked, possibly indicating that they are his initials?). From the words "writer and assistant" it can be assumed that he was an assistant (or scribe) of the author, R. Yaakov Lorberbaum, and probably served in that capacity while R. Yaakov was composing his work Torat Gittin (a rabbi named "R. Noach of Lissa" is known from that period - the author of Toldot Noach, who was a leading Torah scholar at the time R. Akiva Eger was in Lissa and exchanged halachic correspondence with him. Around 1810, R. Noach served as rabbi of Lubrantz - Lubraniec, after serving as rabbi in several other towns).

The author: The famed Torah scholar R. Yaakov Lorberbaum Rabbi of Lissa (1770-1832), one of the leading rabbis and poskim in his generation. A close friend of the Ketzer HaChoshen and of R. Akiva Eger. He served also as dean of the Lissa yeshiva, and many leading Torah scholars in Poland and Prussia were among his disciples. A prolific author, his works include: Netivot HaMishpat, Chavot Daat, Beit Yaakov, Torat Gittin, Mekor Chaim, Derech HaChaim and more. His compositions were accepted for practical ruling, and were printed in many editions. Until today, they are studied in all yeshivas and study halls.

2 double leaves (7 written pages). Approx. 20 cm. Thick, high-quality paper. Good-fair condition. Stains and wear.

Opening price: \$500

268b

269a

269. כתב-יד, חידושים על מסכתות בבא-בטרא, חולין ושבועות - כתב-ידו של רבי מרדכי אפרים פישל סופר מפרשבורג, מגדולי תלמידיו של ה"חתם סופר" - עם חידושי תורה רבים של רבי דוד דייטש, בעל "אהל דוד" - חידושים שלא נדפסו - גאטנדרוף, אוסטריה - שנות התק"ס

כתב-יד, חידושים על מסכתות בבא-בטרא, חולין ושבועות, בכתב-ידו וחתימותיו של רבי מרדכי אפרים פישל סופר מפרשבורג. חלק גדול מכתב-היד כולל חידושים ששמע מרבי דוד דייטש, בעל "אהל דוד". "קטן דאריף" [=גאטנדרוף Gattendorf, אוסטריה, ראשית שנות התק"ס].

בדף השער נכתב: "זה הפינקוס [!] שייך להבחור מרדכי פישל פאללאק בן כהר"ר אליעזר זוסמאן נירו [!] י"ו החונה בישב קטן דאריף". מתחת המילה "פאללאק" נכתב בין השורות "סופר". מעל המילים "קטן דאריף", נוסף בכתובה שונה: "כשמו כן הוא" (הכוונה כנראה לומר שהיישוב אכן קטן במידתו). בדף 2/ז חתימה נוספת של הכותב רבי פישל סופר: "זאת כתבתי לכבוד התורה הק' מרדכי פישל מק"ק וואוידיסליב בק"ק נאי סגאליציען [?] הבירה מק"ק פולין".

כתב-היד שלפנינו נכתב על ידי המחבר בימי נעוריו. חלקו הראשון של כתב-היד (דפים א-יח), הם חידושי המחבר על שלשת הפרקים הראשונים של מסכת בבא-בטרא, וחלקו השני (דפים ל-מו) הם חידושי המחבר על מסכתות חולין ושבועות.

את החלק השני כתב בתקופה שלמד בשיבתו של הגאון רבי דוד דייטש, בעל "אהל דוד", בשנות התק"ס הראשונות. בחלק השני מופיעים עשרות חידושים ששמע הכותב מרבי דוד דייטש. בתחילת החלק השני נכתב בכותרת: "מה ששמעתי מאדמו"ר מו"ה דוד דייטש במס' חולין" (דף ל/ו), וכן כותרת נוספת "מסכת שבועות דף ג' בשם אדמו"ר הגאון מופת הדור מהר"ד" (מב/ו). כשמציין הכותב קושיות ותירוצים מרבי דוד, הוא כותב "ומקשה אדמו"ר", "ותירץ אדמו"ר". חלק מאותם חידושים של רבי דוד על מסכת שבועות, נדפסו בספר "אהל דוד" על מסכת שבועות (פרשבורג תקצ"ה; ראה חומר מצורף). אך חלק מהחידושים המובאים כאן בשמו של רבי דוד לא נדפסו שם. כמו כן, כל החידושים בשמו של רבי דוד על מסכת חולין, אף הם לא נדפסו בספרו על חולין (אונגוואר תרכ"ז).

בחלק זה מובאים גם חידושים שאמר רבי דוד בשם רבותיו, ה"נודע ביהודה" ומהר"ם ברבי (לעתים הוא מכונה בכתב"י "מרם ברבי" או "מה"ב"), וכן חידוש בשם רבי אברהם ברודא (לא/ו). כמו כן, מוזכרים חידושים מרבני ותלמידי הישיבה, כרבי דוד מטרסדורף ורבי ליבוש מוואדיסלוב.

כתב-היד עבר בירושה אצל בני משפחת המחבר, אשר הוסיפו בו את חתימותיהם ורישומיהם.

על העמוד שמאחורי השער מודבקת פיסת נייר ישנה, ועליה נכתב: "אני הכותב משה אברהם בן לאאמר גאון ר' אליעזר זוסמאן סופר אב"ד דק' האלאש וגליל יע"א. אני כתבתי... במוצאי שבת קודש פרשת תרומה ב' אדר שנת תרמ"א לפ"ק".

בדף 1/ו: "יהודא סופר בן לאאמר זוסמאן אליעזר סופר". בדף ח/ו נכתב בכתובה שונה רעיון נאה בשם ה"חתם סופר". כפי הנראה, זהו כתב-ידו של הנכד רבי יהודה סופר.

בדף המגן הקדמי: "שנת ת"ש לפ"ק בעה"י שייך להק' יוסף שמואל סופר מק"ק טעט יע"א".

הגאון הצדיק רבי מרדכי אפרים פישל סופר מפרשבורג (תקמ"ז-תר"ג), החתם סופר ותלמידיו, עמ' שלו-שמו), נולד בוואדיסלב שבפולין לאביו רבי אליעזר זוסמאן סופר סת"ם. בערך בסביבות שנות התק"נ עקר אביו עם משפחתו מפולין להונגריה, והתיישב בכפר קטן בשם גאטנדרוף, סמוך לפרשבורג. כפי שאנו רואים בראש כתב-היד שלפנינו כונה בילדותו "פולק", על שם מוצאו הפולני. בהמשך נקרא על שם המקצוע של אביו - "סופר". בערך בשנת תקנ"ח, בהיותו בגיל 12, שלחו אביו למטרסדורף ללמוד אצל ה"חתם סופר", ומאז לא משה ידו מיד רבו במשך 42 שנה. רבי פישל סופר היה מגדולי תלמידיו, מהחשובים שבהם ומהמקורבים ביותר. הוא היה קשור לרבו החת"ס בקשר נפשי עז, ומדי יום ביומו היה עולה לבית רבו הקדוש לראות ולהיראות. לפי המסופר, היה נוהג רבי פישל סופר לומר כי ההבטה בפני רבו מצילה אותו מהחטא. מנגד, רבו החת"ס אמר שביום שאינו רואה את פני תלמידו זה

"הוא מרגיש העדר מדרגתו". על אף שהוצעו לפניו משרות רבנות חשובות, הוא סירב לקבלם בעצת רבו, ישב כל ימיו בפרשבורג ועסק בהרבצת תורה. רבי פישל היה אמן פדגוג בלימוד גמרא והכשיר רבים מבחוריו הישיבה בפרשבורג להיות ראויים למה הלימודית הגבוהה שנהגה בישיבה. החת"ס שלח אליו את בניו ה"כתב סופר" וה"מכתב סופר" שילמדו אצלו. בהקדמה לספר "דרשות חתם סופר" מובא כי בשנים תק"פ ותקפ"א לא כתב החתם סופר את חידושי האגדה שלו, ותלמידו רבי פישל סופר כתב באותם ימים את מה ששמע מפי רבו. רבו סמך על רשימותיו אלו ואף הגיהם והוסיף עליהם בשולי הגליון בכתב-יד קדשו. כאמור, רוב ימיו הסתופף בצל רבו המובהק החת"ס, למעט "זמן" אחד שבו שלח אותו רבו ללמוד בישיבה של ידידו הגאון רבי דוד דייטש, בעל "אהל דוד", שכיהן אז ברבנות סערעדעלי. כפי הנראה, היה זה בשנות התק"ס הראשונות. על כך מספר רבי מרדכי פישל בצוואתו: "נפל חלקי להיות מיושבי ביהמ"ד בבית מדרשו של אמור" רבן של ישראל מאור הגולה [החת"ס] זצוק"ל, לא חדלתי ללמוד אצלו כל ימי חי עד יום הסתלקותו, חוץ מזמן אחד שהלכתי עפ"י פקודתו ועצתו לישיבת הגאון רבינו דוד דייטש זצ"ל". כאמור, בכתב-היד שלפנינו כתובים החידושים ששמע רבי מרדכי פישל מרבי דוד באותו "זמן", על המסכתות חולין ושבועות, בתוספת חידושי שלו.

רבי משה אברהם סופר (תרכ"ז-תרצ"ח, החתם סופר ותלמידיו, עמ' תרא), היה בנו של רבי אליעזר זוסמן סופר אב"ד האלאש ופאקש (בנו של רבי פישל סופר - מחבר כתב-היד שלפנינו). תלמידו של בעל ה"שבט סופר", תלמיד חכם מופלג. התגורר בפאפא, בהאלאש ובטשאנא.

רבי יהודה סופר (תרכ"ח-תרע"ג, החתם סופר ותלמידיו, עמ' תקעב), היה בנו של רבי אליעזר זוסמן סופר אב"ד האלאש ופאקש (בנו של רבי פישל סופר - מחבר כתב-היד שלפנינו). תלמידו של בעל ה"שבט סופר". כיהן כאב"ד בערים קאדלבורג ונאדי-סענט-מיקלאש, ומשנת תרס"ה כיהן כאב"ד אראד. הוציא לאור את ספרו של אביו "מדרש מספר" (פאקש תרע"ב), עם הרחבה והוספות משלו בשם "מטה יהודה".

בהבור יוסף שמואל סופר (נרצח בתקופת השואה, בשנת תש"ד), היה בנו של רבי יצחק צבי סופר משופרון, בן רבי אברהם יעקב אב"ד טעט, בן רבי ישראל מרדכי אפרים פישל אב"ד שארואר, בן רבי אליעזר זוסמן אב"ד האלאש ופאקש, בנו של רבי פישל סופר - מחבר כתב-היד שלפנינו.

[1], א-מט, נב-סא, [1] דף (חלק מהדפים ריקים. 56 עמ' כתובים). 21 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים ובלאי. קרעים בשולי חלק מהדפים, חלקם עם פגיעה בטקסט. כריכה ישנה.

פתיחה: \$3000

the name of my teacher, R. David" (p. 42a). When quoting questions and answers by R. David, he writes "And my teacher raises the difficulty", "and my teacher resolved". Some of these novellae from R. David on tractate Shevuot were published in his book *Ohel David on Tractate Shevuot* (Pressburg 1835; see enclosed material). However, some of the novellae quoted here in the name of R. David were not published there. Furthermore, none of the novellae quoted in the name of R. David on Tractate Chullin were printed in his book on Chullin (Ungvar, 1867).

This part also includes novellae which R. David gave over in the name of his teachers, the Noda BiYehuda and Maharam Barby (sometimes referred to in the manuscript as "Maram Barby" or "M.H.B."), as well as a thought from R. Avraham Broda (p. 31a). Novellae from rabbis and students of the yeshiva, such as R. David Mattersdorf and R. Leibush of Wodzislaw, are also recorded here.

The manuscript was passed down as an inheritance to the descendants of the author, and they added their signatures and inscriptions.

An old piece of paper was pasted on the verso of the title page, stating: "I, the writer, Moshe Avraham son of R. Eliezer Sussman Sofer Rabbi of Hallasch and the vicinity. I wrote... on Motzaei Shabbat Parashat Teruma, 7th Adar 1881".

On p. 6a: "Yehuda Sofer, son of R. Sussman Eliezer Sofer". A beautiful thought in the name of the Chatam Sofer is recorded on p. 8a, in a different handwriting to the rest of the manuscript - presumably handwritten by the grandson R. Yehuda Sofer.

On the front endpaper: "1940, belongs to Yosef Shmuel Sofer of Tét".

R. Mordechai Efraim Fishel Sofer of Pressburg (1786?-1843, HaChatam Sofer VeTalmidav, pp. 337-340), born in Wodzislaw, Poland to R. Eliezer Sussman, who worked as a sofer. In ca. 1790s, his father moved with the family from Poland to Hungary, and settled

in a small village named Gattendorf, near Pressburg. As indicated at the beginning of this manuscript, R. Mordechai Efraim Fishel was dubbed "Pollack" in his childhood, in reference to his Polish origins. He later adopted the name of his father's profession - Sofer. In ca. 1798, at the age of 12, his father sent him to Mattersdorf to study under the Chatam Sofer, and since then, he spent the next 42 years in close proximity to his teacher. R. Fishel Sofer was one of the greatest, most prominent, and closest disciples of the Chatam Sofer. He was attached to the Chatam Sofer with a profound emotional bond, and would frequent his teacher's house every single day, both to visit him and be seen by him. Reputedly, R. Fishel Sofer would state that gazing upon his teacher's countenance saves him from sin. Conversely, the Chatam Sofer would attest that on a day he doesn't see his disciple, "he senses a deficiency in his spiritual level". Though he was offered prominent rabbinic positions, R. Fishel declined them on his teacher's advice, and remained in Pressburg his entire life, disseminating Torah. R. Fishel was an expert Talmud educator, and trained many of the Pressburg yeshiva students to be on par with the high scholastic level of the yeshiva. The Chatam Sofer sent his sons the Ketav Sofer and the Michtav Sofer to study under him. The foreword of *Derashot Chatam Sofer* states that in 1820 and 1821, the Chatam Sofer did not record his novellae in Aggadah, and instead his disciple R. Fishel Sofer wrote down what he had heard from his teacher. His teacher relied on his notes, and even proofread them and added his handwritten comments in the margins. R. Fishel spent most of his life under his prime teacher the Chatam Sofer, except for one Zman in which his teacher sent him to study in the yeshiva of his colleague R. David Deutsch, author of *Ohel David*, who served at the time as rabbi of Szerdahely. This was presumably in the early 1800s. R. Mordechai Fishel relates to this period in his will: "I had the merit of studying in the Beit

Midrash of my teacher, master of the entire Jewish people, light of the Diaspora [the Chatam Sofer], I did not cease studying under him my entire life until his passing, apart from one Zman in which I went to study in the yeshiva of R. David Deutsch, under his advice and directive". This manuscript contains the novellae which R. Mordechai Fishel heard from R. David during that Zman, on tractates Chullin and Shevuot, with the addition of his own novellae.

R. Moshe Avraham Sofer (1866?-1938, HaChatam Sofer VeTalmidav, p. 601) was the son of R. Eliezer Sussman Sofer Rabbi of Hallasch (Kiskunhalas) and Paks (son of R. Fishel Sofer - author of the present manuscript). He was a disciple of the Shevet Sofer and an outstanding Torah scholar. He lived in Pápa, Hallasch and Csorna.

R. Yehuda Sofer (1868-1913, HaChatam Sofer VeTalmidav, p. 572) was the son of R. Eliezer Sussman Sofer Rabbi of Hallasch and Paks (son of R. Fishel Sofer - author of the present manuscript). He was a disciple of the Shevet Sofer. He served as rabbi of Karlburg and Nagyszentmiklós, and from 1905, as rabbi of Arad. He published his father's book *Midrash Mispar* (Paks 1912), with his own additions entitled *Mateh Yehuda*.

The student Yosef Shmuel Sofer (perished in the Holocaust, 1944), son of R. Yitzchak Tzvi Sofer of Sopron, son of R. Avraham Yaakov Rabbi of Tét, son of R. Yisrael Mordechai Efraim Fishel Rabbi of Sárvár, son of R. Eliezer Sussman Rabbi of Hallasch and Paks, son of R. Fishel Sofer - author of the present manuscript.

[1], 1-49, 52-61, [1] leaves (including some blank leaves. 56 written pages). 21 cm. Good-fair condition. Stains and wear. Marginal tears to some leaves, occasionally affecting text. Old binding.

Opening price: \$3000

269. Manuscript, Novellae on Tractates Bava Batra, Chullin and Shevuot - Handwritten by Rabbi Mordechai Efraim Fishel Sofer of Pressburg, Leading Disciple of the Chatam Sofer - With Many Torah Thoughts from Rabbi David Deutsch, Author of Ohel David - Unpublished Novellae - Gattendorf, Austria - 1800s

Manuscript, novellae on Tractates Bava Batra, Chullin and Shevuot, handwritten and signed by R. Mordechai Efraim Fishel Sofer of Pressburg. A large part of the manuscript is comprised of novellae which he heard from R. David Deutsch, the Ohel David. "Koton Dorf" [=Gattendorf, Austria, early 1800s].

The title page states: "This notebook belongs to the student Mordechai Fishel Pollack son of R. Eliezer Sussman, residing in the town of Koton Dorf". Under the word "Pollack", the name "Sofer" was added between the lines. Under the words "Koton Dorf", a comment was added in a different handwriting: "Like its name it is" (i.e. it is indeed a small town).

An additional signature of the writer R. Fishel Sofer appears on p. 17b: "I wrote this in honor of the Torah, Mordechai Fishel of Wodzisław in New Galicia(?), capital of Poland".

This manuscript was written by the author in his youth. The first part of the manuscript (leaves 1-18) contains the author's novellae on the first three chapters of tractate Bava Batra, and the second part (leaves 30-47) consists of the author's novellae on tractates Chullin and Shevuot.

The second part was written while he was studying in the yeshiva of R. David Deutsch, author of Ohel David, in the early 1800s. This part contains dozens of novellae which the writer heard from R. David Deutsch. The following heading appears at the beginning of the second part: "That which I heard from my teacher on Tractate Chullin" (p. 30a). Another heading: "Tractate Shevuot, folio 3, in

270. כתב-יד, "אמרות טהורות" - דרשות רבי אליעזר ליפמן נייזאץ אב"ד מאגנודורף, תלמיד ה"חתם סופר" - עם דברי הספר על בעל ה"ישמח משה" - תקפ"ט-תר"ד

כתב-יד, "אמרות טהורות", חלק שני, דרשות ליום כיפור, סוכות ושמחת תורה - אוטוגרף המחבר רבי אליעזר ליפמן נייזאץ אב"ד מאגנודורף. סרדהאלי, זשאמבאק, מאגנודורף, תקפ"ט-תר"ד [1828-1843].

כתיבה אוטוגרפית, עם תיקונים רבים, הוספות ומחיקות. בשער כתב היד נכתב: "אמרות טהורות ח"ב כולל ח' דרשות ליהכ"פ לפני כל נדרי, עם עוד איזה דרושים לסכות ולשמחת תורה". כתב-היד שלפנינו כולל שלש-עשרה דרשות התעוררות, רובן נאמרו ביום כפור לפני אמירת "כל נדרי", ומיעוטן נאמרו בהגה הסוכות ובשמחת תורה. מהכותרות נראה שרוב הדרשות הוכנו ונכתבו מספר ימים קודם לאמירתן. בדרשות שלפני "כל נדרי" הוא מרבה לעורר על גלות השכינה, ועל אהבת השי"ת לעם ישראל. בדרשותיו אלו הוא מזכיר שמות של גדולי ישראל שנפטרו בשנה האחרונה, וכן מזכירים בהן מעט פרטים אישיים. לפני כל דרשה כתב המחבר את התאריך, השנה והמקום בה נאמרה הדרשה. בדרשות מופיעים משלים רבים.

לפני הדרשה של יום כפור של שנת תר"ב, כותב המחבר: "דרשתי לכל נדרי תר"ב ל' [פרט קטן] פה ק"ק מג"ד [=מאגנודורף], ובתוכו קצת הספר על פטירת הגאון החסיד מוהר"ר משה טייטלבוים אב"ד דק"ק אוהל זצוק"ל" רבי משה טייטלבוים בעל ה"ישמח משה" נפטר בכ"ח תמוז תר"א. באמצע הדרשה הוא כותב: "בשנה זו נעדר מאתנו גאון קדוש וחסיד הוא הרב דק"ק אוהל מו"ה משה תמר זללה"ה שהי' מפורסם לגאון קדוש וחסיד... בחיותו הי' משפיע מרוח קדושה ויראת שמים שבו על מאות ואלפים. אך עתה שאבד החסיד ההוא מן הארץ... השכינה מיללת... והנה רבותי הגאון הזה נודע שקרב לפני ד' ביתר השגה בסתרי תורה והי' פרוש מהעולם, והי' מבעלי הקבלה... נשמתי היא בקרבן לכפר עוונות... הנה בגאון הזה נתקיים ונחה עליו רוח ד'... רוח דעת ויראת ד', ומרוח קדושה וטהרה שבו השפיע רוח קדושה וטהרה על מאות ואלפים הבאים אליו ממרחקי ארץ..."

בסוף דרשתו מיום כפור תקפ"ט שנשא בסרדהאלי, הוא כותב: "שנה העברה ראינו רעות רבות בקהילתנו בתחלואים, ובפרט בגויעות אדונינו האב"ד זללה"ה [רבי אהרן סוריץ-ביכלר אב"ד סרדהאלי, נפטר ד' אב תקפ"ח]. גם בי נגעה יד ה' ונפלת למשכב, ובי"ה שהקימני והחלימני..."

באמצע דרשתו מיום כפור תקצ"א שנשא בזשאמבעק, הוא כותב: "והצדיקים נלקחים ממנו והדורות מתמעטין, כבשנה זו שלקח ד' מאתנו את הרב המאור הגדול הצדיק אב"ד דק"ק קאמאהרן כקש"ת מהו' אברהם זצ"ל [רבי אברהם פרישטאדט אב"ד קאמארן, נפטר ז' אב תק"צ], ועוד כמה צדיקים, והאחרון הכביד על השמועה כי באה מפטירת הרב הגאון הגדול בוצינא קדישא מהו' עמרם חסידא ופרישא זצוק"ל [רבי עמרם רחוביטש המכונה רבי עמרם חסידא, נפטר ט"ז חשוון תק"צ] כולם ימליצו טוב בעדנו..."

רבי אליעזר ליפמן נייזאץ (תקנ"ז-תרי"ט), תלמיד מובהק של ה"חתם סופר". מגיל ארבע עשרה קיבל תורה מפיו, והיה מתלמידיו החשובים והחביבים. בתחילה התגורר בסרדהאלי (מכתב-היד שלפנינו נראה שאף כיהן שם תקופה קצרה כרב). בשנת תק"צ התמנה לרב בזשאמבעק, ובשנים תקצ"ד-תר"ד כיהן כרב במאגנודורף. חיבר ספרים: "בציר אליעזר", שני חלקים, על סוגיות הש"ס, "משבצת הפנינים", "מי מנחות" ו"באר אליעזר". רבו החת"ס כתב אליו באחד ממכתביו: "מצאתי לבבך נאמן ביראת ה', והיא קודמת לחכמתך". בהסכמה שכתב רבו ה"חתם סופר" לספרו "בציר אליעזר" מפליג רבו בשבחי תלמידו: "לתלמידי הרב המאור הגדול המופלג... טעמתי קצת דבש נועם אמרוותך בחקירותיך, ומצאתים עמוקים ישרים ונכונים מחודדים ושנונים הולכים על דרך הישר והאמת... גם מתקו לחכי דברי אגדה ויראת שמים, ומי יתן ויפוצו מעינותיך חוצה להפיצם בישראל אהי' גם אני אחד מהקונים במחיר". בכתבי היד שלפנינו "דברי אגדה ויראת שמים" של המחבר שרובם עדיין לא נדפסו. רוב הדרשות כפי הנראה לא נדפסו, למעט הדרשה מיום כפור של שנת תר"ב ובה דברי ההספד על בעל ה"ישמח משה", שנרפסה ב"כרם שלמה", שנה כ, גליון ט, עמ' כא-כה.

[20] דף (35 עמ' כתובים). צרור דפים בגדלים שונים. מצב טוב-בינוני. כתמים ובלאי. סימני עובש באחד הדפים. כרוכים בכריכת עור חדשה.

פתיחה: \$800

270. Manuscript, Amarot Tehorot - Sermons of Rabbi Eliezer Lipman Neusatz Rabbi of Magendorf, Disciple of the Chatam Sofer - With Eulogy for the Author of Yismach Moshe - 1828-1843

Manuscript, Amarot Tehorot, Part II, sermons for Yom Kippur, Sukkot and Simchat Torah - autograph of R. Eliezer Lipman Neusatz Rabbi of Magendorf. Szerdahely (Dunajská Streda), Zsámbék, Magendorf (Veľký Meder), 1828-1843.

Autographic writing, with many corrections, additions and deletions.

Written on the title page: "Amarot Tehorot Part II, contains eight sermons for Yom Kippur before Kol Nidrei, with some other sermons for Sukkot and for Simchat Torah". This manuscript contains 13 inspirational sermons, most delivered on Yom Kippur before Kol Nidrei and several which were delivered on Sukkot and on Simchat Torah. From the titles it is apparent that most of these sermons were prepared and written several days before they were delivered. In the Yom Kippur sermons, the writer repeatedly rouses his audience to note the exile of the Divine Presence and the love G-d has for the Jewish People. In these sermons, he mentions names of Torah scholars who died the previous year, and they include some personal details as well. Before each sermon, the author writes the date, year and place at which the sermon was delivered. The sermons contain many parables. Before the sermon of Yom Kippur 1841, the author writes: **"My sermon for Kol Nidrei 1841 here in Magendorf, containing a few words of eulogy for R. Moshe Teitelbaum Rabbi of Ujhel"** (Sátorajújhely; R. Moshe Teitelbaum, author of Yismach Moshe, passed away 28th Tammuz 1841). In the middle of the sermon, he writes: **"This year we lost the holy and pious Torah scholar, the rabbi of Ujhel R. Moshe Tamar, who was well-known as a great Torah scholar, holy and pious... During his life, his holy spirit and fear of Heaven impacted hundreds and thousands. However, now that he has left this world... the Divine Presence bewails... This great Torah scholar is known to have been close to G-d with his great knowledge of Kabbalah... His soul is like a sacrifice of atonement..."**.

At the end of his sermon for Yom Kippur 1828, delivered in Szerdahely, he writes: **"In the past year we have witnessed much misfortune in our community, with illness and in particular the death of our rabbi (R. Aharon Suditz-Bichler Rabbi of Szerdahely, passed away 4th Av 1828). I also fell ill and thank G-d I recovered..."**. In the middle of his sermon for Yom Kippur 1830, delivered in Zsámbék, he writes of the death of **"the tzaddik, Rabbi of Komárom, R. Avraham (R. Avraham Freistadt Rabbi of Komárom - Komárno, passed away 7th Av 1830), and several other tzaddikim, and recently the news of the death of... R. Amram Chassida..."** (R. Amram Rosenbaum, styled R. Amram Chassida, passed away 16th Cheshvan 1829).

R. Eliezer Lipman Neusatz (1797?-1859), close disciple of the Chatam Sofer from the age of 14, and one of his foremost and cherished disciples. Lived in Szerdahely (it seems from this manuscript that he served there as rabbi for a short while). In 1830, he was appointed rabbi of Zsámbék, and from 1834-1844 served as rabbi of Magendorf. He authored Batzir Eliezer (two parts) on Talmudic topics, Mishbetzet HaPeninim, Mei Menuchot and Be'er Eliezer. In one letter to R. Eliezer, his teacher the Chatam Sofer wrote: **"I have found your heart faithful in fear of Heaven and**

270

this precedes your wisdom". In the approbation to his book Batzir Eliezer, the Chatam Sofer lavishly praises his disciple and his book.

Most of these sermons have apparently not been printed, with the exception of the sermon for Yom Kippur 1841 with the eulogy for the author of Yismach Moshe, which was printed in Kerem Shlomo, Year 20, Issue 9, pp. 21-25.

[20] leaves (35 written pages). Size varies. Good-fair condition. Stains and wear. Mold to one leaf. Bound in a new leather binding.

Opening price: \$800

**271. Handwritten Booklet - R. Bendit Goitein
Rabbi of Hidjess Author of Kesef Nivchar -
Sermon for Shabbat HaGadol 1833**

Handwritten booklet (8 pages), "Sermon for Shabbat HaGadol 1833" - sermon consisting of Aggadah and halachic topics, handwritten by R. Bendit Goitein Rabbi of Hidjess (Hőgyész, Hungary). 1833.

R. Bendit Goitein (1770-1842), renowned Torah scholar, rabbi of Hidjess and author of Kesef Nivchar, was a leading rabbi of his times in Hungary. He was born in Kojetin, Moravia, and was a close disciple of R. Moshe Münz, Rabbi of Alt-Ofen (Óbuda). After his marriage, he lived in Yarmit (Balassagyarmat), and received rabbinic ordination from the rabbi of the town, R. Ze'ev Wolf Boskowitz, author of Seder Mishna. After R. Ze'ev Wolf left the city, R. Meir Eisenstädtler (Maharam Ash) succeeded him as rabbi, and R. Bendit was appointed dayan in his Beit Din. In ca. 1799-1800, R. Bendit went to serve as rabbi of Hidjess, a position he held for 45 years, establishing there a prominent yeshiva. His book Kesef Nivchar, published in Prague in 1827, earned him world-renown until this day. The book summarizes various Talmudic topics, bringing together all the sources on the topic, starting from the words of the Talmud and including the teachings of foremost Acharonim. This book became a fundamental and essential work in Hungarian yeshivot in subsequent generations (as the Chatam Sofer foresaw in his approbation to the book: "This book will become a guide to Torah students"). After toiling for some ten years on a revised edition of this work, R. Bendit passed away before he succeeded in publishing it, and the manuscripts of the second edition were lost during WWII. Parts of his writings which were preserved by the family were published in Zichron Avot - Baal HaKesef Nivchar VeToldotav (Bnei Brak, 1971), and the beginning of this sermon was printed there (with slight variations), in section 113 (pp. 247-250). The last page and a half of this manuscript were not published, and instead the following note appears at the end of the section: "It appears that the end of this homily is lacking, but we nevertheless decided to print it, since it still contains beautiful thoughts, and also the Midrash quoted at the beginning is more or

271

less elucidated" (this manuscript is also lacking the ending, and p. 8 ends in the middle of a sentence. It is unclear why the editors of Zichron Avot decided to omit the last sections of this manuscript. Perhaps they were not in possession of this original manuscript). 4 leaves (8 written pages). 21.5 cm. Thick, high-quality, bluish-greenish paper. Good condition. Light stains.

Opening price: \$500

**271. קונטרס כתב-יד - רבי בענדיט גויטיין אב"ד
העדיעס בעל "כסף נבחר" - דרשה לשבת הגדול
תקצ"ג**

קונטרס כתב-יד (8 עמודים), "דרשה לשבת הגדול תקצ"ג" - דרשה בדברי אגדה ובסוגיות ההלכה (סוגיית "זהו זה גורם"), בכתב-ידו של הגאון רבי בענדיט גויטיין אב"ד העדיעס (הונגריה). תקצ"ג [1833].

הגאון הנודע רבי בענדיט גויטיין (תק"ל-תר"ג), אבד"ק העדיעס (הונגריה), בעל "כסף נבחר" ומגדולי רבני דורו בהונגריה. נולד בכפר גוטיין (Kojetin) במורביה, והיה תלמיד מובהק של רבי משה מינץ אב"ד איוב-ישן. לאחר נישואיו התגורר ביארמוט ונסמך לרבנות ע"י רב העיר רבי זאב וואלף בוסקוביץ בעל "סדר משנה". לאחר שעזב רבי זאב וואלף את העיר, נתמנה על מקומו רבי מאיר א"ש לכהן ברבנות יארמוט, ורבי בענדיט נתמנה לדיין בבית דינו. בשנת תקנ"ט-תק"ס בקירוב עבר לכהן ברבנות העיר העדיעס (בהונגריה: הוג'ס Hőgyész) בה כיהן כ-45 שנה והקים בה ישיבה חשובה. ספרו "כסף נבחר" שנדפס בפראג בשנת תקפ"ז, הוציא לו שם עולם עד היום. הספר מסכם סוגיות שונות בתלמוד, כשהוא כולל את כל המקורות החל מדברי התלמוד ועד לדברי גדולי האחרונים בנושא. ספר זה הפך לחיבור יסודי ומרכזי בישיבות הונגריה בדורות הבאים (כפי שצפה מראש החתם סופר עליו, כשכתב בהסכמתו לספר: "הספר הזה יהיה מורה דרך ללומדי תורה"). לאחר שעמל במשך כעשר שנים על מהדורה חדשה של החיבור נפטר רבי בענדיט ולא הספיק להוציא לאור. כתבי היד של המהדורה השנייה אבדו בימי מלחמת העולם השנייה. חלקים אחרים מחיבוריו שנשארו בכתובים בידי המשפחה הודפסו בספר "זכרון אבות" - בעל כסף נבחר ותולדותיו (בני ברק, תשל"א), תחילת הדרשה שלפנינו נדפסה שם (בשינויים קלים) בסימן קי"ג (עמ' רמז-רג). העמוד וחצי האחרונים שבכתב היד שלפנינו לא נדפסו שם, רק נכתב בסוף הסימן "א. ה. בדרוש הזה נדמה כי חסר הסיים, בכ"ז לא נמנענו מלהביאו, כי גם כך מוצאים בו דברים יפים, וגם המדרש המובא בראש מוסבר בערך" וגם בכתב-היד שלפנינו חסר הסיים, והעמוד השמיני מסתיים באמצע משפט. לא ברור מדוע עורכי הספר "זכרון אבות" השמיטו את הקטעים האחרונים שלפנינו. ייתכן והסיבה לכך היא שלא היה לפנייהם כתב היד המקורי הנמצא לפנינו.

4 דפים (8 עמ' כתובים). 21.5 ס"מ. נייר איכותי ועבה, בגוון כחלחל-ירקרק. מצב טוב. כתמים קלים.

פתיחה: \$500

272

272. אוסף דפים וכתבי-יד - בכתביה אשכנזית

אוסף מגוון של דפים בכתב-יד בכתביה אשכנזית - רשימות שונות וקטעים מחיבורים. [אירופה, שנות ה'ת' עד שנות ה'ת"ר בקירוב].
 • שרידי דפים מתוך חיבור ביידיש על ספר תהילים. [שנות ה'ת' בקירוב, המאה ה-16/17]. • לוח-כריכה של ספר עתיק [המאה ה-1645], עם רישומים "לזכרון" של חידושים על התורה. [המאה ה-17 בקירוב]. • ארבעה דפים גדולים בכתב-יד בשני טורים, העתקה של שמונת הסימנים הראשונים של טור אבן העזר. [המאה ה-17 בקירוב]. • שני דפים בכתב-יד [3 עמ' כתובים], תיעוד על המאורעות בפולין בתקופת מהפכת "אביב העמים" בשנת 1848. יידיש. • דף בכתב-יד, דרשה או חידושים באגדה. [שנות ה'ת"ק/ת"ר בקירוב. המאה ה-19]. • לוח-כריכה של סידור, ועליו רישומים בכתב-ידו של ר' "רפאל מרדכי זעגאל מליסא", הכותב רשימות גניאלוגיות של משפחתו, בהם מוזכרים: אחותו של רבי מאיר פונר בעל ה"בית מאיר", בנו של ה"בית מאיר" ורבנים מאזור ליסא, פיורדא וצפון-פולין. [ראשית המאה ה-19]. ועוד.

8 פריטים. גודל ומצב משתנים.

פתיחה: \$300

272. Collection of Leaves and Manuscripts - Ashkenazic Script

Varied collection of handwritten leaves, in Ashkenazic script - various notes and fragments of compositions. [Europe, ca. 17th-19th centuries].

- Leaf fragments from a composition in Yiddish on Tehillim. [Ca. 16th/17th century].
- Binding of an early book (from 1645), with notes of novellae on the Torah. [Ca. 17th century].
- Four large handwritten leaves, two columns per page, transcript of the first eight sections of Tur Even HaEzer. [Ca. 17th century].
- Two handwritten leaves (3 written pages), documentation of the events which took place in Poland during the Greater Poland Uprising of 1848, in Yiddish.
- Handwritten leaf, sermon or Aggadic novella. [19th century].
- Binding of a siddur, with handwritten inscriptions by R. "Rafael Mordechai Segal of Lissa" recording the genealogy of his family. With mentions of the sister of R. Meir Posner - the Beit Meir, the son of the Beit Meir and rabbis from the regions of Lissa, Fürth and northern Poland. [Early 19th century].
- And more.

8 items. Size and condition vary.

Opening price: \$300

273. כתב-יד - "הדברים השמורים" - חיבור היסטורי מקורי על היהודים במרד הפולני בשנים 1830-1831 - פולין, תר"א בקירוב

כתב-יד, "ספר הדברים השמורים" - חיבור זכרונותיו של ר' יעקב הלוי לויץ מימי המרד הפולני בשנים 1830-1831, וסיפור מאסרו והצלתו של גיסו הנגיד ר' שלמה זלמן פוזנר. [פולין, תר"א 1841 בקירוב]. כתיבה אשכנזית רהוטה ונאה. העמודים מוקפים ומחולקים במסגרות פסים. חיבור שלם כתוב בשפה מליצית, ובו סיפור המאורעות מכלי ראשון - מפיו של רבי יעקב הלוי לויץ מהעיר פלונסק. כותרת דף השער: "ספר הדברים - בצדק ואמונה אמורים - השמורים - לבנים אלה טובים ויקרים, והמה יגידו לדור דורים". מרכז השער מוקף בפסוקים רבים עם חישובי גימטריות וחידודי לשון.

חיבור זה מתעד את מאורעות המרד הפולני נגד האימפריה הרוסית בשנים 1830-1831 (נקרא גם "מרד נובמבר" או "מהפכת הצוערים"), ואת סיפור מאסרו של הנגיד ר' שלמה זלמן פוזנר, מגדולי עשירי ישראל בפולין שפעל רבות להטבת מצבם של היהודים. פוזנר היה אהוד על חוגי הממשלה בפולין ובחצר הצאר הרוסי, פעל רבות לפיתוח הכלכלה בפולין וסיפק פרנסה למאות יהודים שעבדו אצלו כפועלים בבתי אריגה שסיפקו אריגים לצבא הפולני. עם פרוץ המרד היווה פוזנר מטרה להתנכלות מפולנים שהיו עוינים אותו בשל רכושו ומעמדו ובשל היותו יהודי. הוא הואשם כמשתף פעולה עם הרוסים, וכמי שמעביר להם ידיעות על תנועות המורדים הפולנים. נערכו התנפלויות על בית החרושת שלו ועל ביתו, הוא נאסר יחד עם כמה מבני משפחתו והובל לוורשא למשפט, כשמרחק מעל ראשו גור דין מוות. לאחר השתדלויות רבות מגורמים שונים הצליח פוזנר לצאת בעור שיניו מן המשפט ונשאר בחיים. החיבור שלפנינו מתעד את מאורעות המרד, את מעורבותם של היהודים במרד ואת סבלם מן המאורעות, כשבמרכזו סיפור המאסר של פוזנר כשהוא נכתב כעדות מכלי ראשון - מנקודת מבטו של ר' יעקב הלוי לויץ מפלונסק, גיסו של פוזנר שהיה אף הוא בין האסורים שהובלו יחד אתו לוורשא. על חיבור זה נכתב: "...ספר הזכרונות הזה הוא בעצם התעודה היהודית היחידה שנשארה לנו מידי עד-ראיה של מאורעות הזמן. עניינו המיוחד של הספר נעוץ בכך ששופך הוא אור שונה על בעיית היהודים בימי המרד בפולין, וסותר את דברי השבח והקילוס שהדור הקודם נוהג היה לחלוק ליחסים הפולניים-יהודיים בימי המרד... גישה שהיתה פרי-רוחם של המתבוללים, אשר מגמתם היתה להוכיח ששנאת ישראל זרה היתה לתנועות המהפכניות הללו. מבחינה זו משמש הספר מקור חשוב לתולדות יהודי פולניה בתקופה ההיא" (דברי הערכה על מעטפת הספר "היהודים והמרד הפולני", שנדפס בשנת תשי"ג, עפי' כתב-יד שונה [ראה להלן] ע"י מוסד ביאליק).

[1], כא דף. כ-20 ס"מ. מצב טוב-בינוני. נזקי עש. חתימה וחתימות "שמואל צבי ברא"א וועלצמאן - קאליש"; "משה יהודה הלמן"]. כריכה עתיקה, עם שדרת עור, פגומה.

לחיבור זה ידוע נוסח שונה, ארוך יותר - בן ששים פרקים, שנדפס על פי צילום מכתב-יד אחר (כתב-יד ספריית בית הכנסת טלומצקיה בוורשא מס' 9249/16048) על ידי ההיסטוריון ד"ר נתן מיכאל גלבר (1891-1966), בספר "היהודים והמרד הפולני" (הוצאת מוסד ביאליק, ירושלים, תשי"ג), בתוספת מבוא נרחב על מאורעות התקופה ועל החיבור.

מלבדו היו בעבר שני נוסחים נוספים (ראה במבואו של גלבר) שלא ידוע האם שרדו עד ימינו. האחד, כתב-יד [בן שלושים פרקים] שהיה בידי יששכר שוורץ מזגור' וקטעים ממנו נדפסו ע"י הרב יצחק ניסנבוים במאמר על ר' שלמה זלמן פוזנר, בשבועון "המזרחי" בשנת 1920 (גליונות 14-16); והשני, כתב-יד שהיה בידי רבי צבי יחזקאל מיכלואהן, המצוטט ממנו קטע אחד בחיבורו 'צמח השדה' (שבסוף הספר 'צמח לאברהם' וורשא תרצ"ה). כאמור, לא ידוע על קיומם של כתבי-יד אלו כיום, וכך גם לא ידוע על קיומו של כתב-יד וורשא הנ"ל, ויתכן שאבדו בשואה.

בהשוואה מדגמית בין ציטוטים משלושת המקורות הנ"ל מתברר שקיימים הבדלים בין שלושתם, וכל

273a

אחד מופיע בעיבוד לשוני אחר ובפרטים משתנים. יש לשער כי אלו עיבודים שונים של אותו חיבור שנעשו על ידי המחבר עצמו.

כתב-היד שלפנינו הוא נוסח רביעי - השונה משלושת הנוסחים האחרים. הנוסח שלפנינו הוא בן כ"ד פרקים, וקודמת להם הקדמה ארוכה. הוא כתוב בכתיבה זהה לכת"י וורשא ממנו הדפיס גלבר את ספרו (מהשוואה לצילום שבראש הספר הנ"ל). יתכן והוא כתב-יד המחבר. מצורף: עותק של הספר "היהודים והמרד הפולני", ירושלים, תשי"ג.

פתיוח: \$2000

273. Manuscript - HaDevarim HaShemurim - Original Historical Work Regarding the Jews During the Polish "November Uprising" of 1830-1831 - Poland, ca. 1841

Manuscript, "Sefer HaDevarim HaShemurim" - memoirs of R. Yaakov HaLevi Levin on the events of the Polish uprising in 1830-1831, including an account of the imprisonment and release of his brother-in-law, the wealthy R. Shlomo Zalman Posner. [Poland, ca. 1841].

Neat, cursive Ashkenazic script. Text set within double-line frames, sometimes dividing between passages.

A complete composition written in poetic language, containing a first-hand account of the events, narrated by R. Yaakov HaLevi Levin of Płońsk. The title is surrounded by numerous verses, with calculations of their numerical values.

This composition documents the events of the Polish uprising against the Russian empire in 1830-1831 (also known as the November Uprising or the Cadet Revolution), and the imprisonment of R. Shlomo Zalman Posner, prominent wealthy Polish Jew who expended great effort to improve the state of his Jewish brethren. Posner was admired in the higher echelons of the Polish government and the court of the Russian Czar, and contributed greatly to the economic development of Poland. He provided livelihood for hundreds of Jews who worked under him in his textile factory, which supplied fabric to the Polish army. With the outbreak of the uprising, Posner was targeted by the Poles who resented him for his wealth, status, and Jewishness. He was accused of cooperation with the Russians, and of handing over information about the moves of the Polish insurgents. His factory and home were attacked, and he was arrested together with several family members. They were brought to Warsaw for trial, only narrowly escaping death penalty, following much lobbying from various parties.

This composition is a portrayal of the events of the

uprising, the part played by the Jews in it and how it affected them. The account is centered around the incarceration of Posner, and is written by a first-hand witness - R. Yaakov HaLevi Levin of Płońsk, brother-in-law of Posner, who was also arrested and taken to Warsaw.

The publisher's blurb on the dustjacket of the book HaYehudim VebaMered HaPolani (Bialik Institute, 1953, based on a different manuscript, see below) notes regarding this work: **"...this book of memoirs is in effect the only extant Jewish documentation of the events of that time, from a first-hand witness. The uniqueness of the book lies in the way it sheds a different light on the tribulations of the Jews during the Polish uprising, contrary to the praise and acclaim accorded by the previous generation to the Polish-Jewish relations during the uprising... an approach which was fabricated by assimilated Jews who wished to prove that Jew-hatred was foreign to these revolutionary movements. In this respect, the book serves as an important source regarding the history of Polish Jewry in that period".**

[1], 21 leaves. Approx. 20 cm. Good-fair condition. Worming. Signature and stamps ("Shmuel Tzvi son of R. A. Weltzman - Kalisz"; "Moshe Yehuda Hellmann"). Early binding, with leather spine, damaged.

There is a different, longer version of this work, comprising sixty chapters, which the historian Nathan Michael Gelber (1891-1966) published based on a photocopy of a different manuscript (Główna Biblioteka Judaistyczna, Warsaw, MS 9249/16048) in the book HaYehudim VebaMered HaPolani (Bialik Institute, Jerusalem, 1953), with the addition of a comprehensive preface discussing the events of that time and the composition.

In his foreword, Gelber mentions two other versions,

which are not extant today. One is a manuscript (of thirty chapters) owned by Yissachar Schwartz of Zgierz, passages of which were published by R. Yitzchak Nissenbaum in an article about R. Shlomo Zalman Posner, in the HaMizrachi weekly, 1920 (issues 14-16). The second is a manuscript owned by R. Tzvi Yechezkel Michelsohn, who quotes a passage of it in his work Tzemach HaSadeh (at the end of the book Tzemach LeAvraham, Warsaw 1935). The whereabouts of these manuscripts, as well as those of the Warsaw manuscript, are not known today, and they may have been lost in the Holocaust.

Comparison of quotes from the three sources discloses that there are differences between them, both in the style of writing and information they provide. One can conjecture that these are various arrangements of the same work, all produced by the author himself.

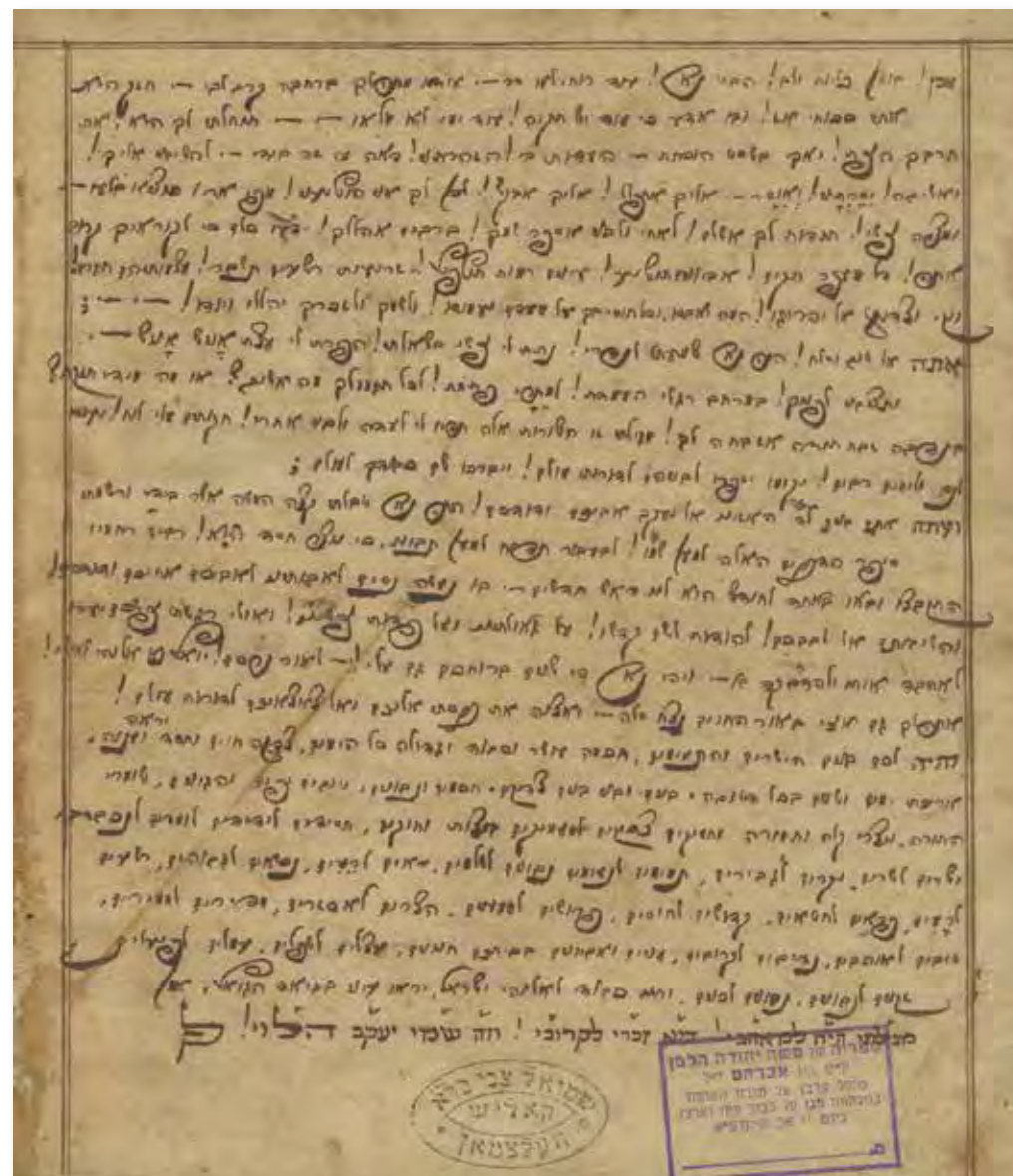
The present manuscript is a fourth version, different to the other three. This version is comprised of 24 chapters, and is prefaced by a long introduction. The handwriting is identical to that of the Warsaw manuscript on which Gelber based his book (by comparison with the image at the beginning of his book). This may be the author's handwriting.

Enclosed: Copy of the book HaYehudim VebaMered HaPolani, Jerusalem, 1953.

Opening price: \$2000

274a

273b

274. כתב-יד - סדר תפילות לבעל תוקע - קענענער, גרמניה, תרט"ו

כתב-יד, "סדר תפילות לבעל התוקע". קענענער (Könnern, גרמניה), תרט"ו [1855].

כתיבה מרובעת, מנוקדת. תפילות ופסוקים לאמירה לפני התקיעות, סדר התקיעות, ותפילות ופסוקים לאמירה לאחר התקיעות. בעמוד הראשון, עמוד שער, נכתב: "סדר תפילות לבעל התוקע - נעשה ע"י הקטן קויפמן בעיר קענענער בשנת תרט"ו לפ"ק".

ברף המגן הקדמי חתימת בעלים: "הק' יצחק המכ' איזק ב"ר צבי סג"ל". בקענענער (כיום, עיר במדינת סקסוניה-אנהלט בגרמניה) התקיימה קהילה יהודית קטנה במאות ה-19 וה-20.

[6] דף (9 עמ' כתובים). נייר עבה. 20 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים רבים. כריכה מקורית, פגומה ומנוקדת.

פתיחה: \$300

274b

274. Manuscript - Prayers for the Shofar Blower - Könnern, Germany, 1855

Manuscript, "Order of prayers for the shofar blower". Könnern (Germany), 1855.

Vocalized square script. The manuscript features prayers and verses recited before the blowing, the order of the actual blowing, and prayers and verses recited after the blowing. The first page - the title page, states: "Order of prayers for the shofar blower - penned by Kaufmann in Könnern, 1855".

Owner's signature on front endpaper: "Yitzchak known as Izek son of R. Tzvi Segal".

Könnern (today a town in Saxony-Anhalt, Germany) was home to a small Jewish community in the 19th-20th centuries.

[6] leaves (9 written pages). Heavy stock paper. 20 cm. Good-fair condition. Many stains. Original binding, damaged and detached.

Opening price: \$300

275. ארכיון רבי אליהו מרדכי וולקובסקי - קטעים מעריכת חיבורו "מערכת התלמוד והפוסקים" ומכתבים

ארכיון גדול של הגאון רבי אליהו מרדכי הלוי וולקובסקי, הכולל מאות דפים כתובים בכתב-יד ובמכונת-כתיבה, עם חידושי תורה; טיוטות מכתבים ששלח הרב וולקובסקי ומכתבים שקיבל; דפים מודפסים וכתובים (שנעשה בהם שימוש משני לכתיבה מעברם השני); ועוד. [ירושלים, שנות התש"י בקירוב]

רוב הארכיון כולל קטעים מעריכת ספרו הגדול "מערכת התלמוד והפוסקים". מלבד זאת כולל הארכיון טיוטות מכתבים שכתב לבני משפחתו, מכתבים בדברי תורה ובענייני רבנות ודיינות, מכתבי ברכה לנשיאי המדינה ולאישים מפורסמים (בהם מכתב ברכה ל"עגנון היקר לישראל" לרגל יום הולדתו השבעים, ש"נפל בצום ת"ב האחרון בישראל..."), והוא כותב על תקוותו, כי בתשעה באב הבא עלינו לטובה בשנת תשי"ט כבר יבוא משיח בן דוד ו"עם ישראל יאכל וישתה וירקד בחוצות יחד שבטי ישראל").

בארכיון מופיעות טיוטות מכתבים בנוגע לסכסוך ממוני קשה בינו לבין אחד ממדפיסי ספריו שהעביר את בית דפוסו מירושלים לבני ברק. הרב וולקובסקי ניסה לערב את מרן החזון איש בפרשה זו, ובארכיון שלפניו מופיע גם מכתב מעניין מאת רבי שלמה שמשון קרליץ הכותב לו בשם דודו החזון איש: "לכבוד הגאון הגדול מהרא"מ הלוי וולקובסקי שליט"א. מכתב כת"ר קבלתי והי'נח [לפני דודי הגאון חזו"א שליט"א, ואמר לי להשיב שאינו יכול לקבל עליו לתווך בענינים כאלו וגם אינו רגיל לקבל בדיני ממונות...".

הגאון רבי אליהו מרדכי הלוי וולקובסקי (תרל"ג-תשכ"ב), מתלמידי ה"סבא מסלבודקה" וה"חפץ חיים", לאחר נישואיו היה ממקורביו של ה"אור שמח" והגאון מרוגטשוב. גאון מופלג שכיחן ברבנות במספר קהילות בליטא. מפעל חייו היה הוצאת

ש"ס עם שילוב דברי התלמוד ומסקנות ההלכה בספרי השו"ע - "מערכת התלמוד והפוסקים". עם עלייתו לארץ ישראל בשנת תרצ"ד תכנן יחד עם ידידו הגרא"ה קוק לשלב את חיבורו יחד עם ש"ס "הלכה ברורה" של הרב קוק, אך לאחר פטירת הרב קוק בשנת תרצ"ה, המשיך בתכניתו באופן עצמאי, והדפיס מספר חלקים מחיבורו הגדול על הש"ס. באותן השנים גם כיהן כאחד מבכירי הדיינים במערכת בתי-הדין הרבניים [הגרי"ש אלישיב החל לכהן לראשונה כדיין, בבית דינו של הרב וולקובסקי]. בנוסף גם כיהן כרבה של שכונת קטמון בירושלים.

ארכיון ענק בשלשה קלסרים עמוסים, הכוללים מאות דפים. גודל ומצב משתנים.

פתיחה: \$300

275. Archive of Rabbi Eliyahu Mordechai Wolkowski - Sections of His Work Maarechet HaTalmud VehaPoskim, and Letters

Large archive from R. Eliyahu Mordechai HaLevi Wolkowski, comprising hundreds of manuscript and typescript leaves of Torah novellae, drafts of letters he sent and letters he received, printed leaves and broadsides (which he reused by writing on the verso), and more. [Jerusalem, ca. 1950s].

Most of the archive consists of drafts of parts of his magnum opus - Maarechet HaTalmud VehaPoskim. It also includes drafts of letters he wrote to family members, letters of Torah thoughts, letters pertaining to the rabbinate and Beit Din, and greeting letters to presidents of the State and other public figures.

One noteworthy letter was received from R. Shlomo Shimon Karelitz, writing on behalf of his uncle the Chazon Ish: **"To R. E.M. HaLevi Wolkowski. I received his letter and it was presented to my uncle the Chazon Ish, and he told me to reply..."**

R. Eliyahu Mordechai HaLevi Wolkowski (1873-1962), disciple of the Alter of Slabodka and the Chafetz Chaim. After his wedding, he associated with the Or Same'ach and the Gaon of Rogatchov. An outstanding Torah scholar, he served as rabbi of various Lithuanian communities. His magnum opus was Maarechet HaTalmud VehaPoskim - a Talmud edition combining the text of the Talmud with the halachic conclusions drawn from the books of the Shulchan Aruch. Upon his immigration to Eretz Israel in 1934, he intended to merge his work together with that of his colleague R. Avraham Yitzchak HaKohen Kook - the Halacha Berurah Talmud, yet following the passing of R. Kook in 1935, he continued his work independently. In those years, he served as a leading dayan in the Rabbinical court (R. Elyashiv's first position as dayan was in the Beit Din of R. Wolkowski). He also served as rabbi of the Katamon neighborhood in Jerusalem.

Huge archive, in three full folders, comprising hundreds of leaves. Size and condition vary.

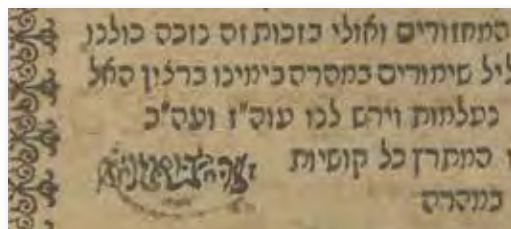
Opening price: \$300

275

276a

276b

276. ספר טהרות הקודש - אמשטרדם, תצ"ג - חתימות והגהות רבי יחיא צאלח - המהרי"ץ

רב ראשי וראב"ד לכל קהילות תימן, תפקיד בו כיהן למעלה מ-45 שנים. סמכותו הוכרה בכל תימן ללא עוררין, ועד היום נוהגים רבים מבני עדת תימן לפי מנהגיו ופסקיו. חיבר את סידור התכלאל עם פירושו "עץ חיים" וספרי הלכה רבים: "זבח תודה" ו"שערי קדושה" על הלכות שחיטה, "שערי טהרה" על הלכות נדה, שו"ת "פעולת צדיק", ועוד ספרי הלכה, מוסר וקבלה.

[5], ב-ב; מו דף. 22 ס"מ. מצב טוב. כתמים ובלאי. כריכה לא-מקורית, עם שדרה ופינות מעור.

אודות זהות המחבר ותקופת כתיבת הספר, ראה: י' היילפרין, הספר טהרות הקודש מי חיברו ואימתי, קרית ספר, לד, תשי"ט, עמ' 495-498; ד' תמר, אימתי נתחבר ספר טהרות הקודש, ארשת, ג, תשכ"א, עמ' 166-172.

פתיחה: \$1000

ספר טהרות הקודש, הנהגות ותפילות עפ"י הקבלה. חלקים א' וב'. אמשטרדם, [תצ"ג 1733]. מהדורה ראשונה.

בשער הספר רישומי בעלות וחתימות של רבי יחיא צאלח - המהרי"ץ: "לי למקנה הצעיר יחיא בן לא"א יוסף צאלח", "הצעיר יחיא בן יוסף צאלח", ורישומים נוספים, חלקם מחוקים.

בגליונות הספר מספר הגהות ארוכות בכתב ידו של המהרי"ץ. הגהות אלו אינן ידועות ולא נדפסו, אם כי יש להן מקבילות בסדור "עץ חיים" שחיבר המהרי"ץ, ראה למשל בדף כג/2 בענין אמירת "אני ד' אלוהים אמת", כדי להשלים מנין רמ"ח תיבות בפרשיות קריאת שמע.

רבינו יחיא ב"ר יוסף צאלח - המהרי"ץ (תע"ה-תקס"ה), גדול רבני תימן במאה ה-18, ומגדולי הפוסקים האחרונים. תלמיד סבו מרי צאלח, ותלמיד רבי אהרן הכהן עראקי, רבי יחיא עראקי ורבי דוד משרקי בעל "שתילי זיתים". בהיותו כבן 43 נתמנה להיות

276. Taharot HaKodesh - Amsterdam, 1733 - Signatures and Glosses by Rabbi Yichye Tzalach - The Maharitz

Taharot HaKodesh, kabbalistic practices and prayers. Parts I and II. Amsterdam, [1733]. First edition.

Ownership inscriptions and signatures of R. Yichye Tzalach - the Maharitz, on the title page: "My acquisition, Yichye son of Yosef Tzalach", "Yichye son of Yosef Tzalach", and other inscriptions, some deleted.

The book contains several lengthy glosses handwritten by the Maharitz. These glosses are hitherto unknown and have never been published, though they parallel the teachings in the Etz Chaim siddur compiled by the Maharitz.

R. Yichye son of R. Yosef Tzalach - the Maharitz (1715-1805), foremost Yemenite rabbi in the 18th century, and a leading halachic authority. He was the disciple of his grandfather Mori Tzalach, and of R. Aharon HaKohen Iraki, R. Yichye Iraki and R. David Mishreqi, author of "Shetilei Zeitim". At the age of 43, he was appointed chief rabbi and head of the Beit Din of all Yemenite communities, a position he held for

more than 45 years. His authority was unequivocally accepted throughout Yemen, and to this day many Yemenite Jews adhere to his customs and rulings. He compiled the Tiklal siddur with the Etz Chaim commentary, and many halachic works: Zevach Toda and Shaarei Kedusha on the laws of shechita, Shaarei Tahara on the laws of Niddah, Responsa Peulat Tzaddik, and other books of halacha, ethics and kabbalah.

[5], 2-52; 46 leaves. 22 cm. Good condition. Stains and wear. Non-original, half-leather binding.

Regarding the authorship of this book and the period in which it was composed, see: Y. Halpern, Taharot HaKodesh - Who Authored It and When, Kiryat Sefer, 34, 1959, pp. 495-498; D. Tamar, When Taharot HaKodesh was Authored, Areshet, III, 1961, pp. 166-172.

Opening price: \$1000

277. Contract Signed by the Maharitz Tzalach and Rabbi Yichye Mishreqi - Yemen, 1795

Monetary contract, signed by dayanim of the Sanaa Beit Din in the 18th century, the head of the Beit Din R. Yichye Tzalach, the Maharitz, and the dayan R. Yichye Mishreqi (son of R. David, author of Shetilei Zeitim). Bir al-Azab (Sanaa, Yemen), Shevat [1795]. Judeo-Arabic monetary contract, of Salam son of Yichye Elgamal (Gamliel) and Salam son of Suleiman Elgamal. With calligraphic signatures of the dayanim at the foot of the contract.

R. Yichye son of R. Yosef Tzalach - the Maharitz (1715-1805), foremost Yemenite rabbi in the 18th century, and a leading halachic authority. He was the disciple of his grandfather Mori Tzalach, and of R. Aharon HaKohen Iraki, R. Yichye Iraki and R. David Mishreqi, author of "Shetilei Zeitim". At the age of 43, he was appointed chief rabbi and head of the Beit Din of all Yemenite communities, a position he held for more than 45 years. His authority was unequivocally accepted throughout Yemen, and to this day many Yemenite Jews adhere to his customs and rulings. He compiled the Tiklal siddur with the Etz Chaim commentary, and many halachic works: Zevach Toda and Shaarei Kedusha on the laws of shechita, Shaarei Tahara on the laws of Niddah, Responsa Peulat Tzaddik, and other books of halacha, ethics and kabbalah.

R. Yichye son of R. David Mishreqi (1734-1809), founder of the Shami rite together with his father (the Shetilei Zeitim). He was appointed temporary dayan in 1785 and from 1795, served as permanent dayan in the Beit Din of the Maharitz. His novellae and rulings were published together with his father's novellae in Revid HaZahav.

Bir al-Azab is a suburb of Sanaa, built after the Exile of Mawza in 1679, when the Jews were required to live outside of the city's walls (Encyclopedia LiKehillot Teiman, I, p. 35).

[1] leaf. 14 cm. Good-fair condition. Stains. Tears and wear to folds and margins, not affecting text. Folding marks.

Opening price: \$1000

277

"שערי טהרה" על הלכות נדה, ש"ת "פעולת צדיק", ועוד ספרי הלכה, מוסר וקבלה.
הדיין רבי יחיא ב"ר דוד משרקי (תצ"ד-תקס"ט), ממייסדי נוסח השאמי בעקבות אביו (בעל "שתילי זיתים"). התמנה לדיין זמני בשנת תקמ"ה ומשנת תקנ"ה הפך לדיין קבוע והיה חבר בבית דינו של המהרי"ץ. חידושי ופסקיו נדפסו יחד עם חידושי אביו בספר רביד הזהב.
ביר אלעזב היא שכונה בתוך העיר צנעא, ממערב לנהר השחרור אלגיל אלסוד. השכונה נבנתה לאחר גלות מווע, בשנת תל"ט-ת"מ (1679), לאחר שאולצו היהודים לצאת ולהתגורר מחוץ לחומות העיר (אנציקלופדיה לקהילות תימן, א, עמ' 35).

[1] דף. 14 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים. קרעים ובלאי בקפלי ושולי הנייר, ללא פגיעה בטקסט. סימני קיפול.

פתיחה: \$1000

276c

277. שטר בחתימת המהרי"ץ צאלח ורבי יחיא משרקי - תימן, תקנ"ה

שטר בענייני ממונות, בחתימותיהם של דיני בית הדין בצנעא במאה ה-18, הראב"ד רבי יחיא צאלח - המהרי"ץ, והדיין רבי יחיא משרקי (בנו של רבי דוד בעל "שתילי זיתים"). ביר אלעזב (צנעא, תימן). שבת ב"ק/ן [לשטרות. ה'תקנ"ה ליצירה] 1795.

שטר בערבית-יהודית, בענייני ממונות, של סאלם בן יחיא אלגמל [גמליאל] וסאלם בן סלימאן אלגמל. עם חתימות הדיינים בשולי השטר, בחתימות רבניות מסולסלות.

ראב"ד בית הדין בצנעא - רבינו יחיא ב"ר יוסף צאלח - המהרי"ץ (תע"ה-תקס"ה), גדול רבני תימן במאה ה-18, ומגדולי הפוסקים האחרונים. תלמיד סבו מרי צאלח, ותלמיד רבי אהרן הכהן עראק, רבי יחיא עראקי ורבי דוד משרקי בעל "שתילי זיתים". בהיותו בן 43 נתמנה להיות רב ראשי וראב"ד לכל קהילות תימן, תפקיד בו כיהן למעלה מ-45 שנים. סמכותו הוכרה בכל תימן ללא עוררין, ועד היום נוהגים רבים מבני עדת תימן לפי מנהגיו ופסקיו. חיבר את סידור התכאלל עם פירושו "עץ חיים" וספרי הלכה רבים: "זבח תודה" ו"שערי קדושה" על הלכות שחיטה,

278. אוסף שטרות בחתימות חכמי ודייני בית הדין בצנעא - המאה ה-19

אוסף שטרות בענייני ממונות, בחתימותיהם של חכמי ודייני בית הדין בצנעא במאה ה-19, בשנים תקפ"ט-תרנ"ו (1829-1896). אוסף מרשים של עשרות שטרות, עם עשרות רבות של חתימות ודיינים ואבות בית הדין בצנעא במאה ה-19. נוסח השטרות בערבית-יהודית, ובשוליהם חתימות הדיינים (בסגנון המסולסל האופייני לחכמי תימן).

בין החותמים: רבי יוסף ב"ר שלום אלקארה, רבי דוד ב"ר אברהם צאלח, רבי יחיא ב"ר שלמה אביץ, רבי יוסף ב"ר דוד מנזלי, רבי סלימאן ב"ר יוסף אלקארה, רבי יוסף ב"ר יחיא עראקי, רבי אברהם ב"ר צאלח, רבי יחיא ב"ר שלום הכהן, ועוד.

כולל אוסף מסמכים ותעודות בערבית, שהגיע מאותו מקור (כנראה מבית הדין בצנעא).

רבי יוסף ב"ר שלום אלקארה (תקכ"ט-תר"ט), מגדולי חכמי תימן, מתלמידיו המובהקים של מהרי"ץ וממשיך דרכו. בשנת תקס"ט בערך נתמנה לדיין בבית הדין בצנעא, ובשנת תקע"ב נבחר לראב"ד ורב ראשי לקהילות תימן. היה מגדולי הלמדנים, בקי מופלג בשי"ס ופוסקים. הרבין תורה לרבים והעמיד תלמידים גדולים מחכמי תימן. תיקן תקנות שונות, והמשיך את דרכו של רבו המהרי"ץ בהנהגת יהודי תימן. מתורתו ידוע חיבורו "זבחי אלהים" על הלכות שחיטה, וכן ידועים ממנו תשובות ופסקי דין. בבית דינו כיהנו כדיינים - וחתומים עמו בשטרות שלפנינו: רבי דוד ב"ר אברהם צאלח (תקכ"ט-תקצ"ט) - נכד המהרי"ץ, ורבי יחיא ב"ר שלמה אביץ (נולד תקכ"ו; בשנת תקצ"ו נעלמו עקבותיו, יש אומרים כי עזב את צנעא מחמת הרעב ויש אומרים שלא חזר משליחותו עם השד"ר ר' ברוך מפינסק בחיפושו אחר עשרת השבטים בצפון תימן). עוד חתומים בשטרות שלפנינו: רבי יוסף ב"ר דוד מנזלי (תקס"ד-תרנ"ט), מוותיקי הדיינים בצנעא. שימש בדיינות למעלה מארבעים שנה, וחתום על פסקי דין רבים; רבי סלימאן (שלמה) אלקארה (תקס"ד-תרמ"ט), בנו של הראב"ד רבי יוסף אלקארה וממלא מקומו לאחר פטירתו כראב"ד ורב ראשי של קהילות תימן; רבי אברהם ב"ר צאלח (תקפ"ה או תקצ"ג-תרס"ה) - נין המהרי"ץ, מהבולטים שבחכמי דורו, היה חסיד גדול ושימש בדיינות ל"ח שנה, תיקן תקנות והנהגות.

27 שטרות בערבית-יהודית עם חתימות הדיינים + 25 מסמכים ותעודות בשפה הערבית. גודל ומצב משתנים, מצב כללי טוב.

פתיחה: \$800

278. Collection of Legal Documents Signed by the Rabbis and Dayanim of the Sanaa Beit Din - 19th Century

Collection of monetary legal documents, signed by the rabbis and dayanim of the Sanaa Beit Din in the 19th century, 1829-1896.

Remarkable collection comprising dozens of legal documents, with many dozens of signatures of the dayanim and Beit Din heads in Sanaa in the 19th century. The text of the documents is in Judeo-Arabic; the signatures of the dayanim appear at the foot of each document (calligraphic signatures typical of Yemenite rabbis).

The signatories include: R. Yosef son of R. Shalom Alqareh, R. David son of R. Avraham Tzalach, R. Yichye son of R. Shlomo Abyadh, R. Yosef son of R. David Manzeli, R. Suleiman son of R. Yosef Alqareh, R. Yosef son of R. Yichye Iraqi, R. Avraham son of R. Tzalach, R. Yichye son of R. Shalom HaKohen, and others.

Includes a collection of documents and certificates in Arabic, from the same source (presumably the Sanaa Beit Din).

R. Yosef son of R. Shalom Alqareh (1769-1849), leading Yemenite Torah scholar, close disciple of the Maharitz and his successor. In ca. 1809, he was appointed dayan in the Sanaa Beit Din, and in 1812, he became head of the Beit Din and chief rabbi of Yemen. A leading Torah scholar in his times, exceptionally well versed in the Talmud and halachic literature. He disseminated Torah to the public and edified numerous disciples who later became prominent Yemenite rabbis. He instituted various regulations,

and perpetuated the ways of his teacher the Maharitz in his leadership of Yemenite Jewry. His book Zivchei Elohim on the laws of ritual slaughter is well-known; he also recorded responsa and halachic rulings. The following dayanim served under him in the Beit Din, and signed alongside him on these documents: R. David son of R. Avraham Tzalach (1769-1839), grandson of the Maharitz; R. Yichye son of R. Shlomo Abyadh (b. 1766; he disappeared in 1836, some say he left Sanaa due to the famine, and others contend that he never returned from his mission in northern Yemen together with the emissary R. Baruch of Pinsk, in quest of the Ten Lost Tribes). Other signatories: R. Yosef son of R. David Manzeli (1804-1899), an elder Sanaa dayan. He served as dayan for over forty years; his signature appears on many rulings. R. Suleiman (Shlomo) Alqareh (1804-1889), son of the head of the Beit Din R. Yosef Alqareh, and his successor as head of Beit Din and chief rabbi of Yemen. R. Avraham son of R. Tzalach (1825 or 1833-1905) - great-grandson of the Maharitz, a preeminent rabbi in his generation, exceptionally pious. He served as dayan for 38 years and instituted various regulations and practices.

27 legal documents in Judeo-Arabic with signatures of dayanim + 25 documents and certificates in Arabic. Size and condition vary, overall good condition.

Opening price: \$800

[illegible]

The image displays two pages from a manuscript of the Targum of the Book of Daniel. The left page, folio 10v, contains text in two columns. The right page, folio 11r, also contains text in two columns. A large, ornate initial 'D' is visible at the bottom left of the right page, marking the beginning of a new section. The text is written in a cursive script, characteristic of the Targum tradition.

100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530
 531
 532
 533
 534
 535
 536
 537
 538
 539
 540
 541
 542
 543
 544
 545
 546
 547
 548
 549
 550
 551
 552
 553
 554
 555
 556
 557
 558
 559
 560
 561
 562
 563
 564
 565
 566
 567
 568
 569
 570
 571
 572
 573
 574
 575
 576
 577
 578
 579
 580
 581
 582
 583
 584
 585
 586
 587
 588
 589
 590
 591
 592
 593
 594
 595
 596
 597
 598
 599
 600
 601
 602
 603
 604
 605
 606
 607
 608
 609
 610
 611

279. אוסף כתובות ומסמך נישואין - תימן, המאות ה-18, ה-19 וה-20 - חתימות רבני תימן

שמונה כתובות ומסמך נישואין בכתב-יד. עם חתימות רבות של רבני תימן. תימן, המאות ה-18, ה-19 וה-20.

- כתובה לנישואי החתן יחיא ׳ יחיא אלצעדי עם הכלה בדרה בת אברהם אלגמל. צנעא, ב״ק לשטרות [תקנ״ג 1793]. בחתימת חכמי תימן: רבי שלמה ב״ר ישועה ורבי יחיא ב״ר דוד משרקי. בצדו השני של הדף רישום בעניין הגדוניה, בחתימות הרבנים הנ״ל.
- כתובה שנכתבה עבור סלימאן ׳ יודא אלחראץ ואשתו ג׳זאל בת יוסף קרח, במקום כתובתם הקורמת שעמדה להיקרע. צנעא, ט״ז טבת ב״קל״ד לשטרות [תקפ״ג 1822]. בחתימות חכמי תימן: רבי יוסף ב״ר שלום אלקארה, רבי אברהם ב״ר אהרן מנולי ורבי יחיא ב״ר שלמה אביץ. בצדה השני של הכתובה רישום בעניין הגדוניה, עם חתימות הרבנים הנ״ל.
- כתובה לנישואי החתן חיים ׳ מוסא ׳ יוסף אלעזרי עם הכלה רומייה בת סאלם ׳ הרון אלעראקי. צנעא, ב״קע״ח לשטרות [תרכ״ז 1867]. בחתימות רבי סעיד ב״ר סאלם פנחס ורבי סלימאן ב״ר יוסף אלקארה. רישום על הגדוניה וחתימות נוספות בגב הכתובה.
- כתובה לנישואי החתן יחיא ׳ סלאם והכלה לולוה בת סאלם קראן. קאע ירים, ב״קפ״א לשטרות [תרכ״ט 1869]. בחתימות רבי חיים ב״ר סאלם גימל ורבי אברהם ב״ר אברהם מעברי.
- כתובה לנישואי החתן סאלם ׳ יחיא חבשוש עם הכלה לולוה בת חיים ׳ הרון אלעראקי. צנעא, ב״קפ״ז לשטרות [תרל״ו 1876]. בחתימות רבי סעיד ׳ אברהם משרקי ורבי אברהם ׳ סאלם שמן. רישום בגב הכתובה בעניין הגדוניה, עם חתימות הנ״ל.
- כתובת יבמה לנישואי החתן מוסי ׳ יעקב עם מרת סעידה בת סאלם יודא אשת אחיו המנוח אברהם. כסליו ב״רא לשטרות [תר״ן 1889].
- מסמך בעניין כתובה. [צנעא], ב״רי״ז לשטרות [תרס״ה 1905]. בחתימת דיין צנעא: רבי אהרן הכהן ורבי יחיא מוסי יצחאק.
- כתובה, קרועה וחסרה (נמצאת רק בחציה העליון), לנישואי החתן יודא ׳ דאוד ׳ יחיא ׳ כה״ר יוסף פנחס כ״ץ, עם הכלה חמאמה בת חיים ׳ הרון ׳ מוסא אלעראקי כ״ץ. ב״רי״א לשטרות [תרס״ט 1900]. בצדה השני רישום על הגדוניה, בחתימת רבי אברהם ב״ר צאלח, ורבי חיים ב״ר יחיא הכהן אלעראקי.
- כתובה לנישואי מנשה בן דוד עם הכלה ג׳זאל אלקהלאני [שמה המלא ושם אביה נפגע מקרע בכתובת]. ב״מ״א לשטרות [תר״צ 1930].

8 כתובות ומסמך נישואין אחד. גודל ומצב משתנים.

פתיחה: \$300

279

of Salam Yehuda, wife of the groom's late brother Avraham. Kislev 1889.

- Ketubah related document. [Sanaa], 1905. Signed by the dayanim of Sanaa: R. Aharon HaKohen and R. Yichye Musi Yitzchak.
- Ketubah, torn and lacking (only upper half remains), recording the marriage of the groom Yehuda son of Da'ud son of Yichye son of R. Yosef Pinchas Katz, to the bride Hamama daughter of Chaim son of Harun son of Musa al-Iraqi Katz. 1900. Inscription regarding dowry on verso, signed by R.

Avraham son of R. Tzalach and R. Chaim son of R. Yichye HaKohen al-Iraqi.

- Ketubah recording the marriage of Menashe son of David to the bride Ghazal al-Kahlani (tear in ketubah, affecting full name of the bride and her father). 1930. 8 ketubot and one marriage document. Size and condition vary.

Opening price: \$300

280b

280a

279. Collection of Ketubot and a Marriage Document - Yemen, 18th, 19th and 20th Centuries - Signatures of Yemenite Rabbis

Eight handwritten ketubot and a marriage document. With many signatures of Yemenite rabbis. Yemen, 18th, 19th and 20th centuries.

- Ketubah recording the marriage of the groom Yichye son of Yichye al-Tzaadi, to the bride Badra daughter of Avraham Elgamal. Sanaa, 1793. Signed by Yemenite rabbis: R. Shlomo son of R. Yeshua and R. Yichye son of R. David Mishreqi. On the verso, inscription pertaining to the dowry, signed by the same rabbis.

- Ketubah for Suleiman son of Yehuda al-Haraz and his wife Ghazal daughter of Yosef Korach, replacing their original ketubah which was falling apart. Sanaa, 16th Tevet 1822. Signed by the rabbis of Yemen: R. Yosef son of R. Shalom Alqareh, R. Avraham son of R. Aharon Manzeli and R. Yichye son of R. Shlomo Abyadh. Inscription regarding dowry on verso of ketubah, signed by the same rabbis.

- Ketubah recording the marriage of the groom Chaim son of Musa son of Yosef al-Ozeri, to the bride Rumia daughter of Salam son of Harun al-Iraqi. Sanaa, 1867. Signed by R. Sa'id son of R. Salam Pinchas and R. Suleiman son of R. Yosef Alqareh. Inscription regarding dowry with additional signatures on verso of ketubah.

- Ketubah recording the marriage of the groom Yichye son of Salam and the bride Lulwa daughter of Salam Karnan. Jewish neighborhood of Yarim, 1869. Signed by R. Chaim son of R. Salam Jamal and R. Avraham son of R. Avraham Maabari.

- Ketubah recording the marriage of the groom Salam son of Yichye Habshoush to the bride Lulwa daughter of Chaim son of Harun al-Iraqi. Sanaa, 1876. Signed by R. Sa'id son of Avraham Mishreqi and R. Avraham son of Salam Shemmen. Inscription regarding dowry on verso of ketubah, with the same signatures.

- Levirate ketubah recording the marriage of the groom Musi son of Yaakov, to Mrs. Sa'ida daughter

280. שלושה כתבי-יד - תימן

שלושה כתבי-יד. [תימן, המאות ה-19 וה-20].

1. כתב-יד, פירוש הלכות שחיטה, בערבית-יהודית. [תימן, תקס"ד 1804]. בדף האחרון קולופון הכותב: "זהיתה השלמת הספר הזה יום שני ד' ימים לחדש אלול שנת ב'קט"ו לשטרות [=תקס"ד]... והכותב קל הקלים... שלמה בן שלמה בן שמריא בן מ' זכריה...". [49] דף. 20 ס"מ. מצב גרוע. כתמים, פגעי רטיבות ועש קשים, עם פגיעה בטקסט. כריכת עור ישנה, פגומה.

2. כתב-יד, הלכות שחיטה, ו"טעמים" [ליקוטים שונים על הלכות שחיטה]. [תימן, המאה ה-19 בקירוב]. [102] דף. 16.5 ס"מ. מצב

בינוני-גרוע. כתמים, כתמי רטיבות כהים, פגעי עש ובלאי. כריכה ישנה.

3. כתב-יד, הלכות שחיטה. [תימן, ת"ש 1940]. בדף האחרון קולופון הכותב משנת ב'רנ"א לשטרות [=ת"ש]. [60] דף. 18.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים. בלאי וקרעים בשולי דפים. קרעים עם פגיעה בטקסט במספר דפים. כריכה חדשה.

פתיחה: \$400

281a

281. Collection of Manuscripts - Yemen

Collection of manuscripts (some incomplete), from Yemen:

- Manuscript, three Megillot, Tikkun Leil Shavuot, order for Simchat Torah, and more. [Yemen, 19th century?].
- Manuscript, Selichot and supplications. [Yemen, 19th century?].
- Manuscript, Tikkun Asara BeTevet. [Yemen, 19th century?].
- Manuscript, Azharot for Shavuot. [Yemen, 19th century?].
- Manuscript, Maamadot and Bakashot. [Yemen, 19th century?].
- Two handwritten leaves, supplication from the Zohar ("Elaka Rabba LeAniya UMiskena...").

[Yemen, 19th century?].

• Manuscript, Hatarat Nedarim, order of Shofar blowing, Tikkun HaGeshelem and Tikkun HaTal. [Yemen, 19th century?].

• Manuscript, Mekor Chaim on the laws of shechita, by the Maharitz, and Petach HaOhel on the laws of divorce, by R. Yichye Amud. [Yemen, 20th century]. (Copying from the printed edition of both books, Aden 1893-1894).

8 manuscripts, most incomplete and damaged (lacking leaves. Open tears and worming, affecting text). Size and condition vary.

Opening price: \$500

280. Three Manuscripts - Yemen

Three manuscripts. [Yemen, 19th and 20th centuries].

1. Manuscript, commentary to the laws of shechita (ritual slaughter), in Judeo-Arabic. [Yemen, 1804]. Writer's colophon on the final leaf: "And this book was completed on Monday, 4th Elul 1804... and the writer, most insignificant one... Shlomo son of Shlomo son of Shemarya son of R. Zecharya...".

[49] leaves. 20 cm. Poor condition. Stains, significant dampness damage and worming, affecting text. Old leather binding, damaged.

2. Manuscript, laws of shechita and "Taamim" (various selections on the laws of shechita). [Yemen, ca. 19th century]. [102] leaves. 16.5 cm. Fair-poor condition. Stains, dark dampstains, worming and wear. Old binding.

3. Manuscript, laws of Shechita. [Yemen, 1940]. Writer's colophon dated 1940 on the final leaf. [60] leaves. 18.5 cm. Good-fair condition. Stains. Marginal wear and tears. Tears to several leaves, affecting text. New binding.

Opening price: \$400

281. אוסף כתבי-יד - תימן

אוסף כתבי-יד (חלקם חסרים), מתימן:

- כתב-יד, שלוש מגילות, תיקון ליל שבועות, סדר שמחת תורה, ועוד. [תימן, המאה ה-19?].
- כתב-יד, סליחות ותחינות. [תימן, המאה ה-19?].
- כתב-יד, תקון עשרה בטבת. [תימן, המאה ה-19?].
- כתב-יד, אזחרות לחג השבועות. [תימן, המאה ה-19?].
- כתב-יד, מעמדות ובקשות. [תימן, המאה ה-19?].
- שני דפים בכתב-יד, תחינה מהוהר ("אלהא רבא לעניא ומסכיא..."). [תימן, המאה ה-19?].
- כתב-יד, התרת נדרים, סדר תקיעת שופר, תיקון הגשם ותיקון הטל. [תימן המאה ה-19?].
- כתב-יד, מקור חיים על הלכות שחיטה, מאת המהרי"ץ, וספר פתח האהל על הלכות גיטין, לרבי יחיא עמוד. [תימן, המאה ה-20?]. (העתקה ממדורות הדפוס של שני הספרים, עדן תרנ"ג-תרנ"ד).

8 כתבי-יד, רובם חסרים ופגומים (חסרים דפים. קרעים עם חסרון ופגעי עש, עם פגיעה בטקסט). גודל ומצב משתנים.

פתיחה: \$500

282a

281b

282. קונטרס עמל ורעות רוח וחרמות ותשובתם - תל-אביב, תרע"ד - מהדורה ראשונה - פולמוס על קדושת ספר הזהר ותורת הקבלה - עם הגהות המחבר הרב קאפח

בחדש שבט תרע"ד. כתגובה על החרמות, הדפיס הרב קאפח את החוברת שלפנינו, ובה משיב מלחמה נגד המחרמים והמנדים, ואף מחריים ומנדה אותם בחזרה.

טו, [1] עמ'. 20 ס"מ. מצב בינוני. כתמים, כתמי רטיבות, קרעים ובלאי.

פתיחה: \$300

תורת הקבלה וספר הזהר, ובסופה הוא מנדה ומחרים את כל אותם רבנים שהחרימוהו ונידוהו.

רקע: בתחילת המאה העשרים פרץ פולמוס כבד בערי תימן בין המאמינים בקדושת ספר הזהר ותורת הקבלה (ה"עיקשים") לבין קבוצה קטנה שכפרה בקדושת הזהר והקבלה (ה"דרדעים"). שבראשה עמד רבי יחיא קאפח (תר"י-תרצ"ב). הרב קאפח וחסידיו טענו שהתורה שבעל פה היא אך ורק מה שהתקבל על ידי חכמי התלמוד והרמב"ם, ואילו כל מה שהתגלה לאחריהם אין לו שום תוקף מחייב. לשיטתם תורת הקבלה זרה ברוחה ליהדות. את שיטתו זו ביסס הרב קאפח מאוחר יותר בספריו "מלחמות השם" (ירושלים תרצ"א) ו"דעת אלקים" (ירושלים תרצ"א), שנדפסו בערוב ימיו. על דעותיו אלו החרימוהו ונידוהו רבני ירושלים

קונטרס עמל ורעות רוח וחרמות ותשובתם, פולמוס אודות קדושת ספר הזהר ותורת הקבלה, מאת רבי יחיא קאפח מתימן. [תל-אביב, תרע"ד 1914?]. מהדורה ראשונה.

בדפי הקונטרס הגהות והוספות בכתב-ידו של המחבר. בסוף הקונטרס הוסיף בכתב-ידו: "בראש הומיות תקרא וכו' דבר אלהינו יקום לעולם".

בחציו הראשון של הקונטרס הדפיס המחבר את החרמות שהחרימו רבני ירושלים האשכנזים והספרדים את אותם תימנים שכפרו בקדושת הזהר ותורת הקבלה. בחציו השני של הקונטרס נדפסה תשובתו המפורטת של המחבר רבי יחיא קאפח, בה הוא מתקיף את רבני ירושלים וטוען שהחרמות נעשו שלא כדין. בהמשך תשובתו הוא משתלח בחריפות ובאריכות ביסודות

282b

282. Booklet, Amal URe'ut Ruach VaCharamot UTeshuvatam - Tel Aviv, 1914 - First Edition - Polemic Regarding the Authenticity of the Zohar and Kabbalah - With Glosses by the Author Rabbi Kapach

Booklet, Amal URe'ut Ruach VaCharamot UTeshuvatam, polemic regarding the authenticity of the Zohar and Kabbalah, by R. Yichye Kapach (Qafih) of Yemen. [Tel Aviv, 1914?]. First edition.

The booklet contains glosses and additions handwritten by the author. At the end of the booklet, he added: "At the head of noisy streets she calls out etc. but the word of our G-d shall last forever".

In the first part of the booklet, the author printed the excommunications issued by the Ashkenazi and Sephardi rabbis of Jerusalem against the Yemenites who rejected the Zohar and Kabbalah. The second part of the booklet contains the detailed response of the author, R. Yichye Kapach, in which he attacks the rabbis of Jerusalem, and argues that the excommunications were incorrectly issued. Further in his response, he excoriates the foundations of Kabbalah and the Zohar, and concludes by excommunicating the rabbis who excommunicated and ostracized him.

Background: A great controversy broke out in Yemen in the early 20th century, between those who believed in the authenticity of the Zohar and Kabbalah (the "Ikshim") and a small sect who rejected the Zohar and Kabbalah (the "Darda'im"), headed by R. Yichye Kapach (1850-1931). R. Kapach and his followers contended that the Oral Law is limited to what was received by the Talmudic sages and the Rambam, whilst anything discovered thereafter does not have any validity. According to them, Kabbalah is foreign in its spirit to Judaism. R. Kapach later substantiated his approach in his books Milchamot Hashem (Jerusalem, 1931) and Daat Elokim (Jerusalem, 1931), printed in his final year. He was excommunicated in Shevat 1914 by the Jerusalem rabbis for these views. This booklet was authored by R. Kapach as a response, and it contains his counterattack on his opponents, including excommunications he issued in return.

15, [1] pages. 20 cm. Fair condition. Stains, dampstains, tears and wear.

Opening price: \$300

283. כתב-יד, קונטרס פולמוס מאחד מחכמי התימנים בירושלים, נגד ספרי הכת ה"דרדעית" - ירושלים, תרפ"ו

שהם האשכנזים והספרדים ושאר הקהלות המתישבים במצרים ובירושל"ם [ובירושלים תבנה ותכונן], אומרים עליו שזה כופר בתורתנו הקד[ו]שה, ונבזינו אנחנו התימנים המתישבים במצרים ובירושל"ם בזיון גדול, ואמרו עלינו שאנחנו כופרים בתורת הקבלה שנ[ת]תנה למשה בהר סיני, והיו מחרפים אותנו. ומה גם ששמעו שיש במדינת צנעה מחלוקת וכבר הם שתי חלוקות, אחת שמה עקשי ואחת שמה דרדעי... ונעשו אגודות אגודות... בהמשך הדברים הוא משיב על טענותיו של החכם הדרדעי מצנעא בקונטרסיו, ומפריך אותן מן ההגיון והסברא, ומן הראיות שהביא לחזק את האמונה בזהר הקדוש ובתורת הקבלה.

[5] דף 8 (עמ' כתובים). 21 ס"מ. מצב טוב. נתונים בעטיפת ניילון ישנה.

מצורף ספר אמונת ה' (ירושלים, תרצ"ח). ספר זה נדפס במהלך הפולמוס הנ"ל, ובו הובאו טענות ה"דרדעים" ותשובות לדבריהם. עותק במצב בינוני. נקבי עש רבים. כריכת בד מקורית.

פתיחה: \$300

כתב-יד (8 עמודים כתובים), קונטרס ערוך לדרוש שנכתב ע"י אחד מחכמי העדה התימנית. [ירושלים, תרפ"ו בקירוב].

"עלה על דעתי להוסיף נופך, לעשות הקדמה לספר יסוד האמונה ויסוד העבודה שחיבר החכם השלם... יעקב שלמה קצין שליט"א...". ספר "יסוד האמונה" נכתב ע"י הרב קצין בשנת תרפ"ו, ויש בו חיבור שלם של תשובות לקונטרסי הפולמוס של הכת ה"דרדעית" מתימן שכתבו לערער את אמינותו של ספר הזהר ואת יחסו לרבי שמעון בר יוחאי [בסופו של דבר, ספר "יסוד האמונה" נדפס רק בשנת תשמ"א ובמהדורה חדשה בשנת תשע"א. ההקדמה שלפנינו כנראה לא נדפסה].

בקונטרס כתב היד שלפנינו שנכתב ע"י אחד מחכמי התימנים [שזהותו אינה ידועה לנו], כותב המחבר: "לפי שראיתי שערויה שנמצאה[!] אחד איש חכם אפשר בעיניו במדינה אחת מערי התימן שמה צנעא, שמבזה הזהר הקדוש ואמר שאינו מספרי הקדוש ואינו חיבור רבי שמעון בר יוחאי... אלא מחברה אחד פילוסוף... וחזר והשיב תשובה וכתב מעט קונטרסים, דברים של הבל ורעות רוח, שאפילו הילד הקטן צוחק על דבריו שהם דברים בטלים לא יעלו על הדעת... וכשבאו הקונטרסים וראו אותם כל הקהלות

283. Manuscript, Polemic Booklet By a Yemenite Torah Scholar in Jerusalem, Against the Books of the Darda'im Movement - Jerusalem, 1926

Manuscript (8 written pages), essay arranged for publishing, authored by one of the rabbis of the Yemenite community. [Jerusalem, ca. 1926].

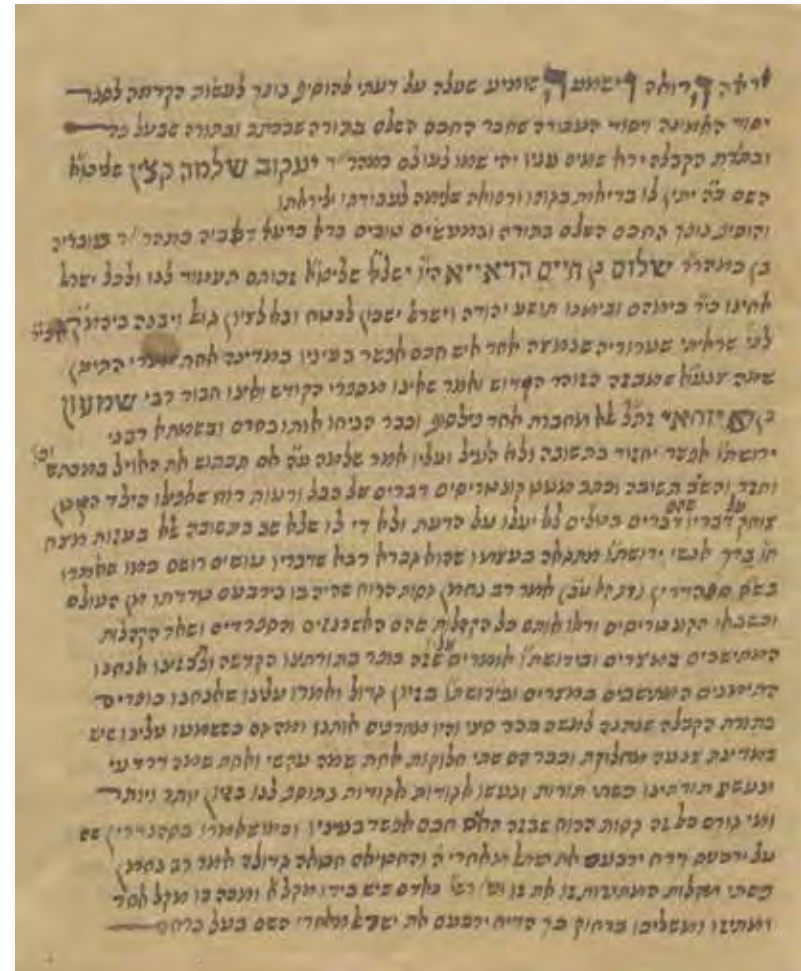
"I thought to add my touch, to compose a foreword for the book **Yesod HaEmuna VeYesod HaAvoda** authored by... R. Yaakov Shlomo Kassin...". Yesod HaEmuna was composed by R. Kassin in 1926, and it forms a complete composition responding to the polemic booklets which the Darda'im of Yemen wrote to undermine the authenticity of the Zohar and its authorship by R. Shimon bar Yochai (Yesod HaEmuna was ultimately only published in 1981, and again in 2011. This foreword was apparently not included).

In this manuscript, composed by a Yemenite Torah scholar (whom we were not able to identify), the author writes: "Since I saw an outrageous occurrence, of a scholar from a city in Yemen named Sanaa, who degrades the holy Zohar, stating that it is not a holy book neither was it written by R. Shimon bar Yochai... rather by a philosopher... and he wrote some booklets, matters of foolishness and emptiness, that even a young child would laugh at, unconceivable nonsense... When these booklets arrived and were viewed by the Ashkenazi and Sephardi communities, as well as communities dwelling in Egypt and Jerusalem, they decried him as one who denies our holy Torah, and we, Yemenites living in Egypt and Jerusalem were greatly disgraced thereby, since they accuse us of denying Kabbalah which was received from Moshe at Mt. Sinai, and they blaspheme us. All the more since they heard that in Sanaa there is a controversy and there are already two factions, one named Ikshim and the other Darda'im... and they have become divided into different groups...". The author then refutes the claims raised by the Darda'i scholar from Sanaa in his booklet, disproving them through logic and reason, and bringing proofs to bolster faith in the Zohar and Kabbalah.

[5] leaves (8 written pages). 21 cm. Good condition. Placed in old sealed plastic sleeves.

Enclosed: Emunat Hashem (Jerusalem, 1937). This book was printed in the context of the same polemic, and it contains the arguments raised by the Darda'im in their booklets, together with refutations of their claims. Fair condition. Extensive worming. Original cloth binding.

Opening price: \$300

283

284a

284. כתב-יד מבית מדרשם של רבני משפחת "אור שרגא", בכתב-יד מולא יצחק ב"ר משה אור שרגא, עם חתימות רבני המשפחה - יזר, פרס, המאה ה-19

כתב-יד מבית מדרשם של רבני משפחת "אור שרגא" מיוזר - לקוטים שונים, נוסחאות שטרות, הלכות, חידושים על פרשיות השבוע, שאלות ותשובות, קמעות ועוד. [יזר, פרס, המאה ה-19]. הכותב הוא נכדו של ה"אור שרגא" - החכם (מולא) רבי יצחק ב"ר משה ב"ר אור שרגא, והוא חותם את שמו במקומות רבים בכתב-היד: "זעירא קטינא יצחק בן כהר"ר מ' משה בכהר"ר אור שרגא" (עמ' 32), "קטנא קטינא יצחק בן לאותו הצדיק העניו הנשר הנחמד כהר"ר מ' משה נתנ"ב בכהר"ר מ' אור שרגא זצ"ל" (עמ' 39), ועוד (עמ' 49, 66, 124, 128, 138, 140).

בשולי העמוד הראשון חתימה וחותמת של רבי משה בן רפאל שרגא (חתימות וחותמות נוספות שלו בעמ' 41 ובדף הריק שאחריו). בעמוד הראשון ובעמודים 75 ו-108 חותמות (שונות זו מזו) של "הז' רפאל בכהר"ר משה בכ"ר המאור שרגא". חתימה מסולסלת לא מוזהה בעמ' 17. חותמת מטושטשת בעמ' 26 [של רבי משה בן ה"אור שרגא"?].

כתב-היד כולל בין השאר: "סדר נתינת הגט" (עמ' 1), "דינים השייכים לקידושין" על דרך שאלות ותשובות (עמ' 25), "עניין דין קידושין כהלכתה" על דרך שאלות ותשובות (עמ' 28), "זה נוסח שאלות ותשובות [בעניינים חליצה] בדעת כל פסקנים בכפי פסקנים" (עמ' 31), "עניין חליצה היא בסדרותיו בדרך קיצור הדין [סעיפים]" (עמ' 33), שטרות (עמ' 24, 41, 56-58 ועוד), חידושים לפרשיות התורה (עמ' 42), "עניין סדר חליצה בקיצור" (עמ' 61), "אלו הן נוסח של כתובות" (עמ' 68), "נוסח שחיטה" (עמ' 73), "העקתי [!] נוסח הרשאה של שחיטה בין בדעת ספרד בין בדעת ארץ ישראל בין בדעת ארץ ישראל... מס' אריה שאג מי לא יר"א" (עמ' 75), "נוסח שטר הרשאה שחיטה בדעת עיר בבל" (עמ' 82, ועוד), "זה דין שאלות ותשובות הלואה דעת ר' שלמה בעל פסקן" [הכוונה לתשובות הגאונים שהוציא רבי שלמה בן מנחם קבולין] (עמ' 91), "נוסח שטר ששולחים עיר בעיר כתבתי בשביל שיתנו להם נדבה" (עמ' 98), "נוסח חרמות שמשמתי את האדם שעובר כ"ד דברים שתיקנו רז"ל" (עמ' 100), "שטר נוסח של עניים... משום שיקבצו נדבה עיר בעיר" (עמ' 108), "נוסח שטר עניים המרודים" (עמ' 114), "נוסח שטר של עניים בלשון פארסי" (עמ' 121), "נוסח של משכנתא" (עמ' 136), ועוד.

הכותב מזכיר: "העתקתי בספר גור אריה יאודא" (עמ' 14) ושוב "זהו פירושו של כתובה ראיתי בספר מורי גור אריה" (עמ' 60). בשטרות שבעמ' 88 ו-96 הועתקו חתימות: "צעיר יצחק אריה". בשטר בעמ' 24: "בעי"ת יזר יע"א".

בראש כתב-היד נכרכו דפים נוספים, עם "מעשיות", פזמונים ופיוטים, ולקוטים שונים, אף הם מאותה סביבה ותקופה.

משפחת "אור שרגא" מיוזר, צאצאי המקובל "מולא אור שרגא", מגדולי רבניה של יהדות פרס. מולא אור שרגא כיהן ברבנות במשך עשרות שנים, ומכוחו נשארה יהדות יזר, דבקה בלימוד התורה ובקיום מצוות, למרות ריחוקה ממרכזי היהדות. הוא

וצאצאיו הנהיגו את הקהילה במקום במשך כמאתים שנה. לפי המסופר הגיע הרב אור שרגא לעיר יזר לפני כמאתים וחמישים שנה מהעיר איספאהן, בה היו עשרה רבנים גדולים בתורה שהמלך גור להורגם. שבעה מהם נהרגו על קידוש השם, ושלשת האחרים הצליחו לברוח ולהציל. אחד מן השלשה היה מולא אור שרגא שהגיע ליזר. מעברו לעיר גרם לפריחתה של היהדות בעיר והפיכתה למרכז תורני. יהודי יזר היו גם מן הראשונים שעלו מפרס לירושלים, והקימו בה את קהילת ה"יודים" המפורסמת. כותב כתב-היד שלפנינו, החכם (מולא) רבי יצחק ב"ר משה אור שרגא, לא רבים הפרטים הידועים עליו. נזכר בכתובות שונות בין

284. Manuscript from the Beit Midrash of the Rabbis of the Or Shraga Family, With their Signatures - Handwritten by Mullah Yitzchak son of R. Moshe Or Shraga - Yazd, Persia, 19th Century

Manuscript from the beit midrash of the rabbis of the Or Shraga family of Yazd - various selections, contract texts, halachot, novellae on the weekly Torah portions, responsa, amulets and more. [Yazd, Persia, 19th century].

Written by the grandson of the Or Shraga - Chacham (Mullah) R. Yitzchak son of R. Moshe son of R. Or Shraga. His signature appears in many places in this manuscript (pp. 32, 39, 49, 66, 124, 128, 138, 140).

In the margin of the first page, stamp and signature of R. Moshe son of Refael Shraga (his stamps and signatures also appear on p. 41 and on the following blank leaf). The first page and pp. 75 and 108 bear various stamps of "Refael son of R. Moshe son of the Maor Shraga". Unidentified calligraphic signature on p. 17. Blurred stamp on p. 26 (of R. Moshe son of the Or Shraga?).

Additional leaves (from the same region and period), bound at the beginning of the manuscript, comprise tales, songs, piyyutim and various selections.

The Or Shraga family of Yazd, descendants of the Kabbalist Mullah Or Shraga, were among the greatest rabbis of Persia. Mullah Or Shraga served as a rabbi for decades and was the force behind the enduring adherence of Yazd Jewry to Torah study and mitzvah observance. He and his descendants led the local community for some two hundred years. Rabbi Or Shraga reputedly came to Yazd two hundred and fifty years ago, from the city of Isfahan, after the king issued a decree ordering the killing of ten great Torah scholars. He was one of three Torah scholars who managed to escape, the other seven died sanctifying G-d's Name. In Yazd, he facilitated the flourishing of the city's Jewish population and transformed the city into a Torah center. Yazd Jews were among the first to emigrate from Persia to Jerusalem, establishing there the famous Yazdim community.

Not much is known about the life of the scribe, Chacham (Mullah) R. Yitzchak son of R. Moshe Or Shraga. His name appears on various ketubot

284c

between 1839 and 1865 and it is known that he composed a homily on the Torah (Y. Shraga, MiYazd LeEretz HaKodesh, p. 149). His son, R. Moshe son of R. Yitzchak Or Shraga served as rabbi during 1890-1900.

[15] leaves; 157 pages. 17 cm. Bluish paper. Condition varies, good-fair. Stains, wear and tears, affecting text of several leaves. Old damaged binding.

Opening price: \$500

284b

השנים תקצ"ט-תרכ"ה, וידוע כי חיבר דרשה על התורה (י' שרגא, מיוחד לארץ הקודש, עמ' 149). בנו רבי משה ב"ר יצחק אור שרגא כיהן ברבנות בשנות התר"נ-תר"ס.

[15] דף; 157 עמ'; 17 ס"מ. נייר כחלחל. מצב משתנה בין הדפים, טוב-בינוני. כתמים, בלאי וקרעים. פגיעה בטקסט במספר דפים. כריכה ישנה, פגומה.

פתיחה: \$500

285. Illustrated Manuscript - Midrashim, Piyyutim, Amulets and Segulot, Responses to Christian Arguments and More - Urmia, 19th/20th Century

Illustrated manuscript, midrashim and piyyutim, amulets, goralot, segulot and cures, responses to Christian arguments, and more. [Urmia (presently: West Azerbaijan Province, Iran), 19th/20th century].

Illustrated manuscript. A few carpet pages ornamented with floral motifs and imaginary creatures. Several illustrations and decorations at the beginning of sections. Two full-page amulets (on pages [43a] and [53a]), with an illustration of Lilith, the captions "form of Lilith", "bound and tied with chains", and Holy Names, verses and hashbaot. On p. [53b] is a hamsa (palm-shaped amulet), with a Star of David in its center.

On p. [40a]: "Completed... Chaim son of R. Barzul". Inscription on p. [101a]: "I, Mordechai, son of Barzilai... Urmia...". Another inscription on verso: "...Michael of Urmia, Mordechai son of Barzilai...". On p. [104b]: "I, Mordechai, son of Barzilai wrote this book..."; on p. [109b]: "...Mordechai Urmia... I wrote it...".

Ownership inscriptions on first page: "Moshe son of Shmuel Mizrachi", "Chaim son of R. Barzilai Mizrachi". Signatures and stamps of R. "Moshe son of R. Refael Or Shraga..." (a descendant of Mullah Or Shraga of Yazd, see previous item).

The manuscript contains: Midrashim on Megillat Eich, on the Ten Commandments, on Parashat VaYigash; songs and piyyutim; a midrash about the ascent of Moshe to heaven; prayers to recite by gravesites; the story of Yosef the Tzaddik in Judeo-Persian; goralot and mazalot; a composition on the "Error of Christianity", with comparisons between the Bible and the New Testament and various responses to Christian arguments; segulot and cures. [124] leaves. Fair condition. Stains, dampstains, tears and wear. Damage to text in a few places. Damaged binding.

Opening price: \$400

285a

285b

285. כתב-יד מאויר - מדרשים, פיוטים, קמיעות וסגולות, תשובות לטענות הנוצרים, ועוד - אורמיה, המאה ה-19/20

כתב-יד מאויר, מדרשים ופיוטים, קמיעות, סגולות ורפואות, תשובות לטענות הנוצרים, ועוד. [אורמיה (אורמיה); כיום: מחוז מערב אזרבייג'ן באיראן], המאה ה-19/20].

כתב יד מאויר. מספר עמודים מאוירים ב"שטיחים" עם מוטיבים פרחוניים ויצורים דמיוניים. מספר איורים וקישוטים בתחילת קטעים. בדפים [43/א] ו-[53/א] - שני קמיעות על פני כל העמוד, עם איור השדה לילית, עם הכיתובים: "צורת לילית", "אסורה וקשורה בויקים", ועם שמות קודש, פסוקים והשבעות. בדף [53/ב] סמל "חמסה" שבמרכזו מגן-דוד.

בדף [40/א]: "תם ונשלם... אני הצעיר חזיר מכל אשר בעיר חיים בכמ"ר ברזול". בדף [101/א] רישום: "אני מרדכי בין ברזילי מין אישה אורמיה כתבתי אותה מין סיפיר שיל ניסן אבדלה בין הכיסוף [?] מירזא אברהם בלשון גויים אומרים איבריהם בישיביל אין? כמה דברים טוב הוא אבל בכל זמן לא", ומעברו השני של הדף נרשם: "אני הצעיר חזיר מיכאל אשר [=מכל אשר] בעיר אורמיה, מרדכי בין ברזילי...". בדף [104/ב]: "אני מרדכי בין ברזילי כתבתי אית זה סיפיר כאל [=כל] מי שיקורי [=שקורא] אותה בליב [=בלב] שמח השי"ת ישמח ליבו לשלום...". בדף [109/ב]: "הצעיר מרדכי אורמיה... כתבתי אותו...".

בעמוד הראשון רישומי בעלים: "אני הצעיר משה בכה"ר שמאל מורח", "אני הצעיר חיים בכה"ר ברזולי מרחי". חתימות וחתימות רבי "משה בן אדמו"ר רפאל אור שרגא..." [מצאצאי מולא אור שרגא מיוז, ראה פריט קודם].

כתב היד כולל: מדרשים על מגילת איכה, על עשרת הדברות, ועל פרשת ויגש; פזמונים ופיוטים; "אתחיל לכתוב כתפוח" - מדרש על עליית משה רבינו לשמים; תפילות על הקברים; סיפור יוסף הצדיק בפרסית-יהודית; גורלות ומזלות; חיבור על "טעות נוצרים", עם השוואות בין התנ"ך לברית החדשה ותשובות שונות לטענות הנוצרים; סגולות ורפואות.

[124] דף. מצב בינוני. כתמים, כתמי רטיבות, קרעים ובלאי. פגיעה בטקסט במקומות בודדים. כריכה פגומה.

פתיחה: \$400

285d

285c

286. תכנית למודים של רשת בתי הספר "אוצר התורה" באיראן / ספרי לימוד מודפסים ומחברות תלמידים

- אוסף חוברות, ספרי לימוד ומחברות תלמידים בכתב-יד, מטהרן, איראן;
  - חוברת מודפסת, "תכנית למודים של אוצר התורה - איראן". [טהרן], תשי"ג [1953]. הדפסת מכונת כתיבה משוכפלת בסטנסיל.
  - החוברת כוללת את מערכת השעות השבועית לכיתות א-ו בבית הספר, עם פירוט מלא לתכני הלימוד התורניים בכל כיתה ובכל שבוע במהלך השנה.
  - אוסף חוברות וספרי לימוד מודפסים בפרסית (באותיות ערביות) שנדפסו באיראן במחצית הראשונה של המאה ה-20.
  - אוסף מחברות תלמידים, כתובות בפרסית (באותיות ערביות).
  - דף מודפס בפרסית ותעודה עם חותמות.
  - תוכן הפריטים בפרסית לא נבדק.
  - רשת החינוך היהודית "אוצר התורה" פעלה בשנות ה-50 בארצות עדות המזרח וקהילות הספרדים. באיראן לבדה מנתה הרשת כ-40 בתי ספר, בהם למדו אלפים רבים של תלמידים.
  - 5 חוברות מודפסות, 5 מחברות בכתב-יד ו-2 פריטי נייר. גודל ומצב משתנים.
- פתיוח: \$300

285e

286

286. Syllabus of the Otzar HaTorah Network of Schools in Iran / Printed Textbooks and Students' Notebooks

Collection of booklets, textbooks and handwritten students' notebooks from Teheran, Iran:

- Printed booklet, "Syllabus of Otzar HaTorah - Iran". [Teheran], 1953. Mimeographed typescript.

The booklet contains the weekly schedule for grades 1-6, with a description of the material to be covered by every grade, in each Torah subject, for every week of the school year.

- Collection of printed booklets and textbooks in Persian (in Arabic script) printed in Iran in the first half of the 20th century.

- Collection of students' notebooks, written in Persian (Arabic script).

- Printed leaf in Persian and a stamped document.

The contents of the items in Persian were not examined.

The Otzar HaTorah Jewish educational network operated in the 1950s in Sephardi countries and communities. In Iran alone, the network comprised some 40 schools, in which many thousands of pupils studied.

5 printed booklets, 5 handwritten notebooks and 2 paper items. Size and condition vary.

Opening price: \$300

288. כתובה ומסמכי נישואין - חרבין (סין), תרצ"ג

כתובה ומסמכי נישואין מהעיר חרבין שבסין:

- כתובה צבעונית מודפסת (הוצאת ח. יקובסון - מ. גולדברג, ורשה), עם מילוי בכתב-יד לנישואין החתן יעקב בן אברהם קאהן, עם הכלה שבע בת אליעזר קייליס. חרבין, תרצ"ג [1933].
- אישור נישואין (ברוסית), מטעם "הקהלה העברית בחרבין", המאשר את הנישואין הנ"ל. בחתימת רב העיר - רבי אהרן משה קיסילוב, יו"ר הועד ומוכיר הקהילה; עם חותמת ועד הקהילה.
- אישור (ברוסית) מטעם משטרת חרבין על הנישואין הנ"ל. כולל חותמות רשמיות (בסינית ורוסית) ובול רשמי. מעברו השני של הדף כיתוב מודפס בסינית.
- בעיר חרבין שבסין, התקיימה קהלה יהודית קטנה, שהוקמה ערב מלחמת העולם הראשונה, ע"י יוצאי רוסיה. רבה הראשון

287. Siddur Beit El - Kobe (Japan), 1920 - Only Hebrew Book Printed in Kobe

Siddur Beit El, year-round prayers, Passover Haggadah, all Pesach laws and calendar of the festivals for ten years. [Kobe, Japan]: Sputnik, 1920. Hebrew with Russian translation, in facing columns. The explanations, instructions and comments are in Russian only.

Second title page in Cyrillic script. A symbolic illustration of "the wandering Jew" is printed on verso of the Hebrew title page.

XVI, 498, 24 pages. 19 cm. Good condition. Stains. Small marginal tears to several leaves. New binding. The only Hebrew book printed in Kobe, Japan.

Opening price: \$300

287. סידור בית אל - קובה (יפן), תר"פ - הספר העברי היחיד שנדפס בעיר זו

סידור בית אל, תפלות לכל ימות השנה, הגדה ליל שמורים וכל דיני פסח ולוח לקביעות המועדים לעשר שנים. [קובה, יפן], תר"פ [1920]. דפוס ספוטניק. עברית עם תרגום לרוסית, עמודה מול עמודה. הביאורים, ההוראות וההערות ברוסית בלבד. השער הנוסף באותיות קיריליות. מעבר לדף השער איור סמלי של "היהודי הנודד".

XVI, 498, 24 עמ'. 19 ס"מ. מצב טוב. כתמים. קרעים קלים בשולי מספר דפים. כריכה חדשה.

הספר העברי היחיד שנדפס בקובה, יפן.

פתיחה: \$300

288. Ketubah and Marriage Documents - Harbin (China), 1933

Ketubah and marriage documents from Harbin, China:

- Ketubah, printed in color (Warsaw: Ch. Jacobson - M. Goldberg), filled-in by hand, recording the marriage of the groom Yaakov son of Avraham Kogan, to the bride Sheva daughter of Eliezer Keilis. Harbin, 1933.
- Marriage certificate (in Russian), issued by the "Hebrew Community in Harbin", confirming the above marriage. Signed by the rabbi of the city - R. Aharon Moshe Kiselev, the community chairman and the secretary; with the stamp of the community board.
- Certificate (in Russian) issued by the Harbin police, regarding the above marriage. Including official stamps (in Chinese and Russian) and a revenue stamp. Printed text in Chinese on the verso.

Harbin, China, was home to a small Jewish community, established on the eve of WWI by Russian immigrants. The first and last rabbi of the community was R. Aharon Moshe Kiselev (1866-1949), a Chassid of Lubavitch, disciple of the "Gadol of Minsk" and R. Chaim Soloveitchik. He arrived there in 1913, after serving for many years as rabbi of Borisov (Barysaw), Minsk region. In 1937, he was unanimously appointed chief rabbi of all the Far East communities. With the Chinese conquest of the city from the hands of the Japanese, and the establishment of communist rule in China, the Hebrew community of Harbin came to an end.

3 paper items. Size and condition vary.

Opening price: \$700

והאחרון של הקהילה היה הגאון רבי אהרן משה קיסלוב (תרכ"ו-תש"ט), מחסידי ליובאוויטש ותלמידם של "הגדול ממינסק" ורבי חיים סלובייצ'יק. הוא הגיע לשם בשנת תרע"ג, לאחר שביהן שנים רבות ברבנות בוריסוב פלך מינסק. בשנת תרצ"ז נבחר פה אחד לרב ראשי לכל הקהילות במזרח הרחוק. עם כיבוש העיר מידי שלטון יפן לידי השלטון הסיני, וכינון השלטון הקומוניסטי בסין, התבטלה הקהילה העברית בחרבין.

3 פריטי נייר. גודל ומצב משתנים.

פתיחה: \$700

289

289. Seder Beracha Acharonah - Graphic Broadside - Harbin, 1934

Seder Beracha Acharonah, lithograph broadside. Published by Avraham Meir son of R. Yaakov Kopil HaCohen Neiman, printed at the N. A. Frankel press ("Типо-лит. Н. А. Френкеля"), Harbin, 1934.

The Al HaMichya blessing with Yiddish instructions. Black and orange border, with medallions containing Stars of David. Surmounted by a pair of lions flanking a large Star of David depicting hands raised for the Priestly Blessing, alluding to the identity of the publisher.

In the early 20th century, Harbin became an administrative center situated on the railway from Russia to China, prompting the immigration of Russian Jews. In 1908, about 8000 Jews were living in the city. The flow of Russian refugees increased After WWI and in the early 1930s, the community peaked at 15,000 Jewish residents, with schools, hospitals, old-age homes, a library, etc., also providing organized assistance to refugees. During these years, dozens of Jewish-owned companies operated in Harbin and the community prospered as a center of Jewish culture. Newspapers were printed, plays were produced and in 1927, the community hosted the first Far-East Zionist convention. At the end of the Russian occupation in 1928, an economic crisis hit the city and the situation of Jews took a turn for the worst. Under the Japanese occupation (1931-1945) the Jewish community was persecuted and its freedom was limited. After WWII, Jews emigrated from the city until organized Jewish life in Harbin came to an end altogether.

Leaf: 25X39 cm. Fair condition. The bottom of the leaf is torn along its entire width and reinforced with adhesive tape. Open and closed tears, some restored with paper strips. Pinholes. Stains. Folding marks. The leaf is not recorded in the NLI catalog nor in the OCLC.

Opening price: \$300

289. "סדר ברכה אחרונה" - דף מעוטר - חרבין, 1934

סדר ברכה אחרונה, דף מעוטר בדפוס ליטוגרפי. הוצאת אברהם מאיר ב"ר יעקב קאפיל הכהן ניימאן, דפוס "נ. א. פרנקל" (Типо-лит. Н. А. Френкеля), חרבין, תרצ"ד-1934.

סדר ברכת "על המציה" ובו הוראות ביידיש. הדף מעוטר במסגרת בגוני השחור והכתום, משובצת מגני דוד. בראש המסגרת כורע צמד אריות וביניהם מגן דוד גדול שבתוכו ידיים מונפות לברכת כהנים - רמז לזהות המוציא לאור.

כבר בראשית המאה ה-20, כאשר הפכה חרבין למרכז מנהלי הישוב על מסילת הברזל המובילה מרוסיה לסין, החלו יהודים מרוסיה להגר אל העיר, ובשנת 1908 כבר ישבו בה כ-8000 יהודים. לאחר מלחמת העולם הראשונה גבר זרם הפליטים מרוסיה, ובראשית שנות ה-30, בשיא גודלה, מנתה הקהילה כ-15,000 איש. הקהילה ניהלה בתי ספר, בית חולים, בית אבות, ספרייה ועוד, וכן העניקה סיוע מאורגן לפליטים. בשנים אלו היו בעיר עשרות חברות בבעלות יהודית, והקהילה שגשגה גם כמרכז תרבות יהודית; יצאו בה עיתונים, הועלו הצגות, ובשנת 1927 נערך בה הכנס הראשון של ציוני המזרח הרחוק. עם תום הכיבוש הרוסי בשנת 1928 פרץ משבר כלכלי ובמצב היהודים בעיר חל מפנה לרעה. תחת השלטון היפני, שהחל ב-1931 ונמשך עד תום מלחמת העולם השנייה, נדרפה הקהילה היהודית וצעדיה הוצרו. לאחר המלחמה החל זרם הגירה מן העיר, ובסופו של דבר חדלו להתקיים בה חיים יהודיים.

דף 25x39 ס"מ. מצב בינוני. חלקו התחתון של הדף קרוע לכל רוחבו ומחוק בנייר דבק. קרעים וקרעים חסרים, חלקם משוקמים בפיסות נייר. נקבי תליה. כתמים. סימני קיפול.

אינו מופיע בקטלוג הספרייה הלאומית וב-OCLC.

פתיחה: \$300

(ראה עוד בפרק: כתבי יד עתיקים)

290a

זה הה"ג מ"ו [הרב הגאון מורי ורבי] בספרו הנחמד זרע שמשון...".
6 קונטרסים (5 מהם כרוכים יחד, עם המעטפות המקוריות,
בכריכה חדשה). למעלה ממאה עמודים כתובים. 13-14 ס"מ.
מצב כללי טוב. כתמים ובלאי.

פתיחה: \$1200

הוא העיד על עצמו אחר צאתו מצרה ליוחה בעה"י שנה קודם
זמנו" (מקבציאל, שם). דרשותיו שלפנינו עשירות ברעיונות
ופירושים, והן בלולות במקרא, מדרש וקבלה. בדרוש לשביעי של
פסח שלפנינו (עמוד פו) מביא הרב שימ"ך דברים בשם המקובל
רבי שמשון חיים נחמני בעל "זרע שמשון" ממודנה, ומנוסח
הדברים מתברר כי היה תלמידו: "וממ"ש [וממה שכתב] בענין

290. קונטרסים בכתב-ידו של רבי שמואל יהודה מצליח הכהן (שימ"ך) - תלמיד ה"זרע שמשון" - איטליה, המאה ה-18 - דרשות שלא נדפסו

כרך קונטרסים בכתב-ידו של רבי שמואל יהודה מצליח הכהן
ממודנה, ובהם דרשות שנשא בקהילתו בזמנים שונים. [איטליה,
מודנה? המאה ה-18].

כתיבה אוטוגרפית, עם מחיקות והוספות רבות בשוליים. כרך
הכולל 5 קונטרסים, וקונטרס נוסף (נפרד). לקונטרסים מעטפות
נייר מקוריות. על כל מעטפת ובראש העמוד הראשון מופיעים
פרטים על הדרשה, וראשי התיבות של שם המחבר: "שימ"ך" =
שמואל יהודה מצליח כהן. למיטב ידיעתנו, הדרשות שלפנינו לא
נדפסו.

קונטרסי הדרשות (לפי סדרם בכרך): "דירוש לחנוכה ע"ד מעלת
התורה ומחזיקי התורה לזכרון חברת ת"ת מבוסטו (Busseto)
יע"א ממני הצעיר שימ"ך"; "דירוש למילה בפ' תוריע ממני הצעיר
שימ"ך יצ"ו"; "דירוש לפ' בלק וי"ו בתמוז ממני הצעיר שימ"ך
יצ"ו"; "דירוש לשביעי של פסח ממני הצעיר שימ"ך יצ"ו, וגם יתכן
לפ' בשלח"; "דירוש למילה לפ' בהר סיני". בקונטרס נפרד: "דירוש
לשב"ק פ' חקת ממני הצעיר שימ"ך".

רבי שמואל יהודה מצליח הכהן, החותם בראשי התיבות "שימ"ך".
מחכמי איטליה במאה ה-18, רב, מחנך ודרשן במודנה וסביבתה.
לא רבים הפרטים הידועים אודותיו, ורק מדרשותיו וחיבוריו
שנותרו לפליטה אנו למדים על גדולתו בתורה ועל בקיאותו
וחרפותו בנגלה ובנסתר. הוא נולד בסביבות שנת ת"ק. מחיבוריו
נשארו בעיקר דרושים. הדרוש הראשון הידוע ממנו הוא משנת
תקכ"ט, אותו דרש בכפר בריסילו (ראה: מקבציאל, חברת אהבת
שלום, גליון לא, עמ' תקט). בכת"י ספריית האקדמיה ההונגרית
למדעים, בודפשט, הונגריה (Ms. Kaufmann A 163), מובאים
חידושים שנשלחו מרב ב"מנטובה שנת התקכ"ט אל "שמואל
יהודה מצליח הכהן נר"ו מלמד בכפר בריסילו" (Brescello).

בשנות התק"נ פעל בעיר מודינה ונשא שם דרשות. התאריך
האחרון הנוכח בכתביו הוא שנת תקנ"ה (ראה: מקבציאל, שם).
ידוע ממנו גם קונטרס תפילות וסגולות, ממנו נראה כי היה גם
מקובל מעשי. שם נכתב בין היתר: "נוסח קמיע שיסדתי וכתבתי
אני הצעיר שימ"ך בעד יהודי אחד מקולורנו שהיה נתון בכבלי
ברזל... ושל"ת [ושבח לה] יתברך היה לו לתועלת נפלא כאשר

290d

290c

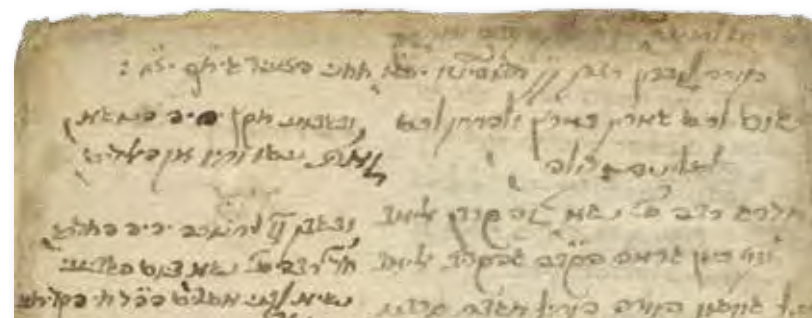

290b

in his writings is the year 1795 (see: Mikavtze'el, *ibid*). He also authored a booklet of prayers and segulot, and this indicates that he engaged in practical kabbalah. One of the amulets is introduced as follows: "Text of a amulet which I, Sh.Y.M.K., instituted and wrote, for a Jew from Colorno who was imprisoned... and praise G-d he derived much benefit from it, as he testified after he was released a year before the designated time" (Mikavtze'el, *ibid*). The sermons in these booklets are replete with thoughts and commentaries, drawn from the Bible, Midrash and kabbalah. In the sermon for the seventh day of Pesach (p. 86), R. Shmuel Yehuda Matzliach quotes teachings from the kabbalist R. Shimshon Chaim Nachmani of Modena, the Zera Shimshon, with the following introductory words: "From what my master and teacher wrote on this topic, in his delightful book Zera Shimshon...". This discloses that R. Shmuel Yehuda Matzliach was a disciple of the Zera Shimshon.

6 booklets (5 are bound together in a new binding, with their original paper covers). Over one hundred written pages. 13-14 cm. Overall good condition. Stains and wear.

Opening price: \$1200

290e

291b

291a

290. Booklets Handwritten by Rabbi Shmuel Yehuda Matzliach HaKohen - Disciple of the Zera Shimshon - Italy, 18th Century - Unpublished Sermons

Volume of booklets handwritten by R. Shmuel Yehuda Matzliach HaKohen of Modena - sermons he delivered to his community on various occasions. [Italy, Modena? 18th century].

Handwritten by the author, with deletions and many marginal additions. The volume comprises 5 booklets; an additional booklet is enclosed. The booklets are bound with their original paper covers. The details of the sermon with the author's initials - "Sh.Y.M.K." = Shmuel Yehuda Matzliach Kohen, appear on the covers and first page of each booklet. To the best of our knowledge, these sermons were never published. The booklets contain the following sermons (in order of binding): "Sermon for Chanukah regarding the virtue of Torah and Torah supporters, in honor of the Talmud Torah society of Busseto, by me, Sh.Y.M.K.", "Sermon for a circumcision on Parashat Tazria, by me, Sh.Y.M.K.", "Sermon for Parashat Balak and the 17th of Tammuz, by me, Sh.Y.M.K.", "Sermon for the seventh day of Pesach, by me, Sh.Y.M.K., also appropriate for Parashat Beshalach", "Sermon for a circumcision on Parashat Behar Sinai". Separate booklet: "Sermon for Shabbat Parashat Chukat, by me Sh.Y.M.K."

R. Shmuel Yehuda Matzliach HaKohen, who customarily signed his name with the acronym "Sh.Y.M.K.", was an Italian Torah scholar in the 18th century, rabbi, educator and preacher in Modena and the surroundings. Not much information is known about him, apart from his extant sermons and compositions, which disclose his Torah preeminence and erudition both in revealed and hidden realms of the Torah. He was born ca. 1740. Most of his extant works consist of his sermons. His first sermon known to us, delivered in Brescello, is dated 1769 (see: Mikavtze'el, Chevrat Ahavat Shalom, issue 31, p. 519). There is a manuscript in the Library of the Hungarian Academy of Sciences, Budapest, Hungary (Ms. Kaufmann A 163), which includes novellae sent from a rabbi in "Mantua, 1769" to "Shmuel Yehuda Matzliach HaKohen, teacher in Brescello". In the 1790s, he was active in Modena and delivered sermons there. The last date mentioned

291. פנקס בפורמט ענק - חברת "רחמים" - קהילת ורצ'לי, איטליה, 1901-1929

פנקס חברת "רחמים" - Compagnia della Misericordia Israelitica, בקהילת ורצ'לי (Vercelli), איטליה, [1901-1929]. פנקס בפורמט ענק. שער מודפס. כריכה מקורית. בקדמת הכריכה הטבעה מוזהבת של שם החברה. הפנקס מורכב מדפים מקופלים הנפתחים כמעט לגודל כפול. בדפים אלה עמודות עם כותרות מודפסות, בהן נרשמו בכתב-יד שמות רבים של בני ובנות הקהילה שנפטרו בין השנים תקל"ב-תר"צ (1772-1929), שמותיהם ושמות אבותיהם, תאריכי פטירה ופרטים נוספים. הפנקס מחולק לפי חודשי השנה העבריים (13 חודשים, כולל חודש "ואדר" =אדר שני).

הפנקס הוכן בשנת 1901, כפי שנרשם בדף השער. אז נרשמו בו פרטים רבים ושמות בני הקהילה משנת תקל"ב ועד לשנה זו. בהמשך נוספו בו רישומים עד שנת 1929. חברת "רחמים" שימשה כ"חברא קדישא" ובפנקס תיעוד על תרומות לעילוי נשמות נפטרים, והתחייבויות שונות: נרות בבית הכנסת, אמירת תהלים, אמירת השכבה, אבוקות בבית הכנסת, תעניות, ועוד.

[14] דף. מתוכם 13 מקופלים. נייר קרטון עבה. גובה הכריכה: 49 ס"מ. רוחב הכריכה: 58 ס"מ. גודל הדפים, כשהם פתוחים: 56x85 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים, קרעים ובלאי. פגמים וקרעים בכריכה ובדפי הפורוץ.

פתיחה: \$400

291c

292a

291. Very Large Ledger - Mercy Society - Vercelli, Italy, 1901-1929

Ledger of the Mercy Society - Compagnia della Misericordia Israelitica, in Vercelli, Italy, [1901-1929]. Ledger, oblong elephant folio (49X58 cm). Printed title page. Original binding. The name of the society is lettered in gilt on the front cover. The ledger is comprised of folded leaves, which open up to nearly double the size. These leaves contain tables with printed headings, in which the details of numerous community members who passed away between 1772-1929 were filled in by hand: their names and fathers' names, date of death and other details. The ledger is divided into Hebrew months (13 months, including the month of "VeAdar" - Adar II).

The ledger was prepared in 1901, as stated on the title page, and was then filled in with names of community members from 1772 until that time.

Additional records were added later, up until 1929. The Mercy Society served as a burial society, and the ledger records contributions donated in memory of the deceased, as well as various other pledges: lamps in the synagogue, the recital of Psalms and memorial services, synagogue torches, fasts and others.

[14] leaves. Including 13 folded leaves. Heavy stock paper. Height of binding: 49 cm. Width of binding: 58 cm. Size of leaves, unfolded: 56X85 cm. Good-fair condition. Stains, tears and wear. Damage and tears to binding and endpapers.

Opening price: \$400

292. ספר כהנת אברהם - ששה חלקים בכרך אחד - ונציה, תע"ט - שערים מאוירים - חתימות רבי מרדכי שמואל גירונדי אב"ד פאדובה

בש"ת ובפוסקים, וגם רבני דורו שאלו אותו בענין דינא והלכה, ותשובותיו אשר השיב לכלם ברוחב חכמתו הלא הן כתובות בש"ת שלו הנקראות קבוצת כסף אשר נשארו בכתובים...". א, [1] דף (חסר דף [2] שלאחר השער, עם פורטרט המחבר), ב-ח; מט; מ; ל (חסרים 4 דפים בחלק רביעי - דפים ט-יב, ובמקומם נכרך בטעות גליון הדפים ט-יב של חלק חמישי); כו; סד דף. דף השער הכללי (של ששת חלקי הספר) נכרך לאחר דף השער של החלק הראשון. 20 ס"מ. מצב טוב. קרע בדף השער של החלק הראשון, משוקם. דף השער הכללי מודבק על נייר לחיזוק מצדו האחורי. שלשת הדפים הראשונים מודבקים בשוליהם הפנימיים בחיזוקי נייר. כתמים. נקבי עש. כריכת קלף, עם פגמים קלים.

פתיחה: \$400

הכהן מגלאגויא רבתי Abraham Cohn - Posen [בעל "באר אברהם", פוזנר רנ"ו]. בעמוד שלפניו נכתבו חרוזים בכתובה איטלקית: "זכר תזכור ותשוח, כי בלב נבון חכמה תנוח, ולא תהיה כמוץ אשר ידפנו רוח, וברכת ה' עליך תנוח".

רבי מרדכי שמואל גירונדי (תק"ס-תרי"ב) אב"ד פאדובה, מקובל, ביבליוגרף, מורה בבית המדרש לרבנים בפאדובה, וחוקר תולדות חכמי איטליה. משנת תקצ"א כיהן 21 שנה כרבה של פאדובה. חיבר מספר ספרים בהלכה ובמוסר. התפרסם בעיקר על שם ספרו "תולדות גדולי ישראל וגאוני איטליה" (טריאסט, תרי"ג). על גדולתו בקבלה כתב אחד מחכמי דורו: "לא ראיתי איש שיש לו יד בתורת אמת כמו הרב המקובל הא-להי כמוהר"ר מרדכי שמואל... גירונדי". בנו רבי אפרים רפאל גירונדי כותב על אביו: "אב לאבינוים... עניו כהלל, רבים השיב מעוון... בקי היה מאד

ספר כהנת אברהם, "פירוש חרוזי לחמשה ספרי תהלים", עם "אלה בני קטורה" - פרקי שירה בשיר חרוזי, ששה חלקים, מאת רבי אברהם בן שבתי הכהן מואנטה. ונציה, [תע"ט 1719]. שבעה שערים.

לכל חלק מששת החלקים יש שער נפרד, ובתחילת הספר מופיע שער כללי לכל חלקי הספר, המאריך באיורים רבים. בשערי חמשת החלקים הראשונים: איורי דמויות מלאכים אוזנים בחצוצרות.

בדף השער של החלק הראשון: חתימת רבי בן ציון גירונדי, וחתימות בנו רבי מרדכי שמואל, החותם בחתימתו המקוצרת "הגשים", ובחתימתו המלאה: "לה"י מרדכי שמואל בלא"א הח[כם] הנבון כמוהר"ר בן ציון גירונדי נר"ו".

ירשום בעלות נוסף בדף המגן הקדמי: "לאברהם למקנה, אברהם

292. ספר אמת ואמונה - ספר לימוד לנערים בעברית ובאיטלקית - ונציה, תל"ב - פורמט קטן

ספר אמת ואמונה, ספר לימוד לנערים, בעברית ובאיטלקית, מאת רבי יצחק ארובאש. ונציה, [תל"ב 1672]. מהדורה יחידה. עברית ואיטלקית.

נדפס עם: ספר הלכות יום טוב, הלכות יום טוב, חול המועד, בשר וחלב ותערובות - מלוקטים משולחן ערוך עם שינויים קלים. שער נפרד לחלק זה.

בחלקו הראשון מבוסס החיבור "אמת ואמונה" על ספר המצוות ועל שלושה עשר עיקרי האמונה של הרמב"ם, ובחלקו השני מובא מעין קיצור לשולחן ערוך אורח חיים. המקור העברי והתרגום האיטלקי נדפסו בעמודים נפרדים.

בתחילת הספר נדפסו שני שירי הקדשה, מאת רבי יעקב הלוי ומאת המקובל רבי משה זכות (הרמ"ז). בסוף חלק הלכות יום טוב, הקדשה נוספת מאת רבי שלמה חי סארוואל.

המחבר, רבי יצחק ארובאש, רב בטיטואן. חיבר מספר חיבורים נוספים, ביניהם ספר "זבחי צדק" (ונציה תכ"ב) ומספר ספרים בספרדית.

שני הספרים בכרך אחד. [320] דף; לו דף. 10 ס"מ. נייר בהיר ואיכותי. חיתוך דפים מוזהב. מרבית הדפים במצב טוב. כתמים. קרעים ובלאי בדף השער. נקב עש בכ-12 מהדפים הראשונים, עם פגיעה קלה בטקסט. כריכה חדשה.

במפעל הביבליוגרפיה נרשם ספר "הלכות יום טוב" על פי עותק מצולם, ושנת ההדפסה המשוערת היא שנת ת"ל 1670. מהעותק שלפנינו ניתן לראות ששני החיבורים נדפסו יחד באותו בית הדפוס.

פתיחה: \$300

292. Kehunat Avraham - Six Parts in One Volume - Venice, 1719 - Illustrated Title Pages - Signatures of R. Mordechai Shmuel Ghirondi Rabbi of Padua

Kehunat Avraham, poetic commentary to the five books of Tehillim, with Eleh Bnei Ketura - The Song of Creation in rhyming verses, six parts, by R. Avraham son of Shabtai HaKohen of Zante (Zakynthos). Venice, [1719]. Seven title pages. Individual title page for each of the six parts.

At the beginning of the book, a general title page for all parts of the book, featuring many illustrations. The title pages of the first five parts are illustrated with trumpet-bearing angels. Title page of Part I: Signature of R. Ben Tzion Ghirondi, and signatures of his son R. Mordechai Shmuel, who signed with his acronym: "HaGeSheM", and with his full signature: "Mordechai Shmuel son of my father, the wise and sage R. Ben Tzion Ghirondi". Another ownership inscription on the front endpaper: "For Avraham as possession, Avraham HaKohen of Głogów, Abraham Cohn - Posen" (author of Be'er Avraham, Poznań 1896). The preceding page contains rhyming verses in Italian script.

R. Mordechai Shmuel Ghirondi (1799-1852), rabbi of Padua, a kabbalist, bibliographer, teacher in the rabbinical seminary of Padua and researcher of the biographies of Italian rabbis. He served as rabbi of Padua since 1831, for 21 years. He composed several books on Halacha and ethics, yet is renowned primarily for his book Toldot Gedolei Yisrael U'Geonei Italia (Trieste, 1853). One of the leading Torah scholars of his generation praised his eminence in Kabbalah: "I have never seen anyone well-versed in Kabbalah like the kabbalist R. Mordechai Shmuel... Ghirondi". His son, R. Efraim Refael Ghirondi, describes his father: "A father to the poor... humble like Hillel, brought back many from sin... very well-versed in responsa and Halacha, rabbis of his time posed halachic questions to him,

292b

and his wise responsa to them are recorded in his book of responsa named Kevutzat Kesef which remains in manuscript...".

1, [1] leaves (lacking leaf [2] following title page, with author's portrait), 2-8; 49; 40; 30 (lacking 4 leaves in Part IV - leaves 9-12, erroneously replaced with leaves 9-12 of Part V); 26; 64 leaves. General title page (of all six parts of the book) bound after title page of Part I. 20 cm. Good condition. Tear to title page of Part I, repaired. General title page mounted on paper for preservation. Inner margins of first three leaves reinforced with paper. Stains. Worming. Parchment binding, with minor damage.

Opening price: \$400

293

293. Emet V'Emuna - Textbook for Youth in Hebrew and Italian - Venice, 1672 - Small Format

Emet V'Emuna, textbook for youth in Hebrew and Italian, by R. Yitzhak Arobas. Venice, [1672]. Only edition. Hebrew and Italian.

Printed with: Hilchot Yom Tov - laws of festivals, Chol HaMoed and kashrut, compiled from the Shulchan Aruch with minor textual changes. Separate title page.

The beginning of the book Emet V'Emunah is based on Sefer HaMitzvot and on Rambam's Thirteen Principles of Faith, and the second part is an abridged version of Shulchan Aruch Orach Chaim. Hebrew original and Italian translation on separate pages.

Two poems in praise of the book are printed at the beginning of the book, one by R. Yaakov HaLevi and the other by the kabbalist R. Moshe Zacuto (the Remez). Further words of praise, by R. Shlomo Chai Saraval, at the end of Hilchot Yom Tov.

The author, R. Yitzhak Arobas, served as rabbi of Tétouan. He authored other works, including Zivchei Tzedek (Venice 1662) and several books in Spanish.

Two books in one volume. [320] leaves. 36 leaves. 10 cm. Light-colored, high-quality paper. Gilt edges. Most leaves in good condition. Stains. Tears and wear to title page. Wormhole to approx. first 12 leaves, slightly affecting text. New binding.

Hilchot Yom Tov is recorded in the Bibliography of the Hebrew Book based on a photocopy, with 1670 as estimated year of printing. From this copy, it is apparent that both compositions were printed together in the same printing house.

Opening price: \$300

294

294. שטר שליחות לשד"ר ישיבת המקובלים "בית אל" - בחתימות גדולי המקובלים בירושלים - הרב היר"א ומקובלי "בית אל" - ירושלים, תרכ"ה

שטר שליחות לשד"ר רבי ברוך פינטו היוצא מטעם ישיבת המקובלים "בית אל" בירושלים לשליחות בעיר צפרו שבמרוקו, עם חתימות ראש הישיבה - הרב היר"א, וגדולי חכמי מקובלי "בית אל" ירושלים, תרכ"ה [1865].

כתב יד נאה, עם חתימות מסולסלות של גדולי המקובלים בירושלים: רבי רפאל חי ידידיה אבולעפיה - הרב היר"א [כולל חותמתו], ראש ישיבת המקובלים "בית אל", רבי יוסף ויטאל, רבי רחמים חיים דוד ענתבי, רבי יצחק קאלאמארו, רבי אהרן פירירא, ושני חותמים נוספים.

ישיבת המקובלים "בית אל", המכונה גם "מדרש החסידים" או "קהל חסידים", נוסדה בירושלים בשנת תצ"ז (1737) על ידי רבי גדליה חיון, והיא נועדה לשמש כמקום לימוד לתורת הסוד. בין כותליה הסתופפו מאז חכמי המקובלים בירושלים, ובראשה עמדו גדולי המקובלים. מן המפורסמים שבהם הוא רבי שלום שרעבי (הרש"ש), שעמד בראשות הישיבה והמהר"ט אלגאזי שנתמנה אחריו לראש הישיבה. לפי המסופר, היה רבי גרשון מקיטוב - גיסו של הבעש"ט - מן הלומדים בישיבה. לאחר פטירת ראש הישיבה הרב אגין (רבי חיים אברהם גאגין) בשנת תר"ח, נתמנה תחתיו רבי ידידיה רפאל אבולעפיה - שנודע בכינויו "הרב היר"א" (תקס"ז-תרכ"ט), ושימש כראש ישיבת המקובלים עד לפטירתו. בין תלמידיו של הרב היר"א היו האדמו"רים בני רבי משה מלעלוב, רבה של ירושלים בעל ה"אמרי בינה" [שעל פי עצתו תיקן את תקנת איסור כלי זמר בירושלים], רבי שמ"ח [שלום משה חי] גאגין, ששימש אחריו כראש ישיבת "בית אל", ועוד. מ"יחידיו" הישיבה שפעלו לצד הרב היר"א היו המקובלים החתומים לפנינו: רבי יצחק קאלאמארו [נפטר תרמ"ד]; הגיה את הספר "נהר שלום" לרש"ש במהדורתו השניה, וערך עוד ספרי קבלה. במהדורת ספר "עץ חיים" ירושלים תרכ"ו נדפסו הגהותיו על הספר], רבי אהרן רפאל חיים משה פירירא [מחבר "תולדות אהרן ומשה" ועוד ספרים. ראה אודותיו פריט 260], רבי יוסף בכור ויטאל [הוציא לאור בשנת תרכ"ו כמה מספרי "שמונה שערים" לרבי חיים ויטאל, יחד עם רעו רבי יצחק קאלאמארו], רבי רחמים חיים דוד ענתבי [נפטר תרל"ד, ראה אודותיו: לקדושים אשר בארץ, ירושלים תשס"ט, אות תקח, עמ' 262], ועוד.

השליח, רבי ברוך פינטו, יצא מספר פעמים כשד"ר לארצות המערב ו"היה מפורסם בחכמתו". נפטר בשנת תרנ"ג והוא בן חמישים ושתיים בלבד, וספר לו רבי יעקב שאול אלישר (ראה: אברהם יערי, שלוחי ארץ ישראל, עמ' 736-737).

[1] דף. 30 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים, סימני קיפול. קרעים זעירים בשוליים ובסימני הקיפול (עם פגיעה קלה באחת האותיות).

פתיחה: \$2000

295

294. Emissary Letter Issued by the Beit El Yeshiva of Kabbalists - Signed by the Leading Kabbalists of Jerusalem - Rabbi Yedidia Refael Abulafia and Other Beit El Kabbalists - Jerusalem, 1865

Emissary letter for R. Baruch Pinto, leaving on a mission to Sefrou, Morocco, on behalf of the Beit El yeshiva of kabbalists in Jerusalem. Signed by the yeshiva dean - R. Yedidia Refael Abulafia (HaRav HaYareh), and other leading kabbalists of the Beit El yeshiva. Jerusalem, 1865.

Neat script, with the calligraphic signatures of the leading kabbalists of Jerusalem: R. Refael Chai Yedidia Abulafia - dean of the Beit El yeshiva of kabbalists (including his stamp), R. Yosef Vital, R. Rachamim Chaim David Antebi, R. Yitzchak Calamaro, R. Aharon Pereira, and two other signatories.

The Beit El yeshiva of kabbalists, also known as Midrash HaChassidim or Kehal Chassidim, was founded in Jerusalem in 1737 by R. Gedalia Hayun, and was designated as a place for studying Kabbalah. Ever since, the kabbalists of Jerusalem have gathered to study there, directed by foremost kabbalists. Of particular prominence were R. Shalom Sharabi (the Rashash), who headed the yeshiva, and his successor R. Yom Tov Algazi. Reputedly, R. Gershon of Kitov - brother-in-law of the Baal Shem Tov, also studied there. Following the passing of R. Chaim Avraham Gagin in 1848, R. Yedidia Refael Abulafia (1806-1869), was appointed in his stead, a position he held until his passing. R. Abulafia's disciples include the sons of Rebbe Moshe of Lelov; the Imrei Binah, rabbi of Jerusalem (who, following R. Abulafia's

advice, instituted the prohibition of playing musical instruments in Jerusalem); R. Shalom Moshe Chai Gagin, who succeeded him as dean of the Beit El yeshiva; and others. The kabbalists who signed this letter were amongst the elite of the yeshiva studying alongside R. Abulafia: R. Yitzchak Calamaro (d. 1884; edited the second edition of Nahar Shalom by the Rashash, as well as other kabbalistic works. The Jerusalem 1866 edition of Etz Chaim includes his notes), R. Aharon Refael Chaim Moshe Pereira (author of Toldot Aharon UMoshe and other books. See item 260), R. Yosef Bechor Vital (published some of R. Chaim Vital's Shemonah She'arim in 1866, together with his colleague R. Yitzchak Calamaro), R. Rachamim Chaim David Antebi (d. 1874, see: LiKedoshim Asher BaAretz, Jerusalem 2009, section 508, p. 262), and others.

The emissary, R. Baruch Pinto, travelled to the Maghreb several times on behalf of the yeshiva, and was "renowned for his wisdom". He died in 1893 at the young age of fifty-two, and was eulogized by R. Yaakov Shaul Elyashar (see: Avraham Yaari, Sheluchei Eretz Israel, pp. 736-737).

[1] leaf. 30 cm. Good-fair condition. Stains, folding marks. Minute tears to margins and folding marks (slightly affecting one letter).

Opening price: \$2000

295. מכתב ברכה לנישואין - בחתימות תלמידי ה"חתם סופר" - ירושלים, תרל"ד - עם עיטורים קליגרפיים צבעוניים

בניקלשבורג ואצל רבי ברוך פרנקל בלייפניק. עלה בבחרותו לצפת בשנת תקצ"ד, ולאחר ה"רעש" בשנת תקצ"ז עבר לירושלים. ממייסדי כולל אונגרין, ומייסד ישיבת "חתם סופר" על שם רבו הקדוש.

[1] דף. 26 ס"מ. נייר דק תכלכל. מצב טוב. קמטים וכתמים קלים. בלאי בשולי הדף התחתונים.

פתיחה: \$400

עייאש מחכמי הספרדים בעיר. גאון בתורה ועסקן ציבורי. מחבר הספר "פרי יצחק" (ירושלים, תרס"ט). מראשי ישיבת "דורש ציון", אותה יסד בשנת תרכ"ז, יחד עם רעיו רבי יונה ליב מנדלזון-לבב ורבי משה אהרן בוימגרטן. רבי יונה ליב מנדלזון-לבב (תקע"ז-תרמ"ז), החתם סופר ותלמידיו, עמ' קצא-קצב), תלמיד החתם סופר. עלה בבחרותו לירושלים בשנת תקצ"ז, והיה ממייסדי "כולל אונגרין - שומרי החומות". יצא מספר פעמים לחו"ל כשד"ר ה"כולל". רבי משה אהרן בוימגרטן (תקע"ב-תרל"ז), החתם סופר ותלמידיו, עמ' נה-נו), תלמיד החתם סופר. למד גם אצל רבי מרדכי בנט

מכתב בכתיבה קליגרפית וצבעונית, ברכות מראשי ישיבת "דורש ציון" בירושלים, לנישואי בתו של הנדיב רבי משה נפתלי פראג עם בנו של רבי גומפיל עדינגער, בחתימות שלושה מחכמי ירושלים תלמידי ה"חתם סופר". ירושלים, אייר [תרל"ד 1874]. עברית וידיד. החתימות בעברית ובגרמנית. על המכתב חתמו: רבי "יצחק [אופלטקא] מפראג", רבי "יונה ליב מענדלזון" ורבי "אהרן משה בוימגרטן". רבי יצחק אופלטקא מפראג (תק"פ-תר"ס), החתם סופר ותלמידיו, עמ' רמ-רמא) מתלמידי החתם סופר בישיבת פרשבורג, עלה בבחרותו לירושלים בשנת תקצ"ח ונשא את בתו של רבי ברוך

296

296. מכתב מאת משה מונטיפיורי לרבני ירושלים - רמסגייט, תרל"ח

מכתב מאת השר משה מונטיפיורי, אל רבני ירושלים - רבי אברהם אשכנזי ה"חכם באשי", רבי מאיר אויערבאך ורבי שמואל סלנט. ראמסגט (רמסגייט, אנגליה), תרל"ח [1878]. כתיבת יד סופר, על נייר מכתבים רשמי. עם חתימת ידו של מונטיפיורי, בעברית ובאנגלית. המכתב עוסק בעניין תרומות עבור עניי ארץ ישראל שהגיעו אל מונטיפיורי מחברות צדקה בארצות הברית. [1] דף. 25 ס"מ. מצב טוב. מעט כתמים. סימני קיפול.

פתיחה: \$400

296. Letter from Moses Montefiore to the Rabbis of Jerusalem - Ramsgate, 1878

Letter from Sir Moses Montefiore, addressed to the rabbis of Jerusalem - the chief rabbi R. Avraham Ashkenazi, R. Meir Auerbach and R. Shmuel Salant. Ramsgate (England), 1878. Written by a scribe on official stationery. Signed by Montefiore in Hebrew and English. The letter relates to donations for the needy of Eretz Israel, received by Montefiore from charity organizations in the United States. [1] leaf. 25 cm. Good condition. A few stains. Folding marks.

Opening price: \$400

297. שני מכתבים עם חתימות רבני ונכבדי העדה האשכנזית בטבריה - תר"ן ותרנ"ח

הלוי אב"ד טבריה [אב"ד ניאמץ. עלה לטבריה בשנת תרט"ו. נפטר כסלו תרנ"ד ונקבר בחלקת תלמידי הבעש"ט סמוך לקבר רבי מנחם מנדל מויטבסק], וחתימות ממוני הצדקה בעיר: רבי יעקב ב"ר יצחק אייזיק [ממונה כולל וואהלין], רבי יחיאל אהרן בהרמ"א [תר"ד-תרפ"ח, מחסידי קרלין, ומראשי כולל וואהלין, בנו של רבי מרדכי אברהם מחמלניק, שהיה מתלמידי רבי ישראל מרחזין] ורבי איתמר ב"ר צבי זאב [רבי איתמר מסעריט, תר"ז-תרס"ז, ממונה כולל אוסטריין].

[1] דף. 26 ס"מ. מצב טוב-בינוני. בלאי וקרעים בשולי הדף, עם פגיעות בטקסט.

פתיחה: \$300

שני מכתבים עם עשרות חתימות רבני ונכבדי העדה האשכנזית- חסידיית בעיר טבריה, במאה ה-19:

- מכתב עם כ-52 חתימות נכבדי הקהילה בעיר טבריה. תגובה להשמצות שפורסמו בעתונות חו"ל נגד אגודת ביקור חולים "לינת הצדק". טבריה, טבת תרנ"ח [1898]. מעבר לדף, מכתב בכתב-יד וחתימת רב העיר רבי יחיאל מיכל היילפרין [תרי"ז-תרס"ט. בשנת תר"מ עלה לטבריה, ומשנת תרנ"ו אב"ד טבריה]. [1] דף (כתוב משני צדיו). 25.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. קרעים והדבקות נייר. כתמים.
- מכתב עם 4 חתימות רבנים, שנשלח לפקידים ואמרכלים באמשטרדם, בקשה עבור אלמנתו ויתומיו של רבי ישעיה מדזייקוב. טבריה, חשון תר"נ [1889]. בחתימת רבי אברהם צבי

295. Letter of Wedding Congratulations - Signed by Disciples of the Chatam Sofer - Jerusalem, 1874 - With Color Calligraphic Inscriptions

Letter, decorated with calligraphic script in color - congratulations from the deans of the Doresh Tzion yeshiva in Jerusalem, on the occasion of the wedding of the daughter of the philanthropist R. Naftali Prague, to the son of R. Gumpel Edinger. Signed by three Jerusalem Torah scholars, disciples of the Chatam Sofer. Jerusalem, Iyar [1874]. Hebrew and Yiddish. Signatures in Hebrew and German.

The letter is signed by: R. "Yitzchak [Oplatka] of Prague - Isak Prager", R. "Yonah Leib Mendlsohn" and R. "Aharon Moshe Baumgarten".

R. Yitzchak Oplatka of Prague (1819-1900, HaChatam Sofer VeTalmidav, pp. 240-241), a disciple of the Chatam Sofer in the Pressburg yeshiva, immigrated in his youth to Jerusalem in 1838 where he married the daughter of R. Baruch Ayash, a Sephardic Torah scholar in the city. He was an outstanding Torah scholar and communal worker. He authored Pri Yitzchak (Jerusalem, 1909). He was a dean of the Doresh Tzion yeshiva, which he founded in 1866 together with his colleagues R. Yonah Leib Mendlsohn-Lebel and R. Moshe Aharon Baumgarten. R. Yonah Leib Mendlsohn-Lebel (1816-1886, HaChatam Sofer VeTalmidav, pp. 191-192), disciple of the Chatam Sofer. He immigrated in his youth to Jerusalem in 1836, and was one of the founders of the Hungarian Kollel - Shomrei HaChomot. He travelled abroad several times as emissary of the Kollel.

R. Moshe Aharon Baumgarten (1812-1877, HaChatam Sofer VeTalmidav, pp. 55-57), disciple of the Chatam Sofer. He studied under R. Mordechai Banet in Nikolsburg and R. Baruch Fränkel in Leipnik. He immigrated in his youth to Safed in 1834, and following the 1837 earthquake, relocated to Jerusalem. He was one of the founders of Hungarian Kollel and of the Chatam Sofer yeshiva, established in the memory of his saintly teacher.

[1] leaf. 26.5 cm. Thin, bluish paper. Good condition. Minor creases and stains. Wear to lower margin.

Opening price: \$400

297

297. Two Letters Signed by the Rabbis and Members of the Ashkenazi Community in Tiberias - 1889 and 1898

Two letters, with the signatures of dozens of rabbis and members of the Ashkenazi-Chassidic community in Tiberias, 19th century:

- Letter with the signatures of 52 community members in Tiberias. Response to the slander publicized in the press abroad regarding the Linat Tzedek Bikur Cholim society. Tiberias, Tevet 1898. On verso, letter handwritten and signed by the rabbi of the city, R. Yechiel Michel Heilprin (1857-1909. Immigrated to Tiberias in 1880, appointed rabbi of Tiberias in 1896).

[1] leaf (written on both sides). 25.5 cm. Good-fair condition. Tears and repairs. Stains.

- Letter with the signatures of 4 rabbis, addressed to the Pekidim and Amarkalim in Amsterdam. Request on behalf of the widow and orphans of R. Yeshaya of Dzikov. Tiberias, Cheshvan 1889. Signed by R. Avraham Tzvi HaLevi Rabbi of Tiberias (originally rabbi of Niamtz. Immigrated to Tiberias in 1856. Passed away in Kislev 1894 and was buried in the section of the Baal Shem Tov's disciples, close to the gravesite of R. Menachem Mendel of Vitebsk). With the signatures of the administrators of the charity funds in the city: R. Yaakov son of R. Yitzchak Eizik (administrator of Kollel Volhyn), R. Yechiel Aharon son of R. Mordechai Avraham (1844-1928, a Karlin Chassid, head of Kollel Volhyn, son of R. Mordechai Avraham of Chmelnik, a disciple of R. Yisrael of Ruzhin) and R. Itamar son of R. Tzvi Ze'ev (R. Itamar of Seret, 1847-1907, administrator of Kollel Austria).

[1] leaf. 26 cm. Good-fair condition. Marginal wear and tears, affecting text.

Opening price: \$300

ask R. Kahn, as a close friend of Baron Rothschild in Paris, to prevail upon him to specifically found a vocational school.

On verso, a declaration from the Beit Din of Sefardim and Ashkenazim, attesting that they second the request of "the honored rabbis, notables of Safed". This passage is not signed (the letter may have never been sent).

[1] leaf. Approx. 28 cm. Fair condition. Stains, dampstains. Tears. Folding marks.

Opening price: \$300

הספר שנפתח איננו נותן מענה מבחינת פרנסה, שכן "חניכי בית הספר ידעו מעט לכתוב ערבית וצרפתית, אכן מטרתנו העיקרית היא ממנו והלאה, כי למלאכה לא למדו ידיהם...". הרבנים מבקשים מהרב כהן, שהיה ידידו הקרוב של הברון רוטשילד מפריז, שישפיע עליו לפתוח בית ספר ייעודי ללימוד מקצועות. בצדו השני של הדף נוסח הצטרפות להמלצת "הרבנים הנכבדים מייקירי עה"ק צפת"ו" מטעם בתי הדין הספרדיים והאשכנזים, אך על קטע זה לא באו חתימות (יתכן והמכתב לא נשלח בסוף). [1] דף. 28 ס"מ בקירוב. מצב בינוני. כתמים, כתמי רטיבות. קרעים. סימני קיפול.

פתיחה: \$300

298. מכתב בחתימות חכמי צפת - בקשה מהברון רוטשילד

מכתב בחתימות רבני וחכמי צפת, אל הרב צדוק הכהן - רבה הראשי של פריז ומדינת צרפת, בבקשה להשפיע על ידידו הברון רוטשילד לבוא לעזרתם. [צפת, לפני תרס"ה 1905].

כתיבת סופר, עם חתימותיהם המסולסלות של חכמי צפת: רבי משה מאמאן [תקצ"ח-תרס"ט, אב"ד צפת], רבי אליהו רחמים ענתבי [תרי"ב-תר"פ, דרשן מחכמי צפת, נולד בצפת לאביו רבי שבתאי, שהיה מפורסם בקדושתו וצדקותו ונקרא בפי העם "המשיח"], רבי אהרן מאמאן, רבי יצחק הלוי, רבי חיים אדרעי, רבי יהודה יבגי, רבי נחמן עבו, רבי מאיר ברשישת [שד"ר צפת], רבי אליהו אביטבול, וחותם נוסף.

במכתבם מספרים חכמי צפת כי בביקורו של רוטשילד בעיר צפת (בשנת 1887) נעתר לבקשתם לפתוח בית ספר לנערים, אך בית

298

298. Letter Signed by Safed Torah Scholars - Request from Baron Rothschild

Letter signed by rabbis and Torah scholars of Safed, addressed to R. Zadoc Kahn - chief rabbi of Paris and France, requesting he persuade his friend Baron Rothschild to come to their assistance. [Safed, before 1905].

Written by a scribe, with the calligraphic signatures of the Torah scholars of Safed: R. Moshe Maman (1838-1909, rabbi of Safed), R. Eliyahu Rachamim Antebi (1852-1920, preacher, Safed Torah scholar, born in Safed to R. Shabtai who was renowned for his holiness and righteousness, and was dubbed by the people "Mashiach"), R. Aharon Maman, R.

Yitzchak HaLevi, R. Chaim Edery, R. Yehuda Ibghi, R. Nachman Abbou, R. Meir Barsheshet (emissary of Safed), R. Eliyahu Abitboul, and another signatory. In their letter, the Torah scholars of Safed report that during his visit to Safed (in 1887), Baron Rothschild acceded to their request to open a boys' school, yet the school which was established did not meet their needs - providing the students with a means of supporting themselves: "the students graduate knowing how to write a little Arabic and French, yet our main objective has not been fulfilled, since they have not acquired a profession...". The rabbis

299

299. מכתב בחתימות רבני ירושלים לרבה של גיברלטר - אדר תרע"ג

מכתב בחתימות ידם וחותמותיהם של הרבנים והממונים של עדת הספרדים בירושלים. ירושלים, אדר ב' תרע"ג [1913].

נשלח אל רבי חיים משה בן נאים רבה של גיברלטר, בבקשה להשגת עזרה ל"קמחא דפסחא" עבור עניי ירושלים - "לחלק מצות לחם עוני לכעשרת אלפים נפשות".

על המכתב חתומים: רבי משה פראנקו ("חכם באשי" - הרב הראשי), רבי חנניה גבריאלי, רבי יוסף מרדכי הלוי, הבנקאי חיים אהרן ואלירי, רבי יוסף הלוי, ורבי דוד פאפו.

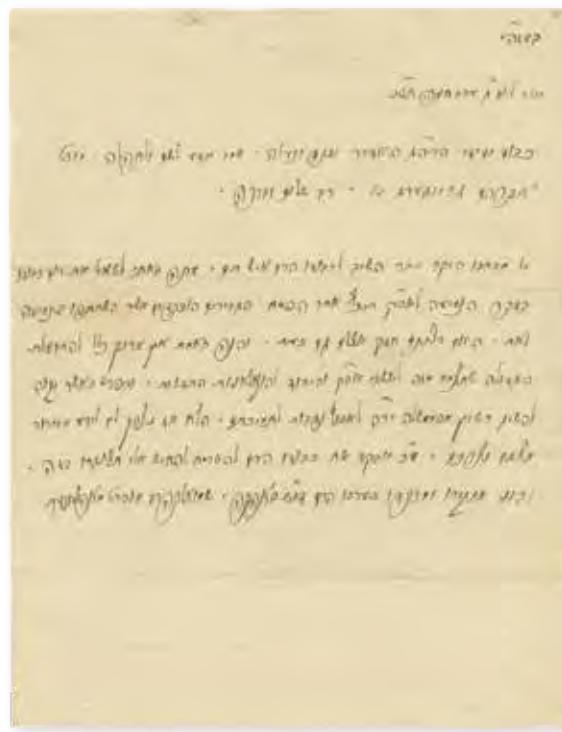
[1] דף, נייר מכתבים רשמי. 27.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים קלים.

פתיחה: \$300

301

300

300. Two Interesting Letters from R. Shmuel Mohilever Rabbi of Bialystok

Two letters handwritten and signed by R. Shmuel Mohilever Rabbi of Bialystok, regarding his various travels for the purpose of communal matters and the settlement of Eretz Israel. 1880s.

- Letter regarding his journey to Paris, addressed to R. Mordechai Altschuler. Frankfurt am Main, Tevet 1886.
- Letter addressed to R. Avraham Grünberg, about his projected visit to Eretz Israel. [Bialystok? Kislev 1889]. "...regarding the trip to Eretz Israel, immediately after Pesach. The honored gentlemen who participated in this journey, is their desire strong also today... the benefit which will sprout from this for the residents of the Holy land is

inestimable, and especially for the new colonies...". R. Shmuel Mohilever (1824-1898), a leading rabbi in his times. He was one of the founders of the Chovevei Tzion movement, a patron of the colonies in Eretz Israel and one of the fathers of religious Zionism. In 1890, he travelled from Odessa to Eretz Israel at the head of the Chovevei Tzion delegation, whose objective was to assess the situation of the colonies in Eretz Israel (this is the trip he refers to in the second letter).

2 letters. Size and condition vary. Overall good to good-fair condition. Stains and wear.

Opening price: \$400

299. Letter to the Rabbi of Gibraltar, Signed by the Rabbis of Jerusalem - Adar 1913

Letter signed and stamped by the rabbis and administrators of the Sephardic community in Jerusalem. Jerusalem, Adar II 1913.

Addressed to R. Chaim Moshe Benaim, rabbi of Gibraltar - appeal for his assistance for the Kimcha DePischa campaign on behalf of the poor of Jerusalem - "To distribute matzot to some ten thousand individuals".

The letter is signed by: R. Moshe Franco (chief rabbi), R. Chananya Gabriel, R. Yosef Mordechai HaLevi, the banker Chaim Aharon Valero, R. Yosef HaLevi and R. David Papo.

[1] leaf, official stationery. 27.5 cm. Good condition. Light stains.

Opening price: \$300

300. שני מכתבים מעניינים מהגאון רבי שמואל מוהליבר אב"ד ביאליסטוק

שני מכתבים בכתב-ידו וחתמתו של הגאון רבי שמואל מוהליבר אב"ד ביאליסטוק, העוסקים בענייני מסעותיו השונים בענייני ציבור ויישוב ארץ ישראל. שנות ה-80 של המאה ה-19.

- מכתב בענייני מסעו לפאריס, נשלח אל רבי מרדכי אלטשולר. פרנקפורט דמיין, טבת תרמ"ז [דצמבר 1886].
- מכתב אל רבי אברהם גרינברג, בענייני המסע המתוכנן לארץ ישראל. [ביאליסטוק?, כסלו תר"נ 1889]. "...דבר הנסיעה לאה"ק [לארץ הקודש] תיכף אחר הפסח. הגבירים הנכבדים אשר השתתפו בנסיעה זאת, האם רצונם חזק אצלם גם כעת... אין ערוך כלל להתועלת הגדולה שתצמח מזה ליושבי אה"ק וביחוד להקאלאניות [המושבות] החדשות..."

רבי שמואל מוהליבר (1824-1898) מגדולי הרבנים בדורו. ממיסדי תנועת "חובבי ציון", מפתרונים המושבות בארץ ישראל ומאבות הציונות הדתית. בשנת 1890 נסע מאודסה לארץ ישראל בראש משלחת של "חובבי ציון" ששמה לעצמה למטרה לבחון את מצב המושבות בארץ (לנסיעה זו הוא מתייחס במכתב השני שלפנינו). 2 מכתבים. גודל ומצב משתנים. מצב כללי טוב עד טוב-בינוני. כתמים ובלאי.

פתיחה: \$400

301. מכתב מהאדר"ת - בדין איסור הכנסת האצבעות בין אבני הכותל המערבי, ועל ההערכה הנרחבת למהרי"ל דיסקין - ירושלים, תרס"א בקירוב

תרכ"ח, לאחר פטירת רבותיו האדמו"ר מקוצק, האדמו"ר מגור בעל "חידושי הרי"מ" והאדמו"ר בעל "צמח צדק". מאז בואו לירושלים עסק הרבה בתורת המקדש, ובספריו המעניינים עורר לקיום מצות שמירת המקדש. היה שובר "שומרים" ששמרו לכבוד המקדש, והיה מדליק נרות רבים לכבוד ה' בכותל המערבי. כמו כן חידש את הדלקת נר-התמיד בקבר שמעון הצדיק. נודע כבעל מופת ובספריו אף מעיד בעצמו על ישועות וניסים שהתרחשו אצלו בכותל המערבי ובקבר שמעון הצדיק. בספריו "משכנות לאביר יעקב" (שנדפסו חלקים-חלקים בין השנים תר"ל-תרס"ו) בוללים יחד חידושים על מסכת תמיד, עניני שמירת המקדש ודרושי קבלה.

[1] דף (כתוב משני צדיו). 23 ס"מ. מצב טוב-בינוני. קרעים והדבקות נייר דבק.

פתיחה: \$800

שנת תרס"ב, שנכתב כנראה לאחר המכתב שלפניו (ראה חומר מצורף).

הגאון רבי אליהו דוד רבינוביץ תאומים - האדר"ת (תר"ה-תרס"ה) אב"ד פוניבז', מיר וירושלים. נודע מילדותו באהבת הלימוד והתמדתו, בצדקותו ובמידותיו הנעלות. בגיל צעיר כבר צמח לגאון מופלא, בקי וחרף, הידוע את כל התורה כולה, ומחדש בה חידושים גאוניים. עודו רך בשנים כבר נתמנה לרבנות העיר פוניבז'. לאחר כעשרים שנה עבר לכהן ברבנות מיר, ומשם נקרא ע"י רבי שמואל סלנט, רבה הישיש של ירושלים, לעלות לכהן תחתיו ברבנות עיה"ק. כארבע שנים לאחר שעלה לירושלים נפטר בשנת תרס"ה בגיל 62, עוד בחיי הגר"ש סלנט [שנפטר בשנת תרס"ט קרוב לגיל מאה]. הותיר אחריו בכת"י למעלה ממאה חיבורים, שרובם לא נדפסו. חתנו היה הגאון רבי אברהם יצחק הכהן קוק, הרב הראשי של ירושלים וארץ ישראל. מקבל המכתב: הגאון המקובל רבי הלל משה מעשיל גלבשטיין (תקצ"ב-תרס"ח), מתלמידי האדמו"ר "השרף" מקוצק ומתלמידי האדמו"ר בעל ה"צמח צדק" מליובאוויטש. עלה לירושלים בשנת

מכתב בכתב-ידו וחתמתו של הגאון האדר"ת רבי "אלי" דוד רבינוביץ-תאומים. [ירושלים, קץ תרס"א בקירוב].

נשלח אל "הגאון המהולל מו"ה הלל משה מעשיל" גלבשטיין, בו הוא מתנצל על שלא היתה לו עת פנויה מטרדות "לרדת לעומקה של הלכה, שהעלה כ"ג בדבר הכנסת האצבעות בחווי כותל המערבי. ובאמת, אחרי אשר הגאון האדיר מהרי"ל [דיסקין] זצ"ל שהיה נערץ ונקדש לכל יושבי הגולה ברוסיה בכלל, וליושבי אה"ק ופעה"ק [ארץ הקודש ופה עיר הקודש] בפרט... הסכים לכ"ג ש' שיש בזה איסור תורה, ובכ"ז [ובכל זאת] לא פרסם ד"ז [דבר זה] לאסור ברבים, מה אוכל אנכי הפעוט לעשות. ואולי היה בזה דעתו הגדולה ז"ל בזה, שיש בזה מוטב שיהיו שוגגין, לאשר גם אם יש בזה איסור תורה, אין זה מיקרי מפורש....". בהמשך המכתב מספר האדר"ת על מצב בריאותו הרופף מטלטולי הדרך, ועל יסורי הקליטה בארץ ישראל, והוא מוסיף בקצרה עוד כמה עניינים בדברי תורה.

כפי הנראה, המכתב שלפניו לא נדפס, אולם בספר "משכנות לאביר יעקב" נדפס מכתב ארוך מהאדר"ת בנדון זה, מחודש אלול

301. Letter from the Aderet - Concerning the Prohibition to Insert Fingers in the Crevices of the Western Wall and About the Widespread Reverence for the Maharil Diskin - Jerusalem, Ca. 1901

Letter handwritten and signed by the Aderet, R. "Eli. David" Rabinowitz-Teomim. [Jerusalem, ca. summer 1901].

Sent to "R. Hillel Moshe Meshel" Gelbstein, with an apology that he did not have the time "to delve into the depth of the halacha about which you wrote, regarding inserting fingers into the crevices of the Western Wall. Indeed, ather the great Torah scholar Maharil [Diskin], who was esteemed by the diaspora in Russia and particularly by the residents of Eretz Israel and here in the Holy City... agreed that this is a Torah prohibition and yet he did not publicize it, what can little me do? Perhaps he was of the opinion that this is included in 'better to sin inadvertently', because even though this is a Torah prohibition, it is not stated explicitly...". Further in the letter, the Aderet writes of his weak state of health due to his travelling, and of the trials ensuing from his immigration to Eretz Israel. He discusses briefly several other Torah matters.

Apparently, this letter has not been printed. However, in the book Mishkanot L'Abir Yaakov, a long letter by the Aderet on this same topic was printed. That

letter was written in Elul 1902, and it seems that this letter was written earlier (see enclosed material).

R. Eliyahu David Rabinowitz Teomim - the Aderet (1845-1905), was the rabbi of Ponevezh (Panevėžys), Mir and Jerusalem. He was renowned from his childhood for his love of Torah and diligent Torah study, for his righteousness and refined character traits. At a young age, he was already recognized as an exceptional Torah scholar, with knowledge of the entire Torah, and produced brilliant Torah novellae. He was appointed rabbi of Ponevezh as a young man, and held the post for twenty years, after which he became rabbi of Mir. In 1901, he accepted the summons of R. Shmuel Salant, the aged rabbi of Jerusalem, to assist and succeed him as rabbi of Jerusalem. In 1905, approximately four years after immigrating to Jerusalem, the Aderet passed away at the age of 62, during the lifetime of R. Shmuel Salant (who passed away in 1909 at the age of almost 100). He left behind more than 100 manuscripts, most of which were never printed. His son-in-law was R. Avraham Yitzchak HaKohen Kook, chief rabbi of Jerusalem and Eretz Israel.

The recipient, Kabbalist R. Hillel Moshe Meshel Gelbstein (1832-1907), was a disciple of the Saraph of Kotzk and of the Tzemach Tzedek of Lubavitch. He immigrated to Jerusalem in 1868, after the passing of his teachers, the Kotzker Rebbe, the Gerrer Rebbe author of Chiddushei HaRim and the Tzemach Tzedek. From the time of his arrival in Jerusalem, he studied at length the laws of the Beit HaMikdash, and promoted in his interesting books the fulfillment of the commandment of guarding the holy site. He hired "sentinels" to guard there, and would light many candles in G-d's honor at the Western Wall. He also renewed the kindling of the Ner Tamid at the tomb of Shimon HaTzaddik. His books, Mishkanot L'Abir Yaakov (printed part by part between 1870 and 1906), contain a mix of novellae on Tractate Tammid, matters of guarding the Beit HaMikdash and kabbalistic homilies.

[1] leaf (written on both sides). 23 cm. Good-fair condition. Tears and adhesive tape.

Opening price: \$800

302. Letter from the Aderet - Kashrut Certificate for the Rishon LeTzion Winery - Cheshvan 1902

Letter written by a scribe and signed by the Aderet - R. "Eli. David Rabinowitz Teomim son of R. Binyamin". [Jerusalem, Cheshvan 1902].

Kashrut certificate for the wines produced by the Baron Rothschild winery in Rishon LeTzion. The Aderet reports of his recent tour of the winery, on 13th-14th Elul 1902. During the visit, he learned of the excellent kashrut standards in place, established by the kashrut supervisor R. Yosef HaLevi, based on the instructions of the latter's father R. Naftali Hertz HaLevi Rabbi of Jaffa. The Aderet writes that he personally performed all the required tithing on the produce - Teruma Gedola, Maaser Rishon, Terumat Maaser "and Maaser Ani, as is required in the past year 1902, which is the sixth year... we tithed everything in accordance with the Torah law".

The Aderet recommends drinking wine produced in Eretz Israel: **"...our brethren wherever they reside should drink happily, and remember our holy country for the good, for blessing and for happiness..."**.

R. Eliyahu David Rabinowitz Teomim - the Aderet (1845-1905), was the rabbi of Ponevezh (Panevėžys), Mir and Jerusalem. He was renowned from his childhood for his love of Torah and diligent Torah study, for his righteousness and refined character traits. At a young age, he was already recognized as an exceptional Torah scholar, with knowledge of the entire Torah, and produced brilliant Torah novellae. He was appointed rabbi of Ponevezh as a young man, a position he held for twenty years, after which he became rabbi of Mir. In 1901, he accepted the summons of R. Shmuel Salant, the aged rabbi of Jerusalem, to succeed him as rabbi of Jerusalem. In 1905, approximately four years after immigrating to Jerusalem, the Aderet passed away at the age of 62, during the lifetime of R. Shmuel Salant (who passed

302

away in 1909 at the age of almost 100). He left behind more than 100 manuscript compositions, most of which were not published.

His son-in-law was R. Avraham Yitzchak HaKohen Kook, who served as rabbi of Jaffa and the colonies from 1904. He was later appointed chief rabbi of Jerusalem and Eretz Israel.

[1] leaf, official stationery. 29 cm. Good condition. Marginal tears, not affecting text.

Opening price: \$300

302. מכתב האדר"ת - כתב הכשר ליקבי ראשון לציון - חשוון תרס"ג

מכתב בכתיבת סופר ובחתימת יד הגאון האדר"ת - רבי "אלי" דוד ראבינאוויץ תאומים באמו"ר הגאון הצדיק מוהר"ר בנימין זצלה"ה". [ירושלים, חשוון תרס"ג 1902].

כתב הכשר ליינות היקב של הברון רוטשילד בראשון לציון. האדר"ת מספר על ביקורו הארוך ביקב, בימים י"ג-יד אלול תרס"ב. בביקורו עמד על סדרי הכשרות המהודרת במקום, שנקבעו ע"י המשגיח רבי יוסף הלוי, עפ"י הוראות אביו רבי נפתלי הערץ הלוי זצ"ל אב"ד יפו. האדר"ת כותב שהפריש בעצמו את התרומות ומעשרות - תרומה גדולה, מעשר ראשון ותרומת מעשר "ומעשר עני, כחוק שנה העברה תרס"ב, שנה השישית... הכל הפרשנו כדת של תורה".

האדר"ת ממליץ על שתיית יינות ארץ ישראל: **"...ישתו אחב"י בכל מקומות מושבותיהם בטוב לב, ויזכרו את ארצינו הקדושה לטובה, לברכה ולשמחה..."**.

הגאון רבי אליהו דוד רבינוביץ תאומים - האדר"ת (תר"ה-תרס"ה) אב"ד פוניבז', מיר וירושלים. נודע מילדותו באהבת הלימוד והתמדתו, בצדקותו ובמידותיו הנעלות. בגיל צעיר כבר צמח לגאון מופלא, בקי וחרף, היודע את כל התורה כולה, ומחדש בה חידושים גאוניים. עודו רך בשנים כבר נתמנה לרבנות העיר פוניבז'. לאחר כעשרים שנה עבר לכהן ברבנות מיר, ומשם נקרא ע"י רבי שמואל סלנט, רבה הישיר של ירושלים, לעלות לכהן תחתיו ברבנות עיה"ק. כארבע שנים לאחר שעלה לירושלים נפטר בשנת תרס"ה בגיל 62, עוד בחיי הגר"ש סלנט [שנפטר בשנת תרס"ט קרוב לגיל מאה]. הותיר אחריו בכת"י למעלה ממאה חיבורים, שרובם לא נדפסו.

חתנו היה הגאון רבי אברהם יצחק הכהן קוק, שמשנת תרס"ד כיהן כאב"ד יפו והמושבות, ולימים כיהן בתפקיד הרב הראשי של ירושלים וארץ ישראל.

[1] דף, נייר מכתבים רשמי. 29 ס"מ. מצב טוב. קרעים בשוליים ללא פגיעה בטקסט.

פתיחה: \$300

304. "מחאה גלויה" - אודות חינוך יתומי פרעות קישנוב - ירושלים, תרס"ג

דף בכתב-יד - "מחאה גלויה" - אודות יתומי ההרוגים בפרעות קישניוב, האמורים להגיע לירושלים, ויש חשש כי יקבלו חינוך חילוני. עם חתימות 28 מחכמי ירושלים באותן השנים. ירושלים, אב תרס"ג [1903].

קריאה אל ראשי הקהילות והרבנים בחו"ל, אודות ילדי ההרוגים בימי הפרעות שהיו בקישניוב. ילדים אלה היו אמורים להגיע לארץ הקודש, ונוצר החשש כי העסקנים המטפלים בהבאתם לארץ ימסרו אותם להתחנך בבתי ספר חילוניים.

"...נוכל לומר שטובים היו אבותיהם שנפלו חלל על קידוש שמו בחו"ל, וגורל יתומיהם העתידים להיות ח"ו חללי המינות והאפיקורסות על גבעות הרי ישראל... הננו מבקשים מכם, הסירו בעלי הטובות האלו. לא אלמן ישראל בכס לבחור עסקנים אנשים ידועים ליראים ושלמים, והעסקנים הראשונים תבטלו ולא תתנו את כספכם ל'בעל'... הכו"ח למען קדושת הארץ בל תתחלל...". בין 28 החותמים, מופיעות חתימותיהם של הרבנים: רבי בנימין זאב אב"ד מק"ק מאזיר; רבי "נחום ב"ר יצחק דוד מלאמזא" [רבי נחום רוטמן, גיסו של רבי אליהו לופיאן]; רבי "שלום ליב אייזענבאך"; רבי "שלמה ברד"ש", ועוד.

[1] דף. 29 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים ובלאי בשולי הדף.

פתיחה: \$300

304

303

303. Two Letters Handwritten and Signed by Rabbi Avraham Yitzhak HaKohen Kook - Jaffa, 1905

Two letters handwritten and signed by R. Avraham Yitzhak HaKohen Kook, rabbi of Jaffa and the colonies. Jaffa, 1905.

Addressed to the committee of the Rishon LeTzion colony. R. Kook encourages the members of the committee to firmly uphold the communal regulations - **"So that the colony's policies should not be trampled by any individual, and why not summon him to a Din Torah..."**. R. Kook warns them that **"such a breach, of shunning off the bonds of public responsibility, can progressively widen, if it is not fenced off from the start"**. Both letters pertain to an affair concerning a veteran member of the colony, who was hardening his heart and refusing to provide financial support to his sick, "abandoned and wretched" grandchild. R. Kook urges the members of the committee "to force him to give charity".

These letters were not printed in Igrot HaRaayah, and they document the authority R. Avraham Yitzhak Kook bore as district rabbi of the new colonies in Eretz Israel, during his tenure as rabbi of Jaffa.

2 letters. Official stationery. Approx. 23 cm. Fair condition. Wear and tears, not affecting text. Stains and foxing. Filing holes. Marginal paper repairs to one letter.

Opening price: \$300

303. שני מכתבים בכתב ידו וחתימתו של הראי"ה קוק - יפו, תרס"ה

שני מכתבים בכתב-ידו וחתימתו של הגאון רבי אברהם יצחק הכהן קוק רב ואב"ד יפו והמושבות. יפו, תרס"ה [1905].

נשלחו אל ועד המושבה בראשון לציון. הרב קוק מחזק את אנשי הוועד לעמוד בתקיפות על תקנות הקהילה - **"שלא יהיו סדרי המושבה למרמס, לרגלי כל נפרד, ולמה לא יתבעוהו לד"ת [לדין תורה]..."**. הרב קוק מזוהר אותם כי **"פרץ כזה של השלכת עבותות עול הציבור, הלא יוכל בהמשך הזמן להיות מתרחב והולך, אם לא יגדר בראשיתו"**. בשני המכתבים מדובר גם בעניינו של אחד מותיקי המושבה, המקשיח את ליבו ומסרב לעזור בכספו לנכדו החולה **"הנעזב והאומלל"**, והרב קוק מזור את אנשי הוועד **"לכוף אותו על הצדקה"**.

מכתבים אלו לא נדפסו בספר אגרות הראי"ה, והם מתעדים את סמכותו של הראי"ה קוק כרב מחוץ על המושבות החדשות בארץ ישראל, בתקופת כהונתו כרבה של יפו.

2 מכתבים. נייר מכתבים רשמי. כ-23 ס"מ. מצב בינוני. בלאי וקרעים, ללא פגיעות בטקסט. כתמים וכתמי חלודה. נקבי תיוק. באחד המכתבים הדבקת נייר בשוליים.

פתיחה: \$300

305

306. מסמך בענין רישום "הקדשות" בשכונת מאה שערים - עם כ-68 חתימות רבנים ובעלי בתים - ירושלים, תרע"ב

דף בכתב-יד, כתב החלטה על אופן רישום ה"וואקף" [הקדש ציבורי] בטאבו של בתי המקוואות בשכונת מאה שערים, עם כ-65 חתימות של בעלי בתים בשכונה, ועם אישור בית הדין בחתימות שלש הדיינים. ירושלים, אדר תרע"ב [1912].

בראש החותמים, חתימת רב השכונה הגאון רבי "שאל חיים הלוי הורוויץ, החונה פה מאה שערים". בשולי העמוד השני של החתימות, אישור בית הדין בחתימות הדיינים רבי משה נחום וולנשטיין ורבי צבי פסח פראנק, וחתימת ה"ספרא דדיינא" רבי חיים מענדל ספרא.

הגאון רבי שאל חיים הלוי הורביץ (תק"פ-תרע"ו), חתן רבי דוד טעביל ממניסק בעל ה"נחלת דוד", אב"ד דוברובנא במשך 18 שנה. בשנת תרמ"ג עלה לירושלים, בה נחשב לאחד מגדולי התורה בעיר. מייסד וראש הישיבה הגדולה והת"ת "מאה שערים" בשכונת "מאה שערים" בירושלים. האריך ימים ונפטר בשנת תרע"ו. מחיבוריו: "כלילת שאול", "מצפה שאול", ועוד.

304. "Mechaa Geluya" (Open Protest) - Concerning the Education of the Orphans of the Kishinev Pogroms - Jerusalem, 1903

Handwritten leaf - "Mechaa Geluya" - relating to the orphans of the Jews killed during the Kishinev Pogroms, who were expected to arrive in Jerusalem, protesting the possibility that they would receive a secular education. The leaf is signed by 28 Jerusalemite Torah scholars. Jerusalem, Av 1903.

Call to community heads and rabbis abroad in regard to the children of the Jews murdered during the Kishinev Pogroms. The orphans were expected to arrive in Eretz Israel and there was concern that those who were in charge of their immigration would send them to secular schools.

"...We can say that the fate of the parents who were murdered sanctifying G-d's name is better than that of the orphans who will G-d forbid fall into

heresy... We beseech you, dismiss these 'good-doers'. There is no lack of G-d fearing activists to choose from. Discharge the previous activists... writing and signing for the sake of the holiness of the Land lest it be desecrated..."

The 28 signatories include: R. "Binyamin Zeev Rabbi of Mazyr"; R. "Nachum son of R. Yitzhak David of Lomza" (R. Nachum Rothman, brother-in-law of R. Eliyahu Lopian); R. "Shalom Leib Eisenbach"; R. "Shlomo son of R. D.S.", and others.

[1] leaf. 29 cm. Good-fair condition. Stains and wear to margins.

Opening price: \$300

305. היתר מאה רבנים - 36 חתימות גדולי רבני ירושלים בשנת תרע"ב

ברנשטיין. חתימות הרבנים: רבי יוסף חיים זוננפלד, רבי אליהו פנחס הכהן מריינא, רבי יוסף שימשלביץ, רבי יוסף גרשון הורביץ, רבי מנדל נאה, רבי זרח ראובן ברוורמן, רבי ברוך שלמה רבינוביץ, רבי ישראל זאב מינצבערג, ועוד חותמים רבים.

[1] דף (כתוב משני צדיו), נייר מכתבים רשמי. 28 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים ובלאי בקפלי הדף.

פתיחה: \$500

דף בכתב-יד, תשובה בענין היתר מאה רבנים, להתרת "חרם דרבנו גרשום" לנישואי איש שאשתו הראשונה נטרפה דעתה עליה, בחתימות ששת דייני בתי הדין האשכנזיים בירושלים, ועוד שלושים חתימות מרבנים וגדולי תלמידי החכמים בעיר. ירושלים, סיון תרע"ב [1912].

חתימות ראשי בתי הדין ה"פרושים" וה"חסידים": רבי משה נחום וולנשטיין, רבי ליפמן דוד [שובקס], רבי אריה ליב בהרא"ד [רבי ליב דיין, הרשלה], רבי צבי פסח פראנק ורבי בצלאל ישעיה

305. Heter Meah Rabbanim - 36 Signatures of Leading Jerusalemite Rabbis in 1912

Handwritten leaf, responsum on the topic of heter meah rabbanim (consent of one hundred rabbis) permitting the marriage of a man whose first wife became mentally ill, signed by six dayanim of the Jerusalem Ashkenazi Batei Din, with another 30 signatures of rabbis and leading Torah scholars in Jerusalem. Jerusalem, Sivan 1912.

Signatures of the heads of the Perushim and Chassidic batei din: R. Moshe Nachum Wallenstein, R. Lipman David (Shuvaks), R. Aryeh Leib son of R. E.D. (R. Leib Dayan, Hershtler), R. Tzvi Pesach

Frank and R. Betzalel Yeshaya Bernstein. Signatures of the rabbis: R. Yosef Chaim Sonnenfeld, R. Eliyahu Pinchas HaKohen Mareina, R. Yosef Shimshelvit, R. Yosef Gershon Hurwitz, R. Mendel Naeh, R. Zerach Reuven Braverman, R. Baruch Shlomo Rabinowitz, R. Yisrael Ze'ev Mintzberg, and many other signatures.

[1] leaf (written on both sides), official stationery. 28 cm. Good-fair condition. Stains and wear to folds.

Opening price: \$500

306. Document Pertaining to the Registration of "Hekdesh" in the Meah She'arim Neighborhood - With the Signatures of About 68 Rabbis and Homeowners - Jerusalem, 1912

Handwritten leaf, recording a decision on how to register the mikvaot of Meah She'arim in the land registry office as Waqf (Hekdesh, donated property), signed by approx. 65 of the neighborhood homeowners, with the authorization of the Beit Din and signatures of three dayanim. Jerusalem, Adar 1912.

Heading the list of signees is the rabbi of the neighborhood, R. "Shaul Chaim HaLevi Horowitz, residing here in Meah She'arim". At the foot of the second page of signatures, Beit Din authorization signed by the dayanim R. Moshe Nachum Wallenstein and R. Tzvi Pesach Frank, with the signature of the Beit Din scribe R. Chaim Mendel Safra.

R. Shaul Chaim HaLevi Horowitz (1820-1916) was the son-in-law of R. David Tevele of Minsk, author of Nachalat David. He served as rabbi of Dubrowna for 18 years. In 1883, he immigrated to Jerusalem, where he was considered one of the foremost Torah scholars. He was the founder and dean of the Meah She'arim yeshiva and boys' school in Meah She'arim. He merited longevity and passed away in 1916. He authored Kelilat Shaul, Mitzpeh Shaul and other works.

R. Moshe Nachum Wallenstein (1841-1922), head of the Jerusalem Beit Din, was a disciple of the Ketav Sofer. In 1864, he immigrated to Jerusalem, where he became an associate and disciple of the Maharil Diskin, studying under him together with a group

of leading Torah scholars in Jerusalem. In 1903, he was appointed dayan in R. Shmuel Salant's Beit Din in Jerusalem, and in 1908, became the head of the Beit Din. After the passing of R. Shmuel Salant, the official position of rabbi of Jerusalem remained vacant for over a decade, during which R. Moshe Nachum became the de facto leader of Jerusalem's Orthodox community and its official representative before the authorities. In 1920, when the Beit Din of the Eda HaCharedit was established, R. Moshe Nachum went to serve as its head, alongside his colleague R. Yosef Chaim Sonnenfeld, the rabbi. Some of his halachic responsa were published in the book Bnei Moshe (Jerusalem, 1990).

R. Tzvi Pesach Frank (1873-1961), a leading posek and rabbi in his times. An outstanding Torah scholar, renowned for his prodigious diligence. He studied in the Lithuanian yeshivot, and immigrated to Jerusalem in his youth. In 1908, he became a dayan in the Beit Din of R. Shmuel Salant, and in 1935, he was appointed rabbi of Jerusalem. His teachings were published in the series of books: Har Tzvi, Mikra'ei Kodosh and others.

[1] leaf (written on both sides). 29 cm. Good condition. Creases and folding marks.

Opening price: \$300

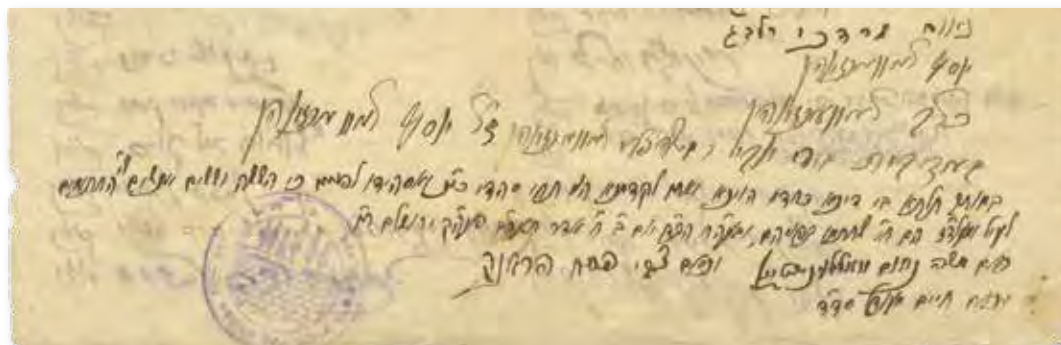

306a

הגאון רבי משה נחום וולנשטיין ראב"ד ירושלים (תר"א-תרפ"ב), תלמיד ה"כתב סופר". בשנת תרכ"ד עלה לירושלים. ממקורביו ותלמידיו של המהר"ל דיסקין ומחבורת גדולי הלמדנים בירושלים אשר למדו תורה מפיו. בשנת תרס"ג התמנה לדיין בבית הדין של רבי שמואל סלנט בירושלים, ובשנת תרס"ח התמנה לראב"ד. לאחר פטירת רבי שמואל סלנט לא נבחר רב ראשי לעיר הקודש ירושלים, ובמשך יותר מעשר שנים שימש בפועל כמנהיגה של היהדות החרדית בעיר ומייצגה כלפי השלטונות. בשנת תר"פ כשהוקם בית הדין של "העדה החרדית", עבר רבי משה נחום לכהן בו כראב"ד, לצדו של רבו רבי יוסף חיים זוננפלד שכיהן כגאב"ד. חלק מתשובותיו בהלכה נדפסו בספר "בני משה" (ירושלים, תש"ן). הגאון רבי צבי פסח פראנק (תרל"ג-תשכ"א), מגדולי הפוסקים והרבנים בדורו. גאון מופלג שנודע בשקידתו הרבה. למד בשיבות ליטא ועלה בבחרותו לירושלים. משנת תרס"ח חבר בית הדין של רבי שמואל סלנט, ומשנת תרצ"ה רבה של ירושלים. מתורתו נדפסו סדרת הספרים: הר צבי, מקראי קודש, ועוד.

[1] דף (כתוב משני צדיו). 29 ס"מ. מצב טוב. קמטים וסימני קיפול.

פתיחה: \$300

306b

307. מכתב המלצה מרבי יוסף חיים זוננפלד ורבי ליפמן דוד שובקס - ירושלים, תרפ"א

307

and ailing...". The dayan R. Lipman David also acclaims him: "...for his main objective is Torah and fear of G-d, and it is a great mitzva to assist him...". R. Yosef Chaim Sonnenfeld (1849-1932), spiritual leader of Orthodox Jewry in Eretz Israel. An outstanding Torah scholar, a holy and wise man. He was a disciple of the Ketav Sofer in the Pressburg yeshiva, and of R. Avraham Schag Rabbi of Kobersdorf. He immigrated to Jerusalem in 1873 together with his teacher R. Avraham Schag, and was renowned as one of its leading Torah scholars. He was also reputed for his extensive engagement in public and charitable activities. When R. Yehoshua Leib Diskin (the Maharil) immigrated to Jerusalem in 1879, R. Yosef Chaim drew close to him, becoming his prime disciple and serving as dayan in his Beit Din. He was the Maharil's close attendant in the battle against the Christian mission and the Haskalah movement, which threatened the old

רב העיר ירושלים (לאחר פטירת הגר"ש סלאנט בשנת תרס"ט), אך לאחר הקמת משרד "הרבנות הראשית" ומינוי הרב קוק לרב ראשי בשנים תר"פ-תרפ"א (1919-1921), הוקמה הקהילה הנפרדת של "העדה החרדית למקהלות האשכנזים", ורבי יוסף חיים נתקבל לרבה הראשון של "העדה החרדית" בתואר "מרא דארעא דישראל".

זקן-ההוראה הגאון רבי ליפמן דוד (ר' דובצ'ה) שובקס (תק"צ בערך-תרפ"ד), ראב"ד בד"צ החסידים בירושלים. נתגדל מנעוריו בבית האדמו"ר רבי מנדיל מקוצק, ובהיותו כבן 14 השיאו האדמו"ר לבת-אחותו, שנתגדלה אף היא בביתו של דודה האדמו"ר. במשך שנים רבות היה לומד בחברותא עם בן-דודו (חתן האדמו"ר) רבי אברהם בורנשטיין מסוכטשוב, כשהם לומדים יחד בעיון למדני ועמוק, עפ"י דרך הלימוד העמוקה שהתווה לפנייהם מורם ורבם האדמו"ר מקוצק. בגיל 16 התעטר ב"סמיכת חכמים" להוראה מאת דודו האדמו"ר מקוצק, שאף מינהו למו"צ ומורה הוראה בעיר קוצק, תפקיד אותו מילא כחצי-יובל שנים. בשנת תרמ"ה עבר לכהן כרב ואב"ד לברטוב, בה כיהן כ-13 שנה. בשנת תרנ"ח עלה לארץ ישראל, עפ"י הוראת רבו האדמו"ר הקדוש מקוצק, ועם עלותו לירושלים מונה לתפקיד ראב"ד בד"צ החסידים בעיר תפקיד בו כיהן ברמה למעלה מ-25 שנה. תורתו נדפסה בשנים האחרונות בסדרת הספרים "חידושי הגר"ד".

[1] דף, נייר מכתבים רשמי. 27.5 ס"מ. מצב בינוני-טוב. כתמים. בלאי וסימני קיפול.

פתיחה: \$300

מכתב בכתב-ידו וחתמתו של הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד, מתחילת תקופת כהונתו כ"רב ואב"ד למקהלות אשכנזים בעיה"ק ירושלים תוי"ב". ירושלים, אב תרפ"א [1921].

בשולי המכתב: 3 שורות נוספות בכתב-ידו וחתמתו של הגאון רבי "ליפמן דוד במהר"י ז"ל" (רבי דוב'צה שובקס) - ראב"ד בד"צ חסידים בירושלים.

המלצה לתמוך בהגאון רבי בעריש זאלץ מצפת: "האי גברא רבא הרב המופלג... ידיו רב לו במלחמתה של תורה... מחכמי ורבני עה"ק צפת"ו... שוקד על התורה והעבודה מתוך עוני לחץ ודחק... ולבד מצות החזקת התורה יש בזה משום ביקור חולים, כי הרב הנוכח חלוש קצירי ומריע...". גם הדיין רבי ליפמן דוד כותב עליו: "...כי עיקר מגמתו היא לעסק התורה ויראת ד' ומצוה גדולה לעורו..."

הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד (תר"ט-תרצ"ב), מנהיגה הרוחני של היהדות החרדית בארץ ישראל. גאון מופלג, ואיש קדוש וחכם. תלמיד בעל "כתב סופר" בישיבת פרשבורג, ותלמיד הגאון רבי אברהם שאג רבה של קויברסדורף. עלה לירושלים בתרל"ג יחד עם רבו רבי אברהם שאג, ונודע בה כאחד מגדולי תלמידי החכמים. כמו כן נודע בצדקתו ובקדושתו, רזיו ופעלתו בפקחות רבה בפעילות חסד ובפעולות ציבוריות. כאשר עלה ארי מבבל, הגאון מהר"ל דיסקין שעלה לירושלים בשנת תרל"ט, התקרב אליו הרב זוננפלד, והיה לתלמידו המובהק וחבר בית דינו. היה יד ימינו של רבו המהר"ל גם במלחמתו במיסיון הנוצרי ובתנועות ההשכלה, שאיימו על הישוב הישן בירושלים. במשך שנים רבות סירב רבי יוסף חיים זוננפלד לקבל עליו את משרת

Rebbe of Kotzk. At the age of 16, he was rabbinically ordained by his uncle the Rebbe of Kotzk, who even appointed him posek in Kotzk (Kock), position he held for some 25 years. In 1885, he went to serve as rabbi of Lubartów, remaining there for 13 years. In 1898, he immigrated to Eretz Israel, at the behest of his teacher, the Rebbe of Kotzk. Upon his arrival in Jerusalem, he was appointed head of the Chassidic Beit Din, serving in that capacity for over 25 years. His teachings have been published in recent years in the Chiddushei HaGrad series of books.

[1] leaf, official stationery. 27.5 cm. Fair-good condition. Stains. Wear and folding marks.

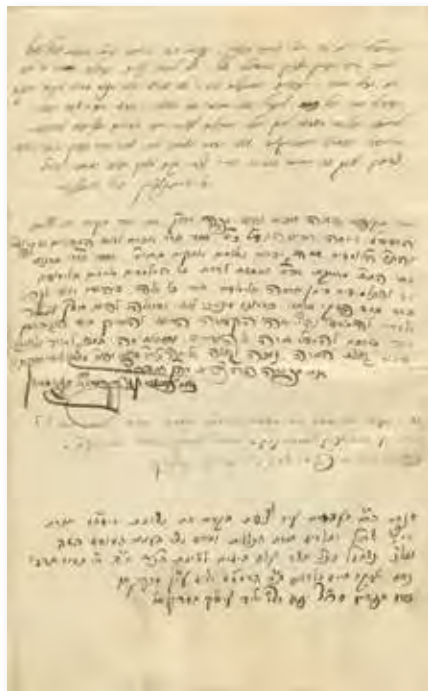
Opening price: \$300

Yishuv in Jerusalem. For many years (following the passing of R. Shmuel Salant in 1909), R. Yosef Chaim Sonnenfeld refused to take on the position of rabbi of Jerusalem, yet after the Chief Rabbinate was instated and R. Kook was appointed Chief Rabbi in 1919-1921, a separate community was established - "the Eida HaChareidit of Ashkenazi communities", and R. Yosef Chaim was appointed its first rabbi under the title of Mara D'Ara DeYisrael (Rabbi of Eretz Israel).

R. Lipman David (R. Dovche) Shuvaks (ca. 1830-1924), head of the Chassidic Beit Din in Jerusalem. He was raised in the home of Rebbe Mendel of Kotzk, and at the age of 14, married the Rebbe's niece, who had also grown up in the Rebbe's home. For many years, he studied together with his cousin (son-in-law of the Rebbe) R. Avraham Bornstein of Sochatov - the Avnei Nezer, in the penetrating and profound study method they absorbed from their teacher, the

308c

308b

308a

308. כתב-יד, ספר אורחים של ישיבת רידב"ז בצפת - עם מכתבי אדמו"רים ורבנים - צפת, תרפ"ד-תרפ"ו

הארנשטיין"?; רבי בן ציון אלפס [צפת, קיץ תרפ"ה]; האדמו"ר מקארלין רבי אברהם אלימלך פערלאוו; ד"ר שמואל הכהן גרינברג מביהמ"ד לרבנים בברלין [צפת, אדר תרפ"ו]; ד"ר משה אויערבאך [צפת, ניסן תרפ"ו]; רבי שמעון הרשור אב"ד מאדערן ודומ"ץ בפרשבורג [צפת, ניסן תרפ"ו]; רבי י"ד אייזנשטיין "בעל האוצרות" [צפת, אייר תרפ"ו]; רבי פנחס מעגידאן; ד"ר משה וואלאך [צפת, תמוז תרפ"ו]; רבי יעקב חיים סלונים מחברון ורבי אפרים יפה מחברון [צפת, תמוז תרפ"ו]; רבי נחמן שמואל יעקב [מיוחדסר] מח"ס עמודי יהונתן [צפת, ל"ד בעומר תרפ"ו]; רבי צבי פסח פראנק ורבי זרח עפשטיין; רבי שאול משה זילברמאן [הרב מויערשוב ולחוד]; רבי יצחק מאיר שהנפעלד; רבי "מאיר ברלין בהגאון וצדיק מרן הנצי"ב זצלה"ה" [מאיר בר-אילן]; ועוד חתימות ומכתבים בעברית ובלועזית (הנדיבות פלורה ששון מלונדון ורחל עזרא מכלכותה; ועוד).

[7] דף (9 עמ' כתובים). 32 ס"מ. מצב בינוני. כתמים. קרעים ובליאי (משוקמים). כתמי רטיבות עם פגיעה בטקסט. כריכה חדשה.

פתיחה: \$400

"ספר התקנות ותעודות" - ספר אורחים של ישיבת רידב"ז ותלמוד תורה הכללית בעיר צפת כולל מכתבים וחתימות אורחים שביקרו בישיבה וכותבים את התרשמותם מהצלחת התלמידים, בהם מכתבים מהאדמו"ר רבי אברהם אלימלך מקארלין, האדמו"ר רבי שלום יולס מסמבור, רבי נחמן שמואל יעקב מיוחדסר רבה של בני ברק, רבי צבי פסח פרנק, רבי שאול משה זילברמן הרב מויערשוב, רבי מאיר ברלין (בר אילן), רבי שמואל יצחק הילמן, ועוד. [צפת, תרפ"ד-תרפ"ו 1924-1926].

שער מאויר וצבעוני.
המכתבים מתעדים ביקורי אישים שונים במירון ובצפת, באותה תקופה.

מכתבים מהרבנים: רבי שמואל יצחק הילמן מלונדון [צפת, חנוכה תרפ"ה]; רבי אהרן מרדכי הלוי אשינסקי מפססבורג-ארה"ב [צפת, ל"ד בעומר תרפ"ה]; רבי "שמעון יצחק הלוי פינקלשטיין, רב מבראנווויל וכעת עובר אורח בצפת", צפת, קיץ תרפ"ה; רבי שלום הכהן יאללעס "רב בק' סטריא, בהרד"ק מטאמבור זצלה"ה" [צפת, ל"ז בעומר תרפ"ה]; רבי "אברהם יוסף ב"ר גור אריה הכהן

307. Letter of Recommendation from Rabbi Yosef Chaim Sonnenfeld and Rabbi Lipman David Shuvaks - Jerusalem, 1921

Letter handwritten and signed by R. Yosef Chaim Sonnenfeld, from the beginning of his tenure as "Rabbi of the Ashkenazi communities in the holy city of Jerusalem". Jerusalem, Av 1921.

At the foot of the letter: 3 additional lines handwritten and signed by R. "Lipman David son of R. Y." (R. Dovche Shuvaks) - head of the Chassidic Beit Din in Jerusalem.

Recommendation to assist R. Berish Saltz of Safed: "This eminent, outstanding rabbi... very proficient in Torah... amongst the Torah scholars and rabbis of Safed... he toils in Torah and worship of G-d in poverty, strain and difficult circumstances... apart from the good deed of supporting Torah, this also constitutes visiting the sick, since this rabbi is feeble

309

308. Manuscript, Visitors' Book of the Ridvaz Yeshiva in Safed - With Letters from Rebbes and Rabbis - Safed, 1924-1926

"Sefer HaTakanot VehoTe'udot" - Visitors' book of the Ridvaz yeshiva and the general Talmud Torah (boys' school) in Safed, containing letters and signatures of visitors who visited the yeshiva and recorded their impressions regarding the students' scholastic achievements. Includes letters from Rebbe Avraham Elimelech of Karlin, Rebbe Shalom Yolles of Sambor, R. Nachman Shmuel Yaakov Mioduser Rabbi of Bnei Brak, R. Tzvi Pesach Frank, R. Shaul Moshe Zilberman Rabbi of Viershov (Wieruszów), R. Meir Berlin (Bar-Ilan), R. Shmuel Yitzchak Hillman, and others. [Safed, 1924-1926].

Decorated title page, in color.

The letters document visits of various personalities to Meron and Safed at that time.

See Hebrew description for a detailed list of the rabbis whose inscriptions and signatures appear in the book.

[7] leaves (9 written pages). 32 cm. Fair condition. Stains. Tears and wear (repaired). Dampstains, affecting text. New binding.

Opening price: \$400

law of R. Shraga Feivel Danziger Rabbi of Grójec and Makova, who was the father of R. Yechiel, the first Rebbe of Aleksander). In his second marriage, he was the son-in-law of the rabbi of Kałuszyn, R. Shmuel Yaakov Koppel HaKohen Kligsbarg (1858-1935), a descendant of the Chozeh of Lublin. Served in the rabbinate for over forty years in Peshischa, Rózan and Makova. In 1925, he immigrated to Jerusalem, published his responsa Ani Ben Pachma and established the Aleksander Yismach Yisrael Yeshiva. He was among the prominent Aleksander Chassidim and exchanged a prolific correspondence with the Rebbe, author of Akedat Yitzchak, and his family. The correspondence contains names for prayer at holy sites and detailed reports of events that took place in the Aleksander court and within the Chassidic administration in Poland.

Double leaf (4 written pages). 20.5 cm. Good condition.

Opening price: \$300

309. מכתב מעניין מרבי ישראל ניסן קופרשטוך אב"ד מאקאווא - יפו, תרפ"ו

מכתב ארוך (4 עמודים) בכתב-ידו וחתמתו של הגאון רבי ישראל ניסן קופרשטוך אב"ד פשיסחא ומאקאווא. נוה-שולם, יפו, תמוז תרפ"ו [1926].

נשלח אל הנגיד רבי דוד פוטאש, אודות מערכת השחיטה העצמאית שהוקמה בעידודו של רבי ישראל ניסן. בתוך הדברים מוזכרת מעורבותם של הרב מטשעכנאווא והגאון ר"ז סולובייציק אב"ד בריסק: "...והרה"ג מבריסק אשר כתב את הפסק בהעתק הלז הוא רב גאון מובהק, בן הגאון המפורסם! ר' חיים סלאווייטשיק ז"ל מבריסק, בן הגאון הגדול המפורסם ר' יושע בער זצ"ל מבריסק".

הגאון החסיד רבי ישראל ניסן קופרשטוך (תר"ח-תר"ץ) מוקני רבני פולין החסידי. בזיווג ראשון היה חתנו של רבי ראובן יהודה (חתנו של רבי שרגא פייבל דנציגר אב"ד גריצא ומאקאווא, אביו של רבי יחיאל האדמו"ר הראשון מאלכסנדר), ובזיווג שני היה חתן הגאון מקאלושין, רבי שמואל יעקב קאפיל הכהן קליגסבערג (תר"ח-תרצ"ה) שהיה מצאצאי "החווה מלובלין". כיהן ברבנות למעלה מארבעים שנה בפשיסחא, ריזאן ומאקאווא. בשנת תרפ"ה עלה לירושלים, שם הוציא את ספרו שו"ת "עני בן פחמא" וייסד את ישיבת "ישמח ישראל" אלכסנדר. היה מראשי חסידות אלכסנדר והתכתב רבות עם האדמו"ר בעל "עקדת יצחק" ובני משפחתו, כאשר באותם מכתבים הם מוזכרים לפניו שמות לברכה ולתפילה במקומות הקדושים ומדווחים לו בפרוטרוט על כל הנעשה והנשמע בחצר הקודש ובהנהגת הציבור החסידי בפולין.

דף כפול (4 עמודים כתובים). 20.5 ס"מ. מצב טוב.

פתחה: \$300

310. ספר בית יוסף חדש (כולל הדפים הנדירים) - ירושלים, תרל"ה-תרמ"א - הקדשה לברון רוטשילד

רבי חיים סופר בעל ה"מחנה חיים" שהיה באותה תקופה אב"ד מונקאטש תמך בו, וכתב מספר מכתבים בנסיון להרגיע את הרוחות. אולם נשיאי ה"כולל" הרבנים מפרשבורג ומאונגוואר לא הסכימו לתמוך בו. אף מורו ורבו המהר"ם שיק אב"ד חוסט, כותב בהסתייגות בתשובתו לאדם ששאל אם יש לחוש לחרם על הספר "בית יוסף חדש", וכה כתב: "הנה ספר הנ"ל לא ראיתי ולא בא לידי, ואם אמנם שהרב המחבר הנ"ל מוחזק בכשרות ולירא ה', בכל זה כשנשלח לידי מירושלים תוכן ענין הספר שנתנו עליו חרם בב"ד דשם, חששתי לדבריהם... והיום שבא לידי קונטרס נדפס בירושלים בשם חרב פיפיות וגם בסופו נדפס קונטרס קטן בשם צעקת הדל מהרב המחבר הנ"ל שצועק חמס שרודפין אותו שלא כדון ושאין ממש בלעו שהוציאו עליו, ומי יודע ויבין זאת, עב"פ צריכין אנו לחוש עוד עד דיצא האמת לאמיתו ויתבררו הדברים..." (שו"ת מהר"ם שיק, יורה דעה, סימן ר"א).

בינתיים התחבר רבי עקיבא יוסף לחכמי הספרדים בירושלים ובחברון, ששבו לתמוך בו. בקונטרס "חרב פיפיות" קיבל גם מכתבי תמיכה מהרב מרדשקוביץ ומרבנים נוספים [שהושמצו בשל כך בקונטרס "שומר ישראל"]. גם בראש העותק שלפנינו מופיעים מכתבי התמיכה שקיבל מרבני הספרדים בארץ ישראל. מתנגדיו שלא בחלו באמצעים, הוציאו בהמשך הפולמוס, קונטרס נוסף בשם "שומר ישראל" ובו טענות רבות נגד המחבר, ביניהם: א. שעבר על "חרם דרבינו גרשום", כשהתיר לאיש שאשתו סירבה לעלות עמו לארץ ישראל, לשאת אשה שניה. ב. שהוא מתיימר להיות משיח. ג. שהספר נדפס בדפוס של המיסיון [טענה כוזבת, כאמור הספר נדפס ברובו בדפוס רבי יצחק גאשציני]. ד. שהמחבר מארגן מרד בממשלה הטורקית, טענה שהיה בה משום סכנת נפשות למחבר.

המאבק נגד רבי עקיבא יוסף החריף ובהנהלת "כולל שומרי החומות" סירבו לתת "חלוקה", למי שיסרב לחתום כי הוא מצטרף לחרם. כרוזים שונים הוצאו נגדו ואת חתימתו הידועה "עי"ש" פירשו במילים ע"כר ישראל. [הנישוא בני ע"ש שליך גדרה, קרוי על שמו של רבי עקיבא יוסף].

בסופו של דבר התפשר רבי עקיבא יוסף עם מתנגדיו שהסירו את החרם, ומעניין לציין כי בפטירתו הספידו הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד, שהיה מראשי כולל אונגן. רבי עקיבא יוסף חידש בחייו יידושים הלכתיים שונים, שחלקם לא התקבלו בקרב הרבנים, כדוגמת תקיעת שופר בכותל המערבי בראש השנה שחל בשבת, לבישת תכלת ועוד.

[15], ב-קד דף. כ-28 ס"מ. מצב טוב-בינוני. חלק מהדפים על נייר יבש. כתמים, קרעים ובלאי. דפים [2-3] מ"מפתחות הבית" פגומים בשוליהם, עם חסרון טקסט (משוקמים במילוי נייר). כריכת עור חדשה.

ש' הלוי, מס' 231.

פתיחה: \$1000

ספר בית יוסף חדש, חידושי תורה בהלכה ובאגדה, תוכחת מוסר וענינים ציבוריים. מאת הגאון רבי עקיבא יוסף שלזינגר בעל "לב העברי". ירושלים, [תרל"ה-תרמ"א 1875-1881].

בבטנת הכריכה נמצאת תווית-עור (כנראה, פיסה מהכריכה הישנה), עליה מוטבעת הקדשת המחבר אל הברון שמעון וואלף רוטשילד: "מנחה שלוחה לכהן השר הגדול בישראל מו"ה שמעון וואלף באראן פון ראטשילד הי"ו - מן המחבר לב העברי הי"ו".

הספר נדפס בין השנים תרל"ה-תרמ"א, בשני בתי דפוס, תחילה בדפוסו של רבי יואל משה סלומון, אך כשעניין ר"מ סלומון בתוכנו הפולמוסי של הספר סירב להמשיך בהדפסה, והמשיכה נעשה בדפוס "העברי" [של רבי יצחק גאשציני]. חלקים מהספר הופצו טרם סיום ההדפסה, ומכאן ההבדלים הרבים בין עותקי הספר הבודדים שנותרו בעולם. בעותק זה של "בית יוסף חדש", נמצאים בתחילתו דפי מפתחות והקדמות שאינם נמצאים ברוב העותקים, ובהם מכתב "קול מבשר" ממחבר הספר, מכתבי הסכמות ותמיכה ברע"י שלזינגר מרבנים מירושלים, צפת וחברון, מפתחות מפורטים לספר, מאמר "קול ברמה", ודף שער נוסף. הספר גם כולל את הדפים ז-ט שחסרים בהרבה עותקים [בדפים אלו של "פסק בית דין" נגד הרפורמים, מתקף המחבר את רבני הונגריה החרדים מ"נוסח אשכנז", הדורשים בשפה הגרמנית וההונגרית, ולא בשפת היידיש]. כמו כן נמצאים הדפים האחרונים קיט-קכ: "בדק הבית" - השמטות והוספות שנדפסו בשנת תרמ"א.

מחבר הספר "בית יוסף חדש" - הגאון רבי עקיבא יוסף שלזינגר (תקצ"ה-תרפ"ב) בעל "לב העברי", חתן הגאון רבי הלל ליכטנשטיין מקולומייא, תלמידים של גדולי רבני הונגריה ומן הקנאים הבולטים שלחמו ברפורמה ובהשכלה. בשנת תר"ל עלה לירושלים, בה המשיך את מאבקו באפיקורסים וב"מחדשים". פעל לטובת התיישבות יהודית ברחבי הארץ, ואף נקלע למחלוקת חריפה ולחיכוכים עם אנשי היישוב הישן כשיצא נגד שיטת ה"חלוקה", ובפרשיות ופולמוסים אחרים. בספרו "בית יוסף חדש", יצא רבי עקיבא יוסף שלזינגר בביקורת חריפה נגד מוסדות הציבור בירושלים ושיטת ה"חלוקה" הבלתי-צודקת בכולל אונגן אליו השתייך, וקרא לייסד כולל חדש בשם "כולל העברים" אשר יעודד התיישבות קלאית, ובכך יציל את יהדות אירופה הנתונה בסכנת ההתבוללות וההשכלה.

עם צאת הספר "בית יוסף חדש" לאור, התלקחה מחלוקת עזה. נגד הספר יצאו מספר פרסומים ("ניתוח הבית" ועוד), במחאה על כיוון נשיאי וראשי כולל אונגן. את הספר דנו בשריפה ואל מחברו ה"חרם". בנוסף ניסו להתנכל לחייו ע"י עלילות אצל השלטון הטורקי. תקופה ארוכה חשש רבי עקיבא יוסף לחייו ולא יצא מביתו, פן יתנקשו בו. פעולות שונות נעשו ע"י המחרימים להשיג את הספרים ולשרפם. בעלי קשרים בקונסוליה האוסטרית ניסו לעצור ביפו את משלוח הספרים, ע"י הדואר האוסטרי, ולהחזירם לשריפה בירושלים. וגם לאחר שנודע כי הספרים כבר יצאו לדרכם לחו"ל, ניסו להשיבם משם.

בארצות הונגריה נחלקו הדעות בין הרבנים בענין הספר. רבו

310a

309. Interesting Letter from Rabbi Yisrael Nissan Kuperstoch Rabbi of Makova - Jaffa, 1926

Long letter (4 pages) handwritten and signed by R. Yisrael Nissan Kuperstoch Rabbi of Peshischa (Przysucha) and Makova (Maków Mazowiecki). Neve Shalom, Jaffa, Tammuz 1926.

The letter, sent to the wealthy R. David Potash, concerns the shechita system established with the encouragement of R. Yisrael Nissan, mentioning the involvement of the Rabbi of Ciechanów and of R. Y.Z. Soloveitchik, Rabbi of Brisk: "...And the Rabbi of Brisk who wrote the ruling in that copying is an outstanding Torah scholar, son of the famous R. Chaim Soloveitchik of Brisk, son of the famed R. Yoshe Ber of Brisk".

R. Yisrael Nissan Kuperstoch (1858-1930) was a senior Chassidic rabbi in Poland. His first marriage was with the daughter of R. Reuven Yehuda (son-in-

with members of the Old Yishuv over his opposition to the methods of the Chaluka (distribution of funds), and over other affairs. In his book Beit Yosef Chadash, R. Akiva Yosef Schlesinger severely criticized the public institutions in Jerusalem and the unfair Chaluka methods of the Hungarian Kollel to which he belonged, calling for the establishment of a new kollel - Kollel HaIvrim, which would encourage agricultural settlements, saving European Jewry from the dangers of assimilation and the Haskalah. Upon the publication of Beit Yosef Chadash, a fierce dispute broke out. Publications opposing the book were published (Nitutz HaBayit and others), protesting the author's impertinence towards the heads of the Hungarian Kollel. Some called to burn the book and ban its author, and even slandered him before the Ottoman government, endangering his life. For a long while, R. Akiva Yosef did not leave his home, in fear for his life. His opponents made various attempts to find copies of the book and burn them. Individuals with connections to the Austrian consulate attempted to obstruct a delivery of the book to Austria and return the books to Jerusalem to be burnt.

Hungarian rabbis differed in their opinions regarding the book. R. Schlesinger's teacher, R. Chaim Sofer author of Machane Chaim, who was at that time rabbi of Munkacs, supported his disciple and wrote several letters attempting to calm the situation. However, the Kollel leaders, the rabbis of Pressburg and Ungvár, did not agree to support him. Even his teacher, the Maharam Schick Rabbi of Chust, wrote reservedly in response to a query regarding the ban of the book Beit Yosef Chadash: "I have not seen this book... although the rabbi who wrote it is known to be a G-d fearing man, when I received from Jerusalem the contents of the book which was banned by the Beit Din there, I was concerned..." (Responsa Maharam Schick, Yoreh Deah, 211). In the meantime, R. Akiva Yosef befriended the Sephardi Torah scholars in Jerusalem and Hebron, who supported him. In the booklet Cherev Pifiyot, he received supportive letters from the rabbi of Radoshkovichi and from other rabbis (who were later defamed in the booklet Shomer Yisrael). The letters in support of Rabbi Schlesinger received from

310b

the Sephardi rabbis in Eretz Israel appear also at the beginning of this copy. His opponents eventually published another booklet, titled Shomer Yisrael, containing many accusations against the author, such as: 1. He breached the Cherem D'Rabbeinu Gershom, by permitting a man whose wife refused to accompany him upon his immigration to Eretz Israel, to marry a second wife. 2. He purports to be the Messiah. 3. The book was printed in a missionary printing house (a false claim; the book was mostly printed by R. Yitzchak Gaszinne). 4. The author is organizing a rebellion against the Turkish government, a claim that imperiled the author. The struggle against R. Akiva Yosef intensified and the management of the Hungarian Kollel refused to distribute the Chaluka to those who refused to join the ban. Various proclamations were published against him.

Finally, R. Akiva Yosef reached a compromise with his rivals, who removed the ban. Interestingly, at his funeral he was eulogized by R. Yosef Chaim Sonnenfeld, who was one of the heads of the Hungarian Kollel. R. Akiva Yosef innovated various halachic rulings, some of which were not accepted by the rabbis of his times (for example, blowing the shofar at the Kotel on Rosh Hashanah which falls on Shabbat, and wearing techelet in tzitzit). [15], 2-124 leaves. Approx. 28 cm. Good-fair condition. Some dry paper. Stains, tears and wear. Marginal damage to leaves [2-3] of Maftchot HaBayit, with loss of text (repaired with paper). New leather binding. S. HaLevy, no. 231.

Opening price: \$1000

311a

310c

310. Beit Yosef Chadash (Including Rare Leaves) - Jerusalem, 1875-1881 - Dedication to Baron Rothschild

Beit Yosef Chadash, Torah novellae on halacha and aggada, ethics and public matters, by R. Akiva Yosef Schlesinger, author of Lev HaIvri. Jerusalem, [1875-1881].

A leather label on inside binding (apparently, a piece from an earlier binding), embossed with the author's dedication to Baron Shimon Wolf Rothschild: "Gift in honor of the great Jewish notable, Rabbi Shimon Wolf, Baron von Rothschild - from the author of Lev HaIvri".

The book was printed between 1875 and 1881 in two printing houses. The printing was started in the printing house of R. Yoel Moshe Solomon, however, after he saw the polemic content of the book he refused to continue printing it. The printing was continued in the HaIvri printing house (owned by R. Yitzhak Gaszinne). Parts of the book were distributed before the printing was finished, which resulted in many variations between the few surviving copies of the book. This copy of Beit Yosef Chadash contains the index leaves and the introductions that do not appear in most copies. These leaves include a "Kol Mevasser" letter by the author, letters of approbation and support of R. Akiva Yosef Schlesinger by rabbis of Jerusalem, Safed and Hebron, detailed indexes and the article Kol BaRama. The book also includes another title page and leaves 7-9 which are lacking in many copies (in these leaves, which contain a Beit Din ruling against Reform Judaism, the author attacks the Charedi "Nusach Ashkenaz" rabbis of Hungary who lecture in German and Hungarian and not in Yiddish). This copy also includes the last leaves, 119-124: Bedek HaBayit - omissions and additions printed in 1881. The author of Beit Yosef Chadash, R. Akiva Yosef Schlesinger (1835-1922), author of Lev HaIvri, was the son-in-law of R. Hillel Lichtenstein of Kolomyia and the disciple of leading Hungarian rabbis. He was one of the most prominent zealots who fought the Reform and Haskalah movements, and continued this struggle after immigrating to Jerusalem in 1870. He was active in support of the Jewish settlements throughout Eretz Israel, and also came into conflict

311. Luch Arץ Yisrael בעריכת אברהם משה לונץ - כל החלקים ב-20 כרכים - תרנ"ה-תרע"ו

ארץ הקדם, הודעות ממבני בתי הספר, החנוך והחסד, החברות, המסחר והאומנות בארץ"ק.

20 כרכים. בלוח לשנת תרנ"ו: נראה שחסרים דפים לט-מו מחלק המודעות. 15 ס"מ. מצב כללי טוב. לוחות תמונה בחלק מהכרכים. שערי מעטפת צבעוניים בחלק מהכרכים. קרעים ופגמים במספר דפים. קרעים עם חסרון ופגיעה בטקסט בדפים בודדים. מספר דפים מנותקים. רישומים. חותמות. כריכות חדשות.

פתיחה: \$300

לוח ארץ ישראל - שמושי וספרותי, בעריכת אברהם משה לונץ. דפוס והוצאת העורך, ירושלים, תרנ"ה-תרע"ו [1895-1916]. לוחות לשנים תרנ"ו-תרע"ו. 21 לוחות שנה ב-20 כרכים (הלוחות לשנים תרע"ה-תרע"ו נדפסו בכרך אחד, מחמת תלאות מלחמת העולם הראשונה - ראה על כך בחומר המצורף). לפנינו כל חלקי "לוח ארץ ישראל" שהוציא לאור לונץ במהלך השנים. הלוחות כוללים: לוחות שנה לבני שלוש הדתות הגדולות, מנהגי הקהילות השונות בערי ארץ ישראל, מידע שימושי אודות ארץ ישראל, קטעי שירה וספרות, מודעות פרסומיות, ועוד. "מאמרים, ספורים, תמונות, שירים וספירות המתארים מצב וחיי אחינו בערי ארץ"ק ומושבותי, מצב וחיי אחינו ומצב הקהילות בכל ערי

311. Luach Eretz Israel, Compiled by Abraham Moses Luncz - Complete Set in 20 Volumes - 1895-1916

Luach Eretz Israel - practical and literary, compiled by Abraham Moses Luncz. Printed and published by the editor, Jerusalem, 1895-1916.

Almanacs for the years 5656-5676. 21 almanacs in 20 volumes (the almanacs for the years 5675-5676 were printed in one volume, due to the hardships of WWI - see enclosed material). This set comprises all the volumes of Luach Eretz Israel published by Luncz over the years.

The almanacs include: calendars for the three major

religions, customs of the various Jewish communities in Eretz Israel, practical information relevant in Eretz Israel, selections of poetry and literature, advertisements, and more. "Essays, stories, pictures, poems and censuses, describing the state and life of our brethren in the towns and colonies of the Holy Land... announcements pertaining to the state of the schools, educational and charity institutions, companies, commerce and professions in the Holy Land".

20 volumes. Possibly lacking leaves 39-46 from advertisement section of 5657 almanac. 15 cm. Overall good condition. Plates in some volumes. Color title page wrappers in some volumes. Tears and damage to several leaves. Open tears to a few leaves, affecting text. Several detached leaves. Inscriptions. Stamps. New bindings.

Opening price: \$300

311d

311c

311b

(ראה עוד בפרקים: חסידות; חסידות חב"ד; ארץ ישראל וירושלים; יהדות תימן; יהדות איטליה; ועוד)

312. Tena'im Contract Signed by Rabbi Leib Emmerich, Leader of the Group of Disciples of Rabbi Natan Adler in Frankfurt am Main - 1799-1802

Detailed tena'im contract upon the engagement of the groom R. Leib son of R. Hertz Zunz with the bride Gitte daughter of R. Leib Emmerich. Signed by the mechutanim and by the guarantors. Frankfurt am Main, Tammuz 1799.

Signatures of both mechutanim: "Hertz son of the dayan R. Anshel Zunz" and "Yehuda Leib son of R. Gumpel Emmerich". Also signed by two guarantors: "Tevele son of R. Hertz Zunz - guarantor on behalf of the groom" and "Meir son of Shimon Hanau - guarantor on behalf of the bride".

Further in the document a new agreement was added, with revisions of the monetary arrangements and the guarantees of the first tena'im contract, signed by the two aforementioned mechutanim, R. Hertz Zunz and R. Leib Emmerich. Frankfurt am Main, Tammuz 1802. R. Leib Emmerich (d. 6th Kislev 1817) was a holy Torah scholar, a leader of the group of disciples of R. Natan Adler of Frankfurt am Main - the teacher of the Chatam Sofer. The words spoken to him by R. Natan Adler on his deathbed are well-known (see enclosed material). Son-in-law of R. Meir Hanau (who also signed this tena'im contract). A close companion of the Chatam Sofer (who cites his Torah novellae in his books, referring to R. Leib as "my friend R. Leib Emmerich of Frankfurt am Main", Sefer HaZikaron, p. 93). He was an experienced mohel and entered 782 circumcisions in his milah ledger. Written on his tombstone: "The famous pious and G-d fearing... R. Leib son of... Gumpel Emmerich... perfect in his deeds... great among his brethren in piety, asceticism, mitzvah adherence, self-denial and immersions. He would fast from Shabbat to Shabbat. Most of his life, he toiled in Torah study and loving-kindness...". He is similarly described in the Memorbuch of the Frankfurt community.

312

R. Natan Adler had established a private minyan (prayer quorum) in his home, in which he instituted prayer following the Sephardi rite. After his passing, his disciple R. Leib Emmerich upheld this minyan, and in 1817, it was transferred to the home of the son-in-law of his son-in-law, R. Binyamin Niederhofheim. It became known as the "Niederhofheim'sche Shul" in Frankfurt am Main, continuing the distinctive customs of R. Natan Adler until the Holocaust.

[1] leaf (written on both sides). Approx. 33 cm. Good condition. Wear to margins. Folding marks.

Opening price: \$500

312. שטר תנאים בחתימת רבי ליב עמרין, ראש חבורת תלמידי רבי נתן אדלר בפרנקפורט דמיין - תקנ"ט-תקס"ב

שטר תנאים מפורט לאירוסין החתן ר' ליב ב"ר הירץ צונץ, עם הכלה גיטלה בתו של ר' ליב עמרין. עם חתימות המחזיקים והעבריים. פרנקפורט דמיין, תמוז תקנ"ט [1799].

חתימות שני המחזיקים: "הק' הירץ בלא"א הדיין מהור"ר אנשיל צונץ זצ"ל", ו"הק' יהודה ליבלא"א [?]. המנוח כהר"ר גומפיל עמרין זצ"ל". חתימות שני העבריים: "הק' טעבלי בן כ"ה הירץ צונץ - ע"ק מצד החתן", ו"מאיר בן שמעון הענא - ע"ק מצד הכלה".

בהמשך המסמך, נוסף הסכם חדש, עם שינויים בסידור הכספי והערבויות שבהסכם "התנאים" הראשון, בחתימות שני המחזיקים הנ"ל, רבי הירץ צונץ ורבי ליב עמרין. פרנקפורט דמיין, תמוז תקס"ב [1802].

רבי ליב עמרין (נפטר ו' כסלו תקע"ח), איש קדוש וטהור, מראשי חבורת התלמידים של רבי נתן אדלר מפרנקפורט דמיין - רבו של ה"חתם סופר". מפורסמים דבריו של רבי נתן אדלר אליו ברגעי פטירתו מן העולם (ראה חומר מצורף). חתנו של רבי מאיר הענא (החתום אף הוא על שטר התנאים שלפנינו). ידיד מובהק של ה"חתם סופר" (המביא בספריו בשמו חידושי תורה בתואר "ידידי הרבני כ"ה ליב עמרין מפפ"ד", ספר הזכרון, עמ' צג). מוהל ותיק שבספר-הנימולים שלו היו רשומים 782 בריתות שערך. על מצבת קברו נכתב: "החסיד המפורסם, ירא אלקים... התורני מהור"ר ליב בן... גומפיל עמרין... תמים במעשיו... גבר באחי, בחסידות ופרישות בדקדוקי מצוות וסיגופים וטבילות. עינה בצום נפשו בהפסקות משבת לשבת. רוב ימיו עסק בתורה וגמ"ח...". גם בספר ה"ממורבון" של קהילת פרנקפורט נכתב עליו: "החסיד המפורסם קדישא ופרישא... התורני מהור"ר ליב בן... גומפיל עמרין... אשר הוא טהור וקדוש... זריו מאד בוריות מצוה... ובורח מן העבירה...". בזמנו, ייסד רבי נתן אדלר בביתו "מנין" פרטי, בו התפלל בנוסח הספרדים. לאחר פטירתו, המשיך תלמידו רבי ליב עמרין לקיים את ה"מנין", ולאחר פטירתו בשנת תקע"ח עבר ה"מנין" לביתו של רבי בנימין נידרהוף-היים חתן-חתנו של ר' ליב עמרין, שם התקיים ה"מנין" הנודע בשם "נידרהוף-היים שול" בפרנקפורט דמיין, שהמשיך את מנהגיו המיוחדים של רבי נתן אדלר, עד תקופת השואה.

[1] דף (כתוב משני צדיו). כ-33 ס"מ. מצב טוב. פגיעות בלאי קלות בשולי הנייר. סימני קיפול.

פתיחה: \$500

313. שני מכתבים מרבי יהודה יידל הורביץ - תעודות כשרות לגבינות הולנדיות - מאסטריכט, תקס"ז ותקס"ח

שני מכתבים בכתב-ידו וחתמתו של רבי יהודה יידל הורביץ מ"ץ בקהילת מאסטריכט (Maastricht). אייר תקס"ז [1807] ותמוז תקס"ח [1808]. חותמת שערה רשמית של הרב, עם הכיתוב: "יהודא יידל במו"ה שואל ז"ל מגלוגא רבתי". תעודות כשרות לגבינות מ"חלב ישראל" שנעשו בפיקוחו "ע"י משגיחים כשרים ונאמנים, וגם אני בעצמי הלכתי להדירים במדינת לימבורג מקום עשיית הגבינות". בשולי התעודה משנת תקס"ז, לגבינות "של הנעלה כ"ה אברהם מאיסזען", מופיע מכתב נוסף ביידיש, תעודת משלוח "גשיקט היר מיט... דלת מאות ט"ו חתיכת גבינות" [415 חתיכות גבינה], בכתב-ידו וחתמתו של "הקטן יעקב ב"ה אברהם יצ"ו מאיוון", הכותב "בפקודת א"א [אדוני אבי]. התעודה משנת תקס"ח ניתנה ל"הגבינות של הנעלה כמר ליור מאיסזען".

רבי יהודה יידל הורביץ מגלוגא, כיהן כרב ומו"ץ בקהילת מאסטריכט, בירת מחוז לימבורג (Limburg, דרום-הולנד. ראה אודותיו: פנקס הקהילות, הולנד, עמ' 339). בחוות הכפריות שבמדינת לימבורג נעשו גבינות כשרות, ששווקו ברחבי גרמניה והולנד. תעודות ההכשר שלפנינו מהוות תיעוד לתעשייה יהודית זאת, שבמרכזו היו יהודי קהילת איסזען (Eijsden) שבמחוז לימבורג, בקרבת גבולות בלגיה וגרמניה.

שני מכתבים. 18.5 ו-19.5 ס"מ. נייר איכותי. מצב טוב-בינוני. קמטים ובלאי. באחד מהם חותמת אספן.

פתיחה: \$300

313

313. Two Letters by Rabbi Yehuda Yidel Hurwitz - Certificates of Kashrut for Dutch Cheeses - Maastricht, 1807 and 1808

Two letters handwritten and signed by R. Yehuda Yidel Hurwitz, posek in Maastricht. Iyar 1807 and Tammuz 1808. Official wax stamp of the rabbi, with the inscription: "Yehuda Yidel son of R. Shaul of Glogów".

Kashrut certificates for Chalav Yisrael cheeses produced under his supervision "through worthy and faithful supervisors, and I myself also went to the pens in Limburg where the cheeses are produced". At the foot of the 1807 certificate, for the cheeses of Avraham of Eijsden, is another letter in Yiddish, a delivery certificate for 415 pieces of cheese, handwritten and signed by Yaakov son of Avraham of Eijsden, written "at the instruction of my father". The 1808 certificate was given for the cheeses of Leiser of Eijsden.

R. Yehuda Yidel Hurwitz of Glogów served as rabbi and posek of Maastricht, capital of the province of Limburg in the south of the Netherlands (see: Pinkas HaKehillot, Holland, p. 339). The village farms of Limburg produced kosher cheeses which were marketed throughout Germany and the Netherlands. These kashrut certificates constitute a documentation of this Jewish industry, primarily operated by the Eijsden Jewish community in the province of Limburg, situated near the borders of Belgium and Germany. Two letters. 18.5 and 19.5 cm. High-quality paper. Good-fair condition. Creases and wear. One letter bears a collector's stamp.

Opening price: \$300

314. מכתב שו"ת מרבי שלמה איגר - ווארשא, תקפ"ה

מכתב ארוך (3 עמודים) בכתב-ידו וחתמתו של הגאון רבי שלמה איגר, שנשלח אל ידידו רבי אברהם אבלי דוידזון אב"ד ביאלה. [וורשא]. חשון תקפ"ה [1824].

מכתב שו"ת דיני כתיבת ספר תורה. כפי הנראה, לפנינו המכתב המקורי שנשלח. בראש הדף רישום ישן (בכתב-יד שונה), המספר על העתקת המכתב לקונטרס התשובות של רבי שלמה: "בהעתק תשו' ח"א דף ג". מכתב זה נדפס בספר שו"ת רבי שלמה איגר (ירושלים, תשמ"ג, אר"ה, סימן לו), בשינויים (למשל, המכתב שלפנינו פותח במילים: "ד' ישפות שלום לאיש שלומי, ידידי מחו' הרב הגדול החריף ובקי מ' אברהם אבלי ג"ו", ואילו בנוסח הדפוס נכתב: "לכבוד ידידי מחו' הרב הגדול רבי אברהם אבלי ג"ו אבדק"ק ביאלי").

הגאון רבי שלמה איגר (תקמ"ו-תרי"ב), מגדולי גאוני דורו, בנו השני של רבי עקיבא איגר (וגיסו של ה"חתם סופר"). היה מגאוני ועשירי וורשא, ולאחר שהתרושש במרד הפולני (בו תמך יחד עם גאוני פולין רבי חיים דוידזון ורבי בעריש מייזליש), התמנה בשנת תקצ"א לרבנות קאליש. בשנת ת"ר עלה על מקום אביו ברבנות פוזנא (פוזן). ערך והוציא לאור את תשובות וחידושי אביו, בהם הדפיס מעט מחידושי. מלבד זאת נדפסו ממנו הספרים "גליון מהרש"א" על הש"ס ושו"ע, ספר שו"ת רבי שלמה איגר, שנדפס ע"י מוסד הרב קוק (ירושלים, תשמ"ג-תשמ"ה) ו"ספר העיקרים - ביאורים בעקרי ההלכות" (ירושלים, תשנ"א-תשנ"ו).

מקבל המכתב הוא הגאון רבי אברהם אבלי אב"ד ביאלה, בנו בכורו של הגאון רבי חיים דוידזון מווארשא. היה גאון בתורה ובגיל צעיר נתקבל לרבנות ביאלה. נפטר בקיצור ימים, על פני אביו רבי חיים דוידזון (ראה אודותיו: ברומברג, מגדולי התורה והחסידות, חלק טו, עמ' כבו; עפ"י משפחת דוידזון, עמ' 50).

[1] דף כפול (3 עמ' כתובים). 19.5 ס"מ. נייר ירקרק עבה. מצב טוב. כתמים.

פתיחה: \$2500

315. מכתב שו"ת מרבי מרדכי מיכאל יפה - אל רבי שלמה איגר אב"ד פוזנא - פרדאן, תר"ז

מכתב שאלות הלכתיות בהלכות גיטין, בחתימת רב העיר רבי מרדכי מיכאל יפה (תלמיד רבי עקיבא איגר) וחברי בית דינו רבי ישראל פרענקל" ורבי "יהודא לייב במוה"ר [יפה?]", פרדאן, חשוון תר"ז (1846).

שאלות הלכתיות שנשלחו אל רבה של פוזנא הגאון רבי שלמה איגר, בדיני גט שנמסר שלא כהלכתו, ובהלכות "חרם דרבינו גרשום", האוסר לשאת שתי נשים ואוסר למסור גט לאשה בעל כרחו. חלקים משאלה זו שלפנינו נדונו בספר תשובותיו בארובה (תשובות מר"מ יפה, המבורג, תרי"ב, סימן ד'). במכתב שלפנינו מופיעים פרטי המעשה והנדונים ההלכתיים המובאים בנדפס רק בקיצור וברזום. בסימנים ה-י שם מובאים מכתבי שו"ת נוספים באותו ענין, ובהם תשובתו של רבי שלמה איגר שנכתבה כתשובה למכתב שלפנינו.

הגאון רבי מרדכי מיכאל יפה (תקס"ג-תרכ"ח, אוצר הרבנים 14219), מגדולי תלמידיו של הגאון רבי עקיבא איגר. למד בישיבתו כשמונה שנים ומחמת חביבותו הרבה על רבו היה נקרא "רעביס בחור" [הבחור של הרבין]. אחר נשואיו עם בת הרב דוד מקרוטושין עיר-מולדתו, ישב על התורה ועל העבודה. הוא סירב בתוקף לקבל רבנות עד שכל רכשו נשרף בשריפה הגדולה שהייתה בעירו קרוטושין, בשנת תקפ"ז (1827). לאחר מכן כיהן ברבנות בזאדון (הסמוכה לקרוטושין) ובשנידמיהל (שמיגל) באזור פוזנא. בשנת תר"ה-תר"ו בערך עבר לכהן ברבנות פרדאן (פורדון Fordon, מחוז Bydgoszcz באזור צפון פולין-פרוסיה). בשנת תר"ט פרק מעליו את עול הרבנות וישב על התורה והעבודה בקלויז המפורסם שבהמבורג. שם הרבין תורה ברבים כ-18 שנה. התכתב רבות בהלכה עם רבו רבי עקיבא איגר ועם בנו רבי שלמה איגר. ראה לדוגמה בתשובות חדרות לר' עקיבא איגר (ירושלים תשל"ח, חלק אהע"ו, סי' א) תשובה מרע"א לתלמידו מהרמ"מ יפה, שם הוא מתפלל על כך שהוא מוסיף לו תארים מלבד תואר הרב. בשנת תקצ"ד הוציא את ספרו הראשון "בית מנחם" (קרוטושין, תקצ"ד) הכולל חקירות בעניני ספק חזקה ורוב וכן כמה שאלות ותשובות. בשנת תרי"ב הדפיס בהמבורג את חיבורו השני "שו"ת מר"מ יפה", ובו פסקים ומשא ומתן של הלכה שהיה לו עם רבני דורו וביניהם רבו הגאון רבי עקיבא איגר ובנו הגר"ש איגר. ההדיר את שו"ת מה"ח אור זרוע מתוך כתי"י עתיק והוסיף מראי מקומות והערות (נדפס בלייפציג, תר"כ 1860), יחד עם חברו בקלויז, הגאון רבי אליקים גטליק שלינגר ("רבי געץ הקדוש"). מקצת מחידושיו פרסם בכתב העת "שומר ציון הנאמן" שיצא לאור באלטונה ע"י בעל ה"ערוך לנר". ארבע מתשובותיו של ה"ערוך לנר" אל הגרמ"מ יפה נדפסו בשו"ת בנין ציון בשנת תר"ך.

דף כפול (הכולל: [3] עמ' כתובים + [1] עמ' של רישום הכתובת וחותמות הדואר). 21 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים וקרעים. סימני קיפול. בעמ' [3]-[4] קרעים עם חסרונות בטקסט.

פתיחה: \$400

314

314. Responsum Letter from Rabbi Shlomo Eger - Warsaw, 1824

Long letter (3 pages) handwritten and signed by R. Shlomo Eger, sent to his friend R. Avraham Abele Davidson Rabbi of Biala. [Warsaw], Cheshvan 1824. Responsum regarding the laws of writing a Torah scroll. Apparently, this is the original letter that was sent. At the top of the leaf is an early inscription (in a different handwriting), which records the copying of the letter into the booklet of responsa of R. Shlomo: "In the copying of responsa, Part I, leaf 3". This letter was printed with changes in the book Responsa Rabbi Shlomo Eger (Jerusalem, 1983, Orach Chaim, Chapter 36).

R. Shlomo Eger (1786-1852), a leading Torah scholar in his times, second son of R. Akiva Eger (and brother-in-law of the Chatam Sofer), was among the most learned and wealthy Warsaw residents. After losing his fortune during the Polish "November Uprising" (supported by R. Shlomo Eger, R. Chaim Davidson and R. Berish Meisels), he was appointed as rabbi of Kalish in 1831. In 1840, he

succeeded his father as rabbi of Posen. He edited and published his father's responsa and novellae, adding a few of his own novellae to these books. He authored Gilyon Maharsha on the Talmud and on the Shulchan Aruch, Responsa Rabbi Shlomo Eger printed by Mossad HaRav Kook (Jerusalem, 1983-1985), and Sefer Halkarim - explanations of halachic principles (Jerusalem, 1991-1996). The recipient of the letter is R. Avraham Abele Rabbi of Biala, eldest son of R. Chaim Davidson of Warsaw, a great Torah scholar who served as rabbi of Biala from a young age. He died young, during the lifetime of his father R. Chaim Davidson (see: Bromberg, MiGedolei HaTorah VehaChassidut, XV, p. 126; Mishpachat Davidson, p. 50).

[1] double leaf (3 written pages). 19.5 cm. Thick, greenish paper. Good condition. Stains.

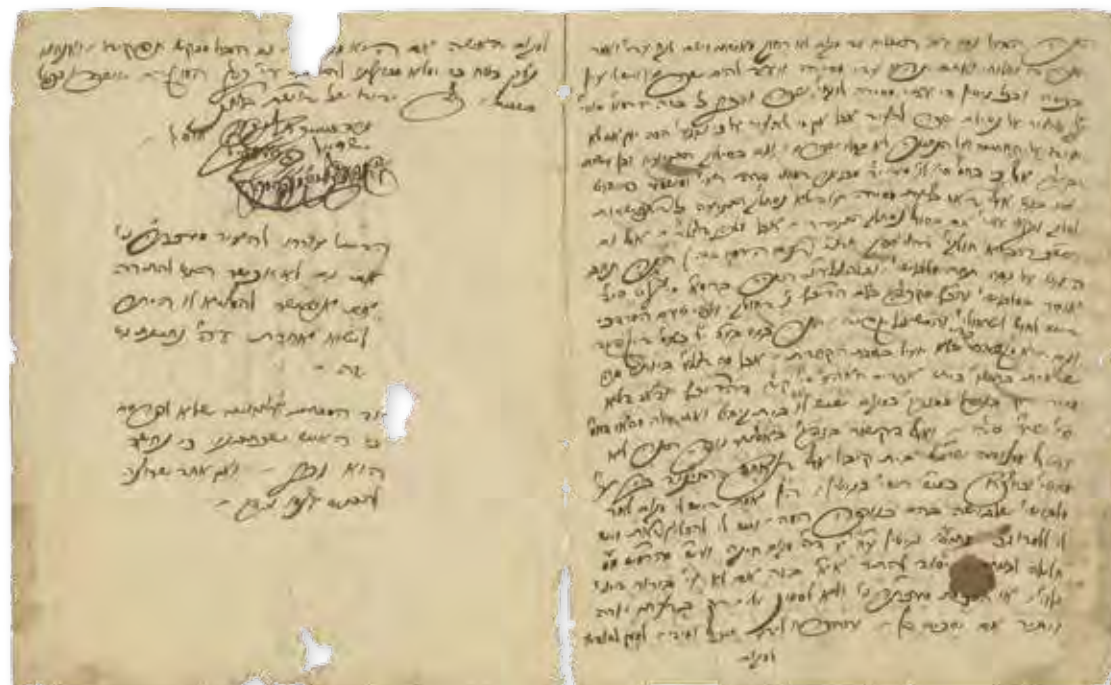
Opening price: \$2500

315. Responsum Letter from Rabbi Mordechai Michael Yoffe - Addressed to R. Shlomo Eger Rabbi of Posen - Fordon, 1846

Letter of halachic queries pertaining to laws of divorce, signed by the Rabbi of the city R. Mordechai Michael Yoffe (disciple of R. Akiva Eger) and the dayanim in his Beit Din: R. "Yisrael Frenkel" and R. "Yehuda Leib son of... [Yoffe?]". Fordon, Cheshvan 1846.

Halachic queries addressed to the Rabbi of Posen (Poznań) R. Shlomo Eger, regarding a divorce which was not delivered in accordance with Halacha, and the ban of Rabbenu Gershom prohibiting polygamy and divorcing a woman against her will. Parts of this question were analyzed at length in his responsa book (Responsa of R. M. Yoffe, Hamburg, 1852, section 4). This letter discloses details of the matter and halachic aspects which are only mentioned briefly and alluded to in the book. In sections 5-10 of the book, more responsa letters regarding this same issue are quoted, including R. Shlomo Eger's response to this letter.

R. Mordechai Michael Yoffe (1803-1868, Otzar HaRabbanim 14219), was a foremost disciple of R. Akiva Eger and studied in his yeshiva for eight years. Due to his teacher's great fondness of him, he was dubbed "the Rebbe's Bachur". After his wedding with the daughter of R. David of Krotoszyn, R. Mordechai Michael studied Torah, adamantly refusing to assume a rabbinic position, until all his possessions were destroyed in the great fire which broke out in Krotoszyn in 1827. He then began serving as Rabbi of nearby Zduny, and later of Schneidemühl (Piła) in the Poznań area. In ca. 1845-1846, he went to serve as Rabbi of Fordon (Bydgoszcz, northern Poland-Prussia), leaving the rabbinate in 1849 in favor of studying Torah in the famous Hamburg Kloiz, where he disseminated Torah for 18 years. He exchanged extensive Halachic correspondence with his teacher R. Akiva Eger and the latter's son R. Shlomo Eger. See for example, in Teshuvot Chadashot by R. Akiva Eger (Jerusalem 1978, Even

315

HaEzer, section 1) a responsum from R. Akiva Eger to his disciple R. Mordechai Michael Yoffe, where he expresses his amazement at the latter addressing him with additional honorific titles apart from "rabbi". In 1834, he published his first book Beit Menachem (Krotoszyn, 1834). In 1852, he published in Hamburg his second composition named Responsa of R. M. Yoffe, consisting of halachic rulings and correspondence he exchanged with the rabbis of his generation, including his teacher R. Akiva Eger and his son R. Shlomo Eger. He edited Responsa Maharach Or Zarua from an early manuscript, inserting sources and notes (published in Leipzig, 1860), together with his colleague from the Kloiz R.

Elyakim Getschlik Schlesinger (the holy R. Getsch). A small number of his novellae were printed in the Shomer Tzion HaNe'eman periodical, published in Altona by the Aruch LaNer. Four of the Aruch LaNer's responsa to R. Mordechai Michael Yoffe were published in Responsa Binyan Zion in 1860.

[1] double leaf: [3] written pages + [1] page with address and postmarks. 21 cm. Good-fair condition. Stains and tears. Folding marks. Tears to pp. [3]-[4], loss of text.

Opening price: \$400

316. מכתב תשובה הלכתית בכתב-ידו וחתירתו של רבי בענדט גויטיין אב"ד העדיעס בעל "כסף נבחר"

מכתב ארוך (2 עמ') בכתב-ידו וחתירתו של הגאון רבי "בענדט גויטיין". העדיעס (Hidjess, הונגריה), שבת תקפ"ח [1828]. תשובה הלכתית בדיני הכשר מקוואות, שנשלחה אל רבי יהודה ליב. בתחילת הדברים הוא דן בשיעורי המדידה של האמה והאצבע, הנוגעים לכמות נפח המים המספיק לדיני מקוה. בסיום התשובה הוא חותם: "א"ד [אלה דברי] ידידו המוכן לטובתו ולכל שוחרי תושין[ה] הוא הק' בענדט גויטיין חונה פה העדיעס". הגאון הנודע רבי בענדיט גויטיין (תק"ל-תר"ב 1770-1841), אבד"ק העדיעס (הונגריה), בעל "כסף נבחר" ומגדולי רבני דורו בהונגריה. נולד בכפר גוטיין (Kojetín) במורביה, והיה תלמיד מובהק של רבי משה מינץ אב"ד אויבן-ישן. לאחר נישואיו התגרר ביארמוט ונסמך לרבנות ע"י רב העיר רבי זאב וואלף בוסקוביץ בעל "סדר משנה". לאחר שעזב רבי זאב וואלף את העיר, נתמנה על מקומו רבי מאיר א"ש לכהן ברבנות יארמוט, ורבי בענדט נתמנה לדיין בבית דינו. בשנת תקנ"ט-תק"ס בקירוב עבר לכהן ברבנות העיר העדיעס (בהונגריה: הוג'ס Hőgyész).

בה כיהן כ-45 שנה והקים בה ישיבה חשובה. ספרו "כסף נבחר" שנדפס בפראג בשנת תקפ"ז, הוציא לו שם עולם עד היום. הספר מסכם סוגיות שונות בתלמוד, כשהוא כולל את כל המקורות החל מדברי התלמוד ועד לדברי גדולי האחרונים בנושא. ספר זה הפך לחיבור יסודי ומרכזי בישיבות הונגריה בדורות הבאים (כפי שצפה מראש החתם סופר עליו, כשכתב בהסכמתו לספר: "הספר הזה יהיה מורה דרך ללומדי תורה"). לאחר שעמל במשך כעשר שנים על מהדורה חדשה של החיבור נפטר רבי בענדט ולא הספיק להוציאו לאור, כתבי היד של המהדורה השנייה אבדו בימי מלחמת העולם השנייה. חלקים מכתביו שנשארו בכתובים בידי המשפחה הודפסו בספר "זכרון אבות" (בני ברק, תשל"א), והתשובה שלפנינו נדפסה שם (בשינויים קלים) בסימן ל"א.

[1] דף (כתוב משני צדיו, כ-42 שורות בכתב-ידו וחתירתו). 24 ס"מ. מצב טוב-בינוני. קמטים וכתמים.

פתיחה: \$500

316. Letter of Halachic Responsum Handwritten and Signed by R. Bendit Goitein Rabbi of Hidjess, Author of Kesef Nivchar

Lengthy letter (2 pages), handwritten and signed by R. Bendit Goitein. Hidjess (Hőgyész, Hungary), Shevat 1828.

Halachic responsum pertaining to laws of Mikvaot (ritual baths), addressed to R. Yehuda Leib. The responsum begins with an analysis of the ell and fingerbreadth measurements, which concern the volume of water required for a Mikveh. He concludes the responsum: "These are the words of his friend, who is prepared to be of assistance to him and to all who seek wisdom, Bendit Goitein, who resides here, Hidjess".

R. Bendit Goitein (1770-1841), renowned Torah scholar, Rabbi of Hidjess and author of Kesef Nivchar, was one of the greatest Hungarian Torah scholars in his generation. Born in Kojetín, Moravia, he was a close disciple of R. Moshe Münz, Rabbi of Alt-Ofen (Óbuda). After his marriage, he lived in Yarmit (Balassagyarmat), and received rabbinic ordination from the Rabbi of the town, R. Ze'ev Wolf Boskowitz, author of Seder Mishna. After R. Ze'ev Wolf left the city, R. Meir Eisenstädter (Maharam Ash) succeeded him as rabbi, and R. Bendit was appointed dayan in his Beit Din. In ca. 1799-1800, R. Bendit went to serve as rabbi of Hidjess, a position

he held for 45 years, establishing there a prominent yeshiva. His book Kesef Nivchar, published in Prague in 1827, earned him world-renown until this day. The book summarizes various Talmudic topics, bringing together all the sources on the topic, starting from the words of the Talmud and including the teachings of foremost Acharonim. This book became a fundamental and essential work in Hungarian yeshivot in subsequent generations (as the Chatam Sofer foresaw in his approbation to the book: "This book will become a guide for Torah students"). After toiling for some ten years on a revised edition of this work, R. Bendit passed away before he succeeded in publishing it, and the manuscripts of the new edition were lost during WWII. Parts of his writings which were preserved by the family were published in Zichron Avot (Bnei Brak, 1971), including this responsum which was printed (with slight variations) in section 31.

[1] leaf (written on both sides, approx. 42 autograph lines and signature). 24 cm. Good-fair condition. Creases and stains.

Opening price: \$500

316a

316b

317. צרור מכתבים מרבני הונגריה - שנשלחו אל רבי אליהו מנחם גויטיין אב"ד העדיעס

צרור גדול של מכתבים מרבני הונגריה, מארכיונו של הגאון רבי אליהו מנחם גויטיין אב"ד העדיעס, נכדו וממלא מקומו של בעל ה"כסף נבחר". [הונגריה, המאה ה-19].

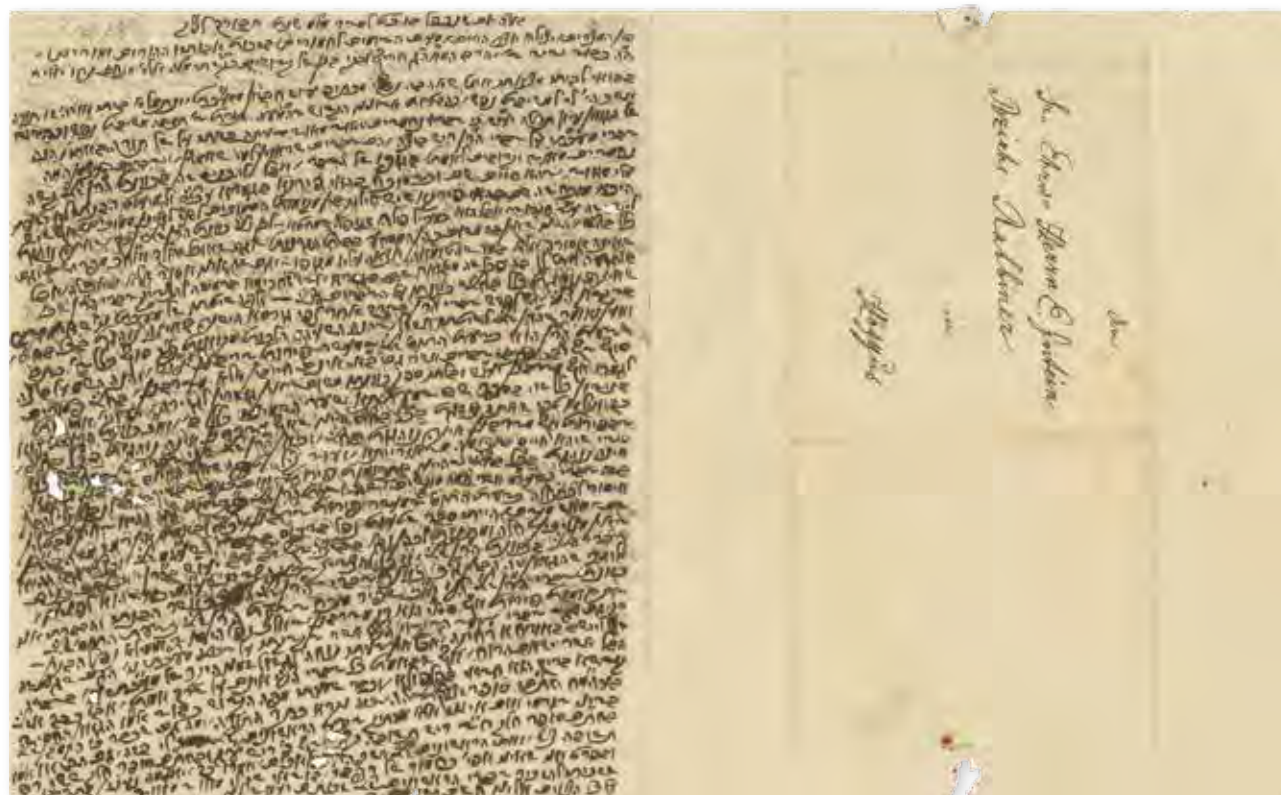
• דף הכולל ארבעה מכתבים שנשלחו אל "אדונינו מורינו ורבינו" הגאון רבי צבי גויטיין בשנת תקצ"א [1831], מתלמידיו בעיר סט. אנדראש: מכתב מעניין בכתב-ידו וחתירתו של רבי שמואל זונפלד; מכתב בדברי תורה בכתב-ידו וחתירתו של "הק' יוסף ליב במ"ו משה נ"י"; מכתב בדברי תורה בכתב-ידו וחתירתו של "אהרן פעלזענבורג מנייטרא"; ומכתב בכתב-ידו וחתירתו של רבי "יצחק פורית".

• מכתב בכתב-ידו וחתירתו של הגאון רבי משה פריינד-גריסהאבר תלמיד ה"חתם סופר", [נינק], שנת תבור"ך לפ"ק [תרכ"ח 1868]. בתוך הדברים מביא רעיון ששמע מרבו החתם סופר אודות פלפולים בחידושי תורה, "אף אם אינם על דרך אמת": "...אבל כבר אז"ל [אמרו ז"ל] קודשא בריך הוא חדאי בפלפולא, וכבר שמעתי מפה הקדוש כבוד אמ"ו הגאון החסיד בעהמ"ח חתם סופר זצוקללה"ה שזה נקרא כתר התורה...". בסוף מכתבו כותב, בצורה מסתורית מעט, על עניין קניית עותקים מ"הספר הידוע אשר הוא צורך גדול לקיום הדת": "בנידון מצוה גדולה הידוע, מחמת כמה עקולי ופשוטי, אשר יש פה בעניני הדת בעו"ה, ורבו פריצי הדור, אין באפשרי לעשות בזה דבר שיש בו ממש, והמתקני סוד בזה עם ידידי הקצין התו"מ אברהם פאלאק, והסכמנו מפני כבוד התורה ליקח עשרה כרכים [מ]הספר הידוע אשר הוא צורך גדול לקיום הדת, ואם לא ימצאו קונים ח"ו ישארו כולם לנו ונשלם מכספנו דמי מחיר, ואם הוא יתברך ויתעלה יהפך את לב העם לקנות יותר, יהיו לנו לששון ולשמחה את לבבו הטהור של מעב"ת ולהודיע לו שישלח עוד יותר כרכים...". [לא ברור לנו מהו אותו "ספר הידוע". מכתב זה נדפס בספר 'זכרון אבות', תשל"א (סימן פא), ושם נדפס גם המכתב ששלח לפני כן רבי אליהו מנחם אל רבי משה פריינד. גם במכתב הנ"ל לא מובן בדיוק על איזה ספר מדובר, ורק עולה ממנו כי גם רבי עזריאל הילדסהיימר, ידידו הקרוב של רבי אליהו מנחם, היה מעורב בעניין זה].

• מכתב בכתב-ידו וחתירתו של רבי שאול פרידנטהל ראב"ד בית הדין בבוניאדאר, אל הרב אליהו מנחם גויטיין אב"ד העדיעס. בשולי הדף טיוטת מכתב תשובה בכתב-ידו וחתירתו של רבי אליהו מנחם גויטיין. באגהרט (בוניאדאר) והעדיעס, אדר א' תרכ"ז 1867. [בספר 'זכרון אבות הנ"ל' סימן ע"א נדפסה שם התכתבות ארוכה בין רבי שאול פרידנטהל ורבנים נוספים לבין רבי אליהו מנחם, בנושא המכתבים שלפנינו. המכתבים שנדפסו הנם מהתאריכים: ערב ראש חודש אדר ראשון תרכ"ז, ב' אדר

317a

317b

של רבי יהודה ליב ליסא אב"ד רכניץ, וחתן רבי שמעלקא מייזליס אב"ד געערסעג (תקמ"א-תרט"ו). בשנת תרט"ז הדפיס את הספר "גיעת שמואל" - צוואתו של חותנו רבי שמעלקא מייזליס והספדים.

רבי יעקב (יאקב) פישר משיאפאק (נפטר טבת תר"ע), חתנו של הגאון רבי ידידיה גוטליב-פישר (תק"ע-תרנ"ו), תלמיד ה"חתם סופר", שכיהן כאב"ד שטוהל-ווייסענבורג (ראה: קינסטליכר, החתם סופר ותלמידיו, עמ' קנו-קנט).

5 פריטי נייר, הכוללים יותר מעשרה מכתבים ורשימות שונות. גודל ומצב משתנים. מצב כללי טוב.

פתיחה: \$300

(תקצ"ח-תרס"ב). חידושי תורתם של שלשת הדורות הנ"ל של רבני העדיעס נדפסו בספר "זכרון אבות - בעל כסף נבחר ותולדותיו" (בני ברק, תשל"א), אך רוב הכתבים שלפנינו לא נדפסו שם.

רבי משה פריינד-גריסהאבר (מכונה גם: רבי משה פאקש; תקנ"ז-תרל"ג), מגדולי תלמידיו של ה"חתם סופר". בן רבי יצחק איצק גריסהאבר-פריינד אב"ד פאקש. לאחר נישואיו בשנת תקע"ה עם בת גביר ביינק, התגורר שם, שקד על התורה והעבודה ולא הוזקק לרבנות. מספר תשובות של החתם סופר נשלחו אליו (ראה: קינסטליכר, החתם סופר ותלמידיו, עמ' שנה-שס).

רבי שאול פרידנטהל (נפטר תרמ"ג), ראש בית דין בקהילת בוניהאד, משרה בה כיהן כ-50 שנה (החל משנת תקצ"ג). בנו

ראשון, י"ד אדר ראשון, כ' אדר שני - אך המכתב שלפנינו של הרב פרידנטהל מהתאריך ח' אדר ראשון תרכ"ז לא נדפס שם].

- נייר מכתבים רשמי של רבי אליהו מנחם גויטיין אב"ד העדיעס, עם ארבעה עמודים של חידושי תורה בכתב-ידו של רבי אליהו מנחם.

- מכתב בכתב-ידו וחתמתו של רבי יעקב פישר. שיאפאק, תרל"ה [1875]. מעבר למכתב שני עמודים של רשימות חידושי תורה בכתב-ידו של רבי אליהו מנחם.

הגאון רבי צבי הירש גויטיין אב"ד העדיעס (נפטר תרי"ט), בנו וממלא מקומו של רבי בענדיט גויטיין אב"ד העדיעס, בעל "כסף נבחר" (תק"ל-תר"ב), וחתנו של רבי אליהו טלר מקאמאראן. בנו וממלא מקומו של רבי צבי הירש היה רבי אליהו מנחם גויטיין

317. Letters by Hungarian Rabbis - Sent to Rabbi Eliyahu Menachem Goitein Rabbi of Hidjess

Large collection of letters by Hungarian rabbis, from the archive of R. Eliyahu Menachem Goitein Rabbi of Hidjess (Hőgyész), grandson and successor of the Kesef Nivchar. [Hungary, 19th century].

- Leaf containing four letters sent to "Our master, teacher and rabbi" R. Tzvi Goitein in 1831, from his disciples: An interesting letter handwritten and signed by R. Shmuel Sonnenfeld; letter of Torah thoughts handwritten and signed by "Yosef Leib son of Moshe"; letter of Torah thoughts handwritten and signed by "Aharon Felzenburg of Nitra"; letter handwritten and signed by R. "Yitzchak Porit".

- Letter handwritten and signed by R. Moshe Freund-Grieshaber, disciple of the Chatam Sofer. [Gyömk, 1868]. In the letter, he mentions in passing a thought he heard from his teacher the Chatam Sofer, who remarked that pilpul is considered the crown of the Torah. At the end of the letter, he writes in a somewhat enigmatic way, about buying copies of "the renowned book which is a great necessity for upholding Torah observance". He writes that he agreed together with R. Avraham Pollak to purchase ten copies of the book, and is willing to absorb the cost if he does not succeed in selling them. It is unclear which book he is referring to. This letter was published in Zichron Avot, 1971 (section 81), together with a letter which R. Eliyahu Menachem had sent earlier to R. Moshe Freund. That letter also mentions the book only in elusive terms, yet it appears that R. Azriel Hildesheimer, close friend of R. Eliyahu

Menachem, was also involved in this matter.

- Letter handwritten and signed by R. Shaul Friedenthal head of the Bonyhád Beit Din, addressed to R. Eliyahu Menachem Goitein Rabbi of Hidjess. At the foot of the letter, a draft of the reply letter appears, handwritten and signed by R. Eliyahu Menachem Goitein. Bonyhád and Hőgyész, Adar I 1867. [In the book Zichron Avot, section 71, is a lengthy correspondence between R. Shaul Friedenthal, other rabbis and R. Eliyahu Menachem, on the topic discussed in these letters. The published letters are dated: Erev Rosh Chodesh Adar I 1867, 2nd Adar I, 14th Adar I and 20th Adar II, however, this letter from R. Friedenthal dated 8th Adar I 1867 was not included).

- Official stationery paper of R. Eliyahu Menachem Goitein Rabbi of Hidjess - four pages of autograph Torah novellae in his handwriting.

- Letter handwritten and signed by R. Yaakov Fischer. Siófok, 1875. Including two pages of Torah novellae handwritten by R. Eliyahu Menachem. R. Tzvi Hirsh Goitein Rabbi of Hidjess (d. 1859), son and successor of R. Bendit Goitein Rabbi of Hidjess, author of Kesef Nivchar (1770-1841) and son-in-law of R. Eliyahu Teller of Komárom. The son and successor of R. Tzvi Hirsh was R. Eliyahu Menachem Goitein (1837-1902). Torah novellae of these three generations of rabbis of Hidjess were printed in the book Zichron Avot (Bnei Brak, 1971), but most of these writings were not included in the book.

R. Moshe Freund-Grieshaber (also known as R. Moshe Paks, 1797-1873), leading disciple of the Chatam Sofer. Son of R. Yitzchak Itzek Grieshaber-Freund Rabbi of Paks. After his marriage in 1815 to the daughter of a wealthy man from Gyömk, he settled there, delving in Torah and worship of G-d without needing to serve as rabbi. Several of the Chatam Sofer's responsa are addressed to him (see: Kinstlicher, HaChatam Sofer VeTalmidav, pp. 358-360).

R. Shaul Friedenthal (d. 1883) was the head of the Bonyhád Beit Din, a position he held for 50 years (since 1833). Son of R. Yehuda Leib Lisa Rabbi of Rechnitz, and son-in-law of R. Shmelke Meisels Rabbi of Jelšovce (1781-1855). In 1856, he published Geviat Shmuel - ethical will of his father-in-law R. Shmelke Meisels and eulogies.

R. Yaakov Fischer of Siófok (d. Tevet 1910), son-in-law of R. Yedidya Gotlieb-Fischer (1810-1896), disciple of the Chatam Sofer, who served as rabbi of Stuhlweissenburg (Székesfehérvár; see: Kinstlicher, HaChatam Sofer VeTalmidav, pp. 157-159).

5 paper items, containing more than 10 letters and various novellae. Size and condition vary. Overall good condition.

Opening price: \$300

318. מכתב שו"ת בחתימת המהר"ם שיק - תרל"ח

מכתב שו"ת בחתימת יד-קדשו של הגאון רבי משה שיק, אב"ד חוסט. תרל"ח [1878].

תשובה הלכתית בדיני טריפות, שנכתבה לשאלת רבי אברהם צבי יונג מהעיר ברטי-אופאלו. כתיבת ידי סופר וחתימת יד קדשו: "הק' משה שיק מברעזאווה". התשובה נדפסה (בשינויים קלים) בשו"ת מהר"ם שיק (חלק יורה דעה, סימן ג). כפי הנראה, המכתב שלפנינו הוא המכתב המקורי שנשלח ואינו דף מקונטרס

של חוסט, בה ייסד ישיבה גדולה והעמיד תלמידים מפורסמים. הותיר אחריו יבול תורני עצום, הכולל תשובות בהלכה, דרשות, חידושים על הש"ס, על תרי"ג מצוות ועוד. [1] דף (כתוב משני צדיו). 21 ס"מ. מצב טוב-בינוני. קרעים. הדבקות בנייר דבק (לא-חומצי).

פתיחה: \$1500

התשובות שממנו נדפס הספר. הגאון הנודע רבי משה שיק - מהר"ם שיק (תקס"ז-תרל"ט), מגדולי תלמידיו של ה"חתם סופר". גאון מופלא, מגדולי דורו, וממנהיגי יהדות הונגריה. ראש ישיבה מפורסם ומראשי הלוחמים ברפורמה. בגיל 14 בא לישיבתו של ה"חתם סופר" והפך עד מהרה לאחד מחשובי תלמידיו. שימש שנים רבות ברבנות בעיר יערנן הסמוכה לפרשוברג, ולאחר מכן כיהן עד פטירתו כרבה

318b

318a

318. Responsum Letter Signed by Maharam Schick - 1878

Responsum letter signed by R. Moshe Schick, Rabbi of Chust. 1878.

Responsum on the laws of terefot, written in answer to a query from R. Avraham Zvi Yung from Berettyóújfalu. Written by a scribe and signed by the Maharam Schick: "**Moshe Schick of Brezová** [pod Bradlom]". The responsum was printed (with slight variations) in the Responsa Maharam Schick (Yoreh Deah, 50). Apparently, this is the original letter and not a leaf out of the responsa booklet from which the

book was printed.

R. Moshe Schick - Maharam Schick (1807-1879), was one of the Chatam Sofer's leading disciples. He was exceptionally gifted, a luminary of his generation, leader of Hungarian Jewry, famous yeshiva dean and forerunner in the struggle against the Reform movement. At the age of 14, he was accepted to the Chatam Sofer's yeshiva and quickly became one of its top students. He served in the rabbinate of Svätý Jur near Pressburg for many years, after which he

officiated as Rabbi of Chust, where he established a large yeshiva and taught many illustrious disciples. He served in Chust until his death. He left behind a rich trove of Torah writings, including Halachic responsa, homilies, and novellae on the Talmud and the 613 commandments.

[1] leaf (written on both sides). 21 cm. Good-fair condition. Tears. Non-acidic adhesive tape repairs.

Opening price: \$1500

319

319. תעודת "מורנו" בחתימת רבני בית הדין בפראג - רבי שלמה יהודה רפפורט (שי"ר), רבי שמואל פריינד ורבי ליב טעבלס

דף בכתב-יד, תעודת "מורנו" שניתנה ל"כהר"ר אברהם בן המנוח... מוהר"ר ליב נכד הרב המפורסם מוהר"ר אברהם זללה"ה, בחתימת ידיהם של רבני פראג - רבי שלמה יהודה רפפורט (שי"ר), רבי שמואל פריינד ורבי אפרים ליב כ"ץ טעבלס. פראג, תשרי תר"ו [1845].

התעודה, מטעם "ב"ד מו"ש העומדין" על משמרת הקדש על התורה והעבודה פה פראג, מעניקה למקבל התעודה את הכינוי "מורנו", אשר מעתה ואילך ייקרא "מורינו רב רבי אברהם... לספר תורה הקדושה ולכל דבר שבקדושה".

סמל רשמי בראש התעודה.

רבי שלמה יהודה רפפורט (שי"ר; תק"ץ-תרכ"ח), רב גאון וחוקר בתורה ובמדע, חתנו של הגאון בעל "קצות החושן", מראשוני משכילי גליציה המתונים וממייסדי תנועת "חכמת ישראל". כתב חיבורים ומאמרים רבים בתולדות גדולי ישראל ובמחקר היהדות. בסוף ימיו כיהן כרב העיר פראג, שם התנגד לאנשי תנועת הרפורמה ולדרכם.

רבי שמואל פריינד (תקנ"ה-תר"ך), גאון מפורסם, ראב"ד פראג, מחבר "עיר הצדק" וספרים נוספים. מהלוחמים ברפורמה בפראג. [ראה אודותיו: אישים בתשובות חת"ס, עמ' שפט].

רבי אפרים ליב כ"ץ טעבלס, מגדולי הדיינים בפראג. ידידו ורעו של רבי נחום טרייבטש, עמו ערך את הספר "זרע יעקב" לרבי יעקב גינצבורג [ראש הישיבה בפראג וחבר בית דינו של ה"נודע ביהודה"].

במכתב לבעל ה"ערוך לנר" כותב בעל ה"כתב סופר" (איגרות סופרים, מכתבי ה"כתב סופר", אגרת ה'): "...קהלה המפורסמת וגדולה היא בק"ק פראג וראש הב"ד הוא ראפאפארט ועוד שני דיינים צדיקים גדולי התורה מאד הה"ג מהו' שמואל פריינד נ"י ומהו' אפרים ליב טעבלס נ"י...".

[1] דף. 17 ס"מ. מצב טוב. מעט כתמים. סימן קיפול.

פתיחה: \$300

319. "Morenu" Certificate Signed by Rabbis of the Prague Beit Din - Rabbi Shlomo Yehuda Rappaport, Rabbi Shmuel Freund and Rabbi Leib Teveles

Handwritten leaf, "Morenu" certificate given to "R. Avraham son of the late... R. Leib, grandson of the renowned R. Avraham", signed by the Prague rabbis: R. Shlomo Yehuda Rappaport, R. Shmuel Freund and R. Efraim Leib Katz Teveles. Prague, Tishrei 1845.

The certificate, issued by the Prague Beit Din, bestows the title "Morenu" on the recipient, stating that he will thereafter be called "Morenu Rav Rabbi Avraham... when called to the holy Torah and every holy matter".

Official emblem at the head of the certificate.

R. Shlomo Yehudah (Solomon Judah) Rappaport (known by his acronym Shir; 1790-1867), a prominent rabbi and scholar who studied Torah and science,

son-in-law of the author of Ketzot HaChoshen. Pioneer of the moderate Haskalah movement in Galicia and one of the founders of the Chochmat Yisrael movement. He authored numerous rabbinic biographies and essays in the field of Judaic studies. In his senior years, he served as rabbi of Prague, opposing the reform movement.

R. Shmuel Freund (1795-1860), renowned Torah scholar, head of the Prague Beit Din, author of Ir HaTzedek and more. Opponent of the reform movement in Prague. (See: Ishim BiTeshuvot Chatam Sofer, p. 389).

R. Efraim Leib Katz Teveles was a leading dayan in Prague. Colleague of R. Nachum Trebitsch. Together

they edited the book Zera Yaakov by R. Yaakov Ginzburg (dean of the Prague Yeshiva and member of the Beit Din of the Noda BiYehuda).

In his letter to the Aruch LaNer, the Ktav Sofer writes (Igrot Sofrim, Letters of the Ktav Sofer, 5): "...The Prague community is famous and large. The head of the Beit Din is Rappaport, and another two dayanim, pious and great Torah scholars, R. Shmuel Freund and R. Efraim Leib Teveles...".

[1] leaf. 17 cm. Good condition. A few stains. Folding mark.

Opening price: \$300

320. מכתב ארוך בדברי תורה מאת רבי שמעון אויש - פראג, תר"ז

מכתב ארוך בכתב-ידו וחתימתו של רבי שמעון אויש מפראג אל רבי יודא כ"ץ טעבליש. [פראג], יום ב' כ' מנחם [אב] תר"ז [1847]. מכתב ארוך (3 עמודים גדולים), בדברי תורה. רבי שמעון אויש מפלפל בלמדנות ובחריפות גדולה בסוגיות הקשורות להלכות אבלות. בתוך הדברים מוזכר גם "רבינו הגדול נ"ע" ניתכן והכוונה לרבי שמואל לנדא אב"ד פראג שנפטר כעשר שנים קודם לכן. בסיום המכתב חותם: "ואתה שלום וכל אשר לך שלום כנפשו וכחפץ מכבדך כגדול ערכך אוהבך אהבה נאמנה, שארך שמעון אויש".

רבי שמעון אויש (נפטר תרכ"ז), מגדולי מחכמי פראג במאה ה-19. חתן רבי וואלף המבורג מפיוורדא. כמה מתשובותיו וחידושיו מובאים בספרי גאוני התקופה. בשו"ת שיבת ציון לרבי שמואל לנדא מובאות שתי תשובות אליו, ורבי שמואל לנדא מכנהו: "הרבני המופלא והמופלג בתורה" (ראה שו"ת שיבת ציון, סימנים יז, לה). תשובה אליו מופיעה גם בשו"ת מהר"ץ חיות (סימן עב). הגהותיו על ספר הורה גבר לרבי בצלאל רגנשבורג, יחד עם הגהות אביו רבי משה וואלף אויש, נדפסו במהדורה חדשה של הספר (מודיעין עילית, תשס"ג). חידושים נוספים ממנו נותרו בכתב-יד.

נמען המכתב, רבי יהודה כ"ץ טעבליש, אף הוא מחכמי פראג, ממשפחת כ"ץ טעבליש, מהמשפחות החשובות בפראג באותה תקופה.

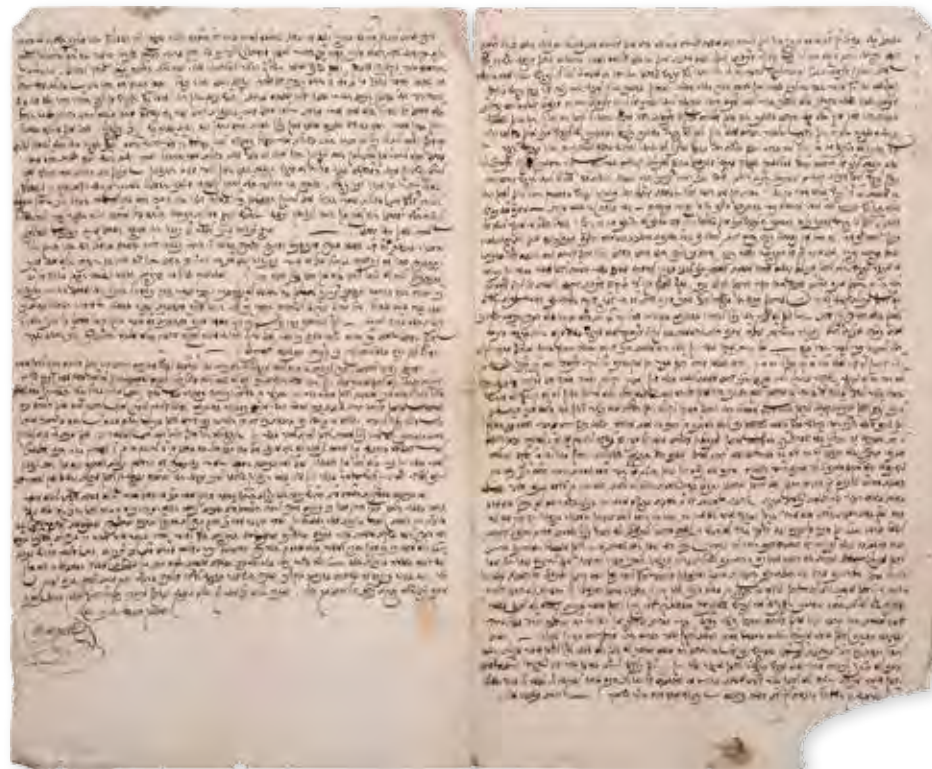
[1] דף כפול (3 עמ'). 35.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים, קרעים ובלאי. סימני קיפול. קרע בפינת הדף התחתונה, עם פגיעה במספר מילים.

פתיחה: \$500

his father R. Moshe Wolf Oish, were printed in the new edition of the book (Modiin Illit 2003). Other novellae he produced remain in manuscript. The recipient of the letter, R. Yehuda Katz Teveles, was also a Prague Torah scholar, from the prominent Katz Teveles family of Prague.

[1] double leaf (3 pages). 35.5 cm. Good-fair condition. Stains, tears and wear. Folding marks. Tear to lower corner, affecting several words.

Opening price: \$500

320

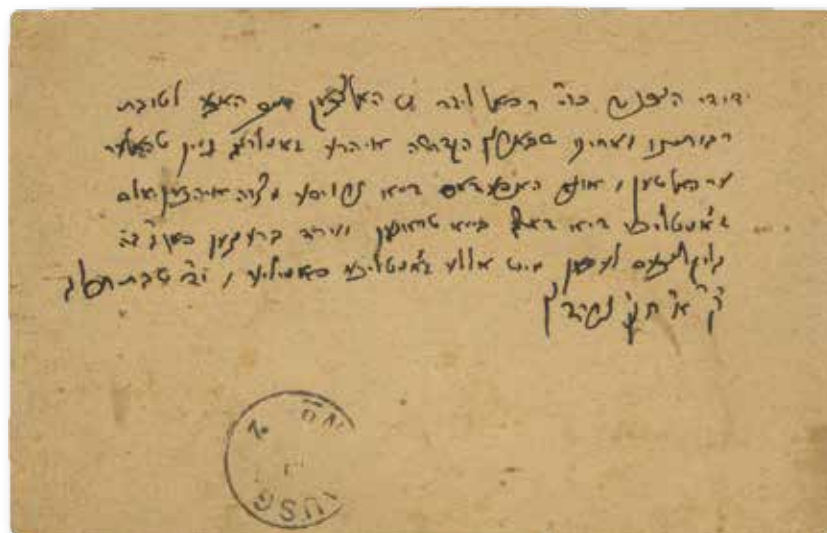
320. Lengthy Letter of Torah Thoughts by Rabbi Shimon Oish - Prague, 1847

Lengthy letter handwritten and signed by R. Shimon Oish of Prague, addressed to R. Yehuda Katz Teveles. [Prague], Monday, 20th Menachem [Av] 1847.

Lengthy letter (3 large pages) of Torah thoughts. R. Shimon Oish engages in scholarly pilpul on Talmudic topics pertaining to the law of mourning. He mentions "our great rabbi" (possibly in reference to R. Shmuel Landau Rabbi of Prague who had passed away a decade earlier). The letter concludes: "Peace to you and to all yours... as is the wish of the one who respects you for your great stature, who loves you faithfully, your relative Shimon Oish".

R. Shimon Oish (d. 1867), leading Prague Torah scholar in the 19th century. Son-in-law of R. Wolf Hamburg of Fürth. Several of his responsa and novellae are quoted in the books of the Torah scholars of his time. Responsa Shivat Tzion by R. Shmuel Landau brings two responsa addressed to him, and R. Shmuel Landau terms him: "The exceptional rabbi, who is outstanding in Torah" (see Responsa Shivat Tzion, sections 17, 35). A responsa addressed to him is also presented in Responsa of Maharatz Chayes (section 72). His glosses to the book Hora Gaver by R. Betzalel Regensburg, together with the glosses of

321

321. מכתב בכתב-ידו וחתימתו של הצדיק רבי אליהו גוטמאכר מגריידיץ - ברכות לחיים מאושרים - תרל"ג

מכתב בכתב-ידו וחתימתו של הצדיק הקדוש רבי אליהו גוטמאכר אב"ד גריידיץ. גריידיץ, טבת תרל"ג [1873]. יידיש.

נכתב על גבי גלויה. נשלח אל רבי רפאל אליעזר האלצבאק. אישור על קבלת תרומה לטובת ארץ ישראל, עם תורות וברכות. הצדיק מגריידיץ כותב (בתרגום חופשי מיידיש): "קבלתי לטובת רבותינו ואחינו שבארץ הקדושה... תשע טלר, ואני מקווה שהמצוה הגדולה תעניק לכם, לכל אלו שתרמו לכך, חיים מאושרים מהאל-ל ברוך הוא, יחד עם כל משפחתכם..."

הגאון הצדיק רבי אליהו גוטמאכר אב"ד גריידיץ (תקנ"ז-תרל"ה), תלמיד הגאון רבי עקיבא איגר. כיהן ברבנות פאלשען עד שנת ת"ר בערך, אז עבר לכהן ברבנות גריידיץ, ובנו בכורו רבי צבי הירש גוטמאכר נתמנה במקומו לאב"ד פאלשען. נודע כקדוש ומקובל, ובשנותיו האחרונות התפרסם שמו ברחבי העולם היהודי כ"פועל ישועות", כאשר סיפורי נפלאות נפוצו על הניסים הגדולים והישועות מברכותיו של "דער גריידיצער צדיק" [הצדיק מגריידיץ] - "שמכל המדינות באו אליו לבקש ברכותיו ותפלותיו, כל אחד לפי מה שהוא צריך" (אגרות סופרים, בשולי אגרת כט). רבי אליהו גוטמאכר פעל רבות למען יהודי ארץ ישראל, והקים ישיבה בירושלים בשם חברת "סוכת שלום" ו"מאור יעקב". ישיבה זו הוקמה בבית המדרש "שנות אליהו" בחצר רבי אליהו גוטמאכר בירושלים, אשר נקנתה באמצעות נאמנו רבי יעקב מרדכי הירשנזון. רבי אליהו דאג להחזקת הישיבה עד יומו האחרון. מלבד זאת פעל יחד עם הרב צבי הירש קלישר ב"חברת ישוב ארץ ישראל" שהוקמה בפרנקפורט בשנת 1860, אשר מטרתה הייתה לטפח התיישבות יהודית חקלאית בארץ ישראל, ע"י גאולת האדמה מידי נוכרים, ולהושיב עליה חקלאים יהודים שיעבדו ויתפרנסו ממנה ויקיימו בה מצוות התלויות בארץ. שני רבנים אלו הרבו בתעמולה להפצת רעיון זה בספריהם, כתביהם, מכתביהם, ובדרשותיהם. בספריהם הם מרבים להוכיח שפעולות אלו מקרבות את הגאולה ומעוררות ישועה ורחמים מלפני ה'.

גלויה. 14x9 ס"מ. מצב טוב. כתמים. חותמות דואר.

פתיחה: \$700

321. Letter Handwritten and Signed by Rabbi Eliyahu Guttman of Greiditz - Blessings for a Happy Life - 1873

Letter handwritten and signed by R. Eliyahu Guttman Rabbi of Greiditz (Grodzisk Wielkopolski). Greiditz, Tevet 1873. Yiddish.

Written on a postcard addressed to R. Refael Eliezer Holzbak. In this letter, R. Guttman acknowledges the receipt of donations on behalf of Eretz Israel, expresses his gratitude and extends his blessings (free translation from Yiddish): "I received for the benefit of our rabbis and brethren in the Holy Land... nine thaler, and I hope this great deed will grant you, all those who participated in this donation, a happy life from G-d, together with your families..."

R. Eliyahu Guttman Rabbi of Greiditz (1796-1875), disciple of R. Akiva Eger, served as rabbi of Pleschen (Pleszew) until ca. 1840, thereafter serving as rabbi of Greiditz. His eldest son, R. Tzvi Hirsh, succeeded him as rabbi of Pleschen. Famed as a

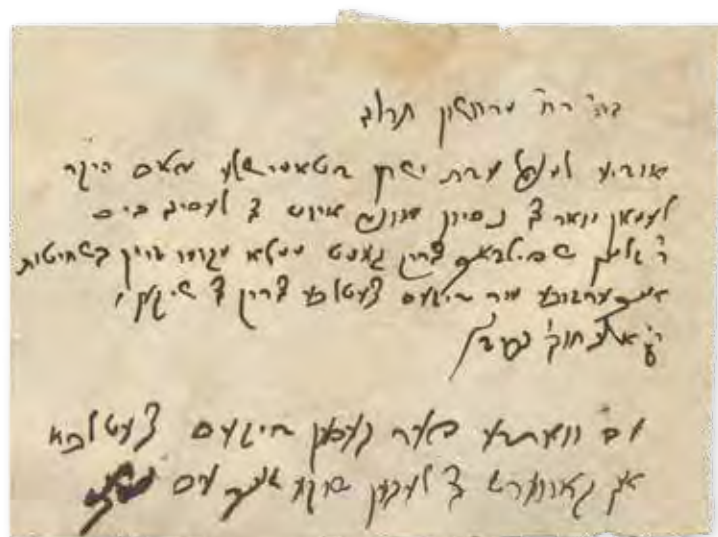
holy kabbalist, in his senior years his name spread throughout the Jewish world as a wonder-worker, with amazing stories circulating of the great miracles and salvations attained through the blessings of "der Greiditzer Tzaddik" (the Tzaddik of Greiditz), "from all countries people came to seek his blessings and prayers, each one according to his needs" (Igrot Sofrim, at the foot of letter 29).

R. Eliyahu Guttman was very active on behalf of Eretz Israel Jewry, and founded a yeshiva in Jerusalem named Chevrat Sukkat Shalom and Meor Yaakov. This yeshiva was established in the Shenot Eliyahu Beit Midrash which was located in R. Eliyahu Guttman's courtyard in Jerusalem, purchased by his trustee R. Yaakov Mordechai Hirschensohn. R. Eliyahu financed the yeshiva until his final days. In addition, together with R. Tzvi Hirsch Kalischer, he

was a leading member of the Chevrat Yishuv Eretz Israel society, founded in Frankfurt in 1860. The goal of this society was to increase agricultural Jewish settlement in Eretz Israel, by redeeming the land from non-Jews and settling instead Jewish farmers, who would work it, be sustained by it, and perform mitzvot pertaining to it. These two rabbis propagated this idea extensively in their books, writings, letters and sermons. They prove repeatedly in their books that these activities bring the Redemption closer and awaken Heavenly mercy and salvation.

Postcard. 14X9 cm. Good condition. Stains. Postmarks.

Opening price: \$700

322

322. מכתב קצר בכתב-ידו וחתימתו של הצדיק רבי אליהו גוטמאכר מגריידיץ - תרל"ג

מכתב קצר (6 שורות) בכתב-ידו וחתימתו של הצדיק הקדוש רבי אליהו גוטמאכר אב"ד גריידיץ. חשון תרל"ג [1872]. יידיש.

פתקה (צעטלע) שנשלחה לאחד מראשי הקהילה, לאישור על קבלת שוחט לנסיון: "אודיע למנהל עדת ישרון...", על קבלת "היקר לעמאן" לנסיון, להיות ממלא מקומו של השוחט ר' זלמן שפילבאך, עד שהלה יחזור לשוחט. בסיום המכתב מבקש רבי אליהו שישלחו אליו הפתקה הזו בחזרה: "...אין ערוכע מיר דיועס צעטלע צוריק צו שיקען. הק' אלי' חו"ב גריידיץ". בשולי המכתב שתי שורות בכתב-ידו של אחד מראשי הקהילה, הכותב שהוא שולח את הפתקה בחזרה.

הגאון הצדיק רבי אליהו גוטמאכר אב"ד גריידיץ (תקנ"ו-תרל"ה), תלמיד הגאון רבי עקיבא איגר. כיהן ברבנות פאלשען עד שנת ת"ר בערך, אז עבר לכהן ברבנות גריידיץ, ובנו בכורו רבי צבי הירש גוטמכר נתמנה במקומו לאב"ד פאלשען. נודע כקדוש ומקובל, ובשנותיו האחרונות התפרסם שמו ברחבי העולם היהודי כ"פועל ישועות", כאשר סיפורי נפלאות נפוצו על הניסים הגדולים והישועות מברכותיו של "דער גריידיצער צדיק" [הצדיק מגריידיץ] - "שמכל המדינות באו אליו לבקש ברכותיו ותפלותיו, כל אחד לפי מה שהוא צריך" (אגרות סופרים, בשולי אגרת ט). לאחר שבנו רבי צבי הירש גוטמכר אב"ד פאלשען נפטר על פניו בגיל צעיר (בשנת תרל"א) ללא שהשאיר אחריו צאצאים, הוציא האב את ספר בנו "נחלת צבי" ו"קן מפורשת" (לבוב, תרל"ג), כאשר בהקדמה לחיבור "קן מפורשת" מביא רבי אליהו: "אם בעת שיצטרך אדם לישועה מה... ילמד משנה עם הרב ותו"ט ופירוש בני ז"ל ויעמיד עצמו אח"ז ויתפלל באיזה לשון ששגור בפיו... ויפרט מבוקשו שיהיה נענה...".

[1] דף. 9x12.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים. בלאי וקרעים קלים. הדבקת נייר דבק בשוליים.

פתיחה: \$600

322. Short Letter Handwritten and Signed by Rabbi Eliyahu Guttmacher of Greiditz - 1872

Short letter (6 lines) handwritten and signed by R. Eliyahu Guttmacher Rabbi of Greiditz (Grodzisk Wielkopolski). Cheshvan 1872. Yiddish.

A note sent to one of the community heads, informing about the acceptance of "Lehmann" as shochet (ritual slaughterer) for a trial period, to replace R. Zalman Spielbach until he resumes shechita. At the end, R. Eliyahu requests that the note be returned to him. At the foot of the note, two lines handwritten by one of the community leaders, who writes that he is returning the note.

R. Eliyahu Guttmacher Rabbi of Greiditz (1796-1875), disciple of R. Akiva Eger, served as rabbi of Pleschen

(Pleszew) until ca. 1840, thereafter moving to serve in the Greiditz rabbinate. His eldest son, R. Tzvi Hirsh, succeeded him as rabbi of Pleschen. Famed as a holy kabbalist, in his senior years his name spread throughout the Jewish world as a wonder-worker, with amazing stories circulating of the great miracles and salvations attained through the blessings of "der Greiditzer Tzaddik" (the Tzaddik of Greiditz), "from all countries people came to seek his blessings and prayers, each one according to his needs" (Igrot Sofrim, at the foot of letter 29).

After his eldest son, R. Tzvi Hirsh Rabbi of Pleschen, died in his lifetime childless (in 1871), he

published his son's books Nachalat Zvi and Ken Meforeshet (Lviv, 1873). In the introduction to Ken Meforeshet, R. Eliyahu promises: "If someone seeks deliverance from G-d... he should study a Mishnah with the Rav (Bartenura), Tosafot Yom Tov and my son's commentary and then stand and pray in any language... detailing his request so he will be answered..."

[1] leaf. 9X12.5 cm. Good-fair condition. Stains. Wear and minor tears. Adhesive tape on margin.

Opening price: \$600

323. Letter from Rabbi Tzvi Hirsch Kalischer to Rabbi Eliyahu Guttmacher, Regarding Rabbi Natan Friedland and Activities in Support of the Settlement of Eretz Israel

Letter handwritten and signed by R. Tzvi Hirsch Kalischer, addressed to his friend R. Eliyahu Guttmacher - "The Tzaddik of Greiditz", regarding the activities of their friend, R. Natan Friedland, on behalf of Chevrat Yishuv Eretz Israel (The Society for the Settlement of Eretz Israel). Torun (Poland), 1870. R. Tzvi Hirsch writes to his friend R. Eliyahu Guttmacher that their mutual friend, R. Natan Friedland, partner to their cause of settling Eretz Israel, seeks to acquire subscribers to their society (Chevrat Yishuv Eretz Israel, founded in 1860) and that he is on his way to visit him. R. Tzvi Hirsch also writes that he sent two letters with R. Natan, addressed to the German rabbis R. Ezriel Hildesheimer and R. Bamberger of Würzburg, and proposes that they sign a joint proclamation, at the beginning of R. Natan's notebook, supporting the cause.

R. Tzvi Hirsch Kalischer (1795-1875), a prominent Torah scholar, disciple of R. Akiva Eger, of R. Yaakov Rabbi of Lissa, author of Netivot HaMishpat, and of his uncle, R. Yehuda Leib Kalischer, head of the Lissa Beit Din. He served as rabbi of Torun without receiving a salary. Author of Moznayim LaMishpat on Choshen Mishpat (Krotoszyn, 1855), Tzvi LaTzaddik - glosses on the Mishnah and Shulchan Aruch, Even Bochan, Emuna Yeshara and more.

He was one of the first activists and advocates of Jewish settlement in Eretz Israel, writing the books Derishat Zion (Torun, 1866) and Shelom Yerushalayim (Torun, 1868) on this subject. His book Derishat Zion was reprinted in several editions after the founding of the Chovevei Zion movement, he is considered the spiritual fathers of Chibat Zion and many streets in Israel are named after him.

He worked hand in hand with R. Eliyahu Guttmacher Rabbi of Greiditz, "The Tzaddik of Greiditz", promoting the settlement of Eretz Israel. They exchanged a prolific correspondence and together initiated various activities strengthening the settlement in the Holy Land, including the founding of Chevrat Yishuv Eretz Israel in Frankfurt an der Oder (in 1860). R. Tzvi Kalischer and R. Eliyahu Guttmacher were the heads of Chevrat Yishuv Eretz Israel and together signed its proclamations. One of the main activists promoting the society's cause was R. Natan Friedland (1808-1883), disciple of R. Yosef Zundel of Salant. R. Natan was active in promoting the settlement of Eretz Israel even before he met R. Tzvi Hirsch Kalischer, believing that the Redemption must happen naturally (following the view of the Vilna Gaon's disciples). He travelled to many towns and villages, spreading his ideas. During his travels, he met R. Tzvi Hirsch Kalischer, and found in him a friend and partner to his ideas, working with him from then on. R. Natan acted as the envoy of R. Tzvi Hirsch Kalischer and R. Eliyahu Guttmacher, recruiting supporters to Chevrat Yishuv Eretz Israel by sending letters to various communities, campaigning and more.

[1] leaf. Approx. 21 cm. Good-fair condition. Stains, wear and folding marks. Tear to bottom of leaf, affecting several letters and damaging the end of the signature, repaired with tape.

Opening price: \$300

323. מכתב רבי צבי הירש קאלישר אל רבי אליהו גוטמאכר בעניין רבי נתן פרידלאנד והפעילות לטובת יישוב ארץ ישראל

מכתב בכתב-ידו וחתמתו של הגאון רבי צבי הירש קאלישר אל ידידו רבי אליהו גוטמאכר - "הצדיק מגריידיץ", בעניין פעילותו של ידידו רבי נתן פרידלאנד לטובת "חברת יישוב ארץ ישראל". טהארן (טורון Torun, פולין), תר"ל [1870].

רבי צבי הירש כותב לידידו רבי אליהו גוטמאכר כי רבי נתן פרידלאנד, ידידו ושותפו לרעיון יישוב ארץ ישראל, מבקש לאסוף חותמים לחברה שלהם [חברת יישוב ארץ ישראל, שהוקמה בשנת תרכ"ו] וכי הוא בדרכו אליו. רבי צבי הירש כותב בין היתר כי שלח עם רבי נתן שני מכתבים לרבי גרמניה - לרבי עזריאל הילדסהיימר ולרבי במברגר מוירצבורג ומעלה את האפשרות שיחתמו במשותף על כרוז לטובת המטרה בראש הפנקס של רבי נתן.

הגאון הנודע רבי צבי הירש קאלישר (תקנ"ה-תרל"ה), מגדולי דורו, תלמידם של הגאון רבי עקיבא איגר, ושל הגאון רבי יעקב אב"ד ליסא בעל "נתיבות המשפט", ושל דודו הגאון רבי יהודה ליב קאלישר ראב"ד ליסא. כיהן כרב בטורון שלא על מנת לקבל פרס. מחבר הספרים: "מאזנים למשפט" על חושן משפט (קראטאשין, תרט"ו 1855). הגהות "צבי לצדיק" על משניות ועל שו"ע, "אבן בוחר", "אמונה ישראל", ועוד ספרים.

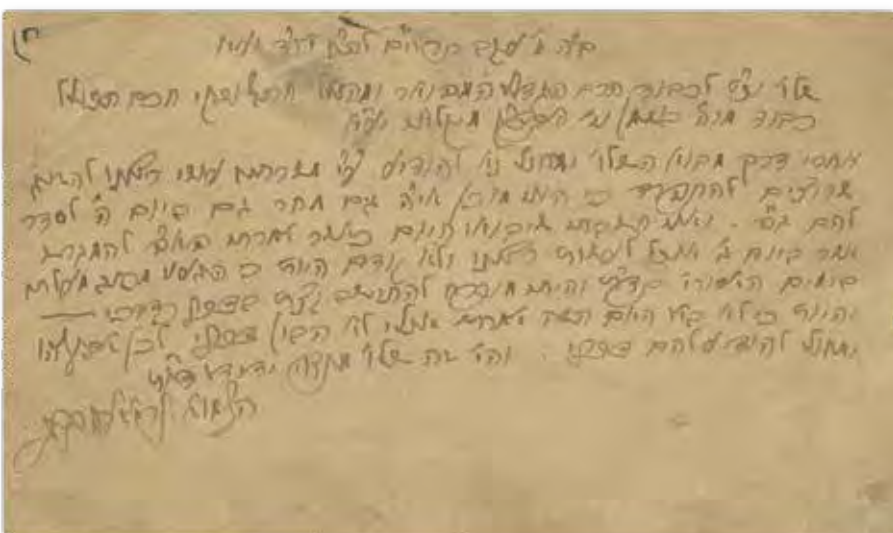
היה מאזוני המעוררים והפעילים להקמת ישוב יהודי וקניית קרקעות בארץ ישראל, ובנושא זה עוסקים ספריו "דרישת ציון" (טהארן, תרכ"ו 1866) ו"שלום ירושלים" (טהארן, תרכ"ח 1868). ספרו "דרישת ציון" זכה למספר מהדורות לאחר הקמת תנועת "חובבי ציון", והרב קאלישר נחשב כאחד האבות הרוחניים של "חיבת ציון", ובערים רבות בישראל נקראו רחובות על שמו.

בעניין זה פעל בשותפות אמיצה עם הגאון רבי אליהו גוטמאכר אב"ד גריידיץ - "הצדיק מגריידיץ". הם הרבו להתכתב וביזומתם נעשו פעולות שונות לחיזוק היישוב בארץ הקודש ואף הוקמה (בשנת תרכ"ו) "חברת יישוב ארץ ישראל" בפרנקפורט דאודר. רבי צבי הירש קאלישר ורבי אליהו גוטמאכר עמדו בראש החברה כ"פקידים" וחתמו יחדיו על כרוזיה. אחד הפעילים המרכזיים שהפיץ את רעיונות החברה היה רבי נתן פרידלאנד (תקס"ח-תרמ"ג), תלמידו של רבי יוסף זונדל מסלנט. רבי נתן החל לפעול למען יישוב ארץ ישראל עוד קודם שפגש את רבי צבי הירש קאלישר, מתוך תפיסה שהגאולה צריכה לבוא בדרך הטבע (כשיטת חוג תלמידי הגר"א), והיה מסתובב בערים ועיירות ודורש לטובת העניין. במהלך מסעותיו פגש את רבי צבי הירש קאלישר ומצא בו חבר ושותף לרעיונותיו ומאז החלו לשתף פעולה, ורבי נתן החל לפעול כשליחם של רבי צבי הירש ושל רבי אליהו גוטמאכר, והתגייס לעשות נפשות לחברת יישוב ארץ ישראל באמצעות מכתבים שהיה משגר לקהילות שונות, מסעי תעמולה, ועוד.

[1] דף. 21 ס"מ בקירוב. מצב טוב-בינוני. כתמים, בלאי וסימני קיפול. קרע בתחתית הדף עם פגיעה במספר אותיות ובסיום החתימה, משוקם בדבק נייר.

פתיחה: \$300

324

324. מכתב המלצה מאת הגאון רבי שמואל רזנברג בעל "באר שמואל" - אונסדורף, תרמ"ח

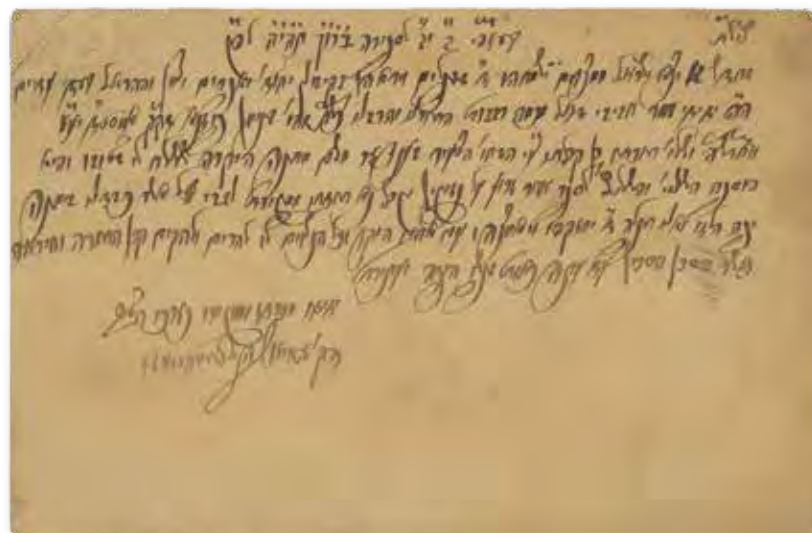
מכתב בכתב-ידו וחתימתו של הגאון רבי שמואל רזנברג, אב"ד אונסדורף - אל רבי בנימין אב"ד מיקלאש. אונסדורף, [ט"ז אב] תרח"ס [1888].

המכתב עוסק בסידור גט לבקשת הרב ממיקלוש. רבי שמואל מבקש לקבוע מועד חדש לסידור הגט לאחר שבני הזוג לא הופיעו במועד הקודם שנקבע: "...ימחול נא להודיע ע"י משרתיו עושי רצונו, להזוג שרוצים להתפרד, כי הנני מוכן אי"ה גם מחר גם ביום ה' לסדר להם ג"פ [גט פטורי], ואני חשבתי שיבואו היום כאשר אמרתי פא"פ [פנים אל פנים] להמגרש אשר ביום ג' אוכל לעשות רצונו... כי הגיעני מכתב מעלתו בימים האסורים בד"ת [=בדברי תורה, האסורים ללמוד ביום תשעה באב], והייתי מוכרח להתיישב קצת בדבר כדרכי... הק' שמואל ראזנברג".

הגאון המפורסם רבי שמואל רזנברג בעל "באר שמואל" (תר"ב-תרע"ט), מגדולי הרבנים וראשי הישיבות בהונגריה. מגדולי תלמידיו ה"כתב סופר". משנת תרל"ג אב"ד טשאבא, ומשנת תרמ"ג כיהן ברבנות אונסדורף (אחת מה"שבע קהילות" הונדעות), בה הקים ישיבה גדולה מהחשובות בשישיבות הונגריה והאיזור. נודע במסירתו הרבה לתלמידיו, ואכן רבים מתלמידיו היו מגדולי הדור (רבי שמואל דוד אונגאר אב"ד נייטרא, ועוד). נודע בקדושתו הרבה, ואדמו"רי מונקאטש הרבו בשבחו כבעל "רוח הקודש". רבים היו פונים לקבל מברכותיו ולבקש ממנו להתפלל על ענינים שונים. בישיבתו היה נוהג כמנהג אדמו"רים בעריכת "שולחנות" וחלוקת "שירים". לוחם מלחמת היהדות הנאמנה ועמד בראש היהדות האורתודקסית במלחמתה עם המנהיגים הרפורמים.

323

פתיחה: \$600

325

324. Letter of Recommendation by Rabbi Shmuel Rosenberg, Author of Beer Shmuel - Unsdorf, 1888

Letter handwritten and signed by R. Shmuel Rosenberg, Rabbi of Unsdorf, to R. Binyamin Rabbi of Liptovský Mikuláš. Unsdorf, [16th Av] 1888.

The letter concerns the arrangement of a divorce at the request of the Rabbi of Liptovský Mikuláš. R. Shmuel writes that the couple missed the scheduled date for the divorce and requests to inform them of his next availability.

Rabbi Shmuel Rosenberg, author of Be'er Shmuel (1842-1919), foremost Hungarian rabbi and yeshiva dean. He was a leading disciple of the Ketav Sofer. From 1873, he served as rabbi of Tshaba (Hejőcsaba), and in 1883, he was appointed rabbi of Unsdorf, where he founded a large yeshiva, of the most prominent in Hungary and the region. He was renowned for his exceptional devotion to his disciples, and indeed, many of them became the leaders of the next generation (R. Shmuel David Ungar Rabbi of Nitra, and others). He was reputed for his remarkable holiness, and rebbes of the Munkacs dynasty acclaimed him often for his Divine Inspiration. Many turned to him in quest of his blessings or prayers for various matters. He would conduct himself like a rebbe in his yeshiva, leading Tish and distributing shirayim. He fought to preserve faithful Jewry, and stood at the helm of Orthodox Jewry in its battles against the leaders of Reform.

Postcard. 8.5X14 cm. Good condition. Stains. Postmarks.

Opening price: \$600

איושטאט, כיהן בה כראש ישיבה ואף הקים מערכת חינוך ייחודית, בשנת תרכ"ט החל לכהן כרבה של הקהילה החרדית 'עדת ישראל' בברלין, והקים בה ישיבה. בשנת תרל"ד פתח את בית המדרש לרבנים, אשר העמיד דורות של רבנים מחנכים ומנהיגי ציבור. בדומה לרבו ה"ערוך לנר", כונה אף הוא "נשיא ארץ ישראל". נודע בפעילותו הנרחבת לטובת יהודי גרמניה וכן בעשייתו הרבה למען יהודי רוסיה. כתב חידושים רבים ותשובות בהלכה, מהם נדפסו הספרים: "שאלות ותשובות רבי עזריאל" (2 כרכים), "חידושי רבי עזריאל" - על הש"ס (3 כרכים), ועוד. גלויות דואר. 9x14 ס"מ. מצב טוב. כתמים. חותמת דואר מברלין.

פתיחה: \$300

החלק השלישי (על מסכתות בבא קמא, בבא מציעא ובבא בתרא, שנדפס בשנים תרמ"ז-תרמ"ח) נדפסה הסכמתו של רבי עזריאל הילדסהיימר, ובראש החלק הרביעי (על מסכתות סנהדרין ועבודה זרה, שנדפס בשנת תר"ן) הדפיס המו"ל רבי בנימין, הקדשה מפוארת לרבי עזריאל לרגל הגיעו באותה שנה לגיל שבעים (הקדשה זו נמצאת רק בחלק מהעותקים, בדף שאחרי דף השער).

הגאון רבי עזריאל הילדסהיימר (תק"פ-תרנ"ט) רב, פוסק ומנהיג, מגדולי דורו ומראשי היהדות האורתודוקסית שבגרמניה, תלמידו המובהק של רבי יעקב עטלינגר בעל ה"ערוך לנר" באלטונה (המכונה בשו"ת 'בנין ציון': "בני"), כן למד אצל "החכם ברנייס" (רבי יצחק ברנייס) מהמבורג. בשנת תר"ח הקים ישיבה בהלברשטאט, בשנת תרי"א נבחר לכהן כרבה של קהילת

325. מכתב מאת רבי עזריאל הילדסהיימר - ברלין, תרמ"ח

מכתב בכתב-ידו ובחתימתו של רבי עזריאל הילדסהיימר. [ברלין, ניסן תרמ"ח 1888].

נשלח אל רבי בנימין פון [פוזנא] מאמשרדס. רבי עזריאל הילדסהיימר כותב לו: "...כן קבלתי... מתנה היקרה ששלח לי בטוב, והיא הוספה השנייה] והשלישית] לספר אור זרוע על נזיקין, וקבל נא תודתי... על אשר כבדני במנה יפה הלזו. ואני תפלה ד' יחזקה ויאמצהו עם אחיו היקר וכל הנלוים לו להרים ולהקים קרן התורה והיראה... ידידו מכבדו ומוקירו... הק' עזריאל הילדסהיימער".

הרקע למכתב: ספרי "אור זרוע" מאת רבינו יצחק מוינה, נדפסו לראשונה מכתב-יד, בין השנים תרכ"ב-תר"ן בארבעה חלקים. החלקים ג-ד על סדר נזיקין נדפסו בירושלים בשנים תרמ"ז-תר"ן, ע"י רבי בנימין פוזנא מפרנקפורט-דמיין ואמשרדס. בראש

326

326. שלושה מכתבים - רבני אשכנז

שלושה מכתבים:

- מכתב שנשלח "בפקודת אלופים גבאים ומנהיגי בהמ"ד ע"ח [=עץ חיים] דאשכנזים יע"א" באמסטרדם, בכתב-יד וחתימת רבי "משה שמואל הילסום" [=הילסהיים], שמש הקהילה, אל יהודי בשם ר' לוב, בעניין פטירת חמיו של הנמען שהיה חבר בקהילה הנ"ל. אמסטרדם, תקצ"ט [1839]. יידיש.
- מכתב בדברי תורה, בכתב ידו של רבי ישראל מאיר פריימן, חתנו של בעל ה"ערוך לנר", רב בפילענע ובאוסטרווא ומו"ל הספר "וזהוהיר". אסטראווא, תרל"ח [1878].
- מכתב בקשה (לא חתום) לתמיכה בהוצאת הספר ניבת נחום מאת רבי מנחם נחום מפלאצק ופריעדבערג; כנראה בכתב-יד נכדו רבי ישראל יוסף פריימן, שהוציא לאור את הספר בלונדון תרמ"ו.

3 מכתבים. גודל משתנה, מצב כללי טוב-בינוני.

פתיחה: \$300

325. Letter from Rabbi Azriel Hildesheimer - Berlin, 1888

Letter handwritten and signed by R. Azriel Hildesheimer. [Berlin, Nisan 1888].

Addressed to R. Binyamin Posen of Amsterdam. R. Azriel Hildesheimer writes to him: "...so I received... the precious gift he kindly sent to me, and that is the second and third supplement to the book Or Zarua on Nezikin, please accept my thanks... for honoring me with this beautiful gift. And my prayer is that G-d strengthen and fortify him, his dear brother and all his associates, to raise and increase the prestige of Torah and fear of G-d... His friend, who honors and esteems him... Azriel Hildesheimer".

The books Or Zarua by R. Yitzchak of Vienna were first published based on manuscripts between 1862 and 1890, in four parts. Part III and IV on Order Nezikin were printed in Jerusalem in 1887-1890 by R. Binyamin Posen of Frankfurt am Main and Amsterdam. At the beginning of Part III (on Tractates Bava Kama, Bava Metzia and Bava Batra, printed in 1887-1888), he printed the approbation of R. Azriel, and at the beginning of Part IV (on tractates Sanhedrin and Avoda Zara), printed in 1890, he included a magnificent dedication to R. Azriel on the occasion of his seventieth birthday that year (this dedication was included in some copies only, on the page following the title page).

R. Azriel Hildesheimer (1820-1899), rabbi, posek and leader. A foremost rabbi in his times, he stood at the helm of Orthodox Jewry in Germany. He was a close disciple of R. Yaakov Ettlinger - the Aruch LaNer in Altona (who refers to him in Responsa Binyan Tzion as "my son"), and studied under Chacham Bernays (R. Yitzchak Bernays) of Hamburg. In 1848, he founded a yeshiva in Halberstadt, and in 1851, he was appointed rabbi of Eisenstadt, where he also served as yeshiva dean and established a unique educational system. In 1869, he began serving as rabbi of the Adath Israel Orthodox community in Berlin, where he founded a yeshiva. In 1874, he opened the Rabbinical seminary, which edified generations of rabbis, educators and community leaders. Just like his teacher the Aruch LaNer, he was titled "Nesi Eretz Israel". He was renowned for his wide-ranging efforts on behalf of German Jewry, and for his extensive activities on behalf of Russian Jewry. He authored many novellae and halachic responsa, which were published in the books Responsa of R. Azriel (2 volumes), Chiddushei R. Azriel - on the Talmud (3 volumes) and others.

Postcard. 14X9 cm. Good condition. Stains. Postmark from Berlin.

Opening price: \$300

327. Letter of Rabbinic Ordination for Rabbi Shlomo Fisher - From R. Mordechai Amram Hirsch Rabbi of Hamburg - Hamburg, 1890

Letter handwritten, stamped and signed by R. Mordechai Amram Hirsch. Hamburg, Adar 1890. Rabbinic ordination for R. Shlomo Fischer of Eisenstadt, a Torah scholar of the renowned Hamburg Kloiz. R. Mordechai Amram writes that since his arrival in Hamburg in the summer, he has made acquaintance with R. Shlomo and discussed much Torah and Halacha with him. He praises him profusely, stating that great people like him, who are perfect in their attributes and character traits, are few and far between. He writes further: "...eminent rabbi... is worthy to be a rabbi and posek in a large and celebrated community..."

R. Mordechai Amram Hirsch (1833-1909, Otzar HaRabbanim 14232), a leading rabbi of his times, amongst the most prominent leaders of Hungarian, Moravian and German Jewry. Born in Tiszabó, Hungary, he began serving as rabbi in various cities in Hungary: Karcag, Tiszabó and Budapest, at the young age of 23. He was one of the leading Orthodox rabbis to support the Status Quo communities. In 1880, he was appointed rabbi of Prague, and in 1889, he went to serve as rabbi of Hamburg, a position he held for twenty years. He was the teacher and father-in-law of R. Chanoch HaKohen Ehrentreu Rabbi of Munich (1854-1927, Otzar HaRabbanim 6626).

The recipient of the ordination, R. Shlomo Fischer Rabbi of Karlsburg (Alba Iulia; 1852-1932, Otzar HaRabbanim 18576), author of Korban Lachmi, was a prominent and leading rabbi of his times. He was the son of R. Aharon Fischer of Eisenstadt (1825-1889), disciple of the Chatam Sofer. In his youth, he studied under the Ketav Sofer, R. Azriel Hildesheimer and R. Yitzhak Dov Bamberger - the Wurzbürger Rav. In 1892, he was appointed rabbi of Karlsburg and the surroundings. His son R. Aharon Fischer immigrated to Jerusalem and was one of the founders of the Eida HaCharedit community in Jerusalem, father of R. Yisrael Yaakov Fischer and R. Shlomo Fischer in Jerusalem.

[1] leaf. Approx. 34 cm. Fair condition. Tears to folds (repaired), and marginal tears.

Opening price: \$300

327

327. כתב סמיכה לרבי שלמה פישר - מאת רבי מרדכי עמרם הירש אב"ד המבורג - המבורג, תר"ן

המבורג, בה כיהן כעשרים שנה. רבו וחותרו של רבי חנוך הכהן ערנטריי אב"ד מינכן (תרי"ד-תרפ"ז, אוצר הרבנים 6626). מקבל הסמיכה: הגאון רבי שלמה פישר אב"ד קרלסבורג (תרי"ב-תרצ"ב, אוצר הרבנים 18576), בעל "קרבני לחמי", מגדולי הרבנים המפורסמים בדורו. בן רבי אהרן פישר מאייזנשטט (תקפ"ה-תרמ"ט) תלמיד ה"חתם סופר". למד בצעירותו אצל ה"כתב סופר", רבי עזריאל הילדסהיימר, ורבי יצחק דוב במברג - הרב מוירצבורג. בשנת תרנ"ב נתקבל לרבנות העיר קרלסבורג ומחוזותיה. בנו רבי אהרן פישר עלה לירושלים והיה ממייסדי הקהילה של "העדה החרדית" בירושלים, אביהם של הגאונים המפורסמים רבי ישראל יעקב פישר ורבי שלמה פישר מירושלים. [1] דף. כ-34 ס"מ. מצב בינוני. קרעים (משוקמים) בקפלי הנייר, וקרעים בשולי הדף.

פתיחה: \$300

326. Three Letters - Ashkenazi Rabbis

Three letters:

- Letter sent "by instruction of the leaders and administrators of the Etz Chaim Beit Midrash of the Ashkenazim" in Amsterdam, handwritten and signed by R. "Moshe Shmuel Hilsun" (=Hilsheim), beadle of the community. Addressed to a Jew named R. Leib, regarding the passing of his father-in-law, a member of the above community. Amsterdam, 1839. Yiddish.

- Letter of Torah thoughts, handwritten by R. Yisrael Meir Freimann, son-in-law of the Aruch LaNer, rabbi of Filehne and Ostrowo, publisher of the book VeHizhir. Ostrowo (Ostrów Wielkopolski), 1878.

- Appeal (unsigned), requesting financial assistance for the publication of the book Nivat Nachum by R. Menachem Nachum of Plotzk and Friedeburg; presumably handwritten by his grandson R. Yisrael Yosef Price, who published the book in London, 1886.

3 letters. Size varies, overall good-fair condition.

Opening price: \$300

מכתב בכתב ידו, חותמתו וחתימתו של הגאון רבי מרדכי עמרם הירש. המבורג, אדר תר"ן [1890].

סמיכה לרבנות להגאון רבי שלמה פישר מאייזנשטט, שהיה מלומדי ה"קלויז" הנודע בהמבורג. רבי מרדכי עמרם כותב שמאז שהגיע להמבורג בקיץ שעבר, מצא בה את רבי שלמה ועסק עמו רבות בתורה ובהלכה. הוא משבח ביותר: "אדם גדול כמוהו, מושלם במעלות ובמדות... לא נמצא בזמננו אחד בעיר ושנים במדינה". הוא כותב: "...ראוי הרב הגדול אשר נכבדות מדובר בו להיות רב ומורה בקהילה גדולה ומפוארה..."

הגאון רבי מרדכי עמרם הירש (תקצ"ג-תרס"ט, אוצר הרבנים 14232), מגדולי רבני דורו, ואחד מן האישים הבולטים בין מנהיגי היהדות בהונגריה, מורביה וגרמניה. נולד בטיסא-בו (Tiszabó) שבהונגריה, וכבר מגיל 23 החל לכהן ברבנות בערים שונות בהונגריה: קארצאג, טיסא-בו ובודפשט. היה מגדולי הרבנים החרדים שתמכו בקהילות ה"סטטוס-קוו". בשנת תר"מ נקרא לכהן ברבנות העיר פראג, ובשנת תרמ"ט עבר לכהן ברבנות

328b

328a

328. כתב-יד שו"ת מהר"ש ענגיל - ראדומישלא, תרס"א-תרס"ב

שני דפים גדולים בכתב-ידו וחתירתו של הגאון רבי שמואל ענגיל. ראדומישלא, [אב תרס"א / חנוכה תרס"ב 1901]. שני דפים מחוברים מתוך פנקס התשובות של מהר"ש ענגיל. הדף הראשון כולל שני עמודים ראשונים מתוך תשובה בענייני כתיבת סת"ם (חסר סיום התשובה). הדף השני כולל סיום תשובה בענייני עגונה, עם חתימתו "ובעה"ח יום ב' ד' דחנוכה תרס"ב, ראדומישלא, הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל". התשובה הראשונה שנכתבה אל רבי אלישע בראנדער דומ"צ בייטש, נדפסה בשו"ת מהר"ש ענגיל, חלק א, סימן פט [מתאריך אב תרס"א]. בראש כתב היד שלפנינו נכתב: "ב"ה אעתיק מה שהשבתי בס"ד לכבוד הרב החריף ובקי החסיד וירא מו"ה אלישע מו"ץ מפנה...". הגאון הנודע רבי שמואל ענגיל אב"ד ראדומישלא (תרי"ג-תרצ"ה), מגדולי גאוני גליציה ומגדולי הפוסקים בדורו. תלמיד מובהק של האדמו"ר בעל ה"דברי חיים" מצאנז ובנו האדמו"ר רבי יחזקאל הלברשטאם משיניווא. בגיל 18 נתקבל לאב"ד בילגורי (פולין). בשנת תרל"ט נאלץ לעזוב את פולין והתגורר כשנתיים בעיר רודניק (גליציה), אצל רעו האדמו"ר רבי ברוך הלברשטאם מגורליץ, ועסקו יחדיו בתורה, בהלכה ובחכמת הנסתר. בשנת תרמ"א התקבל לאב"ד דוקלא (גליציה) ומשנת תרמ"ז בערך אב"ד ראדומישלא (גליציה). בתקופת מלחמת העולם הראשונה גלה להונגריה לעיר וויטצען, ובשנת תרע"ח עבר לעיר קאשוי (קושיצ'ה), שם מונה לראב"ד ונשאר שם עד פטירתו בשיבה טובה, בעוד בנו רבי חיים ענגיל נתמנה על מקומו ברבנות העיר ראדומישלא. מחבר סדרת הספרים "שו"ת מהר"ש" ח' חלקים, "חידושי מהר"ש" על הש"ס, "שפתי מהר"ש" על התורה וספרים נוספים. לתולדותיו נדפס הספר "שם משמואל" (מונקאטש, ת"ש). [2] דפים מחוברים (2 וחצי עמודים גדולים, כתובים בצפיפות). 33 ס"מ. מצב טוב-בינוני. בלאי וקרעים קלים. כתמים.

פתיחה: \$1600

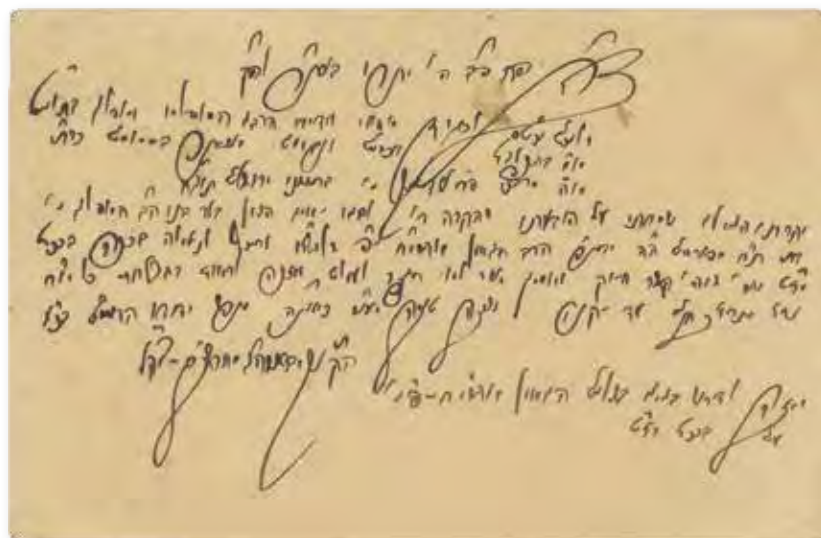
328. Responsa Manuscript of Rabbi Shmuel Engel - Radomyshl, 1901

Two large leaves handwritten and signed by R. Shmuel Engel. Radomyshl, [Av / Chanukah 1901]. Double leaf from R. Shmuel Engel's responsa notebook. The first leaf contains the first two pages of a responsum regarding the erasing of a Holy name (lacking end of responsum). The second leaf features the conclusion of a responsum regarding agunot, with his signature: "I hereby affix my signature, Monday, 4th day of Chanukah 1901, Radomyshl, Shmuel Engel, rabbi of this community". The first responsum was addressed to R. Elisha Brander dayan and posek of Beitsch, and was printed in Responsa of R. Shmuel Engel, part I, section 89 (dated Av 1901). At the top of this manuscript, the following inscription: "I will

copy here what I responded to the sharp and erudite rabbi... R. Elisha, posek of...". The renowned R. Shmuel Engel, rabbi of Radomyshl (1853-1935), a leading Galician Torah scholar and foremost halachic authority of his generation. A close disciple of the Divrei Chaim of Sanz and of his son R. Yechezkel Halberstam of Shinova. At the young age of 18, he was appointed rabbi of Bilgoraj (Poland). In 1879, he was compelled to leave Poland, and resided for a couple of years in Rudnik (Galicia) at the home of his friend R. Baruch Halberstam of Gorlitz and together they studied Torah, Halacha and Kabbalah. In 1881, he was appointed Rabbi of Dukla (Galicia) and in ca. 1887, of Radomyshl (Galicia). During WWI,

he exiled to Waitzen (Vác, Hungary) and in 1918, he wandered further and settled in Kashoi (Košice), where he was appointed head of the Beit Din, remaining there until his passing. His son R. Chaim Engel succeeded him in the Radomyshl rabbinate. R Shmuel Engel authored the eight-book Responsa Maharash series, Chiddushei Maharash on the Talmud, Sifte Maharash on the Torah and more. His biography is printed in the book Shem MiShmuel (Munkacs, 1940). [2] joined leaves (two and a half pages of closely written script). 33 cm. Good-fair condition. Minor wear and tears. Stains.

Opening price: \$1600

329

329. מכתב רבי עקיבא סופר אב"ד פרשבורג - ברכות לאירוסיו בתו של רבי יוסף חיים זוננפלד - פרשבורג, תרע"ב

מכתב בכתב-ידו וחתימתו של הגאון רבי עקיבא סופר אב"ד פרשבורג, בעל ה"דעת סופר". פרשבורג, "בעת"ר לפ"ק" [תרע"ב 1912].

נשלח לירושלים אל ידידו רבי מרדכי פרידמן, בברכות לרגל אירוסיו "בנו הב' המופלג נ"י", עם "בת ת"ח מפורסם ה"ה ידינ"פ [הלא הוא ידיד נפשי] הרב הגאון מוהרי"ח ז"פ שליט"א [מורינו הרב יוסף חיים זוננפלד שליט"א]...". בסיום המכתב מופיעה חתימתו המלאה: "הק' עקיבא [בא]מה"ג מהרשב"ס זצוק"ל". בשולי המכתב לאחר החתימה הוא מבקש לדרוש "בשלוש הגאון מוהרי"ח ז"פ...".

הגאון מפרשבורג - רבי עקיבא סופר (תרל"ח-תש"כ) בעל "דעת סופר", בן רבי שמחה בונם בעל ה"שבט סופר", בנו של ה"כתב סופר". כיהן ברבנות ובראשות ישיבת פרשבורג מאז פטירת אביו בשנת תרס"ז. לאחר השואה הקים מחדש את ישיבתו וקהילתו בירושלים. מראשי "מועצת גדולי התורה". מקבל המכתב: רבי מרדכי פרידמן (נפטר אלול תש"ד), עלה מהונגריה לארץ ישראל בשנת תרס"ח, והיה מנכבדי קהל "כולל אונגארין" בירושלים. בנו רבי מנחם מנדל (תרנ"ז-תשי"ח), מגדולי תלמידי בעל "מעשי למלך" בישיבת וויטצען. התארס בשנת תרע"ב עם רחל בריינדל בתו של רבי יוסף חיים זוננפלד, והקימו משפחה מפוארת בירושלים.

גלוית דואר. 9x14 ס"מ. מצב טוב. בול וחותמות דואר.

פתיחה: \$300

330. שני מכתבים מעניינים מרבי שלמה אלכסנדר סופר - לתולדות סבו בעל ה"חתם סופר" - סערעט, תרע"ד

שני מכתבים בכתב-ידו וחתימתו של הגאון רבי שלמה סופר, בנו של רבי שמעון סופר אב"ד קראקא בעל ה"מכתב סופר". סערעט (Sereth), אדר-סיון תרע"ד [1914].

נשלחו אל ההיסטוריון הרב ד"ר יהודה ליב (לואיס) לוין אב"ד קעמפען, ובהם בירורים שונים לתולדות סבו בעל ה"חתם סופר" וסבו זקנו רבי עקיבא איגר, ובירורי יחסין של המשפחות.

הגאון רבי שלמה אלכסנדר סופר (תשרי תרי"ז-ניסן תרפ"ד), בנו של רבי שמעון סופר אב"ד קראקא, ובן-בנו של ה"חתם סופר". חתן הנגיד רבי משה וואקס מהעיר סערעט (בוקובינה; חותנם של בעל "הרי בשמים" ורבי שלמה לאדיר בן ה"תורת חסד"). תלמיד חכם מופלג. ישב כל ימיו על התורה ועל העבודה, ללא שהוצרך לכהן במשרה רשמית, עקב עשירות בית חותנו. לתקופות קצרות שימש ברבנות העיר סערעט, רק כממלא מקום "בין מלכא למלכא". איש נכבד ממנהיגי היהדות במדינתו, עמד בקשרי ידידות אישיים עם נסיכי המלוכה, שהעריצוהו כאיש מורם מעם. בעיקר היה נערץ ע"י כל שדרות היהודים, רבנים ועסקנים, משכילים והמון העם. בבית גזויו היו שמורים כתבי יד רבים של אביו ה"מכתב סופר"

329. Letter by Rabbi Akiva Sofer Rabbi of Pressburg - Good Wishes upon the Engagement of the Daughter of Rabbi Yosef Chaim Sonnenfeld - Pressburg, 1912

Letter handwritten and signed by R. Akiva Sofer Rabbi of Pressburg, author of Daat Sofer. Pressburg, [1912].

Sent to Jerusalem to his friend R. Mordechai Friedman, with good wishes upon the engagement of his son with the daughter of R. Yosef Chaim Sonnenfeld. His signature appears at the end of the letter: "Akiva son of R. S.B.S.". At the foot of the letter, following his signature, he sends regards to Rav Sonnenfeld.

The Gaon of Pressburg - R. Akiva Sofer (1878-1960), author of Daat Sofer, son of R. Simcha Bunim author of Shevet Sofer, who was the son of the Ketav Sofer. He served as rabbi and yeshiva dean in Pressburg since the passing of his father in 1907. Following the Holocaust, he reestablished his yeshiva and

community in Jerusalem. He was one of the heads of Moetzet Gedolei HaTorah.

The recipient of the letter, R. Mordechai Friedman (d. Elul 1944), immigrated to Eretz Israel from Hungary in 1908 and was one of the prominent members of the Hungarian Kollel in Jerusalem. His son, R. Menachem Mendel (1896-1958) was a leading disciple of the author of Maasai LaMelech in the Waitzen Yeshiva. In 1912, he became engaged to Rachel Breindel, daughter of R. Yosef Chaim Sonnenfeld, and together they raised a distinguished family in Jerusalem.

Postcard. 9X14 cm. Good condition. Postage stamp and postmarks.

Opening price: \$300

330. Two Interesting Letters from Rabbi Shlomo Alexandri Sofer - Regarding the Biography of his Grandfather the Chatam Sofer - Sereth, 1914

Two letters handwritten and signed by R. Shlomo Sofer, son of R. Shimon Sofer Rabbi of Kraków, author of Michtav Sofer. Sereth, Adar-Sivan 1914.

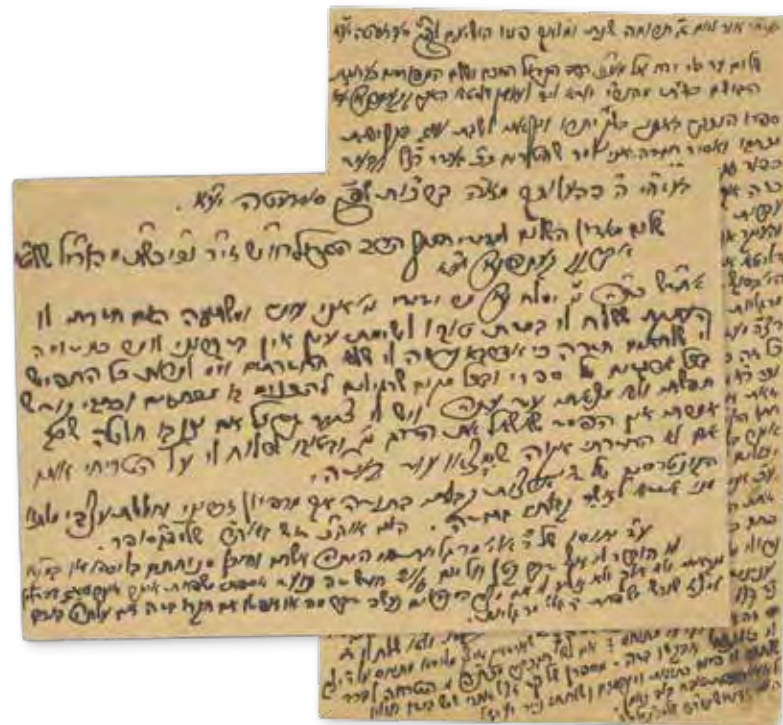
Addressed to the historian R. Dr. Yehuda Leib (Louis) Lewin Rabbi of Kempen (Kępno), the letters contain various inquiries about the biography of his grandfather the Chatam Sofer, and his great-grandfather R. Akiva Eger, as well as questions regarding the family's genealogy.

R. Shlomo Alexandri Sofer (Tishrei 1856-Nissan 1924), son of R. Shimon Sofer Rabbi of Kraków, and grandson of the Chatam Sofer. Son-in-law of the philanthropist R. Moshe Wachs from Sereth (Bukovina; father-in-law of the Harei Besamim and of R. Shlomo Ladier son of the Torat Chessed). An outstanding Torah scholar, he devoted his entire life to Torah study and worship of G-d, without acquiring an official position, thanks to his father-in-law's wealth. He served as Rabbi of Sereth for short periods of time, only as an interim rabbi. A respected figure, he was amongst the prominent Jewish leaders in his country, entertaining friendly ties with members of the royal court, who held him in high esteem. Even more so was he esteemed by all ranks of Jewish society, be it rabbis and activists, maskilim or the masses. He possessed many manuscripts of his father, the Michtav Sofer, and of his grandfather the Chatam Sofer, and published them together with his son-in-law R. Yosef Naftali Stern, who toiled devotedly throughout his life to arrange and publish the writings of the Chatam Sofer and the Michtav Sofer. R. Shlomo Alexandri was also a veritable trove of numerous teachings heard from the Chatam Sofer and leading scholars of his generation (there is a well-known tradition recounting the reaction of the Chatam Sofer to the words of the Yismach Moshe, who explained the difference between the root of his soul and that of the Chatam Sofer - see Otzrot HaSofer, issue 18, p. 181).

2 postcards. 14 cm. Closely written. Good condition. Stains to one postcard.

One of these letters was printed in the book Meoran shel Yisrael - Biography of R. Akiva Eger (Brooklyn, 2011, p. 443). Several other letters from R. Shlomo Alexandri, sent to R. Dr. Yehuda Leib Lewin at that time, are printed in Meoran shel Yisrael (pp. 442-448) and in the Otzrot HaSofer anthology (issue 14, p. 37). They contain further information on the subject of these two letters.

Opening price: \$300

330

ושל סבו ה"חתם סופר" אשר יצאו לאור על ידו וע"י חתנו רבי יוסף נפתלי שטרן, שעמל במסירות כל ימיו בעריכת והוצאת כתבי ה"חתם סופר" וה"מכתב סופר". רבי שלמה אלכסנדר הייזל גר האוצר הנאמן של שמועות רבות בשם ה"חתם סופר" וגדולי דורו (ידועה המסורת שסיפר על תגובת ה"חתם סופר" לדברי האדמו"ר בעל ה"ישימה משה", שהסביר את הבדלי שורש נשמתו ושורש נשמתו של החתם סופר - ראה אוצרות הסופר, גליון יח, עמ' קפא).

2 גלויות דואר. 14 ס"מ. כתובות בצפיפות. מצב טוב. כתמים באחת הגלויות.

אחד המכתבים שלפנינו נדפס בספר מאורן של ישראל - לתולדות רבי עקיבא איגר (ברוקליין, תשע"א, עמ' תמג). בספר הנ"ל (עמ' תמב-תמח) ובקובץ "אוצרות הסופר" (גליון יד, עמ' לו) נדפסו מספר מכתבים נוספים ששלח רבי שלמה אלכסנדר לדי"ר רי"ל לזין אב"ד קמפנא, באותה תקופה, והם משלימים את הרקע לתוכן המכתבים שלפנינו.

פתיחה: \$300

331. דפי כתב-יד מפנקס חברת "שער התורה אשכנז" בסטאמר, תרפ"ג - עם חתימת רבי אליעזר דוד גרינוולד אב"ד סאטמר בעל "קרן לדוד" - שער מאויר

דף שער ושני דפי כתב-יד נוספים מפנקס חברת "שער התורה אשכנז". סאטמאר, תרפ"ג [1923]. יידיש, עם מעט עברית.

לפנינו דף שער צבעוני מאויר, עם שני הדפים שאחרי - בהם נכתבו תקנות החברה. בסוף התקנות מופיעות חתימות נכבדי החברה ובראשם אב"ד העיר סאטמר - הגאון רבי אליעזר דוד גרינוולד בעל "קרן לדוד".

דף השער מאויר בצורת מבנה שער, עם וילון המכסה על הפתח. בראש המבנה כיפה עגולה, סמל מגן דוד ולוחות הברית. בתחתית האויר חתימת האמן: "מעשה ידי של יצחק יונתן וינגער מסאטמאר תרפ"ג".

בראש הדף השני כותרת (תרגום מיידיש): "תקנות חברת שער התורה אשכנז סאטמאר", ולאחר מכן נרשמו סעיפי התקנות, ביידיש. בין היתר נכתב שם כי מטרת החברה - להחזיק "חידושים" אורתודוקסיים להוראת עברי, חומש רש"י, נ"ך וגמרא ותוספות; וכי החברה שואפת לתת גם לילדים עניים להנות מן השיעורים ללא תשלום. מספר פעמים מודגש שהחברה תתנהל לפי הדרך "אשכנזית" ומחויבת להזמין דווקא מלמדים "אשכנזיים" וכדומה, וזאת כבידול מן "הספרדים" - חברי קהילת "נוסח ספרד", דהיינו הקהילה החסידית.

עוד נכתב בתקנות כי החברה תעמוד תחת השגחתו הישירה של הרב הראשי האורתודוקסי של סאטמאר, ותחת פיקוח הקהילה האורתודוקסית בעיר.

בעמוד האחרון חתימות של כעשרה נכבדי החברה, ובנוסף חתימתו של רב העיר ואב"ד סאטמר - רבי אליעזר דוד גרינוולד. הגאון רבי אליעזר דוד גרינוולד (תרכ"ו בערך-תרפ"ח), מגדולי התורה וראשי הישיבות בהונגריה וטרנסילבניה בדור שלפני השואה. אחיו של הגאון רבי משה גרינוולד בעל "ערוגת הבושם". היה תלמידו המובהק של אחיו הנ"ל. למד תקופה קצרה גם אצל רבי שמואל עהרנפלד בעל "חתן סופר". כיהן כרב ודיין בקהילות נכבדות: בארדיוב, דונה-סערדהלי, צעהלים, אויבער-ווישעווע (פלשו-וישי). בכל המקומות הקים ועמד בראש ישיבה גדולה והעמיד תלמידים רבים, בהם עשרות רבנים ומורי הוראה. בישיבתו באויר-ווישעווע למדו כבר מאות תלמידים. לבסוף נבחר לרבה של סאטמאר ובה עמד בראש ישיבה שהיתה הגדולה ביותר בטרנסילבניה ומן הגדולות בהונגריה. לאחר פטירתו החלו תלמידיו בהוצאת חידושו, מהם נדפסו שו"ת קרן לדוד על אורח חיים (סאטמאר תרפ"ט; חלקים אחרים של השו"ת אבדו בשואה), ספרי "קרן לדוד" על התורה (שם, תרצ"ט-תרצ"ט), "קרן לדוד" - דרושים (שם, תרצ"ד), ועוד.

[3] דף. 40 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים ובלאי. שפשופים ופגמים בדף השער. דפים מנותקים.

פתיחה: \$1000

331a

in Transylvania, and one of the most prominent in Hungary. Following his passing, his disciples began publishing his novellae in the books: Responsa Keren LeDavid on Orach Chaim (Satmar, 1929; other parts of his responsa were lost during the Holocaust), Keren LeDavid on the Torah (Satmar, 1930-1939), Keren LeDavid - homily (Satmar, 1934), and others.

[3] leaves. Approx. 40 cm. Good-fair condition. Stains and wear. Title page damaged and rubbed. Detached leaves.

Opening price: \$1000

331b

of R. Moshe Grünwald, the Arugat HaBosem, and his close disciple. He studied for a short time under R. Shmuel Ehrenfeld, the Chatan Sofer. He served as rabbi and dayan of prominent communities, including Bardiov (Bardejov), Dunaszerdahely (Dunajská Streda), Tzeilem (Deutschkreutz) and Oyber-Visheve (Vișeu de Sus). In each of these cities, he established and headed a large yeshiva, edifying countless disciples, including dozens who later served as rabbis and poskim. His yeshiva in Oyber-Visheve numbered hundreds of students. He was ultimately appointed rabbi of Satmar, where he headed the largest yeshiva

332

332. אוסף מכתבים מרבני משפחת טייטלבוים - שנות התר"צ

חידושי תורה בשמו הובאו בכתביו של רבי יששכר שלמה טייטלבוים.

• מכתב בכתב-ידו וחתמתו של רבי חיים ראב"ד באליגארד, ובחתמתו של רבי משולם טייטלבוים ראב"ד באליגארד. באליגארד (Baligród), אייר תרצ"ה [1935].

• מכתב (2 עמודים) בכתב-ידו וחתמתו של רבי חיים טייטלבוים (טרקלבוים) ראב"ד זאקליטשין (Zakliczyn, ע"י טרנוב). אייר תרצ"ו [1930].

4 מכתבים. גודל ומצב משתנים.

כל הרבנים החתומים במכתבים שלפנינו נספו בשואה (ראה חומר מצורף).

פתיחה: \$600

ארבעה מכתבים מרבנים בני משפחת טייטלבוים, שכינהו ברבנות ערים שונות באזור צ'כסלובקיה-פולין, ונספו כולם בשואה.

• מכתב ארוך (שני עמודים) בכתב-ידו וחתמתו של רבי אברהם חיים טייטלבוים, על נייר מכתבים רשמי. קרעניץ (Krynica-Zdrój), תמו תרצ"ו [1936]. רבי אברהם חיים טייטלבוים ראב"ד קרעניץ, בנו של רבי משה דוד טייטלבוים ראב"ד לאפוש. במכתבו כאן הוא חותם: "הק' אברהם חיים נכד להק"ק בער"ח (להרב הקדוש בעל דברי חיים) מצאנו זללה"ה".

• גלוית דואר רשמית, עם מכתב ברכת "שנה טובה" בכתב-ידו וחתמתו של רבי מאיר טייטלבוים. טשעביטש-טשעשן. תשרי תרצ"ו [1936]. רבי מאיר טייטלבוים ראב"ד צ'כיש-טשעשין (Český Těšín, עיריה בגבול פולין-צ'כיה, שבתקופה בין שתי מלחמות העולם חולקה לשתי ערים, בשתי גדותיו של נחל האולוזה).

331. Manuscript - Leaves from the Ledger of the Shaar HaTorah Ashkenaz Society in Satmar, 1923 - With the Signature of R. Eliezer David Grünwald Rabbi of Satmar, Author of Keren LeDavid - Illustrated Title Page

Manuscript - title page and two other leaves from the ledger of the Shaar HaTorah Ashkenaz society. Satmar (Satu Mare), 1923. Yiddish, with some Hebrew.

The present item comprises a colorful illustrated title page, with two subsequent leaves delineating the society's regulations. The regulations are signed by the society's leading members, headed by the rabbi of Satmar - R. Eliezer David Grünwald, author of Keren LeDavid.

The title page depicts a gateway with a curtain covering the entrance, surmounted by a dome bearing the Tablets of the Law and topped with a Star of David finial. Signature at the foot of the illustration: "Produced by Yitzchak Yonatan Singer of Satmar, 1923".

The second leaf opens with the heading (in Yiddish): "Regulations of the Shaar HaTorah Ashkenaz society, Satmar". The heading is followed by the various clauses of the regulations, in Yiddish. The objective of the society is also defined: to maintain Orthodox boys' schools, which would teach Hebrew, Chumash with the Rashi commentary, the Bible and Talmud with the Tosafot commentary. It states that the society aspires to provide the children of destitute families with free education. The regulations emphasize repeatedly that the society would be run according to the Ashkenazic way, and commits to employ specifically Ashkenazi teachers rather than Sefardi ones - members of the Chassidic community.

The regulations also specify that the society would operate under the direct supervision of the Orthodox chief rabbi of Satmar, and would be subordinate to the Orthodox community in the city.

On the final page, signatures of ten leading members of the society, and of the rabbi of Satmar - R. Eliezer David Grünwald.

R. Eliezer David Grünwald (ca. 1866-1928), foremost Torah scholar and yeshiva dean in Hungary and Transylvania in the pre-war years. He was the brother

333. מכתבים בדברי תורה - שנשלחו אל הגאון רבי חיים ברלין - שנות התר"ס

של הנצי"ב מוואלוז'ין. שימש כרב הראשי בעיר מוסקבה, כיהן תקופה כראש ישיבה ואב"ד וולוז'ין, וברבנות קוברין ויליסבטגרד. השפעתו התורנית התפרסה במרחבי רוסיה וברחבי תבל. נבש"ת נשמת חיים (ד' חלקים) שיצא לאור לאחרונה (ירושלים, תשס"ח), מופיעות התכתביותיו עם רבנים ותלמידי-חכמים מרחבי תבל, רוסיה, גליציה, הונגריה, גרמניה, הולנד, בבל, ארץ ישראל ועוד - שמותיים של רוב הכותבים בארכיון שלפנינו, אינם מתועדים במפתח שמות הרבנים שהתכתבו עם רבי חיים ברלין, שבסוף חלק יורה דעה במהדורה הני"ל. עלה לירושלים בשנת תרס"ו, ועד מהרה הוכר במעמדו וסמכותו כאחד מגדולי רבני העיר. כ-20 מכתבים (כ-36 דפים וגלויות דואר). גודל ומצב משתנים. מצב כללי טוב.

פתיחה: \$400

מקבץ גדול של כעשרים מכתבים ארוכים בדברי תורה, מארכיונו של הגאון רבי חיים ברלין, שנשלחו אליו מרבנים ותלמידי חכמים בערי רוסיה, ליטא ופולין. שנות התר"ס-תרס"ו בקירוב. בין כותבי המכתבים: אחיינו רבי אלעזר שיינפלד; רבי ברוך עסמאן מקיוב (הגאון החרף בעל "חד וחלק" - הכותב לו ברכת "שנה טובה" ודברי תורה שאמר "בעת שהיה אצלי המו"ט בהולדת בת לבתי..."); רבי מתתיהו בורנשטיין מו"צ בולאטאנאשא; רבי צבי יהודה מאמליק [בעל "אביר הרועים"]; רבי מיכאל מרגולין; רבי שמריהו אב"ד בערשאד; רבי חנוך יהודה מביאליסטוק; רבי יצחק ב"ר שרגא מו"צ ושו"ב בטולא; רבי מאיר לוי מסוויסליץ; רבי אברהם מתתיהו חלפן; רבי ישראל בונם זידינציג משעדליץ; ועוד.

מקבל המכתבים: הגאון הנודע רבי חיים ברלין (תקצ"ב-תרע"ג), מגדולי דורו ומדמויות ההוד של ליטא וירושלים. בנו הבכור

333. Letters of Torah Thoughts - Sent to Rabbi Chaim Berlin - Early 20th Century

Some 20 long letters of Torah thoughts, from the archive of R. Chaim Berlin, sent from rabbis and Torah scholars in Russia, Lithuania and Poland. Ca. 1900-1906.

Among the writers: his nephew R. Elazar Sheinfeld; R. Baruch Essman of Kiev (author of Chad VeChalak, who writes blessings for the New Year and Torah teachings that he said at the time his daughter gave birth); R. Matityahu Bornstein posek in Zolotonosha; R. Zvi Yehuda Mamluk (author of Abir HaRo'im); R. Michael Margolin; R. Shemayahu Rabbi of Bershad; R. Chanoch Yehuda of Białystok; R. Yitzchak son of R. Shraga posek in Tula; R. Meir Levine of Svislach; R. Avraham Matityahu Chalfan, R. Yisrael Bunim Zeidintzig of Siedlce; and others.

The recipient of the letters: R. Chaim Berlin (1832-1912), foremost Torah scholar in his generation, was an illustrious Torah figure of Lithuania and Jerusalem. Eldest son of the Netziv of Volozhin. He

served as chief rabbi of Moscow, and for a while as yeshiva dean and rabbi in Volozhin, Kobryn and Yelisavetgrad (Kropyvnytskyi). His Torah influence spread throughout Russia and the entire world (the four-part Responsa Nishmat Chaim, published in Jerusalem in 2008, contains his correspondence with rabbis and Torah scholars throughout the world, including Russia, Galicia, Hungary, Germany, Holland, Iraq and Eretz Israel. Most of the rabbis who wrote the letters in this collection are not listed in the index of R. Chaim Berlin's correspondants, which appears at the end of Nishmat Chaim on Yoreh Deah). He immigrated to Jerusalem in 1906 and soon became one of the leading rabbinic authorities in the city.

Approx. 20 letters (some 36 leaves and postcards). Size and condition vary. Overall good condition.

Opening price: \$400

332. Collection of Letters from Rabbis of the Teitelbaum Family - 1930s

Four letters from members of the Teitelbaum family, who served as rabbis of various cities in the Czechoslovakia-Poland region, and all perished in the Holocaust.

- Lengthy letter (2 pages) handwritten and signed by R. Avraham Chaim Teitelbaum, on official stationery. Krenitz (Krynica-Zdrój), Tammuz 1936. R. Avraham Chaim Teitelbaum Rabbi of Krenitz, son of R. Moshe David Teitelbaum Rabbi of Lăpuș. In this letter, he signs: "Avraham Chaim, grandson of the Divrei Chaim of Sanz".

- Official postcard, with a letter of good year wishes, handwritten and signed by R. Meir Teitelbaum. Český Těšín. Tishrei 1936. R. Meir Teitelbaum Rabbi of Český Těšín (a town on the Polish-Czech border, which in the interwar period was split into two towns, on each side of the Olza river). Torah novellae in his name are quoted in the writings of R. Yissachar Shlomo Teichtal.

- Letter handwritten and signed by R. Chaim Rabin Rabbi of Baligród, and signed by R. Meshulam Teitelbaum Rabbi of Baligród. Baligród, Iyar 1935.

- Letter (2 pages) handwritten and signed by R. Chaim Teitelbaum Rabbi of Zakliczyn (near Tarnów). Iyar 1930.

4 letters. Size and condition vary.

All the rabbis whose signatures appear on these letters, perished in the Holocaust (see enclosed material).

Opening price: \$600

334a

334. חמשה מסמכים בענייני נישואין וגירושין - רוסיה, פולין וירושלים

חמשה מסמכים בענייני נישואין וגירושין:

- שטר תנאים בכתב-יד, לאירוסין החתן ישראל ב"ר חיים, עם הכלה אסתר רייזל בת ר' אהרן. קארעליץ, שבט תרמ"ג [1883].
- כתובה מודפסת. [ווילנא, 1874 בערך]. עם מילוי בכתב-יד לנישואי "מורינו ר' ישראל בן ר' חיים" עם הכלה מרת אסתר רייזל. קארעליץ, סיון תרמ"ג [1883].
- שני שטרות בעניין מינוי שליח להולכת גט. וורשא, ט"ז טבת תרס"ח [1907]. בחתימות רבי ישראל יצחק הלוי - רב ומ"ץ בוורשא, ושני רבנים נוספים.
- שטר שנעשה בבית דין צדק של קהל אשכנזים בירושלים, על מינוי שליח להולכת גט. ירושלים, חשוון תרע"ד [1913]. בחתימות חברי בית הדין: רבי ליפמאן דוד שובקס, רבי מאיר איזוראעל ורבי בצלאל ישעיה בערנשטיין.

5 מסמכים. גודל ומצב משתנים.

פתיחה: \$300

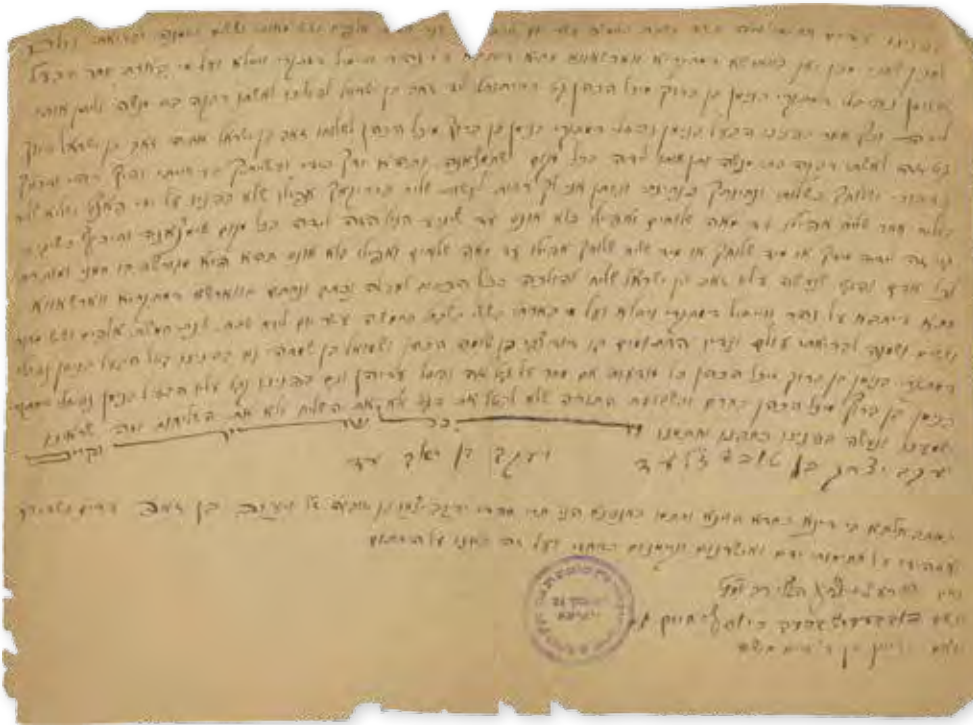
333

335. תעודות הוקרה ומכתבי ברכה מנכבדי קהילת קייב - לנשיא הקהילה ר' ישראל מייזל העולה לארץ ישראל - תרפ"ה

אוסף תעודות הוקרה ומכתבי ברכה ופרידה ממוסדות ואישים בקהילת קייב, לרגל פרידתם מנשיא הקהילה ר' ישראל מייזל העולה לארץ ישראל. קייב, תרפ"ה [1925]. כולל: • "מכתב ברכה" על דף בפורמט גדול, מטעם ה"חברא קדישא" בקייב, ובחתימות ראשי החברה. • שני מכתבי ברכה ופרידה על דפים רשמיים של "הקהלה הדתית בקייב", כל אחד בנוסח שונה. על אחד המכתבים חתומים כמה עשרות מחברי הקהילה. על המכתב השני חתומים מזכיר הקהילה ו"מנהל העניינים והחשבונות". • מכתב פרידה מטעם "הקהלה הדתית קייב-פרדול", בחתימת חברי הנשיאות והועד. • "מוכרת אהבה" - מכתב פרידה וברכה "בשם מחזיקי תורה". • מכתב מליצי לכבוד פרידת "נשיא הקהילה הדתית בקייב מר' ישראל מייזל", מאת "המורשה של בתי התפלה בשוליצקה [Shulyavka], ישראל אהרן בהרב ר' שמעון לוקנמן[?]" • תעודה ברוסית, על נייר מכתבים רשמי של קהילת קייב - אישור משנת 1924, כי רבי ישראל מייזל מכהן בקייב כרב החל משנת 1901. 8 פריטי נייר. גודל משתנה. מצב כללי טוב-בינוני. כתמים, קרעים ובלאי.

פתיחה: \$300

334b

the "director of affairs and bookkeeper". • Farewell letter from the "Religious community, Kiev-Podol", signed by the members of the directorate and board. • "Remembrance of love" - letter of good wishes and farewell, signed by some 15 "members of the administration". • Letter of good wishes and farewell "in the name of Machzikei Torah". • Letter - poem in honor of the departure of "the president of the religious community in Kiev, R. Yisrael Meisel", from the "Representative of the synagogues in Shulyavka, Yisrael Aharon son of R. Shimon Luke[rman?]". • Certificate in Russian dated 1924, on the official stationery of the Kiev community, attesting that R. Yisrael Meisel had been serving as rabbi of Kiev since 1901. 8 paper items. Size varies. Overall good-fair condition. Stains, tears and wear. Opening price: \$300

334. Five Marriage and Divorce Related Documents - Russia, Poland and Jerusalem

Five documents relating to marriage and divorce:

- Handwritten Tena'im, for the betrothal of the groom Yisrael son of R. Chaim, to the bride Esther Raizel daughter of R. Aharon. Karelitz (Karelitchy), Shevat 1883.
- Printed ketubah. [Vilna, ca. 1874]. Completed by hand for the marriage of "R. Yisrael son of R. Chaim" to the bride Esther Raizel. Karelitz (Karelitchy), Sivan 1883.
- Two legal documents - appointment of a messenger to deliver a get (divorce document). Warsaw, 15th Tevet 1907. Signed by R. Yisrael Yitzchak HaLevi - rabbi and posek in Warsaw, and two other rabbis.

- Legal document issued by the Beit Din of the Ashkenazi community of Jerusalem, appointing a messenger to deliver a get. Jerusalem, Cheshvan 1913. Signed by the dayanim of the Beit Din: R. Lipman David Shuvaks, R. Meir Israel and R. Betzalel Yeshaya Bernstein. 5 documents. Size and condition vary. Opening price: \$300

336a

- מכתב רבי שלמה במברגר, אל הרב מאיר לרנר רבה הראשי של אלטונה. האנוי, 1905 [תרס"ו]. גרמנית.
- מכתב ארוך מרבי משה שוואב (משגיח הישיבה בגייטסהד), אל אחיו רבי יצחק שוואב מבני ברק. גייטסהד (אנגליה), תשי"ז 1946. גרמנית. בשולי המכתב כמה שורות באנגלית מאשתו הרבנית רחל שוואב. אגרת דואר, כ-3 עמ' כתובים.

פתיחה: \$600

335

336. אוסף מכתבים - רבני ליטא, הונגריה וארצות שונות

- אוסף מכתבי רבנים וראשי ישיבות. ליטא וארצות אירופה:
- מכתב ארוך בחתימת רבי יחיאל מרדכי גורדון "ר"מ דהישיבה הק' דלאמזא". לומז'ה, ניסן תרע"ח [1918]. תוכן היסטורי על מצב הישיבה בלומז'ה, בימים שלאחר מלחמת העולם הראשונה.
- גלית דואר עם מכתב בכתב-ידו וחתמתו של רבי שמעון סופר. טארנוב [Tnava].
- מכתב ארוך מרבי שמואל גליק אב"ד אילאק, אל הרב בן ציון חי עוזיאל. באדזאש-אילאק Bodzásújlak, [תרצ"ט 1939].
- מכתב בחתימת רבי אברהם צבי גרודניסקי, מנהל ישיבת ראמיילעס [אחיו הגדול של רבי חיים עזר]. ווילנא, תרצ"ד [1934]. יידיש.
- שני מכתבים מרבי איסר יהודה אונטרמן אב"ד ליברפול. תרצ"ח-תרצ"ט [1938-1939].

335 Certificates of Appreciation and Letters of Good Wishes from the Kiev Community Notables - For the President of the Community, Rabbi Yisrael Meisel, Upon His Departure for Eretz Israel - 1925

Collection of certificates of appreciation and letters of good wishes and farewell from various institutions and figures of the Kiev community, accorded to the president of the community, R. Yisrael Meisel, on the occasion of his immigration to Eretz Israel. Kiev, 1925. Includes: • Letter of good wishes on a large leaf, presented by the Chevra Kaddisha in Kiev, signed by the heads of the society. • Two letters of good wishes and farewell on the official stationery of the "Religious Community in Kiev", each containing different text. One of the letters is signed by several dozen community members. The second letter is signed by both the secretary of the community and

337. מכתב הגאון בעל "דברי מלכיאל" - לומזה, תרס"ז

מכתב בכתב-ידו וחתימתו של הגאון רבי "מלכיאל צבי הלוי" טננבוים אב"ד לומזה, תרס"ז 1907.
נשלח אל "הרה"ג המפורסם" רבי מרדכי פרידמן ממזריטש (דליטא), שביקש ממנו תשובה לשאלה בהלכה, והוא כותב לו: "...אולי לא נכון להשיב למעשה במקום שיש רב קבוע, אך בשביל כבוד מעב"ת דעדיף טובא השבתי...". כפי הנראה, המכתב הראשון של התשובה אבד בדרך, וה"דברי מלכיאל" מתנצל ש"לא אוכל כעת לכתוב שנית, כי אני קצת חולה ל"ע [לא עליכם], ואני כותב זה בשכבי במיטתי ל"ע..." [כלומר, המכתב שלפניו נכתב בשכיבה, ואכן הדבר ניכר קצת בצורת הכתב].
הגאון הקדוש רבי מלכיאל צבי הלוי טננבוים (תר"ז-תר"ע), מגדולי הרבנים והפוסקים בדורו, נודע בגאונותו הרבה והשיב תשובות לשואלים רבים, תשובותיו נדפסו בספריו שו"ת דברי מלכיאל ז' חלקים. נודע לאיש קדוש והמונים נתדפקו על דלתו בבקשת ברכה וישועה. הרב הרצוג כותב עליו כי "נוסף על גאונותו בהלכה היה בקי בקבלה ועוסק בלילה בשעות המאוחרות ברו"ח דאורייתא".
גלוית דואר. כ-14 ס"מ. מצב טוב-בינוני. גזורה בשוליה (ללא פגיעה בטקסט) ומשוקמת במילוי נייר.

פתיחה: \$400

336b

336. Collection of Letters - Rabbis of Lithuania, Hungary and Other Countries

Collection of letters from rabbis and yeshiva deans. Lithuania and European countries:

- Lengthy letter signed by R. Yechiel Mordechai Gordon "dean of the Lomzha yeshiva". Łomża, Nisan 1918. Historical contents describing the state of the Lomzha yeshiva, in the aftermath of WWI.
- Postcard with a letter handwritten and signed by R. Shimon Sofer. Trnava.
- Lengthy letter from R. Shmuel Glick Rabbi of Ujłak, addressed to R. Ben Tzion Chai Uziel. Bodzásujlak (Novosad), [1939].
- Letter signed by R. Avraham Tzvi Grodzinski, director of the Ramailles yeshiva (eldest brother of R. Chaim Ozer). Vilna, 1934. Yiddish.
- Two letters from R. Isser Yehuda Unterman Rabbi

of Liverpool. 1938-1939.

- Letter from R. Shlomo Bamberger, addressed to R. Meir Lerner, chief rabbi of Altona. Hanau, 1905. German.
- Lengthy letter from R. Moshe Schwab (mashgiach of the Gateshead yeshiva), addressed to his brother R. Yitzchak Schwab in Bnei Brak. Gateshead (England), Tishrei 1946. German. At the foot of the letter, several lines in English from his wife, Rebbetzin Rachel Schwab. Aerogram, approx. 3 written pages. 8 letters. Size and condition vary. Overall good condition.

Opening price: \$600

was known as a holy person and many approached him for blessing and deliverance. R. Herzog wrote about him that "in addition to his halachic brilliance, he was well-versed in kabbalah and studied Torah secrets well into the night".

Postcard. Approx. 14 cm. Good-fair condition. Trimmed (not affecting text), repaired with paper.

Opening price: \$400

338. מכתב הגאון רבי מאיר דן פלוצקי בעל ה"כלי חמדה" - לונדון, ניסן תרפ"א

רבי מאיר דן נמנה על חסידי גור, והסתופף כל ימיו בצילם של ה"שפת אמת" וה"אמרי אמת". ספרו הפופולרי "כלי חמדה" על התורה התחבב מאד אצל גאוני פולין. בשנת תרנ"א נתמנה לרבה של דווארט, ובשנת תרע"ח התמנה לרבה של אוסטרוב. השתתף במסע המפורסם של גדולי הרבנים שנשעו לארצה"ב בחורף שנת תרפ"ד, יחד עם ה"דבר אברהם" אב"ד קובנא, רבי משה מרדכי עפשטיין והראי"ה קוק.

גלויית דואר קטנה. 9x11.5 ס"מ. מצב טוב.

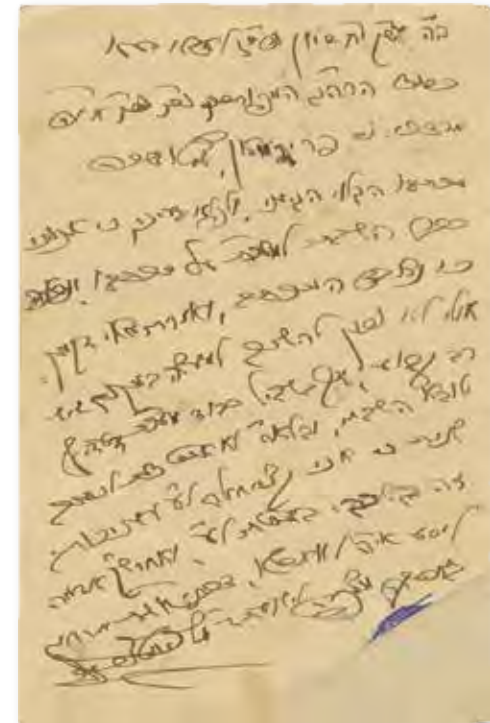
חותמות דואר מה-3 במאי 1921 (כ"ה ניסן). לפי הידוע, באביב תרפ"א שהה רבי מאיר דן באנגליה ובבלגיה, ומאנטוורפן נסע לארצה"ב באניה שהגיעה לחופי ניו יורק בכ"ט באייר תרפ"א (ראה חומר מצורף).

פתיחה: \$600

מכתב בכתב-ידו וחתמתו של הגאון הנודע רבי מאיר דן פלוצקי בעל "כלי חמדה". לונדון, "יום ג' י' למב"י" נ"ה ניסן תרפ"א [1921].

נשלח אל הגאון רבי צבי הירש פרבר, מרבני לונדון, בבקשה לתאם ביקור: "הנני בזה לבקשו מאוד אם ירשוהו העת לבוא לבקרניו ביום מחר בבוקר, כי יש לי לדבר עמו דברים נחוצים... והנני מניח הדבר לבחירתו. וידיו נאמנו - מאיר דן רפאל ברח"י ז"ל" בן רבי חיים יצחק זכרוננו לברכה.

הגאון הנודע רבי מאיר דן פלוצקי (תרכ"ו-תרפ"ח), מחשובי רבני פולין בראשית המאה ה-20. ממייסדי אגודת ישראל בפולין וחבר מועצת גדולי התורה. מגאוניה החריפים של פולין. תלמיד רבי חיים אלעזר ואקס בעל "נפש חיה", ורבי יהושע מקוטנא בעל "ישועות מלכו", ותלמיד מובהק לאדמו"ר ה"אבני נור" מסוכטשוב, עליו כותב רבי מאיר דן בהקדמה לספרו "חמדת ישראל" (פיטרקוב תרס"ג): "אשר האיר עיני בדרך לימוד התורה"ק והתחלתי לטעום אצלו נועם מתיקות תורה"ק". בהסכמתו לספר זה כתב עליו רבו ה"אבני נור" - שהוא "יגע בתורה וזה העיקר", והגדיר "סולובייציק כתב עליו בהסכמותיו: "גדול הוא מאוד בתורה בחריפות ובקיאיות ובסברא", ו"גדול האיש בתורה ויראה".

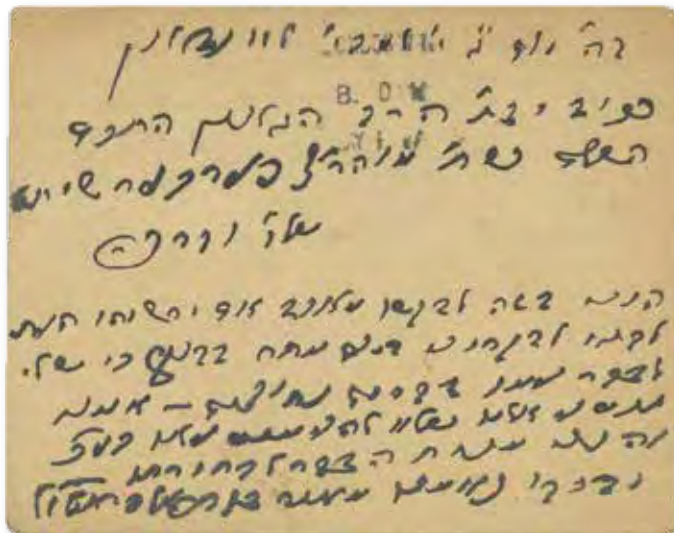
337

337. Letter from the Author of Divrei Malkiel - Lomza, 1907

Letter handwritten and signed by R. "Malkiel Tzvi HaLevi" Tennenbaum Rabbi of Lomza. Lomza, 1907.

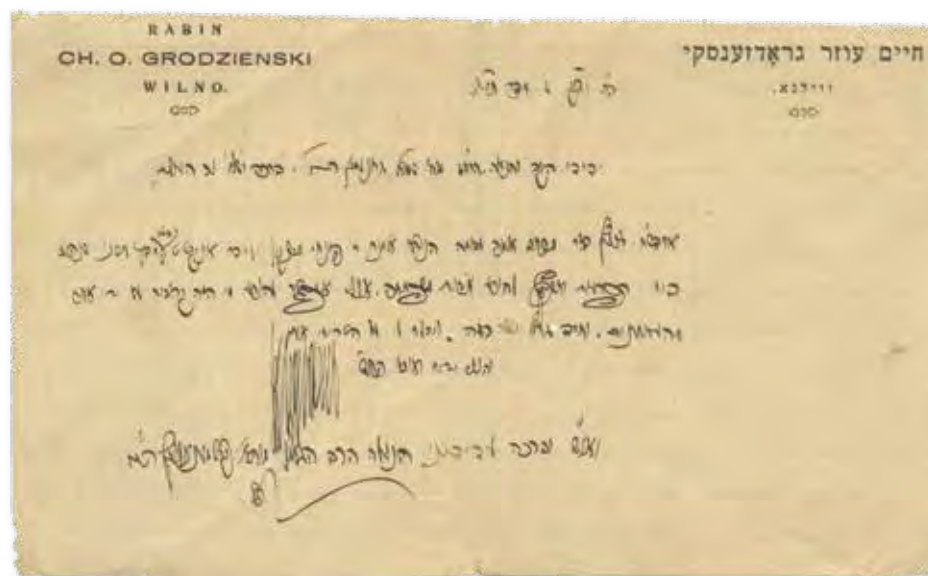
Sent to R. Mordechai Friedman of Mezritch (D'Lita, Międzyrzec Podlaski), who requested an answer to a halachic query. R. Malkiel Tzvi writes: "...Perhaps it is incorrect to send a practical ruling to a place that has a permanent rabbi, but out of respect to his greatness, I responded...". Apparently, he had responded to the query in a previous letter, which got lost. The Divrei Malkiel apologized that "at present I cannot write again since I am a slightly ill, I am writing lying in bed..." (it is indeed apparent from the handwriting that this letter was written while lying in bed).

R. Malkiel Tzvi HaLevi Tennenbaum (1847-1910), a prominent rabbi and posek of his generation, was renowned for his great Torah genius and wrote many responsa, which were printed in the seven-volume Responsa Divrei Malkiel. He

338

339. מכתב בכתב-ידו וחתירתו של הגאון רבי חיים עוזר גרודז'נסקי - אל מקורבו רבי שמואל גריינמן

הוא לחדש חדשים ולהרבות בספרים. עכשיו אני מבין כי חיבורי ספרים הם כצצועים מול עזרת אלמנות ויתומים" (הגאון רבי משה שמואל שפירא בהספדו על החזון איש, קובץ הבאר, גליון ו, עמ' 41).

מקבל המכתב: רבי שמואל גריינמן (תרמ"ט-תשי"ז), תלמיד חכם מופלג ורב פעלים. חתן רבי שמריהו יוסף קרליץ אבי החזון איש. עוד בימי בחרותו (טרם שנהיו גיסים), זיהה ה"חזון איש" את כשרונו של הבחור שמואל גריינמן מווילנא לעסוק בצרכי ציבור, ועודדו להכנס לפעילות ציבורית, בענייני "ועד הישיבות ו"אגודת ישראל". כך התקרב ר' שמואל בקשר אישי וקרוב עם רבי חיים עוזר והחפץ חיים, שהעריכוהו מאוד. בתקופת מגוריו בארה"ב כיהן כמנהל ישיבת "תפארת ירושלים" של הגאון רבי משה פיינשטיין. ממקמי כולל האברכים בבני ברק שיום החזון איש [הנקרא כיום "כולל חזון איש"]. חיבר את הספר "חפץ חיים על התורה" וספרים נוספים מדברי מורו ורבו בעל "חפץ חיים".

[1] דף, נייר מכתבים רשמי. 12.5x20.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. בלאי. קרע קל בקפל הנייר.

פתיחה: \$700

מכתב בכתב-ידו וחתירתו של הגאון רבי חיים עוזר גרודז'נסקי. ווילנא, אדר תר"צ [1930].

נשלח אל מקורבו רבי שמואל גריינמן (גיסו של החזון איש ומו"ל ספריו). רבי חיים עוזר כותב לו שהוא מצרף למכתבו את מכתבה של אלמנה שבעלה נהרג בימי הפרעות [תרפ"ט?], אשר פנתה בבקשה לעזור לה בחיפוש קרובי משפחתה ע"י העיתונות. בשולי המכתב מוסיף רבי חיים עוזר פרישת שלום וברכה "לידידינו הנעלה" הגאון רבי אברהם קלמנוביץ.

רבי חיים עוזר גרודז'נסקי (תרכ"ג-ת"ש), גדול דורו ורבן של כל בני הגולה. בנו של רבי דוד שלמה גרודז'נסקי אב"ד איביה. נודע מילדותו בגאונותו המפליאה. בגיל 11 נכנס ללמוד בישיבת וולוז'ין והיה מתלמידי הגר"ח מברסק. בגיל 24 נתמנה לרב מו"צ בוויילנא, על מקום חותנו רבי אליהו אליעזר גרודז'נסקי מו"צ בוויילנא, חתנו של רבי ישראל מסלנט. מגיל צעיר נשא רבי חיים עוזר בעול הציבור, ודעתו הכריעה במשך קרוב לחמישים שנה בכל השאלות הציבוריות שעלו על הפרק בכל תפוצות ישראל. עם כל טרדותיו הרבות בענייני ציבור עולמיים, עסק רבות בטובותן של יתומים ואלמנות, והיה מטפל ודואג לכל צרכיהם. רבי חיים עוזר התבטא על כך לעת זקנותו: "...בצעירותי חשבתי כי העיקר

338. Letter from Rabbi Meir Dan Plotzky, Author of Kli Chemda - London, Nissan 1921

Letter handwritten and signed by the famous Torah scholar R. Meir Dan Plotzky, author of Kli Chemda. London, [25th Nissan 1921].

Sent to R. Tzvi Hirsch Ferber, rabbi in London, requesting a meeting: "I hereby request that you find time to come visit me tomorrow morning, since I have to speak to you about urgent matters... I leave the matter to your decision. Your faithful friend, Meir Dan Refael son of R. C.Y. [R. Chaim Yitzchak]".

The renowned R. Meir Dan Plotzky (1866-1928), a prominent Polish rabbi in the early 20th century. One of the founders of Agudat Yisrael in Poland and member of the Moetzet Gedolei HaTorah. He was one of the most brilliant Torah scholars in Poland. Disciple of R. Chaim Elazar Wachs, author of Nefesh Chaya, and of R. Yehoshua of Kutna, author of Yeshuot Malko. He was a primary disciple of the rebbe of Sochatchov, author of Avnei Nezer, and in the preface to his book Chemdat Yisrael (Piotrków 1903), he writes about his teacher: "He showed me the way to study the holy Torah and there I began to taste the pleasant sweetness of the Torah". In his approbation to Chemdat Yisrael, the Avnei Nezer writes that the author "toils in Torah and that is the most important of all". R. Chaim Soloveitchik wrote in his approbations: "He is extremely great in Torah, with astuteness, erudition and reasoning"; "He is great both in Torah and fear of G-d". R. Plotzky was a Gerrer Chassid and his entire life clung to the Sfat Emet and the Imrei Emet. His popular book Kli Chemda on the Torah was highly cherished by Polish Torah scholars. In 1891, he was appointed rabbi of Dvart (Warta), and in 1918, rabbi of Ostrov (Ostrów Mazowiecka). He participated in the famous delegation of leading rabbis who travelled to the United States in 1924, together with the Dvar Avraham, Rabbi of Kovne, with R. Moshe Mordechai Epstein and with R. Avraham Yitzchak Kook.

Small postcard. 9X11.5 cm. Good condition. Postmarks dated May 3, 1921. It is known that in the spring of 1921, R. Plotzky visited England and Belgium. He sailed from Antwerp to New York, arriving on June 6, 1921 (see enclosed material).

Opening price: \$600

340

339. Letter Handwritten and Signed by Rabbi Chaim Ozer Grodzinski - Addressed to Rabbi Shmuel Greineman

Letter handwritten and signed by R. Chaim Ozer Grodzinski. Vilna, Adar 1930.

Addressed to his associate R. Shmuel Greineman (brother-in-law of the Chazon Ish and publisher of his works). R. Chaim Ozer writes that he is enclosing the letter of a widow whose husband perished during the riots [1929?], and who requested assistance in locating family members through the press. At the foot of the letter, R. Chaim Ozer adds regards to "our distinguished colleague" R. Avraham Kalmanowitz.

R. Chaim Ozer Grodzinski (1863-1940) was a foremost rabbi of his generation and leader of the entire European Jewry. He was the son of R. David Shlomo Grodzinski Rabbi of Iwye. Renowned from his childhood for his exceptional brilliance, he entered the Volozhin yeshiva at the young age of 11, and became a disciple of R. Chaim of Brisk. At the age of 24, he was appointed rabbi and posek in Vilna, in place of his father-in-law R. Eliyahu Eliezer Grodnansky posek in Vilna, son-in-law of R. Yisrael Salanter. He assumed the yoke of public leadership from a young age, and for close to fifty years, his opinion was conclusive on all public matters which arose throughout the Diaspora. Despite his numerous concerns of global communal matters, he was very active on behalf of orphans and widows, fending for all their needs. R. Chaim Ozer once commented about

this in his old age: "...in my youth, I thought that the main thing was to produce novellae and author many books. Now I understand that publishing books is like child's play compared to assisting widows and orphans" (R. Moshe Shmuel Shapiro in his eulogy on the Chazon Ish, HaBe'er, VI, p. 41).

The recipient of the letter, R. Shmuel Greineman (1889-1957), outstanding and highly accomplished Torah scholar. The Chazon Ish detected R. Shmuel's aptitude for communal activity while the latter was still a youth studying in Vilna (before they became brothers-in-law), and he encouraged him to engage in communal work under the Vaad HaYeshivot and Agudat Yisrael. R. Shmuel thereby developed a personal and close connection with R. Chaim Ozer and the Chafetz Chaim, who held him in high esteem. During his stay in the United States, he served as director of the Tiferet Yerushalayim yeshiva of R. Moshe Feinstein. He was one of the founders of the Kollel in Bnei Brak initiated by the Chazon Ish (now named Kollel Chazon Ish). He published the book Chafetz Chaim on the Torah, and other works of the Chafetz Chaim's teachings.

[1] leaf, official stationery. 12.5X20.5 cm. Good-fair condition. Wear. Minor tear to fold.

Opening price: \$700

340. תעודת הוראה בחתימת רבי יוסף ליב בלוך מטלו בעל ה"שיעורי דעת" - תרפ"ו

הסמכה זו בשנת תרפ"ו, לאחר שכבר כיהן בפועל כמה שנים כר"מ ומורה בישיבות בפרנקפורט. ככל הידוע, הרב ראקוב גם לא נמנה על תלמידי הסמינר למורים חרדיים בעיר טלו, שהוקם לאחר מלחמת העולם הראשונה. בתחילת השואה עבר ללונדון והמשיך בה בהרבצת תורה בישיבות. בנוי הם רבי בן ציון ראקוב - ראש ישיבת "חיי עולם" בלונדון, ורבי בצלאל ראקוב - רבה המפורסם של עיריית הישיבה גייטסהד באנגליה. לתולדותינו נכתבו הספרים "ארחות ישרים" (לונדון, תשנ"א-תשנ"ז).

[1] דף, נייר מכתבים רשמי. 28.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. קרעים ובלאי בשוליים.

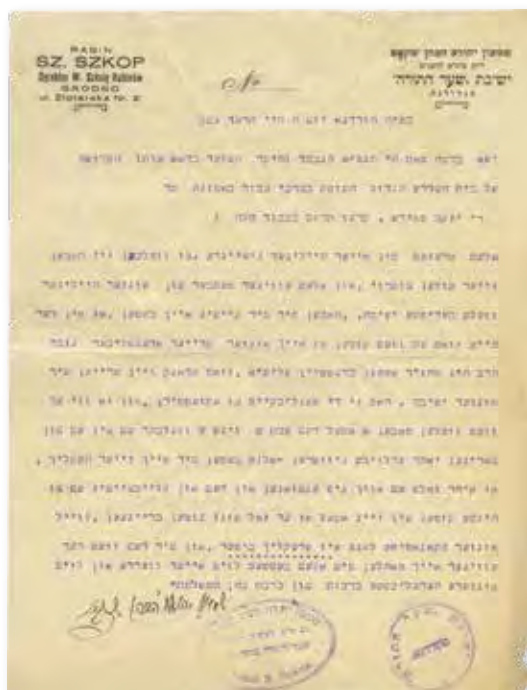
פתיחה: \$400

לאחר "פולמוס המוסר" הראשון, עזב את הישיבה ועבר לכהן כרב בוורנה ושאדובה. עם פטירת חותנו בשנת תר"ע חזר לטלו ומילא את מקומו כאב"ד העיר וראש הישיבה. ניהל את הישיבה בתקופות רבה ובתבונה. מוהר"ל בלוך נחשב לאבי שיטת טלו בלימוד ובמוסר. שיטת הלימוד שהנהיג בישיבתו נודעה בעמקתה והשתמרה ע"י בניו ונכדיו ממשיכי דרכו, בישיבות טלו בליטא ובארה"ב. תורתו נדפסה בספרים "שיעורי הלכה" ו"שיעורי דעת". מקבל הסמיכה: הגאון רבי יו"ט ליפמן ראקוב (תרמ"ד-תש"י), יליד ליטא ומגדולי גידוליה. משנת תר"פ כיהן כמרבץ תורה בישיבת הרב ברייער בפרנקפורט דמיין, ולאחר כשנה עבר לכהן כמרבץ תורה בישיבת הרב הופמן בפרנקפורט דמיין, שם כיהן קרוב ל-20 שנה [לא ידוע לנו לשם מה נזקק הרב ראקוב לתעודת

תעודת הסמכה למורה חרדי, בחתימת ידו של הגאון רבי יוסף ליב בלוך ראש ישיבת טלו. [טלו], כסלו תרפ"ו [1926].

"כפי אשר שמעתי וגם ידעתי זה מכמה שנים את הרב הג'... מהו"ר ליפמן ראקאוו נ"י מעיר פרנקפורט, הנני להכיר... שהנהו ראוי להיות ר"מ ומורה בבית מדרש לרבנים באשכנז, בכל מקצועות הלמודים העבריים והדתיים... יוסף ליב בלאך". בשולי הדף תעודה נוספת בגרמנית, ככתב-ידו, חתימתו וחתימתו של הרב ד"ר יעקב הופמן, רב וראש ישיבה בפרנקפורט דמיין. דצמבר 1926.

הגאון רבי יוסף יהודה ליב בלוך (תר"ט-תר"צ), מתלמידי וולח'ין וקלם ומגדולי מנהיגי תנועת המוסר ואציליה. נשא את בתו של רבי אליעזר גורדון מטלו ונתמנה לר"מ ומשגיח בישיבתו.

341a

340. Teacher's Certificate Signed by Rabbi Yosef Leib Bloch of Telz, Author of Shiurei Daat - 1926

Certificate of accreditation as an Orthodox teacher, hand-signed by R. Yosef Leib Bloch, dean of the Telz yeshiva. [Telz (Telšiai)], Kislev 1926.

"As I have heard and as I know for several years... R. Lipman Rakow from Frankfurt, I affirm... that he is fit to be a lecturer and teacher in the Rabbinical seminary in Germany, of all Hebrew and religious subjects... Yosef Leib Bloch". At the foot of the leaf, a confirmation handwritten, signed and stamped by R. Dr. Yaakov Hoffmann, rabbi and yeshiva dean in Frankfurt am Main. December 1926.

R. Yosef Yehuda Leib Bloch (1859-1929), a student of Volozhin and Kelm, a foremost leader of the musar movement and one of its noblest members. He married the daughter of R. Eliezer Gordon of Telz and was appointed lecturer and mashgiach in his yeshiva. After the first musar polemic, he left the yeshiva and went to serve as rabbi in Vorne (Varniai) and Shadova (Šeduva). Upon his father-in-law's passing in 1910, he returned to Telz and succeeded him as rabbi and yeshiva dean. R. Yosef Yehuda Leib Bloch was the forerunner of the Telz approach to study and musar. The study method he implemented in his yeshiva was continued by his sons, grandsons and followers, in

Telz yeshivot in Lithuania and in the United States. His teachings were published in the books Shiurei Halacha and Shiurei Daat. Recipient of the certificate: R. Yom Tov Lipman Rakow (1884-1950), native of Lithuania and one of the finest products of its yeshivot. From 1920, he lectured in R. Breuer's yeshiva in Frankfurt am Main, and after a year, left to teach in the yeshiva of R. Hoffman in Frankfurt am Main, a position he held for close to 20 years (the reason R. Rakow needed this certificate in 1926, after actively serving as teacher and lecturer in the yeshiva in Frankfurt for several years, is unclear. R. Rakow was also not a student of the seminary for Orthodox teachers in Telz, established after WWII). At the outbreak of WWII, he moved to London where he continued teaching Torah in yeshivot. His sons were R. Benzion Rakow - dean of the Chayei Olam yeshiva in London, and R. Betzalel Rakow - renowned rabbi of the British Torah center, Gateshead. His biography is recorded in the Orchot Yesharim books (London, 1991-1997).

[1] leaf, official stationery. 28.5 cm. Good-fair condition. Tears and wear to margins.

Opening price: \$400

341. Three Letters from Rabbi Shimon Shkop - Grodno, 1932-1933

Three letters signed by R. Shimon Yehuda HaKohen Shkop, dean of the Grodno yeshiva. Hrodna (Grodno), 1932-1933.

Letters in Hebrew and Yiddish, addressed to yeshiva donors. Two of the letters are typewritten and hand signed: "Shimon Yehuda HaKohen Shkop". The third letter was written by a scribe, and hand signed: "Shimon Yehuda HaKohen Shkop". Two letters are addressed to R. Nisan HaLevi, a descendant of "the outstanding Torah scholar, R. Akiva Eger".

R. Shimon Yehuda Shkop (1860-1939), a disciple of R. Chaim Soloveitchik in the Volozhin yeshiva, where he absorbed the intricate and profound methodology of Torah study. At the age of 24, he was appointed dean of the Telz yeshiva (founded by his uncle R. Eliezer Gordon). There, he transmitted to the many students his innovative method of logical study - approach adopted by the entire Torah world until this day. One of his foremost disciples from that period was R. Elchanan Wasserman. In 1920, he was called to head the Shaar HaTorah yeshiva in Grodno. His works include: Shaarei Yosher, Maarechet HaKinyanim and Chiddushei R. Shimon Yehuda HaKohen.

3 letters, on official stationery. Approx. 28 cm. Good-fair condition. Folding marks and stains. Tears and repairs.

Opening price: \$2000

341. שלשה מכתבים מרבי שמעון שקופ - גרודנה, תרצ"ב-תרצ"ד

שלשה מכתבים בחתימת הגאון רבי שמעון יהודה הכהן שקופ ראש ישיבת גרודנה. הורדנה (גרודנה), תרצ"ב-תרצ"ד [1932-1933]

מכתבים בעברית ויידיש שנשלחו לגדולי הישיבה. שניים מהם נכתבו במכונת כתיבה ונחתמו בחתימת ידו: "שמעון יהודה הכהן שקאפ". המכתב השלישי נכתב בכתיבת ידי סופר ונחתם בחתימת ידו: "שמעון יהודה הכהן שקאפ". שניים מהמכתבים נשלחו אל רבי ניסן הלוי, מצאצאי "הרב הגאון והחסיד האמיתי צ"ע מהור"ר עקיבא איגר".

הגאון רבי שמעון יהודה הכהן שקופ (תר"כ-חשון ת"ש), תלמיד רבי חיים סולובייצ'יק בישיבת וואלוז'ין שהדריך בדרכי העיון העמוק. בגיל 24 ר"מ בישיבת טעלו נשייטס דודו הגאון רבי אליעזר גורדון. בה הנחיל לרבים את שיטת עיונו בהגיון חדש - השיטה שכבשה את עולם התורה עד ימינו. מתלמידיו הנודעים באותה תקופה היה רבי אלחנן ווסרמן. בשנת תר"פ נקרא לעמוד בראשות ישיבת "שער התורה" בגרודנה. חיבוריו: "שערי יוסף" "מערכת הקנינים" ו"חידושי רבי שמעון יהודה הכהן". 3 מכתבים על נייר מכתבים רשמי. כ-28 ס"מ. מצב טוב-בינוני. סימני קיפול וכתמים. קרעים והדבקות.

פתיחה: \$2000

342. מכתב בכתב-ידם וחתיתמתם של הגיסים רבי אברהם יפהן ורבי ישראל יעקב לובצ'אנסקי - אודות חמותם אלמנת "הסבא מנובהרדוק" - ברנוביץ, תרצ"ד

נובהרדוק, שמנתה עד לשנת תרצ"ט שבעים סניפים, ובהם למדו ארבעת אלפים תלמידים. בשנים שבין שתי המלחמות התגורר ביאליסטוק, ובה עמד בראשות ישיבה שפתח שם. גדול תלמידיו מתקופת ביאליסטוק היה ה"סטייפלר". כשפרצה מלחמת העולם השנייה העביר את ישיבתו לוולנא. בשנת תש"א הגיע לארה"ב, בה התגורר כעשרים שנה, וגם שם ייסד ישיבה. בערוב ימיו בשנת תשכ"ד עלה לארץ הקודש והתגורר בירושלים. חיבר את הספרים: "דרך איתן" (על הש"ס) ו"המוסר והדעת".

הגאון הצדיק רבי ישראל יעקב לובצ'נסקי, מגדולי המוסר בדורו. נולד בברנוביץ לאביו שכיח ברבנות העיר. מראשוני תלמידי ישיבתו של רבי יחזקאל הורביץ "הסבא מנובהרדוק", ולימים היה לחתנו. לאחר פטירת אביו כיהן תקופה כרבה של ברנוביץ, אך לאחר מכן מסר את הרבנות לגיסו רבי דוד ווייצל. עמד בראשות רשת ישיבות נובהרדוק בצאריצין ובחרקוב. כאשר עבר את הגבול לפולין קבלו הגאון ר' אלחנן ווסרמן למנהל רוחני בישיבתו "אהל תורה" בעיר ברנוביץ. בנוסף, היה מעמודי התווך של רשת ישיבות "בית יוסף - נובהרדוק", שייסד חותנו "הסבא מנובהרדוק", ובכינוסי תלמידי נובהרדוק היה משמיע את שיחותיו העמוקות, ודברי התעוררות שנשמעו שעות ארוכות בחיבה יתירה ובחדרת קדש, בהן היה מטיף לעבודת האדם והתמסרות מוחלטת לחיי תורה וטוהר המידות. מיחידי הסגולה של הדור, גאון בתורה וגאון במידות, אשר איחד בקרבו חסידות ומעשה. כולו מלא התלהבות בעבודת ד', צדיק מפורסם ואיש נפלא בענווה יתירה, בכל האמצעים הסתיר את דרכו בקדש, צדקותו ובריחתו מן הכבוד הפכו לשם דבר. בהיותו רב בברנוביץ היה בעצמו מושכים-קום בכדי לעזור לשמש, חביב ונערץ על כולם בעירו ברנוביץ, וכשהיה הולך בערבי שבתות להודיע על סגירת החנויות היו כולם ממהרים לסגור את החנויות, כדי שלא לצער אפילו רגע אחד. עם פרוץ מלחמת העולם השנייה נמלט לוולנא עם חלק מישיבת ברנוביץ. נהרג ע"י הנאצים ימ"ש במבצר קובנה בחודש תמוז תש"א (1941).

[1] דף. נייר מכתבים רשמי. 14x21.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים. נקבי תיוק. סימן קיפול.

פתיחה: \$300

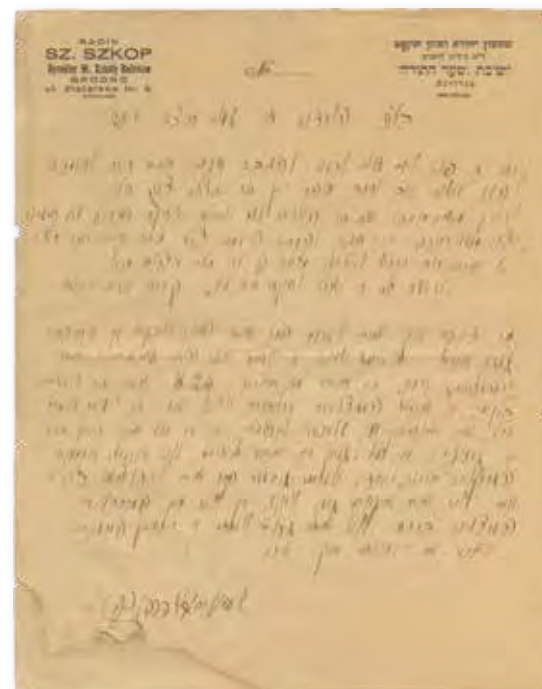
מכתב בקשת סיוע עבור אלמנתו של "הסבא מנובהרדוק", בכתב-יד וחתיתמתם של רבי אברהם יפהן ורבי ישראל יעקב לובצ'אנסקי. ברנוביץ, אייר תרצ"ד [1934].

המכתב נכתב על נייר מכתבים רשמי של רבי "ישראל יעקב לובצאנסקי מנהל דישיבת 'אהל תורה' בברנוביץ, חתן הגה"ח מהר"י הורוויץ זצ"ל".

נשלח לרבי אהרן בוראק [שהיה ממונה על העברת כספי עזרה לישיבות, מאחד מארגוני הסיוע בארה"ב]. רבי אברהם יפהן כותב לו, שבעברו דרך ברנוביץ "מצאתי שחמותי תי' הצדקת חלושה מאד", ושהיא נזקקת לתמיכה כספית עקב מצבה הרפואי. הוא מבקש לשלוח סכומים קבועים בתאריכים קבועים לידיו של גיסו רבי ישראל יעקב לובצ'אנסקי, "כי הוא ענין של פקדון ר"ל [=פקדון נפש רחמנא ליצלן]". במכתב מפורטות הכתובות דרכן יועברו הכספים. בסיום המכתב מוסיף רבי ישראל יעקב כמה מילים בכתב-ידו ובחתיתמתו המלאה: **"כן אני מסכים על כל הנ"ל, נאם ישראל יעקב בהרה"ג המנוח דפה זלה"ה"**.

מהמכתב שלפנינו עולה שהרבנית חיה הורביץ, אלמנתו של "הסבא מנובהרדוק" - רבי יוסף יחזקאל הורביץ (נפטר בתר"פ), האריכה ימים ובשנת תרצ"ד עדיין הייתה בחיים והתגוררה בברנוביץ בבית בתה הרבנית לובצ'אנסקי.

הגאון הצדיק רבי אברהם יפהן (תרמ"ו-תש"ל), חתנו ותלמידו המובהק של "הסבא מנובהרדוק". עמד כיוכל שנים בראשות רשת ישיבות "בית יוסף-נובהרדוק", והיה מגדולי מרביצי התורה בדורו. בשנות מלחמת העולם הראשונה נדד רבי אברהם יחד עם חותנו הסבא מנובהרדוק אל פנים רוסיה, שם המשיכו להקים עוד ועוד ישיבות, תוך שהם מבעירים את הלבבות ומושכים את בני הנוער לתורה ועבודת ה'. כשנפטר חותנו הסבא מנובהרדוק (כסלו תר"פ), התמנה רבי אברהם לראש הישיבה בקיבו (שהיו לה שם חמשה סניפים), ומשם פיקח על כל הרשת של סניפי הישיבות. בתחילת שנות התר"פ כשהחלה היבסקציה לאסור על לימוד התורה, שלח רבי אברהם הוראה לכל הסניפים שימסרו את נפשם בשעת השמד על הרבצת תורה: "לא לציית, לא להיכנע". בשלהי שנת תרפ"א הושלך לכלא ב"עוון" הרבצת תורה, שם עונה ונחקר. בשנים תרפ"ב-תרפ"ג פתח במבצע נועז ומורכב, שבמהלכו הבריחו את הגבול מרוסיה והעבירו את רוב תלמידי נובהרדוק אל שטחי פולין. להצלחת המבצע גייס רבי אברהם אלפי רובלים. בפולין ייסד רשת ישיבות בשם "בית יוסף" -

341b

342

342. Letter Handwritten and Signed by the Brothers-in-Law Rabbi Avraham Yoffen and Rabbi Yisrael Yaakov Lubchansky - Regarding Their Mother-in-Law, Widow of the Alter of Novardok - Baranovich, 1934

Appeal letter for financial aid for the widow of the Alter of Novardok, handwritten and signed by her sons-in-law R. Avraham Yoffen and R. Yisrael Yaakov Lubchansky. Baranovich (Baranavichy), Iyar 1934. Written on the official stationery of R. "Yisrael Yaakov Lubchansky, dean of the Ohel Torah yeshiva in Baranovich, son-in-law of R. Y. Horowitz".

The letter is addressed to R. Aharon Burack (who was responsible for transferring aid funds to the various yeshivot, from one of the aid organizations in the United States). R. Avraham Yoffen writes that while travelling through Baranovich, he found his pious mother-in-law to be very weak, and in need of financial assistance due to her medical state. He asks that a regular sum of money be sent on set dates to his brother-in-law R. Yisrael Yaakov Lubchansky, "since this is a matter of life and death". The letter lists the addresses via which the funds should be sent. At the end of the letter, R. Yisrael Yaakov adds a few words in his handwriting, with his full signature: **"I agree to all the above, so says Yisrael Yaakov son of the late rabbi of this city"**.

This letter discloses that Rebbetzin Chaya Horowitz, widow of the Alter of Novardok - R. Yosef Yozel Horowitz (d. 1919), lived to an old age and in 1934, was living in Baranovich in the home of her daughter Rebbetzin Lubchansky.

R. Avraham Yoffen (1886-1970), son-in-law and close disciple of the Alter of Novardok. He headed the Beit Yosef-Novardok network of yeshivot for fifty years, and was one of leading Torah disseminators in his times. During WWI, R. Avraham wandered together with his father-in-law the Alter of Novardok further into Russia, where they continued establishing more and more yeshivot, all the while

impassioning and drawing the youth to Torah and worship of G-d. When his father-in-law the Alter of Novardok passed away (Kislev 1919), R. Avraham was appointed dean of the yeshiva in Kiev (which comprised five branches), and from there he directed the entire network of yeshivot. In the early 1920s, when the Yevseksiya began forbidding Torah study, R. Avraham sent a directive to all the branches, instructing them to risk their lives to continue disseminating Torah, in this time of religious persecution: "Not to obey, nor surrender". In summer 1921, he was imprisoned, tortured and interrogated, on charges of Torah dissemination. In 1922-1923, he directed a daring and dangerous operation, through which most of the Novardok students crossed the Russian border illegally into Poland. R. Avraham raised thousands of rubles for the success of the operation. In Poland, he established the Beit Yosef-Novardok network of yeshivot, numbering until 1939 seventy branches, which were attended in total by four thousand students. In the interwar years, he lived in Białystok, and headed the yeshiva he founded there. His most prominent disciple from the Białystok years was the Steipler. When WWII broke out, he transferred the yeshiva to Vilna. In 1941, he reached the United States, where he lived for some twenty years, establishing a yeshiva there as well. In 1964, he immigrated to Eretz Israel, spending his final years in Jerusalem. He authored Derech Eitan (on the Talmud) and HaMusar VebaDaat.

R. Yisrael Yaakov Lubchansky was a leading musar figure in his times. Born in Baranovich to his father, who served as rabbi of the town. He was one of the initial students in the yeshiva of R. Yozel Horowitz, the Alter of Novardok, and later became his son-in-law.

Following his father's passing, he served for a time as rabbi of Baranovich, a position he later handed over to his brother-in-law, R. David Weitzel. He headed the Tsaritsyn (Volgograd) and Kharkiv branches of the Novardok yeshiva. When he crossed the border to Poland, R. Elchanan Wasserman appointed him mashgiach of the Ohel Torah yeshiva in Baranovich. He was also the mainstay of the Beit Yosef-Novardok chain of yeshivot, founded by his father-in-law, the Alter of Novardok, and the profound, inspirational lectures which he delivered at alumni gatherings would be received with great love and respect. He would preach about striving to reach perfection, and absolute devotion to a life of Torah and refining one's character traits. A most preeminent Torah figure of the generation, outstanding in Torah and noble traits, who combined piety with action. His worship of G-d was passionate. Exceptionally humble, he would conceal his holy practices in every way possible, though his righteousness and modesty became well known. During his tenure as rabbi of Baranovich, he would arise early to assist the beadle, and he was beloved and revered by every member of the community. When he would go on Erev Shabbat to remind the storekeepers to close their shops, they would all hurry to comply, so as not to cause him anguish even for a short moment. With the outbreak of WWII, he fled to Vilna with part of the Baranovich yeshiva. He was murdered by the Nazis in the Kaunas fortress in Tammuz 1941.

[1] leaf. Official stationery. 14X21.5 cm. Good condition. Stains. Filing holes. Folding mark.

Opening price: \$300

343. כתב הכתרה לרבנות ווארניאן - להגאון רבי שלמה היימן - שבת תרפ"ו

דף בכתב-יד, כתב הכתרה לרבנות להגאון רבי שלמה היימן, עם למעלה מ-40 חתימות רבנים ובעלי בתים מבני העיר. ווארניאן (עיירה סמוכה לוויילנא), שבת תרפ"ו [1926].

בכתב הכתרה מפורטים תנאי הרבנות: התחייבות הקהילה לבלעדיות במכירת שמרים ונרות, ומשכורת של 2 דולר לשבוע. התחייבות הרב למסירת שיעורים מדי בוקר וערב, ודרשות שבת הגדול ושבת תשובה.

"אנחנו בע"ב [בעלי בתים] דעיר ווארניאן באנו לידי הסכם גמור כולנו כאחד, להרכיב לאלוף עירנו ולקחת אחר כבוד את הרב הגאון וכו' מוה"ר שלמה בר' יחיאל מיכל גיימאן [היימאן] שליט"א ולהשיב אותו על כסא הרבנות דפה עירנו, וקבלנו עלינו להנות מאור תורתו, הן באיסור והיתר והן בדיני ממונות, הן לדין הן לטעות, ומחויבים אנחנו ח"מ לתת לו שכירותו הכנסת השמרים... אשר בלעדו לא יחזיק שום אדם שמרים ומקח השמרים... וגם יחזיק נרות לשבת ויו"ט והכל מחויבים ליקח אצלו, וגם מכס מבשר כאשר קצוב עד היום, וגם מתחייבים אנחנו ח"מ בערך שני דאלאר לשבוע. והרב מצידו מתחייב ללמוד בכל יום בבוקר ובערב, וגם לדרוש בשבתות השנה דהיינו שת"ש ושה"ג [שבת תשובה ושבת הגדול]. וע"ז באנו על החתום, ויהי נועם ד' עלינו ועליו, וברכה והצלחה..."

מעבר לדף: חתימת הרב "דובער גרייזל - אשר חנתי פה ווארניאן בתור רב, והנני מברך את הרב הגאון ר' שלמה גיימאן בברכה משולשת, ויוכה לנהל העדה הקדושה הזאת על מכוני התורה והיראה, ובימיו בהיותו פה תעלה מצב העיר מעלה מעלה, ונוכה כולנו לעלות במהרה לעיר קדשנו, אמן".

הגאון הנודע רבי שלמה היימן (תר"ן בערך-תש"ה), מגדולי ראשי הישיבות בליטא. תלמיד ישיבת ראדין ותלמיד רבי ברוך בער ליבוביץ בישיבת הלוסק. כיהן כר"מ בישיבת "כנסת בית יצחק" של רבי ברוך בער, כאשר גלתה במלחמת העולם הראשונה מסלבודקה לקרמנצוג. לאחר מכן נקרא ע"י מורו ורבו ה"חפץ חיים" לישיבת סמילוביץ שנפתחה ע"י רבי אלחנן ווסרמן. לאחר שהחפץ חיים וישיבותיו חזרו לליטא, חזר רבי שלמה להרכיב תורה בקרמנצוג (בישיבת גיסו רבי אליעזר יצחק ברמן) כשחזר לליטא נתמנה בשנת תרפ"ג לר"מ בישיבתו של רבי אלחנן ווסרמן בברנוביץ. בשנת תרפ"ו התקבל לרב בעיירה ווארניאן (עיירה סמוכה לוויילנא), אולם הדבר לא יצא לפועל, מכיון שבאותו הזמן נקרא ע"י הגאון רבי חיים עוזר, לבוא לוויילנא לעמוד בראשות ישיבת "ראמיילעס" בעיר. בשנת תרצ"ה נסע לארה"ב לעמוד בראש ישיבת "תורה ודעת", בה הרכיב תורה לתלמידיו עד סוף ימיו.

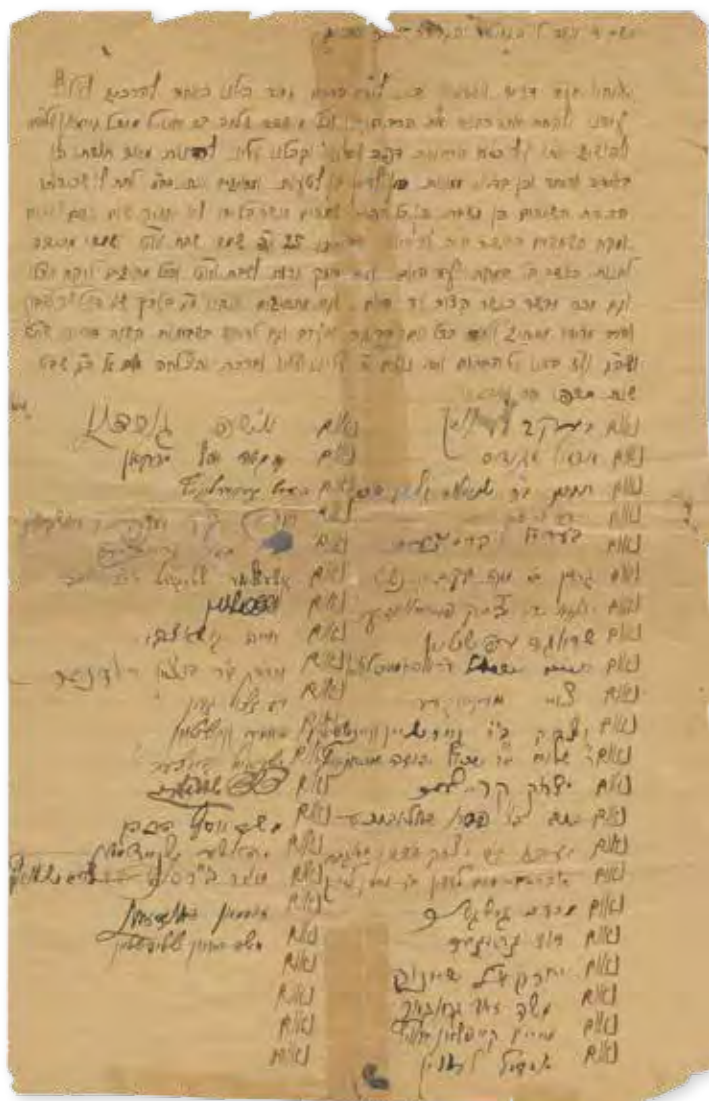
באותה תקופה נפגש עם האדמו"ר ריי"צ מליובאוויטש, שהתרשם מאד מאישיותו המוזהרת ומאצילות נפשו של הגר"ש, ואמר למקורביו שנדיר לפגוש איש כזה שהוא 'כולו תורה' (ישורון, ח, עמ' קסז). ראה עוד אגרת הרי"צ אליו, ב"אגרות קודש" (ח' ב'קסב), הפונה אליו בתארי ידידות והערצה מופלגת: "כבוד ידידי הרה"ג הנודע לשם תהלה בתוככי גאוני יעקב, בעל פעולות כבירות בהרבצת תורה, משכיל על דבר טוב, אי"א [איש ירא אלוקים] מוה"ר שלמה שליט"א...".

חידושי נדפסו ע"י הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ [שהיה תלמידו מתקופת ראמיילעס], בשני כרכי "חידושי רבי שלמה".

[1] דף. 32 ס"מ. מצב בינוני. קרעים בקפלי הדף (משוקמים בהדבקות נייר דבק) ובשוליו.

המכתב שלפנינו נדפס במאסף ישורון (כרך ח, עמ' קעג-קעד), במדור "קונטרס אפריון שלמה - לזכרו של הגאון רבי שלמה היימן זצ"ל". ראה שם עוד אודות פרשת הרבנות בוורניאן (עמ' קנז-קנט).

פתיחה: \$300

343. Certificate of Appointment as Rabbi of Vornyan - For Rabbi Shlomo Heiman - Shevat 1926

Handwritten leaf, certificate of rabbinical appointment for R. Shlomo Heiman, with the signatures of over 40 rabbis and community members. Vornyan (a town near Vilna), Shevat 1926.

The certificate of appointment specifies the terms of the position: The community undertakes to accord him the monopoly on selling yeast and candles, and a salary of 2 dollars a week. The rabbi commits to delivering a class every morning and evening, and sermons on Shabbat HaGadol and Shabbat Teshuva. On the verso, the signature of R. "Dov Ber Greizel", who writes that he served as rabbi of Vornyan, and blesses R. Shlomo Heiman "that he should merit to lead this holy community by the wellsprings of Torah and fear of G-d, and during his tenure the town should flourish and be elevated, and may we all merit to ascend speedily to our holy city".

R. Shlomo Heiman (ca. 1890-1945), leading Lithuanian yeshiva dean, was a student of the Radin

yeshiva and a disciple of R. Baruch Ber Leibowitz in the Hlusk yeshiva. He served as lecturer in R. Baruch Ber's yeshiva - Knesset Beit Yitzchak, when it relocated from Slabodka to Kremenchuk during WWI. He was then summoned by his teacher the Chafetz Chaim to the Smilavichy yeshiva founded by R. Elchanan Wasserman. After the Chafetz Chaim and his yeshivot returned to Lithuania, R. Shlomo went back to disseminating Torah in Kremenchuk (in the yeshiva of his brother-in-law, R. Eliezer Yitzchak Berman). In 1923, he was appointed lecturer in R. Elchanan Wasserman's yeshiva in Baranovich. In 1926, he was invited to serve as rabbi of Vornyan (a town near Vilna), yet this appointment was never realized, since concurrently, R. Chaim Ozer summoned him to Vilna to head the Ramailles yeshiva. In 1935, he immigrated to the United States to lead the Torah Vodaath yeshiva, where he taught his disciples for the rest of his life.

During that time, he met Rebbe Rayatz of Lubavitch,

who was very impressed with R. Shlomo's refinement and glowing personality, and remarked to his associates that it is rare to meet such a person, who is "entirely Torah" (Yeshurun, VIII, p. 167). See also a letter from the Rayatz in Igrot Kodesh (VIII, 2,162), in which he addresses him with exceptional terms of friendship and veneration.

His novellae were published by R. Michel Yehuda Lefkowitz (his disciple in the Ramailles yeshiva), in the two volumes of Chiddushei R. Shlomo.

[1] leaf. 32 cm. Fair condition. Tears to folds (repaired with tape) and margins.

This certificate was published in the Yeshurun anthology (VIII, pp. 173-174), in the section Apiryon Shlomo - In the Memory of R. Shlomo Heiman. For further details on the rabbinical position he was offered in Vornyan, see ibid, pp. 157-159.

Opening price: \$300

344. מכתב מעניין מרבי מנדל זקס חתן ה"חפץ חיים" - אודות הסיפורים לעליית חותנו לארץ ישראל - "בשם הרבנית תחי'... שואלת אם אפשר להשיג בארץ ישראל אמה עבריה..."

בראותה של אשתו הרבנית, וכפי שכותב החפץ חיים בעצמו באיגרת: "...בעת זקנותי היה בדעתי לנסע לאה"ק... ועשיתי כל ההכנות הנצרכות לזה. אכן מן השמיים עכבני, שפתאום ביום שהייתי מוכן לנסוע נחלתה אשתי במחלה מסוכנת... ולפי דברי הרופאים אינה יכולה כלל לנסוע, וממילא אני מוכרח להשאר פה..." (מכתבי הרב חפץ חיים, אגרת קטז).

גלויית דואר רשמית. 14x9 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים וקמטים. האגרת המעניינת שלפנינו נתפרסמה לראשונה בשנת תשע"ד, בבילגו של ר' אבישי אלבוים מספריית הרמב"ם, ובפורום "אוצר החכמה". ראה עוד אודות תכנית נסיעת החפץ חיים, במאמרו של אביאסף בן נתן, "תכנית עלייתו ארצה של החפץ חיים", אשל נתן - קובץ מאמרים ליובלו של ר' נתן דסברג, אלון שבות, תשמ"ח, עמ' 110-115.

פתיחה: \$1000

דרכינו בע"ה בחצי אלול ואז נודיע לכב' בפרטות... דו"ש מנחם מענדל זאקס."

בשנת תרפ"ה תכנן החפץ חיים לעלות לארץ ישראל ולהתיישב בה לעת זקנתו המופלגת. כבר בחול המועד סוכות תרפ"ה פנה רבי דוד פוטאש לעסקני אגודת ישראל בירושלים, ובקשם לפעול בסוד להשגת רשיונות עליה לה"חפץ חיים" ובני משפחתו. לאחר כמה חודשים נודעה התכנית לראשי הישיבות וגדולי התורה בפולין, והם פעלו רבות להניאו מהתכנית, בחשש שהקהילות והישיבות בחו"ל יוותרו כצאן ללא רועה. אך החפץ חיים לא שינה את דעתו והמשיך לעסוק בארגון עלייתו לארץ. רבי דוד פוטאש המשיך בנאמנותו לקדם את התכנית להתיישבותו של גדול הדור בארץ. נדיב-עם בנו לו בית מיוחד במושב פתח תקוה [בית החפץ חיים] - העומד עד היום ברחוב מונטיפיורי בעיר פתח תקוה, ומשמש כמשכן ל"תלמוד תורה ברכת יעקב". בסופו של דבר התבטלה הנסיעה עקב הרעה פתאומית במצב

מכתב שכתב ר' מנחם מענדל זאקס, על נייר מכתבים של חותנו ה"חפץ חיים", ובו מספר שאלות ובקשות של הרבנית אשת ה"חפץ חיים" בקשר לתכנית עלייתם לארץ ישראל. ראדין, תמוז תרפ"ה [1925].

נשלח אל רבי דוד פוטאש מתל אביב [שהשתדל רבות לעזור לרבינו ה"חפץ חיים" בתכנית עלייתו לארץ ישראל]. רבי מנדל זקס כותב בשם חותנתו הרבנית המתעניינת בפרטים שונים אודות סידורי הבית בפתח תקוה והשגת עזרת בית ("אמה עבריה"): "...הנני לבקש בשם הרבנית תחי', כי כאשר שמעה שאין דרך לעשות באה"ק כיריים בבית, ע"כ היא בחפצה שלא ישונה הבית מבתינו פה, היינו לעשות כיריים ותנור לבשל בבית ולא בחצר; וכן שואלת אם אפשר להשיג בא"י אמה עברי, ומה תהא משכורתה, שאפשר ששוה הדבר להביא איזה עברי מפה...". רבי מנדל מספר על התקדמות תכנית מסע העליה לארץ ישראל המתוכנן לאמצע חודש אלול תרפ"ה: "...כי נחשוב לעשות

344. Interesting Letter from Rabbi Mendel Zaks, Son-in-Law of the Chafetz Chaim - Regarding Arrangements for His Father-in-Law's Immigration to Eretz Israel - "In the Name of the Rebbetzin... She Asks if One Can Obtain a Jewish Maid in Eretz Israel..."

Letter handwritten by R. Menachem Mendel Zaks, on the official stationery of his father-in-law the Chafetz Chaim, containing several questions and requests from the wife of the Chafetz Chaim, relating to their immigration to Eretz Israel. Radin (Radun), Tammuz 1925.

Addressed to R. David Potash of Tel Aviv (who greatly assisted the Chafetz Chaim in organizing his immigration to Eretz Israel). R. Mendel Zaks writes in the name of his mother-in-law, the rebbetzin, inquiring about various technicalities pertaining to their home in Petach Tikva, and about procuring household help ("a Jewish maid"): **"...I hereby inquire in the name of the rebbetzin, who has heard that in Eretz Israel, it is not customary to place the stove in the house. She nevertheless wishes that the house should not be different from the one here, and therefore would like the kitchen stove and oven to be located in the house, rather than in the courtyard. She also asks if one can obtain a Jewish maid in Eretz Israel, and what her salary would be, since it may be worthwhile to bring over a Jewish woman from here..."**.

R. Mendel reports of the progress made in the preparations for immigration, which was scheduled for the middle of Elul 1925: **"...we intend to leave in the middle of Elul, and then we will notify him more specifically... Menachem Mendel Zaks"**.

In 1925, the Chafetz Chaim made plans to travel to Eretz Israel and settle there in his old age. Already during Sukkot 1924, R. David Potash approached the activists of Agudath Israel in Jerusalem, and asked them to secretly obtain immigration certificates for the Chafetz Chaim and his family. Several months later, the plan was discovered by the yeshiva deans and Torah leaders in Poland, and, fearful of the European

344

communities and yeshivot being left leaderless, they worked tirelessly to dissuade the Chafetz Chaim from realizing his intentions. The Chafetz Chaim however did not change his mind and continued preparing for his immigration to Eretz Israel. R. David Potash loyally persisted in furthering the arrangements for the Chafetz Chaim's settlement in Eretz Israel. Philanthropists built him a home in the Petach Tikva colony ("Beit HaChafetz Chaim" until this day stands on Montefiore St. in Petach Tikva, and currently houses the Birkat Yaakov Talmud Torah). Ultimately, the journey was cancelled, when the rebbetzin's state of health took a sudden turn for the worse, as the Chafetz Chaim himself wrote in a letter: "...in my old age, I planned on travelling to Eretz Israel... and I made all the required arrangements. However, I was providentially prevented, since suddenly, on the day

I was ready to travel, my wife fell dangerously ill... and according to the doctors, she is unfit for travel, so I am compelled to remain here..." (Michtevei HaRav Chafetz Chaim, letter 116).

Postcard. 9X14 cm. Good-fair condition. Stains and creases.

This interesting letter was first publicized in 2014, in the blog of R. Avishai Elbaum, director of the Rambam library, and in the Otzar HaChochma forum. See further information regarding the Chafetz Chaim's plans to immigrate to Eretz Israel in the article by Aviasaf Ben Natan, The Chafetz Chaim's Plan to Immigrate to Eretz Israel, in Eshel Natan, Anthology for the Jubilee of R. Natan Dasberg, Alon Shvut, 1988, pp. 110-115.

Opening price: \$1000

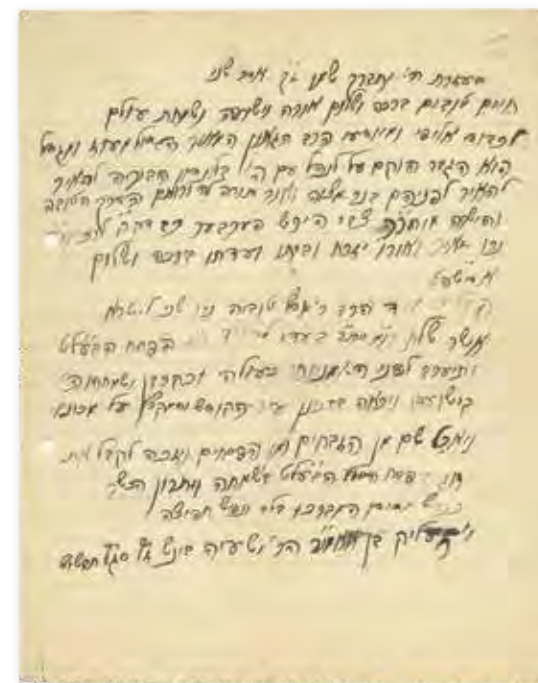
345. Letter from the Tzaddik Rabbi Zelig Tarshish of Kelm - Known in Lithuania as Reb Zelig¹ Kelemer

Letter handwritten and signed by R. Yehoshua Zelig HaLevi Tarshish. [Jerusalem?, ca. 1930s]. Sent to R. Tzvi Hirsh Ferber, rabbi in London. The letter opens with blessings of "good life, blessing and peace, light and deliverance and everlasting joy" and concludes with many good wishes for Pesach. R. Yehoshua Zelig HaLevi Tarshish (1862-1939) was an outstanding Torah scholar and tzaddik, known in Lithuania as "the tzaddik R. Zelig¹ Kelemer". Brother-in-law of the Alter of Novardok. In 1881, upon the passing of R. Shlomo Zalman Hurwitz, the rabbi of Kurtuvian, the community asked his son, R. Yozel Hurwitz (known later as the Alter of Novardok), to fill the position. R. Yozel, however, preferred to find a fitting husband for his orphaned sister and appoint him to the position. He chose R. Zelig Tarshish. R. Zelig's appointment as rabbi of Kurtuvian was celebrated on the day of his wedding. After a nine-year tenure, R. Zelig resigned from the rabbinate, and accepted the position of lecturer in the yeshiva in Berdychiv which was opened by his brother-in-law R. Yozel. After two years, he left this position as well, and dedicated the rest of his life to Torah study and service of G-d in Slabodka, Kelm and Jerusalem.

Renowned as a holy man and wonder worker. He performed great acts of kindness, and throughout his life he rose higher and higher in fear of Heaven, good traits and closeness to G-d. He used to go out into the fields and forests surrounding Kelm, wearing his tallit and tefillin, immersing himself completely in prayer and devotion to G-d. At such times, even with many people gathering around him, he would not be distracted from his prayers (there is a well-known picture of R. Zelig standing in the forest immersed in prayer, surrounded by a large group of travelers - see enclosed material). The gentile villagers in the area of Kelm, who also regarded him as a holy man, would rise in his honor as he walked out to the forest, hoping that he would walk in their fields, thus bringing blessing to their produce. He cherished Eretz Israel, and towards the end of his life he settled in Jerusalem, publishing there his three-volume series Ein Tarshish on the Talmud. In 1985, one of his descendants published in New York the booklet "R. Zelig¹ Kelemer" about R. Zelig and his family.

[1] leaf. 26 cm. Good condition. Filing holes.

Opening price: \$300

345

בשדותיהם, כדי שתשרה הברכה בתבואת השדות. חיבב מאד את ארץ ישראל ובסוף ימיו התיישב בירושלים, בה הוציא את סדרת ספריו "עין תרשיש" על הש"ס, ג' חלקים. לפני כמה שנים הדפיס אחד מצאצאיו את הקונטרס "ר' זעליג'על קעלעמער" (ניו יורק, תשמ"ה). לתולדותיו ותולדות משפחתו.

[1] דף. 26 ס"מ. מצב טוב. נקבי תיוק.

פתיחה: \$300

שנים ברבנות העיר פרש רבי זליג מן הרבנות ועבר לכהן כר"מ בשיבה בבירושלוב, שנפתחה ע"י גיסו רבי יחזקאל. לאחר כשנתיים פרש גם ממשרה זו, ובשאר שנותיו ישב על התורה ועל העבודה בערים סלובודקה, קלם וירושלים. נודע כאיש קדוש ובעל מופת. עסק במעשי חסד מופלאים בנדיבות רבה, וכל ימיו הלך והתעלה במעלות היראה והמידות והדביקות בבורא. היה יוצא להתבודד בשדות והיערות המקיפים את העיר קלם מעוטר בטלית ותפילין, כשהוא אחוז בדבקות בבורא ובתפילה אליו. באותן שעות יכלו לעמוד סביבו אנשים רבים והוא לא היה מסיח דעת מתפילתו (ידועה היא תמונתו עומד ביער בתפילה בדבקות, כאשר סביבו קבוצה גדולה של מטיילים - ראה חומר מצורף). גם בין הכפריים הנכרים בסביבות קלם הוא נודע כאיש קדוש, ובעודו מהלך אל היער היו כולם נעמדים לכבודו ברעד, כשהם מצפים שהוא ידרוך

מכתב בכתב-ידו וחתמתו של רבי יהושע זעליק הלוי תרשיש. [ירושלים?, שנות התר"צ בקירוב].

נשלח אל רבי צבי הירש פרבר מרבני לונדון. המכתב פותח בברכת "חיים טובים, ברכה ושלוש, אורה וישועה ושמחת עולם" ומסיים בברכות רבות לרגל חג הפסח.

רבי יהושע זעליג ("זעליק") הלוי תרשיש (תרכ"ב-תשרי ת"ש), גאון מופלג, צדיק ואיש מופת, נודע בליטא בשם "הצדיק ר' זעליג'על קעלעמער". גיסו של "הסבא מנובהרדוק". בשנת תרמ"א נפטר רבה של קורטוביאן רבי שלמה זלמן הורביץ, ובני העיר פנו לבנו רבי יחזקאל הורביץ (שנודע לימים כ"סבא מנובהרדוק") שיקבל עליו את עול הרבנות, אך רבי יחזקאל העדיף לבחור חתן ראוי לאחותו היתומה, על מנת שיירש את רבנות העיר. ביום הכלולות חגגו גם את הכתרתו של החתן - רבי זליג תרשיש - לרב העיר. לאחר תשע

346. שני מכתבים מרבי איסר זלמן מלצר - אל הרב מאיר ברלין (בר אילן) - ירושלים, תרפ"ז ותש"א

שני מכתבים בכתב-ידו וחתימתו של הגאון רבי איסר זלמן מלצר, שנשלחו אל רבי מאיר ברלין (בר אילן). ירושלים, תרפ"ז [1927] ותש"א [1940].

במכתב הראשון משנת תרפ"ז, מאריך רבי איסר זלמן לכאר את הדרך המתאימה לרב בישראל להשפיע על הצעירים ולפעול בענייני הדת. עיקר המכתב עוסק בעניין דרכי החינוך להפרשת תרומות ומעשרות במושבות הארץ, ע"י מינוי "איש מיוחד לענין הפרשת תרומות", שיסע מיישוב ליישוב ויפעל "על הצעירים להתחשב בזה, שהוא נוגע לתקנת הכלל, ושצריכים לעשות הרבה המוכרח בעד הכלל, גם נגד השקפתם".

במכתב השני, מחדש חשון תש"א (1940), מדובר על משכורתו של הרב ישעיה קיזלשטיין שנתמנה לרב בעיר בנימינה.

הגאון רבי איסר זלמן מלצר (תר"ל-תש"ד), בעל "אבן האול", תלמידו של הגר"ח מבריסק בשיבת וואלווין. אב"ד וראש ישיבת סלוצק. עלה לירושלים בשנת תרפ"ד ונתמנה לר"מ ראשי ישיבת "עץ חיים". מראשי מועצת גדולי התורה. חותנו של רבי אהרן קוטלר, ראש ישיבת קלצק וליקווד.

מקבל המכתבים: רבי מאיר ברלין - בר-אילן (תר"מ-תש"ט), בן זקונו של הנצי"ב מוואלווין ומראשי תנועת "המזרחי". פעל רבות בענייני רבנות וחינוך הדת. עזר להקמת ישיבות ליטא בארץ ישראל, ובהצלת ישיבת מיר בתקופת השואה. יוזם ומקים מפעל ה"אנציקלופדיה תלמודית".

2 מכתבים, על נייר מכתבים רשמי. כ-28 ס"מ. מצב טוב-בינוני. נקבי תיוק וקרעים קלים בשוליים. סימני קיפול. במכתב הראשון קרעים בשורת התאריך (מודבקים בנייר דבק).

פתיחה: \$300

347

A product of the Kelm yeshiva, he was the son-in-law of R. Nachum Ze'ev Ziv of Kelm. He arrived in England in 1927 and served as rabbi of Dalston, London, later founding the Gateshead Kollel and other Torah institutes throughout England. In his final years, he served as mashgiach of the Ponevezh yeshiva in Bnei Brak. His profound lectures constructed upon the fundamentals of ethics, Kabbalah and Chassidism were published by his disciples in the book *Sichot U'Maamarim*, in the five volumes of *Michtav Me'Eliyahu* and in *Sefer Zikaron Michtav Me'Eliyahu*, which have become the basis for profound study of musar in this generation. [1] leaf. 25.5 cm. Good condition. Folding marks. Minor creases.

Opening price: \$400

347. מכתב מאת רבי אליהו אליעזר דסלר בעל "מכתב מאלהיו" - אודות כתיבת ביוגרפיה על רבי ישראל סלנטר - לונדון, תרצ"ג

מכתב בכתב-ידו וחתימתו של הגאון הצדיק רבי אליהו אליעזר דסלר, אל רבי שלמה בלאזר. לונדון, שבט תרצ"ג [1933].

בראש הדף חותמת תבליט של הרב דסלר, באנגלית, עם שמו וכתובתו בלונדון.

המכתב נכתב כתשובה לבקשת רבי שלמה בלאזר, בנו של רבי איצ'לה בלאזר מפטרבורג, שביקש מהרב דסלר לכתוב מאמר הערכה לדמותו של רבי ישראל סלנטר. על כך משיב הרב דסלר במכתב שלפנינו: "בדבר מאמר הערכה לדמותו הרוחנית של גאון ישראל זצ"ל, כמדומני שלא נוכל לצאת בזה את ידי החובה... מי לנו גדול מכבוד האי גאון וצדיק מרן אביו זצ"ל [רבי איצ'לה בלאזר], ומה שנמצא בדבריו [בספרו "אור ישראל" (ווילנא תר"ס), במדור "נתיבות אור"], היינו מה שניתן להאמר, ומי ירהיב בנפשו עוז לבא אחר המלך...". בהמשך המכתב הוא כותב כי בינתיים הוא שולח העתקה של ארבעה מכתבים בכתב ידו של זקנו הגר"ס על מנת לפרסמם.

רקע למכתב: רבי שלמה בלאזר, בנו של רבי איצ'לה בלאזר, היה עורכו של הקובץ התורני-מוסרי "שערי ציון" שנדפס בירושלים בשנים תרפ"א-תרצ"ט. לרגל שנת היובל לפטירתו של רבי ישראל סלנטר - מייסד תנועת המוסר, נדפס קובץ שהוקדש כולו לזכרו (חוברת ג-ה, כסלו-שבט תרצ"ג). לשם כך ביקש העורך מאת הרב דסלר (שהיה נכד בתו של הגר"ס) שיכתוב מאמר הערכה על דמותו של רבי ישראל. בסופו של דבר נדפסו בקובץ ההוא אותם העתקי מכתבים ששלח הרב דסלר, ואשר נזכרים במכתב שלפנינו, וכן מספר שורות מהמכתב שלפנינו. המכתב בשלמותו לא נדפס.

הגאון הצדיק רבי אליהו אליעזר דסלר (תרנ"ב-תשי"ד), מאבות תורת המוסר בדורנו, ומצאצאיו של רבי ישראל מסלנט מייסד תנועת המוסר. חניך ישיבת קלם, וחתן רבי נחום זאב זיו מקלם. הגיע לאנגליה בשנת תרפ"ז וכיהן ברבנות דלסטון בלונדון. ממייסדי כולל הרבנים בעיר גייטסהד, וממקימי עולה של תורה באנגליה. בשנת תש"ז עלה לארץ ישראל וכיהן כמנהל רוחני בישיבת פוניב' בבני-ברק. שיחותיו העמוקות הבנויות על יסודות המוסר, הקבלה והחסידות נדפסו ע"י תלמידיו בספר "שיחות ומאמרים", בחמשת כרכי "מכתב מאלהיו" וב"ספר הזכרון מכתב מאלהיו", שהפכו בדורנו ליסודות לימוד עומק תורת המוסר.

[1] דף. 25.5 ס"מ. מצב טוב. סימני קיפול. קמטים קלים.

פתיחה: \$400

346. Two Letters from Rabbi Isser Zalman Meltzer - To Rabbi Meir Berlin (Bar-Ilan) - Jerusalem, 1927 and 1940

Two letters handwritten and signed by R. Isser Zalman Meltzer, addressed to R. Meir Berlin (Bar-Ilan). Jerusalem, 1927 and 1940.

In the first letter, dated 1927, R. Isser Zalman describes at length the correct methods rabbis should use to influence the youth and act on religious matters. Most of the letter discusses ways of bolstering the tithing of produce in the agricultural settlements in Eretz Israel, by appointing a person specifically responsible for the tithing, who would travel from one settlement to the other, and exercise his influence "on the youth to take this into account, since it affects the public, and something which the public requires must be done, even if it goes against their views".

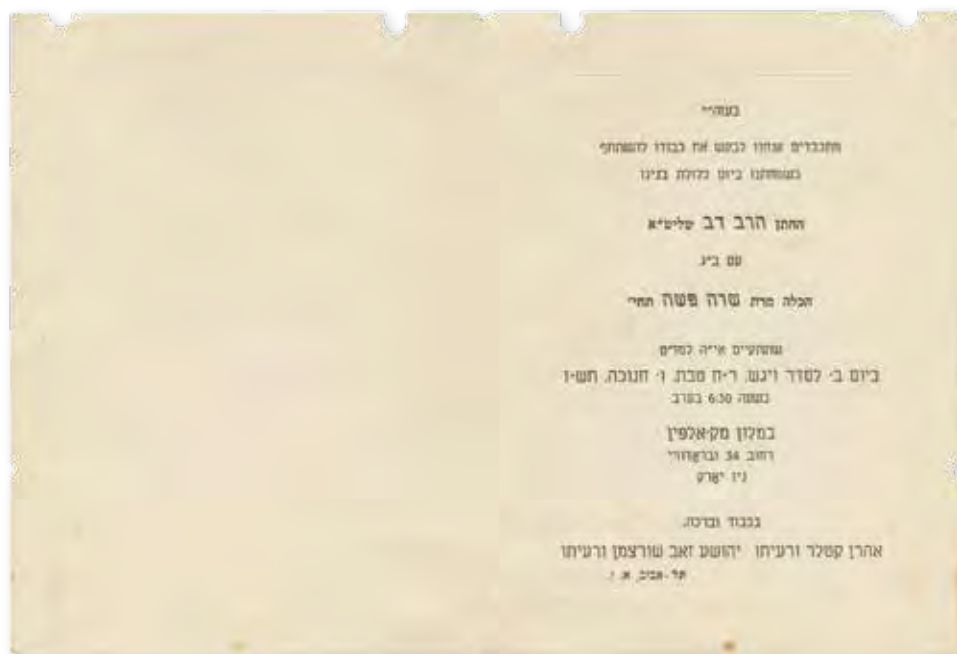
In the second letter, dated Cheshvan 1940, he discusses the salary of R. Yeshaya Kieselstein, rabbi of Binyamina.

R. Isser Zalman Meltzer (1870-1954), author of *Even HaEzel*, disciple of R. Chaim of Brisk in the Volozhin yeshiva. He served as rabbi and dean of Slutsk. He immigrated to Jerusalem in 1924 and was appointed head lecturer in the Etz Chaim yeshiva. He was one of the leaders of the Moetzet Gedolei HaTorah. His son-in-law was R. Aharon Kotler, dean of the Kletzk and Lakewood yeshivot.

The recipient of the letter, R. Meir Berlin - Bar-Ilan (1880-1949), youngest son of the Netziv of Volozhin and a leader of the Mizrahi movement. He was very active in rabbinical matters and in strengthening religious observance. He helped reestablish the Lithuanian yeshivot in Eretz Israel, and rescue the Mir yeshiva during the Holocaust. He was the initiator and founder of the Encyclopedia Talmudit project.

2 letters, on official stationery. Approx. 28 cm. Good-fair condition. Filing holes and minor marginal tears. Folding marks. Tears to date of first letter (repaired with tape).

Opening price: \$300

347. Letter from Rabbi Eliyahu Eliezer Dessler, Author of Michtav MeEliyahu - Regarding Composing a Biography of Rabbi Yisrael Salanter - London, 1933

Letter handwritten and signed by R. Eliyahu Eliezer Dessler, addressed to R. Shlomo Blazer. London, Shevat 1933.

Embossed stamp of R. Dessler at the top of the leaf, with his name and address in London.

This letter was written to R. Shlomo Blazer, son of R. Yitzchak Blazer of St. Petersburg, as a response to his request that R. Dessler write an article about the illustrious R. Yisrael Salanter. R. Dessler explains in this letter: "Concerning the article portraying the spiritual figure of this great Torah giant, it appears to me that we will not succeed thereby in fulfilling our obligation... and who do we have greater than the outstanding Torah scholar and Tzaddik, his father [R. Itzele Blazer], and what is found in his writings [in his book Or Yisrael, Vilna 1900, Netivot Or section] is what can be said, and who has the audacity to come after the king...". Further in the letter, he writes that in the meantime, he is enclosing a copying of four letters handwritten by his grandfather R. Yisrael Salanter, for publication.

R. Shlomo Blazer, son of R. Itzele Blazer, was the editor of Shaarei Tzion - a Torah-musar anthology which appeared in Jerusalem in 1921-1939. In the honor of the 50th yearzeit of R. Yisrael Salanter - founder of the musar movement, an anthology entirely dedicated to his memory was published (booklets 3-5, Kislev-Shevat 1933). To this end, the editor asked R. Dessler (grandson of R. Yisrael Salanter's daughter) to write an article about R. Yisrael. Ultimately, the anthology included the copyings of the letters which R. Dessler sent, mentioned in this letter, as well as a few lines from this letter. The complete letter was not published.

R. Eliyahu Eliezer Dessler (1892-1953), a pious Torah scholar, was one of the leading authors of musar literature in our generation, and a descendant of R. Yisrael of Salant, founder of the musar movement.

348. מכתב רבי אהרן קוטלר ומכתב אשתו הרבנית - לרגל נישואי בתם היחידה - ניו יורק, תש"ז

בהיותו בחור התבטא עליו ה"אור שמח", כי הוא עתיד להיות רבי עקיבא אייגר של הדור הבא. חתנו של הגאון רבי איסר זלמן מלצר. כיהן כר"מ וראש ישיבה בישיבת סלוצק, בתקופת מלחמת העולם הראשונה ברח עם התלמידים לפולין, והקים את הישיבה בעיר קלצק. היה מראשי הישיבות המקורבים לרבי חיים עוזר ול"חפץ חיים". ממייסדי "ועד הישיבות" וחבר "מועצת גדולי התורה" בליטא. בתקופת השואה הגיע לארה"ב, והקים את הישיבה הגדולה בעירייה לייקווד שבניו-ג'רזי (ישיבה ששינתה את פני עולם הישיבות בארה"ב, בהעברת הלהט והמסירות המוחלטת ללימוד התורה, כדרך ישיבות ליטא). מראשי מועצת גדולי התורה בארה"ב ו"מרכז החינוך העצמאי בא"י".

[1] דף כפול. 15 ס"מ. נייר בריסטול. מצב טוב. כתמים קלים. נקי תיק בשוליים.

+ מעטפה שנשלחה בדואר. הבולים נתלשו.

פתיחה: \$700

הזמנה מודפסת לנישואי החתן הרב דב שוורצמן, עם הכלה שרה פשה, בתו היחידה של הגאון רבי אהרן קוטלר. [ניו יורק, כסלו תש"ז 1946].

בגב ההזמנה שני מכתבים, האחד בכתב ידו וחתמתו של רבי אהרן קוטלר, והשני בכתב ידה וחתמתה של אשתו הרבנית חנה פריל קוטלר. אל ההזמנה מצורפת מעטפת המכתב, שנשלח עם ההזמנה לעיר רמת גן, אל הגאון רבי שבתאי יגל ומשפחתו.

רבי אהרן קוטלר כותב: "...ויקבלו נא תורתנו הרבה על ברכותיהם הנאמנות היוצאות מקרב לבם הטהור, וכל המבקר יתברך מהקב"ה בכל טוב סלה, ויקבלו רוב נחת מבניהם וכל הנלוים אליהם, ויזכה הדר"ג להרביץ תורה מתוך הרחבה... אוהבו מו"ע [=מאז ועד עולם] אהרן קטלר". הרבנית חנה פריל כותבת: "ויקבלו נא גם את תורתנו... יהי רצון מלפני אדון כל שנוכה לבשר ולהתבשר אך טוב, ויתברכו בכל טוב ורוב נחת מבניהם היקרים שליט"א... מוקירתם ומכבדתם כערכם הרם, חנה פריל קטלר".

הגאון רבי אהרן קוטלר (תרנ"ב-תשכ"ג), מתלמידי ה"סבא מסלבודקה". ומה"עילויים" המפורסמים בעולם הישיבות. נעוד

348. Letters from Rabbi Aharon Kotler and His Rebbetzin - On the Occasion of the Wedding of Their Only Daughter - New York, 1946

Printed invitation to the wedding of the groom R. Dov Schwartzman, with the bride Sara Pesha, R. Aharon Kotler's only daughter. [New York, Kislev 1946].

Two letters were written on the back of the invitation, one handwritten and signed by R. Aharon Kotler, and the second handwritten and signed by his wife, Rebbetzin Chana Perel Kotler. The envelope, addressed to R. Shabtai Yagel and his family in Ramat Gan, is enclosed.

R. Aharon Kotler writes: "...please accept our great appreciation for your faithful blessings, which emanate from the depth of your pure heart, and whoever blesses shall be blessed by G-d with all good forever, may you reap much satisfaction from all your sons... may you merit to disseminate Torah in prosperity... One who loves him eternally, Aharon Kotler". Rebbetzin Chana Perel writes: "Please accept my thanks as well... may we merit to inform and be informed of only good news, and may you be blessed with all goodness and much satisfaction from your dear sons... One who esteems and honors you for your great stature, Chana Perel Kotler".

R. Aharon Kotler (1892-1962), disciple of the Alter

of Slabodka, and a prominent, outstanding Torah scholar. (While he was still a young student, the Or Same'ach predicted that he would be the "R. Akiva Eger" of the next generation). He was the son-in-law of R. Isser Zalman Meltzer. He served as lecturer and dean of the Slutsk yeshiva, and during WWI, he fled with the yeshiva students to Poland, reestablishing the yeshiva in Kletsk. He was one of the yeshiva deans closely associated with R. Chaim Ozer and the Chafetz Chaim. A founder of Vaad HaYeshivot and member of the Moetzet Gedolei HaTorah in Lithuania. During the Holocaust, he escaped to the United States, and established the famous Lakewood yeshiva in New Jersey (a yeshiva which changed the face of the yeshiva world in the United States, by inculcating its students with the passion and absolute devotion to Torah study, which was typical of Lithuanian yeshivot). He was one of the heads of the Moetzet Gedolei HaTorah in the United States, and of Chinuch HaAtzma'i in Eretz Israel.

[1] double leaf. 15 cm. Heavy stock paper. Good condition. Light stains. Marginal filing holes. Envelope enclosed. The stamps were removed.

Opening price: \$700

348b

and member of the Moetzet Gedolei HaTorah in Lithuania. During the Holocaust, he escaped to the United States, and established the famous Lakewood yeshiva in New Jersey (a yeshiva which changed the face of the yeshiva world in the United States, by inculcating its students with the passion and absolute devotion to Torah study, which was typical of Lithuanian yeshivot). He was one of the heads of the Moetzet Gedolei HaTorah in the United States, and of Chinuch HaAtzma'i in Eretz Israel.

6 postcards. Approx. 14X7.5-8.5 cm. Good condition.

Opening price: \$2000

את הישיבה בעיר קלצק. היה מראשי הישיבות המקורבים לרבי חיים עוזר וליחפץ חיים". ממייסדי "ועד הישיבות" וחבר "מועצת גדולי התורה" בליטא. בתקופת השואה הגיע לארה"ב, והקים את הישיבה הגדולה בעיירה לייקווד שבניו-גרזי (ישיבה ששינתה את פני עולם הישיבות בארה"ב, בהעברת הלהט והמסירות המוחלטת ללימוד התורה, בדרך ישיבות ליטא). מראשי מועצת גדולי התורה בארה"ב ו"מרכז החינוך העצמאי בא"י".

6 גלויות דואר. כ-7.5-8.5X14 ס"מ. מצב טוב.

פתיחה: \$2000

349. שישה מכתבי ברכת "שנה טובה" - מהגאון רבי אהרן קוטלר

שש גלויות דואר עם מכתבים קצרים בכתב ידו וחתמתו של הגאון רבי אהרן קוטלר. [ליקווד, תשרי תשי"ב-תשי"ט 1951-1958].

ברכות "לגמר חתימה טובה, לשנת חיים ושלום", מברך אהרן קטלר. נשלחו לפני יורק אל רבי אברהם יהושע טברסקי, שהתגורר במנהטן.

הגאון רבי אהרן קוטלר (תרנ"ב-תשכ"ג), מתלמידי ה"סבא מסלבודקה". ומה"עילויים" המפורסמים בעולם הישיבות. [עוד בהיותו בחור התבטא עליו ה"אור שמח", כי הוא עתיד להיות רבי עקיבא אייגר של הדור הבא]. חתנו של הגאון רבי איסר זלמן מלצר. כיהן כר"מ וראש ישיבה בשיבת סלוצק, בתקופת מלחמת העולם הראשונה ברח עם התלמידים לפולין, והקים

350. מכתב תורני ממרן ה"חזון איש"

מכתב בדברי תורה, בענייני מלאכת הוצאה בשבת (16 שורות), בכתב-ידו של רבי אברהם ישעיה קרליץ - בעל ה"חזון איש". [בני-ברק, בין השנים תש"י-תשי"ד 1950-1953].

קטע (שאינו חתום) מתוך מכתב שכתב ה"חזון איש" לתלמידו האהוב רבי בנימין יהושע זילבר. המכתב נשלח כתגובה על ספרו של רבי בנימין "מקור הלכה" על הלכות שבת שנדפס בשנת תש"י, בו חידש המחבר מחלוקת חדשה של רש"י ותוספות בענייני מלאכת הוצאה. חידוש זה לא התקבל על דעתו של ה"חזון איש", ועל כך כתב לו החזון"א את דעתו כי אין בעניין שום מחלוקת בין רש"י לתוספות, וכי כל דברי התוספות נאמרו כהסבר בדברי רש"י. באמצע הדברים כותב החזון"א: "ואף שיש לנו כאב לב על אי הבנתנו פרש"י, אל לנו בשביל זה לחדש דרש"י סבר...". מקבל המכתב, רבי בנימין זילבר, עמד על דעתו והשיב במכתב לחזון"א על כל השגותיו. מכתבים אלו של החזון"א ותלמידו נדפסו בספרו של רבי בנימין "מקור הלכה" (דף יב במהדורות המאוחרות). מכתבו של החזון"א נדפס בשנית בספר "תשובות וכתבים ממרן החזון איש" (עמ' נז).

רבינו אברהם ישעיהו קרליץ בעל ה"חזון איש" (תרל"ט-תשי"ד), גאון ההלכה והמחשבה בדורנו. גדול בתורה וצדיק נסתר, את ספרו הראשון "חזון איש" הוציא בשנת תרע"א בעילום שם, ומאז

349. Six Letters of Good Year Wishes - From Rabbi Aharon Kotler

Six postcards, with brief letters handwritten and signed by R. Aharon Kotler. [Lakewood, Tishrei 1951-1958].

Blessings for "a good final sealing, for a year of life and peace, so blesses Aharon Kotler". Addressed to R. Avraham Yehoshua Twersky in Manhattan, New York.

R. Aharon Kotler (1892-1962), disciple of the Alter of Slabodka, and a prominent, outstanding Torah scholar. (While he was still a young student, the Or Same'ach predicted that he would be the "R. Akiva Eger" of the next generation). He was the son-in-law of R. Isser Zalman Meltzer. He served as lecturer and dean of the Slutsk yeshiva, and during WWI, he fled with the yeshiva students to Poland, reestablishing the yeshiva in Kletsk. He was one of the yeshiva deans closely associated with R. Chaim Ozer and the Chafetz Chaim. A founder of Vaad HaYeshivot

נקרא שמו על שם ספרו. ברוב צניעותו היה גם רגיל לחתום שמו בראשי תיבות בלבד: "אי"ש". עלה לארץ ישראל בשנת תרצ"ג, בה הוכר כגדול חכמי התורה ופוסקי ההלכה, ועמד מאחורי תחיית עולם התורה בדורנו.

מקבל המכתב: הגאון הצדיק רבי בנימין יהושע זילבר (תרע"ו-תשס"ח), מגדולי התורה וההלכה הנודעים בדורנו, ומאנשי תנועת המוסר ה"נובהרדוקאית". למד בישיבות נובהרדוק בחו"ל ובבני ברק, שם התקרב אל רבו החזון איש שהיה מכנהו בחיבה: "רבי בנימין הצדיק". לאחר נישואיו היה מלומדי בית המדרש "אהל תורה" בירושלים, ולאחר כמה שנים חזר לגור בבני ברק. חיבר והדפיס עשרות ספרי הלכה ומוסר, בהם: ספר "מקור הלכה" וספר "ברית עולם" על הלכות שבת, י"ד חלקי ספר שו"ת "אז נדברו", ספרי "מקור ברוך" על ספר חיי אדם, ספרים על המצוות התלויות בארץ ועוד. בשנותיו האחרונות התגורר בביתר עילית והיה חבר "מועצת גדולי התורה" של אגודת ישראל.

[1] דף 20.5 ס"מ. [המכתב חתוך בראשו, יתכן שהופיע בו קטע אישי ש"צונזר" ע"י המקבל]. מצב טוב-בינוני. כתמי דיו וכתמי רטיבות. בלאי. קרעים קלים בשוליים, בלי פגיעה בטקסט. סימני קיפול.

פתיחה: \$800

351. תשובה הלכתית בכתב-ידו וחתירתו של הסטייפלר - עם ברכה לרפואה שלמה - תשי"ח

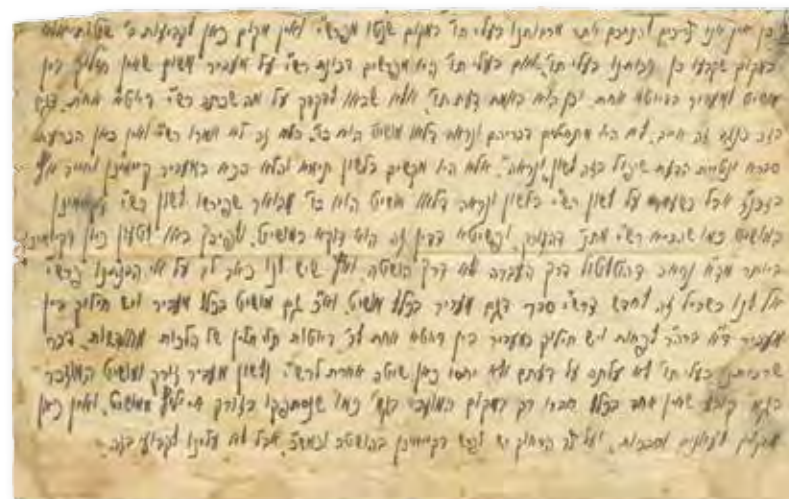
מכתב ארוך (55 שורות) בהלכות ברכות הנהנין, בכתב-ידו וחתירתו של רבי יעקב ישראל קניבסקי (ה"סטייפלר"). [תשי"ח 1958].

המכתב נשלח אל רבי גבריאל קרויס ראב"ד מנצ'סטר. רוב המכתב נדפס בספרו של רבי גבריאל "מקור הברכה" על הלכות ברכות (מהדורת תשנ"ה, עמ' קמב-קמה), למעט חמשת השורות האחרונות שלא נדפסו.

בתחילת המכתב כותב הסטייפלר בענותנותו האופיינית: "קשה לי מאוד להשיב על ד"ת [דברי תורה] בעניינא דלא עסיקנא, כי כת"ר [כבוד תורתו] מסתמא חושב שא"צ [שאיני צריך] רק לעיין ולהשיב, ובעוה"ר אינו כן, שאין בי לא בקיאות ולא חריפות, ואילו באתי להשיב כהוגן, עלי להפסיק על כמה ימים מכל שיעורי הקבועים".

הנושא הנדון במכתב הוא בעניינם של מי פירות קפואים ומוצקים, מה דינם לגבי ברכה אחרונה, האם יש לדונם כמאכל ששיעורו כזית, או כמשקה ששיעורו רביעית. למעשה מכריע הסטייפלר שדינם כמאכל, אך בסוף המכתב מסתייג כדרכו בענותנותו וכותב: "אע"פ שהדעת נוטה... שדינו כאוכל, אינני מחליט דבר זה הלכה למעשה, כי לא הגעתי להוראה בעוה"ר [בענותותי הרבים], וכש"כ וכל שכן שלא עיינתי בזה היטב כ"א [=כי אם] מקופיא [=בשטחיות]".

בסוף המכתב כותב הסטייפלר כמה שורות בעניין הפצת ספרי "קהלת יעקב" בחו"ל. ומוסיף דברי ברכה:

350

350. Torah Letter from the Chazon Ish

Letter of Torah thoughts (16 lines) discussing the activity of transferring between domains on Shabbat, handwritten by R. Avraham Yeshaya Karelitz - the Chazon Ish. [Bnei Brak, 1950-1953].

Section (unsigned) of a letter from the Chazon Ish to his beloved disciple R. Binyamin Yehoshua Zilber. The letter was written in response to the book of R. Binyamin on the laws of Shabbat - Mekor Halacha, published in 1950, in which he innovated a conflict between Rashi and Tosafot on the topic of transferring between domains on Shabbat. The Chazon Ish did not agree with the idea suggested by R. Binyamin, and he therefore writes that in his opinion there is no disagreement between Rashi and Tosafot on this topic, and the words of the Tosafot are merely explaining those of Rashi. The Chazon Ish writes on the matter: "And although **we are pained by our lack of understanding of Rashi's commentary**, one should not consequently innovate that Rashi held...".

R. Binyamin Zilber, recipient of the letter, stood his ground and wrote back to the Chazon Ish, refuting

each of the latter's objections. This exchange of letters between the Chazon Ish and his disciple was printed in later editions of Mekor Halacha (leaf 12). The letter of the Chazon Ish was reprinted in Teshuvot UKetavim MiMaran HaChazon Ish (p. 57).

R. Avraham Yeshayahu Karelitz (1879-1953), author of the Chazon Ish, a foremost scholar in Halacha and Jewish philosophy in our generations. A preeminent Torah scholar and hidden righteous man, his first book Chazon Ish was published in 1911 anonymously, and he thereafter became known under that title. In his great modesty, he would sign his name with his acronym only: Ish. He immigrated to Eretz Israel in 1933, where he became recognized as the leading Torah authority, and stood at the helm of the resurrection of the Torah world in our generation.

Recipient of the letter: R. Binyamin Yehoshua Zilber (1916-2008), a leading Torah scholar and halachic authority in our generation, a proponent of the Novardok branch of the musar movement. He studied in the Novardok yeshivot in Europe and

in Bnei Brak, where he drew close to the Chazon Ish who affectionately dubbed him "R. Binyamin the Tzaddik". After his marriage, he studied in the Ohel Torah Beit Midrash in Jerusalem, and after several years, returned to Bnei Brak. He authored and published dozens of books on Halacha and ethics, including: Mekor Halacha and Brit Olam on the laws of Shabbat, Responsa Az Nidberu - 14 parts; Mekor Baruch on Chayei Adam; books on the commandments pertaining to the land and more. In his later years, he lived in Beitar Illit and was a member of the Moetzet Gedolei HaTorah of Agudat Yisrael.

[1] leaf. 20.5 cm. (Top of letter cropped; it may have contained personal matters, "censored" by the recipient). Good-fair condition. Ink stains and dampstains. Wear. Minor marginal tears, not affecting text. Folding marks.

Opening price: \$800

351b

351a

"השי"ת ישלח ברכתו למעב"ת שליט"א ולכל משפחתו, ורפואה שלמה לכל הנצרכים לרפואה בתוך שאר חולי עמו ישראל". הגאון הקדוש רבי יעקב ישראל קניבסקי (תרנ"ט-תשמ"ה), מגדולי הדור האחרון. ידוע בכינויו "דער סטייפלער" [הסטייפלר] על שם מוצאו מהעיר הורונוסטייפול שבאוקראינה. מגדולי תלמידי ישיבות נובהרדוק באוקראינה ובפולין, ונודע כאחד מגדולי השקדנים והלמדנים בעולם הישיבות. לאחר נישואיו עם אחותו של מרן ה"חזון איש" כיהן כראש ישיבה בישיבת נובהרדוק בפנינסק, ובשנת תרצ"ד עלה לארץ לכהן כראש ישיבת "בית יוסף" - נובהרדוק בבני ברק. במשך שנים התגורר בבני ברק בבית אחד יחד עם גיסו מרן החזון איש. לאחר סגירת הישיבה המשיך ללמוד בכולל האברכים של מרן החזון איש (כולל חזון איש) ובביתו, וחיבר את סדרת ספרי קהילות יעקב על רוב סוגיות ומסכתות הש"ס. נודע כאיש מופת בעל רוח הקודש, ורבים באו לקבל את ברכתיו ועצותיו.

אגרת דואר אוויר (2 עמודים). 28 ס"מ. מצב טוב. כתמים. כתמי דיו. רצועת נייר דבק בשוליים, עם פגיעה בכמה מילים. סימני קיפול.

פתיחה: \$800

351. Halachic Responsum Handwritten and Signed by the Steipler - With a Blessing for a Complete Recovery - 1958

Lengthy letter (55 lines) discussing the laws of blessings, handwritten and signed by R. Yaakov Yisrael Kanievsky (the Steipler). Bnei Brak, [1958]. The letter is addressed to R. Gavriel Krausz, head of the Manchester Beit Din. Most of the letter was printed in Mekor HaBracha - R. Gavriel's book on the laws of blessings (1995 edition, pp. 142-145), apart from the final five lines.

At the beginning of the letter, the Steipler writes in his typical humility: "It is very difficult for me to respond on a Torah topic which I am not currently engaged in, since he probably assumes that I just need to read it and respond, but unfortunately, it is not so, I possess neither erudition nor astuteness, and if I were to respond properly, I would have to interrupt all my regular study programs for a few days".

The letter discusses whether frozen and solidified fruit juice should be regarded as food - in which case an olive-size portion would have to be consumed to require an

after-blessing, or like drink, in which case a Revit is required. The Steipler determines that it is viewed as food, yet at the end of the letter, he characteristically and modestly draws back, writing: "Even though I am inclined... that it is considered as food, I am not issuing on this a practical ruling, since I am unfortunately not qualified to rule, all the more so since I did not study the topic properly, only superficially".

At the end of the letter, the Steipler writes several lines regarding the distribution of his books Kehillot Yaakov abroad. He adds the following blessing: "And may G-d send his blessing to him and to his entire family, and a complete recovery to all those who require healing, among the other sick people of Israel". R. Yaakov Yisrael Kanievsky (1899-1985), an extraordinary Torah leader of the past generation. He was known as the Steipler, an appellation derived from his hometown Hornostaipil, Ukraine. A foremost student of the Novardok yeshivot in

Ukraine and Poland, he was reputed as one of the most diligent and scholarly students in the yeshiva world. Following his marriage to the sister of the Chazon Ish, he was appointed dean of the Novardok yeshiva in Pinsk, and in 1934, he immigrated to Eretz Israel to serve as dean of the Beit Yosef Novardok yeshiva in Bnei Brak. For many years, he lived in Bnei Brak in the same house as his brother-in-law, the Chazon Ish. After the yeshiva shut down, he continued his studies in Kollel Chazon Ish and in his home, and authored the Kehillot Yaakov series on most Talmudic topics and tractates. He was known as a wonder-worker benefiting from Divine Inspiration, and many sought his blessings and counsel.

Aerogram (2 pages). 28 cm. Good condition. Stains. Ink stains. Strip of acidic adhesive tape to margin, affecting a few words. Folding marks.

Opening price: \$800

352. מכתב הסכמה מרבי חיים שמואלביץ - ירושלים, תשל"ה

מכתב בכתב-ידו, התיימתי וחזרתו של הגאון רבי חיים שמואלביץ ראש ישיבת מיר. ירושלים, תשל"ה [1975].
הסכמה לספר "מנחת יחיד" על ה"מנחת חינוך", שחיבר "הרב הגאון, מוטיקי גדולי האברכים שבישיבתנו הק', שקדן עצום ויורד לעומקה של הלכה בבקאות וחרפות רבה" רבי יחיאל זילברברג. הגאון רבי חיים שמואלביץ (תרס"ב-תשל"ט), נכד ה"סבא" מנובהרדוק וחתן הגרא"י פינקל. בשנת תרצ"ו החל לכהן כר"מ בישיבת מיר. בשנות המלחמה הנהיג את הישיבה בגלותה ליפן ולשנחאי. לאחר המלחמה עלה לירושלים בשנת תש"ז, והצטרף אל חותנו הגרא"י פינקל, שניצל בדרך אחרת והקים את "ישיבת מיר" בירושלים. כיהן שנים רבות כראש ישיבת מיר בירושלים. מגדולי התורה הנודעים ביותר בהתמדתו ובשיעוריו הגאוניים שהקיפו סוגיות רבות בש"ס. מספריו: שיחות מוסר, שערי חיים. לזכרו יצא לאור "ספר הזכרון להגר"ח שמואלביץ".

[1] דף, נייר מכתבים רשמי. 27.5 ס"מ. מצב בינוני. בלאי רב בקפלי הנייר.

פתיחה: \$300

352

352. Approbation Letter by Rabbi Chaim Shmuelewitz - Jerusalem, 1975

Letter handwritten, signed and stamped by R. Chaim Shmuelewitz, dean of the Mir Yeshiva. Jerusalem, 1975.

Approbation to the book *Minchat Yachid* on the *Minchat Chinuch*, authored by "the prominent Torah scholar, one of the senior students of our yeshiva, who studies with utmost diligence and delves into the depths of halacha, with erudition and great astuteness", R. Yechiel Zilberberg.

R. Chaim Shmuelewitz (1902-1979), grandson of the Alter of Novardok and son-in-law of R. Eliezer Yehuda Finkel, began lecturing in the Mir yeshiva in 1936. During WWII, he headed the yeshiva during its exile in Japan and Shanghai. In 1947, after the war,

he immigrated to Jerusalem and joined his father-in-law R. E.Y. Finkel, who had escaped Europe earlier and established the Mir Yeshiva in Jerusalem. He served as dean of the Mir Yeshiva in Jerusalem for many years. A foremost Torah scholar, renowned for his diligence and his brilliant discourses which encompassed many Talmudic topics. His Torah novellae were published in *Sichot Mussar* and *Shaarei Chaim*. The book *Sefer HaZikaron L'HaGrach Shmuelewitz* was written in his memory. [1] leaf, official stationery. 27.5 cm. Fair condition. Extensive wear to paper folds.

Opening price: \$300

353. מכתב הרב שך להרב אלישיב - שנת תשל"ב

מכתב בחתימת הגאון רבי אלעזר מנחם שך, אל הגאון רבי יוסף שלום אלישיב. [בני ברק], שבט תשל"ב [1972].

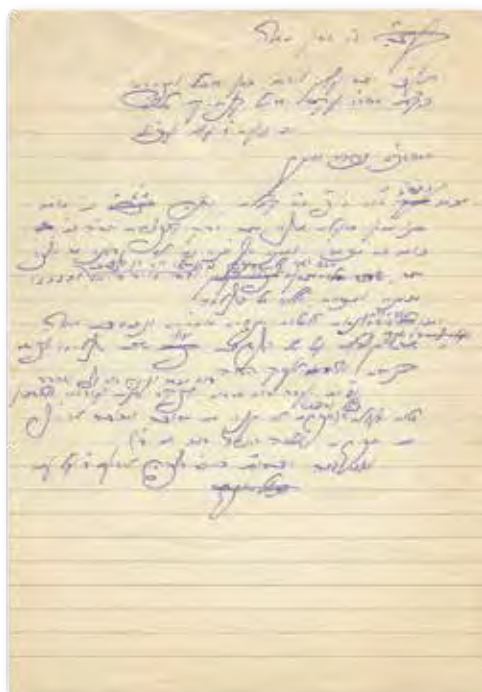
כתוב במכונת כתיבה וחתום בחתימת יד קדשו. הרב שך פונה אליו בבקשה לתרום "סכום של לא פחות מ-100 ל"י לשנה, לקיום החינוך העצמאי...". בתחילת המכתב כותב לו הרב שך "בתור אחד מחברי ההנהלה של החנוך העצמאי" הוא מכיר מבפנים את הקשיים להחזיק את מפעלי החינוך, שחייבים עזרה כספית וסיוע מן החוץ - "...וכל זה אני יודע בבירור גמור בלי שום הפרזה".

מין הגאון רבי אלעזר מנחם-מן שך (תרנ"ח-תשס"ב), נולד בליטא ולמד בבחורות בישיבות פוניבז', סלבודקה וסלוצק. כיהן כר"מ בישיבת קלצק בפולין וכראש הישיבה בישיבת קרלין בלונגין. בשנות השואה עלה לארץ ישראל וכיהן כר"מ בישיבת קלצק ברחובות. לאחר מכן נתמנה לר"מ וראש ישיבה בישיבת פוניבז' בבני ברק. חבר וראש "מועצת גדולי התורה", "החינוך העצמאי" ו"ועד הישיבות". הנהיג את עולם התורה עשרות שנים.

כבר מראשית שנות התשל"ב עמד הגרא"מ שך בקשר רב עם מרן הגאון רבי יוסף שלום אלישיב (תר"ע-תשע"ב), והתייעץ עמו בענייני הלכה וענייני ציבור. בשנת תשל"ג יצאו שניהם יחד במלחמה על שמירת ההלכה, נגד רבנים שחפצו להקל בדיני אישות ולהתיר להנשא עם ממזרים. בשנת תשמ"ט, עם הקמת תנועת "דגל התורה" ע"י הרב שך, הצטרף אליו הרב אלישיב לראשונה באופן ציבורי ותמך בפומבי בפעולותיו. לעת זקנותו של הרב שך (בהיותו קרוב לגיל מאה שנים), הוא העביר אל הגרי"ש אלישיב את הנהגת כל הארגונים הציבוריים שהקים עבור ציבור בני התורה (מפלגת "דגל התורה", עיתון "יתד נאמן", ארגון הפעילים "לב לאחים", ומערכת הכשרות "שארית ישראל").

[1] דף, נייר מכתבים רשמי. 24.5 ס"מ. מצב טוב. קמטים וסימני קיפול.

פתיחה: \$300

354

353

354. מכתב מעניין מאת הגר"ש אלישיב לסטייפלר - חשון תשל"ה

מקורות שונים, מפי השמועה, לאחר קבלת מכתב הגר"ש אלישיב - הגר"י קניבסקי יום ונסע יחד עם הגרא"מ שך לירושלים, בה נפגשו עם הנהלת הישיבה וניסו לפשר בין הצדדים].
הגאון רבי יוסף שלום אלישיב (תר"ע-תשע"ב), מגדולי הפוסקים במשך למעלה משבעים שנה. נודע בהתמדתו המופלגת ובידיעתו העמוקה והיסודית בכל חלקי התורה, עד שיכל לפסוק בכל ענין את מסקנתו הברורה. בעשרים שנותיו האחרונות הנהיג את עולם התורה בארץ ובחור"ל. בתו הגדולה נישאה להגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א. מחותנו הגאון הקדוש ה"סטייפלר" רבי יעקב ישראל קניבסקי (תרנ"ט-תשמ"ה) העריך מאד את גדולתו של מחותנו הגר"ש אלישיב, והיה מפנה אליו שאלות הלכתיות והזכרת שמות לתפלה ולברכה.

[1] דף. 23 ס"מ. כ-18 שורות בכתב ידו. מצב טוב.

פתיוח: \$300

טיוטת מכתב (לא חתום) בכתב-ידו של הגאון רבי יוסף שלום אלישיב, אל מחותנו "ידיד עליון ויראיו, גאון ישראל ותפארתו" רבי יעקב ישראל קניבסקי (ה"סטייפלר"). ירושלים, חשון תשל"ה [1974].
מענה למכתב הסטייפלר, שהתייעץ כנראה עם הרב אלישיב האם כדאי להיכנס כמתווך בחילוקי דעות שהיו בין שני צדדים [כפי הנראה ויכוח בהנהלת אחת הישיבות], וכתב לו: "מכתב הדר"ג קבלתי... והנה כ"ג כותב שאינו מבין תועלת שיצא מזה, ורק להפצרת הרה"ר נ"י כותב את מכתבו. ואמנם אף אנא נמי לא ידענא מה יוצא מזה, שהרי כבר ישבו על מדוכה זו ודשו בה רבים, וניהלו מו"מ בין הצדדים, ובזבוז מזמנם ומכוחם, וללא כל הצלחה. יתכן שיש עוד מקום לנסות לשלוח עוד אנשים אחרים ונכבדים מאלה, אנשים שהיו מקובלים על שני הצדדים, אולי שהם יצליחו לפשר ביניהם ולהביאם לעמק השווה... ודי' בתבריך יערה רוח ממרום... להשכין שלום בעולם בכלל ובפרט (אפרים לא יקנא את יהודה ויהודה לא יצר את אפרים, ומלאה הארץ דעה את ד')..." [לפי

353. Letter from Rabbi Shach to Rabbi Elyashiv - 1972

Letter signed by R. Elazar Menachem Shach, addressed to R. Yosef Shalom Elyashiv. [Bnei Brak], Shevat 1972.

Typescript letter, hand signed by R. Shach. R. Shach appeals to R. Elyashiv to donate "no less than 100 lira per year, to support the Chinuch HaAtzma'i...". At the beginning of the letter, R. Shach writes that "as a member of the directorate of Chinuch HaAtzma'i", he is deeply cognizant of the difficulties involved in managing educational institutions, and of the necessity for external financial support - "... and I know this with absolute certainty, with no exaggeration whatsoever".

R. Elazar Menachem Man Shach (1898-2002) was born in Lithuania, and studied in his youth in the Ponovezh, Slabodka and Slutsk yeshivot. He served as lecturer in the Kletsk yeshiva in Poland, and as dean of the Karlin yeshiva in Luninitz. During the Holocaust, he immigrated to Eretz Israel, and served as lecturer in the Kletsk yeshiva in Rechovot. He was later appointed lecturer and dean of the Ponovezh yeshiva in Bnei Brak. A member and leader of Moetzet Gedolei HaTorah, Chinuch HaAtzma'i and Vaad HaYeshivot, he stood at the helm of the Torah world for decades.

Already in the early 1970s, R. Shach entertained close ties with R. Yosef Shalom Elyashiv (1910-2012), and conferred with him on halachic and communal matters. In 1973, they jointly went to war to safeguard observance of Halachah, against rabbis who wished to be lenient on marital laws and allow marriage with mamzerim. In 1989, with the establishment of the Degel HaTorah party by R. Shach, R. Elyashiv made his first public statement of support for R. Shach. In his final years (when he was close to one hundred years old), R. Shach transferred to R. Elyashiv the leadership of all the communal organizations he founded for Torah Jewry (the Degel HaTorah party, the Yated Ne'eman paper, Lev L'Achim and the She'erit Yisrael Kashrut system).

[1] leaf, official stationery. 24.5 cm. Good condition. Creases and folding marks.

Opening price: \$300

355

355. Interesting Letter by Rabbi Moshe Feinstein - Call to Assist the Kaminetz Yeshiva in Jerusalem in Building a Bomb Shelter - Kislev 1973

Letter handwritten and signed by R. Moshe Feinstein. New York, 9th Kislev 1973.

Call to assist the Kaminetz Yeshiva in building a bomb shelter in the aftermath of the 1973 Yom Kippur War: "The Kaminetz Yeshiva in Jerusalem is well-known... R. Yitzchak Sheiner has now arrived here from Jerusalem... regarding a very urgent matter of life and death concerning the yeshiva students, i.e. building a bomb shelter for protection during war, which they do not have. Although we trust G-d that he will bestow peace, this is still important...". R. Moshe ends with a blessing for those who will donate to this cause.

355. מכתב מעניין מרבי משה פיינשטיין - עזרה לשיבת קמניץ בירושלים לבניית מקלט, בתקופת המלחמה - כסלו תשל"ד

מכתב בכתב-ידו וחתירתו של הגאון רבי משה פיינשטיין. ניו יורק, ט' כסלו תשל"ד (דצמבר 1973).

קריאה לעזרה לשיבת קמניץ לבניית מקלט, בתקופת מלחמת תשל"ד: "כבר ידוע ומפורסם הישיבה הקדושה דקאמעניץ אשר בירושלים... אבל עתה בא לכאן הרב הגאון מהר"ר יצחק שיינער שליט"א מיירושלים... בדבר ענין נחוץ ממש לפקוח נפש עבור תלמידי הישיבה, שהוא לבנות שעלטער [=מקלט ממוגן] להגן ח"ו בשעת מלחמה, שאין להם. ואף שבטחוננו בהש"ת ישורה השלום, מ"מ הוא ענין גדול...". בסיום המכתב מברך רבי משה את התורמים שיתנדבו לעזור בענין זה: "...וברכתם תהא כפולה ומכופלת מן השמים".

מין הגאון רבי משה פיינשטיין (תרנ"ה-תשמ"ו), גדול פוסקי ההלכה בארצות הברית, מנהיג היהדות החרדית וראש "מועצת גדולי התורה". ראש ישיבת "תפארת ירושלים" בניו יורק. מחבר הספרים: שו"ת "אגרות משה", חידושי "דברות משה" על הש"ס ו"דרש משה" על התורה.

[1] דף, נייר מכתבים רשמי. 26 ס"מ. מצב טוב. כתמי רטיבות. סימני קיפול.

פתיחה: \$600

R. Moshe Feinstein (1895-1986), foremost Halachic authority in the United States, was the leader of Orthodox Jewry, chairman of the Moetzet Gedolei HaTorah and dean of the Tiferet Yerushalayim yeshiva in New York. He authored: Responsa Igrot Moshe, Dibrot Moshe - Talmudic novellae and Darash Moshe - novellae on the Torah.

[1] leaf, official stationery. 26 cm. Good condition. Dampstains. Folding marks.

Opening price: \$600

354. Interesting Letter from Rabbi Yosef Shalom Elyashiv to the Steipler - Cheshvan 1974

Draft letter (unsigned) handwritten by R. Yosef Shalom Elyashiv, addressed to his mechutan R. Yaakov Yisrael Kanievsky (the Steipler). Jerusalem, Cheshvan 1974.

Response to a letter from the Steipler, in which the latter apparently sought R. Elyashiv's counsel on whether to act as mediator between two parties (presumably in a case of a dispute within the administration of a yeshiva). R. Elyashiv writes: "I received his honor's letter... and behold, he writes that he does not understand the benefit which will emerge from it, and he is only writing to satisfy the pleas of... Although I also don't know if anything will come of it, since many have already attempted to address the topic, and wasted their time and energy, with no success; there may possibly still be benefit in trying to send other, more prominent people, who will be acceptable to both sides, maybe they will be successful in mediating between them and bringing them to an agreement... and may G-d pour a spirit from above... to bring peace to the world, to the public and to individuals...". (According to various oral sources, the Steipler indeed travelled to Jerusalem together with R. Elazar Menachem Shach upon receiving R. Elyashiv's letter, and met with the yeshiva staff, in attempt to reconcile the various sides). R. Yosef Shalom Elyashiv (1910-2012), a foremost Halachic authority for over seventy years. He was reputed for his outstanding diligence and profound and wide-ranging knowledge of all realms of the Torah, enabling him to issue a clear ruling on any matter. In the last twenty years of his life, he led the Torah world in Eretz Israel and throughout the world. His eldest daughter married R. Chaim Kanievsky. His illustrious mechutan, R. Yaakov Yisrael Kanievsky - the Steipler (1899-1985), held R. Elyashiv in high esteem, and would refer halachic questions to him, as well as names to mention in prayer and for blessing.

[1] leaf. 23 cm. Approx. 18 autograph lines. Good condition.

Opening price: \$300

356. מכתב הסכמה לספר של בחור צעיר - מאת הגאון רבי משה פיינשטיין - תשמ"ד

מכתב הסכמה מאת רבי משה פיינשטיין. ניו יורק, תמוז תשמ"ד [1984].

נכתב במכונת כתיבה על נייר מכתבים רשמי, בחתימת ידו של הגר"מ פיינשטיין.

מכתב ההסכמה נשלח לרבי צבי יברוב על קונטרסים שהוציא בבחירתו, קונטרס "בדין ברכת הנהנין", וקונטרס "בדין בת כהן לענין אכילת תרומה" (בני-ברק תשמ"ד, מהדורת סטנסיל).

במכתבו מברך הגר"מ: "שיצליחו השי"ת בחיבורו זה, ושיזכה לכתוב עוד ספרים חשובים, להגדיל תורה ולהאדירה".

מנן הגאון רבי משה פיינשטיין (תרנ"ה-תשמ"ו), גדול פוסקי ההלכה בארצות הברית, מנהיג היהדות החרדית וראש "מועצת גדולי התורה". ראש ישיבת "תפארת ירושלים" בניו יורק. מחבר הספרים: שו"ת "אגרות משה", חידושי "דברות משה" על הש"ס ו"דרש משה" על התורה.

[1] דף. 26.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים. סימני קיפול.

פתיחה: \$300

356. Letter by Rabbi Moshe Feinstein - Approval for a Book Written by a Young Man - 1984

Letter of approbation by R. Moshe Feinstein. New York, Tammuz 1984.

Typewritten on official stationery, with the signature of R. Moshe Feinstein.

The letter of approbation is addressed to R. Tzvi Yabrov for the booklets he published in his youth, Bedin Birkot HaNehenin and BeDin Bat Kohen LeInyan Achilat Teruma (Bnei Brak 1984, mimeographed edition).

In his letter, R. Moshe blesses: "May G-d grant him success with this work, and may he merit to author additional important books, bringing grandeur and glory to Torah".

R. Moshe Feinstein (1895-1986), foremost Halachic authority in the United States, was the leader of Orthodox Jewry, chairman of the Moetzet Gedolei HaTorah and dean of the Tiferet Yerushalayim yeshiva in New York. He authored: Responsa Igrot Moshe, Dibrot Moshe - Talmudic novellae and Darash Moshe - novellae on the Torah.

[1] leaf. 26.5 cm. Good condition. Stains. Folding marks.

Opening price: \$300

357

356

357. מכתב הסכמה לספר מאת הגאון רבי משה פיינשטיין - תשל"ז

גדולי התורה". ראש ישיבת "תפארת ירושלים" בני-יורק. מחבר הספרים: שו"ת "אגרות משה", חידושי "דברות משה" על הש"ס ו"דרש משה" על התורה.

[1] דף. נייר מכתבים רשמי. 28 ס"מ. מצב טוב. סימני קיפול.

מכתב ההסכמה נדפס בספר "מקור הברכה" (לונדון, תשל"ז). במהדורתו השניה של הספר שנדפסה בשנת תשמ"ו לאחר פטירת רבי משה פיינשטיין, מופיעים דברי הספד לזכרו של הגר"מ פיינשטיין.

פתיחה: \$400

מכתב הסכמה לספר (7 שורות) בכתב-ידו וחתמתו של הגאון רבי משה פיינשטיין. ניו יורק, מרחשון תשל"ז [1976].

הסכמה לספר "מקור הברכה" על הלכות ברכות הנהנין, שחיבר רבי גבריאל קרויס ראב"ד מנצ'סטר. בהסכמה כותב הגר"מ פיינשטיין: "מכיון שהוא להלכה למעשה, ואי אפשר לפני לעיין בכל דבר ודבר, לא שייך שיתחשב כמו שאני גיב [=גם כן] הוא המורה למעשה, אבל אני אומר שהוא אדם גדול ובקי בברכות ויש להתחשב בדבריו". בסוף מכתבו מברך הגר"מ: "והשי"ת יצליחו בתורה ובכל העניינים, שיתקדש ויתברך שם שמים על ידו".

מנן הגאון רבי משה פיינשטיין (תרנ"ה-תשמ"ו), גדול פוסקי ההלכה בארצות הברית, מנהיג היהדות החרדית וראש "מועצת

358

חיים עוזר גרודונסקי, רבו - רבי איסר זלמן מלצר והרב קוק. ברבות הימים הפך רבי שלמה זלמן לאחד מגדולי הפוסקים ולסמכות ראשונה במעלה במספר תחומים הלכתיים, כגון בנושאי רפואה והלכה. בנועם הליכותיו ועדינותו היה נערץ על כל חוגי היהדות האורתודוקסית, והדבר התבטא בין היתר בהלווייתו, בה השתתפו לפי ההערכות כשלוש מאות אלף אנשים.

[1] דף. נייר מכתבים רשמי. 28 ס"מ. מצב טוב. סימני קיפול. המכתב שלפנינו נדפס בתחילת הספר "מקור הברכה" העוסק בהלכות ברכות הנהנין, שחיברו רבי גבריאל קרויס מקבל המכתב.

פתיחה: \$400

358. מכתב בהלכות ברכות הנהנין מאת הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך - דעתו בעניין הברכה על אכילת שוקולד - ירושלים, תשל"ז

מכתב ארוך (28 שורות) בהלכות ברכות הנהנין, בכתב-ידו וחתומתו של הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך. ירושלים, סיון תשל"ז [1976].

הסכמה לספר "מקור הברכה" העוסק בענייני ברכות הנהנין, שחיבר רבי גבריאל קרויס ראב"ד מנצ'סטר. במכתבו הוסיף רבי שלמה זלמן מספר הערות הלכתיות בנושאים הנידונים בספר, ובהם עניין הברכה הראויה לברך על אכילת שוקולד: "והנה בדבר השוקולד אשר בקש ממני לעיין בדבריו, כבר העירוני דבר זה לפני ארבעים שנה, ונו"נ [ונשאתי ונתתי] בזה עם גדולי תורה, ולא שמעתי דבר שמתקבל על הדעת". בשולי המכתב מוסיף הגרש"ז הערה חשובה: "הלום נתעוררתי דאפשר הואיל והקאקאו [קקאו] עצמו כמו שהוא אינו נאכל לא חי ולא מבושל... ואף שדרך אכילתו הוא תמיד ע"י ריסק, אפי"ה [אפילו הכי] מברכין ע"ז שהכל, אך לא עינית בזה, ונא לעיין בדבר".

רקע: הגרש"ז אויערבאך תמה כל ימיו מדוע נוהגים לברך על שוקולד, שנעשה כידוע מפרי עץ הקקאו, ברכת "שהכל נהיה בדברך", ולא "בורא פרי העץ". את תמיהתו בעניין שטח לראשונה באריכות במכתב, בסביבות שנת תרצ"ו, בפני הגאון רבי צבי פסח פרנק רבה של ירושלים, ובו כתב: "בעניין שוקולד שנחוג לברך עליו שהכל, נשאתי ונתתי בזה עם גדולי תורה... ויש לברך ע"ז בורא פרי העץ". המכתב נדפס בספרו שו"ת "מנחת שלמה" (חלק א, סימן צא, סעיף ב). מקבל המכתב רבי גבריאל קרויס דן באריכות בעניין בספרו "מקור הברכה", וגם הוא נשאר בתמיהה על המנהג הרווח לברך "שהכל" ולא "בורא פרי העץ". על כך כותב לו הגרש"ז במכתב שלפנינו, שכבר לפני ארבעים שנה הוא דן בהערה זו, ונשא ונתן בענין עם גדולי התורה, "ולא שמעתי דבר שמתקבל על הדעת" [מדוע מברכים "שהכל"]. אך עם כל זאת, בהערה בשולי המכתב: שלפנינו מסביר הגרש"ז בקצרה, מדוע בכל זאת יש מקור הלכתי למנהג הרווח לברך "שהכל" על השוקולד.

הגאון המפורסם רבי שלמה זלמן אויערבאך (תר"ע-תשנ"ה) ראש ישיבת קול תורה ומגדולי הפוסקים. נולד בירושלים לאביו רבי חיים יהודה ליב אויערבאך - ראש ישיבת המקובלים שער השמים. היה תלמידו המובהק של רבי איסר זלמן מלצר, אשר החשיבו מאד והביא מדבריו בספרו "אבן האול". בשנת תרצ"ה, בהיותו בן 24 בלבד, הוציא את ספרו הראשון - "מאורי אש" - על השימוש בחשמל בשבת, וזכה להסכמותיהם של גדולי הדור, ביניהם רבי

357. Letter of Approbation by Rabbi Moshe Feinstein - 1976

Letter of approbation for a book (7 lines), handwritten and signed by R. Moshe Feinstein. New York, Marcheshvan 1976.

Approbation for the book Mekor HaBracha - laws of blessings, authored by R. Gavriel Krausz, head of the Manchester Beit Din. In his approbation, R. Moshe Feinstein writes: "Since the book contains practical halachic rulings, and I am not able to study each topic individually, it cannot be considered as if I myself am also issuing these rulings, but I can say that he is a great man, who is well-versed in the laws of blessings, and his words should be given due regard". At the end of the letter, R. Moshe blesses: "And may G-d grant him success in Torah and in all areas, and may G-d's name be sanctified through him".

R. Moshe Feinstein (1895-1986), foremost halachic authority in the United States, a leader of Orthodox Jewry and chairman of the Moetzes Gedolei HaTorah. He was the dean of the Tiferet Yerushalayim yeshiva in New York. He authored: Responsa Igrot Moshe, Dibrot Moshe - Talmudic novellae and Darash Moshe - novellae on the Torah.

[1] leaf. Official stationery. 28 cm. Good condition. Folding marks.

The letter of approbation was printed in the book Mekor HaBracha (London, 1977). The second edition of the book, which was printed in 1986 after the passing of R. Moshe Feinstein, contains a eulogy in his memory.

Opening price: \$400

358. Letter Discussing the Laws of Blessings, by Rabbi Shlomo Zalman Auerbach - His Opinion Regarding the Blessing Recited on Chocolate - Jerusalem, 1976

Lengthy letter (28 lines) pertaining to the laws of blessings, handwritten and signed by R. Shlomo Zalman Auerbach. Jerusalem, Sivan 1976.

Approbation to the book Mekor HaBracha - laws of blessings, authored by R. Gavriel Krausz, head of Manchester Beit Din. In his letter, R. Shlomo Zalman adds several halachic notes on topics discussed in the book, including the question of the correct blessing to be recited on chocolate: **"And behold, regarding chocolate, about which he asked me to review his writings, I already raised this point forty years ago, and I discussed it with leading Torah scholars, and I did not hear a satisfying answer on the matter"**. At the foot of the letter, R. Shlomo Zalman adds an important note offering a possible halachic basis for the prevalent practice of reciting the blessing of Shehakol on chocolate.

Background: R. Shlomo Zalman always queried why the blessing commonly recited on chocolate - which is manufactured from the fruit of the cocoa tree, is Shehakol and not Boreh Pri HaEtz. He first set forth his reservations in a lengthy letter (ca. 1936) to R.

Tzvi Pesach Frank Rabbi of Jerusalem, in which he writes: "Regarding chocolate, which is commonly considered Shehakol, I discussed this with leading Torah scholars... and one should recite on it Boreh Pri HaEtz". The letter was printed in his book Responsa Minchat Shlomo (I, section 91, 2). The recipient of the current letter, R. Gavriel Krausz, discusses this topic at length in his book Mekor HaBracha, and he also queries the accepted practice of reciting Shehakol rather than Boreh Pri HaEtz. To which R. Shlomo Zalman responds in this letter that forty years earlier, he already researched the matter and discussed it with leading Torah scholars, yet "I did not hear a satisfying answer" (as to why the blessing of Shehakol is recited). Nevertheless, in a footnote to this letter, R. Shlomo Zalman explains briefly why there is nonetheless a halachic source for the accepted practice of reciting Shehakol on chocolate.

R. Shlomo Zalman Auerbach (1910-1995) was the dean of the Kol Torah Yeshiva and leading posek of his times. Born in Jerusalem to R. Chaim Yehuda Leib Auerbach - dean of the Shaar HaShamayim

yeshiva for kabbalists. He was a close disciple of R. Isser Zalman Meltzer, who held him in great esteem and quotes his teachings in his book Even HaEzel. In 1935, at the young age of 24, he published his first book - Meorei Esh - regarding the use of electricity on Shabbat. The book earned the approbations of leading Torah scholars of the generation, including his teacher R. Isser Zalman Meltzer, R. Chaim Ozer Grodzensky and Rav Kook. In time, R. Shlomo Zalman became one of the leading poskim and the foremost authority in several halachic areas, such as medicine in halacha. His pleasant ways and refinement earned him the veneration of all sects of Orthodox Judaism. This was expressed at his funeral, which was attended by some 300,000 people.

[1] leaf. Official stationery. 28 cm. Good condition. Folding marks.

This letter was printed at the beginning of the book Mekor HaBracha - laws of blessings, authored by the recipient of the letter, R. Gavriel Krausz.

Opening price: \$400

359. מכתב הסכמה מאת הרב שמואל הלוי ואזנר

מכתב הסכמה לספר (14 שורות) בכתב-ידו וחתמתו של הגאון רבי שמואל הלוי ואזנר, בעל ה"שבט הלוי". בני-ברק, [תשל"ו-תשל"ז בערך 1976-1977].

הסכמה לספר "מקור הברכה" העוסק בהלכות ברכות הנהנין, שחיברו רבי גבריאל קרויס ראב"ד מנצ'סטר. בהסכמתו כותב הרב ואזנר על ברכות הנהנין **"אשר הוא כידוע מקצוע מסובך מאוד לדעת את הוראי הברור ואת הספק, והם מדברים העומדים ברומו של עולם... ובני"א [ובני אדם] מזלזלין בו להמציא קולות שונות שאין בהם אחיזה בהלכה"**. בהמשך המכתב כותב הרב ואזנר חידוש אגדה נאה בעניין ברכות הנהנין. הגאון המפורסם רבי שמואל הלוי ואזנר (תרע"ג-תשע"ה),

בעיר. ברבות השנים הפך הרב ואזנר לאחד מגדולי הפוסקים והיה לסמכות הלכתית מקובלת על כל החוגים. השיב תשובות לאלפים, אשר נדפסו באחד-עשר כרכי ספרו שו"ת שבט הלוי.

[1] דף. נייר מכתבים רשמי. 27.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים. סימני קיפול.

מכתב ההסכמה שלפנינו נדפס בספר "מקור הברכה" (לונדון, תשל"ז; תשמ"ו).

פתיחה: \$300

בעל "שבט הלוי", מגדולי פוסקי הדור האחרון. יליד העיר וינה, תלמידם של רבי שמואל דוד אונגר ראב"ד נייטרא ושל רבי יוסף אלימלך כהנא ראב"ד אונגוואר (שניהם נספו בשואה), ולאחר מכן תלמיד מובהק לרבו הגאון רבי מאיר שפירא בשיבת חכמי לובלין. בשנת תרצ"ט עלה לארץ ישראל עם רעייתו. תחילה התגורר בירושלים, שימש את גדולי העיר, התבלט עד מהרה כאחד מתלמידי החכמים החשובים, ומונה לרב ומו"צ בשכונת גאולה. בשנת תש"ז עבר לבני ברק, לכהן בה כרב ואב"ד שכונת זכרון מאיר. מינוי זה בא בהמלצתו של מרן ה"חזון איש" שהכיר כבר אז בגדלותו ובכוחו של האברך הצעיר וצפה את עתידו. לאחר תקופה קצרה מונה לרבם של קהילות "חוג חתם סופר"

359

359. Letter of Approbation by Rabbi Shmuel HaLevi Wosner

Letter of approbation for a book (14 lines), handwritten and signed by R. Shmuel HaLevi Wosner, author of Shevet HaLevi. Bnei Brak, [ca. 1976-1977].

Approbation to the book Mekor HaBracha - laws of blessings, authored by R. Gavriel Krausz, head of the Manchester Beit Din. In his approbation, R. Wosner writes that the subject of the laws of blessings **"is reputed to be a very complex topic, to distinguish between the certain and the doubtful, and these are matters of utmost importance... yet people treat it lightly, by devising various leniencies which have no halachic basis"**. Further in the letter, R. Wosner writes a beautiful aggadic thought pertaining to blessings.

R. Shmuel HaLevi Wosner (1913-2015), author of Shevet HaLevi, was a leading halachic authority of the past generation. Born in Vienna, he was a disciple of R. Shmuel David Ungar, rabbi of Nitra, R. Yosef Elimelech Kahana, rabbi of Ungvar (both perished in the Holocaust) and later a close disciple of R. Meir Shapiro at the Chachmei Lublin yeshiva. In 1939, he immigrated to Eretz Israel with his wife.

He first settled in Jerusalem, where he studied under the leading rabbis of the city. He soon thereafter earned prominence as a foremost Torah scholar and was appointed rabbi and posek of the Geulah neighborhood. In 1947, he moved to Bnei Brak to serve as rabbi of the Zichron Meir neighborhood. He was recommended for this position by the Chazon Ish who already then discerned the greatness and strength of the young man and foresaw his illustrious future. After a short while, he was appointed rabbi of the Chug Chatam Sofer communities in the city and with time became renowned as a foremost halachic authority acknowledged by all circles. He responded to thousands of halachic queries which were published in the eleven volumes of his book Responsa Shevet HaLevi.

[1] leaf. Official stationery. 27.5 cm. Good condition. Stains. Folding marks.

This letter of approbation was printed in the book Mekor HaBracha (London, 1977; 1986).

Opening price: \$300

מכן תלמיד מובהק לרבו הגאון רבי מאיר שפירא בשיבת חכמי לובלין. בשנת תרצ"ט עלה לארץ ישראל עם רעייתו. תחילה התגורר בירושלים, שימש את גדולי העיר, התבלט עד מהרה כאחד מתלמידי החכמים החשובים, ומונה לרב ומו"צ בשכונת גאולה. בשנת תש"ז עבר לבני ברק, לכהן בה כרב ואב"ד שכונת זכרון מאיר. מינוי זה בא בהמלצתו של מרן ה"חזון איש" שהכיר כבר אז בגדלותו ובכוחו של האברך הצעיר וצפה את עתידו. לאחר תקופה קצרה מונה לרבם של קהילות "חוג חתם סופר" בעיר. ברבות השנים הפך הרב וואזנר לאחד מגדולי הפוסקים והיה לסמכות הלכתית מקובלת על כל החוגים. השיב תשובות לאלפים, אשר נדפסו באחד-עשר כרכי ספרו שו"ת שבת הלוי.

פתיחה: \$500

360. שני מכתבי שו"ת מהגאון רבי שמואל הלוי וואזנר, בעל "שבת הלוי"

שני מכתבים בכתב ידו וחתמתו של הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר בעל "שבת הלוי", אב"ד זכרון מאיר, בני ברק.

1. מכתב תשובה הלכתית בהלכות מילה, בכתב-ידו ובחתמתו של רבי שמואל הלוי וואזנר. נשלח אל המוהל רבי אברהם הכהן קאהן. בני-ברק, [מנחם-אב] תשנ"ב [1992].

נכתב על נייר מסמכים רשמי. התשובה עוסקת בעניין ברית מילה לתינוק עם צהבת. הרב וואזנר מכריע בשאלות: מאיזה רמת צהבת יש לדחות את קיום הברית, ולכמה ימים. התשובה נדפסה בספרו שו"ת "שבת הלוי", כרך ח, יורה דעה, סימן רטו, עמ' קצא. מקבל המכתב - המוהל רבי אברהם הכהן קאהן מניו יורק, מגדולי המוהלים בעולם, מחבר ספר "ברית אברהם הכהן".

[1] דף 22 ס"מ. מצב טוב. סימן קיפול.

2. מכתב תשובה הלכתית על עבודה במשרד מכס ממשלתי ועניינים נוספים, בכתב-ידו ובחתמתו של רבי שמואל הלוי וואזנר. נשלח אל רבי אפרים גרינבלט אב"ד ממפיס.

רוב התשובה עוסקת בשאלה האם מותר ליהודי העובד במכס ממשלתי למסור לבית המשפט את מי שמרמה את הממשלה. בסוף התשובה ישנם פסקי הלכות בענייני ציצית וערבה של הושענא רבה. התשובה נדפסה בספרו שו"ת "שבת הלוי", כרך ב, יורה דעה, סימן נח, עמ' פ-פא.

מקבל המכתב - רבי אפרים גרינבלט (תרצ"ב-תשע"ד), תלמידים של הרב שך ושל הגר"מ פיינשטיין. בשנת תשי"ב נשלח על ידי הגר"מ פיינשטיין להיות רב בממפיס שבארצות הברית, שם כיהן כאב"ד וכראש ישיבה קרוב לשישים שנה. חיבר את סדרת הספרים שו"ת "רבבות אפרים", תשעה חלקים.

[1] דף 32.5 ס"מ. מצב טוב. סימני קיפול.

הגאון המפורסם רבי שמואל הלוי וואזנר (תרע"ג-תשע"ה), בעל "שבת הלוי", מגדולי פוסקי הדור האחרון. יליד העיר וינה, תלמידים של רבי שמואל דוד אונגר אב"ד נייטרא ושל רבי יוסף אלימלך כהנא אב"ד אונגוואר (שניהם נספו בשואה), ולאחר

360. Two Responsum Letters from Rabbi Shmuel HaLevi Vosner, Author of Shevet HaLevi

Two letters handwritten and signed by R. Shmuel HaLevi Vosner, author of Shevet HaLevi and rabbi of Zichron Meir in Bnei Brak.

1. Letter of halachic responsum pertaining to the laws of circumcision, handwritten and signed by R. Shmuel HaLevi Vosner. Addressed to the mohel R. Avraham "Romi" Cohn. Bnei Brak, [Menachem Av] 1992.

Written on official stationery. The responsum discusses performing a Brit Milah on a baby with jaundice. R. Vosner rules regarding which level of jaundice requires postponement of the Brit, and for how many days. This responsum is published in his book Responsa Shevet HaLevi, VIII, Yoreh De'ah, section 215, p. 191.

The recipient of the letter, R. Avraham Cohn of New York, is one of the most experienced mohelim in the world, author of Brit Avraham HaKohen.

[1] leaf. 22 cm. Good condition. Folding marks.

2. Letter of halachic responsum regarding employment in a government tax office and other topics, handwritten and signed by R. Shmuel HaLevi Vosner. Addressed to R. Efraim Greenblatt, rabbi of Memphis.

Most of the responsum deals with the question whether a Jew working for the tax department is allowed to report to the courts someone who is swindling the government. The responsum concludes with halachic rulings regarding tzitzit, and aravot used on Hoshana Rabba. The responsum was published in his book Responsa Shevet HaLevi, II, Yoreh De'ah, section 58, pp. 80-81.

The recipient of the letter, R. Efraim Greenblatt (1932-2014), disciple of R. Shach and R. Moshe Feinstein. In

1952, he was sent by R. Moshe Feinstein to Memphis, U.S., where he served as rabbi and yeshiva dean for close to sixty years. He authored the Rivevot Efraim responsum series in nine parts.

[1] leaf. 32.5 cm. Good condition. Stains. Folding marks.

R. Shmuel HaLevi Vosner (1913-2015), author of Shevet HaLevi, was a leading halachic authority of the past generation. Born in Vienna, he was a disciple of R. Shmuel David Ungar, rabbi of Nitra, R. Yosef Elimelech Kahana, rabbi of Ungvar (both perished in the Holocaust) and later a close disciple of Rabbi Meir Shapiro at the Chachmei Lublin yeshiva. In 1939, he immigrated to Eretz Israel with his wife. He first settled in Jerusalem, where he studied under the leading rabbis of the city. He soon thereafter gained prominence as a leading Torah scholar and was appointed as rabbi and posek of the Geulah neighborhood. In 1947, he moved to Bnei Brak to serve as rabbi of the Zichron Meir neighborhood. He was recommended for this position by the Chazon Ish who already then discerned the greatness and strength of the young man and foresaw his illustrious future. After a short while, he was appointed rabbi of the Chug Chatam Sofer communities in the city and with time became renowned as a foremost halachic authority acknowledged by all circles. He responded to thousands of halachic queries which were published in the eleven volumes of his book Responsa Shevet HaLevi.

Opening price: \$500

360

361. דף עם רישומים בכתב-יד - רבי יואל בעל שם מזאמושט ובנו רבי צבי הירש

דף פורוץ של ספר, עם רישומים רבים בכתב-יד בכתביה אשכנזית עתיקה. [אופיינית לראשית המאה ה-18, שנות הת-ת"ק בקירוב]. בצדו האחד של הדף רישום (נראה כחתימה): "הצעיר צבי הירש בהרב הגאון הגדול המפורסם בדורו מוהר"ר יואל בעל שם טוב זלה"ה מזאמשט, ה"ה ספרא דפה ק"ק זאמשט". בחלקו העליון של אותו עמוד רישומים נוספים: "הקטן יואל היילפרין" (מופיע פעמיים) ו"הקטן צבי היילפרין" [לא מצאנו חתימות אחרות או כתב-יד להשוואה]. בתחתית העמוד רישום שבו מוזכר: "כבוד הרב המאור הגדול המפורסם מוהר"ר יעקב יושע מקראקא אב"ד ור"מ דק"ק ברלין".

בצדו השני של הדף רישום נוסף של "הצעיר צבי הירש בה"ה מוהר"ר יואל היילפרין...", ונוסח שטר עם התאריך: כ"ז תמוז תק"ו, ועם שמות חותמים שונים (שלא זיהינו): "הצעיר אלעזר מקראקא", "הצעיר יהושע משה בע"מ ספר פני יהושע מק"ק פראג", "הצעיר יוסף יחל מקראקא הרובץ תחת משא דמדינת ליטא חותם פה ק"ק בראד ביומא דשוקא...", "הצעיר חיים בהגאון מוהר"ר יעקב יושע מקראקא".

לצד רישומים אלה מופיעים רישומים נוספים, שירבוטים ונטינות קולמוס.

בספרות החסידית-חב"דית נכתב על המקובלים רבי יואל בעל שם הראשון מזאמושט ונכדו רבי יואל בעל שם השני מזאמושט, כי השתייכו ל"מחנה הנסתרים" של המקובלים "בעלי השם", ממנו צמחה תנועת החסידות.

רבי יואל בעל שם הראשון מזאמושט - הגאון רבי יואל ב"ר יצחק אייזיק היילפרין (נפטר תע"ג או תע"ד, 1713), מקובל נודע ואיש מופת שחי בתקופת גזירות ת"ח-ת"ט, כיהן כרב ואב"ד בקהילות חשובות בפולין, בהם זאמושט, לבוב ועוד והחל משנת תנ"ב מלא את מקומו של רבי נפתלי כ"ץ כאב"ד אוסטרדה. נמנה על ועד הגאונים של "ועד ארבע ארצות" ועל ועד גאוני מדינת ליטא. מקובל בעל מופת, שעסק בקבלה מעשית ופעל כ"בעל שם" ברחבי פודוליה. ידועים עליו סיפורי מופתים על פקידת עקרות, רפואת חולים, גירוש דיבוקים, הצלה ממוזיקים ושדים, ועוד. בספרי קבלה מעשית שנדפסו בשנות הת"פ-ת"צ הובאו סגולות וקמיעות מתורתו של רבי יואל בעל שם הראשון, שהיו ברשות נכדו רבי יואל בעל שם השני (ראה להלן). על פי המובא בספר הזכרונות להאדמו"ר הרי"ץ מליובאוויטש השתייך רבי יואל בעל שם הראשון ל"מחנה הנסתרים" והיה רבו של המקובל רבי אדם

361a

בעל שם - רבו של הבעל שם טוב הקדוש.

נכדו רבי יואל בעל שם השני - רבי יואל ב"ר אורי היילפרין (נולד ת"נ בערך, נפטר בסביבות שנת תקט"ו) היה מקובל איש מופת, שזכה אף הוא לכינוי "בעל שם". הוא התגורר בעיר זאמושט ורבים היו מגיעים אליו לשם בקשת ישיעה, קמיעות וסגולות. רבי אברהם אב"ד זולקווא כותב עליו שהוא "מוחזק בדורינו ומפורסם שהוא מומחה..." (הסכמה לספר מפעלות אלקים, זולקווא, תפ"ה). המדפיס לספר תולדות אדם (זולקווא, ת"פ) כותב עליו: "שזה נודע בשערים שאליו ידרשון יום יום מעירות קרובים ורחוקים".

בתקופת רבי יואל בעל שם השני נדפסו מספר ספרי קבלה מעשית וכולם עברו תחת השגחתו, הוגהו על ידו וקיבלו את הסכמותיו. בשנת ת"פ נדפס בזולקווא הספר "תולדות אדם", ובו נאספו סגולות ורפואות, הוראות לכתיבת קמיעות, לחשים והשבעות,

מאת גדולי "בעלי השם" - רבי אליהו בעל שם (מחלם) ורבי יואל בעל שם הראשון, וכן סגולות משלמה המלך, מהרמב"ן, מהארי"י הקדוש, ועוד. לפי דברי המו"ל יצא הספר מתוך "כתבי קודש" של רבי יואל בעל שם הראשון. בראש הספר ובסופו מופיעות שתי הסכמות מאת הנכד - רבי יואל בעל שם השני. בהקדמת המו"ל נכתב על רבי יואל בעל שם השני: "אך אין לנו ידיעה בקבלה מעשית... ואין לנו אלא דברי הרב המאור הגדול המופלא בנגלה ובנסתר החכם הכולל והשלם והמקובל המפורסם ה"ה מוהר"ר יואל בעל שם נר"ו בהנגיד ה"ה מ"ו אורי נר"ו מזאמושט נכד להמקובל המפורסם מ"ו יואל בעל שם זלה"ה, וכל עלמא ידעי שמדור"ר יואל ב"ש [בעל שם] הנ"ל בר סמכא ומומחה לרבים בדור הזה, ואם הוא לבד יסכים יאמינו בני יעקב ויוסף...". את הסכמתו השניה חותם רבי יואל בעל שם השני: "נאום יואל בה"ה החכם הכולל הרבני כבוד מוהר"ר אורי נר"ו היילפרין מזאמושט הנ"ל וחתן הנגיד המפורסם המופלג כבוד מוהר"ר דוד בהגאון הגדול מוהר"ר ארי' יהודא ליב שהיה אב"ד ור"מ בק"ק קראקא ובק"ק בריסק דליטא". בשנת תפ"ב נדפס בזולקווא ספר סגולות והשבעות, בשם "זבח פסח". גם בו הופיעו קמיעות מרבי יואל בעל שם הראשון, וגם עליו הופיעה הסכמת נכדו רבי יואל בעל שם השני. בשנת תפ"ה נדפס בזולקווא ספר עם תוכן דומה בשם "מפעלות אלקים", וגם בו הופיעו קמיעות מרבי יואל בעל שם הראשון. גם על ספר זה באה הסכמת נכדו רבי יואל בעל שם השני, והסכמה נוספת מרבי אברהם אב"ד זולקווא הכותב עליו: "...בתחלת ההשגחה משכתי ידי מליטת הסכמה על זה כי אין לי עסק בנסתרות בעניני קבלה מעשיות [!] או סגולות [ת] ורפואות אך בראותי הסכמת ה"ה המאור הגדול המקובל המפורסם [!] מוהר"ר יואל בן ה"ה המנו"ח] הנגיד מוהר"ר אורי בהמקובל הגדול מוהר"ר יואל בעל שם זצ"ל, ונראה מדבריו שכל הפעולות הוגהו על ידו והסכים להדפיס, בכך על סמך חכמתו הסכמתי גם אני... כי ה"ה מוהר"ר יואל נר"ו הנ"ל מוחזק בדורינו ומפורסם שהוא מומחה...". ספר נוסף בקבלה מעשית, עם סגולות, רפואות וקמיעות, שקיבל את הסכמתו של רבי יואל בעל שם השני, הוא הספר "מנחות יעקב סלת", שנדפס בוילנהרמסדורף בשנת תצ"א. בדף שלפנינו מופיעים רישומים של בנו רבי צבי הירש, שלא ידועים לנו עליו כל פרטים ממקור אחר.

[1] דף. 17.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים. סימני עש.

פתיחה: \$400

361. Leaf with Handwritten Inscriptions - Rabbi Yoel Baal Shem of Zamość and His Son Rabbi Tzvi Hirsh

Endpaper of a book, with many handwritten inscriptions in early Ashkenazic script. [Typical of the early 18th century].

On one side of the leaf, inscription (appears to be a signature): **"Tzvi Hirsh son of the renowned R. Yoel Baal Shem Tov of Zamość, scribe of the Zamość community"**. Additional inscriptions in the upper part of the same page: **"Yoel Heilprin"** (twice) and **"Tzvi Heilprin"** (no other signatures or handwritten text were found for comparison). At the foot of the page, an inscription mentioning: "The renowned R. Yaakov Yehoshua of Kraków, rabbi and yeshiva dean in Berlin".

On the verso of the leaf, additional inscription of "Tzvi Hirsh son of R. Yoel Heilprin...", and the text of a contract dated 27th Tammuz 1746, with various signatories (whom we were not able to identify): "Elazar of Kraków", "Yehoshua Moshe, author of Pnei Yehoshua, of Prague", "Yosef Yozel of Kraków, who is laden with the burden of the country of Lithuania, signing here in Brody on market day...", "Chaim son of R. Yaakov Yehoshua of Kraków".

The leaf also contains other inscriptions, scribbles and pen trials.

In Chabad-Chassidic literature, it is written about the kabbalists R. Yoel Baal Shem I of Zamość, and his grandson R. Yoel Baal Shem II of Zamość, that they belonged to the "company of hidden men" - kabbalists named "Baal Shem", from which the Chassidic movement emerged.

R. Yoel Baal Shem I of Zamość - R. Yoel son of R. Yitzchak Eizik Heilprin (d. 1713), renowned kabbalist and wonder-worker who lived at the time of the 1648-1649 Chmielnicki massacres, and served as rabbi of various prominent Polish communities, including Zamość, Lviv and others. In 1692, he succeeded R. Naftali Katz as rabbi of Ostroh. He was a member of the Council of Four Lands and the Council of Lithuanian Rabbis. A kabbalist and wonder-worker, he dealt in practical kabbalah and earned the renown of a Baal Shem throughout Podolia. Wondrous accounts of barren women who conceived, ill people who recovered, dybbukim exorcised and salvation from other destructive elements are retold about him. Books of practical kabbalah published in the 1720s-1730s quote segulot and amulets from the teachings of R.

Yoel Baal Shem I, which were in the possession of his grandson R. Yoel Baal Shem II (see below). Sefer HaZichronot of Rebbe Rayatz of Lubavitch records that R. Yoel Baal Shem I belonged to the "company of hidden men", and was the teacher of the kabbalist R. Adam Baal Shem - teacher of the Baal Shem Tov.

His grandson, R. Yoel Baal Shem II - R. Yoel son of R. Uri Heilprin (ca. 1690-ca. 1755) was a kabbalist and wonder-worker, who also earned the reputation of a Baal Shem. He resided in Zamość, and many would come to him in quest of salvations, amulets and segulot. R. Avraham Rabbi of Zhovkva described him as "reputed in our generation as an expert..." (in his approbation to the book *Mif'alot Elokim*, Zhovkva 1725). The printer of the book Toldot Adam (Zhovkva, 1720) writes about him: "He is renowned for being sought out daily from nearby and distant cities".

During the time of R. Yoel Baal Shem II, several books of practical kabbalah were published under his supervision, after undergoing his editing and receiving his approbation. In 1720, the book *Toldot Adam* was published in Zhovkva - a compilation of segulot and cures, instructions for writing amulets, incantations and hashbaot, from leading Baalei Shem - R. Eliyahu Baal Shem (of Chelm) and R. Yoel Baal Shem I, alongside segulot from Shlomo HaMelech, the Ramban, the Arizal and others. The publisher states that the book was published based on the holy writings of R. Yoel Baal Shem I. Two approbations by the grandson - R. Yoel Baal Shem II, were printed at the beginning and end of the book. In his foreword, the publisher writes about R. Yoel Baal Shem II: "We have no knowledge in practical kabbalah... all we have is the words of the great rabbi, exceptionally well-versed in both revealed and hidden realms of Torah... the renowned kabbalist R. Yoel Baal Shem, son of the prominent R. Uri of Zamość, grandson of the renowned kabbalist R. Yoel Baal Shem, and everyone knows that this R. Yoel Baal Shem is an authority and expert in this generation, and if he alone approves, the Jewish people will believe...". R. Yoel Baal Shem II signs his second approbation: "So says Yoel son of R. Uri Heilprin of Zamość and son-in-law of the renowned R. David son of R. Aryeh Yehuda Leib who was rabbi of Kraków and Brisk (Brest)". In 1722, a book of segulot and incantations titled *Zevach Pesach* was published in Zhovkva. It also contained

361b

amulets from R. Yoel Baal Shem I. His grandson R. Yoel Baal Shem II accorded his approbation to this book as well. A book with similar content was published in Zhovkva in 1725, titled *Mif'alot Elokim*, also containing amulets from R. Yoel Baal Shem I. This book too bears the approbation of R. Yoel Baal Shem II, alongside an approbation by R. Avraham Rabbi of Zhovkva who writes that since he does not deal in practical kabbalah, he at first refrained from giving an approbation to this book, yet upon seeing that R. Yoel Baal Shem II gave his approbation, and even proofread the entire book, he relied on him and added his approbation. Another book of practical kabbalah containing segulot, cures and amulets which received the approbation of R. Yoel Baal Shem II is the book *Minchot Yaakov Solet*, printed in Wilhelmsdorf, 1731.

This leaf contains inscriptions by his son R. Tzvi Hirsh, about whom no other information is known from other sources.

[1] leaf. 17.5 cm. Good condition. Stains. Worming.

Opening price: \$400

362

362. מכתב האדמו"ר רבי שמעון שלמה (הראשון) מבענדר - הזמנה לחתונת בתו

מכתב בחתימת יד קדשו של האדמו"ר רבי שמעון שלמה בהרב מבענדר וצוקללה"ה. בענדר (בנדר, בסריה), אב תרי"ז [1857].

כתיבת ידי סופר וחתימת יד קדשו. הזמנה לחתונת בתו מלכה, שנשלחה לקרוב-משפחתו "הרב הצדיק המפורסם... מגזע קדושים וישרים... מו"ה יוחנן" [כפי הנראה מאדמו"ר בית טשרנוביל, שהיו קרובי משפחתו מצד אמו - בת רבי אברהם מקוריסטשוב, חתנו של רבי נחום מטשרנוביל].

האדמו"ר רבי שמעון שלמה ורטהיים (תקס"ה-תרכ"ד), בעל "אור השמש". בנו וממלא מקומו של האדמו"ר רבי אריה ליב מבענדר (תקל"ב-תרי"ד), ובן-בנו של "המגיד מסאווראן" רבי שמעון שלמה (נפטר תקס"ב), מתלמידי המגיד ממזריטש. רבי אריה ליב מבענדר קרא את שם משפחתו ורטהיים, על שם מוצא משפחתם מגזע "השר היהודי" מוינה רבי שמעון ורטהיימר (תי"ח-תפ"ד). רבי שמעון שלמה מבענדר היה תלמידו המובהק של דודו האדמו"ר רבי משה צבי גוטרמן מסאווראן, שנודע בגדולתו בחכמת הקבלה. בנו הרחוק רבי יצחק מבענדר, כותב עליו בשער כתב היד של ספרו "אור השמש": "המקובל הגדול... כפי אשר קיבל מפי דודו ורבו הק' רמ"צ זללה"ה". רבי שמעון שלמה נודע כפועל ישועות לעם ישראל. בספרו "אור השמש" (פרשת ויקהל) הוא כותב "שדרך הצדיקים בכל דור ודור לייחד יחודים נפלאים, ועי"ז ממשיכים שפע ברכה בכל העולמות...". מצאצאיו המשיכה שושלת אדמו"רי בית בענדר, שכיחנו באדמו"רות וברבנות העיר בענדר עד השואה.

בתו הרבנית מלכה נישאה בזיווג ראשון לרבי "מרדכי מאטיל בן האדיל" (ראה: אור השמש, שולשל הקודש סאווראן-בענדר, עמ' נא), ובזיווג שני לקרוב-משפחתה האדמו"ר רבי דוד גוטרמן מסאווראן (שם ושארית, תל אביב תש"ג, עמ' סח).

[1] דף. כ-17 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמי רטיבות. בלאי וסימני קיפול. נקבי תיוק.

פתיחה: \$1000

362. Letter from Rebbe Shimon Shlomo (the First) of Bender - Invitation to his Daughter's Wedding

Letter signed by Rebbe "Shimon Shlomo son of the Rabbi of Bender". Bender (Bendery, Bessarabia), Av 1857.

Written by a scribe and signed by the Rebbe himself. Invitation to his daughter Malka's wedding, sent to a relative, "renowned tzaddik... R. Yochanan" (apparently, a rebbe of the Chernobyl dynasty, maternal relative of Rebbe Shimon Shlomo. The latter's mother was the daughter of R. Avraham of Korostyshiv, son-in-law of R. Nachum of Chernobyl). Rebbe Shimon Shlomo Wertheim (1805-1864), author of Or HaShemesh. Son and successor of Rebbe Aryeh Leib of Bender (1772-1854), and grandson of the Maggid of Savran, R. Shimon Shlomo (died 1802), disciple of the Maggid of Mezeritch. R. Aryeh Leib

of Bender took the family name Wertheim, since his family descended from the Court Jew, R. Shimshon Wertheimer of Vienna (1658-1724). R. Shimon Shlomo of Bender was a close disciple of his uncle Rebbe Moshe Tzvi Gutterman of Savran, who was well-known for his knowledge of kabbalah. On the title page of the manuscript of Rebbe Shimon Shlomo's book Or HaShemesh, his son R. Yitzchak of Bender writes about him: "The illustrious kabbalist... as he received from his uncle and teacher R. M.Tz.". Rebbe Shimon Shlomo was renowned for the wonders he performed for the Jewish People. In his book Or HaShemesh (Parashat VaYakhel), he writes that "in every generation, tzaddikim intend wondrous yichudim and these bring abundant blessing in

all the spheres...". His descendants continued the Bender dynasty until the Holocaust.

The first marriage of his daughter Malka was to R. "Mordechai Motel son of Hodl" (see: Or HaShemesh, Savran-Bender Holy Dynasty, p. 51), and her second marriage was to her relative Rebbe David Gutterman of Savran (Shem UShe'erit, Tel Aviv 1943, p. 68).

[1] leaf. Approx. 17 cm. Good-fair condition. Dampstains. Wear and folding marks. Filing holes.

Opening price: \$1000

363. מכתב האדמו"ר רבי חנוך הניך הכהן מאלכסנדר - ווארשא, שנות התר"כ בקירוב

מכתב (5 שורות ארוכות) בכתב-יד קדשו וחתירתו של הגאון הקדוש האדמו"ר רבי חנוך הניך הכהן מאלכסנדר. ווארשא, שנות התר"כ בקירוב.

נשלח ללודז' אל בנו רבי יחיאל אפרים פישל הכהן, ובתוך המכתב הוא מזכיר אגרת שצירף למשלוח עבור רבי ישראל מאיר הכהן מביאלה חתן האדמו"ר מגור בעל חידושי הרי"מ, לרגל חתונת בנו עם בת הגביר רבי יעקב קרוהל: "...את האגרת הלוטה פה תשגר למו"ה ישראל מאיר הכהן נ"י מביאלה חתן רבינו הגדול והקדוש [מק"ק] גור, כי קרא אותי על ראש שמחתו בחתונת בנו שיחי...". בעבר לך רישומי כתובת בעיר לודז' והותמות דואר, עם רישום בכתב-יד קדשו של רבי חנוך הניך: "נא למסור האגרת הזו ליד בני המופ' [לג] הנגיד מו"ה יחיאל אפרים פישל הכהן נ"י ממאלוץ". האדמו"ר רבי חנוך הניך הכהן לוי מאלכסנדר (תקנ"ח-תר"ל), מגדולי תלמידי רבי שמחה בונים מפשיסחא, ורבו "היהודי הקדוש" מפשיסחא. כיהן ברבנות קרוב ל-40 שנה. בתחילה כיהן כרב באלכסנדר ובנאווי-דוואהר, ומשנת תרי"ט כיהן כרב בפרושניץ [בשנת תרכ"ה עזב את הרבנות, וחזר לעיר אלכסנדר כאיש פרטי]. מצאצאי רבי שמואל שאטין הכהן מפרנקפורט (המהרש"ך - שהיה גם סבו של בעל ה"חתם סופר"). לאחר שתמך ב"מרד הפולני" בשנת תקצ"א (1830) נאלץ להחליף את שם משפחתו "שאטין" לשם "לוי". נודע מנעוריו בגאונותו העילויית ובחריפותו הרבה בנוסח פשיסחא-קוצק. כל מעשיו היו בהסתר ובחכמה נפלאה. אמרתיו היו חריפות ומתובלות בהומור חד, וידע להסתיר במילתא דבדיחותא עניינים נעלים שרק יחיד-סגולה הבינו את משמעותם. היתה שגורה בפיו אמרתו של רבו ר' בונים מפשיסחא: כל מצוות ה"לא תעשה" שבתורה נכללים אצלנו ב"לאו" אחד - "אל תהי שוטה!!" [והיה אומר זאת בשפה הפולנית: "נע באנדזש גלאפיי!"], וכל ה"מצוות עשה" שבתורה נכללים אצלנו ב"עשה" אחד - "תהיה חכם!" [בפולנית: "באנדזש מאנדרי!"].

עוד בהיותו אברך צעיר לימים הכתירו רבו "היהודי הקדוש" לאדמו"ר, כשהסיר מעל ראשו את כובע ה"ספודיק" שלו, וחבשו לראש תלמידו הצעיר רבי העניך באמרו: "נאה ספודיק זה לראשך...". כשנה לאחר פטירת רבי בונים מפשיסחא, קיבל על עצמו ר' העניך את מרות רעו האדמו"ר רבי מנדלי מקוצק. גם לאחר פטירת "השרף" מקוצק, קיבל עליו ר' העניך את מרותו של רעו (הצעיר ממנו) רבי יצחק מאיר אלטר מגור. רק לאחר פטירתו של בעל "חידושי הרי"מ" בשנת תרכ"ו (1866) נאות רבי העניך הישיש לקבל עליו את עול האדמו"רות, להנהיג את עדת חסידי

363a

קוצק וגור. תלמידיו ובני משפחתו כותבים עליו כי ראו אצלו בעיניהם גילויי רוח הקדוש, מופתים ומעשי פלא. אחיינו מעיד עליו כי היה אצלו בעת שהגיעו אליו נשמות מהעולם העליון, כדי לזכות בתיקון. סיפורים אלו לוקטו במהדורה החדשה של ספרו "חשבה לטובה וליקוטים" (הוצאת מוסד הרי"מ לוי, ירושלים, תש"ן), ראה שם.

במבוא למהדורה החדשה הנ"ל מופיע תיאור נאה על הדרך בחסידות אותה הנחיל ר' העניך לדורות אשר תרמה לעיצוב דמותה של חסידות גור: "אלכסנדר של הרבי רבי העניך היתה חביבה וסתומה במשך כשבעים שנה בהן התענפה והסתלסלה החסידות הפשיסחאית לשבעים פנים. עשרות בשנים עמד כתלמיד לפני חבריו, קיבל עליו מרותם ונהנה במסתורי הנפש מהתעלות והתרוממות פשיסחאית, עד שכתר ההנהגה הוטל עליו... הרבי רבי העניך מאלכסנדר איחד בהנהגתו את כל המעיינות אשר יצאו מפשיסחא. בחכמה נדירה ובלתי מצויה מיוז לחטיבה אחת עדת חסידים מסולאים עובדי ה' דורשי אמת, ויחידיו עלו ונתעלו במעלותיה של תורה ועבודת השי"ת. הוא כינס את פשיסחא וקוצק וגור, את המיוחד שבכולן, את המאור

שבהיכליהן לפונדק אחד של תורה, חסידות, חריפות, קדושה ומסירות נפש".

מרביתו של האדמו"ר מגור בעל "שפת אמת" (נכד ה"חידושי הרי"מ"), שהוכתר על ידו כממלא מקומו. צאצאיו היו מהיושבים ראשונה במלכות בית גור, ונכדו רבי חנוך צבי הכהן לוי אב"ד בנדין היה חתנו של ה"שפת אמת". תלמידיו היו מגדולי גאוני ואדמו"רי פולין, בהם: רבי זאב נחום מביאלה ובנו האדמו"ר רבי אברהם מסוכוטשוב בעל "אבני נור"; האדמו"ר רבי אברהם מפורישוב; רבי פנחס מנחם יוסטמן אב"ד פילץ; רבי יואב יהושע מקינצק בעל "חלקת יואב"; רבי יצחק פייגנבוים מוורשא, ועוד. תורתו נדפסה בספר "חשבה לטובה".

[1] דף. 15x21 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים. בלאי וסימני קיפול. מכתב זה וצילומו נדפסו בספר "מכתבים ואגרות קודש", ניו יורק, תשס"ג, עמ' 38-39 (כנראה נעתק ע"י צילום, שכן מופיע שם צילום לא נכון מצדו-האחורי של הדף, שהגיע ממכתב אחר. ראה חומר מצורף).

פתיחה: \$10,000

363. Letter by Rebbe Chanoch Henich HaKohen of Aleksander - Warsaw, Ca. 1860s

Letter (5 long lines) handwritten and signed by Rebbe Chanoch Henich HaKohen of Aleksander. [Warsaw, ca. 1860s].

Sent to Lodz to his son R. Yechiel Efraim Fishel HaKohen. He mentions that he has enclosed a letter intended for R. Yisrael Meir HaKohen of Biala (son-in-law of the Gerrer Rebbe, author of Chiddushei HaRim), on the occasion of his son's wedding with the daughter of the wealthy R. Yaakov Krohl: "Send the enclosed letter to R. Yisrael Meir HaKohen of Biala, son-in-law of our great and holy Rebbe of Ger, who has invited me to participate in the joyous occasion of his son's wedding..."

On verso, the address in the city of Lodz and postmarks, with the following inscription in the handwriting of R. Chanoch Henich: "Please give this letter to my son... R. Yechiel Efraim Fishel HaKohen of Mielec".

Rebbe Chanoch Henich HaKohen Levin of Alexander (1798-1870), leading disciple of R. Simcha Bunim of Peshischa and of the Yehudi HaKadosh of Peshischa. He held a rabbinic position for close to 40 years. He first served as rabbi of Alexander and Nowy Dwór Mazowiecki, and from 1859, as rabbi of Proshnitz (in 1865, he retired from the rabbinate, and returned to Alexander as a private person). He was a descendant of R. Shmuel Schotten HaKohen of Frankfurt (the Maharshashach - who was also the grandfather of the Chatam Sofer). After supporting the Polish revolution in 1830, he was compelled to change his surname from Schotten to Levin. Renowned from his youth for his prodigious brilliance, and for his Peshischa-Kotzk style of sharpness. All his actions were concealed and performed with great wisdom. His sayings were penetrating and peppered with incisive humor, and he knew how to disguise exalted matters with humor which only a precious-few would understand. He would frequently cite the saying of his teacher R. Bunim of Peshischa: "All

the negative commandments in the Torah can be condensed into one negative commandment - do not be a fool! and all the positive commandments in the Torah can be encapsulated in one - be wise!".

While still a young man, his teacher the Yehudi HaKadosh appointed him rebbe by removing his spodik (tall shtreimel) from his head and placing it on that of his young student, R. Henich, saying: "This spodik suits you well...". About one year after the passing of R. Bunim of Peshischa, R. Henich subjected himself to the authority of his colleague, Rebbe Mendel of Kotsk. After the latter's death, R. Henich followed his (younger) colleague R. Yitzchak Meir Alter of Ger. Only after the passing of the Chiddushei HaRim in 1866 did the elderly R. Henich agree to serve as rebbe and lead the Chassidic courts of Kotzk and Ger. His disciples and relatives attested to the Divine inspiration he benefitted from, and the wonders and miracles which he performed. His nephew testified that he was present when souls came down to R. Henich from Upper Spheres, requesting reparation. These accounts were recorded in the new edition of his book Chashava LeTova VeLikutim (published by Mossad HaRim Levin, Jerusalem, 1990), see *ibid*.

The foreword of the new edition contains a beautiful description of the Chassidic legacy which R. Henich transmitted to future generations, and his molding of the character of the Ger Chassidic dynasty: "Alexander of Rebbe Henich was concealed for about seventy years; in those years the Peshischa Chassidism branched out into seventy facets. For decades, he stood as a disciple before his colleagues, subjected himself to their authority and enjoyed the Peshischa elevation in the hidden parts of his soul, until the crown of leadership was placed upon him... R. Henich of Alexander combined in his leadership all the wellsprings deriving from Peshischa. With rare and unparalleled wisdom, he merged a

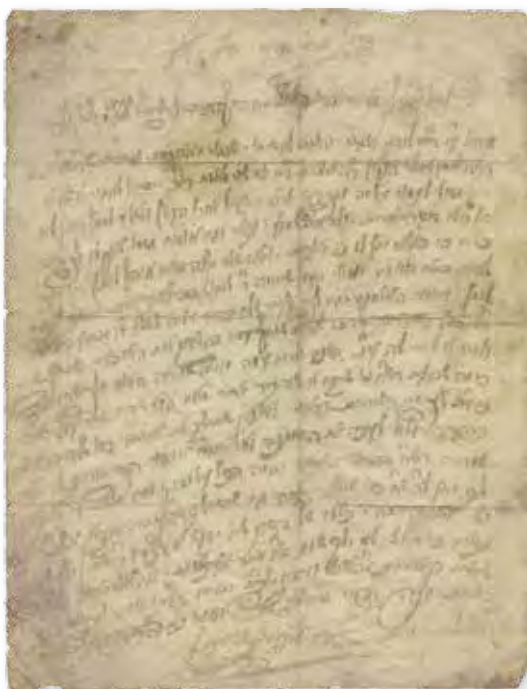
following of elite, truth-seeking Chassidim into a single unit, and they together rose to high levels of Torah and worship of G-d. He brought Peshischa, Kotsk and Ger together under one roof, selecting the unique points of each of them - their light, to create a center of Torah, Chassidism, sharpness, holiness and total devotion".

He was one of the teachers of the Sfat Emet, Rebbe of Ger (grandson of the Chiddushei HaRim), whom he appointed as his successor. His descendants were leading members of the Ger court, and his grandson R. Chanoch Tzvi HaKohen Levin Rabbi of Bendin was the son-in-law of the Sfat Emet. His disciples became the leading Torah scholars and rebbes of Poland, including: R. Ze'ev Nachum of Biala and his son Rebbe Avraham of Sochatchov author of Avnei Nezer; Rebbe Avraham of Porisov; R. Pinchas Menachem Justman Rabbi of Piltz; R. Yoav Yehoshua of Kintzk the Chelkat Yoav; R. Yitzchak Feigenbaum of Warsaw, and others. His teachings are recorded in his book Chashava LeTova.

[1] leaf. 15X21 cm. Good-fair condition. Stains. Wear and folding marks.

This letter and a picture of it were printed in the book Michtavim VeIgrot Kodesh, New York, 2003, pp. 38-39 (apparently, the publisher did not have the original letter, since the picture shows the verso of a different letter - see enclosed material).

Opening price: \$10,000

364

363b

364. מכתב מעניין מהאדמו"ר רבי דוד מקוצק - תרכ"ג - "ימחול להגיד לו שהוא עיקש גדול"

לתורת אביו "השרף" מקוצק. אמרותיו היו חריפות וקצרות, יורדות לעומקה של נפש, ולתביעה עצמית למעלות השלימות, בהבנה והכרה עמוקה. במכתב שלפנינו מתגלית פקחותו הרבה להעמיד משפחה שבורה על מכונה, ולדאוג למימון כל צרכי היתומים.

[1] דף. 21 ס"מ. מצב בינוני. קמטים וקרעים, כתמים ובלאי רב. מודבק על דף מחברת פשוט, לשימור.

פתיחה: \$4000

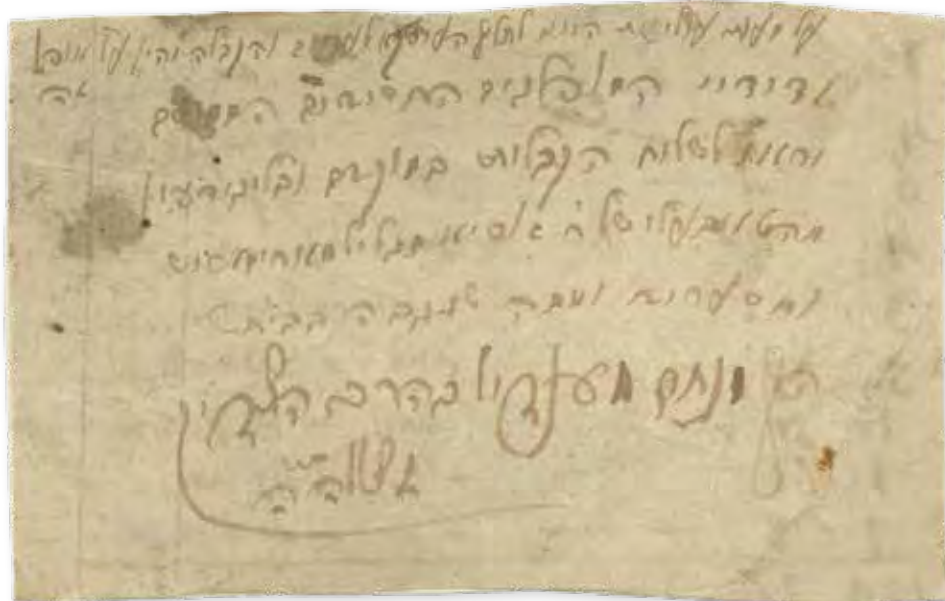
הקטן...". בהמשך המכתב הוא כותב: "ואודות האלמנה. גם לפי דעתי שלא יכביר עליה לשלם לו... כי להיות עמה שותף בשענך [=בית מוֹזִיגָה]... הלא כעת הוא בלתי אפשרי, ולמה לעשות לה ע"נ [=עגמת נפש] בחנם ולריב עמה, מוטב שיהיה בטוב ולפשר... יראה כמעט לפשר ביניהם כראוי...".

הגאון הקדוש רבי דוד מורגנשטרן - האדמו"ר השני מקוצק (תקס"ט-תרל"ג), בנו הבכור של רבי מגדלי "השרף" מקוצק וממלא מקומו באדמו"רות. תלמיד רבי בונים מפשיסחא. נודע בגאונותו ובקדושתו הרבה. לאחר פטירת אביו בשנת תרי"ט הלכו רוב החסידים אחרי ה"חידושי הרי"מ" מגור, אולם חלק נכבד מחריפי הקוצקאים נטו אחרי ר'עו הטוב רבי דוד, שהיה דמות אופיינית

מכתב בכתב ידו וחתיתתו של האדמו"ר רבי דוד מורגנשטרן מקוצק, החותם "דוד בהרב וללה"ה מארגענשטערין". קוצק, תרכ"ג [1863].

נכתב אל אחד מחסידיו בשם ר' יצחק, שנשלח על ידו לפשר בעסקי ממונות משפחתיים, עניני עזבון והתחייבויות ממוניות לצרכי נישואין ולצרכי "פטורים" [מגיוס לצבא הפולני]. האדמו"ר מייעץ בפרוטרוט על כל העניינים, כשהוא מציין את מי יש לשלוח לדבר על כל עניין, ואיך לפתור את כל הבעיות שהתגלעו בין בני אותה משפחה: "...אשר רוצה ליתן לאחיו הקטן רק שני מאות ר"ט [=רייכסטרלר] ולא שני מאות ר"ב [=רובל כסף], ימחול להגיד לו שהוא עיקש גדול לעמוד על זה, ובפרט שהוא בשביל אחיו

365

365. מכתב האדמו"ר הראשון מויוניץ בעל "צמח צדיק"

דורו: רבי צבי הירש מליסקא, רבי שמואל שמלקא מסעליש, גיסו רבי מרדכי שרגא מהוסיאטין ועוד. רבי חיים מצאנז אמר עליו בהתפעלות כי "רבי מנדלי מוסר את נפשו להשי"ת בכל רגע ורגע..."

השפעתו בגלילות מרמרוש ובוקובינה היתה עצומה, וכל העניינים הציבוריים בארצו היו נחתכים על פיו. עקב בעיות שונות באיסוף וחלוקת מעות ארץ-ישראל ב"כולל קוסוב", פרש רבי מנדלי והקים את "כולל ויוניץ". עסק רבות בגיוס כספים לטובת עניי צפת וטבריה, והעמיד בראשו את נאמנו רבי משה חרי"ג שהיה מנכבדי הקהילה החסידית בצפת. עם השנים נהיה "כולל ויוניץ" לכולל המרכזי ליוצאי בוקובינה וגליציה המזרחית, כשתחתיו פעלו הכוללים "כולל לבוב" ו"כולל קוסוב". המכתב שלפנינו עוסק בענייני מעות ארץ ישראל שנשלחו לצפת.

[1] דף. כ-6.5x10.5 ס"מ. מצב בינוני. שולי הדף גזורים וחסר ראש המכתב. מודבק על נייר לשימור.

פתיחה: \$2000

מכתב בחתימת ידו של האדמו"ר רבי מנחם מנדל הגר. ויוניץ, [שנות התר"ל-תר"מ בקירוב].

כתיבת ידי סופר, וחתימת יד קדשו: "הק' מנחם מענדיל בהרב הצדיק זצלה"ה". ראש המכתב חסר, והוא עוסק בענייני משלוח קבלות על מעות ארץ ישראל. בתוך הדברים הוא מזכיר את ממוני כולל ויוניץ בצפת: "ידידי המופלגים החסידים הממונים...". האדמו"ר הראשון מויוניץ - רבי מנחם מנדל הגר בעל ה"צמח צדיק" (תק"צ-תשרי תרמ"ה), בנו של האדמו"ר רבי חיים מקוסוב וחתנו של האדמו"ר רבי ישראל מרוזין. עוד בחיי אביו נתמנה לרב העיר ויוניץ הסמוכה לקוסוב, ובשנת תרי"ד לאחר פטירת אביו בעל ה"תורת חיים", החל לכהן באדמו"רות בעיר ויוניץ, בעוד אחיו הגדול רבי יעקב שמשון נתמנה לאדמו"ר בעיר קוסוב, ואחיהם השלישי עבר לעיר ראדוביץ. עד מהרה נודע רבי מנדל לחשוב שבין שלשת אחיו ואלפי חסידים נהרו מרחוק ומקרוב לבית מדרשו בויוניץ. נודע לאיש מופת וחביב על הבריות. הצטיין בתפילותיו הנלהבות ובפזרנותו הרבה לצדקה (אמרו עליו שחילק בימי חייו רבבות מטבעות כסף לעניים). נערץ היה בין גדולי צדיקי

364. Interesting Letter from Rebbe David of Kotsk - 1863 - "Tell Him He is Very Stubborn"

Letter handwritten and signed by Rebbe David Morgenstern of Kotsk: "David son of the rabbi Morgenstern". Kotsk (Kock), 1863.

Addressed to R. Yitzchak, one of his Chassidim, whom he had asked to mediate between family members regarding familial monetary matters, inheritance and financial obligations for expenses of marriage and exemption (from conscription in the Polish army). The Rebbe offers detailed advice on every issue, indicating whom to approach for each matter, and how to resolve the disputes between the members of that family: "...and regarding the fact that he wishes to give his youngest brother only two hundred Reichsthaler rather than two hundred silver rubles, tell him that he is very stubborn to insist on this, especially since this is for his youngest brother...". Further in the letter, he writes: "And regarding the widow, in my opinion he should not put pressure on her to pay him... since to be a partner with her in the tavern... is right now not possible, and why cause her needless anguish by fighting with her, better use positive measures and compromise... his honor should make sure to mediate between them as needed..."

R. David Morgenstern - second rebbe of the Kotsk dynasty (1809-1873), eldest son of R. Mendel - the "Saraf" of Kotsk, and his successor as rebbe. He was a disciple of R. Bunim of Peshischa. He was renowned for his brilliance and great holiness. After the passing of his father in 1859, most of the Chassidim chose the Chiddushei HaRim of Ger as their rebbe, yet a significant number of sharp Kotskers were drawn to his close colleague R. David, who embodied the teachings of his father, the Rebbe of Kotsk. His sayings were sharp and brief, touching the soul to the core, in demand of self-perfection with profound understanding and awareness. This letter discloses his great wisdom in setting a shattered family back on its feet, and guaranteeing funding for all the orphans' needs.

[1] leaf. 21 cm. Fair condition. Creases and tears, stains and extensive wear. Mounted on a notebook leaf for preservation.

Opening price: \$4000

366

365. Letter from the First Vizhnitzer Rebbe, Author of Tzemach Tzaddik

Letter signed by Rebbe Menachem Mendel Hager. Vizhnitz, [ca. 1870s-1880s].

Written by a scribe and hand-signed by Rebbe Menachem Mendel Hager: "**Menachem Mendel son of the Rabbi the Tzaddik**". The letter, the beginning of which is lacking, deals with sending receipts for funds donated to Eretz Israel. Among other matters, he mentions the funds of Kollel Vizhnitz in Safed.

The first Rebbe of Vizhnitz, R. Menachem Mendel Hager, author of Tzemach Tzaddik (1830-1884), son of Rebbe Chaim of Kosov and son-in-law of Rebbe Yisrael of Ruzhin. He was appointed as rabbi of Vizhnitz, near Kosov, during his father's lifetime. In 1854, after the passing of his father, author of Torat Chayim, he began serving as rebbe in Vizhnitz. At the same time, his elder brother R. Yaakov Shimshon was appointed rebbe in Kosov, and their third brother moved to Rădăuți. R. Mendel soon became the most esteemed of the three brothers, and thousands of Chassidim flocked to his Beit Midrash in Vizhnitz. He was renowned as a wonder-worker and beloved by all. Known for his fiery prayers and generous distribution of charity (in his lifetime, he is said to have distributed tens of thousands of silver coins to the poor). He was highly esteemed by the

great tzaddikim of his generation: R. Tzvi Hirsh of Liska, R. Shmuel Shmelke of Selish, his brother-in-law R. Mordechai Shraga of Husyatyn, and others. R. Chaim of Sanz said that "R. Mendele sacrifices his soul to G-d every moment...".

R. Menachem Mendel had a great influence in the regions of Maramureș and Bukovina, and all public matters were decided by him. Due to various problems in the Kosov Kollel's collection and distribution of Eretz Israel funds, R. Mendel left and subsequently founded the Vizhnitz Kollel. He was very active in collecting funds for the needy population of Safed and Tiberias, and appointed R. Moshe Tzeiger, a noted Chassidic leader in Safed, as trustee of the kollel. Eventually, the Viznitz Kollel became the central kollel for immigrants from Bukovina and Eastern Galicia, also supervising the Lviv Kollel and the Kosov Kollel. This letter deals with the Eretz Israel funds sent to Safed.

[1] leaf. Approx. 6.5X10.5 cm. Fair condition. Trimmed margins; missing top of letter. Mounted on paper for preservation.

Opening price: \$2000

366. מכתב המלצה מאת "החווה מקומרנא" האדמו"ר רבי יעקב משה סאפרין - קומרנא, תרס"ה - "רב ברכות ושפע הצלחות"

בני-ברק, תשס"ג, עמ' תקלא). על מצבתו נחקק בהוראת חתנו ה"מנחת אלעזר": "יחיד בדורו... עיר וקדיש מן שמיא נחית, בוצינא דנהורא קדישא... קדש הקדשים... מרא דרוזין... שר בית הוהר... הרב דומה למלאך ה' צבאות...". היה חתנו (בוווג שני) של האדמו"ר המקובל בעל ה"אמרי יוסף" מספינקא.

[1] דף. 20 ס"מ בקירוב. מצב בינוני. כתמים ובלאי. קרעים בסימני הקיפול, עם פגיעה קלה בטקסט. מודבק על נייר לחיווק. המכתב שלפנינו נדפס בספר "שלשלת קאמארנא" (ירושלים תשס"א, עמ' תיב-תיג), וצילומו נדפס בספר "שושלת ספינקא" (בני-ברק תש"ג, עמ' רכא).

פתיחה: \$5000

שנפטר אביו, החל להנהיג את עדת חסידי קומרנא. תפילותיו היו בהתלהבות עצומה מלווה בבכיות, ורבים התעוררו על ידי תפילותיו לתשובה שלימה. נודע כמקובל אלוקי בעל רוח הקודש ופועל ישועות, והיה מכונה בשם "החווה מקומרנא", על שם גילויים מפתיעים שנודעו לו ברוח הקודש. שמו התפרסם בעיקר לאחר מלחמת העולם הראשונה, אז החלו רבים מיהודי פולין לנסוע אליו, וגדולי האדמו"רים מאלכסנדר, רדומסק ואוסטרובצה, שלחו אליו "קוויטלאך" לתפילה ולברכה. היו יהודים שזכו להתעשר בזכות ברכותיו ועצותיו. חיבר שלשה ספרים שאבדו בשואה. חתנו המפורסם בעל ה"מנחת אלעזר" ממונקאטש אמר עליו בהספרו: "חותני היה בעל רוח הקודש. הן היו לי דברים וענינים מכוסים, שמלבד יודע התעלומות ואנכי עצמי, לא ידע מהם שום איש, וכשנכנסתי אל הקודש פנימה אל חותני, היה מגלה לי הכל ברוח קדשו" (אמרי קדשו, קאמארנא,

מכתב בכתב-ידו, חתימתו וחותמתו של האדמו"ר הקדוש מקומרנא רבי יעקב משה סאפרין. קומרנא, תרס"ה [1905].

מכתב המלצה עבור רבי יעקב ישראל [שמרלר] מצפת, שנאלץ לנדוד לחו"ל מחמת חובותיו לרופאים. האדמו"ר מפרט במכתב את ייחוסו של רבי יעקב ישראל אל הצדיקים רבי אלימלך מליזנסק, רבי מאיר מפרימשלן, "הב"ח והט"ז" ו"ל ושאר צדיקים וקדושים". בסוף המכתב מסיים האדמו"ר בברכה: "ובזכות גודל המצוה ובזכות אבותיו הקדושים ישפיע לכם ד' אלוקים רב ברכות ושפע הצלחות".

האדמו"ר רבי יעקב משה סאפרין מקומרנא (תרכ"א-תרפ"ט), מקובל אלוקי ואיש קדוש. בנו של האדמו"ר רבי אליעזר צבי בעל "בן ביתי" ו"דמשק אליעזר" ונכדו של האדמו"ר בעל "היכל הברכה". תלמיד האדמו"ר בעל ה"דברי חיים" מצאנז והאדמו"ר המגיד מטריסק, שחבבהו וכיבדוהו מאד. בשנת תרנ"ח, לאחר

367

366. Letter of Recommendation from the Chozeh of Komarno Rebbe Yaakov Moshe Safrin - Komarno, 1905 - "Much Blessing and an Abundance of Success"

Letter handwritten, signed and stamped by Rebbe Yaakov Moshe Safrin of Komarno. Komarno, 1905. Letter of recommendation for R. Yaakov Yisrael [Schmerler] of Safed, who was compelled to travel abroad to repay his medical debts. The rebbe lists in this letter R. Yaakov Yisrael's lineage, up to the Tzaddikim R. Elimelech of Lizhensk, R. Meir of Premishlan, "the Bach, Taz and other righteous and holy men". The rebbe concludes the letter with a blessing: "And in the merit of this important mitzva, and in the merit of his holy ancestors, G-d will shower upon you much blessing and an abundance of success". Rebbe Yaakov Moshe Safrin of Komarno (1861-1929), a G-dly kabbalist and holy man. Son of Rebbe Eliezer Tzvi author of Ben Beiti and Damesek Eliezer, and grandson of the Heichal Bracha. He was a disciple of the Divrei Chaim of Sanz, and the Maggid of Trisk, who greatly cherished and revered him. In 1898, following his father's passing, he began leading a Chassidic community in Komarno. His prayers were recited with tremendous passion and weeping, and many were aroused to full repentance through his prayers. He was renowned as a wonder-worker and a G-dly kabbalist benefitting from Divine Inspiration. He became known as the Chozeh

of Komarno, appellation earned by astounding revelations he was privy to with Divine Inspiration. He became famous mostly after WWI, when many Polish Jews began frequenting his court, and leading rebbes of Alexander, Radomsk and Ostrovtza would send him kvitelach for prayer and blessing. Some Jews were blessed with wealth through his blessings and advice. He authored three books which were lost in the Holocaust. His renowned son-in-law, the Minchat Elazar of Munkacs, eulogized him: "My father-in-law benefitted from Divine Inspiration. Behold, I had private matters, which apart from G-d and myself, no one knew about, and when I stood before my father-in-law, he revealed them all to me through Divine Inspiration" (Imrei Kodesh, Komarno, Bnei Brak 2003, p. 531). He was the son-in-law (in his second marriage) of the Imrei Yosef of Spinka.

[1] leaf. Approx. 20 cm. Fair condition. Stains and wear. Tears to folds, slightly affecting text. Mounted of paper for reinforcement.

This letter was published in Shalshet Komarno (Jerusalem 2001, pp. 412-413), and its picture was printed in Shoshelet Spinka (Bnei Brak 1990, p. 221).

Opening price: \$5000

לקרלין והיה מחסידי הגדולים של ה"בית אהרן". אביו האדמו"ר רבי אלעזר מנדל העיד עליו שמימי לא הסיר מנגד עיניו את ה"שויתי". הגה"ק בעל "ישמח ישראל" מאלכסנדר כנהו בשם "ספר תורה". רבי חיים שמואל מחנטשין אמר עליו שבמשך הרבה שנים היה הוא "צדיק הדור". עם פטירת אביו בשנת תרמ"ג התעטר בכתר האדמו"רות, והיה המנהיג העיקרי של קהילת ה"חסידים" בירושלים.

[1] דף. 25.5 ס"מ. מצב בינוני. כתמים ובלאי. קרעים, חלקם מחוקים בנייר דבק בצדו האחורי של הדף.

פתיחה: \$400

367. שטר תנאים לאירוסין נכדתו של האדמו"ר רבי דוד צבי שלמה מלעלוב - צפת, תרנ"ז

"הה"צ ר' דוד צבי שלמה התחייב א"ע [את עצמו] לנזן עבור בנו סך חמשה עשר נאפולין, וחמשה נאפולין על מותנות להחתן... ולהחזיק חוזה על שלחנו שני שנים [אחרי החתונה]... מעניין לציין כי בעת האירוסין החתן עוד לא היה בר מצוה, וחזן החתונה נקבע "בעת שיתחנך החתן להניח תפילין בשעה טובה ומוצלחת". האדמו"ר רבי דוד צבי שלמה בידרמן (תר"ד-תרע"ח) - בן האדמו"ר רבי אלעזר מנחם מנדל מלעלוב (תקפ"ז-תרמ"ג), מנהיג קהילות החסידים בירושלים. קדוש וטהור מנעוריו. בשנת תר"י כאשר נסע סבו האדמו"ר רבי משה'לי מלעלוב לארץ ישראל ונפרד מרבי ישראל מרוזין, אמר הרוזינער על הילד דוד כי יש לו "עינים מאירות ובהירות". במשך השנים נסע מירושלים

דף בכתב-יד, שטר תנאים לאירוסין החתן מו"ה מאיר ישראל ל"ב בן רבי אברהם דוב שארף מצפת, עם הכלה תמר הינדא בת רבי יעקב יוסף בידרמן, "העומד מצדו הוא אביו הה"צ בנש"ק מו"ה דוד צבי שלמה נ"י", בחתימת העדים רבי "שמואל מאיר ווירטנ"ן" ורבי "אשר לעמיל הכהן מעה"ק ירושלם ת"י". צפת, כ"ה אייר תרנ"ז [1897].

הכלה היתה בתו היחידה של רבי יעקב יוסף בידרמן - בנו בכורו של האדמו"ר מלעלוב רבי דוד צבי שלמה מירושלים [ראה חומר מצורף]. רבי יעקב יוסף הנ"ל נפטר בקיצור ימים בשנת תר"ס [בחי' אביו], וכבר בשנת תרנ"ז אביו האדמו"ר לקח על עצמו את כל האחריות על נכדתו והתחייבויות הכספיות לנישואי חוזה:

368a

368b

לאחר השואה והקים מחדש את החסידות, שהיא כיום אחת החסידויות הגדולות בעולם.

[1] דף (כתוב משני צדיו) 24 ס"מ. מצב בינוני. המכתב פגום, עם קרע גדול בראש הדף ופגיעה בטקסט ובחתימה (משוקם במילוי נייר). קרעים (משוקמים) וכתמים.

פתיחה: \$500

368. מכתב שו"ת מרבי בן ציון [מבובוב] - שנות התר"ס בקירוב

מכתב שו"ת בדברי תורה בידי "שליחות", שנשלח אל רבי יצחק טייטלבוים דיין ומו"צ בבארדיוב, בחתימת "הק' בן ציון". [בובוב?, לפני תרס"ה?].

כתב היד דומה למכתבים אחרים שיצאו מבית האדמו"ר רבי בן ציון הברשטאם מבובוב. חתימת המכתב קרועה ופגומה, וקשה להשוות אותה בוודאות לחתימות אחרות, אך כפי הנראה היא חתימת יד-קדשו של האדמו"ר רבי בן ציון הברשטאם מבובוב, בימי צעירותו - לפני פטירת אביו האדמו"ר רבי שלמה מבובוב בשנת תרס"ה - שכן בשולי המכתב הוא מוטר פרישת שלום מאביו: "פ"ש בשם אאמו"ר שליט"א".

מקבל המכתב: הגאון החסיד רבי יצחק טייטלבוים (תר"ח-נספה בשואה תש"ב), כיהן כדיין ומו"צ בבארדיוב (Bardejov, בגרמנית: ברטפלד Bartfeld). תלמידו של המהר"ם שיק, ומאהוביו ומקורביו של האדמו"ר בעל ה"ייטב לב" מסיגט. כמו כן, היה נערץ ואהוב אצל האדמו"רים מבובוב, רבי שלמה הברשטאם ובנו רבי בן ציון - בעל ה"קדושת ציון". מסופר על רבי יצחק, כשנסע בכרכרה מתחנת הרכבת אל אכסנינתו, בחר את רבי יצחק, מכל רבני וחשובי העיר שהגיעו לקבל את פניו, שיעלה לשבת על ידו בכרכרה, ונימק ואמר: אל תתמהו שקראתי לו ולא לאחד משאר הרבנים הזקנים, כי עליו אמר כ"ק אבי זצ"ל [האדמו"ר רבי שלמה] שהוא לומד תורה לשמה. נספה באשוויץ בט' באב תש"ב. מכתביו נדפס ספר בשם "דברי יצחק".

האדמו"ר רבי בן ציון הברשטאם - בעל ה"קדושת ציון" (תרל"ד-נספה בשואה תש"א), האדמו"ר השני לשושלת בובוב, מגדולי האדמו"רים בדורו וממנהיגי יהדות גליציה המערבית. גדול בתורה, בעל כשרונות מגוונים. פיקח וחרף-מחשבה וביטוי, בעל סגנון נפלא וכתב-יד צח ובהיר. נקי דעת ובעל הופעה מלכותית (אנצ' לחסידות, א', עמ' שס). בנו וממלא מקומו של האדמו"ר רבי שלמה (הראשון) מבובוב, וחתנו של דודו-זקנו האדמו"ר רבי שלום אליעזר הברשטאם מראצפרט. בשנת תרנ"ב נתמנה ל"רב הצעיר" בעיר בובוב, ועוד בחיי אביו הנהיג את רבנות העיר ואת "חצר הקודש". כיהן למעלה מ-35 שנים באדמו"רות וברבנות, כאשר בתקופתו מנתה החסידות אלפי משפחות חסידים. לשיבתו בעיר בובוב נהרו תלמידים רבים, ובהשפעתו היה הלימוד בישיבה ברמה גבוהה מאד. לאחר מלחמת העולם הראשונה הקים מחדש את עולם התורה בגליציה, ויסד את הרשת הגדולה של ישיבות "עץ חיים" עם עשרות סניפים. רשת הישיבות הקימה דור חדש של חסידים, לאחר המשבר הנורא בחסידות גליציה כתוצאה ממלחמת העולם הראשונה. פעל רבות בענייני רבנות והנהגת הקהילות, ובשנת תרפ"ח הקים את ארגון רבני מערב-גליציה. בשנות השואה נמלט ללובוב, שם נספה ע"י הנאצים. בנו האדמו"ר רבי שלמה (השני) מבובוב הגיע לארה"ב

367. Tenaïm Document upon the Engagement of the Granddaughter of Rebbe David Tzvi Shlomo of Lelov - Safed, 1897

Handwritten leaf, Tenaïm document upon the engagement of the groom "R. Meir Yisrael Leib" son of R. Avraham Dov Sharf of Safed with the bride Tamar Hinda daughter of R. Yaakov Yosef Biderman "and on his behalf, stands his father R. David Tzvi Shlomo", signed by the witnesses R. "Shmuel Meir Wir[th?]" and R. "Asher Lemel HaKohen from Jerusalem". Safed, 25th Iyar 1897.

The bride was the only daughter of R. Yaakov Yosef Biderman - the eldest son of Rebbe David Tzvi Shlomo of Lelov-Jerusalem (see enclosed material). R. Yaakov Yosef died young in 1900 (in the lifetime of his father), and already in 1897, his father the rebbe undertook all the financial obligations of the marriage: "R. David Tzvi Shlomo undertook to give 15 napoléons as dowry for his son, and five napoléons for the gifts to the groom... and to support the couple at his table for two years after the wedding...". Interestingly, at the time of his engagement, the groom was not yet of bar-mitzva age and the date of the wedding was set for "the time the groom will reach the age to don tefillin...".

Rebbe David Tzvi Shlomo Biderman (1844-1918) was the son of Rebbe Elazar Menachem Mendel of Lelov (1827-1883), leader of the Chassidic communities of Jerusalem. R. David Tzvi was holy and pure from his youth. In 1850, when his grandfather, Rebbe Moishe'le, travelled to Eretz Israel and took leave of Rebbe Yisrael of Ruzhin, the Ruzhiner said that the boy David has "shining, bright eyes". Over the years, R. David Tzvi Shlomo travelled from Jerusalem to Karlin and became one of the leading Chassidim of the Beit Aharon. His father, Rebbe Elazar Mendel, attested that he always saw the Shiviti before his eyes. The Yismach Yisrael of Aleksander dubbed him "a Sefer Torah". R. Chaim Shmuel of Chęciny said that for many years he was the "tzaddik of the generation". Upon his father's death in 1883 he was appointed rebbe, and was the primary leader of the Chassidic community of Jerusalem.

[1] leaf. 25.5 cm. Fair condition. Stains and wear. Tears, some repaired with tape on verso.

Opening price: \$400

368. Responsum Letter by Rebbe Ben Zion [of Bobov] - Ca. Early 20th Century

Responsum letter of Torah thoughts on the laws of shelichut, sent to R. Yitzchak Teitelbaum dayan and posek in Bardiov (Bardejov), signed "Ben Z[ion]". [Bobov?, before 1905?].

The handwriting is similar to that of known letters from the court of Rebbe Ben Zion Halberstam of Bobov. The signature is torn and damaged, making it difficult to compare to other signatures, however, it seems to be the signature of Rebbe Ben Zion Halberstam of Bobov. At the foot of the letter, he writes "Regards from my father"; this indicates that the letter was written before 1905, the year his father, Rebbe Shlomo of Bobov, passed away.

The recipient: R. Yitzchak Teitelbaum (1858-1942, perished in the Holocaust) served as dayan and posek in Bardiov (Bardejov, in German: Bartfeld). He was the disciple of Maharam Schick, and was beloved by the Yitav Lev of Sighet. Likewise, he was revered and cherished by the rebbes of Bobov, R. Shlomo Halberstam and his son R. Ben Zion - author of Kedushat Tzion. Reputedly, when the Kedushat Tzion of Bobov visited Bardiov, of all the prominent rabbis and community notables who came to greet

him, he chose R. Yitzchak to sit beside him in the carriage on his way from the train station to his lodgings. He explained his choice by saying: "Do not be surprised that I chose him and none other from among the elder rabbis. This is because my father [Rebbe Shlomo] attested that he learns Torah for the sake of Heaven". R. Yitzchak perished in Auschwitz on 9th Av 1942. Some of his writings were published in the book Divrei Yitzchak.

Rebbe Ben Zion Halberstam, author of Kedushat Tzion (1874-1941, perished in the Holocaust), was the second rebbe of the Bobov dynasty, one of the leading rebbes of his generation and leader of West Galician Jewry. Prominent Torah scholar, clever and sharp, he had an aristocratic demeanour (Encyclopedia L'Chassidut, I, p. 360). He was the son and successor of Rebbe Shlomo (the first) of Bobov, and son-in-law of his great-uncle Rebbe Shalom Eliezer Halberstam of Ratzfert. In 1892, he was appointed Junior Rabbi of Bobov, and already in his father's lifetime he led the city's rabbinate and the "holy court". For over 35 years, he served as rabbi and rebbe of thousands of Chassidic families. Many

disciples flocked to his yeshiva in Bobov, and under his guidance the studies in the yeshiva reached a very high level. After WWI, he rebuilt the Galician Torah world, establishing the large network of Etz Chaim yeshivot. In the aftermath of WWI and the severe crisis of Galician Chassidism, these yeshivot gave rise to a new generation of Chassidim. He was very active in rabbinical and communal matters, and in 1928, founded the Western-Galicia rabbinic organization. During the Holocaust, he escaped to Lviv, where he was murdered by the Nazis. His son, Rebbe Shlomo (the second) of Bobov, arrived in the United States after the Holocaust and re-established the Bobov Chassidism, which today is one of the largest Chassidic communities in the world.

[1] leaf (written on both sides). 24 cm. Fair condition. The letter is damaged, with a large open tear at the top of the leaf (repaired with paper), affecting text and signature. Tears (repaired) and stains.

Opening price: \$500

369. הזמנה לחתונת רבי יהושע רוקח מבעלז - עם מכתב בחתימת חותנו האדמו"ר רבי משה אליקים בריעה פרומר מאוסטרובצה - ראדום, כסלו תרפ"ה

של האדמו"ר רבי ירחמיאל פרומר מאוסטרובצה. מגוע אדמו"רי ליפסק-קונוני. משנת תרס"ט החל לכהן באדמו"רות בעיר ראדום. בנו האדמו"ר רבי יחיאל אלימלך פרומר מלודז', כיהן באדמו"רות עוד בחיי אביו, והיה חתנו של מקבל ההזמנה האדמו"ר רבי בצלאל יאיר דנציגר מאלכסנדר ולודז' (תרכ"ה-תרצ"ד). דף כפול. כ-23.5 ס"מ. מצב בינוני. קרעים בקפלי הנייר (משוקמים באופן מקצועי). כתמים. כתמי נייר דבק ישן.

פתיחה: \$600

נספה בשואה תש"ג), בנו של האדמו"ר רבי יששכר דוב מבעלז [זקני החסידים אמרו עליו, שהיה דומה בתכונותיו לאביו]. בזיווג הראשון היה חתן האדמו"ר ממכנובקה רבי יוסף מאיר טברסקי, ובזיווג שני נשא את בת האדמו"ר רבי משה אליקים בריעה מאוסטרובצה. לאחר פטירת אביו בשנת תרפ"ז עבר לעיר ירוסלב, בה כיהן באדמו"רות, והיה נוסע מפעם לפעם לבית אחיו האדמו"ר רבי אהרן מבעלז. בשנות השואה ברח לזבורוב, בה נרצח ע"י הנאצים, יחד עם אשתו וילדיו, הי"ד. בנו הבכור (מזיווגו הראשון) עלה לארץ ישראל, והוא אביו של האדמו"ר רבי יהושע רוקח שליט"א ממכנובקה.

החותן, חותם המכתב וההזמנה: האדמו"ר רבי משה אליקים בריעה פרומר (תרל"ז-נספה בשואה תש"ב), בנו וממלא מקומו

הזמנה מודפסת לחתונת רבי יהושע רוקח בן האדמו"ר רבי יששכר דוב מבעלז, עם הכלה שפרה חנה בתו של האדמו"ר רבי משה אליקים בריעה פרומר, בעיר בעלז בתאריך י"ג כסלו תרפ"ה. "דפוס מ. צוקר, רדום" (ראדום), [תרפ"ה 1924]. מעברו השני של הדף מכתב הזמנה בכתב-יד, עם שורה בכתב-יד וחתומתו של חותנו האדמו"ר, החותם: "מנאי המצפה לגאולה וישועה הק' משה א"ב בהר"י זצ"ל". המכתב נשלח ללודז', אל מחותנו האדמו"ר רבי בצלאל יאיר דנציגר מאלכסנדר: "לכ"ק... מחו' [תני] הרב הצדיק הקוה"ט [הקדוש והטהור]... מוה"ר בצלאל יאיר נרו שליט"א". על גבי הדף רשימות שונות בעפרון ובדיו, בהן רישומי "קויטל" של שמות לתפילה ולברכה. החתן: רבי יהושע רוקח, לימים האדמו"ר מירוסלב (תרנ"ז-

369. Invitation to the Wedding of Rabbi Yehoshua Rokeach of Belz - With a Letter Signed by His Father-in-Law Rebbe Moshe Elyakim Beria Fromer of Ostrovta - Radom, Kislev 1924

Printed invitation to the wedding of R. Yehoshua Rokeach son of Rebbe Yissachar Dov of Belz, with the bride Shifra Chana daughter of Rebbe Moshe Elyakim Beri'a Fromer, in Belz on 13th Kislev 1924. (Radom): "M. Zucker, Radom", [1924].

A handwritten invitation letter is inscribed on the verso, including one line handwritten and signed by the father of the bride: **"From me, who awaits the Redemption and salvation, Moshe E.B. son of R. Y."** The letter was sent to Łódź to his mechutan Rebbe Betzael Yair Danziger of Alexander: **"To my honored... mechutan, the holy rabbi and Tzaddik... R. Betzael Yair"**. The leaf also contains various inscriptions in pen and pencil, including kvitel inscriptions of names to be mentioned in prayer and for blessing.

The groom: R. Yehoshua Rokeach, later rebbe of Yaroslav (Jarosław; 1897-perished in the Holocaust 1943), son of Rebbe Yissachar Dov of Belz (elder Chassidim asserted that his attributes were similar to those of his father). He was the son-in-law of Rebbe Yosef Meir Twersky of Machnovka in his first marriage, and of Rebbe Moshe Elyakim Beri'a of Ostrovta (Ostrowiec Świętokrzyski) in his second

marriage. Following his father's passing in 1927, he moved to Yaroslav, where he served as rebbe, occasionally frequenting the court of his brother Rebbe Aharon of Belz. During the Holocaust, he fled to Zborov, where he was murdered by the Nazis together with his wife and children. His eldest son (from his first marriage) immigrated to Eretz Israel, and was the father of Rebbe Yehoshua Rokeach of Machnovka.

Rebbe Moshe Elyakim Beri'a Fromer (1877-perished in the Holocaust 1942), father of the bride who signed the letter and invitation, was the son and successor of Rebbe Yerachmiel Fromer of Ostrovta. A scion of the rebbes of the Lipsk-Kozhnitz dynasties. In 1909, he was appointed rebbe in Radom. His son Rebbe Yechiel Elimelech Fromer of Łódź served as rebbe already in his father's lifetime, and was the son-in-law of the recipient of this invitation, Rebbe Betzael Yair Danziger of Alexander and Łódź (1865-1934).

[1] double leaf. Approx. 23.5 cm. Fair condition. Tears to folds (professionally restored). Stains. Old tape stains.

Opening price: \$600

369a

369b

370. מכתב "שנה טובה" מהגה"ק רבי יחזקאל הלוי הלשטוק, האדמו"ר השני מאוסטרובצה - אינאוואלאדו, תרע"ג

שצם ארבעים שנה". חתן האדמו"ר רבי נפתלי ממעליץ-רופשיץ. גאון מופלג ואיש קדוש, נודע בדרך לימודו הגאונית בשיטת אביו הגאון הקדוש. בשנת תרע"א נתמנה לרב באינוולוד ליד טומשוב, ובשנת תרפ"א עבר לכהן בנאשלעסק. בשנת תרפ"ח אדמו"ר ואב"ד אוסטרובצה על מקום אביו הקדוש. הקים רשת ישיבות "בית מאיר" ועמד בראשן. בישיבות אלו למדו תלמידים רבים בדרך הלימוד המיוחדת לאדמו"רי אוסטרובצה - חריפות ובקיאיות בכל חלקי התורה. בימי השואה נרצחו הוא וכל צאצאיו (שבעת בניו, כלותיו ונכדיו) ע"י הנאצים, הי"ד. שרידי יחודשי תורתו על סדר קדשים, דרשות על התורה ועוד, נדפסו בספר "קדשי יחזקאל".

גלוית דואר. 14 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים וקמטים. חותמות דואר.

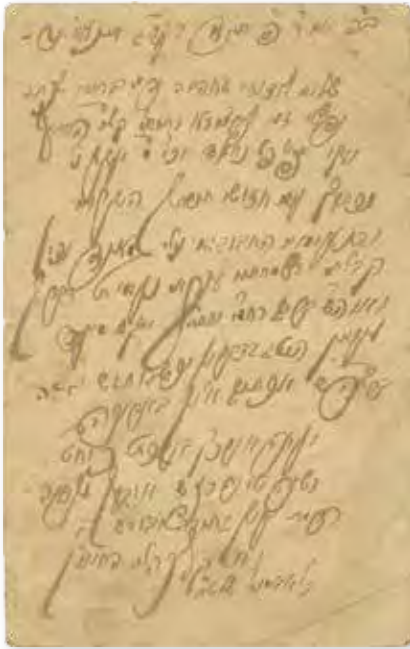
פתיחה: \$1000

מכתב בכתב-ידו וחתמתו של הגאון הקדוש רבי יחזקאל הלוי הלשטוק, בתקופת כהונתו כרב באינוואולודו (Inowłódz, פולין). "אינאוואלאדו", אלול תער"ג [1913].

מכתב לאחד מתלמידיו: "שלום לידידי שאהבה נפשי... החריף ובקי, מפולפל נחמד... ה' יעקב נ"י". בתחילת המכתב הוא כותב לו: **"מכתבך עם יחודשי תורתך היקרים והנעימים החביבים עלי מאד, נכון קיבלתי, ושמתחני בקראי נעימות דבריך, ואיה"ש [ואם ירצה השם] ברוב רחמיו וחסדיו אקח מועד לעיין היטב בדבריך וכשאחדש בזה ברצה"ש [ברצות השם] אכתוב אליך בארוכה..."** בסיום המכתב ברכת שנה טובה: **"ועתה אברך בברכת כוח"ט [כתיבה וחתומה טובה] ושנה טובה... יחזקאל הלוי החופ"ק, בלאאמו"ר שליט"א"**.

הגאון הקדוש רבי יחזקאל הלוי הלשטוק - האדמו"ר השני מאוסטרובצה (תרמ"ז-נספה בשואה י' בטבת תש"ג), בן האדמו"ר הגאון הקדוש רבי מאיר יחיאל הלוי אב"ד אוסטרובצה [האדמו"ר

370

370. New Year Letter by Rebbe Yechezkel HaLevi Halstock, Second Rebbe of Ostrovta - Inowłódz, 1913

Letter handwritten and signed by R. Yechezkel HaLevi Halstock at the time he served as Rabbi of Inowłódz (Poland), Elul 1913.

Addressed to one of his disciples: "Peace to my beloved friend... astute and well-versed... Yaakov". At the beginning of the letter, he writes: **"I have received your letter with your dear and pleasant Torah novellae, which I cherish... G-d willing, I will take the time to study your words well and then write to you a longer response..."**. The letter concludes with blessings for the New Year, signed **"Yechezkel HaLevi..."**.

R. Yechezkel HaLevi Halstock, second Ostrovta Rebbe (1887-1942, perished in the Holocaust), was the son of Rebbe Meir Yechiel HaLevi Rabbi of Ostrovta ("the rebbe who fasted for 40 years") and the son-in-law of R. Naftali of Melitz-Ropshitz. An outstanding Torah scholar and holy man, he was known for his ingenious study methods learned from his scholarly father. In 1911, he was appointed rabbi of Inowłódz near Tomaszów, and in 1921 moved to serve in the Nasielsk rabbinate. In 1928, he became rebbe and rabbi of Ostrovta, succeeding his holy father. He founded the Beit Meir network of yeshivot and stood at their helm. Many students studied in these yeshivot, adopting the special study method of the Ostrovta rebbes - sharpness and proficiency in all areas of Torah study. He and all his descendants (seven sons, daughters-in-law and grandchildren) were murdered in the Holocaust. Remnants of his Torah novellae on Seder Kodshim, homilies on the Torah and more, were printed in Kodshei Yechezkel.

Postcard. 14 cm. Good-fair condition. Stains and creases. Postmarks.

Opening price: \$1000

other cities. Over the years he founded Kiryat Ramat Vizhnitz in Haifa. A member of the Moetzet Gedolei HaTorah of Agudat Yisrael.

Three letters, official stationery. 18.5-22 cm. Condition varies, good to good-fair. Creases, ink stains and traces of past dampness.

Opening price: \$300

371. שלשה מכתבים מהאדמו"ר רבי ברוך הגר מסרט-ויוניץ - חיפה, תשי"א-תשי"ח

המצפה לרחמי שמים. ברוך בה"צ מוהר"י זצללה"ה. "רמת ויוניץ" חיפה, טבת תשי"ח [1957].

האדמו"ר הקדוש רבי ברוך הגר מסרט-ויוניץ (תרנ"ה-תשכ"ד), בנו הרביעי של ה"אהבת ישראל" מויוניץ. נסמך להוראה ע"י מהר"ם אריק והגרא"מ שטיינברג מבראדי. כיהן ברבנות משנת תרפ"ג. בשנת תרצ"ו הוכתר כאדמו"ר בעיר סערט. בשנת תש"ז עלה לחיפה, בה הקים מחדש את בית מדרשו ומוסדות הקהילה, הקיימים עד היום לשם ולתפארה בחיפה ובערים נוספות. עם השנים הקים את קרית "רמת ויוניץ" בחיפה. חבר מועצת גדולי התורה של "אגודת ישראל".

שלשה מכתבים, נייר מכתבים רשמי. 18.5-22 ס"מ. מצב משתנה, טוב עד טוב-בינוני. קמטים, כתמי דיו ועקבות רטיבות.

פתיחה: \$300

שלשה מכתבים בכתב-ידו וחתמתו של האדמו"ר רבי ברוך הגר מסרט-ויוניץ וחיפה:

1. מכתב המלצה לעזור לאיש אשר רוצה לגור במקום קרוב לחיפה. האדמו"ר מתחנן בדבריו כאילו הדבר נוגע לעצמו: "...וממש אתה עושה לי בפרט טובה. הוא איש יקר רוח וירא שמים. אקוה שתעשה מה שביכולתך. ידיך ברוך". חיפה, אדר א' תשי"א [1951].
2. מכתב אל הגאון מטורדא רבי יוסף אדלר - ברכת מזל טוב לנישואי בתו: "...יהא רעווא מן שמיא שיהא לגדא ומזלא טבא בשעה טובה ומוצלחת, וכת"ה יזכה לראות ממנה ומכל יוצ"ח זרע בייך לימודי ה' דור ישרים, לפי שנאה ויאה לכת"ה ולכבוד אבותיו הקדושים זצ"ל, ונזכה כולנו לשמוח על אדמת הקודש עבג"צ [עם ביאת גואל צדק], ולשמוע ולהשמיע אך טוב... ברוך בה"צ מוהר"י זצללה"ה". חיפה, תמוז תשי"ג [1953].
3. מכתב בדברי תורה, שנשלח אל רבי נפתלי הכהן בסיוע המכתב מברך האדמו"ר: "השי"ת יאריך ימיו ושנותיו בבריאות השלימות ולעבוד השי"ת מתוך נחת והרחבת הדעת. ידיו...

372. מכתבי אדמו"רי ויזניץ - הזמנה לחתונת האדמו"ר רבי אהרן מסאטמר

דף מודפס של הזמנה לנישואין, עליו נכתבו מכתבים בחתימת יד קרשם של האדמו"רים רבי חיים מאיר הגר בעל ה"אמרי חיים" מוויזניץ, ובנו רבי משה יהושע הגר בעל ה"ישועות משה". בני ברק, תשכ"ו [1966].

הזמנה מודפסת מטעם האדמו"ר בעל "אמרי חיים" לחתונת נכדתו בת בנו האדמו"ר רבי משה יהושע הגר, עם האדמו"ר רבי אהרן טייטלבוים שליט"א מסיגט-סאטמר, בכ"א בסיון תשכ"ו. בצדו השני של הדף: מכתב בכת"י סופר וחתימת סב-הכלה האדמו"ר רבי "חיים מאיר"; ומכתב בכתב-ידו וחתימתו של אבי-הכלה "הק' משה יהושע בה"צ שליט"א".

ההזמנה נשלחה אל קרובם הגה"ח רבי מרדכי ארי' הורביץ אב"ד באנלא.

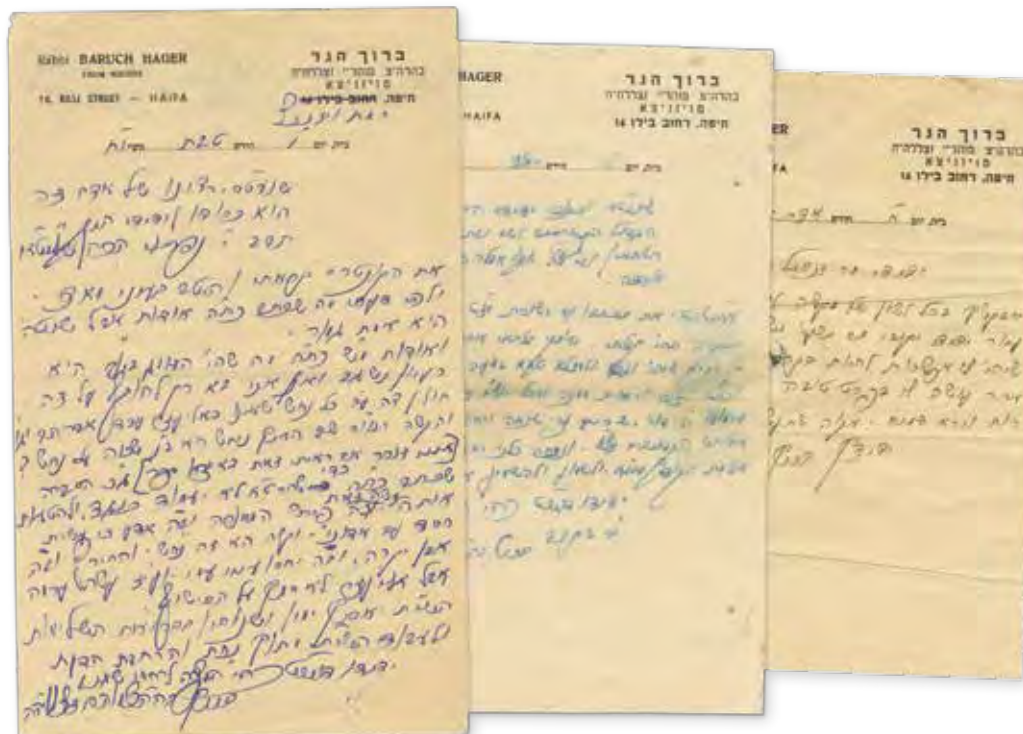
האדמו"ר רבי חיים מאיר הגר, בעל ה"אמרי חיים" (תרמ"ח-תשל"ב), בנו וממלא מקומו של ה"אהבת ישראל" מוויזניץ. בשנת תש"ד נמלט מגיא ההריגה ועלה לארץ. לאחר השואה שב לגרוסורדיין, משם עבר בשנת תש"ז לאנטוורפן ולתל-אביב. הקים את קרית ויזניץ בבני ברק ושיקם מחדש את חסידות ויזניץ ובנה את מוסדותיה. ממנהיגי היהדות החרדית בארץ וחבר מועצת גדולי התורה. דברי תורתו נאספו בסדרת הספרים "אמרי חיים". אשתו, הרבנית מרגלית היתה בתו של האדמו"ר רבי זאב טברסקי מרחמסטריווקא.

בנו וממלא מקומו, האדמו"ר רבי משה יהושע הגר בעל "ישועות משה" (תרע"ו-תשע"ב). שימש כרב בעיירה ווילחובין. בשנת תש"ד נמלט מגיא ההריגה ועלה לארץ. עם עלותו נתמנה לראש ישיבת ויזניץ ובתפקיד זה סייע לאביו בביסוס והרחבת חסידות ויזניץ. לאחר פטירת אביו בשנת תשל"ב עלה על כסאו ובמשך כארבעים שנה הנהיג את העדה הגדולה של חסידי ויזניץ. נודע כמתמיד גדול שלא פסק פומיה מגירסא, וכאיש קדוש ועובד ה' מופלא. ל"טישים" שלו נהרו רבים שבאו להתחמם מאשו הבוהרת וממתיקותו הוויזניצאית שסחפה ורוממה את הקהל. משנת תשמ"ט כיהן כנשיא מועצת גדולי התורה של אגודת ישראל. משיחותיו וממכתביו נדפסו סדרת הספרים "ישועות משה", תשעה כרכים, ובהם אסופה משיעוריו על מסכת פסחים. בניו הם האדמו"רים רבי ישראל הגר שליט"א ורבי מנחם מנדל הגר שליט"א. חתניו הם האדמו"ר מסקווירא שליט"א, האדמו"ר מבעלז שליט"א, והאדמו"ר מהר"א מסאטמר שליט"א ורבי מנחם ארנסטר שליט"א ראש ישיבת וויזניץ.

[1] דף. 22 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים כהים. סימני קיפול וקמטים.

פתיחה: \$500

371

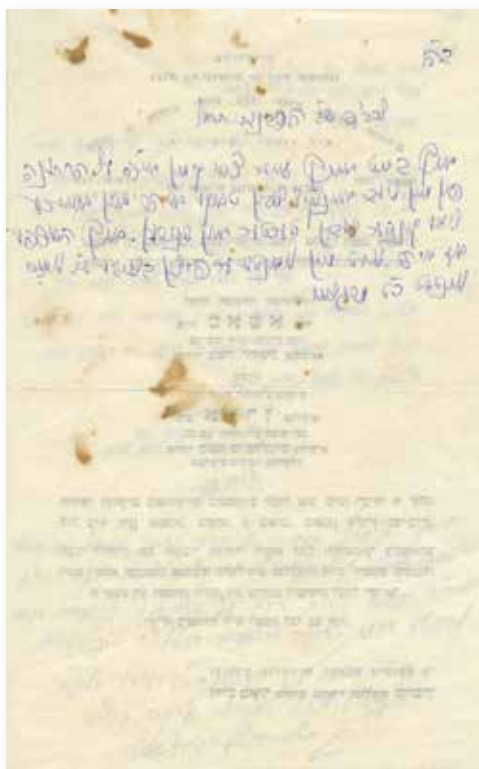

371. Three Letters by Rebbe Baruch Hager of Seret-Vizhnitz - Haifa, 1951-1957

Three letters handwritten and signed by Rebbe Baruch Hager of Seret-Vizhnitz and Haifa:

1. Letter of recommendation to assist a man wishing to live near Haifa. The Rebbe implores on behalf of this person, as if it were for himself: "...and you are literally doing me a personal favor. He is an elevated and G-d fearing person. I hope you will do whatever you can. Your friend Baruch". Haifa, Adar I 1951.
2. Letter to the Gaon of Turda R. Yosef Adler - congratulations for his daughter's wedding: "...may you merit seeing from her and from all your descendants blessed, upright and learned generations... and may we all merit to rejoice upon the holy land with the coming of the true redeemer, to hear and tell only good tidings... Baruch son of R. Y.". Haifa, Tammuz 1953.
3. Letter of Torah thoughts, addressed to R. Naftali HaKohen. The Rebbe concludes the letter with blessings: "May G-d lengthen your years in good health, to serve G-d in contentment and tranquility. Your friend... who awaits Heavenly mercy. Baruch son of R. Y.". Ramat Vizhnitz, Haifa, Tevet 1957.

Rebbe Baruch Hager of Seret-Vizhnitz (1895-1963) was the fourth son of the Ahavat Yisrael of Vizhnitz. He received rabbinical ordination from R. Meir Arik and R. Avraham Menachem Steinberg of Brody, and served in the rabbinate from 1923. In 1936 he was appointed Rebbe in Seret (Siret). In 1947 he immigrated to Haifa, where he reestablished his Beit Midrash and community institutions, which exist until this day in Haifa and

372b

in the Imrei Chaim series. His wife, Rebbetzin Margalit was the daughter of Rebbe Zeev Twersky of Rachmastrivka

32 pages. 15 cm. Good-fair condition. Stains. The Rebbe's photo is partially damaged. One corner of the front cover was cut off, marking the cancellation of the passport.

Opening price: \$1000

372. Letters by Vizhnitz Rebbes - Invitation to the Wedding of Rebbe Aharon of Satmar

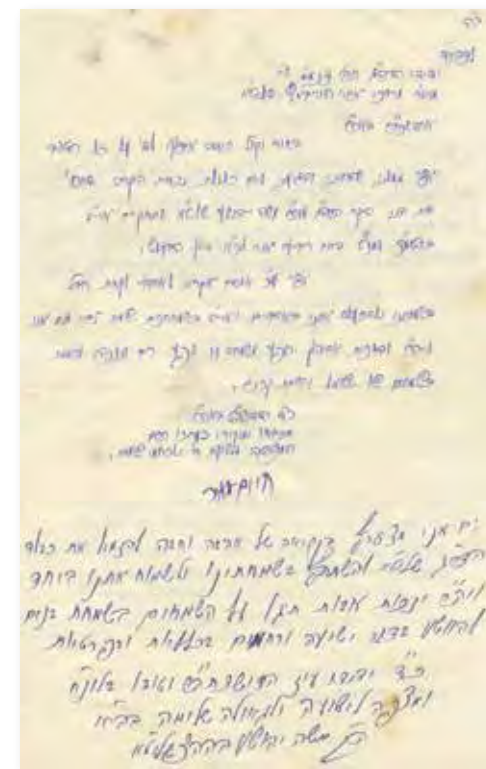
Printed wedding invitation, with letters signed by Rebbe Chaim Meir Hager, author of Imrei Chaim and his son Rebbe Moshe Yehoshua Hager, author of Yeshuot Moshe. Bnei Brak, 1966.

Printed invitation, on behalf of the Rebbe author of Imrei Chaim, to the wedding of his granddaughter, daughter of his son Rebbe Moshe Yehoshua Hager, with Rebbe Aharon Teitelbaum of Siget-Satmar, on 21st Sivan 1966. On verso is a letter handwritten by a scribe an hand-signed by the bride's grandfather, Rebbe "Chaim Meir", and a letter handwritten and signed by the bride's father "Moshe Yehoshua".

The invitation was sent to their relative R. Mordechai Aryeh Horwitz Rabbi of Banyliv.

Rebbe Chaim Meir Hager, author of Imrei Chaim (1888-1972), son and successor of the Ahavat Yisrael of Vizhnitz. In 1944, he escaped the Holocaust and immigrated to Eretz Israel. Following the Holocaust, he returned to Grosswardein (Oradea), moving in 1947 to Antwerp and then to Tel Aviv. He established the Kiryat Vizhnitz neighborhood in Bnei Brak, rebuilt the Vizhnitz Chassidic dynasty, and set up its institutions. He was one of the leaders of Orthodox Jewry in Eretz Israel, and a member of the Moetzet Gedolei HaTorah. His teachings were published in the Imrei Chaim series. His wife, Rebbetzin Margalit was the daughter of Rebbe Zeev Twersky of Rachmastrivka.

His son and successor, Rebbe Moshe Yehoshua Hager, author of Yeshuot Moshe (1916-2012), served as Rabbi of Vil'khovets. In 1944, he escaped the Holocaust and immigrated to Eretz Israel. Upon his arrival, he was appointed dean of the Vizhnitz Yeshiva, and assisted his father in establishing and expanding the Vizhnitz Chassidism. Following his father's passing in 1972, he succeeded him and led the large court of Vizhnitz Chassidim for forty years. He was renowned for his exceptional diligence, holiness and outstanding service of G-d. Multitudes flocked to his Tishim, to be inspired by his fiery passion and typical Vizhnitz "sweetness", which enraptured and

372a

aroused the crowd. From 1989, he served as president of the Moetzet Gedolei HaTorah of Agudath Yisrael. Some of his discourses and letters were published in the nine-volume Yeshuot Moshe series, including a collection of his lectures on Tractate Pesachim. His sons are Rebbe Yisrael Hager and Rebbe Menachem Mendel Hager. His sons-in-law are the Rebbes of Skver and Belz, Rebbe Aharon of Satmar and R. Menachem Ernster dean of the Vizhnitz Yeshiva.

[1] leaf. 22 cm. Good-fair condition. Dark stains. Folding marks and creases.

Opening price: \$500

374. תעודת פספורט של האדמו"ר בעל "ישועות משה" מוויזניץ - עם תמונות וחתימות

תעודת פספורט (דרכון) של האדמו"ר רבי משה יהושע הגר מוויזניץ בעל "ישועות משה".

הדרכון ניתן בחודש סיון תשכ"ט (1969), עם תוקף לחמש שנים, והוארך לאחר מכן לחמש שנים נוספות. בעמ' 3 מודבקת תמונת האדמו"ר ותחתיה חתימת ידו. בדרכון מופיעים פרטים ביוגרפיים וכן פרטי הנסיעות של האדמו"ר למדינות שונות: אשורות כניסה, חותמות ורישומים ממדינות שונות.

האדמו"ר מוויזניץ רבי משה יהושע הגר בעל "ישועות משה" (תרע"ז-תשע"ב) בן האדמו"ר מוויזניץ רבי חיים מאיר הגר בעל ה"אמרי חיים". כבר בהיותו בחור שימש כרב בעיירה ווילחוביץ. בשנת תש"ד נמלט מגיא ההריגה ועלה לארץ. עם עלותו נתמנה לראש ישיבת ויזניץ ובתפקיד זה סייע לאביו בביסוס והרחבת חסידות ויזניץ. לאחר פטירת אביו בשנת תשל"ב עלה על כסאו ובמשך כארבעים שנה הנהיג את העדה הגדולה של חסידי ויזניץ. נודע כמתמיד גדול שלא פסק פומיה מגירסא, וכאיש קדוש ועובד ה' מופלא. ל"טישים" שלו נהרו רבים שבאו להתחמם מאשו הבוזרת וממתקוה הוויזניצאית שסחפה ורוממה את הקהל. משנת תשמ"ט כיהן כנשיא מועצת גדולי התורה של אגודת ישראל. משיחותיו וממכתביו נדפסו סדרת הספרים "ישועות משה", תשעה כרכים, ובהם אסופה משיעוריו על מסכת פסחים. בנוי הם האדמו"רים רבי ישראל הגר שליט"א ורבי מנחם מנדל הגר שליט"א. חתניו הם האדמו"ר מסקווירא שליט"א, האדמו"ר מבעלז שליט"א, והאדמו"ר מהר"א מסאטמר שליט"א ורבי מנחם ארנסטר שליט"א ראש ישיבת וויזניץ.

34 עמ' 15 ס"מ. מצב טוב. כתמים. חותמות ביטול הדרכון במספר דפים. הכריכה הקדמית נגורה בפינות, כסימן לביטול הדרכון.

פתיחה: \$500

373

374

373. תעודת פספורט משותפת לאדמו"ר בעל "אמרי חיים" מוויזניץ ואשתו הרבנית - עם תמונות וחתימות האדמו"ר והרבנית

"תעודת מסע" - תעודת פספורט (דרכון) משותפת לאדמו"ר רבי חיים מאיר הגר בעל "אמרי חיים" מוויזניץ ולאשתו הרבנית מרת מרגלית.

דרכון ישראלי שהונפק בירושלים בשנת תשי"ב. בעמ' 4 מודבקות תמונות האדמו"ר והרבנית, עם חתימותיהם. בדרכון מופיעים פרטים ביוגרפיים ופרטי הנסיעות של האדמו"ר: אשורות כניסה, חותמות ורישומים ממדינות שונות.

האדמו"ר רבי חיים מאיר הגר, בעל ה"אמרי חיים" (תרמ"ח-תשל"ב), בנו וממלא מקומו של ה"אהבת ישראל" מוויזניץ. בשנת תש"ד נמלט מגיא ההריגה ועלה לארץ. לאחר השואה שב לגרוסוורדיין, משם עבר בשנת תש"ז לאנטוורפן ולתל-אביב. הקים את קרית ויזניץ בבני ברק ושיקם מחדש את חסידות ויזניץ ובנה את מוסדותיה. ממנהיגי היהדות החרדית בארץ וחבר מועצת גדולי התורה. דברי תורתו נאספו בסדרת הספרים "אמרי חיים". אשתו, הרבנית מרגלית היתה בתו של האדמו"ר רבי זאב טברסקי מרחמסטריווקא.

32 עמ' 15 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים. תמונת האדמו"ר פגומה בחלקה. פינת הכריכה הקדמית של הדרכון נגורה, כסימן לביטול.

פתיחה: \$1000

373. Joint Passport of the Rebbe, Author of Imrei Chaim of Vizhnitz and of his Wife the Rebbetzin - With Photos and Signatures of the Rebbe and the Rebbetzin

Travel certificate - joint passport for both Rebbe Chaim Meir Hager, author of Imrei Chaim of Vizhnitz and his wife, Rebbetzin Margalit.

Israeli passport issued in Jerusalem in 1952. On p. 4, photos of the Rebbe and the Rebbetzin, with their signatures. The passport contains the Rebbe's biographical details and details of his travels: entry permits, stamps and inscriptions from various countries.

Rebbe Chaim Meir Hager, author of Imrei Chaim

(1888-1972), son and successor of the Ahavat Yisrael of Vizhnitz. In 1944, he escaped the Holocaust and immigrated to Eretz Israel. Following the Holocaust, he returned to Grosswardein (Oradea), moving in 1947 to Antwerp and then to Tel Aviv. He established the Kiryat Vizhnitz neighborhood in Bnei Brak, rebuilt the Vizhnitz Chassidic dynasty, and set up its institutions. He was one of the leaders of Orthodox Jewry in Eretz Israel, and a member of the Moetzet Gedolei HaTorah. His teachings were published

375a

374. Passport of the Rebbe, Author of Yeshuot Moshe of Vizhnitz - With His Photo and Signature

Passport of Rebbe Moshe Yehoshua Hager of Vizhnitz, author of Yeshuot Moshe.

The passport was issued in Sivan 1969, valid for five years, and later renewed for five more years. On p. 3, the Rebbe's photo, with his signature underneath. The passport contains the Rebbe's biographical details and details of his travels to various countries: entry permits, stamps and handwritten inscriptions. Rebbe Moshe Yehoshua Hager of Vizhnitz, author of Yeshuot Moshe (1916-2012), son of Rebbe Chaim Meir Hager of Vizhnitz, the Imrei Chaim. Before his marriage, he already served as rabbi in Vil'khovets. In 1944, he escaped the Holocaust and immigrated to Eretz Israel. Upon his arrival, he was appointed dean of the Vizhnitz yeshiva, and assisted his father in establishing and expanding the Vizhnitz Chassidism. Following his father's passing in 1972, he succeeded him and led the large court of Vizhnitz Chassidim for forty years. He was renowned for his exceptional diligence, holiness and outstanding service of G-d. Multitudes flocked to his Tishim, to be inspired by his fiery passion and typical Vizhnitz "sweetness", which enraptured and aroused the crowd. From 1989, he served as president of the Moetzet Gedolei HaTorah of Agudath Yisrael. Some of his discourses and letters were published in the nine-volume Yeshuot Moshe series, including a collection of his lectures on Tractate Pesachim. His sons are Rebbe Yisrael Hager and Rebbe Menachem Mendel Hager. His sons-in-law are the Rebbes of Skver and Belz, Rebbe Aharon of Satmar and R. Menachem Ernster dean of the Vizhnitz Yeshiva.

34 pp. 15 cm. Good condition. Stains. Cancellation stamps on several leaves. The corners of the front cover are cut off, marking the cancellation of the passport.

Opening price: \$500

375. אוסף גדול של מכתבים ומסמכים - מארכיונו של המקובל רבי אשר זאב ורנר אב"ד טבריה - חתימות האדמו"ר בעל ה"נתיבות שלום" מסלונים / מנורת חנוכה של הרב ורנר

ואישי ציבור, ביניהם: רבי שמואל ברוך ורנר, ראב"ד תל-אביב, רבי יצחק גרשנקורן - מייסד בני-ברק, רבי בנימין מינץ, ועוד; תמונות משפחתיות של בנו רבי משה ורנר (נפטר תש"ע), ושל גיסו האדמו"ר רבי מאיר הלבשרטאם מטשאקאוו.

הגאון הצדיק רבי אשר זאב ורנר אב"ד טבריה (תרנ"ב-תשי"ח), תלמידו המובהק של רבי משה קליערס בעל "תורת הארץ". מצדיקי טבריה ומקובל מפורסם. הסתופף בצילם של זקני תלמידי האדמו"ר בעל ה"יסוד העבודה" מסלונים, וקיבל מהם מלא חפניו בעבודת ה'. בתקופת מלחמת העולם הראשונה שהה בארצות הברית, כיהן שם כרב בכמה ערים ועשה גדולות ונצורות לחיזוק היהדות שם. בשנת תרצ"ד חזר לטבריה בעקבות בקשת הרב

אוסף פריטים מבית המקובל רבי אשר זאב ורנר אב"ד טבריה: • אוסף גדול של מכתבים, מסמכים, גלויות, תמונות ופריטי נייר, מארכיונו של רבי אשר זאב ורנר אב"ד טבריה ומשפחתו. טבריה, תש"א-תשי"ז (1957-1941).

האוסף כולל: 32 שטרות חוב של גמ"ח "עונג יום טוב", להלוואת כספים, שניהל הגרא"ז ורנר, בכתב-ידו של המלווה הגרא"ז ורנר. בשולי השטרות חתומים הלויים והערבים, ביניהם: האדמו"ר רבי שלום נח ברובסקי מסלונים - בעל ה"נתיבות שלום" (3 חתימות); חמיו רבי אהרן יוסף לוריא - בעל "עבודת פנים", ועוד. בנוסף כולל האוסף מסמך של בית הדין בטבריה, בכתב-ידו ובחתימתו; קבלות ומכתבים שנשלחו אליו ואל אשתו הרבנית, מרבנים

קליערס וזמן קצר לאחר מכן מונה לרבה האשכנזי של טבריה. עסק מגיל צעיר בתורת הקבלה והחסידות בעומק העיון, והיה בקי עצום בכתבי האר"י והרש"ש, וחידש בהם נתיבים משלו. את עיקרי חידושיו בהלכה, קבלה ודרוש סיכם בספריו "טעם זקנים" (ירושלים תשט"ו) ו"בנערינו ובזקנינו" (ירושלים תשי"ז). רוב תשובותיו בהלכה נדפסו בספר תולדותיו "מאד נעלה" (ירושלים תשע"ג).

הגרא"ז ורנר נתפרסם כעמוד החסד והצדקה שבדורו. ביתו היה כביתו של אברהם אבינו, פתוח לכל קבצן ונדכא ומר נפש, ומעולם לא פסקו אורחים מביתו שאכלו וישנו שם כאילו היה זה ביתם. כבר בשהותו בארה"ב עסק בגיוס כספים להצלת הישוב היהודי בטבריה (שעמד בפני כליה במלחמת העולם הראשונה). בימי שבתו בטבריה ניהל מספר גמ"חים גדולים, בסיועם של נדבנים מארה"ב. בגמ"חים אלה נעזרו אנשים מכל רחבי הארץ. לפנינו מסמכים המתעדים מקצת מפעילותו הענפה בתחום זה. במסמכים אלו ניתן לראות כמה גבוהים היו הסכומים אותם היה מלווה בשנות התש"י הראשונות, ימי תקופת הצנע.

• מנורת חנוכה שהייתה שייכת למקובל רבי אשר זאב ורנר אב"ד טבריה. בה הדליק בשנתיים האחרונות לחייו, בחנוכה תשי"ז ותשי"ח.

מנורת חנוכה זקופה גדולת ממדים - מעוטרת בשריגי גפן, בלוחות הברית, באריות ובמגן דוד. ורשה, [ראשית המאה ה-20 בקירוב]. סגסוגת נחושת יצוקה ומוטבעת, מצופה כסף; הפמוט חתום "Warszawa. Galw Zybert".

עשויה פמוט ועליו מורכב חלקה עליון של המנורה - קנה מרכזי, שמונה קנים ושמש. הפמוט והבזיכים מעוטרים בעמודים אדריכליים, בשרשרות פרחים, בעלי גפן ובאשכולות. קני המנורה עשויים כשריגי גפן נושאים עלים ואשכולות. בראש הקנה המרכזי נתון כדור ועליו ניצב צמד אריות הרלדיים התומכים בלוחות הברית שבראשם מתנוסס מגן דוד. השמש נשלף.

97 פריטי נייר (מתוכם 33 מסמכים בכתב-ידו של הרב ורנר, אחד מהם עם חתימתו) + 3 תצלומים. גודל משתנה. מצב כללי טוב. מנורת חנוכה - גובה: 73 ס"מ בקירוב. רוחב: 44 ס"מ בקירוב. מצב טוב-בינוני. כיפופים. ציפוי הכסף חסר בחלקים נרחבים בפמוט ובקנים.

פתיחה: \$1000

375b

375. A Large Collection of Letter and Documents - From the Archive of the Kabbalist R. Asher Ze'ev Werner Rabbi of Tiberias - Signature of the Netivot Shalom, Rebbe of Slonim / R. Werner's Chanukah Lamp

Collection of items from the kabbalist R. Asher Ze'ev Werner Rabbi of Tiberias:

- Large collection of letters, documents, postcards, photographs and paper items, from the archive of R. Asher Ze'ev Werner Rabbi of Tiberias and his family. Tiberias, 1941-1957.

The collection includes: 32 promissory notes from the Oneg Yom Tov free-loan society run by R. Asher Ze'ev Werner, handwritten by the lender R. Asher Ze'ev Werner. The signatures of the borrowers and guarantors appear at the foot of the notes, and include: Rebbe Shalom Noach Berezovsky of Slonim - the Netivot Shalom (3 signatures), R. Asher Ze'ev's father-in-law R. Aharon Yosef Luria - author of *Avodat Pnim*, and others. The collection also includes a document from the Tiberias Beit Din, handwritten and signed by R. Asher Ze'ev; receipts and letters addressed to him and to his wife, some from rabbis and public figures including: R. Shmuel Baruch Werner - head of the Tel Aviv Beit Din, R. Yitzchak Gerstenkorn - founder of Bnei Brak, R. Binyamin Mintz and others; family photographs of his son R. Moshe Werner (d. 2010), and of his brother-in-law Rebbe Meir Halberstam of Tshakava.

R. Asher Ze'ev Werner (1892-1957), Rabbi of Tiberias and prominent kabbalist. He was the close disciple of R. Moshe Kliers, author of *Torat HaAretz*. He studied under the elder disciples of the Yesod HaAvoda of Slonim, and absorbed from them much guidance in worship of G-d. During WWI,

he sojourned in the United States where he served as rabbi of several cities and was tremendously successful in bolstering Torah observance. In 1934, he returned to Tiberias upon the request of R. Kliers, and shortly thereafter was appointed Ashkenazi rabbi of Tiberias. He engaged in profound study of kabbalah and Chassidism from a young age, and was exceptionally well-versed in the writings of the Arizal and the Rashash, within which he innovated his individual approach. The majority of his novellae in Halacha, Kabbalah and homily are recorded in his books *Taam Zekenim* (Jerusalem 1955) and *BiNe'arenu UbiZekenenu* (Jerusalem 1957). Most of his halachic responsa were printed in his biography *Me'od Naalah* (Jerusalem 2013).

R. Asher Ze'ev Werner was reputed as the pillar of lovingkindness and charity in his generation. His home was like that of our patriarch Avraham, open to any needy, despondent or embittered person. His home was always filled with guests, who ate and slept there as if it were their own home. During his stay in the United States, he raised funds for the recovery of the Jewish settlement in Tiberias (which was under threat of collapse during WWI). Upon his return to Tiberias, he managed several large free-loan societies, with the support of American donors. The societies served people from throughout the country. The present documents give us a glimpse into his extensive activity in this field. The documents disclose the scope of the sums of money he loaned in

the early 1950s, during the Israeli austerity-period.

- Chanukah Lamp which belonged to the kabbalist R. Asher Ze'ev Werner Rabbi of Tiberias. He lit this Chanukah lamp in the final two years of his life, Chanukah 1956 and 1957.

A large upright Chanukah lamp, with scrolling vines, the Tablets of the Law, lions and a Star of David. Warsaw, [ca. early 20th century].

Stamped and cast copper alloy, silver plated; the candlestick is marked "Zybert Galw. Warszawa".

Large Chanukah lamp, designed as a candlestick bearing the upper part of the lamp - a central arm, eight branches and a shamash. The candlestick and oil fonts are decorated with architectural pillars, wreaths, vine leaves and clusters of grapes. The branches of the lamp are fashioned as scrolling vines, with leaves and clusters of grapes. The central branch is topped with a ball bearing a pair of heraldic lions supporting the Tablets of the Law, surmounted by a Star of David. The shamash is removable.

97 paper items (including 33 documents handwritten by R. Werner, one of them with his stamp) + 3 photographs. Size varies. Overall good condition. Chanukah lamp: Height -Approx. 73 cm. Width - Approx. 44 cm. Good-fair condition. Losses to silver plating in large areas of the candlestick and branches.

Opening price: \$1000

376

376. כתב-יד, העתק של מכתב שו"ת לא ידוע מאת האדמו"ר ה"צמח צדק" מליובאוויטש - שאלה אישית בהלכות ירושה, ששלח הצמח צדק בערוב ימיו, אל רבני חב"ד

העתק שאלה בהלכות ירושה, מאת האדמו"ר רבי מנחם מנדל שניאורסון, בעל "צמח צדק" מליובאוויטש, בכתב-ידו של רבי משולם זלמן ניימרק אב"ד סטרדוב. [לאחר ניסן תרכ"ו 1866].

בראש העמוד נכתב: "העתק ל[שון] אדמו"ר נ"ע".

שאלה אישית בעניני ירושתו של ה"צמח צדק", בה כותב האדמו"ר: "גורל בקשתי מכבוד רומע"ל [=רום מעלתו], למחול ולעיין בשאלה שנצרכת לי למעשה, וקשה עלי לסמוך עלי בעצמי ולחתוך את הדין... אני זקן ובא בימים, השי"ת ברוב חסדיו יאריך ימי, ורוצה אני ליתן לאחד מבניי מתנה. דהיינו, מה שיש לי איזו חוב א[חד] על איש בטוח שמחוייב לסלק לי... איזה מאות ר"כ [=רובל כסף] לשנה... אני רוצה ליתן מתנת חוב זה לא[חד] מבניי דוקא, מטעם הכמוס עמדי. והגם דלכאורה גם כל בניי שי[חיו] ויקימו צווי זה, אך למיחש מיבעי כו'. ע"כ [=על כן] רצוני לעשות איזה חיזוק לזה בהצווי, שלא יוכלו כלל בשו"א [=בשום אופן] לעבור על צווי הזה...". בהמשך השאלה כותב ה"צמח צדק" בקצרה ראשי פרקים ומראי מקומות שמהם נראה שישנה אפשרות הלכתית להעביר זכות של גביית חוב רק לאחד מבניו. [הבן המדובר הוא כפי הנראה האדמו"ר מהר"ש מליובאוויטש, ראה על פרשה זו בהרחבה במאמרו של הרב יהושע מונדשיין ז"ל, שבועון "כפר חב"ד", גליון 1041, י"א ניסן תשס"ג, עמ' 38 ואילך].

האדמו"ר ה"צמח צדק" (תקמ"ט-תרכ"ו) נחלש בשנותיו האחרונות, ובשנים תרכ"ב-תרכ"ו המעיט בכתיבה, ונדירים מאד כתבי-ידו [והעתקות מדבריו שבכתב] משנים אלו (מבית הגנזים, עמ' רלח).

מעתיק השאלה רבי משולם זלמן ניימרק אב"ד הורק, סטרדוב, ויטבסק ונעוויל (נפטר תרנ"ג), מגדולי רבני חב"ד. "היה חביב מאד בעיני הצמח צדק וצלה"ה" (הקדמת אשל אברהם, זרעים). ראה אודותיו פריט 379. יתכן והשאלה נשלחה מאת ה"צמח צדק" אל רבי משולם זלמן, גם יתכן שה"צמח צדק" שלח העתק מהשאלה לכמה מרבני חב"ד [ראה להלן שהשאלה הנ"ל נשלחה גם אל רבי מאיר ב"ר פרץ חן].

[2] דף (3 עמ' כתובים). 18 ס"מ בקירוב. מצב טוב. כתמים. כתמי דיו. סימני קיפול.

תגלית! השאלה שלפנינו נדפסה לראשונה (בכמה שיבושי העתקה) בספר שו"ת "אבני חן" (ברוקלין, תשע"ג), עם תשובת רבי מאיר (ב"ר פרץ) חן, שהעתיק בתשובתו את לשון השואל (עמ' קנה-קסד). המו"ל של ספר "אבני חן" טעה וייחס בטעות את השאלה לאחד מרבני באבינוביץ. כעת נחשף לראשונה ששאלה זו נשלחה על ידי האדמו"ר ה"צמח צדק" מליובאוויטש בערוב ימיו (הסיבה לטעות המו"ל, שחשב כי מדובר באחד מרבני באבינוביץ, היא שבהעתק שלפניו הופיעה תוספת משפט בסוף המכתב, בו כתב ה"צמח צדק": "ובקשתי להשיב לי על זה בהקדם... ע"י פאצט [=דואר] לבאבינואווין על אדרעס [=כתובת] שלי...". וזאת משום שהעיירה ליובאוויטש הייתה עיירה קטנה ביותר שלא היה לה סניף דואר משלה, וכל הדואר הנשלח אליה התקבל לסניף הדואר הקרוב בעיירה באבינוביץ הסמוכה לליובאוויטש - ראה על כך באגרות הצ"צ מהדורת תשע"ג עמ' ריג בהערה בשולי הגליון, ובעמ' ריט).

פתיחה: \$400

376. Manuscript, Copy of an Unknown Responsum Letter from the Tzemach Tzedek of Lubavitch - Personal Question on Laws of Inheritance, Sent by the Tzemach Tzedek in His Final Years, to Chabad Rabbis

Transcript of a question on the laws of inheritance, from Rebbe Menachem Mendel Schneersohn, the Tzemach Tzedek of Lubavitch, handwritten by R. Meshulam Zalman Neumark Rabbi of Starodub. [After Nissan 1866].

The following inscription appears at the top of the page: **"Transcript of the words of the rebbe"**.

A personal question pertaining to the Tzemach Tzedek's bequest: **"I request of his honor, to please study this case which is of practical relevance to me, and it is difficult for me to rely on myself to issue a ruling... I am elderly, may G-d grant me longevity, and I wish to give one of my sons a gift. That is, a debt owed to me by a reliable person... with a repayment of several hundred silver ruble a year... I wish to gift this debt to one son specifically, for a reason I shall not disclose. And although all my sons will presumably honor this wish, I must take necessary measures. Therefore, I wish to somehow reinforce this command, so that they should not be able to transgress it in any way..."**. Further in the question, the Tzemach Tzedek outlines the main

points and sources which indicate that there is a halachic option of transferring the recovery of a debt to one specific son. (The son at issue is presumably the Rebbe Maharash of Lubavitch, see on this affair R. Yehoshua Mondshein, Kfar Chabad weekly, Issue 1041, 11th Nissan 2003, p. 38 onwards).

The Tzemach Tzedek (1789-1866) was very feeble in his final years, and he wrote very little between 1860-1866. His manuscripts (as well as transcripts of his writings) from these years are very rare (MiBeit Genazim, p. 238).

The copyist of this question, R. Meshulam Zalman Neumark Rabbi of Horki, Starodub, Vitebsk and Nevel (d. 1893), was a prominent Chabad rabbi. "He was very cherished by the Tzemach Tzedek" (Preface to Eshel Avraham, Zera'im); see item 379. The Tzemach Tzedek may have addressed this question to R. Meshulam Zalman, yet it is also probable that a copy of this question was sent to several Chabad rabbis (see below - this question was also sent to R. Meir son of R. Peretz Chen).

[2] leaves (3 written pages). Approx. 18 cm. Good

condition. Stains. Ink stains. Folding marks.

Discovery! This question was first published recently (with several copying errors) in Responsa Avnei Chen (Brooklyn, 2013), with the response of R. Meir (son of R. Peretz) Chen, who cited the text of the question prior to answering it (pp. 155-164). The publisher erroneously attributed the question to one of the rabbis of Babinavichy. It has now been revealed that this question was posed by the Tzemach Tzedek of Lubavitch in his final years (the basis for the attribution of this question to a rabbi of Babinavichy is the following sentence at the end of the letter: **"Please respond to this as soon as possible... by post to Babinavichy, to my address..."**). Lubavitch was a very small village, without a post office, and any post sent to Lubavitch was received in the closest post office branch, in Babinavichy - see Igrot HaTzemach Tzedek, 2013 edition, footnote on p. 213, and p. 219).

Opening price: \$400

377. מכתב שו"ת מאת רבי משולם זלמן ניימרק אב"ד סטרדוב - נשלח אל האדמו"ר הרש"ב מליובאוויטש - "מעשה רב" לא ידוע על הנהגתו של האדמו"ר מהר"ש בבניית בית הכנסת שנשרף בליובאוויטש - שנות התר"מ

לשימוש ביתי, כך שיהיה מעין בית מדרש].
הגאון החסיד רבי חיים משולם זלמן ניימרק (נפטר בתרנ"ג), מגדולי רבני חב"ד, ותלמיד חביב של האדמו"רים ה"צמח צדק" ובנו מהר"ש מליובאוויטש. מהרבנים המפורסמים והחשובים ביותר של חסידות חב"ד בדורו. כיהן ברבנות בערי ועירות חב"ד המפורסמות: הורקי (תר"י-תרנ"ז), סטרדוב (תרכ"ז-תרמ"ו), ויטבסק (תרמ"ו-תרמ"ח) ונעיל (תרמ"ח-תרנ"ג). על גאונותו בתורת הנגלה והנסתר כתב אודותיו האדמו"ר מהר"ל מקאפוסט, שהוא "מ"ץ מפורסם הן בהוראה והן בידיעת דא"ח [חסידות]". ראה אודותיו להלן פריט מס' 379.

[2] דפים כפולים (6 עמ' כתובים). הראשון: 21 ס"מ. השני: 15 ס"מ.

מצב טוב. כתמים. סימני קיפול.

כפי הנראה, המכתב שלפנינו לא נדפס.

פתיחה: \$300

של הרש"ב, האדמו"ר מהר"ש, כיצד החמיר בהלכות אלו, כאשר לאחר השריפה בליובאוויטש בנה מחדש את ביתו ואת בית המדרש: **"אוכל להעיר להם מה ששמעתי מפורש מפ"ק של רבינו כ"ק אביהם הר"ש נ"ע"** [=הרב רבי שמואל נשמתו עדן], **בהיותי אצלו פעם ראשון אחר בנין ביתו דכעת. והראני הח"ק** [=החדר קטן] **שהי' פתוח לחדר הארוך שאחר הסוכה... וא"ל** [=ואמר לי] **הלא תדע למה הגבילתי הח"ק** [=החדר קטן] **הזה. כי במקומו הלז הי' מקצת מן הזאל** [=הבית מדרש] **הנשרף שהי' בחצר אאמו"ר נ"ע** [=האדמו"ר ה"צמח צדק"], **ולא רציתי לערבו בביתי, ויחדתיו לדבר שבקדושה לכתוב שם דברי א"ח** [=דברי אלוקים חיים - מאמרי חסידות] **וכדומה...** [השטח שעליו בנה האדמו"ר מהר"ש את ביתו בליובאוויטש, היה בחלקו הקטן חופף עם שטח שעליו היה בעבר בנין בית הכנסת של ה"צמח צדק" שנשרף. כשבנה מהר"ש את ביתו הפרטי, ייחד את אחד החדרים, שנבנה על אותו מקום של ביהכנס', ללימוד תורה ולכתיבת דברי תורת, ולא

מכתב תשובה הלכתית בהלכות בניית בית הכנסת, ושינוי מקדושת בית הכנסת לחולין, בכתב-ידו של רבי משולם זלמן ניימרק, נשלח אל האדמו"ר רבי שלום דובער שניאורסון מליובאוויטש [הרש"ב]. [נכתב, כפי הנראה, בין השנים תרמ"ד-תרמ"ט 1884-1889].

ממכתב התשובה שלפנינו ישנם שני העתקים. האחד כולו בכתב-ידו של רבי משולם זלמן, והשני חלקו בכתב-יד סופר, וחלקו בכתב-ידו של רמ"ז. בין ההעתקות ישנם הבדלי נוסח. לפנינו טיוטות של המכתב שנשלח, או העתק שהעתיק רבי משולם זלמן לעצמו.

המכתב נכתב כתשובה על שאלה מורכבת ששלח האדמו"ר הרש"ב בהלכות הקשורות לקדושת בית כנסת. [מכתב השאלה של האדמו"ר הרש"ב נדפס באגרותיו, כך ה, עמ' קצט ואילך, ובשו"ת "תורת שלום", עמ' כה ואילך].

במכתבו מעיד רבי משולם זלמן על "מעשה רב" שראה אצל אביו

377. Responsum Letter from R. Meshulam Zalman Neumark Rabbi of Starodub - To Rebbe Rashab of Lubavitch - Unknown Testimony of Rebbe Maharash's Conduct when Rebuilding the Synagogue in Lubavitch which had Burnt Down - 1880s

Letter of halachic responsum pertaining to the laws of constructing a synagogue and changing the status of a synagogue to profane, handwritten by R. Meshulam Zalman Neumark. Addressed to Rebbe Shalom Dov Ber Schneersohn of Lubavitch (the Rashab). [Presumably written between 1884 and 1889].

Responsum letter in two copies. One is entirely handwritten by R. Meshulam Zalman, and the second is partially written by a scribe and partially by R. Meshulam Zalman. Variations in the text of the two copies. These may be drafts of the letter which was actually sent, or copies which R. Meshulam Zalman penned for his own record.

The letter was written in response to a complex question which Rebbe Rashab sent regarding the laws of the holiness of a synagogue (the question from Rebbe Rashab was published in Igrot Kodesh of Rebbe Rashab, V, p. 199 onwards, and in Responsa Torat Shalom, p. 25 onwards).

In his letter, R. Meshulam Zalman testifies on the stringent approach of Rebbe Maharash in these matters, when the latter rebuilt his home and the synagogue following the fire which ravaged Lubavitch: **"I can testify what I explicitly and directly heard from his father R. Shmuel, when I visited him for the first time after he built his present home. He showed me the small room which was open to the long room after the Sukkah... and he explained to me his reason for setting aside this small room - this place used to hold a small part of the burnt down study hall which was in the**

courtyard of the Tzemach Tzedek, and, not wishing to include it in his home, he set it aside for holy use, for writing Chassidic essays and the like..." (the ground on which Rebbe Maharash built his home in Lubavitch, partially overlapped with the area which used to hold the synagogue of the Tzemach Tzedek, which burnt down. When the Maharash built his private home, he designated one room, which was built on the grounds of the synagogue, for Torah study and recording Torah thoughts, rather than for personal use, so that it should remain a study hall of sorts).

R. Chaim Meshulam Zalman Neumark (d. 1893), a leading Chabad rabbi, cherished disciple of the Tzemach Tzedek and his son Rebbe Maharash of Lubavitch. One of the most renowned and prominent rabbis of Chabad Chassidism in his times. He served as rabbi of the following prominent Chabad cities and towns: Horki (1857-1867), Starodub (1867-1886), Vitebsk (1886-1888) and Nevel (1888-1893). Rebbe Yehuda Leib of Kopust wrote regarding his brilliance both in hidden and revealed parts of the Torah: "He is a renowned posek, both in Halachic ruling and in his Chassidic erudition". See item 379.

[2] double leaves (6 written pages). 21 cm and 15 cm. Good condition. Stains and folding marks.

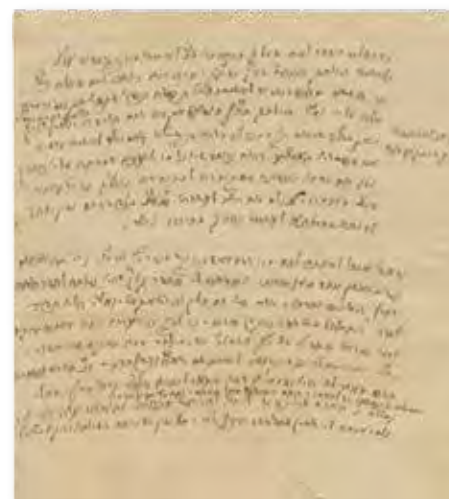
This letter was presumably never published.

Opening price: \$300

377a

377b

378. מכתב מאת רבי משולם זלמן ניימרק אב"ד סטרדוב - אל האדמו"ר הרש"ב מליובאוויטש - בקשה והפצרה שיסכים לקבל על עצמו את עול נשיאות חסידות חב"ד - ניסן תרמ"ט

תל-אביב תשי"ז, עמ' 140, 302-304).
הגאון החסיד רבי חיים משולם זלמן ניימרק (נפטר בתרנ"ג), מגדולי רבני חב"ד, ותלמיד חביב של האדמו"רים ה"צמח צדק" ובנו מהר"ש מליובאוויטש. מהרבנים המפורסמים והחשובים ביותר של חסידות חב"ד בדורו. כיהן ברבנות בערי ועיירות חב"ד המפורסמות: הורקי (תרי"ז-תרכ"ז), סטרדוב (תרכ"ז-תרמ"ו), ויטבסק (תרמ"ו-תרמ"ח) ונעויל (תרמ"ח-תרנ"ג). על גאונותו בתורת הגלגלה והנסתר כתב אודותיו האדמו"ר מהרי"ל מקאפוסט, שהוא "מ"ץ מפורסם הן בהוראה והן בידיעת דא"ח [חסידות]". ראה אודותיו פריט הבא.
[1] דף. 13.5 ס"מ. מצב טוב. סימני קיפול.
המכתב נדפס בקובץ "יגדיל תורה" (ניו יורק תשמ"ב), שנה ו, עמ' לח-לט.

פתיחה: \$400

אדמו"ר הרש"ב (תרכ"א-תר"פ 1860-1920), היה כבן עשרים ואחד בלבד כשהתייתם מאביו מהר"ש בשנת תרמ"ג. במשך יותר מעשר שנים (עד שנת תרנ"ד) הרש"ב לא כיהן רשמית כאדמו"ר וכמנהיג לחסידי חב"ד-ליובאוויטש. על רקע זה, כתב לו רבי משולם זלמן את מכתבו שלפנינו, בחודש ניסן תרמ"ט. בסופו של דבר קיבל על עצמו האדמו"ר הרש"ב את הנהגת חסידות חב"ד בשלבים ובהדרגה, בשנים תר"נ-תרנ"ד.
בתחילת המכתב שלפנינו כותב רמ"ז: **"בהיותי במחנם בקיץ העבר הכרתי וראיתי היטב כמה קשה ישיבת כ"ת [=כבוד תורתו] בביתו מכמה מניעות הסובבים דרכו... תלוי בזה הריסת מצב אנ"ש..."**. בסוף המכתב הוא מציע לו לעקור מליובאוויטש ולהעביר את דירתו לאחת העיירות הסמוכות לה, כמו רודניא או ליאזנא [תכנית שלא מומשה]. כפי הנראה, הדברים נכתבו על רקע המתיחות שהייתה בליובאוויטש עם אחיו הבכור רבי זלמן אהרן [הרז"א], שתקופה קצרה כיהן כאדמו"ר, עד שראה את עצמו כלא מתאים והתפטר מן האדמו"רות (ספר ויטבסק,

מכתב בכתב-ידו ובחתימתו של רבי משולם זלמן ניימרק, אל האדמו"ר רבי שלום דובער שניאורסון מליובאוויטש [הרש"ב]. [נעויל, ניסן תרמ"ט 1889].
במכתב שלפנינו מפציר ומבקש רבי משולם זלמן מידידו האדמו"ר הרש"ב, שיסכים לקבל על עצמו את עול הנשיאות, לשבת על כס האדמו"רות, ולהנהיג את חסידי ליובאוויטש שנשארו כצאן אשר אין להם רועה מאז פטירת אביו האדמו"ר מהר"ש מליובאוויטש בשנת תרמ"ג.
במכתבו כותב רמ"ז ומתרה ומזרז את ידידו הרש"ב, שלא יפקיר את החסידים ואת תורת החסידות: **"אהה ה' אלוקי, הכלה אתה עושה ח"ו, ואי"ה הבטחת כי לא תשכח כו', ואי"ה יגיעת הבעש"ט ותלמידיו רבותינו הק' [ודשים] זה מאה שנה. האם נתיאש ח"ו לומר אברה תקותינו ח"ו, וכמה הזהיר בתנאי על זה היאוש שלא מודעת תורה"ק [=תורתנו הקדושה]... ותובעים ממנו מעט מס"ג [=מסירות נפש] להתעורר בזה... ידידם אמת, ח"מ זלמן נא"מ"**.

378. Letter from R. Meshulam Zalman Neumark Rabbi of Starodub - To Rebbe Rashab of Lubavitch - Beseeking Him to Assume the Chabad Leadership - Nisan 1889

Letter handwritten and signed by R. Meshulam Zalman Neumark, addressed to Rebbe Shalom Dov Ber Schneersohn of Lubavitch (the Rashab). [Nevel, Nisan 1889].
In this letter, R. Meshulam Zalman begs and entreats his friend Rebbe Rashab, to agree to take on the leadership of Chabad Chassidism and serve as their rebbe, as they have been left without leader since the passing of his father Rebbe Maharash of Lubavitch in 1883.
R. Meshulam Zalman warns and urges his friend the Rashab, not to forsake the Chassidim and Chassidism: **"Oh G-d, will You cause annihilation, and what will be of Your promise that [the Torah] shall not be forgotten, and what will result of the efforts of the Baal Shem Tov and his disciples for the past century? Can we despair and say that our hope is lost? So strongly does the Tanya caution that despair is not in the spirit of the Torah... a bit of self-sacrifice is required of him... His true friend, Ch.M. Zalman Neumark"**.

Rebbe Rashab (1860-1920) was only 21 years old when he was orphaned of his father Rebbe Maharash in 1883. For over ten years (until 1894), the Rashab did not officially serve as rebbe and leader of the Chabad-Lubavitch Chassidic dynasty. In this context, R. Meshulam Zalman wrote this letter to him in Nisan 1889. Rebbe Rashab eventually progressively took on the leadership of Chabad Chassidism, between 1890-1894.
R. Meshulam Zalman writes at the beginning of his letter: **"When I was in his town last summer, I noticed how difficult it was for him, due to the various obstacles surrounding him... the destruction of our fellow Chassidim is contingent upon this..."**. At the end of the letter, he suggests that he move away from Lubavitch and settle in one of the nearby towns, such as Rudnya or Liozna (this plan was never materialized). This suggestion was presumably proposed as a result of the tension which developed in Lubavitch surrounding his eldest brother R. Zalman Aharon, who served as rebbe for

a short while and eventually resigned, sensing that he was unfit for the position (Sefer Vitebsk, Tel Aviv 1957, pp. 140, 302-304).
R. Chaim Meshulam Zalman Neumark (d. 1893), a leading Chabad rabbi, cherished disciple of the Tzemach Tzedek and his son Rebbe Maharash of Lubavitch. One of the most renowned and prominent rabbis of Chabad Chassidism in his times. He served as rabbi of the following prominent Chabad cities and towns: Horki (1857-1867), Starodub (1867-1886), Vitebsk (1886-1888) and Nevel (1888-1893). Rebbe Yehuda Leib of Kopust wrote regarding his brilliance both in hidden and revealed parts of the Torah: "He is a renowned posek, both in Halachic ruling and in his Chassidic erudition". See next item.
[1] leaf. 13.5 cm. Good condition. Folding marks.
The letter was printed in the Yagdil Torah anthology (New York 1982), year VI, pp. 38-39.
Opening price: \$400

379a

378

379. אוסף מכתבים היסטורי מרבני וקהילות חב"ד בבלרוס - שנות התר"י-תר"נ - מארכיונו של רבי משולם זלמן ניימרק אב"ד סטרדוב, תלמיד ה"צמח צדק" מליובאוויטש

חב"ד בדורו. יחד עם גאונותו בתורת הנגלה והנסתר, הוא היה עובד ה' מופלא, בעל רגש כביר, ובעל חסד גדול שרוב משכורתו מהרבנות הלכה לכלכלת קרוביו העניים ונישואי בנותיהם. בשנות רבנותו בסטרדוב עסק רבות בסיוע לבחורי ישראל להינצל מגזירת הגיוס לצבא הרוסי. עקב הלשנה על עניין זה, הוא נחקר והוחזק במעצר כשנתיים וחצי, יחד עם שמונים איש מיהודי סטרדוב, מחורף תרמ"א עד תשרי תרמ"ד. השנים בהן הוחזק במעצר היו קודש לתורה ולתפלה בדבקות גדולה, וכל ימיו התרפק בערגה על שנים מרוממות אלו בהן יכל לעסוק בתורה מבלי שיפריעוהו טרדות הרבנות. נכדו הרב אברהם יעקב ניימרק, מרבני תל-אביב, מספר, ששכנו למעצר היה שורד ורוצה מפורסם שרצה עשרות אנשים, "זהו הרוצה היה מתמוגג בדמעות כשהיה שומע צלילים מאא"ז בשעת תפלתו ודביקותו, כי דרך עבודתו בקודש עבודה שבלב היתה נפלאה" (מתוך הקדמתו לספר "אשל אברהם", זרעים). כל פרטי פרשת ההלשנה, ימי שבתו במאסר, ויכיוו המפתיע במשפט, נכתבו בצורה ספרותית על ידי הסופר ד"ר פישל שניאורסון בספרו "כוחה של סגוריה" (תל-אביב תשכ"ז).

24 פריטים הכוללים כ-74 עמ' כתובים [על כ-35 דפי נייר, חלקם דפים כפולים]. גודל ומצב משתנים.

פתיחה: \$1000

שוחטי וויטבסק (כולל מכתב לרבי יצחק אלחנן ספקטור בנושא); דרשה בכתב-ידו של הרב ניימרק ליום הולדתה של קיסרית רוסיה; קונטרסים הלכתיים מאת הרב ניימרק בעניין "היתר מאה רבנים" (בתוך הדברים מוכר האדמו"ר מהר"ש מליובאוויטש שהורה לו לדון בשאלה זו); תשובות ובירורים הלכתיים בעניינים שונים (הלכות גיטין, טהרה, טריפות); דפים וקונטרסים עם בירורים הלכתיים שונים, כולל פולמוסים עם רבי הלל טרייון המו"ץ של קהילת ה"מתנגדים" בסטרדוב (הצצה נדירה ליחסים המורכבים של הרבנים החב"דים והמתנגדים באותה תקופה); מכתבים שקיבל הרב ניימרק ממקומות שונים, מרבנים ומאנשים שביקשו את הכרעתו במחלוקות ועניינים הלכתיים; ועוד. פירוט נרחב של המכתבים והמסמכים - יישלח לכל דורש.

הגאון החסיד רבי חיים משולם זלמן ניימרק (נפטר בתרנ"ג), מגדולי רבני חב"ד, ותלמיד חביב של האדמו"רים ה"צמח צדק" ובנו מהר"ש מליובאוויטש. כיהן ברבנות בערי ועירות חב"ד המפורסמות: הורקי (תר"י-תרנ"ז), סטרדוב (תרנ"ז-תרמ"ו), ויטבסק (תרמ"ו-תרמ"ח) ונעיל (תרמ"ח-תרנ"ג). הגאון רבי אלעזר משה הורוביץ אב"ד פינסק העיד עליו שיש לו "לב נבון ושכל ישר לאמיתתה של תורה...". האדמו"ר מהר"ל מקאפוטט כתב אודותיו שהגו "מ"ץ מפורסם הן בהוראה והן בידיעת דא"ח [חסידות]". רבי משולם זלמן היה מהרבנים המפורסמים והחשובים ביותר של חסידות

עשרים וארבעה מכתבים וכתבי-יד מארכיונו של רבי משולם זלמן ניימרק אב"ד הורקי, סטרדוב, ויטבסק ונעויל. כתבי יד של תשובות וקונטרסים בהלכה שכתב רבי משולם זלמן ומכתבי שו"ת שקיבל מרבנים אחרים, כתבי הכתרה לרבנות ומכתבים משפחתיים. הורקי, סטרדוב, ויטבסק, נעויל, פאצעפ, שומיאץ, חטומסק (Horki, Starodub, Vitebsk, Nevel, Pocheb, Shumyachi, Khotsimsk - בלרוס). שנות התר"י-תר"נ.

הארכיון כולל: כתבי רבנות חתומים; כתבי-יד וקונטרסים בהלכה שכתב רבי משולם זלמן; העתקי תשובותיו ששמר לעצמו, חלקם בכתב-ידו, וחלקם בכתב-יד סופר; מכתבים ותשובות שנשלחו אליו מרבנים אחרים; מכתבים משפחתיים ושטרות "תנאים" לאירועי בניו; ועוד. בארכיון זה נשמר מידע רב אודות ערי ועירות רוסיה הלבנה שהיו ב"תחום המושב", ופרשיות הלכתיות שנדונו בהן; ידיעות מעניינות על התנהלות הקהילות הקטנות ברוסיה הלבנה, בהן כיהנו יחדיו שני רבנים, אחד לקהילת החסידים (ה"ספרדים") ואחד לקהילת המתנגדים (ה"אשכנזים"); מידע מפורט על רבנותו של הרב ניימרק ומשפחתו.

כפי הנראה, תכולת הארכיון לא נדפסה.

הארכיון כולל בין היתר: כתבי הכתרה של הרב ניימרק לרבנות סטרדוב ורבנות ויטבסק (עם חתימות נכבדי הקהילות); מכתבים וכתבי-יד עם פולמוס הלכתי על קולות בהלכות טריפות של

379. Historic Collection of Letters from Chabad Rabbis and Communities in Belarus - 1850s-1890s - From the Archive of R. Meshulam Zalman Neumark Rabbi of Starodub, Disciple of the Tzemach Tzedek of Lubavitch

Twenty-four letters and manuscripts from the archive of R. Meshulam Zalman Neumark, rabbi of Horki, Starodub, Vitebsk and Nevel. Manuscript responsa and multipage halachic treatises composed by R. Meshulam Zalman, responsa which he received from other rabbis, certificates of rabbinic appointment and familial letters. Horki, Starodub, Vitebsk, Nevel, Pochep, Shumyachi and Khotsimsk (Belarus). 1850s-1890s.

The archive includes: certificates of rabbinic appointment, with signatures; manuscripts and halachic treatises written by R. Meshulam Zalman; copies of responsa which he kept for his own records, some in his handwriting and others written by a scribe; letters and responsa sent to him from other rabbis; familial letters and Tena'im of his sons; and more. This archive contains a wealth of information about the towns and cities of Belarus which were within the Pale of Settlement, various halachic controversies which arose there; interesting facts pertaining to the small communities in Belarus which were led by two rabbis - one Chassidic and one Ashkenazi, each directing their respective communities; detailed information on the rabbinic career of R. Neumark and about his family.

The contents of this archive were presumably never published.

The archive includes: certificates of appointment for R. Neumark as rabbi of Starodub and Vitebsk (signed by the community leaders); letters and manuscripts regarding the halachic controversy surrounding leniencies in the laws of Terefor practiced by the shochetim of Vitebsk (including a letter to R. Yitzchak Elchanan Spektor on the topic); sermon handwritten by R. Neumark for the birthday of the empress of Russia; halachic treatises from R. Neumark regarding Heter Me'ah Rabbanim (he mentions Rebbe Maharash of Lubavitch, who instructed him to issue a ruling on this question); responsa and halachic studies on various topics (laws of divorce, purity and terefor); halachic treatises,

including polemics with R. Hillel Traizon, posek of the Ashkenazi community in Starodub (rare glimpse into the complex relationship between the Chabad and Ashkenazi rabbis in that time); letters sent to R. Neumark from various places, from rabbis and individuals requesting his decision in disputes and halachic issues; and more. A detailed description of the letters and documents will be sent upon request. R. Chaim Meshulam Zalman Neumark (d. 1893), a leading Chabad rabbi, cherished disciple of the Tzemach Tzedek and his son Rebbe Maharash of Lubavitch. He served as rabbi of the following prominent Chabad cities and towns: Horki (1857-1867), Starodub (1867-1886), Vitebsk (1886-1888) and Nevel (1888-1893). R. Elazar Moshe Horowitz Rabbi of Pinsk testified that he found him to be of wise heart and pure intellect in line with the truth of the Torah. Rebbe Yehuda Leib of Kopust acclaimed him as "a renowned posek, both in Halachic ruling and in his Chassidic erudition". R. Meshulam Zalman was one of the most well-known and prominent rabbis of Chabad Chassidism in his times. Apart from his brilliance in both revealed and hidden parts of the Torah, his worship of G-d was legendary. He was a person of deep emotions, and exceptionally charitable - most of his salary was expended on supporting his needy relatives and marrying off their daughters.

During his tenure as rabbi of Starodub, R. Meshulam Zalman was very involved in helping Jewish boys evade conscription in the Russian army. He was denounced to the authorities, interrogated and imprisoned for two and a half years, together with eighty Jews of Starodub, from winter 1881 until Tishrei 1883. He devoted the years of his incarceration to Torah and heartfelt prayer, and for the rest of his life, he spoke with yearning of those elevating years which he could devote to Torah study without being troubled by the concerns of the rabbinate. His grandson R. Avraham Yaakov Neumark, a rabbi of Tel Aviv, relates that R. Meshulam Zalman's neighbor in

379b

the prison cell was an infamous bandit and assassin, who had murdered dozens of people, "And this murderer would melt into tears when hearing the sounds of my grandfather praying, since his prayers were exceptionally heartfelt" (from his preface to Eshel Avraham on Zera'im). The entire account of the informing, imprisonment and surprising acquittal in trial was recorded by Dr. Fishel Schneersohn in his book Kocha shel Sanegoria (Tel Aviv 1967).

24 items, consisting of 74 written pages (approx. 35 leaves, some double). Size and condition vary.

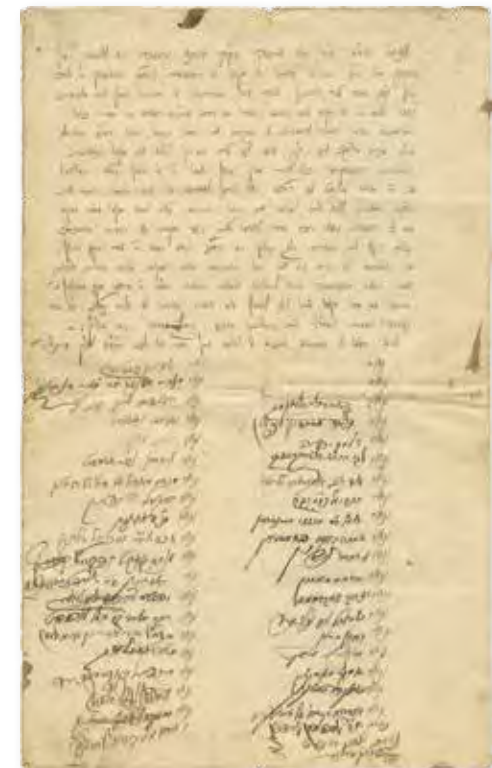
Opening price: \$1000

380. כתבי מינוי לשו"בים - קהילת חסידי חב"ד בדיסנה - עם מאות חתימות של חשובי הקהילה - דיסנא, תרע"ו / תרע"א

שני מסמכים מהקהילה החב"דית בעיירה דיסנא (דזיסנה, Dzisna, מחוז ויטבסק - בלרוס), עם מאות חתימות של חשובי הקהילה:

1. כתב מינוי לשוב"ים (שוחטים ובודקים), עם 65 חתימות של חשובי וראשי קהילת דיסנא. דיסנא, ניסן תרע"ו [1866].
כתב מינוי לשני שוב"ים: רבי משה חפץ (בנו של רב העיר רבי מרדכי חפץ), שהתמנה על מקום השו"ב רבי דוד ליפשיץ ז"ל, ואת קרובו רבי שלמה זלמן חפץ, שהתמנה על מקום אביו השו"ב רבי משה חפץ ז"ל. בכתב המינוי מפורטות ההכנסות להן יהיו זכאים, ונכתב כי הם מתחייבים להפריש חלק מהכנסותיהם לאלמנות השו"בים הקודמים.

[2] דף (3 עמ' כתובים). 35.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים ובלאי. סימני קיפול.

380a

2. כתב מינוי לשו"ב, עם 145 חתימות של חשובי וראשי קהילת דיסנה. דיסנה, ניסן תרע"א [1911].
כתב מינוי לשו"ב, לרבי מנחם מנדל ליב סמירין, חתנו של השו"ב רבי שלמה זלמן איטיגין. בכתב המינוי נכתב שמינויו לשו"ב הוא בנוסף לשני השו"בים האחרים.
[4] דף (4 עמ' כתובים). 36.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים, קרעים ובלאי. סימני קיפול.

העיירה דיסנא שוכנת על גדות נהר דווינה משני צידי הנהר. מצדו האחד של הנהר היא שייכת לפלך ווילנא, ומצדו השני היא שייכת לפלך וויטבסק. בשלש האחרון של המאה ה-19 התגוררו בדיסנא בסביבות עשרים אלף נפש, שרובם הגדול היו יהודים. "יהודי העיר היו כולם חסידי חב"ד, והתפלגו לחסידי לאדי, ליבאביץ, קופוסט וסטארוסעליא... בכל בתי הכנסת שבעיר היו מתפללים רק בנוסח חב"ד עפ"י האר"י ז"ל, ולא היה אף מנין אחד של מתפללים בנוסח אשכנז. וכשבא להשתקע בעיר יהודי שנקרא 'מתנגד', כלומר שלא מהחסידיים, ורצה להתפלל בצבור בבית הכנסת, היה מוכרח להתפלל בנוסח חב"ד" (זכרונות, יצחק שריון, ירושלים תש"ג, עמ' 14-15).

דיסנא היתה עיירה חב"דית עוד מימי האדמו"ר הזקן בשנות התק"נ, וכמה מתלמידיו התגוררו בדיסנא, כדוגמת האחים רבי אלעזר ורבי צבי הירש יפה, ועוד. יתכן וחלק מהחתומים על כתב המינוי משנת תרע"ו הם מוקני תלמידיו של האדמו"ר הזקן. בין החתומים מופיעה חתימת "אלעזר בהמנוח מ' יהושע פייל יפה ז"ל". קשה לקבוע אם לפנינו חתימתו של רבי אלעזר מדיסנא, תלמידו של אדה"ז, שהארץ ימים, או שמא זה אחד מצאצאיו שנקרא על שמו. אחד החתומים (ראשון משמאל) הוא "אברהם ב"מ ה' צבי קלופט", שכפי הנראה היה אחד מתלמידיו של האדמו"ר ה"צמח צדק" מליובאוויטש, ונוכח באגרותיו: "הישיש מוהר"ר אברהם נ"י קלופט... דק' דיסנא" (אגרות קודש מאת כ"ק אדמו"ר הצמח צדק, ברוקלין תשע"ג, עמ' קנט).

פתיחה: \$300

380b

381

381. כתב-יד, קונטרס בהלכות גיטין שנשלח אל רבי לוי יצחק שניאורסון (אביו של הרבי מליובאוויטש), מאת בית הדין בחרקוב - תרפ"ג

כתב-יד, טיוטת קונטרס בהלכות גיטין שנכתב על ידי אחד מחברי בית הדין בחרקוב, אל רבי לוי יצחק שניאורסון אב"ד יקטרינוסלב. חקוב, סיון תרפ"ג [1923].

הקונטרס שלפנינו נכתב כתגובה למכתבו של רבי לוי יצחק (שלא הגיע לידינו), בו הוא פסל גט שנערך על ידי בית הדין בחרקוב, והצריכם לכתוב גט שני. בקונטרס מובאים ארבעה טעמים שכתב להם רבי לוי יצחק מדוע הוא חושש לכשרות הגט. על כך משיב אחד מחברי בית הדין שבחרקוב בכתב שלפנינו, ובו משיב על כל ערעוריו של רבי לוי יצחק על הגט שנסדר על ידם.

כתב-היד מלא מחיקות ותיקונים, ואיננו חתום. כפי הנראה מדובר בטיטת של קונטרס התשובה. רבי לוי יצחק שניאורסון אב"ד יקטרינוסלב (תרל"ח-תש"ד), אביו של הרבי רמ"מ מליובאוויטש. נודע כמחמיר מאד בהלכות גיטין, והיה נוהג להתענות ביום שסידר בו גט. מסופר עליו: "פעם עסק עם קהילת חרקוב בעריכת גט, הוא היה כל כך מקפיד שהכל יהיה בשלימות, שהצריך אותם לכתוב שלשה גיטין. עד שיצא דבר שלם מתחת ידם" (תולדות לוי יצחק, א, עמ' 165-166).

[4] דף (8 עמ' כתובים). 22.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים. קרעים בשוליים, עם פגיעה קלה בטקסט. סימני קיפול.

פתיחה: \$300

380. Certificates of Appointment as Shochet and Bodek - Chabad Community in Disna - With the Signatures of Hundreds of Community Notables - Disna, 1866 / 1911

Two documents from the Chabad community in Disna (Dzisa, Vitebsk region - Belarus), with the signatures of hundreds of community notables:

1. Certificate of appointment as shochet (ritual slaughterer), with the signatures of 65 community notables and leaders in Disna. Disna, Nisan 1866.

Certificate of appointment for two shochatim: R. Moshe Chefetz (son of the rabbi of the town, R. Mordechai Chefetz), who was to succeed R. David Lipshitz; and his relative R. Shlomo Zalman Chefetz, who would replace his father R. Moshe Chefetz. The certificate of appointment lists the wages they will receive, and states that they commit to allocate a portion of their income to the widows of the previous shochatim.

[2] leaves (3 written pages). 35.5 cm. Good-fair condition. Stains and wear. Folding marks.

2. Certificate of appointment as shochet, signed by 145 community notables and leaders in Disna. Disna, Nisan 1911.

Certificate of appointment as shochet for R. Menachem Mendel Leib Smirin, son-in-law of the shochet R. Shlomo Zalman Itygin. The certificate states that he is being nominated in addition to the two practicing shochatim.

[4] leaves (4 written pages). 36.5 cm. Good-fair condition. Stains, tears and wear. Folding marks.

Disna is a city located on both banks of the Daugava river. One side of it falls under the jurisdiction of the Vilna region, while the other side belongs to the Vitebsk region. In the late 19th century, it comprised some twenty thousand inhabitants, the majority of which were Jewish. "The Jews of the city were all Chabad Chassidim, whether belonging to the Liadi, Lubavitch, Kopust or Staroselye branches... the only prayer rite followed in every synagogue throughout the city was the Chabad rite, based on the Arizal, and there was not a single minyan praying Nusach Ashkenaz. When a non-Chassidic Jew would come to the town, and wished to pray in a quorum, he was compelled to pray following the Chabad rite" (Zichronot, Yitzchak Shirion, Jerusalem 1943, pp. 14-15).

Disna was a distinctly Chabad town already in the times of the Baal HaTanya in the 1790s, and several of his disciples settled there, such as the brothers R. Elazar and R. Tzvi Hirsh Yoffe and others. Some of the signees on the letter of appointment from 1866 may be elder disciples of the Baal HaTanya. One of the signees is "Elazar son of R. Yehoshua Feivel Yoffe". It is difficult to determine whether this is the signature of the elderly R. Elazar of Disna, disciple of the Baal HaTanya, or of one of his descendants who bore his name. Another signee (first from the left) is "Avraham son of R. Tzvi Kluff", presumably a disciple of the Tzemach Tzedek of Lubavitch, who mentions him in one of his letters: "The elderly R. Avraham Kluff... of Disna" (Igrot Kodesh of the Tzemach Tzedek, Brooklyn 2013, p. 159).

Opening price: \$300

382

382. מכתב ברכה מאת האדמו"ר הריי"ץ מליובאוויטש - תש"ט

מכתב ברכה מאת האדמו"ר רבי יוסף יצחק שניאורסון - הריי"ץ מליובאוויטש, בחתימת ידו, ובתוספת שני מילים בכתב-ידו. נשלח למזכירו רבי ניסן מינדל. ברוקלין, ניו יורק, ניסן תש"ט [1949]. כתוב במכונת כתיבה, על נייר מסמכים רשמי של האדמו"ר הריי"ץ, בחתימת יד קדשו, בתוספת שתי מילים בכתב-יד קדשו. במכתבו מברך האדמו"ר: "השי"ת יחזק את בריאותו ובריאות רעייתו הכבודה תחי".

בסוף המכתב הוסף האדמו"ר בכתב-יד קדשו, לאחר המילה "ומברכם", את המילים: "בגשמיים וברוחניים". במכתב חותם האדמו"ר (בתחילת שמו השני) עם האות יו"ד בכתיבה אשורית - חתימתו המיוחדת בשנה האחרונה לחייו. רבי ניסן מינדל (תרע"ב-תשנ"ט) ממנהלי מוסדות חב"ד בארה"ב, היה איש אמונם וסודם של האדמו"ר הריי"ץ וחתנו הרבי מליובאוויטש. משנת תרצ"ב כיהן כמזכירו האישי של האדמו"ר הריי"ץ מליובאוויטש, ומשנת תש"י היה מזכירו של האדמו"ר הרמ"מ - הרבי מליובאוויטש. בחורף ת"ש היה מהבודדים שהפליג באניה יחד עם הריי"ץ בעת שברח מפולין הכבושה אל ארה"ב. כל מכתבי הרבי באנגלית הוקלדו על ידו, וחלקם אף יצאו לאור על ידו בכמה כרכים. הרב מינדל היה מחבר פורה במחשבת היהדות והחסידות. ספריו הוגהו על ידי הרבי טרם הדפסתם, ותורגמו לשפות רבות. למעלה מארבעים שנה היה עורך הירחון החב"די לנוער "שמועסן מיט קינדר" (שיחות לנוער). גולת הכותרת שבמפעליו היא תרגום ספר התניא לאנגלית. על כך קיבל תואר דוקטורט מאוניברסיטת קולמביה בניו יורק.

[1] דף, נייר מכתבים רשמי. 21.5 ס"מ. מצב טוב. סימני קיפול.

פתיחה: \$600

381. Manuscript, Lengthy Responsum Concerning the Laws of Divorce, Sent to Rabbi Levi Yitzchak Schneersohn (Father of the Lubavitcher Rebbe), from the Kharkiv Beit Din - 1923

Manuscript, draft of a responsum pertaining to the laws of divorce, written by one of the dayanim in the Kharkiv Beit Din. Addressed to R. Levi Yitzchak Schneersohn Rabbi of Yekaterinoslav (Dnipro). Kharkiv, Sivan 1923.

This manuscript was written in response to R. Levi Yitzchak's letter (which is not in our possession), in which he disqualified a get (divorce document) arranged by the Kharkiv Beit Din, requiring them to draw up a new get. The manuscript quotes the four reasons R. Levi Yitzchak gave to substantiate his reservations as to the validity of the get. In this letter, one of the dayanim defends the get they arranged against R. Levi Yitzchak's contentions.

The manuscript is full of deletions and emendations, and is not signed. This is presumably a draft of the responsum.

R. Levi Yitzchak Schneersohn Rabbi of Yekaterinoslav (1878-1944), father of Rebbe Menachem Mendel of Lubavitch. He was renowned for his stringency in laws of divorce, and would fast on the day he arranged a get. Reputedly, he once worked with the Kharkiv community to arrange a get, and he was so meticulous that everything should be perfect, that he compelled them to rewrite the get 3 times, until they succeeded in producing a perfect document (Toldot Levi Yitzchak, I, pp. 165-166).

[4] leaves (8 written pages). 22.5 cm. Good-fair condition. Stains. Marginal tears, slightly affecting text. Folding marks.

Opening price: \$300

383. Letter of Blessings for Health and Livelihood from Rebbe Rayatz of Lubavitch - 1949

Letter of blessings from Rebbe Yosef Yitzchak Schneersohn - the Rayatz of Lubavitch, with his signature, and the addition of two words in his handwriting. Addressed to his secretary R. Nissan Mindel. Brooklyn, New York, Sivan 1949.

Typewritten on the official stationery of Rebbe Rayatz, with his signature and two words in his handwriting.

In his letter, the rebbe blesses: "May the blessing be blessed with abundant good both in material and spiritual matters, and may G-d strengthen his health and that of his wife, and grant them profitable and abundant livelihood, and success in his work".

At the end of the letter, after "and blesses them", the rebbe added in his handwriting "**BeGashmiyut UBeRuchaniyut**" (in material and spiritual matters). The letter is signed with the rebbe's distinctive signature in the final year of his life - with the letter Yud of his second name in Ashuri script.

R. Nissan Mindel (1912-1999), director of Chabad institutions in the United States, close confidant of Rebbe Rayatz and his son-in-law the Lubavitcher Rebbe. From 1932, he served as personal secretary of Rebbe Rayatz of Lubavitch, and from 1950, of the Lubavitcher Rebbe. In winter 1940, he was one of the few who joined the Rayatz in his flight from occupied Poland to the United States. He typed all the rebbe's English letters, and even published some of them in several volumes. R. Mindel was a prolific author on Jewish thought and Chassidism. His books were reviewed by the rebbe before being published, and were later translated into many languages. He served as editor of the Chabad periodical for youths - Talks and Tales, for over forty years. His magnum opus was his translation of the Tanya to English, which earned him a doctorate's degree from the Columbia University in New York.

[1] leaf, official stationery. 21.5 cm. Good condition. Folding marks. Stains.

Opening price: \$600

382. Letter of Blessings from Rebbe Rayatz of Lubavitch - 1949

Letter of blessings from Rebbe Yosef Yitzchak Schneersohn - the Rayatz of Lubavitch, with his signature and the addition of two words in his handwriting. Addressed to his secretary R. Nissan Mindel. Brooklyn, New York, Nisan 1949.

Typewritten on the official stationery of Rebbe Rayatz, with his handwritten signature and two words in his handwriting.

In the letter, the rebbe blesses: "May G-d strengthen his health and that of his wife". At the end of the letter, after "and blesses them", the rebbe added in his handwriting: "**BeGashmiyut UBeRuchaniyut**" (in material and spiritual matters).

The letter is signed with the rebbe's distinctive signature in the final year of his life - with the letter Yud of his second name in Ashuri script.

R. Nissan Mindel (1912-1999), director of Chabad institutions in the United States, close confidant of Rebbe Rayatz and his son-in-law the Lubavitcher Rebbe. From 1932, he served as personal secretary

of Rebbe Rayatz of Lubavitch, and from 1950, of the Lubavitcher Rebbe. In winter 1940, he was one of the few who joined the Rayatz in his flight from occupied Poland to the United States. He typed all the rebbe's English letters, and even published some of them in several volumes. R. Mindel was a prolific author on Jewish thought and Chassidism. His books were reviewed by the rebbe before being published, and were later translated into many languages. He served as editor of the Chabad periodical for youths - Talks and Tales, for over forty years. His magnum opus was his translation of the Tanya to English, which earned him a doctorate degree from the Columbia University in New York.

[1] leaf, official stationery. 21.5 cm. Good condition. Folding marks.

Opening price: \$600

383. מכתב ברכה לבריאות ופרנסה מאת האדמו"ר הרי"ץ מליובאוויטש - תש"ט

הרי"ץ מליובאוויטש, ומשנת תש"י היה מזכירו של האדמו"ר הרמ"מ - הרבי מליובאוויטש. בחורף ת"ש היה מהבודדים שהפליג באניה יחד עם הרי"ץ בעת שברח מפולין הכבושה אל ארה"ב. כל מכתבי הרבי באנגלית הוקלדו על ידו, וחלקם אף יצאו לאור על ידו בכמה כרכים. הרב מינדל היה מחבר פורה במחשבת היהדות והחסידות. ספריו הוגהו על ידי הרבי טרם הדפסתם, ותורגמו לשפות רבות. למעלה מארבעים שנה היה עורך הירחון החב"די לנוער "שמועסן מיט קינדר" (שיחות לנוער). גולת הכותרת שבמפעליו היא תרגום ספר התניא לאנגלית. על כך קיבל תואר דוקטורט מאוניברסיטת קולומביה בניו יורק.

[1] דף, נייר מכתבים רשמי. 21.5 ס"מ. מצב טוב. סימני קיפול. כתמים.

פתיחה: \$600

מכתב ברכה מאת האדמו"ר רבי יוסף יצחק שניאורסון - הרי"ץ מליובאוויטש, בחתימת ידו, ובתוספת שני מילים בכתב-ידו. נשלח למזכירו רבי ניסן מינדל. ברוקלין, ניו יורק, סיון תש"ט [1949].

כתוב במכונת כתיבה, על נייר מסמכים רשמי של האדמו"ר הרי"ץ, בחתימת יד קדשו, בתוספת שתי מילים בכתב-יד קדשו. במכתבו מברך האדמו"ר: "המברך יתברך ברוב טוב בגו"ר [=בגשמיות ורוחניות], ויחזק השי"ת בריאותו ובריאות רעותו תחי', ויתן להם פרנסה טובה בהרחבה, והצלחה בעבודתו". בסוף המכתב הוסיף האדמו"ר בכתב-יד קדשו, לאחר המילה "ומברכם", את המילים: "**בגשמיות וברוחניות**".

במכתב חותם האדמו"ר (בתחילת שמו השני) עם האות יו"ד בכתובה אשורית - חתימתו המיוחדת בשנה האחרונה לחייו. רבי ניסן מינדל (תרע"ב-תשנ"ט) ממנהלי מוסדות חב"ד בארה"ב, היה איש אמונם וסודם של האדמו"ר הרי"ץ וחתנו הרבי מליובאוויטש. משנת תרצ"ב כיהן כמזכירו האישי של האדמו"ר

385. **מכתב ברכת שנה טובה מהרבנית נחמה דינה שניאורסון - בחתימתה ובחתימת שני חתניה, הרבי מליובאוויטש, ורבי שמריה גוראריה - אלול תש"י - לאחר פטירת בעלה האדמו"ר הרי"ץ מליובאוויטש**

מכתב ברכת שנה טובה, בחתימת הרבנית נחמה דינה שניאורסון, ובחתימת שני חתניה, האדמו"ר רבי מנחם מנדל שניאורסון מליובאוויטש, ורבי שמריה גוראריה, "לקראת השנה החדשה... הננו בזה לברך אותו ואת ב"ב יחיו בברכת כתיבה וחתימה טובה על שנה טובה ומתוקה בגשמיית וברוחניות". ברוקלין, ניו יורק, אלול תש"י [1950].

נשלח אל רבי אשר מינדל (אחיו של המזכיר רבי ניסן מינדל). המכתב נכתב במכונת כתיבה על נייר מכתבים רשמי של הרבנית, וחתום בחתימת-ידה ובחתימת ידם של שני חתניה "חדב"נ" [חתנא דבי נשיאה]. נכתב בשלהי שנת תש"י, בתוך שנת האבל על פטירת בעלה האדמו"ר הרי"ץ שנפטר ב' שבט תש"י. עד ל' שבט תש"א, עדיין לא הוכתר רשמית חתנה הרבי מליובאוויטש לאדמו"ר. במהלך שנת האבל נכתבו מספר מכתבים מאת הרבנית, אל חסידי חב"ד, כשתחת חתימתה באים על החתום שני חתניה. מימין חתנה המבוגר, רבי שמריה גור-אריה, ומשמאל חתנה הצעיר - רבי מנחם מנדל שניאורסון הרבי מליובאוויטש.

הרבנית נחמה דינה שניאורסון (תרמ"ב-תשל"א), אשת-חבר להאדמו"ר הרי"ץ. בתו של רבי אברהם שניאורסון מקישינב, בנו של האדמו"ר רבי ישראל נח מניעזין, בנו של ה"צמח צדק" מליובאוויטש. נישואיה נערכו באלול תרנ"ז. הייתה מסורה ומעורה במפעלי הגדולים של בעלה. כשבעלה האדמו"ר נאסר בשנת תרפ"ז ע"י הקומוניסטים, ניהלה בתבונה את המהלכים שהביאו לשחרורו, פעילות שהייתה כרוכה בפקחות ובאומץ, תוך סיכון חייה.

האדמו"ר רבי מנחם מנדל שניאורסון - "הרבי מליובאוויטש" (תרס"ב-תשנ"ד), האדמו"ר השביעי בשושלת אדמו"רי חסידות חב"ד-ליובאוויטש. בן רבי לוי יצחק אב"ד יקטרינסלאוו, דור שישי בן אחר בן לבעל ה"צמח צדק".

רבי שמריה גור-אריה (תרנ"ח-תשמ"ט), מהתלמידים המקורבים לאדמו"ר הרשב"י מליובאוויטש, שבחר בו לחתן לנכדתו חנה, בתו של בנו האדמו"ר הרי"ץ, ולאחר מכן יד ימינו של חותנו הרי"ץ.

[1] דף, נייר מכתבים רשמי. 21.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים. סימני קיפול וקמטים.

פתיחה: \$1000

384

384. Letter of Blessings for Livelihood, Good Health and an Easy Birth from Rebbe Rayatz of Lubavitch - 1949

Letter of blessings signed by Rebbe Yosef Yitzchak Schneersohn - the Rayatz of Lubavitch. Addressed to R. Asher Mindel (brother of the secretary R. Nissan Mindel). Brooklyn, New York, Cheshvan 1949.

Typewritten on the official stationery of Rebbe Rayatz, with his signature.

In his letter, the rebbe blesses: "...may his wife's pregnancy reach full-term, and may she give birth at the opportune time, easily and smoothly, to a living child, and may G-d strengthen him... and grant him a profitable and abundant livelihood".

The letter is signed with the rebbe's distinctive signature in the final year of his life - with the letter Yud of his second name in Ashuri script.

[1] leaf, official stationery. 21.5 cm. Good condition. Slightly darkened paper, with light stains. Folding marks.

Opening price: \$600

383

384. מכתב ברכה לפרנסה בריאות ולידה קלה מאת האדמו"ר הרי"ץ מליובאוויטש - תש"י

מכתב ברכה בחתימת ידו של האדמו"ר רבי יוסף יצחק שניאורסון - הרי"ץ מליובאוויטש. נשלח אל רבי אשר מינדל (אחיו של המזכיר רבי ניסן מינדל). ברוקלין, ניו יורק, חשון תש"י [1949]. כתוב במכונת כתיבה, על נייר מסמכים רשמי של האדמו"ר הרי"ץ, בחתימת יד קדשו.

במכתבו מברך האדמו"ר: "...השי"ת ימלא ימי הריונה של זוגתו תחי, ותהי הלידה בעתה ובזמנה בנקל כשורה, ולד חייה וקיימא, ויחזק את בריאותו... ויתן לו פרנסה טובה בהרחבה".

במכתב חותם האדמו"ר (כתחילת שמו השני) עם האות יו"ד בכתיבה אשורית - חתימתו המיוחדת בשנה האחרונה לחייו.

[1] דף, נייר מכתבים רשמי. 21.5 ס"מ. מצב טוב. נייר מעט כהה עם כתמים קלים. סימני קיפול.

פתיחה: \$600

386. שני עמודי טיוטה בכתב-יד קדשו של הרבי מליובאוויטש - ביאור חסידי באגדות חז"ל - עם מספר מילים שלא נדפסו

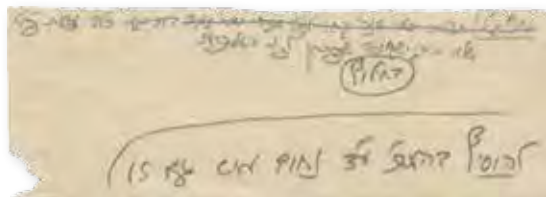
שני עמודים, טיוטת מכתב, ביאור חסידי באגדות חז"ל, בכתב-ידו (40 שורות) של האדמו"ר רבי מנחם מנדל שניאורסון - הרבי מליובאוויטש. [ברוקלין, ניו יורק, שנות התשי"ה-50]. לפנינו ביאור מקורי בכתב-יד קדשו של הרבי (נכתב בעפרון), בו מבאר את ההבדל בין התנא נחום "איש גם זו" שהיה רגיל לומר על כל דבר "גם זו לטובה" (תענית כא, א), לבין תלמידו התנא רבי עקיבא שנהג לומר "כל מה דבעיד רחמנא לטב עביד" (ברכות ס, ב). תוכן הביאור שלפנינו נאמר על ידי הרבי באריכות בהתוועדות בכ' מנחם אב תשי"א (ראה: תורת מנחם, ג, עמ' 268 ואילך; ליקוטי שיחות, ב, עמ' 394 ואילך), וכן הוזכר בקצרה בכמה מאגרותיו (אגרות קודש, ו, עמ' רלא; ט, עמ' עב, ועוד), אך לפנינו טיוטה עם ראשי פרקים שהכין הרבי. הביאור נפתח במילים "במענה על שאלתם", ומכך נראה שהדברים נכתבו כטייטה למכתב. כתב היד שלפנינו נדפס בקונטרס "צדיק למלך" (כפר חב"ד, תשנ"ג), ג, עמ' 129, וצילום העמודים שלפנינו נדפסו שם בעמ' 130-131.

לדף זה שלפנינו מצורפת פיסת נייר עליה נכתבו בכתב-ידו של הרבי מספר משפטים שלא נדפסו: "נחום ג"ז [=גם זו]; תענית כא. סנה'דרין] קח: ילקוט מכירי ישעיה] מא, ב" [הרבי מציין שלושה מקורות בחז"ל בהם מופיע הסיפור על נחום איש גם זו עם כמה הברלי נוסח]; "שלא הרגיש בחילוף עד שפתחן לפני המלכות" [כלומר, לפי חלק מהמקורות הנ"ל, נחום איש גם זו גילה את הגניבה ואת ההחלפה בעפר רק כשפתח את התיבה לפני המלך]; "להוסיף בהמכ'נתב] ע"ד נחום איש גם זו"; "בברייתא דל"ב מדות פ"ט" [משפט זה כנראה השתרבב לכאן מענין אחר].

[2] דף. הדף הגדול: 14x15.5 ס"מ (כתוב משני צדיו). פיסת הנייר המצורפת: 14x5 ס"מ. מצב טוב. כתמים וסימני קיפול. סיכת מהדק בשולי הדף הגדול, ללא פגיעה בטקסט. קרע קטן בשולי הדף הקטן, ללא פגיעה בטקסט.

טיוטות משיחות או מכתבים של הרבי מליובאוויטש - נדירים ביותר.

פתיחה: \$1500

386a

385. Letter of Good Year Wishes from Rebbetzin Nechama Dina Schneersohn - With Her Signature and the Signatures of Her Two Sons-in-Law, the Lubavitcher Rebbe and Rabbi Shemarya Gurary - Elul 1950 - Following the Passing of Her Husband Rebbe Rayatz of Lubavitch

Letter of good year wishes, signed by Rebbetzin Nechama Dina Schneersohn, with the signatures of her two sons-in-law - Rebbe Menachem Mendel Schneersohn of Lubavitch and R. Shemarya Gurary: "With the approach of the new year... we hereby bless him and his family with a good inscription and sealing for a good and sweet year, both in material and spiritual matters. Brooklyn, New York, Elul 1950. Addressed to R. Asher Mindel (brother of the secretary R. Nissan Mindel). Typewritten on the Rebbetzin's official stationery; hand signed by the Rebbetzin and her two sons-in-law. The letter was written in Elul 1950, within the year of mourning of her husband, Rebbe Rayatz, who passed away on 10th Shevat 1950. Her son-in-law the Lubavitcher Rebbe was not officially appointed rebbe until 10th Shevat 1951. During the year of mourning, the Rebbetzin wrote several letters to Chabad Chassidim, which she signed together with her two sons-in-law - the signature of her eldest son-in-law R. Shemarya Gurary appearing on the right, and the signature of her younger son-in-law R. Menachem Mendel Schneersohn, future Lubavitcher Rebbe, on the left. Rebbetzin Nechama Dina Schneersohn (1881-1971), wife of Rebbe Rayatz. She was the daughter of R. Avraham Schneersohn of Kishinev, son of Rebbe Yisrael Noach of Niezhin, son of the Tzemach Tzedek of Lubavitch. Their wedding took place in Elul 1897. She was devotedly involved in her husband's monumental work. When her husband was arrested by the communists in 1927, she deftly and courageously orchestrated his release, at peril of her life.

385

Rebbe Menachem Mendel of Lubavitch - the Lubavitcher Rebbe (1902-1994), seventh rebbe of the Chabad-Lubavitch dynasty. He was the son of R. Levi Yitzchak Rabbi of Yekaterinoslav, sixth generation patrilineal descendant of the Tzemach Tzedek. R. Shemaryahu Gurary (1898-1989), a close disciple of Rebbe Rashab of Lubavitch, who chose him as husband for his granddaughter Chana, daughter of Rebbe Rayatz. He later served as the latter's close assistant.

[1] leaf, official stationery. 21.5 cm. Good condition. Stains. Folding marks and creases.

Opening price: \$1000

387. מכתב מאת הרבי מליובאוויטש - עידוד להדפסת כתבי "ראשונים" - תש"ל

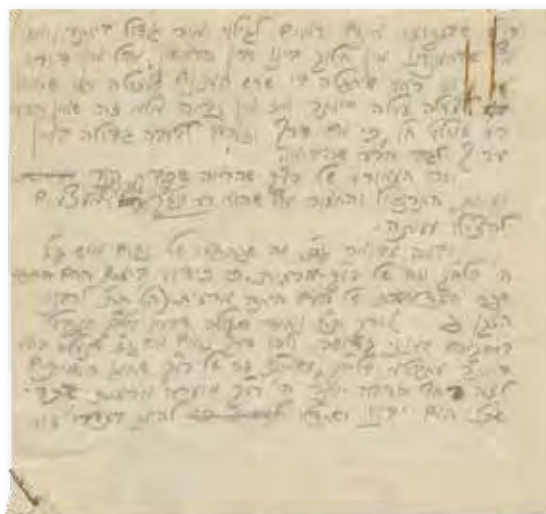
מכתב מאת האדמו"ר רבי מנחם מנדל שניאורסון מליובאוויטש - חב"ד. ברוקלין, ניו יורק, אייר תש"ל [1970]. נכתב במכונת כתיבה על נייר מכתבים רשמי של הרבי, וחתום בחתימת ידו, עם תיקון והוספה בכתב-ידו קדשו של הרבי. המכתב נשלח אל רבי אברהם סופר, מהדיר כתבי "ראשונים", כתודה על ששלח לו את הספר "תוספות חכמי אנגליה" על מסכתות ביצה, קידושין ומגילה (ירושלים תש"ל) שההדיר והוציא לאור. על כך כותב לו הרבי: "זה עתה קבלתי הספר 'תוספות חכמי אנגליה' למס' ביצה כו' [המילים המודגשות נוספו בכתב-ידו של הרבי], ות"ח [=תשובות חן] על שימת לבו לשלחו אלי, שלא דומה ראתי עלי הגה' [ה], לספר מוגמר ונשלם ונדרס. והי רצון שיקויים בו מאמר חכמינו ז"ל מי שיש לו מנה רצה מאתים... שתגדל תשוקתו להוציא לאור דברי ראשונים כמלאכים, וימלא השי"ת תשוקתו זו בפועל". בהמשך המכתב כותב לו הרבי כמה פרטים בעניין קירוב סטודנטים ליהדות באוניברסיטת בולוניה שבאיטליה, פעילות שהרב סופר, מקבל המכתב, עסק בה. בתחילת המכתב המוקלד, בתוארי הנמען, נדפס "הרב אברהם", אך הרבי תיקן בכתב-ידו ל"הרה"ג".

המכתב נדפס ב"אגרות קודש", כרך כו, עמ' שצז-שצח; מנחם משיב נפש, ב, עמ' 645. בשני המקורות לא נדפסו ההוספה והתיקון שבכתב-ידו של הרבי.

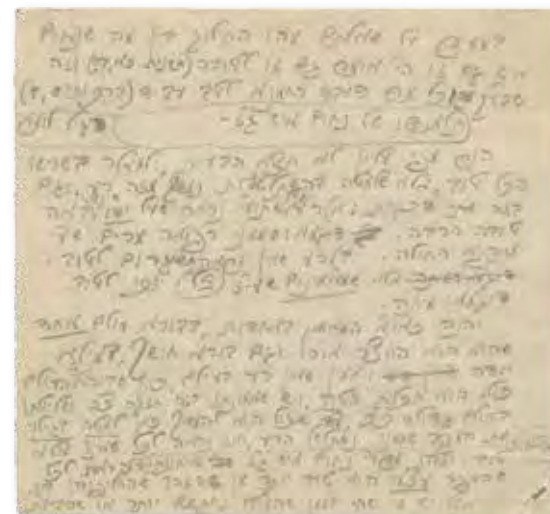
מקבל המכתב, רבי אברהם סופר (תרנ"ח-תשמ"ב), בנו של הגאון רבי שמעון סופר אב"ד ערלוי, בעל "התעוררות תשובה". כיהן ברבנות בשנים תרפ"ה-תרצ"ט באי קורפו, בגוריצה שבאיטליה ובפיומה שבקרואטיה. בשנת תרצ"ט עלה לירושלים. את חייו הקדיש, עוד מימי שבתו באיטליה, לפרסום וההדרת עשרות כתבי יד של ראשונים, בצירוף הערותיו החשובות. עבודתו המפורסמת היא סדרת הכרכים "בית הבחירה" להמאירי. עשרות שנים עמד בקשרים עם הרבי, בעיקר בנוגע לעבודתו בההדרת כתבי-יד, וניהל עמו התכתבות ענפה. הרב סופר היה שולח לרבי לפני הדפסת ספריו עלי הגהה על מנת להגיהם טרם הדפסה, ולאחר ההדפסה היה הרבי שולח לו הערות ותיקונים נוספים על הנדפס. הרבי עודד ודרבן את הרב סופר בעבודת ההדרה, כפי שנראה גם מהמכתב שלפנינו, וגם סייע לו כספית בהדפסה של חלק מהספרים (ראה חומר מצורף).

[1] דף 28 ס"מ. מצב טוב. כתמים. סימני קיפול.

פתיחה: \$400

386c

386b

386. Two Pages, Draft Handwritten by the Lubavitcher Rebbe - Chassidic Explanation of Aggadot - With Several Unpublished Words

Two pages (40 lines), draft of a letter, Chassidic explanation of Aggadot of the sages, handwritten by Rebbe Menachem Mendel Schneersohn - the Lubavitcher Rebbe. [Brooklyn, New York, 1950s].

This leaf contains an original explanation handwritten by the rebbe (in pencil), in which he elucidates the difference between the saying of the Tanna Nachum Ish Gam Zu: "This too is for the good" (Ta'anit 21a), and that of his disciple R. Akiva: "Whatever G-d does is for the good" (Berachot 60b). The explanation was given over by the rebbe at length in a Hitvaadut on 20th Av 1951 (see: Torat Menachem, III, p. 268 onwards; Likutei Sichot, II, p. 394 onwards), and mentioned briefly in several of his letters (Igrot Kodesh, VI, p. 231; IX, p. 72, and others), however this is the draft prepared by the rebbe, containing an outline of the explanation. It opens with: "In response to their question", indicating that

this was written as a draft of a letter.

This manuscript was published in the Tzaddik LaMelech anthology (Kfar Chabad, 1993), III, p. 129, with the images of these pages (pp. 130-131).

A scrap of paper handwritten by the rebbe is enclosed, with several unpublished notes concerning the letter (see Hebrew description).

[2] leaves. Larger leaf: 14X15.5 cm (written on both sides). Enclosed scrap of paper: 5X14 cm. Good condition. Stains and folding marks. Staple on corner of larger leaf, not affecting text. Small marginal tear to small leaf, not affecting text.

Drafts of lectures or letters of the Lubavitcher rebbe are extremely rare.

Opening price: \$1500

387

HaBechirah LeHaMe'iri. He kept in touch with the rebbe for decades, primarily concerning his work of editing compositions found in manuscripts, and corresponded with him extensively. R. Sofer would send the galley proofs of the books to the rebbe before publishing, for the rebbe to proofread and correct. After the printing, the rebbe would send him additional comments and corrections on the printed version. The rebbe encouraged and supported R. Sofer in his enterprise, as can be seen in this letter, and even assisted him financially in printing some of the books (see enclosed material).

[1] leaf. 28 cm. Good condition. Stains. Folding marks.

Opening price: \$400

387. Letter from the Lubavitcher Rebbe - Encouragement to Publish Writings of the Rishonim - 1970

Letter from Rebbe Menachem Mendel Schneersohn of Lubavitch-Chabad. Brooklyn, New York, Iyar 1970. Typewritten on the official stationery of the rebbe, with his signature and handwritten correction and addition.

The letter is addressed to R. Avraham Sofer, editor of writings of the Rishonim, and expresses appreciation to him for sending the book *Tosafot Chachmei Anglia on tractates Beitza, Kiddushin and Megillah* (Jerusalem 1970), which he had edited and published. The rebbe writes: "I just received the book *Tosafot Chachmei Anglia on tractate Beitza etc* [the emphasized words are the rebbe's handwritten additions]; thank you for thinking of sending it to me, since one cannot compare seeing the galley proofs to a complete, printed book. And may he see the realization of the saying of the sages - whoever has one hundred wants two... **may his desire to publish the writings of the Rishonim increase, and may G-d bring his desire to fruition**". Further in the letter, the rebbe writes several particulars pertaining to his activities in drawing students from the Bologna University in Italy closer to Judaism.

At the beginning of the letter, the rebbe corrected by hand the typewritten title of the recipient "HaRav Avraham" to "the rabbi, outstanding Torah scholar". The letter was printed in *Igrot Kodesh*, XXVI, pp. 397-398; Menachem Meshiv Nefesh, II, p. 645. In both sources, the rebbe's handwritten addition and correction were not printed.

The recipient of the letter, R. Avraham Sofer (1897-1982) was the son of R. Shimon Sofer Rabbi of Erlau, author of *Hitorerut Teshuva*. He served between 1925-1939 as rabbi of Corfu, Gorizia (Italy), and Rijeka (Croatia). In 1939, he immigrated to Jerusalem. He dedicated his life, already during his stay in Italy, to editing and publishing dozens of works of Rishonim, with the addition of his important notes. His most renowned achievement was the series *Beit*

388. שלשה מכתבי ברכה מהרבי מליובאוויטש - תשי"ח-תשכ"ז

שלשה מכתבי ברכה מהרבי מליובאוויטש:

1. מכתב ברכה וחיווק מאת האדמו"ר רבי מנחם מנדל שניאורסון מליובאוויטש-חב"ד. ברוקלין, ניו יורק, אייר תשי"ח [1958]. כתוב במכונת כתיבה על נייר מכתבים רשמי של הרבי, וחתום בחתימת ידו, עם תיקונים בכתב-ידו.

המכתב נשלח לחסיד חב"ד - רבי חיים ברוך דוכמן בתל-אביב, מספר חודשים לאחר שהשתחרר ממסך הברזל הסובייטי ועלה לארץ. במכתבו מבקש ממנו הרבי שיעדכן אותו ויודיע כל מה שהתרחש עם אנש... שם [ברוסיה] במשך השנים האחרונות, וכל המפרט הרי זה משובח.

הרבי מסיים בברכה לרגל עלייתו לארץ: "ויהי רצון שהוא וזוגתו שי' יסתדרו באופן הכי טוב... ויהי רצון שבקרוב ממש יקויים בו... המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר. בברכה לבריאות הנכונה ולבשו"ט [=ולבשורות טובות]."

איגרת אור. 30 ס"מ. מצב טוב. כתמים ובלאי. סימני קיפול.

2. מכתב ברכה וחיווק מאת האדמו"ר רבי מנחם מנדל שניאורסון מליובאוויטש-חב"ד. ברוקלין, ניו יורק, אב תשי"ט [1959]. כתוב במכונת כתיבה על נייר מכתבים רשמי של הרבי, וחתום בחתימת ידו, עם תיקונים בכתב-ידו. נשלח אל רבי חיים ברוך דוכמן בבני-ברק.

במכתבו מברך הרבי: "ויהי רצון אשר תמיד כל הימים יבשר טוב בטוב הנראה והנגלה, בהנוגע לעצמו ובני ביתו שיחיו ובהנוגע לאנש בתוך כלל ישראל".

בסוף מכתבו מודה הרבי לנמען על שמילא בקשתו בנוגע לעניין מסויים.

המכתב נדפס ב"אגרות קודש", כרך יח, עמ' תקט-תקי, בהשמטת שתי השורות האחרונות.

[1] דף. 22.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים. סימני קיפול.

3. מכתב ברכה בידיש מאת האדמו"ר רבי מנחם מנדל שניאורסון מליובאוויטש-חב"ד. ברוקלין, ניו יורק, אב תשכ"ז [1967]. כתוב בידיש במכונת כתיבה על נייר מכתבים רשמי של הרבי, וחתום בחתימת ידו, עם תיקונים בכתב-ידו. נשלח אל "מרת אלטע רייזע גנעשע" דוכמן מבני-ברק [אלמנת רבי חיים ברוך דוכמן].

ברכה להריון תקין ולידה קלה, וברכות לנחת.

כפי הנראה, המכתב לא נדפס.

איגרת אור. 30 ס"מ. מצב טוב. כתמים. סימני קיפול.

פתיחה: \$1200

389. אוסף מכתבים של חשובי חסיד חב"ד - תרפ"ד - תש"ז

אוסף מכתבים דפי כתבי-יד, מחשובי חסיד חב"ד בתקופת נשיאותו של אדמו"ר הרי"צ מליובאוויטש, בין השנים תרפ"ד-תש"ז

1. מכתב מעניין מאת המשפיע רבי אלתר שמחוביץ, נשלח אל חמיו המשפיע רבי שלמה זלמן הבלין מירושלים. אוטבוצק, פולין, סיון תרפ"ד [1924]. במכתב מספר רבי אלתר על הדוחק והקשיים בחייו בענייני בריאות ופרנסה, ועל המצב הכלכלי הדוחק אצל יהודי פולין בימים ההם. במכתבו הוא מספר על הרדיפות וההצקות שסובל רבו האדמו"ר הרי"צ מליובאוויטש מידי היבסקציה: "בבית חיינו כ"ק אדמו"ר שליט"א אין מנוחה... יחיד הדור אשר עומד במסירת נפש וגוף כאחד בעד רצונו ית'... כמה מהמסירת נפש שמסר כ"ק שליט"א ע"ז בלתי אפשר לשער גם אפס קצהו..."

"המשפיע" רבי חיים אלתר ניסן שמעון שמחוביץ (תר"נ-תרצ"ט), מחשובי התלמידים של האדמו"רים הרש"ב והרי"צ מליובאוויטש. "משפיע" בשיבת "תומכי תמימים" בוורשא, ובישיבת "תורת אמת" בירושלים. עובד ה' מופלא, שהעמיד תלמידים הרבה.

2. "פסק בורות" על טענות כספיות שהיו לרבי חיים נאה על ישיבת "תורת אמת", חתום בידי הבוררים הרבנים רבי ברוך מרדכי עטינגר, רבי יצחק אביגדור ענדא שו"ב ורבי יצחק אביגדור אורנשטיין. ירושלים, שבת תרצ"ו [1936].

3. שני מכתבים שנשלחו אל המשפיע רבי שלמה זלמן הבלין מירושלים, בעניין התנהלות ישיבת "תורת אמת" [כנראה מאת הנהלת ישיבת תומכי תמימים בליובאוויטש]. ליובאוויטש, שבת תרע"ב [1912] - אלול תרפ"ו [1926].

4. שלשה דפים (מהם חמשה עמודים כתובים), בהם העתקה מכתבי ה"גניזה החרסונית".

5. מכתב [או טיוטת מכתב] שנכתב על ידי חסיד לרבו האדמו"ר הרי"צ מליובאוויטש. המכתב לא חתום. ברוקלין, ניו יורק, תש"ז [1947].

[10] דפים (14 עמ' כתובים). מצב כללי טוב. גודל משתנה.

פתיחה: \$300

388. Three Letters of Good Wishes from the Lubavitcher Rebbe - 1958-1967

Three letters of good wishes from the Lubavitcher Rebbe

1. Letter of good wishes and encouragement from Rebbe Menachem Mendel Schneersohn of Lubavitch-Chabad. Brooklyn, New York, Iyar 1958.

Typewritten on the official stationery of the rebbe, with his signature and handwritten corrections.

The letter is addressed to a Chabad Chassid - R. Chaim Baruch Duchman in Tel Aviv, several months after his escape from the Soviet Iron Curtain and immigration to Eretz Israel. In his letter, the rebbe requests that he apprise him "regarding all that has happened to our brethren... there [in Russia] in recent years, in as much detail as possible".

The rebbe concludes with blessings on the occasion of his immigration to Eretz Israel: "And may you and your wife settle down in the best way possible... and may you soon see the realization of... whoever fulfills the Torah in poverty, will ultimately fulfill it in prosperity. With blessings for good health and good news".

Aerogram. 30 cm. Good condition. Stains and wear. Folding marks.

2. Letter of blessings and encouragement from Rebbe Menachem Mendel Schneersohn of Lubavitch-Chabad. Brooklyn, New York, Av 1959.

Typewritten on the official stationery of the rebbe, with his signature and handwritten corrections. Addressed to R. Chaim Baruch Duchman in Bnei Brak.

In his letter, the rebbe blesses: "And may he always inform of good tidings, overt and manifest good, relating to himself, his family and our Jewish brethren".

At the end of the letter, the rebbe thanks the recipient for fulfilling his request in a certain matter.

The letter was printed in Igrot Kodesh, XVIII, pp. 509-510, with the omission of the final two lines.

[1] leaf. 22.5 cm. Good condition. Stains. Folding marks.

388

3. Letter of good wishes in Yiddish from Rebbe Menachem Mendel Schneersohn of Lubavitch-Chabad. Brooklyn, New York, Av 1967.

Typewritten in Yiddish on the official stationery of the rebbe, with his signature and handwritten corrections. Addressed to Mrs. Alta Raiza Gnesha Duchman in Bnei Brak (widow of R. Chaim Baruch Duchman).

Blessings for a smooth pregnancy and birth, and for satisfaction.

The letter was presumably never published.

Aerogram. 30 cm. Good condition. Stains. Folding marks.

Opening price: \$1200

389. Collection of Letters from Prominent Chabad Chassidim - 1924-1947

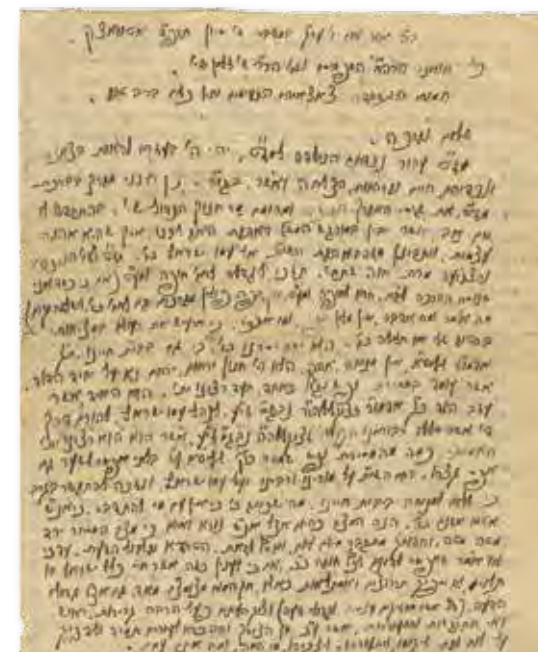
Collection of letters and handwritten leaves, from prominent Chabad Chassidim, during the tenure of Rebbe Rayatz of Lubavitch, 1924-1947.

1. Interesting letter from R. Alter Simchovitz, addressed to his father-in-law R. Shlomo Zalman Havlin in Jerusalem. Otwock, Poland, Sivan 1924. In the letter, R. Alter describes his financial troubles and health concerns, as well as the difficult economical state of Polish Jewry at that time. He also mentions the persecution and harassment his teacher Rebbe Rayatz of Lubavitch was being subjected to by the Yevseksiya: **"The Rebbe knows no peace... this unique person in his generation, who is wholly devoted to defending G-d's will... one cannot fathom even a fraction of his absolute dedication..."**. R. Chaim Alter Nisan Shimon Simchovitz (1890-1939), prominent disciple of the rebbes Rashab and Rayatz of Lubavitch. A spiritual mentor in the Tomchei Temimim yeshiva in Warsaw, and later in the Torah Emet yeshiva in Jerusalem. He worshipped G-d with extraordinary devotedness, and edified many disciples.
2. Arbitration agreement regarding financial claims made by R. Chaim Naeh against the Torat Emet yeshiva, signed by R. Baruch Mordechai Ettinger, R. Yitzchak Avigdor Enda shochet and bodek, and R. Yitzchak Avigdor Orenstein. Jerusalem, Shevat 1936.
3. Two letters addressed to R. Shlomo Zalman Havlin in Jerusalem, regarding the running of the Torat Emet yeshiva (presumably from a member of the

389b

- management of the Tomchei Temimim yeshiva in Lubavitch). Lubavitch, Shevat 1912 - Elul 1926.
4. Three leaves (5 written pages), transcript of writings found in the Kherson genizah.
  5. Letter (or draft letter) written by a Chassid to Rebbe Rayatz of Lubavitch. The letter is unsigned. Brooklyn, New York, 1947.

389a

[10] leaves (14 written pages). Overall good condition. Size varies.

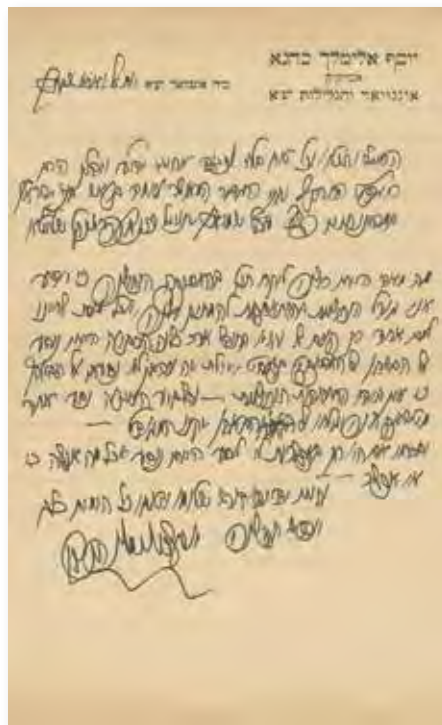
Opening price: \$300

**390. Letter from Rabbi Yosef Elimelech Kahana
Rabbi of Ungvar - Ungvar, 1942 - About a
Rabbinic Convention during the Holocaust and
the Abuse of Hungarian Jews**

Letter handwritten and signed by R. Yosef Elimelech Kahana Rabbi of Ungvar and the region. Ungvar (Uzhhorod), 1942.

Addressed to his colleague R. Shmuel Sanvil Kahana-Fränkell, head of the Central Bureau of Orthodox Jewry in Hungary. In the letter, he writes: "I would have very much wanted to attend this important convention... but from the time we became one nation, just once... I travelled by train to a convention in Pest. Besides that time, I did not travel by train because I do not have the necessary documents. Last week, someone arrived here from Chop. His long beard was shaved on the train. Certainly, if I was able to travel, I would do so, but it is impossible... Yosef Elimelech Kahana".

R. Yosef Elimelech Kahana (1866-1944, perished in the Holocaust), was a leading rabbi and yeshiva dean in Hungary. Disciple of R. Shlomo Ganzfried, author of the Kitzur Shulchan Aruch, and of the Shevet Sofer, he served as Rabbi of Hernád-Zsadány (Zsadány) from 1892 in place of his father R. Yitzchak Isak Kahana. In 1917, he moved to serve as Rabbi of Bonyhád, and in 1923, of Tzelem (Deutschkreutz). In 1931, he was appointed Rabbi of the large city of Ungvar and its region. In all these places, he headed a large yeshiva and taught thousands of disciples. Among his renowned disciples: R. Shmuel HaLevi Wosner, author of Shevet HaLevi, R. Menasheh Klein Rabbi of Ungvar, author of Mishneh Halachot, R. Yaakov Snyders Rabbi of Basel, R. Amram Blum Chief Rabbi of Argentina, R. Yekutiel Yehuda Greenwald Rabbi of Columbus. His writings, novellae on Talmudic topics and responsa, were destroyed in the Holocaust, and remnants of his novellae and responsa were published in the book Chiddushei R. Yosef Elimelech HaKohen

390

(Jerusalem, 1969), by his grandson R. Yitzchak Isak Jungreis. Beit Yisrael HaShalem (Taussig, part VIII, p. 211) relates in the name of his disciple R. Simcha Bunem David Sofer, that R. Yosef Elimelech Kahana Rabbi of Ungvar would recite the Akdamot on Shavuot with great passion, declaring that whoever listened carefully to his Akdamot recital, was sure to repent before his death.

[1] leaf, official stationery. 23 cm. Approx. 14 autograph lines and signature. Very good condition.

Opening price: \$300

**390. מכתב רבי יוסף אלימלך כהנא אב"ד אונגוואר -
אונגוואר, תש"ב - בענין אסיפת רבנים בתקופת השואה,
ועל ההתעללויות ביהודי הונגריה באותה תקופה**

מכתב בכתב-ידו וחתמתו של הגאון רבי יוסף אלימלך כהנא אב"ד אונגוואר והגלילות. אונגוואר, תש"ב [1942].

נשלח אל רעו רבי שמואל זנוויל כהנא-פרענקל, ראש הלשכה האורתודקסית של רבני הונגריה. במכתב הוא כותב: "מה מאד הייתי רוצה ליקח חבל בהאסיפה הנחוצה... אבל מעת שהיינו לעם אחד [=איחוד גבולות המדינות בימי מלחמת העולם השנייה] רק פעם א'... הייתי נוסע על האהאן [=רכבת] להאסיפה בפעסט, וזלת זה עדיין לא נסעתי על האהאן כי אין בידי התעודות הנחוצות - ובשבוע העברה נסע אחד מטשאפ הנה וגילחו על האהאן זקנו המגודל - ובוראי אם הי' רק באפשרות לי ליסע הייתי נוסע, אבל מה אעשה כי אי אפשר... יוסף אלימלך כהנא".

הגאון הקדוש רבי יוסף אלימלך כהנא (תרכ"ו-נספה בשואה תש"ד), מגדולי ראשי הישיבות והרבנים בהונגריה. תלמיד רבי שלמה גאנצפריד בעל קיצור שלחן ערוך, ותלמיד בעל ה"שבט סופר". כיהן ברבנות בהערנאד-זשאדאני משנת תרנ"ב על מקום אביו רבי יצחק אייזיק כהנא. בשנת תרע"ז עבר לכהן ברבנות בוניאד, ובשנת תרפ"ג אב"ד צעהלים. בשנת תרצ"א עבר לכהן ברבנות העיר הגדולה אונגוואר וגלילותיה. בכל מקומות רבנותו עמד בראשות ישיבה גדולה, והעמיד אלפי תלמידים. בין תלמידיו נודעו הגאונים: רבי שמואל הלוי וואזנר בעל "שבט הלוי", רבי מנשה קליין אב"ד אונגוואר בעל "משנה הלכות", רבי יעקב סניידרס אב"ד באזל, רבי עמרם בלום הרב הראשי לארגנטינה, ורבי יקותיאל יהודה גרינוואלד אב"ד קולומבוס. כתביו בחידושי סוגיות ושו"ת נשרפו בשואה, ושרידים מחידושי ותשובותיו נדפסו בספר "חידושי מהרי"א הכהן" (ירושלים, תשכ"ט), שנרפס ע"י נכדו רבי יצחק אייזיק יונגרייז. בספר "בית ישראל השלם" (לר"י טויסיג, חלק ח', עמ' יא), מביא בשם תלמידו רבי שמחה בונם דוד סופר, שסיפר על הגאון רבי יוסף אלימלך כהנא אב"ד אונגוואר, שהיה אומר אקדמות בחג השבועות בהתלהבות מרובה, ואמר: "מי שהאזין היטב לאמירת האקדמות שלי, מובטח לו שלא ימות בלא תשובה".

[1] דף, נייר מכתבים רשמי. 23 ס"מ. כ-14 שורות בכתב-ידו וחתמתו. מצב טוב-מאד.

פתיחה: \$300

391. מברק להצלת הפליטים מליטא - רבי אהרן קוטלר - קובה (יפן), 1941

שני דפים רשמיים של רשות הדואר בקובה (יפן), מודפסים במכונת כתיבה (יידיש וגרמנית, באותיות לטיניות), עם תיקונים בכתב-יד - תעתיק מברק שכתב הגאון רבי אהרן קוטלר, בענייני הצלת הפליטים בני הישיבות מליטא, שאינם מצליחים להיחלץ מאירופה, למרות שבידם ויוזות כניסה לארה"ב או לארצות אחרות. קובה (יפן), [1941 בקירוב].

בתקופת מלחמת העולם השנייה הוכרזה מדינת ליטא כמדינה עצמאית לזמן קצר (קודם שנכבשה ע"י הרוסים, ואח"כ ע"י הגרמנים). בעקבות כך נהרו אליה רבים מבני הישיבות, שנמלטו מאימי המלחמה המשתוללת. לאחר שנסגרו כל נמלי הים והאוויר האזרחיים באירופה הכבושה, נמצאה דרך הצלה פלאית, דרך הרכבת הטרנס-סיבירית והמזרח הרחוק. פליטים רבים, רבנים ובני ישיבות, ניצלו בדרך זו, בזכות מסירות נפשו של סוגיאהרה - קונסול יפן בקובנה, שהחליט על דעת עצמו לחתום על אלפי

ויוזות-מעבר דרך יפן, והציל בכך כעשרת אלפים יהודים. זמן קצר לאחר מכן כבשה רוסיה מחדש את מדינת ליטא וסגרה את כל השגרירויות הזרות בקובנה. לאחר כחדשיים מאז החל השגריר היפני בחלוקה המונית של ויוזות, נסגרה השגרירות היפנית, ואף דרך הצלה זו ננעלה בפני הפליטים.

את המברק שלח רבי אהרן קוטלר, שכבר הצליח להגיע ליפן ולהנצל, בניסיון לפעול עבור כ-85% מהפליטים שלא הצליחו עדיין לנסוע ליפן. הוא מתחנן למהר להציל את כולם: "תצילו את כולם באמצעות המלצות חדשות, ותצהירים ראשוניים במברק. מוסקבה משתמשת בכל, כל איחור קטסטרופלי!!!... דחוף עזרה גדולה יותר להוצאות נסיעה מקובנה ליפן, בבקשה ברחמים תעזרו..." (בתרגום חפשי).

הגאון רבי אהרן קוטלר (תרנ"ב-תשכ"ג), מגדולי ראשי הישיבות בליטא ופולין, בישיבת סלוצק ובישיבת קלצק. ממייסדי "ועד

הישיבות" וחבר "מועצת גדולי התורה" בליטא ובארה"ב. בתקופת השואה הגיע לארה"ב (דרך יפן), ופעל רבות בענייני הצלה מהשואה במסגרת "ועד ההצלה" של "אגודת הרבנים דארה"ב וקנדה". נפגש עם בכירים אמריקאים, עסק רבות בהשגת ויוזות לפליטי השואה, טיפל במשלוחי החבילות לפליטים ובמגביות הצלה בקהילות היהודיות בארה"ב.

[2] דפים רשמיים. כ-19 ס"מ. מצב טוב.

פתיחה: \$300

391. Telegram Urging to Assist Lithuanian Refugees - Rabbi Aharon Kotler - Kobe (Japan), 1941

Two official forms of the Imperial Japanese Telegraphs. Typewritten, with handwritten corrections (Yiddish and German, romanized) - transcript of a telegram sent by R. Aharon Kotler, regarding the rescue of yeshiva students temporarily residing in Lithuania, who were unable to escape Europe, despite possessing entry visas to the United States or other countries. Kobe (Japan), [ca. 1941].

During WWII, Lithuania enjoyed a brief period of independence (before it was conquered by the Russians, and later by the Germans), during which time it drew many yeshiva students escaping the horrors of the war. After all the civilian ports in occupied Europe were closed down, a miraculous escape route was discovered, via the Trans-Siberian railway and the Far East. Many refugees, rabbis and yeshiva students were saved in this way, thanks to the dedication of Sugihara - Japanese consul in Kovno, who decided on his own accord to sign

thousands of transit visas to Japan, and thereby rescued some ten thousand Jews. A short while later, Russia reconquered Lithuania and closed all the foreign consulates in Kovno. Some two months after the Japanese consul began his mass issuance of visas, the Japanese consulate was closed, and this escape route was no longer available to the refugees.

The telegram was sent by R. Aharon Kotler, who had already escaped Europe and reached Japan, in attempt to try and save 85% of the refugees, who had not yet succeeded in escaping to Japan. He begs to hurry and save everyone: **"Save everyone, through new recommendations and telegraphic prima affidavits. Moscow uses everything, any delay is catastrophic!!!!. Additional assistance is urgently needed for travel expenses from Kovno to Japan, please help..."** (free translation).

R. Aharon Kotler (1892-1962), a leading yeshiva dean in Lithuania and Poland, in the Slutsk and

Kletsk yeshivot. He was one of the founders of Vaad HaYeshivot, and a member of Moetzet Gedolei HaTorah in Lithuania and the United States. During the Holocaust, he escaped to the United States (via Japan), and was very involved in the rescue activities of Vaad HaHatzala, under the Union of Orthodox Rabbis of the United States and Canada. He held meetings with senior figures in America, and worked intensively to obtain visas for Holocaust refugees, arrange the expedition of packages to survivors, and run fundraising campaigns in Jewish communities throughout the United States.

[2] official leaves. Approx. 19 cm. Good condition.

Opening price: \$300

391

392

392. מכתב ארוך מרבי אהרן קוטלר - בענייני הצלה לפליטי השואה ואודות הישיבה שהקים בליקווד - ארה"ב, תש"ד בקירוב

וקנדה". נפגש עם בכירים אמריקאים, עסק רבות בהשגת ויות לפליטי השואה, טיפל במשלוחי החבילות לפליטים, ובמגביות הצלה בקהילות היהודיות בארה"ב. באותה תקופה גם הקים את הישיבה הגדולה בעיירה לייקווד שבניו-ג'רזי (ישיבה ששינתה את פני עולם הישיבות בארה"ב, בהעברת הלהט והמסירות המוחלטת ללימוד התורה, כדרך ישיבות ליטא).

באותה תקופה פעל בארץ ישראל ובלונדון קברניט ההצלה הגאון רבי חזקיהו יוסף מישקובסקי אב"ד קריניק (תרמ"ד-תש"ז 1884-1946) ועסק בענייני הצלה מהשואה וטיפול בפליטי המלחמה, הצלת רבנים ובני ישיבות שנדרו ליפן ולשנחאי, השגת ויות וסרטיפקטים לארץ ישראל, ובעיקר במשלוח חבילות מזון ובגדים לפליטים בסיביר ובמזרח הרחוק.

ג דף (3 עמודים). כ-28 ס"מ. נייר דק ושביר. מצב בינוני. כתמים ועוברים. קרעים בשולי הדף (חלקם משוקמים במילוי נייר).

פתחה: \$600

משלוחי חבילות לרוסיה, על הפעילות למען היתומים שהגיעו לטהרן ולארץ ישראל "ילדי טהרן", על ענייני "ועד הישיבות", ועל משלוחי כספים לפעילות ההצלה השונות. בתוך הדברים שלפנינו רבי אהרן גם מספר על הקמת הישיבה בלייקווד: "ש"ב ב"ה כולל בלייקוואוד מבחורי בני תורה באמריקה, אברכים ובחורים מצויינים, גדולים בתורה בכשרונות ובי"ש" [וביראת שמים], ושולח חשוב מוקדש לו". הוא כותב שבתוך כל הטרדות בעיסוקיו בענייני הצלה, הישיבה היא מקום הרוגע שלו: "עבודתי שמה בתורה היא ב"ה המנוחה והמרגוע שלי..." [נתיעוד מעניין משנותיה הראשונות של הישיבה שהוקמה בשנת תש"ג בלייקווד שבניו ג'רזי, בעוד שרבי אהרן התגורר אז במנהטן שבניו יורק].

הגאון רבי אהרן קוטלר (תרנ"ב-תשכ"ג), מגדולי ראשי הישיבות בליטא ופולין, בישיבת סלוצק ובישיבת קלצק. ממיסדי "ועד הישיבות" וחבר "מועצת גדולי התורה" בליטא ובארה"ב. בתקופת השואה הגיע לארה"ב (דרך יפן), ופעל רבות בענייני הצלה מהשואה במסגרת "ועד ההצלה" של "אגודת הרבנים דארה"ב

מכתב ארוך (3 עמ' גדולים) מאת הגאון רבי אהרן קוטלר, אל הגאון רבי חזקיהו יוסף מישקובסקי. [ארה"ב, תש"ד בקירוב 1944].

נכתב במכונת כתיבה, ובסופו חתימת ידו. המכתב עוסק בענייני הצלה מהשואה, ובעניין משלוחי חבילות וכספים לפליטים הנמצאים בערבות רוסיה וסיביר, טהרן והמזרח הרחוק. במכתב מופיעים דברים חשאיים בענייני פעילות ההצלה, שאינם ידועים ממקורות אחרים.

רבי אהרן כותב על הבעיות שיוצרות המפלגות הפוליטיות למפעלי ההצלה, ואומר כי העניינים בארה"ב מתנהלים כמו בארץ ישראל. רק אנשים בודדים מתעסקים בפעילות ההצלה, תוך כדי הפרעות רבות מהארגונים הגדולים והמפלגות השונות. רבי אהרן מתלונן על הפרסומים בעיתונים של אנשי המפלגות, אשר נוטלים לעצמם את הקרדיט על פעולות ההצלה, בעוד למעשה הן מתבצעות בחשאיות ע"י יחידים העוסקים במסירות בפעילות "ועד ההצלה". רבי אהרן מדווח על הפעילות של

393. שבעה מסכתות שנדפסו בשנחאי - תש"ג-תש"ו - נדפסו על ידי פליטי השואה מישיבת מיר

שבעה כרכי מסכתות תלמוד בבלי, מסדר מועד, שנדפסו על ידי פליטי השואה בשנחאי. שגהי (שאנגחאי, סין), תש"ג-תש"ו [1946]-1942.

לפנינו כרכי המסכתות: שבת, ראש השנה, יומא, ביצה, תענית, מגילה ומועד קטן, שנדפסו בשנחאי בשנות מלחמת העולם השנייה על ידי בני ישיבת מיר. דפוס סטריאוטיפי של מהדורת ווילנא.

ברוב הכרכים נדפס בדף השער: "בהוצאת בית אוצר הספרים 'עזרת תורה' שע"י ישיבת מיר הק' [דושה], שגהי...". במסכת שבת נדפס בדף השער: "שגהי, בהוצאת ועד ההדפסה 'תורה אור' שנת תש"ג לפ"ק".

במסכת שבת בדף שלפני דף השער הקדשה בכתב-יד: "מתנה לרגלי נשיאתו [!] =נישואין] להרה"ג ר' דב פריידין נ"י. יום זאת חנוכה לשנת תש"ג". עם חותמת "ועד ההדפסה 'תורה אור' שגהי". לפני החותמת נוספה בכתב-יד המילה "בשם", עם חתימה לא מזוהה.

הגאון הצדיק רבי דוב נחום פריידין (תרע"ג-תשנ"ח), מהאריזת שבחבורת מיר בשנחאי, וממקורביו של "המשגיח" רבי יחזקאל לונשטיין. למד בחברותא שנים רבות עם מו"ן הגרא"ל שטיינמן בכולל פוניבז'. החברותא ביניהם החלה עוד בשנים טרם השואה. היה שותף עם הרב שטיינמן בהרבה מפעלי צדקה וחסד, והיו אוספים יחד "קמחא דפסחא" למשפחות נוקקות. הגרא"ל אמר עליו בהספדו: "הוא היה ממש מצדיקי הדור, מהיחידים". רבי דוב נפטר חשור בנים.

בדף המגן הקדמי של מסכת ראש השנה חתימה, קצוצה מעט: "...א. ווינטרויב[?] שגהי מנ"א תש"ה".

7 כרכים. 26 ס"מ. מצב כללי טוב-בינוני. כתמים. בלאי וקרעים בשולי דפים. רוב הכרכים נדפסו על נייר יבש ומעט שבייר. כריכות חדשות.

פתיחה: \$300

392. Lengthy Letter from Rabbi Aharon Kotler - Regarding Rescue Efforts on Behalf of Holocaust Survivors and the Yeshiva He Established in Lakewood - United States, Ca. 1944

Lengthy letter (3 large pages) from R. Aharon Kotler, addressed to R. Chizkiyahu Yosef Mishkovsky. [United States, ca. 1944].

Typewritten, with the handwritten signature of R. Aharon Kotler. The letter discusses Holocaust rescue matters, and the distribution of packages and money to refugees in Russia, Siberia, Teheran and the Far East. The letter discloses confidential information about rescue activities, which are unknown from other sources.

R. Aharon reports of the difficulties political parties pose to the rescue enterprises, and states that matters in the United States are being handled in the same way as in Eretz Israel. Only a few individuals are concretely involved in the rescue activities, which the large organizations and various political parties only hamper. R. Aharon complains of the politicians who take credit in the news for the rescue activities, which are in reality carried out discreetly by individuals devotedly operating under Vaad HaHatzala. R. Aharon reports of the packages shipped to Russia, the efforts made on behalf of orphans who reached Teheran and Eretz Israel ("Yaldei Teheran"), matters of Vaad HaYeshivot, and funds sent for various rescue missions. He also mentions the founding of a yeshiva in Lakewood: **"...There is a Kollel in Lakewood for the elite Torah scholars of America, exceptional boys and young men, with superior Torah knowledge, intellectual capacities and fear of G-d, and a significant share of my time is devoted to it"**. He writes that amidst his preoccupation with rescue activities, the yeshiva remains his island of serenity: **"My work there in Torah provides me with serenity and relaxation..."** (interesting documentation of the early years of the

yeshiva, founded in 1943 in Lakewood, NJ, while R. Aharon still resided in Manhattan, NY).

R. Aharon Kotler (1892-1962), a leading yeshiva dean in Lithuania and Poland, in the Slutsk and Kletsk yeshivot. He was one of the founders of Vaad HaYeshivot, and a member of Moetzet Gedolei HaTorah in Lithuania and the United States. During the Holocaust, he escaped to the United States (via Japan), and was very involved in the rescue activities of Vaad HaHatzala, under the Union of Orthodox Rabbis of the United States and Canada. He held meetings with senior figures in America, and worked intensively to obtain visas for Holocaust refugees, arrange the expedition of packages to survivors, and run fundraising campaigns in the Jewish communities of the United States. During that time, he also established the famous Lakewood yeshiva in New Jersey (a yeshiva which changed the face of the yeshiva world in the United States, by inculcating its students with the passion and absolute devotion to Torah study, which was typical of Lithuanian yeshivot).

Concurrently, R. Chizkiyahu Yosef Mishkovsky, rabbi of Krinik (Krynki; 1884-1946), directed rescue operations from Eretz Israel and London, assisting war refugees, rescuing rabbis and yeshiva students who had fled to Japan and Shanghai, obtaining visas and certificates for immigration to Eretz Israel, and primarily shipping packages of food and clothes to refugees in Siberia and the Far East.

3 leaves (3 pages). Approx. 28 cm. Thin, brittle paper. Fair condition. Stains and mold. Marginal tears (partially repaired with paper).

Opening price: \$600

394

393

393. Seven Tractates Printed in Shanghai - 1942-1946 - Printed by Holocaust Survivors from the Mir Yeshiva

Seven tractates of the Babylonian Talmud, Order Moed, printed by Holocaust survivors in Shanghai. Shanghai (China), 1942-[1946].

The volumes comprise the following tractates: Shabbat, Rosh Hashana, Yoma, Beitzah, Taanit, Megillah and Moed Katan, and were printed in Shanghai during WWII by students of the Mir yeshiva.

Stereotype edition of the Vilna Talmud.

The title page of most of the volumes states: "Published by Beit Otzar HaSefarim Ezrat Torah affiliated with the Mir yeshiva, Shanghai...". The title page of Tractate Shabbat states: "Shanghai, Published by Vaad HaHadpasa Torah Or, 1942".

Handwritten dedication on the flyleaf of Tractate Shabbat: "Gift, in honor of his wedding, to R. Dov Freidin. 8th day of Chanukah, 1942". With the stamp of "Vaad HaHadpasa Torah Or Shanghai". The word "Beshem" (in the name of) was added before the stamp, followed by an undeciphered signature.

R. Dov Nachum Freidin (1913-1998), leading member of the Mir yeshiva in Shanghai, and associate of the mashgiach R. Yechezkel Levenstein. He studied for many years together with R. Aharon Yehuda Leib Steinman in Kollel Ponovezh, a study partnership which began even prior to the Holocaust. He teamed up with R. Steinman in many charitable enterprises, and they would raise funds together to provide needy families with Passover necessities. R. Steinman eulogized him as one of the Tzaddikim of the generation, amongst the elite. R. Dov passed away childless.

Slightly trimmed signature on the front endpaper of Tractate Rosh Hashana: "...Weintraub[?], Shanghai, Menachem Av 1945".

7 volumes. 26 cm. Overall good-fair condition. Stains. Marginal wear and tears. Dry and slightly brittle paper in most volumes. New bindings.

Opening price: \$300

394. מעשה בית דין להיתר עגונה שבעלה נספה בשואה - בכתב-ידו וחתימתו של רבי משה פיינשטיין - ניו יורק, תש"י

הגאון רבי אלקנה זוברמן (תרס"ג-תשי"ט, אנציקלופדיה לחכמי גליציה, ב', עמ' 974-975), אב"ד יורדנוב (גליציה) משנת תרפ"ט. מגדולי חסידיו בובוב. בשנת ת"ש הוגלה לסיביר, ולאחר שחרורו בתש"א שימש כמזכ"ר לפליטים בעירייה ליד טשקנט. משנת תש"ז רב בעיר וולבויך, ועסק רבות בתקנת עגונות. בתש"ח הגיע לארה"ב, וכיהן בה ברבנות. מגדולי ההוראה בארה"ב, שהסמך רבנים רבים להוראה. חבר בית הדין לתקנת עגונות של אגודת הרבנים בארה"ב יחד עם הגר"מ פיינשטיין.

[1] דף (כתוב משני צידו). 24 ס"מ. מצב טוב.

פתיחה: \$500

דף בכתב-ידו של הגאון רבי משה פיינשטיין, עם חתימת ידו וחתימת שני דיינים נוספים: רבי "אלקנה זאבערמאן" ורבי "ישראל יוסף ראבינאוויטץ". ניו יורק, סיון תש"י [1950]. היתר נישואין לאשה עגונה ניצולת שואה, שנלקחה עם בעלה ממנוקאטש לאושוויץ, "ובבואם לשם חלקום, את האשה לצד הנלקחים לעבודה, ואת בעלה לצד שעומדים להריגה...". מן הגאון רבי משה פיינשטיין (תרנ"ה-תשמ"ו), גדול פוסקי ההלכה בארצות הברית. נשא "אגודת הרבנים דארה"ב וקנדה". מנהיג היהדות החרדית וראש "מועצת גדולי התורה". ראש ישיבת "תפארת ירושלים" בני-יורק. מחבר הספרים שו"ת "אגרות משה", חידושי "דברות משה" על הש"ס ו"דרש משה" על התורה.

395

395. Marriage Permits for Agunot of Holocaust Victims - Hungary, 1946-1952

Seven documents signed by rabbis and dayanim, including five pertaining to marriage permits for women whose husbands had perished in the Holocaust. Hungary, 1946-1952. Four of the documents include a photograph of the recipient of the marriage permit.

- Two marriage permits issued by special Beit Din for Agunot under the Central Bureau for Orthodox Jewry in Hungary, signed by R. Yaakov Segal Leibowitz (rabbi of Kapish), R. Yisrael Welcz and R. Avraham Eliezer Czitron (of Dorog). Budapest, Cheshvan and Tammuz 1947-1948.
- Marriage permit issued by the special Beit Din for Agunot, under the Central Bureau for Orthodox Jewry in Hungary, signed by R. Yehoshua Lerner (rabbi of Volovets), R. Amram HaLevi Jungreis and R. Moshe Natan Schick. Budapest, Tevet 1952.
- Letter to the Budapest Beit Din, testimony received by three dayanim for the release of an agunah, with the dayanim's signatures. Including a letter stamped by the Jewish community in Vásárosnamény. Adar I 1946.
- Letter to the Budapest Beit Din, testimony received by three dayanim for the release of an agunah, signed by the dayanim R. Elchanan Chaim Teitelbaum, R. Shmuel Krausz and R. "Yosef Yuzpa P---". Ujhel (Sátorlajújhely), Kislev 1946.
- Marriage permit for a man wishing to marry the

395. מסמכי התרת עגונות נספי השואה - הונגריה, תש"ו-תשי"ב

שבעה מסמכים חתומים ע"י רבנים ודיינים, בהם חמשה הנוגעים להתרת עגונות שבעליהן נספו בשואה. הונגריה, תש"ו-תשי"ב [1946-1952]. בארבעה מן המסמכים מצורפות תמונות של מקבלות ההיתר לנישואין.

- שתי תעודות "כתב היתר" - של בית הדין המיוחד לתקנת עגונות, בלשכה המרכזית האורתודוקסית במדינת הונגריה, בחתימות הרבנים: רבי יעקב סג"ל לעבאוויטש [הרב מקאפיש] רבי ישראל וועלץ ורבי אברהם אליעזר ציטרון [מדאראג]. בודפשט, חשון ותמוז תש"ח [1947-1948].
- תעודת "כתב היתר" - של בית הדין המיוחד לתקנת עגונות, בלשכה המרכזית האורתודוקסית במדינת הונגריה, בחתימות הרבנים: רבי יהושע לרנר [ה"וואלאוצער רב"], רבי עמרם הלוי יונגריז ורבי משה נתן שיק. בודפשט, טבת תשי"ב [ינואר 1952].
- מכתב אל בית הדין בבודפשט, קבלת עדות להיתר עגונה בפני שלשה דיינים, בחתימות הדיינים. עם מכתב וחותמת הקהילה היהודית בעיר ואשרוש-נאמען Vásárosnamény. אדר א' תשי"ו [1946].
- מכתב אל בית הדין בבודפשט, קבלת עדות להיתר עגונה בפני שלשה דיינים, בחתימות הדיינים רבי אלחנן חיים טייטלבוים, רבי שמואל קרויס ורבי "יוסף יחפא פ---". איהעלי (אוהעל Sátorlajújhely), כסלו תשי"ז [1946].
- תעודת "היתר נישואין" לאיש שרוצה לישא את אחותה של אשתו הראשונה שנספתה בשואה, מאת בית הדין בקהילת סאטמר, בחתימות הדיינים: רבי שלמה זלמן פרידמן ורבי אברהם צבי ווייס. סאטמר, [כסלו תשי"ז 1946].
- מכתב שו"ת הלכתי בדיני כתיבת גט, מאת רבי משה ב"ר ישראל מאיר כהן ראב"ד בית הדין בקהילת פעסט, אל בית הדין הרבני האזורי בחיפה. בודפשט, תשי"ך [1960].

7 מסמכים חתומים. גודל משתנה. מצב טוב.

פתיחה: \$300

sister of his first wife who perished in the Holocaust, from the Satmar Beit Din, signed by the dayanim R. Shlomo Zalman Friedman and R. Avraham Tzvi Weiss. Satmar, [Kislev 1946].

- Responsum letter discussing the laws of writing a get (divorce document), by R. Moshe son of R. Yisrael Meir Kohen, head of the Pest Beit Din, addressed to the regional Beit Din of Haifa. Budapest, 1960.

7 signed documents. Size varies. Good condition.

Opening price: \$300

394. Beit Din Decision Permitting an Agunah, Whose Husband Perished in the Holocaust, to Remarry - Handwritten and Signed by Rabbi Moshe Feinstein - New York, 1950

Leaf handwritten by R. Moshe Feinstein, signed by him and by two other dayanim: R. "Elkana Zoberman" and R. "Yisrael Yosef Rabinowitz". New York, Sivan 1950.

Marriage permit for an agunah. A Holocaust survivor, she was taken with her husband from Mukacheve to Auschwitz and "upon their arrival there, they were separated, the woman sent to work and her husband sent to his death..."

R. Moshe Feinstein (1895-1986), foremost halachic authority in the United States. President of the Union of Orthodox Rabbis of the United States and Canada. Leader of Orthodox Jewry and head of the Moetzet Gedolei HaTorah. Dean of the Tiferet Yerushalayim Yeshiva in New York. Author of Responsa Igrot Moshe, Dibrot Moshe on the Talmud and Darash Moshe on the Torah.

R. Elkana Zoberman (1903-1959, Encyclopedia LeChachmei Galicia, II, pp. 974-975), Rabbi of Jordanów (Galicia) from 1929. A leading Bobov Chassid. In 1940, he was deported to Siberia, and after his release in 1941 served as posek for refugees in a town near Tashkent. He was rabbi in Wałbrzych from 1946, dealing extensively with the release of agunot. In 1948, he moved to the United States, where he served as rabbi. He became a leading posek and ordained many American rabbis. Member of the Beit Din for agunot of the Union of Orthodox Rabbis, alongside R. Moshe Feinstein.

[1] leaf (written on both sides). 24 cm. Good condition.

Opening price: \$500

396. Babylonian Talmud - Munich, 1948 - Complete Set

Babylonian Talmud - complete set. Munich-Heidelberg, 1948. "Published by the Union of Rabbis in the American Occupation Zone in Germany".

After WWII, the demand for Talmud and holy books by surviving Jews congregated in the DP camps exceeded the few copies that were available for the refugees. From 1946, the "Union of Rabbis" in Germany, with the assistance of the American army and the JDC began to print the Talmud for survivors. At first, only a few tractates were printed in various formats. In 1948, this edition, comprised of the complete Talmud, was printed for the first time. Each volume contains two title pages. The first title page was especially designed to commemorate the printing of the Talmud on the scorched soil of Germany - on its top is an illustration of a Jewish town with the caption "From slavery to redemption

and from darkness to great light". On its bottom is an illustration of barbed wire fences and a labor camp, with the captions: "Labor camp in Germany during the Nazi era" and the verse "They had almost consumed me upon the earth; but I forsook not thy precepts" (Psalms 119).

19 volumes. Approx. 39 cm. High-quality paper in most volumes, several volumes are printed on dry paper. Good condition. A few stains. Glosses in several volumes. Original front and back boards, with new leather spines (the books were rebound). Minor damage and wear to edges and corners of original boards.

Opening price: \$1000

396. תלמוד בבלי - מינכן, 1948 - סט שלם

תלמוד בבלי - סט שלם. מינכן-הידלברג, תש"ט [1948]. "יצא לאור ע"י ועד אגודת הרבנים באזור האמריקאי באשכנז".

עם סיום מלחמת העולם השנייה והתקבצות שרידי היהודים במחנות עקורים, נוצר מחסור בגמרות וספרי קודש שישמשו את הפליטים. החל משנת 1946 החלה "אגודת הרבנים" בגרמניה, בסיוע הצבא האמריקאי והג'וינט, במבצע הדפסת הש"ס עבור הניצולים. תחילה נדפסו מסכתות בודדות בפורמטים שונים. בשנת 1948 נדפסה לראשונה מהדורת הש"ס במלואה, זו המהדורה שלפנינו. בכל כרך שני שערים. השער הראשון עוצב במיוחד לציון מאורע הדפסת הש"ס על אדמת גרמניה החרוכה, בראשו איור עיירה יהודית וציתוב "משעבוד לגאולה מאפלה לאור גדול"; בתחתית השער איור גדרות תיל ומחנה עבודה, ומתחתיו הכיתובים: "מחנה עבודה באשכנז בימי הנאצים." "כמעט כלוני בארץ ואני לא עזבתי פיקודיך".

19 כרכים. כ-39 ס"מ. נייר איכותי במרבית הכרכים, במספר כרכים נייר יבש. מצב טוב. מעט כתמים. הגהות במספר כרכים. כריכות קדמית ואחוריות מקוריות, עם שדרות עור חדשות (הספרים עברו כריכה מחודשת). פגמים קלים ובלאי בשולי ובפינות הכריכות המקוריות.

פתיחה: \$1000

397. Esh Dat - Rabbi David Nieto - London, 1715 - Signatures of Rabbi David ben Petachia Lida and Rabbi Wolf Heidenheim

Esh Dat, "Zeal of G-d... [attacking] Nechemia Chiya Hayyun, who transgresses, undermines and uproots the principles of our Torah", by R. David Nieto. London: Thomas Ilive, 1715.

A polemic book comprising two "debates" against the Sabbatean movement and against the Sabbatean Nechemia Hayyun of Amsterdam.

Rabbi David Nieto (1654-1728), brilliant in Torah and in science. Dayan, orator and doctor in Livorno, and later the first rabbi to the Sephardi community in London. Author of Kuzari II and Mateh Dan. One of the strongest opponents of Sabbateanism.

Nechemia Chiya Hayyun (1655-ca. 1730), a Sabbatean sage and kabbalist, probably the most prominent Sabbatean after Sabbatai Zevi's death.

Signature at top of title page: "David, the small one, son of R. Petachia... of Lviv" - R. David son of R. Petachia Lida, a Torah scholar in Frankfurt am Main. R. Petachia was the son of R. David Lida of Amsterdam. The latter left Amsterdam towards the end of his life, and passed away in Lviv. His son R. Petachia, was "head and leader" of the Lviv community, rabbi of Yas (Iași) and other cities, and later settled in Frankfurt am Main. His son R. David, who signed here, published together with his father R. Petachia, the book Yad Kol Bo by his grandfather, in Frankfurt am Main, 1727.

Another signature on the title page: "Wolf Heidenheim" - the signature of R. Ze'ev Wolf Heidenheim (1757-1832), renowned commentator, grammarian and Masorah researcher. In his printing press in Rödelheim, he printed his books on Hebrew grammar, his Masorah-accurate chumashim, and his famous machzorim - Sefer Kerovot, in which he

397

contributed much to the research and preservation of the piyutim of the Ashkenazi communities. (The Chatam Sofer praised his books. The Chatam Sofer brings the commentaries and corrections of "HaChacham R. Wolf Heidenheim" many times in his sermons and writings).

[1], 38 leaves. (Without Spanish translation of the book, Es Dat: ò Fuego Legal, which was printed with it). 16 cm. Slightly darkened paper. Good condition. Stains. Margins trimmed, affecting headings of several leaves. Stamps on title page and final leaf. New leather binding.

Opening price: \$500

397. ספר אש דת - רבי דוד ניטו - לונדון, תע"ה - חתימות רבי דוד ב"ר פתחיה לידא ורבי וואלף היידנהיים

ספר אש דת, "קנאת ה'... [נגד] נחמיה חייא חיון, עובר ועוכר ועוקר עיקרי תורתנו", מאת רבי דוד ניטו. לונדריש (לונדון), תע"ה [1715]. דפוס טומאש אייליף.

ספר פולמוס המכיל שני "ויכוחים" נגד כת שבתאי ונגד השבתאי נחמיה חיון מאמשטרדם.

רבי דוד ניטו (ת"ד-תפ"ח), גאון בתורה ובמדעים. דיין, דרשן ורופא בליוורנו ולאחר מכן רבה הראשון של קהלת הספרדים בלונדון. מחבר הספרים "כחורי שני" ו"מטה דן". מגדולי הלוחמים בשבתאות.

נחמיה חייא חיון (תט"ו-ת"ץ בערך). חכם ומקובל שבתאי, כנראה גדול השבתאים לאחר מות שבתאי צבי.

בראש עמוד השער חתימה: "דוד הוא הק' [נ]ן] בהרב מוהר"ר פתחיה... מלבוב" - רבי דוד ב"ר פתחיה לידא, מחכמי פרנקפורט דמיין. רבי פתחיה, היה בנו של רבי דוד לידא מאמשטרדם. רבי דוד לידא עזב את אמשטרדם בסוף ימיו ונפטר בלבוב. בנו - רבי פתחיה - היה "ראש ומנהיג" בקהילת לבוב ושימש ברבנות בעיר יאס ובערים נוספות, ולאחר מכן השתקע בפרנקפורט דמיין. בנו, רבי דוד, החותם לפנינו, הביא לבית הדפוס, יחד עם אביו רבי פתחיה, את הספר של סבו "יד כל בו", בפרנקפורט דמיין, תפ"ז.

חתימה נוספת בעמוד השער: "וואלף היידנהיים" - חתימת ידו של רבי זאב וואלף היידנהיים - הרו"ה (תק"י-תקצ"ב), פרשן, מדקדק וחוקר מסורה נודע. בבית דפוסו ברדלהיים הדפיס את חיבוריו בנושאי דקדוק, חומשי המדייקים על פי המסורה, ואת מחזוריו המפורסמים "ספר קרובות", בהם תרם רבות לחקר ושימור פיוטי קהילת אשכנז. (ה"חתם סופר" שיבח את ספריו. במקומות רבים בדרשותיו וחיבוריו מביא חת"ס את פירושו והגהותיו של "החכם מו"ה וואלף היידנהיים").

[1], לח דף. [אינו כולל את הספר בתרגום ספרדי, שנדפס עמו: Es Dat, ò Fuego Legal]. 16 ס"מ. נייר מעט כהה. מצב טוב. כתמים. חיתוך דפים עם פגיעה בכותרות מספר דפים. חותמות בדף השער ובדף האחרון. כריכת עור חדשה.

פתיחה: \$500

398

398. Manuscript Booklet - With an Inscription Handwritten and Signed by Moses Montefiore

Manuscript booklet, prayers for the deceased, with an inscription handwritten and signed by Sir Moses Montefiore. Trieste (Italy), 1863.

Vocalized square script. Tzidduk HaDin and Hakafot prayers for the deceased, with Mishnayot Tractate Zevachim (chapter V), recited in the memory of the deceased.

Signature on the first page - "Moshe Montefiore", with an inscription in his handwriting: "Trieste, Wednesday, 10th Iyar - She returned to the heavens, 29 April '63".

The meaning of this inscription is not known to us. It appears that Montefiore wrote this about a woman who passed away (though presumably not in reference to his wife, who died half a year earlier). [4] leaves (8 pages). 17 cm. Good condition. Detached leaves.

Opening price: \$300

398. קונטרס בכתב-יד - עם רישום בכתב-ידו וחתימתו של משה מונטיפיורי

קונטרס בכתב-יד, תפילות לנפטר, עם רישום בכתב-ידו וחתימתו של השר משה מונטיפיורי. טריאסטה (איטליה), 1863. כתיבה מרובעת, מנוקדת. תפילות "צדוק הדין" ו"הקפות" לנפטר, עם משניות מסכת זבחים (פרק ה), הנאמרים לעילוי נשמת נפטר. בעמוד הראשון חתימתו "משה מונטיפיורי", ורישום בכתב-ידו: "Trieste, Wednesday, י' אייר - למנוח שבת, April 63 29". לא התברר לנו משמעותו של רישום זה. נראה כי מונטיפיורי כתב אותו על אשה שנפטרה (אך כנראה לא על אשתו שנפטרה כמחצית שנה קודם לכן).

[4] דף (8 עמ'). 17 ס"מ. מצב טוב. דפים מנותקים.

פתיחה: \$300

399. אוסף גדול של ספרים, חוברות ופריטי נייר - יהדות אנגליה - המאה ה-18 עד המאה ה-20

בשביל בית הכנסת ובית ישראל, מאת אשר פרלצווייג, חזן בית הכנסת פינסבורי פארק. לונדון, תרע"ד 1914. תווי נגינה רבים.

• House of a Thousand Destinies, סיפור קצר מאת שטפן צווייג. לונדון, 1937. פורסם בחוברת כחלק ממבצע התרמה לבית מחסה יהודי בלונדון. מצורף מכתב מצולם מאת ראש ועד בית המחסה עם קריאה לתרומה ועלון התרמה מודפס.

• אונוערע קדושים און העלדן [קינה על קדושי השואה]. לונדון, [תש"ד] 1944. יידיש. לא מופיע בקטלוג הספרייה הלאומית.

• Catalogue of an Exhibition of Anglo-Jewish Art and History, held at the Victoria and Albert Museum, London. לונדון, 1956. קטלוג תערוכת אמנות יהודית.

• מספר ספרים שנדפסו במהדורות מצומצמות.

כ-340 פריטים: ספרים, חוברות, קונטרסים ועלונים, כרטיסים מודפסים, דפים בודדים ומסמכים שונים. גודל ומצב משתנים.

פתיחה: \$1100

• הלכות תמלוך! [תורה והלכות תשובה של הרמב"ם, עם תרגום לטיני והערות, מאת רוברט קלוורינג. אוקספורד, [תס"ה] 1705. עברית ולטינית.

• The Lying Prophet Examined, and His False Predictions discovered, מאת William Huntington. לונדון, 1803. אנגלית.

• Abrahams's Interlineary Tephilloth, Daily Form of Prayers, with the English Translation, סדר תפילות לימות השנה, כמנהג יהודי גרמניה ופולין, עם פירוש באנגלית. לונדון, [תר"צ] 1853.

• Laws of the congregation of the Great Synagogue, Duke's place. לונדון, [תרכ"ג] 1863.

• תפלה בעד החולה הנסיך, Albert Edward, Prince of Wales, בחדש טבת תרל"ב. לונדון, תרל"ב [1872].

• אלף אלפין, אגרת אבל, אזכרה על מות רבי [נתן] אדלר, אב"ד ארצות אנגליה. לונדון, [תר"נ] 1890.

• ספר שבילי היהדות באנגליה, מאת ישראל יצחק שוורצברג. מנצ'סטר, [תרס"ג] 1903.

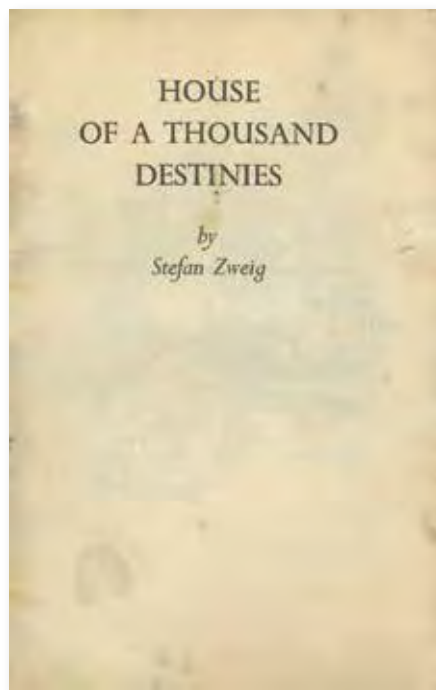
• זמירות ותפלות ישראל, מנגינות מסוריות! [לתפלות וברכות,

אוסף גדול של מאות ספרים, חוברות, עלונים ודפים בודדים שנדפסו באנגליה. אנגליה, [המאה ה-18 עד המאה ה-20]. מרביתם הגדול של הפריטים מהמחצית הראשונה של המאה ה-20.

האוסף כולל ספרים תורניים מאת רבני אנגליה וכן חוברות עם דרשות שנאמרו על ידם; דוחות מטעם ועדות וגופים שונים, ביניהם דוחות רבים של הועד המרכזי האחראי על החינוך היהודי באנגליה; ספרי מחקר ותדפיסים רבים מאת חוקרים בעלי שם, העוסקים בנושאים יהודיים שונים; הגדות של פסח; חיבורים על בתי כנסת וקהילות באנגליה; סידורים וספרי תפילות; קונטרסי תפילה רבים לאירועים מיוחדים, ביניהם אירועים הקשורים למשפחת המלוכה; לוחות שנה מיניאטוריים; כתבי עת שונים; דפי פרסומת לספרים חדשים; מסמכים חתומים מאת מוסדות וארגונים שונים, ופריטי נייר רבים נוספים.

בין הפריטים:

• The History of the Holy Bible, from the Revolt of the Ten Tribes to the End of the Prophets, with Sculptures, מאת Samuel Wesley. [לונדון, 1704]. אנגלית. כרך שני מתוך שניים.

399c

399b

399a

relating to the royal family; miniature calendars; various periodicals; advertisements for new books; signed documents from various institutions and organizations, and many other paper items.

Some of the items:

- The History of the Holy Bible, Vol. II: From the Revolt of the Ten Tribes to the End of the Prophets, with Sculptures, by Samuel Wesley. [London, 1704]. English.
- Hilchot Tamlud[!] Torah VeHilchot Teshuva by the Rambam, with Latin translation and notes, by Robert Clavering. Oxford, 1705. Hebrew and Latin.
- The Lying Prophet Examined, and His False Predictions Discovered, by William Huntington. London, 1803. English.
- Abrahams's Interlineary Tephilloth, Daily Form of Prayers, with the English Translation, prayers for the year round, according to the order of the German

and Polish Jews, with English commentary. London, 1853.

- Laws of the congregation of the Great Synagogue, Duke's place. London, 1863.
- Prayer for the recovery of Albert Edward, Prince of Wales, Tevet 18723. London, 1872.
- Elef Alfin, Igeret Evel, memorial service for R. [Nathan] Adler, chief rabbi of the British Empire. London, 1890.
- The Paths of Judaism in England, by Yisrael Yitzchak Schwartzburg (I.I. Black). Manchester, 1903.
- Zemirot UTefilot Yisrael, traditional compositions for prayers and blessings, for the synagogue and home, by Asher Perlzweig, cantor of the Finsbury park synagogue. London, 1914. Sheet music.
- House of a Thousand Destinies, short story by Stefan Zweig. London, 1937. Published in a booklet as part of a fundraising campaign on behalf of the

Jews Temporary Shelter in London. Enclosed: photocopy of an appeal letter from the president of the shelter's committee, with a printed appeal leaflet.

- Unzere Kedoshim un Helden (lamentation on the Holocaust victims). London, 1944. Yiddish. Not recorded in the NLI catalog.
- Catalogue of an Exhibition of Anglo-Jewish Art and History, held at the Victoria and Albert Museum London, 1956. Catalog of a Jewish art exhibition.
- Several books printed in limited editions.

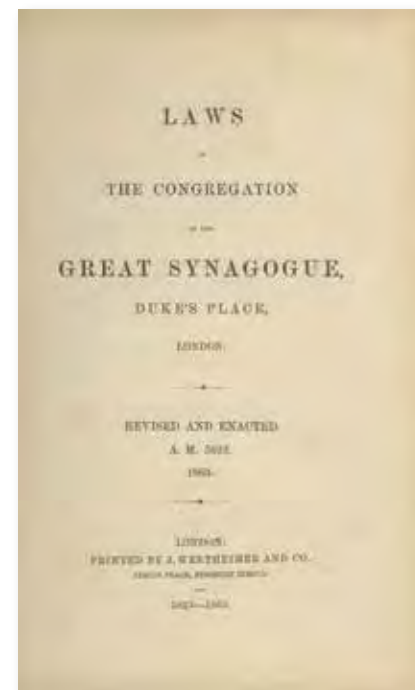
Approx. 340 items: books, booklets, leaflets, printed cards, single leaves and various documents. Size and condition vary.

Opening price: \$1100

399e

399d

400. אוסף מכתבי רבנים - אנגליה ומקומות נוספים

אוסף מגוון של מכתבי רבנים, חלקם מאנגליה וחלקם ממקומות אחרים.

- שני מכתבים מאת רבי יצחק אייזיק הלוי הרצוג, בהיותו רבה הראשי של אירלנד. דבלין, 1928 [תרפ"ח], תרצ"ד [1934]. מכתב אחד בעברית ומכתב אחד באנגלית.
- מכתב מאת רבי איסר יהודה אונטרמן, בהיותו אב"ד ליברפול. ליברפול, תרפ"ד [1924].
- מכתב מאת רבי יחיאל מיכל גורדון, בהיותו ר"מ בלומז'ה. לונדון, תרצ"ה [1935]. מכתב בדברי תורה. לפנינו דף אחד (כתוב משני צידו) שהמכתב נקטע בו באמצעו. ללא חתימה.
- מכתב מאת הרב ונכבדי קהילת קארעליטש (קרליץ), אל: "צוא אונוערע ברידער אין ראסטאו". קארעליטש (פלך פינסק), תרע"א [1911]. על נייר מסמכים רשמי של הרב אברהם יצחק הכהן אב"ד העיר. בצדו השני של הדף חתומים עשרה מנכבדי הקהילה, ובראשם הרב (חתימתו וחותמתו).

399. Large Collection of Books, Booklets and Paper Items - British Jewry - 18th-20th Centuries

Large collection comprising hundreds of books, booklets, leaflets and single leaves printed in England. England, [18th-20th centuries]. The vast majority of items are from the first half of the 20th century.

The collection includes Torah literature from British rabbis and booklets of the sermons they delivered; reports issued by various committees and bodies, including many reports from the Central Council for Jewish Religious Education; reference books and many offprints from renowned researchers, dealing with various Jewish topics; Passover Haggadot; compositions on synagogues and communities in England; siddurim and prayer books; many prayer booklets for special occasions, including occasions

401. חמשה חומשי תורה - תרגום לאנגלית מאת יצחק ליסר - פילדלפיה, 1845-1846 - תרגום ראשון של החומשים לאנגלית שנעשה בידי יהודי - סט נאה בכריכות עור מקוריות

חמישה חומשי תורה, תורת האלהים - The Law of G-d, עם הפטרות ותרגום לאנגלית. פילדלפיה, [תר"ה-תר"ו 1845-1846]. דפוס קנגו שרמן (C. Sherman). חמישה כרכים. עברית ואנגלית, עמוד מול עמוד.

חמשה חומשי תורה והפטרות, עם תרגום לאנגלית מאת יצחק ליסר. שערים בעברית ובאנגלית. בסוף ספר ויקרא מופיעה מגילת אסתר; בסוף ספר שמות: צורת כתיבת שירת הים והוראות לקריאת עשרת הדברות; בסוף ספר דברים: צורת הנגינות (עברית), ודיני קריאת התורה (אנגלית).

תרגום זה הנו התרגום הראשון של החומשים לאנגלית שנעשה בידי יהודי. בתרגומים קודמים נעשה שימוש בתרגום המלך גיימס (תרגום שהוכן ביוזמת המלך גיימס הראשון, מלך אנגליה, בשנת 1611, ונחשב לתרגום המוסמך של התנ"ך לאנגלית).

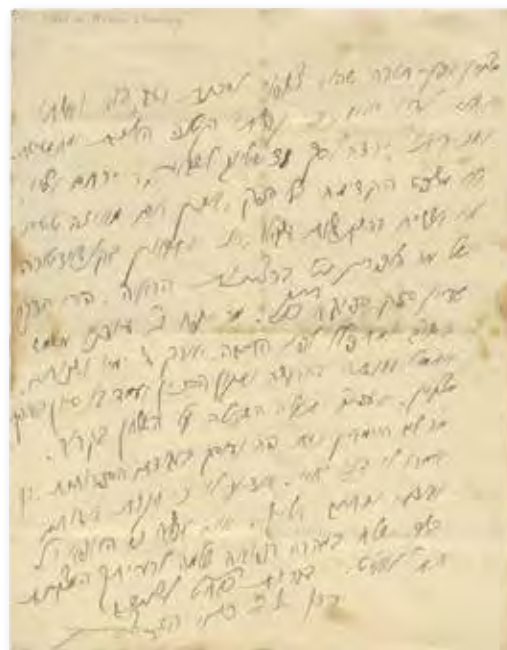
יצחק ליסר (Isaac Leeser, 1806-1868) היה ממנהיגי יהדות ארצות הברית ומראשוני הבונים של יהדות אמריקה, הוגה דעות ורעיונאי, עורך ספרותי, שעסק אף בתרגום ספרות הקודש לאנגלית וחיבר מסות ודרשות רבות.

על תרגום זה שקד ליסר לבדו, ללא סיוע, במשך כשבע שנים. בהקדמה המופיעה בראשית הכרך הראשון, הוא כותב על חשיבות תרגום החומשים בידי יהודי: "אני פונה במיוחד אל ידידי היהודים, שכן על אף שכלל המאמינים בדברי האל עשויים לחפץ בתרגום מתוקן, לא סביר שהגויים יעודדו הוצאה לאור מעין זו, שמקורה בכותב יהודי". בהמשך מוסיף כי כוונתו היתה ליצור ספר "אשר ישמש בבית הכנסת הגרמני והפורטוגזי".

חמישה כרכים. X עמ', 175 דף; 168 דף; 153 דף; 149 דף; 135 דף, 136-147 עמ'. כ-19 ס"מ. נייר בהיר ואיכותי. חיתוך דפים צבעוני. מצב טוב. מעט כתמים. בלאי קל ומספר קונטרסים רופפים. קמטים בקצות חלק מהדפים. כריכות עור מקוריות, עם נייר פורץ צבעוני נאה (בכרך השני חסר חלק מנייר הפורץ). שמות הכרכים ומספריהם מוטבעים על השדרות. בלאי ופגמים קלים בשדרות, בשולי ובפינות הכריכות.

סינגרמן 884, גולדמן 7.

פתיחה: \$1000

400b

400a

400. Collection of Rabbinic Letters - England and Other Places

Varied collection of rabbinic letters, from England and other places.

- Two letters from R. Yitzhak Eizik HaLevi Herzog, during his tenure as chief rabbi of Ireland. Dublin, 1928 and 1934. One letter in Hebrew, the other in English.
- Letter from R. Isser Yehuda Unterman, during his tenure as rabbi of Liverpool. Liverpool, 1924.
- Letter from R. Yechiel Michel Gordon, during his tenure as dean of the Lomzha yeshiva. London, 1935. Letter of Torah thoughts. Part of a letter - one leaf (written on both sides), without signature.
- Letter from the rabbi and community members of Karelitz (Karelitz), addressed to: "Our brethren in Rostov". Karelitz (Pinsk region), 1911. On the official stationery of R. Avraham Yitzhak HaKohen, rabbi of the city. On the verso of the leaf, signatures of ten

of the community members, headed by the rabbi (signature and stamp).

- Letter from R. Tzvi HaLevi Ish Horowitz Rabbi of Hermannstadt (Sibiu). Hermannstadt, 1921.
- Letter from R. Dov Friedenberg, to the editorial staff of the Jewish Chronicle, regarding his father's book Mevor Baruch, which he published. Jerusalem, 1929.
- Letter from R. Yechezkel Sarna, dean of the Hebron yeshiva. Jerusalem, 1934. Enclosed: an additional printed leaf from him, with his stamp.
- Enclosed: printed receipt of the Chayei Olam Talmud Torah and Yeshiva in Jerusalem. Jerusalem, 1923. Signed by the administrators.

10 paper items. Size and condition vary.

Opening price: \$300

402. ספר זמיר עריצים - נוארק, תרנ"ט - מהדורה ביבליופילית על נייר בצבעים שונים

ספר זמיר עריצים, "נגד כת החסידים והמון קדושיהם נביאי השקר", מאת רבי דוד ממאקוב, עם פתח דבר מאת אפרים דיינארד. נוארק, נ. דו. בצפון אמריקה, תרנ"ט 1899.

מהדורה ביבליופילית מיוחדת. הספר נדפס בפורמט צר וארוך, על דפים בצבעים שונים, ירוק, אדום, כחול, ורוד, חום בהיר, כתום ולבן. בחלק מהדפים הכחולים הודפסו האותיות בדיו אדומה. בדף השער נכתב כי זו ההוצאה השנייה, אך למעשה זו ההוצאה השלישית של הספר שנדפס לראשונה בוורשא תקנ"ח ולאחר מכן בקניגסברג תר"ך.

ספר זמיר עריצים הוא אחד מספרי ההתנגדות החריפים כנגד החסידות. המחבר קרא בספרו למלחמה בחסידות, שם ללעג את מנהגיה, ויצא באופן חריף ובוטה כנגד ראשי התנועה ובייחוד כנגד מייסד החסידות, רבי ישראל בעל שם טוב, והספרים שיחסו לו על ידי תלמידיו.

אפרים דיינארד (1846-1930) - ביבליוגרף וסופר עברי, אספן ספרים וסוחר ספרים; מגדולי הביבליוגרפים העבריים של העת החדשה; היסטוריון ופולמוסן, אשר נחשב לדמות צבעונית ומרתקת. נולד בעיר שוסמאקן (כיום, Valdemärpil, לטביה). מגיל צעיר הרבה במסעות ברחבי העולם, בהם חקר קהילות יהודיות שונות, ואסף ספרים וכתבי-יד עבריים. בשנות השמונים של המאה ה-19 החזיק בית מסחר לספרים באודסה. בשנת 1888 היגר לארה"ב, בשנת 1913 היגר לארץ ישראל ובשנת 1916 חזר לארה"ב. דיינארד חיבר עשרות ספרים, ובהם ספרי מחקר וספרי פולמוס חריפים (נגד הנצרות, נגד החסידות, ועוד). הוא נחשב לסופר פרובוקטיבי, ורבים מספריו עוררו ביקורת חריפה.

[1], 76, xxviii עמ' (כולל השער הלוועזי בסוף). חסר דף אחד באמצע (עמ' 13-14). 15 ס"מ. ניירות צבעוניים בצבעים שונים, נייר יבש ושביר. מצב טוב-בינוני. כתמים קלים. קרעים ובלאי. מספר דפים מנותקים. כריכה מקורית, עם פגמים.

פתיחה: \$300

401

401. Five Books of the Torah - English Translation by Isaac Leeser - Philadelphia, 1845-1846 - First English Translation of the Five Books of the Torah Produced by a Jew - Fine Set, with Original Leather Bindings

Five Books of the Torah - The Law of G-d, with Haftarat and English translation. Philadelphia: C. Sherman, [1845-1846]. Five volumes. Hebrew and English, on facing pages.

The Five Books of the Torah and Haftarat, with English translation by Isaac Leeser. Hebrew and English title pages for each volume. The Book of Esther is included at the end of the book of Vayikra. At the end of the book of Shemot, instructions for the reading of the Ten Commandments, and (before the Haftarat) the Song of the Sea as written in the Torah scroll. At the end of the book of Devarim: the form of the cantillation marks (Hebrew) and directions for the Torah reading (English).

This is the first English translation of the Five Books of the Torah produced by a Jew. Earlier translations merely contained the text of the King James version

(translation commissioned by King James I, King of England, in 1611, and considered the authorized English translation of the Bible).

Isaac Leeser (1806-1868) was a leader of traditional Judaism in America and one of the first builders of American Jewry, a philosopher and literary editor, who also worked on translating holy literature to English, and authored many essays and sermons. Leeser worked on this translation, singlehandedly, for seven years. In his preface at the beginning of vol. I, he describes the significance of a translation of the Torah produced by a Jew: "I speak of my Jewish friends in particular, for however much a revised translation may be desired by all believers in the Word of G-d, there is no probability that the gentiles will encourage any publication of this nature, emanating from a Jewish writer...". He adds further:

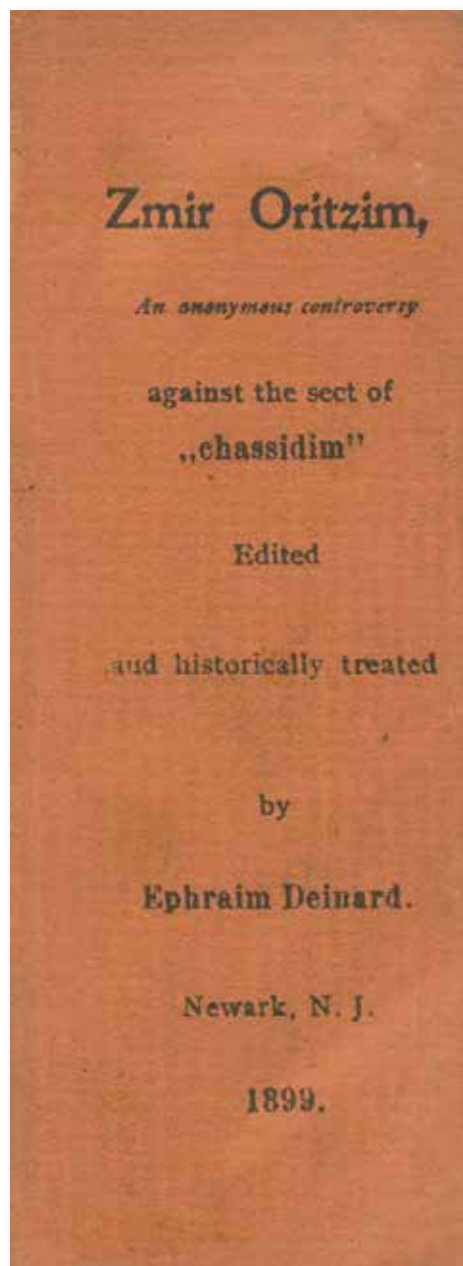
"My intention was to furnish a book for the service of the synagogue, both German and Portuguese".

Five volumes. X pages, 175 leaves; 168 leaves; 153 leaves; 149 leaves; 135 leaves, 136-147 pages. Approx. 19 cm. Light-colored, high-quality paper. Colored edges. Good condition. A few stains. Light wear and several loose gatherings. Marginal creases to some leaves. Original leather bindings, with fine marbled endpapers (part of endpaper lacking in vol. II). Names and numbers of volumes embossed on spines. Wear and minor damage to spines, edges and corners of bindings.

Singerman 884, Goldman 7.

Opening price: \$1000

402b

402a

402. Zmir Aritzim - Newark, 1899 - Bibliophile Edition Printed on Paper in Various Colors

Zmir Aritzim, "Against the Chassidic sect and their many saints, the false prophets", by R. David of Maków, with a foreword by Ephraim Deinard. Newark, New Jersey, 1899.

Special bibliophile edition. The book was printed in a tall narrow format, on paper in various colors: green, red, blue, pink, light brown, orange and white. On some of the blue pages, the text is printed in red ink. The title page states that this is the second edition, but in fact it is the third edition, since the book was first printed in Warsaw in 1798 and later in Königsberg in 1860.

Zmir Aritzim is one of the most trenchant books challenging Chassidism. In his book, the author calls to fight Chassidism, derides its customs, and sharply and bluntly contests the heads of the movement, especially its founder, R. Yisrael Baal Shem Tov and the books attributed to him by his disciples.

Ephraim Deinard (1846-1930) was an author and Hebrew bibliographer, book collector and dealer, one of the greatest of modern times, historian and polemicist, considered a fascinating and colorful figure. Born in Sasmaka (present day Valdemārpil, Latvia), from a young age he frequently travelled around the world, studying various Jewish communities and collecting Hebrew books and manuscripts. In the 1880s, he maintained a book shop in Odessa. In 1888 he immigrated to the United States. In 1913 he moved to Eretz Israel, returning to the United States in 1916. Deinard authored dozens of books, including research books and sharp polemic books (including books against Christianity and against Chassidism). He was considered a provocative writer and many of his books evoked harsh criticism.

[1], 76, XXVIII pages (including English title page). Lacking one middle leaf (pp. 13-14). 15 cm. Paper in various colors, dry and brittle. Good-fair condition. Minor stains. Tears and wear. Several detached leaves. Original binding, damaged.

Opening price: \$300

403b

403a

403. החזן יוסל'ה רוזנבלט - דפי תוים ומכתב בכתב-ידו

דפי תוים בכתב-ידו של החזן הנודע יוסל'ה רוזנבלט, כולל מכתב שנשלח אליו וטיוטת מכתב בכתב-ידו. [אמצעות הברית, שנות השלושים של המאה ה-20]. אנגלית וידיד.

- שלושה דפי תוים בכתב-ידו של יוסל'ה רוזנבלט - תו השיר "לאמיר זיך איבערבעטען" (הבה ונתפייסה) - שיר עממי שרוזנבלט חיבר לו גירסה משלו. בין השורות רשם רוזנבלט את מילות השיר, עם הערות נוספות בשוליים.
- מכתב שנשלח אל רוזנבלט, מחברת Renowned Artists בניו יורק (מודפס במכתב כתיבה וחותם ע"י המנכ"ל William

החל לכהן כ"חזן ראשי" (Oberkantor) בעיר המבורג. במשך 20, ממנה החל להתפרסם בעולם, כיהן עד הגירתו לארה"ב בשנת תרע"ב.

[3] דפי תוים. 24 ס"מ. + [1] דף מכתב עם טיוטת מכתבים ותוים. 28 ס"מ. מצב טוב-בינוני. בלאי קל ומעט כתמים. סימני קיפול במכתב, עם קרעים קלים.

פתיחה: \$300

(Liebling). קליבלנד, 17 במרץ 1932. בעניין קונצרט המתוכנן לחג הפורים הבא בשיקגו. מעברו השני של המכתב - טיוטת מכתבים בכתב-ידו וחתירתו של יוסל'ה רוזנבלט, ולצדם תוים בכתב-ידו לשיר "אז משיח וועט קומען" - שיר עממי ידוע, בשם "משיח" או "סעודה'ניו", המתחיל "וואס וועט זיין אז משיח וועט קומען" [=מה יהיה כשיבוא משיח], שהושר גם ע"י יוסל'ה.

החזן הנודע יוסל'ה רוזנבלט (תרמ"ב-תרצ"ג), גדול החזנים בכל הזמנים, שתרם רבות לעיצוב עולם החזנות היהודי. בשנת תרס"ו

403. Cantor Yossele Rosenblatt - Sheet Music and Letter in His Handwriting

Sheet music handwritten by the renowned cantor Yossele Rosenblatt, including a letter addressed to him and a draft letter in his handwriting. [United States, 1930s]. English and Yiddish.

- Three leaves of sheet music handwritten by Yossele Rosenblatt - musical notation for the song "Lomir Zich Iberbetn" (let's reconcile) - folk song to which Rosenblatt composed his own version. Between the lines, Rosenblatt wrote the words of the song, with additional marginal notes.

- Letter sent to Rosenblatt, from the Renowned Artists company in New York (typewritten and signed by the Managing Director, William Liebling). Cleveland, March 17, 1932. Regarding a concert scheduled for the coming Purim in Chicago.

On the verso of the letter - draft letters handwritten and signed by Yossele Rosenblatt, alongside musical notation in his handwriting for the song "Az

Moshiach Vet Kumen" - a famous folk song, known as "Moshiach" or "Sudenyu", which begins "Vos Vet Zein Az Moshiach Vet Kumen" (=what will be when Moshiach comes), also sung by Yossele.

The renowned cantor Yossele Rosenblatt (1882-1933) was one of the greatest cantors of all times, who contributed greatly to shaping the world of Jewish chazzanut. In 1906, he began serving as chief cantor (Oberkantor) in Hamburg, at which point his fame began to spread. He held this position until his immigration to the United States in 1912.

[3] leaves of sheet music. 24 cm. + [1] leaf, letter with draft letters and musical score. 28 cm. Good-fair condition. Minor wear and a few stains. Folding marks to letter, with minor tears.

Opening price: \$300

403c

405

405. צלחת עץ מגולפת - ברכת המזון - גליציה, סוף

המאה ה-19 או ראשית המאה ה-20

צלחת עץ מגולפת מעשה ידי ס. [סימון] ווינטוניוק, בילצה ולוטה (Bilcze Złote, גליציה המזרחית, פולין. כיום באוקראינה). [סוף המאה ה-19 או ראשית המאה ה-20].

צלחת מגולפת ללחם, במרכז תבליט של אלוהות חטים ולצידה מגל, מחבט ומחרשה. סביב שולי הצלחת מגולף נוסח ברכת המזון

הקצר: "ברוך רחמנא מרא דהאי פיתה", וכן מגן דוד. הצלחת חתומה בגבה "S. Wintoniuk, Bilcze". בשנת 1925 תועד האומן ברישומי ההגירה לארה"ב מנמל בֶּרְמֶן שבגרמניה, שם הוא מופיע בשמו המלא - Semen Wintoniuk מבילצה ולוטה - ובמקצועו, נגר.

עבודות גילוף העץ העממיות שנוצרו בגליציה בידי גלפים יהודים ולא יהודים כאחד נודעו ביופיהן. ארונות הקודש המגולפים בעץ בפולין ובאוקראינה מתייחדים בגודלם ובעושרם העיטורי, ולצידם נוצרו חפצי קודש וחול רבים - מעמודי תפילה וידות לספר תורה ועד כלי בית.

קוטר: 27.5 ס"מ. מצב טוב. שריטות קלות. מעט כתמים. פגמים בצבע בגב הצלחת. לולאה לתלייה קבועה בגב הצלחת.

פתיחה: \$500

404

404. סכין מילה - עקדת יצחק

סכין מילה, בעלת קת מפוסלת בדמות סצנת עקידת יצחק. [מרכז אירופה, המאה ה-18?]. כסף וסגסוגת לא מזוהה; גילוף בשעווה, יציקה.

סכין לברית מילה. קת הסכין מפוסלת בדמות סצנת עקידת יצחק (בראשית כב, א-יט). בחזית ניצב אברהם שנשען על צמח אקנתוס. הוא מניח את ידו על ראשו של יצחק שניצב מימינו. בידו הימנית אווזו אברהם במאכלת שמוסרת מאחורי גבו ומונחת על צווארו של האיל. מאחורי כתפו של אברהם מרחף מלאך מכונף אשר אווזו בזרועו, מבקש להניעו מהמעשה.

סצנת העקידה מופיעה לעיתים על גבי סכיני מילה, רמז לברית שה' כרת עם אברהם אבינו, ושבה התחייב למול את כל בני ביתו (בראשית יז, כ"ג). קומפוזיציה לא שגרתית של העקידה כדוגמת זו המופיעה בסכין המילה, מאפיינת עבודת גילוף של ידיות סכינים בעץ או בשנהב. דוגמה קרובה מופיעה על ידית עשויה עץ שמקורה באיטליה במאה ה-17 (?) השייכת לאוסף שטיגליץ השמור במוזיאון ישראל (מספר רישום: B86.0226).

14.5X3 ס"מ. אורך הלהב: 8 ס"מ. משקל: 78.5 גרם. מצב טוב-בינוני. הסכין קהה. פרטי הגילוף שחוקים מעט.

פתיחה: \$1000

404. Circumcision Knife - The Binding of Isaac

Circumcision knife with figurative handle, depicting the Binding of Isaac. [Continental, 18th century?].

Silver and an unidentified alloy; wax carving, cast.

Circumcision knife. Figurative handle, depicting the Binding of Isaac (Genesis 22, 1-19). Abraham, supported by an acanthus branch, stands front center, holding the head of Isaac. In his right hand Abraham holds the knife, hiding it behind his back where it rests upon the ram's neck. A winged angel is hovering over Abraham's shoulder, holding his hand to prevent him from sacrificing Isaac.

The Binding of Isaac is often depicted on circumcision knives, alluding to the covenant G-d made with Abraham, in which he commanded him to circumcise himself and his household (Genesis 17, 23). This unusual composition is typical of knife handles carved in wood and ivory. A similar carved wooden handle, originating in 17th century Italy (?), exists in the Stieglitz Collection, kept at the Israel Museum (accession number: B86.0226).

3X14.5 cm. Blade length: 8 cm. Weight: 78.5 gr. Good-fair condition. Dull blade. Wear to sculpture.

Opening price: \$1000

406

405. Carved Wooden Plate - Birkat HaMazon - Galicia, Late 19th Century or Early 20th Century

Carved wooden plate made by S. [Semen] Wintoniuk, Bilcze Złote (Eastern Galicia, Poland; today Ukraine). [Late 19th century or early 20th century].

Carved bread plate; central relief of a sheaf of wheat surrounded by a sickle, a flail and a plow. The brief version of Birkat HaMazon (five words in Aramaic) and a Star of David are carved around the edges.

The underside of the plate is signed "S. Wintoniuk, Bilcze". The artist is recorded in a 1925 list of emigrants leaving the Bremen port in Germany to the USA with his full name, Semen Wintoniuk from Bilcze Złote, stating his occupation as 'carpenter'. The folk wood-carvings created in Galicia both by Jewish and non-Jewish sculptors are renowned for their beauty. The carved wooden holy arks in Poland and Ukraine are unique in their size and their lavish ornamentation. Numerous other sacred and mundane objects, ranging from prayer podiums and Torah pointers to houseware, were all artfully carved in wood.

Diameter: 27.5 cm. Good condition. Minor scratches. Few stains. Damage to paint on underside. Suspension loop attached to underside.

Opening price: \$500

407. Menorah Chanukah - Eirak, 30-40 years old of the 20th century

Menorah Chanukah Zokofa. [Eirak, 30-40 years old of the 20th century].

כסף נמוך; אלפקה.

מנורה זקופה בעלת שמונה זרועות מאונקות ערוכות במעגל, בקצותיהן הבזיכים. השמש בקצה העמוד המרכזי.

מנורות מסוג זה הופיעו בעיראק בראשית שנות ה-30, כאשר קיבלה עיראק את עצמאותה, והיו פופולריות במשך שני העשורים שלאחר מכן, עד העלייה ההמונית לישראל בראשית שנות ה-50. גובה: 27.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. זרוע אחת חסרה. כתמים. כיפופים. בתחתית המנורה חקוק מספר קטלוגי (לא זוהה).

ספרות: קהילות ישראל במזרח במאות התשע עשרה והעשרים, עיראק. עורך: חיים סעדון. הוצאת מכון בן צבי, ירושלים, תשס"ג.

פתיחה: \$300

406. Chanukah Lamp - Lilies - Dutch Portuguese Community, 19th Century

Chanukah lamp. [Holland, 19th century].

Brass; cast, soldered and bent.

A lamp characteristically used by the Dutch Portuguese community. The back plate consists of three lilies above openings shaped as wide shields. On the base of the central lily is a blank rectangular plate. Apertures in the lilies. A cast Shamash is placed in the opening of the right lily. A cast row of oil fonts, removable. The oil fonts and the back plate are contained in a matching base with pierced apertures designated for projections securing the lamp to the base.

Height: 23.5 cm. Width: 27 cm. Good condition. Bends. Stains. Some defects. Lacking oil font.

Literature: Narkis, "Menorat HaHanukkah", plate XXI, item 58.

Opening price: \$500

406. Menorah Chanukah - Chavchavot - The Kahila Porotogut in Beuland, 19th century

מנורת חנוכה. [הולנד, המאה ה-19].

פליו יצוק, מולחם ומכופף.

מנורה מטיפוס שהיה בשימוש של הקהילה הפורטוגזית בהולנד. הדופן האחורית עשויה שלושה פרחי חבצלת ומתחתיהם מפתחים בצורת מגיניות רחבות. בבסיס החבצלת האמצעית לוח מלבני ריק. בפרח החבצלת האמצעי מפתח עגול ובשני הפרחים האחרים מפתחים מלבניים. שמש יצוק מונח בתוך המפתח בפרח החבצלת הימני. שורת בזיכים יצוקה, נשלפת. שורת הבזיכים והדופן האחורית נתונות בבית תואם שבו מפתחים קדחים המיועדים לזיוזים הבולטים מן המנורה.

גובה: 23.5 ס"מ. רוחב: 27 ס"מ. מצב טוב. כיפופים. כתמים. מעט פגמים. בזיך חסר.

ספרות: נרקיס, "מנורת החנוכה", לוח XXI, פריט 58.

פתיחה: \$500

408b

408. Chanukah Lamp - Lion Oil Fonts - Second Half of the 20th Century

Silver plate Chanukah lamp with lion-shaped oil fonts. [Unknown origin, second half of the 20th century].

The back plate consists of eight arches topped by the Tablets of Law on a backdrop of acanthus leaves, surrounded by a rose medallion arch surmounted in turn by a crown.

The oil fonts are designed like lions, each with a narrow pipe for inserting a wick in its mouth.

The row of oil fonts is flanked by couchant lions on pedestals, each engraved with a Star of David. Removable lion shaped oil flask and servant light attached to back plate.

Height: 26.5 cm. Width: 35 cm. Good condition. Minor corrosion. A point on top of the crown broken off (enclosed).

Opening price: \$1500

408a

408. מנורת חנוכה - בזיכי אריות - המחצית השנייה של המאה ה-20

מנורת חנוכה מצופה כסף בדגם בזיכי אריות. [מוצא לא ידוע, המחצית השנייה של המאה ה-20].

הדופן האחורית עשויה שמונה קשתות ומעליהן נראים לוחות הברית על רקע ענפי אקנתוס. לשולי הדופן קשת של מדליונים מעוטרים בוורדים ובראשה בכתר.

הבזיכים עשויים כאריות כורעים, ובפי כל אחד נתונה צינורית להשחלת פתילה. מכל צד של שורת הבזיכים רובץ אריה על במה מעוטרת במגן דוד. משני צדי הדופן האחורית נתונים פך שמן ושמש, עשויים אף הם בדמות אריות.

גובה: 26.5 ס"מ. רוחב: 35 ס"מ. מצב טוב. מעט קורוזיה. עיטור חסר בראש הכתר (מצורף).

פתיחה: \$1500

407

407. Chanukah Lamp - Iraq, 1930s or 40s

Upright Chanukah lamp. [Iraq, 1930s or 40s].

Low grade silver; German silver.

Upright Chanukah lamp with eight branches in a circle, ending in oil-fonts. The shamash crowns the central shaft.

This type of Chanukah lamps appeared in Iraq in the early 1930s as Iraq won its independence, remaining popular for the following two decades until the mass immigration to Israel in the early 50s.

Height: 27.5 cm. Good-fair condition. One lacking branch. Stains. Bends. An (unidentified) catalog no. is engraved unto the underside of the lamps.

Literature: Oriental Jewish Communities in the 19th and 20th Centuries, Iraq. Edited by Haim Saadon. Jerusalem: Ben Zvi Institute, 2003.

Opening price: \$300

410. עיטור עץ מגולף לראש ארון הקודש - רומניה, סוף המאה ה-19 או ראשית המאה ה-20

עיטור עץ מוזהב לראש ארון הקודש, עשוי בדגם עלי אקנתוס. [רומניה, סוף המאה ה-19 או ראשית המאה ה-20?]. עץ מגולף; גבס; צבע והזהבה. 88x85 ס"מ בקירוב. מצב בינוני-גרוע. שברים ושברים חסרים. פגמים בצבע. תיקוני הדבקה, צבע והזהבה. קבוע על לוח עץ. פתיחה: \$3500

410. Carved Torah Ark Cresting - Romania, Late 19th or Early 20th Century

Gilt wooden Torah ark cresting in the form of a foliate rosette. [Romania, late 19th or early 20th century?]. Carved wood; plaster; paint and gilding. Approx. 88x85 cm. Fair-poor condition. Extensive fractures and losses to wood and paint. Glue repairs to wood. Paint and gilding repairs. Mounted on a wooden board.

Opening price: \$3500

410

409. Pair of Torah Finials - Vienna 1846 - Dedication

Pair of Torah finials. Vienna (Alt Wien), 1846. Silver (marked), cast, embossed and engraved. Round base. Shafts, bases and body of finials are decorated with bands of floral and foliate patterns. The finials are surmounted by crowns, topped in turn with bud-like foliate knops. Six decorated chains are suspended from each finial, each consisting of a flower-shaped elongated link between two round links and ending with small medallions embossed with flowers (four medallions on one finial were replaced with 19th-century Persian coins). A Hebrew dedication is engraved on the base of one finial: "Eliezer [with his spouse] / Gittel Gestetner". Height: 37 cm. Overall good condition. Some bends and cracks to crowns. Loose knop. Soldering repairs to one finial. Missing bells (?).

Opening price: \$2000

409a

409b

409c

409. זוג רימונים - וינה, 1846 - כתובת הקדשה

זוג רימונים לספר תורה. וינה (אלט-וין), 1846. כסף (חתום) יצוק, טבוע וחקוק.

ניצבים על בסיס עגול. ידידות האחיזה, הבסיס וגוף הרימונים מעוטרים חגורות עם דגמים פרחוניים וצמחיים. חלקם העליון בצורת כתר, שבראשו עיטור דמוי ניצן מקושט עליים. מכל רימון משתלשלות שש שרשראות מעוטרת חוליות מוארכות בצורת פרחים ובקצותיהן דיסקיות עם עיטורי פרחים טבועים (באחד הרימונים הוחלפו ארבע מהדיסקיות במטבעות פרסיים מהמאה ה-19). כתובת הקדשה חקוקה בבסיס אחד הרימונים: "אליעזר ע"ז [עם זוגתו] / גטל געשטעטנער".

גובה: 37 ס"מ. מצב כללי טוב. מכופפים ושברים מעט בעיטורי הכתרים שבראשם. אחד הניצנים רופף. תיקון הלחמה באחד הרימונים. פעמונים חסרים (?).

פתיחה: \$2000

411

411. Embroidered Torah Mantle - Dedicated in Memory of the Donor's Husband - Craiova, 1907

Torah mantle with goldwork embroidery, dedicated in memory of the donor's late husband. Craiova (Romania), Nissan (March-April) 1907.

Goldwork embroidery; cardboard cutouts; colored threads; metal applique; burgundy velvet; cotton lining.

Embroidered with torah crown, corresponding initials and inscription: "This embroidered mantle was donated by the generous woman Mrs. Leah, widow of the late Moshe Isaac Mendel of blessed memory, so that his soul may merit a garment in Heaven / may she be remembered and blessed / Craiova, Nissan 5667". With ornate foliate border.

The concept of the heavenly garment referred to in the inscription, originally called haluka de-rabanan [literally "rabbinical garb"], originates in the Zohar. It is mentioned in a prayer some say each morning before wearing a prayer shawl, linking the commandment involving garments in this world to the ascent of the soul and its garments in heaven. An additional commandment involving dress is the commandment of covering a Torah scroll, which, when performed in memory of the deceased, can grant their soul merit in heaven as well. The Talmud says that 'he who holds a bare Torah scroll shall be buried naked', that is, stripped of good deeds. From this source (among others) the Halacha concludes that a Torah scroll has to be covered. This mantle was dedicated by the widow so that the merit of covering a Torah scroll shall render her late husband's soul worthy of a heavenly garment.

80X47 cm. Fair condition. Threadbare velvet. Tears and unraveling to cloth. Damage to goldwork.

Opening price: \$300

411. מעיל רקום זהב לספר תורה - נדבה אשה "למען יזכה בעלה לחלוקא דרבנן בגן עדן" - קראיובה, 1907

מעיל רקום זהב לספר תורה, נושא כתובת הקדשה לזכות בעלה המנוח של התורמת. קראיווא (קראיובה, רומניה), ניסן תרס"ז (1907).

רקמת חוטי זהב על מגורות קרטון; חוטים צבעוניים; לוחיות מתכת; קטיפה ארגמנית; בטנת כותנה.

בראש המעיל רקום כתר תורה, משני צדיו האותיות כ' ת', ותחתיו הקדשה: "המעטפה המרוקמת הזאת נדבה האשה הנדיבה מ[רת] לאה אשת המנוח הר משה אייזיק מענדעל ז"ל למען יזכה בעלה לחלוקא דרבנן בגן עדן / וגם שמה תשאר לברכה ולזכר עולם / קראיווא חודש ניסן שנת תרס"ז". לשולי המעיל מסגרת נאה בדגם צמחי.

הביטוי "חלוקא דרבנן", שמקורו בזוהר, מוזכר בתפילה שיש הנוהגים לומר מידי בוקר בבוקר לפני ההתעטפות בטלית: "וכשם שאני מתכסה בטלית בעולם הזה כך אוכה לחלוקא דרבנן ולטלית נאה בגן עדן". המצווה הכרוכה בבגדים שבעולם הזה משפיעה על עליית הנשמה וזכויותיה בעולם הבא. מצווה נוספת המתקיימת בבגד היא מלבושי ספר התורה, שאף הם יכולים ללמד זכות על הנפטר שלעילוי נשמתו נידבו, ואשר קשורים בקשר ישיר למלבושי האדם בגן עדן. במסכת מגילה דף ל"ב א נאמר: "כל האוחז ספר תורה ערום נקבר ערום [...] ערום בלא מצוות". להלכה נלמד שאין לגעת בידיים בספר התורה החשוף ויש לכסותו במטפחת, כלומר, בכיסוי בד. המעיל שלפנינו נתרם בידי אשת הנפטר כדי שבזכות מצוות הלבשת ספר התורה יזכה בעלה ל"חלוקא דרבנן" בגן עדן.

47X80 ס"מ. מצב בינוני. הקטיפה שחוקה עד דק. קרעים ופרימות בבוד. פגמים ברקמה.

פתירה: \$300

412. לקט פריטי לבוש ותכשיטים ממערכת קישוטי כלה - תימן וישראל, המאה ה-20

לקט פריטי לבוש ורקומים ותכשיטי כסף ממסורות התכשיט היהודיות והמוסלמיות ששימשו למערכת קישוטי כלה לאחר עליית יהודי תימן לארץ. [תימן וישראל, המאה ה-20].

כסף; בד ברוקד מוזהב; רקמה. עם העלייה מתימן לישראל בשנות ה-50, הן עקב גישת מוסדות המדינה ששאפו להרחיק את יהודי תימן ממורשתם ולהטמיע אותם בחברה הישראלית המתהווה, הן עקב טבעה של הגירה המונית, נקטעה מסורת הלבוש והתכשיט המורכבת והעשירה של יהודי תימן באבחה. רבים נאלצו למכור את תכשיטיהם כדי לממן את המסע, ומאחרים נבצר להביא עמם את מערכות הבגדים המסורתיות. מערכת קישוטי הכלה המסורתית שבה והופיעה בחתונות יוצאי תימן בישראל, אולם בהדרגה הוקדם השימוש בה לטקס החינה ומרכיביה השתנו. תחת מערכת לבוש ותכשיטים המיוחדת לכל אזור התקבל דגם אחד - הדגם הצנעני, המכונה "תשובך לולי", ואף בו החלו לשלב תכשיטים שבתומן יוחדו למוסלמיות בלבד (אף הם ברובם מעשה ידי צורפים יהודים; בתימן הייתה צורפות הכסף מקצועם של היהודים) ותכשיטים השייכים למסורות לבוש יהודיות ממחוזות אחרים בתימן. כך

אפשר למצוא בלקט זה תכשיטים ליהודיות לצד תכשיטים למוסלמיות, ובגדי אישה וילדה משמשים בערבוביה זה לצד זה, משום שלאחר שאיבדו בגדים ותכשיטים אלו את תפקידם המקורי - הבדלה בין העמים ובין המצבים השונים בחיי האישה - עברו לשמש בתפקיד חדש, סימון זהות מסורתית ואתנית. 1. ברדס חגיגי לכלה ולילדת יהודייה - "קרקוש מוזהב מרצף". [תימן, המחצית הראשונה של המאה ה-20]. אריג ברוקד מוזהב ("מוזהר") ולשוליו שורות של רקמת כסף, זהב, חוטים צבעוניים ונטיפות מסוג "שעורה" (אקראט שעיריאת), אולם ללא שורת חרוזי הפנינה. אל הברדס היו תופרים סיכות פיליג'ן מוזהבות ושורות של מטבעות (אינן מצורפות). 2. בתי רגליים טקסיים רקומים בחוטים לבנים ואדומים ובחוטי כסף, מדגם "מכנתם", המיועדים לילדות יהודיות לפני נישואיהן. ללא שורות הרקמה והחרוזים האופייניות למכנסי ילדות. נתונים על אריג "מוזהר". 3. ענק "לבה שעיריאת" לנשים מוסלמיות. גרנולציה, הדפסה ופיליג'ן. 4-5. שני צמידי "שמיאלת" לאשה. גרנולציה ופיליג'ן.

6. חגורת כסף כבדה לכלה מוסלמית, עשויה שתי שורות של טסים מעוטרים בגרנולציה, חבלי כסף שזורים ופעמונים. האבזם עשוי כשתי כיפות כסף. 7. ענק "דקה" המורכב מחרוזי כסף גדולים, חרוזים דמויי ענבר ובית קמע. בצנעא היה הענק תכשיט מוסלמי ובקרב היהודים נענד רק לפעוטות ולכלות, ואילו באזורים אחרים בתימן היה חלק ממערכת התכשיטים של האישה היהודייה. 8. ענק מטיפוס "לאזם", עשוי לוחית כסף מרכזית, מלבנית, מעוטרת בגרנולציה, שתי לוחיות-קצה משולשות מעוטרת אף הן בגרנולציה, ובין הלוחות שש שרשרות שעליהן מושחלים חרוזי כסף מטיפוס "תות", חרוזי אלמוג וחרוזי כסף חלקים (יתכן שאלו הם תוספת מאוחרת). גודל ומצב משתנים. תיקוני הלחמה, תוספות ותיקונים מאוחרים. ספרות: מעשה רוקם, הלבוש והתכשיט במסורת יהודי תימן. עורכת: כרמלה אבדר. הוצאת עמותת "אעלה בתמר", 2008. פתיחה: \$2000

412. Collection of Garments and Jewelry from a Bridal Attire Set - Yemen and Israel, 20th Century

Collection of embroidered garments and silver jewelry from the Jewish and Islamic tradition, used as bridal attire after the immigration of Yemenite Jews to Israel. [Yemen and Israel, 20th century]. Silver; gold brocade; embroidery.

After the Yemenite immigration to Israel in the 50s, the richly complex Yemenite ethnic attire and jewelry tradition underwent transformation due to the Israeli assimilation policy and the nature of mass immigration. Many Yemenite Jews were compelled to sell their jewelry to finance their journey and others were not able to bring their ceremonial outfits with them. Traditional bridal garments reappeared at Yemenite weddings in Israel but, as customs shifted, had become part of the Henna celebration rather than the wedding itself. Instead of the varied outfits and jewelry unique to each region, the Sanaite bridal attire, called Tishbukh Lulu (after the pearl-

encrusted headdress), took over, becoming the stereotypical Yemenite bridal dress. This attire too began to change as pieces which in Yemen were used only by Muslim women (though usually crafted by Jewish silversmiths since in Yemen this was exclusively a Jewish occupation) and jewelry traditional to other Yemenite Jewish regions were incorporated. Therefore, this collection consists of Jewish jewelry and garments alongside Muslim ones, and of women's and girls' items. The context, having changed, gave new meaning to these items; rather than signifying social, marital and religious status they have now become markers of ethnic identity and tradition.

1. Festive hood for Jewish brides and new mothers. [Yemen, first half of the 20th century]. Gold brocade (Mizahar) bordered with embroidered rows of silver, gold, colored threads and barley grain-shaped pendants (aqrāt she'iriyāt) although not including a row of pearls. Gilt filigree plaques and rows of coins were traditionally sewn unto the hood (not enclosed).
2. Mekhautam, ceremonial leggings embroidered with white, red and silver threads, worn by Jewish girls before their marriage. Without the rows of embroidery and beads characteristic to girls' leggings. Attached to gold brocade.

3. A labbe shaeiriyat bib-necklace, worn by Muslim women. Granulation, punched and filigree.

4-5. Two women's bracelets. Granulation and filigree.

6. Heavy silver belt for a Muslim bride made of two rows of plates decorated with granulation, silver ropes and bells. Double dome-shaped buckle.

7. Dukka necklace made of large silver beads, imitation amber beads and a talisman. In Saan'a, such necklaces were worn by Muslim women, unmarried Jewish girls and Jewish brides. However, in other Yemenite regions, Dukka necklaces were part of the set of jewelry donned by Jewish women.

8. Lazim necklace made of a central silver rectangular plaque, decorated with granulation, two triangular end-plates also decorated with granulation, and six chains with "berry" type, coral and plain silver beads (the latter possibly a later addition).

Size and condition vary. Soldering repairs, late additions and repairs.

Literature: Ma'ase Rokem, Dress and Jewelry in the Tradition of the Jews of Yemen, Carmella Abdar. E'ele BeTamar foundation, 2008.

Opening price: \$2000

412e

412d

413a

413. טלית משי רקומה ותיק משי רקום זהב לטלית - איטליה והאימפריה העות'מאנית, סוף המאה ה-19 עד ראשית המאה ה-20

טלית משי רקומה ותיק משי רקום זהב לטלית. [איטליה (?)] והאימפריה העות'מאנית, סוף המאה ה-19 עד ראשית המאה ה-20. 1. טלית משי בעלת כנפות רקומות. [איטליה? ראשית המאה ה-20?] משי; חוטי רקמה צבעוניים.

הטלית מפוספסת בתכול, ולשוליה גדילים קלועים. לארבע פינות הטלית תפורים ריבועי משי בצבע השנהב, רקומים בדגמים צבעוניים של פרחים ופרפרים ועליהם ראשי התיבות "EB". הציציות עשויות אף הן משי.

210x90 ס"מ. מצב טוב. כתמים וקרעים קלים. הגדילים מרוטים מעט בקצותיהם.

2. תיק משי רקום זהב לטלית. [האימפריה העות'מאנית, סוף המאה ה-19 או ראשית המאה ה-20].

משי; רקמת זהב על תשתית קרטון; זהרונים; חוט זהב סלילי. התיק עשוי משי בגון השנהב. פני התיק רקומים בדגמים צמחיים, ובמרכז אות 'N' גדולה ונאה.

35x31 ס"מ בקירוב. מצב טוב. מעט חוטים חסרים ברקמת הזהב. קרע גדול לכל רוחב בטנת התיק. קרע בשולי התיק. התיק נרכס בקרס.

פתיחה: \$2500

413b

413. Silk Embroidered Tallit and Silk Goldwork Tallit Bag - Italy and the Ottoman Empire, Late 19th Century to Early 20th Century

Silk embroidered tallit (Prayer Shawl) and silk goldwork tallit bag. [Italy (?) and the Ottoman Empire, late 19th century to early 20th century].

1. Silk tallit with embroidered corners. [Italy? Early 20th century?].

Silk; colored embroidery threads.

Tallit with light blue stripes and knotted decorative fringes. Ivory-colored silk squares are sewn on the four corners of the tallit, embroidered with colored floral and butterfly patterns and monogrammed EB. silk ritual fringes.

90X210 cm. Good condition. Stains and minor tears. The ends of the fringes are worn.

2. Silk goldwork tallit bag. [Ottoman Empire, late 19th century or early 20th century].

Silk; goldwork on cardboard cutouts; sequins; purl embroidery.

Ivory silk bag, embroidered with floral and foliate patterns. A large ornate letter N embroidered in the center.

Approx. 31X35 cm. Good condition. Some loss to goldwork. Large tear along the entire width of the bag lining. Tear to edge of bag. Hook and eye fastening.

Opening price: \$2500

415. שטיח - יציאת מצרים - "על כנפי נשרים"

שטיח גדול, מעוטר בדמוי יציאת מצרים על כנפי נשרים, בדמויות משה ואהרן, בכותל המערבי ועוד. [ישראל? שנות ה-50]. משי או כותנה על תשתית כותנה.

במרכז השטיח, בתוך מדליון עגול, נראים סמלי שנים-עשר השבטים ושתיים-עשרה דמויות המייצגות את שבטי ישראל, שני מלאכים, שלושת האבות, מראה הקרבת קרבן פסח, ובני ישראל ובראשם משה רבנו העוברים בים סוף בחרבה מתחת לכנפיו הפרושות של נשר. במסגרת המדליון מופיע בשיבושים רבים הפסוק "ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי" (שמות יט ד), הכותרת "יציאת ישראל ממצרים", והשם "רחל מנדלסון" לצד כתובת נוספת, בלתי מפותנחת בחלקה - "והשבנו(?) ישראל". סביב המדליון נראות דמויותיהם של משה ואהרן, משה המכה בסלע, בני ישראל העובדים לעגל, ומראה הכותל המערבי. מקורו של השטיח אינו ידוע, ויש יסוד להניח כי נארג בידי יהודים עולי תימן בישראל.

91x123 ס"מ. מצב בינוני. שחיקה ובלאי ניכר בפלומה. פרימות רבות בשולי השטיח. האניצים קרועים וחסרים בחלקם. לולאות לתלייה תפורות לשולי השטיח העליונים.

ספרות: Jewish Carpets, מאת אנטון פלטון. הוצאת Antique Collectors' Club, וודברידג', 1997. עמ' 128. מקור: אוסף אנטון פלטון.

פתיחה: \$700

414

414. שטיח אפגני-יהודי - משה רבנו - אפגניסטן,

שנות ה-70

שטיח מעוטר בדמויות של משה רבנו המחזיק את לוחות הברית. [אפגניסטן, שנות ה-70 של המאה ה-20].

צמר על תשתית צמר וכותנה.

דמויות של משה, נושא בידידיו את לוחות הברית ואת מטהו, נראית במרכז השטיח על רקע המדבר. לרגליו של משה מופיעה כתובת: "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה אשר ידעו ה' פנים אל פנים" (דברים ל"ד).

91x123 ס"מ. מצב טוב. כתמים קלים. פגמים קלים בפינות התחתונות. לולאות לתלייה תפורות לשתי פינותיו העליונות של השטיח.

ספרות: Jewish Carpets, מאת אנטון פלטון. הוצאת Antique Collectors' Club, וודברידג', 1997. עמ' 86.

מקור: אוסף אנטון פלטון.

פתיחה: \$300

414. Afghan Jewish Rug - Moses and the Tablets of the Law - Afghanistan, 1970s

A pictorial rug depicting Moses carrying the Tablets of the Law. [Afghanistan, 1970s].

Wool knot-pile; wool and cotton foundation.

A single central panel depicts Moses carrying the Tablets of the Law and his staff with a desert landscape in the background. An inscription in the bottom reads, "And there arose not a prophet since in Israel like unto Moses, whom the Lord knew face to face." (Deuteronomy 34:10; Hebrew).

91x123 cm. Good condition. Light stains. Minor damage to lower corners. Hanging loops sewn on upper corners.

Literature: Jewish Carpets, by Anton Felton. Woodbridge: Antique Collectors' Club, 1997. p. 86.

Provenance: The Anton Felton Collection.

Opening price: \$300

415

416. "שוייתי" - עשרת הדברות - יוחנן בן דוד (1885-1969) - אנגליה, המאה ה-20

בן דוד, שניהל אורח חיים מסורתי יהודי ובעונה אחת היה מחסידי הבהא, היה אוצר המחלקה לאמנות האסלאם ב"בריטיש מוזיאום", הורה אמנות וספרות אסלאמית ועסק בתרגום ובכתיבה. סמוך לפטירתו הוריש בן דוד חלק מאוסף האמנות שלו למוזיאון ישראל, וארכיונו מצוי בספרייה הלאומית.

בין היתר, נהג בן דוד "לייחד" פריטים שרכש על ידי עיטורם בפסוקים, באותיות עבריות ובסמלים יהודיים. כרוזה זו מקורה כפי הנראה בדף פרסי מעוטר שעליו הוסיף בן דוד את מילות עשרת הדברות, את שם ה', מגני דוד ומנורות ותוספות צבע.

44.5x63 ס"מ. מצב בינוני-טוב. כתמים רבים. פגמים בצבע. קרעים קלים. פיסות נייר דבק מודבקות לכל אורך שולי לוח הקרטון בצדו האחורי. לגב הלוח מוצמד דף ועליו פסוקי תהילים (מתוך תהלים ק"ו) וחתומתו המודפסת של בן דוד.

פתיחה: \$300

כרוזה גדולה ונאה, מעוטרת ביד, ועליה שם ה' ונוסח עשרת הדברות, מעשה ידי האספן והמומחה לאמנות אסלאמית יוחנן בן דוד (1885-1969).

נייר מוצמד לקרטון; צבע והזהבה.

כרוזה מצוירת, מעוטרת בדגמים צמחיים, במגני דוד ובמנורות. במרכזה עשרה קרטושים ובתוכם מילות עשרת הדברות בדיו זהובה, ובראשה שם ה'. חתומה "יוחנן בן דוד".

יוחנן בן דוד (המוכר גם בשמותיו יוחנא מירזא דאוד ו-John David; 1885-1969), יליד טהרן. כבן למשפחה עשירה, זכה להשכלה נרחבת ומעמיקה, ובבגרותו נסע לאנגליה, שם למד אמנות וספרות אסלאמית באוניברסיטת קיימברידג'. בן דוד השתקע באנגליה, המשיך להתמחות במדעי המזרח והחל לבנות אוסף של חפצי אמנות וכתבי יד. בשנת 1911 נשא לאישה את רגינה נור מאהל חאנום מבגרד, ואת טקס הנישואין ניהל עבד אל-בהאא', מנהיג הדת הבהאית. בזמן מלחמת העולם הראשונה שרת בן דוד בחיל המודיעין הבריטי.

416. Shiviti - Ten Commandments - Yochanan ben David (1885-1969) - England, 20th Century

Large ornate hand-made broadside, inscribed with the tetragrammaton and the Ten Commandments, made by the collector and Islamic art expert Yochanan ben David (1885-1969).

Paper mounted on cardboard; paint and gilding.

Central panel with ten stylized cartouches containing the ten commandments in gold ink, topped by the tetragrammaton in a round medallion, with a dense vegetal pattern filling the empty space. Wide border with vegetal motifs, stars of David and seven-branched lamps, signed lower left "Yochanan ben David".

Yochanan ben David (also known as Yuhanna Mirza Dawud and John David; 1885-1969) was born in Teheran into a wealthy family. He was provided with an extensive education and later traveled to England to continue his studies in art and Islamic literature at Cambridge University. Ben David settled in England, continuing to specialize in Near-Eastern studies, and began to compile a collection of art and manuscripts. In 1911, he married Regina Nur Mahal Khanum from Baghdad. His wedding ceremony was officiated by

Abd al-Bahā, leader of the Bahá'í Faith. During WWI, Ben David served in the British Intelligence Corps.

Ben David, who maintained a traditional Jewish lifestyle while adopting the Bahá'í Faith, served as the curator of the Department of Islamic Art at the British Museum, taught Islamic art and literature and worked as translator and writer. Before his death, he bequeathed part of his art collection to the Israel Museum and his archive is kept in the NLI.

Ben David used to "judaize" items he purchased, adding verses, Hebrew letters and Jewish symbols. Apparently, this broadside is a decorated Persian leaf to which Ben David added the Ten Commandments, the tetragrammaton, the Stars of David, the lamps and background painted surfaces.

44.5X63 cm. Good-fair condition. Numerous stains. Damage to paint. Minor tears. Strips of adhesive tape along the entire length of the edges on verso. A leaf with verses from Psalm 106 and the printed signature of Ben David is glued to verso.

Opening price: \$300

415. Jewish Rug - The Exodus - "On Eagles' Wings"

A large pictorial rug, depicting the Exodus on eagles' wings, Moses and Aaron, the Western Wall and more. Silk or cotton knot-pile; cotton foundation.

A central medallion shows the twelve emblems of the Twelve Tribes of Israel alongside twelve figures representing the tribes, two angels, the three patriarchs, the sacrifice of the paschal lamb, and Moses leading the Israelites across the Red Sea under the wings of an eagle. The outer edge of the medallion is inscribed with an erroneous version of the verse "I bear you on eagles' wings, and brought you unto myself" (Exodus 19:4), and the caption "The Exodus of Israel from Egypt", the name "Rachel Mendelson," and an additional, partly illegible inscription reading "And we have returned (?) Israel" (all in Hebrew). Surrounding the central medallion are images depicting Moses and Aaron, Moses striking the rock, the Israelites worshipping the Golden Calf and the Western Wall.

The source of the rug is unknown, however it possibly is the handiwork of Jewish Yemenite immigrants to Israel.

199x123 cm. Fair condition. Wear and tear to the pile. Much unraveling to the edges. Tears and some losses to the fringe. Loops sewn on upper edge verso.

Literature: Jewish Carpets, by Anton Felton. Woodbridge: Antique Collectors' Club, 1997. p. 128.

Provenance: The Anton Felton Collection.

Opening price: \$700

417. The Great Synagogue of Vitebsk - Miniature Model

Miniature model of the Great Synagogue of Vitebsk, created by Avraham Raz (1917?-1993). [Israel, late 20th century].

The model, constructed from matches and strips of wood, is a miniature version of the Great Synagogue on Suvorovskaya St., Vitebsk, one of the dozens of synagogues the city boasted on the eve of WWII. The synagogue, which belonged to the opponents of Chassidism, later served as meeting place for Zionists. In 1909, the memorial for Herzl's death was celebrated there.

Vitebsk, Belarus, within the Pale of Settlement, was a large and prominent Jewish city. In 1923, it was home to almost 40,000 Jews - close to half the city's population. Although Belarus was the stronghold of Lithuanian Jewry, Vitebsk itself was a prominent Chassidic center. One of its most famous natives was R. Menachem Mendel of Vitebsk, a foremost third-generation Chassidic leader, who headed the immigration of the disciples of the Baal Shem Tov to Eretz Israel in the 18th century. The city also produced renowned Jewish intellectuals and artists such as S. An-sky, Yehuda Pen and Marc Chagall.

The miniature synagogues created by the artist Avraham Raz (Rosenmann) based on photographs were displayed in an exhibition at the Hechal Shlomo museum of Jewish art.

Height: 22.5 cm. Base: 25X13.5 cm. Good condition. Lacking finial surmounting the pediment on facade of model. Lacking several additional strips of wood. Ring for hanging at back of model.

Opening price: \$400

417

מנדל מוויטבסק, מגדולי צדיקי החסידות בדור השלישי לבעל שם טוב, אשר עמד בראש "עליית תלמידי הבעש"ט" לארץ ישראל במאה ה-18. בעיר אף צמחו אנשי רוח ואמנים יהודים נודעים כמו שלמה אנ-סקי, יהודה פן ומארק שאגאל. בתי הכנסת המיניאטוריים שיצר האמן אברהם רז [ריוזנמן] על פי תצלומים הוצגו בתערוכה במוזיאון היכל שלמה לאמנות יהודית. גובה: 22.5 ס"מ. בסיס: 25X13.5 ס"מ. מצב טוב. הצריח שבראש הגמלון בחזית הדגם חסר. כמה פיסות עץ נוספות חסרות. לולאה לתלייה קבועה בגב הדגם.

פתיחה: \$400

416

417. בית הכנסת הגדול בוויטבסק - דגם מיניאטורי

דגם עץ מיניאטורי של בית הכנסת הגדול בוויטבסק, מעשה ידי אברהם רז (1917?-1993). [ישראל, סוף המאה ה-20].

הדגם העשוי גפרורים ופיסות עץ משחזר את בית הכנסת הגדול ששכן ברחוב סובורובסקאיה בוויטבסק, אחד מעשרות בתי הכנסת שהיו בעיר ערב מלחמת העולם השנייה. בית הכנסת השתייך לקהילת המתנגדים בעיר ושימש מקום מפגש לקבוצות הציוניות שפעלו בה; בשנת 1909 צוין בו יום השנה למותו של הרצל.

ויטבסק שברוסיה הלבנה, בגבולות תחום המושב, הייתה עיר ואם בישראל. בשנת 1923 נמנו בה כמעט 40,000 יהודים - כמחצית מאוכלוסיית העיר. רוסיה הלבנה הייתה אמנם מעוז היהדות הליטאית, אולם ויטבסק עצמה הייתה גם מרכז חסידי בולט. אחת הדמויות המפורסמות מילידי העיר היה רבי מנחם

418. כלי המשכן - דגמים מיניאטוריים

דגמים מיניאטוריים של כלי המשכן. [מקום לא ידוע, המחצית הראשונה של המאה ה-20?]. פליז יצוק.
דגמים של מזבח הנחושת, מזבח הקטורת, המנורה, ארון הברית, שולחן לחם הפנים והכיור.
הכלים נתונים בתיבת עץ ייעודית, מרופדת קטיפה.
4x2x2.5 ס"מ עד 7x7x5 ס"מ. מצב טוב. פגמים וכיפופים קלים.
שבר במזבח הנחושת. כיכר לחם חסרה מעל השולחן. אחד ממוטות הנשיאה חסר. גודל התיבה: 22x13x9 ס"מ. מצב טוב.
פגמים ובלאי בעץ ובריפוד הקטיפה.

פתיחה: \$500

418. Furnishings of the Tabernacle - Miniature Models

Miniature models of the furnishings of the Tabernacle. [Place not indicated, first half of 20th century?].

Cast brass.

Models of the Alter of Burnt Offerings, Altar of Incense, Candelabra, Ark of Covenant, Table of Showbread and Laver.

The models are placed in a custom-made, velvet-lined wooden box.

4X2X2.5 cm to 7X7X5 cm. Good condition. Minor damage and bends. Break to Altar of Burnt Offerings. Loaf of bread missing from Table. One carrying handle missing. Size of box: 22X13X9 cm. Good condition. Damage and wear to wood and velvet lining.

Opening price: \$500

419. The Tabernacle and Courtyard - Miniature Model - The Netherlands, First Half of the 20th Century

Miniature model of the Tabernacle and its furnishings. Doorn, the Netherlands: Otto de Waal, [first half of the 20th century].

Wood, metal, wool, cotton and sand.

The model, which is an accurate and detailed miniature version of the Tabernacle structure, is built on a wooden base coated with sand. The Tabernacle structure is constructed from wood and covered with four wool and cotton curtains. The structure, which is built on hinges, opens up to reveal the inside of the Tabernacle, which is partitioned into the two sections - the Holy Place and Holy of Holies, and contains the various Tabernacle furnishings - the Ark of Covenant, the Candelabra, Altar of Incense and Table of Showbread. Pillars hung with curtains stand at the entrance of each section of the Tabernacle. The courtyard features the Altar of Burnt Offerings, the Laver and three human figures, one of them dressed in the High Priest vestments.

A plaque with the manufacturer's details is attached to the wooden base: "Otto de Waal uitgever Doorn". The model is fitted with a wooden lid.

61X36 cm. Good condition. Damage, stains and minor breaks. Head of one figure lacking. Breaks and chips to wooden base and lid.

Enclosed: • Four photographs of models of the Temple and Temple Mount built by Conrad Schick, presumably taken by photographers of the American Colony, [early 20th century]. On verso of one photograph, stamp of Ludwig Schoenecke (1847-1902), son-in-law of Conrad Schick, who also resided and operated in Jerusalem. 27X20 cm. Fair-poor condition. • Explanation of Baurath Dr. Schick's Models, booklet explaining the various models built by Schick. [Without title page and publisher's information, late 19th or early 20th century]. English. Two copies. IV pages, 22 cm. Not found in the National Library or OCLC.

Opening price: \$500

419a

419. המשכן והחצר - דגם מיניאטורי - הולנד, המחצית הראשונה של המאה ה-20

דגם מיניאטורי של המשכן וכליו. הוצאת Otto de Waal, דורן (Doorn), הולנד, [המחצית הראשונה של המאה ה-20].

עץ, מתכת, צמר, כותנה וחול. הדגם, המשחזר בדיוק ובפרוט את מבנה המשכן, בנוי על לוח עץ, ובסיסו מצופה בחול. מבנה המשכן עשוי עץ ומכוסה בארבע יריעות צמר וכותנה. המבנה מתרומם על ציר ומגלה את פנים המשכן, המחולק לקודש ולקודש הקדשים, ובו כלי המשכן - ארון הברית, המנורה, מזבח הקטורת ושולחן לחם הפנים. בפתח כל אחד ממדורי המשכן ניצבים עמודים ועליהם תלייה פרוכת. חצר המשכן מוקפת עמודים מוזהבים ומוכספים, ועליהם תלוי וילון - קלעי המשכן. בתוך החצר ניצבים מזבח הנחושת, הכיור, ושלוש דמויות אדם, בהן אחת לבושה בבגדי הכהן הגדול. על בסיס העץ קבועה לוחית ועליה פרטי היצרן: "Otto de Waal uitgever Doorn". לדגם מכסה עץ תואם הסוגר עליו.

פתוחה: \$500

419b

דגם מיניאטורי של המשכן וכליו. הוצאת Otto de Waal, דורן (Doorn), הולנד, [המחצית הראשונה של המאה ה-20].

מצורפים: • ארבעה תצלומים של דגמי המקדש והר הבית שבנה קונרד שיק, כפי הנראה מעשה ידי צלמי ה"אמריקן קולוני". [ראשית המאה ה-20]. אחד מהם חתום בגבו בחותמתו של

420. Model of the Tabernacle, Assembly Kit - England, 1903

Model of the Tabernacle by Maud A. Duthoit. London: Rudd & Co., [ca. 1903]. English.

Large assembly kit of a model of the Tabernacle, placed in a cardboard box. The kit includes the actual structure of the Tabernacle, made of golden cardboard, a roll of oil-painted fabric serving as the ground of the Tabernacle courtyard, sheets of colored paper representing the Tabernacle curtains, wire hooks symbolizing the ropes anchoring the courtyard hangings, a cardboard fence surrounding the Tabernacle, with debossed pillars, miniature metal and paper models of the Candelabra, Ark of the Covenant, Altar of Incense, Altar of Burnt-Offerings, Table of Showbread, Laver and High Priest wearing his vestments. The kit is accompanied by a booklet describing the structure of the Tabernacle and its utensils, "Handbook to accompany the Model of the Tabernacle", concluding with a folding plate of diagrams illustrating the supposed method of setting up the Tabernacle. The box containing the kit bears a label with an illustration of the Tabernacle and its furniture, in color.

Eretz Israel, its history and antiquities, was a source of wonder to 19th century Victorian England. As

the cradle of the Bible and Christianity, as well as a political crossroad of interests whose significance became increasingly evident to the various powers, Eretz Israel became a religious and scientific focal point, and consequently, the focus of touristic and artistic interest as well. For those who could not visit the Holy Land, a privilege enjoyed by the wealthy class only, the Holy Land came to the British Isles; at first through drawings, maps, prints and even photographs, and later with models and panoramas exhibited in the main cities. In the middle of the century, smaller models, for display in private homes, became popular. Some represented present-day Jerusalem, while others attempted to portray the city as it appeared in the time of the Temple. This model, produced as an educational tool for imparting Biblical knowledge, well reflects the spirit of the times.

Box: 53X14.5 cm. Base: 86X50.5 cm. Booklet: 16 pages, [1] plate. 18 cm. Overall fair-good condition. Damage to assembly parts. Box in poor condition, worn and stained. Many tears to box.

Opening price: \$500

420. דגם המשכן לבניה עצמית - אנגליה, 1903

Model of the Tabernacle by Maud A. Duthoit. Rudd & Co., [לונדון, 1903 בקירוב]. אנגלית.

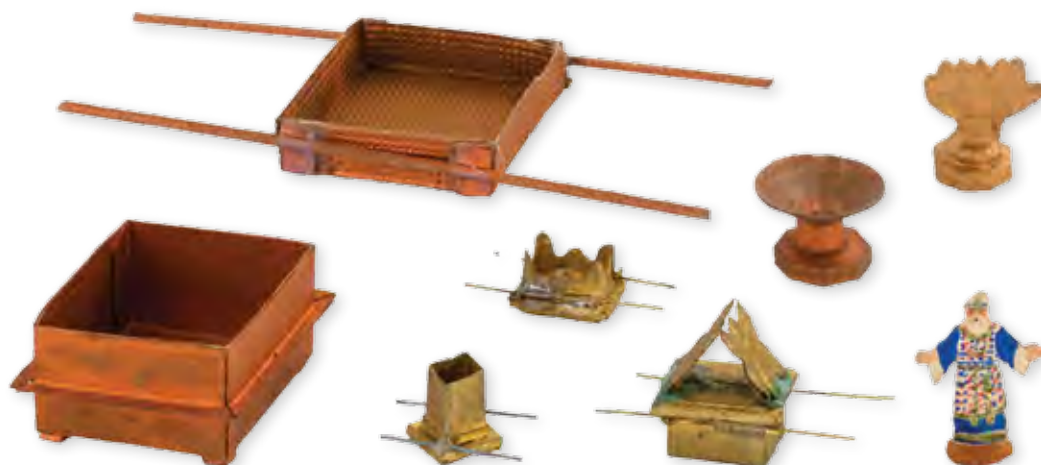
ערכה גדולה, נתונה בקופסת קרטון, של דגם המשכן להרכבה עצמית. בערכה כלולים מבנה המשכן עצמו, עשוי קרטון מזהב, יריעות נייר צבעוניות המייצגות את יריעות המשכן, תיל מתכת דק המייצג את המיתרים המותחים את קלעי המשכן, גדר קרטון שעליה מובלטים עמודי השיטים שהקיפו את המשכן, ודגמי מתכת ונייר מיניאטוריים של המנורה, ארון הברית, מזבח הקטורת, מזבח הנחשת, שולחן לחם הפנים, הכיור וכהן גדול לבוש בגדי כהונה. כמו כן, הערכה מלווה בחוברת העוסקת במבנה המשכן ובכליו, "Handbook to accompany the Model of the Tabernacle", ובסופה לוח שרטוטים מקופל המדגים את שיטת הבניה המשווערת של המשכן. על קופסת הערכה תווית שעליה ציור צבעוני של המשכן וכליו.

במאה ה-19 הילכה ארץ ישראל, על עברה ועתיקותיה, קסמים על אנגליה הוויקטוריאנית. בהיותה ערש התנ"ך והנצרות לצד היותה צומת אינטרסים מדיני שחשיבותו הלכה והתחזרה למעצמות השונות, הייתה הארץ מוקד עניין דתי ומדעי ומשך גם תיירותי ואמנותי. למי שלא עלה בידו לתור את הארץ, תענוג השמור לעשירים בלבד, הגיעה הארץ אל האי הבריטי; תחילה בציור, במפה, בהדפס ואף בצילום, ולאחר מכן במודלים ובפנורמות שהוצגו בערים הגדולות. באמצע המאה נעשו פופולריים המודלים הקטנים, המיועדים לתצוגה ביתית. חלקם ייצגו את ירושלים "כפי שהיא בימינו", וחלקם ביקשו לייצג את העיר בימי המקדש. מודל זה, שיצא ככלי חינוכי להנחלת ידיעת התנ"ך, משקף היטב את רוח התקופה.

קופסה: 53x14.5 ס"מ. יריעת-בסיס: 86x50.5 ס"מ. חוברת: 16 עמ', [1] לוח, 18 ס"מ. מצב כללי בינוני-טוב. פגמים בחלקי ההרכבה. הקופסה במצב גרוע, בלוייה ומוכתמת. קרעים רבים בקופסה.

פתיחה: \$500

420a

420b

420c

421

421. לקט הדפסים - מפות בית המקדש הראשון, השני והשלישי - מאת המקובל רבי משה אדרעי ועוד

לקט הדפסים של מפות בית המקדש, החל ממקדש שלמה ועד בית המקדש שלעתידי לבוא על פי חזון יחזקאל.

1. צורת בית המקדש העתידי דיחזקאל בב"א... Compiled by Rev. Dr. M. Edrehi. לונדון, 5596 (תקצ"ו 1836).

תוכנית בית המקדש השלישי על פי התיאור בספר יחזקאל פרקים מ עד מו, תחריט על פי מפה מעשה ידי החכם והמקובל רבי משה אדרעי (השני; תקל"ה-תר"ב). דמות מופלאה של תלמיד חכם ומקובל, איש מדע מוערך, נוסע ומתורגמן, יליד אגדיר שבמרוקו. מחכמי בית המדרש "עץ חיים" של קהילת הספרדים "שער השמים" בלונדון, ולאחר מכן מחכמי בית המדרש "עץ חיים" של העדה הספרדית באמסטרדם. מחבר הספרים: "יד משה" - דרשות, "תורת חיים" - תיקון לליל שישי בימי השו"ב"ם כמנהג יהודי המערב, ו"מעשה נסים" - על עשרת השבטים ונהר הסמבטיון. בשנת תקצ"ז יצא למסע אל ארץ ישראל, ועבר בדרכו בצרפת, באיטליה ובתורכיה. באזמיר איבד את כתביו בשריפה שפרצה בעיר. אל הארץ הגיע רק בשנת תר"א, ובשנת תר"ב נפטר בירושלים.

33X42.5 ס"מ מצב טוב. סימני קיפול. כתמים. קמטים.

2. A Plan of the Temple of Jerusalem, Built by King Solomon. Emanuel Bowen. [From An Universal History from Earliest Account of Time to the Present. לונדון, 1747 בקירוב].

תוכנית סכמטית של מקדש שלמה, ובצדה מקרא לחלקי הבית השונים.

45X43.5 ס"מ. מצב טוב.

3. שני דפים מודפסים ממסכת מדות, מהדורת תלמוד בבלי [פרנקפורט דמיין, ת"פ?], ובהם תרשימים בחיתוכי עץ: "צורת השייכים לפירוש הרמב"ם במסכת מידות" ו"צורת בית שני" - מעשה ידי רבי יהונתן בן יוסף מראנאני [תרשים זה נדפס לראשונה במהדורת התלמוד שנדפסה בפרנקפורט דמיין, ת"פ-תפ"ב, ולאחר מכן נדפסה ברבות ממהדורות התלמוד שאחריה].

32X20 ס"מ. מצב טוב. כתמים. פגמים קלים.

פתיחה: \$300

421. Collection of Prints - Plans of the First, Second and Third Temple - By the Kabbalist Rabbi Moshe Edrehi and Others

Collection of printed plans of the Temple, ranging from Solomon's Temple until the Third Temple depicted according to the prophecy of Yechezkel.

1. The Building of the Third Temple according to the Prophecy of Ezekiel, compiled by Rev. Dr. M. Edrehi. London, 1836.

Plan of the Third Temple according to the description in the Book of Yechezkel, chapters 40-46 - engraving based on a plan compiled by the scholar and kabbalist R. Moshe Edrehi (the second; 1775-1842). Wondrous figure of a Torah scholar and kabbalist, a revered man of science, explorer and translator. Born in Agadir, Morocco, he was one of the scholars of the Etz Chaim Beit Midrash of the Shaar HaShamayim Sephardi community in London, and subsequently of the Etz Chaim Beit Midrash of the Sephardi

community in Amsterdam. He authored Yad Moshe - sermons, Torat Chaim - a Tikkun for the Thursday nights of the Shovavim period, according to the rite of Maghrebi Jewry, and Maaseh Nissim - regarding the Ten Tribes and the Sambatyon river. In 1837, he set out for Eretz Israel, travelling through France, Italy and Turkey. In Izmir, his writings were destroyed in a fire. He reached Eretz Israel only in 1841, and passed away in Jerusalem in 1842.

33X42.5 cm. Good condition. Folding marks. Stains. Creases.

2. A Plan of the Temple of Jerusalem, Built by King Solomon. Engraving by Emanuel Bowen. [From An Universal History from Earliest Account of Time to the Present. London, ca. 1747].

Schematic plan of Solomon's Temple, with a legend

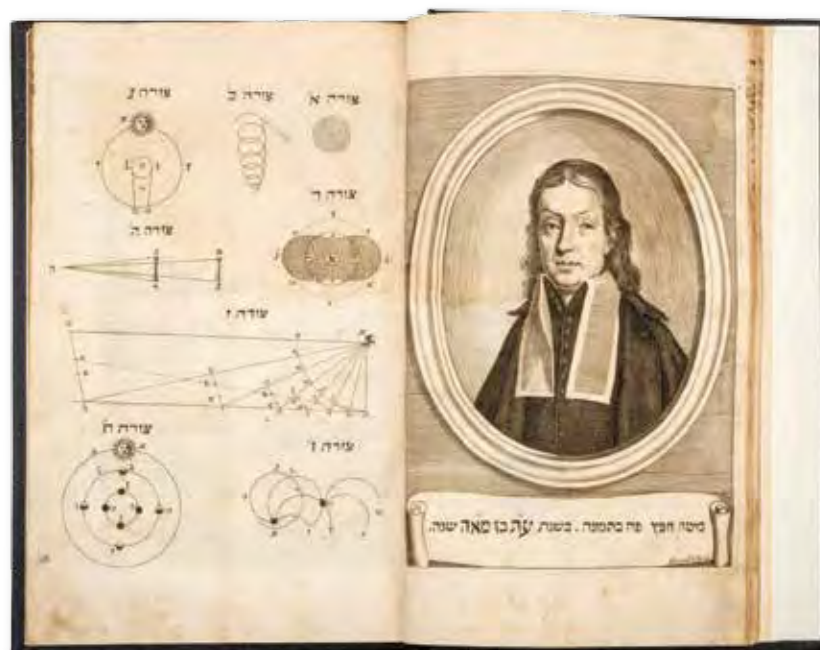
listing the various sections of the temple.

45X43.5 cm. Good condition.

3. Two printed leaves from tractate Middot, Babylonian Talmud [Frankfurt am Main?, 1720?], with woodcut schematic plans: "Plans relating to the Rambam commentary on tractate Middot" and "Plan of the Second Temple" - drawn by R. Yehonatan son of Yosef of Ruzhany (this schematic plan was first printed in the Frankfurt am Main 1720-1722 edition of the Babylonian Talmud, and was incorporated in many subsequent Talmud editions).

32X20 cm. Good condition. Stains. Minor damage.

Opening price: \$300

422b

422a

422. ספר מלאכת מחשבת - ונציה, ת"ע - שער מאויר ופורטרט המחבר

ספר מלאכת מחשבת, על חמשה חומשי תורה, בדרך המחקר והפילוסופיה, מאת רבי משה חפץ. ונציה, [ת"ע 1710]. דפוס בראגדין. מהדורה ראשונה.

עותק שלם עם שוליים נאים, כולל קדם-שער מאויר בפיתוח נחושת מפורט, דף עם פורטרט המחבר ודף עם תרשימים גיאומטריים. תרשים נוסף בדף נז. תחת פורטרט המחבר נכתבה מליצה הרומוזת לגילוי בשנת ההדפסה: "משה חפץ פה בתמונה, בשנת ע"ת בן מא"ה שנה", כשהכוונה לערך הגימטרי של המילה "מאה" = 46, אך היו שטעו והבינו את המילה כפשוטה, וחשבו כי היה בן מאה שנה (וראה להלן).

רבי משה חפץ (תכ"ד-תע"ב), מרבני איטליה, חוקר ופילוסוף.

נולד בטריאסט וגדל בונציה, שם הרביץ תורה ברבים. "מחוכם בחכמות לימודיות טבעיות ואלקיות כאשר יעידון יגידון ספריו מלאכת מחשבת... וספר חנוכת הבית." (ספר תולדות גדולי ישראל לרמ"ש גירונדי, טריאסטי תרי"ג עמ' 239). את ספרו חיבר כדי למצוא נוחם לנפשו בפטירת בנו האהוב רבי גרשום בעל ספר "יד חרוזים" בדמי ימיו. גם רבי משה לא האריך ימים ונפטר בהיותו בן מ"ח שנים בל' חשון תע"ב (שם). "שד"ל מביא מסורת מפי חכמי איטליה כי רבי משה נפטר צעיר בעקבות הכיתוב ששם תחת דיוקנו בספרו, וכך מתאר זאת שד"ל: "החכם ר' מרדכי יצחק קולוניאה... אני שמעתי מפיו ששמע מרבותיו ששמעו מרבותיהם, כי חכמי דורו של משה חפץ כששמעו מה

שהכין לכתוב תחת צורת פניו, אמרו לו: אל תעשה את הדבר הזה, כי הדברים האלה אין ראוי לצחק בהם; והוא לא שמע אליהם, ולא עברה שנה עד שנאסף אל עמיו..." (אגרות שד"ל, חלק ז', עמ' 1013).

[11], צח דף. 32.5 ס"מ. נייר בהיר ואיכותי. מצב בינוני-טוב. כתמים, כתמי רטיבות ובלאי. קרעים משוקמים בהדבקות נייר בדף השער (עם פגיעה קלה בטקסט בצידו השני של הדף) ובדפים בודדים נוספים. חותמות. כריכה חדשה.

פתיחה: \$1000

424

423. Portrait of the Maharsha - Engraving - Vienna, 1814

Portrait of R. Shmuel Eidels, the Maharsha, engraving by Sebastian Langer (1772-1841). [Out of the book Chiddushei Halachot by the Maharsha, Vienna: Georg Holzinger, 1814].

The engraving shows a Torah scholar sitting by his table, in front of an open Tractate Berachot, with a quill in his hand, starting to write his commentary. This portrait is attributed to the Maharsha. He is seen here with long locks of hair (reputedly, he grew his hair long in order to attach his locks to a nail in the ceiling, so that if his head nods in sleep while studying, the pulling of his hair will wake him). Verses printed at the bottom of the engraving, one from Kohelet and two from the Book of Devarim. Signed in print: "Sebastian Langer fecit" (in Hebrew). [1] leaf. 34X39 cm. Good-fair condition. Stains. Marginal damage and tears, professionally restored.

Opening price: \$300

423

423. תמונת המהרש"א - תחריט - וינה, 1814

תמונת רבי שמואל אידלש - המהרש"א, תחריט מאת Sebastian Langer (1772-1841). [נדפס בספר "חידושי הלכות" למהרש"א, וינה, תקע"ד (1814). דפוס געארג האלצינגער].

בתחריט נראה תלמיד-חכם רוכן על שולחנו, לפניו פתוחה מסכת ברכות, בידו קולמוס והוא מתחיל לכתוב את פירושו. תמונה זו מיוחסת למהרש"א. בתמונה זו מופיעה דמותו של המהרש"א עם מחלפות שער ארוכות [עפ"י המסופר, גידל המהרש"א שערות ארוכות, כדי לקושרן למסמר שבתקרת חדרו, שאם ירדם בשעת תלמודו, ימשכו שערותיו בחזקה ויתעוררו].

בתחתית התחריט נדפס פסוק מספר קהלת: "דברי חכמים כדרבונות נשמעים [...]". ופסוקים מספר דברים: "כי המצווה הזאת אשר אנכי מצווך היום לא-נפלאה היא ממך [...] כי קרוב אליך הדבר מאד [...] לא תסור מן הדבר אשר-יגידו לך ימין ושמאל". חתום בדפוס: "סעבאותיאן לאנגער פעצית" [Sebastian Langer fecit].

[1] דף. 34x39 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים. פגמים וקרעים בשוליים, משוקמים באופן מקצועי.

פתיחה: \$300

422. Melechet Machashevet - Venice, 1710 - Engraved Title Page and Author's Portrait

Melechet Machashevet, on the Five Books of the Torah, based upon natural sciences and philosophy, by R. Moshe Chefetz. Venice: Bragadin, [1710]. First edition.

Complete wide-margined copy. Includes an elaborate, engraved title page, an engraved portrait of the author and a plate of geometric diagrams. Another diagram on leaf 57. The following caption appears beneath the portrait, alluding to the age of the author at the time of the printing: "Moshe Chefetz here in the picture, in 1710, at the age of me'ah" - at the age of 46 (numeric value of me'ah), though some misunderstood it to mean one hundred years of age (see below).

R. Moshe Chefetz (1664-1711), Italian rabbi, scholar and philosopher. Born in Trieste, he was raised in Venice, where he later disseminated Torah. He possessed wide ranging knowledge of Torah, G-d and nature, as is portrayed in this book - Melechet Machashevet. He composed this book to find solace for the untimely passing of his son R. Gershom, author of Yad Charuzim. R. Moshe died at the young age of 48 on 30th Cheshvan 1711 (R. Chananel Nepi in his book, printed as part of Toldot Gedolei Yisrael of R. M.Sh. Ghironi, Trieste 1853, p. 239). Samuel David Luzzatto (Shadal) quotes a tradition transmitted by Italian Torah scholars, which maintains that the sages of his generation, upon hearing of the text of the caption R. Moshe intended to place beneath his portrait in his book, tried to dissuade him from doing so, warning him that it is not something one can make jest of. He did not heed their warning, and passed away within that year (Igrot Shadal, VII, p. 1013).

[11], 98 leaves. 32.5 cm. Light-colored, high-quality paper. Fair-good condition. Stains, dampstains and wear. Repaired tears to second title page (slightly affecting text on verso) and a few other leaves. Stamps. New binding.

Opening price: \$1000

424. גדולי ישראל - הדפס עם דיוקנאות אישים ורבנים - המבורג, תרל"ו

"גדולי ישראל" - עבודה מורכבת מצילומים גזורים וכתב יד שהודבקו וצולמו פעם נוספת. "חבר הק' ישראל... וויעזען סופר סת"ם... שי"ן ומ"ץ מאונגארן פה האמבורג". [המבורג, תרל"ו 1876]. דיוקנאות ארבעים וארבעה רבנים, אנשי ציבור, משכילים, רופאים ומלומדים; רובם מגרמניה, הולנד, פולין, אנגליה וצרפת. ביניהם: משה מונטיפיורי, רבי אברהם שמואל בנימין סופר (ה"כתב סופר"), רבי אליהו גוטמאכר, רבי וולף היידנהיים, רש"י הירש, רבי יעקב אטלינגר (ה"ערוך לנר"), החכם יצחק ברנייס מהמבורג, רבי עקיבא לעהרן מאמשטרדם, רבי אלחנן ראזנשטיין מברלין, יונה ייטלש מפראג, ורבים אחרים (השמות כתובים בעברית תחת הדיוקנאות). בתחתית הדף מופיעים שם המו"ל וכתובתו, ופרט השנה. המו"ל שילב אף את תמונתו בין שאר "גדולי ישראל".

הדפס. 19.5x22 ס"מ. מצב טוב. כתמים. גזור בשוליים ומדבק על נייר עבה.

פתיחה: \$400

424. Jewish Leaders - Composite Photograph - Portraits of Notables and Rabbis - Hamburg, 1876

"Gedolei Israel" [Jewish Leaders] - Composite photograph with captions. "Composed by Yisrael... Wiesen, sofer... prayer leader and posek from Hungary, here in Hamburg". [Hamburg, 1876].

Portraits of forty-four rabbis, public figures, maskilim, doctors and scholars; mostly from Germany, Holland, Poland, England and France. These include: Moses Montefiore, R. Avraham Shmuel Binyamin Sofer (the Ketav Sofer), R. Eliyahu Guttmacher, R. Wolf Heidenheim, R. Shimshon Refael Hirsch, R. Yaakov Ettlinger (the Aruch LaNer), Chacham Yitzchak Bernays of Hamburg, R. Akiva Lehren of Amsterdam, R. Elchanan Rosenstein of Berlin, Jonas Jeittles of Prague, and many others (the names are written in Hebrew beneath the portraits). The name and address of the publisher, with the year of publishing, are recorded at the foot of the leaf. The publisher included his portrait amongst those of the Torah leaders.

Photograph. 19.5X22 cm. Good condition. Stains. Mounted on thick paper.

Opening price: \$400

425. "גאוני ישראל ראשונים ואחרונים" - כרוזה - מתנת בית הספר "תלמוד תורה", וינה, 1933

מאת ועד בית הספר: "Board of the Talmud Thora Public School, Vienna". בית הספר, שהיה שייך לקהילה החרדית של וינה, פעל כבר במאה ה-19, ונסגר רק עם סיפוחה של אוסטריה לגרמניה הנאצית.

70x50 ס"מ בקירוב. מצב טוב-בינוני. כתמים. קרעים וקרעים חסרים לכל אורך שולי הכרוזה. שברים. קמטים. רצועות נייר מודבקות לשולי הכרוזה מאחור. נתונה במסגרת, 67x86.5 ס"מ. כתמים, פגמים ושברים במסגרת.

פתיחה: \$500

גאוני ישראל ראשונים ואחרונים, Famous Rabbis of Israel. כרוזה שנדפסה עבור בית הספר "תלמוד תורה", וינה, 1933. עברית ואנגלית.

דיוקנאות צבעוניים של שמונה-עשר מגדולי ישראל לאורך הדורות, בהם הרמב"ם, רש"י, הרי"ף, רבי יוסף קארו, רבי משה איסרליש, הגר"א, רבי משה סופר בעל החתם סופר ועוד. הדיוקנאות ממוספרים, ושמות הנראים בהם מצוינים במקרא שנדפס בשתי מסגרות בצדי הכרוזה. הדיוקנאות צוירו בידי האמן הווינאי מאיר קונשטאט, ורבים מהם (חלקם פרי דמיונו של קונשטאט) התקבעו כדיוקנאות המקובלים של אישים אלו.

הכרוזה נדפסה עבור בית הספר "Talmud Thora" בווינה, ובתחתית מודפסת הקדשה שבה חלל למילוי שם מקבל הכרוזה

426

prints. This lithograph is the first print known to have been created after the painting. In later prints the plate was reversed, so as to portray the book as opening to the right and the right side of the overcoat closed over the left side.

24X36 cm. Damaged copy. Margins trimmed, scarcely affecting the lithograph, but removing the imprint. Stains, damage and wear. Mounted on cardboard for restoration.

Literature: Shalom Dovber Levine, Treasures from the Chabad Library, Brooklyn, 2009, pp. 257-262.

Opening price: \$500

426. דיוקן האדמו"ר רבי מנחם מנדל שניאורסון, בעל "צמח צדק" - ליטוגרפיה - וילנה, 1886

"לזכר עולם יהיה צדיק! תמונת הרב הצדיק הגאון מ"ה מנחם מענדל מליובאוויטש זצ"ל". ליטוגרפיה. [נ. מץ. וילנה, 1886].

בתמונה נראה האדמו"ר בביתו, על רקע ספרייתו, לבוש בגדי שבת לבנים. על ברכיו מונח ספר, ועליו משקפיו. תחת הדיוקן מופיע הכיתוב "לזכר עולם יהיה צדיק! תמונת הרב הצדיק הגאון מ"ה מנחם מענדל מליובאוויטש זצ"ל" וכן הכיתוב "דיוקן הרבי מליובאוויטש, הרב מנדל שניאורסון" (רוסית).

הדיוקן נעשה על-פי ציור שמן אשר נעשה בערוב ימיו של ה"צמח צדק". כך מסופר אודותיו בגליון 96 של כתב-העת "די אידישע היים" (עמ' טו): "צייר אלמוני, אינו-יהודי, השתוקק לצייר את תוארו של ה"צ"צ, אך בידעו שלא יצליח לעשות זאת באופן הרגיל - שהרי ה"צ"צ לא יסכים לכך - עלה בראשו רעיון: הוא הגיע בשבת אל ה"צ"צ, הביט בו טוב טוב עד שהצליח לחרות עמוק בדמיונו את תואר פניו הקדושים. על מנת שהמעמד הרגעי ישאר טרי בזכרונו, מיהר הצייר לביתו כשעיניו כמעט סגורות, ומיד כשהגיע נטל את כלי הציור שלו והחל רשם את שראה - על הבר. מאוחר יותר כשהראו ל"צ"צ את התמונה, הצטער על כך מאד, היות והיא נעשתה בשבת (ואכן באמת נראה בה ה"צ"צ כשהוא לבוש בבגדי שבת), אלא ש"התנחם" בכך שהצייר טעה בכמה דברים: א. הצייר הגוי צייר את בגדו העליון של ה"צ"צ באופן ששפתו השמאלית מונחת על זו הימנית - כפי שנוהגים אינם-יהודים, שכן אצל היהודים, להבדיל, נהוג להיפך, שצד ימין של הבגד העליון מונח וגובר על צדו השמאלי. ב. בתמונה נראה ה"צ"צ מחזיק ספר. אך בעוד וספרי-קודש נכתבים ונקראים מימין לשמאל, וכך הם נפתחים - מימין, הרי שהצייר הגוי צייר את הספר כאילו זהו אחד מספרי הגויים, להבדיל, הנפתחים משמאל".

ציור זה שימש מקור להדפסים רבים. הליטוגרפיה שלפנינו היא ההדפס הראשון הידוע שנוצר בעקבות הציור. בהדפסים מאוחרים יותר נהפכה גלופת ההדפס, כדי שהספר שבידי ה"צמח צדק" יפתח מימין ושפתו הימנית של בגדו תהיה מונחת על שפתו השמאלית.

36X24 ס"מ. עותק פגום. שולי התחרית נגזרו, כמעט ללא פגיעה בציור עצמו, אך חסרים פרטי המדפוס והשנה. כתמים, פגמים ובלאי. הודבק על קרטון עבה לשיקום.

ספרות: הרב שלום דובער לוין, מבית הגנוזים, ברוקלין תש"ע, עמ' רנז-רסב.

פתיחה: \$500

425. Famous Rabbis of Israel - Poster - Presented by the "Talmud Thora" School, Vienna, 1933

Famous Rabbis of Israel. Poster printed for the "Talmud Thora" School, Vienna, 1933. Hebrew and English.

Color portraits of eighteen leading Jewish rabbis throughout the generations, including the Rambam, Rashi, the Rif, R. Yosef Karo, R. Moshe Isserles, the Gaon of Vilna, the Chatam Sofer, and others. The portraits are numbered, and the names of the rabbis depicted are listed in the framed legends printed on each side of the poster. The portraits were painted by the Viennese artist Meir Kunstadt, and many of them, although intended as artist's renditions, became the accepted portraits of these rabbis, now widely taken for their actual likenesses.

The poster was printed for the Talmud Thora school in Vienna, and bears a printed dedication at the bottom, with a space for the name of the recipient of the poster, to be filled-in by hand: "To Mr ---, presented from the Board of the Talmud Thora Public School, Vienna".

The school, which was affiliated with the Orthodox community in Vienna, was founded in the 19th century, and was shut down only with the annexation of Austria to Nazi Germany.

Approx. 70X50 cm. Good-fair condition. Marginal closed and open tears. Chips. Creases. Poster reinforced on verso with strips of paper to margins. Framed, 86.5X67 cm. Stains, damage and breaks to frame.

Opening price: \$500

427b

427a

426. Portrait of Rebbe Menachem Mendel Schneerson, the Tzemach Tzedek - Lithograph - Vilnius, 1886

"LeZecher Olam Yihey Tzaddik! Picture of the Rabbi, Tzaddik and Gaon, R. Menachem Mendel of Lubavitch". Lithograph. [Vilnius: N. Metz, 1886].

In the picture, the Rebbe is portrayed in his home, on the background of his library, dressed in white Shabbat garments. A book rests on his knees with his eyeglasses on it. Captions below the portrait: "LeZecher Olam Yihey Tzaddik! Picture of the Rabbi, Tzaddik and Gaon, R. Menachem Mendel of Lubavitch of blessed memory" and (in Russian) "Portrait of the Lubavitcher Rebbe, Rabbi Mendel Schneerson".

The portrait was drawn after an oil painting made in the Tzemach Tzedek's old age. In issue 96 of the periodical "Di Yidishe Heym" (p. 15), it is described: "An unknown non-Jewish painter, wished to paint the portrait of the Tzemach Tzedek, however, knowing that he will not be able to do so in the regular manner - as the Tzemach Tzedek will not agree - he had an idea: He came on a Saturday to the Tzemach Tzedek and looked at him closely, memorizing his holy face. In order to retain the moment in his memory, the painter hurried home, with his eyes almost closed, and as soon as he arrived he took his painting tools and started to draw what he saw - on canvas. Later, when the Tzemach Tzedek saw the painting, he was very upset about it, since it was painted on Shabbat (the Tzemach Tzedek is portrayed in his Shabbat garments), but was somewhat comforted since the painter made several mistakes: (a) The gentile painter painted the overcoat of the Tzemach Tzedek with the left side closed over the right side - as worn by non-Jews, whereas Jews do the opposite, with the right over the left. (b) The Tzemach Tzedek is seen holding a book. While holy books are written and read from right to left, and this is the way they are opened - to the right, the gentile painter drew the book like the books of gentiles - opened to the left".

This painting was used as a source for numerous

427. אוסף תצלומים - בני משפחת ה"ערוך לנר" - גרמניה, המאה ה-19

רבי ישראל מאיר פריימן (תקצ"א-תרמ"ד 1830-1884), חתנו של בעל "ערוך לנר" ואב"ד פילעהנע ואוסטרובה (מחוז פוזן), מחבר ספר "ענפי יהודה" על ספר "יהודה". התכתב רבות עם חמיו ה"ערוך לנר" בסוגיות שונות, וחלק מאותן התכתבויות נדפסו בשורת בנין ציון, בעיקר בחלק השלישי במהדורה החדשה של "ליקוטי תשובות - בנין ציון" (הוצאת "דבר ירושלים", ירושלים, תשס"ב).

כ-75 תצלומים, רובם מסודרים באלבום. גודל ומצב משתנים. מצב כללי בינוני-טוב. תמונות חסרות באלבום. פגמים בכריכת האלבום.

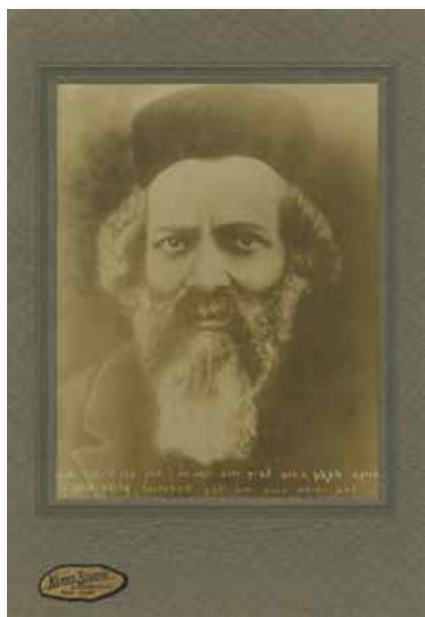
פתיחה: \$300

אוסף תצלומים של בני משפחת ה"ערוך לנר". [גרמניה, המחצית השנייה של המאה ה-19 בקירוב].

אוסף של כ-75 תצלומים של בני משפחת ה"ערוך לנר", רובם תצלומי Carte de visite או Cabinet card המודפקים לכרטיסי קרטון עם פרטי הצלמים (צולמו בברלין, בברסלאו ובערים נוספות).

מרבית התצלומים מתעדים, ככל הנראה, את צאצאי רבי ישראל מאיר פריימן אב"ד אוסטרובה וחתנו של בעל "ערוך לנר". הם מסודרים באלבום נאה מהתקופה שבפתחו תצלום של רבי ישראל מאיר פריימן (מודבק על כרטיס קרטון עם כתובת בדיו זהובה: "צורת הרב הגאון הגדול מו"ה ישראל מאיר פריימאן..."). פרט לאלבום כולל האוסף תצלום נוסף של רבי ישראל מאיר פריימן (נתון במסגרת); תצלום של חתן ה"ערוך לנר" רבי מרדכי [מרכוס] הלוי הורוויץ אב"ד פרנקפורט דמיין, בעל "מטה לוי", "אבני זכרון" ו"רבני פרנקפורט; תצלום קבוצתי של הצגת פורים עם תחפושות, מפולדה; ועוד.

428

428. תמונת רבי ברוך בער ליובוביץ, שנדפסה לרגל נסיעתו לארה"ב

"תמונת הגאון האמתי צדיק יסוד עולם מרן ר' ברוך דוב לייבאוויץ שליט"א - מאת ישיבת כנסת בית יצחק בקאמענעץ דליטא פוילין". נתונה במעטפת קרטון מקורית, עם מדבקת סטודיו הצילום: "Kerr's Studio - 151 Rivington St. New York". [ארה"ב, 1929 בערך].

רבי ברוך בער נסע לארה"ב בסוף שנות התר"פ, כדי להחזיק את הרצאות הישיבה בקמניץ, ושהה שם כשנתיים. כנראה, תמונה זו נעשתה באותה נסיעה.

גודל התמונה: כ-25x20 ס"מ. גודל מירבי של הקרטון: כ-35x25 ס"מ. מצב טוב. פגמים קלים במעטפת הקרטון.

פתיחה: \$300

427c

427. Collection of Photographs - Family Members of the Aruch LaNer - Germany, 19th Century

Collection of photographs - family members of the Aruch LaNer. [Germany, ca. second half of the 19th century].

Collection of some 75 photographs of family members of the Aruch LaNer, most of them carte de visite or cabinet card photographs bearing the photographers' details (photographed in Berlin, Breslau and other cities).

Most of the photographs presumably portray the descendants of R. Yisrael Meir Freimann Rabbi of Ostrowa, son-in-law of the Aruch LaNer. Organized in a fine contemporary album, which opens with a photograph of R. Yisrael Meir Freimann (mounted on card, with the gilt inscription: "Portrait of the great rabbi and Torah scholar, R. Yisrael Meir Freimann..."). Apart from the album, the collection includes an additional photograph of R. Yisrael Meir Freimann (framed); a photograph of another son-in-law of the Aruch LaNer - R. Mordechai (Markus) HaLevi Horovitz Rabbi of Frankfurt am Main, author of

Mateh Levi, Avnei Zikaron and Rabbanei Frankfurt; a photograph of the cast of a Purim performance in costumes in Fulda; and more.

R. Yisrael Meir Freimann (1830-1884), son-in-law of the Aruch LaNer, rabbi of Filehne (Wieleń) and Ostrowa (Ostrów Wielkopolski, Posen Province), author of Anfei Yehuda on VeHizhir. He exchanged extensive correspondence with his father-in-law the Aruch LaNer on various topics, some of which was published in Responsa Binyan Tzion, mostly in part III of the new edition of Likutei Teshuvot - Binyan Tzion (Dvar Yerushalayim publication, Jerusalem 2002).

Approx. 75 photographs, most arranged in an album. Size and condition vary. Overall fair-good condition. Some photographs lacking in album. Damage to binding of album.

Opening price: \$300

429a

428. Photograph of Rabbi Baruch Ber Leibowitz, Printed on the Occasion of his Visit to the United States

"Picture of the true Gaon and Tzaddik, Maran R. Baruch Dov Leibowitz - by Kneset Beit Yitzchak Yeshiva in Kaminetz of Lithuania, Poland". Photograph, in an original card folder, with the photography studio's sticker: "Kerr's Studio - 151 Rivington St. New York". [New York, ca. 1929].

R. Baruch Ber traveled to the United States at the end of the 1920s, to fundraise for the Kaminetz Yeshiva, and stayed there for two years. This photograph was apparently made at that time.

Photograph size: approx. 20X25 cm. Folder maximum size: approx. 25X35 cm. Good condition. Minor damage to card folder.

Opening price: \$300

429. ארבעה תצלומים מ"מחנה ישראל" - ההתיישבות החרדית של "אגודת ישראל" בעמק יזרעאל - ניסיון חלוצי שלא צלח

ובעיות שונות נעזב המקום באופן סופי. אז פורקו הצריפים, הרפת והאורווה, ורק מבנה אבן אחד נותר על עומדו. נראה חומר מצורף: יוסף קופלוביץ, "אגודת ישראל עולה בחומה - היישוב מחנה ישראל בעמק יזרעאל", "עת-מול", גליון 227, אדר תשע"ג, פברואר 2013, עמ' 21-24. התצלומים שלפנינו הם מנסיון ההתיישבות הראשון, בשנים 1925-1926.

4 תצלומים. 11x16 ס"מ בקירוב. מצב טוב. בגב התצלומים חותמת רשמית: "מחנה ישראל על יד עפולה - מושבה של הסתדרות אגודת ישראל".

פתיחה: \$300

אבסל. האדמות חולקו לחלקות קטנות ונמכרו לרוכשים חרדיים, בעיקר מפולין. באמצע 1925 (בחודש יולי) עלתה קבוצת חלוצים ראשונה על הקרקע והיישוב קיבל את השם "מחנה ישראל". בתוך מספר חודשים נערכו עבודות תשתית יסודיות, הוקמה גרייה, נבנו צריפי מגורים, נחפרו בארות, נסללה דרך אל המקום והוחל בהכשרת קרקע לחקלאות. בהמשך אותה שנה הוציא מרכז "אגודת ישראל" בפרנקפורט אלבום מודפס עם תצלומים מן היישוב החדש, על מנת לעודד רוכשים נוספים. בסוף השנה מנה המקום כ-90 חלוצים, רובם צעירים חסידיים מפולין, אולם בעיות שונות של חוסר בהכשרה ומשאבים הביאו לפירוק רשמי של המקום באוקטובר 1926. לאחר ניסיון ההתיישבות שני שלא צלח, הוחכרו האדמות לערבים ולבסוף נעזב המקום בשנת 1932. בשנים שלאחר מכן נעשו ניסיונות חוזרים מטעם "אגודת ישראל" לשוב ולהתיישב במקום, האחרון שבהם בשנת תרצ"ח (1938) על ידי קבוצת "חפץ חיים" מגדרה ו"קיבוץ הנוער האגודאי" בכפר סבא. השנה היתה שנת שמיטה ועל רקע מחלוקת פנימית

ארבעה תצלומים מניסיון ההתיישבות של "אגודת ישראל" בעמק יזרעאל, בהם נראים המושבה "מחנה ישראל" וחלוציה. [עמק יזרעאל, 1925-1926].

התצלומים שלפנינו מספרים את סיפורו הנשכח של ניסיון חלוצי ראשון מסוגו של יהודים חרדים להקים מושבה חקלאית בעמק יזרעאל.

באחד התצלומים נראה שער הכניסה למושבה, עליו השלט: "מחנה ישראל - מושבה של הסתדרות אגודת ישראל". בתצלום שני נראה אחד משומרי המושבה, רכוב על סוסו, כשברקע בתי המושבה. בתצלום שלישי נראים בתי המושבה ממרחק, אחד החלוצים עורר את שדהו, וברקע - הר תבור. בתצלום הרביעי נראים חלוצי המושבה בעת לימוד בצריף בית הכנסת.

בכנסיה הגדולה הראשונה של "אגודת ישראל" בווינה ב-1923, התקבלו בין השאר החלטות בעד עידוד ההתיישבות בארץ ישראל. כשנה לאחר מכן רכשה "אגודת ישראל" כ-4000 דונם באדמות עמק יזרעאל, מצפון לעפולה, בסמוך לכפר הערבי

429. Four Photographs of Machaneh Yisrael - Orthodox Settlement in Emek Jezreel, Under Agudath Israel - Unsuccessful Pioneering Attempt

Four photographs documenting the attempt of Agudath Israel to settle in Emek Jezreel, portraying the Machaneh Yisrael colony and its settlers. [Emek Jezreel, 1925-1926].

These photographs relate the forgotten story of the first pioneering attempt of Orthodox Jews to establish an agricultural settlement in Emek Jezreel. One of the photographs depicts the entrance gate of the colony, bearing the sign: "Machaneh Yisrael - Colony of the Agudath Yisrael Organisation". The second photograph portrays a guard of the colony, riding a horse. In the third photograph, the houses of the colony are seen in the distance, one of the settlers is tilling his field, and Mount Tabor is seen in the background. The fourth photograph depicts members of the colony studying in the shack that served as synagogue.

In the first Agudath Israel Knessia Gedola in Vienna, 1923, decisions were reached regarding the encouragement of settlement in Eretz Israel. Approximately a year later, Agudath Israel purchased some 4000 dunam of land in Emek Jezreel, north of Afula, near the Arab village Iksal. The land was divided into small portions and sold to Orthodox buyers, primarily from Poland. In July 1925, the first group of settlers immigrated and began the settlement named Machaneh Yisrael. Within a few month, thorough infrastructural work was done, a carpentry was set up, residential huts were built, wells were dug, a road was paved and work began to prepare the land for agriculture. Later that year, the Agudath Israel center in Frankfurt published a printed album with photographs of the new colony, in order to encourage potential buyers. At the end of the year, the colony was home to some 90 settlers,

mostly Chassidic young men from Poland, yet various problems relating to lack of training and resources led to the official closure of the place in October 1926. Following a second unsuccessful attempt, the land was leased to Arabs, and eventually the place was abandoned in 1932. Subsequent years saw further attempts by Agudath Israel to resettle the place, the last one being in 1938, by the Chafetz Chaim group from Gedera and the Agudah Youth Kibbutz in Kfar Saba. It was Shemittah year, and due to internal disputes and various difficulties, the place was finally abandoned. The huts, barn and stable were dismantled, and only one stone structure remained standing. (See enclosed material: Yosef

Kopolowitz - "Agudath Israel Olah BeChomah - HaYishuv Machaneh Yisrael BeEmek Yizre'el", Et-Mol, issue 227, Adar-February 2013, pp. 21-24). These photographs are from the first settlement attempt in 1925-1926.

4 photographs. Approx. 11X16 cm. Good condition. Official Hebrew stamp on verso: "Machaneh Yisrael near Afula - colony of the Agudath Israel organization".

Opening price: \$300

429b

430b

בקירוב. מצב טוב. כתמים ופגמים קלים. קרעים וקרעים חסרים בשולי עמודים ספורים (ברובם קטנים, ללא נזק לכיתוב). דף אחד מנותק. הדף הראשון עם קרעים חסרים לאורך השוליים וקרע חסר בחלקו התחתון, משוקמים חלקית באמצעות השלמות נייר (עם פגיעה קלה בטקסט של העמוד האחרון), מחובר לגוף הספר באמצעות רצועה של נייר הדבקה. כריכת עור ישנה ופגומה, משוקמת חלקית. השדרה חדשה.

פתיחה: \$5000

430a

(1436-1517). מאחר ומרבית יודעי העברית לאחר הגירוש היו יהודים שהמירו את דתם, בחר סיסנרוס בשלושה מלומדים מקהילת האנוסים לערוך את החלק העברי של המהדורה: אלפונסו דה סמורה (Alfonso de Zamora), פבלו קורונל (Pablo Coronel) ואלפונסו דה אלקלה (Alfonso de Alcalá). במשך למעלה מעשר שנים, ישבו המומחים בעיר הספרדית אלקלה דה אנארס (ששמה הלטיני Complutum, העניק למהדורה את כינויה), ועבודתם נחשבת ל"אב-הטיפוס" של מהדורת התנ"ך הרב לשונית.

[268] דף. קונטרסים: a², G⁴, A-F⁶, aa-oo⁶, a-z⁶. 38.5 ס"מ

430. "הפוליגלוטה הקומפלוטנסית" (Complutensian Polyglot) - המהדורה הרב לשונית הראשונה של התנ"ך - כרך נביאים אחרונים - אלקלה דה אנארס (ספרד), רע"ז

Vetus Testamentum Multiplici Lingua Nunc] Quarta Pars Veteris Primo Impressum Testamenti Hebraico Grecoque Idiomatenunc Primum Impressa: Adiuncta Utrique Sua Latina Interpretatione. דפוס Arnald Guillén de Brocar, אלקלה דה אנארס (ספרד), [רע"ז 1517, על-פי הקולופון שבעמוד האחרון]. עברית, יוונית ולטינית.

הכרך הרביעי מתוך שישה כרכי "הפוליגלוטה הקומפלוטנסית", המהדורה הרב-לשונית הראשונה של ספרי התנ"ך, שנדפסה בארבע שפות: עברית, ארמית, יוונית ולטינית. הכרך שלפנינו כולל את כל ספרי הנביאים האחרונים - ישעיהו, ירמיהו, יחזקאל וספרי תרי עשר, וכן שלושה חיבורים מן "הספרים החיצוניים" - ספר מקבים א', ב' ו-ג'.

הדפים מסודרים בשלוש עמודות מקבילות, שבכל אחת מהן מופיע הטקסט בשפה אחרת: בעמודה החיצונית הטקסט המקורי בעברית, בעמודה האמצעית התרגום ללטינית ובעמודה הפנימית התרגום ליוונית. על מנת להקל על הקריאה לאלו שאינם בקיאים בעברית או ביוונית, סומנו המילים התואמות בעברית ובלטינית בסימן עילי (superscript), ואילו לטקסט היווני נוסף תרגום מילולי ללטינית (בכתב קטן, מעל השורות). החיבור מלווה מספר חיתוכי עץ נאים: בדף השער נדפס בדיו אדומה סמל המשפחה של יחוס המהדורה, פרנסיסקו חימנס דה סיסנרוס, בראשי הפרקים נדפסו תיבות פתיחה מעוטרת ובדף הקולופון נדפס סמל המדפיס.

הפוליגלוטה הקומפלוטנסית, הנחשבת לאחת המהדורות החשובות בהיסטוריה של דפוס התנ"ך, נכתבה ונערכה בידי מומחים מרחבי ספרד בין השנים 1502 ל-1517, במטרה לאחד בספר אחד את כתבי הקודש בלשונות החשובות ביותר. העבודה על המהדורה החלה שנים ספורות לאחר גירוש יהודי ספרד, ביוזמת מי שהיה האינקוויזיטור הגדול והכומר המורה של המלכה איזבלה הראשונה - פרנסיסקו חימנס דה סיסנרוס

430c

431b

431a

430. The Complutensian Polyglot Bible - The First Multilingual Edition of the Bible - Neviim Acharonim Volume - Alcalá de Henares (Spain), 1517

[Vetus Testamentum Multiplici Lingua Nunc Primo Impressum], fourth volume: Quarta Pars Veteris Testamenti...: Adiuncta Utrique Sua Latina Interpretatione. Alcalá de Henares (Spain): Arnald Guillén de Brocar, [1517 - based on the colophon on the final page]. Hebrew, Greek and Latin.

Fourth volume of the six-volume Complutensian Polyglot, the first multilingual edition of the Bible, published in four language: Hebrew, Aramaic, Greek and Latin. This volume contains the books of Neviim Acharonim - Yeshayahu, Yirmiyahu, Yechezkel and Trei Asar, as well as three works of Biblical apocrypha - Maccabees I, II and II. The pages consist of three parallel columns, each containing text in a different language: The outer column is the original Hebrew text, the middle column is the Latin translation, and the inner column the Greek translation. In order to facilitate the use of this edition by those not proficient in Hebrew or Greek, superscript letters were employed in the Hebrew text to refer to the relevant word or phrase in the Latin text, whilst in the Greek text, supralinear Latin translation was inserted (in small characters).

The composition is accompanied by several fine woodcut illustrations: The coat of arms of the initiator of this edition, Francisco Jiménez de Cisneros, on the title page; ornamented initials for each chapter; and the printer's device on the colophon leaf. The Complutensian Polyglot, considered one of the most prominent Bible editions in history, was written and edited by scholars from throughout Spain in 1502-1517, with the goal of concentrating into one book the text of the Bible in the main languages.

Work on this edition began a few years after the Spanish expulsion, at the initiative of the Grand inquisitor and confessor of Queen Isabella I - Francisco Jiménez de Cisneros (1436-1517). Since most of those fluent in Hebrew in Spain at that time were Jews who converted to Catholicism, Cisneros chose three converso scholars (Alfonso de Zamora, Pablo Coronel and Alfonso de Alcalá) as editors of the Hebrew part of the edition. The scholars spent more than ten years working in the Spanish city of Alcalá de Henares (Latin name: Complutum, hence the name of this edition), and the work they produced is considered the prototype of Biblical polyglots.

[268] leaves. Gatherings: a-z⁶, aa-oo⁶, pp⁴, A-F⁶, G⁴, a². Approx. 38.5 cm. Good condition. Minor stains and damage. Marginal closed and open tears to a few leaves (mostly small tears, not affecting text). One detached leaf. Marginal open tears to first leaf, partially repaired with paper (slightly affecting text on verso); leaf attached to book with tape. Old, damaged leather binding, partially repaired. New spine.

Opening price: \$5000

432

432. Shilush Leshonot, by Sebastian Münster - Basel, 1543

Shilush Leshonot, Dictionarium trilingue, in quo scilicet Latinis vocabulis - Trilingual dictionary, Latin-Greek-Hebrew, by Sebastian Münster; with a Biblical geographic dictionary, by Matthäus Aurogallus. Basel: Henricus Petrus, 1543 (based on the colophon). Latin, Greek and Hebrew. Second edition.

Latin-Greek-Hebrew dictionary, following the order of the Latin alphabet. Pages 239-284 contain a Hebrew-Latin geographic dictionary of various cities, places and areas mentioned in the Bible (arranged according to the Hebrew alphabet). Fine woodcut initials.

285, [2] pages. Approx. 31 cm. High-quality paper. Good condition. Stains. Minor damage. Minor worming to first leaves. Latin inscription at foot of title page (dated 1558). Additional glosses and inscriptions on other leaves. Early binding with parchment spine. Damage to binding.

Opening price: \$500

432. ספר שילוש לשונות, מאת סבסטיאן מינסטר - באזל, ש"ג

Dictionarium trilingue, in quo scilicet Latinis vocabulis - Trilingual dictionary, Latin-Greek-Hebrew, by Sebastian Münster; with a Biblical geographic dictionary, by Matthäus Aurogallus. Basel: Henricus Petrus, 1543 (based on the colophon). Latin, Greek and Hebrew. Second edition.

מילון לטיני-יווני-עברי, מסודר על פי האלף-בית הלטיני. בעמודים 239-284 נדפס מילון גאוגרפי עברי-לטיני של ערים, מקומות ואזורים שונים הנזכרים במקרא (מסודר לפי האלף-בית העברי). אותיות פתיחה מעוטרות בחיתוכי עץ נאים.

285, [2] עמ'. כ-31 ס"מ. נייר איכותי. מצב טוב. כתמים. פגמים קלים. סימני עש קלים בדפים הראשונים. רישום בלטינית בתחתית דף השער (מתוארך לשנת 1558). הגהות ורישומים נוספים במספר דפים. כריכה עתיקה, עם שדרת קלף. פגמים בכריכה.

פתיחה: \$500

431. ספר מלאכת הדקדוק, מאת סבסטיאן מינסטר - עם ספר יונה בארבע שפות - באזל, רפ"ד

Institutiones grammaticae in Hebraeam linguam Sebastiani Münster; עם ספר יונה בארבע שפות. [באזל, רפ"ד] 1524. דפוס פרובן (Froben). לטינית, עברית ושפות נוספות. ספרו של סבסטיאן מינסטר, "מלאכת הדקדוק". הספר עוסק, בין היתר, גם בטעמי המקרא, ועל פני שלושה עמודים נדפסו תווי מנגינות הטעמים (חיתוכי עץ). בסוף הכרך: "יונה נביא בארבעה לשונות" - המקור העברי של ספר יונה, ולצידו תרגום יונתן (בארמית), תרגום ללטינית ותרגום ליוונית. אותיות פתיחה מעוטרות בחיתוכי עץ נאים.

J. Prijs, Die Basler Hebraeischen Drucke, no 15 (a,b) p. 27-31.

[144] דף. 16 ס"מ. מצב טוב. כתמים. בלאי קל. קרעים בשולי דפים בודדים, חלקם חסרים, ללא פגיעה בטקסט. דף השער מנותק. חותמת הדויה בדף השער. בחלק מהדפים הגהות בלטינית, עם מילים בעברית. רישומים בלטינית בדפי המגן הקדמיים ובתחתית דף השער. כריכת עור מקורית נאה; על חזיתה הכתובת "Gramatica Hebraica Anno MDXXVI [1526]". פגמים ובלאי בכריכה. תו-ספר (ישן) בצדה הפנימי של הכריכה הקדמית.

פתיחה: \$500

431. Melech HaDikduk, by Sebastian Münster - With the Book of Yonah in Four Languages - Basel, 1524

Melech HaDikduk, Institutiones grammaticae in Hebraeam linguam, by Sebastian Münster; with the Book of Yonah in four languages. [Basel]: Froben, 1524. Latin, Hebrew and other languages.

Melech HaDikduk, by Sebastian Münster. The book includes a section on the cantillation notes, with three pages of musical notation (woodcuts). At the end of the volume: "Yonah HaNavi in Four Languages" - the original Hebrew text of the Book of Yonah, alongside Targum Yonatan (in Aramaic), the Latin translation and Greek translation.

Fine historiated woodcut initials.

For a detailed description of the various parts of the book, see: J. Prijs, Die Basler Hebraeischen Drucke, no 15 (a,b) pp. 27-31.

[144] leaves. 16 cm. Good condition. Stains. Minor wear. Marginal tears to a few leaves, some open, not affecting text. Title page detached. Faded stamp on title page. Latin glosses on some leaves, with some Hebrew words. Latin inscriptions on front endpapers and at foot of title page. Fine original leather binding; inscription on front cover: "Gramatica Hebraica Anno MDXXVI [1526]". Damage and wear to binding. Old bookplate inside front cover.

Opening price: \$500

433. Maaseh Bereshit and Maaseh Merkava - Theological Study in Latin - Leipzig, 1663

Trifolium orientale, continens commentarios Abarbenelis in Haggaeum, Sal. Jarchi in parsch. I. Geneseos, & Mos. Majemonidae theologiam, by Johann Adam Scherzer. Leipzig, 1663. Latin and Hebrew.

A theological study of Maaseh Bereshit (Creation of the World) and Maaseh Merkava, based on the commentaries of the Abarbanel (to Neviim), Rashi (on Bereshit), Rambam (Hilchot Yesodei HaTorah) and other sources, by the theologian and Lutheran priest Johann Scherzer, teacher of Gottfried Leibniz.

[8], 170, [14] pages. 19 cm. Most leaves in good condition. A few stains. Part of title page cut out, with loss to imprint. Original parchment binding, back cover only, lacking front cover and spine.

Opening price: \$400

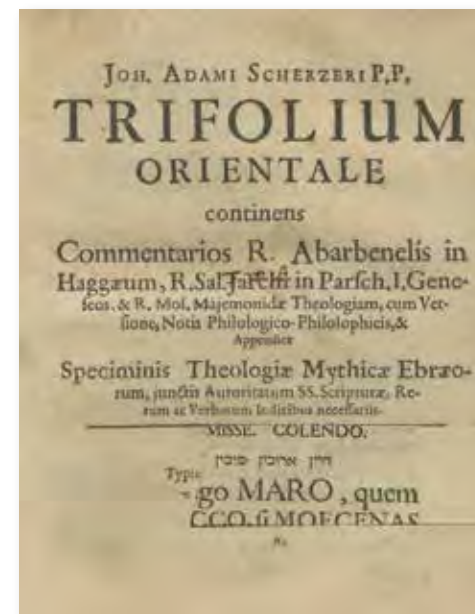
433. "מעשה בראשית" ו"מעשה מרכבה" - מחקר בלטינית - לייפציג, 1663

Trifolium orientale, continens commentarios Abarbenelis in Haggaeum, Sal. Jarchi in parsch. I. Geneseos, & Mos. Majemonidae theologiam, מאת Johann Adam Scherzer. לייפציג, [תכ"ג] 1663. לטינית ועברית.

מחקר תיאולוגי על "מעשה בראשית" ו-"מעשה מרכבה", מבוסס על פירושי אברבנאל (על נביאים), רש"י (על בראשית), הרמב"ם (הלכות יסודי התורה) ומקורות נוספים, מאת התיאולוג והכומר הלותראני יוהאן שרצר (Johann Adam Scherzer), שהיה מורהו של גוטפריד לייבניץ.

[8], 170, [14] עמ'. 19 ס"מ. מרבית הדפים במצב טוב. מעט כתמים. גזירה בדף השער עם חיסרון ופגיעה בפרטי המקום ושנת הדפוס. כריכת קלף מקורית, אחורית בלבד, ללא כריכה קדמית ושדרה.

פתיחה: \$400

433

434. פירושי מילים וביטויים בתנ"ך על פי סדר הפרקים - חיבור מאת יוהאן לוסדן - אוטרקט, 1683

Clavis hebraica Veteris Testamenti, in qua themata difficiliora Veteris Test. Referantur (פירוש למילים ולביטויים קשים בתנ"ך, על פי סדר הפרקים, עם הסברים והרחבות בלטינית), מאת Johanne Leusden [יוהאן לוסדן]. דפוס Franciscum Halma, אוטרקט, [תמ"ג] 1683. לטינית.

[1] קדם שער מאויר, [14], 535 עמ'. דף קדם השער מנותק. 19 ס"מ. נייר איכותי. מרבית הדפים במצב טוב. כתמים. כתמי רטיבות קלים בשולי דף השער ומספר דפים נוספים. קרעים קטנים בשולי דף קדם השער המאויר. דף השער ודפים ראשונים רופפים. כריכת קלף מקורית, קדמית בלבד, ללא כריכה אחורית ושדרה.

פתיחה: \$300

434. Explanation of Biblical Words and Expressions Following the Order of the Chapters - Composition by Johann Leusden - Utrecht, 1683

Clavis hebraica Veteris Testamenti, in qua themata difficiliora Veteris Test. Referantur (index of words and expressions following the order of the chapters in the Bible, with Latin explanations) by Johann Leusden. Utrecht: Franciscum Halma, 1683. Latin.

[1] frontispiece, [14], 535 pages. Frontispiece detached. 19 cm. High-quality paper. Most leaves in good condition. Stains. Light marginal dampstains to title page and several other leaves. Small marginal tears to frontispiece. Title page and first leaves loose. Original parchment binding, front board only, lacking back board and spine.

Opening price: \$300

434

[illegible]

Full Name		שם מלא	
Address		כתובת	
Cellular	סלולרי	Fax	פקס
ID/Passport No.		ת.ז./דרכון	
Date		תאריך	
Signature		חתימה	

Bid Increments	מדרגות הצעת מחיר
----------------	------------------

מדרגה Increment	מחיר Current Bid
\$20	\$200-500
\$50	\$500-1,000
\$100	\$1,000-2,000
\$200	\$2,000-5,000
\$500	\$5,000-10,000
\$1,000	\$10,000-20,000
\$2,000	\$20,000-50,000
\$5,000	\$50,000 +

הגני מאשר כי קראתי את תנאי המכירה המופיעים בקטלוג ואני מסכים להם.

I have read and agree to the terms of sale.

* הצעות שלא במדרגות המחיר תעוגלנה כלפי מטה

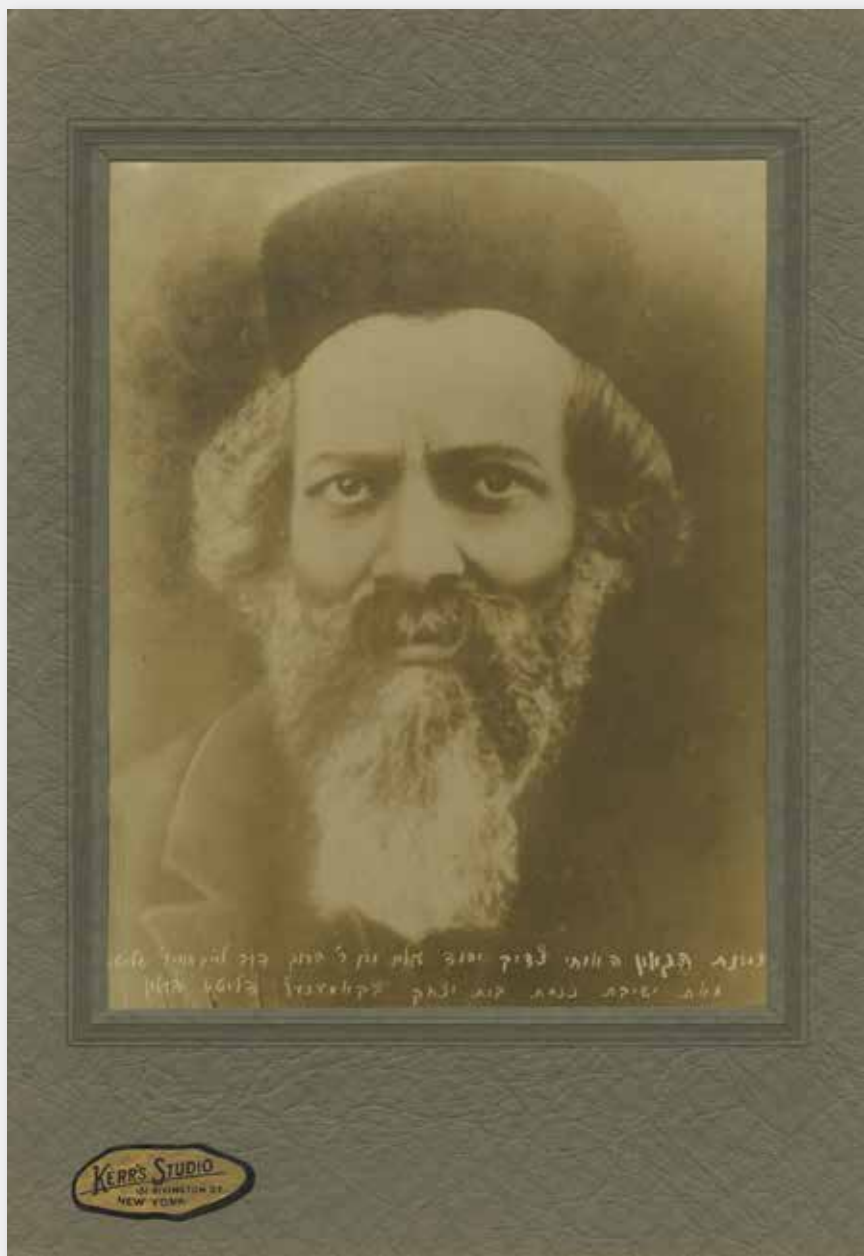

תנאי מכירה

1. "קדם" - בית מכירות פומביות" (להלן "קדם") פועלת כשלוחה מטעם מוכרי הפריטים המוצעים למכירה פומבית.
2. "קדם" תפיק קטלוג לכל מכירה (להלן: "הקטלוג") ובו יפורטו, בין היתר, הפריטים המוצעים למכירה, מספריהם ומחירי הפתיחה שלהם. למען הסר ספק, הנתונים המופיעים בקטלוג נועדו לשמש לצרכי מידע בלבד לקונה ואין בוים כל אחריות לגבי מאור, יחוס, בעלים קודמים, תקופה, מקור או כל נתון אחר. הזכויות על התמונות המופיעות בקטלוג שמורות ל"קדם".
3. המחירים אשר מופיעים ברשימת הפריטים, הינם מחירי מינימום ואינם מהווים הערכה.
4. "קדם" תמנה אדם לתפקיד מנהל מכירה, שייהיה אחראי מטעמה, בין היתר, לעריכת המכירה הפומבית וניהולה.
5. מנהל המכירה שומר לעצמו את הזכות למנוע השתתפות במכירה מאנשים שאינו מעוניין בהשתתפות. למנהל המכירה הסמכות הבלעדית לקבוע מי זכה במכירה, לבטל מכירה של פריט כלשהו (גם אחרי מכירתו), או להעמידו מחדש למכירה וזאת עפ"י שיקול דעתו הבלעדי. כן רשאי מנהל המכירה להוסיף או להוציא פריט מהמכירה, או לשנות נתונים לגבי פריט המוצע למכירה שנתקבלו לאחר הדפסת הקטלוג.
6. השתתפות במכירה מותנית בקבלת שלטית ממוספת. הקונה בכוח יצטייד לפני המכירה, בשלטית ממוספת כאמור, אשר תשמשו לצורך הצבעה במכירה.
7. המכירה תתנהל בדולרים של ארה"ב.
8. "מחיר פטיש" לעניין המכירה הפומבית משמע הסכום הנקוב כהצעת קונה בכוח שהצעתו נתקבלה עפ"י נתאים אלה. מיד לאחר הקשת ה"פטיש" והכרזת מספרו הסידורי של הקונה בכוח ע"י מנהל המכירה, יתחשב הצעת הקונה בכוח כנתקבלה והפריט שהוצג למכירה יהופך לקניינו של אותו קונה מציע ההצעה (להלן: "הקונה הזוכה"), בכפוף לביצוע מלאו התחייבויותיו לתשלום עפ"י הסכם זה. הקונה בכוח שהצעתו נתקבלה ישלם ל"קדם", בתוספת למחיר הפטיש, **עמלה (בתוספת מע"מ) בשיעור 23% עבור \$180,000 הראשונים שבכל פריט, 18% עבור הסכום שבין \$180,000 ל- \$1,000,000 שבכל פריט ו-12% עבור הסכום שנעבר ל- \$1,000,000 שבכל פריט**. התשלום המלא יעשה מיד בסיום המכירה.
9. הסימן בפריט מצוין שזוהו פריט שביא על ידי קדם מחוץ לישראל, ולכן הוא כפוף לחוקי המס הישראליים **והיב בתשלום מע"מ על מלוא מחיר הפטיש ועמלת הקונה**. עם זאת, אורז זור שיקנה את הפריט ויבקש להוציא מחוץ לישראל באמצעות חברת השילוח העובדת עם קדם וזיה פטור ממס זה.
10. התשלום עבור הכרשיות יעשה בהעברה בנקאית. יתקבלו גם תשלומים במוזמן עד לסכום של 11,000 ש"ח (בכפוף לחוק). בהמחאה לא סחירה ובכרטיס אשראי עד לסכום של \$25,000.
11. באחריות הקונה לראו להוצאת הפריטים **שרכש, ושירות ממשרדי "קדם"**, או באמצעות שליח או חברת משלוחים מטעמו. במקרה **שהרכוש יבקש, "קדם" תוכל, ללא אחריות מצידה, לארוז ולשלוח את הפריטים בתשלום מלא על חשבון הקונה. לתעריפי אריזה ומשלוח יש לגנות למשרדי "קדם". המחיר מותנה בסוג האריזה, חברת המשלוח וארץ היעד**.
12. תשלום בשקלים עבור פריט שמחירו נקוב בדולרים ארה"ב, יחושב לפי שער החליפין (שער יציג) של דולר ארה"ב המפורסם ע"י בנק ישראל ביום המכירה, או לפי שער החליפין ביום התשלום, הגבוה מבין שניהם.
13. כל פיגור בתשלום, יגרוז חיוב בריבית פיגורים על הסכום החייב בשיעור של 2% לחודש בתוספת הפריט הצמודה לשער הדולר ארה"ב.
14. הרוכש פריט כל שהוא, בין אם לעצמו ובין אם עבור אדם אחר, מתחייב לשלם עבור הפריטים ולקחתם. בידי מנהל המכירה הסמכות לנקוט בכל האמצעים שיראו לו על מנת שהרוכש יעמוד בהתחייבותו ובין השאר גם לבטל מכירה, למכור הפריט לאחר, לחייב את הרוכש בהוצאות שנגרמו למנהל המכירה כולל ריבית והוצמדה, להגיש תביעת פיצויים, לעכב שחרור הפריט ולהוסיף לסכום המגיע את ההוצאות שנגרמו.
15. "קדם" אחראית כלפי הקונה בכוח ליתן מידע באשר למזות הפריט, מקוריותו ומצבו. מבלי לגרוע מהאמור לעיל, מובהר בואת כי מידע הנמסר ע"י "קדם" ניתן במעמדה כשלוחה מטעם המוכר ומבוסס על מידע מטטבר וניסיון מומחים מטעמה. על כל קונה בכוח לבדוק במהלך הצגת הפריטים לקהל במתניה שלפני המכירה, את מצבו, גודלו, מקורו, שיבו וערכו של הפריט. מבלי לגרוע מהאמור, לקונה הזוכה נותנה הזכות להשיג בכתב בפני "קדם" בכל הנוגע למקוריותו ומצבו וזאת לא יאוחר מ-30 יום ממועד המכירה. היה יוכח ל"קדם" שאכן נפלה טעות במידע שנמסר לגבי הפריט, תשיב "קדם" לקונה הזוכה את הסכום ששולם כנגד הזכות הפריט לחזקתה. ביצועה "קדם" הלה כאמור, לא ידויו לקונה כל תביעות ואו דרישות נוספות כלפיה.
16. הקונה מתחייב לקבל לחזקתו את הפריט שרכש ולהשלים את התחייבויותיו לתשלום לא יאוחר משבעת ממועד המכירה. למען הסר ספק, מסירת החזקה בפריט תעשה רק לאחר שהשלים הקונה את מלאו התחייבויותיו לתשלום.
17. "קדם" תייצג ללא תשלום לקוחות אשר נבצר מהם או אינם מעוניינים להשתתף במכירה. לקוחות אלו יתבקשו למלא עד יום המכירה את "טופס הצעת מחיר" המופיע בקטלוג המכירה או באחר האינטרנט של "קדם". למען הסר ספק, כל מעשה ואו מחולל בקשר לייצוג כאמור, אין בהם כדי להטיל על "קדם" ואו על הפועלים מכווח חבות מכל סוג. "טופס הצעת מחיר" יתקבל עד שלוש שעות לפני שעת המכירה.
18. לקוחות המעוניינים להשתתף במהלך המכירה באמצעות הטלפון, מתבקשים לפנות מראש ובהקדם לצורך תיאום ולא יאוחר משלוש שעות לפני שעת המכירה.
19. לבתי המשפט המוסמכים בעיר ירושלים מוקנית סמכות השיפוט היחידה והבלעדית בכל סכסוך הנוגע לעניינים הנובעים ואו הקשורים לרכישת ואו למסירת הפריט בין "קדם" לבין הקונה.
20. בכל מקרה של חילוקי דעות, הנוסח העברי הוא הקובע.

Terms of Sale

1. "Kedem" Public Auction House ("Kedem") acts as agent for sellers of items to be offered for sale to the public ("the Sellers").
2. "Kedem" will produce a catalogue for every sale ("The Catalogue"), which will include a list of items available at the sale, their serial numbers and opening prices. For the avoidance of doubt, information provided in the Catalogue, including opening prices, descriptions of items and any other information concerning the items, are solely for the purpose of information for potential buyers and are in no way to be construed as stand and/or obligation on behalf of "Kedem" and/or its employees and/or representatives. Kedem reserves all rights to the pictures that appear in the catalog.
3. "Kedem" will appoint a person as manager of the sale ("the Auctioneer") who will be responsible on its behalf for the execution and management of the auction.
4. The Auctioneer reserves the right to prevent participation in the auction of any person. The auctioneer reserves the right to determine the winner of each lot, to cancel the sale of any item (even after it's sold) or to re-enter it for sale, at his own discretion and at any stage whatsoever. The auctioneer also has the right to withdraw or add items to the sale and to add or withdraw from the Catalogue any information about an item to be offered in the auction on the basis of information received by "Kedem" after publication of the Catalogue.
5. In order to participate in the auction, a potential purchaser must obtain a numbered paddle before the auction which will enable him to bid at the auction.
6. The auction will be conducted using US Dollars as currency.
7. On the fall of the hammer and the acknowledgment of the numbered paddle of the offeror by the Auctioneer, the offeror's offer will be binding and will be considered to be accepted and title to the item will pass to the offeror whose offer was accepted ("the Purchaser"), subject to the fulfillment by the Purchaser of all payment obligations to "Kedem" as set out hereunder.
8. The amount mentioned in an offer at a sale by a Purchaser which is accepted (the Hammer Price) shall be paid to "Kedem" by the Purchaser, together with a commission ("the Commission") and Israeli VAT on commission only. **The commission per lot will be 23% of the hammer price up to and including \$180,000, 18% of the portion of the hammer price above \$180,000 up to an including \$1,000,000, and 12% of the portion of the hammer price above \$1,000,000.** Payment to "Kedem" shall be effected immediately upon the conclusion of the auction but, at any event, not later than seven days after the date of the auction.
9. The sign by the opening price indicates an item that arrived from outside Israel and is subjected to the Israeli tax laws, meaning a 17% **value added tax on the purchase price and the buyer's commission**. This tax will not be collected from foreign residents paying in foreign currency and exporting the item(s) via a shipper recognized by Kedem.
10. The payment for items can be remitted by bank transfer. Kedem also accepts cash payments which do not exceed NIS 11,000 (subject to Israeli law) and checks and credit card payments which do not exceed \$25,000. Kedem accepts only non-negotiable checks.
11. **It is the responsibility of the buyer to collect the purchased items directly from the offices of "Kedem," or have them collected by a delivery service or courier on his behalf. In certain cases in which a buyer so requests, "Kedem" can, at its sole discretion and without taking or accepting any responsibility for damages or loss, pack and ship the items to the buyer, provided the buyer pays in advance for the full cost of shipping and handling. The cost of shipping and handling varies according to type, size and weight of the package, the shipping method and the shipping destination. For further information about shipping methods and charges, please contact "Kedem".**
12. An item which is priced in US dollars will be calculated in New Israel Shekels in accordance with the representative rate of exchange as published by Israel Bank on the date of the auction or on the date of payment, the higher of the two exchange rates.
13. A Purchaser is liable to pay interest on any delay in payment, at the rate of 2% per month of the amount payable, with adjustments to index-link all outstanding amounts payable to the Dollar Exchange Rate.
14. The purchaser, whether for himself or for another, is obliged to pay for the items and take them. The auctioneer has the right to take any means he thinks appropriate to ensure the purchaser keeps his obligation, among these to cancel a sale, sell the item to another, charge the purchaser with an expenses caused to the auctioneer including interest and index linkage,sue for compensation, delay the release of the item and add all expenses to the sum due.
15. "Kedem" is responsible for the information given regarding the items' nature, originality and condition. However all information given by "Kedem", in its capacity as agent for the consignor, and based on accumulated information and the experience of its experts. It is entirely the responsibility of the prospective purchaser to check and inspect the items to determine condition, quality, authenticity, size, authorship during the allocated time prior to the auction. The purchaser may submit in writing, any doubts regarding the authenticity and condition of the item within 30 days of the sale. If it is proven to "Kedem" that there has clearly been an error in the information which was given relating to any tem, "Kedem" shall refund any sums paid by the purchaser and the item shall be returned to the possession of "Kedem". Subject to this obligation, the purchaser shall have no claims and/or further demands with respect to that item.
16. A purchaser is obliged to collect the purchased item and to fulfill his obligations to pay for the item no later than seven days from the date of the sale of the item. For the avoidance of doubt, the right to possession of the item will pass only once the purchaser has fully filled his payment obligations as set out in these conditions.
17. "Kedem" will represent, free of charge, potential purchasers who do not wish or who are unable to attend the auction. These potential purchasers are requested to complete the Absentee bidding form in the catalogue or website, no later than one day prior to auction. "Kedem" will not be liable, under no circumstances, for any error, emissions in connection therewith. Absentee bidding forms will be received no later than 3 hours before the auction.
18. Any potential purchaser who wishes to participate in the auction via telephone shall make the necessary arrangements within a reasonable time before commencement of the auction and no later than 3 hours before the auction.
19. The courts of Jerusalem, Israel, shall have the sole jurisdiction in any dispute between "Kedem" and the purchaser or any potential purchaser, based on the details of this agreement and/or related to the sale and/or to the transfer of any item.
20. In any case of doubt the Hebrew version of this Terms Of Sale will be the binding document.

פריט 428 Item